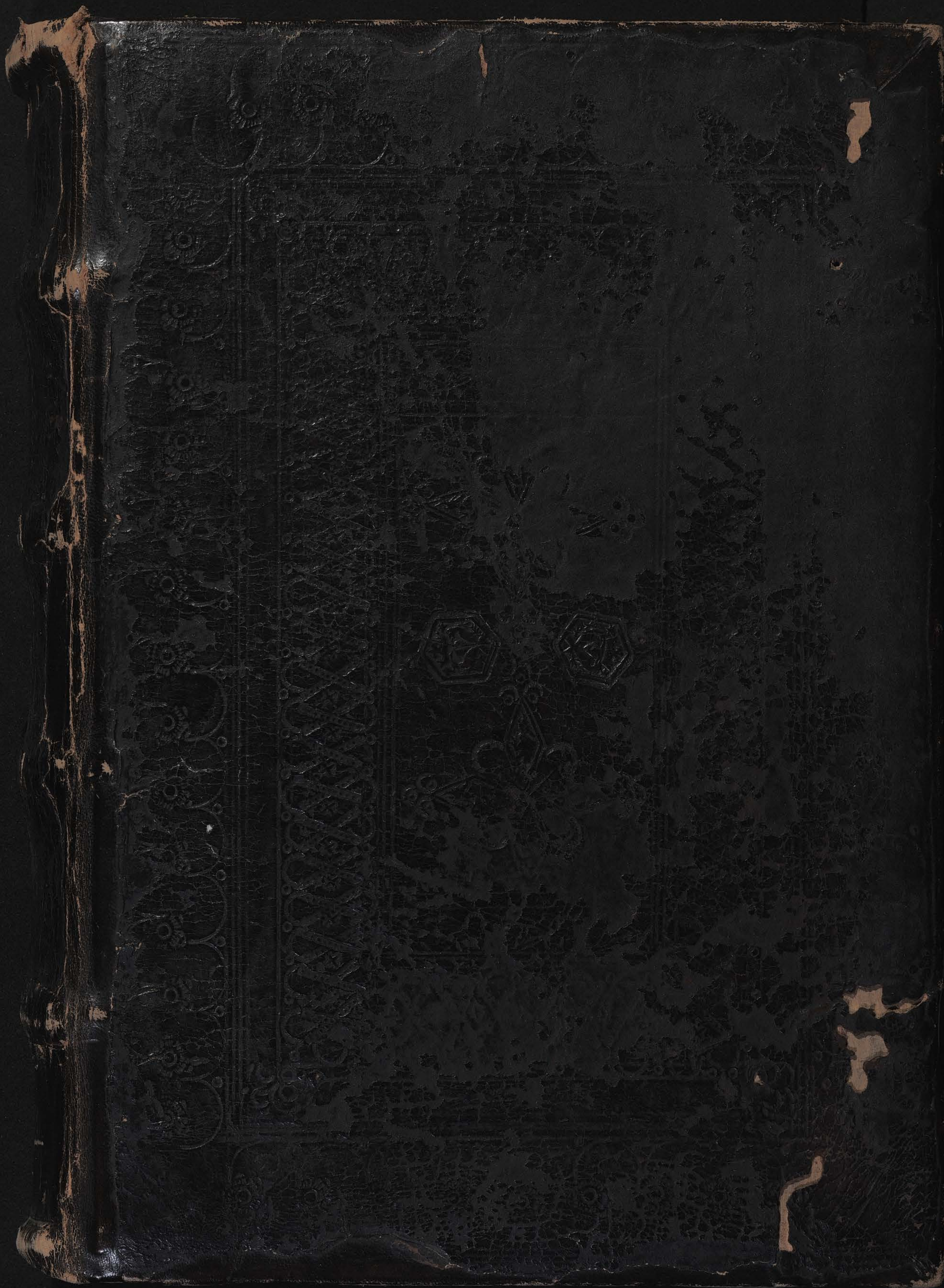


Francisci Petrarche

De remediis utriusq. Fortune

et Epistole

724

N. Inw. 724.

Zrestaurował zakład introligatorski Roberta Jahody w r. 1927 za 52 zł.

Cum res fortunasque hominum cogito incertosque et subitos rerum motus nichil ferme fragilius mortalium vita nichil inquietius invenio. Ita cunctis animantibus natura miro remedio quo consuluisse ignorantia quadam sui. Nobis solis memoriam intellectum providentiam divinas ac preclaras animi nostri dotes in exitium et labores versas. Tam supervacuis semper et inutilibus curis nec dampnosis et pestiferis curis obnoxii et presentibus torquemur et preteritis futurisque angimur ut nil magis metuere videamur quam ne quando miseri non simus. Tanto studio miseriarum causas et dolorum alimenta conquirimus quibus vitam que si recte agatur felicissima omnium ac iocundissima rerum erat miserandum ac triste negotium efficimus. Denique licet etatis et oblivionis possessio ... labor dolor exitium terror ... esse ... omnes quippe vite ... remedium ... intelliget que quietum queso quem tranquillum quem non laboriosum magis atque ... ut non ... mane videam ... sollicitudo ... ut non ... denique ... occasio ... maior ... sue ut ingenue fateamur culpa ... nobis ... quibus undique tendimus ... fortuna ... victores nos ab illa ... distringi ... Soli igitur ... et illa vicissim ... nobis ... ludit ... ludibrio ... leuitatis ac mollicies ... idonei ... vita ... incerta ... brevissimis sollicitudinis ... quibus ... amicum consilio ... consilio ... malum et ... occasio semper ... accidit

Cunctis pericula evasisse plenissima
securitate tribuit nobis denique bruma et
hieme ac semper qui cum celebri triplici
hoste luctandum est ut racione caruisse ipse
melius in nostris moribus ethica ne preliatoribus
arma vincentibus huic malo obstare sub-
difficile e vetustate iam et consuetudine
radicato et vitam sicut in quae prete-
generosi ac conatum cui nichil est arduum
nil repugnabile Et sapientum hominum
crebra colloquia quibus id genus iam
elaborat et multo maxime ingens lectio
ac preclara scriptorum qz nobilium monumenta
profuerint mo saluberrimis monitis conscriptis
cum non desit que vim istius sani-
tatis fonte asseverat nos servat.
Quamobrem si ut plebeius scriptoribus passim
tundo graviter aliquid sermo sive pedestris
iter aperuisse sequentibus visum erat gra-
cio te gratia clarus ac probatis scriptoribus
est secunda qui multis cum nobis seculis ultra
versi divinus institutisque sanctissimis
nobiscum vivunt quo hesitant colloquuntur
ut que pectora nostra quorum fluctus tenet
totius lucida sidera et firmamento veluti
affixa cum totius pravitatis ac felicitatis an-
tea totius industrii et experti nauti Et
portum nobis quietum ostendit quod tantis
procellis agitata consilia tandem sistitur ac
quiet. Haec est enim vera philosophia non que
fallacibus alis attollitur et sermonum
disputationum ventosa iactantia per
inane cadens volitat Sed que certis et
modestis gradibus conscendens ad salutem
pergit Super hoc te studium hortari amicum fratre
sed perfecto necessarium non est Nam te varie
lectionibus multiplicique noticie amicum
fecerat et fortuna qz ut amat magne rerum
partis imperium tenet turbido ac quasi
profundo negociorum et curarum pelago
iactandum dedit Ceterum non ut legendi
ocium sic noscendi desiderium eripuit
Comitis literatorum hominum delectatus
amicicia et convictu Et hoc potissimum
diebus ociosas horas quibus reliquis
furatus Cottidie instructus cottidie rerum
memorabilium doctor fieri velles Verba
qua illa cedis memoria sepe te pro
libris uti solitum ipse tibi sine testis fui
quod si ab iuventute etate primus gradus
eo inde putandus est prudentior quo sectingi
matutinis viatore fervencior atque animo
alacrior promptior esse solet Cum quidam hoc
vulgatis e quela treste iter diemque
detexere Cum utique nobis in hoc vite
itinere accidit ad vesperam properantibus
et vie multum superesse metuentibus non
michi igitur est hortandus ut facias

Quod semper audisse me scis te amo-
nuisse sufficiat ut intellegas animi ne-
quaquam quietis te quamvis cura dimoveat
in plerisque mortalium per egregios labores
in ipsa consumatione maximorum operum adiuvit
hoc adiecto ut quod scit omnia ut legere
et audire et meminisse non per vices
quidem brevitas est alia memorie
crevisse qz te sulpes Non quod ego
audiam operosa illa et mandata sepe
consulta neglige Cumque te iocundissimus
ut ita dicam fortune clamore tueare
Sed ut iis interim brevibus ac pressis
sententiis quam quibus expeditis atque
continuis armis contra omnes insultus
omnesque repentinum impetum quilibet
ingerit sis instructus Duplex enim est
nobis duellum cum fortuna et utrobique
quamvis modo par distinctum Cumque non usque
parte vincat vulgus non vult ea sed quae
vocatur adversitas. Philosophi et si utramque
noverit hanc tamen partem difficiliorem
arbitratur. Itaque nota illud Aristotelis
in ethicis suo iure difficultatis difficilius
esse tristia sustinere quam a delectabilibus
abstinere quae sequuntur Seneca ad Lucillium
scribens indignum est inquit difficilia
perferre quam leta moderari Quid dicam
ausim ne tantos inter viros hesi-
tandum quid et te meis parata suppliciis
nonnunquam homini vetusta tangere huic
autoritate hinc etate permoveor Sed
alterius magni [illegible] et auth viri
meruit autoritas Neque enim spectari
potest quin quale quidque videatur ei illeque
opinor de illo habet Macrobium verba
sunt scribentis ad [illegible] quibus vir
aliis verius dici recordor Cuius enim
de re qualibet iudicare possit nisi quis
sentencias forte pellat ut iudicio
iudice alieno Cum qui facit iam non
ipse iudicat sed iudicata percontat
Ego itaque reverentes tantorum qz hominum
omnium qz sic sentencium iudicia proverbium
Si de ipso loqui velim scio quod varie
de virtutibus disputatum neque semper
difficilioribus principatum dari Neque
sortito ultimum inter virtutes locum
obtinuisse modestiamque sine cetera pauca
dici malim Cuiusmodi tamen ad id de quo
agitur attinet difficiliorem prospere fortune
existimo verum quam adverse delegisse quod
fateor apud me formidolosior Et
quod constat insidiosior est fortuna blanda
quam minax Quod ut sic opinor non
me scribentem fama non verborum laquei
nodique sophismatum Sed rerum experimenta
vite qz hinc adigunt exempla Et magnum
difficultatis argumentum raritas

Nam qui dampna · qui pauperiem
qui exilium · qui carcerem · qui
supplicium · qui mortem et peiores
morte · graues qz morbos equo
animo tulerint multas vidi
qui diuicias · qui potenciam
nullus ita se per unumquemque me
spectante quia contra omnem
aduerse fortune violenciam
invictus · ludo facili prosperitas
strauit / humani qz robur ani-
mi quem mine non fregerat inflexere
blandicie Nescio enim quo mor
ut micior esse cepit fortuna
incipit mens emollita tumidior
fieri sue sortis obliuione ad
metam prosperitate concipere · Neqz
de nichilo dictum est Jamqz
apud nostros homines in prouerbium
venit · magni laboris esse
ferre prosperitatem · Neqz aliud su-
per flaccus ait · bene ferre magnam
disce fortunam difficilem nempe
consiliabat artem · quem non studio
adhibito nesciret · Ceterum seneca
ipsa fortune partem illam qui
difficilior visa erat · Et est
habet delubrum prima fronte
rigidior · breui admodum ser-
mone perstrinxerat · Cuius libellus
passim in manibus vulgi est
cui ego nil addere nil detrahere
meditor · Quod et magno in-
genio conflatum opus nostram
dedignatur limam · Et in meis
rebus intento · nec comere aliena
nec carpere est animus Sed quamuis
et vitas publicas sed neqz stu-
dium antiquitatis abesse debet
posteritatis industrie Cui ex-
citande atqz ad imitandum nostri
institutum de hoc ipso loqui tecum
aliquid pauca ille tue · galieni sco
perstitit sed asponi mos nec quitu

hec defessis iam et occupatis
ingeniis dabitur · prestare
propositum est michi Insuper et
partem alteram ab illis seu obli-
uione seu iudicio pretermissam
attingere vtrique aut stilus planta
primum non fortune cuiuspiam
sed virtutis aut vicii excellencia
aut defectus · que et si extra
propositum iam quidem effectum tua
dispositi et letos quosqz mestos
aliquos fac tua videntur · Et nichil
in rebus quo me gesserim in-
genio tu censebis · occupacionum
inmemor aut temporis · qui paucissimis
diebus ceptum perfectumqz opus
admirans videris Ego solum
fidei iudex sum · studium celere-
rio ut vnumqz huius preciosum
visum est cognoscere · Semper quibus
finis mens · is qui semper in
hoc genere studiosus fuit · non
tam scribentis laus · quam si
legentis vtilitas · si qua ex
me parari aut sperari potest
ad id maxime respexi · ne al-
marum euolue ad omnem hostis
suspicionem aut strepitum sit
necesse Cum mali homines et
nocentis boni atqz vtriusqz
fortune remedium breue sed
vnica confectum manu · quasi publici
morbi · vtima non inefficax antidotum
in exiguo pixide · omnibus locis
aut temporibus ad manum ut aiunt
et in promptu habeas Nam ut
dixi vtraqz fortune facies
metuenda · vtrumqz vtraqz tolle-
randa est et hec quidem freno
indiget illa solacio · hic animi
elacio reprimenda illic refouenda
aut subleuanda fatigacio · hac
ergo varietate cogitatum in-
non nescium de hoc velle aliquid scribere

Tu occurrebis dignus eo mu-
nere quo vir qui utrique conuenit vterque
ut ait Cicero. sed tu me solus
ut scribere excitabas non quasi vo-
ut qui ceptorum nisi constans sis
tantorum. Sed rebus ipsis sim utraque
parte habundante ita multos in
cenlio fortune (?) multos in
deliciis summis multos magno
impetu rotatos. nec scandentium
desunt exempla nec ruencium. nec
quosdam exaltare fa-
stigio plapsos. Quot tum imperia
tores. quot externi reges. uel
hostium uel suarum manibus summo
solio detracti vitam simul et imperium
amisere. Hic ne omnia aretur state
innumeros exules inopes et captiuos
et in carcere tortos. et demum capite
truncatos quorum durissimum uel relatu
est. alaqueo effectos fede qui lane-
atos reges nolim. Tibi cui cor-
regium natura dederat nec dirit
regnum fortuna nec abstulit. Scit
que teterum illam tam vale
egerit vix per sua uita etas inuenit
Jam in primis valitudine prospera
et corporis viribus dudum fretus.
usque ad stuporem enim qui te pro-
nerat. infra non multos annos
ter disperatos et medicis tibi vita
ad salutem tua in solo medico celesti
auxiliis posuisti Sic ab illo tandem
sanitate redditus ut penitus illud
tamen pristinum robur amiseris non
in ferme miraculo dexteritatis
eximie atque insolite grauitatis Vt
qui olim pene acripes fueris
uel armis aut seruorum manibus
equi tergo impositus. aut hominis
nixus lentis terra passibus meciaris
Patria tua uno tempore te domini
vidit atque exulem Ista tamen nichil
obscurior auxilio videns. nulli
fere uirorum hominum par principum
fauor nulli par tecum fuit iniuria

Vt tu paulo ante certatim in
amicitiam tuam ingerentes Jidem
qui de nulla alia re concordes
tamen mox exitium tuum concitato
consilio coniurarent. et post quidem
tum capitis insidiis peteret ouo (?)
plus ac geminis largissimus
numeris tot per annos. spiac
ac funestis fortune et quam huius
omnibus cumulos iactura est. ciuibus
atque clientibus. vniuersa quasi fa-
milia. duris quidem sed duris
tormentorum. ac mortium quibus
spoliatum per quam clementior fuit
illud ingens primo mira tras
homines domus opida inuadit
ut qui modo te videant. mox
eciam opibus redactum. tam
aliud prodigium fortune mirarentur.
Amicorum ut dixi plus periit in
suppositibus. periit fides fugit
quasi quod assolet tum prosperitate
fauor hominum. ut subitaque posses
ac amicorum plus. an fidem
flens interitum. Accessit in medio
rerum cursu tuo egritudo pene vltima
et tam morti proxima ut que
viue amplius non posse persuaso
esset extinctum fama vulgaret
Et hic morbus. hec paupertas
hic labor. cumulus pulso patria
procul domo in alienis tectis
ac laribus circumtonante bello
semi obsesso opperiens. ne quis
animo interim tibi tum huius animus
si quos aut vtos feceat a fortuna
dimissat. seu colloquium seu literas
posset esse comercium Nichil
supper carcere defuit ac
simul morte humanis nec carcer
defuit tum fidissima coniux. post
tuorum visceris nati simul. tunc
quasi omnibus captes esset. nullo prosper
tibi relicto solato tante perdis

Nec mortis quide(m) d(omi)ne et tu fortu-
ne luctator es et unu(m) ex filiis ia(m)
tam tenera et infante etate eripere
posuisses. Credidi multa impletu(m)
te vno videns q(uod) de duobus summis
viris Gaio Mario magnoq(ue)
pompeio legimus q(uod) bona felic(itas)
et q(uod) mali poss(it) habere nu(n)c leta
tristibus misceri inter tuis et
pignoribus secreta explicuisse for-
tuna. Cumq(ue) olim tu bladicias
no(n) te i(n)solentem ut plerisq(ue) felicium
tu vos minas nup(er) atq(ue) infortu-
nii forti ta(m)q(uam) invicto a(n)i(m)o tulisti
ut ille ob hoc unu(m) multis q(ui) antea
tuu(m) nome(n) oderat · te amandu(m) mi-
randu(m)q(ue) p(rae)bueris. Sic e(ni)m hoc
p(ro)p(ri)u(m) virtutis ut i(n) amore(m) sui hostes
attrahat i(m)p(ro)p(ri)ore malos idq(ue) in
o(mn)ibus ut(er)q(ue) habeat. Tu p(re)cipue fortitudo
tuum inter fortune turbines at-
q(ue) tenebras rerum tribulium et tranquil-
litatis clarior et lux ipse conspicior
e. Aspicis vos no(n) aliud ad aliqu(e)m
tu(m) acre q(uo)d i(n)gle sc(i)l(ice)t rebut-
multu(m) nomen benivolentie adiacens
t(em)p(or)e alio festinante calamu(m) ad
hec no(n) suo t(em)p(or)e scribe(n)da deflexeris
ut et i(n)scriptis meis a(n)i(m)i tui
vultu(m) veluti i(n) speculo contempleris
et si ibi q(ui)d i(n)venies exultum apparuerit
q(uo)d bona fide displiceat. ad hunc
modu(m) formes. atq(ue) ite(m) te i(n)stituas
ut seu solitis seu novis artibus
qui(bus) curiales ei sue tecu(m) p(er)g(er)at
fortuna variaverit n(on) te spes nec
turbet. si paratus ad o(mn)ia p(ro)mptus ad
singula dulcia p(ro)pit(ius) et amara despicias
fidetisse abadiso Maronett id
exclamans Non ulla laborum o virgo
nova mi facies inopina ne surgit
omnia precepi atq(ue) animo mecum ante peregi.
Nec me fallit ut i(n) corporibus homi(num)
sic i(n) a(n)i(m)is multiplici passionum affectus
medicamenta diversa multis i(n)efficacia
visum iri. sed nec illud q(uod) me p(re)terit
ut visibiles a(n)i(m)orum morbos sic
invisibilia recte remedia esse

ex(ce)llentibus operibus circumvecti verbis sententiis
libeandi sunt. ut q(uo)d audiendo ceciderat
audiendo consurgat. et hec q(ue) p(er) hunc
egenti libell(us) obtulit amico. cumulumq(ue)
e pleno amicicie fructu e(st) munere
Illum enim spectat amicicia no(n) re(m). q(ue)
p(re)mia licet magis actoris indicium esse
p(otes)t. Ego q(uo)d ut magnificum op(us) p(ro)p(ri)e
s(ed) q(uam)q(ue) apcius. hoc tu e(st) largior no(n) heo
e(ss)e si valid(us) sensus ipsa q(ue) p(er)m(an)s
rebus facit utilitas. co(m)mendabit
o(mn)i(u)m validu(m) excusabit autor. Nosti
cui ad legendu(m) veteres q(uo)d (con)ticuit ille
famosos et (con)sagwere passionis
anime Spes seu cupiditas et gaudium
metus et dolor q(ui)b(us) due sorores
equites (pro)tubus prosperitas et adversitas
peperere. h(a)nc ille h(u)mano i(n)sultet.
que vos armis p(ro)sedet vos hijs o(mn)ib(us)
una tundeat clipeo q(ue) et galea
sub q(ue) artib(us) et p(ro)p(ri)a vi. sed celesti
mag(is) auxilio circu(m)fere(n)tia hostium
tela disturbat. Ea m(ihi) de tuo
i(n)genio spes e(st). Ut unde victoria
s(equ)et facile iudicies. no(n) te dimicas
trilia. Sed ut p(ro)positu(m) meu(m) nosses
index op(er)is ep(isto)la p(re)mittenda erat.
q(uo)d si ascribenda duxeris utrumq(ue) mereris
videto ne longior p(re)facio libellu(m)
reverens no(n) aliq(ui)s p(er)grande caput
exiguu(m) corpus p(er)ciat. nichil e(st) enim
q(uo)d inepsura ac p(ro)rsu(m) p(ro)porcione
formosu(m) e(st).

Etas florida e(st) multu(m) sup(er)-
e(st) vite. En p(ri)ma mortium
vana spes q(ue) multa milia
hominu(m) fefellit et fallet —
Inane gaudiu(m)
Florida e(st) etas
et breve flos iste du(m) loq(ui)mur arescit
Etas integra e(st). Cuius integra
vocet tu et multu(m) deest. et p(er)illud
q(uo)d restat incertu(m) e(st). Certa lex e(st)
certa vivendi. Cuius hanc lege(m)
tulit. aut q(ui) istud legitimu(m) tempus
e(st) vite. Iniquissima vos lex q(uo)d
o(mn)ibus una e(st). I(m)mo est varia
ut nichil incertius i(n) homi(num) vita

Certa ipsius vite mors sit q[uod] est tamen et
modus aliquis et vite meta quam sapientes
statuerunt viri. Meta vite statute
non qui accipit sed qui dat illud deus
est. Intelligo ad septuagesimum aut si
nimia potentior octuagesimum cogitationis
annum ultra quos ibi meta finitis quos preter eos
maneat labor et dolor. nisi forte
longius spem promisit hijs qui ait
numerus dierum hominis ut multum centum
anni. Annos quos vari veneat viduo
sed ut sit enim quod pauciorum est ut certo
lede. Augustini sana est enim in iuventutis
vita senior et a senectute remotior
et a morte fallens et si nil tamen
homini illa tamen periculosior vite pars
qua securitas nimia reddit incautos.
Nullum est alterius vicinius qua mors vite
tamen destructisse videatur contigue sunt
sunt. sed illa prolabitur sed licet instanti
e quo fugierit presto est et cervicibus
imminet. Iuventa nunc salte prius
est et senectus absens. Nil mobilius
iuventa nil insidiosius senectute in
non stat intercedens fugiens abit. Istam
per tenebras atque silentium pedetentim
subit ipso credens serit et dum longius
fugitur in foribus est. Etas infestissima
est insidiosissime rei fidibus assessus
iste desessus est vita brevis est tempus
instabile furtim nullo pedum strepitu
intra iuventum et iocos effluit. O stulti
temporis celeritas vite quam brevitas ut
tenui sit in ipso nota est. Nec in tractibus
in fine sit in ipso nota et quod scola
tractibus excuntibus nil. et quod scola
videlicet dixit Iohannes sunt monimenta
Sic tamen demum fraus nostra est dum
vitam neque Vyste quod sepe frustra hominum
cepulitur etati incredula seculi est ex//
pta est et contemptrix alieni consilii
semper sunt itaque in decipiens errores
sunt incurabiles et incessus hijs ipsis
tam cultos et incognitos quod sunt. nil
melius quam senectus detegit et dissi//
mulatam convivarum luminibus ingerit
nec prius quam esse debuistis advertit
quam vere esse voluistis effecti estis sed
quam iam aliud non potestis. Credis quod
ipse a presentibus intelligere posses
... credi credere enim nunquam ex luminibus

populatur at felix surget adolescens
ut tamen multum anfractibus aget vita cum
una tuta et certa per virtute via est
Etas inde certa est. quod ergo esse cepit
assidue carpitur quam minutissimis particulis
dividatur et rapitur. Singulis nostrum spetio
celum rotat momenta horas hoc die
capiunt. ut alium diem trudit usque alium et
numquam quiescit sed menses preterunt sic quamque
fit etas et crescit et pereat et ut Cicero
ait volat. Cuius ait maro celeris
neque cognovit alas. Ita tamen nam
et agentibus ut stertentibus quam velint
sepe ut cogitantibus sibi adest
Etas incipiens ab extremo procul abest.
Intra brevius vie spacium nil est
parum est. Olim nam plus annos distabant qui
prius nunc quam sunt recte diceret
tamen dies veteris spaciis vivent. Nunc
pluribus viis et sepius prima etas in morte
cadit. Certum sit ut plerumque vicinior
sit extremo quam remotior videbatur.
Et certe florentissima est etas. Et si
ad hec parum adducat. tamen ergo loquar
tempus mutatio aliqualis incessit et
non pro singulo spacii tractus vite aliquis
excidit aliquis dum erat non etatis flore
fortius. Crede ad quod plus hic quam mollius
et incedit adolescens qui iam dudum surget sina//
et loquitur senex. sed que quam loquitur etatis
mors senex sit et caduci nimio assidue
brevis sit et flore ubique tam dulce cadit rebus
sit non usque florum stant diuturnitas sic futurum
est ut ne est ut si nescit incaucat in
hijs iam nunc est ut si nescit in faucibus
forte ex duobus capitali sit supplicio
additur. iam felicior est fuit quam conivisse
visus est. dat colla securibus quod in primo
in dilectatione miserior videatur. quam
ipse est par horum qui dico et illorum. hic enim
ex iuvenie aliquis sit unus collegerit supplicium
evadat et vivat. Iuvenem senio eripere
sola mors potest. Id summam per sola temporis
spacio non sunt magis felicitatis et ingentibus
donis bene nil optabile est. Ex pregustum
consopiti tempus est caligantes quam oculos appetite
assuescite iam tandem eternam cogitare et
dare et optare illa aut morituram contemnere
et discite ab hijs sponte discite quod vobis sunt in
esse non potest et dum iam relique aliquis relinquitur.
Etas est fallibus virentis. Asserunt quam nescio
quam etate stabile durant ut volubilis temporis tempus non
vehiculum est etatum omnium. hic finale fugitivo vanitas
nil est stabile ut maxime raperis etc.

Forma corporis eximia est.
R. Nichilo fluxior est
illa quam tempus cum eo veniens
cum eo fugit. Dixisti
sit tempus poterit forsan
et forma consistere. Forma
corporis egregia est. R. Fragilibus literis
fundamento corporis ipsum umbre
inniteris. In momentaneum
corporis actum te magistrum spondes
corporis actum te magistrum spondes
tuere quem actum statim fluctu
neque illo vivere nec tunc velit quam
cunctis exaltationibus qui mortali
cum corpore fugiunt tam velociter quam
formam lene mox ut amenum flo-
sculum ostenderit ipsos tuis oculos
mirantium atque laudantium evanescit.
Brevis hec premia invisset. Levis
hec aura decussisset subito ut invite
manu decerpsit vel pretereuntis
morsu alte depinxit. Denique glatie
et exulta ut libet. Veniet ecce magnis
passibus que te velo tenui latere
deleget. Cruciati esset forma vivi
haud mors ondit nec mors sola sed
senectus et paucorum spatium annorum
humo ut vix lux repentina se-
nectus postremo ut nil extremum cadat
esse stando durando quam conveniunt.
[illegible] vedit nec tunc gaudij
veniens cum eo fugiens fecit dolorem.
Hec in fallor cepta erat aliquando
sermonis iste romanus putes quam
Stratus qui non gratia
[illegible] nec bruta [illegible]
qui [illegible] domum est. Non
intelligo quam tanto tempore expectasse hec at
hec non solum nec ipso hore risus
superficiarum fulges decor est ista
[illegible] et horrenda levisse
que [illegible] blandiens
et illudens [illegible] at masculis
bonis delectare convenit non plus atque
labentibus. Forma corporis elegantissima
est. Habes velut oculis [illegible]
alius visu haud facile sen vadistine
[illegible] sequi poteris sen [illegible]
evolare animo celsior ad honesta
[illegible] forma detinuit. detersit
se [illegible] forma corporis mira

est. Brevis [illegible] que habet varietate
mirabilem [illegible]
[illegible] labores
[illegible] ut forma sedes
[illegible] apparent [illegible] studio
et valitudine et voluptatis [illegible]
[illegible] expedire
est honesti iteri et utilem [illegible]
postremo [illegible] negligunt. Cum igitur
breve [illegible] et sane
gaudium [illegible] habeto [illegible]
hoste tuis domi [illegible] peius est
delecta [illegible] blanditias [illegible]
[illegible] torquere
[illegible] uberrima [illegible]
[illegible] libidinum [illegible]
[illegible] amoris additur [illegible]
[illegible] forsan [illegible]
[illegible]
[illegible] forma corpora [illegible]
[illegible] forma corporis [illegible]
est. Solet hec stultos adulescentes
[illegible] expedit [illegible] suo
[illegible] licitum [illegible] putant nec
quam [illegible] ut multa adi
ac turpis [illegible] fuit. Forma
corporis rara est. [illegible]
[illegible] mutabilis
[illegible] flava [illegible] albescet
[illegible] serena fronte
[illegible] rugae [illegible]
[illegible] facies et lucida sidera [illegible]
viget [illegible] ebur et
candidus [illegible]
ut non [illegible] alio [illegible]
recta cervix atque agiles humeri [illegible]
[illegible] aradas manus
et [illegible] pedes [illegible] tuas non
[illegible] veniet multa dies quo te
[illegible] et forma que [illegible]
[illegible] non [illegible] et
[illegible] tibi
[illegible]
[illegible] te [illegible] mirabere
[illegible] Forma interi clara
est. Quid [illegible] breviter
[illegible] illud [illegible] in adversis
expecta paulisper et non [illegible]
forma corporis [illegible] est.

¶ Forma corporis hactenus excellens
est. ¶ Quam mallem forma animi excel-
lente tibi esse. Est enim et ipsa animi pul-
critudo multo speciosior certiorque quam
corporis, et ipsa quidem propriis legibus decore
ordinis atque apta parcium proporcione dispositis
subsistens, illud optime illi operanti
respondens dictum erat, quam nec dies
longa deterreret nec morbus ex-
tingueret nec mors ipsa. nunc eadem
mitamini ¶ Certe nunc saltem in
solita forma est. ¶ Iuvat ut in aliis
multis optanda mediocritas. Si-
quidem talis forma nec tibi placueris
nec nisi qua decet aliis placere tenta-
veris, usus quoque sucis caste, sobrie,
modeste, non exigua tuis laudibus
accessio futura est. ¶ Preclara facies
animi honestat. ¶ Immo quidem probat
et sepius periculum trahit. ¶ Quid
attinet gloriari eo quod neque tuum sit
nec diu servari possit. Habuisse
multi, periisse gloriosum multis fuit.
Omitto alios. ¶ Optimum naturam no-
nalis forma nobilitat sed accusat adi-
formitas. ¶ Ut virtus animi corporis
forma ornata sit studeo. ¶ Si id efficias
tu demum bene michi fuit undique for-
tunatus facies. forma quidem clarior vide-
bitur et virtus gracior. Pensius enim
errare sibi visus esse qui ait: gracior
et pulchro veniens e corpore virtus.
Verbis scribat Seneca. michi tamen
inter veteres ipsius videretur si dixisset
maior aut fortior aut clarior. Nunc
qua dicendo gracior non rem ipsam
sed spectancium iudicia respiciat, non
michi visus errare Virgilius qui
hoc ait et assumendum, ut michi ille
solidum quid fere gracia sit si ultro bo-
no veniat virtuti addita. Itaque utrimque
deceptio error sit. quod ad illum ornamentum
dici paciar, non tamen non vitium.
Breve tamen et fragile bonum vide, forma
corporis sine virtute pondus animi
dixerim atque infaustum tristis insigne
laudi tibi etc.

Quid quod valitudo prospera
est. ¶ Quod de forma
modo diximus repetitum
puta. ¶ Valitudo cor-
poris firma est. ¶ Ensis
nectitur adversus mille morborum
agmina quibus contra valitudinem
interdum voluptas militat famu-
liare certamen. ¶ Valitudo cor-
poris leta est. ¶ Insulta iocundi-
tas neglectos et incautos
facere solet possessores suos et sepe
morbos accersere quos valitu-
dini ipse diffidentibus iterum declinasset.

¶ Valitudo corporis bona est.
¶ Bene utere, alioquin bene-
ficium quod et grave malum fit et
solita est culpe tuum speciaz causa fit
periculosa et pestilens sanitas ... sal-
lutis ... ¶ Vali-
tudo corporis optima est. ¶ Res
grata simul et utilis seu corpore
quid agens seu animo. Sed
ut quedam radicibus herbarum
inest vis veneni que ... aliarum
... permixtione purgata est salubre
poculum quam plurimis fit. Sed ex uno
pestifero fuisset. Sic corporea sa-
nitas ne noxia sit humilitate animi
qua adiuncta animi prospera vali-
tudine temperanda est. ¶ Nichil
peius quam sano in corpore eger
animus habitat etc.

Pauca egritudine liberatum
gaudeo. ¶ Gracior est
fateor esse sanitatem
reddita quam retenta.
¶ Iustissimum mortalibus
vestri vix aliud quam peccando cassus
et perditum ergo vos cruciat et re-
cuperata letificat. ¶ Gravissima
me destituit. ¶ Gravissimas
medici febres dicunt que ossibus
ossibus ac medullis estuant.
quibus ille sit gravior que in ani-
mis latet. cuius te maxime libe-
ratum velim. ¶ Egritudo abiit.
¶ Egritudo prius semper prefuit
dum debilitatis viribus corporis
ante sanitate repetet. Consequi-
tur igitur et dispressa nocuit, et ...
... minuitur et corpus anxit
... Quibus mala quibus pessima
... egritudo videatur instabile
malum tamen. Quod mali remedium
sit maioris. ¶ Tandem egritudo
longior fine habet. ¶ Cui simul
tissime sit tamen morte teris effu-
... ad quam teris assidue. Nunc
... mortis est qua diu illi
... videbatur. Inremeabile
nobis est iter, neque ulla cuius
... subsistit. neque diu sorte nec
... ipse gressus, et sompnus
et vigilia et labor et requies
et morbus et sanitas ... qui-
bus gradibus ad mortem. ¶ ...
... egritudine absolutum sed
... habes infallibile,
dilatata solummodo dies est. sed
... causa ... habes egrotare
itum ad mortem etc.

Utinam satis animo multum
robur sit ! Que de forma
ac valitudine dicta sunt
relege. Quamvis illud stultis
dissimilimum est quod egre-
die virium fiducia quo rebelliu
apparet ! Habunde est virium
thanti magna gloria ! Asilsum est
virium. Vide itaque quid egrediatur
virium fiducia quo in bellis appareat
pluimum est virium ! Plus tamen
elephanti ! Virium minus est
facile credidimus id quidem
superexcellens aut in vicium vergit.
Sed ipsum est virium ! Nimis est
virium ! Minimas hoc finadme
dicitur bene erit. Quid si ad de-
fectum bissit. Quid si hac robur fragilitas
regnis exripiat. Crede michi nulla
regnis ipsum corporum vires. Que vel in
fate ipsum vel morbo acri vel
labore modico vel morbo acri vel
senio non frangatur ? In-
victa vincere senio non frangatur ? In-
fatigabilis et invicta vis tua est
Ingens robur est corporis. Venio
milone robustior clariores multi
Vastum et immane corpus est.
Prestantissima virtus mole corporea
non constet. Animus equitans. Vel
viribus difficile. Animus pugna
multa atque illud in animis. ut qui
corpore forcium posuit saltu standat
Falsum post doceas vires sue
hac vire quam prunor tuetur quibus eva-
serit multis tamen amantibus inferior est
Nichil hiis viribus incertius
immo nunc maxime. In magna etiam via
sed nunc magnis viribus accingere primum
certum exequium accedit. Indignus ut videat
eterna fragile atque est homo dum cernis
sibi robustissimus videtur. Gigantes vi-
ros leves filios gesserit. Herculem ali
hominibus robustum. Vix latentis mali
viat Apilone ipsum tuetur celebratis
et cognitum palestre. Arbor una dete-
nuit. Lacerandumque feris obtulit
Sic robur illud eximium sine exem-
plo ipse quercum robur intercepit. Tue tu
cum in viribus tuis fidis. Vires
in te superesse putas. Dum immensum
labordat molem. Vires augmento
sunt. Natura fecitne rerum omnium hec
lex est ut cum ad summa pervenerit descendat
atque non equo gressu. Descensus enim
levior descensus preceps hec eque vires
cum creverit deserit non consistet et primo
quidem clanculum postea apparet tandem ruet.
Omnis res mortalium preter animum, vobis
eque fugiunt sed non eque omnibus sese fasti-
gia assecunt. Ipse forte ungent alia
que tenebit. Ideo vel tertio verius vim
vel animi id est fede itineris judicium equus
punit. Corporis mei viribus glorior
Quid facies tuis cogita non quitans

Ipse sis virium. Iste enim non tue sunt
sed hostium. In quo carceris tui vires
varias aut cum ipse sis fragilis fortis
circumcalas. Dicam melius forti de ipso
gloriaris. Viribus invictis letor
Quid hic dicam nisi potius illud non
longum letare. Inque letitie locum
veniunt querele. Meministi ut ibi te pectus
validum qui viribus non membrorum de suis
virtutibus in senectute conqueritur ?

C. a. 7.

Sed pernicitas multa est. Refert
tam virtus attenditur in multis speciebus
velocitas regionem tulit. Per-
nicitas mira est. Certe mortales
ut libet celi velocitas vos perterrit.
et ad senium et mortem applicat. Illud
vobis enim sed eripiat mortua illa
pernicitas multa est. En tendet ubi
deficiet. Pernicitas mandita est.
Illuc procedat ubi tarditas multa est.
Pernicitas infinita est. Si quia libet
insuper exercitat non habebit se esse perni-
ces. Ita omnes obtinuit. Pernicitas in-
effabilis est. Hec ingenii laus est cum
maria et celum et ethivitas et nature
spatia recessibus et archana rerum omnia
patent. Corpus perniciter momentaneum abitu-
rum perpetuo quos pia pernitas latura atque
disposita est. Tamen ut latissime
pateat hoc spacium seu tamen loco
Achillis ossa quo animus se flexerit ad sepul-
crum currit. Ille saltem angustie sive
ullis astrologiis aut geometrie demonstrationibus
note sunt. Ita est certe vel preterea non erit.
Incredulis non michi. Pernicitas
est. En omnes doceas excessit le-
gem tuum non capies. Pernicitas stupenda
est. Hec plerasque pedestribus et perniciter
locis comitata plano calle destituit
Unusquisque pugnaculo turrem paratenas
namque confringit modicum in morte
velocitatis leni pedis offendicula.
Via publica prolapsus in latere non ut
nunc. Anteps est. Cumque nova insueta
quamvis corporum hec levitas volucre
quam hec homo dum facta. Nunc et si officio
enim processit. Fessa tamen cito desinit
brevis robur. Solus brevior pernicitas
Valde nunc agilis sum. Et astrologiis
agilis in recta et senior sit paludis
spatio levitas ingenuisti. Prima etas
stimulos habet. Senes ultra id quamquid
es non eris. Sin et si esse optimus tua
ut sibi bonum senium spe illa virtus non
metuit.

V. a. 8.

At ingenium est velox. Quid
vitiosis virtus absque quo velo-
cius perpetuis ruine. Ingenium
expeditum est. Sicut bonis artibus

Applicabile preciosa ac supellex si-
mul onerosa periculosa laboriosa. G.
Ingenium acutum est. R. Ingenij non
acumine sed equitatis atque constancia veram
laude ac gloriam meretur. quondam
acumine tenuioris cuspide fragilius pro-
prie molimine deficit validissima et
si ad ultimum extenuetur, infirmam se-
pius robur sine tenuitatis arbitrium.
Acutissimum est ingenium est michi.
R. Nichil sapiencie odiosius acu-
mine nimio. nil vero philosophie quam
sophista. ideo ipsa pellucidi fuere
veteres aranea. cuius subtilis labor
ac tenue tele sunt sed fragiles et nulli
preter ipsum nec mirandum si ingenij
acies sit non perit et si non assistet.
Promptum ac versabile ingenium est. R.
Hoc marco catoni censorio tributum
est, qui lenis se atque armis bellicis atque
civilibus et urbanis rusticisque artibus
eque foret idoneus. quod ex parte grecia
nostro tribuit epaminunde. verum si et
tiro tuum hoc versabile quale ita vigeat
neque ruptum sit me ne aliquid non agile
sed leve potius et fixum habeat
cauto. Ingenium est. R. Aliud est
enim non posse consistere aliud facile
ire posse quo velis. G. Ingenium est
excellens. R. Multum refert quo
ingenio excellas. ingenium quod videtur
saga sufficiens est vim illud ubi in-
tendens ingenium valeo. Malo igitur
ingenio bonum quam excellens. quod illud
in malum flecti nequit. hoc in utramque volubile
est. Nam et crispus lucius katilinam
magna vi animi fuisse ait. sed ingenio
malo pravoque. G. Ingenium magnum
est. R. Eadem cupio et honestum. Mag-
nitudo sola suspecta est. Sepe magnum
ingenium malorum dicium fuit. Raro
aut magni errores nisi ex magnis
ingenijs prodierunt.

Memoria ingens data est. R.
Ampla atque domus tedij
et atrium formosarum ymaginum
ubi multa displiceant. G.
Memoria est multarum rerum. R. Multis
rebus pauca delectant plurima
cruciant. et sepe delectabilium mesta
recordacio est. G. Rerum est variarum
memoria. R. Si bonarum bene. si ma-
larum quod hic gaudes parum nec tolerabile
est nec tulisse mala vel vidisse. Nisi
illis cottidie detinentur ut semper oculis
sint semper. G. Memoria diversarum rerum
perfecit. R. Et et ipsarum et delictorum

Et scelerum et ignominiarum et repul-
sarum et dolorum et laborum atque discriminum
quibus quid ultime voluptas est nisi
dum sit adiuta memorie. in quo tu
intelligis. Non tamen prefectorum malorum
cogitacio si futuris bonum delectacio
iocunda est. Itaque meminisse laborum
ac periculi meminisse iuvat, nisi quieta
aut secura paupertate lete meminit.
Sed dives morbum. sed incolumnis
servitute. sed liber carcere. sed
plenus exilium. sed tempus sola igno-
minie memoria. Et in delicijs licet
quandoque tristis est. ideo in deliciis
cenis mala recordabilior est quam fama.
G. Memoria multis formata est et
multorum temporum. R. Iocunda tamen multi-
plici multiplex molestia. que ante
contraria felliciorum sunt. Surgunt ipsa
lubricorum. alia confundunt. alia ex-
tendunt. alia delent. Unde sunt
memoratorum ora rubor pallor que
vicissim complexio confert. quod precipue
quam plerumque accidit. in quo fit
valens. vox incerta et quedam sunt cuius
modi cum memoria laborantis iudicia.
G. Memoria prompta est. R. Malle
voluntas pura. castus que desiderium
et honesta consilia. et actibus immoti
et vita probi nescia. G. Memoria
optime tenax est. R. Unde sit igitur
hec oblivio celestium preceptorum quod
tam pauca sunt nobis. unde oblivio
dei unigeniti. unde oblivio finiret. G.
Memoria admodum tenax est. R. Tenax
et utilium rerum credo. quam vero
et quo vaga hec volatilis que me-
moria. que in celum terram que peragrat
in semper nescies redit. quod unum
necessarium ac salubre erat obli-
viscitur. in qua et si forte aliquid de-
lectacionis reperio. sepe tamen impietatis
est plenum. Nec inmerito Themistocles
ac ei quidem memorandi artem ab homine
inde tunc inventa polliceretur. Malle
se ait obliviscendi artem quam memorie
discere. et licet hoc ille pro quo dicto
iure respondisse videatur. ut qui
nature dono illos super fide excelleret
Cuique memoria in animo quod ad rerum
atque verborum ymagines sequuntur. fere
tamen omnes convenit. ita ovibus et dedis-
cenda dispositis in suis tamen. quorum utriusque
erat oblivio memoria exercetis
Sunt que id ut finibus non contenti
in pania arte laxatis. G. Memoria
dum potens est. R. Titulus hic vim
prius est deo. multipotens dicere voluisti
si quam tu in signis memorie vis est
illorum curiositate melius fuerit
dampnosa vertitur stringat utilia

Neque tam sedulo quod delectet agre-
get quam te prosit. G. Memoria opti-
ma est. R. Optimo nichil utilius quam
si fide duce queris ut optimus fias, te
memorem esse precibus oportet. Memento
peccati tui ut doleas, memento
mortis ut desinas, memento divine
iusticie ut timeas, memento misericordie
ne desperes. Cam

At preclarum est eloquium. R.
Magnum fateor instrumentum
glorie, sed anceps cuspide
gemina, et scire quis qualiter
uti sciat refert plurimum. G. Eloquium
torrens est et rapidum. R. Haud inepte
quidam stulti atque improbi eloquentiam
furioso gladio comparant; utrunque
bonis publice expedit inerme esse.
G. Eloquium clarum est. R. Clarum
aliquid valde dicitur: clarus sol, clarum
tonitruum. G. Refulgidum eloquium est.
R. Et lugubres comete et terrestri
gladii et hostiles galee fulgent.
Sit fulgor eloquentie gloriosus si
gravitate et sapientia temperetur. G.
Copia eloquii ingens est. R. Siquidem
iuncta modestie magnum aliquid super-
que hominum mensuram non inficior.
Alioquin mutum esse prestabat. G. Eloque-
ntie satis est. R. Satis eloquentie parum
sapientie fuisse Catilinae in scelestissimo
apud Crispum legitur, neque ibi con(?)
eloquentie fuit ulla. Verum altere
iudicio non eloquentia sed loquacitas
illa fuit. Verus enim orator esse
eloquentie nisi vir bonus esse
non potest. Qui si bonus et sapiens, puta-
bas adulatorias laudes preterquam
minimus eloquentie locus, uberrimum rectum(?)
etiamsi depravatis atque inverecundis
uberior est. Sine hac ipsam dicendi peritia
satis esse fallacibus lingue volubi-
litas et verborum copia atque ceterarum
quedam scelestis prope quia esse fuit
sed quibus bonorum est, non omnium quidem
sed paucorum est; ita ut mali omnes
huius laudis exortes sint, magna
siliquia bona quibus caret, virtus
ac sapientia requiruntur. Quod ut sic sit, non
intelliga dicta sed memineris duarum
de quibus loquor verum diffinicionum
invicem recedat, quarum altera Catonis
Ciceronis est, altera. Ille ait: orator
est vir bonus dicendi peritus; iste autem:
nichil est, inquit, aliud eloquentia
nisi copiose loquens sapientia. Ex his
vides ad oratorem atque eloquentie
essentiam et bonitate et sapientia
exigi. Nec his sufficit nisi eloquentia assit
et copia, ita ut sine illis duo viri
boni sapientis sit duntaxat. Si cessat
sola nec sapientem nec eloquentem
quemquam efficiat sed loquacem. Ciceronis
vero gloriose oratoris cuius preter
artificium quam perfecta parum atque aliquam
esse quam putet qui multiloquus sit
fieret. Non ergo si oratoris nomen
sit eloquentia dextram laude queris,
virtute et sapientia sine studio. G. Eloquentia
plena atque perfecta est. R. Pleno ac perfecto
nichil deest, deesset aut nichil, si
premissa non fuerint. Ante igitur quam
in plurimis his unum tractaveris, ceteros
volue. G. Eloquentia summa est. R.
Cuius summum nichil est. Hic ergo et stabilis
iam summa non erit. Sed cadavere nimium
quedam informe, cui fundamentum fastidium
quod detinueris. G. Eloquentia dulcis
est et ornata. R. Dulcedo et ornatus
iste nescio quid blandum seu dolosum
non vite nec sincerum prefert. Sed
non plus est apud veteres iudices
naturalis et compta viri fallacis
oratio quam meretricis fatuus vel
mellitum virus ut scelesti robur
vel amari amoris. Quare est quamvis appareat
ac inlorat(?) si principium essentialis
desint, nil sincerum aut mellitis pro-
videri debet. G. Eloquentie magna
fiducia est. R. Magna sepe fiducia
magnis periculis viam fecit. Ut autem
attollat atque adimat frenum anti-
piat, sese noverit quam agendum instat
examinet, absit insolencia preter et
contemptus sui, post retropra liberrimus
virum obtulisti cepit. Iam non fiducia
sed temeritas et audacia est. Quo
nichil est aspiciente remocius. Hec
rebus arduis agendis ut accitum se-
cretior fit effectu periculosior ignavia
est. Illa enim bonum pigros et ignavos
tenet et impellit audaces et quos
extimebat ut promotum precipitat.
Sic sepe bellatissimos vidit ostendit
imbellatissimos probavit tantos ut
que ad te tedeat qui disertissimi
videbantur, insulsissimi patefecit. G.
Eloquentia ingens est. R. Nec si fides
historiis inficiam, ista eloquentia
habitasse. Veriaque locum teneat
autoritas, neque dubium sit quod eloque-
ntie principes in rethoricis scribit: eloquentia
sine sapientia esse non posse. Crimen

liquet perniciosis adversantur. Ista
tamen quolibet modo sumpta eloquencia Ratio
quo maior eo dampnosior simulacior
nisi sola est G. Eloquencia singularis
est R. Hec eque singulares viros et
grecorum et nostros pernicia traxit. quos
ita esse demostenes et Ciceronis et
Anthonius non negabunt G. Eloquencia
plausibilis est R. Et nocent absque
iactancia utere. Vix ulla re cicius
multitudinis amorem est publicos et
gloriam quidem sed quo nisi utere virtutis
artificio queri potest. Sin arroganter
ultroque ipsius perfabile tibi discrimine
et multorum odia conflantibus Capitalis
dictum est enim asperis et vita linguam
lingue 22° unius tamen hominis sed multorum
quorundam lingue totas everte res-
publicas everterent quo pessimum notissimumque
quod mali hominis membrum lingua est
Nichil hic mollius nil durius. Eloquencia
pudora est R. Et sonorum flumen.
Eloquencia florida est R. Et flo-
ridum autumnum denique usa ut libet
et reversa. et glorie via licet ardua
et viridis provenit valde etc.

G.
Nunquam non saltem licet de virtute
gloriari R. Ut liceat in illo
tamen licet qui virtutis et omnis
boni auctor solus et largitor
est G. Magna est animi virtus R. Vide
aut ne quo maior creditur sit hor-
sit G. Spectata virtus in rebus dubiis
R. Proprium est virtutis non spectaculi sed quod
agendum sit. neque quod assit ibi sed quod
desit attende. Unde est ut sepe illa
non de questo gloriantes sed de questo
sollicitam videamus. dicentes se luce avaricie
aut avaricie plenum esse virtute fugit
sitit cottidie tardescit quo plus possidet
eo sibi pauperior videtur et plus appetit.
nullus illi desiderii modus est nullus status
magnus animus incitorum G. Virtus
mea humanamque more R. Vetera que publice
sit ista professio non virtutis G. Virtus
longe clarissima est R. Fundamentum vere
virtutis est humilitas. nec tanta claritas
ulla est qua claros non obscuret. Erit id
qui clarissimus creatus est. seseque ipsum
efferens. non obscurus tamen sed princeps
fieri meruit tenebrarum. quod si illi accidit
quid alii desperent G. Virtus eximia
est R. Non potest virtus esse iactatrix
aut invitatrix. sed imitatrix alterius itaque
se anhelantis. sed quod alcius aspiras cum
se comparat prius fit. G. Virtus consumata
est. R. Nunquam hoc virtus deesse indicant
dum consummat. michil arrogat. Erit hic
esse tempus milicie non triumphi.
atque ideo nunquam torpet et semper in actu
est. Semper quod nunc superius adtingit. quod
omnia perfecisse seque undique consumata
credit. Hoc unde michi non est virtus
est virtuti obvius aut adimpleto. quod se ad
summum pervenisse credit. In hoc summum
fallitur. quod nisi credit esse non est de
inde quod illuc procedente via obserando
deseruit. dum se quod non habet anticipat
quod habere potuisset sponte sua negligit
eloquencia nil tamen perfectum adeptus. quam
perfectionis opinio. nemo studet agere
quae pergisse se putat. error hic sepe
magna petentibus obstitit iamque alta
G. Virtus perhumana
perfectionibus capacitate plena est R. Si omnem vitam
ante oculos ponis. per que dies singulos
actum ac verborum et cogitatum tuarum
atque eo exigis. inter corruptus verum
arbiter tuorum. Vides quantum vacui
varia sit. quam vicia occupant G. Ut
saltem quod et mediocris est virtus
R. In rebus altissimis vix medio-
critatis locus hic verum. non tamen hoc
gaudii materia. sed laboris ac studii
est. Ita quod ad summa disponit dum
et pervenit non quiescit G. Eloquencia
est virtus R. Ubique quoque indiciam lingua
aliis. et sequitur est virtus non ibi finis.
gaudii sed in illo ad que vera per
ardua ducit virtus. Iam neque proferat
perfectam. quem non fructus virtutibus sed
sedem docet. non plene gaudendi
igitur tempus est. Cum iam est vite in-
dulgens confusus. sed optandi potius
gaudiique gauisurum te sperare potes
et tempus insectuas dolituri G. Si quid
boni est scicio unde sit et in illo gaudeo
quidque autem deest scio unde postea quam
sit et de illo spero R. Hec est virtus
et iam tutum iter ac verum gaudium
invenisti etc.

J
Quis ego sum opinio de me
est bona R. Opinio te non
mutat G. Bonum me habet
quis opinio R. Quid si malus
et opinio falsa est. Sciencie
tu nomine certe falso gaudere demencia est G.
Ut me vulgari bonus dicor R. Nichil
est quod non fuge tibi posset opinio bonum
aut saltem malum quod in animis habitat
neque diversis opinionibus atque sermonibus
variatur. Tales sunt igitur te mortales
dixerunt bonus fies G. Bonum
saltem michi est nomen quod angelus persona

Et valore boni hominis et odore
fame huius verbis expressi comparatione
auri et ungenti. R. Quid autem sen
aliud quidquam esse potest bonum si est
falsum. Qualecumque sit nomen loquitur
ignorum putrescit. Et illud Apostoli
gloria mea hec est testimonium conscientie
mee. Illa si tibi intus obstrepit, quid
tibi proderunt adulantium susurri? quid
blanditiis aut fictionibus falsi nominis?
De radice mala nichil boni oritur.
Nec igitur ortum nomen boni dixeris
cum verum dici non posset. G. Bene
de me sentiunt cives mei. R. Non
refert quid te alii sentiant sed quid tu.
G. Bene de me loquuntur cives.
R. noli credere quid loquantur nescitur.
Et cupide mentiuntur pruritu quodam
lingue utramque parte nimio et consue-
tudine in naturam versa. G. Bene de
me plurimi loquuntur. R. Ignorantibus
credere quid aliud quam velle falli.
G. Bene de me loquuntur vicini. R.
Dulciloquio forsan ad munusculis deli-
nita aut aliquid de te sperantes. Nunquam
vel amati credideris vel sperati.
G. Vicini nomen meum celebrant.
R. Alter alterum decipit. [illegible] te
G. bonum testimonium michi cives
dant. R. Est intus anima testis incor-
ruptior certior quam conscientiam tuam in-
terroga et illi crede. G. Bene de me
homines opinantur. R. Opinio ambigue
nomen est rei, certissima res est virtus.
G. Ego vir bonus michi videor.
R. Ergo es malus. Boni enim sibi dis-
plicent seque accusant. G. Et michi videor
et aliis bonus. R. Quid si tu malus
illi autem stulti. G. Bene de me sperant
cives. R. Cura ne speres nimium falsa
[illegible] turpe est desperantes tu
possit aliud frustrari. G. Credo si
de quo non suspicor sperant michi.
Si id esses non id crederes. Qualem
te aliis, pessimum autem semetipsum fallere.
G. Omnes me virum bonum dicunt. R.
Et credis omnibus te autem dici quod non
es. Sede est hec nobis [illegible] cuncta
mirabile de nobis [illegible] rebus
omnibus orbis plus cuique nobis quam
credere iuxta [illegible] sententiam
et mendacem timere infamiam et falsa
gloria delectare. G. Totum vulgus una
voce me laudant. R. Nulla prior
ad errorem atque ad precipicium via est
quam vulgi vestigia. Quidquid penes illos
laudatur vituperio dignum est. G. Cunctis
hominibus placeo. R. Deus spernit

placere hominibus displicere est deo. Contraria
contrariis gaudent. G. Cum bonum nomen
habeo. R. Vite constantia et honestate
servandum est. Reliquis facile evanescit
vetus est enim. G. Quilibet populos laudes
mee sunt. R. Si vere durabunt ut ait
Cicero radices aget propagabitur ac si
ficte celeriter tamquam flosculi decidat.
G. Omnis una ore meam predicat virtutem
R. non vere sed ipsius virtutis communium
auctore gloriandum. Cui contrarium facit
non modo non assequitur asserere bonum
quod non habet sed id bonum quod habet vel id minuit
vel amittit. G. Vulgus omne me predicat.
R. Dixi et repeto. Quidquid vulgus
cogitat vanum est quod loquitur falsum
est. quidquid probat bonum est. quidquid
predicat infama est. quidquid autem stultitie
nunc insanorum sermonibus gloriare [illegible]

Suspicionem consentientibus sic
magna si vera esset et insepa-
rabilis et virtute si iam approbasses
hec approbata est. sed utrumque omne
aliquanto facilior est quam re. G. Sapiens
sum. R. Crede autem michi nunquam si vere
esses hoc diceres. Sapiens enim quantum est
quod sibi desit intelligit non gloriatur sed
suspirat. G. Sapientem me profiteor.
R. Bene irent res si tot essent sapientes
quot sunt sapientie professores. G. Sum sapiens.
R. Si vere sapiens esse vis, noli id
quod opinaris credere se sapientem putare
ad stultitiam gradus est proximus. G. Stu-
deo ad sapientiam pervenire. R. Utinam
sic ad illam pervenires. sed tamen tu pervenies
recogita. non est res studii brevis egens
aliquot annorum ut reliquie artes. tota
vel longissima opus est vita sic quibusdam
ait tota die discentes pervenit ad
vesperam satis est. Notum est illud Platonis
ut alia multa pretulissimus per Ciceronem
plagiet michi. Beatum cui etiam in senectute
contigerit ut sapientiam veramque opiniones
assequi possit. Habes tu an calle medio
obvias habueris an nescio quod penatorum
equo vectus ante tempus attigeris licet
tam cito sapiens evasisse. G. Sapientie
profectum celitus accepi. R. Et fateor
celeste donum sapientiam. sed magnus ille
vir erat et celi amicus qui dicebat
non quod iam acceperim aut perfectus
sim. G. Sapientiam cupida mente complecti.
R. Ut pecunie certe quam multarum mala
Sic vere sapientie cupiditas bona est
sed antum tante rei capax sis videto
Certe ille idem ego me inquit non
arbitror comprehendisse. et ille quorum
per magnos erat qui cum de loquentibus

de se ipso aiebat sit suspectum michi videtur. Ceterum mei
hoc est enim sapientis imperfectionem suam nosse
ac fateri. G. Sapiens dicor. R. Non
te tue neque aliene voces sapientem
fecerint sed res ipsa. G. Sapiens vulgo
dicor. R. Vulgus insanos sapientes
dicit et sapientes insanos. Mirum sic dicit
esse ut falsa pro veris et vera pro falsis
habeat. Nichil est a veritate remocius
quam vulgaris opinio. G. Omnes me predicant
sapientem. R. Et fama fortasse aliquid,
ad sapientiam nichil omnino precio. Ad subst-
ancialibus in mittens litteras quibus nichil est
liberalius. Non satis est facere sapientes
qui non sunt, sed egregios et insignes faciunt
ac velud serenissimos insignes et illustres
ut tam simplex sapienciaque sit pudor.
Cui quam pauci hodie sciant semper est
obsolevit tamen inter titulos clariores
quos qui scribendo accumulant sciunt
mentiri sed urbani vel mendaces fieri
nolunt. Vos qui legitis non veros nisi
sed citra verum sistite illos vati publicos
fallimini errore. Nemo est qui de suis
rebus interroget. Omnes aliis deferunt.
Vis autem nosse quam sit sapiens verte
oculos retro. Recordare quociens in hoc
vite curriculo hesitaveris, quociens aber-
raveris, quociens offenso pede cecideris,
quot imprudenter commiseris. Tunc si audes
dicito te sapientem. Credo autem non audebis.
G. Omnes me sapientem. R. Beatum forte vis
dicere. Sunt enim plane beati aliqui vere
licet pauci, sapientes enim pene nulli.
Aliud est sapienter loqui, aliud sapienter
vivere, aliud dici aliud esse sapientem.
Fuere qui dicerent sapientem nullum. Solus
unus fuit verene sit non disputo. Certe illius
sentencia est et ad desperationem
una et studiis adversa sapientie. Equi-
dem sapientem Salomonem nec sunt predicat quod quam
sapiens esset turba communi prelium quam
aliis aliusmodi cultus extrinsecus Romani
sapientem Lelium et Catonem. Grecia
ipsa dum floruit septem habuisse dicitur
sapientes. Hii quam hoc titulo indigni fuerint
visi erant qui excusat dicat non eos
illum sibi assumpsisse sed ab erratibus plus
traditum possedisse. Unus tamen fuit sua
confessione sed quam sapiens iudicio stultissimus
omnium existimatus, que titulum tum in effectu
percipere voluit nec hanc ipsam a mici
Idonii ille respuit sed esse sapientem
dici equanimiter tulit ut sua illa confessio
gloria error esset alterius. Unus quem sapiens
Socrates oraculo dei Apollinis fecisse
credunt virum illud sapienti proximum

Huius testimonio falsus deus ad a-
dulacionem atque complacenciam invitat et
hec de antiquis sapientibus dixerim
felicioris etatis, licet qua non nisi duos
vel septem. Sed in singulis urbibus
tot prodeunt greges immo sapientes
nec mirum tamen multos esse qui tam
facile fiant. Venit iuvenis stultus
ad templum. Preceptores sui illum cele-
brant seu amore seu errore impulit.
Ille vulgus stupet, plaudunt affines
et amici. Ipse impositus in kathedram
scandit cuncta iam exalto despiciens
et nescio quid confusum immurmurans.
Tunc maiores certatim tamquam divina
locutum laudibus ad celum tollunt.
Tinniunt interim campane, strepunt
tube, sonant annuli, figuntur oscula,
vertice rotundus et lugubri pannis
imitissit. His peractis descendit sapiens
qui stultus ascenderat. Mira prorsus
transformacio nec Nasoni cognita. Sic
fiunt hodie sapientes. Verius sapiens
fit aliter. G. Sapiens sum. R. Solet
quid esse magnifice sentiunt perfecti
maioribus viribus aggredi nequeunt ipsi
medio plerumque sed vel periculo vel pudore
audisti quam nostri rerum extimatores
fuerint. Superest igitur michi idem
plane opiniones abicere, insolenciam deponere,
sapienciam transcripte et optare ne
qua experiende sapiencie vanitas
surdat que desinet te demum quo glo-
riatum. Hec vera tutior quam quod de sapi-
encia est. G. Credo ego ad sapienciam per-
venisse. R. Utinam michi obsequeris ad
illa potius assurgendo mittendo quam
pervenisse quam credendo. Nichil aliud
obstruit quam qualitas gloria est.

R[eligione] glorior. R. Perfecta
religio optima et perfecta una
est super Cristi nomine super quam
petra firmissima fundata.
Reliquie omnes presertim vane et de-
via et errores sunt quibus est iter
ad tartarum atque ad mortem non mo-
do mediata sed eciam. Et quot putas
quamquam viri quamquam regionis inopia
passi sunt cuncti in rebus aliis al-
tores habent illi qui etiam ignorant habere.
Non tu unde gloriaris et gaudes. Non
tu fidem sed eo qui te summa in re
tam maioribus preferre dignatus est.
Certe nil magis nil melius tibi venire
poterat in hac vita de qua loquor breviique
non dicatur nisi ipsa celesti limine.
Verum iam omnibus nota esset. G.
Huius sacris initiatus sum. R. Sacra
religionis hec sunt tuo. Religionum

Unum sit ferroces titulosque sacrilegia
neque tamen iracatum esse sufficit. magis
est forte quantitas debitis licet aio
dulce negotium. Non enim deum nosse
satis est quod et demones. demones
faciunt qui oderunt. amori et cultui
exigitur. Hiis et rebus constat que
utinam tam bene implerent aliquibus
qua fiunt. De vera religione michi
placeo. Placet sibi si probe id est
Hec autem vera religio que te deo
religat. deum tibi et humilitatem prius
mentibus inserit in spectra ceteri pat
Sit igitur tibi gaudebo promissio ut
quanto letor quantoque religiosior
tanto sis humilior. et omnibus bonis
affluentior. Illi gracias agens qui
tibi ex hac mortali rectum iter
ostendit ad vitam eternam. Veram
religionem deo gratias sum adeptus
Bene deo agis gracias. custodi
autem illam aberrantibus a negligencia
apertantibus. Et sic habe se hac affectus
es et in ea te exerces ut dignum est
tessere graciam. de qua modo
loquamur. Cum sit scriptum patris in libris
pietas est sapiencia. et psalmum Initium
sapiencie est timor domini neque idipsum
tacitum in psalmis cuiusque rei Lactancius
mentem institucionem suo affirmat
animos eos qui cognoverunt deum
non tamen ab insultibus demonum tutos
esse. Verum causa nec fato quod tenetur
una inquit custodia pietas. et enim
pius homo neque demonum potestati
neque fato subiacet. deus liberat
eum ab omni malo. Hec unicum atque
solum bonum est hominibus pietas. Quod
sit autem pietas ostendit alio loco
huius verbis. Pietas enim est scientia dei
eandem quoque sententiam Augustinus in
sermone quodam regio alioque explicasse
confirmat. Fides ut obstinatissime
deo pagani mentium consulat veritate
Tantam in veritate ut linguas saepe
hostium attraxit etc.

In libertate natus sum.
Non qui nascitur liber,
sed qui moritur liber est
Hoc ultimum fortune legum [illegible]
extinctum. nichil expugnat
urbes munitissimas. armatos fugat
exercitus. potentissima regna subvertit
inexpugnabilia arce sepulchrum illud
regnum vermibus non fortune. itaque
hinc illud ingressus soli mortalium

Vita homines ab hiis solutis liberi sunt. tu
te liberum iactas et ignoras. non
dico ad sepulchrum sed an liber hodie
cubiculum sis ingressurus. libertas in ma
tenuissimo nitens filo. Sicud alia quibus
[illegible] omnia tremula semper et caduca
est. Liber sum. Video te ut reor
liberum dicis quia dominum ullum habes
Sed animum audis Senecam. Bona igitur
etas est. fuisti iam. habebis nescis qua
etate. Hecuba servire cepit. quando
Cresus. qua Darii mater. qua Plato
qua Diogenes. Hiis ille admonet
exemplis. Multa sunt alia vel tacita
Senece vel ignota. Nunquam Sicilie regem
meministi indignum puerilis ludibrio
[illegible] tamen. nunquam tibi retentor animus
Valerianum excidit. quorum ille modo
dux. hic autem princeps populi romani
Marcus ille carthaginensium. hic persarum
servus. ille tenui supplicio peremptus
hic longa et misera [illegible] servitute
Quid Macedonibus [illegible]
qui reges. hic Persen hic Siphacem me
moriam ac Iugurtham. Regum omnes
et ultime romana lapsus vincula
Multo veteres regum capitis. Etas tua
[illegible] hec regia [illegible]
eadem hora una et primum regnum et
ultimum servium vidit. Si quod eos quisque
miserior servus est qui felicior dominus
fuit. Noli ergo libertati efferi quamquam
non ex libero sis ex omnibus temporibus servi fiunt
Nec mirabere tu si mei sermonis sentencia
non numquam ex servis reges fiunt. immu
tantur assidue res humane nil sub
celo stabile. Omnis instanti vertiginem
firmum aliquid ac mansurum quereret.
neque te liberum hinc dixeris quod
esset tibi dominum non vides. [illegible]
bus ingemiscis. nec tamen captus
nec venundatus sis. Sunt nobis in
visibiles domini. est ipsa hominum originis
latentis pestis. est genus obnoxium
pecto qua ulla gravior servitus fugi
potest. Sunt occulti hostes et bella
clandestina. sunt qui misceas ceteras
[illegible]. quas heu sibi precio vendidisse
voluptas fedissima domina est. que
nos inenodabile laqueo victos
tenet. Iste nunc et gloriosum libertate
Sed vos certe nichil nisi corporum videtis
videri qui uni mortali subest dicitis
servum. divitis cum vos qui mille vos
immortalibus tyrannis obsequimini

libertn iudicatis Elegatz ut aliqua
pfecto aut no fecit libertn fortuna
sed virtus ꝛc

Gloriosa i patria natus sum
R Plus negocij habes ut
i luce veniat fulget mun/
icior cetera astra p nocte et hoctes
ad solis radios habet et lucifer
Clarissime patrie ciuis sum + Bene
soluisti hospites viciorum hostis fortune
em istud hor tm est. patria iniusti
felix et nobilis e Refert qua
nobilitate hac ciuis intolarum hac
isignis opum ut magnudo hac spectata
fertilitas hac situs ipe nobilitat
salubris aer clari fontes mare
pximum tuti portus optimi amni
Nobilis patria vulgo dicit viri ferax
alci fruimenti frequens armentis argēte
gibus auris fatebris et argenti bona
terra diatis ubi fortes equi ubi
pigues boues ubi teneri edi ubi
dulcia demum poma nascut. Ubi at
boni viri id nec quentis fide negssum
dignum diuitis estimatores egregij sunt
qui suma patrie laus e sola virtus
ciuium Recte ergo virgilius glam ac
feliciatate cu describet Roma nichil
hoz adque sola respiciens dignatus
attinge ubi urbis et iperij magnitu/
dine atq altitudine attingit amorz
felice deniqz ple virum dixit Ea
em e vera urbium felicitas vera nobi/
litas Preclara ciuibus bonis patria
e + Nuis si obscurus quid si claritas
ipa te pudet. Hec q latebris euaseret
esset et raptim traxisit prompcius i luce
notaberis famosissa patria est.
No tam ifamis esset catilina
si no tam famosa i patria natus eet
Magis em et neroni alter ifamie
accumuz imperium accessit. Et mundi
natus i vertice fortune fauor extulit
quo latius nosset Nobilissima
i patria viuo R inultorum q contemptui
pates aut iuidie sunt alio i magna
urbe vix viuit. Illud tu agnosce clarū
malum utriusqz aut hec ipa q pdicas
natalis soli nobilitas transfert.
Tot int oculos mille sint latere
Notissima e patria sum R Malle parte
priam qua tu ipter priam notus
es. Nisi vero pte fulseris quid tibi
lux patrie pter tenebras alatura
e. Multos hunt claritas magne urbis
obscuros quos habunde claros p...

Nuius obscuritas habuisset q Ju/
tilita e unicha patria. Et quae laudes
sibi suas habeat magis participet
Euidq bene gessit sunt quomodo
laus est. Fuit qm Themistodes glaz
athenis ascribere intereret qui plane
pgrammatos et ut tlez viru decuit
respondit cu em scripsit sibi anguste
et ignobilis insule quius incola it
iniugia obiecisset. No eni sua si patrie
gla clarum esse No splendore patrie
sed virtuti ipe videbat vilis plane
qua ipso maior licet ille phus
sed existunt itendum i magnis esse
igenijs magni et mirabiles errores
Is ergo int cetera magne sue felici/
tati claritate patrie ascribebat Ut
em totum noris ac iste excellentis
viri aium aiebat plato se pmitis
gratias age recte id quidem modo
intelligebat cui quibus vero pdomis
gre sunt agende Ille vero natiue
gratis agebat primum q homo en
et no mutu ac q mare et no
femina q grecu et no barbarum
q athemense et no thebanum
demqz q etates socratis no alio
tpe genuisset ut sic esset a quo
doceri posset atqz iterum fides mi/
dorei posset atqz isterum fides int
gratulado gloriando q causas
int athemiens quoqz ponat origine
Nunc hij dictum sit iam expectas
ego vero. et si delector vnd sermo
sit istituto. qz hij tanti viri incertio
impedit quid de hoc toto illius ser/
mone et alijs visu sit et mihi
certa videatur dictum sit Otiosus
claros ac destrctos viros iactat
asserere Nichil vnqz ab aliquo
dictum esse delicadius quoz i suaz
qz ut illa solet cam pedibus parum
abest Nam queso quid attulet
his gaudio Grecus em quid si
barbarus q si inter natus esset
an no multi barbari multis grecis
et virtute et igenio meliores ex/
stiterunt Olim no femine aliquae
et verum gla et i bellico arcu
gloriosib virib optabiliores Nunc
demqz si bos ut asinus nascet
quid ad hunc ipm de quo loquimur
plone q no iam plato esset si
id potius q natura paret dedisset
Nisi vero pithagorice credebat
animae e corpore i corpus aiam
demigrare quo nil unqz cte

Stultius nil et imprudentius non dicam
a philosopho sed ab homine dici potuit. nil
sunt magis veritati contrarium ac pie-
tati. Nichil denique quod religiose
aures magis abhorreat. quid deinde
an Atheniensem nasci adeo ut
eque clarus esse posset alibi.
Thebis certe illi nati esse an vero
Homerus et Pitagoras ipse et
Democritus et Anaxagoras et
Aristoteles et mille alii quibus
quod Athenis nati clariusque habiti
non minus quam qui nati sunt Athenis
Nec ne Athenis habeat quod summe
gloriari solet. an non si inveniam quintus
Thebis natus est Pindarus cuius
imitator ipsius in hac re sibi
Flaccus ait. Si verum claritas
Thebis liber pater atque Hercules
tam famosi. Alexander Macedo
contemptor omnium fere mortalium
illos duos altissimos atque ultimos
sue glorie sibi proponit imitandos
Sed utriusque nomine vetusta memoria
et pene ante oculos Thebanus
erat Epaminundas summus philosophus summus
Grecorum quasi omni teste sub iudice omnibus
omnium princeps hic est qui Lacedemonum pene
funditus evertit. et Atheniensium plus sepe
exterruit ut eo mortuo qui summe erat
libertati. illico se rursus ignavie quasi
resolverent. quo ad hunc et apud Thebas
florente quam Athenis ingentium et stul-
torum milia fuerint quibus facile me-
tiatur. Non igitur quod Athenis sed quod
talis natus esset ac genitus hoc est
tali ingenio tali quoque animo tali quoque et prudentia
et diligentia et rerum spiritualium facultate
ut erudiri posset et ad esse eiusque bonum
spiritum gratias agere decuit. Thesaurus
doctum virum illius deo quod hoc ei dederat
non Socrates non Athene sua schola et
in qua urbe quod et innumeri fuerunt et
indocti. opinari propterea sit nosse et
urbem ... que habuit scola in
inter multos Alcibiades et Critias
illum patrie hoste hunc seniss tri-
rannorum quibus quod preceptoris mores
contulerit ipso ipse videat vel sit
intelligens eius ignave est quod totum
doctrina preceptoris discipulorum animis
inspexerit in gratia magistri celestis aspiciet
sed qua omnino nichil Socrate po-
tuisse esse dei mendacis oraculo ut
sapientissimus indicatum inter
duas tamen sepe urbes tenacissimas
a quibus ipse ut aliqui consulibus cum exarsisset
repetisse queritatum sed hec et reliqua

Quid ... sit unum illud quo plo...
talem ultra hac eadem vanitate
glorie patrie implicitum fuisse cognosces
non ut magni tumultus clipeos tum
tegas sed ut hoc avaricie illum ...
in subarbisse summa est cuius ingenia
simplex in patria vita ago
ac multa sunt ample urbis incommoda
distat templum distat forum. illud ... ait
nocet. hoc corpori distat opifices atque
amici que quamvis multo dubior dist-
ancia quos labor ... ferre neglexi-
... aut his ut de hoc querit
Flaccus aiebat hic in colle Quirini
hic ex ... in Aventino visendus ..
utriusque quam ... decrevis ...
... domini tue dispone ...
et an reddicies meam et ipse reddita
in labore est. Sepe est error ferro ac
magno te iter agit. hac etas facilis
hac ... hac ... hac tecta
vultes hac balnea effugeas. hac ma-
cellum. hic et mille sunt alii scopuli ut ...
navigas. domum tuam qui alterum orbe
petis. vix te ad illud ... specitas
Et hic apud ipsum Flaccum legisti ut Philippus
orator domum dum redit. forum nimium
distare carinas iam grandes natu queritur.
... oppido molestie cessat ob ...
... nix est ... de plus oppido ...
orbe ... Et magno partu ...
cellospide pelegi ... temeritas
est nec minor ... eventus fecit.
Hec tibi gens claudia est sabinis Roma
petens est Tusculum ... Arpinas ...
ex Arpino. Marius et Cicero successit
... filiat ... tibi non tunc ...
... ... et summus ingenijs
affectasti est posteaque tu ... fame
et studio ... difficultates ...
Erat forte quoad ad gloriam seque velis
erit utique exercitas ubi cum paribus
possis de laude contendere. pudebit
... testum tantorum aspectus sepe quod
vis animi non dabat. consuevit vis
pudoris et ignavia profugienda sepe
plus spectator valuit quam virtus
Et hic exile quorum proxime memini
et acutus tribulus in illa ...
Corduba ... Seneca ...
venies ... multi alii ex aliis
locis utique fuerunt magni viri ut
aliquanto maiores Rome essent Enim
locus virtutis et illustrium copia ...
... Stude ergo quod vivens bonum est.
Hac tua commigratione ne pereas
Nec nichil aliud migrando ... qui
quo te cura ... novis patrie fulget ... nubet

Quid alta consurge ... ceptum
... quod ... ... diverti plures
... ad virtute stimuli erit forte

Origo generosa est et insignis domini
Ridiculas ineptias quibus ad
te. Propago vetus et gloriosa
Alienam gloriam ridi-
culosa iactantia. Si vero merita ne-
potum de genere nostro sit. Nec ad
magis posterorum errorum maculas aperit
quam maior splendor atque gloria. Sepe
alteri commodum virtus alterius tulit
veram laudem nisi de ipso suspiceris
ab alio non expectabis. Magna est
nobilitas antiquorum maiorum. Magne
parte alii quam tu per alios nosceris vir
age aliquid et tu unde sis nobilis. Nam
et illi nisi aliquid egissent laude dignum
nunquam nobiles fuissent. Multa sanguinis
nimis est claritas. Omnis ipse mon-
sanguinis est concolor. Quod si alter alio
clarior inventus sit, non id nobilitas
effecit sed sanitas. Magna est claritas
parentum. Crede sis maior obscuritas
tua est. Corpus sepe et preclari sepe
a parentibus accipiuntur, claritatem et animi
habet raro in filium transfert et qui non
habet aliquotiens in filio videt. Contra
ipse clarior recessit quanto obscurior affi-
bicam filius qui si per manus tradi
claritas posset, quam clarus futurus
esset intelligibilis. Sed animum illum
potuit prestare illustrem non potuit posteros
sue lucis eclipsim passus in filio sit
vir preciosissimus est hereditas medico testante
extinctis. Nec de vilissimo re est tanta
illa solempnitas testium. Si ille ergo
unius heres clarissimos homines obscurissimos
heredes emittere si vacet et si expe-
diat summa teneris. Ingens claritas
est gentis. Nichil amplius ea
claritas prestabit quam ut latere negas
si velis. Ita in primis iocundissimum est vite
latibulum et secretus rerum tuarum
eripit. Quomodo agis est vulgi fabula
quid domi vivas et quid teneas nosse
vicinorum studium. Et velud exploratores
ad te per annos quam remiserit hic totum
rei familiaris archanum et cottidiani
victus ratio, quid cum filiis, quid cum
servis, quid denique cum uxore. Et ad
unum actus omnes verba de rebus
licet minimis inquiret. Quoque aliquis
stomachetis ab hiis maxime quorum
nil interest. Hec igitur tue claritatis est
fructus. Neque si vel modicum luxeris

dedecoris gentis et monstrari desistes
itineribus longe incomparabilis habeas
hoc est ubi sum ac tunc gentilicia cla-
ritatis reliqua illa docta videantur
patrum decus inspectat. Cum dispensale est
clara stirpe. Clarissime natus
sum. Consulte claritas non nascendo
quesita sed vivendo. Spectes quod
mirabilis moriendo. In multa
luce natus sum. Turpitudinem
tuam que obiectum lucis insignior
sit atque conspectior. Sed mi fecit in tenebris
natum esse melius fore. Adulteri fures
et omnis turpium chorus tenebras
querunt. Oblata luce non refugit feda
et sola nobilitas cognosci quam aspicit.
Cui virum vitande infamie consilium
sit nescivi. Antiqua nobilitas est
generis. Antiqua igitur vetus fuit. Sine
qua vera nobilitas non facit. Per-
vetusta nobilitas est. Vetustas
nimia claritatem rebus eripit et
parit oblivionem. Quot fuerint no-
biles familie quorum hodie memoria
nulla est, quot urbes florentissimas
vidisti que paucis annis ferme
ad nichilum redire. Unde propaginem suam
de hiis non florentibus de quibus
nunc prorsus extinctis capud extollentibus.
Omnia tempus finivit consumit quam
fuerint non modo familie sed urbes
et (ni fallimur) ad extremum
vergit. Tu qui vetustate glorialis
vide ne gloriam ipsa vetustas extinxerit.
Nam iam radix arescit tunc floribus
vis ornari. Omne quod tempore ortum est omnibus
tempore occidit. Vestra quoque nobilitas
tempore incepit, tempore desinit et quam longa
dies peperit, longior auxit, longissima
subruit. Scio est ut quod te nobilem
fingis esse despectus esse si forte nobilior
fieri nimis cupis. Inveterata nobilitas
est. Nam amicus ambicio nec pro merito
sed aliorum oblivione obnixa consistit. Neppe
sit omnia et perplexa successionum series
hec inter tibi accidit. Non nobilior
ut omnes sed ignorator. Origo dictorum
una est. Unus pater omnium humani generis
unus fons qui vicissim modo turbidus
modo nitidus ad unum quemque venit
provenit ea lege ut quod paulo ante
clarum erat mox obscurum fiat, quod
obscurum clarum. Ita non de forte dubitatio
est sed quibus alveolis hec clarissimi
sanguinis est in te dictis ad vos unda
perfluxerit. Huic est ut quod heri

Trahebat hodie militat et qui pridie
in editis ardentem currum de eadem
aureis habenis regeret solitus fuerat
cessat per convalescere talium pigros
boves hasta curione sollicitet Sta
verum vicissitudo licet et eadem statum
quamquam variabilis atque instabilis est
ut instabilis quae sit sed atque plurimis
minentis per vel arator ad militiam vel
miles redeat aratrum Ingens rerum
mortalium nota est Et quae tractat et loquor
brevis haec vita perspicit non Cum nisi
sit esset et ligones regum et augustum
diademata contineant haec hominum
memoria occupata intenta quam aliis
tempus fallit Et haec est tota vita illa
nobilitatis quam tumidi elati quam iactitant
namque Clarum claram prosapia
est Et monstra vagabunda de te agitur
et in multis nescio quos iterum locum
substitue mitteris qui posse forte aliquis
pro te nichil nisi ipse tuis testibus causa
continens responsum sunt Praeter
auspici vel parum clari fuerint sui sed
dum vulgari haec acie virtutum specialis
attollere repetat eam nobilitatis
tradit ultima sed pergere alam exquirere
acrius pandere atavis obscuros
inveniens et ignotos ad summa quaeret
nam atque inmagnum claritatis et speciosus
est et simulacrum est tua certe non est
desine igitur tuum nomen alienis ob
umbrare virtutibus nemo quam sum
repostere nudus ipse de se ipso videat
Nobilis sum Clarum sit nobilior
rusticus avit fortis quam ignavus nobilis
Paries cum liberalis Quo sit melius no
bilitate fundare quam evertere si exis
eges domum militie quam afflunt passim
quam legentibus occurrit ut si recipium vel sortem
temporis quam reliquorum stabilis ex omnibus duo
prima hominum exposuisse sufficeret alta
ipsum sunt laude Marium Tullium ralbe
horum adversarios aulem et clades in gestis
quo examine vergit et quem Tullius
cadat Optimo quis tu cereus non vi
deat Nobilis natus sum dixi
iam verius nobilis non nasci sed
fit quisquis nobilitas fallit ipsa
vulgaribus apud illos et velut et quamquam
virum bonum video familiarum virtutum
exempla non decernit et domestici dulces
errorum pudeat desernisse vestigia
id sit labi pernis quod in famoso et difficile
malum est nobilitas nescio aut quo
difficilior est suorum imitatio quam exteriorum
fortene videar eradicarim bonum
virtus Nobilibus dico si res ipsa loquitur

raro excellentis viri filius excellens
fuit et

In magna genitus sum fortuna
Vitam cum inquietudine auspi
catus es Haud equidem ipse tempestate
fortuna votant nautae Magna
ergo fortuna magna est tempestas
Magna tempestas et consiliis magis
eget et viribus habes non ubi te minus
sed clarum In amplissima fortuna
natus sum Cur forte felicius esses
magno in mari quam exiguo in flumine
natum esse quod si nemo sanum dixerit
quid prodest feliciorem te nasci in palacio
quam in casa Ubique ortus de terra pateris
excepit In magna fortuna ortus sum
Videris ponere solvisti fine quod
si in tempestate dies apta est cura ut
nox te inveniat in portu In alto natus
sum turbinibus certum pateris la
titandi spes praecepta Scitum est illud
Horatii poetae Saepius ventis agitatur
ingens pinus et celsae graviori casu
decidunt turres et feriunt quam summos
fulgura montes ut clarum fateatur
in alto nasci nec tranquillum certe
nec tutum est Altitudo quam talibus humana
prosperam inquieta est spectans quam fremens
tonitruum Unde miror quid illa Senece
displiceat ex tractatis illud ipsa enim
altitudo attonat summum Nam tu
alii hoc verbo usus fuit cur plus ille
reprehenditur Tria praeterea tenenti alto quod
non et sollicitudini et labori in vide
et pavori et merori et in fine morti
proximus sit et sane omnium fastidium emi
nentia quam mortalium sola mors in
planum redigit Alto et magno natus
statu sum Iam primum ex alto gravis
lapsus et magnus terra quies in pellago
nec in imo pupim metuas nec na
ufragium Principium fortunatum
fuit Fine respice ut reliquis sit fortune
pro mutuum licet et in regno geo fortunati
principium et finis incertior Nonne
vides ut res hominum turbinum more
volvuntur ut quietum mare tempestas
turbida lucidum mane nubilis vesper
insequitur ut inter via planum iter in
confragosum desinit Sic prosperitatis
insolentia repulsa calamitas et leni
ssime angusti vite mesta mors claudit
Et saepe primordio dissimilis finis
est In alto cepi Vide ubi desinas
Vita enim a fine describitur et finis
plane feliciter quod primum non senciasti

Infima fortuna editus sum
Et servorum filios vidimus et filios
regum tergaeustulos et filios

G. Lautissima et victor familia
R. Multum tibi hoc videtur parum
est citoque mox nichil Un ideo magis
tibi qua duro agricolo fermento
pareret an cibo molliore vescereris
avidius Non iocor tecum nec te
terreo sed sibi et si forte displicet te illi
convivio preparata esse et forte in
tone tempus instare Certe aut abesse
longius iam non posse Nam et brevius
est huic familia quam convive et quamquam
insit mors insigna quid tibi sunt
demque iste prefuture sunt videris G.
Lautissime ab infancia educatus sum
R. Pessima puericie rudimenta ne
gloriaris bonis artibus expertis cibis
et peregrinis poculis assuevisti aprimo
preclarissimam in tempore adolevisti saporem
atque odores nosse miraris doctus
eximie et opipare mensas et vasa
aurea venerari Neque scio ut vinorum
sortem mos sunt famem sitimque quibus
lenire sed ambiciosa semper nausea
et dampnosa stomachi saturitas lucrare
illis occurrere cum tot in hemo sancti viri
esurierunt tot inastris gloriosi duces
pro solue atque asperae vixerint Olim non
tibi geminis atque epulis obsesso fuit
Curius Curuncanus a quo hoc Catho
Censorius qui ex Hispania navigans
unde triumphator rediit non alio
quam remiges vino usus omnes notissimi
hostes voluptatis occurrere Illinc
Paulus atque Anthonius fontis ad
bipanum missus celitus perlectus pane
non verendo ac dolore faucibus hereret
seris cibus et atonici gustus titillacio
illa latens cogitatis ab hiis viris
victu qua tenui taque humili labore
gaudentibus et servata patriam subactos
quam nobilissimos reges ac populos et que
victoriarum difficillima est carnem propriam
ac mundum et invisibiles hostes animo
debellatos te inter amplas dapes
ac superbam requiem si vili pro domitu
voluptate G. Lautissimus victus sum
R. Senio omnem id est eo est ut ad finem
miserie ruinositas feda perveniat nil
est tibi actu ac potus elegancia non accedat
et copia immo vero redundancia atque
fastidium nec succurrat Ut Augustus

Cesar qui fuit tercius paululum et
laucior potuit esse tibi sic de illo
traditum minimi fuit et vulgaris fecit
Oleo quibus vesci solitus nec si phasianus
per familias contestum tibi sit inter
phasianus et vigeolas ac pavones
inos illius principis servicius pannis
et caseus bubalus et minimi pisciculi
videntur at quanto melius fastidio isti
viri et monasteri deciens tercius et
quale summa felicitas apud comedon
semper et falsidice latuisse qua hunc
ad corrumpendum urbem nostram et inve-
tandas illecebras advolasset quanto
fuit honestior etas illa de qua Naso
ait Pistis ad hunc illis populis sine
fraude natabat Ostreorum quoque ubi honestius
tute fuere suis G. Vino fruor elect-
issimo R. Male sed ipse agis fruor-
lic est cum uti ad hoc nati estis quanto
aut tucius solum verum vinum debile
vel limphis debilitatum sive pervis
cata nimis extingwe Certe princeps
idem de quo nunc loquebar vilius quam
parcissimus Nam et id scribit sunt ter non
amplius semper cena bibens dum iracundus
esset vos tenderetis an cena bibitis
et ad cenam cenacis nec unum quantum
tredit et castra ipsius vinosiora sunt
urbibus nulla nisi ab ebriis ut ex-
pedito ut certamine Non bibebat ille
interdum vos diebus et noctibus non
cessatis Ille si sitis urget pro potu
presumpsit aqua frigida panem vel lactule
turpedo ut sucosi pomi morsu ut
scripto cucumeris capiebat Ut vos
sitim omni lenocinio comparetis illa
vinis ardentibus et bibendo aliam sitim
peritis extingwitis dictum verius
accenditis Nec enim verit vos
bibere sanguinem terre ac venenum amante
nec dum sic vinum bibitis ut Alexandro
Macedoni scripsit Androcides quibus
preceptis si ille obtemperasset infecto
amicos intemperancia non interemisset
ut ait Plinius Nec ipse ipse tandem
intemperancia pegisset hec eadem cibi
differentis ac potus paritas permultis
fere claribus ducibus ac principibus
fuit et in Julio Cesare singularis que
solum vera sit prestrenda libidini propria
videtur alorum idonee et gestarum rerum
que collatus in dicere G. Lautissimo
fruor victu R. Et honestius est rebus
frui feliciter quanto magis in honestis ac
turpibus nec respicudor in eo quod ad educi
corporis sed vicium spectat immortalis

Hec sentencia potius epicureum dogma
sed infame olim, taceo quod cunctis ex
voluptatibus que corporis que sensibus
obrepunt illam esse fedissimam diffinitum
est que tactu gustuque sentitur quo
nichil abiectius quamvis sordes patitur
lautis et cibis variis delector
Et delectare et fruere si nil melius nosti
si nil peius pudeat. Ore pecudis
pabulo gaude aut reconditorum fer-
culorum fieri et sentina dolia immundi eripe
denique scito habeto non posse te hec qua
probat vita diu pati fastidia et viciana
paucitatis. Ieiunus cibus condit nil
nisi dulce ac sapidum gustat fames.
Nil tam lautum quod non nausea reddat
insipidum ac fastidium. Ipsi certa quidem lautorum
quorum intendunt appetitum et varietate illa
aciem fatentur ut reliquas copia fe-
cunda comedendi et in nichilum sepe cogunt
verti. Apud demum professor voluptatis
Epicurus tenuem victum quod virium sue
professionis auxilium et laudavit et coluit
quod sobrietati et modestie tribuunt
honesti viri. Hoc ille tribuit voluptati
ut quilibet vincendi via eligas dumtaxat
finibus unum calle queri iudices. Uno
victu utendum tenui super ac medico non
quam honestis ex causis rara forte
licencia sed illesa sobrietate lavinent
Victus hic sanos et validos capite
placidos facit odor corporis nec sibi
nec aliis molesto confert. Hiis madidos
estuantes tremulos olentes. Et ut
Ciceronis utar verbis conferret sedates
et fluctuantes. Tunc preterea quod luxu singu-
laritate insistet et crapula et non vinis
ac affectibus ipse monstrabit itaque
non vigeat electio ut vix sit omnia tam
gule servos qui acris te distulisse non
sobrietate longe illi preferendam
fateatur. Sed licet summis ut levia nimis
et morbos etiam hic nascentes morte
quoque contempnens que licet preterea magnis
animus contempnenda sit naturalis atque
honesta seu certe non turpis infecta
sed turpibus acerbissima morte vel fedis
nil quoque formidabilius. Nunc vero non audis
ecclesiasticum consultorem: Noli avidus
esse inquit in omni epulacione et non
te effundas super omnem escam; in multis
enim escis erit infirmitas et aviditas
appropinquabit usque ad coleram. Propter
crapulam multi perierunt qui autem abstinens
est adiciet vitam. lautis et multipli-
cibus utor cibis Appellium tuum.

Si nimis offendis opimos si mollius
pauculis calcitrabit. Venit de proposito
male fedi est. Nec in officiis consilium videtur
ad omnes et precipue gule illecebras
compunctas exitum contemplare &c.

Ca m

Conviviis glorior. Lautus victus
voluptatis convivia sunt fautoris.
Quid enim nisi pompatica fames
est. Multos divites anegraciis ho-
nestioribus fortassis abstractos honoris
tedio in vitam luxum cogere et multos veteres
aut vacuos melius mansuros a suo genio
splendidis arbitro exquisitis et novicibus
cibis victitare. Ubi et vim more gessis
palato multos tedio efficacibus fastidio.
Raro enim inter convivas convenit. Verum
quod deprehenditur quod ait ille: Tres michi
convive prope dissentire videntur poscentes
vario multum diversa palato. Quid dem
quid non dem quid des placere seu quod facias
nisi ut penitus nichil des. Et hanc
tuam illius linguas quibus nulla alter-
natura est. Alicui quidlibet qui agere
nil aliud sentit. Nam si tres discordat
quid centum faciat ac mille. Vix sit tacite
salte quod habent clamoris. Hoc male
sapuit illud male olevit hoc preferendum
fuit illud gelidum illud intempestivum
hoc mesto ablatum hoc irato ulti-
tendi illud hoc latere. Ille famulus
segnis hic preceps ille sudaster hic
contumax ille clamore offendit hic
silencio ille illotis vasis aquam
tepidam vel vinum molle porrexit. Hiis
querelis non tam aule quam vite resonat
et clatee nec in merito. Nam quid attinet
iocundius domi propriis pedibus fatigare
aut quo ocio et propriis utilibus et super-
vacuos labores liberum unum latrini turba
convenies nisi ut te vicinis ostendas.
Et quod de conviviis tuis pedester agas
voluptatum triumphum sic tu vis fimbria
contegat ut quod appareant pompe circa
tuum cantum. Nichil fugere poteris dic
unum aliquem convivam tantulo egere
quanti sua consistit passus. Unquam id
a convivis dico impetrabit nempe
non id illi prestitum sed sibi est nec commis
ita esse non sit dubium. Solebat tamen
ubi adolescens ebrius dicerat affluat
quod aliud preposuisse epulis hiis ferme
verbis uti: pessime inquit qua simul
fercula cenitate quibus rite respondeat
imo vos per hac ebrietate et hac crapula
vere enim civitas demum esset si ieiuni
et sitti que certam pulica effunditis

In ipsi pauperum extiteritis tunc caritate
non ypocrisi monstraretis Nunc ad vestra
convivia fastidiosi divites cognuntur
famelici pauperes excluduntur Vobis
sic extimatibus gloriosa clavis hospi-
tibus habitacula nec deest sit vulgus
semite omnibus erroris autor insignis
Est enim ut michi videtur ait Cicero
valde decorum patere domum hominis
illustrium hospitibus illustribus Plane
vir egregie qui referre vicem valeat
Sed egentibus clausas esse Quam in re
haud indigne forsitan notatum alacrius
Cicerone nonnunquam qui perfecto illud melius
alibi sed eodem libro hominem maxime succurrit
officium est ut quisque maxime opis indigeat
ita ei potissimum opitulari quod hic sit apercius
Si quo enim plurimum sperat cetera si ille
is non egeat tamen ei potissimum inserviunt
bene nunc agis cicero et vere Nam et
ita fieri debet et apud nimis contra sit
Sed ut ad rem redeam sequelis ait fastidio
conviviorum vis carere quod conviviis ab-
stine habebit ut eum fortassis quod convivio
interfuerit qui arguat quod convenit Cum
hoc ipsum arguit quod convivio non interfuit
Non iam ille convivia est sed impudentissima
professus cuius lingua non plenius essetiuanda
quam gula est que non modo non metu-
enda est sed optanda non minus dicetur
satirico Nam que cum media minima
quis melior plorate gula talebalis
apud comicos describunt lecti rusus
excitat quod nisi cena auditis quam querant
facere hoc denique summa est convivalem
tensura Non convivando evasens pabulis
et tibi morsus ac rabie ridendo et
contempnendo fugaveris Non est alia ad
quieta via Conviviis vaco Pulcrum
tibi studium delegisti quod hinc gustum
conveniat quid illi quibus conspectanda
fames reverendus aut irritanda salsa-
mentis Et prelata utilem quam possis
pte quis primus et quibus cum et quibus tamen
ingratum stomachum cibus fenerat quis
vini cerebro graviores nebulas effundat
fumus Conviviis delector Si sic
accipiatur ut verbum sonat et ut senserunt
maiores nostri nominis huius autores
non modo non arguam sed laudabo dulce
est enim et optabile et honestum amicis
convivere Sed quia comessationes convivium a
ebrietatis turpissime quam rei pulcerrimum
nomine inponunt quasi non possit cum
amicis vivi aliter quam edendo et bibendo
et non ...ndo et loquendo

Cum et docto homini et erudito ut ait
cicero ipse vivere sit cogitare Et nil
perfecto sit dulcius noto ac fido colloquio
amicorum Nolite ergo rem sedam pulcro
velo tegere Transfluxit enim et quod convivium
dicitur comessatio esse cognoscitur Audite
potius apostolum paulum clara voce
vos a malis inter cetera comessationibus
et ebrietatibus dehortantem et videte
ne ad turpia nomina splendore rapiamini
Convivia me delectant Dic quod
comessationes potationes emulaciones
vituperaciones Hec si delectat accipere
velis tu vilis rei debitor ac si dare
stultus tu stulte solicitudinis frumus
es Conviviis gloriam queso Nos
eam ibi querere ubi quod queritis non est
Quero gloriam conviviis Falsa est
gloria verus error Alexandrum Macedonem
conviviis indulsisse usque ad funesta
ebrietate legimus Huius veram usque
ad plenam amicis impense flebile
ad imperii iacturam Quales alios duos
que michi sunt que michi sobrium
rege huius intellectum dabis Nam plures
atque poetas egregios memorare nunc
non est sepulto quam nunquam satis viros
et omnis aures grande aliquid pruriunt
animo cogitantes Quibus omnibus haud
dubie tota ea res infamis et invisa
est Gloria michi apud vulgus
et multorum gratia conviviis parta est
Vilissime mercis ingenuo facinus
totum fieri ut gule complaceas aliene
Credo autem sunt quos gula veget frenat
copia huius nichil est gracius quam aliena
cura et impensa freno illo absolui palatos
Cuique per se nequiunt adipisci qui hoc
eis prestat clari apud illos dum id
faciat et famosi sunt finge desinere
sic desinet clarus esse Tandem ut ego
quoque iam despiciam hec summa est convivarum
conditio delicatum est et querula longe
quam dixeris de pastoribus breve accipe
regula dum illos affatim paveris
rodent rident plaudent manibus
laudabunt virum optimum liberalem
denique premium prius dicet nichil ad
ultimum grave adulacionis omiserunt
de qua Satiricus loquens adulandi
gente prudentissima et quo medicus
asserunt racione et reliqua prius
quoque notissima Sin aliquid cessaveris
fugiendo sponte avarum perditum miserum
diffamabunt Sin copia communicatam
non malum certe sed solidum et impetrandum
tamen donum fugiat ut populus

Tunc intelliges illud flacci diffugiunt
cadis cum fece siccatis amici. De hiis
quidem loquitur amicis veri enim ma-
xime tacitus heret. et illas domus
avidius frequentat quas fortuna
deseruit. hiis ceptis. hiis est dissocia-
tatibus et occiis in tempore et quinas
tumidos et fuctos aridos. Spernis
ergo omnes voces atque scitacias iam nunc
dispice contempne. et sic habeto nichil
loci recto esse iudicio ubi totum
voluptati tribuitur. nil virtuti. caduca
denique malis artibus parta nomine
eamque vulgo quam gloria dicatur apud doctos
infamiam esse non gloriam etc.

Ad egregie vestior. Tunc
purus sit animus videri autem
apos est fecda coloribus abde
Exquisitissime induor
pudebit cultus exterioris quotiens
quid eo tegitur cogitabis Insigna
enim amictus est signum tegere purpurea
Splendidissime vestior Non audisti
quid ille vir fortissimus apud
Crispum dicit mundicias mulieribus
laborem viris convenire. Et vestitus
insignis ac mollis est. Superbie
vexillum nidus quam luxurie. Vestis
singularis et insolita est. Ne obiciat
tibi sacros pauperes seminudos et
rigidis atque hispidis togis gubernium
frigus arcentes. Vos enim per peccata
opulentia sancta fecit inopia. Idem
ille ditissimus homo cuius alteracio
vetere tela memini veste non temere alia
quam domestica usus est ab uxore et
sorore et filia neptibus quam confecta Na-
soe hoc quod illis de scriptum est. sic ille auctor
dux paucas quidem filiisque indutissas
feminas fatigabat. tu fortassis aliorum
servus disperdissitas fatigas. Seres
tibi nent tibi pectunt tibi texunt
belge. tibi persae tibi indi tibi tirius
murex vacat. tibi fragrans barca
hispidis pedes ac buxtulis pones
albicant brittanice. tibi indica sandix
rubet. utrique tibi sudat oceanus
Augusto autem uxor et filia sororque
cum neptibus eius quam decenter vivis
tenuit quam superbia hic contrario delicatis
extra mostie viluerunt. Invictum ipse
ac vestitum militari principum acceptum

post persoces abicere Gaium dico et
reliquos quorum vetri atque tergo
nec timidus unquam nec vilis nec ro-
manus esse nec humanus sed insanus
et nunc femineus nunc divinus abomi
aut parte conspicius ac monstrificus cultus
fuit Exquisitissime induor
hypocrisis ornatus est superficie curte
ingentis formosus forme gratiam
minuit. et fulgore pro deformium
medelas perdit. oculos quae plerumque
ad expectandum excitat. Ita quod nulla
re sibi peius consulit deformis
quam qua dum formosus vult videri
vestis insignior cultos quam corporis
qui ad formam quintus visus monet
Electissimis coloribus ornor
Natura verum humana arte non
vincatur. sepe etiam quasi indignans
te temptari quod maiore usui peniteat
tegitur quod eo magis atque magis attollatur
emicet quam natura mortalibus corpo-
ribus dederat. nec colores alterant nec
odores. Quam a prospecta magis efficiunt
a prospecta. Preciosis ac variis or-
namentis ambior. Pone feretro
aureo calidum cadaver. geminus illud
hostes quam cauda quo plus ornatus
et plus est erroris. Unum quod loquor
ad iniuriam trahas. ordo novus inscribitur
e Siquidem academicus dicatur cadaver
Cur non et mortuum per vinculis recte
dicatur nempe illud recidit hoc ca-
surum est. cadit quod continue. Novus et
solitus cultus est michi. Non est
locus ut defleam nec quae exercet
ludibria. Hoc habitum externorum
quos vobis absentis vidi finibus
prius furibunda etas intulit. sed dii quam
prius male oderit. Hoc belluas
homines quam effigie ferimus animo lingua
humana barbaros vero habitu contu
latina fenicas ad mollicie capillo moribus
ad prima duricie orridos atque maxillis
hunc obscena corporum et inde cuspe
detegentes. illis licenciam lenitatis
vario obire voluerunt plurimis extatibus
aptissime designates. An vero tam
vigiles ingenium an tam doctes desti-
tuti plus hodie mereatur in dubio
est externorum ingeniis effectum vides
ut inter minores ducens quod inter scorta
et matronas pro iam nil interest
aspectu nec dum constat sed indiges

Corporis crescit et variatur insania

Capitulum xxi de ocio et quiete

Ocium quies ve a laboribus optigit. R. Duo hec vite bona gratissima nisi fallor immodica mala illa gravissima fecerit quod multis fecit et totius corporis atque animi vires enervare corporis parietes aut quasi rubigine.

G. Ocio fruor iocundissimo. R. Utor dic: nullum hic enim te fruendum sed utendum multis est doctum salubrior.

G. Delectabile ocium est michi. R. Rest nullum hoc ipsum ocium quale sit. Duas nempe species ocij diffiniunt apostoli. Alteram atque ipsa requie laborantium et circa studia honesta soliciti quo nichil est dulcius. alteram inertis et languidi et sola requie compleri quo nil fetidius nil similius est sepulcro. De primo igitur sepe magna quedam opera et mundo utilia et suis autoribus gloriosa provenirunt. de secundo nichil unquam nisi ingloriosus torpor et marcidus. Primum illud vite philosophantibus hoc summi pigris et ventri sompnoque deditis oportunum ubi nulla nisi pestilante cedant. licet ac dormiat.

G. Optata perfruor quiete. R. Quies illa qua fruendum est. ultra sine habitura non est. vide ergo quid gaudeas.

G. Quiete optata reperi quiete. R. Quies illa qua fine quiete dicis an cubitum vis dicere an sompnum quem mortis consanguineum poete quidam alii mortis ymaginem dixere utrique proprie.

G. Dormio et quiesco. R. Et qui et euntes sepe ac gestiunt et sedentes iacentesque laborant animo. et sompnus ille qualium quies dictus. preter hec additos labores visionum quoque et fantasmatum turbidos multos atque orribiles. de quo dum familiariter alloquens sollicitus et afflictus ille vir queritur.

G. Ociosus in thalamo requiesco. R. Uter quero putas dulcius quiescebat an Varia sua in turre dormiens an Scipio castra cum hostibus pugnans. Cato cum angustiis Regulus cum utrisque. Per quies sine gaudio nec sine virtute decus [illegible] eiectus laboribus gratus recreator sopor est.

R. Labor materia est virtutis et glorie quam qui reiciat illas reiciat. Contra vicium et infamie materia sopor est nimius qui multos ad perpetuum soporem vertit ac precipitat. Fovet ille libidinem corpora pigrant enervat animos fulsitque memoriam. studium minuit. necnon extinguit. parit oblivionem. Non sine causa insompnes industri quique laudantur. Sompno non laudatus unquam sed inflatos. Inde ut sompnum quidam mortem dicant. sic vitam alii dixere vigiliam. nisi mortem vos et vitam vide quid eligas. vigilandum certe quod sapientibus placet ad hoc sulte ut longevior sit vita.

G. Longo et minime interrupto fruor sompno. R. Bene si non curis mordacibus avaricia ambicione metu merore aut amore impio. male autem si non honesti studij interrupit curam sopor abrupit. Profecto populis stertentibus vigilant reges. sopito quoque duces vigilant exercitu. Quod et res docet et Iliados probat omnia. Nobilioribus animis cure vigiles prevenit. Sed sobrie ac salubres Augustum cesarem principem maximum atque optimum sompni breves acceptis eius quoque crebrius interrupti [illegible] gloriaris.

G. Sic sine re dormio. R. Et gulosi et libidinosi et la[illegible] [illegible] vinis [illegible] sompnolenti ac sopiti dixerat mortuis comparaverit. et quod ad illorum partem tuis attinet. nichil differre felicitatem [illegible] ipsi a se esse sententia. Probare ergo ut pars illa pro viribus evitanda. que sola in homines [illegible] lingua. sic sectanda contraria est nil difficultatis alta parva volentibus. Sed plerumque gloria ac lucro exiguo et bellatores et mercatores et nautis totis sub diuo viribus pervigilant. Illi quidem inter hostium insidias. hii quoque nobis hoste peiores inter fluctus ac scopulos tu vero propter veram gloriam lucrumque ingens inter [illegible] laudes ac libellos tuos parte noctium vigilare non poteris

Vigiliis defessus sompno totum
tribui — Sic est nos multatum silu(?)
cuncta fere uno modo agitis. et que
deus ipse vel natura vel ars aliquid
vobis ad obsequium dedit in vestri
dedecus dampnum que convertitis. potum
cibum que ad ebrietatem et crapulam
ocium et quietem ad sompnolenciam
et tardorem. valitudines ad volup-
tates. formam corporis ad libidinem
robur ad iniurias. ingenium ad fraudes
scienciam ad superbiam. eloquenciam ad de-
cipiendum. domicilium ac vestitum ad
pompam. famam que iactanciam. opes
ad avariciam et luxuriam. prolem et coniugium
ad metum et sollicitudinem in morte
Iste nunc et stupete et queritur de for-
tuna. et malis vestris ingeministis
de bonis mala facitis. deque celestibus
donis compedes vobis ac laqueos
et vincula (?) conflatis. — Sompno
placido delector — Sit non modo
reges et duces et principes et philosophi
et poete insuper et familiares patres
vigilant ac nocte consurgunt. quod
ad sanitatem atque yconomiam et philosophiam
utile ait aristoteles. Sed fures eciam
et insidiatores quod est mirabilius (?)
et adulteros quos pariter immiser-
(?) memoria desiderium que excitat
(?) vero virtutis amice sompnium
odere vicijs amica ut quam eleganter
ait flaccus ut iugulent homines
surgunt de nocte latrones ut te
metipsum serves non expergisceris
pudeat tantum sompni vobis posse
turpes causas. et nil posse
pulcerrimas. — Nullo usque inter-
pellante totis noctibus questo(?)
Videtur quidem aristoteles quod plurimum
attigi vita hominis perituri vel
dimidia parte sompno tribuere.
dimidia quod vigilie. dum parte
dimidia non differre studiosi
vitam ait a stulti vita. Et si quis
per sompno noctem per vigilia diem
velit intelligi recta fateor ac vera
divisio est equis enim partibus temporis
inter se dividunt ac si sic accipiatur
equas spacio (?) vera
alia ingens est. Nulla enim atrior

Nulla atrior cogitacio quam nocturna
nulla pro temporis studentibus aptior
Si autem sompnum ipsum dimidia temporis
parte dicit. inenarrabile dictum est ex tam
tam studioso et tam docto homine
Absit enim ad animam bene instituta
et studiis inserta dimidium temporis
dormire. cui quartum sufficeret (?).
et tercium voluptuosis sufficiat
Nocte quidem surgere qualibet animi
parte consilium est. absit ut nocte non
hiberna modo sed estiva totam
dormitat qui grande aliquid molitur
Veterum sed illam fregisse sufficiat.
fortassis quoque vigiliarum altrina(?)
patu est brevis si res postulat
meridiana vis studiis restaurat(?)
sicut sit hiemalis hoc nocturnis sompnis(?)
tempus de psallendum legendi studendi
scribendi cogitandi contemplandi
querendi ingenio nomen aliquid semper
et per studio quesitum fiat memoria
repetendum Studiosus quam Ieronimus
ad Eustachium scribens Noctibus
bis ter que surgendum inquit revolvenda
de scripturis. que memoriter retinemus
denique hiis studiis fatigati oculi
alterius sompno recreandi. et brevi
alterius (?) recreati. alterius exercitio fa-
tigandi erunt Ne totis noctibus
dormiendo et ceu latere incumbendo
sepulti cadavera videamini. Aspectu
vestro atque honesto vos convivos
et otii deditos comprobate etc.

xxiv Suavibus delector odoribus
— Hii vel victum vel vestitum
deserviunt. de quibus per
prefacia audivimus. — Odoribus
Odorum alii gula alii
studio
libidine irritat. Horum appetitus
incontinencie nota subiit et presertim
vehementes. alii propter seipsos expetuntur.
Horum studium non turpitudinis neque
sed vanitatis arguitur. Unde est
ut muliebrium unguentorum odor aut
dapium quam florum turpior ad pomorum
sit Eadem racio est earum delectacionum
que auribus oculis que percipiuntur.

Si vnqꝫ et sicius applicuisti animū nosti
hec · neqꝫ te nūc doceo sed note
veritatis ad memoriā retraho ut
hinc quātis oblectamenta videas
ut feda esse ut devia ꝗ Odoribꝫ
operā do. Bone ut ma fame
tuiq odor bonus quoqꝫ diatur
maius qꝫ maior multo · latius
ꝗ sensibus qua aromatum se trahitur
aut sulphurū se reemetur de his
odoribus nō nares sed mens iudicat
Bonis odoribꝫ delector. Si
sensui pares et voluptati stulte
ut dictū ē aut obscenū aut inane.
Si valitudinis cura quereris excusabile
si modo quodam veteri omnī modo
assit. Confortat enī tabescente
spiritū odor lenis · sed ad ōīa valet
illud cōmune. nequit nimius esse
aut ut multis ab eo quoqꝫ naturarum
infinita varietas · nō solū int homīes
atqꝫ homīes · sed int gente etiā ac
gente. Siquidē vera fama ē qua
magni nō respuunt auctores · gentes
que gangis fonte attulit omnibus
tibi expertes solo mali silvestris
odore alitur · pegre psectim · mirum
bonum illud malū ac vitale cun
ferunt · tam fetoribus impacientes ut sic
eos putrus nutrit sic infectus odor
interimat · delicata complexio que sic
vivat et pereat · hinc gentes oīs ad
ortū solis obuersa · reliqꝫ mollie
delinita · ut ciboru negligentior
sic egerior atqꝫ appetentior est
odorum · et inde nimium hic primum
voluptas vos invasit · Assirij ara
bes et sabei viros armis edomiti
suis vos odoribus domuere · quibus
aliqua diu rigida pernicit et iuncta
sobrietas obstitit usqꝫ adeo ut
quingentesimo ac sexagesimo quinto anno
urbis condite gravi edicto ac
cessoribꝫ caueretur · ne quis in urbe
ungenta externa cōveheret
nō multo aut post modicum viris
ut assolet veterum scita rupentibꝫ
contemptū ipsum edicti talibus auctore

uicerit lascivia penetravit
libenter bene oleo. Peregrini odores
atqꝫ ōne artificium bene olendi
primū italis ītro. Boni odoris argu
mentum et latencium sunt signa defectuum
dubitationis ipsum atqꝫ de illa · necdū
viro sed honesta quidē femina curā
solita viri fortis sensui offendere
legisti adolescentis illius quidē
ut erat ungento illitus · prolata
psectura quādam principi gratias acturus
ante eū staret · ille gravi tamen more
odore subsitomachans rauci supercilio
voce aspera · malle inquit alium a
doluisses · sic increpitum sibi honore
subitum seu recepisse iam concessum gratie
litteris bene olidū dimisit. Ista
tu semper dedecori sunt odores huius
cemodi · interdū etiā et dampno
maxime ubi morum gravis ac maiestatis
censor sit · Quid qꝫ quibusdam suo fuisse
periculo. Nam et illud nosti ut
plancius senatorii vir ordinis
trium virali proscripcione metu mortis
salernitanis latebris abditus
ungenti proditus odore · sibi quidē
pruriens proscriptoribꝫ aut suis exti
pacionem servicie quesivit. Nam
quis nō iure cessi dicet eū quo eo
spe rei publice fato qꝫ privato
discrimine ungenta etiā nō olet.
Artificiosis odoribus aspernere
despicere si consilium meū vis. Turpius
prius ē enī artificiosi qua simplicibꝫ
aspernisse · atque qui turpe ē quo
artificiosius eo sit turpius · ho
nestatis ornamentum ac dehonestatis
ē cumulus. Adde quod et sedibus hoc
ē cumulus. Roma ut
qua olim centrum ōium Roma ut
dixi et qua grecorum roma pre
dixeri lacedemon. Hinc pestis ex
asia venienti quasi gravitate hostium
legionum ferreis moribꝫ atqꝫ edictis
obstiterunt. Odoribꝫ mollis
ungentorum, sexqꝫ victorum acies
fenellit exhibitas Europa supsit
et fortissimas gentes vincit. Et enī
singula prosequi longum est

Exercitus asperrimi ac laboriosissimi
viri mollitie duricie derelictis
coniectura facto. siquidem in mediis
bellorum curis tum ille invictus ac bar-
baris cunctis exercitum victus
est hannibal. impenetrabilia unguenta
sed penetrabiliora fuere vicia. Ita
quod enervati ducis ac militum quorum
tam stupenda primordia fuerunt
qualem decuit exitus fuit. quo
effectum est ut cum multum semper affirmari
virtutibus hannibalis. sic unguentis
aliquis debellatis. expediebat illis
ut sicci essent. vobis ut ungerentur
Et illos plane multis seculis pro iste
mos invaluit ut labor stupor quod
sit lege. que de hac re utriusque
libris scripta fuit. Et quid pluri-
bus. motor usque ad illius pedes quo
nil altius unguentum venit. quod
ipse qui omnem mollitie amorem
atque omnes illecebras voluptatum
exhaustus advenerat. passus est
non unguento quidem sed pietate de-
lectatus ac lacrimis offerentis
Iam vero pedetentim usus hic
abiit ut cum in multis etas nostra
maiorum glorie impar sit. in hoc
excellere videatur. quod unguentaria
non est. et qui hiis capitur non
communi sed quodam proprio animi vicio
laborat. Gaudium. Bonis odoribus illiciar
ac delector. Ratio. Fieri non potest quin
que delectabilia sunt natura et
illiciant. et dum presencia sunt delectent
Sapientis hebrei dictum est unguento
et variis odoribus delectatur cor
Primus unguento quidem non tam michi
delectatio videatur quam esse quam
fastidium. Sed ut mixtis odoribus
uteo certe consilio absentibus
resistendum contemptu et oblivione. presentibus
utendum modice. Neque ullum hiis
studium impendendum. ne te vel tacitus
ulterius vilium quod rerum mancipium
fateare. Ne re aliqua articulum logicum (?)
traham in honestis odoribus ut
alibi vilem effeminantibus animum
vetitis et fetidis in reliquis

Augustini sentenciam amplector
de illecebris odorum inquit non satago
nimis cum absunt non requiro cum assunt
non respuo paratus eis semper carere
Id age ne quod bonis odoribus
male oleas aut odiosus unguentis
odiosus sis etc.

xxiii

Cantu delector ac fidibus
Quanto melius lacrimis
et suspiriis. prestat enim flendo
ad gaudium quam gaudendo ad
gemitum pervenire. Gaudium. Cantibus fidibus
permulceor. Ratio. Et fere tamen fallitur
quod vulneres. illud mirabilius. Arion
quoque dulcedine pisces tangi. Nota
tibi Ariolus ac delphinus est fabella
tam preco firmata ut ipsius animalibus
sit inserta. quam multi quidem scriptorum illu-
strium meminere in maximi elegiacis
nemo quam Herodotus gravis est
historie assignatur. imagines enee
illic visi est tanto prelio in columnis
primum tribus ab insulsis est natantis piscis
tergo insidentis fidicen. Vel hoc serenes
tamen falle creditum illud vero non
creditum sed compertum ut cottidie blandis
verbis homo homini fallit. et assueta
ad fallendum nil voce aptius
aspidis suavitate delinior. Et
aranea ut aiunt cum mordeat
et medicus linit antequam secat et
anceps. Et mulier quemque fallere vult
delinit. et piscator qui premit. Et
polipus que devenerit amplectitur
Et quidam pessimi hominum huius tri-
bulacionis sic quam cum se vocem gestu
lenissimos ostendunt. ut in paucis
de domiciano principe lectum est
vix esse prius suspicione delinito. Gaudium.
Cantu gaudeor et exultor. Ratio. Tunc
nam scriptum est extrema gaudii luctus
occupat. et rursus sub exultatione ruina
exaltabitur spiritus. Gaudium. Cano dulciter
Ratio. Nescis an ultimum ipse praedulcis
morti proximus olor canit. plures
olim gaudio quam tristicia periere
Solitos dulcibus et necte inter ipsa
suspiria exspirasse veteres
fama est. Gaudium. Cantibus fidibus delector

Non incito quidem pugnaturi
dies et hoc et mesta ad sepulturam
vetustus usus tu tantum ferri sed huic mos
e antiq et tibijs ferebantur Vn illud
stacij tampinij Tibia cui teneros
sueti producere manes Tibi utraque
funeris pompa placet. Illuc te licz
ire nos sentias absque rege precanti
Cantum monebis At quid refert
est haut dubie canis hamis quibus
maxie potentissima musica. De effectu
super sedem vallis. utque omitta quod
res non eget hos ad leticiam inane
hos ad stuporem et devotum gaudium pias
no quoque mugis lacrimas movet. que valentes
i dimissas sententias magna traxit
ingenia Nempe Athanasius vanitatis
fugitans canendi usum ecclesiis inter//
dixit Ambrosius pietatis appetens
ut canetur instituit Augustinus
utrumque secum passus et difficile hic sibi
negocium dubietas exorta super
confessiones suas pie meminit delectat
cane Gracia olim delectabat ut
et vita Apud illos quidem cantus
ac fidium ignarus quisque esset in//
doctus habebatur Cum themistocli
Athenis grecorum clarissimo eo quod lira
repulisset recusasset accidisse constans
indecta vos thebanum hac fortasse
infamie declinate peritia fidibus
cecinisse Auctor est Cicero Atqui
et socrates tuus senex fidibus operam
debuit ut iuvenis alcipiadem ab
avunculo pericle tibie studio fditum
apud illos honestissimo. inter libe//
rales artes hanc quoque condisset
Sed verecundum pueri laude ingenium
qui cum absque tibicina adhuc accito
oblatas tibias ori applicuisset et
collecto spiritu genas inflasset cum
adversa deformitate vultus erubuit
atque abiectas tibias aspernatus
fregit. meruit quod licet tenera etas
exemplo esse. ut totius populi consensu
extunc athenis tibiarum usus abolesceret
At vos et si non illud ardes musice
studium prevenit omnium principium inertes
occupatum Occupavit tamen aliquorum

Animos pessimorum maxime Nerones quod
cantandi studiosissimus psallendi quod fuit
Nero quantum cithare studio deditus
fuit et quanta cura vocis habuerit in//
credibile dictu est Nec enim vos stultum
penitus quod ridiculum quod nocte illa que
sibi vite ultima. modo aut respiciendi
vel mediocri prima fuit. inter querelas
quas vicina mors et pius metus
dolor quod dictabat Illud crebrius ac
miserabilius deflevit. non quod tantus
periret. sed quod tantus musicus periret
Mitto alios ad hanc veniam quam nunc
agitur etate licet peior venit. tamen cum in
voluptas que caste atque sobrie delectat
humanitas quod capi aut et molliter
vinceat vanitas multa est. Quanibus
votum modis tu delectatione detineor
Et cum si audies sororum syrenia o si hic
aures tuas dampnatorum gemitus
hac lamenta perculerit. hinc beatorum
iubilus et cantus angelici atque illa
celestis armonia quam pithagoras
posuit Aristotiles eruit Cicero in//
stauraverit tibi aut pietas fides quod
suggessit esse ibi spectatas ac predulces
voces Et si non celorum ac celestium
incolarum prima illa et eterna causa
sine fine laudatur Et licet inqua
sua tuis auribus insonuit. quod clare
sola tuis distinctes. quibus gratius dulcior
quibus vere silubet mens fundo sese
omni indolem committis Deque actes
prima quidem res non nullius forte
videbitur Magnos tamen viros exercuit
Nec sine causa divinus plato vir
ingenij musica arbitratus est
ad statum suum corruptorum morum ac
reipublice pertinere. c. xxiiij

xxv iiij

Choreis gaudeo. Mirabar
nisi cantus et tibie choreas
respectaret. et prescripto de mode
vanitate vanitas sequetur Vnum
maior multo quam desormior Etenim
enim dulcedo aliqua et sepe utilis ac
secta paripitur Et choreis nichil unque
nisi libidinoso ac inane spectaculum.
honestum viris et oculis piis indignum
Choreis tripudio interesse Corpus

Nutu tegit ac detegit manuum iac-
tatio, pedes mobiles, oculus vagus
ac petulans. Hec aliquod argumentum in
animo esse quod non cernitur. Itaque tamen nisi
valde modestie custodibus neque
effeminatum agunt aut loquuntur. Multi
enim affectus et peccatorum latebre
sepe hiis indiciis patescunt. Motus
sessio accubitus gestus risus incessus
sermo signa sunt animi. Dulcedine
quadam ex choreis capior. Dulcedo
ridicula. Finge enim te choream cernere
neque tibicinem audire atque ita saltantes
mulierculas et viros muliebres
molliores silencio conferri videre
repetere. Quid quesso unquam absurdius
aut deliracius vidisti. Nunc motus
reconditos lire sonus ac tibie. Hoc
amencia una alia tegit. Choreis
delector. Non tamen ibi delectacio
prius est quam spectare delectacionem auspicari
veneris preludium. Illud quidem sono
stipulas ac mussellas circumducere
atque urge et surge ac sepe urbani-
tatis acerve. Libere ibi manus,
liberi oculi, libere volant voces et
pedum strepitus et multorum cantus
dissoni et tubarum clangor tot
circumfacto et pulveris. Et que sepe
ludis additur hostis pudicicie et
amica celerum vox ipsa. Hec sunt
que timore atque pudore repellunt,
hec sunt libidinum stimuli, hec lar-
gitur amica licencie. Et hec est ne me
falli facilem putas. Illa delectacio
qua sunt et vilius in nocte cercatur
appellacione posterum et ludi tegie
crimine obnubilatur. Et si enim solas
inter viros seu solas inter feminas
hec nonnumquam fiat. Illic hii separatim
exeunt. Quid vero congressi iterum
acturi sunt se dispiciunt. Cum dissipli
qui turgro absente quid eo reverso
loqui debeat meditantur. Tolle ra-
dicitus hanc pestem ingeniosam atque
ipsam. Tolle libidinem, sustuleris
et choream. Crede michi, cum david
rege nemo ante deum saltabit.

Ne que forte sua uxor irrideat
cum tu illum irrideas, an quas
saltans sue eciam pandurizans.
Delectabiles sunt chore. Quas
mea teneris si delectant, per aliud
delectant. Ipse enim tota quidem composi-
cio est et plus tedii allatura quam
gaudii. Nam quid omnino est igitur
volui qua excitari vertigine et sine
fine viam ire. Sunt locales iste
motus quos plato denumerat hos sex
ante retro dextrorsum et sinistrorsum
sursum deorsum et circumitu solus
septimus est infinitus atque ideo hunc
que perpetua sunt hoc est celum servat
et sydera. Hunc intrinsecus perpetuum agit
furor hominum inductus ferine cecitibus
atque consiliis. Nec ullius corporis sensus
persona totam perstit. Sed visibilis
in choreis ubi amborum volubilitas
corpora secari voluit. Et ideo cum de
omnibus dici possit, de hiis proprie dicitur
quod sceptrum est in circuitu impii ambulant.
Hic ludus multorum decorum ca-
fuit sepe ibi matrona diu servatum
decus perdidit. Sepe infelix virguncula
ipso nupciali die didicit quod melius
ignorasset. Honesto studio libenter
exerceor. Vellem aliud genus exercicii
elegisses. Sed quo pergas et quod velis
video. Interdictum tolli et veniam dari
nomine quod prescribit. Cum igitur se afficit
es sed in his morbus seu consuetudo est
qua mala nil peius, bona nichil
est melius. Ea tibi in hiis ordinibus lex
erit ut quibus caret penitus non potes
modestissime utaris ac rarissime.
Ne quid ulla in re molle aut femininum
agas, sed ubique non pudoris eciam in minimis
virilis rigor emineat. Sit quod remedium
et compensacio laboris ludos erit relaxacio
fatigati animi et exercicium corporis,
non voluptas enervatrix mentium.
Exemplo liberius abstinuisses.
Clarorum virorum imitacio non ubique
tuta est, non omne peccatum ad aquila
sequi. Si imitatorum alii contrarium
faciunt, alii vero aliud, nonnulli

(. Ide alit. pauci ad plenum q imitatur
offugiunt Katho sic ultimus reipublice
ciuis ipsum animum vino lenari solitus
fertur effecit ide apud grecos
Solon hos aliquis sequi voles unum
semper officium aget sibet prius illius
modicum atque rarum hunc imensum
et continuum q illius remedium hunc
est ebrietatis facile ide i rebus aliis
posset ostendi sed hoc uno itelligis
quid e q nunc tecum fecerat Exequo
tu dampnati rei proximum ut susti//
pere coegisti. primi viri grespili.
q ut non sequaris ut non imites
accipe. his ipsis quibus apud Senecam
e verbis ies libro quo tranquillitate
animi stilo inquit Scipio inquit
triumphale illud et militare corpus
monet ad numeros non mollit se in
fringes ut nunc mos e etiam in
cessu ipso ultra muliebre molliac
fluentibus Sed ut illi viri antiqui
solebat inter lusum atque festa tempora
virilem modum tripudiac non
factum detrimentum est si ab hostibus
suis spectarentur. quibus in verbis
quid iam de sua etate sentiret perspicis
felix qui non vidit tuam Cecinnam
at ille et tripudii et vini remissiorem
probet remedium quod numquam usquam ab
ebrietate dicat. q atam rigidis
ingeniis dictum miror. Si fideli consilio
uti vis vino pre utere. tripudio
abstine. Alia sunt honestiora remissionum
genera. quibus fastidienti fesso que animo
moderate i omnibus tamen optimum fuerit
q hoc ultimum dixit attende et quoque
q hoc ultimum dixit attende et quoque
ages ita age tamquam te hostes tui
videat atque observent Multo quidem
e sanius sic vive ut abstinentia
et continentia tua inimici stupeant.
quam ut lascivia amici excusent
Clarior fama e tamen nec unum tuum
obitum contemptus potest nec summum audet.
quam tamen obicitur sed purgatur Tulli//
satorem puta utrius exteret mediocris
unitatis q ad ebrietatem attinet.
malim te cesare simile quam vini

pressum inimica quidem negauerunt
ut tranquillus ait quam Katthoni non
tempus illum sene loquor de cuius
sobrietate iam diximus. sed hunc ultimum
tui obiecta ebrietate Seneca se
respellit et dicat. facilius efficiunt
quibus obiecit crimen honestum quam
turpe Kathonem Cum ad id unde
quo agitur nullo modo tamen dices mali
quam ut Scipio quem si te illuc urget
aliquis quo nolim his te sub te duabus
uti velim. ut si tibi postinus isedit
illud leuium tuum e bibendum nunc
pede libero pulsanda tellus. Sic
vinum bibes ut Kathon. sic terra pul//
ses ut Scipio. c. xxv.

At delectat pile ludus
En aliud iam audi
ludibrium saltadi quod
libent pile isisto. Studiosa
vobis ut video e requies. undique
labores ancipiti. decurrus utraque
Na si exercitio ludus sic quietis
profer honestiore fatigantis. Sin//
lunda iactatio. i qua nil animo
geri sit. tamen ambulatio tranquilla
prestat. ubi et membrorum motus virilis
et ingenii agitatio i honesta est
crime more peripatheticorum sic fecerunt primi
ut hinc secta famosissima nomen
sumpserit Quin tu vero Dionisium Sira//
cusanum. quam sepius Tullius arbitre
sepius manus. qui ut studiosa
de ambulationibus plenius. Sic tamen
ludo hoc turbido delectari solitus
accepimus Cecinnam et modestus
inter amicos voluptas hec reperit
Itaque et quibus tuntebus Scenola
ille augur elegantissime hoc ipsum
fecit Et diuus Augustus post
finem ciuilium bellorum a bexcitis
campestribus ad pilam transiit
Et marcus Antonius Anthonius
ut deos stribuit pila tulit optime
net tamen ut ille dixit atque sinceme

Viri peritissimi vel hij doctissimi
atque optimi principes fuerunt. Sed eo
ludo strepens et clamorosus placet
Siquidem motus omnis vehementior
presertim si clamore permixtus sit
honestum dedecet ingenium c. xxvi

Capitulum

Alee ludus et calculorum
placet. Dampnosum illud
hoc inane utrumque ille
de scenola. Cesar autem
Augustus Cesar alea uti solitus
fertur. Neque tamen ideo quia ille
cerimonijs deorum atque hominum
legibus quas excellentissime coluit
ipse a curis summi imperij quod divinissime
et optime rexit tale sibi interdum
diverticulum elegisset laboris hoc
te probaverim. Sunt enim et doctis-
simis ac magnis viris appetitus peregri-
ni et sui errores sed ut doctius sic in
moribus imitatus facile labi
queas. Neque enim omne quod laudatur
laude dignum sit omnia. Ludo alee
delector. Cuius non delectetur super
pictam tabulam consignatas minutis
spacium quadraturas tristitia subito
iactare quamque ille dixerit tre-
pidantibus digitis rotundas iacere
mitte tabellas. Mitte gloriosum
exercicium et preclarum ingenij et
curas et laudas meliorum.
Calculis libens ludo. Pue-
rile studium o perditum tempus o omne super-
fluum o ineptissimi clamores stulta
gaudia ire quam ridicule delicies fre-
nes in pendere alveos. Et parvulis lignis
vagis ac furtim insidiantibus atque
latrocinantibus unde latrunculus
ludus apud veteres dicebatur. Cuius
lusisse primica autor est plinius
minoris (?) atque ipse ludus est sinistre
mixte calculis ac tufferre et posi-
illudere raptim iactare manu ac re-
trahere insultat adversario et collisis
dentibus rumina (?) iracundi alternari
frenis vicissim quam interim ut
placari verbo vitat capud scalpe un-
gues rode et ad summa omnia face
que risum prebeant excogitat. Neque
enim honor aliquis aut ullum penitus
amicicie genus omittitur. Ne ratione ita
torquentur quasi vel vita vel publica
salus in dubio sit. Multi tecto plus
vicissent si qua lignis ac eburneis
impenderint curam veris militibus
impendissent. Vix rei ullius tam
intempestum quam inepti studium invenias
Sed est hoc in regno stulticie commune
ut quarum rerum minor est fructus
et cupiditas et delectatio maior sit.
Alea delector. Ostendam tibi
si consilio uti voles gloriosam atque
honestam aleam qua olim athenis
docti homines usi sunt ut festis scilicet
diebus in conviviis amicorum questionibus de
libris aliquid in medium proferebat. Non
perplexissima lubricum inter (?) sed solius
ingenio presentis ad virtutem aut ad
beatam vitam pertinens de hac collatione
facta sive invidia sive ira qui in-
feriores doctorum iudicio visi erant
facili quidem mulctabantur pecunia
hoc in philosophicas utatur cenas sit
res una convivis pretium extrem studio
calcar ingenio inflamabat. Cum hic
victus exiret hic victores hic alee
quae o antiqui saturnalia vos pia
festa et quo illi atticas vos ro-
manas noctes instruite habetis
ludum quo et ludens iuvat et lusisse
non pudeat c. xxvij

Iuvat ad taxillos ludere
O vorago ingens inexplebilis
o pecuniarum fluxus tristis
ac subitus o animi tempestas
et fame nubes et scelerum
stimulos et ad desperandum
via. Si propter utrumque sit ludi
hic meritus est dolor. Ut michi
videtur ludi cuiusque eventus sit
taxillorum nullus eventus prosperi
mali omnibus et miseri. Ita et qui

Expedit affligit⸗ et qui vincat illicat⸗
inque expedias protrahit⸗ Insuper
lusi pius sepe prosperitas future
calamitatis auspicium fuit et preas
que cernet pestis illecebras. si qui hec
ludunt omnes perderent Nemo nisi
ludet nunc lucratur aliquis si lucrum
illud attra dampnum lusi et vici
Bene nisi in dampnum redis aliquin
nullus campus placior Nullo
campo volubilior est fortuna
lusi et vici ludes et iterum et perdes.
quod vicisti aut hic atque hic mille
decipiet quod perdideris nemo restituet
Vide quod si quid est iusticie quod vincas
non sit tuum aut quod perdis. et si non
fiat alterius tuum tamen esse desiit.
hinc multa sunt undique que ab hac
infamia bona mente dehortentur⸗
ac retrahent. nisi vos impetus
quidem avaricie pulsus urgeret
Vici in ludo taxillorum Cito
aut te abstractore ipso ferme re,
tempum accepisse restitues quod
vicisti et de tuo adicias. ut non
sit qui repetat precipuum evanescit.
tu quod in tempus felix esse desieris
Vici et dicior factus sum
Cum nulla sit stabilis pecunia si
pia potius volubilitate versatilior
quam palme quam taxillis queritur Taxil,
lorum ludus nil ulli donat. cor,
rumpit qui familiariter illum colunt
maxime qui mutuat aliquid. et extorquet. eo
Sed mutuat aliquid. et extorquet. eo
semper inimicior quo blandior
visus erat Nulli enim amaiore
iactura quam lucri dulcedine de,
gustare usus lusi et lucratus sum
Gaude ludo taxillorum hec est.
ac si dulci gaudeas veneno. utrumque
mox penas exiget. ludo prospere
delectatus sum peior est delectacio
peccati quam peccatum ipsum Vel qui
mala consuetudine pene coactus
peccat. neque plus peccatum gaudet sed
tristatur⸗ et si scire posset non peccasse
maluerit Quomodo vidimus quos
inter libidinum flammas quando vel
glaciem doloris ac penitencie sentire

Et si dici liceat velle simul ac nolle
peiore licet ipse mali usus quadam
in delectatos quos haurit ipse quis
speret usu extrusso ad meliorem
semitam posse converti. at quod de peccato
exultat quid de hiis oro reliquum
spei est delector taxillorum ludo
Spero ne forte sit non diu delecteris
voluntur⸗ assidue fundatarum status
urbium. tu stabiles tales putas esse
michi voluerit⸗ et fletum in lacrimas
gaudium tuum voluet Neque enim sic
voluet⸗ ut vidisti tunc inane tibi
gaudium nunc veros gemitus pariet
delectat ludere delectacio fedissima
et turpis corrupti quod animi indicium
et convicio dignius est Nam quos ipse
ingemimus seu quibus hoc et non porrigi
sunt beluina delectari queat ludis non
sine nequicia atque impietate fedis,
sima ubi sit hominum vultus nec humanus
sit vultus quod illi iracundia atque me,
rore obsistit consensus quod clamoribus
effecati Nec iam sunt humani. ubi
non decor morum non modestia sit
laborum. non amor erga homines. non
erga deum reverencia sed iurgia et
rancores et doli et periuria et rapine
et vulnera ad extremum et homicidia
Unde nil idem ferme sit humana
temeritas. divini nominis blasphemie
quibus ante omnes scelerum officinas
ille ludus infelix patet. ubi si quos
forte tacitos pudor tenet. crebro
tamen suspectates. quid labiis cordis
agunt sciat ipsi Omnis hic ludum
verius homo non dicat tractare
manibus sed spectare oculis possit
et non angi prius fugari quam specta,
culi scelesti feditate Delector
tamen hoc ludo vide ne crescentem
in peccacio iterum turpitudo tradetur. mala
consuetudine delectari quo nil dictu
levius nil eventu gravius. prius
quam exicio est Delector taxillorum
ludo Oblitteranda delectacio in
honesta et si non virtutis ac pulchre

contemne studio et pudoris cura. Va
vix aliud tactibus hominum indicios
ubi tam clare mores ac vicia de-
tegantur. Vidisti alacriter in plenum
descendentes in hoc ludo tremere
atque orare flebiliter et sanctorum nomina
invocare. quosdam alibi magnanimos
ac tranquillos illic pro parva pecunia
et pavere et irasci. et in furorem furere
quia multa pro pecunia nimis sepe
ibi fecerunt viri fortes que pigeret
thesauro alibi non fecisse. Scies ibi
viciorum omnium sed in primis ire atque
avaricie regnum. meministi ut
Naso in eo libro quo amores sagax
ac supervacua arte docet. utile
tamen interdum aliquid immiscens amatores
monet ut ab omni vicia celanda
ludo quisquis ad se placere abstineat. ne
conspecte iracundie aut avaricie
exanime prius displiceat amatoribus.
Multo id viciis dignius percipit.
ne non modo hominum sed dei oculos
omnia videntes et bonos atque mores
quam ingenuos amatis offendant.
Lusi vici gaudeo. Ludus
turpis dampnosa victoria breve
gaudium. Lusi gaudeo. Unde de
pro malo gaudium stultum est. Proinde
Attalus Asiaticus compertum ludi huius
inventor fuit. tunc isti ludibrio
ac noxe. sedentes vos in aratulo sub
iacebant ac stupor. Nam quid
mirabilius quam quod veteri proverbio
vulgatum verum inopie expugnatricia depre-
hendit. Claudius Agricola ludi ingratos
inde esse atque egenos et inopes
Capitulum

Delector histrionum iocis.
Nobilior multo delectacio
illa que de modulacione
musica. liberalis scilicet quadam
arte percipitur. hec solius vanitatis
et imprudencie plena est. Histrionibus
delector. Malim pauperibus. malim
amicis quibuslibet. malim tandem
solitudine delecteris quam histrionibus.
Risum michi movent. Quid tu illis.
quociens de se dum videntes risit
histrio. quociens se miratus ancilla
admiratus sit aliquis quo flere illum
vere se aut delectare. Histriones
doctos habeo. Habes de quibus
rideas. quique te rideant et quod rodant.
Questus divitum pervetustus. que ab
etruscis orta rome crevit adeo
eo quod fiducie est evectam. Esopus
hinc questum primorum incredibile
atque immensum filio dimisit. Roscius
vaga quam rem arte collegit.
de histrionica librum scribens. in quo
arte sua oratorie se que proinde
Ciceroni equare non erubuit.
eam scilicet ob causam. per affectum ami-
cum sepius quam arbitros. quos Cicero
verbis ornatis varie pronunciaret
ipse alio modo sed affectu pari gestibus
aptis exprimeret. Et sane fuit ille
mirus artifex. nec scio quid tam
durum esse ut tam triste potuerit
cui non facile lenisset. non dico
qui facillimi atque mitissimi Ciceronis
amicicia ingenio meruit dignusque
pro quo tantus orator verba faceret.
et de quo scriptum opus memorie
posterorum traderet est habitus. sed qui
tetricum atque superbum Sylle animum
inflexit. et ab illo olim contemptore
admissus ignarum anulo quoque aureo
donatus est. Cui tot graves ac
severos senes. senatum quoque illum
per que sena orbis agebatur. quociens
voluit ad risum atque leticiam coegit.
Cui populum romanum tantum et tam
varium sic illexit ut diurnum salarium
de publico mille denarios sine
collegibus ac ministris solus ipse
perciperet. Magna merces comicis ex-
igua fugata moneta. Non sine
mira quadam et solita agilitate
animi sed hec posse consensit. ut
si quis usque rome afulserit. non

forte tibi sit fictum quod Ciceroni licitum
fuit non solum ludis interesse sed
familiaritate et ingenio uti. Est enim
ingeniis inter se quamuis studio et pro-
fessione distantibus multa cognatio.
Illius hec non quecumque multum breui
tempore nobilissime artium retrocessere
ne dicam histrionia que eo rediit ut
nunc illi deditos corruptum gustum
florum iudicio esse non sit dubium. profecto
enim consequens est ut quibus mala
sapiunt bona illis ignota sint.
Et curis nobilibus insuetos esse
qui vilibus delectantur. G. Multi
cottidie me frequentant histriones.
R. Frequentiae te despuet. Multitudines
aut largus clara vectigum tu
stultus ac prodigus esse deseris
G. Magna michi acies histrionum
est. R. Immo innumeram que te circum-
conuitetur. Solum quod destituat nec
destituisse sufferret nisi hunc
planxit par sequetur infamia
largiore quibus quies ac secreti
pena est. Nunquam vero nisi de aliis loquuntur
immo aut false laudent
aut liuide detrahunt. Et quorum
nequeunt morde dimicans fama
mordent vana est histrionum et
passorum lex. Utrique blandiciis
armati. post fortuna enim viri
illis inplesse ventre satis est. Histrionis
alia fames tibi mencio immergere
genus est inplenda cupiditas sunt do-
cens. R. xxix.

P Alestritis delector ludis
R Spectator vanus sic
luctator insanus. G. Pale-
stricis exercitiis vaco
R. In singulis vobis cuiusque
dum mancipium sibi appetit
Nempe fieret ut spinosa corpori
serviunt quod ut paulo ante communi-
ter aliquando honestique sine strepitu
et sine strepitu fieri posset et est

Agitatio animi quidem nobilior
qua si nescires spes corporeus
conatus et sperneres et odisses
Sed vos animum quasi hospitem dege-
nerem atque vilem corpus ut dominum
quasi ac dilectum colitis. Illi
seritis illi metitis illi aratis
immo et quidem illud in iustius
quod eo omnia refertis cura quod animum
potiri habita noctes illi insompnes
agitis. illi suspiratis vota illi
faciatis. Ingeniosas quoque artes
illi discitis illi denique obsequi
ac seruitus suppositissimo domino
suum atque ingratissimo. cui nec
unquam satis aliquid. nec si quod aliquando
defuit in illa unquam memoria se-
accepti. sic illi domino quod prestari
inserit paretis. Aliter esuriente
atque sitiente non tamen necessaria
sed superuacua undique ac nociua
congeritis. neque ea solum que ad
victum pertinent habitationem vestitum de quibus
suo equidem loco sed que ad ludos
etiam valeant quod libidine. non quere
disertissimo Ciceronis ore loquitur
Unde appareat quod qui corpus neglegit
Non est ille sed fragile caducum
domicilium atque animum ille vero se
neglegit. Neque enim agit tu ibi es
que forma ista declarat sed mens
tu ipse vis est quamuis non ea figura
que digito demonstrari potest. G. Palestre
delector exercitio. R. Quadrigarum
fervor et equorum strepitus et
ardentes rote per angustias in-
offense et luctatum plausus
atque collisio olent sudor pulvis
mirabilium sed illa quod oculorum
seu narium voluptas erat atque
sensibus iudicium ingens que si
primus integer quod esset non clarior
atque tumultu offensione quas
palestres vocant sed obstinato

diligens palestre hij nascetes
ingrediunt quia vincentes tenuit
vnde digrediunt et obeuntes atque
vtilior quidem honestior quam sa-
nitas delectaret Studio deditum
si palestre fuit hec quidem apud
veteres non vltima gloria sed magna tam
ut senj illi Rhodio diagore qui
et ipse palestrica insignis fuerat
Cum duos vna die filios pale-
stricis insignitos victorijs con-
spexisset Cernas nichil clarius
iam restaret quo aspirare posset
vita amicus alter lacedemonius
dixerit moriente diagora non enim
celum ascensurus tam magnum
tamque aliud sperabat. tres vnius
familie palestratas esse lem-
nia prosus et grecula vel laude
estimato. sed quis adeo in-
magna cetra turbaret ingenia
Vnde et plato tantus philosophus olim
pugiles clarus fuit. inque hac
arte multis notis aduentibus
adolescens hij amplitudo quidem
vnde platonis nomen ortum putat
Robur quam corporis et etatis feruor
iuuenilem animum impulerat ad
experimentum virium vbi cum summo
quoque par esset accessu temporis
cognito quid ageret ad meliora
se transtulit Socrati quam philosophiem fieri
maluit quam milonem. Et sane
multa etas excusat. facile te-
neris annis ignoscitur. Varietatis
excusato nulla est viro palestre
studium delectat. Milo hac sepe vi-
lissimos omnium superior fuit. Et cor-
porea mole animum vtique obsessa
est. Vnde tu nichil dum nullam rem
preferes quam nullo ille non superet.
qui per stadium bouem viuum gestans
humeris tulerit. Eundem quem vno

ictu manus occisum vno die solum
habent comitatum deuoratum comedit.
mira res dictu. sed apud historicos
vulgata. quibus hunc rex in palestre
puer regno par occidit. Ut qui
nichil indignum quam gnosseris summis
tali belue succumbere tenere
Et ideo nobilibus animis bene con-
sedentibus primo perindeus est
ne sua sponte descendat. vbi
ab ignauissimis vinci queant. quin
nisi contentoribus gaudeas. id tibi
nisi contentoribus gaudeas. id tibi
sume certamen in quo fere semper
superior quam melior. non de corporum
viribus omnino de re vlla vel pe-
ior idem posset et victor. non de
opibus sed de dignitate. non de
potentia sed de scientia ac virtute con-
tende loco quam eo animo non in-
tuing quam fama obstrepas. sunt a-
liene laudis cum tacco tibi sit
calcar ad gloriam. nulle ibi sunt
partes invidie sed virtutis. habes
et hic exemplum Katonis huius
vltimi de quo Crispus non
diuicijs inquit cum diuite neque
factione cum factioso. Sed cum strenuo
virtute. cum modesto pudore cum
innocente abstinentia certabat.
Honestissimum hoc palestre genus
quo te exercitas. non tamen olimpio
Sed vbique. non minus in thalamo quam
in foro. nec minus ocio quam in actu
nec cum presentibus modo sed cum ab-
sentibus quoque atque etatum omnium
ac locorum viris illustribus.
Semper enim memorabile et magni-
ficum illud Scipionis apud Liuium
indicium. Maxime inquit ciuisque id
accidere animo certum habeo ut se
non cum presentibus modo sed cum omnis
eui claris viris comparet. Tum quam
ne de grege presentium sit oportet qui vir
spero. ut ex eius memoria vetustatem

Quelibet tibi pare dirige · in
quo non ulnis aut cestibus sed in-
genio ac virtute luctaberis sine metu
periculi · sed immarcessibilis spe corone
Hec de palestris consilium · Hec sua
mea ec · xxx ·

Delector variis spectaculis
Circo forsitan ac the-
atro · Quae diu loco bonis
semper moribus adversa
fuisse notissimum · quo quisquis malus
iverit redibit peior · verum bonis
iter illud ignotum est qui si casu
ignari adeant contagio non carebunt
Circo delector atque arena
Utrque delectationes alie vanum
seu libidinosum aliquid habent
hec utrumque superaddita quam sevitiam
et inhumanitatem habet bonis animis
rem indignam · Nec excusat quod ibi quon-
dam romani olim flos hominum delectati
sunt · tunc namque iudicio urbis
illa aliquam habundantissima bonorum
omnium atque illustrium exemplorum
nichil reprehensibilius habuit reliquis
quam deformius · sibique infestius quam hec
discordiarum civilium · Hic ludorum
studium immodicum quod non sufficeret
bellorum terror domum militie quam
nisi convicta par esset · tenere quam
etiam voluptates nisi cito fortasse
honestius quis theatrum dixerit
Cum fuerit hostes videas non modo
populum sed senatum atque ipsos mundi
duos imperatores romanorum sic spec-
taculis capiebantur · Illi etiam quod
humano generi spectaculum facti erant
rem incredibilem dicam sed cognita vul-
gata quam sic auctorum animos theatralis
furor ille pervaserat · ut non mo-
do coniuges tradiderit aut filias sed
... vestales publicum atque
in turbas educeret · quarum pudicitia
nichil exactius in fama tenemus
nichil conservare severius · usque
adeo ut levis omnis motus · omnis
cultus omnis sermo lascivior non
dignus atque supplicio haberetur · Et
tamen eis ipsis theatro locum assignasse
legitur · non quicumque sed primus et
optimus princeps Augustus cesar ·
neque minor idem est error licet non
magni erat sed maior potius
atque suspectior · Libenter scenicos
ludos specto · Rem que nec ho-
neste geritur · nec honeste cernitur ·
nec facile dictu sit an lusor infamior
an spectator · an scena sit turpior
an orchestra · Nisi quod in illam sepe
paupertas in hanc vero semper ubertas
traxit · Sum omni pene delicto plurimum
interest utrum inopia aut libidine
seu superbia quis deliquerit
Amphitheatri spectaculis delector
dampnosa utique et publice
privatimque nocens delectatio quod
facile colliges si in animum redeat
ex historiis rei huius inanis quantus
quam cito publici census impendio
quam quanta quamque immensa proxima dum
tanta quanto deinum populi studio
cura quanto ac labore constiterit · Equidem et tot
vana divinare difficile est · et tam
vulgata superfluum · illud scitu
gladiator pia non ludus tunc satis
multa · sed plus elephantorum sup-
plicium tigridumque et leonum ac pardorum
greges · onagrorum quam equorum quam
ferorum atque aliorum diversissimorum que
et toto orbe transmissos omnium bestiarum
pluribus omnium quam gentium venatibus
romano familiaribus theatro
et ad illa edificandi luxurie
exemplo iacente · non imitacione
caritura quantas terra pelago
que marmoreas columnas

In ludorum usu et artificum summis
ingenijs voluptas et oblectatio
superbas auro rutilante fronde-
tibus. Cuius princeps in spectac-
ulis numerandus est Octauianus ibi qui
et illustribus theatris certa opus dierum
pannorum et qui paucis signis ac
funibus attolli poterat suspectum
oculis populi talibus gaudentis.
Trecentarum sexaginta talium monstra
columnarum intulit. fecit quoque opus
ut scriptum tenent maximum omnium
quod unquam fuere humana manu
facta non temporanea vim etiam eternitatis
destinacione. ne quos pruerint ut
verisimile dicetur. perscriptorum primum
Italicum cives idem per edilitatem
tenuissima mores bonos in [illegible]
[illegible] ut qui multi perditi temporis
maximam plebem de multarum quasi
utilium impensarum reipublice autor
et exemplum fuit. Sed o mirum dictu
mox furore huic vincere sequuntur
furores. quibus effectum ut mi-
raculo operum ac immo fatere opor-
teat preter roma nichil mirandum
fuisse in tota urbe terrarum. Nam
et hoc id idem scriptum vides pe-
netrare terre intima perfosse plures
egesse repens abdita. aquas amnes
et insulas coactum in cuspi aut
excelsum moribus [illegible] suspecta
iuga moncium septem quod manum
recessus. denique stratum [illegible]
quod necesse iter in pamedi et in
plecta in vobis species auorum. Nunc
sunt defutura esse luxuriam et
ut in latus malum sit principij
dampnis accedit calamitas
peccatorum. qui spectandi cupidine
impediti et cotidianam interius
que sunt inmemores. neque diem
habent sentiunt. neque armatam.

tergo quod instante respiciunt egestate
se vitissimum et privata in publicam
et publica privacibus in privata vertit.
Neque vero patrimoniorum iactura
gravior quam morum. ubi libido
disciplina quantitas quod dedisti.
Deinde quid de spectaculis specialiter
iam inde ab exordio primum regni
urbis Romulus omen fuit. quod
in ludis rigidam ceteri [illegible] illarum
Sabinarum pudicitiam invenerat.
et si utique matrimonij honor texit
invidiam. Ulterius multis hec pro modo
non adiungam sed ad scriptum vaga
quod licentia via fuit. Ut summa eum
hoc teneas velim pudicitiam spe-
ctaculis sepe stratam semper in-
pulsam et ut placeant viros quibus
is scelerum furor est ut pene iam
adulterio glorientur multarum ibi fama
ut pudor interijt quod inde domum in-
pudice plures ambigue redierunt
castior aut nulla. Iam vero que
corporum clades. neque presens deest
infortunium. que ve non singulorum
modo sed populorum strages inde eo-
rum. Et sepius subito versus ingentium
elata quod funera est theatris. et
plaudentium choris iste lugentium
choortes vidisti. ut Curio is qui
civili bello quod cesaris partibus in
affrica occubuit. ut Octauium que
opibus equare non poterat ingenio
superaret. Non marmoreum ut ille.
sed ligneum theatrum duplex hic ac
versatile meditatus populum victore
geminis ludis victum et picturis
plaudentibus mira arte suspendit
ut videres iterum suspectos
quibus ceteri expectacionibus
risum fieret ac stupori. Et mira-
mini imperij quod ipse obiecta unica

biret magni exulis cum flectere
potuisse qui oculorum tirenni leni
que voluptati consulta tot milia cum
volubili spectaculo convoluit. Sed
nemo ibi periit dicat aliquis. Sed
perire potuere et periere alibi ne nimi-
rum remote attingam nonas scilicet ac
veteres ruinas quibus sepe multi
morte sunt ac immulti inveniere
sub tiberio principe celebri specta-
culo apud fidena urbem amphi-
theatri lapsi oppressa viginti hominum
milia meministi. Hic spectaculorum
fructus. hii sunt exitus. Specta-
culis tamen voluptate detineor.
Aut fictis amoribus aut veris
odiis. Prius inmune est equidem non viri. Secundum
vero non est nec hominis. Spectare quos
ferrum leniter excepit. qui ferrando
voluere plus crinis effudit. quos
minus conferta morte palluit. quid
crudelitatis ad scolam ire iuvat
Non egetis preceptoribus nimis
dociles malorum estis plura per
vos domi discitis quam necesse
est. Quid si tam promptis ingeniis
artifices scelerum ac magistra errorum
plebs accesserit. Multos quos natura
mites fecerat sevicia spectacula
docuere. Seneca homines mitiorem ad cruda
non urgenda utique sed frenanda
est. Si sibi linquuntur egre stabit
si impellitur preceps ruet assultu
malis auribus invegitur. Verbo
multum plus oculis illis quasi
fenestris bipatentibus latam morbis
irrupit. Nil impotentius in memoriam
descendit. quam quod visu subiit.
facile audita pervolant. conspectarum
imagines rerum haberes. Etiam
invitis nec hii se nisi volentibus
ingerunt nisi per raro atque oculis

habiture. Unus procul igitur quis
te rapit impetus ut ad horam gaudeas
unde semper doleas. ut videas scelera
que vidisse miles peniteat. Iugulari
ferro homines aut ferarum dentibus
morsibus que discerpi aut tale
aliquid quod vigilem turbet et sopitum
terreat. Nescio quid habeat dulce
seu quid non potius amarum ac
triste sentitis. Nec ullum maius
vobis insanie argumentum video
quam quod cottidie vos ad mortem
miseris delinitis in lecto et velud
insignis sopore diversis dulcedo avara
et delectationum amena precipitat
Una est vobis lex rerum ferme omnium
quas cupitis quas molimini quidquid
agitis contra vos est etc. c. XXXI

L. XXXI

Equo agili delector
ferocissimo et impacatissimo
ac ante in campum in equum in ex-
pleta foragine. Equo
libens invector. Non multo
peius mari turbido quam frementi
equo rapi. Nullum animal in plenius
domino suo est. nec inepte iam equorum
domitoribus in proverbium venit. bis
equum male facere quod nimis hinnit
quale sit proprium sit. Cum illis utique
quale sit proprium sit cum illis vel
ea quoque pravitate proposito vili cibo fieri
alterius domari quam fune vinci
ferro frenari calcitra pro ipsa clavis
ferro ungula ferro victore turbem
carcere ac grave servitium pati
posset. Inde aut quod indomitus non
possit liberius sese gerat sed ut dominum
suum hostis agit omnia sic currendum
est stimulos non audit. sed sublime
scandit frena morditos rapit
sed frenandum torpet. si laxandum
fremit. Obsequio sed illud ut fieret

fidu qz al nobile regim optabile
tolendu qz dignu q enormi
pcio qpatr anxia nutriatr cura
ymo ved al et ocij ipaciens et
labois illud timidu hoc deiectu
nue spetnosu al nue ignauu nc
audax nc trepidu nc volatile
nue cadncu hoc aliem metuens
atqz vmbraz hoc dnm suu sp
nens dnusoqz illu hu incly
trime trahens quis gtinuacia
quis morsus a calces explicet
quis hinitus et astensoris im
paciencia ac sessoris Equide qs
equoz mores tot eqtu gstat
esse picla ꝯ Equoz studio delecor
Miraret nisi igentes vides
usqz ad ludibriu captoz hoc studio
meminissem Legimus alexandru
macedone no audiuit armoto
equo tumultu erexisse urbe
qz equi de noie appellatu Sed
nichil i illo mirabile vincente
spectus et tu ferner fecit Apabior
i Augusto Lesaris Iunior repcia
Neqz em urbe equo ille suoi
statuit sed sepulcru Id qz ipm
illi grauitate atqz ingenio ipar
fuit Nam diui Julij monstrosus
sonipes an abipso an ab alio
ante ede veneris marmorea
sit consecratus effigie dubitari pt
Minor multo nc etate nc gla
viri opibus ac cesario nomine
pene equalis Antonius verus ut
plerum qua victu quie ve aictu
equo que uno die habat tribuit
Lette et vincti splacrum autem
fieri et mortuo sepultura quo
gramis stomachensis i vaticano
extolli tot int sacra ossa ibi co
dita et cadenda vix credibilia
loquit uatis horu similiqz tenes
vates hetorem amicos apud in
feros quos qz equoz studio deditos
facit Nec minor ideo sed maior
e vanitas que tam magnos ad
se amos trahet potens e Est
neve quis pristam tm no mo
derna amicicia sufficiet redeat
ad memoria nec longe seu loco
seu tpe repetendus adhuc du
vivit nec du erat et itra ytalie
nobiscu degit is que nominare
no e nece fortune vtiqz viri in
gentis nec pui igenij qplij qz
vir alioqui magni aim nec in
pulsi ubi quid sero agendi insedit
qui ty egrotati equo qua habat
auren pulvinar ac sericu cubile
substravit Cuqz ipe interim
pedogra victus atqz i mobilis
medicoz legibus regeretr Nichil
amici aut a servoz verti maribs
aut equa alter vix lectus et
suos medicos fecit duces Egru
suu bis terqz cottidie visitabat
illi suspirans atqz aure assidebat
illu [illegible] manu tractans blado
maxime sanabatr Ecquid nulla
nullu medicie genus itemptatu
nil languenti amico debitu
ptmissu fuit fabula fortasse
potestas voce vera res et ma
gno i populo nota e per vir fortis eq
cura qua gessit ut paz sic ex
tinctu lugit ut filium ꝯ Delectat
equitade ꝯ Est quid ide utile i
terdu et celeritati animalis et fa
tigacu remediu et nobilitatis
isigne Nec inuicior glosu ulgo
obstante isigni equo vehi et auti
excelle nec utice solo sed spectis
et pene toto corpe suo esse Lom
vero laboriosissi sepe dnos suo
pestifer inuitis equis optes iter

Pedibus age tam nulla est re-
pinundi ulla nimia facultas equestre
prelium pedestri lucro seu placere
permutari esse velis. Inde multos
de media morte rapuerunt equi
multos in morte impulerunt aut ali-
fernit aut corporibus oppresserunt. Et
quod non ultimum velli semen et quod sunt
calle equos peregrinos tribus in
cursus parte quam per mariam bellice
cladis abstulerunt ut quod ventis in
natura. Quid de Iulio Cesare in historia
equestrium expediens ne fuerit
aut flare ventos a cesare nasci
Et de equis simpliciter queri posset tamen
multa utrumque contraria. Nec immerito
tessalia que primo equos tessit
domuit quam plurima ante argeten
quam nimium cupit primo delinget
quam temptavit martis feri-
tatem iustitie quod non sed tot per
secula rubeo clarus quam sanguine
patuit. Quid me iuvat po-
eta noster nisi nobilis equi-
ta morum mores ve describit. Nec
frem mores ve te terret hebreorum vates ubi
ait Ab increpacione tua deus iacob
dormitaverunt qui ascenderunt
equos. exeunte pugna non tam
illud bene qua hoc asperum

C. 1

At canibus gaudeo
Nunc intelligo adole-
scentis in verbis gaudium
de quo flaccus. Gaudet
equis canibus et aprici gramine
campi. Vide autem ne quid sequitur
sis cereus in vicium flecti admonitoribus
asper utilium tardus provisor
prodigus eris. Eris sublimis cu-
pidus et amata relinquere pernix
que te eciam esse metuo quam gaudium

tum et fugatissimus rebus locas
Canibus aut volucribus
delector. Hoc tuam ire deerat
volare eciam instituis. Vides me
non volabo equidem sed volatibus
delectabor. Sit ille delectacio
tua dum spectat abeuntes nec te
nosterunt et ignarunt se vocante
pinrdes exhibebunt. Quid ipsi
minus facias alata voluptas tua
est fuge redeat dampnosa reddit
occupacio. Item clamabis et oblitus
melioris negocii diem perdis
Item retro adimus et oculis fixus
in nube per animula tua flebis
qui nil necessarii operis vita
ferat extramodi ociosi et lenti
vos volucrum servus est glariu
Natura vobis duas manus fecerat
vos hanc freno curis. Hac vir
tutibus occupatis. Sic videles vu-
digis et volandi studio mano
effecti nichil agere videamini cu-
multo cum strepitu ante diem surgitis
et qui sunt hostes in lume precipitat
erupitis. Tota desit luce iacta-
minum sanguis plenus ac vepribus
implentes cuncta clamoribus dissonis
et incondito ullulatu in quo hec
sunt nulli maiori rei abile
sui effundetes sperm. quo maiores
vestri bello terrebat hostes.
pace iusticia defendebant.
sero autem revoluti bene gesta
domi sedetis altricates. cum
bene uel aius hec volaverit
uel illa digesserit quot sunt clande
quot alas plume superstites.
quod eiusse. nonne hec omnis stia
vita est. Hec felicitas. quod tractor
et hoc totum quod creator deo quod
alteri prie quod parentibus quod amicis
redditus sunt accipitres a erodios

vros spirantes imbribus et laniate prede paululum etiam sudore et pulvere et nocturna perditam lucis historiam sinarcum inde fessi semper et validi delicati autem et imbecilles ad sua limina historias Ciceronis ordines sacras quoque nec pudet literas perplexitatis arguitis. Canis hec inoffensis auribus audiat. quis vos facit ad aliud vivere si modo vivitis hec agentes. Canibus atque avibus delector. Multi quidem et illustrium multos equis quosdam canibus delectari solitos audimus eo usque ut Adrianus imperator non equis solum sicut hii quos supra memoravi sed canibus quoque busta construxerit oppidum quoque ipse eo loco ubi ursam [illegible] venatione peremerat manu sua sepe mactare solitus et leone avibus multum fere unde in risui fuerunt Virgilio Marcellum Augusti nepotem qui dare hiis et opera adolescentibus videtur.

Venatu libenter exerceor.

Fuit hoc quondam latinorum nunc gallorum ars propria quod et res probat et illorum scriptores alloquuntur gloriantur. Itaque ut scelera reges Francorum tota vita venatio est summus apud illos regum quantum ab armis ocii fuit venatu ut vides assiduo semper exercitus ad extremum mortem primum venatu certa lassitudine senectutis atque incommoda reformet Caprum declinum rege superstitem literato nec a studiis melioribus abhorrente sed gentilium tot illi erat ut prohibent sit quod gentilium finite. Neque hac gloriam Gallus Italis capiat neque velint de vanitate contendere. Nam si errore deposito ad rem ipsam simplicibus oculis sennobilium ubi ordine exercicium hoc videbis quod artibus arduis torpor quidem et ignavie cernes diffidentia ab humilibus autem pudor ac superbia dehortatur ac retrahit. Non honeste igitur nichil idonei plurimas tolerunt non vitam solitariam activi Cum non nichil qua politice suscepcios sunt Sed feris ac canibus et volucribus convictum qui non non fecerant nisi plenitudine aliqua victi essent. qui si excelse voluptate quadam seu solam temporis fuga querunt. utrique stulti voti compotes forsan evaserint Omnino nescio quam seu ingenii seu magnificencie gloriam anticipantur. Curre nam queso non principibus modo sed ingenuis e gloria mercenariis et ymo et servilibus delectari artibus atque negociis Una horum exercitacio Nam qui liberalibus studiis que maiores coluerunt sunt atque omnino literis induxerunt bellum Nero vero potius quam ad hostilia castra confugeret Sed pudebit forsitan si ad antiqua respiciat seque cum minoribus metiatur ac comperiatur Sepe quidem legere potuerunt et plerique prophetice et homerum poetarum et tulimonite ac cesarem triumphante venatu pento non legerent c. xxxiii

Magno convector famulato obsedeor dicere voluisti magnus constat ordo famulorum

dic quod est hostium a quibus quo
nichil est durius nequeas tam
certum latebras domus introspiciant
videant que consilia noverint et custodiant
denique preter furta continua que nulli
umquam accidit absque vestiendi
tibi interim pascendi que sunt impensa
ipsis penetralibus hospicii. Durum
ac dubium belli genus pace crescens
et in domesticis nisi sub tuis signis
hostilis animus habet exercitus
Servi michi multi sunt. Multi
servi multe lites multe discordie
multa denique vel bella domestica
quorum vel spectator sedebis vel
laboriosus compositor, sed oportet
inter quos reos et accusatores me-
dius servis tuis servies iudex
factus ex domino. Multos servos
habeo. Curiosissimum animal
servus ad cognoscendum, negligen-
tissimum ad obsequendum. Quod agas
et quid cogites nosse vult, quod
iubeas ignorare. Servos multos
habeo. Melius pauci serviunt
quam multi, sive quod ideo gratum
obsequium turba vitat, sive quod
ubi multi sunt alter alterius manus
aspiciens conquiescit / labore fugit
ut in industriis pudor, sic in
inertibus gloria est quod ita esse no-
verint omnes nullus compellit. Neque
est qui non multitudine delectetur.
Multi michi servi domi sunt.
Ubi servi multi multos strepitus
pauca servicia et secretum nullum.
[illegible] servilorum lingwe tot preconum
tube quot servorum aures atque
oculi, tot domorum rimule quibus
illa etiam que in fundo sunt facile
dilabuntur. Pertusum vas ac futile
servilis animus, nichil continet
quod infundis mox effluet.
Multos servos domi habeo.

Multos sibilos lingwas que
vipereas domestice que paces
victus abditum multos quoque pro-
fundos et capaces ventres ac
lubrica guttura, procella aule
thalamo dedecus, pestem, penita
forragine que potentia. Paucos suos
bene regere difficile est, multos
impossibile. Multi michi servi
sunt domi. Melius solitudo
tibi esset. Nichil est peius quam
dominorum malorum qualitate vel quantitas
adiungatur aut minus pauci sunt
mali, multi aut pessimi. Multi
michi serviunt. Recte quidem
si promisso et res ipsa que promittitur
idem essent. Nunc inter utraque
que in ipsis sonant excepti promittunt
fateor promissi que deos testes
vocant ne solus sibilique solus fallat
exige aut promissi fidem nulla
erit. Multum esset et habunde
fidei satisfactum modo ne violenter
ne vel afficerent iniuriis quibus
obsequium promissum nunc promisisse
satis est quia preter servicii votum
omne que notitia presterent nisi
ad expergetiam ventum est nocuit
paucissima voluit nichil nisi
ventri preponi que in fidelis progressi
nil iniciatus deinde nil odiosius
egressu durum est cogitare ne dicam
pati ut per dominorum domus inflati
elati que inambulant servitium [illegible]
politici domino usurpat exercet
que tirannide et quasi ad fastidium
conducti non tamen desistit universa
sed surgunt gulam que largitatem
adiuvat de alieno prodigi, ava-
rissimi ad rapinam quos si quis
ad se pudor aut necessitas re-
flectit ut se servos esse meminerint
quam superbe quam querule quanto
que cum murmure serviunt quos

Ignorat ut merito possit non
precio emptum modo sed gratuitum quoque
servicium. Hinc fastidii ad extremum
qui clandestinus domum agebat
ubi hunc excesserit communes
domus aptas inimicicias linguis
agunt armis si liceat acturi. Et
si quis horum fortasse conviciis ab-
stinet, non id potius domini amor
sed sequentis timor efficiat. Cum
ob hoc vilis suspectus quia fieri me-
tuit de se similia conjectans. Quibus
ex rebus nisi oculos timor obstru-
eret, posses clarius cernere tecum
quanto sit sacius omni sibi servicio
caruisse. G. Utrumque michi latus
servi ambiunt. R. Servi nomine
re ut dixi hostes acerrimi atque
ipsi. Et absque ipsis vivere superbia
vestra non potest. Inque hoc ut in
multis malo vestro miseri gau-
detis; in hoc magne divicias op-
tatis; in hoc terras et maria per-
erratis; in hoc aurum et cumulatis
et congeritis, ut acies hostium vestrorum
densior sit cotidie atque innumerior.
An fortasse non ita est? an aliud
concors divitum habet opinio?
nulla vere alia re mediocris
fortune bene constituta domum opu-
lentissime preparatam aut indoctam
regie tecte cum in multis excedat
quam quod illa plures pascit et lautiusque.
G. Servorum confusa tegit cohors.
R. Ymmo subobscurum servicii regem
et corripuit sonoribus cum pedibus
vinctum trahit ut et tibi iure
optimo dici possit: quid fecisti
miser ut tot custodibus indigeres.
G. Servi mei undique circumvallent.
R. Nulla fuge nulla spes igitur esse
salutis [illegible] quidem suo delectari
permaneat desperate dementie est.

Ut qui ob hoc unum optanda pau-
pertas et amanda erat ut in ceteris
operum malis nexibus tum vel maxime
te servorum dolis ac fastidio liberaret.

Magnificentissime michi
sunt edes. R. Ecquid quod dicam
nisi tulianum illud: ornanda
est dignitas domo non ex
domo tota querenda. Nec domo
dominus sed domino domus honestanda.
G. Ornatissima edes sunt. R. Quid
tunc tuentis architecti laus est
non tua. G. Edibus amplissimis
habito. R. Ubi fures latitent in va-
steris, servi luxurient, unguibus
herceat, ligurriant, passim multiplicis
tedii capax locus. G. Maximis
edibus habito. R. Una est urbium
et domorum lex: non statim melius
habitat qui laxius, neque enim quam
late habites sed quam lete requiritur
ad beatam vitam. Sepe vel in
palaciis regum labor dolor quam
habitat vel tuguriis requies
quies et gaudium. Si amplitudo
domus aut forma prestaret, non
felicissima atrium esset architectura.
G. Preclaris edibus habito. R. Quid
vero civitas montibus quas locus
arceat? appendenda turrium
fastigia mors egeat. Stabis
nomine in regia: Tullus Hostilius
habitabat qui ictibus est fulminis.
In regia quoque Tarquinius
priscus qui percussus est ferro.
In regia denique superbus qui
pulsus est regno. Nullus locus
fatalis inaccessus; nullum nunc
morti clausum. G. Habitacio michi
ampla atque preclara est. R. Huius vos
parvi temporis incolatus constat

dies commigrandi tunc fugies
advena et ductus quo habitabis
veniat qui te inde laribus
suis exturbet. G Clara quidem
et augusta domus est. R Ipse dignissimo
sustancierit et augusta sedet ut
si vere domum tuam respicis obscura
et arta illa prorsus et caduca est
qua indiget tantis amminiculis ut
fulta subsistat. Assidue satis tectus
capus quod sui initia est que certe
anima ultima longe sit. Nec
interim quo sibi incolam delectet
ut domus sed angat ut carcer
ubi mortuus olent inde oportet ab-
solui. Ne ergo in edibus alienis
in tuo carcere glorieris. XXXV. Capitulum

Munitissimis arcibus
habito. R In edibus clari
boni aliquando et in urbibus
mali multi. Ille protegunt
ab estibus atque ab imbribus
hec animi possidentis solicitudinem
procellis obviant et securitate po-
liciate curas afferunt ac pavores.
G Arx michi prevalidis menibus
cincta est. R Sed nec tradit illud. R
Spartani dictum. R Non amicos mu-
ros patrie ostentari. Si hos igitur
servis exturpistis recte quidem
ac si vilis turpit. G Arce hec
fortissima. R Quid in ipsa tecta
et superbia et avaricia vita fecit
ut arcibus opus esset. Relato
erat honestaque equo tunc tali hostis
viue et ipsi ano tutus quam iagellis
habitare quietos turpetes superbos
Curiate turpibus hispidis tempore
noctibus excubiis ululante
te quam tua in ista suspectum et in-
sidiosum omnibus reddisse an hec
publicitate factum reddit quod quibus

fuit primos ubi Rome Romana servitio
regibus liberasset senatus in scipionem
licet indigna suspicione liberaret
domum suam de monte deposuit.
G Arx inexpugnabilis est michi.
R Illi et illud vetus proverbium
non audisti nullum inexpugnabilem
locum esse in quem asellus honustus
auro non possit ascendere. Transsit
oppugnatorem arx munita non
impedit. Restitit aliquamdiu se nomi-
nis pestibus arx tarpeia penorum
tarentina donec utrique optime
medio fractum est. Illi camillus
affuit. Huic fabius sed augemina
arx lothensis ab ipso defendit
quercus hanibale profectus nec
Ilion ipsum nec birsa defendi
potuit nec corinthus que una
inexpugnabilis fama
habuit. Sed hanc sibi minus victor
eripuit. Rome ante hos septua-
ginta annos penestrina arx qua
nescio an ulla unquam fortior esse
atque munitior. Sub illo magno
hoste quia armis non poterat
blandiciis ac promissis fallacibus
capta fuit ac diruta et vix tandem
vel iam et longena febre fragilior
resurrexit. Sed prima nil inexpug-
nabile. Tutum michi absque amicis
frandibus. G Arce fulmineus
munitissima nil timeo. R Mores
pestiferum multis confidentia prebuit
consulti qui tuti sine arcibus ipsarum
vixissent qui turris fiducia
ausi sunt unde tamen perire
ut illic potissimum audacia demo-
raretur unde orta erat non sunt
ad audiendum invitandi animi sed
frenandi. G Animus magna securitas
nisi quidem deus erit stulta est.
habito tarce munitissima
ut sit aliquid arx hec tua quod est

Aliud quere quam refugium quidam
et degeneres latebre ad perferenda
obsidione. Quid ut ait Anneus
asperrimum est in bello quis unquam
audiuisti ubi usquam legisti Iulium
Cesarem utrumque Affricanum magnum
Pompeium Marium Alexandrum
Pirrum Hanibalem alios quoque viros
magni nominis sese arcibus
continentes et non potius in arcibus
insultantes. Arces scito non re-
ceptacula fortium sed meticulosorum esse
latibula. Certe ac etate Steffanus
Columniensis qui orbis illustrissime
vir par cum veteribus auxilium ad
famam sui nominis venisset no-
bilis quidam vir extraneus et in-
cognitus et ancipiti prelio et
ingenti turba hostium circumventus
ille periculum videns accessit propius
ubi inquit o Steffane arx tua
est. Ille subridens ait qui nec
domum quidem propriam Rome haberet
manum ad pectus posita hec inquam
arx mea est. Voce suo auditori
dignissima. Sic est autem sancti et de-
voti viri omnem spem ideo sunt
Cupisti et poliati et virtute fortes
et bellicosi in armis tuendi et
ignavi in muris atque arcibus

Nunc ampla domo supellex
eximia est. Conservatio
in spacio pondus inutile.
Illa furibus latebras
dabit. Hec preda utraque
periculum tibi alimentum
incendio at timori. In domo propria
supellex copiosa est. Illa cum de
loco te moveris deferenda est.
Hec si uti volueris sepissima tu secanda
et plus difficultatis allatura

Cura voluptatis et plus oneris
quam honoris. Multa michi vari-
que supellex domi est. Iuge
bellum non cum furibus modo sed
muribus tineis quoque et aranee et
rubigo simul quoque pulvis et uber-
tas dimicant o divites delicati
quibus armis hos hostes arce-
bitis. Preciosissima est supellex.
Non rei precium sed contemptus
divitem facit. Aliquin et querendo
cupiditas crescit et paupertas
cupiendo. Ita fit ut nil magis
inopem faciat quam avari opes.
Quamvis si extimacio exacta veri
quoque in dolor sequatur contemptus
accesserit ea demum veris diviciis
via est. Ego te divitem dum varia
imitaberis non putabo. Quibus
antea stellantis quoque gemmis ardentibus
tectum esse supellectili opertum
revertimque tibi videant. In-
vidiosa supellex et perfulgida est
Capti oculorum sensus presta
amorum. Vere aut alia sunt res
columnes ac turbida sed avaricia
Nichil usque ieiunius nil quoque mi-
serius cum fame et preda exultat
et questa non sopivit dum quod parata
fulgebat possessa perdestruit.
Itaque sepe divicias cum quesisse
putaveris sollicitudinem ac
nauseam quesivisti. Ecce ne tibi
tam sarcine si vel varietas alic-
tare ostenderit nec stupore assi-
duitas depresserit vilescerent
Esto sint aut care et maneat
stupor. Nonne eciam error manet
si non quod difficilius atque perfectius
siquidem querendi studium sunt
servandi labor multiplex inique
dedit quod revisus quot muneres
quot complices quot exercias

Unde obstergas quod oculus sit
et mulceat et offendat ¶ Sup-
ellex immensa est ¶ Et hominem
qui in spe dilectorum suorum magnitu-
dine delectetur etc.

Gemmarum fulgor ac species
delectat ¶ Verum fateor ter-
restrium et mortalium vani-
tatis pars non ultima ex-
iguo lapillo patrimonia magna
claudere tamquam perinde instabile et levem
cottidie quam varium et sola mercatorum
fama et dictum ignarorum credulitate
dependeat Unde dum superate opinionis
precio attolluntur et gemmarum publicata
premuntur infamia nescio quibusdam notis
erumpentibus non tam ipsis de quibus
agitur in rebus quam opinione hominum
ista colenda perlata quidem illa pru-
dencia que neglecto cultu dei atque
animo intrinsecus noticia inter nostredes
lapidum venas vigilat Sed sic est
mors nec prius in precio sit quod hiis
precia vacasse fugit Vera enim prima
vel nulla sunt penitus vel ignota
quam rerum preciosa vanitas qua
tremulum quibus anceps indicium post
inter artifices facile est indicium
memola repetitis sed quod impaciat
ut breve gemma carbunculus hiis
erat decem milibus aureorum re-
vir fortune maioris quam ingenii
eum emisset diu securitatem fuisse
iactabat Cum nullem et communem
modum fulgor excedens suspicionem
faceret eius artificii peritissimo quo
tamquam consilio utebatur non veram
gemmam esse sed vitrum aliquod
seu quodvis aliud in eam speciem non
natura genitum sed nescio qua super-
naturali et mira quadam arte conflatum
Tunc quidem hesitans quid inse co-
fesso quedam erat vitri flos visu
pulcrius esse quasi gemma Sed
forsitan illa solidior sit tamen ipsi
iudicent quibus vel in hoc questum pecu-
nias aliud vendendo conquerunt vel
in hoc cognitu melioribus debitum
tempus perdunt quod si dicta cantatio
iusta fuit quid hic sequitur quis
non videt que via ambicio et opta
sit cecitas non rei forma ac sta-
sed nudum nomine tanta mercede
captacium ¶ Vel michi gemmis
carius Crede certe non vivus ·
non fama non precia non vita ipsa
vivus illa duo placeant quibus vos
nichil est vilius duo scelere vita
tamque hiis divicias ingentes
et quod preciosa iudicatis vivus
gemme precio atque amori succubui
ipse monstrabo et ex illo illam
copia et si ita res tulisset morte
servata Cui enim quero non est
notum nonium consulem romanum hunc
senator fuit vir locupletissimus
gemma que hunc viginti milibus
estimatam gemme nomine opalus
mittit hunc indie color pene
enim varietate perfulgidum huius fama
excitatus atque tempus quam cupidine
Anthonius certum vir homo enim
stultissimus atque avarissimus et cum
propter rerum libitum fortuna licitum
fecisset tunc tempus gemme desiderio
ut quid sit et crudeliter possessor
adimi cepit hunc in illo publico
proscripcionis incendio quo tot pre-
claria perierunt nomina nonius affirmi
in reliquis obscior vivum fuisse quam
formose tiranno quam placate dives
rei esset insertum est ille autem om-
potencium salute fiber exemplo
esset ut preciose iactura sarcine
libertate redimeret Ille salute illud
ipsum prebiit arguor premii distri-
nuic curiosus sit amplexus
aufugit ut ea sola nulla sibi
vel patrimonii cura esset tum

Illa pariter eiulare et mederi
et adeo nimium mori · quis non magis
extimeret ad quam vir sanatorie
sit affectus sic et profecto fateri
altum aut magni pretii te fuisse
aut parvi animi possessorem
Sed quid horum verius ut dissimulem
non conspectus et aut hinc aut
reliquorum pestiferum iudicium seu contagium
amorum late serpens fulgidi mores
infecerit Magna tibi in gemma nec
nimis delectari nec amo alia
qua virtutis pulcritudine tangi
decet · nisi ut per hec brevium que
delectant oculos expectata meos
in amore ac desiderium eterne
pulcritudinis rapiatur quod de
fonte quippe est pulcrum prodit
Excellentissimis gemmis allicior
Hanc excellentiam non natura fecit
sed opinio que apud quosdam
carbunculo palmam dedit apud alios
adamanti Illa fulgor ac plerisque
gemmariis eam hinc extimatio
ista veteribus consensu veterum scripto-
ribus probatur · super quosdam
non modo gemmarum sed rerum omnium
terrenarum preciosissimos adamantas
regum olim id quod non omnium sed pauco-
rum gemma fuit · hodie quamvis
nullius rei tamen et iam velox quia
luxurie et superbie incrementum est
ultorum · non regum esse etiam cepit
et iam plebis in digitos sensim
venit · Hinc prima Indica atque
arabica margaritam locant
et hic Indice smaragdum Nescio
quidem qua ordinis iniuria na
sit illorum rigor pallor quamquam gratus
est cur non eque candor virorum
oculis blandiatur · Iustior
quam etiam saphirus querela quod vix
aliud ita parit celi similius
sereno vicium ut dixi furor hic
homines non natura nobilitat
Diminutum ingeniarum atque ociosorum
fabule quia facile ista contempneret
si quo unquam honestiori pacis aut
belli negocio teneretur · Fulgide
animum tenent gemme et pariter
candide margarite · Honeste animis
ymmo sternunt calcant mollunt
et enervant · quam de re si pergam
virorum atque mulierum exempla
congerere non te doceam sed obtundo
unum ex omnibus et id maximum
attingam ut intelligas quam iste furor
periculosius sit infirmioribus animis
qui eminentissimos fortissimosque
prava fecit Magnus Pompeius
continentissimos Romanorum ducum horum
dico nominissimorum qui ipsum magnitudine
gestarum rerum certis antecellunt
tamen modestia morum vite quoque frugi-
litate maioribus cedunt suis Victor
aut Hispania pacato rediens
occidente compressis quoque predonibus et
omni coactus locum cum conveniarum
nomine ob hoc iudicium speculum ipsius
durat · Illic Pirenei in montibus
locorum forsan asperitate modestia
adiuvante atque etatis victorie
que superbia compescere masculum
Trophea et Pyrenam quam et rigidum
suis totis ymagine erexit ve-
rum tamen magnus atque magnificus tamen
adolescens annis moribus senex
maturusque Idem penis raptis
piratis et oriente perdomito que
in loco mutatus ac tempore hec eque
alia parte orbis ipsa alius rediens
non militare sed femineum seu
divinum potius ymbrem vultus suos
iam vides ac pellito molliores
non ere fictos aut marmore
sed insuetis atque exquisitissimis margari-
tis triumphum tuli · Ex pulcro non
levi sed factos virum incipit
exponi non sue insultacione quamde
victoris omnium speciale atque exemplare
quandam prosapiam sequentem · quod

Non enim africanus roma iam
ferma patet? que libera civis
amantissimi talem ac tam solenniam
aspexisset nec reliquos triumphi
illius similia magis ad sobria
nostra arma et equi domitarum
gentium ut mox erat nostro captivi
incedebant. Sed ad turingam fallere
pro vilissimis rebus legimus aurum
fuit gemme omnia et margarita.
Fuit illa ameneus ingens ibi
et ingenium tessaratum ordo bino-
lor ut singule gemmis et singu-
lis constaverint aurea et vestes et sta-
tue quas et luna quedam solide
examussim ponderis lecti
quam auri et corone plurime magis
et candidis margaritis intexte.
denique mons aureus illic fuit
forme ille mirabiles in quadrum
ducte ceruis ac leonibus et fi-
guris in variis avium frequentes
nec non et arboribus atque omni
pomorum genere constitis ramos
aureos tegentibus margaritis
montis in vertice ... et the-
horologium artificio intuebiente
a materia volucrum mirabile
prius ostentum hiis qui mirari
maria deseruerunt et didicerunt.
Ut hiis rebus inquit delector.
Credo quidem id. tecum hunc triumphum
et cupide aspectorum reor et cupi-
dius ducturum et cupidissime
possessorum id michi possessionati
spiritus animi suadet. Crede
aut et tu michi hec que visu
nisi adeo delectant semper animo
sepe et corpori nocuerunt. Illius
certe que loqueris triumphatoris
gloriam nunquam magis obfuit non
tessalicus dies non eripuit ca-
lamitas ibi enim fortitudine
prevaluit hic vicio ibi aliena vis

Aliena perfidia hic sua fragilitas
pia fuit ambitio. Illic ergo potencia
et vita hic animi simplicis modestie
quam insignius fama. Magnus quam la-
boribus plurimis michi nomine dimittit
mirum dictu tam victoriosior contra
hispanos bellicosam gentem
quam inbelles et inermes asiaticos
apparuit eo quod mirabilius quod in ipsa
asia aliquamdiu integer atque invictus
cum se templum ierosolimitane omni
opulentissimo vel erectum atque absti-
nentissimum perhibuisset ad ultimum
urgenti vicio non resistit neque
amplius vir singularis atque victor
ut semper fuerat. Sed quasi vinis
exunitis captivus deiectus est. Hunc ge-
marum fulgor ea vis margaritarum
id quod auri pondus fuit. Vicerat
iam ante [illegible] filio alexandri
asia. sed parum est vincere victum sum
vincere. illud magnum vicisse victorem
sui post quem nullus per me diu
stetit [illegible] asie delicias que torbe
latum intulerint ut vos in prima
vicerunt neque si fateri verum
voltis utique gentium victores asi-
atica victoria victi estis hic et
amicitias oculorum animorum hostes
et victrices virorum feminarum gemmas
cole. Gemmis delector ardentibus
Ratio. Est hic variis. ille palearibus
multiplex appetitus. una vanitas
Claudio et pirro illi qui in bello
cum romanis gessit. Achates
fuit lapis preciosissimus in hominum
iudicio ut eodem quo perierunt rebus
fuit variante vilissimus in quo quis
fuerit dominus reputare solere
oculis. fama est hominum inventorum
fluminum memor volucrem ferret
quam nulla penitus manu artificio
sed nature illo sive regio in-
sculptus verbo utatur non impressis
sed ingenitis figuris musis nove

Et apollo erat achate nobilis
citharista nexis que in vertice geme
notis ut tot ymaginum et tam
paruo spacio vna queque suis dist//
neretur coloribus preclaris ut
tes canit annulus adhibuit gre
regis nomine pluris fuit res
illustrium Sed quid oro illi
contulit agates suos an bello
invictum an non dicam morti non
hostili gladio sed saxo quod femina
certa torsit manus exceptum
fecit. quid equidem nec sunt pirro
profuit habuisse vel hoc nocuit
caruisse fabricio Curio quibus
ille victus atque italia pulsus
ducibus a Romae auxilium
ventri vilis fictilem amo fuisse
ut horrente galea rigidum quod
nec auro aut gemmis insigne
gladium animo regio prevertae
Sic mollia queque despiciunt viri
fortes. quo vero anulo regis
ambiret qui sola virtutis fiducia
regem ipsum et regias opes regum
contempserat. contra autem vos ani//
mos desidia cuncta miramini
et qui virtutis facilia contempsistis
virtus sola contempnit. Est et geme
alterius fama vetustior quam
Samiorum tirannus felicitatis sunt
super vim fuisse sardonicem seu la//
pillos aut multa preciosa diti//
ssimi homines preciosissimum habuit.
quamobrem qui nichil unquam sensit
adversi palam obsequentis et blan//
dientem speciantis fortune invidiam
placaturus naufragio saltem
perdidit anulum quod ipsi in quo gemma
erat in marem sponte dimisit. vel
se saltem semel doluisse in vita
visus sibi calide tutegisse in
fortuna: si tot lotis unum hoc iste
pensaret. Illa vero nec falli facit

Nec multum mala homines equa
lance componens pro brevitate excidebat
perdimento favore. breve quidem
sed perditum ut qui per omnem vitam
felicissimus sibi atque aliis visus esset
in morte miserrimus videretur
esset quod miserius quam vitiis
quam suppliciis omnibus unum caput
urgentibus. itaque velut oblatum
respuens quod fortune ludus piscem
quendam intimitio quod tunc ore anulum
excipiens captum quod illico mense
quod illius appositus secat anulum
sibi illi primum non sine quadam spectantium
stupore restituit. Eam gemmam
multis post seculis Augustum cesarem
et precio structus in anulo inserta
corone ad edem concordie dedicasse
ferunt. hic rursus interrogato quid
hec vel tiranno profuit habuisse
priam assignati vel pirrho obesse
obfuit caruisse communem sibi cum
illo priami et demum priamum et
amicos morum cuius odio resumpti
Nempe tirannus ille patibulo
affixus omni indicio cum summum
supplicium patet. maiore cura
dignum erat. iste prius in pace
obediens populi dominus cuius
pro templo habitus est tum inter illos
extrema atque levius palam ut fuit
neque vero et seu policiati tunc
sardonix ille nec morsu voluntatem
semiesus carnis marcesset. seu
iohanno galeaz regi nec victi
inanis hostium pervenerit suos
valuit prestare carbunculus que
dum illo in digito eius in vetu
ereptum quod sibi et post annos ad
amicos quondam orbe alio redemptum
remissum quod eterne fuit atque large
tenui precii spiritu Sed nullius
efficacie nulla ope inest anime et
reliquie id genus. Gemmas enim
evadas non nego necessari condicia

Nego utiles nego ullam vim habere
nisi illam que vulgo certa fertur
possit prebere amorem et divitias confringere
atque arculas exhaurire. Utrumque
specie sua gemme eoque amplius delectant.
O quanta dementie summe est multa
curis et laboribus querere que et si
aliquid videantur ipsa tamen nichil sunt.
Lusor est enim error oculorum ac prestigio
delectat. Quid in talibus laboratis que
non dico felicitatem non conferunt sed
nec miserie detraxerunt quippe
nec gratos abeuntes. Et si multa
equidem de his et annulis et inania
scripta sunt non veritati rerum neque
utilitati legentium sed stupori
aurium clamantibus parere quam magis
quesitis quibus ingeniis libros alienos
replere tam erat opus potuerunt.
Nichil enim tam inane ipse cum Plinio
sentio plane convenit et scripsisse
eos. Ergo quoque non sine contemptu
et risu gemmas inanes arbitror
ut et stultam credulitatem
vanis non operibus implicarent
et se ipsos verbis [?] oblectarent.
Delector gemmis quibus credibile
est aliquid virium inesse. Crede nam
illa sit audisti ut si alia quedam fabula
tamen illa est mercatorum ac sculptorum
collata mendaciis non gratia sui
arte confecta sed vera credita assertione
agitis atque firmatis. Que multo
est satius ut prudenter arguere
ut magisterio reprehendere quam colere.
Omnem gemmarum precia virtute quam et
vicia. Sic enim a Plinio cui multa
placent valde dissentio. Ille
quidem falso deprehendendi arte
seu notitia quadam pollicetur.
Quam inquit creditur luxuriam adversus
fraude nutrices docet. Mea
vero sententia non minuenda
neque armanda luxuria sed in-
ermis et sola credulatorum inter
armatas acies deserenda.

Ut crudelitas sepius et clausa
quam alit non sit saltem dapibus
ac fraudibus castiget.

xxxvii

Iuvat gemmis bibere. Tamen
generosas ad pocula luxuriam
vetus est non vitreis modo
rem fragilem ac perfecto
pulcherrimam quod despicitis sed
argentum ipsum quod aurum tunc ac
oculis cupiditatis ultra
victa inventum quod aliquid
quo avaritiam luxus excederet.
Rem sat dignam magni mali
tamquam vidit hoc poeta dum diceret
Hic petit excidiis urbem miserosque
penates. Malum ingens hec
quod non iusticie tamen sed crudelitati obvium.
Et ut sciens quid oportet addidit
ut gemma bibat. En civilium
furorum causa ut cui talibus ar-
dentibus diluo aliunde satis esset
humano usui parum sit nisi pre-
ciose plane gemme creta pignora
artifices excavassent. Quibus
bibat infelix comunicio et polluta
mendacijs ac spurcicijs labra
sordidus applicet ars et potius
voluptate impellante metu
et apparatu operosa et custodie di-
fficilis et saluti anceps et venenis
aptissima. Vini namque est illud
alterius potentie nulla attonita
bibentes fictilibus. Tunc illa time
cum pocula summas gemmata
gemma bibere gloriosus decor.
Superbia dum se attollat nec
descensum cogitat nec ruinam.
Care liberamus bibitis quam serene
ambitiose quam sapide. Sic vicia
vicijs vincuntur. Et gula pravus
aliquando sollicitat vini sapor quam
presentia ipsius color et stupescit

ad Gemmarum radios quos stupore
nullo non precio extimandos ar=
bitramur. non enim precium sed
virtutis Nonne ille Virgilianus
enervator hoc ipso de quo loquor
precio gemma quesivit contra iusticiam scilicet
ac pietatem peccans. hiis aurum
illa adipisti et ut gemma bibat
cine atque honorem oblivisti
Libenter gemmatis utor poculis
Est fortassis alia desiderii causa
intra se radix neque solum fulgor
alliciat sed aliqua latentis virtutis
Nam quis omnes gemmarum vires
ac virtutes explicet ita dicos
omnium que de eis dicuntur a scriptoribus
pars decima vera esset nec septima,
septima vera est nec profecto cen=
tesima. Quod si ut plurimis
ait nulla fraudis vite luxurior.
quis invenitur. sed et nulla inopior
non quam gemmarum quarum ceterarum rerum
crebrior sit contactus. quippe quos
raritas preciosas facit. sed quod
unicuique rarior est vilitatis. Neque
enim alia tibi vel expediendi
minor copia vel maiorum licencia
metiendi vel medicamini fructus
uberior vel imprudencia liberior
vel consuetudo frequencior. quod si qui
prius examinibus vini est. contra
illago an illud ferestium vini
et quod et maiorum auctoritas et
super illa fundata fulgit hic opinio.
ebrietati iste ametistus pati
ne igitur causa sit cur ebrosior
pectoris hec gemma destruitur.
Ludo tecum sepe ita iocose percit
nempe ut hanc vim tenuat.
quam alie tenere nisi quod voluptatis
ingenium fuit. ut cum gustu bibentis
delectet visus atque hic ille
fibus delinitus ambiciosior
lectior quod sit ebrietas | hec ni
fallor et verior rei quam et clarior

Causa est. cum ceteris quibus hec
ipsa quam adversus ebrietatem quasi
dux belli eligitur de quo triumphare
solet victus sola sit vti vino mo
dico iuxta illius consolatoris
optimi sententiam. eoque ipso non
ad voluntatem et stomachi egri
tudines pellendas vino ipso
exiguo et fragili limphis que
domito nervi ac potencie
tendunt atque victis spiritus fuga
evadere seu aquarum diluvio
extinguere ac fervidam vim et
meminisse vinis magno ac fer=
vido potu quam crebro et nimio
multa pudoris penitencie quam
magis esse eam quoque te vtens
oculis videri neque aquam
sane mentis posse dissimulare
Hec sunt arma contra monstrum
illud utilia. quod hic ametisto
seu gemmis omnino illud est locus
mencio. sunt ideo magi fuerunt
qui crederent ut hoc splendore
sobrietatis intrepidi biberent
pro fide quidem magis atque impudentius
ut plerique stulte credulum vulgus
ut omnia. Summa ergo rerum est
nichil aliud vobis hac reliquias
qui conciliant quam voluptas di=
fficultatibus excitata et incensa
Sed multo maxime superbia et
eo deceptionis ultimo timor quam
animi letifer. cum quo nil peius
sit hominum vite. miror quod ita
nil gracius. non dico virtus
hominum ingentis vero vili iudicio.
sed nec salus. non sanitas. non
spes non denique voluptates
huius vobis extimatoribus summum
bonum. Cuncta hec enim esse
superbie. hec sunt cetera vobis
gemmarum cupidos facit. qui semper
hac trepidi sed exultanti domum
templorum nefas stat altarium

habeatis aureas atque gemmatas
hostii ipsi purpuree civitate
avaricia luxurie que ambicionis
ac superbie ultricis exposite qui
vos omnes et singule seminant.
primas sibi partes ut est detrime-
diate superbia O martie quippe
pro nomine sonat ut tuque fortissime
auro contenta quiesceret. luxuria
epulis et voluptatibus satis-
facta superbia non quiescit quam
diu aliquid supra se videt. ut que
arbitrio rex deo par esse contemptavit
hec eadem vos cogit laboriose
gemmas querere. studiose que ut
nectare ut cane. ut prodeuntes
pedetes que istro inque convivio
radiantes. ac stellanti celo pro
invidia saciatis hec dixerim igitur
ut ad rem redeam in hospitaculo
et in veste cibo que et potu rebus
que omnibus que humane necessitati
seu iocunditati inventi erant
superiores aliqui frigidum que putum
ministrastis eo que crescente malum
peregrinis ut exegemus non modo
iam pocula sed pelves et lebetes
et mortaria et alvea coquinarum
victrix plaude superbia gemme
pocula requirebant. omne tibi
ex eadem materia vas portu gemmis tunc
afferunt ministri neque nunc iam
est que gemmet hospes hostibus qua
torpid frugum stratis sede sit ce-
precende sita est vobis. que luxuria
maioribus viris fuit. Cristal-
linis poculis libens utor
parco iam gemmis contentus illis
glacies excusat. nescio quid plus
vitro hiis capere enim frangitur et
parari neque. nisi quod castum diffla-
lior et valde longinquo venies
ut que propinqua est inter alpium sco-
pulos rupesque nivesque et algentes

tenui sine pendentibus excudida
abeamusque rem tacetis vitae que cu-
piditates irritare potencior itaque
nerone legis infelici patri ruinose
seu dampnis exeuntibus crystal-
linos duos calice forte elisos
tristissime doluisse. sed quod alter
puto velox historie sensus hic
ira fervidi potestati et etiam
pie inpensi et posteris invidet
ne quis unquam ex hiis biberet ma-
nu propria collisisse. en sectine sett
exspirato. mit eventu ingens
semiae nigre iracundia exerceret
in crystallum sevit qua nulle sibi
delicie cogitaciones excusato intor-
dicat aliquis imitari principe.
nerone sequi nemo unquam optat
Cristallinis gaudeo. Nec
attendis quam caduca que fragilis
delectacio sit tua. Sed hec mos est
ut nec propria familia exoptatis
tu et in debilitas vera firmum
aliquid tam haberet et vir inclitior pro
celestis actu aliquid quod spectacii
optare et querere debuisset. utique
debilia atque infirma coluistis.
Bene autem hoc quod murrina hodie
lanceis excesserit veterum furor
incredibilis eadem illa victoria
que peregrina multa vobis in-
tulit ipso de quo dixi triumphale
pompeio in italia inque urbe
roma invectus ex asia semel
inutile sed terre credultia putili
colonis que in pigris itaque brevi
auctum usque adeo ut unum
unius precium septuaginta videas
talenta calicis que illius adamate
quondam tepide consulto dentibus
labrum et miri amoris mirabiliorem
exitum ut circa illa nobilitas
hinstulum et facie eius et precium
esset augmentum. Nos igitur at ipse

Qua nulli credit(is) etati neq(ue)
p(ro)pe(r)bia minor e(st) v(er)a q(uam) maioru(m)
sed utriusq(ue) subducta mat(er)ia
e(st) inm(en)su(m) ... no(n) solu(m) ... vto
de desp(e)ctibus sed ignotis p(er)q(ue) b(us)
nova sp(eci)es invasit avellane
radix ad poc(u)la q(ue)r(u)... lignu(m)
Ipsu(m) quoq(ue) cicatric(ibus) honestat
fur(or) m(odo) p(er)p(er)inus galliaru(m)
venerunt hos ... inp(er) arbores
alie p(er)egrinis nominib(us) v(er)is et
notis alijs. sed eade(m) vanitate
veniet q(uo)d nec ullus est non(n)u(m)
mos donec v(er)is poculis m(ini)stri-
moru(m) iactancia victa sit In uno
plane fateor avoru(m) cessistis
i(n)fame que illi ...a. vos nullo
o(pe)ri sola sed q(uo)... libidi(n)a m(in)i-
rabant(ur) int(er) que delicias iu(n)bat
Unde et nero ipse no(n) p(ri)ncipiu(m)
m(od)o sed ... male di-
lecte p(er)opus ... co(n)iugis flauos
tines ... sub no(m)i(n)e ce(n)t(um) titulu(m)
meditatus eximiu(m) adoptasse
legit(ur) carmine edito. fuit uaq(ue)
q(uod) stupeas ... illud ingeniu(m)
a(n)i(m)icu(m) m(ini)strus i(n) quo illos q(ui)
aurei videl(icet) p(ro)p(ri)o suo dixit
... feroces atq(ue) ... blandicie
decoru(m) q(uo)q(ue) et laudabile capillo...
... ad ... detrudendu(m) ult-
... vos ...os et habet(is) ...
aut certe modestius colitis et
p(re)cius extimatis. c(apitulum) xxxviiii

Signis gema expressis
... ... h(oc) no(n)
... ad nat(ur)e decus
q(u)ida(m) artis ornatus
et ... multus ... ...
... gemas sculpi. subtiliora
quide(m) int(er) ingenij ... ... ubi
et amecistus int(er) lapides ...
... ... p(ro)pter

Ut p(er)ibent et int(er) artifices p(ri)mu(m)
sibi pirgolides ... nome(n)
... ... generis
idoneus alexandro ... est
... ...ma... qua
postmod(um) diuus augustus usus
e(st) in gema qua ... solit(us)
... ... abijsset. et ...
... videret(ur). ita ut ...
... difficultates ... q(uo)q(ue)
... ... p(ri)ncipi
... videt(ur) ... p(ri)mus
... ingenio ... etate apollinides
fuit et cronius ...
nomus ... arte diosteres
fuit ... in opus exprimet
nome(n) ... ... minor
hic e(st) ... ... diui augusti
sculpsit effigie(m). qua ad extremu(m)
et ipse ... vixit et p(er)gen ...
p(ri)ncipu(m) ... fuit ... cesarei
oris ... admirato fuit
artificis. Et ne ego tato dege-
nus habito ... quas sen-
natura degeras solidas q(uam) volup-
tatibus v(er)is excitat ... ars
... quedo ... q(uam) amplius
delectare a(n)i(m)u(m) debet ...
aut labore ... splendor
... immo ne ibi quide(m) sed
qui ... et illius ... at
p(ri)ncipiu(m) lucis e(st). ... arbu-
... vides smaragdi serenu(m)
saphiri candide margarite
... nec solis fulgora ...
sidereu(m) nec t(er)re viror a(ut) arboru(m)
nec serenitas nec candor ...
tangit amore ... facies
manu ... gemis sculptis
nec artificis ... ingeniu(m)
immo ... illum ... veneramini
tot ... claris ad v(er)u(m) ...
... qui gemas ...
... ingeniu(m) qui manus.

Cuique oculos fecit quibus hec
cernentes atque intelligentes et
fecit quod semper vilium imitatores
rerum semper quam nobilium contemptores

Pictis tabulis delector
Inanis delectatio nec
minor vanitas quam magistra
saepe hominum fuit nec tole-
rabilior quia antiqua
Ubique omne mali exemplum
tunc fit pessimum quando illi
vel auctorum pondus adiungitur vel
annorum videlicet aut consuetudinis
robur ingens ex consensu et ut
bona in melius sic mala in peius
etas provehit. Sed vana qui maiores
viros vanis in rebus facile videat
eosdem imperiis equaveris. Velitque
tu illis et gloriam mirareris quis
valde vtique tabulas pictas mirer
Communis humani generis furor
an omnia mirantis nisi si quo etiam
fructa non solum artis sed nature
opera nullum mirabilius. Picte
delectant tabule. Quid vero hoc
sentiam etiam dictis intelligere
potuisti. Omnis quidem terrena del-
ectatio si consilio regeretur ad amorem
celestis erigeret et originis admo-
neret. Nam quis unquam quesi-
vit appetens fonte odit. At vos
graves humi acclines affixique
celum suspicere non audetis obliti
opificem illum plus ac lumine tante
in voluptate permissas picturas
aspicitis atque unde surrexistis ad
alta disponitis illic meta figitis
intellectus. Pictis tabulis dele-
ctor. Penicillo et colo-
ribus delectaris in quibus et precium et
ars placet ac varietas curiosa di-
spositio. Hic exanguium vivi gestus
atque immobilium motus imaginum
et postibus paulo minus prosilientes

vultus et e in hac re periculum
quod hiis magna maxima capiuntur
ingenia. Itaque ibi agrestis leto et
leni stupore preteriat. Illic ingeniosus
suspirans ac venerabundus inhereat.
Oportuit sane neque hinc tibi est
opus ab initio artis originem atque
incrementa retexere et miracula operum
et artificum industrias et principum
insanias et enormia precia quibus
hec transmarina mercati Rome in
templis deorum a Cesare illata
inque publicis plateis ac porticibus
consecrantur neque id satis nisi
ipsi arti dextras atque animos ma-
iori exercitio debitos applicarent.
Quam iam ante nobilissimi philosophi
Greci fecerant. Unde effectum ut pictura
diu quidam apud vos ut nature
consentior ante omnes mechanicas
in precio esset apud Grecos vero si
plenius credis in primo gradu libe-
ralium haberetur. Consisto hec omnia et
intente brevitati et parti proposito
proximo sub adversa. Video enim
possunt morbum ipsum quam remedium
pollicebar alere et rerum claudas
stupentibus amentia excusare. Sed ita
dixi nichil errori detrahit errorum
magnitudo. Immo hec ideo attin-
gerim ut liqueret mali huius quanta
vis esset ad quam tot tantis quam sit
ingeniis consciatum cui et vulgus
errorum principes et consuetudinis
genitrix longa dies cumulusque
ingens omnium malorum sit auctoritas
accesserint. Ut voluptas superior
animos ab altiori sorte in con-
templatione dimoveat distrahat
quae autem si hec facta et ad unum
strata sunt manibus usque adeo
delectant. Attolle oculos ad
deum qui hos in quibus sensibus atque
intellectum celum astris floribus
terram pinxit. Spernes quos mirabaris.

Artifices etc.

A.
Te delector statuis Urs
vanie furor. ide yrarum qz
sont unius Urcin vinis
fuus dinsa materia
delectant statue Precedunt h(ec)
quide ac natur(a)q potius qua
picture. Ille eni videntur tm
h(ec) aut co(n)tingunt. Neque ac
plura eo p(er)fectius corporis h(abe)nt
qua obtingere picture veter(um) ulle
usq(ue) tn ad hunc mirabiles p(er)sistu(n)t
statue. Unde h(ec) etas ut i multis
erronea picture rue(n)tes vult
videri. s(ic)ut q(ui) inveni(un)t primu(m)
elegantissima (con)summat(e) h(um)anitatis
tn ingenii quolibet sculpture eius
i o(mn)ibus s(i)gnis ac statuis lo(n)ge
spacis se negare temeraria (con)fisus
impudens q(uod) no(n) audeat tn p(er)fecta
p(er)na ars una vel si plures unq(uam)
ut diximus sunt artem (con)tinuen(t)
dico atq(ue) ipse paul(us) dubio sit tene
sit q(uo)d p(ro)fuerit. Siquide una
etenim et appelle et p(ro)togenis s(u)ffi
pm h(abe)nt. q(uod) h(abe)nt patet q(uod) h(ab)eo
ste ex o(mn)ibus magnis timor ma//
ximus delegit. quoru(m) primus
eu(m) pingeret secundus sculperet t(er)cius
fingeret. atq(ue) statua excuderat
e dicto veteris vivens. (con)tulit
ingenii artis fiducia facie regis
attinge(re). Nec minor ideo furor
qua reliqui p(ri)mo vo(lun)t(a)tis morbus
eo funestior quo stabilior i(m)ma
subinueris. At tue statue de//
lectat. Nec te solu(m) aut plebis
co(m)mitibus errantis putes. Ista
olim dignitas statuar(um) quam
ve apud antiquos clarissimos q(uod)
h(om)i(n)u(m) desiderii studium q(uod) rei h(abe)
fuit. Et Augusti et Vespesiani
ac reliquor(um) de q(ui)b(us) ne dice(re) loqui

Et p(er)tinet cesarum ac regu(m)
virorum q(uod) secundi ordinis illustri
solent i(n)q(ui)sitos et rep(er)tor(um) cultus
et custodia et (con)servatio in dictis
sit. Accedit artificium fama
(con)tigens no(n) vulgo aut invitis du//
taxat opib(us). sed late sonante
scriptor(um) l(ite)ris celebrata q(uam) tam
magna utiq(ue) p(er)na de radice
nasci posse no(n) videt(ur). Non sit
de nichilo magnum nome(n). q(uia)
magnum esse uti oportet de
quo s(er)mone magna tractat. Oz
de q(ui)b(us) o(mn)ib(us) sup(er)ius responsu(m) e(st)
eo aut spectat (con)sto nixen ob//
standu tanto tam (con)sensu et
tam valido sit h(o)nori. Verius
delector statuis. Hec quippe
artium manu natura imitatur
una quam plasmatice dixere
h(ec) gipso et ceris operantur. ac
tenaci argilla que cognatis
licet artibus carius. amicior
sit uti ac nunq(uam) i(n)imica mode//
stie i(n)primis et singularitati que
magis victiles quam aureas deor(um)
atq(ue) h(om)i(n)u(m) formas p(ro)bat. q(uod)
h(ec) tamen delectabile de quo
aereas a(u)t terreas vultus amenes
no(n) i(n)telligis. Nobilissime
statuis delector. Statuarie
p(ri)mu(m) agnosco. p(ri)mu(m) ut au//
ctor no(n) ars placet. Una
in aurea artificii mediocris
multis eneis atq(ue) marmoreis
multo q(uam) maxime plasmaticas
p(re)ferenda duxeris. h(abe)nt i(n)sculpte
quide ipse q(uo)d estimatio rer(um) p(ro)nunc//
tie e(st) aut auru(m) amare no(n) statua
que ut ex vili materia nobilis
sic p(re)ciosa rudis exanimis fieri
sit. qua uti vero tu statua exti//
mares p(er)ne illud regis assirii
exanimis sexaginta cubitorum
quamuis adorasse capitale fuit

Cria que hodie multo ultra
pia ut faciant adoraret. Sic
illa arbitrorum quatuor quod exi-
genti topacio nomen dictum regie
egiptie facta legitur. puto non
anxie quereres nisi esset artificis
contemptus de materia questionis
Artificiose oculos delectant
statue   Fuerunt ante statue
insignia virtutum nunc sunt illecebre
oculorum ponebantur his qui magna
gessissent aut mortem pro re pu-
blica obiissent qualiter decrete
sunt legatis a rege veientium
interfectis quales libertatis italie
affricano quas illius magnitudo
animi ac perspectata modestia non
recepit quas post obitum recusare
non potuit ponebantur ingeniosis
ac doctis viris quale poetam
legiung victorinus nunc ponuntur
divitibus magno precio marmora
peregrina mercantibus   Arti-
ficiose placent statue   Artifician
fere omnis recipit materia precio-
sa ut tua hec delectatio plena
sit ingenij materieque nobilitas
cuncta perficeret neque hic tamen animum
communis fidelis quod convenerit vera
delectatio ulla est non vera nobilitas
fex terre licet rutila. ceteris ma-
lei fortipes carbancles ignium
labor que mechanici quod hic vio
optabile vere quam magnificum fieri
posset cogita   Non delectari sta-
tuis non possum   Delectari honeste
ingenijs si modeste fiat tollerabile
tenebris presertim qui ingenio excel-
lunt. Nisi enim obstet livor facile
quisque quod ipse amat in alio veneratur
delectari quoque sacris ymaginibus
que spectantes beneficijs celestibus
ammoneat prodest sepe excitandis
quam animis utile. prophane autem et si inter

Moneat atque erigat ad virtute
dum tepentes animi rerum nobilium
memoria recalescunt. amande tamen
aut colande eo non amplius non
sunt. ne aut stultitie ne aut stultitie
testes aut avaricie nuntie aut fidei
sint rebelles ac religioni ne
licet precepto illo famosissimo custodite
vos a simulacris. Perfecto at si hic
quoque illud aspicias qui splendidum
terram fecit mobile volubile celum
fecit. quique non fictos sed veros
viros quoque homines et quadrupedes
terre. pisces mari celo volucres
dedit. puto ut pirgotelem appelle
sic et policreti spernes ac fidias
C. iiij

QVem non moneat vasa
corintea   Assueti
celestibus terrena non
faciunt sic collata illis
immodicam sit illis nichil Sic deinque
tedium ac fastidium grave sunt quo
aut anterius memor eximius
tanctruis terrestribus fiet aut
magni faciat quod ex illis effoditur
dum celum solem quoque ac stellas et
se ipsum videat ipsumque horum
omnium artificem contempletur   G.
Corinthiis delector   Nescio te
non gelido tamen nec exalum pectu-
sed officij denigrantis ac squa-
lentis quoque fabri ope ad postum
romane prede reliquijs delectari
ad epistolas vel liminibus dum co-
rinthum armis capta direptaque
flammis assumet aureis quoque
victorum forte manus evaserant
statuis quibus habundantissima olim
ulla urbis fuit pari incendio
liquefactis omnium metallorum vene
ubi unum torrente fluxerint uno
quam exomnibus nobilior metallo

Et prescriptoribus exordium et a
clade urbis nomen luxurie pro-
fuit non quod hijs furor in ea urbe
surgeret que rhebat sed vetus
furore nimia probatur ad hunc
modum hec corintheis huius furoris
fuit instante nec damascus sede
hodie vasa metitur viros captiva
oculos atosque Vasis corintheis
delector Miraretur magis in
Augustum modestissimum principum
lectum esset apud egregios scriptores
delectatorem ac usque adeo correptum
principitemque actum ut proscriptorum ta-
bulis condempnasse alios ullam
aliam obcausam nisi huiuscemodi
vasorum desiderio putaretur ut que
eius ad statuam famoso epigramate
apposito Actemam laudem duci
infamia corintianus diceretur Sed
si credimus inter hunc optimum pessimum
que eum anthonium hoc ipse quod uni-
sit nisi quod hec ad iniuriam tam
monet humilior Et est omne peccatum
eo maius quo et maior qui peccat
et minor causa peccandi nec peccatis
magnitudo atque virorum lingue
vel calami velamus evadunt
indicijs que hominum eximunt illos
magis ipse arguit atque irritat
Non patitur tegi maculas vulgus
loquax et si palam metuit clam
libertate utitur Tacentis sibilat
gemit ambiguas dubias voces in
urbibus acres versus subscribit
statuis mutum loquitur silencio
exclamat mirari que oculis lingua
ferit ipse sepe lembus excausis
graves contrahit infamie et
clades que nominibus obscura cognoscia
ideo que si principum quam maximum est
venie potuit quam privati simplex
quibus debet esse amicta medio-
critas et simila lingua

Corintheis delector O si preteres
erroribus oculis pro fulgoribus
clauderes liquido appareret quantum
victilia possenda corinthijs quantum
vel plus fictilia vel iocundiora
usui vel securiora servatum vel
divinis humanisque cultibus aptiora
Certe quod ad securitatem attinet si
vera hec cesaris nota est proscripti
illius securius vixissent si co-
rinthijs caruissent Sed quod
ad divinum cultum tum spiritu magis
hominibus fuisse divinitatem
in fictilibus colere nec michi
dubium nec seneca quod vera ad-
quamvis usque fictilia tuberonis
quibus ut ipsum grave apud publicum
rebus duo nouisse suffragijs
certum sit ad preturam repulsam pertulisse
maximoque valerio factum ipsi
populari excusanti indignia
fuisse publico vince videantur
Lego tamen hec que cum seneca senatoe
apud que illa multis laudibus
offert pax cum parsimonie atque
et romanis aptissima moribus
quibus ut modesti prisfamilias
privata domus sic ... institute
urbis honesta res publica regi
debet ut senatus gressum morata
teneat eius quod ... est composite
et tranquilli status itaque si espius
Tuberonis plectibilibus suis an-
tella ionis expositis humilius
quibus ille frugalitatem atque
sobrietatem uti que ait seneca in
campidolio consecrabat oculos
ipsi iam lapsimenis offendit
non est minus egregij culpa sed
temporum iam nec res ab illa prisca
severitate ad hac mollitiem
declinabat que prius pateras
... aureosque gemmatos
discum argenteum corrumbiatum lance
papinata patena et exediata

Armeni cepit et reliquie quas Galiens
imperator Claudius misit imperatori
post successori deinde alias atque
alias furorum species quas magnificentie
tribuunt. Novissime autem hijs di-
ebus non sederevas modo vel
pampinos vel corimbos sed ipsas
cum toruulis suis silvas ac genus
arborum ac ferarum et volucrum et
hominum vultus et quecumque vel
oculis videat audiat que animus
vel mens finxit in auro expressa
vel argento. Longa iam consue-
tudine non miratur. Gemmis lieus
de quibus paulo ante tractavimus
Nichil vilius ipsum iam vilescit
aurum crescente superbia. Pride
vero quam laudas corinthea viluerunt
Potentius que de vana rerum vilium
estimacione laudabilius fictiosque
de falsa nobilium admiratione
dampnabilius factus est. Ego vero
corinthea nec etiam miror
Corinthijs veris ista fecistis pro
vobis ipsis incendio et minorum
excidium suorum in vestros animos ista
est nec quia id novum sepe notio
est nec quia victores bellorum externorum sic
exterius vitijs victi estis. Sic
vos Scipio Affricanos et oralis
sulpicio Asie victores asiaticis de-
licijs lectis que purpureis atque
aureis vestibus exquisitaque suppel-
lectili quas vilissimis epulis
tectas que corintheis subiugavit
ut dum de hostibus duces vestri
et de vobis vestris que moribus
hostilia triumpharent. Cupide
corinthijs vasis utor. Neque vasa
corinthea neque aurea meliorem
cibum faciunt neque pharmaca pe-
iorem neque omnino de qualitate rerum
sed ex morbo animi fecere vestra

Cupiditas orta est. Tum ipsa potius
morbus est animi tui. Ut convalescas
quales stas pro inutilium tot vasorum
turbis una accipe utile ac salu-
bre. Ut scias ipse tamen vas in
sanctificatione et honore sic scriptum
est non in passione desiderij possidere

Librorum copia magna
est. Oportune admones
de hijs sermo oritur.
Nam ut quidam discipline
sic voluptati alij atque iactancie
libros querunt. Sunt qui hac in
parte suppellectilis exornent talamos
quam ex animis exornandis inventa
est. Neque aliter hijs utuntur quam
corinthijs vasis aut tabulis pictis
ac statuis ceteris que de quibus
proxime disputatum est. Sunt qui ob-
tentu librorum avaricie inserviat
pessimi omnium non librorum vera
precia sed quasi mercium extimantes
pestis mala sed recens et que
nuper divitum studijs obrepsisse
videatur. Una unum cupiditatis
instrumentum atque una ars accessit.
Librorum larga copia est.
Copiosa sed delectabilis sarcina
et animi iocunda districtio. Ingens
est copia librorum. Ingens sit
et laboris copia et quietis inopia.
Huc illuc tum agendum ingenium
hijs atque illis pregravanda memoria.
Quid vis dicam? Libri quosdam
ad scientiam quosdam ad insaniam
deduxere dum plus hauriunt quam
digerunt. Ut stomachis sic inge-
nijs nausea nocuit sepius plus
quam fames. Utque ut ciborum sic
librorum usus pro utilitate qualitate
limitandus est. In rebus omnibus

Quod sive parum illi e(st) nimium
Itaque sapiens non copiam sed
sufficientiam rerum vult · illa enim
semper pestilens hec semper est
utilis   Immensa librorum copia
e(st)   Immensa itaque et inexpleta
tacet sine qua hauriis qz in re(?)
rectum sibi qz convenies tu metire
Sed in hiis ceteris que optima iudicantur
inmensitas atque modicitas fugienda
¶ Semper qz potentibus habendum illud
comicum · Nequid nimis   li-
brorum inestimabilis multitudo e(st)
Maior ne tibi qz ptholomeo
fili alpheo regi egipti pro que
alexandrine bibliotece qua-
draginta librorum milia qua
adservasse compertum e(st) qui tu ex
diversis locis diu magno studio
quesiti sunt omnes arserunt · quid
elegantie cure qz regum ineque
opus dicas · sed studiose luxurie
ymo ne id quidem sed scriptam
congestis spectaculis inaniter
ostentatio Est hic livii dictum et
ptholomei factum · ut cuique scripta
regie opes excussent et longum in
publicas usibus proficies regis
scientia in hoc certe laudabilis
que sacras literas iudeo non utiles
modo sed necessarias summa dili-
gencia atque immensa precibus ad
tantum opus viros in greca lingua
exebraico fonte transfudit Sic ut qui
sacras priuatis non equantibus
sed superantibus apparatus regios
sereno equidem samonico do-
ctore vir ingentis sed maioris
cure · plurimarum literarum sed plurimum
voluminum duo et sexaginta
milia librorum fuisse legimus
Quos omnes Jordano innisi

Cuique patri fuisse amicissimus ille
moriens reliquit · magna profecto
hereditas et multis sufficientia in-
geniis unum vero quis dubitat
opressam Quid hic autem queso
si nil aliud legisset in vita ullum
illi vel scribendi studium fuisse
vel querendi labor Nichil horum
tot voluminibus comprehensorum
legere atque intelligere laborasset
an non satis habuit negocij
libros ipsos ac librorum titulos
et autorum nomina et voluminum
formas nunc qz cognoscere pulcra
vero ars que de professo librarium
facit Crede michi non e(st) nutrire
scriptis ingenium sed necare mole
rerum atque obruere vel fortasse
medijs in undis mole tanta
animum torquere rebus attonitum
degustante nichil atque omnibus
ardente   libri innumerabiles sunt
michi   Et errores innumeri quidam
ab ipsis alij ab indoctis editi illi
quidem religioni ac pietati et
divinis literis · hij nature ac iusticie
moribusque et liberalibus disci-
plinis seu historie rerumque gestarum
fidei omnes autem vero adversi in
omnibus et precipuis primis · ubi
maioribus agitur de rebus et
vera falsis mixta sunt periculosis
ac periculosa discretio e(st) Ut ab
plenum autorum constet integritas
quibus scriptorum inscitie iteratique
videbitur corrupti omnia miscenti
qz Cuique metu sublata iam ut augurio
a magnis operibus clara ingenia
retraxerunt merito qz id patitur
ignavissima etas exculina sollicita
literarum negligens et recto examine
non scriptor esse itaque singere aliquis

In membranis manuque calamum
versare didicerit scriptor habebitur
doctrine omnis ignarus expers
ingenii egenus artis. Non quero
iam nec queror orthographiam
que pridem interiit. qualitercumque
utinam scribant que iubentur. appareret
scriptoris inscitia rerum substantia non
lateret. nunc confusis exemplaribus
et exemplis unum scribere policiti
sic aliud scribunt ut quod ipse dicta-
veris non agnoscas. An si redeat
Cicero aut Livius multique alii
veterum illustrium ante omnes Plinius
Secundus sua scripta relegentes
intelligent et non passim hesitantes
nunc aliena credent esse nunc
barbara. Inter humanorum eventuum
tot ruinas littere sacre stant tamen
maiorum hominum studio tum vel maxime
pergente sua sanctaque poemata
suas sanctas historias divinas
quod suas leges auctore illarum deo
suam quam perpetuitate sub [illegible]
omnibus largiente. Reliquarum
nobilissime perierunt et iam magna
ex parte periere. sic ingentis dampni
nullum est remedium. quia nullus
est sensus. neque id novum ac in re
et virtutum et morum dampna ingentia
negliguntur. cum tanto studio in mobilibus
certatur. litterarum iacturam inter minimas
numeratis. sunt qui invenient et lucra
consistunt nuper non agris aut plurimis
sed in maxima florentissimaque et
quod stupeas urbe italie. neque is
pastor arator sed vir nobilis
apud suos magnusque civis loci
qui intraneat magno se precio
emptorum ne quis unquam sua
propriam latinus incolet. intraret
o vox saxei pectoris. pro scelus

Aliquid sensisse Licinius ut scriptum
est infestus litteris quas virus ac
pestem publicam nominabat. sed origo
rustica forsan excusset. et si enim
usque ad cesarum nomine ascendi-
sset natalium tamen non exuerat. verum
enim est illud Flacci. fortuna non
mutat genus. Sed quid nobis verbis
dicam qui non modo pure litteras
nesciunt sed exoptant vocis equus
huius rei pulcherrime contemptus
atque odium. brevi vos profundo
ignorancie demerserit. Accedet
nec appositio de errore sed scriptores
nulla frenata lege nullo probati
examine nullo iudicio electi. Non
fabris non agricolis non textoribus
non ulli fere artium licentia tanta
est. Cum sit in aliis leve periculum in
hac grave. sine delectu tamen ad
scribendum ruunt omnes et cuncta
vastantibus certa sunt precia. Nec
vero hec scriptorum magis quam vo-
rum lucra captantium. quam studi-
orum publicisque rebus presidentium
culpa est. Civibus undique nulla
rei huius cura fuit. oblitis quid
Eusebio Palestine Constantinus
iniunxerit. ut libris scilicet non nisi
ab artificibus hiis quoque antiquis
et perfecte arte scientibus scriberentur.
Librorum bona copia est.
Cum id sit capax animus non est.
meministi Sabinum illum apud
Senecam servorum sua gloriantem
quod inter te atque illum interest. nisi
quod aliquanto tu stultior. Uterque enim
alieno vivit ille servorum et tu
librorum. Sed tu librorum nichil ad te
pertinentium ingenio glorians. Sunt
quidam qui in libris scriptis domi-
sunt non esse nisi videantur.

Cuique ulla de re mentio incidit
hic liber inquit in armario meo
est. Hoc sibi id quod sufficere opinantur
qui sic inspectores sunt elatos supercilio
contrahunt. Ridiculum genus
libris affluo. Certe mallem
ingenio et eloquentia et doctrina multo
quam maxime innocentia ac virtute
Sed hec venalia non habentur. ut
libri et si haberentur nescio an
emptores totidem reperirent quam libri
illi muros vestiunt. Hec animos
Illi quidem oculis non vides sed ab
animus negligunt. Ut profecto si
librorum copia doctos faceret aut
bonos. doctissimi omnium atque optimi
esse possent qui ditissimi. Cuius
sepe contrarium videmus. Ad mi-
nicula ad discendum libros habeo
Vide autem ne impedimenta sint
potius. Ut non nullis ad vincendum
multitudo bellatorum sic multitudo
librorum ad discendum nocuit. Et ex
copia ut fit inopia orta est. Cum
si ultro assint non abiciende equidem
sed sequestrandi erunt utendumque
melioribus et cavendum nequid
forsan in tempore profuturum esset intempestivi
obsint. Multi et varij sunt
meanti calles. fallit sepe viarum
multiplicitas viatorem. et qui uno
calle certus ibat erravit in bivio
multoque maior est in trivio error ac
quadrivio. Sic sepe qui unum librum
efficaciter legisset inutiliter multos
aperuit evoluitque. Multa sunt
onerosa discentibus doctis pauca
sufficiunt. nimia utrisque sunt importuna
sed fortioribus humeris subvectantur
aggeres librorum nobilem magnum
nimium contraxi librorum numero
nemo quod ne acciat pro rege illum
egipcium nobilitatus est. Neque id

Sibi tam nimis dedit quam famosa
translacio. Haud dubie mirum opus
quod ingeniorum nisi unius post ingenij
immaculatum maius esset. Calle
alio vici oportet ut de libris
gloriam queras. non habendis
sed noscendi neque bibliotece sed me-
morie committendi. cerebro quam non
armario concludendi sunt. Alioquin
nec librario publico ullus armario
ipso gloriosior nemo est. Multos
egregios libros servo. Multos
in vinculis tenes. qui si forsan
erumperent et loqui possent. ad iniu-
riam privati carceris te vocarent
nunc flerent taciti. multi quidem
nominatim id quod perpere unus servus
affluit avarus carentibus multi
egeant studiosi et cetera

Quid quod ipse libros scribo
Morbus publicus
contagiosus insanabilis
omnes sibi usurpant
scribendi officium quod paucorum est.
Unus hic corruptus malo multos
inficit. Emulacio enim pruritum
ardetur. unde in dies crescit egro-
tancium numerus sicque vis egritudinis
ingravescit. Cottidie plures cotti-
die peius scribunt. que sequi
que assequi facilius scitu tempus
compertu et. Verum tempore clarius est
illud sapientis Hebreorum. faciendi
plures libros nullus est finis
Scribo. Cuius utinam se finibus
teneret homines rerum quam verbo
constaret qui mortalium temeritatem
confunditur. scribent qui sciunt et
qui sunt alij legent et audi-
rent ita ne prius animi voluptas
intelligere est. Cuius manum ad cala-
mum ... festinet et quos
quos libri particulis intellexit

Qui se intellexisse visus est sibi
illico libros scribere videtur
idoneus. licet utinam memorie
utinam unum Ciceronis verbum dictum
infixum sit vestibulo neque
lateat tamen sed ut patenti loco
positum fieri enim sequitur ut recte
quis sentiat et id quod sentit po-
lite eloqui non possit. Et sequitur
sed mandare quemquam cogitationes
suas litteris qui eas nec disponere
nec illustrare possit nec delectatione
aliqua allicere lectorem hominis
est intemperanter abutentis et otio et
litteris. sunt quidem ciceroniana ista
verissima sed eo iam usque adeo
vulgaris abusio est ut nemo non
sibi unum dictum putet. Cum illi
sacratissimo olim exuli qui non
de arescentibus rivulis sed de
ipso vivo fonte potaverat quem
scribebat dictum et sepius repe-
titum. Scribere enim preceptis contemp-
toribus preceptorum omnes omnes vide-
tur omnes scribunt quod si in litteris
qui ipsos retinentes quibus
dubias aut dampnatas undo
vehant disciplinas quod in litteris
malis est novissimo stilo obtradunt
inconditos licet agresti sic ut
virus desit ingenii iactura
saltem temporis habet quod aurium te-
dium quod non deceat licet utramque
non alius fructus noncommunis
aut inficere aut deficere reficere aut a
pravitate omnes hii assumunt libros
scribunt nec ulli etati tanta
scribentium discretorum copia
tanta scientium atque eloquentium
sunt. copia librorum delibus accidit
ut ibidem Cicero idem ait Itaque
suos libros inquid ipsi legunt

Cum suis nec quisquam attingit preter
eos qui eandem scribendi licentiam
sibi permitti volunt quod si Ciceronis
etate iam tunc fuit, ut nunc sunt
omnes igitur attingunt quod eandem
licentiam volunt omnes se se mutuo
collaudantes compellunt quod scribentes
mania et laudantes laude quod
solum falsis de laudibus aucupantes
Hinc igitur illa scribendi audacia
rerum quod confusio nec tu valde
tibi placeas libros scribens

Libros scribo. Asellus fortissime
illos legeres optime ac in vite
regula lecta converteres tunc est
utilis noticia litterarum dum iactu
tuis sed quod ipsam rebus appriat
non verbis aliquis vim desperdidit
quod scriptum est sciam ipsam clare
velociter quod intelligere multa sunt
et grandia eadem quod tenaciter
meminisse et ornate eloqui
et artificiose scribere et pronuntiare
sed omnia nisi ad vitam
referantur. quid sunt aliud quam
inanis instrumenta iactancie et
utilis quod labor ac strepitus

Scribo libros. Forsan utilius
arares campum gregem pasceres
telam texeres maria navigares
Multi quos natura mechanicos
fecerat illa invita atque obluctante
philosophantur contra aliquos philosophie
aptos natos iarius a pastinis
instrumentis opificum a nautarum
rusticis forma detinuit. Unde
effectum quod mirentur causarum ipsi
ut in mari medio aut rure in
fluviis atque officiniis altria et
erecta reperiantur ingenia cum in
scolis exanguia ac deiecta sunt
difficile est vincere naturam si vincat

Scribo ardenter. R. Cuius ardoris
alium multi quorum ardor sic ex-
tinctus ut scripsisse illos nisi
id alii scriberent nesciretur. Nullum
opus humanum semper durat et
mortalis labor nichil efficit
immortale. G. Scribo multa. R. Multo
plura alii quis Ciceronis libros
aut Maronis enumeret quibus tituli
nunc opera meriantur. Ceterum unum
sex milia librorum edidisse tra-
ditur. Cui ardentem fuisse si vera
res est o longum ocium ac tran-
quillum. Certe si unum duos nec
aut omnia paucos libros bene
scribere multi negocii est laboris
tot unum milia scripsisse non tam
facile est credere quam mirari. Sex
tamen auctores attestantur quibus non
credere durum sit quinque huic nunc
non auditum sibi nec visum solo-
sed certum librorum lectione compu-
tavit quos si unum omnes legere
potuisse mirabile quanto mirabilius
est scripsisse longum est enumerare qui
viri apud Latinos sive apud
Grecos et que scripserunt quorum
nullos adplevit studiorum fer-
natus fuit. Sed horum aliqui illorum
aut magna per quondam
omnia periere. Tu de tuis quid
sperare videto. G. Scribo et
ea mihi nunc michi voluptas
unica. R. Si ut ingenium exerceas
scribendo quam aliis te doceas
sive ut oblivioni tuis preteriti
quam memoria prius tedium effugi-
as excusso ut scribendi morbo
quidem occulto et insanabili nec
decet miserior sit namque sunt
satis qui hoc scribunt nisi velud
ex capitali decernentes volentes
quam subsistere rapiunt. Scribendi

impetus ingens est ut ab eo
insanitas sepe fecerit alii lapides
iactant alii libros scribunt hinc
scribere furoris causa fuit hic exitus.
G. Scripsi multa et scribo. R. Si
posteris profuturos nichil fecimus
sed tibi unum nomen questiones
nichil vanius. G. Multa scripsi
et preclara in fama et mirantur
si membrane solito cariores sunt.
G. Scribo et hic fama spero quam
non spero dixi melius tamen forsitan
aratores aut fodere messem sperans
humani enim lucranus quanta invento
fuerit atque fame studium et pertinax
scribendi opera ut quosdam claros
sic innumerabiles stultos ac inopes
ingenium misit. Nudos quidem loquaces
spectaculum vulgo fecit. Cave dum ser-
vitis melioribus curis idoneum
tempus elabitur. Extra vos rapti sic
piti quod non advertitis donec vos
senectus excitet aut paupertas.
G. Scribo tamen fame cupidus. R. Ceterum
studium de labore ventum querere
certe ego ventos optare nautarum
putabam etc.

De magisterio insignitus
sum. R. Fallem fateor di-
sciplina. Magisterio enim
indisciplinato et rudi nil
est turpius. G. Magister eximius
factus sum. R. Ut magister digne fis
non nisi discipulos meruisti ab-
sequente atque honore te docere
quam primum oportet. Aliquin aber-
rasti via que ad magisterium
ducebat et si non ignorare quod
sine magisterio ad summum gradum
altissimum ostendisse. Idem quam
de se ipsis viros magni nominis

Prediti esse litteras quam mandasse sed
is labor et ingenium et dispendium ardor
et intencio et assiduitas et per-
severencia pro magisterio fuit
nec interim in silencio magi-
sterium defuit ac ut multi de quibus
sermo est magistri dicerentur multi
ne magistri essent vel magistri
falsum nomen obstitit denique de
se plus omnibus sibi dum quod
dicebantur sed non cavent esse cre-
diderint quod esse poterat non
fuerunt magisterio clarus
si vidisti unum tabula
pictam aut floribus veris
insigne ubi frustra viator falli
possit sed nunquam et tempore
fallitur artibus sunt certe aliqui
sunt fallacibus assuefacti ut
longo usu fallendi alios ad ex-
tremum et se falle incipiat quod
diu persuasere aliis aliquando persuadeat
sibi et quod falsum finxerit verum credat
Tu ut licet magistrio gloriare qui se
digno obtigit nichil novi sum in-
digno dono licet mala sepe attulit
ut et dixeris pudeat et notior
ignorancia tua sit etc.

Titulis multis ac variis
exornor secunda fron-
dium est vanitas sed ianis
senectus Titulis multis
habundo diversis quibus sarcina
sum falsis et feda et pudenda
Primus opus est titulis quibus
aut labor inest aut dedecus
virtutis uno soli sed potius
nullo titulo contempta est ipsa
sibi est titulus Teologie titulum
sum adeptus Erat olim sic
sic professores hodie quod indignas
dico factum nomen pro vanum et

loquaces dialetici deshonestat
quod nisi sic esset non licet tanta tam
subito pullulasset seges inutilium
magistrorum philozophie magistrum
merum philosophiam non sapiencia
sed amore sapiencie policetur
Sic ipsis hanc igitur vult amando co-
sequitur non est ut quidam putant
sponsus aut discalibus hic titulus
modo verus amor sit et verum qua
ames sapiencia professus verus eris
Vera sane sapiencia non nisi per prate
pie quam amic ullus intelligere possunt
ut amare ad id ergo res redit
quod est scriptum pietas est sapiencia
Philozophi aut veri sunt sentencie
contemptores aut ignari ut de the-
ologis ut dicebam ad verbosam
mundaque dialeticam sunt redacti
Itaque de deo illi sic aut de na-
ture temerarie fabulantes illi omni-
potentissima maiestate ventosis
sophismatibus circumscribunt et
subsanati videntur quod deo sue in-
solentis iusticie leges ponunt
Isti vero de nature archanis ita
disputant quasi e celo veniant consilio
dei omnipotentis interfuerunt obliti
quod scriptum est sensum domini quis novit
aut quis consiliarius eius fuit
Neque iterum audientes Ambrosium
qui sepe sic id multis ac validis
argumentis eo aut libro in quo
fratris obitum luget precise admodum
breviter quod philosophi inquit de celo
disputantes quid loquantur ignorant
Fluctes professor multas specialiter
id quidem multas nosse difficilius
Melior sane tucior quam confessio
qua professio est illa enim humilitatis
et penitencie licet levitatis et in-
solencie plena est a multo enim fa-
cilius indulgenciam confessi querunt

Nulla scientia professus divine
atque humane sapientie titulum con-
secutus sum. Sapientia titulis
non eget per se ipsam clara est quibus
lucerna quesita umquam soli ut vi-
deatur adhibuit. Multi et cum
hiis titulis obscuri et absque hiis
clarissimi evasere. Sepe nullum
bonis clarum malis meritibus
signum fuit. Aliud quod poetica
laurea comam strinxi. Superior
unus est labor. verum querere
sed hic duplex querere et ornare
atque adamantinum oblectitatem fingere
Magna res ardua. difficilis co-
que rarissima. veri nempe poete
utrique operam dant. comices vo-
rum negligunt contenti fabulis
karum lauree pretium decus
Questum unde rem publicam
rem familiarem vim postea speras
ture questu iter ad inopiam
presidenti ultro prodiga tibi opes
convehat fortuna. questum unde
aliis auleus aliis ipse videre
Michi ipsi laurea decerpsi
virentissima arbor si decerpitur
confestim nisi ingenio uberi iugi
que studio rigetur arescit. Parta
michi laurea. plus labor plus
timor seu illa studiorum seu ar-
morum merces. Tener ille ra-
mulus animo tuo michi omni-
signum utique prebuit. Sane ostendes
quod te de multis quos melius la-
tuisses. quod aliud quam te morsibus
obiceat invidie. Pace bello que
multis insignia nocuere. Voluit te
oratoria summi professus. Mirum
audio ea nempe desuetudine
abiisse iam pridem visa erat
ut que immensis et innumerabilibus
rebus constat unum sit ut oratores

Ipsis etiam fratribus variores semper
fuerunt. Inde fuere qui dixere
ut oratoris officium de omni re co-
piose ornate quam posse dicere. Cuius
ea sententia velud arrogantissima
sit reiecta. Oratoris sane de rebus
et si non de omnibus dicere sciat
orator adhibita singulis arti-
ficiosa et dulci quadam eloquentia
que per se ipsam magna res est
equa se laute libranciis obstupe-
sces. teque fortasse professionis teme-
rarie penitebit. ut caveas. Ne
dum scire vel singula vel omnia vis
videri. nichil scire videaris. Et
quod sepe accidit sub specie professionis
multiplex ignorancia delitescens
necessario raptum exeat. Ut li-
beralium summus professor artium
Sepe etiam plus quam ea res audacie
quam doctrine. ad unam quamque artium
brevis est vita. unius tibi sufficiens
omnibus una ars vix ingenio
satis est. Ut ad summum equant.
et anhelando perveniat. et ultra
degustasse contentu cepti necessitas
exposcit. Id que ipsum nosse quam pro-
fessum esse modestius addam quod
doctissimus visus est una ipsam
omni experte cognoscere nullum etiam
illustrem contigisse de sola nempe
retorica notum illud Senece
Magna inquit et varia res est
eloquencia. Nec ad hunc ulli se
indulsit ut tota contingeret. Satis
felix est qui in aliqua eius parte
receptus est. Id sane quibus viris
et quantis testibus vir probat
audisti. Verum cum ita sit quod agunt
et quod audet cogitet aurigmina
professorum. pene iam singulis equa-
lia fa ruditate quam immo. que
non una quidam parte sed nec una

Arte contenta ex quo omnes evadunt
o fiducia ingens sed rara publica
Quid de medicine tandem immu-
nitate professione dictum est. Quid hoc ergo
tui clientes quod respondeat. Cum
illis unumque ad salutem corporis victo-
ria quam tanquam titulus iste prosilit pro-
adluam forsitan propter hoc artes sue fuit
actum nomina quesitis Et quod scientie
deficit suppletur titulis atque habitu
vim quod sit illud satirici purpura
vendit causidicum. vendunt ame-
tissime nec illud minus ut videat
veteres Ciceroni nemo ducentos
dederit nummos nisi fulserit anulus
ingens Postremo hec tibi omnium
summa est. Esse quosdam viros
quorum solida et honesta sunt
studia horum finis est veritas
ac virtus hoc rerum notitia morum
que correctio et vel vite mortalis
ornamentum vel eterne additus religio-
sos quo ingens turba per gloriam
petit premium lane sed fulgidum
maioris aut parti unius fulgor pe-
cunie finis est premium non exiguum
modo perdidum et labori impar
nec ingenio dignum nisi habens quod
titulis omnibus ut dixi habitus
non spernendus quidem ad id cuius
tendunt valet Nempe omnium pene
mortalium et presertim vulgi ope-
horum egens animus indicium quod
umbris clauditur magna pars
rerum opinionibus agitur ac virtuti
dedito titulis gloriari alienum
prorsus atque absonum ymmo vero ne
posse quidem reor. Multum profiteor
prestat unum bene facere quam
multa promittere bene ac iubet res
humane si quod promittunt homines id
essent etc.

Procurator regius sum
Ergo hostis publicus procurator
fisci sum et rei publice
inimicus. Negociorum regiorum
gestor sum. Aliena nego-
cia gerere laboriosum est
Quid tentas aliena
sapere quam potentium quibus placu-
isse precipua servitus. displicuisse
extreme supplicium grave pati
plerumque etiam offensiones supplicium
quam. Negocia regis ago Rationem
dicturo sub iudice redditurus nisi
omnium spoliis tu odio et in crimine
vive splendida. Regis negocia
curo. Vide ne eum procuracio
ipsa difficilis tam difficilior sit
ratio tanquam inextricabilis ut
que de multis vidimus patrimonium
famam tum quod caput implicet.
Regius procurator sum. displicere
multis ad extremum eius quod prior
lapsus deo quod leni regis emo-
lumento gratiam regni mala et
ingentia dampna passurus vel di-
ssimulanda vel preterienda. Pro-
curator regius factus sum
Quo primum die vestibulum hoc
ostium domus tue limine attigit
tibi vivere desisti. libertas inde
et quies et hilaritas abiere
quorum his servitus labor et occupatio
metus dolor afflictio et mor-
daces subiere cure. Iam non
vivis sed peris occupatorum
enim vita mors est. qui cum miseri
omnes sint illi pre omnibus miserrimi
qui palaciis maxime quam regibus
aut tirannis seu quibuscumque po-
tentibus occupantur. Ut sim iudex
Sic iudica quasi mox ab alio
iudicandus. Unus est omnium iudex
unum tribunal incorruptum cum illud
stabitis mortales. quod semper corrigo

Iudicas colle iudicialo impresso
et barbarita amonicoe iustie
opus e ea i sella quisque iudicium
sedet nisi si iuste iudicabit
nec pecunia nec gratia nec falsi
testes nec digne preces nec inanes
illuine nec diserti poterunt promi
Consul pro hic mee sum
difficillima gloria rarum equis se
consule ut esse et placeas ut
sit enim in verbo vitas in consilio
fides in commisso silencium in orac
cunitas elicitum fortuna
moderabitur Prefectus urbis
sum Belua indomita ut q ait
Flaccus capita multorum tenui
frenabloro atque immesso plus
agitata magnis fluctibus pupi
regis Puna dominq egre regitur
magne urbis qua difficile regimen
sit videtis parum ne tibi curam
domi erat qui publicas adopta-
sit Quid quod non difficile modo iam
officium licet vile prefectum urbis
villicum Satiricus vocat statum
notans temporum illorum qui si tunc
villicus quod nisi ne sit vicinus seu
plenarius sit erat ea etate
villa esse Roma iam plena est
Preses sum provincie hono-
rato exilio dampnatus occu
domesticam externa solicitudine
permutasti dulce nichil aut tra-
quillum speres Amara et tur-
bida possessionem pres festis diebus
ludis et conviviis arceatur mu-
lieribus clausa limine et aptum
litibus tectum iocis vacuum plenum
querimoniis atque garrulis per lagi vius
per egrum per marcidum in vivacie
visceribus latet totum tibi trac-
tandum curandum quod obtigit dum
opus quam nesse negocium sit multos
corrigere hic patet quod se se corrigunt

Paucissimi re

Militari cingulo exornatus
sum Patiar ne tibi
bite mala visa erat
nisi militia addidisses
Qua vel gloriatus es vel gloriaris
vel paulo expositus vel esteptu
es oportet quod civiliciam sum
professus hanc uasteda psitemi
confessione alia opus erat
hic ferro corpus hic animum doliis
hic lingwis lingwa armat Ne-
mo inimicus est in terminis hic ferit
hic edificat hic declamavit ille
causas orat hic pedibus ille
equo seu carpento vehitur
hic currit hic navigat hic
paret ille imperat nemo inimicus
ociosus Que nunc hec nova
militia est hic in castris hic in rostris
hic in scolis hic in cenobio hic in
agro hic in pelago hic in pallacio
hic domi hic pegre vita agit
omnes militant neque hoc est modo
sed militare in plus catulum
Flaccus ait et militavit non sine
gloria sed quia militia vita est
vita hominis super terram Qua
qui militiam diffinivit ille
michi denique vero et acri iudicio
rem libravit non militie sum
addidisset Armatus militie
sum ascriptus Quid armaris
externis intus in aia bellum est
illa vicia obsidet atque obpug-
nat quibus hic ferro locus nisi
illud adornatum copiis non
ad anime tutelam induitur Sunt
qui dicant enim nichil pulcrius
viro armato ergo qui pectus
quid caput ferrum pulcrum faceat
qua patifacit et inermem non video
Quando aut hec voluptas tibi est

Alige ferro membra restringito
imbre solem quam galea crines press
ferro tentum clipeo operire
Sumni dormies thoracato exti-
tabere. adeptus tibi magnum
aliquid videbaris sed errabas. an-
ceps et tenebre officium elegisti
multe sunt autem scandes spei. multe
fateor sunt insidie que animos
boni illius quod omnia appetunt in-
cupiditos avidos reciant. Sunt
neque inficior. Quosdam militia
ad amplissimas opes sic etiam ad
summum imperium pervenisse. Crede
aut michi plures ad inopiam ad
carceres. ad servitutem ad violentam
subitamque mortem eodem tramite
pervenitur. En ex quo militia
professus annis quid nisi dishonestae
artificium tuum vis. semper animam
innumeratam habeas oportet
semperque aures tuas respersa
vox illa circumtonat. disce ferire
disce mori syllaba una brevis
aut longior tua facta narrabit
vel occides ad utrumlibet homines
locisque omnibus te pati exhibes
hec artes hec delicie tue erunt
Sine vos satirium loqui primia
milicie una memorante
innumerabilia. equidem prefatus vir
paucissima collegit in quibus
prima primia et licentia et peccandi
Summum esse non tam iustis viris
optabile quam armatis legibus
ut aut inter arma silentibus
Milicie filium ascripsi ferme
vnstatum ut militis filius mi-
les non potest enim nisi qua habet
hereditate filio pater dare arcum
scutum gladium et bellum et quia
ludum constat auro cincta talaria
sed quod prius diximus sibi filius
beatius fiat. Belli dux victoriis
clarus sum. Quanto melius
pacis dux virtutis clarus esses
Multa bella confeci. Que necte
tibi et aliis abstulisti clarum opus
victoriis atque triumphis notus
sum. Sepe malum bono nocuit
et atra tempestas serenitate
famosior de vulgo pasti busto
titulos vulgo fabula tibi michi

Valeo michi regum a-
micicias. Quemvis vera
amicicia rara est. Tu
tibi regum fingis amicicias
quos fortune splendor tumor
et animi omnium comparacionem contemptores
facit. Regibus carus sum.
viles ergo tibi sunt cara virtus
fama. quies. ocium. securitas.
notus est mos regum. vix diligunt
nisi qui hiis omnibus neglectis
et abiectis illorum servicie ac li-
bidinis et avaricie servum fecit
si ergo carus es regibus non est
quod amplius de te querim vilis
es tibi. Ego autem bonitate ac
virtute sum carus regibus.
Quid respondes? Ipso Nero
regibus inquit boni quod mali
suspectiores sunt semper hiis aliena
virtus formidolosa est. Regi
meo bonis actibus sed carus
Omnibus questo aucupio an
venatu horum enim studiosos in-
venisti quodam colloquio te no-
tavi. Illa vero militia de qua
proxime disputatum. Que nisi
magno sanguine magnus
periculis honestetur non
milicie sed militaris ignavie
nomen tenet. non regum meo in-
dicio sed vulgi hominis artibus
regi carus sed Vanitate an periculo

Nam temporibus fortassis. Horrendo
veneficio lenocinio perditione
blandiciis atque mendaciis mala
peste sed publica. quamque urbes
exaurit et commendet urbanitas
licet quidem per artes per mercedes
regibus aptiores. quibus inimi-
cius nichil est quam virtus et
litere. In his igitur nulla spes
ad amicicias regum. Omnium porro
causa fuit. Sit nunc sapiencia
ac fortuna rara pax est. Magis
apud regem suum Maior nec
apud alexandrum lisimachus
apud Tiberium Cicianus ut
usque magnitudine et ruina
nosti et si de primo varient
scriptores. Unguo alios longa
est epistola. Carus sum regi
meo. Melius esset incognitus
nichilus forsitan odiosus fu-
geres quod me sequeris. Desine
Peior est omnibus invitantis
aucupis blandus modulacio
qua vilitatis penitus decrevit
Meo sed carus regi. Sub
quorum dubites periculosior ne
sit caritas an odium peiores
serpentibus quibus ipse venenis
iuxta remedia. His vero nichil
nisi pestiles ac nocivum inest
Seu oderint seu diligunt prope
par malum. nisi quod odium fugat
amor detinet. Et assidue regum
amicicijs per regna ipsa nil
usque nequiciis nil quam periculosius
et si hoc periculum non ignore
frustra sepe multis optatum
sepe magnis emptum constitit
periculis. Sed est urbis Omnem Certe
periculis emittis periculum. Multe
tum magnis maximum minores
bonum ingens fuerit gratuitum

Magnis malis maius malum
quesisti. Spero me regi meo
carum. Id de quo speras quale
sit cogita fundamentum fragile
adversum tremulum. Crebre notes
regum indicant ruine vertigini-
bilosus turbidus respectus. Quod
sit ei vita regum probat tristis
occupata difficilis. Unde ergo
ubi steterit. Ut fortuna sic
voluntas regum varia et instabilis
ac semper incerta. Quamquam nec stantibus
illis boni aliquid ista res habeat
mali multum. Amiciciam regis
mei periculis ac sudore promerui
Heu quanto quam plenius quanto quam
facilius regis omnium amiciciam
meruisses etc. xlix

De amicitiis habundo

Amiciciis habundo. Mirum tibi unius rei habundanciam
habundanciam esse cum
quidem cunctis temporibus
penuria tanta sit ut ex omnibus
seculis vix paucissima memo-
rentur amicorum paria. Nempe
amicicie multe sunt fucate
ergo vere enim amicicie raritas
bonum usque adeo ut qui unum
longa etiam etate quesierit
negotiator rerum talium sit
industrius habeatur. Amicicijs
felix sed hoc stilo non potes
felix nisi rebus aliis sibi infelix. Unum
est enim illud felix se nescit
amari. Amicicie certe sunt
Ergo et adulator certa est.
Verum est enim illud quod amicus
certus in re incerta cernitur
Amicicie multe sunt sed hunc rei
iudicium exigencie committe
Nos fame multa nostre solite

pauciores erunt fortasse quam veris
Amiciciarum similis magna
copia est. Optime supervacua in
rebus omnibus quicquid satis est
quod amplius non requiritur. G.
Amicorum satis magna copia est
R. Et id ipsum neque populo romano
tam diu maxime florenti neque
ulli mortalium contigisse apud
illustres legi historicos. G. A-
micicie multe sunt. R. Dixi iam
scite igitur aliquando imperfecte
ut perspicis placet. Cum scies perfecte
ut vno tempore tu alto amicorum
sit gaudendum flendum quam tu
alteros aut inter illos orto odio
vel huius fidem vel huius vel
vtriusque deserere sit necesse. G.
Copia est vtilium et delectabilium
amicorum. R. Venio ad vulgares
amicicias descendis que tam
ipse sunt plures esse vix possunt
quam multis retribue familiaritas
quam comune operosissimum sit
animo presertim recessum cupienti
spacia difficilibus atque ingenii opus
occupato. G. Amicos qui prosunt
et delectant habeo. R. Caduce
amicicie quarum delectatio
vel vtilitas fundamentum est
nam constantibus illis tremunt
et recedentibus ruunt. Hiis non
magis egeo sed perfacile ymmo prope
necessarium quam hec plerumque
vel fortuna secum vel etate
ferme quam gravium quibus vel
recentibus ac in virtute fundatur
immortales sunt eo quod virtus ipsa
quidem stabile firmum quam sit.
Aut ut verbo vtar arestotiles
mansivum quam cum mori neque
ideo quos semper honeste dilexisti

diligimus vel extinctus. G.
Amicos ni fallor fidos habeo
R. Vide aut ne fallaris neve
experiri cupias. Nam sepe rei
veri fucat dulcis opinio. Ratu
sunt experimenti. G. Amicos puto
bonos habeo. R. Vide id pluries
eciam atque eciam examina atque
illud in primis quod tu ipse ames.
Sunt enim qui non amant et amari
putant quo nichil est stolidius id quam
communis est error diuitum amorem
precio emi credunt qui mutuo
queritur amore. Gloriosissima
res amicitie bonus non herbis
neque carminibus magicis
movetur non auro aut gemmis
non adeximus ferro plectitur
amando vincitur colendoque
est hec rationis gratia perfecti
amatorum notissimum quod Senece
placuit et michi Si vis amari
ama. Quippe et hoc ipsum sepe scriptum
est tam multe tanquam inperfectibiles
ac profunde sunt pectoris caverne
tam venenose atque humani et
inplicabiles quorundam animi ut
et multis firmat et amati oderunt
nec contenti nullo pio affectu
nec reddere quod neque beluis feroci-
ssimis atrocissimis accidit. Exa-
sperantur obsequio et si recedi
sunt amore et odium irritantur
quod pinculosissimum et inter vite mala
gravissimum simplicitas humana
experitur. G. Credo amicos optimos
habere. R. Est quod amicicie
proprium epitheton quod et si lingue
absit adest intellectui. Itaque
brevius loqui potes. Dic amicos
vna optimos dixeris. G. Habere
amicos credo. R. Caue ne falsum
credas neque ideo aliter credere

Ipsa res rogat abisso amu ine=
fite no e hoic nisi amicos
vobis vina ostliat. latine at
pbant et q debuit demu piu
esse. nouissimu e Amici hec
statu rem multi sit Ferundo
felicitu Ita em ferme fortune
accidit ut et si fortna commus
amicitijs egeat Illi tn copia
amicoz maior sit cui rerum
ceteraz Indigentia minor e Sic i=
opia semp iopia. copia q comi=
tet copia Crescat sue vertat
egestas. decrescet seu abibunt seu
verius detegentur amicicie. q
amici tui fuerit. qui fortune illa
videbitur abeunte te tui sequet z
illud sui. hec melior illa de for
tabernia. Nec e q mirari debeas
vas exhausto illos ascende
qui falam vini lucredina se=
quebat. Voluptas potatore abigit
fere potatore Innumabiles ami=
cos habe videor Bene agis
videor Vnde aut tibi hec opinio
Cu omi ve amicitie rare sint
Innumabiles tuas esse. psuasio
aut ipmis debet esse. Nisi int
bonos amicicias no compare hec
iam certius estimabis q no dica
tibi sed hquano gnu/amicicie pure
sint en innare cepeis q si boni
Amicos q plures habeo
Notos dic ideo qua verrat' sis
dicturus. I dubio e Nullu em
aial nulla merx difficilior e
cognitu quod homo Amici
multi sit michi Contubernales
forsan aut covine/hij em nisi
ep libe deperiit no deerunt Amici
em semp panci sepe nulli sepe
q ignissimu e amici nomen

domesticus hostis tenet. et
sub velo ficte benivolentie fa=
miliares ipsi die delitescunt
Quomni necessitate sui amici
Imprime necessarius ve
omnibus maxie q potentibus
dees Quibus int tot assentoz
mendatia vix loqui laudeat
et velit Eterna ire multis ami
vtilior hostis fuit Multos
amicos habeo Crede michi
pluribus indiges Pauciores q
esset orbis terraz et quieti
si tot cent amicitie q ferunt
Amicos habeo Multu e
nil amico carius nil rarius
fama temporis absentes michi
pepit amicos Est id aliqn
visid no ut/ solu incognitos si
hostes quoqz fama faciat a=
micos/ fecit Masinissa Scipioni
ut qui tomu carthagine suo
equitatu primus ee q veneat
tomi romanoz equitatu ad=
versus carthagine pium esse
necz tn hostes ipos sed plonces
qui prius omi mortaliu hostes
et eidem illi fame splendor
attraxit. qui ad en hibernicio
texilio habitate sto angine
venientes sic ut primo aspectu
terribiles videntur. Nisi sese
suspectos itollexerunt. Positis
minis atqz armis et dimiss
fatalitibus ipuncta mansuetu=
dine Advuti spli pedomid
pncipes accesserunt. cuqz ceu
inimici aliq damn q eius
tom plu devotissimi dotiati
dextra illa victoriosa multis
q prilus fatigati afflixisse un=
ceibq domq i limine qualia

decorum malis affigi mos fuit erat
quasi ingenti lucro aucti quod virum
illum conspexissent et tanquam
celesti visione alacres abierunt
hoc illi viro contigit quarea
hoc ubi enim quosdam respicies ut
cum aliis avide et nominis
claritas absente conciliet amicos
amplum enim in rebus non infirmior
est fama. Nunquam tamen non verendum
est. neque ait quidam minima pericula
est. nam qua multi quos absentes
fama superat coram positos contempserunt
sed verum verum et iudicium quamvis facile
flectitur. fama michi amicitias
cisalpes et transmarinas quesivit
Vera fere omnia fomola etc et
fama sunt. Nam quis usus aut
quis fructus fuit illius a quo
nec visus nec videndus quem
nec videbis nec visurus un-
quam sis. Vicia vera putes quoque a-
micicias inutiles faciunt et im-
pedias quibus non sunt ille quidem
sed dicte amicicie quod nec igitur
de tuis amiciciis speres. inde
obsequium amicos parat ait comicus
ymmo fidelle vel amici vir et
multis obsequiis parit tu credo
paucis forte et nec tuis quidem
verbis quesivisse bone spei
es fama ab extremo terre
michi attulit amicum fama
contraria illud tibi aufert. eo
quod facilius quo potentiores
malis quam relatibus auctores
sunt. bonum fama michi peperit
amicum. Vide scis quod bonus
sit quem non videris. Rogo enim
illi ipsi quos cottidie vides
atque alloqueris tanto tempore
nondum scias. Sepe vos credu-
litas vestra decepit libenter
creditis quod optatis. multum fidei

fatue credulitatis medeatur Operas
eius ante vide nunquam iniquam
fronte videris. Cum sint inter noti-
ssimos quot pectorum discidia
tot latebre difficile est amicum
nisi magna necessitate cognoscere
Operosius est illud nosse quam
querere. Una sepe hora pervenis
ubi queritur. que vix in multis
annis absque experimento cognoscitur.
Voco ut amicum ut vulgus vero
enim non amicum queritur quam placet.
nec amicum aliorum verba certa
nec ipsa sed experta caritas fides.
quod Amicum michi de longinquo
fecit fama dete aliquis mercedo
propiam tibi amicum dedit de
te vos loquendo tibi forsitan me-
tiendo ii idem tibi hunc ipsum
alius eripiet Omnibus vitiis sunt
crescunt quod omnia. eisdem facile re-
solvuntur. et natura vult ut
cito aucta cito desinat etc.

Amicum unum fidum expertum
habeo et sepe reexpiendo
quod verum erat animo.
et cum vos ipsos peritissimos
indicatis. hoc ipso ac proinde
ceterorum rerum extimatione
fallimini. Scio ego non estimo
amicum esse michi fidelissimum
Et quod putas idem credebantes
ymmo ut sibi videbatur et fideles
tum ad artissimum ventum esset ex-
amine se lusos invenerunt Un-
de tot cottidie de amicis prodeunt
querele. nisi quia quos fidissimos
habebatis invenistis infidos.
Nullius rei tam difficilis est
quam electura estimatio est.
Nichil coniecio nil estimo
ut dixi sed scio me amicum

Verissima hec. Habeas autem optima aut pessima errores
G. Nullum rei huius errorem
habeo sed amicitia ac multis inquisitis
experimentis casibus. Habes ergo
rem dulcissimam sanctissimamque
qua una post virtutem sola nichil
homini melius in hac vita seu
natura seu casus aliquid seu labor
atque studium dedit. Dulces fateor
putes. dulces filii dulces fratres
sunt tamen amarescere. nec putes
ideo nec fratres desinunt esse nec
filii tam dulces esse desierint.
Est amicus plus quam sit verus
dulcis et carus esse non desierit
Cari inquam sunt ut putes. Nonne
aut Iupiter Saturnum patrem
regno expulit. Nicomedes
Prusiam Bitinie regem suum
patrem copia sollicitante necanti filii
agitante vita privavit. Et
Ptholomeus hic Philopator
dictus patre ac matre interfectis et
fratre occiso adulterio et uxore
eruditrice infecta regnum egipti
scortorum sibi verit arbitrio ut
nichil in regno preter haberet preter
nudum et inane regis nomen.
Nonne et Horestes Clitemnestram
matrem, Agrippinam vero Antipater
Tessalonicensis interfecit. Cari
filii nomine Theseus Ypolitum
castissimum. Philippus rex Mace-
donie Demetrium filium adole-
scentem optimum iussit occidi.
Nonne et Ptholomeus alter
ad ... pietatis nomine et ipse
quam vilissimus rex egipti duos. et
Herodes rex vidit unum et
Constantinus romanus imperator
unum quam Crispum filium interemit

Nonne Malleus dux Cartha-
ginensis Carthalonem filium
crucifixit. Crimine et matres
quarum amor here intensior here
mitior sexus ipsos filios femineus
Nota omnibus Medea. quam Laudi-
cie Capadocie regina que
regnandi cupidine filios quinque
mactavit. Cari filii cari pa-
tres. at ut uno exemplo omnis
clamatur impietas. Phraates
rex Parthorum omnium regum sce-
leratissimus omniumque mortalium
regnandi non cupiditati sed
tibie furiis que actus honorande
senem et afflictum patrem adhuc
et triginta fratres suos dicti tyl
filios suum quoque ipsius filium occidit
Ne quis superesset ipsorum qui
regnaret. Sed vetusta hec. Quis
quod et recentiora memoria inter
patrem et filium de regno Britan-
nia certatum audivimus et
audimus certamus inter fratres
Hispania decertari vidimus
istorum odiorum fratrum ebra
adeo et nova et vetera sunt
exempla. ut pene laboriosius
sit exquirere qui amici fratres
fuerint quam qui hostes. Utrumque
postponens. Remedia enim non
exempla colligimus quod postea
an non cari coniuges care ux-
ores. Sed interrogabis Agamemn-
onem et dei Phebum. et De-
nonem et Claudium Cesarem ac mi-
nore percontaberis Affricanum.
Hii tibi quod cari fuerint uxoribus
suis dicent. Contra vero Octavia
pudicitiam et Crispinum quod illa
de Nerone suo sentiat Ptholomei

Illa de adoptiuo hec de natura
fecit utraque de uncto · illa quam
in ipsa · hec in filiis cepta testabitur
Amicicia ut vides et clara
decerpimus · vulgus et urbe
et commune vitam hominum
in his plena querimoniis per-
annus · quibus ita se humilibus
tu commune genere illorum comi-
carissimi indicat · Odiis sepe
latentibus sepe erat inani-
festis multa inest amaritudo
sola amicicia odiis vacat
Nemo umquam ut dicam occidit
aut perdidit amicum · sed ne lesit
quidem volens Quamobrem si ami-
cum verum quale predicas invenisti
magnas te divicias invenisse
credito Illud vide ne ut mag-
nus homini rebus dedita vilibus
nobilem que contemnere · et agris
aut mercimoniis quam amiciciis
ac virtutibus colendis intencior
quod optimos natus es negligens
Si tanta cura speditis custodie
auri et argenti atque oricalcum
lapillorum que sunt terre feces
et pelagi purgamenta · quanta
diligencia amici cultum impen-
denda est rei preciosissime ac di-
vine · ne qua unquam verbo
alienacionis effugiat · Scriptumque in
Ecclesiastico · Sicut qui dimittit
avem de manu sua · sic reliquisti
proximum tuum et non eum capies
non illud sequeris quoniam longe
abest · effugit enim sicut caprea
de laqueo quoniam vulnerata est
anima eius ultra tu non poteris
colligere Proinde ingens bonum
habes ac rarum · oportet ac
difficile quesitum · quia opportet

Et custodia magna Magnus
thezaurus est amicus verus
sed magna servandus cura
magnus si pereat lugendus
fletu

Redundo habundo opibus
iam non minor sed
et amiciciis habundare
visus eras · non est novum
neque insolitum · locupletum limina
vulgaribus amiciciis et solatiis
obsequiis frequentare Ipsum inquam
vis est michi Anceps et anxia
felicitas et que plus invidie
habitura sit quam gaudii Divi-
cie exundantes sunt Non statim
ideo exundans quia exundas
quod iocunditas vite diuitem invenias
qui non sibi melius fuisse vivere
diocritate vel honesta certa
paupertate fateatur Multe michi
accrescunt divicie Securitas
accrescent · tranquillitas decrescet
gaudium tranquillitas decrescet
si tu illis crescent non amici
sunt tu illis Siue divicias pater si hortatur
Opes multas habeo habes
rem quesitu difficilem custoditu
anxiam amissu flebilem G
Magne michi divicie sunt
Comparasse si fuerit decrescet · furare
non te divite sed occupatum non
divitem faciunt sed custodem G
Divicias habeo ingentes Vide
ne pocius habeare · nec non
hoc est ne divicie tue sunt sed
tu illarum Nam si nescis plures
multo sunt qui habentur quam qui
habent · multo que crebriores · quos
propheticus sermo notat viri
diviciarum quam divicie virorum
Dic vos vera cupiditas vilitas
quam animi de dominis servos facit
Opibus qui pecunie necessarius
est ut nature necessaria comparet

Parua sit et exigua longe
qz facilia q'q' excesserit ꝯtra nc
nec iam diuicie sed vincula
sed compedes. nec ia corporis
ornamenta sed impedimenta ai
et sollicitudinum atz formidinum
acerui G diuicijs plenus sū
R Caue ne te rumpant Diuiciis
eis plenitudo querit exitum
multis morte attulere diuicie
requiē fere omnibus abstulere
G opes habeo immensas. bonis
moribus rem ad'so inimice
opes nō modo singulorum hominum
sed ppli romani corruperunt
mores. mirū qz illud et eximia
frege' vtute. ppulus qui tam diu
et tam diu iustus atqz integer
qua diu paup' fuit. I negestate
victor gencium. et q' e gloriosius
victor sui. domitor viciorum
adiuicijs victus ē atz possidatus
nota loquor. qz ne tibi dedi
iuicijs sit spandio vides G
diuicijs affluo. qua mallem
vtutibus habundares. Indim
aquiesco Conspice estis in
veprecibus miseri grauis sopor
qui nō sentit aculeos. veniet
ecce qui vos excitet et exponat
luce clarius. id qz scriptu ē
dormierunt sompnum suum nil
inuenerunt omnes viri diuiciarum
in manibus suis et c. Capitulum

Aurifodinam inueni. ~
Hec spes multis inopie
nō nullis exicij causa
fuit. du neglectis a
lijs curis huic vni dediti et
laboris plurimum et lucri modicum
res habuit. du ad hoc auri
cupidine celo et sole derelicto
in tenebris eum a se diduxerunt
Ceco et noxio ante tempus vapore
corrupti. G Aurifodina casus ob
tulit ut adum pls contemplacōe
celestium terrestribus diuicias
tenet tempus animi acrilis. sed
subterra mersus infeliciis
vinas et breuimus. G Aurifo
dinam ingredior. R Nero cesar
suprema illa nocte terribili et
misera sed sibi debita ut ipso
precedens ingrediens ignominiosa
morte et ludibria populi
persequentis euadet a suis amonitus
negauit viuum subterra se iturum
tu nullo metu compellente sed
auaricia rapiente viuus ibis
sub terra. neqz te huius almi
celi lumine retinet. illuc acre
telluris horror excludit quid
mirum si per oes terras querere
diuicie homines fatigat. qui et
subterranea queste et effosse tar
tareas exagitat manes Vt
ait naso itum ē inuisera terre
quas hinc recondeat stigijsqz
admoueat vmbras. Effodiuntur
opes irritamenta malorum G
Aurifodinam inueni. Vetus est
verbum prope vnus leporarius
mouit alter capit Inuenisti
predam qua plurimi decipiat
vnus rapiat. et si ille vnus
forsitan nō sis cum optabilia
sit corporibus Et piculū ē ne
iusse vnu qui capiat multi. alij
plures velit hec ē causa cur cum
et tulia ut ait plinius me
tallorum omnium fertilitate nullis
cedat terris. interdictum ē ea
pete consultum patrum atz occultatum
ē ut italie parceret Auri
fodina terram fodio labor
certus euectus ambiguus

Quid si multum fodias nichil inveniens
vel si multum invenias sed non tibi
quid si invenisses peius sit et
nichil invenisse erat melius
quam sepe gaudio merore
premimus. Quam aurifodina ex-
tendi. Sunt humores quedam solet
qui inventum mergat in tartara
tenebras et te tollat ad superos
Aurifodinam repperi. Simi-
liter ad tartara invenisti et cetera

Thesaurum repperi. Cave
dolos et insidias fortune
hamus esca pretenditur
visu et laquei blan-
diti aliquibus pretenderunt. Thesaurum
inveni. Consultis thesauris mors
fuit ut multum corpori periculum
sic discrimine et ingens anime.
Non saciat opes desiderium
ymo nec mitigat sed accendit
humana cupiditas successibus
exardescit et crescente auro
crescit auri sitis et querendi
studium minuit et quod unus que
vita est mors anime. Thesaurum
michi spes obtulit. Pondus
infestum contrarium quam modestie
nil sibi non arrogat que repente
fortuna beaverit. Insignis
thesaurum inveni. Utinam forsan
colubrem invenisses cum eius di-
vicie auri et argenti ubertim
copia afferri soleant. Sedque sit
cibus spem tuum presertim repen-
tinis quam alie scilicet sepius
nocent domini et vero aliquid de-
trahunt in diebus et opinionibus
rebus sibi addicunt. Hec sub-
bitum plus stupore. In ipsis quam
impetum ulentem turbant

Thesaurum inventum domi ad-
didi. Quod in hac leticia summum
est invenisti grave et inutile hec
fecerim pudeat celestis nature
animum huius attolli. Thesaurum in
quibus contigit repente. Defluet
Thesaurus. Hic mansurum credis
et repente defluet. Cunctis
vel cito crescunt cito occidunt
subite opes et felicitas pre-
mantis et cetera

Pecuniam tuto in fenore
posui. Est et qui bene
inventis male utitur
et qui male inventis
peius et qui pessime. Tu pecu-
niam invenisti non ut dives
fieres sed ut malus. Non tam
malus ut angustior factus
es pecuniam invenisses. Sunt enim
qui successibus illis egeres sint
non dei munus agnosceres. Nec
illi saltem sileres de quo scriptum
Confitebitur tibi cum benefeceris
ei. Sed apta sibi celitus neque
Seruita estimares. Invenisti ergo
pecuniam quia dederis
et crami metallicis amice ne
sarcina faceres infelix. Fenus
bene posui. Consilium non bene posui
diceris sed deponi scilicet mali
pondus excusseris bene est
Alioquin utrumque posueris. Domini ad
te pertineat malum esse non desistat
Fenus optimum bene collocavi.
Fenus bene collocetur malum
videlis. Sane quanto optimus ma-
lum tanto et peius. Notum illud
davidicum. Perdit qui gradi pre in-
iquitas cor. Tanto ergo dictor
veneratur tanto et nequior
tanto maior avaricia maior im-
pietas. Fenoris studio et cetera

Nulla artium erat cui melius
studeres quam erat multe sed hanc
aptius erat ingenium. an quia rei
est ut hanc uni studium applica-
res quo nescio an aliud inspi-
ciendum invenire potueris aut
vilius aut tam misere prospi-
ce deiecti ac tanquam tertius indicium
tot undique patent artes tot vi-
vendi vie pessima omnium elegi-
sti quia quietior visa erat sede-
re videlicet et numerare dies ac velo-
cissimum mensis finem expectare
non intelliges tibi quoque horas dies
quoque et menses et annos currere
et hunc nexibus tuis sic et tibi
terminum instare sed iniqua illic
ut tibi est sic tibi ut debitum
solvas turpiter paucia destitues
et debitus tuis extorquebis ergo
parentibus quos ignotos diceres
et futuri semper metues iudicii
et obscene interim non dives sed
custos pavidus rapine fame
prius et infamia. narrat etiam
scriptoribus [illegible] hunc stacio
locum esse nisi esset et reliquis
Itaque et paulo ante hoc tempus
feneratores ut lepri a consortio
hominum segregati agebant nec tum
ad eos nullus accedebat nisi e-
gentes sed etiam ut male ole-
tes atque contagiosi ab obviis
vitabantur. Nunc iam non modo cum
populo sed cum principibus conversantur
et matrimonia contrahunt et
dignitates adipiscuntur. Tanta
est vis auri unum quidem quod pro
monstro audias in primis quos deus
disposes male perdat principes
fenerantur. tam levis est fame
iactura tam preciosi videlicet
queste pecunie odor est.
feneratori minuat. Cupis delectaco

Et misera fenerari solitus
sum. Si Catoni credimus
hominem occidisti. Fenerator
artificium aliud non didici
hic lucratiue [illegible] hic et ea
pretendit. quod si dixerit volenti
quoque disciplinale est. quid distat
vitium. Semper fenerabor.
Semper igitur miser eris et
cupidus et inops etc.

Fertilis ager est michi.
Vim fecunditatis
intellige. donis celestibus
sic utere ne displiceas
largienti quod ita demum vite
facias si et sobrietatem et mo-
destiam fertilitas non excludat
et ubera ipsius egerem vencit
atque amica nil soli dulce nil
sapidum. Agrum fertilem et
quietissime colo. Non hec
terre sed terra homini servire
debuerit hominum culpis effectum
est ne terra possessori suo respon-
deat inculta messem orba
lappas ac tribulos paritura
hanc ferro sollicitare mitis
blandiciis mollire mortales
coegit indulgentia. hinc agri-
culture fluxit initium sanctissime
ac innocentissime quondam vite
nec exemptus viri et post labori
et novis viciis obnoxie post
nichil invidie atque avaricie
successu rusticas etiam casas
urbana piacula pervasere.
certe ultros hominum rusticos
malos fuisse convenit. Unde
illud poeticum Extrema per
illos iusticia excedens terris
vestigia fecit. sed verecundum
ne qui mali fuerant novissimi

Primi sunt ut si umquam forte esset
adoptate redditus et ad priscos
mores. In hoc quoque sic ultimi
nunc adipiscam agriculture arte
redeo. que olim magnis tracta
viris atque ingeniis in precio fuit
in qua in multis in rebus altum
locum Katho censorinus tenet
de quo cum verissime scriptum esset.
optimus seminator optimus
arator optimus imperator facile
laudum ad cumulum illud est
additum sine cumulo sed sine
exemplo sui temporis agricola. Que
pudeat igitur cum Kathone terram
colere. quis omnino turpe sibi
aliquis dicet quod pulcrum sibi ille
duxisset qui per corporis atque animi
dotes rerum que gestarum gloriam
etiam de Hispania triumphasset.
Quis palliatae atque hortari
bones erubescet. quos insultu
urget illa vox que tot magnos
exercitus ipsum attendisset.
tot capitis causas dixisse
parasset. quis rastrum atque a-
ratrum fastidiet quod illa trium-
phalis lateque prisca manus at-
tinget. que insignes de tot ho-
stibus victorias pepisset tot
de rebus optimis preclaros
libros scripsisset. sive ad phisicam
sive ad historiam sive ad vitam
spectantibus quales sint
quos de hoc ipso quo nunc loquimur
scripsisset. primus equidem apud
nos colendi agri precepta colegit
in formam artis ac redegit in litteras.
peraitique illud multi alii quoque
quidem simile illud ac deinceps
artificium nobilissimis altis-
simis vestibus extulerunt
quos nec ignoras nec enumerare

Innuenior necessitatis agricultore
terre non superbo magis tamen a sepe tem-
peralitas aut inopie metus coget
ut liberalibus et honestis artibus
preferenda censeam. nec equidem
quidem omnibus enim eodem duces sunt
illustres et agricolas primi in
imperii tempore fuerunt. mutata
spatio res est. neque ut fragilior
sit nam est ad res tam varias
ingenia vestra sufficiunt hac etate
extollentibus viris agriculture
operam. non parte vel negocio
sed porro et aurum abstracto
pervenerunt ut qui tenerdi teneros
ramos pubescentibus gemmis
inserere luxuriantia alia cuma
falce compescere lascivos palites
plus spem stirpibus annis
infodere. scientibus patribus gemulos
rivos prono calle demittere
illos sinam. sit fodere patinaat
atque arare toto quam animo terris in-
cumbere non necessitas cogat
indecorum atque iddecet docto forti
que viro arbitror cui nobilioris
exercitii deesse materia posset
natura parens optima dum
multas mortalibus artes daret
ipsa etiam denuit ingenia. ut
cuique est aptissimum illi insistat.
videbitis aliquem pone locari
ingenio tam solerter ut arva
pulset aut maria ut hac in re
Virgilianis acumen prope nulla
sibi conferri possit industria
Civilem et inglorium fuerit cum alio
non itura sed illius arte contendere
ubi toto maior ubique minor
opera et victor vinceremus mihi
ac primis in rebus facile vincas
queas. Olger michi ac estate
fertilis fuit — Prima opie

Opus sepe fertilitas venture
sterilitatis causa est. terra que
sine intermissione prosternitur
Diligenter agrum colui. Bene si
nil melius quam facere scis fecisti
Colui vineam exquisite.
Letare cum illa forte vindemia
pactus an et cum pomina ante
tu pepigisti. Solito largius
arvum semi. Plures pasces
grues turtures. plures dominus
volucrum hospes ac formicarum lo-
cuples emptor. arce compactor or-
rei architectus. messium servus
ac terrenum. Semi argentum
largius. Estimo ipse bona
messis quam seminasti triticum ac
sollicitudine. hic illud est
verius quam triticum plurimorum sed
anxietas sua est et ut pre dixeri
ager ipse est animus. cultus in-
tensus semen cura messis labor
habent uberrima premissis. Rus
optime colui. Mirarer quam mireris
ipsi illi antiqui agricole viri for-
tes quibus glorie fuit agricolationis
colendum bene consueverunt sed
non optime. Incredibile primo
forsan auditu ac experientie
tum pharaone verissimum. Vir enim
fertilitas sepissime equat. Estque
apud veteres honos atque agri
comparatio non recepta ut uterque
sumptuosus fuerit cunctis et que-
stiosus relictum nichil a medio
sit. neutrum igitur magnum exti-
mandum. Summo studio terram
colo. Te nulla coles sed
terrestre animal terram amas
Nec multum cum illa nec prolis
impugnabis

Amena sunt michi rura
Varia sunt herbarum
interdum fateor honeste
aliquid voluptatis non
nunquam etiam inhoneste. Si quis igitur
studiosus atque voluptuosus
videas umbrosos secessibus
delectari. Nam et insomnium locus
excitat et ad penitentiam quosque
alios ad incontinentiam ac lux-
uriam exhortatur. Nec dicit nichil ille
est quam summus orator dum in se reo
adulterium obiceret amena in quibus
id commissum esset loca descripsit
quasi ad flagitium stimulos. Non
locis ergo sed animo gaudendum
est. Si talibus obtigit qui bene locis
omnibus uti norit. Secessus vi-
rentis affluo. Secretum liberum
virectum et secessit capre quis
ignorat. pudet piget que exsequor
Que omnibus iam nota sunt
ille senex Tiberius loca illa
seposita quibus probris infecit
Senatu aut gloriosus ariete
exul Scipio Affricanus vixerat.
Omnis in voluptatibus princeps
ille romanus. Repeto igitur
non in locis neque inter amena delicias
hospitat omnis vera felicitas. Unde
qui solitariam vitam recessus
quasi abditos laudaverunt sic
intelligi voluerunt si hic animus
uti scit et non aliter. Iam inde
que tu de virectis tuis fructum
colliges expectandum est. ac tu
demum quod privatim video
Nam si de locis tuis gloriaris
que tua undique terrarum non
erat et tua forsitan cras non
erunt. Ac si rite consideres tua
etiam nec nunc sunt. Alieno ...

dubio gloriaris quibus sit glo-
rie locus. quid ad te si gelide
potestate alpes si olimpus
nube altior. si ramosus ac
frondifer apenninus. quid si
lucidulus tecinus si amenus
si athesis si sonorus sorga
liquidus si liunces sunt. certe non
sunt hominum sed locorum tum si
expedit quo laudeis. Decoris
splendor virtutis referunt que
nam aure interi in uno pectore
parentur. Nam quod innuit ar-
cula inerbimea vugenta
olida condidisse. Quid pul-
cris locis turpe animum. Certe
temporibus orridis sanctissimi
floruerunt viri quam in pratis
florentibus turpes adulteri
marcuerunt. Quidem quod non aeris
solo sed corporibus vite quam
hominum interdum loca sanguinei
nocuisse comperta non tam sanguisita
aeris in modico sed ferro certa
occulto quam impetu. Quis non
legit apud Curtium acutissimos
nemorum recessus et vireta
illa virorum humanum tota
regum ac satraparum tura et
perpetua ut prohibet voluptate
at qui in illis visi ebrij ac
vexam regis adolescentis inter-
fectus [illegible] talis sener
ni fallor a precedorum primus
durum quibus non nomit kagetam
littoris flexum illum quo nullus
sub celo pulcrior nullus ame-
nior. illic visi tumulati et
crudelis Anthonij occisus
e Cicero et poterat utrumque
tanto viro locus convenire.
ut postque sit rome mori vato
fetitum erat. florido in iure mo-
reretur florentissimos oratorum
vir quam optimus. sed mos et auctor
Mortis prestus indignus fuit Oc-
taviane. Alius forte tue hiis locis
Cicero urbanas fugiens procellas
et vel ad prosperam vite quam cultum
suo more nonnumquam aliquid cogitabat.
vel rem publicam miseratus
de presenti statu conceptum animi
dolorem studiorum oblectatione
leniabat. Cum ab illa et hoste
virtutis immissi carnifices talem
virum abstulerunt mundo qualem
ut auguror secula nulla restituent
Sic est igitur loca delectabilia
sepe insidijs opportuna sunt
dum licentius latiusque degitur
adinstar magis sensibus ac[illegible]
[illegible] et laqueo
deceptas insimus fere. et visco
volucres in ramis facilius
viridibus capiuntur. letus in
viridarijs et curarum vacuus
degas leticia curarum quod vacuitas
cautioni semper adversa est.
Sum para nempe quod [illegible]
[illegible] statu
omnes acrius vic aut letus
valde aut curarum vacuus quisque
vivat. Neque locorum species neque
opum spes oblivionem attulerit
impendentium malorum. libet
in viridarijs mei versor. Non
certe libentius quam apri et
versi. non tibi autem refert ubi sis
sed quid ibi agas. Numquam te
locus nobilitaverit sed tu
locum. neque id aliter quam preclarum
ibi insigne aliquid moliendo

.lix.

Gaudeo gregibus.
Brutum gaudium.
Armentis et gregibus
habundo. Belluina pro-
prietas qua belue pecorum
summo greges et armenta
[illegible] amenis amatis splendo

Suspecta e Armenta greges
amo Amatis oia nisi vos
infectam adolutie qz i primis erat
amanda negligitis q negligenda
diligitis Primo armenta greges
q mihi rerum vilium actores
opreres qz nobilium amatis que
nec se amari senciunt nec ama-
ntibus vice reddunt tu illa ea
nec vos vice reddatis amantibus
Totum qz malum facit avaricia
ut no mo pari ingenio sed pecus
homini pferendum extimatis
Armentorum gregum qz ingens
copia e Si parte ipsum illos pa-
neris quid nisi occupatissimos
pastor eis officium vile laudatum
a multis ante alios a catulo
veronensi sed qui alios non tu
pastor sed pastorum servus pastorum
qz dolis expositos ne vicinus
obsiciet ne papirium ne morbus
ne abactor cottidie demum aliq
surgendum unde dampnum tibi
dolor qz et illupso a aqua vo
ps mali fiet illupsor rudis
Armentis ac gregibus dives
laudate divicie sed incerte
casibus multis obnoxie scandibus
rapinis pestibus que ita crebre
et tam valide sunt ut sepe totos
greges tota qz laccaverit armenta
Tacita pestis qua lucretius quoque
illum sequens virgilio descripsit
et quia multas putas famosas
minus scriptorum penuria sed
dampnosas esse Sum dives
gregibus et armentis Vage
potentes qz divicie que no
dicam ut arcula ut camera aut
gemine sed ne domo licet am-
plissima claudi possunt Veriam
ne aperuis nec a furibus nec
a feris atrocioribus tutus es

Omnibus illius diviciis dabi
mus Gregibus et armentis
gaudeo Gaudes scilicet dolebis
milies multus pruc immundibus
mestis ibit ne irruerint
sabei tulerint qz oia necnon
pueros gladio percusserint pue-
tuos illi quodam mutatum semi
e Nunc boves cornu fregerit
ne curus equinus ne vagate
lupinus anguinum infectum grege
mors induxit Nos sat inspici
vivis malis et mortalitate
ipsa nisi metes brutorum quoque
animalium etc

Sunt michi elephantes
Cui queso usui
paris re an bellis ha-
buerunt hos duo illi
notissimi hostes italie pirrhus
et hanibal Cruribus romanas
dum turbare acies sperant suas
turbavere Animal grave prorsus
et enorme Credo ut extiston
nostri sepe suis exicio sunt Aspectu
mirum et mole et specie et odore
et stridore terribile effectu at
inutile penuriose aut difficile
Est michi difficile ingens
elephas fuerunt olim italia
elephantes no venatu quesiti
illi quidem sed ab hostibus capti
et in triumpho ducti quosque pa
fronte timuerunt equos italos
victores in capitolium scanti ex-
cepti aut pirrho carthaginensi
primo no excepti sed certa inter-
dicti Sic cum in conditoribus pacis
qua quieti perierunt novatim
cantum ut et quos haberent
domitos traderent et alios no
domaret Ita semper abolevit
usus elephantum no plus italia

Ubi longe advene utiqz adiecti
erat. sed tassyria etiam et egipto
que illorum sunt vicinio tres
origini. itaqz et italia anorum
memoria unicum frederico ro-
manorum principi fuisse. et ne
egipto tirannus. illos misisse unica
esse fama est utrumqz vero ad spe-
ctaculum pocius quam ad usum
set i[n] india atqz ethiopia exte-
rarum tedio gencium liberati
silvas priant icolunt elephantes
in quibus eos elephante gloriari
videris alter ne hanibal qui uno
vectus elephante uno quoqz
fretus oculo italiam fatigavit
Ingens hec belua. et si humani e-
mulam intellectus ab auctoribus
proditam et moribus mitis i[n]-
signem habendo tamen inutilem
et incepta et regie pocius luxurie
quam private fortune habile dico.
que domum impleat orrem ex-
auriat. Camelos habeo
ut una est pene racio utriusqz
nisi quod elephas turbidus ca-
melus sarcinis ferendis idoneus
eoqz utilior aptior quam et ipsum
pectus utere beluis quas quas
hijs ubi vitam agis mundi partibus
genuit natura pares prude-
tissima. Terre et beluas et
alia suis queqz climatibus
aptiora distribuit. Camelum
habeo Tria milia habuit et
amisit iob. et morbi et rapto-
res. et infecta pascua et viune
et mille capitis undiqz armenta
circuitidet. campi et colles et
menia produnt. assidue quod hijs
facies que non sunt bona tra-
ffere omnia inspectos motus sunt.
et quam ista virtute tu debetis
fama querere. peregrinorum ani-
cum vanitate petitum et cetera

Simia delectabilis est
michi. Fedum animal
aspectu triste ac effectu
de quo quid aliud quam
tedium speres. quidquid
domi reperit aut corrumpit aut
fregit. Si hijs atqz hujusmodi delectaris
utiqz delectabilis simia tua est
monstrosam beluam vocat Ci-
cero. nec mirum aliquis mirum dicat
quam vrna forum evertisse. Spar-
tanis portento grato gratorum historijs
scripta esse iure optime docti-
ssimus vir arridet. tu vero mirum
pocius videri debeat si non omnia
evertat ac dissipet. Ludicris
animantibus habundo. Turpe si-
et ludicrum esse non potest. Quis
enim in turpitudine ludus est. Cum
animo ab omni quod oculos antesqz
et nares et animum afficiat fugiens
est corrupti gustus est amara
diligere. Sed hec ut mos est temporibus
delectant. tu non turpia et inepta
tamen ama sed quod nichil est turpius
abstenes etiam homines ligna qz
et moribus odiosus deliciis ha-
betis. Et assimia questo quidquid deforius
tanto vobis acceptius. hec in
rebus omnibus uniformis est
regula. hic amor. hec indoles
hoc studium. hec veri iudicij laus
est et cetera

Psittacis omnibus affluo
Grillorum audis argi oculo-
los recipisse consilium
fuit ne pedibus noceat
regularum pessimis. Pa-
notissima regularum pessimis.
Pavones multos habeo Pluvium
nonnullos multos habeo. Eum
visu pulchra non inficior atqz acuta
sed hec voluptas oculorum nullo
animum tenedio pensanda est Cuius
contra tartharee vocis horrore
ne fuge vel illyrie picis auxilio

Opus sit. Plecam amice precius
tedio vicinorum odium ac lamenta
vos nodum inquiose et nil intemptatum
relinquentes ille parcatis nec
aliena nec vestra incomoda cogita-
tis obliti. Hanc viris olim for-
tissimis sollicitudinem non fuisse
quamvis tacti pisces et fere et volu-
cres tunc erant. Et preterea penas
nichil in pavone placebit ut
Flaccus ait. nec ne sane quid in char
ne tantoque placeat invenio
preter nobilitatem carnium que
non putrescere dicitur longum etiam
in tempus se servetur. et quod est
ibi licitum experiri et expertum se
asserit Augustinus. ita utrum
finem non adsit ambicio nec
voluptas. Pavonem certe tibi
gratia rome primus occidisse fertur
Hortensius orator. vir eloquio
clarus. moribus delicatus et
mollis ut femina. Sed quod morum
plurimos. eloquij autem raros habet
imitatores. Pullos nutrio
Impedimentum domus est a
vulpibus arce suffossedes. quorum
angulis et pulverem plena sit
et nunquam suppeditates aqua sit
Gallinarum magnus est numerus
Ut cessant tedia pone par
fructus et impensa est magno
precio longissimis clangoribus
exiguum enim constat. Sed habundo
apibus. Non mortalis non
sed volatilis et fugitiva felicitas
tua est. Alvearia multa sunt
michi. Non minus in quolibet
quam nobis in magna urbe negocium
ut in castris est strepitus. nec ex-
aminum fugiet. nec pugnabunt
reges nec tinnitu eris. nec iactu
pulveris res egebit ut salva sit
domina expertus nil proficies. quin

enim dicior esse credideris multis
pro inde sit servandi studium
tu melle dulceis mel acerum
vertes. Sed columbis affluo
Est qui apium in thalamis solet
in nocte ut Virgilius ait. Colum-
bario autem nunquam. Nunc vir est
cura inquietius columbo. Plena
sunt michi columbaria. Sunt qui
diligent et qui gemant quod diebus
domus sedant. noctibus somnum
frangant. En magni gaudij materia

Piscinas michi extruxisse
gaudeo. Non prius
felicius extruxeris quam
Salamon. te ergo con-
vertens ad omnia opera que fecerunt
manus sue. et ad labores quibus
frustra sudaverat. Videmus
in omnibus vanitatem et afflictionem
animi. ut unde gavisus fuerat
postea se dolens iactura extimas
et temporis et impense. Feci michi
piscinas. Non satis est michi
Vale omnes terras lustra atque
etiam temptatur et in regno suo
piscibus carcer erigitur. In piscinas
in plena libertate piscibus ab-
stulisti ac nature modum quos
que illa sinuos fecerat eos tu
domuisti. Coegi igitur in piscina
vivi aque intellexisse in Iulio
cesare tanto illo quidem viro
notatum et superbie datum vides
quid igitur vetere proceres pisces
in vivario conclusi. Peregrinatas
volucres vinculis et impio
carcere teneris quod mirum sit pigris
est piscibus in spatiis domina pisces
in vestra potestate et vestris subiecta
sint pedibus. laboriosi et cu-
pidi mortales preter unum animum

Cunctae regere ac frenare vel non
potestis vel quod verius non
curatis. Itaque vagus et indo-
mitus vos agitat omne va-
nitatum genus ac scelerum. qui
si vobis ymo si rationi subditus
atque obediens esset ad uncluoz
sine rectori calle vos duceret
que starct quam ut multa cupitis
operiretis. pisces celi aves
ipsistimus habeo. En omnia
subdita sunt vobis videte
qua detorqued sit vos esse sub-
ditos voluptati rei omnium vi-
lissime rerum nobilissimos.
omnium que sub celo sunt. sed et re
omnibus imperare voltis ut li-
bidini serviatis. neque vos hic
novus error neque plebeius
et antiquus et illustrium pisci-
nas et vivaria ostrearum
primus instituit Sergius orata
Varano littore sub idem tempus
reliquorum piscium vivaria cepit
Licinius vel Murena. usque
cognomine sed agnomine illud
adepte sortitus. En sclare
agnominum cause quod ille si-
drathiam aperuit. hic mure-
nam. en qui africani et ma-
cedonici titulos meruerunt
et forsitan non curarent nunc
his suis piscibus capiendis et
condiendis neque suis vivariis
extruendis insistebant qua
Scipio et Paulus in liberanda
atque ornanda patria suis quam vic-
toriis ita penitus unum sit quod
quidam dicunt quantitate cuias
eorum pene pares qualitate
vero longe impares. Ultra ut

mala sunt imitatorum turbis
affluunt. sciunt sunt Licinii sicut
nobiles viri Philippus Orestes
ac Lucullus vir alioquin memo-
rabilis qui vivario simplici
non contentus illic prope Neapoli
montem scindi fecit. non mediocre
sumptu qua quo sibi villam re-
que captis piscibus meditatus
fluctu equoreo scisse rupis et
austri instar Euripulli portus
ipso. Quamobrem magnus Pom-
peius ut qui non umana sed
impia cogitaret haunt in lede
quem Lucullum Xersen togatum
hoc e monitum et fossorem
nuncupabat quid de aliis mu-
neraret vivaria primus fecit
Hirrius quidem nescio quis. Ita
tum omnibus suis murenis ad
hunc male nostiti quarum illi
copia tanta fuit ut cum sex
milibus triumphale cenam
Julii Cesaris adornaret. Et hic
quoque suos imitatores habuit
nominatim Ortensium oratorem de
quo supra diximus virum qui
molli nunquam defuit exemplo
Ista vere leve sepe nichil dessunt
insanie. Non nunquam vero quis
uxoris addidicit dum licet sibi
omnia extimant qui leges dederant
et mala sibi arrogant quod sine
lege non auderet. Et hic ergo
vivarium habuisse fertur Bagauli
tractus in littore ubique inter
ceteros pisces se murenam unam
dilexisse fertur ut extinctam luxerit
En amor egregius en doctus
gravi et viro dignus letus
qui nec sui temporis bella doctrina
neque proscriptiones ac amicorum mortes

complorasse legitur nec triumphasset
si piscem tunc perdidisset flebilemque
fuit omnia. Murene obitum
flevit tanta saepe levitas facit
ut iuniori venia debeatur
Antonie. Etas ac sexus excu-
sabiliorem reddit ineptiam que
murenam suam tum defunctam ge-
muisse sed viventem aureis
inauribus coluisse traditur. Sic ut
Baulos scribat ville nomen
ipsis Baiis haereret confluxerunt et
vivaria coclearum et alie piscium
vanitates atque in primis lupus
tiberinus inter duos proprie
pontes captus. Sed satis multa
de alienis erroribus. Tu quoniam
plures implicitos vides eo dili-
gentius cave ne pluribus impli-
ceris neque tibi hunc usum piscium
sed nimis etc.

Aves varias in aviariis
conclusi. Iam piscium
minimus miror eptestu-
las et volucrum quibus velocior
et liberior patria celum erat. In-
venit gula venatores, invenit
piscatores, invenit aucupatores
nec precepisse satis est quas libera
natura crearverat nisi etiam
assueverit. Ut quanto erat honestior
gula tegeretur probabilibus atque facilibus
contenta et silvas feris maria
piscibus aere quoque volucribus
linquere. Quam in hiis tum studii
poneres quantum in captandis virtutibus
poneretur. Illas pedes nam nunc
sunt fugaces optimo studio quantas
intra anni circulum transgressis
vidence effugere possunt nec
auferri. Volucribus autem impleni

Rem nequaquam necessariam
et questum nec magna custodia
difficilem pervetustam tamen cuius
ante mille quadringentos
annos Rome auctor fuit Lelius
quidem cognomento Strabo vir
equester, non ille quem Lelius
sapientem qui si aviaria repperisset
nomen sapientis perdidisset. Quedam
sunt inventa ut videlicet utilia
ac iocunda que tum ingenia alta
dedeceat qui piscinas quam vivaria
invenerunt quod aliud quam gule
studium habuerunt quam virtutis cul-
toribus alienum est. Inclusos
pigrices ac turdos turtures
Sed non turdos tortores tot
illecebris irritata gula supplicia
exigit poematis laudantis Iu-
non satirici illud audisti pena
tamen presens cum tu deponis amictus
turgidus et crudum pavonem
in balnea portas. De pavone
loquitur et formosa est et famo-
sa est avis sed non sola que
precipite gulam plectat. Gule
quidem delectatio gustus brevis
ipse quoque mox transacta usque-
ni coarceat pena ac longa
cruditas indigestibilis morbi
sepe etiam et mors. Hic turdis
pigricibus ac turturibus gloriare
Habes loquaces corvos ac
picas et psitacos. Letatus
hiis Augustus cesar eos magnis
emit preciis qui victorem ac
triumphatorem cesarem salutarent
Eaque subinde alii atque alii ince-
revelliter satis est salutatum talium
domi. Hic respondit ponens
illi metam vanitati nisi cor-
nus ipse naufissos illico ioco
mirabili plures se quam ceteros

Redeuntem coegisset. Hec quidem in
saturnalibus legitur. Quid quod in ali-
viani viri veronensis historia
corvus ille tam docilis ex utria
ubi inpensa alebatur in publicum
evolare solitus et tiberium ce-
sarem drusumque et germanicum
nominatim totum denique romanum
populum salutare tanta plebis gra-
tia tanto quoque omni favore ut cum
vicinus vel invidia vel ira paratus
occidisset. ingenti omnium merore
occisor ipse ex ea vicinia pulsus
primo deinde etiam a populo inter-
fectus sit. Corvus autem sponsis
exequiis et solemni funere
elatus et traditus sepulture
cum ineffabilis populorum pro insania
in illa urbe fletu et sepultum
corvum et eius interfectorem tunc
romanum morte mulctatum
Cuiusquam nec afferimus maior
sepulcrum habuit nec minor ultorem
quia si diis placet corvus hic
populum salutabat ut diximus
Illi autem non salutabant sed sa-
lute populo gloriamque cumulabant.
adeo gratior vox corvorum
quam victorum virtus illustrium
viget. Nunc aliquis tutum se esse populi
commisisse iudicio quam veris
estimatoribus non sit mirum
fuit publicus virorum fortium con-
temptus cum ab hiis corvorum
volucrumque sequacium imitatoribus
et divine voces et celestia
spernantur oracula. [illegible]
Est michi psittacus. Solus nesse
omni torque auro insignis nisi
puer et ipse esset animi torquati.
et preterea pie vivens spei vel
psittacus salutator magnus

Et presertim principum planeque iste
adulatorem illum fertis natura vel
disciplinam illud invenit ut psittacus
a vobis aliorum nomina dictare.
Hec didici per me dicere cesar a-
ve. Est michi pica dictissima
Cum pati sint homines diserti
tibi disertissima pica est loquax
fateor et salutatrix est sedula
unde et illud pica loquax
certa dominum te voce saluto si
me non videas esse negabis
avem. Certe de huius avis in-
tencione discendi quoque studio
mira nescio an vera narrantur
illud imprimis vix credibile
propositum ei verbum si oblita sit angi
illam graviter et affligi mode-
stiam quoque omni tacita meditatione
testari. tum si ei verbum admemo-
riam reducatur miris modis
illarescere ac si prorsus etiam ubi
difficultate seu memorie im-
becillitate vincatur pre dolore
etiam interdum mori ut iam
minus mira homeri mors
poete sit habendi si tamen etiam
illa vera est. Neque vero picis omnibus
hec docilitas datur. Ex hiis tamen
ex glande cibum nomen quoque traxerunt
et apud vos gladarie vocitantur
Picarum species et forma insignis
et ingenio. Dulcisona canoraque
lucinia nactus sum. Et hanc
quoque et sturnum greca latinaque
sermonis docilis invenies et
turdum insuper sua etate sermones
humanos imitantem rome fuisse
auctor est plinius secundus quod de
sturno nuper publice notum fuit
que sermonem plurima verba proferente
hanc docentibus sepe immitis
plurimum pria et audiente pertingit

Et mirari. nam de psitaco tam
trita res est ut mirabilis esse desierit
quociens sicut audisti Aves vinum
atque alium clara voce pastorem
quociens nutritorem suum nomine
proprio vocantem. Ultra ut persuadet
multa illi gestimatur verborum
dulcedine blandientem quandoque
sic ridentem ut astantes in risum
cogeret. nec omnino alitis sed vim
visus hominis crederetur. Queve
omnis ita sunt tamen si hec omnes
rustrine perlatum melius
multo michi credite plus in
ramis canerent quam voces in
caveis. nisi quia vera cupiditas
nichil extimat nisi quod sibi ipsa
fecit. En natura fecit cuncta
convivia sit ultra suos fines
atque ultra suum nomen tendit
analogia. Omnes immunes conge-
gami ut militas et sine ut
domes has. fenix puto decet.
Quae unius sicut tu multus sine
illum in fide recepimus quod quandam
tradiderunt anno urbis octavo
ante hanc ex arabia in egiptum
evolasse. captam quoque ibi et Rome
delatam atque in comicio spectaculo
publico expositam suspiria tande
ut credibile est morte abiisse
quod ultra falsum esse non dubitat
qui de pluribus magnis dubitat.
Auctores. Ita tamen omnes aves spetiebus
mirabiles pulcerrima quoque omnium non
habebis. dolens et indignans
locor. ut quod cum semper pueri
manibus exultabis ut quoque ait
Salomon. Usquequo parvuli diligitis
infanciam quoniam aliquam convertimini
ad correctionem meam ut idem
ait. Siquidem ipsa ea sunt quae loquor.
Sinite o terre dine insulis agere
et nidificare et pasci et canere
et errare vos inertis plumas
Tum ad celum pandite atque humeros
vos attollite. emittimini non volu-
cres captae sed volucres scelerum
tamen quod suis commissis de quibus loqui
pudet. Satis habes quo latrari
virum decorat. asper etc.

Uxorem duxi nobilem.
Challenge tibi ne-
tum picas et psitacos
sed bubones striges
que domum ceciderint. Illi canent ista
iurgabit. Illi aliquando inutiliter
ferret. pagat. illos excludet. hac
non licet. Claro coniugio
nactus sum. Speciosa vincta
e catthecula. unde te sola mors
liberet. Claro coniugio felix sum.
Casto felicior felicissimus
celibatu. Pulcro coniugio
illustratus sum. Uniceps
uxoris electo deformis facile
fastiditur formosa difficile custo-
ditur. Ea lege qua inter formula
corporis atque animi castitate lis
est perpetua. Sed ut rarissime quod
contingat. ut forme pudicicia
iuncta sit. uberius tecum agam.
accedat et feminee dotes alie.
nobilitas. census. opulencia.
fecunditas atque facundia. fame
integritas. morum candor. scito tamen
lime iis iuncta subtrasse sup-
erbiam. ut iure satiricus videatur
malle Venusinam quam Cornelia
gracorum matrem affricani filiam
patriis triumphis ac gloria in
solentem. Nobile coniugium et
honestum obtigi. Tunde de festum
fastidio quoque aio. Parum ne feminae
mores noti dispare feminae dispare
pati dispare caro fide viri coniugio
vacantum est. annunciant scripturis
uxor ipiosa et viri affinitate madefacta

Generosa uxor evenit
Gravis sarcina dure compedes
liberos humeros atque olim libe-
ros pedes premat durum dictu
durius cogitatu durissimum quia
perpessu non unius lucis sed totius
vite hospes forsitan quia hostis
vacua presidiis invasit domum
Unde illa ut dixi veteris repudii
spe sublata sola sed mors ex-
cludat Coniuge grata duxi
Certus illa te duxit nitimur
diu fucatus tuus accessit sponso
dura carnifex premimus cumula
sors tui familie ingentium coque
labor unus penum suspectus ac-
cule ornamentum aule spectaculum
fenestre lis nocturna cubiculo
Uxor michi vere amantissima
Cum amore suspectis scelus
et suspiciones et querele subeunt
immortale duellum domi habes
pugnis ex voluptatibus ac iocis
inimicitie erumpent nec dulcis
nec admissam tutus eris ullum
tempus litigio vacabit media
nocte pugnabit Optatas
nupcias contraxi Cum coniuge
nupcias cum pace discordiam
Uxor contigit cui vultu placeo
Zelus forsitan displicebis
non te amando premeret atque
aterreret et cogitare et res tuas
agere et somnum capere sineret
ut uxori placeas nil tibi placa-
bit preter illam queres totum
sibi te vindicat licet sufficies
totus sed quo forte ire velis
fugere te fuge quia causas fuge
si quo agas oblitum sui si quod cogites
iratum sibi si cibo abstineas perde-
res plus tibi si sompno cesseris
extremo te venere fastidiet
Denique ut uxori placeas tibi
atque aliis inutilis esse oportet

Uxorem habeo que me ardenter
amat Zelus amet sobrie
caste pie verecunde Illud scis certe
quod nisi tremendum est amore quod ardet
quis nam ibi modestie quis
reverentie coniugalis quis fragi-
litate locus aut quieti Ardenter
te amat uxor nisi vias caute
senserit tepescet amore vel
odio permutabit Dum equalis
tibi est amor et tu ardeas vere
est utrique deditus non amanti
zelotipe coniugis vir ipse primus
ut blandiciis ne querelis fictis
quia criminibus excitandus certe
dubius quia pernocte seu licentius
oculum deflexeris seu ridenti
lenius arriseris seu vicinam
salutaveris seu formam alterius
laudaveris seu serius domum
redieris postremo aliquid feceris
aut dixeris quo suspecta lesi
quia reus sis amoris que si
vitiis dici dicat que nam mors
dicenda sit nescio Et hec quidem
de tuo ardente timori sententia
nostra est Est michi perpetua thori
consors Et somnum perpetuum
exilium maritalis lecti ratus
eternus sopor est hic voluntas
ac terminis sopor est hic iurgia
hic iurgia quies nunquam profecto
homini qui hoc vite genus elegerit
magne divicie coniunx bona
et fidelis maior tamen est acies
adversa nempe etiam illustrium
multi coniugum pereunt Ileoda-
nam tenuas et cruentas nup-
tias et infame nocte miseria
quia sit in memi strage nocte ille
quorum pars me vi gravis A-
gamenon non felix deiphebus
neget non extrinsecus Alphiciamus
minor non postremo necem
Albanus rex curia abstrudica

Et seua sepius coniuge nitidi atthes
tissam sanguinis inserit Uxorem
nobilem castam mansuetam
humilem obsequiosam piam fidam
repperi. Rarus autem est cornice
candida invenisti vix est tamen qui i
venisse sustam putet etc.

Formosa michi uxor
obvenit. Difficilem
provinciam nactus es.
Vigila iam dixi/ durum
a multis appetitur
custodie quod uxoris excellens. Solet
forma corporis ut multa alia pi
tate gaudere paritate ac dissimilitu
dine affirmari. Si par tibi igitur
forma est exercebis alioquin
contempneris. utrumque laboriosum.
Forma coniugis est magna
et magna superbia viri est aliquid
quod eque animum tumefaciat et ex
tollat. Forma uxoris est macula
Vide ne castitas prima sit. Notum
est illud satiricum Rara est adeo
concordia forme atque pudicicie.
Ut hec constat morum insolencia.
quis ferat et cottidiana fastidia
Formosissima est uxor. Habes
domi idolum suspiciosum oppositum.
Videbis iudices peregrinos novos
quod hostibus laudabis huius corporis
habitudinem qua omnia decorat
hec ingenium inventricis ad cultum
versatile tamen iactura patrimonii
elicitum vota. Habes uxorem
formosam. Habes idolum litigi
osum insolens quod assiduis colas
quod extra te raptus stupeas quod ad
ores. Unde totus pendeas sum
mitte collum iugo et contentus fora
coniugis curas quam alias et propriam
libertatem abice. Dicebam mo
nens ne alia preter illam laudes

Neque oculos ab illius fronte
divertens. nec solito plus velis
audias solito magis insanias
quod quasi respublica capitale. Communis
sanitatis defectu nunc denique
ad uxoris et ictum. et nutum dum
suspensus observa quasi mancipium
non maritus. Hoc facto si talem
estimas aliquando formosam
thori sociam amplecti. Leniquam
ad tempus cute gaude et candore
natus exultes tamquam poma
nobiliora pulchro de vase suspicere
Uxorem habes formosam.
Venenum dulce compedes aureas
splendida servitute. Forma de
lector uxoris. Vana brevis
quam delectatio nil fere fugacius
et perditum senectus quam uxorem
propter formam diligit cito eam
oderit etc.

Fecunda michi est uxor
Auctas tibi curas
multos parit labores
Uxor sterilis unica
tantum ac fecunda quidem sarcina
domus est multiplex. Notum est
illud comicum Uxorem duxi
quam non ibi miseriam vidi nati
filii et alia cura. Non fecunda
tamen uxor sed fecunda est. Hinc
filii hinc nutrices adheserunt
hic sales et verba non deerunt
habebis cum qua disputes ac de
clames et Satiricum non audisti
ubi ait Non habeat matrona
tibi que iuncta recubuit dicendi
genus nec curto sermone
rotato torqueat entimema
nec historias sciat omnes
Coniuge quebas magistra
docuisti tamque aliquid insolitum
commune aliquid loqui sine coniugis
censura et derisione non poteris
Rursum Satiricum illud optaveris
solecissimum liceat fecisse marito

Cum mundi tedia nichil importunius
parari forma et tanta despicia etc

Dote auctus sū opima
Et opima tirannide
Malis malo additum
Superbie coniugalis duo
stimuli et forma dos Multum
dotata ē vxor mea Multum do
tata vxore nichil importunius
nichil intractabilius nil sibi non
licitum arbitrabitur que suas opes
mariti comparat egestati Cumque
virum pascit dñam se putat esse
non sociam Magna dos meum
subijt limen Unde dos ingreditur
inde libertas egreditur Et sibi
prouideat liguriens cuius lege cau
tum fuit ut indotate nuberent et
adiecta racio ut vxores eligerent
eligerent non pecunie Veneriusque
matrimonia sua viri conferrent et
tum nullius fecunis dotis tenentur.
vtriusque sapiens Nam et verum multis
in domibus non viro vxor sed
pecunia nubit auaricie et est
utique magna dos litteria con
iugis frenum viri Iuges tu
vxore dos obvenit empta or
dine Summo enim cum ingenti dote
vxor subijt quam libentius ex
clusisses si sola posset excludi
Plane coniugium obscenum vbi non
spe prolis ad cubiculum viri
virgo sed ad arcula auaricie
impudens dos corrupita deducitur
Magna michi dota attulit
vxor dic verius magnum
precium libertatis tue que si tanta
esset ut decuit nullo eam precio
vendidisset Ditissima michi
vxor obtigit de moribus nichil
narras Nempe nichil ut reor
de moribus cogitasti deque optimis
feminie dotibus fide verecundia ca
stitate modestia sunt vobis ista
contempta et solum ceria in vxorijs
viris attenditur dos et forma
hoc ē auaricia et libido pronube
matrimonijs huius condigne
Pecuniosissima ē coniux
Vide an non themistoclis illud
consilium quo diffinit malle se
virum pecunia quam pecuniam viro
indigente vite enim ad feminas
tradi posset Uxor michi predives
ē Cenato melius erat tum
corpori requiescere quam laborare cum
pupla Caelius ... esurire
cum pamphula ... quam ipsa lecte
dimite litigare Coniugalis dos
inmensa ē Consequens ē ut clara
anime inmensa sit timor aut nullus
Non audebis vicia reprehendere
dum respicies dote non premes
similiter illa per que te memi
neris superbire nec fastidia dun
taxat ut tedia sed probra et in
iurias tollerabis Vel forte non
Aureli Aluttoni principis
meministi illius qui philozophi
cognomine obstinem non amisit
qui cum vxoris nosset adulteria
et amicum ut eam occideret vel saltem
dimitteret hortarentur respondebat
Si vxorem dimittimus reddamus
et dotem dos autem erat imperium
vides ut ingentis viri animum dos
frenabat dos per magna resti
mabilis empta ē Dos matri
monij oneribus supportandis
non auaricie expilendis inuitandis
inventa ē Itaque quo magis illam
exaggeras magis infamas ut
quod vtrumque mole sua noceat
et hec datis impudencia hec impudicia et

Maticiis auctua e Est michi
magna dos vxoris leo q̄sta
sit dos. sed qualis vxor refert
et i dote ipa no q̄titas certe s;
qualitas estimada e Unde e
pfecto quibus pta modis multe
magne dotes malis actibus
sut queste helio polctarum
et pmitu more nostri quorz
nuptis no pietate ptria sed
stupris ac delectatoe dos q̄stabat

Gratis fruor aoribus
gratis ispetiis opti-
mendis Gratis
vxor amoribus fru
agis vxor Est em amor lates
ignis. gratu vulnus sapidu
venenu dulcis amaritudo de-
lectabilis morbus iocundu
supplitiu blandas mors
lamo et vicissim amor pimi
nosse potes. secundu rambiguo
nisi forte nocturnu mulierke
me murmur itestimonium
trahis Amor haut dubie
ppvadit ut video. nec magni
ppvasi volentibus. Omnis aans
cecus et credulus. q si fidem
iuramento amatorio dis resse
scriptu abamante cirographu
tenea iglacie testibus ductis
i medium pfer Sed ispane Nichil
vngs i pudice psertim credas
feme. sexus leuior leuitas
lopretido metiendi fallendi
studiu. senctus qz fallatie het
pugula. multo qz maxie het ora
q exulus oe pdicent suspiriz
facit Amo q mre dum
delectat et dulcit ardeo
Credis ex me audie q ille

Magr amoru ait Ut feliciter
ardens gaudes et vento tuo
nauiges voluptatis idque
no consilii e Ego vd quo suam
atferis eo cancius ex medio
fugiedu consilio Est mala
piculosissima tu delectat sepe
suauitate hac durissos suis
crassat Amor ambo qz ut
sit ita q misi duplex nodus
verus amor. gratiaq distinc
melius de tz spare si acres
tu no aarceis Et si em facili-
tate atqz difficultate eqz no-
tima quida dicat. quod facilitate
aing capiatur cu difficultate
contendat Ego tu ita senao
nichil adamadu efficaciq qz
amai Contra q michil esse q
magis ab aando deterreat qz
scie se no amai. nec amatu
ire crede q̄zuis idno facile
creditua sit ceca et cupida mes
amatis qui vnus e ex illo q̄ge
de quo scribitur q qui amat ipi
sibi sompnia fingunt Amo ego
cu gaudio. Cecu qua sibi fit
no sentit obtorpuit Cui malo
suo gaudet i pmit Apud me
fateor delectabile e amare
odiosi malle ac molestu quo
et fuga mali pmcior fiet et p-
pinquior spes salutis ne dele-
ctatio morbu alit Omnis em
sici respuit que delitat egrotne
Ut libet apud me quide in-
geus e amae ut quisqz sapit
et loquitur apud me sermire
vrpus et languis Et q etia
fortissos viros emolliat eneruet
qz dico q nemo eit q audiet
no miretur si mag et ceru vxor-
datos vel secibus admirada sut

Que vero omnia sequantur quis nec necessarium
puto nec possibile. Duarum toto orbe
clarissimarum gentium duos longe
prestantissimos duces ad memoriam
revoca. Iulius cesar victor in
galliis in germania in britannia
in hyspania in italia in thessalia in egipto
idemque postea in armenia in ponto
in affrica et rursus in hyspania supremo
marte victus in medio tantarum
victoriarum ab amore regio iterum apud
alexandriam victus. Hanibal
apud ticinum apud trebiam
apud trebiam apud trasimenum apud
cannas victor ac demum in preda
vincendus sua prius salapiam
apulee opidum quo levari stabilior
sit meretricio amore subactus
est. Cruciata tibi videtur mala vis
que tam duros duces tam pectora
frangat invicta. Tam rapi-
dos pedes tam fortia brachia
facilibus vinculis liget. Longo
fabulosa et vera minimi velut
transformatum Ionem fidiculum
a parte vinculis spoliatum duris
nentem pensa digitis extrule-
ntem adhiec et leandrum fluctibus hi-
bidei lacrimis potum telis viri
propria cuspide piramum ipsum laqueo
pendentem. quid est certius atque seno-
racius et grecorum duces de a-
more certantes et notis troiam
flammis ardentem absque his omnibus
ac mille similibus satis duo illi
quos premisimus ad probandum de
quo agitur vel magnitudine nominum
vel historie fidei sufficiunt.
Amo quos de bellis duces sua aore
dampnas. Ut tu accipis utrumque
dampnabo. Neque ideo bonum aliquid
dicam quod adversum malo sit. Duo enim
extrema sibi invicem adversa sunt
que a medio locata est virtute distant
sunt mala sunt. Ergo malum est

Amare. Hoc ego fateor malo nichil
melius invenies. Credo certe
ut est amans sed tua opinio rem
non mutat. Viderint quos delectat
ego amabo. Odium atque amorem
differentia dixerim. Nam ut
odisse vicium et amare virtutem
eque laudabile est sic seu virtutis
odium seu vicii amor eque dam-
nabile. Et assumam vix invenies
qui seipsum sic laude vel infamia
dignum sit quin pariter laus ac
vituperacio alterius locum sunt alterius
tu qui amas videlicet. Quid amo
nisi quod ceteri. Non omnes idem
amant. Fuerunt qui amarent deum
tam enixe ut pre amore hec omnia
quidem et seipsos vitam quoque suam
precisse lutum dicant. Fuerunt
qui alterius non assumentes pro
iuncta virtute aut pro patriam
idem facerent. Amare nisi in ma-
biles esset. Ergo nec in malo
unquam sum nec virtute vidi amo quod
ceteri sunt. Si nichil amas nisi
quod ceteri sunt nichil ipsum magni
amoris quod dicere obvias precepto
illi vulgarissimo. Nolite amare
que videntur sed que non videntur
Que videntur temporalia sunt que autem
non videntur eterna. Vos autem
terreno amori dediti que oculis etiam
nichil non dicam amare sed nec
intelligere nec cogitare que idonei
vobis sunt pictura sectamini et pu-
dendos affectus honesto tegentes
velo libidinem dicitis amorem
illud colitis illud prehendi licencia
deum facitis ut probra vestra que vix
celum tegit excusent. Sic enim deo
auctore sint impetum. Iste iam eripite
deo vero amor ac thurium eripite
illa vos in celum vehet. Amo vero

Celi deus illud et vos trudat
stantaru Immemiles ludos
calumnia tralhis amo da venia
Si ab offensa postula e venia
ipse tibi ignosce neqz alium qua
te ledis et aliter miser quos inter
scopulos fragile cimbam agis
Immo ita vivi nec intelligo
qz iam vetet Miserrimum est
peccare miserius delectari miser
rimum excusare atqz amare peri
et tunc demum consumata miseria
cum ad studium voluptatis opinio
que honestatis accesserit
Amo nec possum aliter nec volo
posses nempe si velles forsan
adhuc pluribus annis voles
siquidem tibi in multis proprie in
hoc morbo evenit ut sepe v
tuti tentatum frustra remedium
ultro dies longior afferat
Nulla me dies non amantem
videbit Ergo igitur lude cum
suspirio letare expectus flebis
Ergo vero non flebo sed cantam
me qz ipsum amore amancium
carminibus consolabor Hoc e
quidem de quo multa dici posse
et qui hunc metralibus istans
Inter multas fateor multa hec
ancecaa amancium Non solum
apud vulgus ubi consuetudine
in natura vera furor omnis excu
sabilis Sed apud utriusqz
lingwe doctissimos Uiros et
poetas grecorum et vros quidem
alienis multa de suis amoribus
plansibiliter conscripsisse constat
e atqz unde morum infamiam
merebantur eloquentie gloriam
consecutos tollerabilior apud
illos ciphio etas feruens animi
lenitas puellam excusent

Siquid amacirorum faciat q
Alceo quorum utrum non poeta modo
insignis sed vir fortis et rebus
gestis et sua re publica clarus
fuit Sed qui erotic Ouidio ka
tullo Propercio Tibullo quorum
nullum fere nisi amatorium est
poema Quid qui poetas quibus
nescio unde aut licentia data
est non ponis vite duces atqua
philosophos ubi Cale gaudeas
gravitatis multo plurimum veris
fuisse quam grecis Nec enim
occurrerit Horum aliquis tam perditus
quin non dicam hec aliqui fecerit
Sed non libris totum hoc vanitatis
genus irrisere atqz dampnaverit
Apud illos autem non communes
quosqz sed severissimos philosophorum
stoycos qui qz qui imitaberis
platone in hoc errore versatum
sumus Amatum quoque sapientes
voluit stoyci et sane si de a
more conveniat non fallitur
Amabit sapiens deum ut dixi
amabit et primum amabit
virtute sapienciam priamqz parentes
filios fratres et amicos Et si vero
sapiens fuerit immitus etiam cetera
amabit non propter illos fateor
si propter eum qui hoc iubet In
omnibus tamen aro te quies locum
e pulcritudinis Sic enim in
Ciceronis tusculano diffinitum
legimus amorem ipsum conatum
esse amicicie faciende ex pul
critudinis specie Cuius tam cecus
ut non videat qui sibi velit hec
multitudo Recte ergo querit ille
Cicero si sit is enim inquit iste
amor amicicie cur non deformem
adolescentem quisquam amat sed neqz
formosum senem Mirum etas

Et forma tum delinimentis suis sit huius amicicie fundamentum que honestius sit virtus quam libido. Quid sit aptius sanus quam oculis facile cernitur. Itaque tota re eo redeat ut si sit cor ipsius acerrimum natura sine sollicitudine turpi quam desiderio sine suspirio et ardenti cura sit hec sane permissus sapienti vacat enim omni libidini ut Cicero idem ait omnique tumultu omnique angore animi quem maxime sit vitanda sapientibus Ceterum non ut fando verum facies velari se minutam rerum vilibus potest Zenono aut nobilius ne non ius de libidinoso amore suscepturus est. Cum his multis quam aliis magis malis vacare nullo modo potest. Et hec quidem stoicis de. De platone vero qui philosophorum princeps Zenono ut aiunt philosophorum deus et si iste multi lingeret. Iam in hac questione ut plurimorum sed maiorum meliorum quam iudicio standum est. Plato itaque in qua suimus vir de amoribus suis leccia turpibus. Iste vero philosophus nulla libido non turpis et in concessa sit. Parce tanti viri diuerim multa licencius scripsit quam quibus philosophi nomen ascribendum esset. Scripsit tamen et quod nollem scripta exstat. neque tam crebris fame nota. neque iudicium posteritatis erubuit tura hanc motu quam omnem vincere impetu passionis animi urgentis. stilli quam dulcedine calamum excitantis. que vel inturpi procedat quam materia tanta illi est. ut epicuris magis quam platonis in reliquo

Cuiusque solis in luto placuit radios retundit ingenii et hac ipsam post platonem multis video causam fuisse ut scripta relinqueret. que vel honestius non scripsisset vel compilacius delevisset multis ut idem faciat futurum esse consilio sed sanius predictos attigi. Iam inde quod ad reprehensorem attinet infamie talis. et aliqua diximus et multa hec varie dici possunt quod ad remedium vero pauca cito ad illam quam dictis de platonis huius mali quam tibi de carminibus proventura fingis brevissimum placuit carmine ac prouincia illa in responso sit hiis sane versiculis sperans tibi posse dolores atque estus curas quam graves et pectore pelli loquendo canendo quam amor alit attendit quod non extinguit nec lenit ut quibus meminerunt cantus et carmina maiorum non fomenta sed irritamenta sue voluerunt. Credere iam tandem admonitus et expertus incipio quamobrem si libet omissis aliis ad remedia stilum verte

Multi olim ista conquirere visi sunt. In quibus Naso mirus medicus morbi amatior quam salutis. cuius quedam levia quedam feda nec efficacia sunt et adversus conscripsere alii. Inter quos Cicero breuius potenter quam ad summam pauca hec sunt que de multis electa probaverim. ¶ loci mutacio. que ut corpori sic animo egrotanti salubris est. interdum occupacio quoque traducens quam animi ad alias curas novas quam sollicitudines. quibus veteris vestigia deleantur. cogitacio vehemens et assidua. Quam turpe

Qua triste qua miserum postremo
quam breve quam labile cuius
nichil sit omnino quam difficultatibus
tantis appetitur quam facile quesito
quam melius est impleri aliter
atque alijs vijs illud contemni
penitus posset atque abici iam
que verum vilissima deputari
a multos postea curavit pudor
et maxime quorum animis accidit
ut obiciatur infamia irrisio que
dum que se digito signari vulgi que
fabula fieri dolent. Dum sibi
oculos reddit rei feditas senectu
vacua plena delectatione plena
periculis plena doloribus ac peni
tencie causis. Ad extremum
prodest excusacionibus ac aliis operibus
reiectis veras idem. Nichil sig
naticia nichil sellas age nil
satis nichil denique nisi solam
levitatem animi liberumque iudicium
esse enim egrotantis arbitrio ut
sanus fiat mox ut bona fide
velle cepit et blande compeditu
dinis dulces nexus abrumpit
laboriosum certe sed volenti po
ssibile est quidem ut gravissime
ait Cicero illud quod in omni pertur
batione dicitur demonstrandum
nullam esse non opinabilem nisi
iudicio susceptam nisi voluntariam.
Etenim si naturalis amor esset et
amarent omnes et semper amarent
et idem amarent neque alium pudor
alium cogitacio alium sacietas de
terreret. Nempe hoc ultimum sacietas
in remedia aliquibus ponitur
ab alijs autem amor novus ut clavo
ut cessent vetus amor quasi
clavo clavus pellitur. Id quamvis
Artaxerxi persarum regi quem assuerum
sacre vocant scripture et suggestum

Talis amicis et effectu utili depressum
auctor expressor sit iosephus de
eventu quidem non litigio de el
eccione perunctio. Itaque duo hec
utilia fortassis interdum certe
semper periculosa crediderit sive
que horum aliquo remedijs con
valescas ad morbum cuius recurrendum
est. licet ut nisi fallor sic omnium
ac maxime sit valitudo et forma
elegantes opes ocium innexa ut
corporis. ergo sit cum morbis con
traria optime medebuntur. Egri
tudo deformitas inopia grave
negocium senectus errorum immi
nium castigate eximia licet michi
sit ultra dura quidam sed pre
magnitudine pestis optima
remedia etc.

Nati sunt michi filij
generati malum pondus
quam domesticum filij sunt
michi nati laboriosa
uxor laboriosior amica laboriosi
ssima demum plebs. Nati sunt
filij dulcedo amarissima et fel
melle circumlitum. Nata michi
dulces soboles fonte tibi
nam curarum domi natum credito
numquam sine metu atque angoribus
vitam ages filios genuisti
Nec timere nec sperare nec vota
facere noveras. en disces tuo
periculo. disces et parentes orbos
miserari. disces et in brevem vita
multas curas texere teque lon
giora negocia ordiri disces
hijs qui nichil ad te pertinent
torqueri. que visurus numquam
sis disponere. ad postremum disces
amare plus alium quam te. disces
ardentissime diligere te prohibisse diligi

duras artes ꝯ filios habeo
Nunc primum intelligo incipis
q(uod) ipse debeas parentibus tuis filios
procreari ~ sensisti arborem in transitu
percolenda studio que te diu
vires exerceat cuius nullos
forsitan aut seros et fortasse post
obitum fructus speres filii michi
sunt Si boni sunt iugis timor
si mali perpetuus dolor uteri
plane ambiguum certa cura
Habeo filios Habes unde
vivus doleas mortuos agro/
stans habes et unde sepius mori
possis filiorum scilicet sed bonorum
Quanto meliores filii tanto
periculosior condicio tua est nescis
quam dolendi materiam congeredo
gesseris quos lacrimos additus
in tuam domum patefeceris quantum vite
vis mortis miserie q(uam) plures
O misere matres ait Statius
o miseri patres dico ego Optat
per filiorum sed optanda tibi mors
integre est ne forte vivus esse desi/
cias q(uod) delectat et aliquam cum
Nestore a socijs queas tuis tam
diu vixeris ꝯ Votiva felix letus
q(uam) semper flebile felicitas anxia
sollicitum gaudium et sepe mestum
gaudium felicitas misera posse
multos illustrium pferre quorum
felicitati nichil magis obstitit
quam q(uod) filios habuerit etc.

Infans festivus est michi ~
Caveto ne ista festivitas in
dolorem desinat et quo tibi
prius letior infans tuus
fuit eo mestior sit discessus
ꝯ Infans est michi bone
spei Quid si sit nullius
rei caducas dulce alias
Etas illa sepe in ipso flore periit
ut qua nil dulcius sit vel michi
amarius ꝯ Infans est michi blan/
dissimus atque multiloquens Ne
ipse blandicie vitam in lacrimas
vertet est dulcissima fateor infantiles
aspectus et alloquium ut que est
apud Stacium tampinum sit rei
vultus et verba interrupta ligatis
nodis que dum audiuntur mulcent
dum audiri amplius non possunt
cruciant nec sine sensu doloris
ad memoriam revertuntur Sic
humanis rebus sed in nulla magis
dulcedini oppositus est amari/
tudo ꝯ Delector filio infante io/
cundissimo Non prohibeo delectari
ne nature obsistam sed in omnibus
modum quero sine quo nil bene
agitur Volo te prius gaudere ut
ꝯ dolendum fuerit possis et prius
dolere et moneo cogitare facile
fieri posse ut arundineo baculo
innitentis ut cadaver te pariete
relinquens Cum sepe dixisse fertur
Adrianus princeps in Elium
virum pulcrum puerum sed fragile
adoptasset et scitum tamen posset
Marcellum illud Ostendent terris
hunc tantum fata nec ultra sinent
Gaudeo de infante meo Sic
gaude ut dolituros sine ille
ut dixi acerba morte defugiet
sine q(uod) in multo gravius q(uam) q(uod) sepi/
ssime accidit Ex gratissimo in/
fante sit ingratus et inobediens
adolescens ꝯ Multum gaudeo de
infante filio Nemo tam stultus
agricola qui de flore nihil gau/
deat fructus est expectandus tum
gaudendum modice inter tempestates
grandines et uredines medendum
sunt fecundum q(uam) metu gaudium

Insignis e forma natoru
R tibi tua forma cotonnia
dam me docte didiasti qnti
aliene sis facturus itelligis
forma filioru magna e
Ad agitum maribus distincte
feminis qz puraninum iam
pridem pulcritudo et castitas
raro cohabitat nam nec
volut vix si velit liceat tu
quamvis oia tes i pmis pudicicia
hodie male tuta e presertim
ubi forma egregie iuncta est
Aut quibus invidetur sed intra
suos fines sese tenet invidia
dolet irascitur nichil ultra qd
illos ipule int multorz odia
femie fide pectora et adultera
iconcussa viguere tirande q
assidue placato mari navite
pro plurimas salinis lucrabus pterit
mercatores Nec pirata illis
nec hijs pdo ab vinis Quam
tu michi formosa itemtata
dabis casta licet obsidebitur
obpugnabitur Cunis annis
muliebris corrupcionibus tot
restet Admonetur in viris
pale blandiciarz machine q
innumerz et latetes subterra
frandium cuniculi si hijs artibus
no pficitur manum hibas vis
affertur si fide queris formosas
raptos ad memoriaz refer fora
multos temptavit ac temptando
probavit quos fora stravit et nobili
trivme ipulit vel i morte fuit
apud hebreos extitit temptatoris
acerrime ioseph sed distincte
providencia celestis igloriaz vbit
Apud graios ipolitus atqz bello
rofon apud nos spurina ne
temtaretur ipulus p maribus desgravit
Non apud primos virgo thamar
no apud secundos graiam pene
lope no apud tercius lucrecia
tuta fuit no apud omnes plurime
vel temptate passim vel oppresse
sunt sub labilis forme et caduce
fructus qui prope no opulentas
tm domus sed gentes urbes
et magna no unqz regna everterunt
Note sunt historie certe nisi for
mosa adesset helena troja
mansisset incolumnis Nisi tam
formosa lucrecia romanum regnum
no tam velociter corruisset nisi
tam pulcra virginia nec tam
cito decemvirale illud imperium
defecisset Nec appius claudius
tantus legifer romanus libidine
victus forma incestus vitam
invinculis finisset Denique si
formose minus amabiles fuis
sent alie no tot rapte aut decepte
tot probra tantas qz animi
ruinas exorte pudicicie ceci
disset Nunc effectus fore bonum
quos invenies tenuissima ut in
contrarijs comperies Formosis
simus filius est michi fora
intellaxime magna cum libidine
excitabit elige utrum vis aut
neget et amantis ipso oculis
aut annuat et claudio gla
dio pendentes Castitatem exitus
morte adulterio aut nichil
preter exigua lecti morula consueit
et hec sibi dulcia illa et excellens
fora contulit In hoc ergo ut
ireliquis mediocritas bona
Si extremorz alteru eligendu
esset forma gracior sed gibus
turior e Est michi nata pul
cerrima Circumspice insidias
vim cuncto Jasone putas
aut Thesen aut paride vincere

Mille sunt ff filiam habere sollici//
tudo est labor forma addita
metus sit que nisi morte aut
senectute non fugias Nuptijs
namque alteras in domum metum
transferas non extinguas Specta
natorum forma glor et exulto
glorietur forma sua iuvenes
vanum utique sed volgare est Gaude
aut sene forma iuvenum suorum
qua vanitate plena ni desperat
obiectam que periculis videt simul//
tum probris et infamie primum
Celestis filij forma est legisti
rector Yliadis homerice librum
quartum et vigesimum ubi priamus
de hectore suo loquens non inquit
apparebit mortalis viri filius
sed dei dixit hoc ille sed achiles
ostendit hominis illud mortalis
filium esse non deogit dei et tui
ut filij celestis forma quam
memoras memento eripi sedal
que sit Et dum durat quanti pretij
sit extimacio parva est hos crocus
tu et hac migras privus aut
incoditus et rati instarie hostis
pit formosissima michi filia
Et ut nil aliud sumptuosissima
domus erit in hanc

Est michi filius vir fortis
quanto ille est fortior tanto tu
timidior sis quam in illos enim
hostes plura pericula quam in se
consciles quos est viros fortes congerit
fortuna nec invicti rete enim se addit
ceciditque in spectaculo illi se obicium fulminanti
vere memoria pretendo temporis fortissimos
sed aut violenta morte consumptos
videbis Fortissimo filio ascende
fortitudo pulchra ubi sed comitata
casibus varijs patris lacrimas instruxit
se boni habeto virtus mors vitia vis
fortibus contigua re Vir fortissimus
est filius Est qui patre libertate for//
mose strage hostes sibi decorem tibi
fletum metum semper afferat
Natus michi fortis at
magnanimus est Ad quid
aliud interfecto filio Troiano vel

Ad quid aliud interfecto filio Troiam
genuit nisi magnanimum bellice
laudis ardens pater evander in
pallante suo nisi nova gloriam
armorum et pulcre decus pre
certaminis Quid aliud priamus
hectore parens monet Nisi ve
Achillem solus expectet Quid
ve aliud hic ipsum mater anxia
precatur nisi ut fugiat bellator
virum Quid denique aliud uxor
hectorea post viri morte fati
ignara timere se dicat Nisi per
ditate viri unum et fervore
animi non se tacite coniugem
bellatorum sed ceteros pauperes
pro ipsum iam cum abducere primi//
dabat ubi ante ad bellum
suis urbis alloquitur demoire
corrumpet te tua vis neque mi//
sereris filij parvi et meimi//
sere que cito vidua tua con
Quid postremo genitrix a//
chillis pro nato timida dum
dicet iam pelago terras que
menus querent per achillis Et
nollet ipse sequi dum quod illum
fustu iam feriendis belli mo//
tibus exemptum et in bellis muli//
ebribus in regio iuventutis virginis
latebris occultaret Quibus hos
quidem fletus et hos metus
nichil aliud quam marcia vis
et virtus animosa peperat Valde
magnanimus michi est filius et
Magnus animus sine magna
potencia stulticia magna est
Magnanimitas vallorum est paucorum

Quamvis et qui potentissimi
videntur quam sic fragiles. Ista
etiam post mortem sed sepius morte
delectat. Ut brevius dicam quicquid dici
possit nil debilius homine nil
quam superbius. Filius est michi
magnanimus. Gaude ergo.
Habebis magnorum conatuum
plenam domum ocii vacuam et quietis.
Et sepe optabis non tam mag-
nanimum filium habuisse. Constans
clara est fortitudo magnanimitas
speciosa. utraque vero laboriosa et
turbida. tuta modestia et tran-
quilla est. lxxvj

Casta michi filia est.
Iocunditas et tran-
quillitas magna sed
sollicita. Quanto enim
castitas maior tanto in ea vigi-
lancior libido. Nichil tam de-
lenimentis invaditur quam que castis
excubiis et feminee pudore fal-
latum est. Concesso calle corrupto
ut sequimur et promissa reprobis
promittuntur. multe corrupte rei
familiaris solent esse custodia quam
insignis nate pudicicia est.
Est ubi res optata rei prohibere
materiam prebet. Magna Lucrecie
forma fuit. sed nil eque spectata
matrone nobilis castitas ve-
sanum iuvenem adulterum vio-
lentum stimulis egit ardentibus.
Sic bonorum dotibus abutitur
nequicia reproborum. Castitas
filie nota est. Opta ut perpetua
sit. Apud poetam legis. varium
et mutabile semper femina. Et si
Maro non diceret. nunquam tamen
ideo certum esset. Quot adolescen-
tulas pudicicias primum post lascivias

Omnes vidimus. Et ita pueri tibi
viciis cum preterita castitate cer-
tantes ut pudicicie acti quasi
perditi temporis penituisse videantur
quo nullum fedius illo in sexu
atque etate ludibrium. Casti-
ssima michi est filia. Si perpetuam
cognoverit. felicit cuius domi
est castitas. et illi gratias ages
ad custodiam honoris sui totum animum
intendenti. Atque ita intacta inteme-
rata pervenerit. et fateor virum
et socerum deo gratias agas et
gaudeas magis quam si illam
regiis nupciis illustrasses.
Est tamen interim michi crede
quod timeas. cum sit enim in omnibus
rara constancia tum in feminis
nulla est. lxxvij

Optimus gener est michi.
Debes is esse vel
filio carior. Siquidem
filium casus affert generum
electio. acceptum igitur filie fer-
que nepotum debitorem filium
iam tibi dedit. Generum
optimum sors tribuit. Qui
hoc igitur et fidei insignis
et presentis exempla habes unus
tam fidelis patri filius fuit
quam Augusto cesari Marcus
Agrippa. quam Antonino pio
Marcus Aurelius. erga quem
usque ad ultimum sue vite tribus
ac viginti annis ita se gessit
ut nec amore eius ac
filia sed imperii quod successor
ut filius fide pietate ac sedu-
litate meruerit. Ale vero talis
erga Claudium fuit Nero licet
is quoque non provenientibus initus

ingenio principum filiam nactus
et imperium vitam pariter et
concordem generum inveni et vidi
vestre successionis aut honorum
competitio concordia hac instigat
cuius illud non vivere oportet qui
sibi utilem vitam videt omnium
aut vita obstaclet aliquo forsan
aspiranti aut utilior mors esse
mors cepit seu videri conspiratis
quibus atque affectus amorum oculis
tu quam mox omnium erumpit Quamvis
sane inter socerum ac generum
esse possit discordie ut sileam
antiquas danai fabellam et
numeriam socer et generum
vinctus oblitum habunde cesaris
atque pompeii notissimum exemplum

Secundas nuptias cele-
brabo Si nosses ad
liquidum quid esset femina quam
re de illa magis scribunt
viri ne quidem primas nuptias
celebrasses Secundas nuptias
celebrare est animi Si non te
plene nuptie domuerunt iam
secundas celebra si ne te ille domu-
erint celebrabis et tertias
Secundis nuptiis intendo et
cum e primo coniugio prolem
habeam noverca superinducit suis
manibus sua ... mittit
... si iuventa viget aut
libidinosa sollicitat senectus
qua nichil est turpius posset
forsan ut cibilit hoc potius
quam honeste dici posset quam
fortassis utilius nisi vel pietas
materna vel divina lege ve-
titum esse connubiali obsequio
obviere quam novercalibus odiis
domus tranquilla turbari Quod

Tito et domitiano susceptis
filiis vespasianus prudentissimus
princeps fecit et etate hac ste-
phanus columniensis haut in-
celebs inter principes memorandus
Secundas nuptias intendo
potes id quidem secundum leges hu-
manas divinis quoque legibus
patientibus magis quam laudantibus
Nota omnibus que de hac re paulus
tractat apostolus Certe etiam apud
gentiles ipsos quibus laxior
fuit talium libertas primis tamen re-
potius quam probatum intelligere
est si quis vel vero matrimoniorum
experientia qui legittime coniugata
temperantie signum esse viri maioris
crediderunt quem amplexus Ieronimus
multa contra secundas nuptias
tractat scribat non est presentis
brevitatis conscribere Quamvis
in feminas non in viros dicta omnia
videantur et haut dubie sexus
ille maioris sit debitor castitatis
ac pudoris plus tamen prudencie
ac constancie debet fieri Secundis
michi nuptiis opus est et amarer
nisi mores uxoris noverit Non
tamen superflua sed dampnosa etiam
vobis necessitas efficitur in vo-
luntatis ... sed ad tese-
nandum uxore opus est altera
Secundas nuptias festino
Age dum fervor durat
tu refrixerit dolebis Non notasti
quam dulcis est sopor iocatus cubili
solum illum fedit et miserum actum
cogitans qui tuist et vulneratus est

Natorum sobole paganum imperiis
honestior augusto hec
quidem multa quam superior
et tamen sepe victum pagano
qua sobolis utilior fuit

Illa dulcia mentis solatia· hec amaris
curis animum implevit. Nuptum
natam dedi· R· provide si quam feliciter
et filiam servasti et filium ut non
ducebam· Nam nec filio melius vertisti
si nunquam· et illam perdidisti et tibi
hoste tirannum filia quesivisti
Viro filiam collocavi R· Voraz
dulce pignus ac suave tibi ex
ceptum alienis labiis invexisti
at si malo gravi foste quod alium
pelliceres te et lenasti Filiam
viro dedi R Noli nimium hinc
gaudere simultas anxie et infelicis
vite principium fuerunt nuptie
ut lete omnia succedant operosa res
est communis· laboriosa colonia
durum quoque negocium quam curabas
misisti Nascentis filij dos illi
similis statuitur· sonus curarum
singe non nasci· et idipsum miserum
molestum quod sit· fecunditas onero
sam sterilitas odiosam faciat
et maiusse tecum forsan optabit
pietatem quam hac tuam oderit
Filie virum dedi R Vir sese sine
vite principium actuose· sarcina
rei familiaris gravem mundi no
ticiam· experienciam suspiciens· filia
virum habet R Ut perdidit liber
tatem virginitatem requiret. Non
equa permutacio· Dedi filio vx
orem R Gravior est emissa intus
quam emissa filia. semper intestinum
malum periculosius externo est
patefecisti arte hosti forsitan
ad prospecto perhapi iam nec solum
verum domi hostem refert qualis
intraverit Quosdam filio vxore
quesivi et divite et formosa
R Cum quod sequitur superbiis et
superbiam importuna et coniugij
vite quam tue emulam. Sit forsan
Ut mirum vetus est bellum· nec
soceri maior est gratia sed metus
una est amborum causa· Nullus
autem tamen primi loci appetens
quam senium· illud sibi filius
nobilis intellectum iudicibus qui ne
ado voluat et quam oret· hanc·
dispalis coniectura est Vxore
filio dedi R Et si sibi an morte
illi tedium tibi quam dederis· an
utrique clandestinum forte dis
men consulte virorum secedis quam
plerumque consorte fastidio· quedam
veneno ferro quam alie peremerunt
Quot habebat filios Egisaus
sed mirum nullos habuisse in
venta est que parsiti libidine
dominandi· et feminine fortibus
patencia· quo maturius virum
se regnante cerneret· genitori
ipso causa mortis cum fuisset ipsi
ceci corpus mirum agere se
patrum mentes· quod spectare dum
soceri· Nuptijs filie celebratis
gaudeo R Quoties hanc
celebritatem dispar sedat eventus
et cantus et epulas et choreas
luctus sequatur et lacrime
et tumultus inceptum omne
gaudium immodicum· ex hijs
presertim rebus quibus dolor
oriri possit et soleat·
Vxore filio R Et filie virum
dedi R Sarcinam permutasti
alienam tuis· alternis curam
cumulas curam feres lxxvij

Nepos exsilio natus
est mihi R Ingens autem
filiorum ingenijs cura est
hi fine et meta aliqua
sunt ultra progreditur· nullus solli
citudinum modus est· et exsilio
natus et exsilio nascetur

Omnes denique tunc nascuntur in
pena quorum nullus cohorrescere posset
seu pgere posset intelligis Ille
quidem hircistici penes populi
si sit affectus tunc ex premotu ptm
vite tempus implesset ipsa ipso
sarcina curarum tabescens fessus
senius incumbet. Post enim seminas
in eos qui et sacerdotes atque rabi-
les suos de sanguine paucis
senilis sereda et eo amplius
virorum bellancium milia pro-
die vnus et nepotum exercitibus
gloriam equitibus et si forte
aliqui sunt felices innumerabiles
miseri sunt oportet Ratio Ergo
amandi sunt non filii tamen nec
nepotes sed omnino omnes homines
amandi in una illo in quo fratres
estis omnes nec tamen tamen
nec immodico gaudio indulgendum
nec et in prius contrariis crudelis
affectibus aliquis te gaudio esse
penitea pudeat quod Ratio ut
parvulum valde dilexeris virum
valde oderis quod perspe accidit
Natus est michi nepos
Ratio Quid per hoc quam faustum putas
vel nepotis turpitudine vel ni-
forsitan infaustum quemque dicturus
es. Ratio Quid quod tibi natus est
tibi mox forsitan moriturus
et plus tristicie allaturus est
quam attulerit leticie Multi sunt
varij subito sopiuni huius casus
sed infancium omnium fores veniret
qui nascuntur. Quamvis genus
terra non capet vineret dico
non semper nam si id faceret
homines non esset sed usque in
senium usque saltem ad legitimam
etatem Multum est magnum gaudium
de re brevi utique et incerta quo-
nam evasura sit Ratio in filijs

Et in nepotibus vnum est sed eo magis
in nepotibus magis quam in pronepotibus
quo a radice absunt longius
Ratio Natus michi nepotes ex filio
et filia ex sorore Huiusmodi iam nunc
ad te pertinet. hoc gaudium habent
pribus cura cede Natus est mi-
nepos ex fratre Et Olimeo Senece
lucanus non exigua pars hyspanie
facundie Et micipse Andarum
regi Jugurtha non ex fratrum inter-
fector Natus est michi nepos
ex sorore Et platoni Crissippus
ex sorore nepos ac plerique veluti heres
fuit Et pietatis nepos Alcibiades
turbator patrie et bellorum grecorum
concitator Et tarquinio superbis
brutus qui regia illum sede de-
iceret vir magnus et patrie
utilis sed adversus avunculo
Natus est nepos ex filia Ennio
pacuvius verecundus ac summus
vir nepos ex filia et poetice
successor fuit Mathonis aut
uxor Commodus imperatorum indignissimus
tenuissimus quam homini Est michi
ex filia natus nepos Romulus
Remus quam minoribus ex filia ne-
pos Olim maternum in albarum
regnum restituerunt Numa Martius
ex filia nunc nepos a-
tinuit regnum rome tenuit mag-
nori gloria Cirus aut Astigis ne-
pos ex filia maternum avum regno
expulit medorum que historie
eo tendunt ut de hoc nepoti
ortu gaudio pari sit tamen posset
et metui Ratio lxxviij

Adoptavi michi filium Ratio
Adoptio pedissequa est
nature et tunc illa sit no-
bilior hec cautior quia
illa sine consilio gignentibus casu
quodam hec adoptandis certo iudicio

Gaudium. Adoptione bonum filium
adoptaui. Dedisti id quod si
neglectum non ut genitum sic re-
latio excusabilis. michil id in
coniuge michil in fortuna quod re-
torqueas. Filium adoptaui.
Oportunum hoc nature subsidium
cuiusdam repertum iure vtile multum
fuisse pestiferum constat. Bonum
filium adoptauit Nerua sed Tra-
ianum in ea adoptacione decep-
tum quibusdam scriptoribus visum scio.
Nam Augusto Agrippe nepotis
adoptacione conuentum mors
secuta testatur. Abdicacio Tiberii
aut nulla adoptacione nulla successione
non direptum sed suorum mortibus
pene coactum vides. Hoc et sermo
eius indicat et prefacio testamenti.
Aut inutilis ipse eo paulo ante
memini prefatus felix adoptatus
fuit qui non filium sed successorem
dracone veneno filios quos suis
tunc sit. Quod et si melius adoptet
ita viue. neque melioris filios
adoptasse quam genuisse. Sepe
tamen meliores adoptantur quam gignuntur.
neque id mirum cum illud experiencia
et consilio eminiatur. hoc nature.
Sepe aut contra. non peiores modo
sed pessimum omnium adoptatus. fuit
enim et ambigua merx est homo.
Ex prefungium bonum habes.
Karus est prefungius bonus valor
est vitrix. Bonus est prefungius
michi. Ut sit bonus quod ad te
nisi forsan ut coniugis proprius
gaudes. tibi enim quod vtique aliena
consulit. nisi ut morum si quos
genueris pendat ignominia.
Prefungius est michi optimus ac fidi-
ssimus et nulli filio secundus.
fieri id quidem potest. tali Augusto
fuit Auidius sed non clarus

Talis Nero etc.

Excellenti preceptore glorior
Adhuc nec dum desinis
gloriari. quasi ad te eius
excellencia preceptoris tui.
Crede michi quod sepe itero. alia
te sit oportet. quod te faciat glorio-
sum. preceptor gloriosus excellenti
Omne illum interim rebus suis
ut vides uti. et si libet etiam
gloriari. summus ac si excellens
est vere nimie id fecit non sit. de
te aut post videmus. Est michi
preceptor insignis. Qualis tu
discipulus sis expecto. Alioqui
enim quod unitatem non habeo. quam
multos stultos atque ebetes fuisse
putas solam seruatis a plebe
Vna multos alios preceptores velle
precipiat in altum euolasse ut pre-
ceptores fierent aliorum quam precepto-
ribus caruisse. Nullum vigilio
preceptore legimus. Cicero suum
laudibus amplissime celebrare
voluit nec valuit. Oratius flaccum
de suo michil nisi plagosum dixit
verum puerilium credo meminit
Plato et si ut supra memini socratis
magistri gloriaretur. Maior tamen est
gloria socratem excessisse quam sub
socrate didicisse. Habeto licet
preceptor est michi. Gloria preceptoris
vtilis discipulo potest esse gloriosa
non potest quin etiam quod mireris est
quod tibi famam minuat et infamiam
exaggerat. iactacionem excusacionibus
quod additum prelucescit. Cum discipuli sti-
tueris preceptori debitum. quod ipsi ignos-
ceremus tuum est. Est ergo non
vnde glorieris. sed vnde aspicies
ad gloriam. Est denique non quod habeas
sed quod speres idque non sine ingenti

Tuo studio ac labore. Est michi
preceptor assiduus vir clarus
Si doctos viros ipsius spec-
tare vel alloqui doctos faceret
et paucos virtutis ac doctrine cu-
pidos videamus. magna turba
eos esset sed importuna frequencia

Insignem discipulum pene
sed maiorem tuo obtulit
Importunum negocium
puerilis ingenij. ad equis
viribus ingenium coaptare
et cum eo infante devius
oculos alter annis habe ad
illius tolleranciam illectum
tum vocem quoque submitte.
Est discipuli plures sed comm[uni]
labor sed curiosus laborum. ubi
comune hinc illinc. ut quoque ait
satiricus tot puerorum obstruac
manus oculos quoque hinc trementes
Unus is quoque clarissimus est
michi discipulus Unus clarus
discipulus multis te iudiciis ab-
sentis obiuis. Cuius illa deliquerit
in tuum caput redundabit En doctrina
sequimur en facundia en mores
in hoc ingenio conspice. Nulla quidem
ingeniorum certior effigies
Discipulum sed nactus illustrem
Hic ergo magna spes est
glorie. perfecto ingenio illius deserta
Et tunc dabitur tu ut plu-
tarchus presertim Adrianum princi-
pem discipulum suum scribit. Sermo
publicus delicta discipulorum
refundere soleat in preceptores
quoque multi ut legimus passi sunt
Et sunt quos quinquilianus et
seneca et ipse plurimorum sunt sortes
Preclari discipuli curam
suscepisti Melius sed modesti Cura
est vana claritas sine virtutis radio

Nulla Magni discipuli cura
gero Crispini congrederis
estimere. sicut ut pueros prosis
sic ut partibus placeas illic at
rei publice racione reddas. quoque
de tuis manibus exiget. Unde quoque
illud tibi creditum custoditum sperabit
Pueri nobilis michi cura
commissa est Suspecta est etas
et suspecta nobilitas. illa suadet
in memore hec superbiam Puer
michi creditus me veretur
Quid dices cum despiciat adole-
scens. vir fortasse vix noverit
Nota fides pueri nota constancia
est Puer michi creditus me
amat Incepto picti imaginem
impressisti. illo crescente delebitur
firmius amor solida possit etate
Clarus puer et docendus in
parte venit Inquieta sors evenit
ambiguum quedam ingenia nullo
studio eriguntur Est ubi sit impressa
preceptor opera. puer tamen amittit
docile doce indocile ne fatiges
ne vel illud tecum sit frustra alterius
egre vivat ars natura Discipu-
lus ferox nec indocilis contingit
Et si in lubrico stes atque in fluxo
sermonis age sed fideliter commissa
Si plena etas accesserit pollicitis
meminisse Alioquin sua erit obli-
vio fides tua Magnum satis ipsa
sibi virtus est premium Conscientia
bonorum operum nichil est dulcius
Non te retrahat ab honesto desperacio
priorum. quia nullius etatis in qua
vita recte factum premio caret
tamen ut sapientibus placet fructus
uberrimus est fecisse atque impletas
meminisse Iuvenem discipulum
magne spei Et magne sollici-
tudinis. et perfecto si bonus fiat
illud tibi tot gerunt lingwa
peperit Sin malus hoste quo te du

Cinuisse recordabitur adeit q
discipuli claritas moses quam il
lustrat spero Modeata claritas
oculos delectat. Immodeata perstringit
presta nullus te nisi tu lucas
illustrabit. et si detegat verum
lumine abnutra te q Magnus e
michi discipulus Ego maior
puto quam Seneca preceptorem alios v
preterit alios in absorpsit discipli
magnitudo. huius Plotinus fuit huius
scopulus re lxxxi

Habeo patrem bonum
bonum nosse tam breue
patrem habeo optimum
Aut ille luctum tibi pariat
aut tu sibi q Indulgentissimus est
michi pater Si nature ordo ser
natur. magni fletus hereditas te
manet. illum qui si preuertit P
adhuc habeo Utere sedulo fugi
tiua iocunditas per senex pater
habeo grandeuum Non est longi
tempore. festina capere fructus
extremos. tamquam exarsione virgini
ruinosa. tanto latere inherere quam
potes. cupide illic vide. cum
confestim habiturum. cupidinis q
audi. et extremos monitus me
mori mente recondito desiderium
quam iter acturus veluti necessarium
summitur egebit illo consultore
nequeas quam cum nec inuenies domi
Patrem habeo decrepitum Extrema
nouissima pietatis officia. et in
illum congere dum licet. Si quid ne
omiseris dolebis semper Patrem
pium habeo Habes qui cum mori
incipiat post vince metuat
Habeo patrem optimum Habes
que prius habere desieris vie ag
nostas. habes et que perditum su
spires

Amantissima michi est mater
hac tu illi magis pa
nor desiderium quam meritum
Mater est michi amantis
sima. Maternus amor patris
intus vehementissimus. Utque fluc
tantis quod ut vix cum nisi rara
admodum filij pietas equauerit
preterea tu aut putes et filios
de amore ac pietate certamine
vincat. quamuis largius caritatis
fons celestis affluxerit. hac ut
nisi vincere saltem sic putes
nec dum adolescentiam ea est
pietas aut maiorum reuerentia
que sparte aliud cogat Esse
forte preter spem euenerit illam
uteris celo gratius spectaculum
fungi queat Est michi mater
optima Esto illi bona saltem
filius. scito te illi summum pondus
ac tedium fuisse. de hinc acerrimum
dolorem. post continuum laborem.
trepidam quam sollicitudine conspecto
uteri aliti. utrumque uberum. est
illi sompnos quoque seu cibos
seu iocos tuis fletibus ab
rupisti quod aut metos a dolorem
tuis casibus pepisti. et fortasse
non numquam periculosa quam gaudia
Sepe enim ut dolor filiorum mortis
sic gaudium vite improuisus matres
madri compulit patuit hoc
ultimum eo clarius die. quo
reliquie cladis ad trasimenum
accepte romam sparso agmine
repetebant. Due matres filijs
quos tacite cecidisse referentibus
crediderant. conspectis in spati
gaudij non capaces efflauerunt
spiritus. huius atque alijs est sicut ut
nulla inter homines maior est
ingratitudo quam qui matre amittitur

Quod hunc annosi et generis
quociens hanc aspicias sic tra
mecus cogita unde venias a
quo pergas qua te angustia ha
bitaculo amiserit qua angustia
excipiet de utre matris pre
teritu terre matris omn festas
int utrum ergo laxantibus
anim atque reputantibus superbie
atque avaricie frenum stringe

Plures fratres habeo
fratrum nam parentes
fere semper amant
fratres saepe invidant
saepe despiciunt rara
ideo fratrum gratiam
nasonis ore vitas
clamat ubi et fratrum et filiorum
omnium pene nisi putu notatur
inpietas fratres inichi sunt optimi
Miror plane bonos esse
satis est saepe enim mali sunt aliquando
et pessimi eo quod periores hostibus
quo minus contra domesticos
insidias est cautela Cenatus aut
sit amor fratrum ne latentes
eterna veri putes leda satis no
tissima paria Miremi thebani
fratres ac romani edicat quod
infamia cur unius urbis potius
quam totius urbis sit non video
primos mundi fratres aspice alter
alterum operuit manum nec dum
velatum horrendum scelus audis
siquidem fratres contrathebes rex
mencio est habita fratrum
parricidia in parte ac sic in flan
admissa tamen saepe suos fratres
trucidasse legimus nos veritas
tanto ac talis sanguine et regum
male partu stabilire et metu
omnem ius consortis extingwe

fratres boni sunt Non dum
punito primomini dimissit tunc
excepit dignitas igitur amici
amico amicum probat solet Magna
saepe que videtur par parvissimi
amici si adhibeas lis erit Pij
sunt fratres celibatus forsan tuus
et orbitas illos tibi conciliat
coniugio tuo detegentur sed plerumque
melius per successores amissa
que in paterne sortes quam multa frati
docuit Amantissimos mei fratres
habeo debet id quidem ita esse
nisi livor obstet aut timor aut
cupiditas et habendi sitis dum
nimis humani quam iuris dum
explere studet inmemor est parentes
enim filios quam conditores sit amoris
coniunctio tanta dispar dimissa quam
mores sunt filij et si cito fratres
sero agnoscant parentes et si filios
statim amet sero illos sepe eas
in senectute suscipiunt fratres autem
nascantur et post natus sunt in
eodem domicilio eisdemque incunabulis
eo parentes versantur ac amoribus
illius licet illuce editi sic vi
tissime crevit uno cibo aliti ipsis
cum pentibus isde socijs ipse ludis
isdem preceptoribus ac nutritoribus
assuefacti sunt pubescunt pariter
adolescunt undique putas multis
quam et validis nexibus vinctus
amor nisi hos adventicie solvet
cause dure quam nectis appareat
fraternalis quam commune est adeo ut
nesciam an fraterno ullus ardentior
esse maior debeat an ullius odium
illatius sit an indignacio ulla
vehemencior tam turbida semper
tranquillitas tam pacis inpaciens
mens humana Equos prius quam fratres

habeo. Serva illos castitate
innutritas ac pietate delicatissi-
mas res. Et amor difficile queritur et
difficile perditur. Sed sorores
habeo bonas. R. Et hanc partem
sed iocundam ac fere adolescentum
propriis labor quo se etiam pu-
eris exerceat. Unde perpetua
pietatis atque indolis fama
querant. G. Bonas habeo sorores.
R. Cura ut ille bonum fratrem
habeant, teque superstite et si genus
perdiderint orbitatem non sentiant.
G. Pulchras habeo sorores. R. Custos
rei labilis vigilantibus oculis
dolos cave circumfusa te procorum
cohors cavebit. difficilis est unius
sorore custodia, quanto multarum, verum
tanto exactiore pudicicie
qua cura esse decet quanto
et preciosior et irreparabilior illa
est. Sane virgineam castitatem
nulla arte melius quam maturo
coniugio conservabis. G. Formose
sorores michi domi sunt. R. Ne
diminuas tibi sunt provide multas
apcius ornabunt domus tue.

Capitulum

Dominum bonum habeo. R.
An habeas an verius
habearis cogita. Sed
loquendi mos est. Sic dicitis
habere ut stabile sit ut tussim
multa sunt que habentur invitis
dominis possessoribus molesta
opes quibus non liceat caruisse.
G. Bonum dominum habeo. R. Libertatem
igitur amisisti. Hinc et illa vox
est nemo liber. Iam neque sorores
de quibus modo agebas, neque filie
neque uxor neque coniux denique
ipsa neque patrimonium neque vita

In tuto sunt propter eum quem habes
dominum. G. Habeo sic omnia despoti(?)
bonum michi et pro se dominum
sors dedit. R. Incompossibilia
penitus quia contraria. Vel si
bonus non dominus, si dominus
non bonus, proprie si se dominum
dici velit. Bonus est dominus
et boni sunt parentes boni fecit
ac filii possunt esse amici aut
semper boni. Alioquin nec amici
sunt. Dominum dici bonum blandi-
mendacium atque adulatio nota
est. G. Optimum dominum habemus
rectorem ipsi fortasse et rei
publice defensorem. R. Cum nihil
actum horum acceptius deo
fecerit. Illud vero non dicam optimum
sed bonum et non potius pessimum
quis dixerit qui per habet optimum
libertatem summum ac precipuum vite
bonum suis civibus eripit, per que
unius explenda voragine que
expleri nequit tot milia miserorum
patris oculis ... Neque
cum et si non iusticia vel misericor-
dia saltem pudor a tam mesto
retraxit spectaculo. Sit licet affa-
bilis sit blandiloquens, sit pessi-
munificus in paucos de multorum
spoliis. Hee sunt enim artes tiran-
norum quos vulgus dominos vocat
ac nisi fuerit expectet. Hec prestigia
attonitis iniciunt luminibus. Hos
hamis ac laqueis pretendunt
escam sic credulos aucupantur.
G. Dominum habeo potentem. R. Is rectus(?)
unus est qui se iure pro domino
duxit et dici voluit. Vitia terre
dux Augustus cesar edicto
vetuit dominum se dici. Ille deorum
deus iste hominum imperator ille
maiestate tenuit iste modestia

denique et superbo populi romani
gravissime corripuit. Sic de ipso
eius scriptum est: domini appellationem
ut maledictum et obprobrium semper
exhorruit. Cuius successore longe
rebus omnibus imparem tamen
observasse comperio. Cum licet
dominandi cupidus titulo tamen
dominationis abstinuit atque ita
inter se ambitionem et verecundiam
medium tenens esse dominus dici
noluit ut qui fieret iniustus esse
cuperet saltem exprobrationis
iniuriam vitaret. Durum enim superbum
que et grave nomen est dominus
illis maxime ubi amor liber-
tatis ac servitii pudor est.
Secutus horum vestigia Alexander
hic romanus princeps ut pirato
sibi non aliter scribi voluit. Ita
ille alter Macedo non dominus
non sed deus dici voluit. Cunctis
scienti animo quamquam tribus latrunculis
una urbe vel alterum vix ipsis dijs
opposita non tamen dominum dici voluit
sed dici homines credebant atque
ad iniuriam trahunt. Dominum vero
vere optimum regem quam optimum
habemus, fuit regem et tirannum
non discernunt Greci. Sed quod poeta
ut de rege loquens ait: Pars
michi pacis erit dextram tetigisse
tiranni. Apud nos autem ut in superiori
non nisi posuimus vite quam species fuit
cui iustitia regit ac regitur
ille demum est verus rex. Alter qui
exaltacione fastigio non salutis
publice speculator sed privatae
libidinis venator vel rapinam
cogitans vel vindictam cupiditati
aut iracundie sue paret et rapinis
atque effrenis animi motibus

Cedit ibi malorum servus durorum
Et si altior auctus appareat sceptro
que aureo veste que purpurea
supplicibus credat utique rex non est
sed potius exitium seu supplicium publicum
iniustis credo. eo quod loca potius
unde liberiores servientes flagellet
atque hos probans illos puniens
auctores vexans et exagitans. Ignarus
quidem passioni obsequens. natum
tamen illius lege qui mala bonos
dedit iustis. iustum dei iudicium
iustis licet ac scelestis manibus
exequatur. quasi equa pii iudicis
sententia tortor servus. Iustum
piumque regem habes propicium. Rarum bonum
et rei publice felicissimus status
nisi pro gaudium futurum metus
rerum quam felicium semper suspecta
brevitas minueret. amissi quoque
desiderium mox venturum cumu-
laturus miserias obversaretur
amicis quanto non tenendum volu-
bile que fortune rotam que nil
prosperum longum sinit. Levat quidem
mali semper consuetudo inveterata
deterius. Unde optimum quidem
semper prosperitas caruisse diffiniunt
quod non diceretur si prosperitas duraret.
Iustum habemus et clementem regem.
Illo superstite mori opta ne
mutatam regni sorte lugeas. bonum
cum bonus raro sequitur. malum
peior sepe et peiorem pessimus etc.

Serenus est aer ac iocundus.
Iam quis arguat ce-
leste numen aut discere
facere illud appenditis
et amore veri terreo potius clemencius
quo nullus stabilius. Aer
serenus ac tranquillus est. Experta

dicto circius nubilosus est ac
turbidus · aut temporibus celo potu
tredis Serenus ac tranquillus
aer est Utinam mallem serenus
esset ac tranquillus annus tamen
utilis quia illa serenitas
stabilis quam tranquillitas qua nec
nubes occupet nec quatiant
venti Serenus est aer
Non serenum omne statim optimum
tamen ut provinciales nubilosos
serenis esse salubriores Et in
hoc occidente plani legimus
oviedi Aer hic lucidus me
delectat Delectant operibus
et factura dei nunc vestitu
nos idem velud annus boni
fonte tota anni delectacio re-
flectatur et rebus temporalibus
eternus rerum conditor laudetur
alioquin attende quod scriptum est
Si videbam solem cum fulgeret inquit
iob · et lunam incedentem clare
et letatum est cor meum in abscon-
dito et osculatus sum manum meam
ore meo que est iniquitas maxima
et negacio contra deum altissimum
Serenissimus est aer talis utinam
semper sit Non semper nos serenum
diu ferre tale non posset tamen
vicissitudo perpetua fuere a
multis et presertim a cicerone
laudata est Serenissimus est aer
atque utinam non mutetur Nescis
qua cito sibi tedium licet serenitas
allatura sit Nil tam delecta-
bile quod non identitas fastidium
reddat Nullum efficacius reme-
dium contra vite fastidia quam
tamen locorum quam varietas · et hac
fovetur et pascitur mens humana
et ut ait Augustinus quia voluptate
rerum non pl' saltem varietate sa-
cietur etc.

Italiam ad portum attigi
iam in littore sedeo
Multi in portu perie-
runt plures in littore perierunt
periculum non evasisse quia
occultior sunt non enim hic loquor
posuit ibi qui utrobique multa
et gloriosa pericula pro veritate pertulerat
neque enim causa parum ille stra-
tator aquarum apud statium
moriens · yemes nocturnas quam
laudat · et experti meliora pericula
ponti Interra fixum Saphe
eo pluribus pateas quo plus
homo terras incolit quam mala
Siquidem maxima pars malorum
homo homini est Hic inde mors
mors provenit unde auxilium
debebatur · ut ... pestiferas
... species quibus caput
terrarum statet. Terras sub pedibus
saltem stabit Ut qui sepe
non sentit ut que antiqua pa-
tria achaya quam et greciam
relinquam et syriam atque alias
ubi et urbes hausere olim
funditus collapse motes et
diverse insule ut omittam veteres
urbium moncium casus ethne et
vesevi apud vos nuper ipsa
urbium caput roma contre-
muit · Cerasque civilis belli tempus
promonstro ... alpes ac
etate gravissime tremuerunt
abrupte rupes altissime solis
radiis in ... asperitus provenerunt
inter hispanie ac germanie
bona pars corruit · vidisti nu-
tantes urbes vidisti solidas
arces atque opida paucis post diebus

Miserabile spectaculum atque terri-
ficum hominum passim strata cada-
vera et pluvio molestiore ethereum
ipsum quasi fluere labi desperata
ruinis utraque ripparum camuque
precipue que edificiis ornatior
fuerat querulis abluente
undis desine iam securus
esse ubi securitas nulla est. Ratio. Tam
Subpedibus terra est. Gaudium. Tam
terra sedes domicilii quam sepul-
cri. Gaudium. Ob terra pervenisse gaudeo
Ratio. Similia similibus gaudent
et terra tu es in terram redigi-
ris. Non diu quidem sed redibis
cito etc.

Iuvat carcere evasisse. Ratio.
Est et hoc fateor intermissa
gratior libertas reddita
quam servata. Sed non omnia
que delectant prosunt et sepe no-
cua sunt dulcia et amara
tamen salubria. sepe non carcer
sed mors utilis fuit. Sepe
vita et libertas inutilis.
Gaudium. Carcere evasisse gaudeo.
Ratio. Sit qui modo gaudebas portum
apprehendisse nunc gaudes portum
evasisse. Carcer multis portus
multis refugium et arx fuit et
in libertate periculis servavit in
vinculis ligata et clausa dili-
gencius asservatur. Nesciunt
mortales certi quid expediat et
ideo mala sua concupiscunt et
assecuti gaudent unde mox doleant
De ve longinquius exemplum queras
vidisti nuper virum illum amoris
et magni potius quam constantis
excepti qui nostro tempore se tribunum
romane rei publice preteri-
tis ipsi tribunii nomen assumpserat

desine variante fortuna urbe
depulsus romani quam principis
post pontificatis lapsus in carcere
bene habitus atque honeste tractus
lena alite evasisse gaudii quam
hostium non precipes ... sed dispersus
pluto moriens carcere superavit
Gaudium. E carcere letus evasi.
Ratio. ... is per rostra turbida litibus
per plateas urbium tumultus que
negociorum et tempestate liber-
tate putas gratularis cum quem
clavis una concluserat mille
stringent laquei. Cumque leti omnes
e procellis portum petant unus tu
nauta mirabilis e portu letus
in procellas redis. Gaudium. E carcere digressus
gaudeo. Ratio. Bonum in hoc ut intelligis
consilium erat neque multum gaude-
re neque nimium dolere sed equanimiter
status seu vite gubernaculum
tenere tanta presertim caligine
futurorum neque tam misera est
ut fertur intra se neque tam faustus
carcere exiisse quociens carceri
libertati prior est salutis.
quociens optata votis libertas
in pernicie et in mortem versa est. Gaudium. Exivi
e carcere. Ratio. Sacior de carcere
multi hominum casus eripiunt exan-
guesque aut sola mors eruit
Gaudium. Molesto de carcere discessi.
Ratio. Potes istuc carcere reverti in
illum alium cum semel exieris non
redibis hoc in tempore etc. lxxxviij

Rebus rite compositis
tranquillos ago. Ratio. Ut
tua navis fluctibus maris
sic animus vite curis expli-
citis portum attigit laborum ac ter-
rorum. Sed non ita est nunc maxime
metuendum. Nescis quod res hominum
non stant quod volubili in rota sedent

Ulterior is primus e tirune
optato cunt omnia Bene agis
cunt oia nichil enim manet.
ante ergo quam felix videatur spei
forte aliquis post locus e mestum
ad extremum luctum Gaudeo autem
magis gaudium loquor verum quo
nec ad vera et stabilia bona p
ventum sit Rebus puisis equanimis
congesto Omnia teruntur equanimiter
labor et meror. in hys igitur
requiescitis. durum caput et lo
dice ferrea et spinoso recubans
pulvinari Spe pari puisa
sunt omnia Expectata puto
mercium navis applicuit piculo
evasisti et extruxisti domum ex
arasti arvum putasti vineam
rigasti prata compegisti area
inseruisti arbores effodisti rivos
texuisti sepe columbarium erexisti
misisti greges in pastua apes in
alvearia semientes in sulcos novas
merces in mala tuto loco collo
casti fenus plena arcula dives
aula cultus talamus referta
orrea frumentis penum puisa dos
filie coniugium nato emisto ppli
gra blando ambitu parta su
fragia puum ad te opibus plenus
atque honoribus stratum iter et
felice te restat ut gaudens fiet
nisi fallor conclusio tua e alsea
vero longe alia restat ut moriaris
Rarum valde inter homines ut multo
studio quesitis multo fruantur
tempore longus labor usus brevis
Apperere rebus cunctibus stabili
instabilis sum Ymo autem rebus
cunctibus tu stes videns ego necesse
nos video rebus ad vota fluctibus
letus sed + Nunc ergo tempus mo
riendi speras ut hic diu aliquem
letum esse. morere dum letus es

Olimque mestus es incipias quod
iam dixi repetens Est enim nimie
tediosa rerum utilium sed iocunda
repeticio. meministi ergo quod apud
Ciceronem Laconi ille ait Cum
tedio diagore leto tunc valde
levibus liz extansus qs au
divisti sup. tu de palestris agen
more diagora inquit. nos enim
celum ascensurus es quod id
qde na qs amplius expectat
animus letus in hac rerum tanta
origine nisi ut letus ee desta
letus esse tristis incipiat. itaque
optime admodum diagoras qui filio
parvit amici spectati quidem
et plandenti populo inter filios
victorum amplexus et oscula
expiravit Scriptum e in libro
noxium acticarum et assinanam
plures gaudio quam tristicia perie
runt ergo qui sapiunt sed
maxime gaudentibus mors optanda
de hac tempore et presertim tempe
presco cogitandum e Illa cogitare
reliquas fecnet laborant
enquiesco Omnes quidem id
patis sed erratis in hoc omes
stilus enim vite in hoc alius
multum quam finis apposito diversus
hec tua requies ad brevis a
falsa e. aut quod e verius utrumque
quod hic requiem sompniatis sic
cathenis vinctus. libertate.
eger sanitate sompniat. sic
sitibus esuriens opimas dapes
heden dies ultimus adest. idque
infestum disturbaturus hec sompnia
Nolite autem falli sompniis atque
opinionibus falsis quibus e
plena vita mortalis. nolite
nobis quod requiem spondere. Ecce
michi tota vita homini per laborem

Corpus Quia q vite visa sunt
suppetunt Superuacua plura
sunt quia necessaria in rebus
sed hic humani animi morbus est
ut possessis assensu celi tanto
studio se oneret quanto vix
exhauriendo debuerat Itaque pere-
grino vaste pungat curnatus
du calta uiti wlt vivit et pro
celo illi terra e Cumulata
sunt omnia iam importuni sed Nam
gaudeo in fine igitur es Cum
pus vita fit a procellosa malo
illius finibus in littore. hunc i
morte vterque portus vite dr
profecto aut magna pars morta-
lium acerrimatibus vite amicabili
anxia intra ipsos apparatus rerum
moritur Nil qz omnia ia vsitatius
quia ut vite studium mortis per-
vertat. paucis accidit ut adop-
tata perveniat / Nihil qz ipsis tam
cito diurni questus opus eripitur
ut gaudij breuitas queda ut
ut accessio sit doloris. de quo
multos in morte queri solitus
notum e Iam pacatis laboribus
securus viuo Et ut visted
ac laqueos secura auis volitat
piscis inter hamos ludit inter
plagas fera Sepe ubi periculi
plus e et pauoris mng artis forme
e ut licentius secat meritum
domuit Per omnia vita laboram
ut in fine quiescere securius
Securitate et quieta tua incipiti
collocasti et vixisti mestus ut
letus moreris. nec impulsio vite
qz mortis qz consilium. nec secu-
ritatis et quietis et tristicie
et gaudij qualitate conueniat
Omnia vidisti congressum qs
instructior vita esset Immo vero

Quibus mors molestior. egisti
plane negocium mediocre. Iam
frequentes adesunt. strati qz in tua
strepunt. aderunt captatores testa-
mentarij. erunt et qui gaudium
simulant. et qui simulet. et qui
tenacem spiritum serva qz morte tracti
strepent. et qui cursim serpet
et qui prostratis ...et. et qui
cadauer aurorum prestulentur.
totum hoc tibi conquesita vindictis
vite conferunt instrumenta. no
ut melius viuas. sed ut comi-
tatior moriaris. no penitus operam
perdidisti. et eam comites lang-
wenti et luctitie suspirii et fu-
neris pompa no deerunt
Congesta sunt omnia quiescendo
est Iam dixi vite requiem et
solacium querebas. laborem
mortis ac tedium inuenisti
Cuncta dispositi prospicitas prta e
Congessisti fallacissime ac fugacissime
spei monumenta. que ubi primo adoleuerit
euolet mestum et vacuum cor relinquens
quemes. Sepe ut in plurimis peccat
longo successit regens labor
breuius ipsa adeo fortassis
ut nulla potius dici posset cultorum
spe studium annorum in momento
excedit Immo tu semper ve gra-
darij sunt progressus. raro vero
repentinum exitus rerum sunt
prolongas curas ad securitatis
Iniciari venisti e Sollicita nimis
de principijs humana curiositas
fine certa no prospicit. densa ve-
neri caligo tellus mortalis acie
frustratur in optimus deliberatio
utique vera sit consummatio fortune
dicam melius dei tuis in manibus
sortes sunt hominum no quas ipsi
vobis loquor vera sepe turba fingit

Sed quas ille sua presciencia
videt. Finis aut e illa vor
stulte ac nocte amaz preciu
repetant cite. que aut pasti
cuiq erunt cominacio orcuida
q mis spes sompnios qz mortalium
intrupat obscondissis haut
dubie est Capitulum

Potencia magna sum
Ergo et vide
potencia multa sit Et
periculis multis Potencia
sum ingenti Et laboribus
infinitis et detestabilibus
curis Multa possid
eo quo plus alios potes et
plus aly iste potencie e plurimum
Quo potencie magis et maius
illa impetum fortune tepide
se exerceat ut primus ulcere elegit
materiam In magna lignorum mole
trepidanaris sevit incendium atq
ypselitas magne via facit adver
sitati Nec facile quemq plane mi
serum videbis qui non valde felix
habitus fuerit non pl ignoti homis
nata esse calamitas Quid volo
et possid Tu ergo neq mali vel
et stato quo plus potencie eo
plus esse negocij imq ve licentie
potencia ingens e qui sub an
et dmtria piget exequi q potentes
adipotencia Seu qui reges ad
summe serutum sunt redacti
vepricosi et lubrica sunt quanorum
gradus ascensum tremulus
vertex precipicium horrendum egre
conscenditur ad eminentem statum
anxie ibi consistitur quam derepente
descenditur Id sit esse non singuli
tum reges aut ipsi sed maxima
eciam testantur impia Nerunt

Multis opibus potens sed
vera et firma potencia in virtute
fundata e fundamentum sed de
tractis quo maior eo periculo
sior structura Quid implere
domus opibus inmat arma
legionibus maria classibus
si interea domestici hostes
animum obpugnant ac expugnant
vis ut te potentem fateatur illo
doma finibus qz tuis pelle aue
ricia vince cupiditatem vince
libidinem vince teipsum fame
atq arc hostes tue Quo na
ista potencia e vince alios
passionibus suis victus funda
menta solido potencia e Quo facto
cum vita ipsa vincet assidue a
quid times imbecillum al de po
tencia disputas de cuius incerti
picultatis Curato ticius nelluc
vis oculcior nil exiguum morsu
aciantis nil extremum tocientissimi
qz hominis sepe potentissimis abstulere
potencia egregie stabilita
est ubi quesso rate tibi an in
fluctibus an in vento an ipsa
ut pibant fortune rota qui
tu amice male sistepta pone
fiducia nulla sit stabilis po
tencia ut q uti ipse exprimam
q sencio Nulla potencia potest
e tr Capitulum

Sed veni magna gloriam
Magna et exigua gloriam
explicetis non intelligo
scripsimus sed locorum augusta
inerciae magna ad gloriam non
esse fatebetis Non terra tibi
ut terra omnis pollutus est
Cuius ipsius parte maximam

Natura fecit inhabitabilem atque
inaccessibilem. fortuna ut temporis
partes. puncto michi id quod ipsum est
instabile fuge que tam rapide
ut vix illam animo sequi possis
due relique partes temporis semper
absentes ita ut altera nos
lubrica memoria altera ex-
pectacione anxia fatiget. ut
omne sic temporis aut diluuijs
aut estu nimio aut peste aliqua
vel celi inclemencia vel terrarum
aut denique per se ipsum lapsu pro-
ita discerptum atque conscisum sit
ut una sepe etas per vel liceat
cominere cum altera licet minus
temporibus quam locis videas
exiguo intervallo notissimum
non agnosci. licet incipiat et que
sunt id genus plurima transeo
vulgata sunt omnia quibus liquido
cernitur quenda licet mortalis
licet terrene glorie magnitudo
Qua condicio mea fert
est
gloriam sum adeptus. Si indigna
breue errore. at si digna grande.
non quod liceat sed quod meritus sis
Gloria quoniam. Gloria va-
rijs bonis artibus non queritur
vide tibi presertim nomine inde sis
intelliges an gloria vera sit.
fama si casus dedit eripiet
Multum est glorie. Cave ne
quam gloriam vera putas imago
falsa sit glorie. In rebus hominum
multa regnat illusio. Plurimum
est glorie. Ut nemo pauper magne
pecunie fama queat nisi ut
fallat Sic nemo ignauus magne
virtutis opinione. Utque tu sibi
conscius quam quod de se alij loquantur
conscientia vel pecunie in arcula

Vel virtutis in animo sit. Insignis
est gloria. Si ex merito modeste
utere ne superbie nota illi affricueris.
si nunquam fuit ne diu pluribus fallas
Prefulget est gloria. Vel mereri
stude vel grave non tum detrimentum
exime in gloriam esse perficit qua
mendacio gloriosum vera etiam
gloria cum laboribus seruatur quod falsa
queritur. cum omnis fictio difficilis
sit. tum difficilima est quia multi
undique observant. Rari nempe
per gloriosi homines propter difficultudinem
obscurum quam vulgus odit. Quoniam
est inter tot hostium insidias latere
presidio cum oculos non potes
vite cauto studio defensos
Gloriosus appareo. Melius forsitan
lateres. Nec hoc tuum. Hoc qui dixit
is quod multa leuiter bene quod latuit bene
vixit. Clarus notusque sum longe quam
conspicuus. Amor abditum penetrat
quod pauci sunt quibus expediat apparere
et conspici. Paucaque fame non notat
ad plenum nostra notissimum clandestini
decet minimum ut precia fama quanto
magis illa minuit notitia vero sunt
homines quod videntur. Gloriosus videor
Fama nube circundata delitescit
si parum proemerseris quo plus glorie sese
fuit eo vero plus erit infamie. Est vera
gloria est. Quod eo melius te nouerit ita
demum ut certum iudicium contemptum
animi tuis in rebus aspicies. Gloria quoque
ut sapientibus placet quasi quedam umbra
virtutis est illa comitatur illa sequitur
quamquam eciam antecedit quod in adolescentibus
etiam in dulcibus vides quos ante perfectam
virtute precepta de illis precibus hominum
claros facit quibusdam vero stimulis
gloriosus modestos quoque animos excitat
atque erigit et impellit ad aliquandam
spem animi suorum. Stultos autem
tumidosque precipitat. Hic superato

Illa redicta etatem adulescentium i
obstinatos senes. Laus quidem sapientis viri
stulto non est. Celsius videns contra prese
nciam esse non posse. Reciproca sunt hec
vis nec ipse gloria veram esse sicut vera
et solida virtus sit etc.

B eneficia in multos contulisse
gaudeo quosdam expertus
doleo. Beneficia in multos effundi
recte animus ita si accipientium
animos inmercedibus beneficiorum maxima premeret
Quam multi meis beneficiis sunt astricti
Cetera se oblivione relaxabit. Alij
forsan in iniurijs beneficia pensabunt
ut tollerarent iniurie non cessabunt, qui
modo audisti apud lucanum de pom
peio querere fotinum. Apud Senecam
vero fabinum de Augusto
Quod non te ad literas atque adanti
quitatem voco. Verbes medias
contemplare, vici omnes huiusmodi
talibus pleni sunt. Huius autem i
gratitudinis triplex nisi fallor
causa est. Invidia scilicet que dum inspecta
alijs beneficia suas dicit lucrias.
ipse collata non aspicit. Superbia
quia se vel maioribus dignam censet
ut proferri sibi aliquem indignum.
Cupiditas que muneribus non
lenitur sed accenditur et dum
sperandis inhiat quesita non meminit
Possem breviter causam totius
mali stulticiam dicere. Ea vero
non longinqua est sed maior omnium
causa est ignorantia boni, opi
nionum quoque perversitas. Que nimirum
postes animi pervertunt superbia in
pluribus et cupiditatibus quibus
nullius obsequium non ostinax
nulla largitas non angusta
est. Beneficium fui in multos
Aristotiles qua magnitudinis
fertur meminisse collati accepti
aut beneficij oblivisci. Que
sententia et si colore non careat

Apud me tamen verus magni
contemptor mediocrium atque
similium est verum. Atque ideo quanquam
egerit magna animus indicio pluri
morum prima sunt animo maiora
quedam et variora volenti. Contra
si qui accepit quos alteri fiat
obnoxius quamvis exiguum quoque
est libertatem amanti atque ad
excellentiam aspiranti crudum vero quis
primum solum tenat quam velit
De hac igitur re amici Senece
dictum probo beneficium inquit
qui dedit taceat narret qui
accepit. Elegant nempe duo
sunt semper etc. seu venena seu
volunea. Sunt hec exprobracio lar
gientis. Hec recipientis oblivio
utraque mater ingratitudinis ac
beneficij noverca. Illam in
gratitudine puto talem. Hec
ipse illa que beneficium in se
extinguit. Hec in multos. Hijs tot
multos aptissime illo vero Senece
consilio medeare. Quamvis bene
ficisti. Ut pluribus non fecisti qui
se prelectos et contemptos dolet.
est autem nescio quidem unde
firmior offensorum quam beneficiorum
tenacior quam memoria. Sepe
singulis beneficijs ad multos
hic singulos amicos obliviosos
et tepidos. Hostes autem multos
tibi feceris memores ac fervetes
Multis multa et magna
contuli. Dum quibus multum
profuisse periculum sit. Quidem prius
amicum magno hoste beneficio
quesivi. Quod et exiguum debitum
leve retributio prima. Magna
aut et debere pudet et piget reddere
et nichil est tercium nisi ut desiat
esse cui debeat quod reddere debet

Esta diu debente pudor beneficium
excepte dolor agitat inter scillam
et caribdim fertur. Culpa bene-
ficii effectum est ut multos qui prece
illiberaliter vixisse vixisset. Libe-
ralitas in pravis in discrimen
traxerit. Siquidem inter malos
homine bonum esse non licet. Durum
dictu sed dicendum tamen. Qualis
ingratus homine nullum est
Rate me beneficium probum. Multa
sunt beneficii nec tamen benivoli
quos magnitudo status atque honoris
necessitas multa largiri cogit.
Hiis etiam quos non diligunt
sed nec noverunt quidem. Quibus
se hos beneficia carius emerat
valde eo fallit opinio. Nemo
facile non amantem amat.
munimus amicorum ac receptus
est amor. Munera sepe necessitati
amor vero iudicio tribuitur
Ut igitur beneficia bene collata
et leta fronte pio quoque animo
dignis exhibita magis gloriosa
negaverim. Sic multa homo bo-
na perdere maximam seu fiet dampnum seu
accipiencium culpa est. Ipsi ac
perdi nemo usque est qui dubitet
et est facilior brevior quam ac re-
ctior qua super tibi ostendimus
amando sibi ad amorem via
qua perventum. Unum quoque si beneficii
nomine accesserit clarum te super
fidem multis amabile efficiet
Multa et magna contuli
In rebus non quanto sed qualiter
quo vero animo sint refert apud
deum et apud homines. Et magna
sepe visa et modica grata
sunt. Unum pro omnibus cor attendi
et satisfactio pauperis probatur et
nunc te

Populus me amat. Sub-
siste paululum mox odero
Plus me diligit. Ne
spera non diu sunt ut dies
unius sic vita omnis a fine
describitur. Populo carior
sit. Cuius illius scipionibus
carior fuit. Quis Camillo
quis rutilo ac metello. Cum
themistocle loquar aut miliciade
qui stor genitum simone ac aristide
quid Thesea quod salone quod hani-
balem quod ligurgum quod tuleis oro
te quantum esse quam brevis populo sto
carus. Cum notus sunt. Et ut
contemptum ut sodit huius amor
atque indigna rebus premia feci la-
bor accusatio mors exilium ...
Multis in populo carus sum 11
Malus ergo fama cum boni ad
qui malorum malis artibus queri
amore constat. Si vero stultitudo capta
pit amicicias ut prudentibus placeat
quibus sic extima qui multimode
in populo carus sis. Plus me amat
Seronum ... autem estima
quies maris luna status aer
... pia sit et conferetis mobi-
litates ultimo palma ...
Plus me honorat labiis credo
cor autem eorum longe est a te. No-
ctem est tibi fidelior quam deo. Tu
... examino facit vulgus. Nisi
tumultuat et fure et fenire
Plus me veretur. Ne faciat dum
facile cum venit quod non tuo iudicio
stabilitum est. Prudens timet ipsi
favore. Prodenti principio sepe 91
medium tepens finis algidus fuit.
Quod haud crebrius ulla ira qua
studiis populorum cernis. Plus
me laudat. Stultorum laus apud
doctos infamia est. Plus me
despicit. Legem verorum altitudine despiciat

Semper enim altius est unde maior timetur
medium vero minus ut qui habitare
ibi hostem metuat. G. Plebs
me colit. R. Arator sic terram in-
culto cultore fructificat. G. Plebs
bene de me sentit. R. Sine ullo
delectu iudicare solitus utraque
parte. Itaque vulgi sententia vereor
ut iudicas contrarium argumentum
est. G. Plebs de me bene existimat
R. Suspecta sanis ingeniis ex-
timacio ipsarum est. Malim te ipso
recognitum quam probari. G. Plebs
de me multa loquitur. R. Et tu
ergo popularibus auribus sedes
atque angelis. Quod licet magnis
olim viris evenisse noverim
non minor tamen est vanitas gaude-
re flatu tenui et incerto. G. Plebs
me miratur. R. Et ego te miror
qui hinc gloriam tuam trahas.
G. Plebs me amat. R. Non hec
laus sed fortuna est tua. Populi
mos est ut sepe amet indignos
sed a quibus indigni amoris sepe
dignissimam fert mercedem.

Capitulum

Tirannidem in cives
meos. R. Expedisti indignam
vicem stulte amantibus
illi te equo aliquo extol-
lerunt illos tu iniquo iugo
servicii depressisti. G. Tiran-
nide arripui. R. Substulisti
libertatem aliis servitutem
tibi requiris utrisque. G. Ti-
rannide consecutus sum.
R. Statum certi laboris eventus
ambigui. Sed ut plurimum consilias
non te ad historias veteres atque
externas mittam. Omnis Pheree
Alexandri eventus quis Dionisii
Siracusii quis Agrigentini Phalaridis
quis Armonius Pronii quis Clearchi
Heracliensis quis Epirensis Aristomi

Omnis Lacedemonii Nabidis quis
Hipparchi denum Atheniensis quem
occidisse immortalis gloria interfecto-
ribus fuit. Non ad veteres
atque domesticas Cassium Spurium Melium
et Marcum Manlium romanos cives ra-
tissima quoque et Grecos et apu-
leium non tirannos quidem sed
tirannidis affectatores in que ipsis
conatibus deprehensos cepto que
prohibitos atque oppressos non primo
ad illos qui maiores non meli-
ores nisi vero imperii tenuerunt
terre tirannide atque iniusto gaudi-
o atque Neronem Domicianum
et Comodum et Bassianum reliquos-
que eius ordinis solo nomine
principes. Quorum nemo tirannica
et tirannicus finis fuit. Sed ad
illos quos auctorum patrum que
memoria seu etiam quos etas
aut regio pressus vidit. Hos ego
ne distantibus te fatigem intuspice
et contemplari iubeo. Videbis
ut statum et commune tirannorum
exitum aut gladium aut venenum
vere quod a satirico dictum dices
ad generum Cereris sine cede et
vulnere pauci descendunt reges
et sicca morte tiranni. G. T-
Tirannide in cives exerceo. R.
predam ac carnificinam auro
splendidus et sanguine auri
sitiens monedula tenax que
nec missura cutem nisi plena
cruoris hirudo. Sed qua fronte
quo ve animo sed sanguine
illum fundis in quo servando
honus esset sanguinis tuus illo
tibi fundendus erat. Seu omnibus
tuis aurum rapis quod diviciis indo-
nibus largiaris spolians quibus tuis
parcendi opibus fuisset ditandis
quibus antiquis omni ingenio extorqueas

legis, sic maiorum uel exempla uel
monita voluerunt. Sed hec pessima
est tirannorum vita, ut quibus videris
emetuat semper, quidam quibus
fidei nichil est, totum quod malum est
sceleribus irrogate iniurie faciunt,
sic indignus irrogata beneficia
et ambitione turbatus ordo civium
ex hostibus hostes exacuunt. G.
Tirannus patrie mee sum. R. Utinam
nec esses, si illam tuam patriam
meminisses, si observasses ac
publice urbis effigies. G. Duos
fratres lateales tibi tamen quibus
equaliter pueritiam atque adolescentiam
egisses eodem studio, usus eisdem
aquis atque eisdem panibus, eisdem
festis diebus, eisdem ludis et luctibus.
R. Nunc ut meste de illorum tergo
potes ludere atque illis fletibus
gaudere. R. Una postremo impudentia
in ea urbe vivis in qua vita tua
omnibus suis invisum, mortem
tuis optabilem, ubi esse nemini
teneris, qui non male perditum te
velit, lupum nutriti de grege sensisti.
G. Tirannidem accepi. R. Ut pretio
pluris tempus conferes, tristiam ac
miseram subisse sarcinam te
intelliges. Tuta agebas et
quieta vitam, deserviunt nisi sceleri
ingis amicitiam, nulla tibi sine
metu ac tumultu anni dies,
nulla nox ibi, nullus non suspectus
cibus, nullus non interceptus sopor,
dum ubique terroribus impeditum
videris mucrone. Que amico
opes fortunas quas plebis mutasti
non recte monstrasse traditum
Dionysius tirannus quidem sed
tirannidis extimator acutissimus.
Ferro michi tirannidem quesitam
ferro quesita ferro servatur
ferro forsitan amissurus precibus
plane divicias quesisti ex omnibus

odiosam atque tristem, quod quia hic sesquis
tibi quidem pretio contigit metum ut enim
provenit nichil quod in quibusdam urbibus
natura civium prestat apud senicia
quod tibi pavor afficit aut violenti
quid ille semper qui legittimi nomine
habet imperium mentator ac fu-
dator servitus audivit a Laberio
romano equite. R. Necesse est inquit
ut multos timeat quem multi
timent. R. Quid dicti verbo illa est
qua posuit nasceret. R. Quem metuit
quisque perire cupit. Probata prius
ab Ennio ubi ait: Quem metuunt
oderunt, quem quisque odit perisse
expedit. Ut tibi licet parvuli et
metus cura omnibus cessetur
non nullus tirannorum vel mu-
tata publicas malis audicia
uel nota civium spondet ignavia.
G. Non saltem vilius est pudor
quibus preesse quibus te subesse
sit indignius, prout iniusta vim regiam
omnibus imperare. R. Tirannidem
induit humanitate et iusticia
ergo exuisti, sit et periculosam vitam
uel cruentam aut certe dubiam
mortem elegisti infelix de qua
solum patria que te genuit atque
aluit mortem poterit. An vero non
ille sit miser est quem miserum
volunt omnes. An non is miserrimus
qui tam miser esse non possit
quin non sit dignus esse miserior.
Habeo summum inter cives locum.
Habes criminibus tirannidem.
Carens domum vepribus stratam
in precipio sedem, in rapinis copiam,
in miseriis invidiam etc. Capitulum

Ecce autem inter reges sum.
Id enim vero dum consultum
esse non potest quia interest inter
regem tirannumque iam diximus

Quid aut intrat dici rege si
tirannus e Non inspicit causa cognoie
sed rem vera iusticia regni salus sta
re cum male regitur vi quesitum
dominium reformare Tu qz de regno
sic age ut rex verus appareas
qua regum iure ptu tn quo
iuste successeris pruite tirannica
vexatione diripe Plus enim
laudis hz regressu ac fine qua
ipso regni e Rex sum Melius
sub iusto rege ageres quam trus
tranquillus rex ipse qua. G
Regni solem ascendi R locum late
conspectu patentem qz omni indiciis
re qz periculosum difficile qz utile
Bonus enim rex servus e publicus
G Regni solio effectus sum R
ut merito videare tuarum rerum
ipsum oblimisce proximum tuum et re
publicam cogita quo die primum
rex fuisti moreris tibi vivere
aliis incepisti parum durissimum e
ingratis et iniquis estimatoribus
laboris tui In regnum veni
alius tibi forsan peritue glorie
recepturus sed quietis nichil
iuste regno Bene agis
gratissimum qz rerum dices scito
aut servire te quemlibet et vix
tibi ante obitum gratiam relaturis
Rarus quisquis tam iustus regum
fuit ut non carior posteris successor
foret His tu veniet alter optatur
sibi sunt vulgi mores odisse presentia
ventura cupere preterita celebrare
qui enim desierit querele si omne
tempus bonum sordet. nil qz omni
placet nisi quod cruciat seu perditum
seu spatium Sceptrum et diadema
sortitus sum Fulgidas compedes
claram qz miseriam Quine si plane

Quibus nota esset Crede michi
non totiens de vili solio lingua
verent duo sed plura levant regna
qua reges Purpura indutus
sum Non cultus exterior sed
interior habitus et mens regia
regem facit Alexandri romani
principis dictum fuit ipsum virtute
non decore consistere Ad regni
provectus Aut indubio vertitur
prelatorum status. an felices ea
que hic fingitur feliciatas cum
miseri sint. nempe mortalis
regni felicitas rex bonus. te
in dubio labor manet et
grave negotium Rex sum nil
non licet regi Nulli michi immo
vos quod olim licuit atqz iam non
licet et si forte de regno licentiam
anticipabis non te regem nominabis
sed tirannum Rex sum atqz omia
possum Immo nichil nisi quod decet
Rex sum ut dixi minor licentia
qua privati e Sum hoc ille
voluptate petis fallereis et
tota ut aiunt errabis vita volu-
ptas a tergo longe e. Hinc ad
laborem igitur et ad gloriam G
Rex sum est qz michi certa tra-
quillitas Immo si qua olim
fuit periit Stultus nauta qui
relicto portu in alto velli facit
tranquillitatem quereres Ut ro-
manus imperator factus sum
Clarissimum nomen sed diffi-
cillimum officium Magna servare
difficile. qz collapsa erigere sparsa
colligere retemperare perdita defor-
mia reformare. deserti cultura
terris. multis qz diu neglecta
prestepisti multis eget dura cura

ligonibus · multis prata rimis
arencia · estuandumque algendum
quam tu in eo cui successeris · tu hunc
laude reliqua successor tuus me-
tet illi seueris · sera est messis
que multas possit etates · Ascendi
ad imperium iam questo · falsa
te habet opinio · nunquam immo
tu vero ex celso monte et vetos
et plenitudinem cadens ascendisti
Non legisti oracionem illud
Sepe ventis agitatur ingens
pinus · Et celsa grauiore casu
decidunt turres · feriunt quam summos
fulgura montes · Et questo alter
de hac statu eminencia sciebat
experti principes · Augustinus
et dioclecianus · quorum alter
ut legimus dedimittendo ipso
cogitauit · alter autem dimisit im-
perium nec reuocatus assensum
dedit · questo alter Marcus antelignum
pertinax · quorum primus adoptione
ad spem imperii reuocatus pe-
lito tristior effectus · intrantibus
amicis multa de malis imperii
disputasse · alter imperator effectus
semper imperium oriuisse meminerit
Magnus est ad imperium ascensus ·
magni impio labores · magnum
quem cum ascenderis exalto casus ·
Si michi non credis Iulium cesare
interroga gaium quem caligulam
Claudium et Neronem et galbam
Othonem · vitellium domicianum
Commodum pertinacem de quo primo
dictum est · Bassianum postea et macrinum
cum filio dyadumeno fidelissimum
quam cum eligabalum lege dissolucionibus
necoribus Alexandrum utriusque
cecia qui miseris cum filio matre

Maximinos ambos et maximianum
et maximos et gordianos postea
et philippos et decium gallum quam
et volusianum · et valerianum in
signi callamitate notabilem et
contemptore miserie Galienum et
aurelianum · denique et probum
Julianum et licinium et constantinum
et valentianum et gracianum · ac
ne ad fastidium cuncta complectar
totam illam tirannorum simul
ac principum seriem percontare · vnus
tibi omnes ore responso dabunt
coepisse calle cipu admirari atque
imperium ascendisse · Et nullum
tibi requiem singulis ac securam
vitam ubi omnes periculum et labores
multi miserabilem vite exitum
invenere · Non hoc sibi fingebat
illi quatuor quos domicius no-
minaui · Non Anthonius pius prin-
cipis maternus Augustus ac-
ius Anthonius homo factus
ut historie locuntur · ut ego fateor
vir prudens vnus miseratus
quam imperium accepisset vere cum funus
principes primum invidia cum illis
potius miserando debeatur · Et
Sum imperator et ultra possum
Multos hostes publicos perpessum
non intus illis cum si veris
es princeps hoc tuo assensu se-
curitas parta est in multis effectibus
pietas publica frenum stringit
Non potes hunc aut illum hostis ¶
esse equos propter omnes esse meruisti
Sed times principi inuidie qui in
filios pater · Iustus princeps pater
patrie est · Nullum ex omnibus
titulis hoc gracius summus ille
principum Augustus accepit

Ut qui compressus adolescentie
impetu patris ibi se plene decreverat ergo
qui hostes fuerat inde filii sunt
Imperator ulcisci potero
Ulcisci hac potentia non debebis. se
habe summi imperii potestate excel-
lentibus et fortune prebitis aus
esse venie materia non vindicte
Cuius ergo avidior quisque quo
vilior infirmior quam animus virium
est. Illa in re meminisse proficiet
illud Adriani principis qui ut
scriptum est uni quem capitale habu-
erat factus imperator evasisti
gloriosum plane verbum ac magnificum
planeque Cesarem. Imperator
sum et quam iam thesaurus par
spense. Sed extrema vox huic
spectat. et ut aliarum rerum sic sumptuum
luxus quidem ac farrago cum lu-
cratis est longe mortalium ac
tempore sed in primis romanorum principum
furores stilo equare paucos tamen ex
omnibus eorum quam ipsorum pauca de
multis attingam. Conspectissimus
ille quidem Gaii furor Baias atque
Puteolos ponti iungentis atque
alium tumidi maris sinum sinum
equis mox quadrigis triumphaliter
permeantis quam aceto liquefactas
memoro re margaritas preciosissimas ingentes
appositos quam conviviis panes au-
reas quam dapes quibus non fame
compensarem convivarum. ut mos
esset positum illi esset. sed imperii
opes frangere atque illorum avaritiam
irritare. adde effusis in plebe
nummos turbido quam et profundo
mari moles durissimas rupes
campos equatos et campis iuga

Cesonum terra illic abdita, hinc
detracta tam subito ut re mi-
raculum inde posse cum celeritate
certaret. Nempe cum dilatum pon-
tificis mors esset quibus preda-
cessoris sui Tiberii Cesaris ingenti
dimissis quam omnibus imperii intra
anni spatium exhaustis ad inopiam
redegisset quam rapinas est compulsus
illud inter ista non immerito quod
Corinthum montem Isthmum perfodi
animo destinavit et supersticiosissimum
opus tamen ut iubet Plinius gentibus
utile quo duo maria iungit et
et abrumpendo Atheniensibus aut
Colchide Lucaniam quam petentibus
flexus igitur remitteret et Achaie
simul tolleret et victor animis
sequitur vero cuius enormium
impensarum nullius est modus
reedificando preterit in quo ocl-
prodigos et se ipsum vicit. nulla
alia in re damnosior ut de illo
scribitur. unius ex mille furoribus
attingendus domus ipsa palatino
ad Esquilinum collatione porrecta
ac magna parte urbis occupata
ut non immerito inter convicia quibus
liberrima plebis indignatio
perstrepit est illud quoque iactatum
sit Roma domus fiet Veios
migrate Quirites. Si non et
Veios occupat ista domus. Hec
aurea dici voluit non inepte quasi
significans nomine preciosum auro cum
et gemmis consertam ac stellatam
domus fuit tante altitudinis
ut vestibulo tota colossus centum
viginti pedum staret inter porticus
atque aule laquearibus aureis

Atque eburneis ablatis et con-
vexa domorum celi instar in ipsa
se sepius diebus ac noctibus
sine intermissione volveretur. stagnum
quoque maris emulum edificiis
circumdatum litore urbibus in mo-
rem rura preterea et pascua et mutula
et plures omnibus generibus aliud
referre intrat domus ipsa con-
iecturis et adversum via est quod
tolli seu vulgo dicunt medium
fuit. cuius certa ut rugine tem-
pore spectantibus afferunt. et
licet ora diu quam miraculum rei
augeret rome medio consumasset
Ita non dicam excessisse sed nec
ad implesse quidem in paratione domus
modum videtur. nec sibi ut de-
dicans domum ipsam non amplius
mirari se quam ut homo solum diceret
Ita tandem quasi homo habitare
cepisse. mitto illa levia quod veste
nulla bis induit. nullum iter
minus mille carrucis egit.
et calceatis argento mulis.
mulus amicorite pastatas
e purpureis atque coccineis fu-
nibus ac reliqua sine cre-
dencia sunt et fedium picturas
quibus non stupere legit stupescior
qui aspicit. vestigia exstant
piscinam illa ceptam a misseno
monte. neutramque usque ad
avernum locum muros circumspecta
correcta quasi porticibus fossam
illam ab averno usque hostia
per tantum mere spacium tot quos ob-
vios montes ut inducto mari
sine maritimis casibus navigaret
et terre labore et pelagi
fastidium declinaret longitudo
quedam ut hic incole tradunt

Ut tranquillus narrat milia
passuum centum quinquaginta quinque
latitudo autem duarum rot capax
quinque remium exaversis iterum
concurrent neque se impediencium de-
virsi quidem opus si explesset
italiam omnem que re publica
exhausisset. tantis autem mundi
moribus sola consuluit. huic sequitur
aurelius verus qui ut omitta
reliqua cena illam fecit cui
si pax prandium facere voluisset.
nescio an romana res sufficere
potuisset. quo audito frater
eius marcus aurelius tam
modestie amicus quam huic
hostis ingemuisse fertur rei
publice miseratus et imperio
colabenti. Linquo alios nam
multi sunt enim. nec me fallit
posse ex omnibus longe consulta
licet videri remedia. brevia
pollicitis sunt et delectat iterum
doctum seu doctrine deditum.
fugit hominem stultorum in-
sania audire que illi quam
in contrario signo sunt. licet autem
eo spectat ut recogites quam
est quam tezaurum impendisse maiore
spectas. Ut enim frugalitati et
modestie haud sine magnis
tezauris est opus. sic prodigali-
tati et luxurie neque tezauri
neque inopia ipsa sufficiunt. et
licet eam non tamen mediocris
fortune homines sed principes
quasi pene omnes eos dico qui
ne potius victum operam de-
dere in rapinas et in predam
miserunt que multis festinate mi-
serie mortis quam occasio fuit.
Quamquam huius homini expense

Tot urbes non sufficerent et hijs
respondet de quibus multa
diximus innabiles que alijs quas
par pestis pari dedit exicio
Sussimam vero profundissimum hec
preceptum ut sic dicam speciale qui
illud occulti cur tu illos opibus
expleri ullis sed uirtutibus Ante
alias modestia cohibe castigi
que sit. qui maxime precit meminisse
alienum omne quod prodigis et hoc
quam unum vel apud Adrianum
ubi sepe ad memoriam reuocasse
quod sepe ille et concione et in
senatu legitur dixisse Ita se rem
publicam gesturum ut sciret re
populi esse non propriam Optimo
principe dignum verbum Regium
et ultio mea est Ima quidem
minime Neque enim mentitur is
qui ait Mea est ultio perfecto at
si verus es rex michi crede tu
nunquam est qua ulcisci nichil magis
quam clemens Natura ultima ut
apium sic hominum reges aculeo
exarmasset iram Talem nunc
Tibeo animali exemplum dedit
Non eripuit libertatem assueuit
quod illa coegit hortari respice
primum illud sed diuinum animal
bone et tu non uolueris sed in
uolumus aculeum plebeium enim
illud hoc regium Alioquin
ut sine iusticia sic sine clemencia
rex non eris ac ne homo quidem
sed quod in fabulis dici solet coronatus
leo   Imperator sum romanus
Habes Augustum habes et
Neronem et Vitellium que segreris
ad hos tres tota non ideo plurimum
sed hominum turba restringitur. Hic
tibi ergo ducem elige. Recen-
cioribus delectaris habes eiusdem
ordinis tirannum decium galienum

Sum romanus imperator mun-
di dominus. Fuit qui id dicere posse
veraciter potest quid possit vo-
res redierit vides et intelligi-
detur quia sit tutum stultus et
ignauus magna committere
contra prouidencia contra in furore
contra labor contra que diligencia
contra in tempore incidit. Non
est amplius gradus materia
romanum imperium sed humane
fragilitatis et fortune vari-
antis indicium   Imperio
clarus sum   Clara nomina
res obscure mundi fraudes
humana credulitas. hij sunt unca
quibus hinc illinc fatiles
animi trahuntur pulcrum imperij
pulcrum regum nomen   Sed
imperium et regnum difficilia
omnia officia si recte gerantur
Alioquin et periculosa prorsus et
mortifera. Laudatur diadema
nobile potius quam felicem
pannum cuius periculis et
miserijs multis. que cognosceres
nemo non illud ambiat aut
prestato gaudeat. sed ne oblatum
ultro recipiat vel obiectum
humo leuat Inde expergiscimini
aliquando mortales et aperite
oculos ne ut semper caligati
falsis fulgoribus vera metimini
atque extimate corpuscula.
Circumspicite quibus cepti estis
angustijs Nolite geometras
et philosophos contempnere Terra
omnis punctus est vos caduci
et fragiles et incerti exitus
et cum nunquam et cum sani estis
cum morte luctamini et cum astare
creditis et cum stare videmini

Cur maxie rnitis. meminetote
vos pnctu perigui sed verius
pnctum ut si dixerim pnct briuis
huius nec millesima pncti pte
possidere. haut sophi incole tre
mltis mox sepliendi neq3 am
plius exdimiso possessi qua
frigentibus membris ac palide
occupabitis. Jte ne ceci et ipam
elato q3 vltu tumidi q3 natura
angustat laxate anias et
vincti imensa ac moribundi
imortalia cogitate. iqne hec
michilo ridiculosius ipolencias
admonementu rapidi tpis. hic rapi
nas hic iniurias hic vindictas
hic spes anxias hic honores
valios. hic cupiditas iexpletas
hic furores delim vros. hic re
gna pncipatus et impia. hic
classes hic acies hic bella mo
liuim. hic mltu isanientes
pue impatores fiecitis si oratores
seu dimites seu medici Corpus
brevi putris terra vita vestra
fumus levius magnus flatu pulsus
finis et vix tande sero cogscetis
fuit. et vix tande sero cognosceris
quide vram hac fuisse non
ptiam. totu hac regni et ipeni
falso nome Jmpator factus
fuis Stulti cu impatores sint
homines se ee no recolunt aut
fuisse. Quale e illud Tiberij
cesaris. qui amicu voleti eu
cu memoratore quorunda actum
imemoria pristine familiaritatis
adducere cu vix apto ore hoc vnu
vbu emisisset meministi ipnevenes
interrupit nec passus est exple
q cepat Sed repente ait Quid
fuerim no memi Vote improbam
hec suplam. nec amicitiaru mo

Sed potius humanitatis imemore
Jd romanu impiu ascendi
Quid hic gaudes et recubens
ascenditis et ruine contra vo
et ilectulu et isedile descenditis
et sepius i humo quies habitat
Non nullis obrobrium multis
supplicium omnibus labor e studere

R[ubrica]

Exercitu armatu habeo
Ratio. Mirabar nisi regni
atq3 imperium exercitus
hoc e insicia mi sequerez
insequeris Jlt qui Seneca Scipione
affricanum celeberrimu attollit
ob quia magnu duxit exercitus
quos et furiosi nocere ceteros q3 dux
erat sed ob eximiam modestiam
Quia nunq3 certe dat exercitus
Sepe eripuit semp imminuit Que
enim tam solida virtus qua tot
mensa tot sceleratorum totq3 carnificum
conversacio exemplu q3 non deterreat
Magnum habeo exercitum
habeo vnde i campis vita agas
Neq3 enim aut urbes exercitum
sunt capaces aut bene cives
togati milites q3 cohabitant ar
mati habeo fortissimum excitu
habes belli materiam pacis
exadim Si hic gaudes ad celeste
certe no ptines civitatem
habeo exercitum igentem habes
vtrimq3 adlatus hostes armatos
quos nec murus alte separat
neq3 vallu Anceps effecto ne
gocium et grave Ratio Adde michi
et valide legiones horum tedia
atq3 molestias ipleniencias q3
diminuat. sed tu oia expendendo co
disces et quantu sit satius plus
vivere qua cu multis legionibus

Profecto nulle iniurie nulla per-
fidia nulla crudelitas castrensi-
bus moribus comparande sunt. Intelliges
puto ipsum quam sit verum si precipuos
et notissimos ille dispexeris. Nulla
fides pietasque viris qui castra se-
quuntur. Magnus dux ad rectorem
exercitus sui. Lucius paster
tigridum forsitan atque ursorum
esses possit mansuesceret corda
ferarum at quorundam hominum non
possit et minuatur. Anque ferrat
custodia hominum ex ipsis erupuit
hiis quos tuos teris qui te
dominum vocant. Heu quam proprio precio
venale genus et instabile. Quam
levibus ex causis mutabuntur.
Et ex militibus hostes fient. Gladi-
ictus in horrore. Date quam tibi
dextre tua forsitan in invicem
converteret. Neque si fiat novum
est aut insolitum. Apud placenciam
fuit motus ille terribilis qui
adversus Julium cesarem suus
exercitus insurrexit. de quo
dictum est quod non ille dux potuit
terrere tumultus. Cesar autem in-
credibili sua constancia ac virtute
motum orientem compressit et primis
auctoribus quietavit exercitum
atque ad obsequium reduxit. Fecit
idem ad anthiochiam Alexander
ille romanus princeps successit
quam mansuete. Sed post paululum
brevi idem non aliis quam a
suis militibus interfectus est.
Eodem anno iam pertinax ante
perierat. Sic duos pomodum ma-
ximi pater et filius. Sic balbinus
et maximus. Sic ubi duce classique
Sic gratianus et valentinianus
minor optimi fecit. Ille a suis
legionibus hic a suo comite proditus
sit in mirabiles alii a suis et hostibus
victi et suis exercitibus prodi-
ti. Et quos milites appellabat
tunc carnifices. Unde ergo quid
gaudeas bonus hic exercitus
terrarum inimicus atque ... ille.
belua multorum est capitum. nichil
non ausura vel copia vel avaricia
vel immitate. Magnus exercitus ingens
est. Pompeio quidem tessalico
prelio ut ait florus Nil magis
exicio fuit quam ipsa exercitus
magnitudo. Et vero in omnibus bellis
maior sepe exercitus succubuit
minor vicit. Capitulum

Classem habeo instructam
Et instructos aer
ventos et instructos
equor fluctus et instructos
scopulos terrestre. Ac qui tibi in
pelago instructa est classis
Instructe tempestates in-
structa naufragia periculis
tuis gaudes et laboribus et
impensis quarum nullus est modus
vestrarum dum in patria superius
pessima est classis. Classis in-
structa est. Hac celi et maris
ira deficiat. et quelibet instructa
surget ac destruet in prima tem-
pestas. De qua non cogitare dum
naviges stulti est. Classem
habeo in mari. Parumne terra
discriminum nobis attulerat nisi
maria etiam repperimus. Non satis
est terras unde nocentius ferrum
ut Naso ait ferro quam nocentius
aurum eruatur. Effoderunt ipsa quoque
arida et que prius flammeis
tu mirabantur maria penetr-
astis ubique labore ubique

periculum conquirentes in equore hoc
unum vigiles atque sollicite sequens
ac reliqua. Magna cum classe
maria sum ingressus. Dextris
magna ingredi necesse sit facile
est. Solet enim equor intrantibus
planum esse, progressis sepe mon-
tosum ac difficile sit. tum inter horrentes
natus inter delphines ac astri-
tones vitam age miram vasti
animi voluptas. Magna michi
et valida classis est. Ut fortassis
utilius navibus quam vel biremi
salinis vel sicco de littore insidias
piscibus tetendisses. quam classe
armata virum gentibus intuli-
sses. Multis quidem classis eximia
noxiam dedit audaciam. eosque
impulit ubi optaret domum esse.
Hoc et greci troia reduces
caphareum admonte noiatum
lacedemones arginusis sinu
curso athenienses in littore et
carthaginenses ad agathes insulas
didicere. Multa sunt classibus pe-
ricula non ab hostibus tantum sed
ab ipso mari. denique cum moriendi
genera plurima essent. hoc unum
genus est additum contra vite quam
quam maxime diligitis prodigi
morte undique quam super omnia
timetis ardentis etc. Capitulum

Omnis generis machinas
habeo. Et hic quoque
furor regius habere quo
multis noceas cum velis
quos benefecisse hominem esse
oportuit. et ob hoc unum impositi et
reges dicti sunt ut regant homines
atque ab eis non pereuntes colantur.

Nunc quisquam patre etiam preces patrie
appellati contra in contrarium agunt.
ut sint tortores ac predones publica
tractis formidabiles atque invisi.
Habundo machinis ad e-
vertendas urbes idoneis.
Quanto melius et ostendas
sed non semper urbes machinis
evertuntur. Cesar quidem bello ga-
llico cum adversus aduaticos tres
machinas erexisset. primum contemptui
hostibus fuit. qui rem impossibilem
humanis viribus moliretur. ubi
autem moveri et menibus applicari
illas vidit. et contemptum in stupore
ac pavore versum commissa defensione
ad deditionem confugere. ac civili
bello ipsius ceptis. dux brutus
ad massiliam eque erectis atque
admotis pari tempore obsessis
ingesserat sed non pari metu.
Tales nocte egressi turres et ma-
chinas incenderunt. Habundo
machinis et balistis. Omnia
vel quibus gloriaris acrimonia
aliena potius quam ad tuum decus
spectant. Quanto esset honestius
atque homine dignius habundare
misericordie instrumentis quam
sevicie. habere quibus hospitalis
vel amicis et egentibus esse posses
ac ministeriis. Quam quibus urbes
innocentes obpugnando quietem
publicam perturbares. Habeo ma-
chinas ingentia saxa contorquentes.
Saxa torquere furiosorum est. Habeo balistas ingentes. Quin
nisi et glandes eneas que
flammis iniectis horrisono to-
nitru iaciuntur. non erat satis
de celo perpetuis ira dei immortalis

hominis et crudelitas iuncta
pyroboli deterra etiam pervenisset
non mirabile fulmine. ut Maro
ait. humana rabies temptata est
et quod e nubibus mitti solet liguco
quidem sed tartareo instrumento
mittitur. Quod ab archimede inventu
quidam putant eo tempore quo Mar-
cellus siracusas obsidebat. verum
ille hoc ut suorum civium libertatem
tueretur excogitavit patrie quam excidium
vel averteret vel differret.
quo vos ut liberos populos vel
iugo vel excidio prematis utimini
Erat hec pestis nuper rara et
cum summo ingenti miraculo cerneretur.
nunc ut rerum pessimarum dociles
sunt animi. ita communis ut unum
quodlibet genus armorum. Balistis
affluo. Mellius belli odio et
studio pacis affluens. Cetera
quidem arma insuecta. Licet et de
genere sagitta sint. nec pacificis
quidem grata et bellatoribus invisa
magna nimis. denique si credebis
qui balistam primus invenit ille
aut pavidus fuit aut proditor et
nocendus. et metuens hostis
Itaque cogitavit quod lucanus ait.
longe tende nervos. Et quos
ferre velint committe vulnera
ventis Idemque de communi genere
missilium dictum puta. Fortis
bellator congressum hostis exoptat
quem sagittarius vitat. lxxxviij

Capitulum

Tezaurum in bella re-
positum. Rem mala
tempus pessimos custo-
dibus tibi et aliis melius
erat et auro et precio usibus adiuvasse

Maxime qui necessitatibus indigeant
Ille denum tezaurus verus esset
et tezauri pretium celestis. ut posse
e inferius. Tezaurus pyxpetit
prepositum belli. Tezaurus animi
vires extenuat. bellum virtus
utrumque pestiferum. Longo tez-
auro missilis in bellum suum
Solet iste tezaurus possessori
suo perdendi metum afferre. hosti
lucri spem et bellandi simul
audaciam. Omnis non alacer in
id bellum erat quo querere multum
posset nichil amittere. pugnasse
quidem fervide scopem ac vicisse
unde mox divite refecerisse pro-
flatam legibus. Et profecto si adclari-
ssima rerum exempla reflecteris
videbis romanos dum fuerint
paupers omnium gentium fuisse victores
tum vinci cepisse dum divites
facti sunt. Ita ab adventu divitiarum
discessisse victorie ac victores sunt
operum comites delicie atque libi-
dines. Publice. ut non linceito hospita
quidem tempore illorum romane paupertatis
(paupertatis) sterilium questi sunt. utilium
nutrix optima est paupertas. opu-
lencia viciorum. Victoriam de te-
zauro tuo sperabas. hic potius
metuendi multos pavidos et in-
belles omnes timidos ac superbos
nullum penitus virum forte fecit
divicie. Magnum tezaurum a-
gregavi. Tibi tuum et invidia
hostibus stimulos. furibus
sollicitudine addidisti etc.

Hostis in manus venit
ultionis oblata est facul-
tas. hinc experimentum
tui. an ire mancipium
an clemencie sis amicus quem nisi
ad utramque ferri posses. iterum
est multi enim esse credunt quod non sit
experti aut quod sit sciunt. Est hostis
in manibus ulcisci possum. Illius
potencie fines sunt decori. alii
numquam posses sed quod deceat extim-
andum est. ne si quantum tu potes velis
nil posse sit melius. Ulcisci
posse nil melius est vindicta.
Ira nichil amarius. quamvis
quidam dulce dixerit nimium plero-
rum dulce aliquid esse consenserit
dulcedo efferata vero indigna ac
propria beluarum. carnibus non enim
sed immorsionem nil humaniuus
senecia et feritas. contra quem
vel homini sunt magis quam miseri-
cordia et lenitas quibus nil
tam contrarium quam vindicta est.
Et quamquam animum impeti homo in
hominem committit asperius. Quis
omnio vindicte nomine dulce est
ostendam tibi quo multa tu gloria
uti posses. nobilissime vindicte
genus est parcere. Ulcisci licet
multo est facilius multo quam dei-
formius oblivisci iniuria quia sepor
nulla est oblivio quam offense.
hanc primus orator summo duci
summe laudi tribuit quod nil solet
nisi iniurias oblivisci. nichil
autem prohibet unius laude illi non
creptam plurimos ad prevenire. hoc
inter cuncta propriam paucis operibus

habent animi bona. non deserunt
sparsa. nec pereunt. summe igitur
et tu nobilissima hac oblivione
cesarea quo te multo faciat cla-
riore quam Cinna tarmaclam
quam in memoria sua illa enim una fuit
licet virtute. Ulcisci invitat
ultionis momentanea delectatio
est minime sempiterna. duorum necesse
delectabilium id preferendum quod diutius
delectat. fac tu hodie quo perpetuo
delecteris nulla maior nulla
firmior delectatio est quam que con-
sciencie puritate et rerum bene
recordatione gestarum oritur. Ho-
nestum est ulcisci. Honestius miserei-
multum clemencia honestat. nullum
ultio. nichil tam necessarium inter
mortales nil tam commune quam
venia. nemo est enim qui non peccet
nemo tamen misericordia non opus
sit. qua negatur. quis tanti multos
criminum et culparum extricabit
nodos aut diruptum societatis hu-
mane fedus faciat. semper inter se
homines. semper quam illos dectabit
ira dei. nullus erit aut luctuum
penarum finis. nec cessabunt arma
fac tu homini quod tibi ab homine
fieri velles quod adeo vis. Impudenter
adeo venia petit cum ferro illam
pio negat. Ecclesiasticus doctor
clamat. indigna homo homini servat
iram et adeo querit medelam in
hominem sibi plurimum non habet misericor-
diam et de peccatis suis deprecator
Non inferro iniuriam sed ul-
ciscor. Crimidiscet primus peccatum
alii ulcisci non est equum ut qui in
alios perpetres idem pleres vis ne

Perniciem in hoste dampnata seq(ui)
sicut quam illius pravis moribus condi-
scere aio plus quam ille pessimum hos-
tem facere. Volo quidem et licitum
est ulcisci. Nec debes velle nec
ulla id licitum lege est ut defensio
licita sit ultio vetita. Scriptum est
qui vindicari vult a deo inveniet
vindictam. Et rursus ut paulo
ante dixi mihi vindictam et ego re-
tribuam ei ipse dicit dominus. Tempus
exspecta sine ille te vindicet
qui et offenderetis est dominus et socio
offensus. Solet interdum pernox domi-
communis esse cogitacio. Si quid inge-
nii habes si qua tibi proficitatis
cura est opta potius atque ora
ut ne ille vindicet quidem sed
hostis tui misereatur salute.
Ulcisci est animus. Da ire
spacium da consilio tempus frena
impetum differ aut despice ut
lentescit brevis hora. Sed ad
iratum equor. Ulciscar.
Uno ictu multis offenderis. Una
iniuria sepe innumerabiles hostes
fecit. Ulciscar. Cruentus
ulciscendi studio iniuria geminata
est. Leso sepe unicum dissimulasse
remedium. Sepe ultro questum esse
et multum tacito sensisse iniuriam
ostendisse periculum fuit. Perdere
hostem possum. Melius est amicum
querere quam hostem tollere sed
utrumque sit optimum. Quod nulla
arte qua prendo sit tu ulcisci
posses aptissimum tollendi hostibus
instrumentum est lenitas in qua si
creditur Ennio semper sapientissimo

Nichil sapientibus exercitus mo
victor collo iugum romanum
nec iugum primo cum reliquis mox
parcere. Solus imperator pro civibus
pertulisset. Ulciscendi pungor
stimulis. Recipe cogitacionibus.

In primis memorare vite brevis
et ambigue. Hec enim te nostre
cui assencior efficacissime vide-
ad iracundiam remedia cum idem
quam memoravi doctor attollit
etiam quod alibi sentiebat ubi ait
memento novissimorum et desine
inimicari. Scit enim quod inimicicias
magis alit quam cotidianus
oblivio. Siquidem ipse eque morte
sumus ne dubita morituri nos
quam dubie est et id fortasse cito et
fortasse hodie. Tu quod illum sorpsisse
non cogitas intempestivus exspecta-
palliatum pro ipse sit et quod fieri
optas et quod melius fiat. Ceterum
mors quam hosti paras sine tuo
illi scelere parata est quod inimicat sat
cur ipso perpetratis inpellere et innocen-
tum sanguine maculatis manus
tuas non scelestum tuo sanguine preparaci
festinare tempus accepte quod si va-
lidum velis nulla posses pietate
repellere aut differre. Quo tranquil-
lius atque honestius ille integer
et illesus tu pius et innocens
quam uterque cecidit et inveniens
hinc abibis. Urgeor ulciscendi
stimulis. Cave ne acceperis
sed oppone memoriam eorum qui non
tam mites hostibus sed sanctos
ac beneficia sunt tamen quam illos
tibi propone quem memoratum est
hostibus ad hanc rabiem spirantes
neque non semper tuta credalitatem fe-
cerunt. Delige certum elige quorum
plus esse mavis. Neque actus solus

Sed et illa confer. plus enim non pura
crudelitatis in verbis est crudelis
res crudelior manus crudelissima
lingua Sepe enim stratum semiviuum
quem manus iam equaverat lingua
sustendit. illa nam optima ut
crudelitatis sic clementie testis
est Sonet igitur ad aures tibi illa
cuius iam multo ante meminimus
Adriani vox simulque illa tiberii
de quo scriptum quod cum audisset unum
ex reis carnulum nomine anticipasse
mortem exclamavit Carnulus
me evasit. o vox ferox et si dicam
ipso vocis auctore ferocior.
qui post voluntariam supplicium cogitabat quem
quod invictis manum perimens eva-
sisset Certe duo igitur unius status
sed mentem diversarum uno et eodem
verbo quam varie usi sunt. Ille ad
hostem evasisti ut hic absolute
evasit inquit. ille suo hosti vitam
donavit. hic invidit mortem.
Elige quod horum potius a te dictum
dici velis an tranquillum id vere pu-
dicicie an id adversum inimicum calum-
niosis nec ignoro quod sit perniciosum in-
brevis ista quam facere et quod huius obiecisse
posset intelligo. difficulterque sinis
quia alienis iniuriis mitem esse
fateor. sed bonum de bono ac dif-
ficili omneque est virtute. nec tamen ne-
cesse virtutis amatoribus sint facilia
Ferum est ultrici vincit pars
deterior clementia illi dicta adsunt
potes victoriam quam illi prius quam ea
ubi cepit eripere. stratum quod mansue-
tudine attolle. memento tel...
apullas quidem vindicasse perdidit
memineque peperisse Ultus sed
vinci ab hoste prestabat. hostis
victorem vicit iram **Capitulum**

Bello victoriam spero.
Heu fallax omnibus
in bello fallacissima
spes est Vere multi
nichil ex premeditato
agitur Scipionique cum
omnia prudentissimus atque exercitatissimus
militarium rerum fuit qui dixisse
fertur. nunquam minus quam in bello eventus
respondent. Victoriam spero.
Ex parte haberes utilius eiusdem
ducis verbum memorabile dicitur
Melior tutior quam est certa pax quam
sperata victoria. Bello victoriam
spero. Quid si victus fieri spes
multos decepit. pace victore
spe nemo volens patrie descendit
Spes bello superior evadam.
futuri ambiguus Omnis enim de
futuro spes et futura omnia semper
ambigua. Spes bello victor re-
meabo. O spes hominum inanes
nec victor fortasse nec victus re-
meabis. sed tibi reditum spondes
aptum quam inter gladios inter acri
devotum classico marti caput.
Esse victor spero. Est quod contrarium
speret ut falli vel utrumque vel al-
terutrum sit necesse sed vel alter vel
uterque dux perimi seu alter seu uni-
tus vulneribus sic occurrere quod et
sepe credo alibi. et quod ne memi-
nerim thebis ultimo inter fratres
impios congressum. et rome primos
post exactos reges accidisse pre-
dictum est bello ubi sibi tertius
filium brutus consul adversus
hostem secutus est. amissa aut spiritum
iam victoria nulla est quibus servato.
sepe tamen ex acie parti marte dis-
cessio tenens Utrobique igitur ambos
duces spe victorie fraudatos

Constat. vim nempe scandali
tam commune tam cottidianum est
quod iacie perstristi. Quid sed aut an
vinus ille tu sed. hac qua tibi
blandiris victorie spe scandadus
Bello vinca. Ut anceps semper
sic sepe tristis et sanguinolenta
victoria est nec habet gratus quod
vite discrimine queritur care emitur
cui sanguis est precium carius
morti sibi est ut per victrix ducem
perdat. ita tunc vincentibus vincapit
Quid de victorie scelestibus dicam
non sunt tot victi miserie quot sunt
peccata victoribus qui si peccato mi-
serius nichil. Et victus eo quod
vincitur victore miserior sed eo
minus miser qui minorum rerum dap-
nis efficitur. Vincam. Ut ad
summa redigam et an vincas an
melius sit vicisse si viceris in
dubio est etc. Capitulum

Devici. Cave ne te
vincat ira sibia crude-
litas furor rabies hij
sunt enim victorie comites
et victorum hostes invisibiles et
orrendi. quibus sepe clarissimi
victores turpissime victi sunt. Velle
no te vocat ad calcandam fortuna fortuna
loga et mera racionum series
credidere violenta et permar ei
qua tibi ut quoque negocium multum
restat nimium reposte solita est
magnus in seruore. Magno
plio vici. Victor prelio sepe
victus est bello. Vici autem
Quociens vicere carthaginenses
quociens galli gentes que alie
quociens autem victi sunt romani
sed expectandus est rerum finis.
carum maxime que volunt et stare
nesciunt. Vici certe. Et sed exitus

belli certus ad hunc eventus est
dubius. Et de letis tristia et leta
de tristibus erumpunt. Magna
victoria quesivi. Nil tam magnum
ut non unius queri possit. Est
ubi plus doloris ac funeris vi-
ctoriosa pro computat. si non est deci
gersum atque termopilas interroga.
Magne victorie sors fuit.
Vix fit magna victoria pro-
fecto constare de bello asiam
maximum hystoricus dum ageret ad
inquit varia fortuna anceps
quia mars fuit ut primus periculo
fuerint qui vicerunt. Plene vici
Non est plena victoria ubi ar-
matus hostis superest. Quam et si
hunc oppresseris alij renascentur. Ope
nempe victorias seu semente dica
esse bellorum. sic odia ferro trunc
repullulant de pressanti quia et re-
diviui raciem redeunt bellato-
res ut fortasse imaginaris ali
vehementes. Superavi vici. Cassi
cesse hostis imagine primus illo
die obvia dedit tam tremendo
aspectu ut audacissimum virum qui
illuc illud non timuerit. defuncti
spes in fugam verteret sed ita ut
pro uno multi redditi veris mall-
bus ferrum moveat illo qui nasse
videbatur. Vici iam securus sine
hoste sum. Stulte dic. erunt hostes
non deerunt hostes. In romane
urbis post innumeros triumphos et
omnium que urbe non defuisse hosti
legis. et crede suum preterius
quiesceri forsan hostes deerit
ac pugnanti lingua. Victor sum.
Cave ne sis frustra victor sicut hanibal.
victoria fructuosa est uti aut dicas
non convis. quos maharbal hannibal

Sed quo sermonum uir melior fuit
rei publice consulebat ratio perfecto
operis fructus quam victorie optimus
pax est Neque ad aliud quam ad pacis
finem iusta bella suscipiuntur G
victoria mea est R vide ne euolet
alata est etc

Inimici morte letus sum
Sperare de inimici morte a-
liquid seu cuiusque hominis uel gaude-
re melius forsitan sit permissum
si quis unusquisque esset immortalis
sperare autem alterius morte
que tibi possit ante contingere
uel gaudere eo hosti euenisse
quod tibi necessarium eventurum
sit stulta spes inane gaudium G
de inimici morte gaudeo
R Si qua vere conditionis memoria
haberetis nunquam homo de morte
hominis gaudet Quando enim quesitum
duorum qui simul ad supplicium ducerentur
alter alterius de morte gaudium
cepit. sciens idem sibi supplicium geminum
instare. et non potius illius morte
sua cogitans ingemuit G de inimici
morte gaudium sensi R Quotiens
putas optata morte hominum voti
compotes torsit et optare vita
frustra cepit quod non frustra prius
morte optaverit. Dum intelligere
incipiunt in sua se pernicie optasse
sed precipites sunt affectus vestri quod
voltis valde voltis quod de marco
bruto dixisse Julius cesar fertur
ymo vos nimium voltis. non ferunt
desiderium moras fert statimque quod
voltis statim voltis. hic non mea
vota sua sed venena sed cedes
et quod solus ille omnium genuit uocatus//
tissimum animal in suam speciem

Multa vos optastis que si consilium racio
esset admissa timeretis. et varietas
votorum male electionis argumentum
est nec plus ad rectum vergit imperfectus
quam inconsulti effectus infaustis
castigentur effectibus G de morte
hostis gaudeo R Ergo si est hostis
inglorius de ipsius morte gaudere
turpe est et dolere superfluum Sin
illustri prius quam est dolor. et si
non propter honorem ac propter virtute
quod idem varios habet hospicia
Sic intellectus ~~inter ellius~~ uit aff//
tam minoris. sic cesar pompei
sic Alexander morte darii
morte flevit G Gaudeo de inimici
morte R Quo de illius morte
gaudeas que diligere iubearis
non hostem sed ut proximum eiusdem
corporis appellaris G de inimici morte
gaudeo R Non audis forsitan
an contempnis consilium sapientis
Noli inquit de morte inimici
tui gaudere. sciens quia omnes
morimur et in gaudium nemo
venire sanum propius sed consilium
seu preceptum etc

Spero pacem R Melius est
pacem servare quam sperare
Stulti est fastidire res
certas ambiguas spes
amplecti G pacem spero R Cum i//
psis ea arcuus ire abire fines
qua sperares Quid enim si adhuc
impaciencia te prolixit tua ut
pacem sperando angi eligeres quo gaudendo
uti poteras G pacem spero R Spes
pacis multos perdidit. sperateque paci
precedit inopinata calamitas. incautos
obruit sopitos que quos expectatus
inveniens non lesisset G Spero pacem
R Quid tam diu speras quod asseq//

Continua sitim manum est. Rarus fuit
qui pacem non recusaverit si bona
fide velle ceperit. Sed hinc ipsi
quibus dulce nomen pacis pax
amara est. Pacem itaque petentes
paci obstant. Commanent nobiscum
habitant pacis hostes. Avaricia
invidia ira et superbia. Has eterno
exilium pellite pax eterna erit.

Spes pacis haud dubia est

Cur spem pacis ac pacem
multa incidunt. Leve verbum gestus
facilis compositam sepe turbat
pacem. Ipsi tractatus pacis ser-
mones quia pacifici ferro sepe fra-
guntur. Alios quia amant bellum quia
appareat pacis spes. Sic amicicie
mencione irritat qui contendentes
odiorum.

De pace agitur pax erit

De pace crebro quidem agitur. Non
numquam vero periculose de pace agebatur
atque ageretur et gallorum et penorum
duces. Quos illos Camillus, hos
Scipio.

Post belli finem pax
firmabitur

Conato(?) firmata esset
utilius ante belli principium. Quanto
dampnis ac morsibus tempestiva
pace esset optanda(?). Sed vos pnes(?)
contumaces ac discoli simul uber-
tibus non sapitis in pace bellum
in bello pacem queritis. Neque umquam
nisi bello afflicti pacem vel nosse
sapitis vel amare. Eamque perdita
fletis. Sic mox reddita pacis leni-
tate contempnitis donec iterum atque
iterum amissa perdoceat bona
vestra non prius mala vestra non experti.
Denique tandem sapere non furere
quam nunc assequamini pudeat sepi-
ssime idem vobis audiendum
licet audisse sat et scripsisse et
videndum et experiendum. Dum

Ipse ut dixi satis aliquando sepissime
vapulandum est.

Bellum pax sequitur

Melius processisset belli iter
obstruentia. Magis speranda(?) spe in
remedii vulneribus ultro sese
offerre auxilium non dat. Sancta(?)
vulneribus egros salutem optare
natura est, sanos certitudine spe
salutis spernunt.

Pax futura est

Solet pax urbibus mutacionem
rerum afferre pestiferam. Optima
quidem ipsa sed vestris circumvallata(?)
criminibus legibus fluxis mo-
ribus occultis odiis apta timide
recordationis quia civili olim bello
perpiquus(?) ille dixit nec fefellit
super hoc quod predixit post pace tudes(?)
pax ipsa venit. Melior est autem
bellicosa libertas viris fortibus
quam pacifica servitus.

Pacem
habeo. Habuerim bellum habebis.

Pacem habeo. Bonum ageres
si perpetuum esset atque firmum
eternum simile est. Nam
neque novum sed commu-
nius quia cottidianum est
ut sub umbra pacis bellum
lateat. Neque pace plura dimicatio(?)
fuit amicorum instabilitas securitas assi-
due non minus quam cum hoste pug-
nancium.

Pax quesita est

Sed amissa cautio(?) et disciplina
militaris. Fida urbium tutela
ista aut lenta segnities et semper
periculosa securitas in multis necesse
sit melior bello pax in hoc uno
bello melius quam cautius atque
expergentius. Numquam romana virtus
abiisset si bellum carthaginense semper
tenuisset. Pax punica romane

urbis excidium fuit urbibus que
aliis documentum sempiternum non
solum populis atque imperiis optimam
pacem esse. Id quod vir optimus
vita male sibi non credita iurabit
Et vera locuti docti omnes fate-
buntur. Pacem habeo. Moleste
vive. Bello quoque funestior pax
perpessa et negligentes sepe armati
inter gladios fuerunt mox togati in
gladios inciderunt et spretis votis
optaverunt bellum. Quid Cinnam
morem atque ipsius [illegible] iterum
loquar. Quod iam bello viri optimi
pessimi evasere qui cum armis
cent penitus exuti omnemque virtute
mox cum toga vicia omnia induissent
Hic interior habitus cum exteriori
mutatus est. Cuiusque quidem rei et
si multa milia hominum testimonium
tradi possent, tamen habunde suffecerint
testes duo Silla et Marius, quorum
primus ut de illo scribitur neque lau-
dare neque vituperare satis commode
digne potest, quia dum quesit victoria
Scipione se populo romano dum
exerceret sevicia horribile repre-
sentavit. Secundus vero vir fuit ut
de illo idem scriptum est cuius sex
amicentur cum virtutibus vicia. Haut
facile sit dictu utrum bello an
pace iniquior fuit, adeo quam
rem publicam armatus servavit
eam primo togatus omni genere
crudelitatis postremo armis hostili-
ter levit. Pace patrie parta letor.
Est si pax iterum quod in homine est captivum
extinguit nutrit quod pessimum.
Notum est illud satiri qui in dramatis
peste illius romane virtutibus multa
dixisset inter quas est primum urbi
hannibal ad extremum intulit

Nunc patimur longe pacis mala
sevior armis luxuria incubuit
victumque ulciscitur orbem. Est ne
aut ero te ulla pax tanti ut
non odiosa sit viris egregiis
comitante luxuria. Certe altius
cogitanti patebit sed armis par
videri neque. Ubi bello domestico
viciorum insidiosissimo et carcere
induciis expugnabitur animi bonum
mores exilium pellentur voluptates
imperant virtus opprimitur. Pax
servata est. Et pacis comites
licentia ac libido sunt ut dixi dis-
simina ne pauciora nec minora
quam belli. Illa enim corporibus
hec animi pestem ferunt. Sepe
corporibus itaque multis locum felicior
quam toga cuiuslibet quam securior quam
phalanx tuba quam tibia sol
quam umbre. Sunt quibus miles tutior
bello sit. Quod iulium cesare
predicante de se suis que militibus
audisti. Pace vos si sine viciis
veniret et celeste munus et summum
nulli bonum fateor raro enim sine
viciis venit. Sed feci inducias.
Dedisti hosti spacium adcolli-
gendas vires quibus fortius
te feriret. Inducias habeo.
Cognate induciis insidie sunt
adultereque insidias hostilitates ficte
fides. Plena eciam sunt legibus. Nichil
aliud belli consilia liberius
agitantur liberius contrahuntur
auxilia. Quoniam ista bello victos
inducie confecerunt. Sunt michi in
hostibus inducie. Ignave sunt
nec pace leti nec belli exacti
sed dubiis intus utrique pulsi
fluctibus ubi et timor paci obstat

Et timor bello. nescio an sit
gravius pendere quam nunc respirati
spiritus optare fatigati est. miseri
autem et insuli est nec pace frui
possit nec bello etc.

D pontificatu veni
R A tempestate in portum
fugi solet. hic portum in
tempestatem sponte
fugis tu mirus nauta. G Pon-
tificatum sum adeptus. R Parum ne
difficilis parum que gravis umquam tiara
tibi videbatur. Nisi omnium cu-
ras atque omnium sarcinas suscepis-
ses. forte simul et cum fortibus am-
bitio eo animum cogeret ubi male
sibi futurum sentiret. G Ad pontificium
ascendi. R Quo tramite videris
duplex est enim via utraque ad laborem
alta etiam ad miseriam ducit quo-
cumque perveneris vel te miserum vel
ut optime cesserit exhibebis sollici-
tum. sed quod ascendisse dixeris
descendisti unum iam illorum quos
caluit propheticum illud. qui descende-
runt navibus facientes operationem
in aquis multis. qui ascendunt
usque ad celos et descendunt usque
ad abyssos quorum anima in malis
tabescente propter negotiorum multi-
plicium procella turbati sunt et
moti sunt sicut ebrius et omnis sapientia
eorum devorata est. G Summi
pontificatus ascendo. R Quo maior
altitudo et venti plures et periculosior
tempestas. G Romanus pontifex
factus sum. R Quo maior urbibus
Roma est eo maior te laborum
moles manet. erunt qui te colant

qui adorent qui obsideant aut
circumstent. qui pedes tibi sternant
terre auro et gemmis frenent equos
qui vina dapes que ministrant ac
prelibant. pessimis pontificibus in
auditu obsequii gentium obedierunt
erunt qui omissis rebus propriis
ire figant oculos te notent
de te iudicent quam iuste deo vivas
qui denique mores tuos arguant
verba distorqueant famam lacerent
vitam carpent. quecumque ubique mali erunt
que e fonte unico manant ex te
prodiisse dicent. Semper discordia
ipsi scelerum que omnium ...
tu causa notaberis. Ergo
sequentium fama est ecclesie corpus
tum egrum ac languidum sit caput
Est ne oro te tanti vel aureum
pondus vel terribile purpureum
vel gemmatum ... et
...
pontifice sum electus. R Versa vi-
cissitudo ... tam expetita ...
que est tota vel inanis vel durum
est ut non inmerito quidem summi
pontifices tedio rerum victi non
supplicium aliud quam felicitatem
illam hostibus suis optaverunt.
Nam ut paucis expediam summus
pontificatus si rite geritur summus
est honor. summum onus summa
servitus. Sed si male summum
ac periculum summum malum summa
miseria summus pudor. Anceps
exitum per se negotium. G Summi
pontificatus sedem teneo. R
Non tenebis diu. brevis est
hominum vita regum brevior pon-
tificum quam brevissima. eo quod preter
pondus fastigium curarum

Etas ipsa pontificatus romani tempus angustat. que ad hoc culmen nisi ad mortis limen fessa vix pervenit. Summi pontificatus in vertice sedeo. Quo sublimior es eo gravior casus. vix ex alto sine periculo aut labore descenditur Cura ut descendas prospere. ne in illo grege reperiaris de quo dictum Tolluntur in altum ut lapsu graviore ruant. Descensum quidem mortali fastigio descendendum nemo dubitat. Sed hoc interest quia iustorum atque sapientum descensus. reliquorum vero precipitium ac ruina est. Itaque primus ille dux moiens qui dixisse fertur finis ad altum levat e rue. non ipse ait ut invictus Summi pontificatus arce rego

Solebat primum excelsior statum ad martirium peti. nunc ad delicias vocari credunt. Ideoque certatim hic locus appetitur. et hic omnium ferme mortalium vota suspirat Verius aut vel romanum neque unquam pontificatum aliam petere ob causam. nisi quia potencior ac ditior sit contra iusticie preceptum preesse quitur non prodesse. Quod sacrilegium pudendum quam ut dictum est magis Sepe muneribus quam et pactis et sponsionibus spes emitur sacerdotii principioribus ubique morum pessima ad quod olim convenerat et debuerit cogi homines. Unde nec veterum non possunt et tam prope fervet ambicio ut non cristianus pudor ac modestia videatur. sed ardor et pravitas paganorum qua in antiquioribus petitoribus tanta fuisse didicimus ut de iulio cesare lectum sit. quod pontificatum maximum petiit non sine profusissima largicione in quo refutans magnitudine eris alieni cum mane ad comicia descenderet predixisse matri osculanti fertur. domum se nisi pontificem non reversurum. Nec fefellit. pontifex enim reversus liquet autem quod precium illud ambiret quod non inpetrato vel moriendum sibi certe vel exsulandum esse decrevisset. Hoc illi aut ut turque licuerit cum optima etate propositum sit regnare. ita ut inuidia sua putet si qua est hec urbe potestas altera. quam cesar sit tellus ulla duarum est. et cristiano homini cui propositum sit servire domini quam sibi iugum ferre pontificatum quo liceat ambire non video. non inquam largicione profusissima. sed quod non multo minus est turpe blandiciis atque mendaciis indignis viro artibus. sed communibus adeo ut hec vel iam unica sit in altum via. Romanus pontifex sum. Servorum servus diceris cave ne dominorum dominus fieri velis. memento professionis. memento debiti. memento domini. Qui multo nulli magis quam vicario lesus irascitur etc. ¶

Dum felix pontificatus forsan aut impio aut omnino potencia atque opibus felicem si que credis falleris. non felicem faciunt ista vel miserum sed detegunt atque ostendunt. et si quem faciunt miserum potius quam felicem faciunt. sunt omnia plena periculis quibus humanorum est affixa miseriarum

Gaudium felix sum. Ratio O miser
qui in tot malis te felicem putes
Ergo sum felix. Ratio Opinione
forsan tua, que quidem falsa est felici-
tati nichil addiderit sed miserie
cumulum; siquidem miseriam non nosse
miseria miseriarum summa est. Gaudium
felix sum. Ratio Hoc inter carnificum
gladios magnus ille Pompeius
predicat, qui tamen sui prefulgidi viri
fidus nunquam sinat dum flore-
tissimo in statu felicissimus videretur.
Gaudium felix. Ratio felix es et mirus
viator in solitudinis. Mirus enim sor-
tis qui in hoc scrupuloso et difficili
calle sis felix inter mille peri-
cula raptus ingruit et ignoratus
quo pergis. Hic es felix. Felix
quod nemo unquam fuit, unique erit
ut auguror. Nam quis queso
hominum felix in miseriis? Nemo
igitur felix preter quam ex hac
miseriarum valle migrantes.
Dubius quamvis e cunctis mortalibus
colligunt felices in quibus optima-
tissimus est Quintus Metellus et apud
scriptores item et vulgo etiam
felix. Sed hic tamen, quamvis late
tractatum felicitatis non inquisitis
exactoribus scriptis exceptum sic
in iniuriis aliquis confusus et in
dolore gemuit filii abante
susceptis. Iam reliquorum falsa
felicitas in aperto est. Silla felix
tamen dictus est, infelicem tamen vitam illam
ac mortis atrocitas probat.
Alexander Macedonis ac Iulii
Cesaris, et si fortuna prosperrima
vita tamen inquieta fuit ac turbida
Atque ideo nunquam felix, utriusque mors
rapida. Ille in medio bellorum con-
stitit post victoriam repente ille
momento periit. Hic ferro Scipi-
onum bellica felicitate altenus
indignum exilium, indigna quoque altero
et inulta mors invenit. Longum
est evolvere singulorum fortunas.
Sed postremum venio unum omnium ve-
re omnibus felix esse visus Augustus
Cesar monarcha omnium altissima
in diutina pace vite spatio
ac fine placidissimo qui gloria
superat mortem ac animi tranquillitate
[illegible] quis hunc felicissimum nega-
verit. Sed felicem negent quibus
hoc scrutandi officium fuit. Obstant
enim extrinsecis fulgoribus inte-
riores ac domestice vite status
et fortune longe alia in talis
ac virilis prolis defectus,
adoptivorum ac nepotum immature
mortes, et quorundam peior
morte contumacia. Ad hec et
vilissimorum quoque hominum insidie
et filiorum ipse crebre conspiraciones
et delicatissime ac vilissime filie
atque neptis adulteria crebriora.
Denique non suus heres successor
quem non placidus et necessitate
magis quam iudicio electus nec
ideo se dignus nec invisus. Si
ergo horum nemo felix, vel
felicem alium da, inclitissimi cum quo
felix fieri, vel sine consorte felix
esto, vel iam saltem verioris
sentencie antique Solonis qua
dico item ante mortem nemo
hominum felix. Gaudium Ego autem felix.
Ratio Sed audio quod felicitatem dicis
aut felix igitur errore tuo es
ut ait ille quod felicitatis ut dixi

Miseria e aut virtuti cum felix
q nec ipa felicitas plena lest
prius sit ab felicitate via Quid
postremum cuncta dissuadeas me
militari no dissimulo qua michi
felicitate quede promittat permittat
p alijs acutissimi homines multis
ac ipse tecissimi vane sunt
omnium cumulis bonorum ad felicitatem
ipsi desiderius ac stabilis requirit
et qua multa desint homini vite
studium hoc agentis ps quippe sentit
et hec ipa que assunt qua leta
que labilia sint agnoscat sine
ut alijs videtur sola virtus hec
prestat Certe ipsi qui secundum virtute
vitam agunt quod diffiniunt feli-
tes quosque felicitati primos
no nego vita ipam preterius
temptacionum plijs paciunt in-
festam periculis semper multis et
conlubus expositi nec vnquam eum
exitum securi q sine acstunt sunt
sunt ac miseri sunt habendi
Nulla eum sine errore nulla eum
sine securitate felicitas
Felix ipse michi videor Jam
responso habes si felice error
facit paucissimi non felices
esset falsa ergo felicitas tua e
et ea ipsa perbrevis Nulli errore
diu contingit gaudere Sola quede
virtus e solida error tenuis
quidem et vane q multum amplectatur
tum manus et fumus a umbra
dissimulat vehemet et vlteras
adigat sola et gaudia in portu
prestasse felicitati quamquam vel
prium fulminis fine ponat quere
interi ab alijs ipis querere prime
merito e habita querere ab ceteris

Cum felices vel sibi vel alijs visi
sunt vbi nam generum quo ve
statu sint de sua illa brevi fe-
licitate q sentiant tacebunt ipsi
Sed loquetur veritas testabitur quod
qui sitis felices fuisse miserrimi

Quid si de spe Spem
michi nullus eripiet
quam afferre potest
nemo ipa se secum sibi
eripiat et hominibus excutibus
sepe lusa consumit Quod multa
Et multa metuas oportet
Sine metu eum spes non constat
Spero bona Mala igitur
times Vt eum opposita spes timor
e sic adiunsa de fonte veniunt Et ne
cesse est qui sperare tepeat eius co
ntrarium ut formides Spero leta
Sed leta neglexisti dicenda tristia
e que quidem non spectat possit
oblivisti Sperabile meliora
non perhibeor Quod si difficilia q
si leta ventura quamquam vnquam si
pectora pessima sunt quo speras
et meliora tibi fingis Juvat
spe vivere Dic vegetius in spe
mori Nam et futura cogitationibus
pericula delabuntur et q vere longinqua
prospicient q sub oculis sunt non
videant Et qui cras vivere destinat
hodie non vivunt Nomen dum e tuum
tecum spatio Ita in spes omnis homi
num absistis expectacio sit consequi
e sperante per ea spe sublate parte qua
sperat aliquid velit Sed dulce
e sperare Studio quidem multos
hoc dicere sed hac dulcedine non
agnosco nam si sperare et optata
carere eciam dulce e q quod diceret
haut dubie gustu caret Spac

delectabile e. Ergo et pedes
et affici et torqueri spes est
longi supplicij. longa spes nil
sit aiam fatigat nil sic senium
precipitat. Itaqz sepe vir sapiens
spem pdita lucrum vocat. Seqz
isfinita cupidine liberatu ab
expectacoibz vanis ad gaudes
bonis suis cogi gaudet. De
eventu spes videris ego in spe
gaudeo. Vide aut neqndo
forsan in re doleas et optasse
et sperasse et sperata consecutum
esse peniteat. Multos quos
suspensa diu torsit adeptum
spes ducta pessumdedit. multis
novimus et valde liq no satis
seris longe spei piet successibz.
Nemo michi tollat spem
Nemo tollat tedium ut laborem
tu audisti veterem dici solitum
pubio. Magnus labor expectare
Rei bone expectaco blanda
est. Sed et fallax et anceps
et anxia si hoc negas nunqua
aliqd expectasti. sed et se falle-
tium inestimabilis turba. quibus
ad id q agunt nichil prius in
effitax sese offert. nichil respuit
illi sed negat flecti facilis et
falli prona credulitas. Urgentur
vel levitatis ingens atqz anxietie
dixerim in passim obvias spes
amplecti et his illico certis
ut bonis pasti. ad quas docti
omnes et experti rerum tardi sunt
Bona interim spem habeo
Interim dicas. Credo diu te
illa fefellerit. hic enim e mos
multi spem deponitis. Nunqua
illa relicturi nisi vos illa
relinqueret que cum vos sepe effugerit
Mirum dictum item atqz item redeunt
eiunde spes excepitis. pgressa quaz
obvia qua obliti veteris novis
armata dolis illuse tociens
cordis arcem ponitis. Spem
bona usqz ad ultimum no desperra
Expsi diu an illa te deseret
an ne illa retrahas an sequeris
an expectabis ut redeant. auge
aut spem qua nichil e dulcius
qua falli. Non ego tibi spem
mordicus teneas eripiam tum
illud admoneo no esse spem
bona quam tu reris. no est spes
bona que bonum sibi proposuit
sed q bene bonum. Bonum enim
sperare scelestissimi qz homines
sunt primo et solet. Itaqz bona
spes e q de bo bona vite co-
repta e. hac qui habet fugat
teneat neqz eam abice ut voltis
sunt feroces qz illi suas ingrat
tuitate fidem. hac spes leta dulcis
verax felix e. queqz nec frustra
fallit nec confundit sed adoptate
provehit. aiam qz interim spati
boni anticipacoe letificat. Ut
vos seu vim boni male meriti spe
ratis seu malis veris fluy boni
nomen imponitis. Iure igitur vera
expectaco antequam veniat mesta
e mestior qz cum venerit. Humanum
scripsi et de eis loquor q homines
vocant bonum. Unum nomen dictum
olim int homines longa lis
fuit que ad hunc pendet pendebit
qz eum in omnes his unum in rebus
contra aut illis bona multa po-
nentibus. Linquamus ista persuit
ego q vulgus dicit bona spero
Malum igitur tum spereas. hi vel
dilacoe te cruciet ut vaste

Opprimat exoptato. sic succedat
enim q ad corporis attinuat hosti
arma paucis. q ad fortuna parie
et divitiis duce subiicieis ingn q
ad aim vero ipm magna certa
ps cladem ac pniciem verti qat
Certum que delectant aim sepe certa
et ledunt. Jaci ego spei anchoram
nec moneo. At qui solet naute
tempestate orta navis anchoras
pendere si divelli neque relicta ex
illa fugam capere. Non enim q tu
quillo mari apud poetam dente
tenaci anchora fundebat naves.
In magnis ex pelagi motibus accidit
ubi non naves fundant illa sed
alligat et naufragio incitas tradit.
Nec eidem aliter inter procella humani
terum spes affixa et tenax multos
terrarum traxit. qui absciso utique
et abiecta spe volumes evasissent.
Sepe igitur abstrahenda spei anchora
ut si herebat evellenda. Si idquidem
liceat obstruenda. terum subfluctibus
relinquenda est ut libera vite pra
gubernaculo pvidentie dirigatis
ad salutis portum. Sed hic spero
bene sperando et male habendo
fugit vita mortalium etc.

Hereditate orbi senis ex
specto. Quodne te tran
quillum pdicabas. ipse
tibi ne gravius sis attende
nunquam expectato tran
quillitas est coacta vie ullum
vite tedium expectacione molestius
Expecto senis hereditate
Nescis quod ille forsan expectat Est
ea quidem inter homines vulgaris insania
ut ve omnes non tuciius tui sed minoribus
Unusquisque diutius se victuros speret
Invitis sua de morte cogitans mortales
de aliena aut libentius. cum tamen
contrarium agere esset utilius
Senis hereditatem spero Quid si
interi ille tua speret. fallit alter
utrum necesse est. Quod aut senes
iuvenis morte inveniunt expe
ctates. Et sane nemo tam senex
qui non possit annum vivere. Nemo
tam iuvenis qui non possit hodie
mori Hereditate orbi senis spero
Justus hac sperabat filius
minore in spe consenuit senex elusit
Hereditas orbi senis ad me
veniet Quid scis an ad illum
tua Gaio claudius Neroni
galba domitiano nerva como
do pertinax successit et successionum
plena est vita hominum Orbi
senis hereditas me manet Que
non fallere possit voles qui que
noluit senectus cui super vivere
negat cui filio supervixit Orbi
iam senis eulogio scriptus heres
sum. Olim rabellius forsan ad
amantinus unde non facile de
lecaris Olim ignoras quia leuibus
causis multa mutantur testamenta
senes multi sub ipso vite exitu quod
per omnem vitam voluere dissipiant
Heredem me vult orbus senex
sit nolle michil est aut indig
nantius orbo sene ac divite. ubi
sua diligi sensit non se sentit. certum
est hereditas orbi senis promissa
est Ea utinam innocentia atque ea
mortalibus fides esset. ut et
nunquam nisi honesta promitterent
et quod promissa servaret. ut nec
promittendi unquam nec promissa
frangendi pudor ullus quam in
hereditate potissimum licet sibi

heredes putant. itaque voluntatem
testatoris ambulatoriam vocant.
non te exemplis premam nota res
est. legisti credo quibus hoc accidit
non solum ut vivens promitteret
hereditas sed presumo etiam morienti
amplexu et osculo amissis quos
anulis aureis donaverat quod apud
illos indubie successoris indicium
erat. cum interim et heredes alii
et cera in mentis penitus nulla
esset. tabulis testamenti tam
media de morte pridie ausa
est. Bene igitur vivorum scandalis
immune veris cum dolis morientium
circumventos legas summos etiam
et illustres viros. Nam ne
singulis immorer hoc ludibrii
genus passus est lucius lucullus
vir amplissimus. Crassus quoque est alcius
Augustus cesar. horrenda longe
atque mirabilis libido fallendi
que nepharias animas nec in morte
destituat. sed sic est mos et tu
plurimam in hereditate spem defigis
quam frustrari possit et vita longior
testantis et brevior fides.
Denique hiis cessantibus impedimentis
cum proximi possit esse iustissima
sumus heredes nova se oriens
progenies. sicut de octogenario
maiore catone filium genuit non-
agenarios iam priores nasci
nisi id quod certa nec etate senibus
senibus evenit qui ut perseverant
sunt ut gignendi vi se vigere
anni pares erunt. que cum ita
sint heres esse legittimus captari
liberat atque in probam spem perdidit
Jam testamento senis heres
sum. Sed vincens forsitan et
victuri testamenta aut irrita sunt

in morte firmantur. summus et
tu amen cogitas. Lepus quidem
expectatoribus laxandus et tedia
hereditas ad me recta calle ven-
tura est. Quid quod ut testatur sic
hereditas casibus subiacet, utcumque
sit que ut heres habet hereditatem et sepe
nil aliud quam inane nomen sit
hereditas. quid quod interim vasto precio
pura res emitur dum senem et obs-
equio submissio et indigne viro
blanditie promereteris. Nulla est
tanta utilitas que decoris dispendio
extimanda sit. Nullo legum
aut fortune obice hereditas ad me
venit. Unde id nosti tu sit scitu
illud marci catonis sapientissimi
senis dictum. Sepe inquit audivi
inter os atque offam multa interveniss
posse. Esto nichil interveniat
sed ad te parata perveniat hereditas
non manebit tecum sed atque rursus
migrabit volubilia sunt bona
mortalium. Rotunda nimis pro-
pria fortuna dicitur ut perpetuo
rotetur motu. Non sinistre hereditate
successori tuo. mestus forsitan ga-
visurus sollicitatus otiose. Et pa-
rata de alio quod que alii de te speravit

Spero alchimie prosperos
exitus. Mirum unde
id speres quod nec tibi
unquam venit accidit nec
cuiquam. et si accidisse
nonnulli fama fuerit ab hiis
ficta quibus id credi expediret.
Spero alchimie successum.
Et que quesisti summa cumulare
sudore, suspiria verba dolos
ignominias. Hii sunt alchimie
successus quibus inopes nunquam
ad divicias evecti. multos ad inicijs

Ad inopiam redactos sepe vidimus
nec tamen illud attendistis tam blandum
esse parare et falli. Hinc vos agita-
uaricie stimulus impulsa demencie
ut vix opinemini quod optatis fieri
quod temptatis. R. Protrasisti nec aliquos
prudentes et religiosos ac summa
laborare quosdam opulentissimos
hac vanitate corruptos dum ex opu-
lentioribus fieri studet et fedo consu-
miant bene parta perdiderunt. G. Sensi
ex omni in spe vacuo effusis tandem
eciam necessariis destitutos
alios timiditate deposita mestos
semper anxios dum nec cogitare
aliquid quam folles et forcipes et
carbones nec aliud quam fere hesperos
convine didicerint. R. Et insilvestres
pene homines evasisse. G. Non ultra
denique amisisse preter amici libros
in hoc exercicio corpens in supra auri-
los eruupisse. R. Permissa abarti-
fice auxit spes. R. Refert cuiquam artis
artifex ut promittat dum quod promittere
tibus nichil credi possit. G. Eo quod
nunquam si promisso in auro iurandi re-
ligione firmaverit. R. Sed o ceci
parum ne erat veris in metallis quod
terra fert fervere nisi vos meditato
desossa torqueret. Parum ne erit
tibus ab errasse nisi errori
dampnum dampno labor et la-
bori pudor accesserit. Hic tibi
aurum suum spondet tu auro tuo
corporis aufugiat. Nomini michi
nature mos est publicus et communis
igne commissa flavus sepe igne
purgetur. Michi loquitur tu delusis de-
ceptoribus tuis supplicio non redempturus
sed nocior remanebis digito
quoque monstrabeis avarus ac so-
lidus flaudo exhaustis afflatus

G. Affectus quoque fuliginem aug
promittit michi alchimista. R. Dic
ut ea sibi prestet quod promittit aliis
primo quia sua pellet inopia. Est
enim fere mendicum genus hominum
cumque se pauperes fateatur ditari
alios volunt. G. Minas afficta illis
quo molestior quia ipsa sit pau-
pertas. R. Sic ut miseri se alios mi-
serari dicunt placeat imprudentibus
et ignotis eciam iterdum magis
promittere. G. Stupis promisso et sim-
plex credulitas. R. Ultimum
arte didici dives fiam. R. Nimis
quidem si fuisti esse desines arte
nemque qua melioras nulla est
nisi mendicandi arte dives ac fallendi
G. Age aut quia ista fert animus et in-
cumbe. R. Predico aut tibi quod te lucrum
ex hac arte maneat domus tua
famis hospitibus ac miris
plena erit impedimentis. Erunt
tibi estores et potatores idemque fiant
incelto quos ignis exstinctet
et cupiditas. Erunt sufflatores
deceptores derisores omnis cui
quibus habebit pelues ac le-
betes et viales olearia aquarum
herbas preterea peregrinas et exoticos
sales et sulfur et distillatoria
et caminos. De quibus omnibus
tibi nunc curas vitiles et stul-
ticia cordis oris obstenditate
ac squalore et caligine oculorum
ac sollicitam conflandis paupertate
G. Quid quod his omnibus pene perii
dixerim tribulacionis nomine
et nocturnis tenebris atque in-
famis inter latebras fuerit vita
Spes effectum prestiti vetitum
Operac hic scripta et gestie

dabitur non gaudebis. Ad postre-
mum terminum appropinquo. Tu ne non
mercurium congelasti an quid ad
vanitatis. Inde maxime affectio
longe es. semper quod rebus aliquid
defuit dolebis nichil est. Capitulum

Auruspices multa michi
pollicentur. Invenisti
certe aliud genus homi-
num si credas. Quod pedecas
semper sperabis. Illa neque tibi umquam
aderunt promissa. Nec umquam deerunt
promissores. Sic res hic profugas
captabis hic promissis impulsus
sponsionis semper more votabilis.
Spem michi bona tribuit
aruspex. Non magis est spem
credulo quam metum pavido in-
ferre constantes animi contra
utrumque reluctatur. Multa undique
promittunt mathematici. Nil promittitur
quam promissis affluentibus. Cum
careant sudore quos mentiri
aut pudet ad promittendum tardi
sunt. Leta spondet mathemati-
cus. Sponsores quere alios seu
pignus promisse fragile genus
est. Iudio verbis male creditur.
Multa promittunt mathemati-
ci. Cave qui promissum impleat
satis est spem dedisse. Non pro-
mittit dare omnia. Promissis
aruspicum expectus spero. Despo-
sicies eventibus nichil eveniet
promissorum. Magna iubet pre-
pare. Ipsum ut scias animus
virtuti contumax obediens vanitati
est. Unum aliquid idque optimum iubeat
ille contempnitur quod ipsi thalamo

Quos stant nescias. Sic penitus
vim est quod apud tribunal legis que
ante pedes nemo spectat celi scru-
tantur plagas. Magna nunciavit
mathematicus insignis et verax.
Quo divinus insignior et men-
tiendi libertas maior et fides
prior mendacio est. Sepe quidem
mirari soleo ut que non mentito
mirati sunt est. Cicero quod in hac
gente nomen inventum quod recidit
ut cum tantis hominum multa vera
memorabili unius mendacio obstruit
et suspecta fides in posterum loquitur
fiat. Istis etiam quibus mille
mendaciis una levis ac fortuita
veritas velut quedam et mendacio pu-
blico fidem quesiit. Si quis vel semel
quis unquam tam mendax umquam
fuit qui quandoque verum dicere nollet
etiam aut ignarus verum horum
veri forte aliquid effluxerit actum
est. Castra hodie celo astra de-
mittiet credentur. Denique sine
ulla suspicione mendacii mentiri
pro omnia. Quippe scilicet potuit non
mentiri verum cum illud incorru-
ptus constitutum promitteret et plena
oblita credulitatis ac deceptoribus
suis faveret. Divinis leta
nunciantibus credo, furentibus
credere furor est. Certe Cicero hic
videatur sensisse aliter
convenientibus hilari rei nomine
agrestis mendicum qua artis
indicio latini etiam adinvenisse seu
a divinitate divinacionem aut illi
quod mathematici astrorum dixerunt non
fortasse ornatius at illi verius.
Sancti patres doctoresque uno omnes
uno ore condempnant. Ambrosius

Augustinus ceterique qui si forte
essent inter multos hic quoque vos
pestifer invaluit ut inter hos garru-
los in questione vel absque professore
sue nomine suspecti habeantur vel
fidei professores auditi non erunt.
Professoribus idem cum sentientibus
tum omnibus qui sub nomine et communis divinatores
haberent divini viri quia tandem cave
est qui ne suspicionis ut non
audiendus vilius et insultis plurimum
ac maxime illorum. Licet videatur
certe his totum hoc illusorium
ac fallaciarum verum genus dampnat
rident ac despiciunt. Asserunt quod
locus iste non capit omnes non tam
pia religio sed una quoque philosophia
et que illa suo calle sequitur
poetis nec sancti modo sed docti
omnes respuunt vanitatem inter
illos solos qui vel hic vivunt
vel absque his seducti in eorum que tendi-
culas lapsi sunt quorundam in suis
atque erroribus lucrum sibi atque
arte faciunt in qua id summum atque
principium obscuritate fraude tegere
et sic vitet ambiguum responsa
dare ut predictum videri posset quicquid
evenerit quod omnibus futurum no-
titia professus in comune promissum est
quam tene non ars ipsa que nulla
est sed illorum calliditas et audacia
et impudentia ipsa mirabilis. Unde
quod festive admodum ait Katho
ille rigidus mirari se non
videre aruspicem aruspice cum
vidisset illud ad omnes eque
augures aruspices sortilegos
coniectores caldeos que et mathema-
ticos ac tota qua dixi mantice
transit. Sit tamen incertum est an illorum

fraus turpior an ridiculosior
vita dementia. Illorum tamen argutiis
ac vaticiniis respondere facile
sed plenum est ubi vix quia adeo sepe
auditis atque illustribus agitatum
ut non supervacua tamen repetitio sed
temeraria videatur. Unde autem
ceptissime vanitate quid aliud dicam
posset nisi dignos vos qui ab homini-
bus non terrestribus modo sed ce-
lestibus et illis nisi quia stultos
ludant noticiam artis habentibus
in sue insignis ostentum et celo impune
auctore fallant. Persuasum est
michi prospera instare quorum
expectatio dulcis leta tranquilla
est imo equidem amara et
tristis turbida. Sed vos semper
perdito de abiecto semper iudicatis
persuasio sermo nullo negatio
credideritis promptum est persuadere
volentibus quibusque persuasor
necessarius non est. Ipsi sibi aut
motores et accipiunt avium volatus
que animum et garritus letum in
augurium vertunt. Sic si quotiens te
ista senectus recogita si de
hac re nos interrogas nisi vel
tu ultro te fallis vel illi quereres
errorem querunt facile deprehendes
quorsum his prestigiis ingredientur.
Sic nisi tres illi summi homines
rerum que moderatores Pompeius
Crassus et Cesar iurati forte
contrarium dicturi sunt quibusque
constat magno quidem omnium que
familiarissimo teste Marco
Tullio Caldei omnes aruspices
que promiserat quod prelato sine
omnes beati senes in patria
morerentur. Secus qua sunt

Non expectas audire ferro
omnes duo miserabilius qua
longissime ab italico romano q[ue]
orbe sectis fedo q[ue] ludibrio r
redditis vel enectaco illi toto q[ue]
die formidatis orbe capitibus
reliquum inhumati feraru[m] q[ue]
et piscium morsibus ac volucru[m]
rostris expositi ceci ac laceri
miserandu[m] fortune spectaculu[m]
ibi e[ra]n[t] nec hoc divinos q[ue] vates
nega qui tam cl[ar]a p[re]nunctiant
Ex auguriis notatio.
Dementia importuna misera hoc
precessum notitia[m] futuroru[m] q[uod] p[ro]bi
nulla est a volucribus sperat Quid
hoc stultius fieri potest ac si diis
placet et deiotaro rege visa
aquila impedimenti p[re]ripuit ru-
ine et agrippe hebreo instar
carceris exitum fine q[ue] miserie
ac prosperitatis nunciasse nunciauit
supra ulice sedens bubo amis
aliquis infaustis cuiq[ue] vigilii
carmine carmine ferale destribui[t].
tu omne locum ab homine ducti
nomine humane demetie argu-
mentum est quo aliqua sit non ex-
terarum nos verum sed earum quoq[ue]
qui in vobis sunt animos in errore
trahas deliramentis avibus
ulla sit rerum varet Itaq[ue] et ster-
nutamenta servoru[m] et natorum
fortuito lapsas voces eo trahis
non quo vis illarum sed quo tua
cupiditas vocat quod Centurio
ille dixit hic optime mane ba-
ne mihi caput tuserretur causa
fuit que ipsa p[re]ssam p[re]misse flavus
infantulo p[ro]fecturo ad bellum nun-
ciavit patri vinci Macedonum

Regem consequenter indicatum est et
humana mens ebria et mutabilis
qua facili impulsu erroris inlinea
ruit. Leta adhererat conspicere
Mesta adhereret expertus felix
eris per quiete. Miser eris per
labore. Sepe mihi somnia
denuntiaverunt et sepe contrariu[m]
Sepe videntur vana insompniis
Curiato sepius fila per cum au-
guria et reliquarum hec tenuis vani-
tatum ratio. Unum casu incidens
verum inimicis plures assipulatur ve-
tuto quod ticius plerum merus non
videt. Multa nunciat divini
impostores ego hos non maior quod de-
mones pro parte artificio scit vos semper
quod illorum veto animos et Igeria sibi talem pa-
ri quod teneas videris si me sequi
voles expectabis extremum ac
tranquillius. Deo astra de te sed qui
astrorum creator et regulator
sanxerit agens aliquis in dies ardentius
suo illius amore fias dignior
decretum non tibi veniat in animum
sollicitare istos quibus ignorantior
est vitas quam tibi denique sic habebis
futura nosse homini durum nec licere
si expediret nec expediret si liceret

Letus rumor insonuit
Noli fame credere
mendax est Multi letos
nunciant rumores
Sepe tacitus verum credit
qua multis Quod tot nunciis
asseritur falsum penitus esse non potest
Mos fame vulgaris notus est
veris falsa miscere Innatis veris
multa mendacia cedunt omnia
mendaci nichil credit Remolis
auctor plurimus verax est Ut nemo

quantum audierit aut viderit
referre contentus est. Nichil certum
nisi ipse quamquam aliis auditus adiecerit
de visis. quod cum multi fecerint auctum
brevi mendaciorum videat acervum.
Sic per manus ut aiunt traditum
inter manus crescit malum
quamquam criminis poetarum nobilitate viget
vires que acquirit eundo. Veterumque
letissima fama est. Eundem si mulcet
ut feriat. Sepe letum rumorem mesta
clades sequitur. creber hic for-
tune stilus ut primum voluptatem
spem premittit. cuspide que vulne-
ratam illita dulcedine iugulo
gaudentis infligit. Unde vir doctus
intelligens letis rumoribus non
quatitur. horret que mobilis
[illegible] volucres vel contrarium esse
vel idipsum quod tam sanctum videatur
verum non posse. Leto rumore
moneor. Expecta saltem dum
et certus sit. Hic quoque virile
animum rumusculis agi turpe est
licet veris. falsis vero turpissimum
multos gavisos esse audivit
vivos quos merore auxit funeri gaudii
memoria etc.

Spero filii reditum
Operas gaudium
pollicitum et propinquum
metum. Spes autem
revide. Rem pre-
dulcem speras sed fallacem. fragili
res hominum statu tremunt. forsitan
quem expectas iam nunc obiit et
potest hec probasse si vixisset. Super
di victorum multa sit gloria unum
que omnibus mors. Amici con-
spectum exoptatum spero. Aut hec
here [illegible] optare et sperare

Sed multis asperdinis casibus disiungitis.
qua multos fuisse volunt credimus
que cupidis animis Marci Marcelli
vel eius reditum expectabatur. Cum
aut die medio hostis illum cru-
delissimum expectabat. cum potentior
fuit inanitas quam victoria clemen-
tia adversarium ab exilio revocantis
potuit igitur cesar senatus Mar-
cello veniam dare. non potuit
Marcelli cliens gerere magna
et pati ut hostes cesaris beneficio
uteretur. Spero amicum et perfecto
quolibet hoste carente. Unus
est hic homini hoste carens ut sit
aliquis privatorum expertis an publicis
inimicis quisquis vacat. Si cui hoc dico
et pedonum qui amicicia duxere bellum
[illegible] grave dixere. Fuge aliquam
tam benignum sedulus [illegible] pestis
terras exulet aut quarte bibit
vehiculorum et equorum lapsus flu-
minum ac torrentium insultus. ru-
inas pontium et tectorum et
celorum. equoreas que et aereas
tempestates. Clade ferocium cursus
animalium quibus non singulos
tantum homines dictaverunt curio-
sissimus flagitator rerum Plinius. Sed
quedam hominum quam doque occubuisse
et cessima. quot sint casuum hominum
rerum quorum ullus est unus
tot sunt hostes hominum qui spem
tuam non dico retardari posse
sed extinguere. ut nichil ulterius
veniat mors quam dico coherentibus
et stantibus utique contigua et nisi
minus cautibus eo fortasse vicinior
quo iter et vehitatio et locorum
commutatio pluribus casibus cunctis
videtur exposita. Spero amicum

Prospero exacto negocio reversurum
etiam gloriose qua prospere gesseras
Drusus vero divi Augusti privignus
ut etiam omnibus hostibus domitis
carus esset ita ut eum pauci magis
adoraret. quorum mirificos affectus
erga illius memoriam usque nunc
habet ipsa. Sic unquam germanorum
invictus pectores fuisti te sentire
potuisse arbitror. Certe illa
cessat quibus gloriaberis quod ro-
manum imperii aliquibus syllabis
aliquo desculptis nec etiam
sepultum vivet hoc superat Ovid
marcia et Hieremie promissa
hostiles depopulatos agros
dum tibi Roma decus eterna
quod fundo trophea hiis ter pacatus
Leutor ibit aquis. Tale herum
invenies qualis Roma ipsa atque
universa res publica quod de nullo
tunc homini sic pendebat. Quid
ergo quibus tam multiplicatis spei
finis expectatum Drusum? Expectata
mors abstulit morbo quo constat
raptus et quod magni sunt auctores
ex fractura et cruris equo
supra labente suscepta. qui nimis
victor atque reversurus stabat
imperiam. exanimis est revectus.
Quid filium hominis germanici illius
credo unquam hominibus expectato
maior fuit. non hunc sed non
Augustus ambo iam defuncti
Sed Roma omnibus expectabat
tanto desiderio quasi totius
urbis unus anime hic hiis que
et vidue et non nisi unicum habentis
filium matris esset Ideoque ad primum
egritudinis nuncium attonita
penitus ac deiecta civitas

vultus que hominum et habitus muta-
tati et mestum tota urbe silencium
fuit. ubi autem lecior fama certis
licet auctoribus superveniret convaluisse
illum et vivere. subitus clamor
atque letissimos undique sublatus ipsum
quoque Tiberium excitavit concursus
in capitolium ingens factus.
et pene confractis templorum fores
ad persolvenda vota accedebant
dies gratias victa nocte lucentes.
fracto que vocibus silencio gratulabantur
canentium Salva Roma salva patria
salvus est Germanicus. Quid vero
tandem rei exitus nempe quia
humanis rebus crebrerimus. deinde
nunciatus receptusque obiisse Germanicus
hunc publicus dolor ac gemitus
non edictis aut diebus festis aut
ullis omnino consolacionibus cohercer-
i quivit. Nota est historia in libro
cesarum quarto. Sed iuvenem
filium reversurum. Alium hispanum
vinces de quibus dixi. Accipe
iuniorem Marcellum cuius de
divi Augusti nepos ex sorore
puta expectaret ab avun-
culo qui eum sic dilexit ut
Virgilianum illud carmen nobi-
lissimum quo summus vates ado-
lescentis illius pene puerum me-
moriam honestavit sine lacrimis
audire non posset et auctori se-
sterciorum impenderet. Quid mater
octavia que illum sic amavit
ut usque ad ultimum vite sue finem
quam tunc extinctum quotidie depla-
raret. dumque consolatorem non
tum contempneret. sed quia hic ante
et quod putas nisi quod reverti non rediit
sed relatus est. Et Drusum quidem
non quale acceperat Germanicum

Rome stulticia germanicum
Marcellum Drusum restituit vana
expectacionum prbs quis tunc ibi
alia fugis et seris veniet que
expectas. que cum venerit et for-
tassis ut habeat et sperare capias
et optare. Omnia absentibus ad-
ventum spero. Cuivis imitetur
expectare vivos cum mortuum ex-
pectetis ut jubet quamvis inter
fatuos veri spem. nostre Arcturum
Britones expectare fama est Ne-
rone principem. iudei sub fine re-
diturum. quem principiant ulla vita
abutitur ad extremum. ut non nos
vanis expectacionibus plena sed
ipsa expectacio vana est. Id sic esse
si non vides a modicum a nimium
vixisti quod hic agitur neglexisti
Expecto villicum meum venturum
Velut dominus affuit ad messes
evanuerit ad prata exaruerit ad
bos obiecit aut muces grando
percusserit arbores turbo concusserit
locuste satis consulta venit columbas
corvi et muros pullos aspectacula
cum agnos lupus invaserit. tui ve-
rustice sunt rumores. Uxoris
adventum spero. Si hoc speraris quia
metuas ignoro. sic est cum sint qui
expectet longe eciam qui febre

Spero tempora meliora
Omnia vero tempora
eque bona sunt quantum tator
tum eque bonus est semp
Sed vos temporibus bonis male
utimini in que licet ut in aliis culpas
vestras rebus ascribitis. fiet ut boni
homines sint. et tempora bona erunt
Tempora licet stare nequeunt et leciora
succedet. Nullum tempus stat cuncta
preterit. cuncque transierit non redeunt

virtute et industria bonarum artium
studiis refrenandi sunt. non quod
fugiat sed ne pereant. Nichil est
tam dulcius bene expensi temporis
memoria. Sed vos illa recti uti
scientes ut oportet nisi omnem
vitam. in sompnum ac desidia
in sollicitudine atque usus pessimos
effudistis. temporibus noxium accusatis
non quod meretur infancia ac puericia
in ludos vanos adolescencia atque
iuventa in libidine atque avaricia
senectus ac senium in querelas ac
lamenta consumitis. que nam licet
temporum culpa est. fluat illa fateor
hoc natura est. vos illa dei datis
occupare negligitis. non est vestra
natura sed culpa. vos naturam
culpatis culpam excusatis. rebus
nova. Spero leciora tempora
Leticia seu tristicia temporum ut
dixit non in temporibus sed in vobis
est. Eo aut quo intelligis nisi non
leciora tibi speranda esse sed tristiora
pendebis si ad etatem tuam ipse respicias
que in dies tristior et aperta
destribuitur et plerisque instabilis in-
venitur. et sine si oculos intro-
rsus flexeris et lunare atque extimare
annos ceperis sic respices desperare
quod speres non est cur mutare tpu
terum speres. Non meliora tempora
vereor pocius ut peiora. cur quod
nisi quia peiores erunt homines quod et
magni diminuatur viri et aptis
iudiciis res declarat. Nisi vos mor-
tales bone spei magnum aliquid
de vera nobilitate ac modestia mac-
tate concipitis. aqua quidem ego hoc
longe abesse. Nichil enim boni
perditus mens concipit. sic in vicium
ac ruinam prona sunt omnia

Mala sunt tempora meliora veniant
Omnem etatem de moribus suis
questam inquit Seneca. Addo
ego omnem fuisse que questa sit futuram
sic omnem cunctis seculis querat.
Spero leciora tempora. Una
est ad hec via qua leciora fiant
lucebit nos ista expectas fac ipse
tibi animum leciorem quod sine virtutibus
fieri nequit ubi hec secretis leta erunt
omnia tristis nichil. Meliora tempora
expecto. Ut veniat quod est dubium.
Certe illis venientibus tu recedis
quo est durius vite uti presentibus
quam anxie expectare que nec forte
non veniant nec nimie spes vinciunt.
Capitulum

Principis adventum spero.
Multa timentur que
optanda sunt sic multa
sperantur que timenda sunt.
Utraque ipse pernicies
iudicij multa est. Spero principis
adventum. Mutato sperares honestius
libertatem. Nam profecto qui dominum
sperat servitutem sperat. Spero
principem venturum et. Et illius
est commune omnium malum speras sunt
enim qui et principes nullum et sibi
principem poterant sperare nunc
imperium principi labor est principes
sibi principes. Principem ven-
turum ego expecto et res publica.
Tu vero quod privatim sperares
videbis. In quo ipsum facile falli
potes. Spes hec rei publice stulta
est. Nimis enim nisi amens speret
aut cupiat quod pestiferum totiens
sit expertus. Spero principem
venturum. Et secum sit motus
rerum varios mutacione urbium
noxias novitates fame peste
bella discordias. Hec ut universa
ut singula moderetur cum principis
venire sit solita. Si hec placent
principem spera. Ut ut horum formi-
dabile sit ipsum certe iam tamen
imperij nomen est plenum fame
ac rumoris boni aut mali et
pluris umbre vetustatis antique.
Spero venturum principem. Ego
vero te monitum velim ut quociens
adventantem audies credas te
tonitruum aliquod fragmen fulminis
audire nec sperare cupias sed
timere potius si alteram labi
oportet. Timere enim adversa
et si contrarium est virtuti consentaneum
est nature. Sperare autem mala et
nature est oppositum et virtuti. Spero
mox principem affuturum. Cum principem
videbis statim te infaustum rei publice
sidus aspicere ut memoriam ipse
tuam ut parentes interroga avos
et proavos ita esse reperies. Hunc
dico idque filijs tuis annuncia ne
ipsi quoque adventum principis stulte
sperent. Dic enim queso quis unquam
ut minime leonis adventum vel
ut affutura aquila avicule spe-
raverunt. Liceat verum loqui: multi-
formium et mali sunt precipue audissimum
animal est homo. Ceteris capitibus
ceterisque omnibus est homo plus fame
sibilis capitis etc. Capitulum

Meritis post obitum famam
spero. Multi famam se
mereri sperant cum infamiam
mereantur. Et cum viatores
erronei cum attendere estimat retro
cedunt. Famosus plurimum in vita famo-
sior quam post mortem ero. Est hec fa-
torum non nullis verum bude (?) minimus

Seneca in epistola quadam abiturum
se gratis apud posteros vaticinatur
Et statius tam feminis quam fama
benignum iter pro opere suo adsistuos
sperasse ait Et ovidius naso sibi
nomen indelebile futurum se que
ore suo legendum per que omnia secula
victurum presagit. neque heredem ullum
horum fallitor. putat ius sperantes
suam fenestrasse spem Quilibet hec
idem de se ipsis crediderint forsitan
et speraverunt. nec quod sibi promiserat
pervenerunt Si famosus sub divo
vivo [illegible] non famosior sum post
mortem Quia hec cottidianum
et vulgare est. ut multi in vita famosi
et clari post obitum sunt incogniti
et obscuri [illegible] causa huius
rei [illegible] est. affabilitas quedam sermo
[illegible] ac lepidus blandum suf- a
[illegible] clara frons benigna salu-
tacio beneficia in vicinos [illegible] in-
[illegible] hospitalitas in extraneos
[illegible] urbanitas. hec et huiusmodi
plura vivientibus famam querunt. ea
vero mox ut hic abierit non durat.
nisi forsitan quamdiu qui illos no-
verunt supersunt. vel ipsum quamdam breve
sunt conspicies. quo autem durat non
est [illegible] radicata Naturale est
ut fundata debiliter leviter quamcitius
breviter dilabantur. ut sit fama
durabilis aut vite sanctitas aut
gestorum claritas aut ingenius scriptorum
stabit elegantia Fuerunt de [illegible] in
loquaces isti et urbani quod togati
et gemmati suorum digitis ostendit
non nisi [illegible] loqui poterunt aut
parvulo ampliusque cognoscentur. Dum
[illegible] hos apparatus [illegible] celeb-
et [illegible] pompas hac sunt nube

hec verborum tonitrua in tenuem
fumum evanescere. [illegible] fateor
sed sit hec est vana nec ipsi de se
testimonium prebuerunt ambicioni
aut lucro aut [illegible] dediti. nec
qui prebeat meruerunt famam
in vena post mortem fama magis
unque mortuus profuit. vivus sepe
et nocuit Quid enim pervicie ac
morte Ciceroni ac demosteni
nisi ingenius litterarum fama constituit
Idem de Socrate ac Zenone et
mille aliis dici potest Noti omnes
quod non nisi fama sue et ingenium
causam dedit filio [illegible] regis
androgio ut ab atheniensibus
mactaretur Quid hec [illegible] calorum
regi argo nautas attulit de-
lectos ut aiunt viros [illegible] aut
predones nisi fama divitiarum
clam quod [illegible] ad credimus
famosum illud aureum vellus
arietis nisi opes multas late
[illegible] vulgates. quibus divites be-
[illegible] opum quam copes [illegible] vel
[illegible] vellere vestiunt famosus
eo ut sit ita quod hic magnum tem-
poris esset forte aliud fama sit
notitia communis esset ut plerumque
accidit omnibus neque laudari potest
ab hiis qui te non videant non agnoscant
dic enim quis sit homerum videas
et achillem sit virgilium et Augusti
numquam non ignoti abibunt tam tam
nota et tam clara sunt nomina crede
michi spes vestre magna ex parte
duplicata vane sunt. quod nec spata
pervenerunt nec ut pervenerat afferetur
[illegible] permittunt ferre cum plus spe
sit humana [illegible] quam in re Consisti
igitur spes inanes et vana desideria
contemptis quam terrestribus iam tande

Et optare distite et sperare celestia
Ra.

Credidisti ergo gloriam specio.
Nesciebam calce
et arena et lignis et
lapidibus gloriam queri
Credebam quod rebus celestibus et
virtutibus queri. Edificando gloriam
michi paro Sed fragilem et
caducam Omnia que manu hominum
facta sunt vel manu hominum evertuntur
vel stando et durando deficiunt. Est
enim maximus longe prevalidas
longa dies. Ex cunctis vestris
operibus nullum senio resistit
ruentibus ergo saxis quibus licet
tua gloria fundata est ipsam quoque
corruere est necesse. Sed forte non
credis. respice ad antiqua ignota
tibi esse quidem non possunt. Ubi
enim Troianum illud superbum
ubi Birsa Carthaginis ubi Thebes
et menia Babilonis beluarum nunc
habitacio et serpentum de Babilone
loquor antiquo. Alta nempe
propinquior et recentior adhuc stat.
citius eidem casura. Sed esse credis vi
cino ubi sunt denique septem illa opera
grecis scriptoribus celebrata atque
ut ad propinquiora veniamus Rome
ubi precessit illa Neronis domus
aurea que quantum fatigaverit
architectus cogita lectores etiam
nunc fatigat et scriptores que quidem
domus una cum aliis edificandi
sumptibus quibus omnes excessit ad
inopiam illum compulit et rapinas
ubi sunt therme Diocleciane
et balneum Anthonianum et cinctum
Marcii et septisonium Severi et
eius therme Severiane denique
ut summa rerum attingam ubi est
Augusti forum et sedes Martis ul
toris ubi edes tonantis Iovis
in capitolio et Apollinis templum
in palacio ubi eidem porticus ac
bibliotheca greca pariter et latina
ubi porticus altera et basilica
Gaii Luciique nepotum sibi nomine
dedicata et extructa et porticus
tercia Livie coniugis et sororis
Octavie theatrum quoque Marcelli ubi
tot opera per illustres preceres iussu
eiusdem principis et hortatu multis
urbis in locis tanto labore tantis
impensis edificata Marcii Philippi
edes Herculis et musarum Lucii
Cornificii edes Diane Asinii Po
lionis atrium libertatis Munacii
Plancii edes Saturni teatrum Balbi
Cornelii amphiteatrum Statilii
Tauri innumerabilia preterea opera
Marci Agrippe. Ne hec eam per
singulos. ubi sunt tot luxuriosa
principum palacia. quere in libris
invenies nomina. quere urbe tota
aut nichil invenies aut perexigua
tantorum operum vestigia. Tu de tuis
quod speres videlicet. Certe Augustus
cum superius nisi alia edificia
reliquisset iam pridem omnis eius gloria
corruisset. Nec vero solum templa
deorum que par erat ipsos edifi
cantes tueri sed pia etiam loca
ac ipsa etate in eadem urbe alia
ceciderunt alia tremiscunt Et
nunc vix pendentibus parietibus stant preter
unum tantancon Agrippe ad eis
ereptum sancti possidet et Maria que
antiquissima illam domum

Sui nominis virtute persistat Crede
michi aliis qua lapideis funda-
mentis eget gloria ut maxima sit
Ex edificiis gloriam quero Erue
igitur illa ubi est nunquam invenies
nisi non est vera gloria non est inveniri
nec in parietibus Ratio fateor vulgo reti-
nentes qui dicunt tribus modis
gloriam queri gerendo magnum aliquid
quod de te scribatur aut tacens idoneis
vel scribendo aliquid quod mirentur et
legant posteri vel insigne aliquod
opus extruendo ut sit in ista velut
tercium hoc omnium et minimum et caducum
Relinquo opera edificiorum quibus
moriens ipse meti glorior et
a posteris gloriam spero Gloriatus
est Augustus ipse de quo dixi quod
urbem marmoream relinqueret
quam latericiam accepisset que
tamen gloria nisi aliis rebus adiuncta
esset parva quo iam fuit perventura
Assumpmus igitur inde tu melioribus
certis mortem stabiles quas spes
in amplectere Ista etenim quibus
fedis et illius perit fuit et te illico
consequatur nunquam ipsam unde supra
tu tenuerit Edificium domus
unde laudem spero Laudabunt
forsitan qui illas inhabitabunt
brevis laus et angusta qui prius
veniet vel illas nisi invenient
vel a paganis vel vulgo opus factas
dicet nomen tuum ignotum erit etc.

Ca^m

Spero gloriam ex doctrina
Refert multi quibus
doctrinas per quidam virtutem
non plurimi quorum inspectio
per infamis Scio nisi bonis

Artibus aut bonorum gubernacio
gloriam non queri ego sed ultro
subiunctus spero vel bonorum ex-
emplo bonus fieri vel si michil
aliud eorum vel familiaritate
preclaram gloriam michi fore.
Est hoc quidem in adolescente primum
signum optimum qui nisi bonum
animum habet Nequaquam nunquam bonis
optaret Est enim amicitiarum ac
familiaritatum sed omnium causa
nexus quod similitudo quedam morum
ergo si quos imitaris equabis
bonus eris si nunquam nimio quod in te est
michil omiseris ipsa voluntas
bona laudis et glorie premio
caruerit Premium enim et maxima
pars virtutum est bonum velle quod nisi
processit non sequetur virtus
familiaritate bonorum glorior
Laudo id quidem non nec te
lucri cupiditas nec alia spes
educat eorum tamen tua perficit in-
genio ut filius illius fias Alias
non propter gloriam solam sit vera gloria
non mereris Ex bonorum doctrina
gloriam spero Spes quidem magna
nec verba quidem in ista et loquencia
et belli pacis quam artibus obser-
vando et imitando multi ac
illustres ex doctrina illustrium e-
vasere illud vide ne a bonorum
flexibili varietate et virtutum ferma
etatis copia prius vasa assequi nequeas
quod intendis etc.

Ca^m

Multa spero Multa in
spe multa est vanitas multos
fallendi additus fortune
Spero multa Spem
multiplicem multa desistunt

Cum modicum sperat it omnibus
artanit. Ille qui michil abstinuit
Valitudine bona spero
Mortalitatis oblivione Opes
longa vitam dictum carcerem
ubi multa feras multa videas q
nolis Spero membra vivacia
Vincla tenacia grata tamen
unde metuas absolui Forma
corporis elegante Voluptatum sa-
niculos Amorum pprecos extus
Impudenti materiam dolendi qz
Amico conventa nocte
breve sedum qz nescio q peccandi
licenciam Infelix gaudium peni-
tencia longeua Ultionis ex-
pone Additum serviciae Agile
corpus et validum Mancipium
contumax ac rebelle Diuicias
multas Grana sarcina ex
lapis et tribulis E diversis
equoribus ventuas nautas
late dispersam sorte uit mostra
maris ac scopulos agitatam
fluctibus tracta sunt bg pulsa
ventis lucrum de coemptis
mercibus Etiam quiete precia
sollicitudine capiat lucro qz
digno in multa credulum dampna
precipitet mercator nominis e
41 facilis ad credendum expertum multa
circumspicit Honestatis sollicitum
porcias filio ve Nulla ferme
res tam crebro fallit et tam
graviter Magna potencia
Invidiosam nuptiam opulenta i
opera pavida suspiciam Regum
et imperium precipitum et fractas
et substellatum diademate sustu-
lit aliud cor anxium infelice vita
honores fori Pulverem
Ac strepitum Coniugem et natos
litigium et curas Amicum mili-
ciam et uxore filio Tibi labo-
rem ac dilecto penam Vetule obitum
uxoris et coniuge iuniore Atrito
laqueos dissolui ut novo et vali-
do vinciris Ingenium lingua
litteras qz Invide malleum et massa
quibus tibi atqz aliis se perimi
frangas laudacione suspecti
pphilomena surdo Aurea
piramide domum pictam ceco
Gloriam post morte lenes
auras post naufragium Nomen
apud posteros Testimonium
abignotis Redenymen
primordio animi tuo et tibi ni re-
deas etc

A
Nimi pacem spero
Quid sperare nullis quam
ipse pace hac mox ut
bona fide velle cupis
Nemines Spero pace animi
pacem sperare bellantis e. qui
animo tuo bellum infert nisi unum tu
qui ipse tibi abstuleris impudenter
ab altero postules a perdis Spes
animi pace Unde spero a quo
sperares q ipse tibi nec pt dare
sic ut illam tibi nemo alius
quam tu posset eripere Pone arma
cupidinum atqz iracum plena aio
quiesceris pace Spero pace et
quiete animi quod ergo quam agis adversus
paci e. contra qz tua spem tanto
peniteris vix tam deberent ulti
homines ut salvi esent. quamdiu misere
ut peccat. plures pene bello dimi-
cant labor qz emitis emenda

pax esset ac requies. Sic pugnant
spes mortalium ac vota et studiis
ut non unius hominis unum pectus
sed multorum extorum et de omnibus
dissidencium videatur. Quiete
Spero animi unde vobis haec
Libido sperandi pro mortale genus
sequere quod speratis adepti estis. Ipsis
spem in longinqua submittitis et
inde rursus alio ita de crastino
dies hodierno clarior et melior
est futura presentibus. Nescire
nil sit gratius quam sperare qui spem
spatium ... eventibus
permutata velint quibus ego quam
optaverim nisi ut procrastinates
omnia bonis ... semper
spoliantes ... spes
stant quo ... se intelligat
se sperasse et iterum ... frustra
se videat ... spera-
bat. Spero pacem requiem
animi. Magna pars rerum humanarum
umbra est magna pars mortalium
vento pascitur et insompniis gaudet
quam multi cum hac spe adeunt
labores ac bella descendunt etc.

Spero vitam eternam. Nulla maior nulla pul-
crior nulla sanctior spes
modo non sera peccatis de-
sit. Sicut enim qui semper male
agendo bonum sperant, quo nichil
est stultius. Eterna vita spero.
Ea est virtutum concatenacio
atque connexio sicut apostolus disputatum
ut necesse sit qui una careat omnes
has virtutes ... illud est consequens
una carere cunctis carere virtutibus.

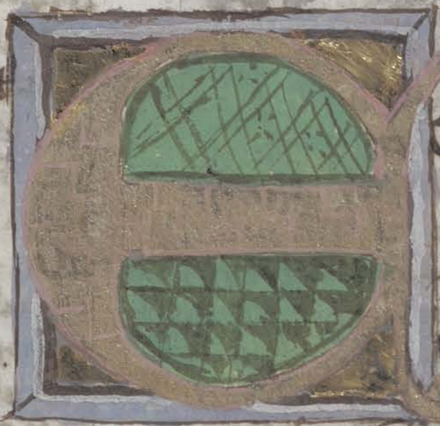
Quod si de moralibus verum est
hoc quod de catholicis ...
Itaque si spem habes caritate sit
habeas oportet ac fidem. Si qua
harum defecit iam spes non ...
resultat est. Vitam spero eternam
Rem bonam ymmo optimam speras
illud unde ut qui bonum agis agens
bene. Sicut qui bona male agit
nec unum impossibilibus extimatur
querit ... fiat ... nec minus
adubia qua ... liberat ac ...
Spero vitam eternam. Non celestes
... domum de ...
amet sed a quibus ... ab his
quibus se caros ac dilectos sentit
aut qui si quam forsitan odiosi
fuerit ac rebelles redire igitur
optantes ad misericordiam confugerunt
Vitam eternam spero. Vitam
spiritualem corrige hac ad illam pergit
Spero vitam eternam. Viam
omnium spes est et quae si vite illa
conceptis et felicem te faciat et iam
fecit. Eternam vitam spero
Christianus est ut misericordiam de hac
vitam speres, utraque sobrie ac
modeste. Spero eternam vitam
O felix nisi te spes ista fefellerit

De forma
De imbecillitate corporis
De adversa valitudine
De ignobili patria
De originis obscuritate
De obscena origine
De servitute
De paupertate et dampno
De tenui victu

De originali inopia x
de innumerosa prole
de amissa pecunia
de vadimonio
de amissione temporis
de ludo taxillorum
de sponsa alteri adiudicata
de uxoris amissione
de importuna uxore
de raptu coniugis
de impudica uxore xx
de sterilitate uxoris
de impudica filia
de alieno dedecore
de infamia
de quesito ex indignus laudibus
de amicis infidelibus / pudore /
de ingratis
de servis malis
de servis fugitivis
de vicinis importunis xxx
de inimicicijs
de prerepta facultate vindicte
de odio populari
de invidia passive
de contemptu
de promisse munecis tarditate
de repulsis
de iniusto domino
de indocto preceptore
de discipulo indocili ac surdo xl
de noverca
de duricia paterna
de contumaci filio
de discordi fratre
de amissione patris
de amissione matris
de amissione filij
de infantis filij casu misero
de filio qui alienum tenentis e

De amisso fratre l
de morte amici
de absencia amicorum
de naufragio
de incendio
de gravi negocio
de dure iudicere
de sterilitate anima
de villico malo
de furtis
de rapinis lx
de dolo malo
de carcere
de tormento
de iniusto iudicio
de exilio
de obsessa patria
de eversa patria
de metu perdendi in bello
de bello temerario
de magistro milicie lxx
de infausto filio
de bello civili
de discordia
de ambiguo statu
de vulneribus acceptis
de rege sine filij
de regno amisso
de prodicione
de tirannide amissa
de perditis artibus lxxx
de senectute
de pedogra
de scabie
de vigilia
de inquietudine sompniorum
de celebritate nominis
de dolore malis ex moribus
hominum egre concepto
de minutis tedijs rerum variarum
de terre motu xc

Capitulum



Ex omnibus que michi legenti placuerunt vel audita nichil pene vel insedit altius vel tenacius inhesit vel crebrius ad memoriam redit quam illud Eraclitii omnia secundum litem fieri. Sic est enim et sic esse prope modum universa testantur. Rapido stelle obviant firmamento, contraria inter se elementa confligunt, terre tremunt, maria fluctuant, aer quatitur, crepant flamme, bellum immortale gerunt venti, tempora temporibus concertant, secum singula, nobiscum omnia. Ver humidum, estas arida, mollis autumpnus, hiems hispida, et que vicissitudo dicitur pugna est. Hec ipsa igitur quibus vivimus terrena quibus circumfluimus et vivimus que tot illecebris blandiuntur quam si irata ceperint sint horrenda indicant naufragia atque incendia seu in celo seu in terris sevientia turbinis, impulsus grandinis, que nix illa ymbrium qui fremitus tonitrui qui fulminis impetus que rabies procellarum quis fervor

Unde mugitus pelagi torrentium
fragor? Unde fluminum excursus
qui nunc tumidis cursibus recursibus et
concursibus? Mare ipsum nunc attracta
ac rapidam vim ventorum atque
abditos fluctuum tumores certis
vicibus alternantes, certos statu-
tosque fluxus ac refluxus habet
cum in multis tum in locis in occeanis
Socratico querere dum manifesti
motus in latens causa queritur.
Non minore philosophorum in scolis quam
fluctuum ipsorum in pelago lite movetur.
Unde quod nullum animal bellis va-
cat: pisces, fere, volucres, serpentes,
homines. Una species aliam exagitat,
nulli omnium quies data est. Leo
lupum, lupus canem, canis leporem
insequitur. Est et canum stirps cui
audentior seu devotior non lupis
modo resistere sed leones, pardos,
apros, ursos in spectu soliti atque
aggredi. Unde tanta vel tam generosa
ferocitas et tam nobilis feritatis
elatio ut ursos, apros quoque fastidiat,
inque solos elephantes ac leones
digneretur irrui? Quale unum
Alexandro regi missum contemptum
que tali malo cognito contemptui
occidi visum legimus. Missum quoque
inde alterum probatum quod decuit
dilectum quoque regi unice atque in
deliciis habitum. Nam ipsa canis
ergo hominem cui fertur amicissima
quanta sit caritas. Unde quoque conciliat
fres tibi preter morsus ac latratus
implacabiles? Non tamen Pantheonis
fabula sed districtis vere probat
Euripides vulpina fallacia.
Una quidem ex multis audita est:
piscatores cum ad urbem pisces
deferrent quod libenter de estate nocte
faciunt aliquam vulpeculam seu

Germanie calle medio supiecisse
invenisse. Unde abrepta de cubili
aluit; ex quo cum pisces sarcinam
piscassent illa ut se piscibus
affatim implesset subito complu-
isset. Mirabilius quod illic atque in
dignatibus effugisse illa. Unde
vo alii vulpium soli quod luporum
ululatus? Ex murinis et caula
cornorum minimorum quoque cura colu-
barum domos ac nidos vigila-
ncia. Unde mustela ut pibet etiam
atque male odiunt alter alterius
invadit nidum effractis quoque omnis
spem prolis interemit. Nam
cuculo non unus quidem alter quoque
est hostis. Omnes vero animali illi
insultant pro fugo semper et grulo.
Unde nam postea et quales mu-
stelarum contra aspides in India
Unde tam diuturna talamos
acrime furint. Unde na ex dulci pa-
cuique hoste suo insite excubie
quanta quoque quoquoque vigil repugnantia
est. Unde venatorum quibus vera an-
cupum artes ac laqueos quibus
piscatorum hamos ac retia horum
quoque omnium labores vigilias quoque ex-
plicet. Ut hec contra ferarum
avium piscium quoque ingenia que et cauta
quod sit aliud quam litium instrumenta?
Sic qui nostra appellant aculei vespe
que hiemis cum postibus quod bobum pela-
gum sudores. Nec maior causa
eorum quam aut quadrupedum par-
quies. Vero unde murium extima
tedia. Unde nimium quas musitas
albas ludo dicunt hiberne mo-
lestie. Quod murium phenicis iniqui-
etudo que pulicum pruriens obsidio
que culicum lis dimicans quam anguium

Ranarumque cum ciconiis et pigmeorum
bella cum gruibus quos arimaspos
et grifes pugnas exercet amici
litis ut quidem maior dubitas
haut facile iudicare nisi quod illi
rapina hii custodiam mollimur
illos avaricia stimulat hos ira
idem et custodie studium prede
distantissimo inde tractu apud
indos ibericos illic quod sum auru
contra pare gentis anulacorum
formicis quibusque incredibili mole
et mira proceritate tenentibus bias
listus angues reliquos sibilo
territat adventu fugat visu perimit
Elephante draco prima complicat
seu possibus Est enim incertum unde
non nullis civantibus inter se male
odium pervestate aliquidum fraciens
tenore quod et quidam tradidere et
pugne exitus facit ut edi posset
sit unum est alterum vero fuisse hostis
hausto sanguine cum bello victore
victum quod deliciis et nimio potu
ruptum cum mortuum que procumbere
Consulta contra genus hoc in primis
acerrimum utpote dolor rudimus
et nisi est auditi muris fastidia
offendunt mirum dictu tum animal
et tantarum virium tam pusilli
hostis horrore conceptum Sed et
sine lite atque offensione nil ge
nuit natura pares leo ipse
quorsum ac securum ab profensione
stilum ferrum spernens neu forte
iustum terreat nec aspirantes rotarum
strepitum varios turbos arcium
Et gallinarum cristas quis non
stupeat sed ira fama est magni
quod eciam cantus super omnia Nero
clamas itaque crepitates traditur
Ea igitur hunc genere leonis contra est

Inter commune feris omni vena
tione Est et specialis tigribus ra
pte plus et profugi hostis ludificatis
instante lupo vna semper cum fame
pectora rusticis ac pastoribus lis
manet Venenosa loquor et
ferocia que ira nos mansuetis
gregibus est quies Quantis vipsibus
quantis quod adiis dentati confluunt sues
quantis armentorum duces que ira
inter illos clamia quamvis fuge
quam victoris insolencia quos victi do
lor quo iniuriarum recordaco quis
reditus ad vindictam quibus non
legendo prendit ut poetarum figmenta
et bellatores exercet thauri et
inter se adversus luctantes cedi
cornibus Quid de aliis laboribus
vita est Nil quod non sum litem sit
Credo nonnum ad proprie hostes
equus quam pulli adveniat gete
cibum inter pares surripit Quis
non illud advertit gallinis sa
tantibus familia prumbeo quantus
ardor in pertinacia quanta sit quisque
id perde que omni Nullum tam
mite animal quod non acer sobolis
ac metus exasperet Galli se aliar
ac metus exasperet et natura et amore
tribus in pectus et natura et amore
rutilas cristas inter volucra debent
totis corporibus obnixi alium in videre
tam quod suspicio pure regnat in pectore
tanta virtus cupiditas cantus
tanta viret tanta pudor Quam illuminatum atque
cedendi pudor Cum illumatum atque
amorum pertinacia quibus non nonit
ut se porget clamoribus strepitat
alis diverberat rostris hereret
hec quidem in ferocibus minus
miri vestatum eum et que est
ut aialia maiora minorum pri
ores ac sepulcrum sunt fera fera
auis aue piscis pisce vermis verme

rodit mare et littore volucres
aquatice quadrupedesque
equor stagna lacus et flumina
rimantur et exhauriunt et infestant
ut michi dum inquietissima
per terram aqua videatur et
suis moribus et incolarum spe-
ciebus apta tumultibus Cumque
que nouarum camaleontum ac
monstrorum ferocissima esse non
ambigitur usque adeo ut vulgi
opinionem nec docti quidem
respuant Cunctaque genera
ut aer cameleontum formam hic
esse ranquam cum innumerabiles
ibi sint quos aer nec terra non
habeat Et in hiis quidem ferme
omnibus fera ut odium litem
parit Quid quod hiis cessantibus
lis non cessat Vige dum in
amore contrarius zelus contra in con-
iugio dissensionem quot querele
contra suspiciones amancium qui
dolores contra non dicam duorum
ac seruorum qui non ideo minus
infesti quia domestici hostes
sunt cum quibus nulla vnquam
pax speranda nisi quam mors
fecerit ut paupertas Non dicam
factum quorum grauis vara ista
bitas Naschis testata est Non
filiorum ingentes quos equus poete
carmine canit sed penitus quorum
opinatissimus est amor contra in
alguacas in filios quos dum
bonos cupiunt malos lugent
Atque ita quodammodo cum idalele
diligunt oderunt Et fraternum
quidem primum quod vincali nomine
certissimum sepe sine amore inter
contra odia videmus Veniam

Quid amicicie sacrum nomen quod
ab amando dictum absque amore
nec esse certe nec intelligi potest
Quanta vero domesticis cunctis ferme
concordia vite huius actum contra discor-
dia Quanta opinionum atque consiliorum
conflictacio est ut vix Ciceroniana
diffinicio stare queat Sit enim licet
inter amicos beniuolencia et caritas
deest tamen illa omnium diuinarum huma-
narum rerum consensio ex qua ille
diffinicionem conficit Quid in radio
sperebis igitur est in amore odium
et in pace bellum et consensione
dissensio Ostendam tibi presse
exiguus sensus quod oculis apponere
sunt ferarum aspice quas ferro
indomitas omnipotens amor
domat Intende animum leene
tigris vrse contra cum immane
veniunt ad id quod cupidissime
faciunt non cupidum sed coactum
putares ferarum alie dum coeunt
magnis stridoribus alie rapidis
vnguibus inquiete sunt Iam si
credimus que de natura vipera
magni scribunt viri Quanta rerum
contrarietas contra quod litigium a masculi
caput sua quadam naturali sed in-
effrenata dulcedine in os in-
sertum vipere illa precipit feruore
libidinis amputat Inde iam
pregnans vidua cum pariendi
tempus aduenerit fetu multiplici
pregrauata et velud vlcione
patris unos quoque qua primum
erumpere festinante discerpitur Ita
duo alacrius nota plebs
et coitus huius generi infausta
penitus quod mortifera dispensari ut
dum prior coitus mox partus
interemit Aspim alucaria contempla

Hinc illa conversacio quam strepitus quam
non modo bella sed primus quam similes
ut ita dixerim discordie ac bella
domestica columbarum inde sunt
simplicissimarum ac ut memorat felle
carentium qualium queso in prelio
quantis quam clamoribus vita durat
indisciplinatis rostris ac barbaris
ut videas adeo nec luce pacatam
nec nocte quidem videas multo
aut conflictos alternum in se vinculo
mutuo voluptatis astrictum par
earum qua obscenis veneris sacri
sortitur ceremoniis adoptatum sortitur
ut sepe columbas cernunt sepe
alibi rostroque persequitur suos amans
Illud minutissima re remittam quia non
ut mirer sic et nunc ne laboriosa
mea est. que tua ergo aranearum insidie
et qua vigil intencio quam captandis
insinuoribus telarum serena quam textum
capientis fallaciis ac rapinis quam
plaminus tinee quam caries lignis
noctium quam vermiculi non sine tedio
et obtuso quodam substrepitu trabium
viscera fodientes illarum maxime
quibus cedendis lunam ac mensem
diligencia sit neglecta Hinc latens
pestis ut famosissimis tectis agrestium
sic auratis regum laquearibus insultat
templis quoque sacratis et altaribus
secretis quam philosophancium non potest
lectis et librorum postes et membranas
et libros solida quam nisi pice liquida
levi quam incendio sit occursum non
nunquam periculi vel naufragii causa
est et magna teredi et carinas
magnam terebrare ausa sepe
periculum grave nescientibus intulit
Sitea quid vermis oleribus quid
segetibus locusta quam messibus si
auster advena seu pastor indigena

Cum genus domicilii insultat ita
volucres quoque alie importunum genus
Unde Georgicum versus quem mirari
soles tamen non miror ut aves
sonitu terreat. Sunt enim nunc
italico sitiatim sonitu hoc ex-
multis extimus tediis esse cepit
Si nuncii ad vesperam et conflictos
volucrum et lapidum collisio et
villici clamor durat. Illud sciet
quidem quam sericius vindemie
quam erugo herbis eruca frondibus
talpa radicibus quam postremo
areis orreis que curculio atque
inopis metuens formica senecte
ut ait ille. quis fervor hec per
exiguum animantis inquietudo ut
dum brevissime sic consulit mam
turbat etatem Tardius essem ad
credendum aliis expertus sum. quanto non
solum tedio sed et dampno sit pul-
verulentum illud ac trepidum per
expedicione festinum agmine ut non
tam agros sed areas et thalamos
et promptuaria populetur. Iam
crede capiam. Hispanis in finibus
castrumque haut longe a marina
negantibus ostenderunt formicarum
latebris ac diluvio desertum
tale aliquid inventum quam memorat
in finibus. et ego vel utrobique vel
ubique fieri posse crediderim sic
me nuper non agresti quidem sed
urbana parvulorum repulerunt
domo. ut ignis et calcis ad ex-
tremum fuge rerum remedio opus
esset Apuleioque fidem habeam
consumptum ab hiis hominem. et si
desit vel mirari quam me non negem
Aliud est quam quidam sollicitudinis
exemplum proposuere forma alii
de hoc longas terre sinuose
parsimonia atque industria predicantes

Ecclesie si omnis sollicitudo lauda-
bilis esset exinde igitur fortasse pro domibus
nostris siquidem de suo viuere siue tyran-
idonea nica mente est. Est sollicitum ali-
quis necesse sit sed ipsum sed inmisti
rapto viuens nullius industrie
in malum nullius usus ac incomodi
tediisque multiplicis. Cur igitur hoc
exemplum dederit cur hoc aut
laudauerit dico itaque. Minor parue
ci adesset apibus industrium pruden-
tissimum ac nulli noxium multis
utile sibi quoque et aliis arte quadam
naturali insita et suo illi nobili la-
bore subuenientibus. Quid ut dap-
nosam eloquar libertatem et
exercitatam luxuriarum soliciorum contra
quam peruigil excubat et preduris
unguibus armatus agricola
et ultricis accinctus falce fron-
dator. Quid lappas ac tribulos
atque annua tempestate rena-
scencium stirpium ac radicum litium
ac laborum materiam in morde.
Quid imbrium bella sitencium que
et moles niuium et uredine pru-
inarum et asperitate ac violenciam
glaciei et torrencium repentinos
impetus et vaga fluminis cuncta
totas sepe regiones et magnos
populos sed in primis rusticorum septa
quassancium quorum tot malis vie
terrestris et iterum semper acclinis
angustia est. Qui ut delicatorum
ac diuitum de tediis aliquid dicam
Quis nocturna aurium bella non
pertulit bubones stridosque et ad
latrancium lune canum super vacuas
excubias et cattos in tegulis
inclinantes ac tranquilla silencia
horrendis accentibus et clamore
tartareo et mesti sonicum accentus

Et quos quis inter tenebras importunum
strepit. His accedunt et nocturna
ranarum coaxacio et matutini
planctus irundinum ac repente
adesse interpretes ac terrorum na-
diurna aurium quiete et cicade
stridole et parietes corui et rude-
res impediunt aselli et balatus
pecudum et mugitus boum et mag-
nus pro pua oua vendencium gallinarum
concentus inconditus siue tacens
super omnia vel si ullus stridor vel
vulgaris clamor. Et stultorum risus
Quo inepto nulla res ineptior
est ut Catullus ait et hebetorum
cantus ac gaudia quibus nichil
est tristius et litigancium querele
et anile conuicium seu garritus
et puerorum vel prelia vel lamenta
et impreciancium ac conuicia turbida
vel concorde. Et uxorum viros arte
lugencium leti fletus et penitus
veri natorum in mortibus eiulatus.
Adde his fori turbas ac strepitus
altercaciones quoque mercancium et emencium
hic contemptus hic vendencium iura-
menta. Adde hic artificum laborem
voce mulcencium mestos cantus
hic fidibus lanas ac vellera
conglobata pulsancium ricinidam
mustra et telas pectinibus percucientis
hic follium fabricum raucos flatus
et acutos sonitos malleorum. Quibus
ipsa equinis pedibus hiberna nox
additur ut nullus vel quieti detur
tempus litibus sit immune. Ut vero
insensibilium rerum genus attingam
sunt vel cum ferro magnes est vel
cum magnete adamas quorum et
si causa litis occultior lis aperta
est. Magnes siquidem ferrum trahit
ad se adamante traxisse desinit

Remittet quod si traxerit utrobique
vis mirabilis. Sed quod pigro et inerti
pumici lapidi natura quem cimoicas
atque tinnitos dederit ad ipsius rigidi
ac prevalidum metallum, sed quod illos
sibi lapide alio astante surripuerit
quasi fine litis suus. Sed nova lis
est. Et si hoc multi negent, michi enim
experiendi actenus nec occasio defuit
nec voluntas. Itaque nichil affirmo
preter vulgo notum, adeo ut ne affirmare
quidem sit necesse. Verum ego brevi
nimis ipse et angustiore in spacio
operis ingentis magno impetu aggressus
iam sentio video ad hanc rem plus
michi animi esse quam virium. Nec
michi nec cuiquam sane unum hoc agenti
ex quo facile sit singula persequi
ex quibus appareat omnia sub celo
fieri. Que seu magna seu parva miraculo
miraculo stant. Licet non omnium sit id
maximum stupendumque quod inter summa
et extrema nature prodigia numeratum
attigi. Sed attingam paucis, cum simus
semipedalem pisciculum navium
summis immensam ventis undis
undis remis velis apta scilicet
retinet, plus elementorum atque
hominum vim retundens, nullo quidem
actu alio quam navigii postibus
adherendo, nullo denique conamine
sed natura ipsa. Quod et si scriptis illu-
stribus constet, emulo tamen incredibi-
lius videtur. Sed de Octaviano medico
fortassis aut stupido scriptum esset, non
potius in uno mari monstrum
hoc romanis imperatoribus accidisse.
Animadversum enim causa quod tota
classe procedente navis una velud
in anchoris staret neque prius
loco moveretur. Demissis pelagi experientibus

Apum ut dicitur compta vitas
et limacis instar piscis clavo
herens revulsus atque ostensus
est principi indignanti tam in se potu-
isse tantillum animal. Sed quam unum
stupuere admirati quod et in navigium
receptus tantam illam in se tenendi
exterius efficaciam amisisset. Sed
illud alterum monstri genus
non silvisse, equidem quod affirmasse
maluerim, cum apud nos
nescio quam verax sed nova utique
et ad ipsum suspecta est michi fama
esse circa litus indicum audite
magnitudinis avem quam daratu
nostri vocant que non unos singulos
homines sed tota insuper rostro
pensa navigia secum tollat in nubila
et pendentes inter nubes miseros navi-
gantes ad celatum ipso terribilem
monte ferat. Cui nata vero vis analoge
est que neque aliis multis neque hoc
uno tam iam periculo anamgrace
deterritos sequaces suos prede
avidos predari facit. Iam vero ut
de invisibilibus aliquid ad conceptum transfe-
ram commixtione contrariorum sit
nativa temperies inter quas
contrarietates ad unum centrum elementorum
ad medium constitutis pro quibus differentias
quamcumque discordiam vocem ad
unicam concordiam pervenit. Denique
quantum sit excelse et profunde animo
celum terris maria esse in summo ethere
et in fundo pelagi ignis summis terre
erratur iatibus esse in fluminibus et
lagoris eque in desertis arenarum
et in plateis urbium lis est vita
est. Me enim varietate rerum abrepto
deviem tacco quod iam michi ab ipso
mundi primordio inter ethereos
spiritus in ipsa celi arce pugna est

hodie quoque in hoc vastu caliginosi
aeris pugnam credidit. taceo quod
illo celesti congressu victi angeli
victoribus quoque iam suis facti impares
dum in nos mortales terre accolas
versi student inmortale nobis
bellum temptationum variarum
ducere quoque negotium atque ambiguum
peperere. taceo quod ut omnia et que
sensu caret et que sentiunt divina
loquam sublimissimo celi vertice ut
dixi usque adinfimum terre centrum
et a principe angelorum usque ad
vermium ad extremum ferme vigil
et implacabilis pugna est. homo
ipse terrestrium dux et rector
animancium qui rationis gubernaculo
plus hoc iter vite et hoc mare
tumidum turbidum quoque tranquille
agere posse videtur. Eternam
continua lite agitur non cum
aliis sed secum de quo mox dicam.
Nunc de primo agendum. profecto
nichil mali est quod non homo
in hominem machinetur. ut certa
hominum mala videamus veniencia
seu a fortuna sive a vim collata
levia quedam incommoda videantur.
Idem vos si ad plenum aperire
voluero id quod nolim quoque a proposito
longe est et omnis humanarum
actuum scena retegenda et omnis
historia retexenda est. hoc unum
dixisse satis sit quod si nulla unquam
alia quam romanorum bella toto
fuisset orbe terrarum habunde
bellorum esset ac litium. Quid de
sententiarum dissonancia et in-
enodabilibus rerum nodos quos
sectarum varietas aut philosophorum bella
dimmet philosophorum et regum prelia
quieverunt. isti non quiescunt. et pug-
navit illi de eo quod cum hic esse
cepit. esse desiit illius hic de

veritate litigant que una semper
esse sit. Neque hac litem aut
antiquitas veritatis splendor a
achademicis unquam valuit summe
carneades philosophice sequester pacis
anxius sed mitius ut non in-
elegans michi quidem lusisse
videatur. Anneus Seneca
ubi horologia philosophis confert
quod par utrisque discordia est.
idque quam verum sit qui se et philosophis
animum et horologiis animum dedit
intelligere potuit. Nec non aliorum
doctrina tranquillior quoque gramaticorum
ad hunc sub iudice lis existens.
Quid conflictus rethorum dialeticorum
altricationes que denique arcium
omnium discordie qui clamores
inter causidicos. quam bene con-
veniat ipsa causarum immortalitas
probat. De concordia medicorum
testimonium sit egrorum vita etc
quam breve dixere semper sub litibus
fere brevissima curata est. Stirpea
de sacris et de religione differentia
aliorum nostri oratorum verbis
hominum quam philosophorum armis et
campo sepius commissa. Simpla
ita cum belua sit vitans utique sit
in rebus virum ut ait aristoteles
omnia compugnant. de hoc in ipso
tam dissone pugnantes quam
fine ipso vel agitant philosophi.
Quid de communi vita de que
artibus mortalium loquar. Vix duos
in magno orbe concordes. cum multa
tum maxime edificiorum habitum
quod varietas arguit. Nam quis
unquam tam locupletis delicati
quoque prius familias nactus est domum
ut non ibi multa mutaverit. ut
quod uni studium fuit extruere alteri
sit voluptas evertere. Cessantur
mutate sepius fenestre obstruse

Una hostia passim quam vetustis
scriptoribus notior videtur clariores
tectis tabernis id tamen sed in urbis
patriisque sua dum cuiusque sententia
secum pugnat quod ait Flaccus diruit
ut edificat mutat quadrata
rotundis quo luce clarius fiat
quibus unum quisque cum aliis quibus
vel secum sit. Iam quod vestium mos
qui vel ipsius triduum toto in urbis
durat in urbibus que minima priorum
secta non ut longeva esset tum
spinis latronibus deservivit id
habet quod ita ducem in ordinanda
acie quam ita ingratum in forensibus
legibus que variantur sepe modo
...libus disparitas que vel di-
scordia est didici ego hic ultimus
imaginibus sepe piratis meis
dum mari celoque morte minantibus
nocte sit ac nubibus cuncta
terrarum ac stellarum signa tegentibus
puppe iam vacillante et semino-
pta fluctibus inultis de sententia
tertia media in morte contrariis
studiis atque opinionibus hostem affuisse
litigaret adde quibus suo
adversario lis est. Quid scriptorum
proelia cum membranis cum atramento
cum calamis cum papiro. Quid fa-
brorum cum malleis cum forcipibus
cum incude. Quid aratorum cum
stiva cum vomere ipsis que cum gle-
bis et cum bobus que militum
non dico cum hoste sed cum equis
atque armis ipsis dum et illi te-
bellant et hec pugnant aut
corrumpunt. Quid dictatoribus scribe-
ntibus que negocii est dum habent imper-
fectum loqui multa cogit stertio
illos ut expleta prope vetat
hinc iusticia hic volatilis et in
constans animus sit quod aliud agitans
quod per git. Sed quid singulatim ago
tem

Nulla me chartarum difficulta-
tibus quibus vacat reliquie vero
ut queda note dulcedinis sce-
leratis amaritudinis multum habent
Nil quod certum etiam que delectant
sine lite agitur. Iam quod infirmarum
bella cum lapsibus que puerorum
vita cum lite amaisse ferevim
per pueriles metas. Quid nam
ipsi adolescentum lis cum volu-
ptatibus. Sicut verius ipsius contra
secum lis affectum que collisio. Cum
voluptatibus enim nulla lis penitus
est sed consensus omni lite funestior.
Credo ceptius. Nulli hominum omni
nulli etati plus litigii esse
plus inextricabilis laboriosique
negocii. Nullus hominum tam letus
videri multos esse tam miseros
aut tam mestos postremo quod
nam semitis puerperii difficultas
contra quam distruunt. Quid nam
viris cum paupertate atque ambi-
tione luctamina. Contra vite
plura quam expedit satagit anx-
ietas. Quid demum illud seni-
um etate ac morbis pugnante
morte quod omnino ipsa sit morte
quia est morte molestius cum
spectro mortis terrore etiam
obsessum. Hunc sermonem mille
verum argumentis extendere
sed sic libro superiori voluistis
sic epistola quoque hec ac brevi
prologi continere et libri huiusque prefe-
ctu voluistis. Iam hic video
contra hec ipsa prefacio libri modum
excedat. Ista ut frenanda auri
capacitas et cohibendus est stilus.
Summa ergo omnia sunt in primis omnium
hominum vita lis quedam est ac
externa lite interi omnissa
de qua paulo ante dixi et in-
terior videtur et obidimus omnibus

Nota esse et sibi interior contentio est
nec eius solum contra alia sed
contra sua ut dixi speciem neque
contra aliud individuum sed contra
semetipsum Idque et in superficie ista
corporea quam uni pars exili pellicula atque
ultima est et intimis anime
penetralibus quasi semper assidue
bellum gerit Nam et corpus hominis
iam quam contrariis constet ac
turbetur humoribus ab his quos
phisicos dicunt quere Animus quam
diversis quasi ad invicem semper pugnat
affectibus unus quisque non aliunde quam
seipsum interroget sibi quam respondeat
quam varios quasi vertiginosos motus
repulsi mox huc rapitur modo
illuc Neque totus unquam unus
semper ipse dissentiens se discerpet
Nam ut alia reliquos motus
velle nolle amare odisse ba-
diri minari invidere fallere fugere
iocari flere miserere parcere
irasci placari labi delectari attolli
titubare subsistere progredi reniti
inchoare desinere dubitare errare
falli nescire discere oblivisci me-
minisse videre contemnere mirari
fastidire despicere supplicare
et quae sunt eius modi quibus utique
nichil accedit fugi potest quibus
vero sine ulla requie ab ingressu
usque ad exitum fluctuat vita
mortalis Quae nam tandem
illa passionum contrariorum tempestates
ac varietates sperare seu cupere
et gaudere metuere et dolere
Verum inter scopulos paucis
in portum miserum[?] alteriusque animi
fluctibus exagitant Ceteri alii
fortasse immo certe alter sed
uno ne integro quidem volumine
et ut Augustino placet notissima

veritate Virgilius scripsit
de quibus ad utramque partem et plura
quidem et pauciora dici possent pro-
vinciam ego nec brevitati calumniosi[?]
studii nec copie sed que de communi
vita hominum quasi se obtulerunt
ordine scriptis inserui ne
legentem aut copia aut studio
fatigarem Neque non te moveat
fortune nomen non tantum in ipsis
scriptoribus sed saepe repetitum
Saepe quidem ex me quid de fortuna
sentiam audisti Sed aliis mox
qui doctrina minus fulti essent
haec necessaria providere Noto
illis et communi vocabulo usus
sum non ignarus quid de hac re latini
breviter senserint[?] Hieronimum
ubi ait Nec fatum nec fortuna
Communis ergo accessus sibi hic
locus dicendi modo ut theologi et docti
aut qui prarisit quid intendam
sciant nec vulgari cognomine
turbabuntur Sit titulus operis
passionum ac fortune de parte altera
que visa sunt diximus De altera
quod de se valent visa sunt et cetera

Visse meum nimis
illiberalit natura
error q me defor-
me genuit. R
quod fateris extrxit
et attrivit icen-
dijs. D deforme
genuit natura
Non dedit
delectet sed
q prosit dedit Satis e multe
relab. D Non dedit forme
gram natura. dae voluit q
egritudo corrumpet q senectus
eriperet dedit forte q nec mors
eripere audeat. D forma cor-
poris natura negauit Q forma
ani largita e. maxie debitor
exigui repulsam alta mente
despiciato. et offensum speculi
conspicua plac. Invidit na
forma corporis R Non invidit
sed eruditur dae q quottidie
minnat et peat. Vera liberalitas
mansuro munere nostit putida
et caduca anai eterna donant
forma fugax et fragile nature
donu paucis ad vtilitate paucis
ad puiciem multi ad salutem
ad puiciem multi ad salutem
vera q gloriam data e. Fora
michi corporis negata e. Raro
admodum forma in quibus honestas
q vna sublare (?) habitant. bene
tibi accidit f peiori exclusa
hospes melior tecu e. D Nullu
forme decus obtigit. Quid hic
doles aut penitus sentit pim
q amo volunt. i quo tibi meliaz
aut amo vsui et no potius ipe-
dimento esse corpis formam
putas q multos forma fecit
adulteros castu nullu multos
p lubrica voluptatu duxit
ad ifame morte. qui deformes

Cum me dedecore periculo q vixissent
et q multos extra imitabiles
disforme ve dnes (?) iterum
natsit. D Cur me deforme na ut
genuit. Olim ipsa te ornaes
ac formosu fateris ea forma
que tecu esset regrabatulo
i feretro et sepulcro. esset q
tua no na tue laus a quentu
pulchris e eni pulcru fieri qua
nasci. illud eni corpus hic studij
e Corporis multa deformitas
me premit. deformitas qde sit
apud quos sed i felicitatis potius
quedam e. Tu crede dicentibus
no deformitate corporis fedari
anim. sed pulchritudine ani corpus
ornari. No te igit exterior inhonestas
aut premit. Sed honestandi ani
materiam assurgendi q additam
p virtutes appetit. D deforme me
pater genuit. Si deformem
helena genuisset. vel ut verius
loquar si deforme paridem
fortasse ylion ad huc staret
deformis i luce editus queror
pauci boni forma corporis
amarunt. multos aptinuit. quida
etiam picterunt. q fecisse laudatur
ille tuscus adolescens. q pulcri
vultus eximia spe q suspecta
multis adversum q famae sue
senseat hit et pudicitie aliene
illatis sibi sponte vulneribus
deformauit. q tibi displicet qui
id optas q ille sibi abstulit et
quo vix vnq in morte os sunt
forma careo. Tutius est
caruisse quo i experimento tui
anceps ac lubricosus saepe victurum
fis q multis forma nocuit multos
exercuit quosda post insultos mol-
liuit et viri faciles dedit
atq ab honestate turpiter pos

Incuria tradidit · deformis
et brevis nimium statura est
Non est ut verbis prosequendum
quelibet incommodum. Longa con-
spectior est statura · brevis expeditior
agilior quoque. Statura perbrevis
est. Quid vetat ut parva domo
magnum virum sic parvo corpore
magnum animum habitare. Corpus
exiguum est. Hic si lamentaris
quod te ipso non es honeratus sed
levis et facilis et adiuncta versa-
tilis. Exiguum est corpus.
Levius vivas de exigua questus
est sarcina iusta esse dolendi
causa quod non oppressus mole corporis
sed levatus neque ipse tibi tedio
sed usui es. Contemptibilis sum
statura. Ut gloriosa nichil nisi
virtus sic contemptibile nichil nisi vicium
Nulla virtus respuit staturam
Exigua corporis statura est
Non statura corporis virum erigit
sed animi. Hec si longa si recta si
ampla si magnifica si decora est
sic illa altera quibuscumque nichil ad
rem. non solum domi sed ne in acie
quidem ubi magis obesse videtur.
Nosti ut Marius summus dux non
longos sed robustos et validos
milites eligebat id quia prolixitate
quam consulte faceret crebre et
ingentes indicant victorie. Habet
corporum proceritas maiestatis plus-
culum non vigoris. Brevis est
statura. Hec non impedit quominus vir
bonus et magnus esse possis
ipse et rex si sors tulerit · et im-
perator. Et si enim Affricanus Scipio
celsus corpore Iulius Cesar statura
fuit excelsa tamen Alexander Macedo
et Augustus Cesar nec corpo-

Magnitudini brevitas obsistit
nec detraxit fame. Vellem
esse altior et maior. Assurge
animo, creste virtutibus maior eris
atque altior. Hoc utilius et facilius
incrementum. Superbe esse for-
mosus. Disce amare atque optare
meliora. Stultum est enim amare
periculum suum · stultum optare quod
nullo studio queas. Nempe
si contra naturam formosus fieri
studeas · nil ultra proficies quam
ut deformior videare. For-
mosus esse nequeo. Nitor
Virtute aut bonus esse · id non fieri
cum facias · Hoc illo multa pri-
mum virtus est · quod per te fieri non
per tuum reliquum arbitrio sed fortune
non obstante illa querere valeam
nec servare. Sola virtus legibus
fortune soluta est · atque illa ob-
luctante clarius nitet etc.

Natura me genuit
imbecillem. Ut gladii
vagina ensis sepe
ferreus sic in fragili
corpore animus fortis
sepe latet. Imbecillus natus
sum. Non eris idoneus vectandis
oneribus aut arvo fodiendo
sed honestis studiis sed insitis
imperiis. Sic et in navi robustior
quisque remum agit at prudentior
clavum regit. Vita quasi navis
rerum fluctibus et mundi pelago
iactata per eos remos fit. Sum
tu gubernaculo aptioribus
repulsus officiis ad nobiliora
committe. Imbecillem genuit
natura. Quid si robustissimum

Deuenisset an perpetuum robur erat
an non robustior senectus et ro-
bustior egritudo ut sepe calamitas
animos quam repente totum hominem
debilitat atque eneruat animi
robur optabile est quod nec diebus mi-
nuit nec fortuna Corpore
imbecillis sum Olim sepe atque
exercere suis artibus quam meliores
esse ditiones quam non ambiguus
labore corporis longi curriculis
nausis febris Nulle michi
ab origine fuerunt vires Sit
idipsum non habuisse quam perdidisse
tollerabilius est Nescire si fuisset
non mansisset Ita et Milonis
fuerunt vires et Herculis se-
nuisset Non sic socratis non platonis
non Nestoris non Cathonis me-
lioribus utere Nil sit delectare
magnum animum quam non ducet
Corpusculum imbecille est Ror-
gam inhabitanti animo sufficiens
fuit satis est virium Corpori namque
tot tam fermam fecisse natura
nemo tam corporis firmus est
qui nesciat id si preter munere
fugitur Quid agnitis seu quid
amplius requiris Ita quod ingenio
fragile corpore prevalet hiis beluis
prenne accedit Et sepe quod miseri
alijs serviunt Sepe vero quod miserum
atque ubi humana miserie summa
est animum ipsi suum corpus servo cogit
prenne servitute subiectum
Corpus invalidum est michi Vera
et generosa vis hominis ratio est
Corpus est quam quedam domus animi
qua robusta quam fragilis nichil
ad hospitem pauorum preprie dicet
modo ne corruat huic migrandi
necessitatis aliud id quam perpetuum
domicilium hinc exclusos insper
plus dicam si plus tibi posses
ne vulgari strepitu presens obstu-
duisses Corpus ipsum non animi
domum esse sed carcere necnon
certe sed compeditum hoste cum
tibi fragilitas sit optanda quo
tu liber maturior sit ac victor
Nulle michi sunt vires
Nulle penitus Diu valeas non
sunt quod si non vales alia est querela
Non ergo nullas vires dicere
sed parvas vires non robustus
es ut ille crotoniensis minus neque
es ut ille alius neque ille ut
robustus elephans sunt minus
virium neque est Cuique quod sit esset
indulgentior natura dispensabit
parens optima et suorum fetuum
amancior qua nisi sit non
potestis de defectu queri de impa-
ritate eorum turbidum genus
et querulum qua sublata mundi
decor interearet necesse est
Sic quod optimum est a rebus in fert
egerime etc in

At adversa valitudo
est Quam expectabam
audio cogitate etenim
sunt querele ut caro spiritum
hostis est vicissim quam cor
se militat quod ipse expertus ille vel
amicis magnus in omnibus vir dixit
consequens est ut quod alteri obest prosit
alteri Certe si spiritus carne nobilior
melior quam est cum maxime si faveas
vides ac fortassis intelligis vali-
tudine ipsa adversa dicis esse
prosperrima Invalida valitudo
est Sit est valida etate libidinum
et ingrata modestie Mala vali-
tudo corporis est Si valitudo ani ¶

bona e pone sollicitudine pro
corpi eveniet bonum salutis eo
Corpus egrum spiritum q est
multis ad salute aie profuit
corpis egritudo Ille vir altus
extimi exaquis vectus ad sidera
clamet q celi scit cuius umbra
sola morbos corpum molestias
q pellebat Interrogatus ipse aliquo
cur filiam suam gravi morbo
oppressam sineret Respondit sic expedit
ei tu q scis an et tibi sic expediat
dum corpore sic affectus sum
Idem ille de quo loquebatur filiam
mox ut tuto sana fieri posse
cognovit et sanavit et sanandis
aliis abilem fecit et tu scies ut
secura tibi sanitas tua sit for-
tasse sanaberis demum q tuum est
animi cura celesti q medicos cu-
randum offer de reliquo unum
hoc intrepide dixeri et si non q
iuvat aut profecto q expedit spa
Valitudo varia e Est que
oblivionem sompnium q discutiat
et turpore abigat Valitudo
infirma e Infirmitatibus gloriae
et virtute profice duo hec omnis
magistri ore dedicasti Valitudo
infirma e Comes iocunda sed
fidelis quiete crebro velitet
iter signet et condicionibus amo-
neat optimum in periculis monitor
fidus Valitudo corporis extrema
sine remedio e Sile et gaude
ruinosa carcere vinctum te egredi
facilius ac citius ee

Ignobilis patrie civis sum
Esto tu nobilis nichil tu
patrie nobilitate tua nobilitas
iunctum est patrie urbis incola

sum Et magnus urbes parvos
cives habent primo ve exiguos gestat
et parve magnos quos sola habuere
Quid in plures abiectus ac multus
romulus olim regina urbium
roma condidit qua everte
voluit in maxima urbe genitus
katthilina Ingenua pria
natus sum Magnifice illa
studeo nichil eq civitates ampli-
ficavit ut civium virtus et gloria
Qui hoc edificiis aut fertilitate
melius atq opibus fieri putat
fallitur Ut singulos viros sic et
urbes et regna et ipsa non veru
stas non muros ac menia non
palacia ac templa marmorea
non statue non picture non auru
non gemme non campi legionum
classium pleni portus non peregrinis
referta mercibus emporia et huc
aut equor omne sulcatum non
postremo civium forma ut numerus
non rerum copia exundans q ambi
tum non purpuree clamides
virorum aurisque q muru cultibus
non fastus non delicie non volup-
tas sed virtus sola nobilitat
gestarum q rerum fama qua viri
parit non minui Primi inmuni
tipii civis sum Nosti biantem
prienmen fuisse pithagoram
samium anaxarchum sed fatam de
mocrite abderidem aristotile
starigidem theofrastum lesbium
Tullium arpinatem thoncis egei
maris brevis insula et poeta
non ignobilem symonidem tulit
et medicorum primum et sculptorum
et pictorum principe ypocratem
seu fidiam et appellem ut intelli
gi possit ingeniorum magnitudini locorum
angustias non obstare Ignobilis

est patria. Nobilitate tu illam pro
virili parte si velis potes. tu te illa
non posset facere ignobilem. nec
minime quidem Pompilio ad
romanum regnum nec Septimo
Severo ad imperium obstitit sola
natalis humilitas. primo Romanorum
Augusto et si recens roma quia
in palacio natus sit origo
tamen gentis antiquitus Veliterna
est. Traiano ancias Vespesiano aut
vinci regiunculi reatini tota vero
clarissima fama fulgavit eacides
et pelleon ascendis fuisti nomen
et philippus everteret Alexandri
quod philippus acerrime tulit non satis e cunctis
obscuritate patrie non nocere nisi
tibi in claritas patrie prosit. Ipsum illud
ignobile atque opinis pastorum
roma fuit quo non ante clareceret
quam res illam geste et suorum
virtus excellens civium illustrasset.
Obscure patrie si adictus
lumine virtutes accende quo inter
tenebras enitescas in quibus
hoc saltem boni est ut vel propria
luce clarissimum videare. sic vel
illa te clarum faciat vel illam
similis patrie habitator sed
esto et tu similis habitator
quam tui cives similis sit. habes
publice inertis exemplum ne te
nido latius extendas nisi humeris
tantum quas tibi virtus alas fecerit
humilis enim uti licuit vires quod feliciter
quam plures non dixerim. Inde
mortalis hoc saltem potencie
Severum tene Numida de sola patrie
nobilitate superbum scelleratum genus

Obscuris parentibus
natus sum. Non
est forsan ut tu reris
odiosa condicio. Nescio
an et optabilis multis
variis tute viam sterilem
nam seu voluptatibus absequi
vulgi quod festigiis tritum iret fere
saltem stacius excusabilior fiet
veri ducibus domesticis carens
error cessabit quod superni illud
de genuanum aperientibus clavis
eo quod nulla tibi domi sit claritas
qua obstitures. Omnium virtutis
semitam raro pede signatam
eligis clarior fies. quo in maioribus
tenebris positus ac circumventus
emerseris tota claritas tua est
tertiam participes nullus carpet
Nulla parte glorie deturpatura
est imitacio. nichil tibi parentes
eripiet Nichil enim parentes nil
consiliarii ac magistri quod bene
gesseris solus inde fama metes
solus hinde laudaberis solus
auctor generis fundator vocaberis
quod non fieres si nobilis natus esses.
Vides ne igitur quanta tibi bone
laudis occasio data est nobile
parte fies et nobilitate dare non
accipere. dabis hoc posteris tuis
ut nobiles nascantur quod parentes
tibi non dederunt tamen plus est multo
nobilitatem fundare quam fundatam
invenisse. Nova est rudis origo et
Atque clarior est hostius ille
pastorius urbis rome conditor
qui simplicius arte posuit et facili
culmo exiguam ac squalentem
regiam texit quam tot postea principes
qui ingencia memoria testitudines
quam marmoreas atque aureas erexere

Tanta semper humanitatis egregie
ac magni principis laus est
in ignobili primordio gentis sue.
Unde ut sine spe nobilitas de
principibus eius labor desine fructu
qui si immaturus carpitur lon-
gevus esse non potest. Radicem
igitur precidit humilitatis ignobilitas.
Non precidit quidem sed infodit
altius ut validior liceat serior
surgat. Ceterum non ignobiles
modo sed ignotos ex omni genere
hominum dabo qui virtute atque industria
evaserunt notissimi et sane servum
nobilem vulgus facit non quidem
quemque nolente fieri nobilem im-
pediat. Aut ipsi ita facilius sunt
nobilitate alios quam se ipsum
et ignobilibus parentibus descendo.
Quid socrates euripides
demosthenes quorum primus ma-
mortarii precium habuit obstitrice
matrem secundus matre pre oltum et
non solum humilibus sed ictis videtur.
Nec virgilius rusticanis parentibus
fuit nec se libertino ac precone
patre natus flaccus erubuit. Uterque
tamen ad insignem gloriam et summi prin-
cipis gratiam pervenere usque adeo
cum reges omnes colla submiserant
tamquam e manibus magna ora
poscebant. Alter vero unde omnis
ferme mortalium prope neque no-
bilium spes pendebat. Eundem
familiarem pervenisse noticiam
summus licet homines summum erat
ipse horum duorum ignobilium quos
roma licet mantuani venusini
que vrbs miserat amicicia et con-
victu cum aliqui grande blandens
ac dulgiher plus flagitaret et
quam multos in palacio nobiles

Ut sepe sint vtiles ac indoctos
recedimus fuisse quibus harum
nobilis ignobilitas atque invidio
nec immerito videtur. Sed
perentibus obscuris. Non movet hec
exempla amicum altioribus agam
Marcus cicero ut de illo scripti
e exordine natus equestri
de radice humili per egregias artes
per quam honestos gradus ad consulat
venit. Cuius nostro an alicuius
vnquam salubrior reipublice con-
sulatus fuit. Rustica et ignota
prima series e numeri. Sordent
hec ut video altius etiam nunc
aspiras. Certe et Marius rusti-
canus vir sed vere vir ut cornu
primus ait Cicero diu arator apud
marsos fuerat Rome septies consul
fuit tanta gloria ut bis italiam
obsidione et metu servitutis
liberasse eum comperta liceat dice
primus ut dixit. Et marcus katho
plebeus originis primo opido
quidem obscuris incola. post
in maxima vrbe clarissimus
advena tamen eximius et consul
et censor fuit. Sine id quidem satis
est et fortasse regium cogitas neque
illud spernere suffragio melius
humilitas vetat originis. Ceterum
et quintum et sextum Romanorum genus
ad memoriam refert Tullius hostilius
ut probati prohibent auctores et si
apud alios de illo tali nichil
scriptum sit infans agresti tugurio
educatus in adolescentia pastor
fuit. Tarquinius priscus patre
negociatore advena nec italice
quidem originis servius Tullius
certa conjugis ut alii volunt capta

Aliquis non nobili matre natus
ubi tute regnum rome meruit
Nec mirabëris si platonicum illud
tenes Neminem regem non ex servis
neminem servum non ex regibus descendere
Sic res hominum longa etas ac for-
tuna permiscuit Video ceterorum
reges genitum et pecudum custodibus
vilissimarumque artium tabernis
adsciverim subito diadema sub-
vectos Alexander macedo abdo-
lanum in aspa rege fecit et fuit ex
ipsius actibus laudatus iste
non ultimus Contra quod alios video
e regni fastigio ad servicium usque
prolapsos Sic suas res fortuna
moderatur nec plurimum potest utrius
per illam tuto consenditur ad supremos
gradus cum calle deserto stat
reges se itemumlo stare neque
descensio nunc in ista re se truna
Averta igitur ut ad te redeam
ista calamitas nascendi Cui nec
regnandi spes eripitur nec successio
Obscurum de radice procedo R
Quamvis radix obscura et squalida
est unde tamen et floridi et procedere
res ramus procedit non unde quisque
prodierit sed quale sit queritur
De parentibus infimis natus sum
Ostencio summum ad imperium
silud vocatus septimus severus de
quo supra diximus equestris et ipse
ordinis helvius pertinax et ipse
libertini filius et lignorum utilis
utique negociator mercis fuit
Uterque romano prefuit imperio
Cum philippus pater ac filius arabes
Emilianus genus et maximinus
et maximus prosus obscurissime
ille parentibus ac barbaris quoque

Cum accepto imperio pudet. Hic
servatus ac lignariis pregenitus
incertum Certe vespasianus inter
bonos principes connumeratus et non
clara stirpe clarissimus et rem
publicam rexit eximie et duos
exordine filios successores im-
perii utinam unum habuit ...
quem minor prosequimur cui super
ipsius Augusti cesaris origine
ambiguitatis nulla sit humana
est humana orti sed fortuna non
proferti videntque licet assurgere
fessum fortuna manum porrigat
servitus. O Humile nimis
atque infimum genus est R Nichil
ad humane potencie gradum spectat
exempla possum quibus iam in
talibus non possit unum restat
non imperio aut regno sed sua
apte alia quadam maiestate
inexorabile venti ibimus bassus
ex camnus immo similis prel
ignoto capta prima iam pubes
in triumpho quem pompeius Stra-
borius qui pompeii magni
genitor fuit inter captivos a-
lios ductus idem variante for-
tuna dux populi romani contra
parthorum progeniem et antiqua
potencia et recenti insolente fe-
licissimo ad eventum et filio regis
interfecto cepit quam hostium legionibus
que ad eum diem multi romanorum
duces vota permiserat Insignique
illo romanorum exercituum strage
et crasso pre magnificentissime ultus
ipsum tyranno victus alienus
crimus ornaretur ac carcere
vinctus traheret victor ad
triumphum capitolium populis auribus
honestavit et romanorum currere

Illic e captivorum hostium implevit
et quo gracius spectaculum esset
mirabilior quam victoria eodem ipso
die parta erat revolutis annis
quo clades illa terribilis apud
Cannas accepta fuerat Cuius am-
bitiosus adeo tamen avidus
regni est non hac gloriam sue
regnis quam ingloriam regnum ma-
luit Et quem oro nocuit ventidio
ad felicitatem et ad summum decus
quod humilis natus esset et fa-
ctate fortuna humili usus et mi-
sera Certe virum ex tuli desp-
ectu Roma suspexerit et clarissi-
morum civium nominibus illi pe-
regrini suum nomen inseruit Hec
sunt ad ascensum scale huius virtutum
gradus quibus ille ad gloriam non
altiorem quam fortuna vincendo
sperando vigilando sed ad aliud
lusus pervenias Pulchre et tu natus
humilis ut contendas enitere primum
et ultimum virtutis vestigio pede
figens nec declinans aliquibi
nec subsistens Humile principium
fuit Illud preterit quod sequitur
cogita Nec me latet ut primus
et ultimus vite dies quibusdam
visi sunt humane condicionis
statum maxime moderari sive ut
ipsi dicunt continere de ultimo
necesse consenserim de primo
autem non ita Et si enim ut ipsi vo-
lunt plurimum interesset quibus auspiciis
ingrederis et si tu hiis sentiens
paterculus ubi de ipso loquitur
ventidio ita scripserit distat
enim quod sedea tel excipiat vos
primos incipiente eodem vagitus
et ad hunc a matre rudete non
tamen ista respuimus et hec auspicia
et hec tanta siderum vim negamus

Conditor almo siderum omnia relin-
quentes a quo creatum nullus peri-
at hoc virtutis et felicitatis et glo-
rie calle scandimus Quid tu mavis inclitum
ne superbia esse malles aut quid
hic ut tibi deesse sentit nisi ne
fumosis imaginibus atrium tuum
quam sanctis bustis quam familie se-
pulcris plenum titulis spectaculo
pretereuntibus tibi inanis sit qua
intimis de hiis que non noverat
elato supercilio fabuleris Ignobi-
lis natus sum Ignobilem non
nasci tu sed et omne quibusdam
felicitatis visa Illum dissimulans
non saltem a cicerone postea le-
gisti illud potentissimi regis
antapestum qui laudat senem et
fortunatum esse dicit quam ingloriosum
sit atque ignobilis ad supremum
diem perventurus etc.

Origo non tam humilis sed
obscura est vera et
plurima obscuritas una
est cum illa michi si de-
presseris pulcra sunt omnia
animalia natalia sua Qui bene
vivit bene nascitur bene moritur
Et qui male vixerit bene natus
esse non potest Natum quid refert qua
alligeris tramite certus decessit
laus quid refert unde venias si in
miseriam et culpam venis
In peccato genitus sum
deflet hoc quidem ille vir magnus
et perfecto nemo non in peccato na-
scitur Parentes aut graviora
superaddere quam ne hiis que peccato
sua desunt sed pro illa obscuritas
ipso vite lumine sepe claris vicibus

Ablunt vinces qz alam candor
pibijt Male me parentes genue
Quid ad te quomodo male geni
erit tu bene genitus fuisti nisi
alieno flagitio tuum mergis de
de pudet dignius Jam qz alieno
turpitudinis no mitor et alieno
pt erubescitis et ono vtiqz poci
qua vobis et bona et mala vra
reponitis q alibi tamen qz i vobis
esse no pnt q nisi pudendu ipe
aliqs penitedu ve egeris q tum
crime aut quis pudor impudicy
pr. tu iuo ne patrii dedecoris
hereditatem abeas caue atqz
illud diffamans ac ipse fieri stude
qui te ignauum genuit vito tibi
suas maculas impresse no potuit
spite pt et ex te pdeat necesse
e vnde obscurius aut clarius
fiat Inhonestis parentibus i
lucem veni Quamquam parens ho
nestus filio videri pt debet sed
no ut verendus pt sequendus ons
filio parens e vbi destituisse
consiliu pt Eya igitur contemptus abij
pt vetus e parens deseri nolet
sequere no pum vicini amari op
tabit vnius libri inuentus e mag
suo parentu nomine pimere et calcare
gloriosu filijs ac decoru pt
alit castius pt et sanctius de
pentibus inhonestis lingwa filij
taceat dissimilitudo vite morum
actuum non fateatur Insolita laus
filij cui atque dicit Consilium sene
filij cui atqz dicit Cum tu sene
suo modestior adolescens contra
que nulla gravior similis nota
pt lascivie qua admota illi
pudicitia iuuenilis equidem
et parentu gloria filijs male viuentibus
onerosa e. pro fasce verecundie

filiorum laus patrum male viuentium
fuerit infamia Dampnata de
venere paratus pd At q male
debes impudici patris honestus
filius esse et dici qua honesti
impudicus In omni dedecore seu
laude illa proprie extimanda
pt que cuiusqz fuit ipa de alieo
nemo iuste reprehenditur seu
laudatur et si ut dixi alterum
quodqz e consequitur fiat pro contrario
amotu Ceterum ut aliqz ipa
laus a infamia e. sic laudis
aut infamie causa ipa pt oportz
Rev vero ut vnius gladio alt perit
ut q vnius flamma res alterius
vritur. sic vnius culpa etiam fama
perit alterius Eo q animi bona
solidiora pt qua corporis aut
fortune ut inuito nequeunt possessore
violari Contra pharisaos contra
lege genitus sum Nil tu contra
leges sed parentes tui egerunt tu
sum leges age cum. i. tor quidem
nullum penitus tuum crime fuit
de ortu tuo alij tu de moribus
racione reddas et quamuis odio
vage libidinis inueniret filios
vltio legum ciuilium extendatur
deus tn quoqz fuit similibus meritis
Nec filij iniquitatem patris imputat
nec filio patris sparz quoqz perseuaz
iuditare aliter solitam qz leges
abipsis pharisaeis accepisti. Legibus
ergo oppressus dummo pt ac pharisaico
iudicio releuatus habes vnde
animi solaris Neqz enim tibi ut
paruati patrimonij sic publice v
tutis hereditas interdicta e illa
enim institutis honum hec meritis
datur et anqz nasceceris ut nil
gle pt perfecto infamie nil meruisti 41

Origo illicita et incesta est
Cuius de incestu quis vel de ad/
ulterio nasci queat indicio
sunt romulus et alcides perses
macedonie Jugurta numidie
rex fuit. uterque legittimis fratribus
regno exclusus. malo quidem mo
ressus quam artibus. sed exclusus
tamen Allexander macedo philippi
dictus. cuius fere sit creditus
audisti denique philippum extremo
vite alexandrum non suum filium
predicare solitum. idque sibi ultro
confessam olimpiadem atque
ab eo repudio dimissam
scriptores rerum produnt. Constantinus
ipse ex concubina genitus licet
in signum prelegitimis fratribus ad
imperium venit. Redderem
hijs arturum regem. Nisi quod
historijs inserere fabellas mihi
est aliud quam mendacis veri
fidem minuere. Postremum vero non
est quod te deiciat. origo undecunque
ortos virtus extulerit satis est
glorie. Male natus sum
Bene vive bene morere. Qualiter
natus sis nec tuum est nec me/
minisse quidem potes. nec magno
opere requiras quod ad te non pertinet
nisi forte ut humilior natus quod
non sit mestior sis. Turpiter
natus sum. Morum candor et
claritas vite tuas maculas non
sed memoria omnes et de origine
delebunt. Hoc remedium dum
licet arripe. aliud michi inde
nullum est. Pudet infamia
parentum. Pone hunc pudorem
unus omnium pater deus una omnium
mater terra est.

Seruus nascens vitam
seruam. Ne doleas
liber egredie vel non
se multi exclusisse qui
utrumque liberi serui
exibunt. Seruiliter natus sum
liberaliter viue melior tuo
parte liberum esse nil prohibet. Una
est petis seruilitus grauissima
sed quam plures nesciunt vicijs illud
exuite liber eris. Seruum voluit
esse fortuna. potest velle
contrarium et si moribus utitur
sit quod speres. nosti monstrum illud
nosti ludos ac prestigia. non
liber non sed dum tuum domini
serui potes quid quod velit aut quod
nolit michil ad te ut sit inex/
orabilis quod intentum est nullum illa
tam iam vis liber domum aut ad/
versus illa certamine ab illius
hoste postea auxilium sepe
quem fortuna seruum liberum utique
fecit. Seruicio premor graui
Iugum quod fert volens leue
efficit. ostendam tibi leuius vinculum
ac peculium in morte dominique tui
quius potestatis arbitrio exemptum
quod te liberum atque ipso domino ditiorem
faciet. Sapientie studio incumbe
illa te in libertate asserat de qua
katholicis a cicerone firmatum solus
sapiens liber est ea scilicet libertate
qua certior nulla est. Subdu/
rissimus dominus vitam traho
Nulla re melius quam fide
et obsequio mollientur et fortasse
adeo ut quod multis accidit inde tibi
ventura sit libertas. Vnde te
seruum luges forsan et aliunde
hinc sequitur temporalis dominus liberat. hinc
eternus. Seruis extra periculo ma...

dominas heri persequentis evaserit
sed evasit tum iterum de dubiis per
cogita hic te nutrit tuumque circa
omnem ipse transtulit tu libertate sol
licitudine amisisse quod non utile
dampnum vocabis consultius serva
libertas multis est libera servitus
non tam grave iugum omnium qua
omnium est qui hoc excussit illud
ferret equanimus. Huic tu servus
huic vivis es deditus. ymo hic
tibi hic primus est dominus ymo peccator
tuus. non habebis hostes equites
nec labores publicos non status
studiis non forensibus procellas et
consiliorum volubilitate notabilis
Non navigii tarditas non agris
sterilitas aut annone caritas te
torquebit. has molestias dominus tuus
linquens sepe illo dormiente vigilate
difficilius et spinosius est dominus
Non fuerat tamen illi sponte eve
nisse te in animo tuo pone. Quid
igitur iustiti iubet. deum ymo iubet
credito. Quin immo aliquod maioris
deum meruisse eveniat quod ut te
ad honesta compescas difficilia servi
patitur sic ad inhonesta velut liberum
sic intelligo quod glosa sermo iste certe
vero quam fidei principii alterius servos
dominis carnalibus obedire per omnia
aliter vos subditos esse in omni timore
dominis precepit illud addentes ut
hoc non tamen bonis et modestis ex
hibeat sed etiam discolis Neque enim
de domino indulgente servum docet sed
mores eius qualescumque preferre
Quo enim durior dominus eo clarior
paciencia servi est et hec est gra
cia apud hos altius sit mencio
nec tibi ut mores pati sic et imperia

exequi ipse oportet Quod enim ea que
iniustissime receperunt si improbo domino
peperit adversa sunt cui si constrictus
tamen hic dominus non dominus si conservus
habebitur Sic ergo per omnia dominis
obediunt servi si iusta precipiunt non
difficultas retrahat non labor
non obsequio vel negata premia
vel per eius rebus amarissimam irro
gata supplicia in omnibus obediat
non iniusticia atque inhonestas obsistat
Illorum contumacia et libertas
atque ipsum pectus et ingulum
igniis preceptis ac turpibus opponendum
est. servandum quam memoriter quod per ipsos
alter ait qui tu servas obedire
per omnia dominus parisset addidit.
non ad oculos servientes quasi
hominibus placentes sed in simplicitate
cordis timentes deum. Ex hiis
vides status tui condicio que
nam sit non totus est servus
quod ad illigua ipsa cogi nequit
Superbo domino servio. Consideres
an ille superbie sue domino serviat
et forsan uxori forsan meretrici for
san hiis ipsis quibus imperat.
Exmoti pluris servorum servos vidimus
Tinimus postremo quod durissima est
omnium servitus forsan et ipse sibi
hoc est viciis suis servit. Quid
vis dicam paucis veritate sunt
liberi et si qui sunt eo illius labo
riosior est vita quo altior Multo
enim citius multo quam facilius fidelem
servi quam iusti reges inveniuntur
officia dilectam iam primati
et de presenti indirectis et experiencia
et docti deterius in mortiale est Nichil
difficilius quam bene imperare propter
quod videtur potest iste quidem imperium
dimisisse Tu igitur sortem tuam

letus amplectere servitutem fateor
atque humilem sed facilem ac tran-
quillam nisi forte feliciorem reris
in spectaculo anhelantem quam in ma-
niculo gestientem. Inservitutem
meam nec spes impulit. Libens
facito quod oportet. Est et illud quam
notissimum ac necessitatibus humanis
aptissimum consilium ut quas quandoque
necesse est sic vim ipsam necessitatis
illustres. Fer fortune sarcinam
patienter quam quidam sponte etiam
subiere ut quod alios servicio libe-
raret sibi servituti delegere.
In quibus est praeclarissimum Paulini
nomen Nolani presulis cuius spon-
tanee servitutis exitus felix
ut desint quidem qui pro se precio
vendiderint ut servi effecti suos
duos pacti vinculis absolverent
Aliique adversa reducerent libertatem
In quibus Serapion quidam egipcius
heremicola nobilitatus est. Hic tibi
magis exempla profuerint quam
lamenta. Experire et tu te aliquo-
quo vel utilius alta vel facilius
tibi servitus tua sit. Non id
quidem quod non habeas optare sed eo
quod habes bene uti sapientis est.
Illud ultimum contingit hoc paucis
Mortali domino mortalis servio
Immortali servire incipe. Ille
tibi et libertatem spondet et regnum
eternum et in hoc statu nec hone-
stis artibus operam dare nec spe-
rare meliora sit vetitum. Et Te-
rencius servus fuit et dictat
haud servili quidem ingenio
et comedias scripsit haud servili
stilo quo et libertatem et inter
poetarum duces meruit locum
Quid ergo virtute solidum anime
bonum impediat servitus que nec
adventicia studia nec externa
gloriam impedire potest. Plato ipse in
servitium delatus tamen ut philosophi
est qua plurimis maior et melior se fuit
generosa professio. Quam maiore domino
servum fecit et est haud dubie
servus auditus eo maior doctor
duo quos fortuna equalibus maior
est animo. Et in libero corpore serva
mens habitat et in servo libera.
Obstare servitus fieri actibus nec
animo nec virtus nec industria nec scientie.
Tiro Ciceronis servus fuit sed
hiis artibus libertatem adeptus
elegantie de patroni iocis liberum
posteris liquit. Non potest servus imperator
exercitus aut senator esse ut plurimis
aut orator aut vir bonus esse potest.
Aliquos etiam destitisse servicio im-
perator et rex quamvis neque ad regnum
nec et imperium ab hoc gradu
pervenisse aliquos novimus. Sed
ad celum ipsum deo potest servus mili-
tare homini deo potest cuius quam milicie
stipendium est regnare. Dei servus
rex est hominum servus angelorum hor-
ror demonum. Dei autem servus
et servus hominis esse potest atque ita
celesti felicitati terrena servitus
nichil nocet. Servus sum
Si semper fuisti consuetudo
luctum levinat. Si nunquam spera
posse te itum non esse quod quamque non
fueris. Servus sum. Si speras
mali finem minuat spes dolorem
si desperas impaciencia neque malo
malum cumulabis neque te angas
supervacue. Sicuis voles quam que
fortiras humane dementie summa
Sed certe nichil est desperandum
si cuncta defecerit mors aderit

Nunc te invito deus dissolvat ac
liberet etc.

Paupertate pressus as-
surgere nequeo. R. Sepe
quidem paupertas modestiam
persuasit, superbiam nunquam
philosophia temptaverat hec
implevit. Paupertas meum
limen obsidet. R. Non obsidet sed cu-
stodit nec hoc illi novum aut insolitum
est quam urbem Romam multis olim seculis
custodivit inter tentoria equitum pau-
pertatis sobrie atque sollicite. Luxus
tenens sopor marcidus et vicia lan-
guida et enervata non subeunt.
Domum meam paupertas invasit.
R. Ultro illi ut occurres consulo
venienti leto animo bipatentibus
valvis excipiens atque amplectens.
Prima enim fronte rigidula et sub-
tristis nec immerito viatori atque
armato viro exequata comparetur
minax sit adventus omnibus. Alt cum
in familiaritate admissa fuit et mite
sumptuosa et secum et felix hospes
est. Foribus meis paupertas insultat.
R. Aperi citius antequam vectes subfracta
vi confringat atque hostibus pulsis
a cardine victrix revocat. Ut enim
resistentibus permolesta sit, cedentibus
placanda est. Domum meam paupertas
irrupit. R. Adversus fures et pei-
ores furibus voluptates pervigil
excubitrix. Adversus fulgi morsus
et insulsa iudicia atque avaricie
seu prodigalitatis infamiam. Abiit
mater. Nunc vade alibi quam locupletum
sedet in limine. R. Ab hiis malis nullo
melius custodiri potuit domus
tua quam illa custodiat paupertas
Ut dives et si largus sit sese tamen
sibi reservat avarus vulgo dici solet

Sic pauper cupidus quam largus
habebitur. Invidet opibus. Alienam
pauperiem miseratur. Illas cupit
ac vituperat, hanc horret et laudat.
Domum meam occupat paupertas.
R. Iam nullus ibi superbie locus
est nec invidie nec rapinis
insignibus nec dampnorum metui
nec suspicionibus nec insidiis nec
nausee nec podagre divitum
hospitibus quibus exclusis hospitatur
latius tecum quies et tranquillitas
et virtus, tanto eo plus loci est
quo fortune minus. Lares meos
diva subiit paupertas. R. Quid
quereris? An melius divicie
subiissent? Sed paupertas tucius.
Nulle autem opes sunt quibus non
sit anteponenda securitas. Tu ad
felicitatem omnia quecumque agunt cupiunt
ut homines dispositum esse. Illa
sine opibus gaudere sic sine securi-
tate non potest. Paupertate diu
premor importuna. R. Ut nichil
importabile diu fert, sic nichil
breve difficile. Sed hoc mala que
exeunt. At illa cum diviciis
amplius anno tribuisse quam uti.
Olim et hoc in paradoxis stoicis non
legisti. Etiam plus sapiens dives
est. Olim legisti forsitan, sed perle-
gisti quod plerique faciunt ut fabu-
lentur ornacius, non ut melius
vivant, nichil ad honestatem omnia
ad scienciam atque eloquenciam referentes
quo nil est vanius. Opes tuas
trux fortuna eripuit. R. Non tibi
facte iniurie suum tulit sed vetus
et nota hec ingratitudo est dati
immemores meminisse ablati. Itaque
vale ac repentes gratie crebrear
fervide sunt querele. Fortuna
ferox vite quoque necessaria sub-
traxit. R. Necessaria subtrahere potest ¶

Nemo quidem vere necessarium
est michil sine quo bene vivitur
dico autem bene non voluptuose
non splendide aut splendide superius
pendente sed sobrie sed honeste
in quibus nullus sibi minus esse
quam illis splendens fortuna fatebitur
et certe cum nec toto quidem ususque animo
neque omnis gemmarum pompa atque
omnium generum rerum copia cupiditatis
expleatur paucis admodum et
quod desunt levi ligone vel manus
artificio comparandis tollitur aut
lenitur necessitas naturalis Sic
virtuti modicum vicio nil sufficit
Victum vestitum quoque necessarium
avara pars negat. Alunde
petendus virtus liberalior quam
fortuna est michil negat nisi
quod promissum noceat et negatum
prosit. nichil eripit nisi quod tenuisse
dampnosum amisisse utile sit
non differt non imperat non retrahit
manum non rugat fronte non
attollit supercilium nullum despicat
nullum destituit nullum fallit non
irascitur non servit non mutatur
una semper et ubique est nisi quod magis
magis quoque degustata dulcior
dietur et propius conspecta sit pulcrior
Ut se igitur verus dives abstrahat
peste non te fastidiet nec repellet
sed illis exerceat difficiles habet
additus primos cetera prono iocunda
felicia. sed ubi ad illa perveneris
non senties paupertate Spoliavit
me omnibus bonis meis fortuna
fallit te opinio mala commune
mortalium Nam profecto non bonis
et ut bona posuerim non tuis
licet quam tua fortasse fulgi more
credideris. Miror quod si non dum

Intelligis aliena que fortuna me
nudum liquit vel virtus te vestiet
nisi respuis Hoc dubitabit nisi
forte pluris aurum et purpuram
quam decorum quorumque in ditis habitu
facis quod si facies tu vere rerum
nudum quam te dicere Contra
fortunae impetum inopie quam mo-
lestias ullo satis artificio tueri
possum Quid miraris artificium
tum esse et arma quibus te tueri
cogitas in manibus hostis sunt illa
capulum tenet in te cuspis obversa
est. Si consilium queris hiis omissis
age aliud artibus quam illis ingenium
applica in quibus fortuna ius non
habet non diminuit virtus sed virtute
diminuere genuit. Virtus una contra
fortunam omnem contra quoque paupe-
riem ars optima est. Legisti
ut alcius rodium naufragio
eiectus Aristipus et ipse
nudus rerum quoque omnium quas
dare possit fortuna vel auferre dum
locorum novitate captus in
harena sit oculis quam circumferret forte
illos in harena descriptis paribus
geometricas debuisset exclama-
mans consolatus est comites
et bono animo esse iussit. neque
enim desertis locis applicuisse
terrena se hominum vestigia inde
opidum ingressus ad gignasium pu-
blicum recto calle contendit. atque
ibi habitis disputacionibus
admiraciones primo deinde ami-
cicias optimatum ac munera
meruit. quibus non tum sibi sed
sociis victum ac vestitum ac profecturis
necessaria ministravit. Cumque discessuri
quererent quid ille mandari domum vellet

sic uni iussit nunciaret eas
parandas opes filiis quas naufragio
non perirent quas nec maritima nec
urbana nec bellica tempestas
eriperet Pielac. Ratio. Verum aliquid am
opes sed primum te expeditum cum
paulo copie facit ac miserum Sed
aristipi exemplum sicut et theofrasti
dictum te legisse arbitror quod non
lectio sola profuit et meminisse
oportet et exemplis lecta convertere
Domo familia necessariis atque
ornamentis omnibus spoliatus
quid agam quo me vertam. Ratio. Quod
eas opes quibus spoliari nequeas
que te undique divitie comitatum
ac ornatum prestent Et quia ut video
excitanda memoria est theofrasti
quam memorabam dictum ad hunc sic
esse modum doctum ex omnibus solum
neque in alienis peregrinum neque a-
missis familiaribus et necessariis
inopem amicorum sed omnium civitatum
esse civem difficiles quam fortune
sine timore posse despicere casus
at qui non doctus sed felicitatibus
presidiis putaret se esse fallaci
labidis itineribus vadentem non
stabili sed infirma conflictari vita
Patrimonium perditum habui
perdidi quid consilii capiam Ratio
patrimonium duplex alterum exterio-
ribus quod fortuna moderatur ex
virtutibus hoc doctrinis alterum quod
ex fortune regimine positum
ledi nequit. hoc est illud quod in primis
amantissimi patres filiis tradunt
quod nisi repudietur illos in finem
et post finem vite quam exitum ex-
cellet posteris suis non equum
non sed vivacius multo quam perennius

Id quod attendens illa nobilis morum
et eloquentie et legum parens athenarum
civitas cum conditor omnium legum urbium
distincte filios ad prestanda parentibus
alimenta compelleret eos solos sta-
tuit alii oportere qui liberos erudissent
quod his solum patrimonium certum sub-
ac stabile relicturi essent. Ista
michi ad vitam desunt. Ratio. Cui pauca
sufficiunt quod desunt multa non
video. Sed deesse vite divitias
quam avaricie deesse ita sit ut multa
tibi sed omnia vobis desint ita et
que habetis et que cupitis quod et illa
tangere non audetis et hec assequi
non valetis utrobique par est
miseria et egestas. Nimium
pauper dego. Ratio. Solacium commu-
nibus magnis et illustribus
Valerius publicola vir de ro-
mane libertatis auctoribus
Menenius agrippa romane pro-
pacis unde sepelirentur quia de proprio
non erat de publico non habuere
Paulus emilius macedonum
regum victor fuitque regni sa-
nctissimi et antiqui tam dives
glorie tam pecunie inops fuit ut nisi
agello tanti non vendito restitui
coniugi dos non posset. Attilius
regulus cneus scipio quintus
cincinnatus romani imperii
defensores tante rei familiaris inopia
fuerunt ut primus in affrica maximas
res gerens secundus in hyspania
propter villici mortem hic propter
filie dotem missionem a senatu
petere cogerentur et optinuissent nisi
senatus rei publice consulens
optimorum civium inopie succurrisset
Quinctio aut fraterna ingenia

Agri arati senatus et populi consensu
rebus in extremis summum imperium
defertur. His accedat curius
ortulo dives et fabricius pro
potens qui oblatas contempsere
divicias et nichil preter ferrum
dextras quam et aurum hostes diti-
ssimi grecie rege ac potentissimi
itali populo domare auro ipsi
equi ac ferro inexpugnabiles
et invicti. Curium loquimur timeo
Et ipse populus varianum omnis
crimine fons atque exemplum
historie tamen diu bonus fuit
ut dicere ceperam qua pauper fuit
fuit libidinibus pueris. Nero vero
brutus opes suas metiri ac
diminuare non poterat. fuit varius
eliogabalus effeminatissimus
turpissimus que hominum ac supremus
urbi pudor imperii ventris
omnibus dictu fedum et auditu.
Sed pro feda cupiditate mortalium
forsitan non splendido non nisi
auro excipi dignabatur cum ideo
superiorum mortalium virorum cenas
sed deorum sacra fictilibus agi
soleremini fuisset urbs misera
ad tam turpes manus patris
lapsa volucribus sed o aurum
avaricie noti ignes o species
ultra o laborum tamque luna
iniquos usque oculorum stupor ac
incendium verbalis laudarem
fetum non certe arguerem ut error
hominum tam obsceno ulla raptor
esset invisio sed ab homine sine
lucris ideo fiet. Nunc prelaturas
optandas quam divicias quas negare
audeat quam se ferri ac sceleri peti
velit dum sit pretere optimis fere
pessimis affluunt. pauperem

In laboribus vitam duco
Cleantes hauriende aque et ir-
rigandis oleribus plantis ac-
primas mole mani varie
locare operas urgente inopia
coactus est. Crinatus ille persius
poeta fuit quam qua pauper ille
orutilarius hic pistor reliquias
sibi necesse debitas quieti tant-
am vix erat plautus ille vigiliis
delicatis hic scribendis quas
venderet comediis. Lactancius
firmianus vir doctus multi-
plicis tam quam ut flos eloquii
filij quam summi principis magister idem
summa rerum omnium circa communi
egestate vita egit pauper natus
est placatus corporis vixit papinius
corpus statius urbe victus iam
fabulas vendicavit inopes
demum aliqui virgilius donec
sibi summa in arte opes ingenio
accessere. Multa sunt alia quorum
hominum inscitiam. Et alia multo illos
qui minus multi fuere quam celestium
opum desiderio non inopia non
sed sancte sitim mendicitate et
servilia omnia lucris non equis ferunt
sed letis atque exultantibus animis
elegerunt. Sed his quam exemplis
humilibus atque terrestribus non
moneris. Ipse celi dominus sic
pauper fuit ut exemplo doceret
hac inopie viam esse quam
ad veras divicias pergeret.
Ipse enim qua pro qua reges regnat
pauper natus pauper vixit nudus
abijt cum cruce inter obsequiat
elementa. Tu hominicio dive
huic parte fers moleste nec te pre-
pudet impotencie. Certe hominis
illum cogitans se vivere fallaberis
ipsa paupertate ditissimus nullus
que eges rei opes regias non requiret

Nullus michi opum copia est
Ut animo copie atque desiderio nulle
sufficiunt opes sic diviti atque erecta
nulla non sufficit paupertas nescis
ille alieno utitur hic suo vivit
edificare in alieno iactura est quas tu
superis Pauperimus sed ... ne-
cessitatibus obsequeris pauper esse
nunquam potes si cupiditatibus nunquam
dives Pauper modo
mendicus sed fortuna hominem non
stat et ut summis ex opibus ad inopia
extrema sic a paupertate ultima
ad divitias magnas creberet
exitus. legisti precor apud Curtium
[illegible] historiam et abdalonimi
fidem alexander iussu seu promissi
ex ortulano Sidonis rex
et contempti regni maior est
gloria quam regnum Certe quod non
legisse non potes et romulus
e pastorali tugurio sancte urbis
conditor romanum primus diadema
suscepit et regum servius ex humi-
lia utique aliquis crediderat
e servili fortuna ad ipsum regni
culmen ascendit Nec alexander
pannidem nec tiri illius inter
[illegible] reges famosissimi opu-
lentiora primordia aut alia
vel sui rudimenta quam romuli
Gaius marius qui fuisset
et septies futurus esset consule
[illegible] et [illegible] gradus
ullus attingeret mercenarius
arator primus marius vite
[illegible] egeat deinde et post tot vic-
torias ac triumphos utique illos
post compilatos per latebras palu-
stres et carcerem exiguum quoque
mendicavit panem Julius cesar
futurus mundi dominus et testem
mundi dominos futuros adolescens
pauper fuit. In hac talium comitiva

Vos pro aspirare opes a contempne
Solitus pauper sum Bene
est et solito eris humilior expedi-
tior quam liberior Vacuum
credere qui arduum iter agunt
Carebis solitis opibus Et quam
solitis invidiis et furibus et
externis servis quam quibus
solet habundare divicie fictis
amiciciis sequacibus atque tenacibus
pastitis toto quam illo grege tuo
in mesto arridentium tibi te quam
videntium atque rodentium demum
si amiseras opes tu amisisti
tediis conferas lucrum votis
Certe in securitate plenam
humilitate libertate regem modestiam
paupertatis comites Si michil
boni aliud illa secum afferret
quam quod et fallacium gregibus
adulantium et servorum tirannide
superborum liberat habunde erat
cause ut non ferenda modo sanus
etiam optanda arte sana pau-
pertas Sed in sanis sit maior
quam eius pro te querela est quam ite
mirarer nisi olim sermone in
omnibus notassem multa cuius multum
crebrius lamenti adeo nichil
inter homines paupertate melius
nichil odiosius Pauperior
sis in vita Eris levior in morte
Nemo tam pauper vivit ut mo-
riens nollet vixisse pauperior

Capitulum

Tenuis victus est michi
Tenuis voluptas
et inde sobrietas
an tu gule sevo contra-
rium malles Consuetor
Victus Equanimius fer-
gule illecebris caruisse tu
ad in[illegible] sunt alie dulciores et
queri faciliores et servari.

habet et prebet omnes illecebras
Victorinus ytor vbi habes gustare
et ruminare cum ceperis illas magis
ope non regustas. Durus est victus
Duricies amica virtutibus mol-
licies voluptati. Fuerunt autem ingenui
viri ultro se voluptatibus abdica-
tes hunc quem tu refugis victum
elegere quorum aliqui cum posse(n)t laute
vesci pane et aqua in delicijs
habuere. Plurimum voluptati quesi(?)
se obnoxium opinemur ut non illa
valde gaudet se adiunctam illi de-
decus intueri oculis possit. Sed
funesta suavitas vultum hostis
acerrima et titillatio bestialis
qua qui sequitur hos quidem videri
vult ve ac brutum est. Dolor. Hec et
familiaritas contracta cum vicijs
et consuetudo rerum pessima mor-
talem perstringit oblivium ut distin-
guere negat qua decorum sit quam torsat(?)
fedum quod non mulceat. Tenuis
angustus est victus. Imo nimis
ampla nimium quam capax gula est
vini vix angustior. Reaut vim(?)
omnibus tamen fructibus vicijs
patet iter. Illic flamma libidinum
ac torpor ingenij ac iracundia et
iurgiorum fervor ingreditur. Illic
imperiosa cupiditas omnia pati iubet
atque facere dum necessaria credidit
que dampnosa sunt et nimium vite
dicitis quod damnosius sit ruina
est ac invidie sedes et cumulatio
implacata indignationibus aures tam
facile alium obsequerete quam vos
esse gloriamini unde laude sperantes
unde pudor metuendus erat
hic postremo superbia dum inflatus
nec se capies ventus animum sum(?)
afflat tumore et persuadet illi
esse se hominem aliquid maius quod
ambrosia et nectare pastus
Sic vides ut vicium unum est tibi
additum nec hunc se alit nequit
copie vestibulis elapsi cupidis

O paupertas amabilis que cum
tibi primus officium utile est cogi
ad id quod facere tua sponte debueris
Tenuis me victus extenuat
Malles ne igitur tumescere? Hec
tenuitas podagram tuam pellet
effumibus dolore capitis auferet
cerebri vertiginem sanitati(?) quod et
nictu et nauseam et fedorem tedium
quod et fastidium tuum ymo pallorem
altum ac ruborem ... quod et
oris et corporis tibi atque alijs
importunum prestet. Preterea pedes
instabiles manusque trementulas
illudans caput quod est optimum
animum ipsum moderabitur frenabit
et quid igitur tam multa corporis
atque animi bona prius et de spacio
ac momentaneo gustu commoda
tibi parata conquerere? Dignus
quibus preditis gustum deserviet(?)
Tenuis victus me fatigat
Contrarium fatigare nisi forte
omnis requies vocatus. Non legisti
lauciores vite tedia magis illa
esse ita ut quidque diebus continuis
possit sine fastidio tollerare
ab eius theatris et aleatoria specta-
tibus quam palatum et ventrem
Nimis modicus victus est tenuis
Fuit etas qua hic fuisset et esset
adhuc genus aliquid vero esset
victus amplissimus. Verum nunc
in deterius lapso vos detrimini
et omnia esse in titulum publice per
precepistis ruinere ut qui apostoli
omnium iustitie vestrum usquam vesti-
gijs presses omnis pessimi et omnium
vicijs ac locorum proprium te-
neatis gradum. Dolor. Victus tenuis
michi non placet. Victum te-
nuem et virtutis ac voluptatis
amatores ac probi laudant
tu quia hec simul sis amplexus ne-
scio preterea plato procerus(?) nostris dapnat(?)

Nec vllo nuo sibi sed ac bibit idie
placo ait satirn sici epicurus
dolcibus pnus voluptates ac delicias
ponit et hunc que tu fugis victu
rebus ac vbiis pbat denique ut ait
Cicero nemo de tenui victu pla
dixit. tu duaz notissimos senectiaz
duces sinis. quid e reliqui
nisi ut impetu tui etatis et
virtutis hostem nec amicas vo-
luptatis oneros sed sequeris in
continenciam sedum fine. nec tam
homines qua innocenti. vos ideo
nam ac dolentes dixeri. innocta
multu quidem sed pcaptu suo vet
igerunt. soli vos adducti dum
mensura vram et nescitis et
frangitis. neque demictilo est
q multi mirant qz prim et
auorum memoria vinee multo
pauciores erant. homines aut
totidem aut plures vina tamen
meliora erant. sic sedes tremit
ebriorum sitis de lauto victu
ad tenuem sed redactus bene
esse q modestiam neglexit ipse
copia optimum e sponte age
q debeas primum vel coacten

Cap

IN paupertate eciam natus
sum. Cuius non nudus
vteris nris egreditur nil
hic principium fuit reges
Clitemnestra nasceretur pcup
fui se bene memore esse
meministi delicatissimus se
sensisti. In paupertate sum
genitus. Antiquitus tue
patrimonie paru sue. hec
non tua quidem sed preclusu fuit.
In paupertate si natus In paupertate
moriturus sis. principio finis
manet nisi forte medens lang-
voribus mederi cui census est.
patrio sumdo e. In paupertate vite
Apicii principium fuit et Apicium
falso sepe diuitiae at principium
et fine va paupertas tenet. mundi
nasci mundi mori humana ve
conditio e. Nam quid queso pur-
pureum cubile qz funeralis lectus
aureus et quicquid sub ipso vite
fine mortalis ambicio medi-
tata e. Cuius ad febrem quid ad
mortem ipam qz de qua loquimur
morientium nuditate an ut
equum falles se piete aurei de-
lectat. multum ista puer oculos
vincendo sensui cecitibus dele-
ctabile aliquod esse sit. delectaco
aut nulla. Nudus inops
natus sum. Res humanas
pene dimes altera sors variat
eade quadam equat reliquorum
solet pcapitale. harum prima et
maxima e ipa hec originis
et mortis equalitas. Multi
et varii viuencium sunt amictus
nuditas vna nascencium atque
moriencium. Nisi q illi nulla
repererint ignari. hii omnia deserunt
scientes ut exigui dampni
sensum debeat ipa rerum penuria
lenire cognicio. Nudus in
hac miseria vitam veni nudus
recedens minime querar abibis
nudos et

Cap

IN numerosa prole gravatus
sum. Clitero eciam atque
opibus ibecilles humeri premi-
tur. Nemo his id queritur sic sed
premi gaudet. at qui prima in
vite felicitatis dona numerant
filii hii ne te igitur pugnantem
an non pocius sublevatum dices.
Multos inter filios inops
sum. Tuum vero filii diuicie
tue sunt quas inter diuicias sic
paup videris. hic eam non nisi

Aluaris et bonorum suorum ignatis
accidit filiorum inutilia egestate
perdidia labore filij non labor
sed requies sunt penitus lenime
laborum atque omnis solatium fortune
si boni sunt. alioquin non de inuo
sed moribus est querela filiorum
acie coartatis sed Cur non
potius comitatus et fallatus
et ornatus Certe non tibi preter
sed et matres ornamenta sua
filios vocant Non audisti ut
cornelia affricani magni filia
dum pdimes mulier campana que
in domum eius hospicij inte diu-
teret muliebrium gloriabunda sua
longe illi preciosissima ostendisset
ornamenta. genere sed velud ad
cumulacionem provocata colloquium
de industria protraxit donec a
scolis filij eius venire caret qui
tunc pueri qui magni postea fuerunt
viri. quibus illa aspectis vera
hospita ornamenta mea inquit
hec sunt preclare quidem et ut talis
patris filiam decebat Tua autem
ornamenta hec tua vocas ca-
pedimenta Quid tot filios
pascet Is qui te a iuventute
tua pascit et nunc. quod non solum
homines sed bestes quadrupedes
pascit et volucres Quid tot
natorum corpora vestiet Is qui non
tibi amancia sed agros herbis ac
floribus et frondibus silvas vestit
et quod stimig ad hec forsan hij filij
te non modo pascent ac vestient sed
eciam tuebuntur sed eciam honestabunt
humanarum rerum ut a voluptate in-
cipiunt in labore ac dolore desinunt
Sic econtra alique amaro principio
incepte dulci fine clauduntur. quibus
est sors vinosior fere omnium actionum

Eius ingressus reuaiat ac progressu
tulerit Paup cum multis filijs sed
Miraris quasi secundum vitorum
non leges paupertatem dulsa sunt
apud quem et varia dona fortune
publici omnia contingunt. alijs vage
merces alijs virens tellus ex-
angwe alijs metallis vineta ubi
diuicie obtigerunt filij. an vero
boves et pecudes et asini et
cameli et porci aves et columbe
et pulli et pavones sint denique
et ancille in diuicijs habebuntur
soli filij excludentur Usque multi
michi sunt filij Quia plures
alijs quinquaginta fuerunt priamo
triginta erodi probum regi. totum
quidem regi persarum artaxersi sep-
tingenti aut oratissimo regi arabum
quorum fiducia fines hostium alter
agressus egiptum incursibus vexavit
quas fatigavit. Et est sane potencie genus
quedam multos filios habere Ideo autem
dicturus sum. hij quos memoras
magni omnes reges fuerunt. michi
longe alia sors est Atque vero rex
fuit apum claudius. profecto nec
divites quidem post illo seculo quo
liberum diuicie habebantur et paup-
tate ceteris accessebat ac senectus
et hij deos scribellis Cicero quattuor
tenuit robustos filios et quinque fi-
lias tanta domum tota clientelas
apium regebat et cetus et senex
Neque id miraris est quod hij fratres regere
tu tot obsessus incommodis dicis quam
quam rempublicam gubernaret Humanorum
defectuum magna pars in moribus non
in rebus est Ideo erat apius pariter regia
sed nec ortabatur sua sorte contemptus
originas non laude sed virtutibus
adornabat lares et victu tenui

Amplam familiam nutriebat / quoque
multi reges mesti fuerunt et Anili-
letus ille et exiguus faciebat . Non
enim fortuna appetitui sed fortune
equaverat appetitum . Non non erat
amplior sors eius regis . nec communis
quidem sui crassi sed felicior quedam
alia omnibus angustior sua sors
Nec ad alienam sorte . sed sicut omnes
omnes faciunt ad suam propriam se for-
mabat et suas . Certe non ego ex-
igo ut tu sorte alia quam tua in tuis
utaris et sicut Rex ut tibi et aut
amictu regio tuas pascas aut vestias
vestiuntur lautius reges viventes
et vestiuntur insigne sed non vivunt
melius nec diutius nec letius
et quod constat nec securius . nec hone-
stius vivunt Summus quo cuique vivendi
modus sua est inopia Nec ideo
melior quia maior Unde fit ut in
tugurio sepe letos videas . Mestos
in regia . Non est enim omnium una capa-
citas sed unius fons . unius ille
cui dicitur aperies tu manum tuam
et imples omne animal benedictione
Quid refert vastitas seu magnitudo
seu parvitas ubi par est dum plení-
tudo Sed multa desunt pauperibus
quo plura desunt regibus cum sit illud
flacci versiculum expertum quod multa
petentibus desunt . Laborioso
negocium multos filios genuisse
Quid pulchro mihi non labo-
rioso dabitis preter viam ut dicitur
voluptate qua sine nichil est insine
laboriosius . nichil quam tanus tot
linquunt aculeos An non legis apud
flaccum ut nil sine magno vita
labore dedit mortalibus An non
audis quod poeta alius non delegat
ac ipse luxelt Sunt enim bona omnia

Gratis nobis donata esse divitias
sic vides prius omnes uno ore fateantur
non donata dicet ille sed vendita
et precium statuit Sic enim ait laboribus
vendunt dei nobis omnia bona
Molesta est tantorum filiorum solli-
citudo An non inter veras feteras
illa est non posse invenire vitam sine
curarum molestia . nec nunquam illam
omnem vitam esse tormentum quod filii
nierne qui sine veste cure alie sub-
ibunt Crede mihi quocumque te vertas
quelibet fortune gradum arripias et
labores et molestie et difficultates
vite adherent quod lamentis tantis
opus est filiis multis premor
Sic dicis quod felicitate deprimatis
tua et vota prima mortalium tibi
cumulacio obvenisse fero continuit
mirum genus in pariete Quid
nunc tot faciam filiabus Quibus
tot dotes expectat Unus et
formavit Deus et natura eas et
filios tibi pascit et filias . utrisque
illis ingenium et vivendi artes
sic eisque suas dotes dabit Itaque
sic scriptum est opera in eo et ipse faciat
quod tunc est optimum dotis genus
suerit sic filias formare ut absque
dote recto iudicio esse placere
valeant atque amari Dote sunt
romanum imperium faustina et
quot reliqui dotate castiores eo quod
feliciores fuerint Non facit faustam
coniugium dos sed virtus . fac si potes
ut tuarum non pecunia optabilis sit
sed castitas sed modestia sed inte-
gritas paciencia fides humilitas
huius ornatus genus accedant coniugio
non divitum sed proborum . ubi tucior
sepe pudicicia vita quod dulcior
quam in thalamis atque atriis regum fuit

Pecuniam amisi. Et tu illa curas multas, periculum perpetuum. Perdidi pecuniam. Et laborem custodie et perdendi metum. Perdendo pecuniam duo bona invenisti, que prestancia amissa, securitatem et requiem. Perdidi pecuniam. Bene si te illa non perdidit, que multis iam possessoribus suis fecit noxia, cuius pecunie fama est venenosus fulgor ac pestifer. Itaque velud serpens spinamis aureis placans intercedo oculo atque ferit. Proinde consilium salvus es: gaude tibi ablatum unde iusticia posses teque illesum inter pericula evasisse letus suspice, et recogita sub insectus exstirpata mali campo seto quo facilior ad salutem redditus sit. Amisi aurum atque argentum. Quid celesti animo cum terrestribus ornamentis, qui vivilibus prestant; aurum argentumque atque aurum inter bona numerant. Cum mollibus bona dicunt, sed non animi horum quos elegeris, sive non bonum sive non tuum. Neque nulla tibi est materia querelarum. Non ut omnino bonum dici velis quod multi magnique negant viri, non tuum certe sed fortune bonum vel ut vitius dicas ista nec tu de tuo aliquid nec de suo illa, quidem perdidit sed sustulit. Amisi pecuniam. Ut non amisisses si tua esset; sed si tua non erat, amisisse nequivisti. Vere aut non tua perdidisti, erat que secunda est, tuus nec illa quidem fortune ut dixi, que cum visa sint breve advenire

magnos sub fenore premittat. Discenda tandem ipsis aliena sunt certe. Pecuniam amisi. Sit te adeo non tui quoque cruciat iactura sibi vel alicui aliquid demum doles distilla coquinere quem tua sunt ipsa atque pectora. Tercios et acquisitio facilius terrior quam virtute si quesieris non amittes. Vos aut saepe contemptores cultores quod et amatores pecunie facti estis. Obstinuisse videmus salubribus consiliis et monitis quosque perfectos atque eruditos viros contra hac potissimum humane parte insanie dicta sunt. Audisti Satiricum unum protestante iam dives qui fieri vult et cito vult fieri, atque his dictis addente: Sed que reverencia legis quis metus aut pudor est unquam properantis avari. Hanc sentenciam Hebreorum sapiens qua paucis absolvat: Qui festinat ditari, inquit, non erit innocens. Audistis alium ex urbanis satiricis: Sit ille scio Illiricus dicentis: Non domus aut fundus non eris acervus et auri egroto domini deduxit corpore febres, non animo curas. Dixerat hoc exterius sapiens ille breviter: Non proderunt divicie in die ulcionis. Et addiderat quod prodesset: Iusticia, inquit, liberabit a morte. Hoc ergo pecuniam quam amissam luges necessitatibus suminis nec corpori possit opere ferre nec animo, minimum nec tantopere vel optari absens valeat vel amari presens. Hiis atque aliis motus orator, nil nichil est, inquit, tam angusti animi tamque parvi quam amare divicias. Et orator ecclesiasticus: Avaro, inquit, nichil est scelestius, nichil est iniquius quam amare pecuniam. Et quamquam multorum

In hoc unum consentit ymmo quam
nullus dissentit auctoritas. Fuisset
quidem prevaluit sapientum sentencijs
vulgi furor itaque ut nullum unquam
sit nullum ardencius votum quam quam
pecunie ut ex qua pendere omnia
optantibus persuasum sit. Clamat
ab adversus doctissimorum vocibus hominum
Clamat experiencia et vitas. Cla-
mat vetus et recens exemplorum
turba magnam pecuniam multis
utilem multis fuisse pestiferam
cum peccato ac labore cumulandam
cum sollicitudine ac pavore servandam
cum querelis ac merore perdendam
dicant pecunie amatores quid velint in
hijs verbis falsi vel ipsis operibus
boni sit. Et ut vera sit extimacio
tam laudate rei. Quid de hoc quisquis
viderit aut legerit integrum ac sin-
cerum spretis vulgi clamoribus seposi-
tisque fulgoribus metallorum ad
memoriam revertatur quia vero
non omnibus videndi experiendi-
que potestas eadem fuit illa animum
subeat que ab auctoribus scripta ulli-
usque docto legendi audiendique
defuit facultas. Necesse ergo fue-
runt peregrinos mores intu-
lisse et molles divicias turpis
luxu secula priscis integerrima
Luxur fregisse. Nonne ipsa quoque divicias
avariciam et habundantes volu-
ptates desiderium per luxum atque
libidinem pendi perdendique omnia
invexisse. Et scriptum et re ipsa sepe
compertum est hominem avarum semper
egere. Nonne nocens ferrum
ferroque nocencius aurum Sacra quoque
auri fama nil non mortalia pe-
ctora cogere pecunie quoque aspectu de-
bilitatos spiritus. Nonne aurum

In medios ire satellites et perrumpere
saxa potencius ictu fulmineo
atque hinc pudicicie precium ac vite
premium insidias. imbre aureo
Danais expugnata virginitas
ac vatis Argolici casus per avare
Conuare sit quod coniugis una scele-
ruina puplice dupliciter causa
fuit aurum fatale quod bis precium
Argie Eriphile male captatum
monile per illius penates irrupit.
Solerent que ingencia fama movit
Nonne opes ficta et caducas
neque prestare posse quod spondeant
neque lenire animi sitim sed accendere
neque curas fugare sed arcessere
neque necessitates tollere sed augere
verissime quod et ipse dictum est. Crescit
amor nummi quantum ipsa pecunia
crescit. Et illud nemineque pecunia
divitem facit ymmo quod contrarium
nulli non maiore sui cupidine
saciavit nec illud magis crescente
sequitur pecuniam cura maiorumque
fames atque illud multa pote-
ntibus desunt multa et per multis
eos indigere quod multa possideant
denique quod sit non esse pecuniam
nec longevam quidem ut quod constitutum
sit in manibus fortune sibi mutuum
volubilis subiectum casibus et saltem
morte perdendam. Dives enim cum
dormierit nichil secum auferet
aperiet oculos suos et nichil
inveniet neque idipsum suum nichil
in qua volet informem quia imaginem
pertransit homo sed et frustra con-
turbatur thezaurizat et ignorat
cui congregabit ea. Hijs ac mille
similibus circumquaque sonantibus doctorum
vocibus hominum obsistenxit aures

Infinita cupiditas via iam
frustra divitibus huius seculi precipias
non sublime sapere neque sperare
in incerto diviciarum sed in deo
vivo qui prestat nobis omnia habunde
ad fruendum. Unde divites fieri
debemus in operibus bonis. Illi qui
volunt divites fieri horum quod vulgo
optantur diviciarum incidunt in tem-
ptacionem et laqueum diaboli et
desideria multa et inutilia et no-
civa que mergunt homines in interitum
et perdicionem. Radix enim malorum
est cupiditas. Non magis hunc
audiunt consultorem quam qui ait
Nolite sperare in iniquitate et ra-
pinas nolite concupiscere. Neque
hunc magis quam ipsius filium dicentem
Qui confidit in diviciis suis corruet.
Neque rursus hiis omnibus magis
illud qui super omnes est summus
doctor celestis. Nisi abstinens
plane concupiscibilibus temporibus neque
cum perfecto diviciis et diviciarum
comites voluptates atque solli-
citudines spinas dixit semen
verborum salubrium suffocantes. Dixit
hoc cumque ipse non est inventum men-
dacium vivat in quo dixit hoc
vitiis unitis putat invenerit
prefide istius certo nulla prorsus
aut rara. Quas igitur ille spi-
nas pravitate vincto atque bu-
lcedine mundus vocat et quasi ait
quidem gemmas et lapides aurum
et inutile primum materiam mali
primum omnes materiam boni putat
certatim quod omnes ut summum
bonum per que omnibus appetitur. Iam
per urbium plateis non ironice
proclamatur O cives cives querenda

Pecunia primum est virtus post nu-
mos atque illud alterius. Unde
quam lucro mercare atque extulit
soleris omne latus mundi. Sic non
dum intellectum dei munus fecit
magnum pauperies obprobrium
iubet avidius et facere et pati
unique cottidie cernitur quod abal-
detum per vilissima rerum etiam
monstris opes. Quis enim ques-
tus hodie sceleris insigni pau-
et occasione posita vias omnes
abrumpit Polidorum obtruncat
et auro potitur. Pone fidos fra-
pone unanimes amicos conso-
ciatos in concordia desunt mediam
inter illos non dicam pomum aureum
sed pomi fructum iaciat discordie
hiis olim armis utique solita gladii
serie ioci quod frangetur. Sic enim
amico nil scelestius queritur
sed ut ad rem redeam nil mestius
auditur. Peccatum ne ipse ingens
amicie iactura contempnitur. Pri-
mum illi fame dampnum sentitur
et amisso tempus inter leviam nu-
merantur. Leviter flentur fratres
perditi leviusque parentes levissime
coniuges sepe vero levisse prole
opes flentur acriter. Verissimum
quod est illud ploratur lacrimis
amissa pecunia veris. Sed multa
iam diximus de quo numquam satis
pro nimis dicitur quia pecunie
ad amorem obstinatis animis
nil dicendo aliud queritur nisi odium
aut contemptus. Propterea vulgaris
obstat erroribus ut placatum cedit
ut ipsum est. Perdidi pecuniam.
Expectatus es te divitem somp-
niabas. Pecunia quam habebam
periit. Pecunie neque amore

Neqz odiu sed frugalitatis studiu
auaricie qz fugiens laudo Vt amae
omi pupill ani separati no posse
auru isformi e paruqz sibi vi
dentis atqz auro sicubi metu
entis magnus ille e inquit
animus qui fictilibus sic vtitur
quadadmodu argento Nec ille
minor e qui sic argento vtitr que
admodu fictilibus Vt itelligas
seu virtute seu viciu no esse i
rebus sed i animis nec auctore
pecunie nec possessore sed absentis
contemptore potius qz dispensatore
egregiu magnu putes habet stultaz
me dictante scripsit Crates cu aore
eius diuiciarum languisset prius qz ami
cis dixisset adiunxit En nichil inquit
honestius magnificentius qz qua
pecuniam contempnere si no habeas
Et si habeas ad beneficentia libertate
qz conferre vtar i re certa claris
testibus et vtru nichil feliqz omnibus
illis fides esset Nusqz eni habeam
genus tam incredulu seu tam
inuidu esse i exhaustis laboribus hominu
querendi qz ardor terras qz et maria
versans auaricia probat atqz aore
tulli qz diuiciarum no mo vtutibus
sed vite odiu incidit Pecunia
magnam amisi Magnum pondus
et durum et graue sibi custodis
officium ut incipiens dixi. nescie de
domus vos custodes impiosa
cupiditas facit oia facere atz oia
pati imbecilles Sola ut pecunia
cumuletur ac seruetur Itaqz ioportunitates
vsus qz hominum Incenta
cat ac sollicitudine versa est
time et angi et circumspice domes
ticenda furum insidias et seruorum
fugam neqz alius prodesse neqz sibi

Sed examine tu et vtilise auru
ceu sale hec diuicie vere sunt
Pecuniam domi dimisi absoluit
nescio quis vile et caducu est
et certe no proprium qd furto vel vi
eripi potest Pecuniam i loculis co
seruata no iuenio dicam tibi
no antiqua re fuit nup apud
italos nobilis et egregius qdam
vir possessionum antiquarum diues
satis et liber vtutu sed pecunie
sic non ita ut cumqz no custos sed di
spensator ac dux esse debuisset
Erat illi filius primogenitus seri
negocijs lapsus industrius qui
vigili cura et parsimonia insenti
magnas opes multu qz duri
creat et erat mirum visu i patre
sene iuuenilis largitas i filio
iuuene senilis tenacitas Sepe
illud pr hortabatur ne sui semio
sublato ne pietatis obliuisceretur
ac fame ne ve i compatoz auri
et decus et debitu et naturalia
iura sibi vilesceret deniqz et
sibi ipsi et animose imi et fratribus
proprijs et consanguineis et amicis
et egentibus prodesse aliqn diuicias
suas vellet. Illos eni vsus no
et custodiam tu ac supplicium pecunias
esse dicebat hec pr Sed frustra
ille surdo canit ut anaxo co
tigit tande p re publica filium
abesse. et cu electis viris ad
romanum pontificem profecturum quo
digresso statim pr occasione
accepta nobis talami circule
qz clauibus introgressus. thesauru
nulli vtile e latebris eruit. seqz
coniuge et filios familiaqz omes
exquisitissime induit emit equos
ornatissimos vasa argentea suppel
lectilem pulcherrimam vltro domus appla

Sed minus culta nouit auxit edi-
ficijs et picturis insignibus adornauit
muniuit quoque rebus omnibus que liberalis
lauta et habundans vita exigit
multa preterea pauperibus dedit
Saculos vero in quibus aurum illud
filij fuerat arena lapillis quoque
flumineis obstructos quoque et obsig-
natos omnia quoque prius instanti
postmodo dimisit Reuersus tandem
bieniique tempore gesta sunt que et
voluntas egregij senis et pecunia
prompta esset Redeunte de hijs filio
feres obvij quorum ille occursu
est vestes atque habitum miratur
qualem antea non vidisset quisnam
quoque cuius essent equi unde ille
vestes leti atque omnium ignari
simplicitate puerili dominum prius
esse multos quoque alios domum istam
bellos subsistisse dixerunt utrumque
etiam repente multiplici ac regio
esse vestitu magis ille magis-
que singula miratur Inde ut primo
domus limen attigit vix pa-
rentes vix quoque ipsos parietes
recognoscens nec iam admiratione
simplici sed stupore plenus atque
extasi thalamum atque arculam
festinus adijt ubi cum exterius
nil mutatum cerneret patrem per amy-
cos quesiuit et quem collegerat pecunia
ac vestimenta amplius non sineret
raptim arculam aperuit saculis
quoque reconspectis plenis modo torrentibus
atque obstructis iam securus abijt
Mox negocio publico expedito
domum rediens in thalamo se inclusit
arculam aperuit saculos intro-
spexit aurum quoque in arena versum
desperans exclamauit acriter
pater et inquit quid rei est fili Ceci-

neris aut quid fles Amisi inquit
ille pecuniam quam multis temporum
vigilijs multis quoque laboribus et hijs
saculis dimiseram spoliatus tua
pro domus sit Quid scelere genitor
quo ait spoliatus es nonne sa-
culos omnes plenos video ille
aut gemens arena inquit pater
non pecunia sit Hec dicens repletos
prius saculos ostentabat Tum
senis fronte nichil mota quid inqui(t)
refert apud te arena ne an pe-
cunia pleni sint Memorabile
dictum pelace quoque sententie Siquidem
apud multos sacra pecunia est
nil quoque agit aliud nisi quod locum
occupat atque animum apud plures
male atque superbe operosa apud
paucos demum fructuosa est
Amisi pecuniam quoque aluatam
Turpi dulcore relaxatus es Nam
amor pecunie auaricia est. Tu
hac carebis numquam hac optabis Tra-
ctum et illud satiricum experimento co-
gnitum quod numquam hac optat quod non
habet optanda aut amissio est magnum
etiam boni cui inseparabiliter malum
maius adiunctum sit Amisi dulce
vite presidium Quid scis an amari
potius excidium Plures multos
sunt opes quod propter inopiam perire.

Testimonio exegisti
amissam meam pecuniam
crebrae iam pro certa gre-
nomine ultro te obligares
pecuniam piaculi vel gaudis
insania plurimorum qua incredibile et
pecuniam perdideris et amicorum
de alterius fidem obstrinxi meam in te
ipso illud solueris ac nunc expedibus
agere quam iocundum sit tua dissertes
in commodo Vadium praetio dedi me

R. Ag post hac amicis egentibus
aurum argentum vinum olei frumentum
vestes domum predia quidlibet placitum
tu amicis demum omnia pretere vita
tibi habe nihil quod nunquam dederis
libertate   D. Promisi pacto cum sol-
uendi dies adest   R. Num tu asso
futurum ignorabas ante victurum
non sperabas an non heredem
alter tum cogitabas quid sponta-
neis vinculis involveris. Bene
aut quod fit quod capud errantis pena
redundat erroris sensio aut dilatio
te fefellit media promissionis in-
terat sollicitudinis diem preteria mala
mete metiuntur qui ut reliqua
tempora longa videntur dum expectentur
dum preterita brevissima valde enim
hore dies noctes ebdomade menses
anni lustra secula et quod distinctissima
indicatur in scribibus sunt itaque
sparcorum mestitia nec stu-
petis. si aperti essent oculi clare
quidem multis in scalis videretis
Sed vos quos tempus de spatio vestro
peat non nature spe non vetitum
vobis finium nec ituros dies
fingitis atque hac spe velud ocium
clausos propium perfecto verbis
placidi vobis esse videmini et verbis
et pactis promittentes quod non verba
hec et promissa clandestina mox
in publicum ecriptura tumultus quos
rerum maxime alitura fuit   D. Re-
spondi me pro amico   R. Amicorum
indigenciis se prestare quod adest re-
medio succurrendum. nec te illa
queres neque ita sinuum nihil promittas
cum non dicerem si succurri aliter qua
promittendo non posset. ne quod attinet
promittere quod si implere non posses
stulte facias ac si posses superuacue
Sed vos rerum alciarum parcissimi et
prodigi promissionum quos vos res ipsa

promissa illa non exigatur. quod si
dicas defuisse in tempore solvendi
opis facultate fuisse. hec defectio
plenum quia posttimorum destitutus
spes non dum experto didiceras ut
fallacissima omnium rerum spes est Nihil
invenies quod tam crebro vos fallat
Nichil est cui tam cupide cre-
datis tam subdola et tam blanda
est ita sedulo latentes insinuat
se inuita disfellit   D. Vadimonio
me addixi   R. Credo oblitus illud
taletis milesii celebre documentum
vadimonio adesse noxam et
quod de hoc ille simplex vix dixerit
quod memoratu non inutile credi-
derim quod quam clatium verbo ab-
aspernio ad hunc modum sonat
Sponde inquit noxa presto tibi
est. Simile posset esse exempla
ut proverbium predes vades quos peni-
tuerimus recos sed nolo nominatim
quemquam dicere. sibi quisque verum dicat
et sciat putet. Sponde quotiens dam-
pnosum sit et malo   D. Meme ipsum
sponte obligavi errans   R. Error
hic purgatione ignea puto oluitur
non egebit ubi admissus est pur-
gabitur. de illorum enim genere est
que suum supplicium secum ferunt
D. Promissione me obstrinxi   R.
Lucrare te liberare et que lingua
vinculis iunxerit manus solvat
Accedit vincitu fuisse tu evasisti
laqueos sed cerebis ie

Tempore amissionem
fleo   R. Esset hoc co-
iustior querela suspicior quam
vela quo leuior est pe-
cunie iactura quam temporis
quae necessaria ad luvimenda
est pecunia tamen ipsa temporis est

Tempus et necessarium precipue
et irreparabile est Ubi quod nolenti
pecunia volenti autem tempus eripitur
cumque illud fateare Graviora
dampna esse que culpa patientis
exaggerat iusta tamen querela causa
nescio ubi qui patitur volens patitur
Nolens ego tempus amitto
Cunis nolentem cogit nisi cupi-
ditas occupacionum non solum hec
unum vicium ait Comicus affert
senectus hominibus Attendentes
sumus ad rem omnes quod satis est
Senes hic quidem vocat omnes
vel iam senes instat attendere
sibi sunt Hominum etatem orum status
omnemque sexum invasit avaricia
hec tempus miseris et respectu vite
hominibus eripuit In hac vna re
solliciti cum omne consumitis vi-
bet urare pene iam in incedens
voluptati Quemque peccatis si no-
lentes evadere posset et nolenti
tempus eripi et iusta esse sup-
per possessione rei amisse querimonia
Non michi cupiditas
tempus extorquet sed necessitas
Que nam queso necessitas ista
est que tibi preripiat quod unum ex
omnibus tuum est ita dico divicias
honores potenciam clientelas
imperia et que sunt eius modi
suo iure dat atque eripit fortuna
tempus invito non eripitur semper
ipse sensim defluit non utenti pau-
latim consumitur Nec autem spen-
ditis quod consumptum est cui querele
suavat sibi et inutiles fletum
temporis amisso sed solitus culpa
alie necessitas sola cogit tempus
amittere Quero itaque que nam
hec tam violenta necessitas

Nisi forte domorum negociis im-
plicitus tua negligens quasi ve-
ro ad hoc te sola cupiditas et
inexplebilis lucris pertrahit incessanter
Adde cupiditates ipsas domorum
cupiditatibus non parebis Si hec
vivus irremediabile venit ipsum
et per extraneos vires sensim ebetat
et non solum tempus sed et libertatem
vitam quam ipsam nobis senectutibus
eripit Quid si forte nec tuis nec
alienis cupiditatibus sed curis
honestioribus tue reipublice tempus
impendis non licet tempus amissio sit
laudabilis est impensa Rerum cuncta-
rum omnium carissime que in terris
sunt largitus et viri boni etiam
egregium functus officio es Quod non
ignorare homines vellet id studium
avaricie agitur vulgo tempus perditum
vocare Tu vero id demum maxime ve-
re perditum quod illi studio tribuitur
et quod summa aut tu quasi popularitur
tempus perditum vocas quod si credere
dimissa cum mirabilis mercari cum
non iam tempus sed teipsum male
perditum fatere Nam si tempus quod ma-
lueris deo non dicatum donas
sed restituis quod sive vera nos geritur
pietate ingens atque inestimabile
lucrum sentis Pro primi cum temporis
impendio eternitate quesiveris Cuius
usque mercatur permutacione tam
preclara usus est Prorsus alia
michi perdendi temporis causa est
Non intelligo qua tu michi
causa dicas Nam si propter iram
propter mesticiam propter amorem seu aliam
aliam passionem cogi credis falleris
cum eadem est racio qua avaricie
diximus omnes voluntarie nulla
est violenta quod et sano patet in-
tellectui et racione utentis iterans

disputasti et crebberrime repetitu
e si nil horru e tanta q aliud
e q torpor et ignauia spissa
et iactura q p negligencia venit
vt amittam tpus mesta nece
sitas me cogit Vo du capio
rei e Nam si te hostis inuadis
heat si mors insitet possu fateor
actus bonus impedie sed no pcios
ctos cogitatus qui maxie in eo
statu eminet atq effulget qbq
i auris tpus terte no pditur
Nec scio an alibi usq minus
i pfecto et idolu reguli et in
tauru falaridis in troie put et
i arcute theodori cirenenses
astende sic quoquq te vertes
inte vnu amissi tpis culpa re
flectitur Alt vos eximie nature
accusantes q volubile tpus
fecit cu hic no esset eternitas
i omnibz vos metipos absoluitis
Qu rem om soli sitis cuncta
ve tpus pditis plurimo picitis et
qi rem vilem abiectamq con
tempnitis q vtinam in virtute
salte aut in gloria poneretis no
i pmia ut infamia inexplicabiliq
dedecore Quaq ve qsq no in
eos vsus conuertit in quos datu
e pditum dici possit Quod hoc sane
nasti homi ad hoc ei tpus date
costat ut creatore suu colat act
cogitet q hic excidit pditur
haut dubie Videte igitur qstu
pditi tpis qtu aq no pditi ic

Capitulum

Taxillorum in ludo pdidi
Nonne tibi dixera
Tpimus esse no lucru
d ludo exhaustus sum
hic e ludo illi mos q mediatis
p exiguo ingesto plim exhaurie
Crede aut michi ne potius
gaudendu quia du falso gaudio
exultabas melior e acrib ca
stigatio quia blanda fallacia Illud
te lucrum illud ad ludi vorigina
vocabat hoc te dampnu inde
retrahat Cuncus e turpi freno
retro iter agere quia habemus
anteris pceps Verum agi d
amisi i ludo taxillorum Vicisti
i ludo morum si q egeris prudenti
attendisti Alloqn morbo insana
bili frustra remedia congeruntur
si ab hoc baratro nec te dampnu
reuocat nec pudor ubi rebus
nil pficit nec qsq verbis agendu e

Ca m

Sponsam michi sentencia
iudicialis eripuit
Est aliis viris apta
i sponsa iudiciali sentencia
sponsa amisi Quida
dolis ferro alii quida q fedissimum
genus auro ipas coniuges amise
runt nichil pmu e homi hic furta
et insidie hic rapine hic precepts
hic pcia hic vltima vox mortis
haut rotam impalud bonorum
vima voluntur Cuiq e vnius
est alterius mox ad alios transiturum
q si i rebus vtilibus feredu
i dampnosis ac criminibus plan
gendu e Quid miri a volu
mana homi ipe voluntur et no
stat sed ut scriptum e qi flos egreditur
et conteritur et fugit velud vmbra
et nunqm i eode statu pmanet
In sponsam queris amisisse
qui fugiendo et i horas decre
scendo assidue te amittis
Sponsam i iudicio amisi In
campo alii Cuncus e iure co
gredi quia bello legibz decertare
qua gladiis legisti apud virgiliu

Aut' illos lamine compeditores
gta lis et quis belli vis victare
sponsa sequitur victu mortz t'
sponsa pdita salua e vita
Iudex hic finavit sponsa Ou
ulter a' raptor forsitan te pri
nasset lenig e sponsa amis
se qua coniuge i illa em spes
pditur i hac res amor e aut
spate qua possesse rei sue ut
alit' idem dicatur lenior spei
iactura qz rei Amisi sponsa
iudicio Non amisisti sed tua
no esse didicisti Amisi sponsa
Illum amittit coniuge multi
plici egritudine liberatur at
qui sponsam pservatur utrunqz
bonum sed 2m melius q' ve aut
sit melius nullo pati volnus
qua inflicto volneri remedium
invenisse Sed vos amor impulsi
ut Satiricus ait et magna tem
qz cupidine ducti coniugium op
tatis q' adepti petitus tediis
et i mortalibus agitetis primordia
Et nec facti peniteat ac no fecisse
esse no pl' cuius iefficax penitencia
et iams e sponsam et spem
prolis amisi Noli lamenta
miscere Illa em pts e altera
pepiti mortalium voti Sit em
ut coniugium optatis fetu qz uxoris
at no semp nos semp placitura
sed psutura dant superi Lenes
apud apulem necdum nepez ut
latronum lapsa manibus illa
misella illa virguncula vna
tum in teterrimam ubi periculi plurimum
loco flectit en cui insederat
asello ille radupso mitit quo
securum iter erat et iam cauta
puellam ipsa clapsa tendere
tacitus arguit quibus ita luctantibus
latrones quos evasisse videbantur
interveniunt a quibus captivitati
miserias virgo ipsa pricie stud
ose retrahitur haut absimilis
inter divina providentia et humana
stulticia de itinere vite huius e
questio Illa futuri pstia consi
agit ubi dulcia et secura stu
dia hec omittitur certa quiete et
miseriis ferus fauces inter morat
sepe qz vitari poterat obsequendo
et credendo proxima nos mala
corripiunt ista tuetur Ingenium
iudicio et amisi sponsa
dignus es vicisse na duobus
de una mulier certantibus qui
mulierem hec ips pdidit q' vicit
is e victus qui vincitur is est
victor ac liber rc Capitulum

Uxorem heu perdidi
R o posterum ingenium
impediti qz honeste
qui uxoris i fine luge
saltet impones O Uxore pdidi
R demens iamenim ne est
temporis coronatum victum vidimus di
gnioribus iam sertis accinge'
magno plio vicisti et longe ob
sidione liberatus es O Uxore
pdidi R Unqz tibi fortasse opti
mi ore questio una lux abstulit
qtis corpedibus elapsus es qto
naufragio enatasti O Uxore
bona pdidi R Solet id quide acci
dere et qui contrarium sentit ego
audi et si bona uxor ut ome
nihil bona rarum minus qz anal
sit i terris vitade aut altricacium
causa p' miserimum uxore tibi que
dicas amissa neqz iste responde
q' olim dii hec eade qstio agetur

Apud senecam sic responderi posset
te aliam bonam vel si feceris fac
ut si invenias invenire multo
potentissimum volo te prius rem
periculosissimam retentare. Et hec et
si bis peperit et sepsit stulte repetitur.
Si iam eventu qui plures inter
mala unam bona reperiret.
Quamobrem qui mala habuit
pluribus timeat. Ut qui bonam
plures ne speret. sed uterque periculis
ille adversitate cumulare
hic prosperitate suam deformare
caveat. Sic totiens casso statu
coniugio abstinendum. Tu vero ergo
si aut bonam coniugem amisisti
successus potius gratulare quam
futuri spem concipias. neque quippe
integra litus attigeris
crebro naviculam petis credas.

Coniugii vinculum quo tene-
batur mors dissolvit. Noli te
rursus in necessitate cogita quam
optabilis quamque incomparabilis
sit libertas et consilium ciceronis
amplectere qui uxore vivacissimam
ac diversis quam frustra mortis
auxilium expectandum esset dum
repudio reliquisset. hortantibus
amicis ut aliam duceret non posse
pariter se uxori et sapientie studio
operam dare respondit. Uxore
bonam perdidi. Quid si hec etiam
non iactura sed lucrum et magni
fuga periculi est ut cum sit bona
repperta constante ubi quamvis notum
illud prinii vatis varium et mu-
tabile semper femina. Uxorem
bonam ac iuvenili etate floridam
amisi. Parum ne igitur noti femi-
nei mores sunt. quam multas pudi-
cissimas adolescentulas impudicas
ac lascivas annis vidimus.

Ardor nempe libidinis quo-
tiens vetule etatibus incubuit
quam ignis in lignis arido violentia
estuat vel instante ergo vite mu-
tationem vel ut inde periculum
non esset ventre utique senectutis
pondus ac fastidium declinasti.
Grave inter cuncta coniugii angu-
stiis gravissimum durum insportabile.

Amisi iuvenem uxorem. Sen-
plex ex coniugio queritur seu vo-
luptas quorum alterum maritis
est alterum adulteris. ad utrumlibet
aptior iuvenis. sive heres ab
uxore perceptis sive honori alterum
collatam pervenire optabis ubi
tabilis ad utrumque esset. sive
ad hec variabilem senis fieri
posse abilem sperabas quasi ius voti
supervacuum precis impulsa est. Omnia
dulce coniuge solum vel iuvari
se vel pollicitando est malis ca-
ruisse comitibus vacuo nichil
est nobilius arbitri. nichil durius
occupato animis dulces somnos
et vigilias honestas amantibus
honestum quam aliquis alteri quam insanientibus.
Nil egregiis ceptis in vestius
muliebri consortio. nec me fugit
quam adversus hec dici soleat ab hiis
quos inscie delectat. Sine ma-
trimonio inquiunt expertes
matrimonia condempnant et iuxta
in proverbio vulgari Uxorem vituperat
qui non habet. Ergo contra multos
de coniugio queri solitos audivi
nisi qui sarcina coniugii pertulisset.

Coniugem amisi optimam.
Et que optime quidem virorum carissime
videntur. zelo et suspicionibus aliquanto
ceteris acrius inardescunt. quo
incendio conflagrare pace domesticam
est necesse. quorsum igitur querele
perdidisti uxorem invenisti libertatem

Celibatum pace sompnum vesperum
iam tranquillam sine litigio no-
ctem agis. Quale uxore sine
Et sine adversatio. iam tu in-
terim quam tuarum duas ac tripis
ante lucem matutinam domum
egredi. vespertinus regredi solus
aut cum quibus voles totos dies
agere nullo rationum exactore
permitteris. Uxorem bonam ac
decoram perdidi. Multi et compedes
suas quamvis aureas amant etc

Lxix

Uxorem pacior molestam
Felicius amisisses
ac quam nunc perditum que-
rebas. Uxorem pacior
inquietam. Primo labor
venia forsan ac ministratio. Infe-
stam pacior uxorem. Illius utraque
fortuna culpas ibi uxorem aut
et prosperitatem altera non aliud quam te
ipsum. Hoc tibi malum tu fecisti.
Uxorem pacior procacem. Vade per-
tende paleas. tegulas frange de
reliquo tibi prospectum est. Ista vox commu-
lante que te domo pellat accedunt
fumus stillicidium atque uxor.
Superbam pacior uxorem. Iam
periculo res non vacat. Uxor Aga-
memnone uxor africanum morti
dedit ut amphiaraum ut deiphebum
ut sansonem et alios quoque
quos numerare longum est. Illi quidem
prorsus miserabiles sunt quos uxores
nec mori cogunt nec vivere permittunt.
Mala michi notissima ex-
plicas. Remedium quero. Erunt
qui suadeant ut castiges et pravos
mores ad rectum revoces. Totum te
huic uni negotio impendas. ego
aut quam castiganda uxorem sit
castigando proficias non nego

Sed id frustra est. sola restat pa-
ciencia hac amare quam quale divitis
facere nolens fac. Est persuasorie
satiria menippeam vocat de officio
mariti ibi de hac re illud breve
viri consilium breve quam efficax hic
urbis expresso leges vitium uxoris
aut tollendum idem corrigendum aut
ferendum est. et dicti racio brevis
sed elegans hoc affert. Qui tollit
vitium inquit uxorem commodiorem
prestat. Qui fert se meliorem
facit. Quod dictum superioribus alii ser-
vati sint. cuius modi vicium uxoris
si corrigi non possit ferendum est
quod ferri a viro salva possit
honestati. Cuius vicia neppe flagi-
ciosa sint eam quam non aliam
puteant fuisse persuasionis. Per-
et morosa est uxor. Fer modeste
si mutari nequeunt. Aliqui fer-
vinas domi disce cum socrate
Et si ille duas simul pertulit alii plus
unam nec sinebant sapientia. Cui
vero non possit uxor molestate
contingere illius quod se imposuit continens
abstineat. Ita et adriano principi
et quo nil altius nil inicius
Augusto sabina illi huic scribo-
nia utraque coniunx perverse sunt
ac dura moribus quod asperius dixerim
repudio. Et katonem censorio
tam rigido tam invicto viro anima
paula quedam vinolenta uxor
ac superba contigerit. Hic nuncius
humilis eciam orta progenie. nec que-
ram superet ignobilitate nec
inopia vel omnio aliter quam perpetuo
celibatu coniugii subterfugisse
molestias. Fer quas fugere non
potes. Paciencia pro querelas fiat nec
luctando et calcitrando sed tornato
ac iugum sponte subiectum iactatur

exasperet. Importuna preterea et indomita fero vxore. Bene agis ferendi enim est eciam quam deponi nequis. et ceca si premat ablesti ssima habeo vxorem. Habes vnde paciencie laude queras vnde distas regina optare vnde peregrinacionem amens reditum prodesse vel voce exerceas ac baculum

Capitulum

Uxor michi preripitur violenti omne molestum patienti fateor. Sed res ipsa prope illud estimes, quam inquisito tante molestie causa sic tu prospecto si importuna est vxor. cuius amisso magni oneris sit levamen. Rapta est coniunx. Quid incommodum corporis curati prius debes quam non levati animi angores ac molestias debebatur. Si quis tibi medicus triana febre abstulisset et gratiam illi habebis et precium dabis. quia non faciat roti mala auferenti. Rapta est vxor. Nescio quid raptori debeas ceterum ingens indecisum quam litigium vna cum coniuge forsitan et grave periculum tue domus limen excessit. Multi perierunt qui vixissent si non rapti vel alii coniugibus caruissent. Nichil vite mala nichil peius quam intestina discrimina. Rapta vxor abiit. Si coacta invita ignoscito at si volens tuo actu duplex tibi quesita vindicta sua et adultera sua ad correctorem abiit et ille tum virus pro te sustulit a domum. Quale enim mercedis speret quam talis fuit marito. Vxor cum raptore libens abiit. Nunc paululum alteri quidem alterius fastidium non longa dies

Mulieris. Si ante flagicium agitaret homines non eo usque precipites ad peccandum essent. nec fervidos affectus sera dampnat penitencia. Nil nisi post factum cernitis a tergo oculos habetis ceca frons est. Rapta est vxor michi. Hoc genus iniurie nec reges evadere potuerunt et spoliati maximi sicut philippo herodes sua abstulit. Rapta est vxor michi. Et si semel tibi bis accidit menelao etc.

Inpudica vxor domi est michi. Mallem rapta esset aut eciam importuna moribus quam asperis qua lascivius ac superbis ferenda sunt omnia ingenti vis ingenti quam animo et rerum mortalium contemptore primabiles homines sunt misere quibus omnibus vna virtus obicitur. Inpudica est michi vxor. Inpudicicia in signis impiosas efficit matronas. Nichil metuit quam sibi nichil est consciencia huius mali igitur. Hoc saltem boni test esse iam molesta nunquam incipiet nunquam insolens. Lesa enim consciencia feminea premit animi tumorem et sepe obsequencior cetris reliquis. Vio quam se invenit inpudica. Lascivia est vxor. Non mirandum si formosa non curandum si deformis. Vxor inpudica est. Intrata domo limen vxor subiit. Pudicicie animus debet illud satiricum. Rara est adeo concordia forme atque pudicicie. Nam si turpis premat sepe gaudendum est causa adesse divorcii. Adultera vxor est. Adulterium sepe quidem equo ardencius expetiti coniugii sepe vnum alterius adulterii pena est eo quam iustior si multorum cogita

Cum tu unquam alii feceris videtur tibi
hoc fieri non ab alio dignum sit in-
iusta enim atque impudens est querela
pati quod feceris indignatio et ab aliis
expectare alterum quod feceris. lex na-
turalis iubet et facere aliis quod tibi
ab aliis fieri velis Sanctum adeo
dogma est ut illud etiam prophani
cogente sententie gravitate atque
equitate laudaverint Sed morbus
pestilentie licentia legum salubrium
abrogatrix omne phas nephasque
que confundit Itaque passim adulteri
occurrunt pro qui cum talarum viciorum
coniugia que fedaverint suas interim
coniuges ut in publico pudicas animi
volunt et si quis illas oculo
deflexerit infamiat. pro sceleribus
aliis indulgens sibi se iniquos
verum arbiter quam iustus est Coniugalis
nichil fides frangitur Videne
tu hac aliis non maritis tuis
sed uxori tue fregeris Nam sunt
qui ab uxore sua exigunt licet non
prestant qui castimoniam sua titulo
urbanitatis excusent. alienam
ut gravissimum scelus severissime
puniretis. Qui cuncta sibi tu per-
miserit cuncta aliis neget Iniustissimi
iudices qui de pudicicia iudicant
impudici impune passim agunt
sua et cum solutis legibus vaga
libidine rapiuntur Uxor oculo
parum inflexerit adulterii rea
sit quasi vero domini non mariti
et ipsi quidem. ille autem non uxores
divine atque humane est domus socie
sed capte ex hostibus aut empte
precio sunt ancille et si obsequii
plus fuerit fidei nichil plus tua
tibi coniunx debeat quam tu sibi

Par debitum equus amor mutue
coniugii fides est Nos excusso uxores
viros arguo prima quod illis turba
parte tribuo precipue enim uxor dux
atque exemplum castimonie vir fuit
Et inde mali processit vicium unde
remedium debebatur Quamvis
pudor femine proprius. viris etiam pru-
dencia atque constancia sua esset
Itaque omnis in viris dementia ali-
que levitas eo est fedior quo viris
debita magis est gravitas Coniugalis
adulterio incestus sit dolor ve-
tustatus veteris iniuria nec in-
crebra vix crebrior coniugii quam
adulterii usus est Denique hoc
quod ut ait quidam nec puniri ne-
prohiberi potest Cremia sed legis alterius
honestas libido alterius quei fecit
Cum hec tibi ergo feminam tuam vi-
tam atque integram voluisses. quod nec
ferocissimis tirannorum nec regum
maximis sua potuit etate contin-
gere potuerat Mitto recencia
ne quos presentium forte offendam
Tuncius ceaule ferre quod villicum
nec non cuncta veterum attingam
formidantissimorum sumerent quam homi-
femine prenniis nostri aut aliis quam in
splendio geniti tam sena aliam
urbem lustrem scrutare viciniam
dextra leva que adderunt qui vel
neglectum genium calcata que thori
fidem lugeam ut ignavi solo vult
nobis videantur Crebriora illa
quidem nunquam quo non auribus non sed
oculis quotienque terrarum perexcit
deprehendi Ut morbus maior sit
consolatio Reges cogita quos vidisti
ac tirannorum domos. de hiis scriptis
fama quam cognitos recordare

Respice et arturi fabula quete
redeat olimpias philippi leo pat
ptholomei agamenonis clitemest
menelai helena phasiphe minois
phedra thesey tre ve ipaz urbe
roma olim quoque cum cuida quas
pudicitie templum esset mali
hinc exptam credas Redeat ad
memoriam mella uxor pelle illius
qui si eius nosset adulteria non
tm rome p que omnem italiam
fulgeta sed & atheniis ia acp
grecia tantillanti minime ut
arbitror felicis nomen sibi prsi
indebitum usurpasset post hanc
filia agrippe qua hinc afflicto
viri utilis hic magestas temporis
abstinuisse debuerat Et qz hinc
filia et uxore et lastimia inre
par hanc qz sui vite seu fortune
vestigijs herens nulla senieri
non sat pudicitie sanctum nome
q domiciam q herculea nullam
claudij seu tm hic adulteraru
fortunatus coniugis princeps fuit
cuius qz messalina summi ipi
pbeu loquar in secundum viru
ac cesarem desperes tibile nocti
lupanaria titubabat illa facies
q referri etiam pudor prohibet Cui
has ego quid de alias stringa
seu quis fornix angustias metribus
non angustijs fit quarum commenoratio
fateor nec honesta nec ulla ex
pte adulterij crimine lenat quas
potius grauia hic tm hanc per
nandam compassionis efficacia
confecta misere pulitudo ac pietas
exprimat Non q alieno gaudia
nisi maliuolus delectetur malo
Sed q humilioris fortune homines
indignant pati q totiens mihi duos

Chassos nomi ut non ferenda
nobilitates ut superbia videatur
Colleanda tamen sua sortes e illa
equitus qua communes parius
constant ex maximis individiosissimis
qz mortalium Vinde non honoris
tm nuptias sed deos etiam despo
satas inter flagitia labi solitas
vides Vnde nec talis sponsi
reverentia infelice puplle qz
animaz frenat Cui aut parcet
effrenis ac rabida libido que nec
celo parit nec celestem metuit
vindictam seu quibus abstineat
q nec deos sacris corporibus abstinuerit
tempsit nec vero tm hac etate nostra
hec tam feda libidinum certamina
Cunis nulla unque recto iudicio
fedioa esse potuerunt lesi qz ita
media sed evo illo quo ita pdi
gium scelus erat ut ne unus virginis
equidem ac pumica nostuus vigies
ipe vestales quarum exactissime
castitati tribunitia ac censoria
potestate cessisse non puduit quas
nonnulli templum vestium curribus
descendisse ne a quoque forte suspicio
impediretur quas postremo noxias
casu obvias a supplicio retraxisse
legimus qz et capitalis sententie
vim fregisse sola virginitate ma
iestate comperimus Quarum plera
que cum non facinus tm turpe sed
habitus aut sermo liberior forma
qui atque infamia non carebat et
honoris tm et decoris immemores
et terroris iteste ree dampnata
qz et defosse sub terram vive per
iste solas obiit ferunt Et ut tot
exemplis et tam claris et tam patris
obtutus stanta pudicitie tuma
tot probris illustrium totum suam

Cpauculum quietioris arbitrati fide
defle. Vxor adultera est. Nemo
nullis mutande in melius vite tam
fuit qui maritali compede liberatus
iacto quidem graui fasce ire alterius
ceperint. Si te fecerit coniugis feditate
primum tibi quoque gradum facere
ad vite liberioris ascensum sepe
pondus. sepe et coniuges pedes
expeditissimos retardarunt / ibis vero
quocumque decreueris solus ac vacuus
Turpitudine vxoris infamor Ex
alieno peccato dampnum dolor quidem vasti
esse non infamia sicut ex aliena virtute
gaudium non gloria tua te virtus ad
viam gloriosum faciet ad infame Co-
niugis vxor infamia vel sperne vel
fuge ut vlixes. Apud iuuenalem stat iste
vir natus de simplicitate regnorum
et profecto primum molle nimis [illegible]
predurum medium humanum [illegible]
consilii honeste videatur
videatur [illegible] presertim priorum
media [illegible] est fortuna Nam
superbis potentibus frustra lex
ponitur voluptas libido ira
spectus hec potestatis insolencie
leges sunt cuiue vlaus ferro re-
scindendum putat nulla aut [illegible]
quam non ferro egeat sed [illegible]
Impudica est vxor Expectati
eligis etas fortassis illa frangeret
et labor et filii et morbi et rei
familiaris angustia quibus frena
bile pudor fuit Vxor infamis
abiit optima ne redeat ne abiecit
ferri voti Vxor adulterum est
secuta Qualis ne tuum cubiculum
adulterum induxisset. Hic saltem
pudor impudice fuit turpe vita
pauca agere pepercit oculis erubuit
quam pudicam tuam impudicitia potest
accusare non fugam Seda vxor
abiit Si vxor doleo dignus est
ut mansit dignus est ut redeat

Sterilis vxor est michi
Si vnum coniugalis in
comodi remedium sterilitas
litas obsequiosas facit
atque humiles qui plurimos
parit. iam non vxor credit esse
sed domina. Sterilis aut flet
tacet Anna helcane [illegible]
Vxor michi sterilis obtigit
[illegible] de coniugis impudicitiis
querelans nec de sterilitate [illegible]
sterilis fuit qui si ea [illegible]
iusta fuit hec iusta est Expecta
impudico viro ut sterilis vxor
sit non pascet filios alienos qui
est in omni vxoris iniuria ac fedi-
tate durissima Si miserum me
adultera miserrimum et fecunda
Vxore sterilis Quid ergo
in puerperia equilatere et mulie-
[illegible] et vagientes infantulos
[illegible] audiens sterilitas
omnia [illegible] sum monuit Steri-
lis vxor Vide me [illegible]
[illegible] tum altam abiciat [illegible]
viri vero nupte vise steriles
nupte post alios filios pepere
Sterilis vxor est Quis
scit quale tibi filium putat si
fecunda esset. quam multos plus
fecunditate adiectus et sterilitate
fecit optabile non tulisset
imperium romanum portenta illa
feralia scilicet gaium caligulam neronem
vespasianum scilicet germanicum scilicet claudium
sardanapalus antoninum scilicet septimium
seuerus ad nullas vxores ad
steriles habuisset etc.

Delicata nimis est
filia Duas se habere
filias delicatas sed fe-
rendas scilicet rempublicam
scilicet et iuliam dicere
solitus fertur Augustus cesar

publice quia anime lectu quidem vsque
ad speciem paritatis. sed vatum li
bertas vtrumque ita sentiens
precepit sepe victis sallebatur
tam et respublica ab illa fla
gitiosa virtute fornicari cepit. et
filia non tam delicata quam pluribus
solum preter latentibus desperata
erat quia tandem sero liquere eripuerunt
sunt hac sententia dilitata
potest esse filia sed pudica. Quid
ut plurimum negari illud etc
non potest primum et breue it ad
impudiciciam delicias esse filia
castimonie incipit. Pacime filia
ipsis duro ferro digitis teneam
compellitur. cum sibi nil alteri
habitum querit. a teneris annis
incipiet facile et tractatur mol
liter et flectitur. lascivie incipit
filia lautas dapes et vestes
illi molles ac fulgidas anulos
et armillas et talia. et quicquid
e aliud quo et ipsa sibi placet
et placere alijs studet obiice illi
domesticas curas pensa acus
et colus et si quid est operis laneum
suaves et molles manus casso
ducat. sedulo ea a spectaculis
a conuentu populi. festas eciam
diebus illam domi contineri. illum
vagis ac dissolutis cogitationibus
spiritus liquere. occupacio et labor
et tenacior habitus et victus asperior
et sessio cum vino aliquid
ingesserit. vento. Ad hec testes carg
ac reverendus frequentis admonicio
dulces minime et si quando res exigit
aspere. hec sunt castitatis adiu
tricia pudicicia sepe et bestes quiet
insultates ociosus animus passionem
accendat et egressus circum. filia
impudica est. Ecclesiastici assimilat

Sup filiam luxuriosam confirma
custodia. ne quando faciet te in oppro
brium venire. et faciat nichil
pene tristius pati posset. nos
tum proprium officium nil olim fecit. Est
vnde mestus te soleris. tibi enim
esse potest dolor sed non pudor quia
illius crimine. Ad sapientem ad
libidines animum frenare difficile
est valde. Et nisi deus ipse manum
adhibeat ipsius homini. Cautus
enim quietus tamen effrenus ibi
ut contra eum fenestra. spernimus pa
rentes fenestra et fores. fenestra
ipse esset vir habet. Neque dominus
eum scriptum est. Illum non posso
esse continens nisi deus det. Eue ve
que in pudicicie excusacio vlla
sit. dat hec deus pia fide petentibus
quod ipse est adiutor in sanctitatibus
cum sit hec donum vite quam adipsum
estimatibus et auctore. filia
adultera est. Si nupta habes
proprie generum doloris. habebat
tempore cesare Augusto et tamen
comite et vlciones exemplum

Cam

Alieno crimine infamem
dicebam nos et sic est
alienum te criminis dolor
attinget potest non infamia
vera loquor. flagicium ut sit dua
durabilis non erit. et infamia
et gloria ut longena sit. tuo tu
quidem exorbitatio animi proprie vite
fac mesticiis. Alieno crimine
mestus sed. Credo certe esto
animi tua lesus iniuria. nisi
magis alieno tangeris quam tuo
non ut primum hereditas sit
et fame est et si esset repudiare
posset. ancestro et infamie heredi
tate nemo abire cogitur. Dicunt
ut dixi nomen successio nulla est

Nulli agnicionum ad cognicionum
gradus. Hac in re ut tu clarum
tibi seu tu sistu nomen optaveris
arte illud licet ab alio petere
cum tuis opibus et meritis. quamquam
alicuius nec sed a te potes nec
ornari. Quid tabellionem aspicias
quasi te sciente quam amatissimo letati-
ssimo semi tibi fedis seu quid
korrebs obstruxit nec verum decus
inde nec dedecus nos fugatur
fama sed querit. Mearum
fuor infamia. Nunquam quidem tua
te premit opinio. Quamvis misere
radix ingens, pone illa falso
farte levabeiis. Mearum tri-
mitibus infamor. Nego id quam
fieri posse. Sed ut fateat persuat
tu allectis te flagiciosis infame
esse quam alios tuis consultu est
cum gravius peti pondus quam
infamie ubi pectus illic misera
vel e contra aut falsa infamia vel
miserie m l. ista gloria plebeios
licet animos illa pergravat. Hec
mulcerat. Mearum infamia non
tangi nequeo. Tangi prius semi
miserum. proinde dicendo reliquerit
sit summo studio morum salute
atque vel suscepte perturbacio-
ne consule. Si stetis omnis abiecit
illis omissis sollicitudine
atque angores deponendo censo-
na et iracundo vita et tristicie
materiam ancupari par demencia
est. Senilibus obrobriis notor.
Meritam paciencie penam luis
tu diluere notam posses scelerum
pulsis auctoribus. Sit meorum
qui tam facile pelli nequeunt
error pueris. Errorum quos iam
penitus castigatos filiis ullo
tunc pulsa est. unde tibi igitur
nichil infamie quam potius recto
iudicio quam gloria fulgor extenebris.

Tasti sit nam cum virtus propria sit
difficultas. Se multo difficilius
est obstructis virtutibus clarum iter
temulisse sive vxoris. quid hic
vero te agere oporteat et quorum
premendo meminisse paulo pri-
monium. Senatores respice qui
viri quos filias habuerunt fabius
maximus ac scipio affricanus
et pompeius magnus Ro-
mani imperij ac opera sed etatis
ac glorie sequitur ordine. que
vero vespesianus ultimus a aurelius
anthoninus vivitur a severus
summus quos ingente alio ortesu-
ac Tito postremo filia augu-
cesar aut que filium germanici
magna de luce magis tenebris
videbis et intelliges. Hoc plus
infortunium. Nescio quidem unde
sed maxima quamquam familie
pro iure familiam standet et
humanumque preas monitas domi
esse vel ignotas vicine nec
neglectas. Nec fratem nepotum
procerat exempla illa prosing.
Per cognitor videri pudor plec-
timus una est regula alterius quamvis
ille sit maculas invito alteri nec
affigi posse nec hiere.

Ca

Mea pmor infamia
tum tua vel conscientia
pmeretis. Infamia
fimor gravi. Si
iusta reus infamia sed
infamie causa defle. Si iniusta
errores honium altus aus paciatis
tua te conscientia placet. Et rami infa-
laboro. Ventose fasce sistultas
sic in parte natiaz leve pertinat
serentis incellillitas quam facit
Gravis in meum nomen surgit

infamia · Refert quibus orta
radicibus · si iminet augebitur
alioquin mox arescit ac defluet
Magna michi infamia con-
flata est · Bene agis flatus est
enim fama · sepe contra ipsum oris
quos adeo quatit ac territat
at qui magis infamia meque fame
preconium inclitus fuit intendunt usque
et ut inviti suo errori adderet
errorem velut quodam modum auctis
excludet · immodica infamiam
immodicis laudibus tendere viat
Multa undique pulsat infamia
Circumflantibus ventis importu-
ne decet ab aurium procellis turbinum
cordis ingrede tui si tranquillitas
sua est · habebis ubi integrior fessus
tempestas · et ut dici solet infamiam
gaudeas · Iusta fama contra
clara sum · Que neigitur fama
esse clarissima contra turpes alpes
atque obscura · ita ne penitus vim
est illud flacci · falsus honor iuvat
et mendax infamia terret quem
vera · unde quidem commune fuit
et terre · umbras metuere non est
viri · Infamie sarcina ingens
est · Si flagitio collecta fuerit fateor
si casu facilis si honesti studio glo-
riosa · Siquidem bonis artibus questa
infamia laus est · insultet fatui tu
exulta · lucri nobiles venire neque
rarissima merces magnum licet et quo
aliis maius fame precio comparasti
Is virtutis cultor verus est qui illa
nichil penitus preter illud cogitat · sed
cum reliquorum clarus tum clarissimus
est contemptus fame virtutis studio
susceptus · tum profecto fama viris
fortibus non ante tum sed vita etiam
sit carior qui amor virtutis tamen
sprevere is spretus omnia [illegible] debet
pro preclarum sed varium sit illo quin quidem

Magna pars eorum qui videre voluit
virtuti opera dare fama eius apprehensa
se confestim in actione lente stant
ut intelligi debet unum habet illud
quod apprehenderit credidisse · Assiduo quin
me infamat · Plures olim Fabium
et Gallus plures contra Affricanum
quos res illis eximie tecum nunc glo-
ria est cum illis parte queri desine
paucissimis accidit omni semper
infamia caruisse delicatissima res
est fama honoris et que sepe rubiginem
levibus contrahit evanuisse et as-
sumpta ut nil clarius fama est
sic nil obscurius pruinis · nil quod
peregrinatur ut sic dixerim capacius
impressionum · Gravis uror infamia
Vestis honor ferendis maxime
infamia nominibus · viris quoque fortissimis
non pepercit · quorum princeps omnis
expers culpe ipse tamen ab impiis di-
famatus ostendit mali quoque in-
munitatem quam nec deus obtigisset
hominibus tum speranda · Dura
aterror infamia · Virtute invidia
non temperatur vix posse dixerim
sufficiat non consilii sive sive glad(ius)
vel obtrectationis collidi si putas
si solida splenduisset ancilla
Illiterati vexabit infamia · Vulgaris
aura certis ignorancie pulsa tur-
binibus summa vero cacumina vibreat (?)
sed non quatit vel si quatiat non
subvertit excellencie cumque invida tibi signum
sit in vulgi linguas qui in scopulos inci-
disse · Humilia enim et circa terram depressa
nota nec procellarum laudis limine ex-
cipiunt nec magne infamie tempestate
Sepe quod proximus et quiescit · Male
de me vulgus loquitur · Bene
quod in linguas non in calamum decidisti
Vehemencius vulgi sermo est ac minime
diuturnus · levibus aut fluidis orta aura
brevia sit oportet tacebunt cum multa

latrauerit. fatigat circa solet qui
terre fervencius . Vulgi linguis
exagitor. Quid si oratoris aut
poete ingenijs istilu ipegisses.
ut multi quos infames posteritati
traditos divini eloquia videmus
ut sic nobile michi suspirium ale/
xandri regis omerto tecarde
Avidentis sic metrijs nobilis ale/
xandri villeat lratos districtos
quos tenes ne quis de se asperum scri/
beret formidares Quibus nec hiatibus
abtractatoribus succumbendum. sed
nec pari stilo refellenda calumnia
quod tullius crispo quod demostenes
eschini quod innumerabilibus fecit tantus
ut ingenij fiducia et omne teatrum
supplante animi testimonio resisteres
esset. dicendumque cum calvus salinicus
clarante Ros qua ipse disertus ideo
ego dampnandus sed sit ut piculi
nichil e sequidem vulgus ut mulo
strepat quam diu tibi id faciat cito
nec nolens nec coactum desinet vel
dies quod strepidulus hijs ticadis
loquacibus silentium pace ponat
Malam famam apud vulgus
habeo Ut apud temporum utque apud
bonos bona ac perpetua vera que
sceas autem Nempe ista que citius
evanescet vane gentis ac trepida
mortales qui ad vos adulatum vel
detraherem breve istud et obscurum
murmur. veniet qui liberius
iudicet atque equius Et quod sint iniquis
hijs iudices. nosse illos non potestis
sed ab illis nosti. illos dico qui post
vos nascentur quos nec vivi odium nec livor
sed nec amor nec spes torsit a mete
sed vivet estimacione verum ac selectam
incorrupta vultis. hos iudices ex/
pectare brevis e mora pererrant
lecte mox aderunt Infamiam
sibi egregijs et virtuti totum
est ubi amor dampnis alitur

Crescit que laudibus igne amato de
mum et maligno pelo radicatus
alcius Unde fit ut factorum amat
tissimos sepe illos videas quod multa
et contumelia passi sint Non
quidem et nimium trita res inter
urbibus prudencius nec iustice
nec veritatis amatior quam qui
hac flagellis sese obtulit ac m
Et tu ergo virtute amica magis
magis illud colle per quam fama
rem pulcherrimam atque carissimam
amisisti per quam nec leve supplicium
fero Infamiam. perditis que et spre
sibus. eam ipsam quam tibi nem
unquam eripiet virtute sola solus
amplectere atque illi dicito Tu
quidem o regina pro te voles patior
tu me in regnum restitues. aut de
michi una pro omnibus satis est. tu me
sola ipsum pio reforme. sic non fam
tum sed vite que dampna leo
vulgo passim criminis lacer
boni consule notum te vulgus
faciat. clari virtus qui sua serum

Ca. 1

LAudasse arguor indignum
Malum quidem quod habet
bona sepe oritur radix
boni enim et in omni
ipsi sunt illos alios opinio
sit ad laudandum equo cara pro
moves sit Et omnibus indignum lauda
malum fateatur. vituperatione sui
vitium que multo est pectus laudandum
indignum Sed id sciens rephendis
es at si ignoranter excusabiles
est malum falli quam fallere. falli
enim alienum. fallere aut proprium fallere
crimine Aliena laus in mea
vergit infamia Ymo quidem tu
nec culpa nec ignorancia Sealiene

enim ut laus sic infamia nulla est
laudasse indignum valde doleo
vide ergo ne idipsum sepe dole-
as. tanc de cetero ad laudandum
vituperandum quam proclivias est enim utr-
iusque rei libido et ut dicam verius
morbus ac pruritus quidam lingue
inquietis iste nunquam frenum ac cu-
stodia inter opera perfectionis eximie
numerant dicente scriptura Si quis
verbo non offendit hic perfectus est vir
... nimis sepe fallimini
et sicut nimis illud eius apostoli
verum sit quod linguam nullus hominum
domare potest inquietum malum plenum
faciendum ergo cottidie nobis illa pa-
vitat errores hic sub veri specie
inde falsa verorum species transit Sunt enim
qui aspectu vel eloquio vicia morum
tegunt Ceterum de Alcibiade accepimus
de multis vidimus Sunt qui virtutes
velo occultant contrario seu id natura
vultus sollicitet aut sermonis
austeritate ista seu certa arte quesita
studio quo adversus quam vulgo consuevit
adhibito Nam ut multi qui se bonos
sic multi qui malos fingerent sunt
recepti quo vel humani favoris pe-
stilente aura vel ipso honore
turpium satirica declamaret quod de
ambrosio lectum est Accedit amor
atque odium accedit ira et invidia
spes et metus affectusque varii ani-
et occulti Hiis quidem ipsis interdum fit
ut cognitum semper aut iudicium veri
hostes accedit que vinctis laus
digno eloquio propter vite moribus
inconstancia prohibet Cunctato igitur
magis vituperacio deinceps itaque ad
laudandum tardum ad vituperandum
tardior veniam In utroque enim ut dixi
malus error ut dixi peior est ultra
laudandum inmeritum erram
Errando discitur Sepe error unquam multis
obstat erroribus Denique errasse sed pudet

ne pluries iterum error obrepat occurrit
laudasti inante lingua frena Hec
boni salte illi sunt malo Indignum
laudasse pudet ac penitet Pudor
et penitencia et dolor scale sunt et
gradus quidam ad resipiscenciam
et salutem pauci sunt qui ad rectum
iter nisi per eam inulta respitando
pervenerunt multos quod ideo volup-
tatis servos inmensum vidimus
qui virtutis amici senio nunc fuerunt

De amicis queror
Quid hic de hostibus
faciet qui de amicis quere-
moniam instituit Amicos
expior infideles Inprimis
verum vertas ne forte aut amicos
veros credideris qui non erant nisi id
non inopie sed commune est In-
fideles sunt amici Hiis crudelis
plenus est orbis terre Verum ami-
cicia infidelitas quod non conseruit
qui infidelis esse incipit desinit esse
amicus seu hi porro credideri-
mus sunt cum omnes vero mortales i-
niqui sint
sit omnis fictio evi brevis non fides
est sublata sed ficta Invidos
expior amicos Amici falso
habiti sunt non primum infideles ami-
ci latebras pandunt erroris tui sine
letus aspice et cuncto interim
ne morbis contagia inde serpant
Sed quicumque illi fuerint tu amicicie
fidem serva et si non potes in meritos
be potes te meritum aliena posse non
istis quod libencius facis si cum tibi
displiceat illorum perfidia ipse tecum
acre excusseris Sepe vicii odium
calcar ad virtutem fuit Inimicitias
amicorum odia contraxi Odiosi
cives odiosi socii odiosi cognati
odiosi coniuges odiosi fratres odiosus
denique patri filius et filio pater

Et assumam nulla necessitudo
e q nō odijs possit esse spcta sola
quidē amicitia sincera inali q
ignata ē ut qs hac et reliquas
hac intesse diffinivit q ille amices
adiuncto odio durat nomē qz sui
retinet hinc veni nō nō sobin
accessit. sed si amor abcesserit
amicicia iam nō ē neqz vo magis
odiosus amicus esse pt qz acer
ecciā odiosus q pfidos parcor
amicos. Siquid spei reliqum
pfer du i fide redeat. et ardet
tima Multi em tepido amore
amicicias extinxerunt aut parum
fidelis pfidiam docuē Nec ista
psecuit. pes q ois iterijt. vte
consilio katthonis qui amicicias
q nō placent sensim dissuendas
censuit nō subito discidendas
ne geminu grave dampnū qz
sit et amici pditi et quesiti hostes
videantur. nisi forte accior casus
ac more ipaciens manus consilio
uti vetet qui si iudat inter erupuas
amicicias ultimas maiandus
est. ferendus tn alto animo ut re
liqua cedendu qz necessitati et
pcendu tpi. sed hic casus vel vix
amicicie nomus e ē

Multos experior ingratos
grave vitium crassitu
dine vituperare super
vacuum omni nempe
mortalium hac sermo
condempnat. nō est laborandū
ut suadeas q omnibus psuasū
et inextirpabile. ipsum est qui
primū qui solū i virtute bonū
locat. e qui ventrem sed voluptate
virtutis hoste ponat omia Sunt qui
hanc ipam i se spernat. alijs vo

vel ridiculosam ut difficile certe
longeqz laboriosam putet. q
augustinus tantus vir futurum
se scripsit. ubi Ambrosi celibat
laboriosum sibi visum ait. q alijs
laboriosus nō sed dampnabilis
vite status visus erat Unde illa
ploribus qui cū castam celibemq
vita diu tenuisset ad extremum
satisfecisse legitur nature ut sibi
illa placeret qua sic vincendo
violasse et nuqz cōtinuit peccasse
videbatur. Mirum id tam docto hom
videri potuisse. sed visum esse in
ē dubiu Sunt quoqz qui forti
tudine eminentissimā clarissimā
q virtute dicat i uluca adversus
accepisse pectoribus. campum
bubulo sanguine cruentasse
intrepidissi demum anis mortem
apecisse. erunt qui hec oia fume
tribuat i famie et nil melius
somno alqz i bello ducat otio ve
nient deniqz qui iusticiā gube
natricem rerū humanarum et virtut
imperam contempnat. q religione iter
ad eternam vitam ducat et ad
celi scalam venient contra qui
iusticia ignavie religione amē
ac supsticioni ascribat. Sunt
de quibus scriptum q vis habet
viribus gloria virorum fortium esse
confirmet. Neqz solū extra qualem
violentorum hominū raptorum qz
sed et ipa doctorum acie cōtos ob
pugnatores habeat iusticia facile
e i libris reipublice Ciceronis
advertere Sunt qui fidem et pro
missorum observanciam magnis et
necitis laudibus efferat Sunt
qui fidem frangere nō falle dicat
esse sed plus scire et esse ingenii melio

Nunc licet vulgarium multorum hodie
sit opinio et multorum vox. Ipse
Lactancium nominatim mercenario
tribuimus dicenti sic ille ait non
fraudis esse decipere sed astucie
pulcher cum ingenii delus et eloquii
Et ad summa nulla usque ita laudata
est quin vituperatores inveniat Grati-
tudinem nulla barbaries gentium
nulla morum inmanitas non laudabit
nemo usque non vituperabit ingrati-
tudinem. sit fur sit sicarius sit pro-
ditor sit ingratus. vicium suum cen-
sere non audebit sed negare. que
cum ita sint nichilominus tam in-
numerabiles sunt ingrati. Nec est vel
vicium aliud quod tam multis ubique
dampnatum tam multi rebus ipsis
amplectantur ac teneant. Quis conclu-
dampnandum utique non solum verbis
sed animo maximo atque iudicio
et ipse tamquam bono fugiendum ac
vitandum in alto tollendum sunt
cetera quibus humanum genus
statet quibus mali habundant
boni carent. Perfer igitur et gaude
potius ingratos ferre quam ingratus
fieri. Ingratos multos invenio
Vide ne quod in te culpe sit. Multi
enim dum beneficii dici volunt iacta-
tores sunt atque exprobratores onerosi
gerentes quorum beneficia plus
offense afferunt quam gracie. Idque nisi
est aliud quam precio odium parare
mercimonium infame. Bene
meritus multos male meritores
et ingratos pacior. Tum ne hoc
illis invideas tua quod tu illorum sorte
commutata cupias. Noli obsecro
cuiusque sit vicium virtus tua vetat
imputare. Multos habeo ingratos

Quid expectas audio benefacere ut desistas. denique alterius culpa
tum ipse dampnum facias quum tu po-
tius contrarium fac. et qui multos
habes ingratos cicius ut habeas
plures. habebis autem si multis bene-
feceris. Multi enim semper ingrati sed
plures hodie vereor quod iam confestim
gratum esse quasi portentum sit. Ita
in dies retrocedunt omnia. cum potentium
improbitas. et debentium oblivio
atque superbia est. neque ideo desistendum
neque certorum emulacione credendi
oculi quos potius facere debet
aliena cecitas cauciores. Multi
michi sunt ingrati. Olim tu multis
idem fuisti recordare. Una
enim ingratitudo aliam punit. sic
in delinquentes unum sepe peccatum alterius
pena est. Multis ingratus fui
Multis indignus profuisse saltem
quia uni digno profuisse. Unde
perge nec malorum odio bonos
mores exuas. nec prodesse aliis
cesses quod ab aliis sit male cognitum
cognoscent hii fortasse melius
sive illi quidem nosse. nosse te satis
est. non est vera virtus cui conscientie
premium non sufficit. Profuisse
multis infeliciter cessit. Cave
ne umquam crimen absit alterius
quod est gravius experieris tibi alios
cedat fortasse. felicius quidem pre-
diu ingrati urgente animi pudore
tandem sunt gratissimi. Magno quidem
cum fenore spes amissa redit.
Ad hoc sepe requisitus debitor
negavit ultro non debitor attulit
Nullum bonum opus umquam perit
Qui bene agit ante oculos se
cogitet. una quam usque multis profecit

Sed prima et maxima pars virtutis
in agente redit. Itaque ut mali
omnes et ingrati sint, non idcirco
vir bonus beneficio cessabit. Ita
qui multos spargit, ipse cumulat
sibi ipsi beneficium, vni saltem
ingrato. Ingrati beneficia ingratos
Ut qui gratis dare vel ama-
ris mereatur, eo autem liberalitas
maior quam spes premii minor
est etc. Capitulum

Multis seruis obsideor
Nunc recte ais ob-
sideor. Qui olim tibi
circumfultus videbaris
sed obsessus eras non familiaris
solum exercitum sed hostibus. Inde
nullus seruus pinor. Tu nec acies
contra te militat, immane negocium
Superbis seruis obsessus sum
Eos quos qui te obsideant pasce.
cogeris, innena necessitas. O
Seruis obsideor pessimis, voracibus
furibus, mendacibus, impudicis
Quid seruorum epithetis affluis
Copius seruos dicens omnia dixeris
Seruis obsideor quod consulis
Quid consulam, seu quod dicam nisi
exerendam illud Terenti ipse
neque modum neque consilium habet.
Nullam eam consilio regere non potes
nota sunt super hac re Senece con-
silium unicuique cum seruis famil-
iariter. Comitum clemente fami-
liare esse iubet. Ut qui nesse
his quibus familiaritas contemptus
egenuit reddit non verborum sed
verberum castigacione utendum
erga superbos similiter torpentes
per domitam et mansuetudinem
Imo pede calcantes. Admittendum
Preterea in sermone et consilium et conuiuium
et quos quis vtique preterea stultos
ebrios, superbos, insolentes, neque ser-
mone teneat neque consilium habeat
et conuiuium sedent salutis vite quod
domus et patrimonii et fame seque-
gule aut ipsius atque libidinis vi-
gilantissimi curatores. Unum ille
ideo fortassis hoc consilium quod in
seruo unum opprimatur quam iam ante
de amico dixeram: fidelem si cre-
dideris facies. Credo non cogitans
ex optimo genere hominum amicos
esse pollitus, seruos ex pessimo
Et quidem non si mille annis lusum
agium crediderim agimus fieri. O
Obsideor seruis quod consilium affers
Nunquam aliunde queseris quam iste
et non obsideberis nisi dum voles
neque vos nec obsidere nisi qui
urbibus male parantis accidit
una pars cum quasi factio seditio
parum cinium obsidentibus fauet
vis hoc malo liberari plurima cum
tui statu seruos enim castigare
neque hijs fenere consilijs neque
alijs potes. Te si velis componere
nemo vetuerit. Pompas abige
pelle superbiam, ita enim vel fugabis
seruorum innumera aciem vel minues
Multis seruis obsideor. R
Bene si strepitus vel clamor querit,
iactancia sui obsequium aut io-
cunditas nil peius seruis et
si boni sint quod inter prodiga mucere
Nunquam sunt multi bene seruiunt
inter se enim dissident, murmurant,
altercantur, alter ad alterum respicies
manum ipse interim ociosus compleris
per suis sedens manibus domi
situm idimisse sum decuis existimas

Et nil censens honestius quam
nichil agere cuncta solicitius de
hijs vnde nec loquimur qui falsa
professione ventris ignaviam negocium
agentes servicio simuli non suum vo-
luntate sese offerunt. Innumerabilis
turba servilis qui cum tot pateant
artes abiectissimam elegerunt nempe
illorum quos illo voluntas ipsa sed
aliena vis et sua sors in servicium
traxit ut magis mirer ita crebrior
virtus et notior fides Nimirum ad
servicium aliud cogi hij ergo fortune
memores ut eo se quam in communi
statu probeant veri virtute cum liber-
tate perdiderint quod inviti faciunt aliqui
fidelius faciunt tu id negant quos
volentes compulit venter gula aut
cupiditatis mali duces in servicium
deduxere In quo mirum ideo est si du-
cibus suis student atque id agunt
ut serviti semper sint atque similem ti-
tulum servitutis assumpserunt Cos-
qui hijs // te nichil quam sequentes habuerunt
natura servili atque fortuna sepe
quam liberi fuerat servi ostendit et
de talibus forsitan intellexit possessis
possessus auribus seneca audie
Multi domum servi occupat
Implere igitur lites multa iniuria
multa bella de re qualibet pugna
cum nova cottidie causa proferantur
aut purgentur et tu medius inter
partes sedeas oportet iudex factus
ex domino non potes litigium domo
expellere litigantes potes D
Dispendeor famulis sine quibus
vivere nequeo quid agam Si
cum hijs perventum est ut sine hostibus
tuis esse non audeas paucitate
illorum ac veritate tibi consule pelle
fremosos pelle contos ac callidos

expelle vel facie sibi placentes vel
ingenio vel genere vel paucos cessi
obetes atque cultos tuos agens
non quia meliores sed quia minus auspici
quos velud in venenum serpentes coacta
vis venenum atque vtilis inertie
torpor obstrupescit denique licet
penuria est in servicio sola quidem
aut penuria fides estimanda sit
Ut qui clari in isto pluralis fecere
michi magnus cum sede viciorum
qualiscumque illa breuis tibi
veniet voluptas quia sane pro
rara est fides Maximum remedij
genus ipsa quam dixi paucitas
vilitas non plus habes boni
sed minus audacie etc. Capitulum

Discesserunt servi
Iubere non molesta penuria
cat quamvis debet esse
discessus nichil serviue
displicet cuius contrarium
non delectet Abierunt servi
Et si redeant videas quam tibi
qui iam anno vidisti Cernat illos
qui iam vicia circumdat quamvis vicii nec
doli et mendaciorum artes quam
scelerum species et furtorum et in horreas
comitati quia levis quam redeuntibus
observabis merito quam gaudeas
tua domum malis exhaustam
levata quam ponderibus Servi
sunt omnes abiere Et quam tristi
ture graves molestie quam solli-
citudines metus quam sollicitu-
cogita quot splendi ventres
quot cogendi homines quam armandi
quot stringendi quam pedes vagi quot
haud unguves observandi
duro te negocio liberatum dicas
fugierunt servi Ecce vnde

de fuga hostium questus est iulio
cesari superbie tribunus q hoste
que in stipe cogitabat fugiete
mestus inspexerit Ut modestis
victoribus terga hostium vidisse
satis e qre et ide ipse alibi
fugientibus parci iubet sola hostium
contentus fuga Idem facito et
si tui hostes graviore supplicio
digni essent fugisse sufficiat
atque illorum fuga tua metire
victoriam collatam que tibi ne
cessitate vindicte severioris
intellige Servi fuge Sponte
igitur fere q cogendi erat grat
habeto depellendi inmanes
beluas tibi demtus e labor
hinc queris fugierunt qui nisi
fugissent tu fuge debuisses
fugierunt q aut fugiendi erat
aut fugandi non tu liber ne
scientibus ne domus tue dus
remansisti Fugierunt servi
fugitivas vinciendi labor e
dolus tu te domus dissimula
nove hoc iure uteris si boni
erant non fugissent malos ami
sisse non iactura sed questus e
venenosa alia fugiens e vitare
qua capere Servi me solum
reliquerunt Vere solum vel per
operum sine solus sis servili egeas
comitatu Ita nec amicum habes
nec teipsum Quid aut servi ne
igitur tui sunt te esse cupiunt tu
sue illis esse non potes Vides
nec hoc ipsis servis tuis ipse
miserior sis Et si forte servos
non cogitas sed precium non desyde
rium tamen sed turpis avaricia
castiganda e de qua satis dictum e

dum de amissa pecunia loquere(m)
Capitulum

Vicini importuni sunt
michi Vide ne tu
illis importunior
tolerantes vicinos
Multum in cunctis
rebus valet opinio Leves fugis
leves erunt vicinos malos
habes Multi propria culpa pre
sumptant acriculis alea cer
diffunt exactionibus severius
dicantur Quare verum nemo
et mitis arbiter et pius est
iudex Clarus amicos quam prava
vicinos Ne fortasse iniustus
sit vicium non ire fastidiosus
dulcia etiam amara sunt Vi
nos duros ac superbos queror
Multum sibi quisque permittit
nichil alteri hic iudicio terti
multiplex obliquitas et ingens
offensionum causa et sepe unde
culpa e inde penum oritur querela
Quid si nunc an tu illis qui tam
duri tibi videntur durus e fortis
et intractabilis videare Ipsos
pacior vicinos Duplex est
remedium paciencia et fuga sim
plis ferendi artificio ociosus ne
cesse est amicitas Vicinos pessimos
ferre non valeo Si nec illa
sufficis que te tenet amigra illinc
non ut parces ita et sequatis eri
q ferre non pt pondus excute
et que pugnando hostes pati n
quis fugiendo evade Senius refert
quo te tramite deinde exquiris
nullum iter ad tranquillitatem animi
difficile indicandum e q si sepe id
feceris nec profeceris scito tuam
culpam esse nec unius forsitan
aliena magna pars lectum vulgari
duos fontes et si forte vocet re
alterum illud est siloeum quibus ne
pollutionem et speciale ad dicas hoc

sivum tu expertus. nullum minus
vim quam illud satirici maiorem
esse serpentum ferarum quam concordia
hominum. Denique ursi apri tigres
ac leones denique vipere aspides
cocodrilli. Et in summa omnia animalia
preter hominem unumquodque specie sua ipse consentit
in medio. homo autem nunquam. homo
hominem premit semper atque aterit
impetitur quam bellis ac litibus inquietam
vitam sibi prestat ac primo Sic
enim se res habet ut ubi maior est
locorum vicinitas ibi maiorem
videas distanciam amorum. Itaque
sive in regiis ac tandem vicinia
te Remum item nisi fallor arabum
ac iudeorum regibus invidit. lippus
est livor longius non aspicit
vicinis obstrepit infestus. Si penitus
abhorret peste vis absolvi. in solitu-
dine te reconde etc.

Capitulum

Inimicitias habeo. Fac ut
iusticie sis amicus nullum tunc
possidens vera virtus fortune
minas calcat ac despicit. Et cum
inimicicie michi sint. Clarior eris et notior. multos
inimicicie illustraverunt qui
obscuri mansissent sine hostibus
carnisse. Hostes undique michi
sint. Obstabunt ne invisibiles
bonorum hostes subeat volup-
tates. non tam hostes tibi fors
obtulit quam custodes. malo malum
magis accelbitur. Hinc illinc hos-
tibus premor. Illi quoque suis
premuntur affectibus. et quam apud illos
ultor tuus. et quam non unus pro te partes
faciunt ira metus odium inquietudo
nec diu pati penam criminis exigunt
sed in medium ultio preit offensam et
fortasse non secutura. urinabunt
laborabunt estuabunt sudabunt
anhelabunt trepidabunt et fortasse
horum nichil ad te. Multi sepe
gravibus odiis non aliis unde
Est michi pugna cum hostibus
Et illis secum. Et manus aliquis
cum hostibus quam cum viciis pugnatur.
Ille alium odit prius ac sic
vulnus infligit primum ictus in ipsius
suo corpori. tamen sepe cupiditas
feriendi nocendique multos in-
cautos nudatos quam dedit hostibus
Sic semper summa pars malorum in auc-
torem revertitur. undique non minus pa-
Cum sepe interiri sit illesus ipse
inimicus probatur. Undique michi
bella consurgit. Nunquam clarior
senator quam sunt plurimus romanus
quam diu multis ac quibus bellis
exagitabatur. pax romanis mali fuit
seu neque subiit libido blanda
hostis ac pestilens. Graves
inimicicie michi sunt. Quamque
inimicicie plerumque magnarum ami-
ciciarum fuerunt principium. Habeo
inimicos. Habeo et fidem sit
et clemenciam de reliquo quam
eveniet cura salte ut equalitate
sis ac virtute superior. Sint et sua
mea cum hostibus. cum quibus ita
rem gerere ut amicos fieri posse
non dubites. Atque hoc sallustius co-
silium satis quam biantis qui se
amicos diligi iubet ut inimicos
effici posse meminerit. Quod dictum
... ab aliis laudatum nec
michi certe nec tullio probatur
Est enim virus amicicie venenum
Quod is ergo cogitandus amor
non odium cum amore. longeque aris-
totilis illud in rethoricis biantis
consilio preferendum. Non oportet ut amet
alias tanquam oditurum. sed odire
tanquam amaturum. Quod perfecto scribens
Aristotiles biantem ipsum callida
quam eius sentenciam notabat

Inimicicias habeo. Sed ultores
habe et armato semper in pectore
cor amicum pacis habitat atque ita
bellum exerceas ut coactus videare
Neu forte odio succumbat humanitas
neu tam vindicte studeas quam glorie
aut saluti. Sed sis ut romanus
victor est hanibal quam pirrus
cum uterque hostis et peior pirrus
italiam invaserit. Sit non ledendi
animo ut hanibal sed vincendi
omnibus enitendum nobis ut in actu
quolibet vera virtus emineat
sic ut nichil bello queri aliud
quam pax honesta videatur &c

Cxiij

Optate facultas eripitur
ulciscendi. Cum pectus
eripitur nichil eripitur
multum contribuitur. Nocenda
habentibus eripi lucrum est ea ne
habeatur obstare lucrum maius
Facultatem ulciscendi perdidi
Felix iactura que nocent amisisse
Ulcisci optata et sperata ulcisci
prohibeor. Si pulcherrimum genus
vindicte est nolle ulcisci pul-
cherrima est necessitas non pium ultro
virtute amplecti optimum proximum
est compelli. Erepta michi vin-
dictam doleo. Veniet tempus
cito forte quo gaudeas neque
aliter accidisse ullo velis modo
quidam ad quod coacti venerunt velle
ceperunt et amare et de necessitate
consensus oritur. Dumque voluntas
fieri incipit desinit esse necessitas
Videbar ulcisci posse nec potui
Non posse malum agere potencia
magna est. Nempe quod omnipotentis
est propria. Vindicta michi prius
excidit. Colubrum tibi e manibus
excidisse credito. Vide ne iterum
subrepat. Nichil homini tam con-
trarium quam inhumanitas per hanc

cum homo esse desinit. Idque sic
ipsum nomen indicio est. Repullu-
morbus tam contrarius nec mo-
quidem illa quidam cum sint natu-
raliter accidit. Hec autem contra semper
inhomine inhumanum est consequens mag-
nis operibus exultari animi motu
sequi. Et peccati memoria dolere
nature communis oblivisci.
Ne ulcisci vetitum impetum doles
Forsitan impetum gaudebis se-
pultum post inimicicias depositas
et iras reditum corruisse aliquos
amicorum amplexibus cogitatis
Hec ego predictum nolim et inde
a puero sunt inpio parum affini
cum optima in quis piam potens
complent vicisti crudele. Iustam
iram exequi non sinor. Iram
iniusta vix invenias tunc sicut scriptum
Ira viri iusticiam dei non operatur
et rursus alter ira furor brevis
est. Optimum ergo non irasci. Pri-
non ulcisci sed frenare iram ne eam
rapiat quo non decet tercium est
ulcisci non posse eciam si velis
Pulchra michi eripitur vindicta
Pulchrior venia relinquitur et
pulcherrima omnium oblivio. Hec iam
omnes principes Iulium cesarem
illustravit. Inimice et ingentes v-
num victorie gloriosissimi fuit triumphi
incomparabilis rei militaris excel-
lencia altissimum ingenium preclara
eloquencia nobilitas generis forma
corporis et invicti animi magnitudo
cum cuncta collegeris nichil in eo clarius
clemencia et offensarum oblivione
reperies que sumatur sibi materiam
mortis attulerit ut in re pacem
miarum illud inhumane cruentis
vie servasse ut esset quem perderet
exemplo tuo necessario in obliviscendum
cat sic parvo illi excausa obta-
bilis mors videri

Populus me odit. Habes
rem pericula popularis
sine gratia predilectione odium.
Plus gratis odit me
civitatis quam sine causa
odit qui sine discretione
dilexerat. Consequens hoc illius
unde modestia exulat ibi regnare
superbiam necesse. Odit me plus.
Hec belua timere perniciosa est sequens
officio. Vulgi amor levis odium
grave. Plus me fecerunt
abundante plausus abirato plebe
minaces separat periculum ac spes. Plebs
odiosus sum. Nichil periculosius
tumultuantibus ubi insania singulorum
tumultorum turbis ubi insania singulorum
publicus furor et furere publicum
singulorum turbis impellit alter quam
alterum trudit. Nichil quam periculosius
quam esse in illorum manibus quibus
pro iusticia sit voluntas pro maturitate
precipitacio. Odit me plebs. Non
amasset utinam nec novisset. Con-
quidem malorum odiis fruitur. Utrumque
anceps, sola ignorancia tuta est.
Plebi sum invisus. Plus odiosus le-
nientibus quam linquentibus etc.

Invidetur michi a multis. Preste
invidiosum esse quam miserabile.
Invidia exceptor emulorum et
et quis unquam virtutis amicus exstitit
hoc caruit. Percurre cum omnes
terras omnia secula, cunctas historias
evolve, vix insignem virum hac in-
viuum peste reperies. Nolo in
narracionem innarrabilem ingredi que nos
longe nimis a proposito distraheret.
Sed si aliquem meministi omnium quos
legisti, non puto ignotum tibi esse quam
plurimos comitatum non tantum
compleutis sed eciam gloriosis. Inju-
ridetur michi. Linque honores et

Officia publica desine, recessu clarum
et suburbano comitatu, per ora hominum
volitare desiste. Tecum constitui potes
ab oculis multorum, nec vultu nec
verbis nec habitu nec digito te no-
tandum prebeas. Vulgus et livor in
plateis habitat. Sic et nulla ferme
omnia eminentia hostes nullo melius
modo vincunt quam fuga et latebris.
Et profugum et latentem livor in-
sequitur. Tolle mali materiam,
pone malo postulentis nimius
operibus modum pone, quod eximia
operibus inflammare alios fit. Vel abice
ea inflammare alios sit. Vel abice
vel absconde si quid est quo carere
nolis aut negas modeste vere.
Invidia quam splendida exasperet
humilitas lenit. Sunt que illam ex-
tingunt efficacia quidem sed morbo
ipso peiora remedia, abiecta scilicet et
infamis vita, de quorum altero dictum
est a quopiam sola invidia carere de-
ctus. Socraticum illud interroganti
cuidam Alcibiade quibus modis invidiam
declinaret, respondit Socrates:
Et vive inquit ut Tersites; cuius
vita si nescis Homerica legis
Iliade, Homerum plane quam doctum
responso non enim est cui placet ut
invidiam vites, vitare virtutem. Sa-
tius quam est Achillem esse cum invidia
quam Tersitem sine. Quibus illud
constet magnos interdum viros ut
parce vivendi et virtute ad tempus
et ingenium occultasse. Invidetur
multi michi. Invidia nisi vel
ignavia vel miseria vix evades,
quam si evasisti, contemptum incides.
Utroque caruisse difficillimum.
Invidia multorum premor. Est
ut pergent calcande aliud iter.
Invidie per excellentem gloriam sed
prato vestigio signatum ut in tam
plures hoc calle gradientium ...
quam fugiunt relabantur etc.

Sed contempnor
Si iniuste quidem est non
est causa quod doleas feras
tamen aliquin est quod rideas
Nichil est enim ridiculo-
sius sed nil crebrius
quam contempni sapientem ab insanis
Spernor Circa hoc verbum
virum quatuor bona esse dixere
aliqui spernere mundum spernere nullum
spernere se spernere se sperni hoc tibi
ultimum opus est Spernor a multis
Si maioribus fer si paribus pate
Illi pro iure utuntur ferre namque
contemptum solent minores maioribus
hii se contemptu efferunt et maiores
fieri quamquam aliter non possunt hac
temptant via si minoribus sine
illos insanire neque magis facies
contemptum quam illos insanire tibi
sunt grave Sprevit Achillem Tersites
de quibus nos diximus Homerum
Zoelus Augustum Vultronius
Virgilium Evangelus Ciceronem
Calvus Et quod ex evangelio di-
dicimus quod est maximum Herodes
pessimus miserrimus que hominem christum
sprevit Quid vel contemptio hoc
nocuit vel contemptoribus profuit
Spernor et irrideor Ipsum
nescio quod et histrionum in se spectare
solet eo quod magis quo minoribus
quo minus est opus alterius alterum videt
Spernor ab aliis Recordare
an tu alios non spernas a quibus spernentis
Sic estis mortales quamvis sperne et sperni
mutuo vos vicissim odio mutuo
et mutuis contemptu Et vultis alii
esse venerabiles nemine venerantes
placere vultis deo cum opera nullius
vobis placeat eo quo placere debe-
mus in quo placere quidem ut Cicero
se placere aliquibus pro decorum non
dici posset nimie insipit convenit

Cum ipsi inter vos viles neglecti
quomodo postulare diis immortalibus
cari primum et ab aliis diligamini
Illud ergo preclarissimum Malachie
Numquid non pater unus omnium nostrum numquid
deus unus creavit nos quare
ergo despicit unusquisque nostrum fratrem
suum Spernor contemptum fero
nemo sperni velit nulli cupiant
timeri Multo tamen est securius sperni
quam timeri Itaque ut ait Iulius
in epistola quadam Non nimis contemnendum
quam pertimendum noceret Non admitto illud
ab eodem alibi dictum rectius existimo
periculosius timeri esse quam despici
Unde cum veterum sapientium est dictum
tria hec vitanda didiceris de quibus
totidem continuis tractatibus egimus
et sunt mala omnia hanc dubium
tamen malum minus hoc ultimum contemptus
ignobilius nec deest sua cuique re-
medium odium obsequiis lenitur
livor modestia contemptus ami-
citiis illustrium et honestis artibus
ac virtute Nemo prius Bruto contem-
ptior fuit nemo nunc postea
Age et tu bonum magnum quod aliquo
quo contempni negabis

Verum promissa non complens
quid pugillaris do hoc con-
queris qui omnibus est commune
Nulla quidem res magis
animum inquinat quam diu-
turnus et lenta dilacio Sed sic ho-
mines estis Cito vultis accipere tarde
autem dare Ad illud alacres ad hoc
mesti ad illud precipites ad hoc
segnes Ingratitudinis duplex
radix duplex materia querelarum
dum et illos mora et celeritas hos
contristat Multa michi promissa
sunt nichil impletum Magis pro-
missoribus minimum fidei esse debet

Nota vanitas nota blandicie nota
hominum mendacia. Multa cum vix
aliquibus promisit promissa sufficiat promisisse
querere alium qui promissa impleat
Non potest unus omnia facere. Hoc facit
promissor ut eum interim diligeres
Quid michi promittit non sit
avarum cupiditati potentem quam
tenet qua quod posset. Et pro ille po-
testatis habundabat. Ut videbat
ad tempus. Diligi volebat ut deten-
tus. et forte dum tibi multa promittet
vim aliquam a te poscebat. Multa magis
precii mendacium bene profuit estimaciones
Sepe autem qui divites sunt verborum
sepe sciret verum nosse debeas. Et
qua multa michi promissa sunt
si michi credideris multa promittentibus
nichil credideritis.

Repulsam passus indignor.
Vis ne igitur gaudere
poposceris adipisci ita
ut nichil tibi negari
posset. Vide ne intollerande
superbie sit hoc velle. Commisisse magis
Pompeii detrimissent quo nescio an
tantis maior umquam fuit de quo tam
scriptum est quecumque noluit voluit
sibi posse negari. Et tamen multa repulsus
super humana magnitudine primo certe
imperio gloriosus negata cognominis
Et tu graviter unam a alteram feres
repulsam. Denique quam multa cotidie
deus possit ab homine illius rei
dans posset nec impetrat. Non possum
indignans equo animo repulsam pati. Cur pe-
tendi tibi arrogas licenciam et ne-
gandi aliis eripis libertatem. Cum
quod sepe indigna peticio digna repulse
prebuit materiam. Quid quod sepe eciam
petenti repulsa utilis fuit cui
quod peciat impetrasse dampnosum erat.

Iniusta pacior repulsam.
Sin iniusta est repulsa iusta igitur
peticio. Gaude cuiusque potius esse
culpam quam tuam. Unde non mereri
repulsam tulit. Multi magna
se meritos putant unde penitus nil
merebantur. Sunt repulse dolor sunt
querele iste iste quibus orbis terre
et omnis vita hominum plena. Impudenciam
pacior repulsam. Impudencia michi
potest culpa que tibi pudorem inferre
inferre potuit quod tui non erat arbitrii.
Repulsam pacior unde non credebam.
Credulitas incerta est certa autem
res non posse repulsam pati non
civis sed tirannum. Et potestate sunt
quam rei passus sed repulsam. Et pro
quantum speraverat cupivit quam honores assequentur
dii essent omnes. Eum vero ut indig-
naciones multas ac dolorem fugias
repulsarum disce optare possibilia
et honesta. Non assequi velle quod
difficultum et inexplebile appetitus
aptavit quod spes vana pergressit
Non tamen repulsus ego sed in-
dignus michi ante positus fuit
et quociens indigni dignis preferunt
et quociens indignos indignissimi
iudicant. Alienarum semper fuerat
favorabilis iudex. Multi
se indignos dicunt pauci credunt
Parve rei pacior repulsam
Multis prius negata magna
eis ultro oblata vidimus. Si rep-
ulsis compensent inimica fortune
lances equabuntur. Sed vos illas
indignacione augetis. Hec oblivione
ac dissimulacione minuitis
dignus eram ut arbitror non repelli
Ut sit ita an tu omnia pro dignitate
hominum dari estimas ac negari
Utinam ita esse ut et plures bonos
spes primi et pauciores malos
fuit metus pene. Sed non ita est
Amor odium spes cupiditas affectus

Iucunditi tucta pristine Inte
uno solo fortune stilo publicum
vis mutari et non te potius ad co//
mune vsum tuam mentis inflecti quam
tuam dignior michi alter populus
competitor Et flamininus max
ob indignum facinus indicandus et
ordine senatorio amonendus scipionis
nasice platus fuit viro
bonum optimo senatus et populi
sententijs indicato Et vaticanus
Catthoni illaudatus laudatissimus
non solum sui amicorum scilicet hominum
iudicio sed toto etiam ciceroniano
volumine quid hic dices ut se
grauia non sunt noua quam pateris

Multi sperabam mediam vero
mereor Et multum quoque mere//
atis dixi iam non omnia pro meritis dari
quod per se negatum eidem indignum mox
collatum vidimus quod ipso de quo
loquor scipione accidit Repulsarum
durities sepe pertinax virtus infregit
Testes sunt emilius paulus me//
tellus macedonicus lucius mi//
nimus qui consulatus repulsam
passi omnes inde speciosissimis
consulatibus ac triumphis postmodum
honestati suis ciuibus quibus
contemptui fuerant spectaculo
fuere Cumque ad id peruenturi se re//
pulsas ipsi lamentis potius ac//
bare quia virtutibus propriam voluisse
lucius silla contra suis in ciuilibus
discordijs irritatus primam sued
notam crudelitatis inpressit Nobili//
tate tui et gloria insignis cuius non
consulatus sed parte tui consequi
potuit Sed demum non dicitur repulsa
spem aufferre sed afferre sollici//
tudinem ac virtute animum nichil
tam asperum quod non leniat idque
etiam si quis non fecerit non tamen ideo
deserenda est ne semper alius Fortis

Scipionem sum quia sepius sine culta
videatur Demum hic repulsas pa//
tienti anno mclx sit publius re//
pulsa sua audita qua passus ca
petitione consulatus statim mort
obijt repentina elige utrum sequi
malis etc

Nimpsid domi patitur respublica
Oz fortasse id merita Et id
scelus est debitum non solum apud
inferos sed ubique sicut iudices
ubique iusticia sunt opus exerce
et si sepius cunctetur interdum
peraret vnque vere sit per sceli
vbique eadem iudicans eo iterum
Demenes ex omnibus sicut quidam
opinati sunt perpetuum animum li//
cencia peccandi quia libidine quod ut
forte tollerabilius dictum sit malorum
voluntatum solitudo efficit qua ipso
melius atque in malis obstinatus
pene demone equat cui similis sit
recipitur illud fortasse non dissimi
sunt ut principij diuine iusticie
demonte demoni pertinet quamuis
te illud dumtaxat ut videtur est
miserum quod non vnque sceleratorum
supplicijs misceatur in noxij et
nunc vnum crebrum quia deprehenditur
illud flacci Sepe diespiter
neglectus incesto addidit integrum
quod ipsum non pene certa liquo nobis
occulta iusticia dei sicut indubitata
fide credimus Crudele domini su//
perbus Crudelitas mala est
et nature hominum aduersa sicut vtile
vicijs et lascinientibus sobrios fecerunt
pauor vindicamus omnis amare
ipsis expedit tunc cuique idem sit
quidem nemo tam ferox ut non
mulcetur sit voluptas vel
voluntas prosperitatis comes ac filia
Malo agentibus in pena quia feclitas

Nulla libertas qui nichil metuit
proximus est ruine. Quicquid dominus
sic passa plebs patitur. Timebus
munerum crede miseria in plebe miserior
est tirannus. Cur si dubitas dionisium
contemplare ille vir splendidus nec in
certus de se ipso quam qui tirannide
qui sentiet altissime pendentis
supra cervicem velocem gladij cuspide
declarat. Nota est historia. Timet
plebs tirannum et tirannus plebem
sic reciproco pavore se terrent. Ille hor
refert quod miseria plebis apparet et ti//
rannum latet. Non minus tamen affligit
purpureo velamine tectum vulnus
neque minus auree gravant compedes
quam ferree. Est et quam ut in sordibus
utque hiberno pecus et in lanceis asp//
cudos miseria Thurea quis tiranni
vestis exterioris obvertere illam
ardentibus illis aculeis plena
est. Ita ut vides non penitus a ipmne
fuerunt tiranni ad multa plebis p//
miserie. Quilemetissimus nobis est
domus. Non tot passim essent
domini nec tam late furerent nisi
populi consentirent. et cuique civium prestan
tatior foret res privata quam publica
voluptas quam gloria, pecunia quam
libertas vita quam virtus. Durum
dominum ferna fert patria. At non
unum sed triginta fert illa nobilis
legum inventrix grecie quam lumine alterum
athene. patria domini unum fert
Multos autem roma et multis cali//
gulas nesciat ac nerones et domi//
cianos et commodos et heliogabalos
et bassianos et galienos. At ne singu//
gula imperij probra exsequar
maximos et pietatis hostes Juli//
anos ac decios. Sardanapalum
assiria protulit certum post alexandrum
grecia atque asia reges delos ve
aut tirannos acerrimos et inmites

Tulit et dionisios sicilia fala//
rida agatocle lacedemon cle//
omenem namide que argi
quoque presens femina quam vxores
analcida. que viro ipso rapacior
pro ipsum tirannide miris modis
exercuit. Sed quos ferox quibus aut
veteres aut novos nunc tirannos
qui tam multi hodie tam quam alti
sunt pares opibus ac potencia florent
illinc moribus atque demencia
radicati sunt ut nec minae iam
valeat dic consilli. neque minus
apud nos quam apud egipcios
aut medos libertatem perfidatam
ac sepulta nervis servitutis iam
sit. Sic ut pro magna populorum
tirannum si non liceat questura
patrio cultura seu patrio videbas
usque adeo preces manus esse quod nati
erat pudivit. Vos enim pene omnes
in servicio nati atque educati ut
doloris antiqui sic nova querele
materiam non habetis. Potestis
domini gravi perimus iugo
Aristophanis poete vetus fabella
in leonem non in urbibus nutriendum
leone. tamen si nutritus fuerit obse//
quendum illi esse. nec tirannidis
naturale malum in pacienciam
tumulandum. Quamque iste sceleris pote//
ciam determinandam. Ratio equidem
tirannus absque culpa civium surrexit
in populo. vetus est aut urbem. ecce quod
nutristi. domini importunum patimur
Si omnis potestas a deo est. seu
ad honorem exercitium seu ad ma//
lorum penam. pare ut a divino tibi
te subiectum sentiens non quando
rum si in inicio sinister videtur. pa//
tiencia fortassis efficiat ut mitescat
Vir est bellum tam ferox ingenium
ut non obediencia et obsequio le//
niatur. vel ferendum denique ut ponens

Est omne quod premit. necesse michi
est terrium patior. pacientia que michi
dixi molesta non minuit sed
acervat. Malus nobis est
dux. Unicum vos unum habetis
notum hostem unum ille multos
huius incognitos periculosior satis
Bonum nobis est pessimum
Sed non est diu si bene fuerit visio
est violentum nichil esse diuturnum
Et sane si vel unum preter tuum
bonum habeat. malum diuturnum diucius
non habebit etc.

Est michi preceptor in-
doctus. Si doctum facere
non possit indoctus vix
quod sit commune illud.
Effectus est posse docere
sibi doctori tamen preceptore doctum aliquem
fieri potest vel per se ipsum vel quod est verius
influencia celi actus inspiratione
Et ut Ciceronis utar verbis aliquo
afflatu divino. Sine quo nec
doctum certe nec bonum virum fieri
posse credendum est hoc enim non non
solum vera religio sentit sed gentilis
quoque philosophie consultit auctoritas
Indoctum preceptorem volens au-
dio. Ut celestem preceptorem libenter
audi qui fecit aures tibi non has
tantum quas videmus. sed invisibiles
alias intus in anima illud audi quod
docet hominem scienciam sic scriptum
est. quo tibi tacente frustra preceptor
quicunque mortalis omnium doctissimus
laboraret. Preceptorem indoctum
egre fero. Vel ab illo fugiens
alium quere vel ad tempus redi et
memento epicurum sepe a Cicerone
licet irrisum. visum tamen Senece magnum
virum non indoctum non preceptorem
habuisse sed nullum ut gloriabundus

ideo se commendet. Augustinum v[erum]
quod de se ipso testatus sum non omnia vero
neptias est et aristotelicas kathegorias
que inter difficillima numerantur et artes
liberales quas singulas a preceptore
didicisse magnum dicitur. illi homini
tradi ut idem ait et omnes intellexi
Et novissime dominum Bernhardum vi[rum]
doctrina nec sanctitate clarissimum eas
suas literas quarum inter cunctos sui
temporis habundantissimus fuit. in pluribus in-
de ipse se vertit ait et in agris
didicisse non hominem magistero sed
in dictando et orando. nec preceptores
unquam alios habuisse quam quercus
et fagus. licet sic facta sint tamen non
iterum fieri potest. quod nisi sic esset. qui
fecissent primi homines quibus nec
magister ullus erat nec reperti aliquis
Igitur mirando cogitando assurgendo
et ingenium acuendo ea ipsa in tu
omnibus preceptoribus veris vix intel-
ligitur invenire. aude et tu aliquid
tecum magnus inspire ne diffidas. si
mortalis defecerit eternus aderit
preceptor a quo sunt omnes et omnia
ille fecit et ingenia et sciencias
et ingros etc.

Discipulum habeo indocile
Judicis opera litteris arari
semina spargi natura non
vincitur. discipulum in-
docile pater dedit. Terre aride
colonus solue boves quod te torques
illi parce et tibi cum tot sint labores
necessarii et inevitabiles supervacuos
querere stulticia est. Discipulum
habeo literarum indocile. Sed docilis
est forsan illic in aliis melioribus illud
artibus armamentis quod si neutrum
capit vacuum sine vel vel quod ipse tu
vas effundes quod nec ibi subsidat

neque iugi tedio exhauriat. Sic habeto
plerosque qui sunt quique erunt aut
fuerunt utilissimis ac doctissimis clar[os]
viros posse unum ingenium accendere n[on]
aliquid illius scintille in animos sunt
preceptoris spiritu excitate et adiutum
generosum discipline fomitem
arripiat. alioquin aliquid invenire
ne speres [illegible] flabis. Intractabilem
discipulum ac supinum habes
Superbia hostis ingenii est. Durum
[illegible] esse dedignatur et discere negligit
discipulus displicens egre manum
ferule subiciet doctrine animum tep[idum]
responsalibus aure collum iugo
habes perspicacitate tumidum discipulum
Tumor oculorum visui tumor
animi ingenio nocet. ut discipulus
additus fiat [illegible] est omnis
elatio [illegible] ut alexander macedo
cum aliquando mathematicis animum appli-
cuisset et geometrica sibi quedam
obscurius in scola traderentur difficul-
tatibus offensus preceptori imperat
ut facilius tradat. et ille
ut idipsum [illegible] respondeat. hec inquit eque diba
difficilia sunt ut scis cunctis illi sunt
regi [illegible] exaltet. Hic est enim
verbe [illegible] fortune [illegible]
ingenii rebus. Siquis doctus ac
sapiens fieri cupit. obliviscatur
interim se potentem. Discipulum
tarde clarum quam habeo. Contra
ventum adversum flumine navigabis.
contrahe carbasa terram pete. Ex
tunc [illegible] habeo discipulum [illegible]
Non arena hinc fodit sed ser-
pente [illegible] atomum exolis
discipulo doces. Dure cervicis disci-
pulum insternos. Surdo canis. sed
sic est hos clamor habet plenum
delectat potentissimos semper [illegible]
omnibus [illegible] tacitus clamosus venator
piscator [illegible] clamosores aliquando arbitror
sit. Duri cordis
scole qua plus

discipulum nactus sed Spe facilius
vos caput mollitis quam Horatius
Quid autem est in fabulis lupos ac
vulpeculas literas didicisse. Nam
elephantes studiosos ut animalis fa-
bula est sed naturalis historia. et Hie-
tuus forsitan studio natura le-
niet. Unus inquam aut una ve pa-
storis et preceptoris vita est. Quivi-
vis utrique tandem adduci moribus
traxerit. Ille beluas regit hic pueros

Novercam habeo. Ergo
et priorem. Sic sunt veteres
querele. Christiana letis
et amara dulcibus tempera
atque utrumque exequo in
permixtum hic dulce non habitat
Iniusta michi est noverca
Non recte vigilians epicteto utens
ipso aut illa iniustior tibi. Tu
illa ut sis iniustior enitere. No-
verca michi superbissima est
Et femine spiritus superbie et no-
verce est. Si genere cause unum
faciant effectum non est quod stupeas
est quod feras tecum et pelliceum sit
et filium bonum prebes. Superbissima
est noverca. Nulla regis humilitate
melius vincitur superbia. No-
vercam ferre nequeo. Ut ferres pa-
trem valde diligis. facile illam
si hunc ferres. Noverca iniqua de porcione
est michi. Esto illi pius ac pacies
pietate patri debes pacienciam femine
reverenciam noverce. Insolens
est noverca. Noli pati ut potencior
sit illius insolencia quam pietas
tua. Nichil durum nichil arduum
est pietati. hec ad deum homines
erigit deumque ad homines inclinat
[illegible] noverca [illegible]
illam priorem cogita. Iniuriosa
est noverca. Mulierum iniurie
contemptu melius quam ulcione plectuntur
Gravem patior novercam

bene ais patior. succumbere
eis et muliercula pati non posse
non est viri. Odit me noverca.
Ipsam ama. Nam et inimicos diligere
divinum est preceptum. et amare ini-
micos prophetarum est consilium. Noverca
me odit. Si patrem tuum amat satis
est. odisse privignos amatrice proprios filios
non licet. sic et illud odit quod ille
non odit. Nam si alterum plus
virum amat. tu illum ne fugias. Cur
odit me noverca. Rarum malum
forsitan noverce odium quam iniquus
amor. Phedram nosti et Ypolitum.
certe odium quam ulcisti nephas. le-
niendum aut fugiendum aut ferendum
est. nichil leve quod querela sepe odium
exaggerat etc. Capitulum

Durum patior patrem.
Durior etas patris sepe
filiis salubris. damp-
nosa mollicies. Nolo
lignum tuum seducere urge
recedum docti consilium. hiis duobus
remorum innexilium constat in patris
cura. quod si frustra sunt. quibus
morbis extrema remedia adhi-
bentur. abdicacio et carcer. quin et
mos veteribus romanis ad extremum
supplicia et mors. quod non consules
solum et duces. quibus imperium
commisit publici officii prestaret
auctoritas. sed privatos illos patres
ac servos patres quibus sola patria
potestas in filios ius daret. sepe
acerrime observasse legimus. igitur
maxime cassii ac Manlii nobilitata
severitas. Sed tu nimis blandum
patrem durum dicis. Patrem patior
durum. Qualem putas ille te
passus est puerum. qualem vero dein-
ceps adolescentem. difficile inquies
approbasse. hiis sibi valde placentibus.
Sed crede michi nichil durius
quam etatis illius teneritas moles.

pati. Patior durum patrem.
Quid si durus est. plus dura
duris efficacius leniuntur. et sepe
medicum mollioris deformior est
cicatrix. Patrem durum habeo.
Si pater verus est diligit. non
mulceat. sed quod proprium cogitat.
Durissimus pater est michi. Que
tibi durissima. illi forsitan utilia
videntur. alii et certius iudicium
et incorruptior affectus. adolescen-
cie non nisi quod suboculis sit mollius.
Etas maturior multa circumspicit.
Pater est michi durissimus. Vide
ne ille durior. ut dum ille de-
decori tuo obstat. tu illius vita
perditis moribus inquietas. Durum
pater est michi. Si salutem filii
negligit ille demum durus est pater
et si fronte mitissimus. Vult quod filium
ad rectum iter trahit. ope consilio quod
adiuvabis. et sepe verborum sepe verbe-
rum stimulis impellet. sepe illi tardum
increpitat. illi iuvenile. sic affectum
durus est nimie. fructuosior filio
severitas patris solet esse quam
comitas. Durus est pater.
Supercilium pro me zelus dolor metus
etas excusat. Durum patrem egre
fero. Quid si multis sic affectus
accidit. nunc ferre dubitaris.
cogitaris alterum. quod si ipse contumacis
filii pater esse ceperis. tunc intelliges
quam suave patris iugum et quam iustum
sit imperium. Nunc vero nisi virum
intelligis quod delectat. inque hic vivis
iudicium tuum esset non delectatore
amicum. sed titillatore sensum tuum ...
Durus michi pater est. Ut sit
durus illud tibi non te sibi iudicem
dat natura. quam secuta lex civilis
castigatores parentum filios erubescit.
pudeat te audere quod nulli filio
licere lege prodiit. Sine de te iudicet
qui te genuit alvit quam tu de eo

iudicium lingue alijs patre qz
vel laudis non extat decoris
alto silencio venerare Durus
ex moribus Non arguendi
mores patrum sed ferendi sunt Nichil
impius in alexandro putat qui
eo dicta patrem conuicijs attentasse
quam prius laudibus inuidisse visus
de patre uel gloriose loquendum uel
tacendum Habeo durum patrem
habes ubi amorem ubi pudorem
ubi obedienciam ubi pacienciam tuam
habes Nullam impendit in terris iusticius
qua patris nulla honestior seruitus
qua filij Nil tam sibi cuique est
quam filius patri nil tam indignius
cuique eripitur Sed vos precipiti atque
intempestiuo desiderio subesse nati
pesse concupiscitis Hic et patribus
vos anfertis et patrum vobis imperium
vsurpatis duplex iniquitas instat
ubi insolencia immemoris vndique vertit
turbat officia Hic forte prohibiti
de patrum auctoritate primum vestro
digni indicio quibus omnia liceant
obicitis unum quod nati estis et placere
vobis ad peculium dedistis tamen
demum cum pesse ceperitis senseritis
quam id vobis turpius ante tempus
optatum esset Rigidus est michi
pater Crudelis si puer est rigor paternus
Filio rigidam pietatem patri filius
obsequium reuerens humile quod obediencia
debet De malis torquate in historijs
et apud marcum tullium legisti ut
qui indulgens in patrem idem acerbe se//
uerus in filio sunt vulgi forte iudicio
reprehensus in alto aliis corruptis ex//
timatoribus in utroque laudatissimos
tanta diuersitas rerum Pater durus
est michi Heres bona veri cognoscitis
hec et fortia fastiditis et amissa
lugetis altius superbe nimis altius
nimis humilis et ubi agende grates

Et ubi habenda paciencia utrobique
querimonie nusquam equanimitas Sed
denique hostes grati estis Durus
est michi pater Veniet tempus quo hunc
ipsum patrem suspires nec reposituri
voces et quod tibi nunc videtur sauis
durior pluribus mollior videatur
Durum patrem habeo Patrem
dum habueris non agnosces

Habeo filium contumacem
equum est ut qui patrem
ferre non poteras filium
feras utique sarcina gra//
uiore magis animi fiunt pungit
acrius supplicium filij vbi unum n//
reuerencius patrem quam seueri patris
duritates Ille enim iniuriam
quisque sui iure suo utitur filium
facit Hic iure suo utitur filium
habeo rebellantem Impudenter
de minorum rebellione loquitur qui
maiorum iusta contempsit imperia
Filius contumax est michi
Talide fortassis intelligis quod tu
ille tam durus pater visus est
filium pacior insolentem Si etatis
vicium est etate tempus abibit Multorum
ferox adolescencia progressu temporis ad
virtute mitissimis perfectisque flexa est
Rebellem filium habeo Non
solus et dauid et mitridates
ponti rex et seuerus imperator
romanus rebellantes filios habuere
Et multis post seculis britanici
pars regni ut fama loquitur
turbauit regis adolescentis in
patrem concitata rebellio Sed quamquam
sua defflet incommoda nulla alterna
uel publica Impius ac rebellis
est filius Magna tibi porcio prone
molestie dempta est morte filij
timere Habeo ignauum et inertem
filium Nestis affricanus ille vir
magnus dissimillimum sibi filium

longe quam degenerem agnoscit. Unicum
cum profecto maior non dicam amor
sed misericordia debetur: cuique magis
adiuvat natura. Invalidus rei
eget qui utitur divitiis est quam
indigentia vel miseros ac prudentes
minime egentes facit. Quam in filio
etsi non dicere aliqua possibilis sit
ut ne inquirendo at quis homo est
Postremo si michil est quam amens
miserere prius est patris ut severitas
sic misericordia est. Impotentie
filius est vite. Pondus infaustum
eo quam gravius quod diu ferri sibi negavit
alia. Profer et qua datur corrige.
Sic enim aut filium curaveris aut
certe patrem egeris. Hoc tibi debitum
illud optabile. Impius ipse
manus intractabilis est filius.
Siquidem mollicies ac volup-
tas invidia ac scelus corrumpit
venenosum animal exigendum domo
est neque ubi sed quod natum extimandum
et in filiis ubertas aniculas pascunt
et domi natos scorpiones
occiditis. Impius filius est
michi. Epistolam scorpione dum
vocat sapientis est. Non te pietatis
umbra decipiet. Nulli impio
debetur pietas est ubi sit crude-
litatis species pium esse. Sed dico
aliquid ut minimum speciei est. Semper ad
misericordiam declina, cum memento quam
te patrem esse non iudicem. Neque
hoc tibi Terencianum illud excitat
Precario magno pauxillum supplicii
satis est patri etc.

L Habeo discordes fratres.
Certius dicit ille neque igitur
te concordes habet. Una
unimitas fratrum quam unum
perduelles facere debuit
in duos non iam divisa sed contraria
Penitus quam pugnancium scissa est.
Grave sed antiquum malum quod et
mundi est mundi caput Albanos habens
siquidem vetus urbis Rome. sed
vetustior potius orbis insania
fraterno sanguine madmisse. tu
in singulis partibus terrarum videbis
alios qui etiam ad hunc solo in uno
tot milia quod stupeas non habent.
Est michi discors domi frater.
Sin tu hoc mirabis esse unus
in domo. qui ipsius matris uteri
angustiis fuit. ubi olim et simul
munimenis nusterii velamentis fuisse
certe non discordes tum fratres
legimus sed bellantes. Et ne
igitur novum quod armati faciunt
quod non nati solent. Nulla michi
apud fratrem gratia est. Insulto fuit
hoc in scolis edoctus quod domi
expertus esse debueras. Ut vis si
vero nec germanus nec mirandum est
Odiosum si fratrem habeo ac discordem
Ut ferme nullus amor equior
fraterno. sic nullum ubi cepit iniquius
odium nulla acrior invidia. sed
pietas irritat amores atque excludit
cum cedendi pudor et amor excellencie
eo ardencior quo in animabiliorum
recordatio et quasi benivolencia
pictura videtur. ubi semel arcto
calle defleruit est odium et contemptum
pariunt. Hic nature rebellantis
hederam optime quidem pio obsequio
atque humanitate placabitur. Vix
est enim tam immite ullum tam quam
asperum ingenium quod non tandem
molliat vera ac iugis humilitas
verborum quam et rerum cum levius est
non ficta tractatio. Quem id ferum
atque invalidum deprehendas seu forte
hunc tum coge inferium non poteris

... ino honeste quide et vtilit
rogetis tue amis pnicie res eripit
stimo remedio vtendu erit
extirpanda mala radix et dist
cordiar mr appellanda comnio
pno ita te facile pbebis ut astu
ri tuo dempta tuy vtili fine
z additu invenias Iupie et pphe
upiditatis avilei mullare melis
da pia et yniti libealitate fran
ruf. bonu auru quo pardomi
et caltras fragtia redimitur vere
valde nec vni mig e vbi du magna
iscordiar bellor q necedia
dus hec esse pnoia mon et
nu q sis debita hom tollentis.
aut dlibie tuq nullus vinces

Patrem amis Iustue
ut que prius gerebalis ab
sente queas nec i venias
hinc eqmus q fastudita
ipie fenstra opibe
pm prem amis pm
ille filiu dimisset gratulac aut
pm tuo illud tande sibi accidit
q ptancat · te sola rebus
quamus hnt pm prem hs pdidi
pmus filius illar magis ob
tempa fortuitus casus timet
q ne q sibi accides calamitatis pris
ding merore cofiriat Tuoia tu
picuto pemor vincis no est que
timore de te pugnat qua tua
frangat aduersitas qua tua debi
litat egtudo qua tua mors pu
niat prem amatissimu amis
Incipe iam de aliis curare
qui de te curet amplius no est
pietate ab alto tibi exhibitam
rependere alter · cad rependitis
tui debes. pm prem misit
amis Si pietatis ro tibi cosstat

Sola e fortuna pia recordacoe
pterita tpis colnisti pente et ut
licuit pia semp i illud officia
coecasti pr abiit pietas vinit
aliosq e fateor vnde ppetuo
mestus sis hic me mories
destitut fer natue ordine
por exist cui por icruncat nec
te ille destituit sed pcessit
Amisi prem pcessis q sit
prem amittere nisi filiu habuisti

Matrem perdidi
Altera tibi ipse mr
qua no potes · et si
velis ex illa venies
i hac pgis · illa tibi
mensis domu dedit
pancor mensis domu dedit
hec multor dabit annor · illa
tibi dedit corpus hec auferet
Mater obiit mitissima
esse subsistit dulcissima q te et
nutrit qua requies yno gremio
seruabit tuiq i vteo fuisti · illa
huiq i vteo teen est te et illa
ut credimus die vltimo peritos
pia me deseruit mater
desere metuens festinavit grato
q illi sua morte fuisse credibile
e tuo ho vise amplius · atqz
vnde maxie metuebat feminitate
pta defuncta e mr optima
feliciter exessit te supstite
quo pmisso ut feminei sexus
pie affectus flebilit abisset
obiit mr obeundu erat eqam
lbbus · nec de morte quei sl
nec de ordie

Sed amisi filiu relig
dic pmisisti secuturus
cito quide et fortasse
hodie et q strui du hac
ipa hoa · illa fides vite e

Cum tanta sit fides mortis. Sen
turus dixi. Sequens dicere debui
continue sequens. Rursus in vita
pede fige premisso homines uno
semper gradu it ad mortem quem
dictu seu ille vinctus seu solutus
sursum seu ambulans seu sedens
seu sanus seu eger seu vigilans
seu sopitus ad metam fertur atque
illorum more qui feruntur navibus
ut quiescentibus properat. Amissi
filii desiderio exanimor. Confite
aris que cupis invenies ultra
esse mora non posse pati desiderium
puerilis pueris puelle ut feminea
est. virtus enim nichil breve difficile
Nosti credo quibus verbis desideria
huiusmodi apud plone Socrates
Ciceronem Catonis et Lelius co
solentur virtute conjunctis et gloria
sapientissimi viri habeat esse tu longe
imparem. Nosti preterea quam animi
Emilius Paulus quam Cato tempore
quam Pericles quam Xenophon ille
Socraticus et discipulos Platonis
utque emulus quo in invalescebant
natorum in mortibus habuere. Dicere
te preterit ut prophete noe et rex
filium quem languente fleverat
non flevit extinctum cogitans quod
irreparabilia luget supervacue de
mentie verius quam pietatis
est. Quibus si virilibus exemplis
interserit Spartana illa mulier
apud Spartanos quidem innominata
sed non parum laudata quam audito
quod filius in prelio cecidisset ideo
ait illum genui ut esset qui
mori pro patria non timeret. Par
linie virtutis maioris quam Cornelie
sed clarioris sui nominis. Gravem
post ingentis nati et ad summum

spartana mulier [illegible]
ante filii [illegible]
lo x [illegible]

Spectantis imperium ut terre
traditus fuit luctu mox depo
suit. numquam vero memoriam intermisit
Altera filiis multis minoribus a[illegible]
quorum aliquos apud eam in pretextas
equatos quam conspexerat. commiseran[illegible]
et illius sorte femineo more ed[illegible]
plorantibus miseram quam vocantibus
non se miseram sed felicem esse
respondit quem decem filios genuisset
Insignis mulier nec partu miser
et preterito casu felix huic contra
publicam opinionem et consuetud[illegible]
miserorum se felicitate preterita et t[illegible]
temporis memoria solatur. Grata
habuisse quod amisisset equanimi[illegible]
obtulit virum diffiniti successu
prospero et illa quidem mulier
tot tamen quibus fortune volu[illegible]
inconcussa permansit. tu vir vix
deiectus luges. Amisi filium
Amisisti sit et metus multi
simul quam materiam sollicitudinum
et curarum quibus ut careres u[illegible]
tibi ut filio moriendum fuit. Scan
prenium sola mors facit. Amisi
filium. Si pium nichil est quod iam illi
metuas. Si ipsum at si impium tuorum
minatorem amorum tue stimulum
senectutis extulisti. Filium perdidi
Si virtute perditum gaude quod habu[illegible]
Si vitio perditum gaude saltem quod
amisisti. utrobique non sufficit
agnoscere seu quod tale dedit seu
quod tale abstulit. Ante tempus
filium michi mors rapuit
Non fit ante tempus quod omni tempore
fieri potest. In omni etate multi sunt
additi morti. et adolescentia
innuit. Omne filios remansit
et sine augurio et sine parentibus

nn nō est cui noctes isompnes
in sollicitos dies agas tui spes
longas atqꝫ inextricabiles ordiãe
in canos tuos vngas q̄ ꝯsedeat
editate estimet supstes arguat
metra mortis insistet vndiqꝫ tibi
securitas et quies geminum bonum
titulo licet mortis asperius
acerba filij morte deiectus sed

An nō anaxagoram audieras
an oblitus eras te genuisse mor-
tale. an id pocius forsan luges
ꝙ qui sequi debuerat antecessit
quide cuiqꝫ inultis inordinata hom-
ita sit nullus penitus ordinem
mors habet Et senes decrepiti
cunctantur et festinat iuuenes et
precipitat pueros et infantes primo
vite delimine retrahuntur hic
tardius licet ille ocius hic ma-
turius ille acerbius Nemo nō
moritur hec summa est vbicunque vo-
lueris est equalitas etatis parte quibus
obiecit et si acerbius fuerat morte
maturuit Extinctum fleo filium

Si fleturus eras morientem
et nascentem flesses tunc mori cepit
ut desiit Noli aut tua et illius
sorte optima luge ille iam ambi-
tum a tergo hoc tu secum an oculos
nō iam amplius a' toto oneri
tu timens ut Maro ait a' latere

Carendo cum filio dulcedo vite omis
extincta est Magnum fatebor
dulce solatium patri filius bonus
sed solicitum ac graue et sepe dul-
cissima offendunt et carissima impe-
diunt et preciosissima rerum clauiunt
et fortassis hic filius obstabat
alcorem animo volueris iam mestior
licet at liberior factus assurge
bona de malis elige sapientis
est Mors me filij mestum facit

Sed quod restat alacer erige illi
vixeras viue iam tibi etc L am

Infantis filij miserabilem
casum fleo Quidam nichil
flendum hominum puerilitatem
omnia esse debet si nō sunt
nō casus filij sed insticiam
tua defle et condicionis
oblimione filij infantis
miserabilem mortem queror
Nulla mors misera quam
mors anime nō sequitur aquo
periculo infans tuus summus est

Infans meus precipicio perijt
Equalius quis pereat quam referet nō
ne turpiter pereat et pie turpiter
nō potest qui sine peccatis perit
Precipicio perijt infans meus

Et artemorus serpente alij
Quide lacte mutritis alij morbis
qui pene plures illam etatem
qua senectute cadunt Perijt
infans meus precipicio Repentina
mors innocentibus optanda nō-
centibus metuenda est Infans
meus exalto preceps perijt
langwide pereuntibus mors durior
spe et angustie longiores dolor
his eo tollerabilior quo breuior

Perijt precipicio infans meus
Precipitate et vite illius etatis
est primum forte infans tuus quod faciunt
omnes et si nō omnes casu pereat

Sed tu sine illum perisse pendio
dat et feliciter secum agitur prius
periendo quam vite malis ipsum
cretur quam multa sunt sicut
experti et scient Nemo aut nō
expertus nō sciens aut multi qui
quasi sompnum vitam agunt cuius
semissimi nequeunt experti Perijt
mores infans tuus quod fortasse

Si vincet notissimus perisset
Moli illum in tuto positum deflere
extreme minas omnes evasit
et pervenit morte qui illum dilata
pervenisset. Luppus meum destraxit
infante. Iam ista ferinum est
fabula. Infantis miseri corpusculum
lupus rapuit et ipsam animam
advexit. Felicis animam infantis
in celum angeli rapuerunt.

At qui morte gravius
qui meus credebatur
alienus est inventus
filius. Si ad communem
spectatis patrem comite
conspectu quam nichil vobis alienum
putaveritis. Diu alienum filium ut
meum pavi. Cum filium pavisse
naturale sit alienum caritatis
non post sit non peniteat sed de-
lectet. Filius ille meus factus
alienus apparuit. Apta tibi ad
magnum et singulare meritum
via est si hunc ipsum ut ceterum sic
deinceps quasi tuum paveris.
Id illud quidem longe gracius
atque acceptius deo est. Solet enim
ingrati filii seu sibi naturali quasi
iure debita patrum alimenta contempnere
et preterea scelus est amare filium qui
ex te genitus sit et adeo creatum
non amare. Ita undique apud
deum atque homines eximiam tibi
queres ex alieno flagitio. Pavi
pro filio qui non erat filius. Pavisti
ut filium pasce nunc si non ut filium
at ut fratrem. Omnium quippe quicumque erunt
fuerint vel sunt unus est parens unus
est rector. Insolite quidem consolatio
dissimulare a providia atque odium
paternum nature vinculo rescindere
omnes insite fratres est. filium

Quam putabam meum non esse audio.
Vide a quo audias et cui credas.
Multi enim malis familiis in publi-
cos rumores studio confingunt ali-
quique fluxum quendam effreno quasi
impetu et que sciunt et que nesciunt
pari loquuntur audacia. Difficile
est autem de filiacione sententia.
Filius qui meus dicebatur alienum
esse audivi. Cur hoc aliis potius
quam uxori credis qua hac una
alte nemo certius novit. Illa
tibi certe filium dedit quem ut alii
nutriunt eripere. Audisti credo ut
patrum memoria vir illustris fu-
turi fora et genere par uxor obve-
nerat sed fama pudicicia ambi-
guat extiterat unus in famulis pulcer-
rimus natus erat. Quem tu die
quadam hunc in gremio ut genetricis
et pietate virum animum
advertisset. Cepit quod tali causa
suspicionis turpis ille suspiratus
velle inquit dimidium domus
mei pro pacta ut ita michi
constaret hunc puerum meum ut
tibi constat esse tuum. Illa hec illa
nichil sponte mota ut animo
Si vero inquit nequaquam tanto precio
est opus da michi centum prati
iugera ubi greges meos pasta
et de hoc ipso certum ego te faciam.
Cumque ipse prius ille id dixit
convocatis qui presentes aderant pre-
tribus et sponsione interposita
natum illa ulnis extulit. Certe
ne hic inquit vere filius meus
cumque vir annuisset illa brachiis
potentis ei puerum porrexit et
accipe ait donum et tibi iam haut
dubie est tuus. Risu astancium ab-
orto per uxorem diffinitum est et in
omnium sententiis eodem pater natus est

Crebre nimis inter homines coniu-
gum lites ac lamenta sunt primi in
impacias ymmo lubricii ac rideres
vix videres diem credities quo mariti
hoc est viri sentis quasi aliter non
possitis delectat perfusi in gaudia seu
mollius insurgens coniugii dies plus
strepitu inter epulas et coreas
vigiliis inter epitalamia et iocis
et cantus et timpana · reliqua
vita omnis inter suspiria ac iurgia
utrobique reperiuntur viles. Ita neque
rem adeo amarissime sit amare
neque tam inseparabile sit horre-
neque tam amabile sit odisse
decreuit · coniecturis quoque fallacibus
apud homines sanctissima diuine atque
humana domus intra confunde atque
artissima vite humane vincula dissolue
Aliud quod in meum uxor non esse
mea confessa est. Singulares uel
aliquas ulteras · quotidiana sunt
illi uincentes hoc fatentur alij mo-
rientes quarum aliqui nunciandum
viris abitu relinquunt. Non esse
meum filium ipsa michi confessa est
coniunx. Confessa est olympias
philippo magno viro magni filij
iactura nec fletu nec suspiriis
nec querelam legimus. Sunt fabella
nec accipe ridiculam sed matele nec
recepta. Circa littus oceani quod
britaniam abadusso conspicit ante
non multos annos fama est fuisse
mulierculam inopem sed forma aspe-
tibili et insigni lascivia. Hec duo-
decim pilos filios tondecennis
genitos habebat. Omnibus etatum
interstiriis inter se distantes · instante
aut mortis hora vocari jubet
virum iubet. Et non est inquit aplius
ludi temporis singulis istorum puerorum
ad te spectat sit maiorem solid-
cissimus eum annum nec connubii casta
fuit. Sedebat forte tunc puer octo-
ennium circa ignem more gentis
aliquid manducantes. Aspicere igitur
vis atque illis rei novitate suspensis
illa singulorum patres nominauit
quod audientes unus qui triennis
erat · panem quem dextra et rapud
quam tenebat in manu altera iuxta
posuit ac tremens de sedelo
et ambabus manibus in altum
erectis adorantis more Da
inquit michi queso genitrix
aliquem patrem bonum. Atque illa
istiusmodi uborum patrem parvuli
nominasset famosum quendam
diuitem atque honorem reassumpsit in
manibus cibos · Bene est inquit
bonus est pater et cetera.

Fratrem perdidi. Non diu
gaudio est quod valde
lugeas. Fieri sunt enim
ut et fratrem et domesticum
sit hostem amiseris. Enim
iactura de malo boni nominis
perdidisse. Fratrem perdidi. Perdidisti
forsan qui te perditum optabat quod
rebus obstabat tuis sepultis fratris
magne laudis additum fratris
obstruxit livor. Amisi fratrem
filiorum fortassis orator
quod sepe vidimus. Franc igitur vite
tue emulum · Glorie obtrectatorem
id quod constat patrimonii participem
amisisti. Fratrem ipsius uetus hostis
fuit amicus pius et bonus
confessor. Sed mortalem
volui fratrem.
non tutela corporis est vtiuus · anima
sed animi ornamentum illi gloriam
inmortale prestat corpusculum
mortis imperio non eximit · ymmo
quidem sepe id ante tempus in
mortem trudit · quod si ne sic loquitur

Ergo boni pereunt et mali supersunt et vulgo imbecilles bonos et vivaces malos terminum immortale illud bonum et gloriosum fratrem perdidi Frater periit superstes est gloria virtus anima fratris quas humana omnia parit mortis turbine pellit ac dissipat has tu igitur cum totus fratris ipsius amplectere atque his bonis immortalibus mortalia dampna compensa quot si filii superfuerint alii, vera illos pietas tuos faciat

Amisi germanum optimum

Vide illos uti debueras id si feceris egisti non mortis iniuria sed pernicies tua est illa suum ius exercuit tu tuum neglexisti

Mors me fefellit non putabam tam cito moriturum

Ita que nolentibus accidunt cito fieri videntur que optantibus aut sero

Vix illum mori posse crediderim cuncta sibi vehementissimus amor indulget nil quod sibi non spondeat aciores cogitationes et quod est contristium adversum vitat ac refugit unde et qui amat periculosas etiam delicias suas refugit

Cum scires fratrem natum nascendo et morte natum esse debuerat et ideo si pervisum morte terrimum velud aliquid dolens longe errasti si improvisa aut fuit erasti

Sciebam mortalem sed de morte non cogitabam

Incompulte sed hec dissimulatio vera est nunquam mori credentibus mortales tu et contingeret mori scitote et aliquis ex cetera sit necesse. Nemo vos tum non mori nunquam. Mori at semper vere lex immobilis sit naturale Sed vos assidue morientes semper amicitiis amen esse dimittis

vulgare malum quod est aliud quam oculos ultro claudere ne radiis solis aspiciat tamquam lux clara sit illa non videre non nunquam clarum esse quod nescias quibus tam ceca ut non videat. que tam ebes ut nesciret. vitam rerum nichil detrahit sensum ut intellectus infirmitas vos equidem non incommodi neque obtusi sed quod excaecat dissimulatores eximius et ad fallendum vos inceptos ingeniosissimum quod tanto studio inutilia quesitis Necessaria nescitis et ne quod tunc elapse namque sese oculis ingerunt et nescientium animum ingenium eripuit et oblivionem incupida memoria impellat et multa in dies fert vita hominum que vos cogitare adducat quod nolletis ne dissimulationes vestras aut pervas aut exterius excitet argumenta Sed ut ad plenum fatear homines mortalium sola mors dissuadet

At mortale fratrem, fratrem mortuum tu fles

Magna pars humanorum actuum supervacua est quod fles mortuum aut quod illi quod tibi quod vero aliis tuis hic fletus prodest

Ut sit malum mors quis docti negat

Sed nemo negavit malum irreparabile est fletus inutilis Et certe si quod propter amicum dici miserum decet

Ut quod penitus in rebus est flebile flendum potius dum contendet quam dum tursit quod rege perfecto illo non latebat eius paulo ante memoriam

optime mortui fratris afficior

nullus affectus tenerior quam primus. probe et quod in morte filii dicta sunt fratris accidentium transfer

Sine utrobiqz dici solent amicorum
e in morte pserit. q iactura par
omnib e ferenda. tu ut reliq
non em iam robore tollerãda
sit oia q videntur. Quia et si cedis
superatus. Amatissimum fratrem
amisi. Invisum amisisse peius
erat. illius em mentem licet
vit ipa sz memoria dulcis est
Gratissimum ipsius abicinnabilis
vite comitem pdidi solus sum
Non e solus cui quo utilis et
honeste habitat circa inter quas
affixam precordijs fris imaginem
esse nec mors ipsa veterit. sz
ler tibi se pditos nec tu solus

Amisi amicum. Si ut debes
in amico virtute amasti
illa certe non pdit nec
moritur. Ideo veras amicicias
immortales dicunt. q nec
ullo vincu studio amicorum nec
ipa demum morte solvuntur. Sic
discordia vicium qz omne vincit
ipa nulla re vincitur. Amicum
amisi Careã cum amisero non
amisi amicos caros ne omnes timea
habeas dum videat. amissi
... delicata non dicam su-
perbia em ac superba minimis rebus
studiosa Amicorum recordatio
offendit. Amicorum iocunda e nil carum
nil dulce non retinebis
retinebis Amicum optimum morte amisi
Si comoditates pditas queris
utilitatis michi tu calculum non
amicicie ponis. si convictum cogita
qua pura per tempus vincerem quoqz
puerum amicorum exhibet constitute
... morbi ... ... copor
ac voluptas conti quoqz peregrinari
discursus sollicitudinum diuersia
et secessus. conti demumqz studia
conti otia. conti negocia ne
aliena ne ... et illarum verum

Multiformium ingis atqz invicta
necessitas cui nulla prosperitas
eximitur convictum detrahit ex-
optato qua congressus tam qua
breves sollicitate qz more qua
duri digressus qua seri reditus
qui vite difficultatibus amicicie
se conubicent q tua impedimenta
qui laquei hijs atqz scelibus pedibus
ad memoriam reductus intelliges
Nulld e q tibi mors abstulit
etiam si id amicicia solid libertas
q vim illi perpetuum ac stabile
fundamentum. prepis nichil ibi
mors potuit. Scipio tuum audisti
se plante lelium ut illi scipius
plus vivit ut in memoria eius
nec extincti amici fama nec
etius extinguitur. Quid scipione
tum tibi nec vivere prohibet. sed
vos quasi scipiones et lelij lo-
potestis esse. Nec viri quid ee
voltis et quia prima non apprehendis
media desperatis aut sp̄ernitis
Quasi ut stoesim se virtute
mediocre nec dij nec homines
sunt laturi Amicum michi mors
eripuit Amicis corpus eripere
morb pl non amiciciam nec amici
Sat em exillorum genere q nec
morti tecte ulli subiacet sed
fortune. q una humanis in rebus
libera et cumqz illi subsunt liber-
tate donari potest e Non esset
tanti pcij amicus si tam facile
pdi posset Sine amico remansi
Si vite solis amicicias nec tibi
veteres desunt nec novi unqz de-
fuerunt amici qui exhaustibus
amicos ea quide reddat opio
Nichil magis Augustum cesarem
conciliavit herodi fama q se hosti
suo amicissimum sibi quem prius illum
inimicissimum se fuisse professus e
sua digni amicicia coluisset
tanta virtutis et amicicie pulcritudo

Ut etiam in hoste delectet, cogat
te illum quoque amare qui se odit
Amicus michi fidelissimus
obiit. Immemoria tibi sepelitur
et tua ubi clarum sepulcrum sit
et nunquam totus obierit. quin sibi
forte aliter quam morte perierit
non tu amici sed opinionem falsam
amicitie perdidisti te. Capitulum

Amicorum torquet absentia.
Solet id quidem evenire
Sed qui amici mortem
ferre didicerit, aliquanto
facilius feret absentiam
nec franget abitus quem non
fregerit obitus. Abest michi
optatissimus amicus. dextra mea
dexterque oculos meos abest. +
f" Et rediturus abesset. nichil sit
non ferendo viro dicam. ut
redibunt et tua tibi restituetur
integritas. Abest amicus
dimidia mei pars. dimidium
anime sue Virgilium vocat Oracius
quam multis postea usurpatum iam
pridem in proverbium venit. Sed si
amicus non naturaliter tantum sed
civiliter possidetur. quid amicitie
nocet absentia. quo minus tecum
ubicunque sit amicus sedeat ambulet
colloquatur. vel iocosa vel seriosa
et quod plus forte non faceret absens
faciat. Nam si nil aliud videritis
nisi quod sit ante oculos et presentia
vos presencia delectaret. brevis
admodum visio et angusta delectatio
vestra foret. Amici absentis dulci
desiderio laboro. Et quia caris
plurimi estis laborare non dubitabis.
Accipe vero nec quod vulgi aures
vix capiat. dicam neque quam tenera
fastidientes presencia sit intendam
etiam amicorum sepe prius offendi, si
ut quos in valde dilexeris eorum
ne presencia vehementer optaveris
non amicos non sed fratres ac
filios quos forte sollicitudinibus sui
vel occupacionibus tuis obstrictos
esse non minus malis. in absencia
nil amarum nil quod purgat
desiderium quam dulce sit nec tu
quidam negabis. Dilecti absencia
me affligit. Est id fateor communis
mulierum atque amencium
ebrietas amancium quorum delectat
in sensibus ad Nichilomachum de his
poeta loquebatur ubi ait. Illum absens
absens audit que videt que sed si
ita est cur non amicus amicum
quoque absentem audiet et videbit
nisi forte purgatores ad singularis
visionis lascivie sit oculi quam
usitati. aut plus aliquid dignitatis
in sensu quam casto tribuendum amori
cui sunt honestos et volucres
cogitatus quos pro libito vagari
et esse ubi velint nulla distancia
nulla vis prohibet. Epistolari
quoque remedio consultum. quis
nescio an presencia ulla sit gracior
Fame quidem erat Marcus Cicero
cum ad Quintum ciceronem fratrem suum
proconsulatum Asie administrantem
scribens. cum tua inquit lego
te audire. cum ad te scribo tecum
loqui videor et mox eum ad gloriam
excellencia exhortatus efficacissime
~~ad~~ addicit in dictis factisque
suis omnibus fraterna sibi amo
finxisse presencia. Nescio an alterum
an ubi esset Epicurus dum
amicis scriberet. Sic fac inquit omnia
tamquam spectet epicurus. Certe
tamquam presencia erat. Annaeus dum
Lucillum in Sicilia degentem litteris
alloqueretur ut secum studeat secum
cenet secum ambulet hortatur
quod facere ille non posset nisi animo secum

et non oculorum nec aurium non
manuum nec pedum ministerio indiget
Oculi mei absente amico
merere requirunt   Non possum
negare quin oculis aliquid pabuli
detrahatur amico aut michi ymus
nec oculis tamen ut perdiri sed tamen vera
amicicia est Nonne et illud apud
unde poeta et legis et laudamus
Pallas Evander in pectus omnia sunt
oculis Et cicero ipse in epistola
mandat Balbum amicum suum ingallijs
ab stellae militante non solidum
animo habere sed et oculis ferre
dicit   Amicus abest mens
Interdum non cognoscitur nisi ab
presentia recepit. sic cunctis in rebus sic
amicicijs copia ingenium gustandum
hebetat penuria acuit Quod si magis
amorem intermissione amantibus
utilem dicat quibusdam in presencia
utilis est voluptas. cur non eadem utilis
sit amicitia. quorum in virtute iocunditas
tota est quam absencia nullo sentitur in
commodum cum utilibus prius sit Noli
ergo desiderio succumbere sed amicum
mente complectere que tibi nec disse-
ctus eripiet nec mora ipsa
Amici dulcis absencia amare
fero   Affer non et molliores pro
amicicia putans virtute consolida. amari-
tudo consulta licet quod defles absencia.
forsan in te maiorem tibi amicum
et amici presencia efficeret dulciorem

Capitulum

Grani naufragio iactatus
sum   Magis tu michi
memoras naufragium
grani aut feles quasi vo-
lens quinimo ut crebrius
velud sit Ibi est tempestas illa cupi-
dinum et affectuum seu ventorum repug-
nancia que nos tociens compiscere
spei quamvis velis gubernaculum dictis

Mentis excussa constancie quamvis anchoris
talis petitis per nos littorum flexus
per omnia maria circumvolvit Illud
est naufragium in quod te traxit Colle-
cupiditate navigacionis aut ipsum
mercatorem periculum navigandi magna
excepte sustuleris illa non inanes
solidum sed in scopulos et in mortem cogit
miseros statim ve omnibus qui sub
auspicijs in mare pereunt sub in
aurum peric. prius illos avaricie
demersit unda quam pelagi seva
est quidem sine paupertatis cupiditas
qui cum vult confestim vult mortis
sepe omnibus et illarum comites supplicius
ad breuis iterum via et
reddit. ea crebri premi naufragij causa est
Magno naufragio vexatus
Didicisti deum orare vota
sum facere et perdidisti multa quorum et
tamen metus fuit. tu tamen agnosce
causa metus fuit. tu tamen agnosce
sidem terre reditus non ipsum
deus luditur. audit ille sed fragilis
secundum naufragium passus sit
de naufragio non queritur nisi qui
evasit. gaude igitur salvus et
doctor transacti periculi Grata sunt
esse membra sic exdiuse fuisse
asperitatis amara recordatio Cumani
eis olim faces vidisse tritones
equoreus et motes spumeos
aquarum atque assurgentes fluctus
in nubila et pelagi monstra naticia
habes unde brumali nocte fabellas
horrificas ante focum narres atonitis
trepidula quamvis familia admiratione
suspendas. iam quod sit poetica
tempestas intelligis Et quale
credulis stupor fuit Iam noticia
certa est quia bene non metu mortis
non iactu mercium sis adeptus
Passus sum triste naufragium
Si prius cave ne secundum adeas
Si secundum ipse sitis est illud publij
mimographi improbe neptunum

Naufragium qui itidem naufragium faciat
Terribile naufragium vix evasi
Nescio quid tribulatus adeo sit in
aquis mori quam in terris quia quidem in
arbitrio moriendum est. Seu quid
optabilius fermiud cuibus esse qua
pistum possit aut enatasti. Cum
ne itidem fracto remo vita a late
debeas tabelle diste terrenum
al terram pati et celum potius
ambire qua pelagus etc.

Ca 7

Ex incendio vix abij
Olim ne igitur evasisse
fortune adiuriam
trahis quod Ciniquere
altypiade qui hostili
ex incendio non evasit quamquam ut
terrestribus providebis celestibus
quibus non obstet incendijs Romanus
nichil rex tulius hostilius et
romanus respondeat imperator
carus quorum primus rome in
regia alter in castris ad tigrim
amnem si columnibus historijs
est fides igne arsit et hereo
bonis meis omnibus amissis
nudus ex incendio evasi Dicuntur
pro hoc dicet seu bias ut sed
volunt seu stilbon ut alij Senera
qui tercia prima admonitum seu
reciptus quod nichil suorum bonorum
ex incendio efferret ut ceteri
bona inquit mea omnia mecum
porto. Inflare sue hoc alter
id dixerit sue id utrique quamvis
hee voces ex ore primi semper
auctoris clarius sonent. Certo
amisso auctori dicto virtus utique
nota est. heret namque precordijs
vera bona unioque nichil eripitur
possessori sed nec quidem morsus
in aliena enim sunt quo nec fortune
nec mortis dextra se porrigit
tu palinis et tolimnius perijsse

Tibi aliquid rerum doles quod sit tuis
fuisset Procul dubio terum hodie
salua esset cuiusquam et omnia cred.
ya bella non pereunt non cum
virtute nobilius nec per quid.
quod non igne consumitur sed purgatur
Magnum hunc conflavit ire
Cerulius nescio diminutum
igne consumit apud virgilium
Tili comas flamma corripiet
prima dubie spem salutis ob
Servio capud arsisse non poe
sed historicum regum omnium fuit
Constat hec flavius iliacis pro
romani imperij fundatores et
etiam incendio abijsse deum quod
ipsum inflama ignis assumpsisse
Mare loquuntur historie ut in
incerto meris corbibus inde
hic soleat esse leticie qui tibi
materia est doloris Domus
igne subito conflagravit mea
Templum diane olim arsit
ephesie quo nichil fecta illa
formosius viderunt. Arsit et
templum celi deos sacrum hiero
solimis. ipsis etiam qui illud
incendebant miserandum hostibus
Et etate hac lateranensis
arx illa religionis ac decoris
eximium orbis terre bis flam
exusta est Vides et apostoli ut
michi videtur ire celestis indicia
non mirabile fateor sed incendium
adeo eum ut minores taceam
expugnantium Numanciam et Corin
thias quam alias et sepe temptavit
roma et non nisi semel adultum
et carthagine semel et bis
troiam combussit. Ipse urbes
arsuram quam media ipsius credimus
tu in tua domum aliquid igne quod
celum ac terras arsurus est quereris
Ex incendio vix evasi Evasisti
igitur an id doles nisi evasisses

cluisses. ut aut vivis cunis cinez
les extinctio &c

Gravi negocio fatigor
Nulla sine difficultate
tibus gloria. nulla virtus
in excelso stetit. haut
facile adendum confragoso
sine durum est et strupen e iter
Nimio labore cotidior labor
rea e virtuti requies voluptatum
nil sine labore laudabile nil
excelso unde laudis cumulee fu
damentum labor Nulla re magis
ulixes quam labore cognoscitur quia
libet prudencia fugeretur si ociosa
lignota esset. labor comu
sisset lignota esset. labor comm
lelius duces scipiades et camillio
labor hanibale labor Iulium ce
sarem illustravit. labor katho(n)i
labor mario famam dedit papirium
cursore et posteriorum nigrum miliciam
laboriosa claros fecit ut plures ut
poetas sileam quorum vita omnis
quid nisi karus et delectabilis labor
e Quid de artificibus dicam quibus
ipsa qualiscumque gloria quo studio
comparanda sit nosti a quibus industria
et antiluciana vigilia proximi
demum hoc quoque solitum demostene
accepimus quod perfecto non magis hominibus
esse pro magna tractatibus hominum iniuria
quoque sic animos acuunt atque excitant
Inde omne genus hominum pro curre
ubi fame ingenio et plurimum e laboris
et alius virtuti amatoribus amandus
e labor sine quo ad ea quam amat
et quam cupimus gloriam pervenire
prohas non e labore exerceo quoniam
Nam perfecit magnus labor
nisi sit ingens Nam et ipsa quod labor
plerumque gloria. nisi sit precium nec
magna videbitur Nimiis crebris
exigitur laboribus Animum et parum
pravitate paciencia accipitur

Ignavo labor omnis e minus
nullus industrio Multi me
terreant labores Non te terreant
si vir es sed acuunt et exercent
Quis aut nosse quod inter labores ac
delicias interest Sardanapalum
confer cum Alcide Sergium oratam
cum Attilio regulo Scipionem cum
ginario labor me iugis extenuat
Multis premedio labor fuit
et quos quies perdit defecavit
detersit quod Nam ut rubigine illud aios
constat. et orientibus viciis obstare
et eradicata compelle demum iter
pristine virtutis et fecit exemplaribus
causas hic labor scriptoribus pro
hic paupertas optabilis corporum
molestie quam medetur modestiis
gravior Durus e labor Durum
virtus durus labor mollis voluptas
mollis terra Similia sibi cohabitant
inter adversa disforum e Nimium
laboriosa pars e mea Queraris
te ingratum accipis Nestis ut nate
media diu dicate deo virgines
stratis surgunt alget vigilant et
divinis obsequiis exercentur ille
adulter suis interim confovetur ille
tebris dum pro defendenda patria
miles in castris. pangenda dux
in tabernaculo. formanda studiosus
inter libros excubat. leno in fornicis
inter suas acies in quae suis tento
viis coquiescit Quibus vos sit
melius diffinire nemo qui nesciat
modicum ingenium sit prudentis hesitat
Urgeor labore acerrimo
~~labore~~
bene spera causa tibi laboris
honesta sit. honestus e labor
quo se bonis claris ascribat
nominibus Dimes quidem quod ad gloriam
nititur laboriosus atque arduus
tramites agit Indignatura devexa
et facilis via e demum quos vis nascitur

Ad laborē nascitur nec regū
filios excipio labor et virtutis
vite actes sūt nō ociū et voluptas
quibus qui se applicat hic demum
anatura hominis degenerat Alter in
pecude se transformat. Gravi
ateror labore. Idē sedētibus
gravis labor qui incitātibus levis
est. Supera nos forti animo et assurge
puti q3 molestie sue confer
cultos quidē labor extulit multos
industria. sopor nullū et Capitulū

Durū iter pedibus meis
ago. Quid tu igitur
alienis malles. atq3
neq3 alienis manibus
operari neq3 alienis oculis
vide neq3 alienis auribus neq3
alieno palati degustare neq3
alienis naribus vellis olfacere
Quid hoc vitiū singulare esse ut
tuis pedibus delectet ambulare
alienis. Pedes eo. Num eo
i hunc mundū intrasti eques an ex-
ibis q p mundū ire nisi eques
doles. Et ppinquius hunc et ois
simulior. qua simplex int utrumq3
sit media et i brevi cursi spatia
pprijs oblinis terminoz. nec
vide certe nec equo pegitis me-
ministis. Iter longū cogor pedes
agē. Cogi quidē durū fateor
cogi aut volens neq3 indignacio et
dolor necessitatis pondus exagerat
paciencia et consensu cum fortune
cuspis obtundit. Vis nō cogi
fac sponte q cogeris vis ut it
longū breve fiat volens
Equitare velle pedes ambulo.
Num p̄mie parū ē vim obqdam
pede ea opo nescis qua diu tibi
fortuna concessit nature munere
oblivisci q multi faciunt. qui vilis
atq3 intractabilis et caduci equi

fiducia dedisti pedibus su
ire quibus queso h aliud quam
diviti civitas pedagra hoc e
pedes inutiles equos multos
Longū iter pedes ito. Ibis
libito nemo te transvehet nemo
morabitur nemo traducet nemo
deiciet nemo aget i precipites. Vix
tibi labor vie. Durū opus ire
nil tibi pnis cū vectore negoti
nō cogeris eni equum frenare
nō pungere nō adaquare nō
substernere nō circumducere nō fr
nō pascere nō aut tergū virg
aut arete pedis ungula
tractare digitis anxpites cla
a nocturnos subditus atten
conturpis et pulpiis excitari
trepidus semp q3 sollicitus a
belua pvigil cū viciniis ag
salte nocturnis quiescet. Tandem q
equitas nocti certo labore
pedibus iter longū ago.
Calceatus forsitan haud
pres nudis pedibus deserta l
strahant. intereq3 dei omnipot
apli mundi climata circuiba-
hic ad oriente ille ad occidente
hic ad arthon ille ad meridia
navigantes interdū raro idq
neq3 aliter qua cogente loco
sti. Sed quē prior equite legi
preter unū ex omnibus iohan
neq3 id amplius quā scilicet id q3 p
exiguo vie spacio. dit q clemē
scripsit et ecclesiastica hic histo
ad recuperandā perditi adolescenti
animā pia illud festinacio purge
quo aut equitaret quorum du
pedes ibat vir apostolicus semel
quidē ille mox itinere lassescens
ascendit. Certe si sanctitate successi
hec exempla te pregravant.

sunt romane legiones que orbe
terrarum subegere magna ex parte
pedestres fuisse nosti? Quinimo
non solum se atque arma sub pedibus
ipsi portabat sed militum pane
ac viaticum dierum vallum quoque in finibus
hostium castra in dies circumsepta
noctibus ab insultibus tegerent. Vir
elegantis Cicero in quodam loco
de militibus romanis agens cum
fortissimis viris ceteris gentium
arma non impedimentum sed quasi
vestimentum esse dixisset. Hoc primum
illis dedit ut dicat romanis solis
arma non ut veste esse sed ut hu//
meros ac lacertos. Sed tu cum
quas dicebam militares sarcinas
abiecisset tu demum videri sibi esse
vestitos ut quis modernis hominis
consuetudine labi possit. Militum
appellacione pedites accipi eosque
ab equitibus communis utrique militem
hoc eterni nomine solitos multis
romane historie locis advertere
inde tibi magnum levamen ac
solacium laboris horum recordacio
prestare potest. Non iterum tuum ac
vacuo sed duro licet tuto tamen
calle agenti sed armato eciam
et horrido et periculoso tramite
peditanti siquidem nichil ad tolle//
rancia afferunt verum efficacius
qua cogitabere eadem illustres fortibus
animis fuisse progressos. Pudet enim ge//
neroso spiritus eos posse viam quos
imitabiles potuerit. Alia cogitacio
non in laboribus modo qui difficiles
sed in illis quoque qui miserrimi videntur
cruciatibus doloribus quoque corporeis
maxime demum in ipsa morte proficit
Longum ago durum quoque iter pedibus
mestus ago. Nichil eque durum
iter lenit mestum quoque animum serenat
ut nobiles ac docti viri pectus

Inculcet vias quoque omnes comitatum
nescimus huius sit grata societas cum
lecti et eloquentis accesserit non
tum leve iter sed et breve videbitur
Multos iocunda confabulacio sic
affecit ut et vie duricie non
sentiret et de brevitate longi
licet itineris quererentur. Neque immerito
sed veritas esse sic crederet. Est
et illud enim vulgi minimos publii
notissimum comes facundus in via
pro vehiculo est xx Capitulum

Sterilitate premor annua
Iam tibi fertilitas grata
erit optime res suis contrariis
collacione cognoscitur
Senescit ager in dies peius ¶
Non te ager fallit sed ipsi vos
cupiditas et anni aucta vobis
adventum successura promittitis implentes
vero digno iudicio quibus ipsa rerum
peteret natura quod si semper unus sinat
ausa profunda sed avaricie orbe
promptuario quoque fragine cum nichil
e satis repletum liquerit implens
urbis et avara atque invidiosa
videbitur. Non sic hec aut iuste
nec modeste spes sed immoderata
fervencia desideria ex quibus fugitiva
eventura quod cupitis sit quod deest dampnum
dicitis. Tuus ager more suum
tenuit et tu tuum tenes. Terre
et enim ubertas ac sterilitas alterna
sed cupiditas vestra perpetua est vos
quoque iniquissimi omnium interpretes cum
illa grate ac sobrie hanc paciencius
ac fortius ferre debueritis illam
contempnitis hanc defletis. Illa
timidos facit hec querulos
Ager meliora pollicitus me fefellit
Terra bonus ac tristis celi
votis ac precibus fatigans veterum
prius oportunitas ymbrium

Berniuy decor agri spes pusius
ibernus luti veris estiui splis
maturitas autupnalis omia
cupidos i spem trahut ut arete
scripa flama omis icendit ut
haue puluere flatus ois ipellit
sic auaru aiai lucru oe suspedit
atqz erigit aiam qz no vel ins
sed ut reimus spei iactura ssedit
lac deiat sed frenate miseri motu
rconditas i finita cocupiscencia co
hercete et spem credula illa tadem
delusam crebris sbus castigate cor
ut celu tra qz respiciat No
alunde fertilitas qua adeo est
illud mortales age finite et videte
q agitis et laudate finite opifice
operari et vniq attisiq perito
homi exhibenda reuerenciam no
egetis deo pudeat terra vasculo
celeste vigilii argue Sed soli
illi voce atqz aio gras agite
cum necessitatu costius drat
nec cupiditatu ne sinus q illis
puerit hijs oderit vtrobiqz mi
sericors vtrobiqz tribulis con
silijs sup filios hom ut de illo
scriptu Operate iam tande
no i agres vros sed in deo et
facite bonitate et ihabitate
tra et pascemi i diuicijs eius
delectami i deo et dabit vobis
peticiones vras cordis vri que
ubi reperitis i duo delectari
auare esse no potuerut nec i
iuste vellate deo viam vram
et spate i eo et ipse faciet Iactate
sup dnm curam vram et ipe vos
enutriet qui celesti manu editi
no nisi terra cogitatis terram qz
diligitis Nolite haz sacras
ut spletis frue nolite aucturis
pluuiaqz et tepestates idoneas
aucupari Nolite i tra spem here

Sed i illo q respicit terra et fa
cam et facit ea tremere q de
petra duriss fontes liquidos
eliciat qui te deniqz a flagello
tuo salli passus e ut i eo spem
ponere q no fallit Consultu
solita de copia demptu e qs
mo subduxitis q plus equo
ut lederent alii predetes
ut sequitas dabut modeste
sfilliniqz sat e Sed maticia luc
crescit eo qz fit pauper quo
plus sit magna viciou genitr
magna nutrix atqz ortatrix
e copia pate malis tuis de mi
alius quo mag copie mag est
i potestie mag qz libidinis Hic
q feret tui vrris diuicia apud
multos beneficiu ac largitas
habetis Cui qz ipe si asueuis
copie vbertate hac et copia
indicaces tui i indica rex semp
cosuetudo prudicat tanta qz
vlij sit nasp mirn si spata sisti
diut qui sup vacuis asueuer
qua nulla maior prella mode
stie e Sterilitas vigz i solita
Sepe quide fortiores viros
sterilior plaga fecit fertilior
molliores neqz fecit mo sed
facit atqz alibi natos diutat
a mollit Sic mollimt gallos
pimu post romanu a sed Alex
andru babilon hanibalem
capua contra vos romana idole
durauit et totis i more armit
illa aratus et scopulosa pars
liguru Te que copia molliebat
duret copia sobrietate te donat
ager tuus Et q liber vberes
nequiuie glebe faciet aridule
Nemo despiciendus nge distuplic
utiles diste bn viue diste lx spuer

91

dista ut nolens diste denique
et indignans etc. J. iii

Villicum insolente pacior
insolente tulet et no
sive bene rem agit
villicus malus e
michi Sed alio fer equa-
nimis villicus no pessimus domus
villicum egre fero Molle
e delicati qui ferrei egrius duriacis
rusticorum epitetum est duris cum
bobus cum stiva et vomere cum ligo-
nibus et rastris dura denique
cum tellure luctatur quidem ipse et
duri sunt Si nil aliud quam durus
est villicus Rusticum in-
somnis e villicus Molest quod
potuimus ferre nequeo Ut quod
ut feras villicum ut ipse villicus
sit oportet ut ceteri cum eligen-
sit oportet ut inculta tuus elige-
ris oportet ut inculta tuus elige-
dura sunt omnia Rusticus in-
tractabilis indigestus est michi
Nil horum in premeditatum tibi
esse debuerat uxor ut terra thuisti
colendas valos perfugire sterilis
et villici festidia debuisti dixi
et villici festadia debuisti diri
cum vivere gloriaeris excultu
rusticos ultios homines vixis abeunte
insticiam reliquisti Si usque geng
sitaciam vonisset cop illo puto
ultimos reptum ita quos sequebatur
perfregerit malorum quam omnium pessi-
facti sunt Asperum villicus
e michi Ubi veritas dixit quod terra
homini spinas et tribulos germinaret
sibi intelligendum fuit et rusticos
tribulos cunctis asperiores
Villicus e michi nequissimus Sunt
villici nequissimam tollerare quod iste
aut fama perditi apultacem villicum
no pderit ad unum modum omnes
fervidae facti sunt nisi quod ille peior
e ultimus Villicus fur e michi
dixisti tandem quod dicturum presolabat
Ita eum furtis additi sunt ut eis

Aliquis sit dulcius id modicum
per fruentes qua quisque ex iusto labore
pervenit et hoc ipsum tum e ferendum
hec querei debet unus qui ubique
e comune perfecto aut et si poeta
rusticos ultios a iusticia dece-
dentes faciat ubi hic dixi apud
nos tum homines primi hunc
seme geniti et agricola fuisse
et scicidam ut fuisse semper
pessimi videatur ut quod id tolis
ad miseris fures villici culpa
vus perditum et desertum est
hoc cottidie multis clarioribus
anaxagore accidit et archite
tarento doluit neminem graudinit
utereque

Capitulum

Ut modicam quod superest
a furibus vix defendo
Hic te villicus tuus
pacietur mali hunc mig-
rant qua in urbibus
exhibes Me fures infestant
Contra hoc malum liber queret
agitur supliciis opus e Interi
custodia pestat vigilanti Sed qui
nichil custodiunt et accusant
fures cum vetus sit verbum occasio
fure facit Licet meum fures
bespdet Claude hostium adde
seram aperi oculos atque itede
si negligis temetipsum culpa tota
sit clientis obsunt illi instinus
fenut quibus icos sunt domus ptes
sunt quedam pestis sub meridie et
sub arthon Et ideo apud scitas
ut scriptum vides ullum scelus
furtum gravius Et sequitur raro
quem cum nisi plures superesset si
fures licet turbe fures in
subtrahunt res meas Quas
fieri valuit nec turvetas puta
ergo negligentiam tuam plecti retro

Quarum custodia sicut precio caret
utilia non desistit et gratis
amicis molestissimi fures sunt
Importunum placere gestientium
nec optimo homini ulli odiosi
non minus ut pestiles sed ut viles
sunt cum habere non aliud quam summa
animi vilitate aliquid ad hoc tanti
haud immerito igitur Aurelius
Alexander princeps iuvenis
sed bonus tanto furum odio
flagravit ut de illo scribat
Elius Lampridius si quem talem
vidisset paratum digitum habuisse
ut ei oculum erueret tanti quoque
eum stomachi fuisse in furtorum
conscios laborantes ut si eos
casu aliquando videret commotione animi
quam tolleret evomeret toto vultu
inardescente ita ut nichil loqui
posset Nobilis profecto indignatio
generosi animi Verum ignavis furum
feditas quod viro forti et sublimi
subito nauseam extorqueret
Cuius unus tamen insidia ex sui veteratis
aliquando furti reus ambiciose tamen
favore quorundam amicorum regum
ad miliciam aspirasset et statim
in furtu deprehensus esset vix
cum illi vicio assueti dedissent
unique sicut asserunt alexander a
regibus qui illud interrogaverat quod
apud eos paterentur fures cumque
illi respondissent cruce illico
eum de illorum sententia cruci fixit
furtis infestor Contra furta
bona est vigilancia atque custodia
sed optima est paupertas quam diu
aliquid erit quod furibus dulce sit eorum
vel manus certe vel oculos non
evades vis fures non metuere
pauper esto etc. Capitulum

A predonibus spoliatus
sum Rufinus civili
lege nisi fallor scriptum
est quod nullus sit improbior
quam qui vi rapit Sunt
tamen clandestini fures me iudice
viliores illi cum fraude agunt
hii autem vi Et ideo sentencia
Ciceronis illi vulpeculis hii
leonibus similantur Vide quod
fures rebus spoliat igitur quoque
suspiciones At predonibus spoliasse
vere satis est suspicionibus non relinquit
locum Predones vidi qui me
nudum reliquerunt Incidit in
predones cesar a quibus non spoliatus
tantum sed captus magno se tandem
precio redemit futurus terrarum
dominus communis sicut dampnum solacia
ultro mors secuta prebuit non
exiguum levamen iniuriarum Incidit
in manus hostium hostilius regulus
totiens iam victor qui magnum
cum imperio nostro dampnum atque dispen-
dium eius inauditi supplicii se-
meruit Incidit in hostes quoque
Valerianus imperator qui cum multo
cum imperii dedecore fedo senili
servicio consenuit Tu nichil
ultra quam spoliatus es et fortune
tue et predonibus gratiam nosce quod
tibi libertatem vitamque reliquerunt
Non est omnino aliud beneficium la-
tronum quam quod cicero ait in philippicis
ut commemorare possint se hiis
vitam dedisse quibus non ademerunt
Confer tu igitur sortem tuam communem
tibi cum magnis hiis atque aliis
claris viris et si compararetur
facilem certe atque optandam nec
feliciorem velis esse hiis quam sunt
felicissimi etc. Capitulum

A circumscriptoribus sum
deceptus Miraris
miraret ego si inter
homines conversando
illesus evaderes Cuius
homo enim hominem non decipit fides
exulat regnat fraus · hoc ne tu
nomine pendis Non tanto studio
nec tot laqueis venatores aut
aucupes feras aut volucres captant
Circumveniunt homines alios et
simpliciores Ceruos si vnquam vidi
fuit nostra etate veterissimus hom
fraude digito frandem magistri
et ille prudentior indicatur qui
peritior est fallendi Vix nemo igitur
non decipi aut more aut fuge homi
expertia ~~Certa domus est inesti~~
dolo malo circumventus sum
Si timuisses deceptus forte tam
non fuisses Et ne cogita an tuque
aliquando fefelleris Certis vero omnes
aliqui ad fallendum pati feres aut facilius
ab altero tibi fieri alteri quod feceris
Sed vos et quod facitis aliis non sentitis
et que ab aliis fiunt vobis pati
non potestis Verum omnium iniquissimi
indices Doleo amici dampnum
tuli Erras ut in multis nullus
in amicicia dolus est sed hoc certe
vulgo erratis amicos creditis qui
non sunt Amicicia quam verum testi
mabile atque sanctissimam facilius pro
batis experimento nisi adeo verum
vilium curiosi levi conversatione
aut brevi confabulatione queritis
amicum nec certius queritis quam
perditis si tamen quod non habetis perdi
potest postea alius amicus vos deceptos
dicitis et hanc infamiam amicicie
innititis inrogare Dolo dampnum fortunis
sum Multis profuit falli cautiores
in reliquis quidam prius rei dampno
maxima vero pericula declinaverunt
Circumscriptor iniquissimus me
senectute Nimis tum exercuit atque
excitavit ingenium docuit non videri
nisi expertis et probate fidei Cumulare
exempla quibus crudis tum plures
nisi essent innumerabilia que enim vincis
non decipitur Cuiusque mali moribus
accidit nimis est quam quod hoc patitur
ab homine Et quod sequi ruina
non possibile nec necesse est hoc
carum qualiter fratrisque sunt dolo
malo quondam apud hos circumscriptus
habet tu carius quo solum gaudet
eques romanus ab extraneo et
vincte deceptus cum augustus
cesar imperator romanus a romano
cive moriente delusus sit nota
res est ut magis quidem cum ipsius
augusti beneficio altissimus militie
gradum ad primos honores atque
opes ascenderat · semper publice
solitus se illud unum heredem
habiturum ei quod bona sua relicturum
agno omnia percepisset Vespis
cum pridie quam obiret eidem
affirmasset Augusto fraudulentum
suum emisit · tande nulla cesarei
nominis nec tenui nominis testa
mento habita dignus vero cuius
cadaver unco Tiberi traheretur
qui dominum ac benefactorem suum
fallere nec morte dedisset etc

Carcere claudor indignus
Melior est carcer indignus
quam libertas indigna
Multo quam facinus vincto
pro iusticia mala pati quam pro scelus
bonis affluere Cuius mala illa
dici debeant neque hec bona sed
loquor ut vulgus quod dolorem malum
ignus voluptatem summum bonum
esse indicat Carcere clausus sum
Nemo non carcere clauditur a
quis inde digreditur nisi animi
moritur vetus hec tua omnium quam fortis est

Unde ipse unde nosce igitur querele
ita enim sancito ex quo die natus es
et antequam nascereris carcere atque
vincula missus te illius imperio
cui omnis celi ambitus exigua
domus est. Et si quis suum credis poete
tenebrosum utique carcere et tenu
illius carceris exitum si feliciter cupis
huius angustias non horrebis.
Sanct nec supplicia nec mortem
nec humani aliquid ad quorum patienciam
et contemptum nisi his spiritus armatus
qui est animus ignavus fortuna
calle graditur incipit. Carcere
claudor atque angusto. Nullus
carcer turpior nullus angustior
quam iste corporeus quousque adeo
solum times. Carcere detineor
importuno. Multos periculis constanti
atque hostium manibus carcer eripuit
multis limen carceris pro clipeo
fuit et quod dicasse perficeat exisse
nocuit ut exitum admonitum quod
horruerat utile quod optaret miserum
faterentur. Carceri mancipatus
sum. Quid scis an fortasse non
carcer sed ut dicitur custodia sit
quotiens vinculis explicatis hospes
innocens suis hoste preciosior paupertas
evasit quotiens evasisse penituit
et carcere que diuturnum queri
ceperant non fuisse perpetuum questi
sunt. Vidimus e carcere quosdam laude
habitos mox inde digressos tenue
ac difficilem vitam mesto fine
clausisse quam miseram in carcere
vita degerant. Quidam libros in carcere
texuerunt tu querelas texis inutiles.
Quidam litteras in carcere didicerunt
tu patienciam dediscis. Carcerali
custodia vinctus teneor. Plerique
carceribus alii speluncis alii se
murorum angustiis incluserunt clausere
spontaneum vel dei amore vel
mundi odio vulgi quoque fastidio elegerunt
tu si speramus non es. Huiusque carceris

finem cupis expecta aut te huic
homini eripiet aut mors que clavis
altera carceris est. Unus quidem
strictus exitus multi sunt. Illum
misericordia aliud vis eripuit alium
violencia sua alium custodum negligencia
evasit alius precio aliqui ingenio et
ut subterraneis cuniculis ut per
tenebras amice noctis elapsus
est. Quibusdam patrum memoria
terre motus et ruine carceris
viam fecit. Illud postremum quos
nichil eripuit mors absolvit.
Nec unus variis evadendi eventus
Marium contemplatum carcer dedit.
Illud cesare piratarum custodia
primum misit ad ipsum hac etate
quidam de limine carceris ad
divinum transiens et cathedram sibi
excussam videre alios deinde re-
pulit et sorcite multos quoque alios
ne tam carcer extinxit ut visus
qua carceris claritas suis eripuit.
Et summa quos carcer ad insigne
gloriam, alios ad eximiam fortunam
ad regnum alios multos ad celum
misit, ad sepulcrum omnes, illum
cepit qui non reddet etc. Capitulum

Iniuste torqueor. Quid ne
dices si iuste. Nullum nempe
tormentum conscientia maius est
illa internum hec externa de-
spicito intra te est consolator
tuus. Torqueor preter indigne.
Tortoris misereris tui ille
te gravius torquetur. Communis enim
mundus obstrepat. Quam mali
est pati iniuriam quam inferre.
Torqueor. Novum mali veteris
lamentum. Michi enim tu ante caltor-
quebaris inter tormenta vixisti inter
tormenta morituros. Quid hic novi
accidit. Mutatur tormentorum species
tormenta non desunt. Secunde totum

Tempus etatis qua sine tormentis
dierum egeris recordare aliquid falsis
forsan gaudiis ad umbram respicies
veris aut plena tormentis quibus
sine atrocitatibus existimes nullam vite
partem vacuam fatebere. Unde non
inmerito quidam vel omnis vita supplicium
visa est. Sed vos nichil magis quam
que visibile voces tangunt. Heret
quidem aurium vestibulo mentis
claustra non subeunt. Hic ad omnes
corporis offensiuncula ingemiscitis
animi interim mortiferum quam supplicium non
sentitis. Illic impacientes hic ebetes
In eculeum levior. Quid refert in eculeum
an in lectulum torquendus ascenderis
te carnificis magis premet an sive
febris sive podagra sive uxor sive
filius sive amica sive dominice
sive paupertas sive infinita cupiditas
sive spes anxiosa. Sive terror quolibet
peiorum metus. Vix quem mortalium
status vix illud invenies non eculeo
pendentem. Sed tu mille sub eculei
nisi ligneum non timetis. Torqueor
Adest innocencia in tormentis aut
iusticia teipsum consolare. Nam si iniuste
torqueris gaudendum est experimentum
tibi constat aliis et fulgor quidam
tue virtutis accessit attrectati
ac sublati fragrancior ac nocior
fama est. Ut bene redoleat terenda
aromata et pulcherrima rerum ne
lateat attollenda. Sin iuste pateris
acquiesce remediis et concrete
sordes flammis aut asperitatibus
eluuntur et magni mali medicina
tristior sit oportet. Que morborum
tedet amara non respuat que
scelerum penitet supplicia non horreat
In eculeum tollor. Si in eculeis
unde ex alto sencias alienam
despicies. Ut si melius a terra
dispulsus ipse tum clarius aspicias
crimine quo premissis doles non
doleas plecti. Torqueor
Aut temptatur virtus aut punitur
vicium. alterum sepe utile alterum semper
expediens. Bona exercitacio iusti
est, pessima nocentis impunitas.
Torqueor. Disce iter ad pacienciam
et ad mortem etc. Capitulum

Iniusto iudicio dampnatus pro
vehemens indignans aut paveo.
voce testium dampnatus vel populi
vocibus aut tacito iudicio qui
te melius consciencia ipse tua quam
optimum. Quid sentencia absconditus
sequitur ad tribunal eterni iusti iudicis
salvare solet opera iudicata rescindere
Iniuste iudicatus. Iusticia iniustos etc.
Dampnatus quod est optabilior est melius bona
consciencia fortuna quibus illa laboribus
quam deliciis affluat. Plus dicam
tanto est melius iuste eciam dampnari
quam iniuste absolvi quanto est peius
impunitum quam punitum crimen in hoc
enim scelere iuncta iusticia est malo
quidem malo bonum ingens in illo
autem scelus et impunitas que nescio
an scelere ipso peior sit una tamen
et iusticie hostis et ultrix vadit
et scelerum. Iudicio dampnatus iniusto
Agens in solido fundata et bene
nisi consciencia humeros sibi tam pugna-
biles supponat ne quilibet dampni
infamie supplicii molem facile tollat
et viribus suis et nullo maxime
celeste ope consistet. Erunt preterea
quorum se paribus solet recreare
haut penitendi comites. Rome siquidem
Camillus, Achivis Salvator, Athe-
niensis Aristides atque Miltiades
multi quam alii inter quos quidem quod
miremini Cicero et Socrates. Plute
horum alicui an Publio Clodio scelerum
fiet malis. Atque horum quisque civis
optimus et in sua urbe clarissimus
perversis iudiciis dampnatus et vel in
exilium vel in carcerem vel in mortem
actus. Ille vero scelestissimus et inter
multa flagicia notissimi quoque
convictus adulterii violatarum
que religionum corcordibus suis iudicum

Sententijs absolutus est quisquam
adeo scelestus iudicetur in seculo conservate
qui non illius absolutoris conscientia
hostis sui dampnatorem atque exilium
ante probat. Sed humana scelerata
convincia sunt alcius aspicientibus vi-
debis pressum hoc iudicio celi
rege familiam que eius electissimam
tanti vestigijs habente duces
et qui hinc postea secuti sunt
tanta innocencia tantis cum virtutibus
in hos ipsos iudiciarijs turbinis
vorsibus ac scopulos incidisse
Hoc iudicio offendor. Est qui
te vindicet is qui facit iudicium
iniuriam pacientibus. quique ait mea
est vlcio ego retribuam eis in tempore
et ubi non cogitas ipso iudicans
qui testis in pectore magnus inhabitat
vltores. Nullus belue morsus
est atrior quam conscientie. Iniusto
iudicio lesus sum. Illatis in-
iurijs bene vti ars non vltima
est. quia instructo sepe profuit in-
iquitas aliena, tu sua cuique con-
noceat presertim nunquam. Innocens
dampnatus sum. Expectas ut
plus iuste vetrum videat quam nec
tu nec in alio vnquam vidit. Magnum
hec innocencie argumentum sunt
innocentibus condempnari. Ipsius
meritum me condempnat. Unde
excole non meritum sed multa et
magna promerita camillum de quo
ne loquebar et linum ipsum denique
scipionem affricanum alios que cor-
nelias illos viros iniustis iudicijs
agitatos ad voluntarium coegit
exilium. Est a rege innocens con-
dempnator. Et regum plerumque
sententie non iusticie sed vindicte
sunt. quisquis liberius verbum contra
licencias regias emiserit cuique
in interitu libertatis frons ob-
ductior sunt. is lese regie erit
maiestatis. Sed condempnator
auditibus. Iniquo iudice nullus
venenosius est malum serpente
lesus secundum dolet spumeis non
convincis. fecit enim serpens quod suum
erat, quilibet non quod placitum patienti.
Certe iudices erunt qui eos etiam
de quibus dixi scelerate condempnauerunt
Claudium absoluerunt quorum utrum
esset iniquius dubitari potest. Unde
in populis aut sub regibus atque iudicibus
degenti propterea animo esse debet
apparata quibus et iniusta pacienda
sustineat non deflenda tu veneris

Exilio pellor iniusto
Quid tu igitur iniustis pelli
malles exilio. Neu ipse
quam admiratur cumulum animis
indigno trahitur. Hec enim iusti
exilii solacium comite iusticiam
que iniustos cives deserens te
secuta tecum exulat. Iniusto ex-
ilio pulsus sum. Quis te expulit
an tirannus an populus an hostis
an tempe. Nam si rex haut iniustum
exilium est. aut ipse non iustus
atque ita neque quidem. Si tirannus
ab illo te pulsum gaude sub quo
boni exulant, fures imperant. Simplicibus
moribus ille utitur suis. bonos
odit. et is quoque multo tempus tirannus
nunquam sui similem repulisset. Non
te igitur patria sed malorum cetibus
arcet. neque in exilium sed in parte
bonorum civium cogi putes. Sit si
hostis agnosce iniurie levitate
non hostilitate usum qui omnia cum posset
praz abstulit spem reliquit.
Sin tu ipse mores ipsi posuis ad
tirannum abitum elegisti non modo ne
doleas sed etiam glorie vertere
patrie pertulisse non tu flebile sed

Sed honesto et prestis invidioso
bonis atque optabile non ea exilii
sed absencie causa licet. Sponte
pithagoras samon liquit athenas
solon romam scipio. Exilio clari
natis sunt consultos exilium ho
nestavit multos acrior aliqua
fortune vis atque iniuria notores
reddidit et illustres. quod te vetat
illis inseri qui quasi ignem de
silice claram famam collisionibus
traxere. In exilium agor. Habes
in historiis magnos huius rei socios
quorum speciosissimus comitatus non
sensum modo doloris minuat sed
dulcedinem afferat. Non minor
exilio camillus fuit quam fuisset
romae consul tunc consul exul
qui victorias ac triumphos non
iusticia minus quam felicitate co
piosos in capitolium duxit. Mox
hinc pulsus percepta iniuria
ingratae salute patriae rependit.
Non facile alium tam clarum exulis
exemplum fateor. Sed et rutilius
et metellus tam nichil exilio
facti sunt ut rutilius revocatus
ab illo cum multis non pareat ca
pitale erat exilium. amplexus
reditum contempsit sic ne ulla in
parte senatum in presulis quod lex legibus
patriae obstaret sic ne forte iterum
exul fieri posset. At metellus
eodem quo in exilium profectus erat
vultu atque animo remeavit. His
marcellus accedat hic ultimus
qui in belli civilis tempus incidit
neppe non solita nec constanciam
honestatem quam catonis studium non
amisit sed strinxit arcius et pu
blicis liber curis uni excolendo
animo tam ardenter incubuit ut
ad scolas missas honestissimas
non exilium videretur quod quis [illegible]

Conspectius opum splendor et
literarum copia maiorem facit non exilii
modo sed carceris dulce solacium.
Exilium pacior. Exilium breve
cito te patrie tue reddet longum
vel alia tibi patriam dabit. Unde
exulet qui te exulem volunt de
cipient ita ne si ad naturam rerum
non ad opiniones hominum aspices.
Valde enim angustus est animus
qui se sit ad unum angulum applicat
ut quicquid extra sit exilium putat. Esto
abest exilii deplorator ab illa
animi magnitudine cui totus orbis
carcer exiguus videtur. Interrogatus
socrates cuias esset mundanum inquit
se vel secundum vere respondit. Athe
niensem se alius respondisset.
Socrati autem patria hominum mundus erat
non hic solum quem vulgus mundum dicit
cum pars ultima mundi sit. Sed celum
ipsum quod hac verius appellare
comprehenditur. Illi patrie destinati
estis ad quam si suspirat animus quolibet
se terrarum peregrinum atque exulem
se noverit. Nam quis patriam vocat
ubi non habitat nisi ad breve
tempus. Illa vero unica patria dicenda
est ubi quisque perpetuo securus atque
tranquillus deget. Omne hoc iter is
tuto ait irrita inquisito ut sic aut
lex est data mortalibus ac prescripti
fines dum hic vivitur terra omnis
patria nostra. intra quam qui se exulem
facit non tam rei quam animi vicio
laborat. Non habemus hic manentem
civitatem dicit paulus. Omne solum
forti patria est inquit naso. Omne
homini natale solum ait statius.
In his te vocibus armatum velim quibus
ubique vivis et nunc usque nunc semper
in patria tua sis. In exilium iubeor.
Sponte peregrinatio est non
exilium et memento quibus exitum

Cumbusq; ad reditu perilio fue
sit quibus missq; penus q; in
pria sua sit Iuexilium coget
Cupiedo q cogeris efficaces ne
cogaris Quie violentum patiencia
vincitur et desinit esse violentu
q volenti sit Ire exilium est
necesse Tu fac volens q nol
nolens faceres fac letus omnia
neq metus pacians ita omnez
vim necessitatis omne tedium
molestia distruxeris Sed vos
impossibilia cupitis necessaria
fugitis vtrumq; ne q; Inexilium
eo Huius forsan inrequie sub
aptentu sic miserie va felicitas
Jam salte abiuidia tutus eris
Opera inuicta q; securitate cu
Gloria arripe tutis et honestis
latebris nichil e dulcius et ce
lsijs coferri pnt vrbium platee
pellor expatria Impulso te
pessimis optimis ipe neq; te
pria sed prius te idigna rebus
pba Senciat illa q pdidit tu
nichil pdidisse te senciatis mali
cives tui tedio plus q; putibus
odio ac suspicione careat boni
aut amore absentis ac desiderio
tenearitur sequatur q; scabibatz
amis abeunte illi si solos linqui
doleant tu te comitatu gaudeas
pfecisti neq; itergu respiciatis q
te repiut abesse ne deum q
ate fiei debuit ab alio factu
egre feras debuisti trede cum
iudicie ut q; illo fugeris vlto exilium
ire Huius ergo cosilij dux erant
nec exempli duces deerant
clarissimi Ita primis tres magnos
stipidtes id fecisse noueas tamq;
pueneant ut prius pria pmaia q
nil clarius habebat expoliata
idigna quoq; cineribus desertor

Cumida ipse famoso dignam
epigramate idicaret Romana
sit imortali necessaria q tibi
infamia p que ois historie fide
ignota esse nō poterat Affricanu
nasica lentulus Vitta exilium
huius expimentu tui videtis
que te exilio pbeas si fructibus
Sentul verus si cosistis exilio clarg
ut multi olim qui iuicti et fulgio
paupertate cesserunt ut sequentibus
vetitum iter ostenderent Quie tirano
seruire sue plus fure sue hoster
ac fortuna freme pelli potes
capi cedi premi vinci aut nisi
manum extuleris nō potes nec
ornamentis tuis spoliari ingenij
quamq; egeris et alius et prece
pucipium vmus eris Exulatu
ergo perge alacer ide secururus
Respicis qua longa sunt brachia
tui regis nichil illi longe est
vbiq; te pteget qui pterit ipsa

Obsessa est pria
Obsessa fuit troija
obsessa tirus obsessa
carthago obsessa ihe
rosolima obsessa nu
mancia et korintq euersa q; omnis
qua iam pudeat obsideri Ipsa
vrbium caput roma obsidione
temptata e sed tu iam roma
desisset Quid capua q thaream
q siracusas q athenas quid
veterus minores ut alias loqr
Sint et pia vrbibus vata et parua
vatu obsidionis euase Si longitudo
temporis notitie obstat veri vbi
etiam ciuibus pudor vata vrbium
pre ignota Tu puse sentis obsi
dione nec sentias puides
nec pstelas nemisti Hic e vnus

Quis te premit deflebis valde obsidibus
dediti estis bellum et modo
Patria sum obsessus. Dicebam te
incommodum tuum flere iam optabile
videri posset exilium eo quod minus
officiat libertati. neutrum tamen
officit si libertas animi vera est
Ille inclusus egredi et exclusus
regredi et ubi voluerit esse potest
Obsessus in patria mea sum
obsessus et patruus non civis sed
rex in patria sua fuit cum tota illa fa-
mosa magis quam fortunata sicilia
obsessus argis antigonus macedonum
rex et eumenes pergami obsessus
ac etate intra urbem ianue rex
sicilie robertus nullo veterum
regum minor si que veteres reges
faciat vera virtus attenditur. Cum ho-
minicio forte regiam lamentaris
obsessus ambrosius obsessus
augustinus ambo sunt intra me-
diolani ambitum obsessus adversum
augustinus inter episcopatus sui
muros quos ipse inspectator lacrimas
pias dominus a terrena illum obsidione
ad celeste regnum sustulit. Obsideor
Quibus dico non obsidetur? hos
peccata obsideant illos morbi hos
inimicicie illos cure hos negocia
illos ocia hos paupertas illos
infamia hos laboriosa celebritas
hos corpus quod tantopere colitis
et amatis ille vos carcer artissimus
circumcingit atque obsidet obsidione
perpetua. ipse orbis terre ubi frequ-
entibus et bellis assiduis infamis
ubi imperiorum titulos ac regnorum
tanto studio ploratis quo avabis
Teolitis? Quid est aliud quam quod ait
Cicero quasi quedam parva insula
circumfusa illo mari quod occeanum
quod atlanticum appellatis in terris
quod tamen tanto nomine quam sit parvus vides
Undique obsessi estis omnes tute

obsesso ut rem novam noveris
vide potius si quid iste opibus aut
consilii est quod possis ad tuam partem
conferre hoc fac potius et memento
siracusis archimedis opera fecit
licet illo cum nec tibi nec patrie
profuerit. Obsideor intra patriam
meam. Quid tu igitur an alibi
malles obsideri posses id fateor
malle et quidem pie quam scilicet
te obsesso illa esset minus cer-
tum quod ad te attinet an solamen
exiguum videtur? Quidquid sit in patria
tua pati ut quantum ledit adversitas
tum leniat locus ipse. Intra
muros prius coartatus sum
Ita hoc dicis quasi ille vobis
maiores sint angustie quam murorum
quam multi exclusi qui in urbibus
habitant sunt assidue in curia atque
in foro sunt ut vix toto quam longus
est anno semel portas urbis aspiciat
Quidde nolue obsidionis tempore
festinet et intra sibi compedibus
videbuntur artissimis. Non hoc facit
obsidio sed opinio quam michi est
in hac mortalis vite fluctuatione
potentius. fabellam locus poscit — fabella
decrepitum quemdam senem fuisse
nuper arretii fama est qui nunquam
pratum urbe exercuisset. Id cum
ad aures presidentium pervenisset
ludendi studio homines ad se vocat
et sibi computu dicitur illud clam
urbem egredi solitum occulta cum
hostibus habere colloquia. Ille autem
in secta intrare se non solum tum partis
belli tempore sed nec illa unquam
pace per omnem etatis sue longam vitam
muris urbis egressum. Contra
illi incredulitatem fingere et suspectum
illum rei publice dicere. Quod ultra
gravi ni pereat pena imposita
ne egrediatur iurat illum scivit

Impatiencia prohibicionibus irritatur
Dic postea quam numquam ante ea visi
extra muros patrie deprehensi
Dic vetitum se pervicacia amoris
urgente nititur Et in nocte ne
te artatum dicas et tibi urbs tota
non sufficit cum iam non obsideris
forte precibus minus domus forsitan
una tibi sufficeret quod maxime stu-
diosis evenire solet quod fere omnes
obsidio brevis est Adest loci so-
lacium atque temporis equanimitas
sola deest ut lugeatis et gravamen
non natura rerum sed mollicies
vestra est etc.

Quid quod eversa funditus est
patria Non nos fortunas
humanas exercens quas
paulo ante notabam et
plures alias innumerabilium audivisti
Assiriam et Thebas et Persepolim ipsi
regni caput evertit Alexander
quid mireris ad suggestum scorti unius
magni urbis terminus fortuna
Troiam evertit agamenon
Saguntum hanibal carthaginem
atque numanciam Affricanus minor
Iherosolimam titus aliasque alii
Roma ultro totum diruit sed senectus
accessit similibus adiuncta discordiis
Et quid refert quis everterit quando constat
eversum Nunc mediolanensis
recencior fama est sub federico
imperatori barbarossa et romani impera-
baris quod tu ergo tuam patriam rebellaris
exemplo imperio fortune cum magne
urbes ymmo maxime atque imperia
succubuerint Num usque adeo te fefellit
amor ut urbe tuam quod tu ubi
natus esses tibi fingeres immortalem
cum sit mundus ipse mortalis celum
ruet atque terra montes et maria
movebuntur et creata de nichilo
in nichilum reducentur tu ruisse tuam

Tuam patriam ac miraris ac quereris
Sunt ut paulo ante dicebam ut
hominibus sic urbibus mortes sue
non tam crebre ille quidem quia et
pauciores urbes et diuturniores
cum sint morti tamen obnoxie
Non sunt enim soli homines sed preter
animas humana cuncta mortalia
Patria mea ruit Resurget
forsitan ut et alie surrexerunt
et hec ipsa cecidisse magis fuit
felicius resurgendi neque hodie
Saguntum et mediolanum sedibus
suis stant Alt mediolano patria
laudum pompeii ultra ut aiunt
mutavit locum hispale barbarie
manibus et sub idem tempus cum ipsa
fidelis et Iherosolima et karthago
Spera ergo si spes cecidit et de
patria actum veteris tamen tu successimis
fortune peior est enim animi deiectio
quam murorum ulcus non seria sed virum
decet pietas Quamvis doleas
patriam cecidisse ulli tamen simul
occubuisse qui tua iam vita nil
reipublice collatura est quam tempus
et reliqua sunt civium reliquie ad
felicior tempora reservare satage
factis operibus non lamentis est ubi
sit etiam ipsa fuga laudabilis
Audisti ut terencio pharonii quam
culpa ac temeritate pene ruerat
operi in romanum publice ab hostibus
gratie facte sunt quia de republica non
desperasset quod scripsisse collega
nec clari si et altis omnibus illam expers
videbatur Si ad ultimum est reliquum sit
in salute cum liante hostia tua terra
in salute cum spiritus undique muros patrie
portas egredere et ad illam patriam
aspira cuius regni non erit finis
illuc enim tandem deo te vocante
ascendens nec obsidione metuas
nec ruinam nec casum aliquem quo urbs
in urbibus metuitur etc.

Bello victi metu parce
quere. Multe victi timore
Timor modestus cautior
vehemens desperacionem parit
quarum altera nil in bello
melius altera peius nichil tristius
omnibus. Magnum prelij quatior
terrore. Quid bellantibus timor
nisi ferat atque exitium oriens
mesticia flammantibus ad infinitum
Crassus apud ceterias(?) pompeius
thessalia ceptus est quibus in locis
et sepe alibi verum poetarum illud
apparuit pessimus in dubiis augur timor.
Eventum pugne nimis
horreo. Differ inferri dum spes
redit. Male pugnat unde abstinendo
mens terror quam demutat(?). Solet
in esse animus in pugna quamvis cum
abstinere fortassis non sit in tuo posse
non est exemplorum inopia seu veterum
seu nostrorum clarissimis rebus uti
satis habui. Instantis pugne
casus metuo. Crede rebus tuis
quas te melius nemo noverit
vide ne non rei natura sed virium
defectus sed pugnam sibi fingat ignavia
Est nil lusus(?) nil formidolosius
ac difficile est hec sunt libertatis
si glorie si salute tue efficiat virtutis
auxilio commendare. Excitandus
animus et monstrandum illi sepe
oculis planas imagines terri
bilium quibus consternati quandam
paratam victoriam sibi tradidere hosti
bus. Non enim solus atque inanis metus
non lentor sed eos sepe vehemencior
quam pavere maiora via sibi fingens
error quam precipitat. Verum ita ut poeta
ait male tuta nimis(?) impetus
Si nec hostibus attollere iacentem animum
potes tam(?) abstine vix bene
gerit qui pavide gerit. Vir acerrimus(?)
marte si defendas teipsum eris
quasi te dimittet tu enim ipsius

Adversus te melior pars rebellat
malus semper hospes animi pessimus
in bello comes metus est.
Stultum habeo ac temerarium
collegam. Alius causa
fateor ut timeas sed ex
diverso alius est ut speres
hoc enim ut quibusdam calamitatis
sic aliis glorie prebuit materiam.
Temeritas therencie(?) varronis
emilio paulo morte peperit. Vil(?) ll.
furij et minucij temeritas ma(?)
furio camilli et fabio singularem
gloriam peperit ut nosse sunt historie
Est michi collega preceps et
rostanus(?). Esto tu constans et
modestus nusquam virtus clarior
eminet quam sub adversa contrario.
Cur non tu potius illud negas
quo te ille precipitet. Est in
solentissima collega. Olim tibi
traditur ut ipsi de quo nunc diximus
Camillo tribuni militum consulari
potestate. Cumque sibi collegae ipso
pares ultro se submisere. Ille
hac virtutis excellens possessoribus
suis auctoritate mirantibus
reverenciam atque pudorem conferret
nullo melius meo collegae insolenciam
represseris quam modestia ac virtute.
Sic efficias ut illud pare tibi nove
rebus ipsare(?) et quisquis bene gesserit
tuum esse quisquis secus illius. Collega
michi stultus obtigit ac pueriliter(?)
Crede pro contrario distuturum(?)
solet nigri(?) tarde simplicis discipulis(?)
vel ipsum(?) aliquid proponere quod cum
respiceret distentis ingenium ad va
riabilis(?) retrahatur. Redit ad memoriam
obscuri hominis clarum virum virtute
non magnum tempus tum florentina
civitas miraretur quem crebro nunc
ac libenter faciat atque admiratur plebe

ȝfrena reipublice prevenisset. unus
expleverit grege qui diu illa tem-
exat et metu amiserat vivum copiis
mechanici similitate spuas et in
ing q neqz litas noveritis nec unqz
patrios fines excessis. vili semp
artificio vita trahens cu pariu
tuis. qualit hanc tante et tam nobile
urbem reges. ille aute nichil
motus Et quid inquit si negotij
est q vos egeritis ullq ignorat
Ui p omnia contrarium agunt haber-
tare no possumus a vi dignu
idocti sibi ex ingenio prodisse
tu ne igitur collega tuo contrarium
tibi statuas exemplar cui dissi-
milimus fieri velis etc

Dest michi ingens milicie
consultus ac peritus
spes relicta periculosus no
negem legiones desertas
interroga ideaces atrebiad ad fuss-
mentis et ad cannas multisqz alijs
in locis si remedium vis dubia
linque milicia Ui id forte no
datur at tu fortis atqz industrie
ministerium tuum age. ut int tui duces
errores tuus virtus emineat. nec te
ruina opprimat aliena. si porro
si qua e via publice [illegible]
subicias tunc re difficilem
sed neqz insolitem neqz insueta
iubeo Ut enim sepe multis militibus
obfuit unius ducis ignavia sic
interdum unius viri ductus et exitu
servavit et duce ne ut sinis-
trior q oportet tu res plus in
locis quereres in nomine et fors
quo narrato sola sufficiat Decius
bello Samnitico Calfurnius Flamma
bello punico primo Affricanus minor
bello punico tercio plurium civium
militum ducum q et exitium senatores

Tanta esse virtus ac felicitas
potest ut aliena infamia eximiam
gloriam tua vergat Anceps sane
negotium sed extrema in necessitate
virtutem prevale ut quosqz fortuna
alios rotaverit tu virtutis guber-
naculum si in obsequi volueris
nec in pace nec in bello nec in vita
nec in morte desistitur etc

Ac prelio victus sum
Iam timor evanuit spe-
rare incipias hec e enim
series affectuum nam tu
spes ac metus de futuro sit iam
nil futurum plus esse desijt q timebas
Magnus prelio victus Pom-
peius ne amo victus postea nemo per se
cecidit ille acsi e nec imisse ut
Marcellus prelio victus die pro-
ximo rediit victore qz suum
maiore quam ab illo fide victus
prelio vicit Et Iulius cesar ad
Durachium inferior ad pharsaliam
mox ingenti prelio victor fuit
multi prelio victi bello fuere
victores. non cadunt animi virorum
fortium unius lucis eventu. non
magnanimi tamen sed longanimes
sunt. Victus hodie cras pugnabis
tamen duas cave. infausta
prelia quasi tristes fidiqz ledoter
ingeri. atqz ubi se cecratum plagis
admonet Sic agricola sterilitas
architectum lapsus edium reparare
casus crebri. tanta graves
actuum processu errando distites
Victus sum. Non est victus
nisi qui se victum credit cui spes
obruta et extincta e cuius animus
arma deposuit Affrice romanos
anno cum semper pertinax punico
bello secundo non tanta desertione
priori non conspiratione vegu-
ac gentium non tot infelicibus prelijs

Hic romanis pene ultimis victi
sunt · nulla umquam apud illos
pacis mencio nullum diffidencie
vestigium · nulla demum nisi alta
prospera et invicta consilia / sed hoc
sane quid est aliud quam virtute
animi fortune duriciem mollire
illamque impudentem suam et
atrocem amore tuum cogere · tandem igitur
ut dignum erat · emersere · et
inclites strati surrexere altius
ut non hostibus tantum suis non
tam formidabiles · sed toti mor
talium exordine terrarum orbem virtuti
illis ac fortuna subiecit · Victus
sum fateor · Nunc demum incipis
nosse fortunam · et hoc saltem boni
sufficiens invenisti · Nemo ferme
res magnas gratis didicit · multas
docet experiencia quas scola non
docuit et preceptorum studium caput
hausit oculis quas auribus non
valebat · Nulla rerum humanarum
certior magistra quam adversitas
nulli dissuciendis erroribus
aptior · Magnus fortune volumen
eterni · Surgenter iacturas minus
clarius · quam inter fortune volumina
animi eminet magnitudo nunc
nosce teipsum quantum quam virium
sit ictus intellige · Speratam
victoriam amisi · Si speratam
prudenciam quesivisti non sper-
nanda rerum permutacio videri
Victus sum bello · Bello
victus libertatem retinet ac vitam
vicio aut victus utramque amittit
quorum igitur illi succumbat ne vincitur
victus sed · Quid scis an illud
magnus pompeio thessalico
dexterum dic et tibi convenit vincere
peyus erat ut dampnum plus
sic peccati minus solet habere qui
vincitur lucrum ingens quod
optantes quidam non vinci non
Sed mori eciam elige quam morte
corporis quererunt anime salute
Sed plerisque malis suis gaudet
bonis augetur talium mederis sit
necitas · Victus sum · Potest
id quidem tibi non sue militacie
inopia sed fortuito contigisse
nusquam eum fortunatorem inter illa
diverium et fortuna qua in prelio
tum multa alibi illic omnia posse
illam perhibat · In prelio victus
excessi · Sit non continuo mundus
perpessus arma victis auferri · va
lent bona que sunt arma animi
eciam qui videntur victi retinent
cacieus ut eximendis ac nau-
fragio sic adverso ex prelio efferunt
nec illa tamen que ramus abdita
ferro tangi nequeunt · Sed illa
quoque que maxime periclitari
in prelys ac ferro exposita
videntur · Itaque non quisquis bello
vincitur · bellicis sit spoliatus
laudibus · Sed armis amisses
exacie fugiente · quis gracie magis
in acie prudente sedi ducis eximie
nomine fieri Nam et alter intrepidiles
leonidas non tam victus quam
vincendo fatigatum inter ingentes
stratorum hostium cumulos occidisse
tu suis evicere memorant historie
quam de ipsis hebis maro applicat
et in campis emathys sic lucano
credit̄ stetit ordine certo in
felix acies et non isto prelio
quod in affrica cum hannibale gestum
est nec melius instrui aciem
nec acrius potuisse pugnari
ut de victore victus sit et de
victo idem victor ipse confessus
et uterque ingens rerum talium
extimator · Quid amisit aut
quod verius artis sue gloriam et bene
geste rei quamquam non amisit ut

Capitulum

Bello quatimur civili
nomen hoc a civibus
tractum et tu unus es
civium vide ergo ne et
unus sis hunc malo
fomenta prebentium et virili parte
culpe non careas hic est enim
mos alter alterum inflammat donec
singuli furore publicum excita-
verint tunc demum furor publicus
singulos urget et precipitat nec
unquam publicum malum aliquando incipit
civis accessione auctum totam
inficit quam evertit civitatem si
primum tamen queris originem singulorum
erroribus radicatum est hoc
caveto quod tanquam moneo ne
tu quoque unus fueris ex hiis qui
materiam vel statum civile incendium
aluerunt multi enim faciunt unde
mox querantur et quasi ab alto
in fluctum volvunt suis manibus
factum lugent multi iam sero
tendis perire quasi si tibi nichil
est consimus prius est dolor boni
civis in calamitate publica sed
que solet innocentia humanis
enim in malis nullum flebilius
culpa est imo quidem ut quibusque
maxime placet viris nullum ad
est malum Civili vexamur
bello Presens civium te consortem
pacis exhibe Si id fecisti est
at in parte pro libertate vel sola
pro iusticia partes fac quod et si patrie
forsan inutile ac tibi certe lauda-
bile utriusque rei exemplum unam
tibi urbis dabit Menenium agrippam
et porcium kathonem hunc novissimum
implacabile civibus bellum
Si nil opis est ambi alias
recepta deprecare obtestare castigare
obsecra ingere quibus potes
publicam ruinam quam privatos ipse
cotimet etiam cum nullus spera videat
est omnium denique hic pietate hic
terroribus arcas plorata Si nil apud
homines proficis deum ora ut
civium resipiscentiam modis quibus
boni civis officium imple bello
civili respublica in extremo est
Ne quid vel civibus vel externis
bellis inopinum accidat licet quod
in paratum casus offirmat semper hoc
verum volue animo non homines
modo sed pro amore humana omnia
esse mortalia ut hominibus sic
urbibus et magnis imperiis
suas morbos vel extrinsecus obre-
pentes vel ipsum intra corpus
exortas in quibus sunt successiones
et sectates et discordia et bella
civilia esse omnibus constitutum finem
qui preteriri non potest omnium finem
cunctis quod videatur instare et si pau-
lulum differatur affuturum sic
ubi sunt urbes claruisse plures
fuisse asprimas et sinclas esse
sepultas de qua sperare urbe aliquem
qui assequi regina urbium Roma
nequiverit hoc inter fata urbium
atque olim te esse quod illa semper
innumabilem infinitam fragilitatem
et vite brevitatem quotidie in
oculis sunt hec propter varietatem
atque civium longum vix sit multis
in seculis et tu sub tempore terminatur
hec te cogitatio firmiorem contra
omnes casus tam publicos quam
privatos faciet hec tibi denique
et si non amena sit utrumque tol-
lerabile viam sternet ad exilium
ad exilium et ad mortem docebit
quod non hoc ipsum patrie tue
malum quod omnibus est commune

Animi discordia laboro
nullum hoc bellum peius
nec ciuile quidem· Illud
enim ciuibus inter se· hoc
homini secore· illud inter partes ipsi
in plateis vrbium· hoc intus in anima
inter partes ipsa anime geritur itaque
cum sit belli quedam species quod plus quam
ciuile bellum dicitur ubi non solum
ciues sed cognati etiam inter se
pugnant quale inter pompeium
et cesarem fuit de quo dictum est
ille locus fratres habuerit· locus
ille parentes puto hoc bellum intestinum
nomine id vindicat vbi non pater
contra filium· nec frater aduersus
fratrem sed homo ipse contra se litigat
quo durante litigio nulla quies
animo nulla potest esse serenitas
discordat animus et diuersis secum
pugnet affectibus· dimpstate
illam a bene vnum velle incipe
tue quieta erit et in mota pax animi
cum discordes affectus quasi seditiosi
ciues in vnam conuenerint voluntatem
Illa quidem ut contrarii et corrupti
humores febrem corporum sic con-
trarii affectus febrem pariunt
animorum tanto periculosior
quanto et animus corpore nobilior· et
eterna mors terribilior temporali·
vtrobique tamen ad sanitatem temperantia et
equalitas que ad salutem via est
Pugnat animus nec quid velit
eligit malum simplex malum tam
stringis quia necesse non eligit
ideo pugnat Eligat et confestim
pugna cessabit· eligat deus bonum
velle non sic malum magis magis
que coharta sit· Vicia enim inter se
pugnant sicut virtutum concordia summa est

Animus in partes scissus dissidet
Animum certas partes distinxerunt
philosophi quarum primam in arce scilicet
in capite locauerunt modera-
tricem vite humane celeste sedem
semper deo proximam· vbi tranquille
honeste que voluntates habitant
duarum reliquarum alteram in pectore
vbi ire estus et impetus alteram
subter precordia vbi concupiscentie
atque libidines· duplex hominis
tempestas· quid agendum tibi
igitur sit videas sicut per Menenius
ille animus paulo ante memini
persuasit plebi· ut subesse patri-
ciis in animum induceret qui distracto
vrbe scissam in duas partes ad
vnitate salubri consilio reduxit
et tu cogere nunc consilio ut tue partes
ignobiles parere nobilibus
discant demum et non aliter animus
patere spera· qua sublata quid
aliud quam vaga semper et incerta
inscia et fluctuans et inconstans
vita hominis est et certa pressus et
misera multi plus ex hac vita
abeunt quam quod velint sciant fluctuo
in consiliis nec quid velim scio
Nam dixi multis hoc accidere
non vno aliquo tamen in tempore
sed in omni vita et usque per vite
finem et perfecto erroribus que
dixisti facturus necesse· vix hoc
malo peius aliquid inuenies
Fluctuor et in dubio agor
Apertissimum argumentum stultitie
aut fluctuacio ne ut eius corpus
egeri sepe thoro voluitur sic
eger animus consiliis agitatur de
quo vix in illa spes salutis
parum quam obest quod melius sperare
de homine viriis primatur in
herente qui sic conuersus sunt

Ad virtutes in hijs forstan
constans erit qua de homine
vario nullis se consilijs applicanti
qui et si boni aliquid inceperit non
consistet neque perseverabit modo
cius stare et fieri potest ut de
hoc intelligere liceat Senece
illud obstarum quod tota vita cla
bitur aliud agentibus multis eum
hoc modo illud agentes nunquam
idem semper aliud agere sit
dicendi Gaudium et aliis semper
locus ille recipiat Inter
varias curas iactor Quasi
tumidus inter fluctus vite tue
puppis consilij inops et magno
destituta contingit naufragio
prima in tu illa dum nodum ma
num clavos excidit tuto aliquo
et salubri consilio in prato iactis
que anchoris dum conquiescas puppis
quam te cum tempestas oppresserit
fluctuo perierit incepistis
hic preter cum pericula que innalia
et immensa sunt ipse quoque omnes
habitus perdit varios et inconstans
sollicitus quem animo aquo vultu fugit
ut ait Cicero dum quod hoc in statu
fueris nec letus nec tristis nec
pavidus nec securus nec celer
nec tardus incedens ipsum varie
tatem conspicimus qualem aliquid
traditur De lucio kathelina Ut
ubi te primum composueris atque ad
unum aliquid direxeris unum velle
reperies quod bonum ubi quod sit quod
Gaudium natura malorum semper
varia est ubi hoc unum feceris pro
cum quiete verum optima uni
formitas quam vultus ac tranquillitas
consequetur nec spe ulla nec metu
nec merore vitanda nec

Gaudio res quidem venerabilis
et paucorum hominum que apud
grecos veteres in Socrate apud
vos in Lelio laudata est post
modum vos in principibus vestris
Marco Anthonio Aurelio et alexandro

C^m

Ambiguus in statu sum
Gaudium est quiescere de quo
ambigitur moriendum
ne mortalibus an sper
nenda que fugiunt et
nulla in superis spem habenda
an inevitabiles casus verum esse
sed tollerabiles nec flecti quidem
sed frangi posse fortunam Ut quod
omnia certa sint Ambiguo in statu
positus quod de me futurum nescio
ubi quando qualiter moriaris am
bige quando potes mori at oportet
nec cito mori in quibus vis in spatijs
vite viri boni munus impleverit
Vel id si non licuit at spem dedit
nec alibi quam in patria sua mundum
omnem sibi patriam dubitare desperi
nullo potes non Unde igitur iste
ambages de fortuna forstan an
tibi fidem quod vix ulli umquam fecit
an illos potius mores sed nec
tamquam pelagus procelloso nec serena
tranquillitate fallax nec fluctibus
altis minax nec horrenda nau
fragijs ne de hoc quidem ipso si
qua tibi experientia verum est
dubitatio superest Gaudium enim
eventus ambiguum ipsa te ambi
guitas et virtus que te ultra certa
certo faciet ita est cui tu te totum
dederis provisa omnia michil erit
ambiguum Ambiguus status est
michi Ut nos ambigimus deo
id satis est illi tempus sciens crede

Et dic ei in manibus tuis sortes
mee sed tu pie fereris. pone tamen
pone metum pone ambiguitatem
pone sollicitudinem. ille scit qui
dete tractandus sit nullius rei
dubius. procella quidam sed fida
navicula magnum saltat mari
fidus. tue quoque salutis amantissimus
gubernator est qui refert in via
vector ignoraret si a magistro
navigii nota est etc

W Vlneribus terrior
gravissimis. Ratio Stare
tue vulnus aspicias.
quam tibi hec levia vide-
bunt. Sed vos delicatissima corpa
insensibiles pene animas habetis
altera viri parte nichil Ulta pati
omnia pati quoque est finestius non
posse sentire. Vulneribus afflictus
afficior. Ratio Hostilis mucro loricam
penetrat non animum. ille nisi ultra
sese suis armis spoliet inviolabilis
ferro est. disputatum hoc a magno
quodam viro pio quidem et arguto
volumine neminem ledi posse nisi
ledatur a se. cui sententie quamvis obstupore humana
vehementer abhorreat pro veritate
subscripserim. Gravissimis multis
quam vulneribus lamatus sum. Ratio Nullum
quam vulnus gravius esse potest quam ad
mortem tendat. unde vulnus tamen saepe multa
esse non possunt. Si unum ergo gravissimum
reliqua omnia levia sunt. Iulius tribus
et viginti vulneribus confossus
Cesar unum non amplius letale
habuit ut sane fuerit cuncta
letalia. plus non quam semel mori potuit.
Multa licet ac profunda sint vulnera
unus est vulnerum affectus quorum sepe
est in corpus effectus humana repetitio

Non vulnerati pena sed sententia
vulnerantis exaggerat. Vulneribus
debilitatus sum. Ratio Sit ut debilitata
superbia cum fervoribus suis et ar-
rogantia cesset. vulnerum comes humilitas.
Ne de nichilo scriptum sit humili-
asti vulneratum superbum. Bonum
vulnus ac utile quod plurium et
maiorum vulnerum medicina
est. Vulneribus deformatus sum.
Ratio An adulescentibus illius oblivisceris
cuius menceo hic in hoc sermone
incidit. Vero quidem sponte fateris
sed ab alio stirpe geminis turpissimum
vulnus facies ornata est. Ratio Non
vulnus sed causam vulneris attende
iusto cicatrix bello parta miris
modis honestat faciem viri fortis
speciosius pro iustitia suscepto vulnus
multo quam speciosior est mors.
Vulnere accepto claudus sum. Ratio Setum
teneo Oratii Coclitis qui cum die
illo quo mirabili magis quam credibili
fortitudine atque constantia solus
Etrusci regis exercitum sublicio
in ponte sustinuit. testitudine post
a tergo fracta et collapsa hostibus
clauso iter faciens. ut quoque erat
armatus et mille hinc atque hinc
missilibus circumventus exalto se in
tiberim precipitasse. uno quoque cum
vulnere unde claudus mansit et
trahendum acceptum nado ad suos corpore
reliquo incolumis pervenisse. Atque
civium sibi per tempus ... honores
obicerentur. sic elusit adversarium. immo
eum inquit claudico sed ita dii
immortales voluerint ut per singulos
passus meminerim triumphi mei.
plane stirpis par defuit. Manum
vulnere perdidi. Ratio leva dampnum
levius at si dextram Marci
Sergii viri fortissimi remedio
uti licet. qui hac manu bello

primo amissa sibi ferrea fabre-
fecit cum qua multis ac tenacibus
prelijs non ociosus bellator inter-
fuit Idem quod patrum successibus dexte
effictum in sinistra tulisset Nosti
ut Cresarenus miles Attilius
bello massiliensi cum iniecta puppi
hostili dextra amisisset leeua
conscensam tenuit deberet pelago
mergeretur Utraque manus ferro
abscisa est Ubi plus licentie fortuna
ibi plus negotij virtus habet.
fortune tamen omnes acrileg virtute
retundit ac armatos et sine
manibus fortis erit Cynegiro
Eugiri Atheniensis qui post
marathoniam pugnam opus in
morte miltiadis hostibus ad
naues profugis imminens obtrun-
cata manu dextra qua unam
nauigium fuge plenam strinxerat
sinistra mox adhibuit quam cursus
abscisa fere in more morsu prosa
affixo se tenuit quos alter non
valebat nec tibi miles Caneus
exciderit qui vulneribus oppressus
manum priuatus contra suis ictu
spolijs victore quem unum sibi preest
dentibus pro manibus usus est
Cervice tamen eius arrepta vulne-
ribus implicuit nec lapsauit prius
qua auribus truncis ac naribus
hostis hos lato cernens sed
ultus moriens iam lecior
expiraret Verecunda haec illa
suauiora mitiusque aures aspera
remedia ut scilicet certum rem fra-
gilem caducam quam tegi volunt in
destituta corpus aspicias ut
cum id aduenerit nec confidas
nec mireris quidem sed exterioribus
membrorum ministerio amissis ipsos

Nunc suos intimos te contas
ubi inuenias ad magnisse lo-
quendum agendum quam nec lingua
opus esse nec manibus et vul-
neribus deformatis sed et dig-
nam nimio sibi tam vulnerum
et honestatis atque insignitis viri
quidem fortis pro iusticia magnum
aliquod aggressum durum quam aliquid
expressum non fedius frons fultata
vulneribus videri debet sed
noctis stellatum fulgentibus neque
vos cicatrices aut vulnera sed
virtutis sunt dicenda vestigia
et preclaris affixa frontibus signa
meritorum Inde sed Cesarem
illud centurionis Cessium Sceua
mire virum fortitudinis sed iusticia
nullum mille laterum pro se quam
vulneribus hostes quos sustinuerat
et propter unius virtutis admiratorum
vulnera ipsa desfulatus armorum
fragmina et sagitta repende
cadauere conductas de eorum
templis ceu sacrum aliquid affi-
gebant quis de fortis iusti quam viri
propriis vulneribus senectu
se intelligens vulneribus infirmus
atque difformis sum curate mi-
hi vulnera inquit ut sanentur
prestino cura de hijs enim tra
viderit quod illa contegat quamuis
quam ac atrocissima quam corporis eripiens
plane restituet Inflicto vulne-
re aut illa parte corporis truncus
sum de partibus ligas totum
illico relictus est

Regnum est michi non
filius. Parum ergo ne
tibi sollicitudinum et
curarum regni opibus im-
posuit nisi filii insuper
accessisset. Sarcinis oneris delecta-
mini et dulce est vobis subire se
succumbere. Nullum publicum pondus
regno gravius nulla privata
sarcina gravior quam filius et
nulla carior. Cui regnum di-
mittam nullus est filius. Dimitte
civibus libertatem. Nil illis gra-
cius nil te dignius potes. Fuerunt
qui viventes nec successore ca-
rentes hoc ipsum facere meditati
sunt. Hiero Siracusius et Augustus
Cesar. Puto vero sanius fuerit multis
bene facere cum possis quam optare
quod uni male facias. Quid autem est
melius quid dulcius quam libertate
vivere quid peius quid periculosius quam
regnare. Nonne est filius quem
heredem regni faciam. Ne est ma-
teria perpetuande tirannidis. Nam quid
aliud regna quam vetusta
tirannides. Quod sit bonum tempore
quod natum est malum. Adde quod
sepe qui in regna succedunt
a maiorum suorum calle discedunt.
Exempla sunt Ieronimus Siculus
tirannus et Iugurta Numidicus
qui romanam amiciciam tanta
fide ab avis tam quam feliciter diu
cultam cum sua uterque pernicie alti
presidia violavit. Non habes igitur
successorem regni non habebis
tuorum actuum perversorem. Liber-
tatis tibi posterula debitare
bene tecum egisse fortuna credito
et melius multo quam filium tibi
vel abstulit vel negavit quod

eius regnum dedit. Sine filio
rex sum. Nunc honestius atque
liberius regna. Sepe amor fi-
liorum ab amore virtutis animum
deflexit. Legisti ut apud Thapro-
banem insulam ingentem quam
longe trans Indiam orientali
sedet occeano per transversum diametri
obiecta Britannie. Rex arbitrio
populi consencientis eligeretur
ut ex omnibus optimus nichil
sanguis nichil opes prosint
sine suffragiis de virtute alterius
ita ut unius iudicio favor efficiat.
Sancta et felix electio quod ad nos
reges aut provenisset neque malis
peiores et peioribus pessimis
succedentes orbem terrarum totum
primamus nequicia ac superbia
corrupissent. Illic sum cunctis
optimus ac perfectus vir unanimi
sua omnium approbasset probatus ad
regnum tamen non proveniet nisi
et senex et filiis carens ne
aut etatis fervor aut filii cor
transversum quo non expedit animum
agat. Itaque si et filium habet ad
regnum non assumitur et si post
regnum illi forte filius natus
sit regno cedit. Neque enim pru-
dentissimi viri per te optimati
providentem animum senis et sterilis
curet et filium etc.

Regno excidi Iam
pacati generis e[st] filium
no[n] sentio. Regno excidi
Ultimus casus imperii
si debeas in plano de-
positus et periculorum
altitudinem post terga respiciens
videbis te regni solio descendere
ad private vite requiem ascendisse
et si nulla est sine securitate iocun-
ditas nulla felicitas aliquanto io-
cundius te aliquanto quam felicius atque
ita altius esse quam fueras
Regno depulsus sum. Habeto gratiam
depellenti. Audio auribus animo
liquidum quod iubeo. depulsus enim
es unde sciat abeundum et quod sponte
debueras coactus facit. optanda
vis equidem non deflenda na-
quis pudor hominem natum aut
regnum super homines optare aut
se pare sentire hominibus indignari
si excellet pulcrum atque optabile
qui tamen pulcrime rei excellentia
exoptanda sit non superbie igitur
neque superbie sed virtutis ex
qua vera dignitatis regnum non ex
gemmis auro quam fieri. neque tamen
auri cupidus aut gemmarum est
qui neget Omnis aut quis tamen
non videt inter homines principatum
virtuti debitum non opibus que
opulentum homines faciunt non humani
magis atque ita nec meliorem ceteris
nec hominibus aliorum Sed huius omnis
ex multis erroribus unus est ceterarum
rerum appetitu quod in sede sua tempta
ubi non est queritis. non videtis
consequenter verum verum et tamen
Si tamen inter divites divicijs inter
robustos viribus inter formosos
forma nitet disertos eloquentia
sit profecto inter homines humanitate
precellit. Regia de sede cecidi
Si in columnis pratum. pleterum
Omnis sic decidunt perire. regno
quoque atque anima spoliat. quibus
illa relinquit tranquillior quod
quoque si sapiunt vita est quod illos dimic-
latium qui non collapsi deputasse
sed et status et volentes a imperio
cessisse aut pontificatu iam sublimio
rectius et imperijs relinquerunt sicut
quibus diocletianus clarum non
est qui dimisso ultro ad imperium
revocatus sprevit opes invidias
ancepts fastidium et cultu ab alijs
pretendit quam tantis sedibus rursus
oblatum sceptris exhorruit et
pro posse gravius quod cum amicis iocans
oleribus in ortulo suo privatus
ipse plantaveat post habendum
censuit Regia arce detrusus
sum Lateranum illa discrimimum
plena erat aqua diutius ceteris
iungibus velud cum regis nec mag
vigentibus quia fulgoribus maioribus
atque torpedinibus tenebais certius
ut pluribus luna reddito a fortuna
suis afferre sequenti pluribus plorare
Illius circulatricis instabiles
ludos vides. Omnis avarus ades
ut non auro ipso redimat. eligat
quam ipse magis integritate non
vilissimi servus quia divitem
veritate sit qui non unquam nobilius
sed sine corpore nobilior anima
vilis est quia corporis. illud grande
rerum vicissitudo reduxisse
re magna pro paro re vna
neque re vna tamen. non non enim
civitas cum regno abijt sed liberius
redijt publico servitio liberatus
es Regia exutor maiestate
Claudis regia sceptrum quod et
diadema cede sceptris pon-
derosissima res sit. multiplici
levatus fasce queri desine
Regnum amisi. Unus quod servasti

Et invidus eripienti naufragia
evasisti. plorent tue rediti qui clas
sime bona quam solum. Regni
felicitatem perdidi. Seu felicitatem
miseriam seu felicem miseriam
dici mavis. Glarie fateor perdidisti
seu utrumque sit status felicitatem
beatam quam miseriam. Regium sit
atque potenciam regiam quam opes
perdidi. Gaudendum perditis que
tenere potuisses. Regni po
testate careo. Et regnum caruit
et casibus quorum tedio atque
odio quidam solio excellere vo
luerunt quam ut vellet Augustus
molestia Nerone metus compulit.
Pro nulli eciam excesserunt ut
paulo ante memoravi id qui
velle non sit. Sunt namque dignitates
et condite voluntatis necessitati
saltem victor suo grates agat ad
eum statum reductus quem optasse
debuerat primum boni animi votum
esse debet honesta consilia libenter
amplecti primum non coacte quam
magnum illum scipio rege non
terruit anthiochum qui cum omni
in cis taurum e asia pulsus
senatum populo quam romano gratias
agebat quod tum magna mundi
sollicitudine liberatum ad me
discordia redegisset. fecit quis
ille si fecit sapienter. gravit quod
si vere de regni e solio descendi.
Excellam superbe imprudentis
vidda et amene negligentis
esse conditionis oblitum fastidiens
quod sis esse velle quam magnus. Non
sunt omnes homines esse reges
sit satis esse homines quam vos
sui regni avidis pia sublidet
humanitas. Conquerite miseri
leone servi agi putat. Hii qui

Reges esse desierit. Cum enim omni
dura mortalium tum durissima
regum sors quarum et vite mores
labor et scelerata infamie atque
utraque periculis exposita. Cunctaque
se vertit difficultatum scopulos
rerum quam naufragia cum se vidit
haud evasisse. tum misterium ducens
nichil unquam tibi felicius accidit
qua quam misterium arbitraris
Regium meum adulum tum translatum
doleo. Non tum certe sed fortune
que donare tibi illum potuerit
que auferre non posset. Vide
tur auferre non posset vide
aut ne per tua sceleris voluntate
quam sola sufficiebat esse alie eciam
cause fuerunt tuferendi ille si
quas quidam sapiens vir expressit
Regnum transit de gente in gentem
propter iniusticias et iniurias
et cotumelias et diversos modos.
Rex esse desii. Homo esse
incipis. Cum enim regium in potencia
nec quam deus esse dignatus esse
dici sit hominis de dignatur

Proditus sum ab amicis
ab hostibus credo si
amici enim essent non te
proderet. Et familiaribus.
Sunt proditus ambiguum
nomine et familiaris
amicus et familiaribus hostis dicitur
quo periculum magis vita hominum
non est. Proditus sum ab hiis
quibus ante alios fidebam
vix fallitur qui non fidit. Cum vero
quo maior est eo nunquam potest
tuto ut fide eo quo plus fide
ac pluribus necesse est vivi arcte
fit ut cui omne tum animal maxime
regnum sit perditum neque omnino ullum
genus tam obnoxium. Quicumque male

Proditus a suis ut fama est priamus
proditus minos miser ethiocles
agamenon alexander et ante
ipsum darius proditus ex nostris
romulus tarquinius priscus
servius tulius affricanus minor
magnus quam pompeius et iulius
cesar et mille alii vel reges
vel alii altiores regibus et quid
proditus loquor quod crescendi sunt
quibus aut nos proditi et ipsius
cottidie et magnus nisi tamen
nullus est peior a quo prodi
possis. Proditus ad extremum ipse
nec regni peste terrestris
celestis ille rex caruit. D
Proditus sum magis quam meorum
fraudibus quam hostis tangor et commoveor
R Sic id gaudet ac magnifice (?)
Cesar et affricanus ille dominus
prime nocuisse se territum non
tam mortis metu quam insidiarum
a suis apud ciceronem dicit. [illegible]
tamen ventres minimum tangi debes
quoniam ita iacta sors est ut lucrum
ac insidia proditoris bona fides
dampnum quam sit proditi. Elige virum
malis. R Proditor me fefellit
plus ille sibi nocuit quam tibi
te perdidit se perdidit te decepit
se deposuit te dum spoliat se premit
Tibi cum regnum forte vel opes
sibi amat famam conscientie quiete
[illegible] quam hominum eripuit. Nichil
scelestius proditore nil turpius
sol videt tanta obscuritas tanta
est ut qui artificio eius egent
execrantur artificem et qui [illegible]
scelerum famam querunt [illegible]
reformidant. Proditus sum
non tam facile perdi posse multi
sepe prius dampnis admoniti
magnus [illegible] dedicerunt

Tyrannide amissa. Dolor.
Utile dampnum est ami-
sisse regnum. Gaudium contra utilius
est amisisse tyrannidem
Et secundum ut dixi eiusdem
rege puero filio loquentes pene omnia
regna tyrannides fuerunt. Que tamen
meruit robur et oblivione hominum
velum sibi iusticie texuere tyrannidis
sunt ac nominis odiosa est. Tyra-
nnide deposui. R Sarcina reipublice
gravis tibi periculosa nulli bono
utilem dampnosum multis atque
odiosam. Tyrannide exui.
R [illegible] iusticiam
modestia parsimonia honestate
pietate clementia caritate vestes
optimas quibus tam splendidis illo
opus est tirannis. Aliqui tirannus
vel [illegible] vel [illegible] qui mar-
garitis ac purpura [illegible]
quantitate interiri ac virtutibus
nudi sunt. Cives nostri tyran-
nide extorserunt. R Libertatem
sibi debitam receperunt. Vitam tibi
indebitam reliquerunt. Hac tu civibus
tuis debes qui tibi preter odium
nichil debent. Iterum [illegible]
[illegible] ceremonia constitutus. Olim
iam [illegible] iste [illegible] ut
qui [illegible] quereratur qui
passus est [illegible]. Longa tyrannide
spoliatus sum. R Meruerunt tibi
civibus [illegible] te servire dignum
fuit [illegible] longi et iniusti
servicii [illegible]
[illegible]
[illegible] hominis [illegible]
licencia turpe fuit pulcrum sit
[illegible] desiisse. De quo [illegible]
[illegible] Longa ti-
rannide sum deceptus. R Sponte
descendisses melius. Optime
[illegible] descendisses ut qualitercumque
descendisse [illegible] omnia que iniusta

melior q3 coacta iusticia qua vo-
luntaria iusticia est Audite ergo
tiranni apud inferos exclamante
discite iusticiam moniti. audite et
nec apud superos exhortante
discite iusticiam ut coacti hec eni
tempestiva hic utilis q3 in vestibulo
illa vel amonitio utiq3 sera est
frustra eni discitur q non licet amplius
uti post. venite vos iam tumentes
animos superbum q3 et verox docendi
metu secuite. Et si non semper saltem
post tirannide amissam tiranni
esse desinite et opiandi q iam
esse non potestis fine facite si
aliquando non iusticia saltem verecundie hoc
ut iusticia saltem verecundie hoc
potestate ut mutatis moribus et
illo habitu mentis assumpto a
missione diviciarum ditiores facti
fortune detraxit sibi animus
addidisse videamini Unus ne igitur
additibus non plus ille rex regum
et dominus dominium a quo omnibus potestas
est celo et terra. manu munificus
plenus et retraxit occultis
semper iustis semper extensis Sed
quomodo solus quoque rex regum tirannus
alios quoque rex regum gente de civitate
tiranni et genus gente de civitate
atq3 possidebat Sed nos nec propheta
illum audivistis et cogitabit
inquit quasi arena captivitatem
et ipse de regibus triumphabit et
tiranni ridiculi eius erunt. cor-
tate autem fortune seu divine pote-
voluntati et cuncte ridiculum fedum
quia illud exemplum dionisii tirannorum
pessimi qui patria pulsus exilii
puerilem scolas tenuisse
dicitur. ut quia cives non poterat
pueris tirannide exerceret tenere
ingenium affixumq3 proposito honestis
tamen aliquo equum inveni impacientis
Tirannide amissa valde
doleo Quantum doles iuste pos-
sessionis amissorum q tantum doles iuste
Qua doleres re ipsa expoliatus
qui sic doles alienam tirannide
ma deiecto gravius fero feres
lenius si tandem libertatem multi quidem
tirannorum plus nominis odio ceciderunt
plures tamen certas cadendi causas
habuisse notissimum est et cottidie
fit nostris apud aristotilem quidem
legis in politicis q propter uxorum
iniurias multe tirannides periclitate
iniurias multe tirannides perierunt
Ad quod seu active seu passive accepti
fuit verum est hoc e seu propter iniurias
a tirannis elatas uxoribus tirannorum
primi exemplum habes non modo tirannidis
sed regnorum troyani scilicet ac ro-
mani perdidi vos vanitate late-
demonium tirannum qui cum ipse
sibi subditos spoliasset. ad spo-
liandas eorum uxores avarissimas
sua coniuge destinabat q sibi
causa non ultima esse potuit ma-
turande calamitatis quibus hic
aristoteles natus esse nequiverit
que etate floruit alexander. nec
tam longevus fuit ut ad hunc
etate pervenisse videatur. cum tamen
eisdem in libris non admiratione quidam
hieronis agellonis nomine iudeaq3
qui qualiter sibi noti esse potuerit
attenta ratione temporum non satis expedio
Nec ego alienis iniuriis
uxoribus nec mea uxor alicui ti-
rannide tamen excidi Sepe se no-
centissimi innocentes putant Sunt
tibi et illis non minores cause pa-
titur tirannidis insolencia sic
putate tirannidis insolencia sic
iulio cesari apud historicos
obicitur. illa precipue q senatori se
honorificentissime adeunti non assur-
rexit. q tamen hodie nec quidem causa
ulla esset. crudelitas quamquam que
metuenda apud virgilium ad supplicium
reposcebat gaius caligula et
nerone et domiciam ad supplicium
traxit. et invidia q maius tormentum

Non invenisse Siculos tirannos Flaccus
ait neque invidia hodie magis invenire
res loquitur. Postremo nulla
tirannorum aut maior pestis aut
tetrior avaricia est. Itaque reliqua
singulorum hec est omnium reliquis pro-
ceres cives afficiunt. Hec simul
universos. Superbia et invidia ipsos
inter tirannos regnat. Crudelitas
inter paucos sevit. Avaricia inter
omnes quievit. Illa non minuitur
ac minuitur. Hec semper crescit ac
vigilat qui pessima igitur. Implebis
volunt vitare in primis hoc vicium
deret. omne quod vicium hoc in famiam
omnem suspicione. Nichil est enim
quod odiosius eorum faciat tirannum
eque presidenali ac domino indignum
reliquum inter magnanimitatis
ac iusticie sese volo tegunt. Hec
unum vilitate cum miseria quod
non exuit et contra omnem hanc
moris errore ut nil miserius
nil vilius. Ideoque hec vicia labo-
rantes indignissimum imperio ac
honore indicat. Indignantur
homines illi subiici qui avaricie
sit subiectus. Utique illud alienum
corporis ius habere quod unum non
habeat in metallico. velle sibi licitum
aliorum vitam ne dicam pecuniam
extorquere. sua tangere non audere
Summa quedam igitur ad securitatem
et quiete vive e nomine tirannidis
appetitum se omnem regnandi cupi-
dine abiecisse nam quod stultius quod
laboriosius quam totam in se unum pu-
blicam transferre. fragile forsitan
suis viribus per terrendis sui eligere
melius reportendo vel hostis
et opinionum proprius non permittit.
Illud eximium aristotelis dogmatis
meminisse ut sit non tirannum quis
se prebeat sed rei publice curatorem
sceptrum et oblationes optimis procurandis.
Collige dispensacionis gratia et si
aliqui oportunum sunt uti ad bellicas
oportunitates. Alter autem exhibe
ipsum custodem et camerarium tuum
quoniam non tamen priorum. Et item
spacium inquit oportet et ornare
civitatem tuum procuratorem exutum
non tirannum sed iconomum et
regalem videri eciam subditis et
non sumet curatem sed procurare
et mediocris vite prosequi non
excellencias. Huius quidem statum
quod pluribus ut alter placet et michi
sit durabilior principatus. Ita
tibi tale videri expedit ut esse
eciam talis sit. Simulacio enim
tot sub oculis hominum quot res
tangunt quolibet arte vel ingenio
longa esse non potest. Vide ne igitur
an ipsam horum alii errancius et
quam despice et mirari. Neque enim
tirannide huius viciis obnoxia
despice sed iuvare mirabile est
Id summa et reges et tiranni
omnes et quicunque in potentatu
aliquo sunt debent si regnare diu
volunt atque exacte meminerit
quod dictum illud Kathonis apud
Livium avaricia et luxuria omnia
magna imperia adverterunt.
Abdicata tirannide privatum redditus
pro fortune hostis civium ca-
stellis eos totiens eque discere civili-
tate bustum fortune humiliores
inter cives bonos qua super omnes
cives vivitur. Iam tibi tranquillior
rerum status iam securior vita
est sine metu sine suspicionibus
sine excubiis sine satellite quibus
immalis quam vite suavitas pre-
cavenda sit nescio. Tirannide
perdite privatus dego. Elige
an laudetis aeternae fortunae
malis an equalitate levius. Profecto
enim si non ubiqui strepitum sed animum

Ipse tum in silencio . preteritis que me-
moria interroges multis te explicatum
atque elapsum malis invenies . iam
tutus vive securus quod iam non
poteris nec sanguine maditus
nec veneno etc. Cam

Calliditatis artibus spoliatus sum
Ridet ergo tirannide su-
perat semite q iam tarde
amissis artibus abieceristi
non satis e venenosi sa-
pite perdidisse tradite volueris qui
artibus fidelt tirannus esse non desijt
Marciana arce pulsatus sum
ubique arces sunt compedes libertatis
at in montibus vincula et quamquam
sunt unde vera superbia in subiectos
tonat ac fulminat . huius primam non
modo non flebile sed optandum est Sunt
enim aliqui excessus certa quod bona vulgus
appellat quibus bonum quod modestique
appellat ad illicita urgeantur quibus
temptatur atque obstare virtutis opere non
motibus sunt obstare virtutis opere non
valeas . quam in optanda sit amissio
earum rerum que hos pariunt motus En
Arcem fortissimam amisi
fortissimam dicis fragile probat eventus
amisisti pocius tecum visi septa diffi-
cile quam custodia te vtilem tibi
vicinis omnibus odiosam iam dormie
noctibus sopites et dormie alios
sinens Tutissima michi arx di-
rupta est Quo erat tuta perijt
ipse tecum cogita Ego autem ostendam
munitissimam tutissimamque artem sine
muris turribus sine vllo presidio opposito
apparato si vis tute vivere bene
vive nil virtute securius bene ac
vive non hoc dico superbe laute
pomparite sed iuste sed sobrie sed
modeste nullus opus est artibus
non tum te presiterit sed sollicitum
sed estimabile ac molestum esse
sunt hec voluptas metui nec clari
an illud Laberij notissimum non

Audisti necesse est multos timeat
quem multi timent . hoc ille dixit in
Iulium cesarem sed id in alios illo
et minores et formidabiliores vertit
dici potest Questio quis cur tam multi
cupiat timere Nemo enim gratis
metuitur . vel et metuit et periculosos
est uni multos metuere quam multis unum
Nomine facis multo est quod multi te
metuant et tu multos quam quod te multi
metuant et tu multos Segregare
enim ista nequit fit quod metum metus
queritur postis hunc dicti causam
illa perfecto est qua ovidius Nasso
ait que metuit perire cupit
Ac ut plus ab ennio qui metuunt
oderunt que quisque odit perisse
expetit eras in tua arce metuendus
sed et metuebas et quos metuebant
hostes metuebam ymmo non quos non
hostes metuebat quos expetit metui volet
ob metuet quos expetit metui volet
aquibus metuetur esse metuat
ipsi nunc est Sepe idem repeto qua
ita res se habet nec adveris in hoc
teci ut in reliquis . dum supra omnes
nitimur esse infra omnes esse
quod est enim tunc depressus . se conatus
omnibus ut caducum desinit Arcem
michi carissimam amisi Fac tibi
cariorem aliam qua non perdas tenda
animum tuum priis itenerorbus honestis
vite actibus prudentiam ac fortitudinem
an foras lota Justiciam atque modestiam
propugnaculis humanitatem atque man-
suetudine undique immuris Opere
fide caritate arcis in medio
providencia supreme turris in vertice
bona fama circumtum dei atque hominum
assit amor absit metus dignos
esse ceteros preteri neque cultos
esse ceteros preteri neque cultos
nec offensos . ita nec te alius
nec tu alium contristes et in domo
humili tuaque vives quam in arce
vixisti hac tibi arce nemo usque
invidebit hac tibi nemo poterit

Aut nolet eripere ac malos in
supportare bonos in amore iustadi
q studium excitabis o q facile
erat tranquillam ac serenam vitam
agere in vos tam inquietam ac turbidam
fecissetis omnia ferme et proximorum
et proximorum in pernitie congredientes
Ita q enim artes iste nisi ad otium
sunt aliena q molestiam ut neque
vos ubique stilus questatis et instar
araneaium muscas captantium
preterentibus insultetis atque transeuntibus
transeuntibus lustra suffunt ac indi
Solus hominis artes quit quo
nullum ad superbiam nullum q tumidig

Senium vivere optabas
et vixisse te penitet
qui quid aliud dei est
Senium ibas assidue
et pervenisse te stupes
stupendum pacto nisi quo iverat aliquis
perveniens Senium Quid invenies
senuisses et cedo perfecisses an tu etate
retrogradam expectabas Ut velox
utque instabile sic et irremeabile
tempus est Velocitas senium Quaelibet
tibi tempus fugere iam credo incipis
dici neque non modo ut opiniones hominum
dimiserunt sed unius cuiusque opiniones
sunt inmensa et innumeris an oculos suos
etate longissimam opinantur hanc
ipsam senior atque respiciens videbis
esse brevissimam Senium futura preteritis
longiora videntur cum sint eque sive
brevia sint eorum breviores quo ad
fine properantibus malis motibus solet
esse vehementior Senium Est unde
gaudeas si sic non ut vicia senuisti
aut si non ad ultimum surrexisti bonum
tibi est utilis est senectus nec exiguum
divini favoris indicium Senuisti ut
epistola illud senece recepta alloquitur
nec ingratum diis etatis assequitur ac vito
Senium Hac re pulchre vivimus ex
paucis et tot enim milibus nullum
eorum qui nascuntur quota pars illorum
qui ad senium usque pervenerat exclusus

Ipsius paucissimi sunt quibus iustum se
necessitatis spatium explere datum sit
Senium valde prodigium ac
stupor valde senectus eius cursus
incertum animo quot ille periculorum
passibus hec venerit Institutus esse
senium raritas ingens casum vite
incertum argumentum est Senium
et durum ac difficile stadium in
cucurristi minus mirum est ea fessus et
quietis appetens leta perilla metam
spectes Cito senium Vite cuius
ut brevis nec brevissima longus
nusquam durus sed asper quin et ambiguus
longa ultra ius senectus finis est
mors quod hic tres quinquagesima sextaque
senuisti peregisse iam debes vite
hunc venisti aderitque questorum Flaccus
viator est qui labore vite exhaustus
velit adiciam remeare nichil fessis
quietis hospicio Senium Dulcem
michi placuit vite labor sic enim
tuisse sex quarent Senium Si vivere
delectabat en vixisti si oportebat
cucurristi et quod sane nescis nisi quod
sic optaverat factum doleat nisi
male se optasse sentiat nisi quibusque
omitti nec pelle nullo labore agi
poterat actum esse non gaudeat undique
agitur gaudendum tibi est seu voti
compos delectabile seu necessario et gravi
functus officio est Senium et volup-
tates corporis fugavit etas Ut
cum voluptatibus quae nec minores et
perfecto stabiliores sunt nec unquam fugiunt
nisi cum anima hec abeat hanc
sequitur Ut corporales voluptates veteres
culpas ferunt abeuntes penitentiam
pudoris q et doloris magis relinquunt
his te expeditum ac liberum gaudere
debes et libertati tue gratiam habe
que te manibus tuorum hostium reduxit
tibi q debitum nimis sed neglectum
dilatum q suscepit Senium pollutis
q voluptatibus disvenis Senectus
assuescere habet et senectus volup-
tates suas quas gustare ubi ceperis

Sene ut doles amisse. fastidias
et reverti nolis Senui et damni
boni senis fercula canicies
plus est nec minus auctoritatis. R. Honeste
est voluptatis. quia fede est minimum
illecebre Nec vos imitati colores
te peniteat. ita quibus tale crimine
sepius. tamen ab aliquo prius iudices ut
non candidorum calatos librorum qua
nigrarum carbonum cistas aspice
sed tu firmandum se tingere plerumque
maluit esse ab cornu Senui et
squalentes arat multum ruge
Et tellus arata fructum fert uberem
et vite maturiores fructibus bene
culta senectute poenituit ruge te
offendunt oris. nec multum. at corpore
non illud ruge sarcinat non variat
animum nisi ut formosior sit. Si dies
denique post te. si non tu eum neglexeris
honestabit Senui rugis et
deformi senectus oblitus vix meipsum ag-
nosco Hoc tibi iam abdicas ceterorum
dixi. nunquam tuis fecisti nunquam haud
dubie mercaturum oculis placebis
quibus placere velle maior est va-
nitas an libido sit nescio. Est qui
fidem qui constancia qui gravitate
prudencia. grave certum inter hostes
rugas quam in planis et mollibus
se q cupiunt respicis feret Senui
melior ab parte tergum etas manet
nunc deterior. Nos semper que delectant
magis atque optatis meliora sunt. Certi
matum sum deprehensum. quod non esset
nisi quia illud satirici verum est
Nunquam discerne sunt vera bona
Senui et leviores abierunt dies
Cum fere dies temporis in se solvimi
ani gravis dies. ... fide ab
amicis prius discessis. Hic vincere furor
Hic impaciencie senecte ab talibus
vita plena delicijs. ut melius
putat esse quam speciis. optimum ab quam
pessimum Ceterum dies omnes in se boni
longus est cum rex et conditor seculorum
Itaque quod fervidus hic gelidus hic
Serenus quod humidus hic nubilus

Hic serenus quod turbidus hic tranquillus
sed adversum decore nature quam ordinem
aspicias boni sunt. Illud vos aut
vestrum iudicium velati ex quo sunt
omnes mali mesti dubij sollicitudini
laboriosi anxii amari querulosi
flebiles erumnosi Fugiunt tui michi
mestio quas norat letos dies
qui dum aderant tristes lamentis
ab senis pleni erant. Sunt ut leti
videantur nil est cause nisi quod abierunt
vel quod illis pereuntium desiderium tibi au-
get irredituri multas ab sentiunt
olim sequius forsan amara tempus
Stultus enim nichil plene amat nisi
quod perdidit Senui pro se dilapsare
decat inmetus Quod non nunquam stulti
nunc sane verum ut tu sentis. at si alterius
divites non cessare Redibit enim
ipse ut scriptum vides et renovabitur
ut aquile iuventus tua Senui
Cedis etas et etas bona retro est. Cuncta etas
et etas bona bonis sunt male utentibus
ut bona utrisque est. breuis pretererit
mala utrisque aut breuis pretereunt
hic supplicium malorum quod nunc igitur
etas. ubique apposita semper fugas nisi
cum ad eternitate via est Illuc et
A dulce aliquid esset. quod fuga
dulcedinis extinctum videret.
quis enim fugiens degustat. fugit
Davia fetide atque obscene potus
aque plenissima sunt Sitiunt ut putat
Pecoris sit est sensus gustu metuens
extinxeat Urgebat tergum alexander
victor vos ac tergo rapidum tempus
premit. anni celeres. precipites ab dies
hore ab volatiles. ante oculos at
mors. nec etatis reditus. nec im-
pulsis mora nec preventus est fusitis
vie quis tot difficultatibus tantis ab
sordibus abesse. quod non quies probis
est sed intelligo nescio etate prioris
ac libidinibus accola bone dicatis
Est hic quidam fundi mali ut bonum
dicatur quod affectu utentis aptissimum est
Quis affectus ipse sit pessimus. sic castiga
leda castis castitatis sic tiranus
libertati plebis arcam spiritum

Sic veneficus putaveris attonitus
se stravitus pugione proprio cedibus
bonum vocat Sic vos igitur etate
bona quod ad id quod maxime cupitis
apta est. itaque neutre quippe quam amicis
irreductos deplorat puericie quidem
ut infanciam videas optare quod perfecto
optare potes cum tu si abesse quam longissime
aspicis bonum est. ut inmemorat
sed nec ad vitam ac solicitam iuventute
nisi respicere et ad hec virides se-
necta pessimam etatem et periculosissimam
vite partem adulescenciam testantur
cum quintum et vicesimum annum dicunt ubi
te relinquimus. neque latebat quam
vos preteritarum peniteat sedulitatem
quod non nisi temporibus apinus illius ydonea
exoptaretis Senium cur non cum vir-
giliano rege suspirem. o michi pre-
teritos referat si iupiter annos Sed
nil hec suspiriis legi parente
nil plorare nil fabium nil katho[n]em
et fuerunt senes. sed fuerunt fateor
sapientes regibus rariores. itaque
rex plangit fuit sapiens non eque sane
illud evandrium suspirium tam commune
est senibus meis velut quam sibi dam
stulti senes et pre fuga adolescencia
revocat ac suspirat nec suspiriis tum
sed tacitis votis sed medicaminibus
iniitis atque tam artificio ut nec inde
auferatur Domicii Gna i re facite
ad modum lusit adrianus princeps ca-
nescenti culdam. cum de postea ad
capite prius mediocre ulteriori crine
redeunte ita retulit vade inquit
hoc iam patri tuo negavi Senium
o si mea ut redeat iuventus
tempora non illud dixi id reliquo
dico si tam facile votorum omnium compos
fias. michil crasso noles. pauper
hec divicias optare pro libertatem
servus speciem deformis. sanitatem
optare eger felix nequit. vili
potius votum est Senium heu cur
tam cito dulcis me iuventa deseruit
Numquam non cito deseruit quod imtabat
numquam porro aufugit quod augebat

Nam aut est optare quod haberi nequit
noverit quod habitum et si redeat necessarius
sit. sed iam per suspiriis. dulce
ardo sunt cito cavus fieri potest
senex numquam desiderii cum iuvenitute
in parte quod est aliud quam grada puericia
senectutis Senium tantum natus
quam sum Iam tercio aspice unde
venis et quo pergis cogita. hic est senis
que verdis natura ac principii sui
quam finis admonet. poteras aberrare
publicum tibi iter ostendit se. sine
id quidem satis. Senium tum vel
tantum natus ostende. solet tum i
viam manu retraxisti Subito
Senium Immo sensim pedetentim
paulatim venit. Sed nil cogitatibus
contra subito eveniunt. sic contra
cogitatibus contra michil est subitum
quod si flenda tibi fuerat senectus
singuli dies vite flendi erant
illis cum passibus ad hunc terminum
ibas Heu Senium Cum votorum in
stabilitas hunc maxime anhelabas
hunc pervenire optabas. hunc non
posse attingere formidabas quo tum
perventum esset ingemisces. incredibile
monstrum nisi tam crebrum esset Senes
fieri volunt omnes. senex esse vult
nemo. Immo vero senex admisceam
senes dici adversaria trahunt
quasi sit probrum senuisse quod perfecto
nullus videtur donec nisi quibus dedecus
sit vixisse. quam ingentes non inficior sterilia
est cum te tum exemptum esse oportet
ut nemo colloquio sermonem perderes
Illorumque ut auribus illaberetur. sana
exemplum tamen non defectet Cas
senium Et quos agit et quos equor
et quos bellum et quos alea decepit
singula detimenta conveniunt. tu
huius i futuro expergisceres et tum cui
incipis dum mensura est collata finis cum
Senium Stultum est senectutem
non cogitare nisi cum venerit Ad
perfecto si ventura senectus assidue veniente
prosperitates pute spiritualia aspicias

D Heu michi iam senex sum
Quod ne igitur defles durum ac difficile
vite nunquam accessisse dumnosius quam istud
ac stupentem transiisse atque i acua
quasi fabulam peregisse Ut quod comico
more plangendum erat Senex
Ro Olim oblitus es ut nuper tibi
familiaritatis iustus unus mader
pretoria vel huius ex temporibus
illorum sentencia non moderna sed antiquis
tulit. Non moderna amico cum dilecti compararet
parabe amico eum dilecti comparator
tibi ita ut video iam senectus
esses utinam qualis eadem qui te primum
novi Subito ille rudit imparem ne
nomi Subito ille rudit. Iam ne
erga tibi amicus videor nisi applicens
eciam michi nec amicicia [illegible]
Noli esse michi compelli quod sum senex
sed compara quod iuvenis fui Cum istum
pueritiam tegit ista brevis vulnus
iuvenis nequit nisi qui etatis
huius bona probaveat et illius
mala meminerit. Bono tuo igitur
gratulare et illud quod verum sit quod
sepe bona iuvenibus eveniunt et mala
voluptatibus vitis aut bonis et virtutum
amico et passionis hosti. Plus est
haud dubie dies unus huius quam accipias
temporis qua illius alterius annus integer
Heu michi iam senui Iam
prestas tibi quoque tu volue dicitur
non senuisse miserum sed vixisse
ita ut hec vite sors sinus causa
repente dicens peritie aut in lamentis
sepe dicens. Et volentes ire subsequum
genus gerens nil flendum quod illius iniusta
natura. Nil flendum quod illius immota
filix statuit quod nale aut humani
nato quam vinere senescere senem
mori. Ut vos conditionis utrumque
respuitis tu vel alterum vel utrumque
necessario abeundum sit quod si neutrum
voluntatis et tercio abstinendum
erat. Maxime michi etate non fuit
patiunt senectutibus statim inebriis
annos aliquos senecte Neque semper
a vobis proverbium verum sit. Posse
vivum annum corpora multa consumere
Omnia fine minime corporis sit

Utque eum ad extremum ferri sit in
trahunt sit exeunt. Vel alterius ad
meta perante alter retrorsum viam
velit alterum quam retrahere. Frustra
tergiversari ire oportet nec redire
licet nec subsistere. Id quod vobis facilius
de esse immortalitate anime et
corporis instauratione expectantibus
veteris philosophis quibus vel horum
alterum defuit vel utrumque frustra
iniqua obluctantur. Quamvis lugere
pro nasceris subitis excutitis
R Et vires eum Senex e
Senui
feliciter perimitasti quasi eum
gesta esse semper et geri posse eum
viribus quia cepis nullo nisi
eum tempus est quod nesciat sum vires
eciam eum ut sepe accidit pugna
decerne fateor utilis vixisti
tum tremere non etatis Senui
et res meas agere nequeo
Si quod animo sit affectum tanto id a
senex melius fieri constat quo cicius et
experientie illi plus est rerumque notitie
et passionum minus hac malis vicius
expeditior animus. Ut res alias non
expeditior agere fine decet sed egisse cui
agere fine labor dies alterius est
corporeus labor dies alterius est
cum si nec eas tenere nec avelli
vult ridiculum illud antiquum renovat
romani senis qui iussus a principe
fori laboribus abstinere quorum
ferias imbecilles quia etas horum
fortuna opulentis merebatur. Se in
voluit fere ut quasi mortuum fleret
atque adeo omni familia fleri vellet
Mirus senex quod quiete sui mortis
parem horret. Cum michil semper apertius
quiete. Nichil quod sit tempus senectutis
laboriose ac sollicita cuius vita
omnis tranquillitatis exemplar esse
debet didicisse potest amplius quod
et illud quoque optabile senibus
bonis vivere vita et memorabilis
parata qua maxima sit post modum
expleta morte. Senui et repente
fugit etas mea Fortuna valitudo
vires vita nec omnia fugiunt

Votus manet nec cessura ferro nec morti. Illi vero hoc solo stabili adversitas resistendum est. Si neglectum fuit, difficilius ad extremum fateor, sed virtutis studium nulla etas respuit. Immo quo difficilior eo clarior victus. Multi nosse se ipsos ac sperne vite tandem extremis ceperere. Sero quidem ac intempestivum minime. Et si enim non iam vite desperati ac instantis saltem morti utile, cui excole vivi dere ut sine horrore mestitia quoque effugi posse, si non plurimum sed totum vite tempus impenderetur, bene nisi fallor impensum esset. Nam non stultus mastitur qui bene moritur, nec inutiliter vixit qui feliciter desiit.

Senium iam vicina mors est. Mors eque omnibus vicina esse solet, et sepe ibi est vicinior ubi videtur absentior. Nemo tam iuvenis qui non possit hodie mori, nemo tam senex qui non possit adhuc vivere, si nil aliud quam senectus incidat.

Tempus senii. Immo maturisti. An hoc defles? An poma cum maturuerit queantur? Si sensus illis ac sermo datus sit, et non potius contentantur adid pervenisse ad quod creata erant. Et ut ceterarum rerum sic etatis maturitas quedam que senectus dicitur, que ut ita esse videas, et etas et mors immatura acerba quidem dicitur, et acerbum est acerbitati autem obiecta maturitas, que cum in pomis ac frugibus bona sit, quid nisi in homine est optima. Non quod nescio aliquis maturescat, ea vero non etatis est culpa sed pravitas est nature, non quidem omnium sed multorum qui ad bonum nati magno nisu in adversum tendunt. Maturuisse igitur debes si quod inter tua nobilius fuit. Iam messoris tui manum secuturus expectat. Non mors illa quod metuis sed laborum finis ac porta vite est, non mors ipsa sed difficilis vite hy

Vide que pauci tranquilla navigatione pervenerunt, sed pene omnes undique afflicti ac naufragi. Tu tamen per media senectute leve iter ipsius prospero agens vento cunctis rerum fluctibus portum subibis. Subductaque in puppi sedens tibi et quotiens te flexeris de fine cogitandum, id quod utilius fuit quam etate bonam quam stulti placet, et naturam mihi optima accepisse.

Capitulum

Turpi torqueor podagra. Crescebat senectus more incomitata non venit, magna sepe morborum acie secum ducit. Podagra cruciator. Molesta quidem et ignobili parte corporis laboras, quod si nobilissimis laborares, corde vel capite? Pedes. Coercetur podagra. Vaga mens domus freno eget. Hic paupertas tenet, illum carcer aut gravior morbus. Lugens te pedibus alligat fortuna non podagra sed pedicis sint ea dicte compede. Podagra inutilis factus sum. Quid cursu credo vel ad saltum vel ad currendum ad palestram lauteque aut ad hoc natum putas? Ad alia si nescis altiora quedam officia natus es, que si caput non egrotat exequi nil prohibet. Studere liquet artibus ingenuis, dare operam pietati, sequi iusticiam et fidem, fragile corpus et fugacem mundum spernere, odisse vicia, amare virtutes, tales amicicias consilio preparare immo habere. Hec sunt viri boni munera, quod hic pedibus loci est? Debilitatus sum podagra. Pugnare cum hostibus forsitan morbus vetat, non cum viciis, quod nec facilius et certe acerbius est bellum, et questionum an hic ipse dolor corporis contra quem dimicares tibi adversarius datus sit. Pedibus consistere nequeo. Vide ne de reliquo edificio spem habeatis cum fundamenti

Tam invalidum sentis vigila ne
te transitu opprimat ruina. contrahe
sarcinulas teque ad migrandum para
Pedogra me ingentibus habet
Solet hic morbus ut philosophi dicunt
divites habere. en tibi remedium
aliud pene speciale. quod languoris
amaritudinem opum dulcedine
solaberis. quod inopie pellet asperitas
ita ut solatium adsit ut solitis. si
hoc fallit veniet quod non fallet in
vite malis omnibus suis dabit. D
pedum premimur egritudine R salute
turpis quam pauperes oportet quam ut paup-
eris vivas. multos hac egritudine libe-
rasse traditur paupertas vel deserta
corporum quies vel frugalitas
quam voluntaria seu coacta et ima-
ginaria paupertate dixerim vidisti
alios potentia vini abstinentia cu-
ratos. Ista fit dolor dolore clavos
clavo pellitur ut antiquis dicitur publice
vix molestia alia sine molestia
curatur. Ut postea cum hoc morbo tuo
aliis pacem habeas non bachio solo
sed veneri bellum indixisse profuerit
Sed quadraginta annorum pudicitia
nimis non corporum. habes inde
quod puto unicum morbi huius curam
quam si probas vere si unquam non te fallet
hac si [illegible] fomentorum R patientia radix
epistolis [illegible] efficacissimum atque optimum et sepe unicum
remedium meum est. D pedogre
vincor armatus sed R quid tunc in
abidis. nunquam idcirco ad laborem
non pertinens ad reliquum genere non regi
nos familiaris seu reipublice et
summi si ita fortis dedecet imperii
cura potest R atque in eo valde
septimi Severi romani principis
dedit exemplum qui senex ac pedogramus
cum coniuratione nobilium qui se vivo
filium augustum duxerant deprehendisset
conspirationis auctoribus seditionis ac
solio omnibus quam ante solito eius assurgens
metu quam ulti supplicii tremefactis
ac stantibus ipse manum ad caput relata

Hic inquit sentit huius caput non
non pedes. D Pedogra me intestinorum
miris modis torquet R Noli solas
asperitates rerum flere sed molestie
si quod dulce quod iocundum tibi obtigit
quod tamen hac solari possis. Unique
ex multis pessimos vulgi mos est
ut ingratis querulos atque incapaces
obliviosos et perpetuis et ingratos
sit quos nil terminus fecit. D R Quo
quis equis auxilio audeat exempli
cum vel severum ipsum quem dixi de
pedogra vel domicianum de calvicio
quod egerrime ditur tulisse vel augustum
sive de sinistri sui debilitati coxe
vel in lucis capare de timore nocturno
et quiete visus Iulia vel postres
alios fortunatissimos viros. R De
una seu altera vice si licitum aut
fortuite iniuria sit queretis ut imperii
atque opum et victoriarum ac tantorum
ingrati atque immemores sint honorum
dum se dolores meminerit quos
plenam prosperitatis quam felicitate hic spe-
rat dementie sit. amaram dulcibus
trahere modestie hac pedogre ipsum
hoc morbo cum omni commune in delectis
tamen quam consilium fatum fateberis
si unus illius leta multa adepti dura
multa passi. qui bona de manu dei
lete accepistis mala quam pacienter
sustinenda recusabat. Omnibus mali
aliud dare vel facere nunquam non
noverit. sed quam multa reperit optimum
Pedogra me tenebris modis
singulis oppressum tenet R Sciaticus
singulos oppressos tenet. celum quam et terras
stare nunquam potest. celum quam et terras
ac maria pulsare ic

Scabie premit importuna
R Iam non miror si an-
gores meros egre fers.
non id luges cum dulce
aliquid inmixtum est. D Gravi
vexor scabie R Sunt qui hanc salubre
dicant. ego aut ne tam meste rei
lectum noverit aut potius salutis
pene ad salutem viam dico quamlibet est

Cum asperitate vie breue re-
spuit cuius exitus sit iocundus
Avida me scabies exercet
Iam horologio non egebis erit tam
qui te noctibus excitet. te qz honesto
cupidum forte officiis vigilem reddat
Nemo tam piger quem non scabies
sollicitum faciat Scabie torqueor
tediosa et feda Dentium nego. ubi
ergo publius molestior erit podo-
gram pedes dixit. me sic sinete
potes adde incestum negarem scabiosos
manus Sed q̄ dices si quo fedior
morbus eo pulcrior paciencia est
q̄ sepius ex malo bonum ingenius elicias
hoc nimirum carum una est herumqz
contemptum corporis maxime parvum
quo nil est melius mortali Tota
me scabies occupat Tota te vix
est id quidem metus. sed plus forsitan
qua q̄ dicere voluisti. totum enim corpus
intelligis. sed est vobis invisibilis mor-
scabies cupiditas ac libido et pru-
ritus quidam voluptatem concupiscendi qz qui-
bus scalpitur acrius estuat. hanc
nec tolli nec leniri putatis nec
sentitis quidem. tanto maior vobis
est cura quam corporis etc.
L[illegible]

Dormire non possum Vigila
et gaude vite tibi tempus
auctum. inter obdormire enim
atqz emori q̄ interest. m-
q̄ alter temporalis perpetuus alter est sopor
utraqz nescio an non satis ipse est
sompnus breuis mors. et mors
sompnus longus sic etiam dici
posset Sompnum perdidi Non vi-
guldo sed blandiciis repetendus
est si rebus pedis apparere cogi neque
cogere aliud. Da requiem temporibus
sinis animo curas leues ipse
adeit facile animis vagis et corporibus
fessis obrepit Sepe michi sompnus
interrumpitur Fac q̄ solitus fertur
Augustus cesar lectoribus ac fabulatoribus
accersitis interruptum recolligens. sin
grauioribus curis hoc accidit pone illas
illas receptis de ...orem loquebatur
maro ubi ait Salubres curas sompnos
abrumpe Sompnium reges amisi
Et terrores sompniorum noctium
qz metus. quamvis enim sapientes me-
lioda fantasmata aristotiles opi-
netur. cui ipse tu et vir ille ingenio
eque clarus inuicto et ille anti-
quitate eqz insignis de quibus paulo
ante sermo duxit Sompniorum graues
esse molestias Nam q̄ alii sencerat
ipse novit ipse. et lectulum suum
clarum teste est illusorum atqz am-
bagium et formidinum Certe horum
alter tempore extremo per sompnium exterreri
solebat sic de illo scriptum est Alter
ut dixisse dudum videor dum de ocio
et quiete dissereret inter ceteras
vite molestias queritur Quos
terreat cum sompnia et visaces
horrore generat Solito minus
dormias Solito igitur magis
vivis neque q̄ doctis placet
ut mors sompnus sit vita vigilia
est sompnum morbos expulit
Sanitas reducet Sompnium dor-
morborum maxime abstulit Bis
rem una dicas. morbus est am-
amor et morborum maximus Sompnum
metus extinxit Securitas resti-
tabit Sompnum senectus eripuit
maiores vicina restituat etc.
L[illegible]

Sompniis inquietor
Si verum est q̄ sapiens quidam
ait. multas curas sequuntur
sompnia. q̄ veri sic apprabat
auctores. radice mali amputata
curas pelle sompnia quoqz repulsurus
quo enim queso tot curas et tam
michi prestaturas in tam breui
vita de qua iam abicio p̄ visum
est q̄ torqueri iuuat et turbidam
curis vitam et infestam sompniis
quiete vera vacuis facit amentia
diuina prudentia vero ... ...

Consilio neque sentitis vere videtur.
quotidie vere colloquia deliberationes
illos de tempore quam plurimi ex vero arbitrium
sed ex variorum instituto est. Ver audisti
flaccum exclamantem: prudens futuri
temporis caliginosa nocte premit. Vides
quod deus quam mortalis ultra fas
trepidat. omne tempus in curam transit
perire de preterito mesti de presenti
anxii de futuro pavidi trepidi
quod de quo temporis curis perpetuatis
dignos meritis manipulos vigi-
lantes conspirari somnia. sunt
pro forte verum est quod vagante quoque
et curis animam inquiete somniis
esse ut natura hominis et petivi
cogi. Nonne tu exinde somniis
videre unum verum esse verum sit. Alter-
utro falli oportet. Satius est
inquietari somniis quam mulceri
et amara somniare quam dulcia
questi enim somnii falla leta est
lecti aut mesta. Somniis fatigor
Operire tota hac tepida et
quiesces. sed nequibis temporibus te
solari consilibus qui similia passi
sunt temporibus duobus notatim quos
modo dicebam dum de vigilia quereris

Lxiii

Celebrior fio quam vellem
notior quam velim. Multi hoc
premiis quam maximis optarunt
duces ac principes philosophi
et poete. Quid enim tot
laboribus quesitis bellis ac studiis
agitur nisi ut celebres noti quam sunt
aut qui deinde aliud insignes ar-
tifices moliuntur. declaravit hoc
phidias in minerva statua quam
opus omni quod hominum manibus factum
est primum aut inter prima posuerim
nisi tu aliquis scribere vetitus fuisset
vultum suum clipeo statue sic insculpsit
ut et ab omnibus nosceretur et convelli
nisi toto opere dissoluto nullo posset
ingenio nostri imprimum sui laboris

optabat. si quis enim nos fama
sed pecunia optasse dixerit artifices
in quibus fortasse assentior in
illustribus neque enim consulta sunt rei
familiaris iudicia sic tu iactum temporis damno
quam etiam sepe operi insistunt. ac neque
fame deciderat lucrum spreverunt
cum probavit hoc maxime nobilis
illa constantia eorum quatuor artificum
qui ad famosissimum illud opus
quod arthemesia caria regina dile-
ctissimi extremi coniugis fecit mago
cum precio attracti cum ante perfectum
opus obiisset regina ipsa ceptis
operibus pro non sperabant perstiterunt tamen
... nichil iam aliud
quam suum decus et facti memoriam
cogitantes. Unde omnes homines
claritate fama quam desiderant. Sed
tu nunc pro illis tedio emptas
velis. Nimis ego apud posteros
clarus esse cupio inter coetaneos
veruisem. Quid ita tu hec manus
difficilius acrarius sit. ob
eo quod presentem famam intercellat
stantis quam presentium famam inter absentes mea
invidia. Fama inter absentes mea
est gloria. nullus obstrepit nullus absistat.
inter putes aut et contradicto et
labor est magnus enim labor est
magne custodia fame ut nos
relegant hic quidem. Nimis
dedicatus a regibus eos qui sine
labore ad magnum perveres tot premii
nimis tot se offerant labores
Ego vero non labores respuo
sed tedia. Nam quis ferat assidue
visitari obsideri post exagitari
et sui interim neglecte totas
dies ac magnam brevis vite partem
aliis dare ut sua necessitate post
habita alienis inserviat voluptati
quam malo sic abiectio tradidisset namque
adhuc ipsam famam que me con-
tiat perventurum esset. sed et nunc
preclaros enim conatos et egregia
potes est inpedire negocia importunum
id quidem ita esse non nego

durum certe sed tollerabile gemino
et invidiosum et optabile. ceterum ut
utrumque tuo iudicio acceptum est pene
inevitabile. Nam que ad evitandum
via nisi vel superbia vel ignavia
altera honesti desiderium in te
peremptum arguet. altera caritatem
extinguet. si quod est aliud remedium
unum fuga est quamquam si claritas
vera sit. nec fuga sufficiet. sepe
claritas possessorem suum fugientem
prevenit et volentem contentam secuta
est. Nec mirum unquam nec ipsius
quidem clarus delituit et qui
in urbibus clarus est. Non potest
fame fulgor abscondi inter
tenebras eminet et ad se oculos
atque animos trahit. nunquam non audisti
Dandamid bragmanorum rege
pene preclarissimum ab Alexandro
macedone usque ad suum illud
dolium per quos volubili utebatur
hospitio. nunquam non usque ad squalidum
ac desertum literni villulam
contemplatores sola virtutis venere etiam
latronibus scipione affricanum
eundemque abitis hostium ducibus
usque ad tusmarium. nunquam non
extitum limini ab ultis gallie et
extrema que prius hispania usque
ad urbem romam. Nunquam non denique
preses sectos usque ad intimas et
horrendas hermi latebras
a romanis etiam imperatoribus
visitatos et preces salomone
nilo vos quis unquam vir clarus
visitatoribus caruit. Amici et noti
mutuis colloquiis et confabulationibus
delectantur. ignoti aut solo re-
creantur aspectu. Est enim virorum
illustrium presentia dulce aliquid
quod non sentit nisi ipse qui fuerit
hoc vel laboriosum ne diuturnis
quotidie est fateor sed et gloriosum
Celebritate nominis atterer.
Si hac vi abire vis abire vel licet est

Cuius est radicem oriri ad se merito
refugiis ferre hanc satanicam equo
animo est necesse. Est qua multi nequiquam
omni studio vite quem ipsi impendio
aspirant. et tu forsitan aspirasti.
Iste te videt ab hiis qui hec nisi
te tuum quam nomine diligeretur
optaret. Multi me undique usque
ad importunitatem fastidium que celebrant.
Quid tu igitur an contempni
malles atque abici. Innumerabiles
usque ad tedium me honorant. Tu
vos dei nimis agnoscito ille te
honorat ut te et illi honorare
delectet et inhonorasse peniteat.
Nimis honor et omne quod absque
bonum sit adeo est propter molestia est
veris honor immoderatus et crebra
visitatio est. hoc fatear at si
dulces sunt hominis molestie vallicet
amor et veneratio. hiis si animum
gustum applicuerit bene sapere
incipiat que molestant. Amara
dulcibus temperata non inferior tibi sed ceteribus
coniuncta fert prius vita in qua non
facile repperias mel cui non sit
annexum fel et sepius amara pre-
ponderant. Celebritate nimia
fatigor sepe id quidem accidit de quo
questum dominum vespasianum nominis
triumphante dum solempnitate pom-
parum expectatione ac tedio est
affectus increpante se ipsum quod triumphum
nec sibi nec maioribus suis
aut delicatum aut spacium tam
tandem tempus appetiisset. Quibus ac
non sit optanda celebritas. perpessa
tamen ferenda est et amanda. Illius
ne ipsius virtus et industria nec
unum ut illa careas deserenda.
multo est gloriosus labor et si opta-
bilior quam ignavia requies.
Salutacionibus obviis offendor.
Habes hominis quamque tedii preciosissime
Crispum persimus quamvis que non habeas
quod per illos qui popularibus auris
ut maronis utar verba gaudet

Ille tibi insignis questus est. credo
igitur quod doctissimum virum talibus enim
traditur et plus studijs acerrime
deditum salutanda crebra et importuna
turbabat. ut qui ille ipse ait per-
durabat ad mortem. Nichil est aut
quod gratius quod optabas accidit notus
quod ipse ut esses. aliaque tot saluta-
toribus vacans publicus non pates potestas
late potestas quiescere potestas quod
animi tremis gaudere quod optimum
vite genus aliqui diffinitum est
vos magnis virtutibus nostri clari
esse vultis et ociosi sitis et liberi
et tranquilli quod nichil est aliud
quam magni pelagi tempestatibus
ut optas tumidis sis. Denique
superbi sunt amorum votes pati non
possit equo animo cum sit hostium
salutanda convicia etc.

Capitulum

Mores hominum egre
fero. Si claritate motus
laudes si ira velut indignans
non laudes quod ad te cum
quibus moribus sit aliquis
bonus an non penitus in-
telligis vulgi mores an tibi negocium
patrum sentis vitam tuam componere
nisi vigiles aliene et illuda-
nisi gredi a te quod et nunquam ars effecit
valuit nec natura vincit nichil
vix preter nisi tedia et labores
fuerint. Hec tibi et plus curealis
fuerit. hec sepe egrediens semper flebat
in publicum egrediens semper flebat
alter contra mores hominum ridebat
neuter sine causa sed illud pietati
hoc superbie pugnabat. Cuius autor
hec superbie ac publicos ritus pergit
meus ac publicos ritus sergit
apte te per vim de honestati feres
pati nequeas quin illos indui
ut libet atque ut decet induere
atque ita ulcisce. Non nunquam lascivos
oculos honesti ritus offendunt
quam modestos inhonesti. Illi vo-

luptate contristo adsideat supra
terram tu adsideas honestate. Numquam
alibi quam inter tenebras lux gratior
quid queris aliena feditas tuo
addidat decori. Cuius hos mores
amorum atque hos preferat invidos.
linque invidos sibi neque alius alien
cupias torquere. satis ipse se torquet
et suis malis alienis angitur
ac tabescit bonis. Non equidem
sponte languentibus non sunt aut
contagiosi ut corpus animorum morbi
non suspicio aduketes. nunc vi-
nobilis animi vicia et odio ad
amorem virtutis. sanitas eo attentior
quo plebs est obsessa superbijs.
Cuius tot artes avaricie quis
tot fraudes quis tot species libidinum
factas. Que tibi merito dis-
plicent declina et que in alijs
dampnas ne tu dampnas aliquando
taceto. Cuius hic gule regnum
Maxie inter ebriosos periosa
sobrietas ubi eque bonum auctor
mallus excellit. Cuius tam
multa mendacia. Si mendacio
offendens veritati stude. Cuius
tot ubique fraudes. Non te-
lum arma neque opes expediet
simplex virtus est libera. Totus urbis
[illegible] odio est. Miserandi magis
miseros decet quam odisse. nisi ut
dixi sponte sunt miseri. quos tu
iudo suos mores linque tuos refer-
ma et stude. et ab alijs adversos
inter ipsos oculos reflecte. Sic et
tedium evasisti et si mundum negas
id quod potes et debes te metipsum
corrigas. non est quod te frustra natu-
ra tedeas. si hoc feceris etc.

Turbidas urbium clamores
odio. Cuius ergo plerumque
pluras quam arma. que ferri
fugam quam nequiret fugienda
sunt vulgi cotteromubus [illegible] -
vulgo aures dum plurimi non [illegible]

Vulgi strepitu fatigor. Vulgi
verba despicito. pene enim quicquid
vulgus loquitur aut nichil aut
falsum est. At strepitum illum commune(m)
et confusas voces si vitare vetitum
tuis auribus excipe idque ut alterius
sibilum, balatum pecudum aut ursorum
murmur. quid enim nisi belluarum
voces sunt vel serpentum vel ferarum
Vulgi fragore perturbor. Finge
animo te aquarum exundantium et
scopulis allisarum sonitum audire
persuade tibi esse vel ad fontem
Sorgie ubi ingenti strepitu ex sper-
reo specu lucidissimus amnis cadit
vel ubi Reatini gurgites quos in
Tiberim cogit alto de colle de-
scendunt vel ubi ad ea que catadupa
nominantur ut ait Cicero Nilus
se ex altissimis montibus precipitat
vel ubi sicut referunt historie
... ruit denique vel ubi
Capri(s)tice rupes Tirrenis fluctibus
... austro vel Caribdis obla-
trantis Scille sonantis verticibus
torta tundet. consuetudo prestabit
ut quod tediosissimum sentis quandam in
voluptatem accipies. Latratibus
canum vexor. Qui vulgi latratus
ferre didicit nullos horrebit canes
nam neque tam multi alii neque tam
rabidi aut mordaces. Innumeris
equis ac famulis[?] ... servis
et comitibus nos tam tedioso ...
cetera immissi sint. De utroque alias
quid sentire dixi olim et ut mi-
nuto. addo aliquid ut vitare quite[?]
possis equi tedium nil aliud pedes
tibi ut servi aut manus dare posse
nec laudatis dignum quo carere
valeas dum velis. Depulsis tedio
affectus sed. Vide ne iniustas
tedio iniusta fias et ab aliis quod
adeo cantata ... credes ...
illum qui ... dixit
potestate ... quod affectu ...
tedijs ... dixit evenisse
Plutor[?] et Augustinus principium d
... famosissimum id exponens
et musca et pulex et brucus

Et culex et cimices et locusta ce-
... quod nos sine causa ... creata
sunt ab illo qui vidit cuncta que fecerat
et erant bona. et si nulla esset alia
illa sola sufficeret ut superbie humane
quanta physicia dominatur. potuit
enim deus egiptijs leones et tigres
quod vel leocotrices immittere. minuta
et vilia immisit animalia. quo eius
et celestis potentia et terrena fragi-
litas nota esset. Pulicibus infestor.
Ranis cogitationibus conquiesce. co-
gita nil mali ... bonis con-
tingere multis. nos ... facilia
sed que videntur esse gravissima
pertulerunt. Quid scis an si pulices
abiret sopor nimius aut male li-
bidines subiret. Crede bene in
omnibus tecum agi bene est. Nocturnis
pulicum ... victus sed ...
igitur ... quod erigeris
... a pulicibus victus ...
... domitum ac
stolidum offendor pulicibus
vis ne tu homines offendere a puli-
cibus te defende. vilissimis imparatis
nobilissimum aggredere et pulicum
... homines necas. Pulicibus
agitor. Terrena omnia ad obsequium
hominis creata sunt. pars ut pascat. pars
ut vestiat. pars ut vehat alia ut
defendat alia ut exerceat doceat
quod et conditoris ammoneat quedam
denique ut delectat. Fesso quedam rebus
animum levent. quedam tedijs contemptum
huius lucis ... desiderium ut vite
melioris incutiat. Quis enim quesso
mortem timeret? quis non vero si tedijs
vacua esset ... mortalibus
... vita cum tedijs plena sic
placet sic abituris timeatur. nec
iocunditas vincet nec amenitas
vite semper est utilis viatori expedit
quod non nunquam durum aliquid occurrere
quo optabilior finis sit. Nocturnas
aves flebilibus vocibus moleste fero
Non ut arbitror philomena
que apud Virgilium flet nocte ramoque
sedens miserabile carmen integrat
et mestis late loca questibus implet.

dulcis enim affectus et suave carmen
et delectabiles sunt querele. Maestior
te forsitan stridor offendit neptarum
ipsis que poetas cantibus infames
bubo qui quondam fuit quam lati
sunt augurii apud iosephum legis
quamvis utrumque ridiculum sit spectat
quam metu vel concipere. Quis enim ut
multorum tristis aspectus ac lugubris
cantus ac vox illi ritualis non sit
canunt ut nobis aliquid nuncient
sed quia canere aliter non norunt
ita illis philomene voce flebunt
dulcius ut nature paret sic vobis
nature ipsam superstitionibus vestris ut
pareat coge delirando nitimini.

Prima incurri per nox nocturna
importuna est nuncius. Nocturna in-
quietes noctes augusto facere
audisti et que queso vere levibus
quam nocti dum inquietat. Amores
thalamum infestat. Quid scis an
hoc ipso in thalamo exhorti que tu
forsan peregrinus inhabitas de te
iustius queri sunt qui natale illis
advena solum turbas. Sed omissis
iocis hoc omnium una tarde est. Certo
equidem huius infestam vitam agitis
ut distantis alterum optare atque illic
ut habeatis ubi nec mures nec
cimices habeatis nec tinee nec
fures nec tedia ulla sunt
dampna nec rane et strepitulum pareant
tedium cicade. Fuge solacium pete
solacium est optime rem quamque
vult tractari non ut vim inuitat sed
ut iudicium regat et sensibus
moderetur. Iuventus est nuper
qui rure habitans ad fugandas
nocte lustinias laxis armatis
sudoribus quoque consurgeret quo cum parum
proficeret circumfugas arbores iubet
abscindi ut hec sic precepto frondeti
domicilio abiret. Quibus [illegible]
abire illum oportet. Iam quoque importunis
cantibus pulsus sopor abisset. Is
tam prime paludis in ripe nocturnas
strepitus ranarum modulatissimam
quasi fidium armoniam interposita

haurirebat in suavem velut unquam
homini vir quoque intus hominis mirius
et in oculis quidem quale audis for-
sitan et vidisti vulgaribus tamen
negociis haud ipsum quid ut ideo
ad menoriam redit ut constaret
quantum in rebus omnibus possit opinio.

Ranarum et cicadarum strepitu
offendor. Non ille quidem ut
offendat strepitu sed nature quibus
clementiam utitur. Sit hoc ipsum supplicio
innocenciam vestram ledit sic relique
quamque aliter sunt dum necesse exigit
oculorum vestrorum atque animi voluptas.
Sed ut fabulam vobis exponis et an-
tiquis fabulas remittitis. Cogita nec
ut ranas suas veterem querelam
et ultrice latona raucis vocibus
ut cicadas versu in suam sententiam
citorum stridulis plausibus incorrae
suas forsitan sicut illas agere
negocium tuum ages. Cur iniusti
ne semper accusatores innocuis
animalibus succensetis nec ad vitiis
quanto maiora sunt tedia que vicissim
ipsi vobis infligitis. Siles raptores
in urbium et mille insidiatores ac
urbium ledendi quoque artes mille vigilantias
mille dolos latronum plenum sit via
omnes et copiam factionis latronum
aulas toto orbe diffusas et itinera
fratris interrupta predonibus quibus
magna per terrarum hodie via
est et pulcerrima mundi spectacula
prerepta mortalibus. Dissimulatis
illud et nusquam iam consuetudine
roboratum. Cuius digniis questibus
explicat aut humane pondus
ignavie vobis equet quod paratis
quoque regionibus passim legittimus
predator dominatur qui sollicitum viatorem
exhaustum quoque laboribus et omissam
curis ore suo spoliat importunissime
ac tediosissimum nostris cum iuris
optata quibus effectu ut quod amenissimum
fuisset orbe terrarum per medie
lis alicubi periculosissimum ubique
suspectissimum ac tediosissimum sit fratris

Vri ptres et pncipes prie igno-
vo vita ipaciencia vbi mores liber-
tate publicam pro pcio vendiderunt
Quid custodias loquar supuacuas
et abstrusos passus ac suspicionibus
vanis plena via absolute qz so-
lame vnicum licet commercium lit-
terarum Quid ipsum qd mutatum iam non
pt ferri animo ferendum e vix ita
ut nature opus ferre nequeat
qui tot insolencias tot inanitates
quam tot tedia tot rapinas pati
solitus didicisse debuit quam in-
humana pacis laudibus exhausi-
sse cottidie lacet cum tot acerba tot
grauia pati homines ab homine
sit necesse Magnus torquet calor
Expecta hiemis tedium hoc pul-
sura festinat Frigore crucior
Importunus vir Incommodum inuenies
cui non inuenerit natura remedium
Et sepe vnius remedia multa sunt
arcent frigus tectum vestis cibus
labor exercitium Ras quisque frigore
vincitur nisi victus tecum piget
ignem inter remedia numerare Magnum
mortalis ignauie argumentum idem
tam facile vim estiuis inuicta
aqua linteo madente detrahitur
qua e turba hominum hic accenso
igne tectos a sodalibus segregatur
omnes eo confugiunt quibus in ethil
sanguinis neruorum animi e Videre
licet si non licet inueniri vbos ut
formosi videantur defloratos absistos
ac pubetenus sese ignibus ingerentes
quo erat honestius pudenda contegere
sua se iniustis vatibus ramenta
naribus idonee inspirare Nunc
tremo ut estu Credo id facile
mores noui et te loquente qd dixerit
dicam Recens ac breuis historia
e pater in gallijs perpusilli cuiusdam
cum adolescente filio deprehensus
et suum ritu gentis rapto missus
ac de coqui iussus erat cum forte
igitur aqua hieme gelida nudus ac vincti
pit descendisset cepit adolescens
tremere et frigus magis dentium
collisione testari vbi subiectis
ignibus cepit aqua feruescere
extremus contrarium impatiens ad
strage et turnus illuc vultu re-
spiciens puer vulisse inquit
meretricis fili nec frigus igitur
nec calorem pati potes Vix in mali
forsitan sed constantis solitu animi
dignum qz quo illesus euaserat
nostri fesso populo Ceterum vrbis
nec quemadmodum adolescentibus
quibus nil e effeminacius eneruacius
nichil e estate plerumque exercitibus
ut aduenientes solent hic me igne
adorantibus ut caldei Dux
me tedio afficit delicati cer-
tam de fastidiunt At qui nunc
pue venalis desiderate quidam ut
pulcerima verum ponunt porro
si quid e nunc philocis uel ote
laudis Nec estibus nec frigoribus
minimis nec siccitate nec imbribus
arguitur Impacientissimum caloris
Alexandrum ferunt nempe qui et
nunc et hic et vbique fuit im-
paciens fortune Contra vos caloris
ac frigoris alexandrum impaciencia
paciencia dat hanibali cur non
tu aliqz tibi ut plus partem laudis
accipies eque ille vtrumqz potuit
ferre tu neutrum hoc vobis pro
tribuit voluptas emollit eneruat
qz et ut vere dicam castigat animos
ut non hostiles tam gladios aut
mortem sed infirmos aereas fri-
detis blanditias aut sepe frustra
quidem quem predicis clamas humanitate
suum officium nature nil sine certis
agit illa consilijs stulti et ingrati
nec vna preceps que stillula plus
minusve quam expedit intro addit
Et sine pugillorum libidine ac
latuli cuius consilium hic luto
hic puluere turbor hic nubibus hic
ventis ac tonitruis At qui te
varietas celi varietate sequitur de
aere venti de vaporibus nubes de
ventis ac nubibus tempestates

Ac fulmina prodeunt qui rerum causas
novit et nec se prebuit obsequentem
consequitur ad effectum non deflectit
Et de ventis apud quosdam magna
est opinio nomine tamen ibi aer si tacet
vento pene semianimis videatur ut
non repente quidam ventum amaturi dicit
sine ipsius pulvere certe apud multos
viris fortibus dure videtur. Idque ut
delusio credi possit. diuersorum apud
una vocis efficiet tonitrua vero
et coruscationes et terre motus quasi
nisi comminatores et mortis nuncii sunt
dei sunt. qui certe non minaces nisi
amaret homines sed feriret cum multe
et graves iniurie deesset feriendi causa
ad terrorem non tamen formidine mortalium
spectare sed ante oculos illorum qui
rebellant deos non solum nec ignarus
monuit poeta Sed vates ille in
divini testiora consilii qui ait dominum
formidabunt adversarii eius et super illos
celis tonabit formidate vim non
tantum adversarii eius cum in concordiam
redite ut amici dei effecti nil aliud
nisi eius offensionem timeatis Hec
prodens agite et procellas mittite
fuscos et nubilosos contristor ac
Nulla tempestas durat et
sereno nubes succedunt et serenum
nubibus fremet igitur nubium alternos
et serenum sive questibus quod tam leve
est offendor nubibus offensio
amantis que dico est ut non lux tibi
provideas ne tenebras quod momentanea
careas egre ferens aliquem pectoris pari
aris Igne celi turbor et grandine
et procellis. Hec et huiusmodi celesta ad ti
morem salutiferum vel si [illegible]
ad vindictam fulgur. Pluet dominus ignis
sulfur et spiritus procellarum pars calicis
eorum Ignis grando fames et
mors Hec omnia ad vindictam
Tempestatibus turbor equoreis
Nulli hic metus sed tua vel stultitia
vel avaricia accusare quis te hec
cogit Tenebrosis nubibus
et contrariis ventis afficior In
tenebris natus et tenebris mo
riturus inter rerum contrariorum vectos

vivis dixit quod sepe patens tunde
pati Tonitruo ac fulmine quatior
Plus hic aliud quam tedium est
In hiis equidem metus ignes nisi
stultis quibusdam contemptoribus imo
sunt mors Itaque quibusdam visum est
de fulmine non nisi [illegible]
Sit quis dico nisi amens hec non
metuat ut cum cantu apud fortissimos
homines horum romanorum vetera
videat statua ut [illegible]
ione tonante non teneat Aeterni
metus hic nisi ad emendationem vite
spectet inutilis est Quid enim prodesse
potest timor ubi nullum est remedium
formidate rei Sunt blanda verba
legitur ut licet naturalibus causis tonet
ac fulminet nil tamen commonitorium
est vicetor illius qui nullis abstrictus
causis ipse fons omnium est causarum
Ille quod ideo tonat celis ut tu tibi
vinces viciis et oblivione diffusa
iracundiam domini tuam questibus. Atque
audire debueras saltem metum faceres
Nolite queri omnia eque bona et
mala. expedit vobis ut sepius
tonet michi credite Quam sepe to
nuisse traditum memorie est eo anno
quo vetus dei adversarius ac pietatis
hostis domicianus interiit. Non ut
exclamentis sic ille feriat [illegible]
volet. sed ut iram dei piis lacrimis
atque humili prece vincatis Ebriorum
congressibus leticia quam contristor Vinum
letificat cor hominis et bacchus letitie
datore et si david virgilius non
dicunt notum est et quamvis illud quasi
versum sit quod horum non frequentior si sermoni
vates ait fluminis impetus letificat
civitatem plus tamen fervidi gaudii
seu letitie gestientis ut proprie vocant
paucos potentis vini dolea quam multa
nitentis aque flumina continent fateor
hoc ebriorum leticia vel tristinus in
opificibus et tabernariis quos multo
civitatum serenum Licet vocat repetimus
vel feredi tamen vel urbibus absentis
vel foro saltem ac plateis ac tabu
larum strenuis tamen scopulis abstineas
Turpi pavor frequentia quam timido

Importuna. Trux et inhumana
vestri est optatae praecedit solitudine quo
ipse sis laxior. Dolor hec enim ut nosti
illa aliquando soror appii claudii immul-
ctata et illa in voces ultro apud
scriptores celebrata est ut vero istud
dignum et supplicio dignum sit vitandi
studio fastidii se turbis eripere
et si res postulat modestiam ac sapi-
entibus concessum est. Longo tum sequi
iudicio labores. Ut quid inventa
transactio est nisi ut lite finiat et
tarditate iudicii antecedat quod
conflictu et turbido altercante iudicio
In praeactis epitetis usus est ubi
enim lis ibi nec tranquillitas nec
gaudium esse potest tu si litibus
vis carere litium contemptrice m[ater]
Avaricia lites parit et plus alit

Terrae motum times.
Magnum fateor naturae
periculum et incommodum nec in
timendis antecedentibus segre-
gatum. Nosse cunctis commune.
Sed rarius id quod remediis locus sit
saepe quidem instans tonitruum caeli
facies maesta pronunciat. Terrae motum
praesagium nullum est. Et si cum Pherecydes
aqua putei hausta praedixisse re-
feratur. Adde quod adversus caeli minas
aliquis fortasse refugium subterraneum
nec Possunt tamen ut quale id
legitur Augusti Caesaris fulgura
metuentis quod adhuc Romae via
cernitur Flaminea nomen servat
antonis. Contra terrae motum nulle
sunt latebrae nulla fuga. Quo enim
ex terra fugiat tremens homuncio
aut quid faciet et si super vertice caelum
tonat et sub pedibus terra tremit
nisi forte quis in pelagus fugiens
ditat quod et caelestis et terrestris
varietas est particeps et suis super
motibus inquietum. Non tamen michi
remedium das ut plebis pectus
exaggeres. Sentiebam ita visu

Iri et sic haut dubie sic res est.
Sunt qui dissimulare queunt et verbis
extenuare ut quae fama terribilia visa
erant re ipsa intollerabilia nec et
contemptibilia videantur. Id sane de quo
agitur utile est ut sua placida in quam
eloquii arte diffunderat verum est
solamen et dulcibus caritatis. Vidisti
aetate pene integra terrae motibus
vacante quo in spacio innumerabiles
obiisse non est dubium qui contra solum
vel terribilis nomen audierunt lilium
vos visa tenerent alioqui quae non
consueta permaneat ut antiqua illa
ut haec nova quarum ut in libris
ut in annis hominum qui viderunt me-
moria recens est sic et olim uno
eodemque die motu horrifico et
concussa tellus et novem urbes et
profundo maris everterunt et vetustae
urbes Asiae viginti corruerunt
non ulle est terrae iactibus hauste
sunt deficit eadem pestis in Achaia
in Macedonia quae desinunt. Demum
in Campania illa pulcherrima non
Italiae tantum sed totius est mundi parte
circa Senecae aetate qui in quaestiones
naturales rei huius meminit. Quisquis Hercu-
laneum et Pompeianus urbes totius
illius nobilissimas ipsamque Parthenope
ea peste vexatam legis. Nolle re
cuncta quae infinita nota est inter Alpes
aerias quae Italos a Germanis separant
quarum motus insolitus cladem
et mortalis et nulle in locis de-
iectas cernere potuisti et confestim
ipsius urbium regina communiter agitata
usque ad ruinam terrarum ac templorum
aliquas quae alias homini stratus
mox quae velud in pectus in malorum
ordine Germaniae parte illam
quam nobiliorem habet et toto sibi
Rheni fallere tremuisse atque in
ripis Basilica urbe funditus
et octuaginta eo quoque amplius castella
uno sub temporis momento concidisse
notum est. Horret plane negari

Nisi arcem terribilem mortis teneat
hac qui timere desierit nil timebit
ut quidem eleganter ait Flaccus Si
fractus illabatur orbis impavidum
ferient ruine Nam quid refert
an iste lapis exiguus sit descendat
ut premat an te ingens obruat
appenninus seu potius fractus orbis
ut dictum est Si utrobique mors aplius
a qua mori nisi semel quibusdam
fortasse mors clarior videri possit
si maiore affligitur instrumento
Hec tandem viri constantissima est
sui et adversus fulmine aliisque divinis
esse remedii est utrumque vel obsistendo
vel cedendo reliquis malis occurritur
contra hoc unum nec fuga valet
nec ingenium nec vis ulla quod omnium
horribilia cuncta facit paucis
ante omnia metu mortis aliquanto
non inferior facto difficilius quam deum
sed nequaquam ipsius et qui abstat
peste nec tempus ullum nec locus
immunis est omnibus locis atque
temporibus adomnia quod vel valet ut
fortitudine evenire putat tollerancia
sperandum armandum quia animum quod ubi
virtutis amor vicit quod adminiculum accesserit
utique fieri neque denique quando non celum
perpetuo motu est et elementa
undique comminatur. sed et terra
cui insistitis et que periculorum omnium
firmissimum presidium sperabatur
ipsa quoque concutitur volabis quoque
suos fallit ac territat ad celum cum
volatilibus ascendendum ut quod hos
verum motus atque hominum animique
in illo spem habendo quod respicit
terram et facit eam tremere de quo
scriptum est ego dominus et non mutor
quisquis in illa vestigia devote
metus affixerit in solido indeet in
tuto erit. neque amplius aut ipse
movebitur ad ullos metuet tre-
motus. etenim non possunt terre motibus
non moveri potest aut actum
animique spem atque timore desiderium

Remoue. hoc fac ut securus viuas
eaque vel tremente vel ruente con-
stabis consultum est firma in petra
illula spem habe etc

Pestem latissime serpentem
horreo. Sic quoque
nichil amplius quam mortis
est metus quo deposito
plena securitas placat
Timor iste magnus animus
non depositus modo sed nec admissus
quidem esse debet Nam quid interest vel
est quod horrende communia in peste tieo
Sed quod aliud tibi si nolueris ad-
instarsu moriendi genus pestis ad-
diderit quam ut contractior moriare
sin evaseris ut dulcior vita sit
post circumfusis excepta periculis
similior periculis non natura est Neque
enim hos pestis premat aliquem ex-
cepit hac peste nominari cui par asserit
non fuit ullus hominum evasisset.
evaserunt multi qui melius obiissent
hic ut vides fere solita nec eadem
mundus exuberat quod ulla unquam
pestis ulla mortis manus exhau-
serit tam correcta est in Pestem
metuo. dic quid est verius
mori times de quo nobis ut te
video in querelas primum atque res desistat
disceptandum rebor potest hoc enim
est quod pestis nomine exhorreas.
est potius ut dictum est solam genus
est periculi cum plurimis in Peste
horreo. Si te ad hoc humani ge-
neris quedam traxit. est qui
laudem. nil est enim magis homini
quam humana commoda miserari. sin
timor tuus est quod arguam Nam quod pestis
nocitura mortali nisi quod facias quod
facturus est. nisi illud mirum quod capiunt
homines non lugere quod illis accidit
esset feliciores censes qui multum
ad superos apud consilium memoratur

Tristis sum. Refert q̄
ex causa tristis. Ea aletri
Ista enim ut alia multa
in contraria dixeri que leni
momento possit esse bo
ut mala Tristicia illa perutilis de peccato
utilis animo ne de desperatione sub-
repenti clanculum malum det
aut gaudium de virtute de que
memoria bonorum operum honestum
animo ne ingerenti se superbie fores
pandat Harum si qua te passionum
unitetur causa occupato illico
locum laudis invasit Nunc tu
qui sis tibi ipsis cogita an huius
vite miseria mestus sim et
felicitas te letificet alterius vite
neque enim tam hec misera et in
perfecto miserrima sit quam illa sit
felix. Mestus sum. Quales
tot sunt tristes quot sint qui uno
nomine adoptat adversa claritatis de
quibus multa iam dicimus et ut te
prium in querelas video multa ne
certa sunt dicenda. Est autem quando non
a rebus apparens causa non morbi
non dampna non iniurie non
ignavie non carorum mortes neque
ullius omnino rei terror aut rapinarum
timor. Sed dolendi voluptas
quedam mestam animam facit. Tristis
eo funestior quo ignotior causa
atque ita difficilior cura est quia
hac seu animi scrupulo ut velox
ut dici solet hac remorum auxilio
fugienda censet Cicero tamen in hoc
quidem ut in multis assensio. Conditione
mee miserie cogitatio mestum facit.
Miseriam conditionis humane
magnam multiplicem quam non nego
quam quisquam integris voluminibus
defleverit. Sed si eandem aspicies
multa eadem que felicem vitam
ac iocundam faciat videbis. Et
si de hoc nemo hactenus nisi
fallor scripserit. Agressi quam alii
destiterint quod difficile et con-
scribentibus sterilior longeque

Imparem materiam scriptores in-
telligent eo quod humula miseria
minus multa prope evidenter
emineat felicitas vero in latebris
stilo quam altius fodienda sit ut
ostendi possit incredibiliter. Alii
aut ut exultis summa delibe-
ravi vobis gaudii causa est imago
illa et similitudo dei creatoris quam
intus in anima ingenium memoria
providentia eloquium tot inventa
tot artes hinc animo famulantes
hic corpori quibus necessitates vite
omnes divino beneficio comprehense
sunt Tante quoque opportunitates
et tam varie rerum species non ne-
cessitati tantum vite sed oblectationi
servientium mirabilis et ineffabilibus
huius tanta vis radiantium et splen-
dentium iocunda varietas tot
odorum et colorum et saporum et
sonorum ex contrariis lecta concordia
tot alia celo terris ac pelago non
nisi vestris usibus dedita hominis
quam pluribus ad obsequium creata nisi
cum peccati iugum sponte subiisset
omni quod sub celo sunt dominium habuisset
Vide collium prospectus apricantes
vallium umbrosos saltus algentes
quam alpes et tepentia littora vide
tot salubres latebras aquarum
tot sulphureos fumantes quam tot ni-
tidos ac gelidos fontes tot am-
nes assiduo mobiles et immobili
stabilitate certissimos regnorum
fines tot infusa et circumfusa terris
maria Vide lacus maris emulos
et stagna iacentia immobilibus et inter
montium convexa paupertes et placas
ripas riparum quam thesauros et prata
veteria crinis ut virgilius ait
Quid pensiles littoribus fumantes
scopulos intra quam rostida et fla-
vescentes agros et vineta hec
minima et commoditates urbium
et turris ocia et solitudinum li-
bertate Quid spectant omni
lucidissimum atque augustissimum

Stellantis celi ambitum incomprehensibili
celeritate volubili atque incomparabili
decore mirabilem in quo illas fixas
et errantes quas dicitis perva-
gantes stellas solem insuper
ac lunam clarissima mundi lumina
ut Maro seu lucidum celi decus
ut Flaccus ait. Hic terre fruges
hic vigor animantium hic varietas
tempestatum hic vos annum hinc
menses et dies et noctes et mo-
menta metimini sine quibus vita
fastidio non careret. His accedat
corpus licet caducum et fragile
imperiosum tamen aspectu sereno que
et erectum actu quo celestibus contem-
plandis. Accedit immortalitas
anime et ad celum iter ac precio
exiguo merces inestimabilis et
que in fine sciens distuli quia tanta ut
magnitudo erat ut illa pene non capere
nisi fidei magisterio didicissem
resurgendi spes et hoc ipsum corpus
post interitum agile splendide lucens
que et inviolabile multa cum gloria
resumendi et quod omnem non humana
nos sed angelica dignitate sup-
eminet ipsa humanitas sic coniuncta
divinitati ut qui deus erat
homo fieret idemque unus in persona
duabus ipse unicus naturis esse
cepit deus et homo ut homo deus
fieret factus homo. Ineffabilis dei
pietas atque humanitas hominis
felicitas ac gloria altum undique
oculto quod misterium mirum et sa-
lutare comercium quod nescio an
celestis sed profecto mortalis lingua
non loquatur. Quarum ne tibi ad hoc
nos nobilitata conditio humana
parum que expurgata miseria videtur
sed quid altius non dicam sperare
sed optare sed cogitare homo potuit
quam ut esset deus. Ecce iam deus
est. Quid iam restat homo quod vota
vestra suspiret ne dum respirare
quidem sed nec fingere magis aliquid

relictum. Certe enim ad salutem virtute
sola divinitas incarnaretur non aliud
tamen posset hic humanum corpus
humanam quam animam assumpsit. Nec
angelice speciei ascribi voluit sed
humane ut sic scitum te deus tuum
amat cognoscas et gaudeas.
Ita enim ut predicare ait Augustinus
demonstravit carnalibus et non
valentibus intueri mentis veritate
corporeis quam sensibus deditis quam
excelsum locum inter creaturas
teneat humana natura. Quod quippe ideo
ipse qui nobis sua dignatione
ministerio angelorum quasi pretulit
ipsos que angelos nobis custodes
adhibuit ut nobis omnibus nostram
inter creaturas excellentiam de-
monstraret. Dicit nempe Jeronimus
tantam dignitatem esse animarum
ab ortu suo ut unaqueque habeat
angelum sibi ad custodiam deputatum
patria vos et plus quam de nobis deo
cura est et ut dictum satirici parum
per inflectam vere carior est illi
homo quam sibi. Quis hic miseris tristicie
tristicie locus aut querele. Non
natura igitur vestra sed culpa mestos
vos facit et querulos. Questum
me originis vilitas et nature
fragilitas nuditas que et inopia
et fortune asperitas et vite bre-
vitas et finis incertus facit
multa studio conquiritis ut mesti
sitis contrario instanti erat ut homo
sis contrario gaudio mestus esses. Non attamen
mores cupide mallis veris imbuti
inde quod ad vilitatem originis aspicit
aut corporis feditatem. Quod his communibus
ingeniis acceptatum est non solum ad-
mota resurrexione illa quam vera
mortalium fides sperat et gloriosiore
corporum nobilitate diriguntur. Sed
puti eius decore minuuntur inter omnia preter
divine manus opera singularis quandoque
hominis maiestate tamen quod omnis
obscenitas humane deficit dignitati

Nonne feda e radice procedentes
quas arbores herboso solo gratis
umbris vestiunt? Nonne fedissimo
fimo segetes lete sunt. nec fastiditur
origo vilissima rei optime. vos
segetes delectis in area mundis
ventilande, fimum quo profecistis
in horreo reponende. Terrestris
fuit origo corporis quo nobilius ac celeste
receptum sit. sed fuit quam plurimarum artium
qualitercumque difficile incrementum. sedes
ultra celum sit. Quid illa nuditas
imbecillitasque corporea multorumque
rerum gravis indigencia que humane
condicionis infamie ascribitur?
Variarum nonne artium ac multi-
plicium remediorum supplementis auxilio
ut magis ad gloriam hominis quam ad
miseriam trahi possit. quod animantibus
ceteris nuda carentibus prevalido-
rum unguibus quam et velud in-
nata providet. homini vero inre-
pertorum omnium contulit intellectum
ut illa sibi aliena hic suo quasi
proprio et interno presidio tutus esset.
Cetera cum ceteris nascentibus obtigisset
et non amplius unus hic tum
habet quantum in medio meditando
et sagacissimo posset assequi ingenio.
Quis servus dives ac bubulcus
si quis forte tibi nobilis largiatur
sua cuique porcicula assignat
sit uxori nichil aut filio ut illi
sit tamen. hic pecorum cantum plus nimis
ne preripiat. Sic illius frenum properatur
hic libertas animalibus. Ergo quod
ut senio vel stabulo depilata
ac calligaria baiulus aut pede
claudus conspicis remedii nichil
est nisi ab homine conferatur. homo
aut ipse nudus in terreno vestitur
atque armatur et si tres postulat ar-
matur claudus atque debilitatus
equo aut navi fertur aut vehiculo
aut auxiliaribus baculis innititur
denique mortis ipse omnibus adimat

Attollit quod qui amissis artubus
pedes ligneos malis ferreas
nasos ferreos fabricare didicit
et fortuitis casibus obstare valitudo
varietate medicaminibus erigit
gustum quod torpere saporibus
excitat. Quid una arte luminibus vitris
decencia cogitastis qui vasculis
vitreis ac vaprenis ut Seneca
meminit utebatur. ipse delectabilis
nature ludus blanda parens ac
benigna quod sua filio eripuit ille
restituit. et cum triste fecerit
consolatur. Quid quod equulus bos
elephas camelus leo tigris
pardus et alia quantarumlibet
virium cum senuerit contempnuntur
et cum obierit non sunt. tradunt
senio sequitur morti. plurimum
homines virtute perditum quem habes
plus est ipsa. et venerabilem
senectus et mors gloriosam
ac felicem facit inferiores non extinguunt.
Cetera omnia animalia quedam robustiora
sunt homine quedam velociora
quedam sensibus vegetiora. nullum
dignitate prestancius nullum cui par
cura creatori fuit. dedit speciem
capiti figuramque effigiem quod siderum
ut spectare valeret naso dedit licet
preclaris anhelitus. dedit orationem
dedit lacrimas dedit risum affectuum
signa latencium quam cunctis ad artem
impleret quidam tradunt quod letus
preceps risus erumpit. ortus enim
statim flet. ante diem quadragesimum
non ridet. id vel maxime prudens
animal arguit venturi quod primum
non quidem finis quod virtute guber-
naculo felicem dico. sed difficilis
quod ingressus est stadii latique in stacium
laborum denique quamque robur
est aliis quamque velocitas quamque
comoditas tota homini deservit
Ille dominatos boves ad iugum

Et feroces equos ad frenum cogit
ursos unguibus aptos dentibusque
cervos cornibus luctuosque decem
fecit ille nec lupos linces vulpes
et infinita illorum generis animalia que
ei si non erat usui pellis ac carnis
reservavit vestibus mensa carnibusque
plurimas volucribus celum omne su-
peravit et cetus cum ullum erat
hominum commercium humanas voces
intelligere et humanis nutibus obsequi
docuit. Sic ex omni nature parte
usum aliquem. Non est tibi bovis robur
sit tibi bos arat. non est tibi
equi celeritas tibi tamen equus
ambulat. non est tibi herodii vo-
latus sed herodius tibi volat.
Non est tibi elephantis aut cameli
moles sed ille tibi currum vehit
hic sarcinam. Non est tibi cervi cornu
non agni pellis aut vulpecule sed
ille hec tuo nomine possidet. Illum ne
igitur hiis qui vasa rapes talium
dicunt haud relegans responso id
sit romani dicitur hec ista horum
nolle. sed hec habentibus imperare
Et hec quidem non breviter partim
philosophice partim katholice dixerim
Quid egritudinem vero animi ita enim
hac philosophi appellant depellenda
et tranquillitate revestienda videtur
nosse quid de primo Cicero in tusculano
sub tercia luce disseruit. Quid
de secundo Seneca in eo libro
quem de animi tranquillitate composuit
festinanti equidem ad alia et spectati
lectio non vacat universa complecti
Ex te igitur alligatum ullius ostensio
quam medici amorum quibus si hec
non sufficiunt uti queas. Iam tria
illa quod ultro questus es que eius
quidem digna credidi quia et aspe-
ritas fortune ipsa est de qua magna
pars huius colloquii nostri fuit
et futura est et asperitate ipsam
vite brevitas leniri debet ac
minui et incertum vite fine statuit
natura ut prius semper ad pretium

Videtur alias credetur etc.
Capitulum

[Q]uenim vexor egritudine
Certum fidas intestinus
inde ipsa te ossa destituunt
Tremere dentes ceperunt
Quid in mollibus spei
et solidi mutatur artus
e duri et solidi mutantur artus
dentibus esset sed invalidum et
caducum adeo est homo cui etiam
prevalida videbantur infirma sunt
Magnus me dolor hic dentium
Et que ad dentes pertinet quia
oris valent obtigerat dolor in maxillas
vergi vides ut intelligas quam
parva sit hec cui tam fractibus
impendes mortalis compago domicilii
Iam michi unus alter que dens
cecidit. Iam ergo nil hic estima
quantum deo debeas tot tantisque muneribus
quorum paucissimis ac minimis caruisse
supplicium et flebile dampnum ducas
digna ingratitudinis pena est vetus
ut domini largitate quam putes
carenti absentiam lugeat et qua
fructus intelligere voluit dampnis
intelligat. Iam dentibus exaratus
sed iam tenerius cum voluptate
luctabilius comedes panis
videbis lenius moderatius alienam
famam loqui parcius fracta sepe
dentium frenabit. si non castitas
saltem pudor ab illicitis ostibus
senilem petulanciam cohibebit
Iam michi senectus dentes
fregit. Iure illa suo usa est. Tu
nature gratias age que tibi sero hoc dono
uti permisit ipsum quod a multis in
iuventute repoposcit. Qualis fuit
apud nos ille noster regio maxime
virenti evo pene dentibus caruit
et si inmemorabile hac iactura similis
postmodum extremo oculorum ut ipse
agebat ingenii ac animi vigore placet
exemplum utile omnibus aliquando in nostra
etatis incommodo affectus ne singula
defleat ne vero omnem impoliti
tre munificencie celestis iniuriam
vocet. Sed servatis reddita inlocat
asperitatem lenibus dulcibus atra

dentes michi rapuit senectus
hos si illa non rapuisset raptura
mors fuerat plena ossium sepulcra
inspice testantur dentes alienum pri
quidem insignes albitates mox turpis
fuscos radicibusque effusos videas
ne nimis non sit robur decorque
valuerit. filia Mithridatis Ponti
regis utroque geminio ordine dentium
fuisse legitur prusie vero bithinie
regis filius superiori ordine
dentem unum inferioribus cunctis pare
hoc est unum os ab uno in alterum
maxillarum nec invenisse nec in
eo ullo dente perverso habuisse
Ut Zenobia regina orientalis
inter ceteras forme laudes tanto
dentium nitore describitur ut dum
loqueretur videndum quod non dentibus
sed candidis margaritis plenum
os habere videretur. horum quoque nec
busta per quietem singulare michi
veniens. cuncta pedem equa ruiturus
sepelit et atabuit morsus nimis
corpus cuiusque ac membra mortalia
nominis autem immortale ac virtutis
spiritus. cui certi sunt et uiqui veri
estimatores Iam sine dentibus
sit Iam ergo dentium dolor nullus
sed nullus quoque prandium nullus usus
sine dentibus tu labore promolendus
tibus. et nisi dissimulas cogitandum
eo tibi intus instare. ubi nil editur
atque ubi solo gaudio cibisque anime
vivitur. etc.

Tibiarum vexor egritudine
In omni edificio pi
culosissimum illud est
vicium cum vigas hoc
ruina transit. quid istate
quid est reliquum nisi ut quam plurimum
e vatisentibus migretur. hospitibus
Tibiarum egritudinem sum
adeptus Hodierna egritudinibus ut
multarum causa fere omnibus non aliunde
quam ex vobis ubi sunt est. intre igitur
vos ex vobis extra reflectitis oblitii
cum illud consilium sepulcri papeltre
tue predat gressus tuos attende
sed ut ceci papilites hac illac palpitando
disturbitis. Quid mirum ergo si nec
ad lapidem ut ad lignum offenditis
Illud plane mirabile quod in culpas
vestras sponti tribuitis nature
qui est voluptas mira dementie
equorum vos fremendum turbis in
geritis. unde sepe ferratorum
calcium festigia reportatis Nonne
tibi videtur quod apud Ciceronem
unum dicatur pene vobis convenire
hec mala cum inuit stultissime tota ipse
tibi addidisti. sic est credere nolite
vos fallere mala vestra magna ex parte
vobis ipsis facitis que postea de
ploretis. Tu si domi hoc est tecum
consistisses nec hanc forsan egritudinem
nec aliarum querelarum ulla invenisses
vaga vita et instabilis que varius
afficiat incommodis non iniustum
Tibie doloribus agitor Si tu
causam doloribus prebuisti gaude culpam
plecti. si nunquam ex orte culpe eam
place Et si doles molestiam adesse
hic abesse culpam gaude ut cuncte res
se habeant. dolorum cuspidi patientie
clipeum oppone potius mox anxietate
documentum quo nunquam ulla medicina
salubrior reperitur Tibiarum
doloribus pergravatus sum Consulet
medici ut iaceas nec te loco mo
veas. haut inepte illi quidem ut plus
dampnum facias quam ante debueras
ego autem de illorum consiliis nil amplius
dicam sed tu ipse cum ea per spacium
tuo distes impendio Iste tibi consulat
quam medici. sed respicias alios illi
cum te iacere senuetis adhibitis
instaurari posse facilius opinantur.
dum ad locum dolentem nec spiritus
adeo confluunt nec humores ut stati
confluent autem tunc. Ego te tuo in
lectulo compositum quid de salute
corporea eventurum sit sepositis
aliena curis cibus et tranquillo
tantisper actibus mitigatis angoribus
despectulas aliquid cogitare qualiter
velis ibi sis iacturus et potius statum
tui cordis metiri ut in morte quam
ipsam antequam veniat tam familiare

Tibi afficere ut non horreas venientem
mortem . Illam sola est que possit mortale
corpus istud ab omni egritudine
liberare etc.

Oculos perdidi . Quot
sunt vite fastidia perdidisti
quot feda spectacula horum
ludibria non videbis .
Amisi oculos . Frontis
fortasse non pectoris . hii enim supersunt
Bene habes salva res est . Deus
non videbis solem amplius
Sed vidisti et qualis sit audies .
aliud si non vidisti ut ipse pars du
rior sit desiderium lenimen ignote
rei . Oculis careo . Celum quod
terram non aspicis . sed celi terreque dominum
spectaculi excellentas non eripitur . Multum
illa clarior est visio . Cecitate perpetua
dampnatus sum . Non videbis dodo
frondosas valles aereos montes flo
ridos colles umbrosos recessus lu
cidos fontes . Saga flumina prata
vireta que pulcerrimum visu dicas
humani oris effigiem nec femineos oculos
nec undatos crinium luctatus nec laniata
cadavera et quamquam aspectu fedo spectacula
ledit . Oculorum luce privatus sum .
Ut malo huic nichil aliud boni
insit quam quod hos ludos enormium
hominum quod deformium habitum non
permittit quod optanda cecitas qua et si
spectabilis optabilem fuisse sepe olim fateor
eque unquam nego cum quidem sepe multa
est quoniam theatrum vitalis par ferme
regium par virtutis exilium . Hoc in statu
perdidisse oculos fuge ac solacii genus
esto . Visum perdidi . Et fenestras multas
aspectum gaude igitur clausisse unde
mors intrabat . Aut fenestre multis
quod viciis obstructum iter avaricia
luxuria pestes quod alie suos iniustos
ac satalites amisisti . Tantum amne
tue demptum est cum accrevisti tibi edito
Perdidi oculos . Perdidisti duces
malos qui in precipitium te ducebant
Animum gaude Sepe quis lucidissimo
ex corporis tota animam in tenebras
transit ita ad vocante ad meliora spiritu
Sequi inope et vitati sibi ante
clamati nolite quos que sunt temporalia
aut que non videntur eterna luminibus
careo . Vulpis tantos plurimis sic
quibus pectoris carere mens ut vertibus
maliciis occurrit vitiis ac cecitas perpetua
malis dolor ac penitentia . Ne ut
doleas dolor ac penitencia . Ne ut
lugeas cecitate mentis oculos
aperiunt . lugendum forsitan quod dilata
Lumine oculorum perdidi . Lumine
est amne vitam serva solet qui alterum
oculum amiserunt . alto ut aiunt
acutius videre . Id si ita est quod reat
nisi ut duobus perditis duobus alius
aditusse videas et tunc fratres illud
Tiresie ceci vatis sed famosi
Tiberiit ora deus toto quod in pectore
lucem . detulit . Infelicem te vel
luce et propius exoculatum sic hac
quod cecum et propius exoculatus sit thae
est perdidisti quod ut sufficiet tue
sunt regis faciat querele Perditur
lucem flebilius quod unicus est luti
Oculos capitis mei perdidi
Purga igitur et asurge quos non
perdas exterius prendibus adiuna
reflecte Illic michi crede non in
oculis habitat felicitas illa
quam queritis . Lumine oculis
meis non video . Disce vel in
tenebris gaudere . Sin tibi antipatri
tenebris gaudere Quin tibi antipatri
illi virisse excidit lasium fortasse
sed cum eius cecitatem eius amice
mulieraule deplorarent . iocans
ulla inquit ne vobis videtur voluptas
nocturna esse facete ille quasi litteratus
quod multa enim fuit et non obscura
gaudia sciunt et in luce dolor
multus Ergo aut tibi hore solum
hortator sum . Amissos oculos
Si usitur male gau
queror . Si ursitur male gau
dendo potius propter inequitate
ostendit sub bene ne sit quod est
dolenda . Tum decora visi sed
pietati ac potius necessarium lumine
amisisti . Non mebra sed animus queritur
den plurimum . illud tamen quod ei offer
que ubi accepit quod est reliqui
a ceptum feret . Nil sibi retinuit
quod animus dedit . Corporeos autem
oculos Si ad celum niteris consolare

Cum didimus quem cecum alexandrina
itaque fecit cecitate usque ad exitum
summo otiatum exercicio inseguente Sancte
anthonius senem visens nil mouere
debes ait eo quod oculos amisisset
communes quibus tibi cum muscis et culicibus
ac lacertis sed gaude quod oculi
communes illi cum angelis habes
Antisthenianum vero celestis quamvis magni
discipulo dignum verum Hinc ad li-
beralium studiorum duces aspice
homerum ac democritum quorum alter
quorum alter ut fama est divina illa
illa ac divina dictavit oculis
non videbat animo lucens alter
sibi oculos eruit quia videbat
multa que ut ipse arbitrabatur
veri visus aciem impedirent Cuius
factum de laude an vituperio dignum
sit non disputo sed velit imitatores
Tu si picturam seu scripturam forte
appetebas aut fabrilem artem tibi manu
delegeras amisisse te aliquid non
negaverim nisi forte ipsum lucrum est
ab incepto simul retractu agri
colarum Cecitate impos et in
utilis sed Quid tyresiam cecum
describis nos thiresiam de quo
post diximus visu cecus vaticinio
clarus fuit Diodorus stoicus
sed familiaritate Ciceronis que
secta notior fuit visu perdito auditu
placo lenicbat ac et ut Cicero
idem ait libri noctes et dies
legentur quibus in studiis oculis non
egebat hic et phisice et legibus
quas sine oculis posse fieri vix
crederes geometriam quoque
descriptionibus operam dabat et
alienis manibus lineas praescribi
iubens suo de illis ingenio disserebat
Gaius drusus absque oculis
sed iuris civilis noticia tanta
fuit ut domus eius consolatorum fre-
quencia cottidie repleretur Et in
dobantur illi qua iretur ad stru-
cturas qua iretur ad cause victoriam
non videbat Appius idem cecus omnis
proximus implorabat Sed clarissimum
omnium quos famosos cecitas fecit
Appius claudius et recentis et

Et nomine qui cecitate possidebat
senis non privatis modo consiliis a
ipsis nosterbatur quamquam hic inter
alios scrupulos inadisset
sed auctoritate ac sententia senatum
regebat universam quoque rempublicam
gubernabat tu questium de statu
status reliquos habes atque ut ne
spatii abicis Ceterum haut alter quam
qui unius dampni impaciencia et
vita et vite instrumenta proiciunt
desperacione pacienti Cecus sum nec
quo pergo video Et dux
tuus videt sine quo est animus
sine quo aliquid eximii cecis gesturo
digenus cui ductu non modo recta
iter invenias Sed ad contemptum
vite nobile et prelac biutf actus
ultores ac vestigia summa pervenies
neque nisi ubi causam deserit quiesco
facimus lux amissa prodiat Ascensus
aliud pateris sampson invictus quid
civili bello apud lucanum marsilie
thirenus agat Requere de quo
quidem si poetice tamen magne fidei
Illud lectis atque recencium de cuius
que etate gestum tuis videre oculis
potuisti Iohannes bohemorum rex
dyrum sine medio romanorum
principis alterius filius alterius pater
oculis penitus Ille cum Multos ad
extremum dimisit cecus bello hoc quod
inter gallico rege cui ille favit
ac britanum rex iam lustris agitur
dum pugna illa omnium asperrima cum
ambos reges interetar confirmare
fortuna sine pro intelliget duces
suos clara voce compelles dirigite
me inquit omnes ipse ubi rex
hostium est atque omne robur exercitus
sui quod cum mesti ac trepidi fecissent
ille equos stimulis adacto
eos se precipitem dedit quo spectacula
alias cecus quod oculis prespicui vix
audebat ubi confertissima hostium
acies non modo fortiter sed horrifice
pugnans ruit mirantibus et laudan-
tibus qui vincebant Rem nemo
nota quibus si nisi necessaria maudita
sit pitura et quod bis fle viri forte

obfuit visum caruisse. nisi ut que
virtus et natura mirabilia fecerant
stupendum cecitas faceret. Cecus
sum. Iocari incipiam inde scilicet qui
etiam quod aliud sit vir eo attulisse
tibi cecitas vivit potuit quam quod esse
ipso cecus effectus Asclepiades vivo
sed ut puero comitatior gradiatur.

Perdidi auditum. Iter-
um ecce aliud tedio plurimo
multa oculis multa au-
ribus audiuntur tedia
multa usque ad animum fastidia
et animum penetrant quibus
evitandis ex equo pene
optabiles videantur surditas cecitas
quod sicut habet suas incommoditates
ut reliqua fere cuncta in illud aciem
quod aliud non nego sed pacientia mallem
ac vitati impar utrumque quod sit habes
inter incommoda commodum haud facile
dixerim. nisi quod illa pericula, ista
ridiculosa. quod quamvis amentes
videri solent qui surdi sunt. ceci vero
magis miseri iudicantur. Itaque surdos
risu cecos miseratione prosequimur.
Sapiens utrumque contempnit nec quod
aliis videatur estimat sed quod sit.
Auditum perdidi. Adulantum
iam susurros atque alterutrum tantum
iurgium evasisti cuiusmodi sed
par malum nisi quod alterum vix illius
blandiciis adhibere
et iurgiis quia medicamentum
aures illis namque
aliquando venenum est semper illud
ergo sepe mordendo sanat. hoc
mulcendo inquinat atque ita peius
et virtutis amor vel odium. Olim insi-
gnis auditum id quod ars Ulixi prestitisse
fertur tibi vel natura prestitit vel
fortuna. Sirenarum cantus surda
transis aure preteris. felicem te
si estimas quod inde pericula penetrare
non potuissent. quod at quam alium inde
et alium [illegible] quod decuit ma-
nedatia gratia celestie perire. Auditum amisi.
Philomenam credo ut citharam
tubas quod non audies sed nec videbis

vepres nec surgentes audias leges
nec gementes pueros nec altercantes
audias nec postremo hiis similia
gravia vel rixantium susurros
clamores et lamentantium fletus
et inquietas voces que illa cunctis
primo lamentor. Auditu careo.
Multiplicibus creditus est fraudibus
nulla re crebrius fallitur. Homines
quod vobis nichil aliud periculi est
surdo. Dicturque tantos multi
pericula per corporis precipue
principibus qui pericula adulatorum
delationibus timefacti sepe cum pluri-
bus fuga quam prima effugerunt. In aliis
Auditus abest.
colloqui prohibitum tecum loquere
Ciceronianum mecum illius qui semper
loqui per sermone alterum non requiret
quibus et colloqui surdo quam plurimis
legendo scilicet scribendo quam cum antiquis
nempe loquitur qui legit. Alteri
posteris qui scribit. Deo celestis
per libros et qui legit deum
audit et qui orat alloquitur. In
hoc quidem genere colloquii nec
lingua nec auribus opus est
sed oculis digitisque ac devoto
animo. Et quid igitur ut in multis
aliis Ciceronis consilium amplectimur
ut qui cecus auribus sic se surdus
oculorum presidiis consoletur. Tu
inde si audire homines non potes
scriptos ab hominibus libros legendos
scribe. celum perspice ac terras et
maria respice horum quam cum auctore
contemplare. nil ad hec
presbytero nocuit. multum
surditas ista fortasse profecit. Auditus me
destituit. Armonie tonus aut
diatesseron diapente constet aut diapason
quibus vel proportiones alie que
tractantur armonias nosse vel
surdos posse et quod vis habuisse vocum
sedium quam vel organi nihil auribus
non audiatis. Est tamen causas animo
tenet delectatorum intellectibus haud
dubie praestat aurium voluptati
effugat et has ipsas musicos
multos surdos ignorantes non ostenderet

Maior sit. sed qui in illis exercuit bene
et intelligunt quoque sui civitatis nocet
Maleficus enim multo est bonum scientis quam
doctum et si quis habunde sapiens
sit quisquis habundat beatus est
Sit qui maleis eodem insipiens et
indoctus cum liceat quolibet celo sub
eruditissimos latere G. Vndique
clangor obstrepit R. Beneque hoc tibi
non plus accidit quam fidem que
auditum maxime confirmat ... illo
quem quod queris seu pro quo queris D.
hominum cantus ... valuerunt non proprijs
cantibus cor intende celestibus
intuitu quod ante deos applica
Non audio R. Sit cogita et dic
tibi si non audis quod semper ante sende
me homines loquentes audiunt
quod loquatur in me dominus deus ille
cum sepe bellum hic loquitur pacem
Aut penitus audis Multi
plenam appetentes longis peregri
nacionibus fatigati sunt ut aliquibus
abditis ac remotis in locis quod
cuperent invenire Hunc ab alijs
opere quesitum tecum habes. disce
iam bono tuo uti et fructi ... strepitus
veterum quod tumultum
tandem ipse plenius delectari

Capitulum

Vite tedium me urgens
tenet R. Expurgisses certe
malum quod nescio an quod
aliud philosophis quippe
molestissimum est desperacionem
quoque contiguum atque ad illam via
est per quos nonnulli institutum est vobis in
templis angelorum ... felicem
animam quam ... tedijs similibus
corporeis ... celestibus
fruentur gaudijs ac serenitate nostra
eterna G. Occultam me undique vite
tedia circumdant R. Pellenda tedia
cogitacionibus letis atque spe bona et
amicorum solacio et librorum et
delectacionum honestarum alterna va
rietate atque exercitijs iocundis et
tercie fuga sed et ipsius presencia
tem et longanimitate invicta

Nullo vel preterito odio vel futuri
desiderio nec metu denique neque
quidem ac miseri ferrent amicum
pauperie vite quod tedia ac labores
temporales fugiunt et ... recidunt
Hinc Ciceronem item loquentem marcii
Catonis hoc ultimum ... in libris
officialibus excusantem Hinc loquentem
Senecam et hanc ... miris laudibus
celebratam et multis locis disputatam
certis exemplis accrescendo manum
morte. Verum alta multo concludat
ciceroniana sententia que et tibi
et pijs omnibus retinenda est animum
in custodia corporis nec iniussu eius
a quo ille nobis datus est ex
hominum vita migrandum ne munus humanum assig
natum ... defugisse videamini. G.
Et istud e celo tibi est demum crede
nisi te deus is cuius est templum
hoc omne quod conspicis istis te
corporis custodijs liberaverit huc
tibi aditus ... patere non
potest. Assumat tamen ne ... nullo viij
vite tedio ita mortem cogites
ut occupare illam tibi licitum putes
aut ullo gaudio ita non cogites
ut incautum illa animum improvisa deiciat

Capitulum

Gracilis sum corpore R.
... posses sicut volucres
advolatum noluit vir ad
virtutem natus esse G. Grave
corpus et labile est R. Hanc querelam
vestro dimitte atque e diverso tristis vel
... flete ut prime
tabi neque est quod ad rem ito ... viris
bonis gressu sobrio gestus ac
saltus histrionum sunt sapiente
in actibus utque in vobis sic incessu
gravitas decet ac modestia G.
Gravi corpore sum R. Fragile ... una
... senectutis esse ... ne
qui illa amiserit hanc excludat
... nos etatis sed nature
comes inveniatur Unde fit et iuvenes
graves et seniles agiles videas
Veterum et si gravi sunt corpore
sunt animi levis et sublimi ... habitant

Corporis tamen atque animi proporcio queris
parilitas quod si hec venerit habent
asperitatem est. D Vigiles corporis ingens
est. R Non miror quamvis invisibilis
animi moles et constancia sit ad illi
animi nil grave est. D Mole cor-
poris demergor. R Agilitatem
mentis quere et illud extenuare
ac distrahe laborando studendo vigilando
res utiles et difficiles agendo
exercicio mentis et corporis exilio
voluptatum pelle ocia arcesse ne-
gocia pone libidines adi severa
curas ama mollicie abice sectare
duriciem aspernare delectaciones cibos potum
accubito (?) pressione itemque frequens
compescendo corporis ac sollicito. D
Mole corporea laboro. R Illius
contrario alius alio laborat nullus
sine labore vita agitur. Sed quisque
suum novit aliquis non despiciat nec
ignorat. D Multum corporee moles
terrent. R Hominis nomen quis
mortale est ab humo dicitur.
Memento homo eris multa humo
abstracte. Non sit tamen sic terrestris ne
celeste obruere qui absurgat ipse pondere
uberi et male suadente credulo pellat
voluptati. D Grave corpus animum
premit. R Ipsum corrige animum ut et
enormem sarcinam magno nisu
preferat. Hec cogita semper celestia
ingenia excelsos vaste corporee
molis erumpere et innixa ad altitudinem
provenire. D Corporis onere gravior
Et si vinci negat natura animum tamen
studio enitere ut in dies et viribus
tuis accedat aliquid et sarcine detra-
hatur etc.

Capitulum

De gravi duro quod sordido ingenio
Graveo do molestior
posset quoque minimum si
diligenter attenderis.
D Sed ingenio sordido obstrepo quod sed ingenio. R Ad
ut pigro obstrepo quod sed ingenio. R Quo
tangitur huic morbo indignatione
ac lamentis succurrendum putas
longe alio remediis res eget. Ho
est indulgens sompno non libidini
non cibo non vino non immitibus fa-
bulis non capsule exercitacionum causa

Et reflectandi animum ex celsa revocari
pertinendum sed vigilandum cogi-
tandum suspirandum anhelandum et iterum
assurgendum irritanda vis animi ex-
citandus torpor pellenda
segnicies abstinendum voluptatibus
incumbendum studiis. nil tam grave
quod non leniat studio nil tam durum
quod non leniat nil tam obtusum quod
non acuat nil tam pigrum quod non
urgeat. nil denique tam depressum
tam quam abstrusum quod non eruat et ex
sopitum quod non excitet. D Ingenio
tardus sum. R Quem velocitatem
ingenii laude dicunt tarditatem in-
genii infamiam certe scio. malim
tamen ingenium tardum ac molestum quam
velox ac preceps. Nam ut inde
non magnus gloria nec spes operum
magnorum. ita hic errorum timendum
et turpis ignominie metus est
intollerabilis aut multo est fieri i
gloriam quam infamie. D Ingenio segni
sum. R Cui equis segnibus fieri
solet stimulos adhibe. non enim
tibi corporis exercitacio sed laboris
actio data est. Sunt cui statim quod
non ultro pervenerit deserendo
patet. Sit tamen pone ista contende
quoniam difficultas erigit
labor illic maxime nititur id quod
pluris estimat ubi restiterit plus
tamen studio ingeniosorum
Socrates legibus disputat quod Demo-
sthene et quod multis idem accidit
singulare quid nomen pauciorum pat
laboriosior est fama quam meritum
D Ingenio hebes sum. R Non
tibi defectus ideo spes erepta sed
industrie inserta necessitas. Ille suus
aut tanto est studio provectus quanta
natura. quanto faciens proposito homo
aliquid agere quam casu. D Ingenio tardo
et invalido sum. R Si liberis non
proficis et virtuti stude. Nemo non est
potes at virtuti stude. Nemo non
illo faciens ingeniosus ubi non
acumen queritur sed voluntas. ad
quodquidem licitum nil prodesse ali-
quando obesse esse optari sunt. Ideo quod

desertis studijs solitudines
adiecit et eximie illius sicut loco
sunt ignorancia litterarum. De quorum
iudicio pronunciare difficile est. Id
de quo constat exemplum accipe. Nemo
te fallat nec te vulgi stupor nec
stultorum voces moveant. Maius
lucrum quam virtute quam litteris clarum fieri.
Itaque senem illud optabile semper sed
laudabile res ostendit quod si ad
virtutem cum litterarum lux accesserit
tunc demum consummatum quodammodo atque
perfectum est, ea quidem si qua in rebus
humanis potest esse perfectio etc. Cam

Sed et ipsi memoria est in-
firma sum. Est heu alia
senectutis infamia. Stant
velox quod tarde sed ut
ua sit. Huic quoque studij
ope subvenias. Memoria labe-
fit. Adesto ne corruat et la-
bentem ingenij exercitatione sustenta,
fac quod muros ruinam minantes, adhibe
reparacionem oportunis locis et facile
crebris ac validis annulis circum-
valla. Memoria fluxa est, diligencia
et artificio illam stringe aut his
ingenij memoria quod describis occurrit
industria nil patitur perire nil mi-
nui. Hec est que philosophos et poetas
virentissimo ingenio ac stilo. Hec
est que decrepitos oratores voce
solida validisque lateribus ac tenaci
memoria servare solet. Quod nisi sic esset
nunquam Solon et cottidie discens
id senesceret et supremum agens
suum ad colloquium assidencium amicorum
caput iam morte erigeret. Non
Crisippus acutissimum illud ac pro-
fundissimum volumine ceptum in ve-
geta perficeret senectute. Nonne
Simonides octuagesimo vite anno
pierium certamine iuvenili fervore
cum senili aut maturitate descenderet.
Non quarto et nonagesimo Socrates
ardens illud spiritus ac mirabile et
prope centesimum Sophocles tragi-
cum decus stili summa compleret

Edipotem non octogenario maior
Catho nulla mutatione vocis aut
laterum nulla memorie lapsu con-
tra seipsum accusatione defendit
ut clarissimos oratores ultro se
ad iudicium evocaret. Impulsa me-
moria est. Noli ergo illi fidere,
sepe calculum suum pone quasi ac-
cidens confestim exige et prius
facturus cras ut facito. Non est
tuta dilacio. Sic et maxime si quid
boni potes dicere. Fidens sibi desidia
parit, diligencia presidia. Memoria
pene nulla sit. Ea est rerum
tradicio quibus ut qui pauciora
meminerit minor illi fletum causa
sit ubi nec emendacio nec peni-
tencia utilis locum habet, quod superest
aliud quam oblivionis auxilium.
Capitulum ci

Eloquium deest. Altero
grandi odij fomento
cares. Nature beneficium
agnosce que ut magnum
tibi tanquam hostes reos sic iste non privi
fortune sinus eripuit. Multi propter
eloquenciam perierunt. Si hic dubitas
utriusque eloquij principes interroga.
Nam minorum absque causa passim
pereuncium plena sunt omnia. Singulorum
tu ipse periculo qui excellencie
est prior ac notitior fama. Sic
eximium nomen propugnaculum est
salutis. Fuge aut abesse periculum
disertis nunquam abest labor. Nichil
est in rebus tam inane pro quo tanti
labores tante quam vigilie ultro suscipiatur
flatus volatilis sic exercet animum
solida quam virtutis in verbis sit. Eloquencia
nil est. Est fortasse multum se-
veritatis quod non esset si eloquencia
multum esset. Multorum quam in quibus et
forsitan tua ut vita sic et tucior
fama est. Nichil est eloquencie.
Curant ut sapiencie sic aliquid ut
modestie ut virtutis id est paucorum
hec sunt omnium. Non te insignis poetarum
non te maior oratorum cantus [illegible]

hinc vero inde et subito detrimentum te
si te paritas alicui hoc age hac
ad illam itur via. Indignum quippe
ut nil melius sit nil tam rarum
virtute. Eloquencia ipsa quam paucorum
dixi multo est crebrior quam virtus
adeo quod omnes possunt omnes negligunt
quod pauci possunt omnes cupiunt omnes
experimur. Verborum copiis sed
rebus intende animum iubebis
cumulatus et labor et eloquium
in rebus queres virtus ac felicitas.
loqui nescis. Multi qui numquam
loqui agere gestiunt. equitandi
studium equo impone vix illud idem
depulseris. te loquendi ignarum saltem
pudeat ad tacendum cogat. etsi loqui
nescis quid alii audias disce
loquentes alios audire. Non est
minus tacere artificium quam loqui cum
sit tertium atque facilius non posse
exprimere quod in corde est. Si intellectum
pelles magnis quoque et altis qui in
animis sunt conceptibus ioconda vox et vo-
lubilis lingua non suppetit quiesce
Noli quod infeliciter succedit temptare
quod ergo ... tuo non tibi committit
sed sorte vite. Alienum loqui aliis
nam lingua stilum quoque super varias
ceteris sine linguam loqui alios tu
intellige tu secretior tunc magis
exigentis voluptas quam eloquio parent.
magis quam commune et plus quietis
et invidie minus habebis. Coram multis
loqui pudor impedit. Magnus
hoc vitiis accidisse nostre frontis
imbecillitate non vicio lingue vel
ingenii. quod si cum multis requiris aut
cum paucis ac cum uno loquere ut
clariores fateantur quociens dulciora
colloquia non negabis. Si non semper
potes ad te redi tecum loquere quod
iam super manum tuum quoque domesticum
collocutorem exercita. Hic ille quidem
presto est non insidiatur non irridet
non invidet non fastidit non exactam
atque laboriosam querit eloquentiam
confabulacionibus gaudet familiaribus
interruptis quoque sermunculis. qui et multa
sepe loquente silentio acquiescit.

disce tu illo teste contentus esse
qui non qualiter sed dicas sed quid
quod dicere velis attendit. disce tibi
theatrum honestissimum mediis pectoris
extruere disce non hominum sed virtutis
applausu delectari et aliquem sine
strepitu gaudere. contempnat quam
modestiam quam perfecta non numquam ex-
tinguit eloquentia. disce denique
non ad pompam vivere quo vix magis
malum vite hominum est. Flesi des
sed flees ne aliquid tibi contingat
cum moyse fuisse vivo et tam dei amico
ac qui fere antiquum repetis fere modica
circumspicis ut multi oratores vel blesi
viri optimi multi disertissimi quoque
sterilitatis fere parem quisque utriusque
extum contingere singulares eloquencia
et excellens virtus etc. Capitulum c ij

Quid quod lingua ac loquela
perdidi. Quid si securitatem
et requiem invenisti qua
multos maximis iniuriis
lingua sua possidedit. e
voluntas stulta quidem est sed communis
volencium videri se fecisse que nec
faciunt nec possunt. Cautius est qui
istrahelitarum rege filium quoque eius
se occidisse dixit et facti mortem
mendacii pena luguit luit ut pridem
cesset ... est labor loqui fabulas
fingere ponere verba sentencias librare
cogitare quod eciam qualiter dicas
quia que pronunciaveris acre verberes
ita enim verba ipsam diffinire qualiter
quoque non lingua modo sed reliqui
corporis moveas. Non et que te
porrigit pro una vethorice qualiter
meditabundus humi fronte defigas
quemadmodum manum vel porrigas
quo terra ferias pede. Tibi non
satis licet opposita comitas et perpeta
pene mutas opera ut dulciter
sones augi. Tibi non vero loqui
labor et silencium quies. Dilatos
loqui posse. Nunc deficiente
dicendi eloquencia multo dignius
perdita reperitur lingua. Tu igitur

Loqui nequiens tace et quod necessitas
iubet volens facito quod ipsi qui
loqui possunt sepe utilia faciunt sepe
dolent non fecisse tacere lingua stren[u]e
te dampnum passum putas. Tacens
cogita et quiescens tecum loquere
quod melius esse quam parare ne
diserti quidem velle neget. Amisisti scis
sum. Si muti fuissent Cicero
et Demostenes et divinus Vir-
gilius et reliqui obiissent lingue
Ipso omnes perdidi. Et mendacii
consuetudine et fallendi artes
et simulacra contende quia infamie
instrumentum perdideris cum lingua
sit quam scitis infames. Nulla pars
corporis ad nocendum promptior ad refre-
nandum difficilior. Exercito ergo
quasi magnum aliquid ac rarum protulit
ille qui dixit Custodiam vias
meas ut non delinquam in lingua
mea quod cum scitus quidam vir qui
ad discendum sacras litteras accessisset
audivisset abiisse dicitur nec
amplius audire voluisse. cumque post
longum tempus preceptor illum suum
admirans sciscitaretur quid tam
diu abesset ceptum opus omisisset
respondisse quod prius illud verbum
studio posset implere. Hac tibi cu-
stodia et hoc frenum seu anatura
quidem seu aspectura sublatum ne
contempseris libens quod te regens
pone ne vere contra tua forte calcitres
linguam amisisti. Nunc magis
quod sapiens iubet omni custodia
serva portum duabus custodiis
ad unam redactus et dimidia
laboris parte liberatus. facilius
pauca custodies et periculosa vigilanti
lingua perdidi. Ingenuis premiis
mobile et argutum membrum in
magna quidem parte hominum nocens atque
pestiferum et quo multis caruisse
fuit melius. Si non solum in periculis
virum caruisse quod satiricus ait lingua
mali pars pessima servi. Simplicissimis
est liberis quibus nil penitus dedit
natura quam linguam. Bella doli
adulteria certe sed pene cessarent

Quis lingua iniquum semen et
spargit et fovet. Lingua perdidi
Si mala lucratus es plurimum magne
enim divicie sunt esse inops malorum
Hec qui non esse dives nascitur et
qui perdit dives fit et nemo autem
citius perdendo invenit quam inveniendo
perdideat. Si bona perdidisti dicis
item. cor conserva amisisti quidem
quo placeres hominibus serva quo
placeas deo. cui sine lingua vacans potes
corde loqui. Si enim de malis scriptum
est labia dolosa in corde et corde
locuti sunt. cur non et piorum in
corde sua labia esse et ipsi corde
eorum loqui possunt ut sunt aures dei
unde hic sit quod alibi scribit idem
non est occultatum os meum a te quod
fecisti in occulto. Nulla enim secretissima
quamquam cogitacio abscondita est deo
nec tacitas unquam quam clamatas
audit. Immo non est apud illum clamor
altior vehementior quam cordis
clamare illo silencio delectatur
Hunc clamore compressis labiis puer
ille gregis primum postmodum populi
pastor famosissimus qui audire
meruit vocem dei dicentis sibi quid
clamas ad me. non loquebatur et tamen
clamabat minime quidem loquebatur
sed corde. Sunt autem qui deum audit
surdus non est. Sic quem deus
audit non est mutus &c

Et virtutis inops sum
virium dampnum iusti dolor
nisi quod etas alie inopie
vales a fortitudine violente
esse solent. hec una pars dubia voluntas
ceterum aut pro tempore in
ingenio memoria quam ut eloquio sen
dextera in rebus sunt quod pueritie omnia
non qualia exoptantur obveniunt
sed qualia cuique sors tulerit. Hec
una autem in voluntate consistit quod
arbitrio sibi commissa modeatur atque
efficit. Nec enim alia pars ex consilio

voluntas nisi qua vult. alia est qua
et hoc ipsum vult et quamquam vult alia
Alioquin ut virium atque ingenii sive
eloquii sive opum defectus in viro accidit
sic accideret voluntatis nec premio
digna virtus nec supplicio digna
esset iniquitas Nunc autem non voluntas
omnibus hec aut illa sed hominis atque
illius electio ac libertas nascentibus
data est que in bonum flexa bonos
facit in diversum malos ut liceat ac iu-
libet et sit ut bene uti libeat.
haud dubie dei donum ut male
autem perversitas illud penitus non
licet ut non tamen voluntas bona
virtutis et mala vicii radix sit atque
ita virtutis copiam non patitur nisi
qui vult. quamvis primum et maxima pars
virtutis est velle. Aliud quod
virtutem volo nec assequor
Arguisti si id putas velle quod nolis
per quod se fallit saepe homo avidum
non modo aliis sed sibi esse persuade-
re nititur. nec cuiquam facilius persuadet
quam delectabilis vera virtus ficta virtus
quam sic se delectat ut et populus et amicos
fallere et falli ipsum dulce sit Certo
me velle nec posse ideo tamen si
Ut sit ita velle non sufficit desi-
derio opus est eoque non modico sed
vehementi Vos autem mala vera fer-
ventissime cupitis bona vultis tepi-
dissime unde fit ut divites multi
boni autem paucissimi Namque quid
mirum si avarus ad optatum ardens
itineris qua voluntas lenta pervenit
vellem bonus esse si possem
stude nam poteris et si volueris fide
bonis esse iam ceperis. Sequitur de vita
Quia enim summa rerum non habet signum
quam de virtute querebas qua nil rerum
bonum maius est nil altius non tu
illam querens difficultatem cuncte si
ut verum atque unicum iter ad felicitatem
cogita. vaga illi et illis iste primo nisi
toto quamquam animi pondere velitis vos pertibus
particulam ut ... exercicio
sed ut ordinario vite officio quasi te
totum et nullius egere tibi faciet

Universum tempus omne studium impende
qui rebus saepe vilissimis impendisti
et ad memoriam refer magis efficax
quam ... Cesari pistorem dixit
per Satiricum eius libello. Si quantum
opere sumpsit inquit ut tibi pistor
bonum faceret panem eius dimidium
philosophie dedisses iam bonus iam pridem
esses factus. Cuius sic accipias velim
non ut breve philosophie sed extremitati
actibus studio respondet. cum quanta
sit fides experti sciunt. Quis celestis
sapientie consultatrix optime
consiliis atque auxiliis te virtus
in re quem hac querentem salutis debitorem
fateberis serenas quod pia confessione
ingrato animo quippe est scripta Nemo
sit esse continebis nisi deus det et hoc
ipsum sciat sapientie fuit scire cuius esset
hoc donum. tibi notatum dictum
credas atque ad omnes virtutes intelligas
referendum Valde quidem esse
cupio nec sum bonus Omnino valde
cupias res docebit interesse voluntatis
iudicium prorogantia. Est autem gratuitum
dei donum virtus et perfecto cum
largitor ille sedentibus nisi constanter
optantibus instanter quamquam parcentibus vix
tribuit sine tanta in re et ille constanter
petes ingenii humani et tu intende
fervida res egeat tamen et continua
lege et diuturna Nam quod studio
quesitum repente non provenit. sic
quocumque te vertis predicanti opus
est animo Omissis ergo neglectisque
omnibus huic incumbe idque fiat alacrius
si memineris sic quam descriptum ante
oculos habueris ad hoc unum atque
admodum aliud te venisse in hanc
terrena habitaculum. et hoc de vivi
exigi ut virtutum gradibus celum
petas ita ut quicquid agis aliud vel
dampnosum sit etc.

A Variis stimulis urgeor
R. Bene agis si stimulis
via et gradatim rerum
turpiditates stimuli quedam ¶

Et quesite opes sp[er]ne sunt ita enim
vocat qui mentiri nescit . p[ro]clare
vos divicie que tu ex[ce]dere torquant
et [con]ste Sunt si corpusculi si nature
si vite [con]spicias brevitatem . videlicet
te frustra supervacuis curis angi
et pau[c]orum egentem multa desiderare
Insup[er] dum q[ue]rendis incu[m]bis vita no[n]
cerne atq[ue] ita quis non modo q[ue]re
dere quo nil est tucius . Consulta
q[ue]rendi urgeor appetitu . Nec
advertis q[uod] int[er] q[ue]rendi tempus et vitam
tui illa que habuit[ur] elabuntur
Sit mora [com]plexitatis incidit dum
vita habundare videmini divicijs
indigentis . dum q[ue] indigencia illa
p[re]terijt supervenit altera . et divicijs
habundantes indigentis vita Non
hoc ignorabat ille sapiens ubi
loquitur deeo p[ro]sonomizate Cum
dicat inveniam requiem michi et
nunc manducabo de bonis meis
plus et nescit q[uod] tempus p[re]tereat
et relinq[ua]t o[mn]ia alijs cum moriet[ur]
Et idem alibi qui acervat iniuste
alijs congregat et in bonis illius
luxuriabuntur . O terribile dictum
sed commune cottidie q[uia] se oculis
ingerens nec ideo p[ro]ficies in animis
avarorum Inde tercius Olmaro
inquit nichil est iniquius q[uam] amare
pecunias Et ut scias quam vero o[mn]ia
possunt ut ait Aristotiles
Sicut ut ecclesiastico sapienti [con]sonat
secularis p[er]ocinie inquit Cicero
fugienda cupiditas Nichil est
enim tam angusti animi tam q[ue] p[ar]vi
q[ue]m amare divicias [et]c

Invideo Cupior affectus
ut bene tibi esset optabat
hic ut male sit alijs . tale
hic illo et avaricia peior
livor . bene ergo sapiens
inde de quo modo dicebam Neq[ue]
inquit est oculus invidi insaci-
abilis oculus cupidi Invidia
torqueor Invidia s[e]c[un]d[u]m

Non invenere tiranni maius tor-
mentum flaccus ait Id q[ue] ad veras
tirannos pestilenti austro intellecte
insufflatum est Invidia torqueor
Sit et peccatis et pleccteris expedita
iusticia . Vicini felicitas michi
parit invidiam Credo ecclesie
nemo verum regi p[re]torum a p[er]pet[uo]
invidet nec illi quisquam voluit . fuit
q[ui] vicissim invidebatis qua vici-
nitate faciebat imperij magnitudo
sed ante non satis est vestris ipsis
malis angi q[ue] tam multa sunt
nisi et aliena bona vos cruciant
undiq[ue] miseri et insani Vicinis
invideo Veritus meas invidia
lippa est longinqua non videt
Vicinitas at p[ro]specitus invidie
sunt p[re]sentes Et invideo alienis
bonis Si es invidus et pusillanimis
esse oportet . o[mn]ibus ex vicijs nullum
pigrius invidia altas malos non
ascendit nullum quoq[ue] miserius
Itaq[ue] reliqua o[mn]ia bonum aliq[ui]d lu-
crum [pro]ponunt . Hec plus malis
vastatur et torquetur bonis . et
alijs optat non sibi q[ue]l malum
Alexandri ergo Macedonis dictum
placet Invidos homines nichil esse
aliud q[uam] tormenta sua torrores suos
ipsos . levius adolescentis verum grave

Cap[itulum] I

Sed irascor Ergo adversus
opem policeor non vicis
non fortuita enim illa sed
voluntaria sunt . et in vera
p[ro]tate quis te igitur cogit irasci
Irascor offensus Nisi fortasse
qui offendisse te arguitur se offensum
a te queritur non tibi est offensor
sed tu insolencie Ira furore
furis ergo ira furor brevis est
inquit flaccus Sit aut aplerisq[ue]
mala consuetudine et indocencia
longus furor Ennius at sicut
iram dixit insanie . cum plerisq[ue]
nimis illud [con]sequitur finis et insanie

Sit et vita. Si quis hec est pestis
ut superior, et si sepe alios, semper
tamen alios postremo suum torquet
et cruciat ut mireris, unde quibusdam
videri potuerit hoc nescio quid melle
dulcius esse. Hoc fortasse ultimo
dulce aliquis efferat inhumanum; ira
nichil nisi amarum est. Irascor
ob iniurias. Vix iracundus usque
adeo quisquam fuit ut nulla re lacessitus
irasceretur, nisi forte Celius senator
iracundissimus ille mortalium, qui
quum clienti suo in omnibus sibi consentienti
atque omnia confitenti irascens ex-
clamavit: dic aliquid contra, ut simus
duo. Durum caput qualis fuisset
iniuriis, qui obsequium non ferebat.
Irascor quia offendor. Hac
parte vulgo plurimum irascitur. Queritur
cause singularis offense, in qua hiis species
que vere sunt cause ire modus ex-
ceditur. Inanibus petis velut aliquis
excusationibus obtenditur et est excusatio
ipsa peior. En quia non tibi ut deo
pareatur irascebaris, et tu deus ipse
quot idem verbis ac rebus offenditur,
nec sibi irascitur. Vos sine verbulo
casu elapso ad iniuriam capitalem
transitis. Impatientie genus. Irascor
sic meritis. Si de te quidem male-
si de republica, non non ira sed
iusticia illa sit optima et assumenda
tardine ut dici solet Ciceroniani
illud est tenendum. Ira procul ut absit
tum qua nichil recte fieri nil considerate
sit. Iure ergo laudatur Archite Tarentini
dictum plebis amici sui fecit, quorum
cum diu se studiis dedito possessiones
suas culpa villici destructas aspiceret
rure rediens: punirem te, inquit, ex-
te debitas penas nisi iratus essem.
Alter iratus suo non impune ut
Architas sed amico commisit ut
supplicium exigeret. Virtus hec se ire
impetu quo non decet impelli. Hec
utrumque sua frenare itaque debet
ne sequaces suos ut solita est

In infamiam cladesque precipitat etc.

Gula vexor. Dixi iam
quibus mederem quod vitiis
accidunt, ita qui sponte
egrotantibus medeatur.
Gula sollicitor. Esse id quidem
nulla res tam vilis tam sollicitatos
vos habet. Stupor et pudor est cogitare
quo humanum se declinat ingenium
ad maiora creatum, in respiceret
terrarum tractus celi quoque abdita pene-
trantis meditatione, estis et hamos et
viscum et laqueos et rapaces volucres
queris parare et parare vos docuistis
ad nichil aliud nisi ut gule satis fiat
quam non explendo sed honorando
flagitantis et angustum ventrem
varia arte laudatis ac punitis cum
aliquando utilior fames esset utilissima
vel sobrietas et sedo illi ac misero
seculo sitque in plumis et nubibus
et fluctibus parte linquentes ita
tamen eius res hic est nobilium artes
alios mos. Hec sunt artes que libe-
rales fuerant mechanice evase-
runt, quique bellorum duces ac reges
esse solent venatores atque
prave esse facti sunt, ut que ut intelligas
nullo esse reliquum sperent salutis
nobilitati tribuitur quod est gule
aut parum dubio vanitatis hec
mattis nullo melius modo quod gloriosa
quadam indignatione et rei ipsius
estimatione contemnitur, ut Persius
ut Ciceroni placuit ac repete
ut Aristotili visum est. Multo confert
cogitatio exitum quam in omnibus
vitiis sit communem tam hic ipsius atque
luxurie etc.

[illegible]

Torpes agendis rebus
minuetur si post gule
studium perveniatur quam cor-
pusculum animi torpore
obrepat. Animum aggravat
torpor. Torpor est/ex ipso facta

voluntate coniter. metuit bonum
bene velle reperies ardor erit
atque impetus. ardor est qui cum ad
multa sit pessimus est optimus ad vir-
tutem. Torpes et ad bona opera
lentus assurgo. Est torpor quoque
animis insitus. nec minus ardor quidem
quandoque plus anime. sed et hic ardor
accenditur et ille torpor excutitur
fugit tepor intellecta que talis est ut
nix meridie eam quibus celerius
possit. et speciem virtutis adamare
que talis est ut si corporeis oculis
cerni posset quod vult plato mirabi-
les amores sui excitaret. hec te
amor igitur illius metus excitet
utrasque res impingis. nec qui
amat enim nec qui metuit torpere
solet. et tamen hoc ipsum nec torpor
sopor quia vas nobis pmat ad
divinas laudes surgentes nocte
precemini. non est similis locus aut
tercie ubi vox hic mors titubat
hic honestat allicit magis quibus enim
inter magna piacula magna quam summa
corripitur. ubi ad ista respexeris
redibit vigor abeunt fugiet
somnus absurdus cogitantis
quanti ne est super ipsi. quod superest
ociosi. quod quia non sit longas etates
utiles effluxisse quamvis et senes
attonitos ac stupentes duce. quod
hic tot annis egimus comedimus
bibimus dormimus. Sero tamen exp-
recti sumus. tunc multi paupertatis
causa est torpor iste qui quelibet
abigendus atque stimulis in-
dustrie spectis providentie. ne tu
statuendo ad gloriam sive ad multitudinem
rapiaris etc. Capitulum

Cum quatuor libidinis
sint qui libidinem
torpor gignit gula at
illa parit. quod dixi igitur
scelera post parentes sequi. Gulam
certe et luxuriam coniunges vobis
esse cum beluis maxime quia bestiales
vita vivunt sane sapientibus visa
est. Itaque cum sint alia quamquam mala
nullum vilius libidine. Rapior.
Quo non nisi ad mortem anime
et corporis et infamie notam serum
quoque penitenciam et fortasse inutilem.
Ne igitur et raptate sequere. que
te tales rapiet ad exitus. Cogita
aut innumerabilium casus ac famosissimos
non modo singularium hominum. sed urbium
ac regnorum. qui tibi partim visi
partim auditu innumerabiles. Audi-
visti quod doctissimi viri senserint
ac scripserint voluptates ait
Cicero blandissime domine maiores
partes animi a virtute detorquent. Voluptas
inquit Seneca non complectitur ut
strangulet. non aliter ergo quam
latrunculi viatoribus insidiantes
ac pirate declinanda est. Inquit
valde prodest si istud preclarissime
dictum sibi quis persuadeat peste laborans
accipiet. Vince igitur animum carne
despice. multa bona unus vicio
et tot meritorum gratiam maior culpa
quam cause culparum corrumpit. Itaque
facilius fiet si quis acriter rei
vilitatem ob festinitatem brevitatem
sive cogitet ac longum dedecus
hore quam fugacis forsitan ut momenti
unius illecebri multorum annorum
penitencia. vel eterno forte supplicio
puniendas etc. Capitulum

Superbia extollor. Et
quid aut superbis terra
et cinis tu vero tantorum
malorum vaste obrutus
atque oppressus extolleris
qui si te omnibus malis explicatus
vita tu omnibus aliis evectus attolleres.
Hoc uno bona omnia corrumperes. Nil
est enim odiosius deo quam superbia. per
hanc ille pulcherrimus creaturarum raptim
corruit. Et quia tu pretor vis ascende-
res hic illius ob id uno accidit

Quid per hoc aliis culpis a vicio
tibi eventurum arbitraris mali
patriis tuis cumulum superposuisti
Superbia evehor. Cur queso
an quod te mortalem an quod assidue
vacillantem an quod peccatorem an
quod mille casibus expositum an quod
morti obnoxium certe. Illum quod
denique te miserum meminisse et
quod famosissimum illud homericum
audiuisti nil miserius terra
que nutrit hominem. Sic velim quod
te hoc non potuisse ad superbiam concitat
Num fragilitas membrorum excitus
morborum an vite brevitas an
spes vanissima incertas cum
metus et pericula fluctuantis an
preteritorum oblivio aut ignorancia
futurorum aut pueritia ad hostium
pedem an mortes amicorum an ad
versitas presencium an fugitiva
prosperitas. Hec non aliud sunt vobis
ad superbiam scale his ascenditis
ad ruinam. Sit qui ceteris homi
nibus et si miseria aliquid tamen
excusacione superbia et invidia
nulla sunt. Doleo me superbum
desperato dolor precium ad salutem
gradus et sic superbia est extolli
sic humilitas est dolor. Sed submitte
quod quidem facile factu est mox ut
oculos ad tota terrena reflexeris
Quod cum ita sit volo tibi nec oportet
librorum stilo scriptas ad usum pene
corripere hor pellis tuta arbitrium
tuum esse de fitura illico ut bona
fide volueris utique tamen recepturi
hac (?) tu ad tua signa contexes
Quid ad peius malum attinet unum
illud adiecerim superbum esse egri
tudinem miserorum ac stultorum
Res necesse sunt haud dubie quod
superbium neque cum alius superbire
neque vos sine causa in libro sapiencie
scriptum est Humiles insipientes et
infelices superbos medio tamen sine superbi
sunt. Certe si anime sue saperet moderamine
humilitas eodignius in rebellitate
cognita. Sic cum eodem libro scriptum
legis Rex hodie est et cras morietur
hereditabit serpentes et bestias
et vermes. Initium superbie hominis
apostatare a deo quoniam ab eo qui fecit
illum recessit. Quoniam inicium omnis
peccati est superbia. Tota sub reliqua
quibus arcius circumspecta monstrum
est superbus homuncio et cetera. Capitulum

Febribus estuo. Estus
hic a te fugiendus a
frigore vt eternus fecerit
bene est. Febribus
urgeor. Ubi hic contra
natura mortibus plus hic impetus
qua diuturnitatis et sepe duorum
altum facit a corpus expurgat
aut animam absoluit. Febribus
teneor. Non longum tenebeis
expecta cito te vel sanum oportet
esse vel liberum utrumque optimum
Febribus laboro. Illico
quiesces natura tua morte confligit
aperte exitum duelli ipse est soda
vel finit te morbo vel omnibus
exemptio. Febribus ardeo
Magna mali est corpus ardere
qua animi de quo precedentes tue
septe prime sunt querele quid si
alter ardor salubris est alter
quod si hic ardor et iuris ac optabilis
sit. Cum demum bonum est. Prius vite
mala brevi gustu presentibus
amone suppliciis ut infinitis
amaritudines declinare studeat
qui tam gravium paucis horis
amaritudinem tolleant atque
his angustiis dyetal illas evade
quibus nec phisicus nec herba
medebitur nec dies tercius
nec mors quidem. Febribus
uror. Fervorem alius exequitur
fer te aliis uri cum totiens alia
vista sunt et de suppliciis consulendum cape

Ex quibus malis et tedia constat
Sepe plus dolor prius ut venturis
ac timbus attulit admonuit sint
qz utilis qui molestus est febri
tendiu breve q lectu restitutu
causa e febribus extra Cts
iam bone valitudinis estimatr
idoneus nos em hoies dei
dona nisi amissa aut intulisse
no nostris igratu genus | Febre
vexor importuna Diu sic esse
no potestis nemo diu ardet
a illa te deseret aut tu illam

Iliacu pacior dolore Spe//
rac ī ipe qn quide quib
iam tristius metuas nil
e Sicut at adcercna gaudii
provenisse pncipiu e doloris
sic extremitas doloris pncipiu
gaudii sit et cotrarioru
lex hec e alteru alterius
expellere oits Doloe torquer
iliaco Spes e fateor acta
placij nil acerbius pati posse
Yliaco tenacior doloe qd dolet
at metuit ille miser e undiqz
tibi pis altera nysterie metus
eripitr Nam q ora metuat q
ipaz ab oibus p que oibz metuitr
morte sperat | Yliaco doloe
distrahor Dyste vinces mori q
// no qz nisi sel sit sepius experire
facies sentimus tandem semel
q tam sepe temptanerit mortal
eni novu facies Simillimus dolor
iliacus morti e nisi q mors fa//
cilior brevior qz ut qui hunc
fortit tulit nisi metus alter
tenuenat multo illam forcis sit
laturus | Doloe torqueor
iliaco Magnitudo ipa doloris
fine spondet nemo em diu mo//
ritr Qz q dolor extasim parit
r Longo febrim dolores brevi

Transeas spiritus | Aduentae
extasim itelligo Vix id quide
sic itellige una et repete advcat
et prius itellectu viribus suis prima
d Linguam ad ipsis r O felix
qui te necessaria utrizz amis du//
rissima pie ipsius sis obitus
d Sepe lextasim ictio Sepe
mortuus rediuississe | Extasim
sepe mortifera i ipso hac
plus qz sel experie nequs Neo
em plus qz semel morit q at
optimum mortis genus esses int
doctos at pclaros vides aliqu
questu e Ubi Julius cesar ut fuit
summus vir et impio et doctria
qui et ipse tpe extremo ut de illo
dictu repente libiq' ad solebat
qua questione se absolvit ut
repentinu atz inopinu interitu co//
modissimu diffiniet Sinam et si
pietati vere qz religioni fortasse
asperior videatr sed tu et multis
sapienti et pfertim pio vere relli//
gio p innedio e ut sibi nil re//
pententinu aut subitu esse possit
et si q hec iaidat ad celeritas
ipa no noceat et psit corpori rc

Ca

Ultio corpore langues
Si no langueret hospes
r corporis animi bene e ipso
tugurriolo suo eveniat
saluus exiliat Toto
corpe curior tenens malo Scia
quam i rebus humanis bonu dicat
virtutem et contrarius alij aliit hec velor
tu vilior qz sentencia visa e mi
consequens e bum qpz v hunc bono
obiciatr malo esse vicium quo sit
ut dolor corporis molestissimo licet
malu tu utiqz no sit | Hen im
misso ego torqueor tu disputas philisa

fabellas · Iure te miserum dicis
ut hor ipso q humane vite regulas
fabellas vocas · d Senoram fateri
stolis famosa p libro sed nec eculeos
nec egrotacium ut stempora gbat illos
diuiss · scribunt gp facilius q pbat
ymo vo et ad dolore et ad eg
ymo vo et ad morte psiue sed non
tudine et ad morte psit sed non
omnibus quippe · q non omnes ipsde
pectoribus et pfecto quibus edita
no sut salubria esse no put · d hen
ego cruciar tu disputas · Asterius
dolor necessario aut lentus exit
aut stenpus atq ita ut facilem
ut breue paciencia requirit · hen
nimis sauus cruciat dolor · Si summus
neque breuis e dolor pce gemitibus
q fuget a fugiat e necesse · sic utrique
libertas spiritibus Interim forti
animo ferri mortalia speciosum ac
virilite · d Speciosum dictu fateor
sed tu nec ipse quidem reor · Re
sed tu nec ipse quidem verum e sed molli
puplitas quidem verum e sed molli
cies hominum q virtutibus intus desidees
fecit et faciet du omne difficile
tamqua ipsa respuitur virtus
perit quia extra difficultas quidam sed
honesta e · d Summus homines non
di et moribunda corpuscula vim
doloris ferre no valet · fragilia
corpa humana no negem sed no
ideo quid attollegliand sit
aduis sat virium habitura Ouum nisi
haud maior multo ecet infirmitas
amor illa e q viros indignos em
lata et mulieres atq humiles vocis
eliat · Quid e em ore tecum ipse
homini censeas q sepe olim et potuisse
vides homines et fecisse · Hen cum
rursus ad historias vertor et in medio
dolorum estin vix puerum vix mei
ipsius memor in memoria perstassor
aiorum · Cum no clarorum ergo virorum
recordacio qui simile passi sunt
magnum affert leuam fere ut aspitate
placium leniume qz · Senecio ad
imitandum rarissimos oratores
glose gslia sed alta nimium sunt qz

homines · Quid sunt homines dicis
no deorum tibi sed hominum rationes
homini q exempla proponunt · d hominum
fateor sed paucorum · e q ultima ex
acta raritas multitudini prima
nos multo inter femine et femineas
arte e diximus · illos sequere qui
femineos nil esse volunt · apud alios
usquequaque celebre nomen e · Quasi vero
imitandus tibi proponit femine et
no acies virorum que clarior
es dignior tui plus fieri velis
quisque raros sed qui neglegit rarus
esse vir no poterit · d Video virum
esse sed iubes unum ex multis
esse · Ipse multos te maluerim
sum · Ex multis unum · nescio enim an
qua ex multis unum · nescio enim an
nos esse an stultum esse sit melius
at quid plurimorum ide et stultorum
dicunt sit oportet · D Ergo vos nil
possumus esse qua nil esse scio · R Nescio
q in malum sit esse aliud nec esse
debeas · D Istud hoc dicis quasi quis
vim forte accidit debitum sit omnibus
idq ad omnes trahi velles · R Quale
ais forte virtus enim no fortuita
sed deliberata prius et electa e
non casu equidem gremium sed studio
neque illo q unius tamen dedit ad
aurtas sed q multis datus tribuit
aduum trahis ad omnes tractura
liberatius sed in uno ceterum defatigat
· D Alt no bia possumus dex no
pocium ma sed pastorum e vbud
· Scio sed tu posse aliqui q no
omnes possint simul no potes velle
cupio · d Quid hen miserum inquietas
no me satis torquet dolor ·
consilium potius afferre et hinc
tibi terrore auferre meditor q
nisi tu qui potes manum dederis
sola no possim · d Pape q hoc
ego me posse ais an possim dolorem
no sentire que sencio aut malum
nescire que pessum experior ·
primum no requiro obstat enim natura
alterum ne impetrem no natura no
virtus error plus obstiterit ·

D. Egroti superi quorundam hec in
audi que phisica dicitur sencio plane
dolorem non esse tantum vicium sed corporis
sencio dolorem illud esse presidium
dolor aliud quam fuerat sermone ut
noua ne doceas satis magnum et
si nil addideris ipse malum dolor-
cium ego non noscendi consilium sed
ferendi seu quomodo malim depellendi
ego nouimus nossem quam ut minus
quid sit dolor. R. At ego dolorem
rem acerbam sencio inimicam
horridam amaram tristem nature
aduersam sensibus odiosam sed
potius opere non dico dulcescere
quod epicurus dixit sicut ipse disseres
leniri frangi quam fortasse quam esse
si vana virtus animi armauerit aut
sentiri parcius aut omnino nec
sentiri quidem possit. D. Vulneratus
tu fueris ego dolorem valde serio
et malum grande profiteor. R. Confessio-
nem aliam certe optabam. D. Olim prorsus
ad propositum retrahimur delectant aures
verba magnifica sed vana animi quam si dolor
eius corporis anti pacientia maior est.
R. Quid si mille corporis vix illecebre
ut molestie nulli augeant sanitatis
atque obstantibus animi viribus pares sint
quid si in omni luctamine non non
volens terga dederit sed toto nisu
ac bona fide restiterit semper animus
superior sit et abiit victor. D. Cetero-
rum si doloris intolleranciam morbi
feditas gravat et fastidium et pudor.
Quid si lepra putrere corpus ac
miseri inuasit. Quomodo hic mihi sermo
tuus iste consulerit. R. Multi sine
nisi respicis ostendet tibi te cuncta
respicientes te non videt videbit me-
minisse breuem et mortale cor-
pusculum tibi esse non aereum nec
eternum nec mirari quidem oportere
nec indignari si putredo in terrenum
suum quod sponte fluxerit ipse esse hominis
mente et suprema lumbus mi rebellet

Cum felicitate perpetua quam disposita
eadem partes sternuas et morti ob-
noxias et omnis miserie capaces
seu lepra igitur seu epilensia sed
quod hijs turpius a tristiis mancatur
cogitandum acriter et miseriam
vasculum descendisse quod sum erat
destinatum quam illi sigillo abetuo
contra que lutea vasa ne mur-
murent amonetur quod illud ipsorum
hoc in contumeliam vim cuncta
fragilia fixerit atque mortalia. D.
Ergo ego te consule sine murmure
et gemitu lepra feram. R. Plane
nec consule atque lautore cum si ostendis
murmur aut gemitum vtile tibi
lenabe quam aliquod mali esse vsque
vltro consilijs vtrumque promiserim
seu iusserim quod si indignatio et
querele nil aliud quam accessio mali
sunt quod morbo corporis adde animi
morbum innuat te quam miseriorem
flendo facere et illum tibi infestiorem
qui labores hominum ex alto videt
paciencia quam contendat quod aut
remediis compensat aut premiis. D. Ali-
os adiuuis duxit corporeas pestes
seu quam noiatim una defles pater
solatij contra hac spacium noscere
lepram superficiei vitam velut coloris
esse non valitudinis aut integritatis
corporum atque membrorum ut Augustino
viro summo alias phisici et melius
nec medici contradicunt sed ut
cuncta penetret artus quam dilacerans
et precordia intima descendat. Quid
fecisse legitur Plotinus ingenti
platonicus in anima certe descende-
ns illa consensit non potest quam in
calumniam non pluribus extrinsecus
corporis sui habitus apud illum erat
quam bene valente apud hospitem
quod hospitij forte periret estibus
ventis atque imbribus stabit
sit. quod quis lepra possessum sum

Vulgo cepit consorcio quia homini
speciorum quos ut fugeres recusares
michi nullius quam illorum auxilium in-
plorandum erat. Ut ad cumulum rerum
redeat multis illa corporis tediis
implicans animi multis explicauit. D
Heu quam credam verum pessima
laudanti. R Verum pessima non
corporis sed animi vicia morbi quia sunt
nec ideo ego lepram sed equa-
nimitate et pacienciam laudo non
indignatur minime quia flebiliter ferre
persuades [illegible] Syrum regem
parte tamen similis tibi presertim imperatore
in persona Constantino. D At leprosus
de quo nos divine continue po-
stremo ante oculos habere
helidorum non lepra adisse sed
vicium. Cuius ipsum angelorum iudice
atque hominum de quo scriptum est. Neque
habitabit iuxta te malignus neque
permanebit ante oculos tuos
non tam leprosos horruisse seu fugisse
sed illorum domus adisse atque inter-
fuisse conviviis. D Tu me verbis
superas dolor rebus ego at non
pertinaciter magis hac ire sed sensibus
meis credo illi qui michi blandietur
suis. R Ipsum quidem pestem aliquos
ut ve agis magis quam excusare non
possum nec negare pestis tocius quintus
non perit. Ideo quidem ut agitur
ut in multis laborantibus ac una vitiis
tuta procul dubio ars est deinde mul-
titudinis ut michi amicos. Quod
absurdius fallaci iudicio vim qui iugeo
studio vitas est grandia non ...
at heu quam me cruciat et dolor meus
D Addis tedium perpetuum remedium nunquam
tamen nunquam pestis tecum faciet ut non sentio
quam sentio. R Eos heredibus delicatos
ac fastidientes ergo permittendum quia aliquando
vertendum quod pestis nocivum putetis desi-
derio sit utile itaque facile pateat
ut si languor sit supplicium si offensis
afflictio quia corporis mala sunt que
incommoda stoicis dici videtur honestius
ipse quia dolor hic orans dici videtur quia

malum et si ita vis dicens posset se
virtute superare ut quia animi levissimo sibi
cedam animus. Ut Cicero nos
reducet igitur. Non enim dolorem esse
nego quid enim fortitudo desideraret.
Sed enim opprimi dico paciencia si modo
est aliqua. Si nulla est quid exornamus
philosophiam aut quid eius nomine gloriamur.
Hec Cicero multa tibi preterea
sine quibus hic sed commodius seminaliter
in Tusculano suo et luce differunt
quinque dierum disputationis pari librorum
numero complexus. Que signasse tibi
locum volui. Valet enim mirum modum
ad id quo nunc eges maxime pacienciam
volunt quia animi enervatos atque
amissa falsi vulgi subierunt ...
et indignum viro gemitu et ...
D At languidi mei quibus adhibes
manum doctus ubi illa experiencia
in hoc statu stoicorum opinibus in-
humanus at stoicis potius et michi
opportunior consolo omnibus et confidenter
diffidam quia dum remedii anxius sepe
lectum illud repeto ad tollendum
doloris nunquam michi pro me nunquam
ut Cicero nunc tu tamquam ope-
rarius satis docens. R Ego tale di-
fidenciam non reprehendo sed laudo
nemo sibi multo fidat in omni
difficultate non ab homine sed a deo
speret auxilium. Ut vos ita ut aratores
ventilatoribus de celo deos credat
malis forsan intercedere nunquam certe
divinitas inertibus favit ut stupidis
dignus sit qui in re facto excitandus
attollendus et armandus animus
vos quia suos hostes aciem educandus
D Reliqua nisi fallor intelligo
vivum quoque quia sit hec arma animi
commemoras. R Bene habes iam quam spes
spem salutis tue nunc asperitates
aut flere muliebre consilium vo-
luntati obstare implorare consilium atque
auxilium id viri est et ad vincendum
efficax arma quidem animi et bellandi
dite pro diversitate hostium multe et
varie sunt nec ullum prestare nunquam
utiliter scienciam quia de hiis agere ...
tecum aliquanto magis ad vos pertinet

151

Quia qui agat astra. quid ne impie
iracunde provitat. quod saturnus inertus
mars durnet. quod mercurius int
pres vagus apre fratre quod inoes
capiat quos ab obvijs quibusque
quibus imber et estus vi tremor
tris. qua vi mala alta timescunt.
et non noste unde estus ac timor
tremor ac debilitas amor quibus
verine ve remedijs repetatur estus
compescatur timor tremor ac debilitas
roboretur ac firmetur. quo in studio
et si secrete innat aristoteles in
sua imitatione fortasse annis quietem
non mediocrem apam operam dedit.
sed et passim in philosophorum voluminibus
sparsa sunt. Quae ignaris ignere oppor
tunitatis tuum ascendi quin e selecti
vos super vacuum enim non doceri expediat
sed moneri. D. Scio ita esse. nec de
hominibus querebar. Sed illud quaerere
tu michi contra hunc hostem cum
ne congrediar doloris arma monstrares.
R. Sed id tibi nec melius possum
nec brevius respondere quam Cicero.
Quaerit enim ut tu. et quae sunt inquit ista
arma. respondet et illico. Contentio
confirmatio sermo quod ... Contr(?)
...ue pugilla. legi quidem hec sepe
olim. sed vereor ne michi accidat
quod multis solet qui apud se legentes
sibi omnia videntur. apud alios loquentes
tum demum nil intellexisse se intel
ligant. dic si libet quid ista contentio
R. Satis id quidem si parum usus
congrediare ipsius certaminis verbis
appetet. sed ne quid me frustra po
stulasse cla(?)mad ... aliter consulta sunt
lenibus corporibus quam stella. et ut nullum
sit corporis robur. sic nullus animi
tantus est vigor qui non contentione
et conatu vaste crescat. Fac ergo
erigatur ne utrumque mutuo opprimat.
si deprehendat intentum. Sepe ad
subitum magni hostis occursum vir
fortissimus licet expalluit. dat spacium
colligendi sese. atque parat distinctione
animi intendendi venientem hostem
securus excipiet viribus collectis

Impugnaturi athlete brachia vix
... illud certamine
tendit. et illa pugna sine magis
obeunt. et hoc pondus icta sunt
levius cum negligit ac remissa
succubuit. Tu hec igitur maxime
si quis difficultate correpta animo
contra illum intendendum quod si ad plenum
fiat terribilem cum victor evadat.
aliaque incredibile dictu est levatus
atque expeditus quam animo quod prius
sepe deiciat. Hec est illa apud ac
Romania contentio. Seu sic dicam mavis
intentio quae ad hoc aliquid duplex
his vocabulis feruntur hec ergo
quod ut vides complicuisse apud illum
opus suum. deque ubi forte destitutum
D. Video teque libens audio sed
quid est confirmatio et docuisti in
ipsius quam fortissimis animis nescio quid
admovebit et viris immutabilis faciat
circumspicias sua quod cogit etiam
popularium ad arcem mentis ex
pergaciam ut judicium teneat difficile
Subest interdum torpor quidam subit
dubitatio an vera sunt quod a doctissimis
ac sanctissimis viris dicuntur precipue
de honesto atque de splendido ceterisque
dicta sola. an id verius quod debilis
disputatio vulgus probat vacuitate
doloris optimam pessimum dolorem
voluntate bonum summum. et ille
quidem variorum hec ferme omnia
voces sunt. quarum supra tactus est
summibus ut pariter ille voces ad
hortacionem audire negant et custodes
actis exterriti obmissa defensione
fugam tacite in hoc statu dubium
mutate quod presidijs firmare animum
oportet. ne desperatione excidat
sed resistat atque accepto vestigio
pede figat ut olim dionisius
eracleotes qui cum generosis preceptoris
sui de doloris sententia dolore
victus abiecit. ac leande proprio
discipulo nomen meruit. non ignavia
excidat sed resistat. atque accepto
vestigio pede figat intelligens

[P]rima rebus viri quod umbratile
nec lacrimas horreat nec muliebribus
clamoribus moveatur. Eius dolor
nichil nisi ignavia. Virtute autem
ignavia et dolore et morte et
dura omnia vinci posse. Itaque hanc
paciencie fixus et stabilibus presidiis
preruptus virtute pati fortiter quod multo
cogitare terribile est. prius numquam ab
homine fieri posset qui non superavit
ac genuerit speciem super invincibile
formam et super omnes concupiscibile
virtutis pulcritudine adamasset
hanc confirmacionem et fide [illegible] et
vani metus confirmatur et acies
doloris obtunditur. Sic itaque Cicero
idem vult ut sicut in prelio pavidus
miles abiectis quibus armis visis hoste
diffugiens sepe ipse sibi periculum
facit ubi inpavido periculum non fuisset
sic ignavie animi et simpliciter ab [illegible]
solo cogitatu doloris examinat qui
virtute firmatus atque armatus in col-
[illegible] atque doloris victor et ipse nil
molesti senciens evasisset. Paciencia
enim ex eo animi viris augetur sed
asperitate ipsam doloris diminui
et pene ad nichilum redigi. Atque
hoc est ut acerrimo dolore recti
quidam et inmoti aliqui et leti sunt
quod fieri non posset nisi animi consensu
doloris adversus habebat ipsum de qua loquimur
firmitate ac constancia induisset
intellige videor sed perge
quid est sermo intimus. Est quedam
glosa mentis eque voluptatum
dolorum quod contemptrix et utrisque
pius [illegible] nescia ubi adesse [illegible]
seque circumbeata hostibus suis videt
[illegible] capit [illegible] ergo egrediens se
in prelio coartatas multa secum multa
cum deo proloquitur. Cuius hic olim
Cicero non meminit non vite
sunt non defectu ingenii sed gracie
Itali sane colloquio eius decoris ob-
servacio atque ad illa que diximus admittendus
vires ad confirmanda contra [illegible] efficacius
eciam ex aliis verbis que voluptatum
blandiciis atque aliis que dolorum minas

[C]ontempnendum et quibus utrobique
opus est adversus fructi que [illegible]
ille blandicie [illegible] hinc [illegible]
quod comparens sit virtuti Sed qui [illegible]
dedicto primo erat [e]xemplo agimus
[illegible] sed in signum quo inclusimus
[illegible] sermo intimus. Hic in doloribus
sermo intimus. Meministi quibus verbis
Lucanus magnum pompeium [illegible]
carnificum gladios [illegible] sed
quod [illegible] dignitate [illegible]
victum et [illegible] vel [illegible] altitudine [illegible]
viri illius res status [illegible] verbis
verbis expressum est. [E]xemplum verum
[illegible] alterius [illegible] hac [illegible]
[illegible] quod viderunt ad hanc
etate [illegible] illud [illegible]
multi [illegible] illud [illegible]
et vinctum [illegible] qui [illegible]
illis [illegible] scripsisse [illegible]
melius [illegible] [illegible] perimitate
[illegible] inter duos carnificibus
ardentibus forcipibus hic illinc
membra et [illegible] at iam
miserum [illegible] supplicium
[illegible] ipse [illegible]
[illegible] voce sese alloquens
dicebat quid facimus anime [illegible]
[illegible] aut [illegible]
aut metuas omnia [illegible] ista sed bona
et pura [illegible] dubites salute
[illegible] supplicium hoc inbenti
fuerit qua ferenti [illegible] anime
et depelle formidinem spera
ideo statim [illegible] finis [C]ruciatibus
[illegible] sibi cogitabis [illegible] certe
pectoribus a [illegible] terribile
dictum est [illegible] misericordia
firmitate constancia securitate
paciencia [illegible] et si arcanus
estimati [illegible] ille intimus de quo
agimus sed communis sermo esset
[illegible] ut dixi auribus externis
qui [illegible] audiretur sed hec et huius [illegible] et
et ab aliis [illegible] dici [illegible] et
[illegible] ipse [illegible] dicebat [illegible]
[H]ec dicebat [illegible] voces quas diximus
[illegible] [illegible] et alius [illegible] sermo intimus

Videris unde nos quo perducat cogitatio
et ubi quidem fortune ac cum deos loquentes
in doloribus quam periculis nostri clarum
exemplum quam scis primi Theodosius
senioris. Ille manu dei tactus ac
ulceribus obsitus contra deum liber-
tate mirganti fortiter appellet se
audet et querula devotione in deum
erigat / hic cum paucis invincibili
ac barbarico circumventus exercitu
conversione quibus vel suspiriis cum
fiducia deum invocet audivisti.
Audivi plane et memini et ex-
emplis doceor. Quid quod greci commemorare
Ciceroni habeo de cuius tribus
exiguis granis tres ingentes
aristas messui ex quibus alteri
ad sitibundo messis uberior nasci
queat. Ita se res habet doctorum
omnium verba [illegible] sunt plus quam
sensum et dolorem et molestiis omnibus
posse remedium afferre. Ita esse
ut dicis. sed nichil non est multum
deest ad salutem illud quod in tedio
animi magnus quod sed in dubiis an his
omnibus leniatur seu tollatur dolor.
an verba sint alios [illegible] auribus
quam nulla tamen ad dolorem nichil.
Verba corporibus non medentur fateor
nisi forsitan incantatores et anilia
carmina fidei aliquid merentur at
medentur in morbis animorum quorum
sanitas profecto corporeum dolorem vel
extinguit vel mitigat. Numquam si pa-
ciencia nulla esset tam multa de
illa viri doctissimi disseruissent.
Numquam tot huius rei argumenta non
oculis quam et auribus hausisses. quot
memoria imagines rerum tenens
quam multa vidisti vel legisti quot
historias audisti quibus non placatum
nosse sed demonstratum esse debeat
ita esse ut dico et si non doloris
sensum paciencia eripi, ipsum
tamen et ferri posse credimus et
factum esse ac doloris esse victoriam

ferendi quam viriliter vires dari.
Quid vos te plus habuit Gaius
Marius vir licet rapidis si ut tibi
dives militarium. an non ipse carnes
atque obsessus fuit. Quid plus innuit
Pompeius quam quod plus habuit. Quid enim
quod Theodorus quod vel Theodotus
Possidonius vel Anaxarchus innumeri
quam alii qui quidem servili condicione
sed animorum ingenuitate mirabili
sine supplicio pertulerunt non modo
fortiter sed ingaudie. Quid si admodum
tamen memoriam quam reflexeris invenies
innumeros pueros ac etiam puellas
tulisse cum gaudiis quod vos viri
sine fletu et questibus non ferretis.
Sed iam de re ut aiunt ubi assumma
plura quam pro consuetudine diximus. Accipe
de dolore cuius si non levamentum verbis
verba non leniet. at hen quod tunc
vigeret quod dolor et cum credam
nescio. Crede nobiliorem quam illud
quidque preterea adimmelt meminisse
filium illud et eximium nullum
decus. cum sit quam dominum ac quando
ipse vivit naturam te tantos quam
pro te passus cruciatus. utique pateris
illorum collatione facilia ymmo
dulcia longe quam plurima iudicare
posse validissimum hoc remedium
generibus sensibiles cuncta pressi nescierunt.

Nimius dolor ne furorem
faciat metuo. Obsta
illi cogitationibus bonis
ac placidis. quedam
furor via passionibus
faciunt [illegible] effectibus non frenis
vera tandem perdit sapientia. Se ex-
traniis verbis. sequitur quod
habito phisicorum dogmate cum furore
metuo. Si animi vicio ille tibi
armandus. cum macula animi vitiis
est. at si corporis compulsus succurrendum
quam illi est si qua rei huius arte
ipsius animi corporis ingrossos quod phisici
mentiuntur quod si ille a multis aliis

Aut nulla est a possessoribus suis in
cognita. ego tibi tamen unico tibi
scripserim abstinencia et omnibus ex
cessibus fuga Ratio Illud atque aliquando
velut salutari virtutibus corpus edificat
multis conferunt animo pater et corpori
frena libidinum ac gule Consultos
stravit luxuria multos afflixit
crapula multos compunxit multos
ebrietas sepelliunt multorum vite
fervor atque impetus et furibunda
licencia cum abijt in furore
Timeo naturaliter in furorem agi
Ratio Cerimonia infert duo potest esse
non miserum culpa eius tacet que
miserie radix est quia aut provideri
contigit facultas veniam facio ut
te furor in vitam nequit in securo
saltem statu anima respirans innocens
si furere ceperis a innocens respirasses
innocens morieris Nulla etas
nulla sanctitas nulla custodia sic
innocenciam conservat ut furor qualem
invenit talem reddit Furere
metuo Ratio Cerone comites atre//
gimas metuis an fursan [illegible] hercule
et aiacem hecubam et cassandram
an ex alio genere lucrecium pomitus
et empedoclem Furere pertimesco
Multa vaticinari solitas furentes
accepimus. sic quo nullius acumine
sani capitis pervenisset. vagus et
rapidus furor vellit Ut quin [illegible]
[illegible] grai quem vos divinacionis
dicatis a furore mantikem dici
dicunt Horreo vim furoris
Ratio Et sanos mestos et furentes letos
vidimus quibus opinione sua et error
voluptate fuit Furendi pavor
animum exagitat Ratio Aborum ferias
quendam stimulato furore quiesce
Verius furor ferias veras dabit

Venenum timeo Ratio Potu
abstine cibos quam penitus
ex exterorum fide atque
excubet suspectos lime

Vergat vina turbida fusta cerulet
pulmenta dapum quam permixtio assit
et sobrietas et tarditas principatus
absit quod et alijs et presertim genere
hoc mortis multos perdidit Sit ad
mensam lenta manus oculus celer
animus vigil memor quod discrimine
nec tu tibi sed tuorum cetibus atque
animus obmissus vigila magnus
periculis magna obstat intencio
nichil non turbat inanitudo Ve//
nenari metuo Ratio Tacere pro
remedium audisti Vir audie
facilimum pauper esto venenum metu
periculum quod destitueris. hoc seque
malignus [illegible] fortuna non
recipit una securitatis parens
et terrorum omnium extirpatrix medicina
illa optima quidem atque potentissima ulli
quod homines negatur multis ex ingesta
nolentibus Neque non efficax minus
quia passibus [illegible] alia
angustula atque obridula composuit
aut tumores lenocs diluit bilem
purgat curat idropisim Non minus
cratos metuunt quam gladios non
pauperitas quam sagittas non mensa
non domus [illegible] periculo periculis
suis vacat. dubia quelibet atque
suspecta iure quam viris [illegible]
sua morte in tempestate aut
amaro in tranquillitate nos accidit
et hoc iure ille tam dilecte nobis
afferunt divitiae. paupertas vero
pro inmerito apud vulgus infamati
[illegible] nota tuta [illegible] et si
[illegible] turbe in sic [illegible] ac strepitus
conquiescat optabilia ac [illegible]
penitus et tranquilla trade ergo
fictilibus et vitreis ac [illegible] vasis
trem homines bibite atque edite
si secure voltis bibere atque edere
Fictilibus vasculis atque gemmatis
venena miscentur quorsum perit
auaricia ipsum quoque ad venenum
gemmas addat atque aurum Contra
hoc pestem neque ponticis regis
neque altera efficacius antidotum
quam paupertas Venenum hausi

Mors in praecordiis natet. Nisi sed
moriendum esse decreveris quod
decretum esse omnibus qui se
meminerint mortales. Quid refert
an illud stando facies an bibendo
tuo sanguine madidus an vino
magnorum comes sis, quia hunc habebis
comites Alexandrum Hannibalem
Philomenem Mithridatem ipsum
Claudium Theramenem Socratem

Mori times. Non timor
sed cogitatus esse debet
qui sic novus incipit
nec lapsura aetate terri
tremit saepe intervallare.
Discens non assidue sunt supervide
vixisti. Iussisse medullitus ultimum
illud Flacci verbum quae debuit inter
spem curamque et iras timores
crede diem tibi diluxisse supremum
ut hic esses de quo idem alibi
ille potens sui laetusque deget cui
in dies dixisse vixi cras vel atra
nube polum pater occupato vel sole
puro. Hoc est nempe illud a philosophis
laudatum sed paucis datum vivere
vita peracta. Mori times. Et
nasci timuisses et vivere. Vitae
huius initium mortis vita ipsa
cursus ad mortem seu verius mors
quaedam vivendo ut ad moriendum
ibas vel quod sapientibus visum est
in horas moriebaris. Quid hic igitur
times si mors vitae ut comita
assidue ut natura sequebatur. Illud
quidem non docti tantum sed et vulgus
intelligit. Quidquid enim natum moritur
quod moriendum natum erat. Times
mori. Timens mori ac nolle
mortalem esse. Sit qui si semper esses
semper ut arbitror non times. Hanc
quippe naturam duo dedit in unum
vita perficit ratio sed et mors
illa animas coercuit. Sic corpus
sed copia rerum metu mortis induit
Mortem metuo. Nichil est

Metuendum quod affert necessitas
naturae qui naturalia enim odit aut
metuit naturam ipsam odit. Oportet
ut metuat nisi forte per excigilitatem
amplecti liceat et laudare reprehendere
alteram atque damnare quo nichil
est insolencius non solum quo ad deos
sed hominibus. Mitte itaque vel totam
fruitus amicam nec sit tibi grata
deterioris non eque amicae cultor
atque arbiter videare. Mortem
horreo. Si quod immortale malum
est id ipsum metus mortis exasperat
Sit si nichil magnum ipse metus
est malum stultitia est malum sine
vel augere vel facere. Nomen ipsum
mortis exhorreo. Nomen mortis
quaeque mortalium fecit infirmitas
Si quod animo virum fecisset nichilo
plus terroris esset in morte quam
in ceteris quae per naturam sunt. Quid enim
magis mori timeas quam nasci adolescere
senescere esurire sitire vigilare
soporiri quod ultimum plane simillimum
morti est atque animo somnum alii
consanguineum alii vero mortis imaginem
dixere. Res vera seu poeticus lepor
estimetur sed phisicus animus ipsa
ubilitas angi morte somnum dixit
et sol facere metuis quo cottidie
delectaris. Constantia quaedam haec
docti mirantur atque arguunt
Trita haec apud philosophos ac vulgata
sunt delectat quod animum teneat ut
vone silentium timor redit
immo equidem manet. Nam si abiisset
non redisset. Etiam non infringor
vulgi perditis timor mortis maturus.
Sed eruditus vitiis vulgaria saepe
deforme est quae decorat non turbae
vestigia sed paucorum sequi. Nam
ut de philosophis dicis mirari quisquis ita
circumantis navigandi ab agricolis
serendi ad militibus bellandi consilium
rapiatis vivendi consilia a philosophis
... contempnunt et curam corporis

Medicos exactis p̄mia ammi
pſſos ad aditib. q̄ſi ſi pſſi veri
virq̄ et amor medici. et artifices
ſut vmedi. Nam ſi fili et ſolo pſſe
noie no mo no hpilendi ſed
evitandi ſut. quibus nil ē īportuni
nil īpulſiuſ quorum habitacior
ē qua vellem etas. licet tu̅ ege//
tiſſima ſit vxor. et qm̄ apntibus
pter metas zugas nil ē quod
ſperes ſi ad pſtos redytū vetud
alii apud illos ſint q̄ egtudies
alij leuet noli ſpnē et cetera
tua dicti dicit pphus iſta ſimus
Reſpondebo em tibi cū Cicerom
Aſtucha ūc aleamibz dicercs
et re va vbi nō piſtari venai
q̄ miſ vbi piſtes ſpē q̄ l̄ſitant
i aquis atq̄ nemoribus vbi ſolet
aurū vbi gemas legi miſ vbi
hec naſcitur. ille ſtatet ī re venis
mais q̄ littoribz. vnde miſ amer//
tatoribus merces vi ſtatuas
et tabulas pictas miſ a ſtatuarijs
ac pictoribus. Vnde demū pſiſtea
a pſiſtis peti iubes q̄ et ſi illos
p̄tezauris addita atq̄ ab illis
īventa ſint. eadem tamē ab aliis
Captuctomi et iā aternatius ut
clarius atq̄ expſſius ut breuius
poſtremo ut aliter dici ſūt audedi
ſſima quibus ſpem datua ſucceſſo
ſtanus. Ea ē vlr ardinis ac melius
ī poeticis elegantiſſime flactus
dicet et ſepe aliter atq̄ aliter et aliqn
poterius effectura. tata eſt gra
ut notiſſima renarratis tanta
vetuſtatis nouitas tata lux fulgidis
tantos formoſos dolor addit//. q̄
nō hic illa dixeri q̄ alibi no
poſſem. ſed qa tu hic iā obtuliſti
nolo em qui ignuare ſupbie mos
ē ſed audita uel itellecta du
repetit͛ quaſi trita et fulgata
faſtidias. Aquieſco recte quius
ī iſtis monitis te ſpatu video
et ſi ab iccepto pauli. adhuc em

Morte inuigilemus horreo.
Sut queda noie et opiōe hoīm
maiora q̄ re. multa horrori
enimq̄ fuerat que vicina ſut
viſui. tenue creditur corptis.
Remo ex hijs mortis iſamatoribz
ipſi aliqd loqui ſit. Nichil ipſe
corptus ab iccepto didiat. mortem
que vis ī longa flebit. is cui
ſua vitas nota ē. ignarj eſt quibz
cognita. et nauis augurijs aſſet
q̄ ignorat. Sic aptiſſima hic
occultiſſima rerum mors atq̄ aīum
et giochrurale negocium pleſpicibz
agitur. indubijs opioibz ī hendo
tenendo q̄ potius q̄ certitudo faciat
ſua meſto aiui. Cum morte
timet. Si ſibi ſupuacuus timor
īmortalis ē em ipſe ſi corporā
ſue hoſtis cura gere pictis ī
debita. ſi diſolui metuit. nimis
carcere et compedes ſuos amat
ſtultus ador. Timor mortis
exagitur. Multi omnes mori me//
tuūt. nllum id miror q̄ felicitas
oīs ī corpe ē q̄ extingui morte
nō ē dubium. Iure igitur boni ſui
fine pauidi cogitat meſti videt.
Natura em hominis licet ut felix
eſſe nolle negat virum doctum cui
nō alia corpis quā vilis mancipij
cura ē. cui iculti aīi de ſtudio
ſuuſq̄ ſut omis amor oē deſiderium
ois ſpes morte corpis no aliter
qua diſtreſſo matutino euoctio
quoda ī alleno et icomodo p̄ſpes
hoſpicio ſpectare decet. Morte
nō time nō poſſo. Poſſes vite
huius exitū nō time ſed alterius
ingreſſū ſperare. Poſſes a optime
huius hic timor idem oritur cuius
eius formidati vulgo exitus multi
tradentur cauſe quas tamē vite
illius ſpes ſpo̅ta evaneſcunt.
Morte metuo. Ueti hic paut
ī meditacō maxie et ſupma
necesſitas moriendi ī viro docto

Capiat turpissima et perfecti sene
tunc si vite doctus sed quia est sapientis
vita summus meditacio mortis est
quod si per se visum antiquis quid nove
pietati quam summa iusticia et unde est
sapiencia videatur Iusticie ut qui
aliens a spacio patet subito longum
iter inmissi agere solliciti et tristes
captivi complicatis sarcinulis
eant ut quemlibet in procinctu eius
ante nos fuerit indignantes quod
abeunt ut sepe est inter vos
nunc quod hoc nec illud absoluti mu-
murat Ult qui nulla via est
longior quam mori nulla durior
ut iubet infestior quam latrunculi
nulla denique absurdior suspectior
terror quod ut cuncta cessarent
irremeabilis via est quo aeternus
providendum neque obliviscamini
quam hic digressus non licebit quod
viantibus licebit ceteris atque
aliud quodcumque iter agentibus licet
sed aut amicis oblita committere
vel ad propinquos perferant nec remaneat
aliquis nec substitisse quoquam nec diutius
licitum nec reverti iter necessarium
temporalis reditus istinc illo ultro
est milites unde redire non est
necesse hoc militibus suis dux
romanus apud Senecam hec dux
nobis noster edixit Itaque cum oporteat
ire nec liceat redire cumque istinc
sit eadem necessitas hanc autem mortis
dicta unum est remedium ut pati
animo sitis semper evocati respondere
et iussis obtemperare quod potius quam
cibus ad primum ducis imperium
iter illud alacriter agere quod utique
nobis aut letis aut tristibus per-
agendum est Ea res maxime et
metum mortis imminuet et dolorem
nec sentiemus nos sed cupidius
hic abire nos faciet alioquin invitis
et nolentibus eveniet et quod Bruto suo

In epistolis refert olim vaticinatus
est Cicero optimum michi crede
Brute inquit nisi provideris sic
est quod sic illi accidit sic omnis quod
ventura non previdet Sed cum cunctis
in rebus providencia necessaria sit
tum precipue maxime consilium quod semel
fieri nequit in quibus error unicus
sufficiat ubicumque lapsus sunt aperto
est Valde nec est morte horreo
Ulte radicata non facile di-
selluntur Odio ut dixi metum mortis
spiritibus instituto precipue quod vulgarium
Tulli vero mortem neque bonum neque
malum esse quod per se ipsam nec timendam
diffiniunt nec optandam inter indiffe-
rentes pro qualitate sequencium
nec mala nec bona fieri volunt
quod illi est exitus vides per bari
qui peccatorum pessima precioso
vero sanctorum morte dicit in Morte
metus morte odio Deinde
unde hic mortalibus mortis metus
unde odium miror nisi mollicies
amorum nota sit qua sunt sed alios
quod degeneres augentis atque alitis
pandens In unde videns ut insu-
pus mortalium ipsum nomen mortis
exhorreat quod per se animus quam naturam
sit horrere atque odisse quia naturam sit
quo nichil est ut lucet stultius
nichil ingratius idem quod nullus
non illud egre audiunt quod semper
nec interna aure pulsare desistat
Rempe sine quo nemo est qui se ipsum
cogitare possit quod nemo est se cogitet
nisi qui est ac morte quotiens ipse
quisque reflectitur Nonne sibi illico
nomen mortis occurrit sed refugit ille
queri pavore mors intempestiva
et adultis annis atque id cogitis
oblivisci quod mox sui memoriam vel
invitis ingerat Vetustatis certe morte
cogitacio quam quam ipso et cogitare oportebit
et pati cum passio facilis secretus
per cogitacionem precessisset Nunc simul

In angustiis altera alteram exasperat
Enimvero inopinum et subitum amarum
quamvis. Quid autem stultius est quam appetere
aliquid frustra nil vitare velle quod
nequeas eo quod stultius utrumque quod
dampnosius fateor in plerisque cupiditas
sit qui nil dampnosius ignavis
malis quam dei perpetua ignorancia et
mortis oblivio. que tria inter
se connexa sunt ut vix valeant
dissolvi. Utinam vos essetis memores
videre initiis et principii et finis
memores observatis hec quod dominus
sic disponit. Vix est qui dicere audeat
cum moriar sed si moriar quamvis indubie
ponitur quo nil sit certius. neque id
ipsum si moriar clare sonat sed quod
de nobis esset aliud. Aliud ista hec
est aliud ipso et non potius idipsum
quod de omnibus fuit est. Hec nil quod nati
nil qui non statui sunt. quibus ut vite
sic et mortis initia sunt quia necesse
fit tibi vita moriendi. Hac tu cupis
securitate qua nec preces tui nec ulli
virtuti neque reges genium excusse nec ex
emerunt quidem. Cernere summi ut libere
ita vobis evenit ut his qui contra
hostilis ferri aciem oculos claudunt
quem periculum quod natura videre nec
conspici sunt. ferrenni morientium
senectus anni ceci accidentes id
vera manum est. Optate igitur bene
mori. quod ipsum nisi bene vixeritis
frustra est optate. Inquam et conitemini
et quod in vobis est facite. reliquum illi
committite qui vos in hac vita ultro
non vocatus intulit egressuris non nisi
vocatis et rogatis manum dabit.
Non mori autem nolite optare. nemo
enim in crudeles nature legibus et eius
statuti iniqua colla submittit et
si vos ipsos amatis quod nati estis grate
sic nos quod nati estis velletis. Neque enim
non quod nati estis vellitis sed vos illi obsequi
nati estis. Pavorem mortis abicere
Diu quidem frustra nitor. Consitor
quod tam diu frustra intendis quo te
debuit cogitatio prona perducere

Cupis est enim tam brevis periculi
periculum non natura sed piculosum
stultus est mori. Cupis est, inquam, vivos
tam momentanei discriminis tam
longevus pavor. et tot animi
anxii atque suspensi ad hoc sunt
suspiriis et illis everso vis ne
aut mali tanti ultimum remedium
vis mortis metu perpetuo liberari
esse. bene vive vita laudabilis
mortem speravit semper spe et iam
cupit. denique hec tribulum cum
pena est. Siquidem labor dolor
adversitas infamia carcer exilium
dampnum bellum servitus orbitas
paupertas senium egritudo et mors
fortibus viris nil sunt aliud
nisi experiencie scola campus
paciencie glorie palestra etc.

Morte michi consciscere
propositum est. Idem prius
dolor unde nec metuere
nunc optare hec tota
constancia vera est. nunc
tu mortem muliebriter formidabas
nec inhumana appetis. Vero quamvis
subita mutacio in animo causa est
Cogor ipse michi manum inicere
Si cogeris iam non voluntaria
manum iniectio est. Quamvis dicatur
quod coacta voluntas est sed perfecto non
libera. nec voluntas ipse quod nolendo
sit a quo autem cogeris nosse velim.
Sunt enim quamvis nil invito possunt
ut tibi illas vite nisi volens
nequis. Magne sunt cause que
me mori velle cogunt. Magne
fateor si cogunt sed non cogerent si
vir esses. nec tu vis tam molliaces
michil tam invalidum videatur an que
sunt hee cause vite fastigia ira
indignacio impaciencia sedes actoris
virtus oblivio denique tui ipsius. Ideo
si te hominem meminisses humana
bia tolleranda cogitasses. neque

Parvi mali vno ve mali quidem
odis maximum in malum velles iade
) Inicere michi manum cogor extremis
malis Non sunt extrema que te
premunt mala. Omnium illud et extremum
malum q te urget desperacio Ceteris
enim malis aliq leniter nil potest ee
remedij … sunt aut ḡ extrema
q dicis mala nisi labor fortassis
et paupertas hec sunt enim q poeta
commemorat dessijs agens q sibi
letum parant manu lucem q3
perosi proiecere animas. de quorum sentencia
penitencia mox adiciat quam
vellet ethere in alto nunc et pauperie
et duros perferre labores Sunt nec
tamen extrema mala hec quorum prim
Romi heroes forti atq3 equo animo
tulere. de quo suo loco diximus alius
sponte insuper elegerunt. atq3 hinc
filosofi et tercium divites fieri sunt
Secundum viris convenire apud Crispum
atq3 ad id nasci heroes apud Salustium
illud et afflictum sepius legimus
Sit vobis inuictissimo aualia q̄d
no admiro avarice vre sunt
vre q3 libidinis vix voluntarie
causa mortis optatam tam
delicata tua pax luxuries vra
cunt lenibus extanges no fortune
tam sed vobis ipsis vastantur …
ymus deus castitates ipsa otia
laxetis quieti q̄q id e in quo no
vobis dns vr obsequitur iniuria
Triens sit.) Magnus malis victus
mori eligo Tedio vite credo
familiari viciis pestiltorum omnium
vectibus enim … vita iocunda
letam libenter triste ferunt pacienter
et si rebus ipsis nequit paciencia
defertur. nil … leuius
nil dulcius e virtute illa e qua
molesta leuit obliquum dirigit
dura mollit atq3 mitigat ardua
atq3 aspera complanat. cessat oi
morum prima et assiduo sapiens
vita nil serenius nil q3 tranquillius
hij aut aliorum status atq3 angores

hec nubes atq3 procelle qui iste populos
fragilium civitatum tenduntur e sola
tristicia exuunt.) Mori impaciencia
mori elegi. Stulte eligis et supple
tue deus de corpore q ipse fecit
suo arbitrio statue Illum q tuo tibi
redificio vis licet in quo no ligna
no lapides tu fecisti in quo demumq3
post structuram nichil e tuum. ad ipso
licaturus dns omnium no vis qui no in
illo tm carne et ossa et sanguine
et spiritum. sed celum et terras et maria
et omnia q in eis sunt vocavit ex nichilo
Nec dicas apud temetipsum corpus
meum gravi dolore angitur. no tuum
minime sed … corpus accepisti breve
ad tempus. liberi te domi dominus
credis inquilinus es. qui fecit omnia
is e omnium dns.) Dolore nimio
cogor ut mori velim Hic fortassis
ad exigendum dolor datur qui si
molestus e esse potest utilis Si
tollerabilis longus esse non erit
expecta donec revoceris e dictum
Eia q3 vocatus meis responde no
tunc fixa e dies tua quam nec
anticipare poteras e nec differe sunt
Contempserunt hanc multi et olim
ima fugierunt breve q3 molestiam
eternas se atq3 irremediabiles de
merserunt. Habuit q3 hec opio magnos
auctores Primum Senecam in primis
qui ad eam tam constanter et tam sepe
revolvitur ut michi quidem verius
videatur nec no ipsa suasit. mirari
q3 cogat iterdum, tam tempestas tanti viri
pectus invasit ut q3 alia sileam
respequi longius e quadam ad lucilium
epla Si in utile inquit e ministerijs
corpus q3 ni oportet educere amicum
laborante de hic paucis intellectis
pusillia inquit edificatio putredo
ac ruenti male ais o Seneca et multa
bene dicta vno polluis maledicto
no migrandum necesse si expectas
e sine edificij tui ruat ut ante
fugias opinaris) Non possum pati
imminet morti mori malo
Ab hoste forsitan in ferendo morte
que fortis leta e turpis ee non potest

Cum hec voluntaria non turpis fuga
contra domini superioris imperium est
et contra quam iudicat bene fecisse
maiori malum quam quod sustinuit sue
vide. Non est viri non posse rectis
oculis utriusque fortune faciem spectare
muliebre est trepidos oculos ad-
vertere. Quid est autem quod te turbat
usque adeo quod solius operis mortis
complores. tua ne forsitan an tuorum
an patrie laborantis adversitas. lenta
illa duo quidem. Nichil enim potest
fortuna cui non possit virtus obsistere.
tertium hoc pium sed pietate languidum
vida et tertii sperni de patrie
servitutis et tyranni facies morte
potius repellenda quam declinanda.
Ipsa est enim viri opus hoc femine.
quam tamen ille Katonis mortem
miris laudibus Seneca effert
sua illa peculiari opinione de qua
diximus. Non sic Cicero excusasse
affectus laudibus abstinet. ait enim
Katoni incredibilem gravitatem natura
tribuerat quam constantia moriendi potius
quam tyranni vultus aspiciendus fuisse.
Sue tamen Brutus asserit et illius
potius morte tollendum quam sua
fugiendum sensit. quod quam bene licet
male fecerit non laboro. Fecit tamen
Cicero laudandum Katonem excusat sue
illius sententie melioris oblitus sit.
qua a se anno plurimo libro sexto
rei publice posuerat. Ea non est summus
duplicio affricanum minorem in celo
per Zalio colloquium sompnianti
et audita mortalitate anime ac
et audita felicitate vite alterius moriendi
cupidum induxisset patrem mori nichil
desiderium castigantem fecit. Sic
verbis. Non est ita inquit ille. Nisi
enim cum deus cuius hoc templum est
omne quod conspicis istis te corporis
custodiis liberaverit. huc tibi aditus
patere non potest. Homines enim sunt hac lege
generati qui tuerentur illum globum
quem in hoc templo medium vides qui
terra dicitur quae et tibi publi-
cum inquit et piis omnibus retinendus est animus

In custodia corporis. nec iniussu
eius a quo ille est vobis datus
ex hominum vita migrandum est. nec
munus humanum assignatum a deo defugisse
videamini. Olim non satis circumvallata
hec excusatio arguit Katonem.
et plane si ab imperatore terreno
ad custodiam loci cuiuspiam deputatus
non audebis iniussu te movere.
ferret quia ille hoc contempnit et si contrarium
fecisses. Quid celestis imperatoris
iniussu cui tanto plus obedientie
debetur quanto maior deus est homine
constat nuper prisce virtutis Stephanus
Columpnensis senex hoc seculo omni
etate vir clarissimus fuit. Hic
obsidentibus suis illis hoste cum porta
impetrat turrim ubi plurimum periculi
videbatur unum suorum conservandam
certus de ipsius fide commisisset qui
dum commilitonibus per fossa tremunt
ac ruinam minantur. fugientibus
sociis atque hortantibus ut salutem
sue descendendo consuleret. Cui non istud
mora est. sibi quod periculosa est
ac funesta. Non descendam respondit
nisi ille me revocet a quo hic positus
sum. Id cum Stephano nunciatum esset
et ipse illi metuens atque eius rebus
taturus accurrit. Terris fundamentis
fatiscentibus magno crevit fragore
sic fidelis custos oppressus est. Quid
hic ubi velim videbis talis enim
commissi tibi corporis custos esse debebis
deo qualis hic credite sibi turris
domino suo fuit. Fuisset tamen michi locus
non latet morte Katonis
illa etate laudato amulis et operae
homini gloriosa. Nono quod est idus Julii
cesaris qui dum victor Uticam peteret
ubi se ille perimeret audita eius
morte Katho. me gloria inquit invidit
et ego sue invideo. Pulcram haud dubie
videbatur cui vir maximus et gloriosissimus
invidet. Quid igitur michi obstat at
prohibet sapientis vel morte vel
dicendo prius hominum excusatio

Sapientibus ac laudata sequi vite per
difficultates vmbras auxilio spon-
tanee mortis evade. Mori volo
Vide ne vanis spes rerum fallat
Aut nescio aliquid quia pares eloquiis
nichil ad rem. At certe sentencia
pociores qui Katonis habet morte
neque laudent neque excusant sed
grauissime reprehendant. In quibus
Augustinus sentencia vitatis
acrius non habet fuisse accersende
mortis causa desperat nempe
cesaris impulso vellet cum filio
suo sunt ad cesare confugiendi
hortatus deque illius clemencia
sperandi via nec fefellit. quod si
turpe credidisset cur non filium
suum veneno uel ferro uel morte
qualibet ab eius mox turpitudine
liberasset. cum manlius torquatus sit
laudatus quod filium ipse suum qui
preter imperium pugnasset ac vicisset
occideret. Neque cum turpius illa
pro pacis hostis esse victore quam
superis parere victori. Quid ergo
cesare dignum iudicavit qui filio
vitam daret. at qui sibi uel dignum
censuit auderet uel credidit. Et assumeret
mortis illius causam solam fuisse
invidiam. quod nec cesar ipse dissimulavit
ut nos diximus. Illud est verissime quod
potest aut quod principem non tulisset
a quo pridem gratie cura cinctus
fuerat et cinctus carcere et quod
se tanta causa pro iniuria non
accidit quibus tamen metu sua se sed
eius sepulture a crudelitate tendebat
Quid tam horrificum vultus cesaris
habuerit ut esset morte effugiendus
viri omnium tirannorum imo sed principi
clementissimi atque mitissimi et si
potestate nullus inter eos erat
ferociores sua ille videt etate
huius vos nullus videat minorem
Iure igitur alius quidam scriptor equus
et fide clarus et eloquio lucesci iquit

Katho videtur causam quesisse moriendi
non tam ut cesare fugeret quam stoicorum
decretis obtemperaret quos sectabatur
sive quod nomine grandi aliquo se
vivos clarificaret cum quid mali potuerit
accidere si viveret non invenio. Clagius
enim cesar qui fuerat clemens idem
efficere volebat et in prolibelli fuit
alidos quia ut bene mererei de
republica videtur duobus optimis
civibus Cicerone et Katone ser-
vatis. En tibi aliqua pro invidia
causa moriendi vanitas stulta utique
nec Katone digna neque ulla
prosus anticipande mortis sufficiens
causa est. Mori malim quam
sit vivere. Quid fac an liceret
tibi tam tristis vita multis optata
multis invidiosa sit. sed inpaciencia
rerum cuctas exasperat. Mori opto
Ut timidus luctu mortis. sede-
speratus vite odium extorquere
difficile est vitam equanimiter
perferendo morte fortiter expectando
licet nunc remedium summa est et cetera

Morior. Ad extrema
perventum est iam nec mortem
metuas nec optabis de
quibus duobus totidem
prevenis tractatibus fatigasti
me. Iam postea nec dolebis nec corporis
tui quod defectibus subiacebis nec rerum
tediis aut senio aut hominum dolis aut
morbis aut fortune varietate laxabere
Si mala sunt mali finis utique bonus
est. cum paulo ante de hiis omnibus querebaris
ne eorum de fine nescis siquidem una
rem qui pro esse debeas et finire
Morior. Iter patrum nostrorum
late tritum est iter gradeis plus ne
tibi nescio quod aliud denuo maluisses
qui aut non est aberrandi metus tot
sunt vie duces comites et cetera. Sed maior
Si quis est qui flente mori decreat
ride dederunt vivere cui istare satis quam
sapitur vitae videt in mox sienci stiret

vide de hoc libro primo de ci-
vitate dei ca. xxiij

manlius
Manlius de hoc non mouli[?]
fere non dicit [illegible]
[illegible] [illegible]

et augustinus autem [illegible]
Turpius est victoris [illegible]
[illegible] [illegible] victori

augustinus de civitate libro primo c. iiij
[illegible] [illegible] katho [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
se [illegible] [illegible]
[illegible] victoriam cesaris
[illegible] [illegible]

Illud visco haut dubie fletus hic
no longo se inctus spatio sequatur
Moriar. Ro e ferendus qui
sui generis sorte luget. Non mortalis
utique nisi mortalis esset. Sin id fle
quod mortalis sis non esse desinis quod
invitus es. flendum erat ab initio dum
inciperes esse quod nolebas ut gaudere
esse cum inciperes immortalis. Moriar
Omnes hii qui lectulum tuum non
ambiunt omnes quos postea vidisti
vivosque omnes de quibus aliquid et legisti
et fabula est per hominem quam nosse
potueris omnes denique qui iam vel
olim nati sunt vel omnibus seculis
hactenus nascentur idem hoc egerunt
acturique sunt. Cerne quo longa
precedentium longa quoque sequentium caterva
comitum quoque et hac ipsa hora tecum
sunt abeuntium non primum unum. Pudebit
fortassis sortem publicam privatis urge
re et de communibus vel unum
querimoniis et deposcere nec videbis. Moriar
tui invidias non videbis.
Hac est impassibilem fieri et ingu
fortune pulsum a mortis excutere.
Geminate igitur bonum quod dimenti
nulla vindictam prosperitas largitur. Cogita
ad quos tibi et quam que
at quesso. Quot tibi et qua quies
ante qui superant labores sed non dicam
sed timorum mille quorum
infinita prorite dici spacio compauit cerno
iam vitam accepisses quam optime estimabis
si quis brevis ac fugacis et iste
vite tedia pene ac totiens suspectos
labores molestias que memineris.
Moriar. Ita morte fletis amor
tales qui magnum aliquid innisca habent
et avarice et formite. Si semper
beneficium vita esset quam maleficium
esset mors quam magnum beneficium
est interdum vel ab intollerabilibus
malis vel ab hiis quam summa sunt mala
peius instantibus animaque eripit conservat
ut magnum aliquid vel vos
sola est utilis. Sic si prospectes vita
hec miserrima et inutilis officina
est. qua qui claudi dolet hiis ferias

Malorum respuit et quiete odit
qua qui appetit laboriose vite
fine cupiat necesse est qui nullus
est alius vel laborum vel malorum
finis est cunctis. Fles igitur dies adest
qui si traxisset votis erat optandus
et fortassis ut res homini sunt et
sectus vis in mesa et insultus varii
sepe erat votis optabilis est tibi.
Moriar. Humo e terrea et
caduca domo ad ethereum atque
eternum migras habitaculum. et
limine pedem quem mestus avelleris
atque invitus et nescio quid retro
anxie expectas hunc sordium quos
dimittis oblitus an honorum adquiris
propius incredulus. Profecto si prius paulo
ante dicebam et quod magni dixerunt
vivi nostra que dicitur vita mors
est illud est consequens ut eius finis
quam mors dicitur vita sit. Moriar
Revocat te rex tuus felix nuncium
Sepe est enim nec videtur infaustum
quam invitis accidit. Consensum adhibe
quam sentire incipies quam bene tecum
agitur hec que metuis curaris
exitum. Et mala vite reputans
et mortis bona perspicies quod olor
ille paratius diutinior philosophus
et obvius facet apolinis moriendo
cantabis si non voce saltem animo
et nisi quod absit gravis minus
te explacatum te cuiuscumque pondus
tulit quod fecisse vespasianus corpe
legitur tu facias vicere ut assurgas
moriens nec te dignum censeas beate
mori neque magister iste tribuas
quod ille sibi quod non vel ille sibi princeps
sibi eius nescit imperium presentis
non agnoscit hac equator optima
ulta forsan vita certe morte
nil illi licuit quod non liceat tibi
quod et plusculum divine opis tibi
qui respuit ad futura spes non
respuit sed tu melior spes de aere
felicior quam negata magis et sapientibus
abscondita concessit parvulis et revelat

Indoctis. ad eos quod cum utiliter tam
facilius tum est assurge illi cum
conatus corporis viribus egebat
quas morbus extenuat. Mors
extinguit tibi ad assurgendum
non nisi animi viribus est opus quas victoria
sepe mortis auget. R. Asperior
Te tuus carcer liberat iam
vincula franguntur que fecisse mor-
talia puto preter id quod vel maxime
ad illius misericordiam pertinet et
plerumque visum et veritas approbatum
scias quod gravis nescio. R. Asperior
Quid isto trepidas quod in plano
respiratas quid ipsius hestas non
tibi ingeramque hac loco disputata
persepe consulta sunt enim que morientes
occupato et angustie temporis non ad-
mittunt. debuit tibi persuade admo-
neri persepe quod ubique de hac re abun-
tissime pluries disputatum est Ut enim
idem qui volui desperationis rex
remedia super vacua facere sunt. rara
quidem sed sine rara perplexitas que
ad unus morte disserunt ea semper
utilia sunt quod necessaria ut sint
moriendi non fortuita sed malis
et in vita necessitas facit Inter
ceteros sane multa et valida
in Tusculano ipso cuius super memini
prima luce recolligit Cicero que
mihi olim didiceris nec docendi parum
non est quibus efficit sive in malis
sit qui moritur sive in bonis esse
videatur. quia exquo hi sortitur
ianuas patet omnibus hominum status
a malis enim non a bonis morte
discedere. quod acer quisque examinator
aspernator rerum haud dubie
verum sentit mortem igitur non offensio
sed sibi consultum iri estimat. Lete
illud cogitat et cum venerit visurus
ut liberationis sue nuntia sentit misterio
et cum tuserit respectum cum fenestra
unde videt lagos et carnis carcere
evaserit Illud ciceronis disputando
consequitur seu parit aut seu tuseritur.

Ut vel boni nichil vel mali penitus
sit in morte argute fortassis apud
suos. apud nos neque non persuasio
sed ne vulgo dubium credo esse
nec apud eum ipsum de quo sepe lo-
quimur Cicerone quod magnificentissime
illis testatus est locis sed vel
sui collocutoris vel illius cui disserta
serviebat Ut sumus igitur [illegible] tene
ut facias immortale esse animam
quod non solum doctores nostri gentis
omnibus sed philosophorum excellentissimi
tenuerunt. Nulla tibi in occasione
quam natura tua est ut mori negat
Neque hunc scias nil mali perpessum post
obitum quod nulla sit fortune aura que
pati possit. sed quia creator anime
ipse cum mitis ipse pius ac misericors
opus suum non despiciet sed vocanti
invocantibus ipse erit in illud portus in
illud vota in illud spes ultime ferantur.
In illius namque extrema despera
suspiria idem securitas nichil timeas
Natura parens benignissima nichil
fecit horrificum morte formidabile
error facit hominum non natura rei Si-
inde si quod magnum volumus animo-
que altum sentias [illegible] et reptas
vulgi voces facta quod despice Verum
illos suspice quorum imitatio ad veram
gloriam via est R. Apud nos quidem
lete feliciter quod moriendum in innumerabilia
sunt exempla. Sine antiquiora [illegible]
multi occurrent qui mortem non [illegible]
ferant sed accessant quod in marco katthone
sunt ut non dixerim marcus Cicero
excusat Seneca at et laudet. volo
illos neutrum satis probatur. Sed [illegible]
minus Nimia tollerabilius est
errore excusare quam laudare Illos
utrumque vetuimus. qui ut notatum fuit
et revenit pare laudabile Sic
imperatoris iussum commissam [illegible] custodia
et corporis statione discedere capitalis
est habenda defectio et vel exilis
gravi vel summo plectenda supplicio
sicuti repeto vel alciniis romanam

Habunde enim ni fallor hec omnia
superior tractatus explicuit Morior
Immo carnis tributum nature
debitum persoluis mox futurus liber
sic liberius quam nil noueris soluis et ut breuiter ait
quidam mortis hortator cupias quocunque necesse
est non est utilius Immo quidem non est
aliud in necessitate consilium quid sit
a uolente fit leuius et desinit esse
necessitas si uoluntas accesserit
Morior En te dominus
postulat accelera nec titubes
nec tu teneris pone suspiciones
non tu tibi es carior quam illi
uocatus ab amante discedit ad eum
forte mirabeus timuisse quod optares
esset Ultra iam solutus scias quod
uictus nullo unquam studio didicisses
ipse adeo ut archana rerum nosse
uolentibus atque mortali uelo obuolutis
fita acies nostra non penetrat que
prefecto cupiditas naturalis est hominum
sed uehementior studiosorum nil morte
melius puto nisi quod breuiter ad opta-
tum ferat Morior Immo
obdormis uite quod fessus ut ar-
bitror requiescas Morior
uadis in eternam requiem ut puto
uiue recipis bona mors hic iam
uite est

Capitulum

Quid quod ante diem morior
Ante diem nemo mo-
ritur sed non omnibus dies
ad quam quisque deuenerit
meta attigit et quam nec
rediendum datum nec subsistere transcendere
Ante diem morior posset
esse id quidem uerum esse si dies debitor
fuisses preterius debitor semper debet
sed itaque metu sui creditoris obseruet
et semper in manu habeat quod debet
homo autem si deo mortale corpus
habet nullo nummo nullo opus est
fenore domi habet Immo quotiens
iecerit secum habet et ut dicitur in
manu habet unde se liberet quo
soluto nil natura amplius et nichil

iam celestius ullis debet ut Virgilius
ait pone igitur hanc querelam ante
diem non reposcit quod omni debetur
die Immo pro eo quod dicebam
gracias age Immo scilicet ad illud
debitum nec sorte ius pignore nec
usura indigens quod ultimum
dixisse fertur Spartanus ille
uir fortis incognitus deo
digitus agnosci cum ad mortem
ductus ad hoc ipsum inpertentus
iret atque alacer Quod capite
non satisfacere licurgi legibus
posset Morior ante diem
Non intelligo quid sit ante
diem mori nisi quod uulgo
dicitur ante lucem seu cum
primum illucescit que exercicijs
tuis quia nunc agis anima
aptissima hora est alioquin quibus
omnes homines ante diem moriuntur
Quia nunc agis ante aptissima hora
est alioquin quibus omnes homines ante
diem moriuntur tum ipse sit suus dies
in quo moritur non alius Ante
tempus morior Neque ante tempus
sed in tempore moreris
neque post tempus sed in forte tempus acciperisque
sed nisi sic forte sed fortuna preceat
tu tibi non natura
ante illud enim sic non mori poteris
sed nec post illud uiuere Morior
ante tempus Omnibus nisi amicus
queritur ante tempus absolui uictis
et carcere relaxari lectadio medicis
fidibus si ante tempus accidisset sed
nec accidit nec accidere potuit Suum
tempus habent omnia hic te temporis machinat
hic motorum fecerat qui te in hoc uite
stadium induxit sed de hoc fine queris
et de alijs quibus queri posses Cito
morior Cito natus eras non
moritur cito qui iam senuit quod si non
senueras esset altera pars querele
temporis si porcio uite ultima est senectus
non senuisse non plus quisque moritur
si intellige senectutem ut uulgus
annorum tu non ut reliquis

communis est alius quam mors de vitio
distringat variis sententiis sed et
viribus senectutem utraque valitudine
corporis atque animorum habitu ad con-
cordiam redigendis. tota denique
semper redit ut vel mortis tempore
celeritate desinat vel molestias vite
prolixioris que de mortis communis
tarditate proveniunt. O vos vobiscum
desidentes nec mori vultis nec senescere
cum utrumque certe vel alterutrum sit
necesse. Amplius vivere poteram.
Ymo certe non poteras. nam si
posses puto viveres. sed hoc dicere
sic debebas quod parvulos adhuc
dies vivere etati non indebitum videtur
non eque consenserim. Quando enim
prius obeunt multi centum nunquam
nullus. hec inter nichil in commune
proviso nisi ut omnes mortales una
lex teneat unum mortis imperium
aliis tamen atque aliis moriendi gene-
ra varietas quam vite spatiis. si rei unica
modus multiplex tempus quam sit varium
est equo animo igitur quisque suum mortis
mortis genus suum diem mortis ex-
pectat nec aviditate vite nec
fastidio quod iacere ingrati quam omnes
fatum de nature legibus queratur
aut litiget. Modicum vixi raro
ullus tamen vixit ut non sibi modicum
vixisse videretur. Et est plane modicum
quod hic vivitur. Itaque si diu vivere
delectat vitam illam querite ubi semper
vivitur que et si hic non sit tamen hic
queritur. Vixi modicum. Quando si
plus vixisses nunquam ideo non vixisses
modicum. Spacia vite huius incedendo
et incerta sunt unum omnibus est quem
cuncta sint brevia. Vixit aliquis
octuaginta annos. quid hic queso
plus habet quam qui octo. ut ea concedam
certe nec te fallat vulgi furor
quod plus innuendo est qui plus vixit
nisi forte curas labores quod et do-
lores et tedia ac peccata in lucro
ponis aut quod plus habet si vixisset
octingentos. est in expectatione plusculum

Aliqui at cum spacium utrumque intuerit
michi crede mille decies quam plus
vixisse feliciorem sis. Morior dum
bene agere cogitabam. Quam agere
cogitabas cogitasses. sed si bene
agere ceperas ne dubites animus bonus
operis sine mors preveniat apud
ceca hominum iudicia forsitan aliquid
sed summe apud infallibilem rerum
estimatorem nil tibi subtraxisti
integra merces tua est nec actium
nisi sed votorum. In medio rerum
apparatu morior. Hec non mortis
sed morientium culpa est quam brevissime
vite telam ad maxime ordiuntur sum-
maque deducta est. quod nisi sic esset non tam
sepe inexpletis vite muneribus
morte preveniremur. Sed expletis
ac sufactis viverent quam profecto nulla
dulcior vita est. Hanc tamen dulcedinem
non tam vite brevitas quam vivendi
torpor hominibus eripit quibus nulla
ideo longa est vita quia quantumque sit
temporis nunquam vivunt sed vivere meditantur
et iam senes nova consilia flu-
ctuantes celeri fine seriem principium
antecedunt. Morior dum magna
parabam. Hoc multis magnis viris
fere quam omnibus accidit. falluntur
homines cum in multis tamen in morte precipue
quam venturam nemo est qui nesciat
dilaturam sperant et abesse procul
fingunt que vicina semper. hinc
vite brevitas et fuga temporum
facit. hinc fortune vices et casuum
humanorum circumfusa varietas. et
obscuritas mira quod quod vobis sit futurum
in aliis saltem aliquando non discitis. Sed
sic est cecus et amarus cogitatio
nunquam redit. itaque diu sibi quisque
longissimum vite spacium spondet
dumque vel cum nestoris vel ut ait
Cicero metelli fortunam sperat
denique cum se quisque predilectum nature
filium credit. de primordiis agitatis
finis occupat et multa deliberantes
improvisa repente mors aggreditur

Tedios qz incipit affatus
Viridi morior etate. Ut nil
hac aliud boni pvisio tibi ē saltē
senio ne marcescas. Senectus enim
quibus non sit gravius ut apud
Ciceronem Lelius inquit qz a nobis
sup' disputatum ē aufert tamen eam
infidelitatem in qua quidem ut Scipione
ille sic tu me etiam te fuisse teneo
videas. multis tu fortasse desiderio
nulli tamen fastidio futurus es. q
in longa etate vitare equalibus vtute
pene difficile ē. Iuvenis morior
Restat q invite passus fueris q
passurus ignoras. et michi crede
tempore tam valo tam qz initii fortune
negocio qui comite fallit. Morte
prevenior nec cepta pficiam. Iuste
id quidem agitis enim [illegible] q incepisse
pedem dedit. partis qz nichil ē
hac maxie vobis grave morte
facit ac misera et siquid absqz
tua culpa cepta pligo neglexisti
displiceat neglexisse qui forsan
sic lamentis causa prebuisse
Vere at nichil aliud qz vite
plixitas et dilacio mortis optat
tamis licet publici viti tamen te
nil sero pudeat. Audite enim me
mortales usqz adeo vite cupidi
quero exorabiles sequestrato [illegible]
exercicio q omnis aliud vita hec
quid segnius et inutilis mora ē
quibuscunqz fuerit neqz non esse
brevissimam detur ergo placet illius
eius meminit. Augustinus que in
extremis agente cum amici solarentur
ac dicerent ex eo morbo minime
periturum esse respondit sic nunqz
bene qt si aliquando cur non modo
Interruptis rebus morior
Ci admisisse redeunt a rebus gestis
a' ingenio clariores magna pars
repletis opibus obiit. paucis in
hac brevem vita contingit ut cepta
sunt et recepta pficiet. Tu vero qui
tamen hominum more habitas angustias

Impegisti nec pterita retractare put
una spes emergendi viam arripi
non ut ad milia interrupta flebiliter
retulit q respicies. sed ut viriliter
q unum restat expecias bene mori

Capitulum

Si violenta morte peres
Si nolens moreris
violenta mors omnis est
at si volens nulla. Sponte
vivus morior. Quid de
vite vis auferatur quid interest
febris an gladius dum non liber
egrediare quid interest seu refert
an carnifici tui fores sponte
pateant an frangantur. Vi morior
Multe sunt species mortis sed mors
unaque. an violenta sit dum non
morientis arbitrium ē. Vim vis
maior superat consensus extinguit
Sapiens sic instructus ē quod nunquam non
vel obstare consentiat q tu igneus
[illegible] ut consentiat iubes
[illegible] non consenserit nunquam si [illegible]
egerunt. inventus ē qui [illegible]
morum ignorancia extinxisset et primus
illi [illegible] vetitam pareretur
nec ego te cuncto consentire carni
fici iubeo sed vite sorti quod non
sponte parueris vi parebis
Morior hostili manu. Quid tu
igitur amici manum posse credideras
quod id tibi nisi abignorati contigerit
hostili externa peres. Satius
ē sub iniusto hoste cadere illic enim
[illegible] ē crimine hic omisi hostili
manu peres. Hostiles evades
manus ille dum iure sue obsequitur
libertati tue consulit potestati sue
detraxit nil qz amplius habet
hostili ferior manu. Quid
tua magis interest qua dextera qua
vero gladio feriaris non de manu
sed de vulnere queritur. Crassus et
Pompeius manu Cesaris feriri
pro mortis solacio videatur..

Apud lucanum optate et apud
statium campaneus contigisse apud
virgilium eneas lauso camilla
arrunti quod illorum manum occidat
complectitur ferro morior Co-
munis tibi cum maximis fortuna cumque
optimis viris bona eius eorum
quos ut pro vita felicissimos
sunt ut etiam sanctissimos habes
gladio perire quos si numerare
non breviloquii monitoris sed
longi opus esset historia / gladio
pereo Alii aliter quidam laqueo
quidam lapsu quidam unguibus
leonis aut apri dentibus multis
ferri copia defuit cum optaret
gladio perire ferro ferior
Quid scis an maiori exitio pes-
trahatis vt miserrimum sentis
omnibus miserie fuga sit. dixi
supra ut plotinum altissimum platonice
philosophie ducem pestilens lepra per-
cussisset. id non dixi ut alterum ab
homero poetice grecie lumen
euripidem canes morsibus
laceraverunt / lucretium vero
vatem primo primumque cui tam multa
virgilium auferre non puduit amatorio
poculo accepto in morbum rabiemque
compulsus gladio ad postremum
proprio usus est / herodes rex
iudee fedo morbo diu angustiis
pervictus periit ut compendiosior
ferri mors invidiosa sibi esse potuerit
ut quam angustior fuerit romanus
princeps adrianus morbi tedio
victus impatientia doloris ferro
arripere si licuisset optavit magnum
quendam virum ac etate fervidus
toto stantes corpore mures aliud
excessisse narratur Inter tam multa
ludibria humani corporis si electio
tribuatur quibus in bellis adeo
ut non ferrum ambiat Ignibus
pereo Quidam amice vim nature
quam igneam estimates id facillimum
mortis genus existimati sunt

flammis consumor servique
crepitu corpusculum non putrescat
fluctibus obruor piscibus
communem bustum tibi amplum nobile
nitidum Et quid refert corpus tuum
terre reddas an pelago In freto
morior Non ubi sed qualiter
moriaris ad rem pertinet ubique bene
mori licet ubique male non in loco
sed in animo est quod felicem facit aut mi-
serum In mari pereo persuasio
multis sed in mari miserum mori
quod ethereus atque ardens spiritus pro-
prio videatur opponi. sed ut dixi
nichil locus ad miseriam animus
totum facit Itaque de hac re nauticum
tuus hesitio responsione prebo que
cum quidam interrogasset ubi nam pater
eius obiisset. in mari inquit cumque
idem ille de avo et proavo atque
atavo nominatim exorsus me consulisset
responso quod idem de singulis acce-
pisset intulit. et tu hoc inquit
mare ingredi non times Respondit
nauta dissimulans. et ubi nam
inquit tuus obiit pater suo ait in
lectulo ubi avus et maiores tui
in lectulum times ascendere elegans
quidem aliquanto quam plus quam nautice
de morte igitur natura viderit
quam mortales fecit At de genere
mortis de loco de tempore viderit
fortuna Veneno morior Co-
mites tibi illustres sedem dum
de hac uno agetur exposui Regia
quidem mors gladius sed veneni
magis et assiduum ridiculum
valde est ubi de morte decernens
de instrumentis esse anxium Ca.m

Ignominiosa mors

Morte ignominiosa
facit non genus aut qualitas
sed causa supplicii Igno-
miniose morior Nec bonus
male moritur. nemo malus bene
honestam mortem non funeralia non

Ministre non purpuree facient
corone non ipse atque clipei enses
et fletus domus familia et vulgi
clamor ac lamenta et merore
uxor insignis et pietate filii et de-
iecta cervice ante feretrum nigro
indutus ac lacrimis grandibus
et homo summas non postremo
funereus laudatio et imagines
auree dimictis sepulcri defuncti
per titulus insculptus in marmore
donec sua quoque lux lapidibus
mors sit. Sed virtus et clarum
meritis viri nomen non vulgaribus
egens auxiliis sed propria eminens
maiestate quam non preces et cerem
favor hominum sed rerum series et i-
nocens vita peperit atque usque ad
mortem virtutis ac iusticie suscepta
defensio iniquique rediass mortis in-
teritus atque infractus animus ac gloriosi
fiducia. Contra supplicii derolbi denique
morte ignominie locus quis est
ubi est quo turpius mori sit cui
sit mortis. Servile in modum ungues
adhibe et tortores et laqueos et ferreos
fixe tentes et rotarum radios a-
tolle et quadrigas in diversum agas
lacera hinc illinc membra rapientes
adde ignes et craticulas prunis
impositas atque oleo vasa fervencia
et ferarum dentes feline aratos
adde uncos et gemonias et scta
pectoras lanceata cadavera et
propter cineris atque obrobrii seu vivum
seu examine corpusculum pati sit
dura mors fortasse videbitur
ignominiosa certe non fuerit inmo
vel non magis eo clarior quo durior
Itaque apparatus hic exterior et tumultus
et tube et carnificum truces vultus
et irati vox tiranni nichil preter
ad rem. Intra teipsum te reflecte
ubi te quere atque excita obvia que
supplicii animi viribus ad extremos
casus et attinge anceps ad invicto spiritu

Et a supplicii pompa oculos averte
tantos quam tota animam recollige atque
hortare res quam ipsas examina non
umbras rerum. Tunc si mortem ipsam
rectis oculis spectare audebis nec
ferrum putonem vesti nec lictores
calices nec stillantes carnifices
horrebis. Unum est cum ipsum hoste
tu conspexeris cuius falleas aut
signa metue. Ignominiosa
morte dampnatus sed Sepe
actor seu delator infamis et obsceni
testes et obstinatos iudex reus
aut ipse clarissimus. Sepe ignobili
vulgo mors nobilis vel gloriosior fit
qui mortis. Iam ut sileam reliquos
quod et nimis multi et multi inspaces
fuit Christi usque ignominiosior
mors quam in crucis signa pependit
eximium illud et perfrictum celi decus
ac terre ne tu aliquam ignominiosam
sibi censeat ulla sors hominis et
sui summo nichil est alienus in hoc
desiro. Hinc genus mortis hoc esse
sit virtus virtute nulla mors inquinat

Capitulum

Et repente nimis morior
paulo ante si recolo
senuisse te dicebas mirum
hinc repentina mors seni
est qui nisi non dierum delirat sed
in primis quam ante oculos mortem esse
existimat quam omni etati salubris sit
clarumque tamen ut omnem diem sibi ultimum
consultum ut omnem diem sibi ultimum
credat. Hoc amplius vite consilium
senectuti ut omnem horam sibi putet
extremam. neque illud nunc non audiat
quod est apud Tullium Nemo tam senex
quam annum vivere non putat. Sed
qui se annum vivere non putat. Sed
ne hoc quidem Seneca ait idem
Subito morior. Quid hic
dicam nisi ut repetam quod ille olim
summus omnium nec minor ingenio quam
fortuna vir in egro quidem contra
suum obitum die primi ad vim exp-
tecie trinitate pergens deo
de hoc agat repetendo atque in ipso

marte comodissimam iudicauit quod
iudicium ab ea videbis religione
dissencientes que ab hac morte libe-
rare flexis genibus deum orat
Neque ego hac sententia sit liber-
tas amplectatur aliud tibi necesse
cogitandum est neque vero hanc opta-
bilem sed tollerabilem mortem
dico Quippe sapienti cuique eminus
cuncta prouidenti et hoc opinio nichil
accidere posse non ambigitur vnde
fit ut ipsi vel ipsa mors non sit nisi
cuique ipsa vita fuit Nam quo
pacto rerum maxima negligat qui
pua vi minima est liberate sit solitus
contemnens aut in rebus quidem mihi
maius morte monstrancius quid
par morti Velocissime morior
Premeditata michi non sit mors
quo velocior eo facilior et supplician
cium si quid est utique breue est
quoniam ipsum celeritate preueniens et morti
detraxit quod est in morte durissimum
metus mortis etc.

Capitulum

Aliena in patria egroto
Quid refert cuius sit patria
egritudo utique tua est
Claudis me ego extra patriam
egroto Quid ex vna patria
intra aliam sit oportet ex omnem
patriam nec egrotare nec famus esse
temptas sit dimiticula vbonum
patris extra mea patriam egroto
Vnum hoc bonum huic inest
malo nemo grabatulo tuo pinget
non importuna vxor aut filius sui utique
sollicitus tui negligens Ciulo acceptas
putas vero vxor patri filius frater
fratri vel his laborantibus pulluinar
fierent ut mori admiserit que
alienigene vetuisset ut sepe cum
ibi maior est caritas vbi minor
credit Certe nullus astancium
morbo tuo gaudebit nullus tibi
mortem optabit de infastinum spes
et cupiditas impellunt. Qui tranquillitas

Non facile tibi in patria contigisset
inter stratum acum consistere collapse
fueri hiantes. quod cogitans egrotanti
mi fallor egritudo alta est obsessio
hinc lupis hinc vulturibus se gaudi-
iam cadaueri inlete capitibus
Extra patriam egroto Quid scis
forsan iter in patriam redis certum est
breue iter in patria est mori
Extra patriam eger sum o super-
uacue sit et inanes homini querele
quasi vero ardencior ex patria febris
aut durior sit pedagra malum
hoc omne quod videtur voluntarium
est atque in vera positum potestate et pestes
alias quarumcumque fla amici iuuerit
opinio etc. Capitulum

Durior extra patrie fines
Olim regno id accidit
an exuli. id sentite in his
terris visendi viuendi
discendi quod studium seu religiosa de-
uoto detinebat. Et tandem quod
honesto te mors repperit in actu
seu iuxta sententiam et ferendo
non mors fortis sed libellus Nullo
cum melius modo iusti scelus honoris
quia iusti supplicium spontanea ac
tranquilla professione diluitur.
sin potencioris iniuriam neque id
tam ideo dolendum. sed satis ut
arbitror de exiliis disputatum est
Extra patriam morior Credebo
me hoc in patriam redire nullus reuer-
transiens erit nullus breuior an
tibi erat. en videmus ille Ciprinus
familiaris aristotelis e memoria
lapsus est de quo aristoteles in-
scribit et cicero Qui cum grauiter
in tessalia egrotaret videt in sompnis
se quia primum egritudine liberandum
et quinquennium in patriam reuersurum
Tirannum vero vrbis ibi tunc erat
alexandrum phereum illico periturum
quibus ipse post paucis diebus
properante reddit his saluti et tirannus
a cognatis est occisus atque ita

Vera per omnia visione ratus promissum
tue in patriam reditum expectaret
cum iam annum ad finem pergnas strato
decubuit eo quo nullum nisi in patriam
suum redisse interpretes dixere neque
penitus tamen somnium falsum esset
Ego quid de somniis sentirem
dixi alibi de non in patriam reditu
nichil diximus. Extra patriam
mori cogor. Dixi tibi de exilio
loqueremur et repeto non extra
patriam moritur cui omnis doctis quibus
viris placuit omnem mundi plagam
patriam esse et proprie forti ideo
patriam non contingit illum pellere cuius
animus non contingit aliis ea tamen ubi bene
esset. Contra nullo hic esse bonam
patriam quibus nullo visum illa omnis
nec alter propria est. Morior procul
a patria in qua natus sum. Ultimo
veris illis demum melior patria
tua est illa te dimissurus possidebit
nec vagari sinet. Nec ipsa secum
quod terra sinu amplexa constringet
ipse hac terra pati quam te ortum alibi
tumulabit ipse. Procul a patria mors
me manet et sepultura. Et alie
lectis illi dimitti quod homines quoniam una
etas una et eadem mundi parte
genuerat toto orbe dispersi sunt
mortibus ac sepulcris. Illum ephesus
illum siria illum patmos illum habet
armenia illum ethiopes illum indi
illum achaia illos roma illum ultra
servat hispania. quosdam tamen ex
hiis loco mortis ablatos esse nec
italicis urbibus fama est quantum
erat. Petrus quidem ethica per de haud
dubie celum tenet. Extra patriam
mori oportet. Quid sanctorum ordinis
virorum loquar. Illum stridonii
bethlehem plus et post roma illum
gallia panonie atque illum hilarium
abstulit pariseos hunc grecie hunc
atque hispanie tiranni occidentis
duos lucida sede equa meritis
mota animis vicina corporibus

Qui sunt de quibus loquor intelligis
atque ideo multa festinans transeo
Sed veterum ordinis exemplis
dessit illum palestine tirus
tulit illum nonne campania
hos hispania italia illum quidem
bononia hunc parthenope intelligo
plane sugilla sed adhuc invictus
procul africa moritur. Et ego
plane causam huius rei intelligo
quod sunt sectis spiritibus celo quod
quod hereticis illa iam terrene patrie
cura esset quod nondum tali de patria
sed michi crede si celo mixtas de-
ponenda est. Contingat tamen de hiis aliis
virtutum amicos celi memores non
deo tamen celi studio terre oblitos
Samium ossa pithagore methapontus
texit Ciceronem arpinum ortum
rome altum gagiete sinus examinem
vidit Plinium que infante lavit
athesis gradesimus illustrum cinis
extulit Virgilium mundo dedit man-
tua. Brundusio sive ut alii scribit
tarentum rapuit nec neapolis
tenet. Ovidium sulmona trapegit
ponticum solvit exilium Terencium
tenuit ut fama est carthago ge-
nuit roma docuit archadia
sepelivit. Flaccum oracium apulia
Ennium calabria Stacium provincia
narbonensis Ausonium vastonia
tres annos sive ut alii volunt
quatuor duos seneccas vnelius
gallicum et lucanum Armenum
pacuvium brundusium et Iuvenale
affinathe et persium numbrum
et valerium anthiante et katulum
veronenses et proparcium tremonenses
et gallum forolivienses et actium
pensaurensem et claudianum
florentinum et persium volteranum
et mille alios roma tenuit ac
magna ex parte humo condidit. Ti-
tolinus pactavino vix sex velud
ad sepulturam prioreque suo sic
ex diversis multis roma eadem
genuit alibi mortuos urbis tre

Cur ast domus angusta est et ipse
conturbatus eo abest tamen ad
exitum tristius et hic vivere illic
mori non pluris est fortibus quibus amus
qua sepulcrum ipsi balneum tridio
seu hyemali estimus talamum
imitate Trita est omnibus mane
et illustribus altum esse. Iter
originis ac sepulcri est. Scio sic
esse. ex patria tamen inexpertus mori
Attilio lenior est ipsa quam
ira dicis patriam moreris. sed in
dulgentis fletibus tamen sunt illis
sit delectatio quam in vulgi animum errantes
tam inventum sancte docte quam sit
ac diserte paupertatis exempla
non adiunxit. fortunatioribus
agendum Sed quod doles regibus ac cesa
ribus accidisse monstrauero
duces quam clarissimis maiorum ve
teranum fortuna sua recusaverit videbis
Quid dictura gentibus vero in
medium platura sunt senatores. sed quam
opus est verbis doles ex patria
mori mortis quam molestia locus
fuit. Quedam manum horrebis
videbis. parum tamen quod feliciter tu
videbis. tanta mihi verum dixisse et
fideliter monuisse satis fuerit
Alexandrum pella genuit babilon
perimit Alexandria conditoris
sui nomen ac cinerem custodivit
Alterum alexandrum epiri regia
genuit lucanus amnis obtinuit
Cirum persarum rege tulit Scithia
truncum tulit Marcum crassum magnus
et pompeius roma et romanum
imperium omne susceperat quorum
magnitudine tollerasset. utrique mor
tuorum sua pars sineat suffectura
cineribus Sed alterum tumescentem
tellus pressit. assiria alterum egip
ciaci gurgitis unda coloravit
Catonem Quinctius ulterius roma principium
ac nomen sive cognomen eius dedit
utica Cornelius scipiones roma
progenuit nobilissima et reipublice
saluberrima germina quibus senada
Hispania erat ut duo illi qui dum
magnum hispaniam terra obruit Scipionem
africanum nasica ergami lentulus
ulterior italiam Quintus habitat se
pulcris Soli ex his uno apathiaris
atque africanus hoc rome iaceat
melius quolibet exilio iacturi
ille carcere mulctatus sit morte
Sic profecto ubique melius vivas melius
moriaris quam in patria. iussit dinag
iaceas quam domi Tres decii et
sui duos tamen fama celebret ex
patriam animose ceciderunt Cu
latinis pugnans pater cum etruscis
filius addidit Tuerit et cum pirro
nepos Quid ne exordia tacite
eximios duces sequar qui rome
genitos sed extinctus alibi.
Attilium regulum servavit patria
sit atque hosti fide. quo crudelius
eo gloriosius moriente vidit
affrica. et secuti bello gaium
flaminium corthona Emilium paulum
cannem claudium marcellum venusia
Tiberium graccum lucania prolabente
vidit. ille horum rome contigit
Quo species ingentes imperii roman
ipso etatis flore occidit drusus et
Marcellinus et si ambo in patriam
reversi ambo tamen procul a patria.
ille germania obiit hic baione
quod ut tu ne tarquinio superbior
sive potencia Silla eius aquile
tanus exul hic dux puteolis
expiravit Quid minores loquor
Augustus cesar ex patria obiit
apud campanie nolam Tiberius
dispar moribus imperio par
apud campanie misenum Vespe
sianus ac Titus optimi principes
ut patrem et filium tenebat una
et eadem villa comunis parte extra
orbem tamen obiit Hic Troianus
tamdiu rexit natus in oriente defunctus
est Septimius severus in affrica.
hunc hec habuit origo imperium

Eborati aut in britania sepultura
Theodosius in hyspanijs ortus defunctus
mediolani constantinopolis accepit
Sed iam plus aliunde exitum sui nobis
quam possidebat auctore Numa de alijs
dico ligurgum sparta profugum creta
suscepit. Eadem creta saturnum
rege pulso asilis absente vidit
italis finibus abditum humatum
Sed Claudi affrice linque hanibale
tegit vna britinica Tessen the-
mistocle ac Solone rebus athenien
cuius coronatos se fortuna dispersit
ut primum Darius studio persis
stirum tirus sepeliet in patria
tantis cadaveribus sepultura deesset
ne desistet singulis memorate
neque te historijs pectori obliviue
sed moneo. D. Genos se habes omnes
et quos tunc ennae alios potes
ex patria defunctos fateor se noletes
neque dolentes quam arbitror. R. Bene
hoc tibi nisi quod stulti omnes sit se
alias estimat neque quod sibi difficile
tunc possibile suspicari possent
et fortasse venies illi proverbio
prolusisti vivere bonum est peregre
vivere mori malum. tu vtrumque bonum
sit. potius non bene fiat longa
vivit atque honeste malum vtrumque
si flebiliter atque inhumane dico quod
si flebilit proverbio penitus sit ad
vniversis quamquam proverbio penitus sit ad
versio si qua locorum acrimonia
insita est. hac ego facilius vincti
permiserim tunc ut cunque forsan
intersit quod morienti cuius obulum
cura superuacua est in locis omnibus
habiturus. D. Tangis homini exempla
adhuc tamen in patria mori mallem
R. voluntas humana nisi virtutibus ac
sapiencia illa frenat per se ipsam
indomita et effrenis est quod si aliquis
attendas totum hoc adde mihi pertinet
fatebere. quod neque ibi erit amplius
esse potes neque ossibus tuis superesse
sensus aliquis quo discernat vbi

durius aut mollius cubent. neque
quo tendis aliunde facilius sed
demissus aut breuius. Sequitur
anaxagoras peregre moriens cum
in patriam referri vellet amicis
interrogantibus nichil necesse est inquit
et adiecit causam vndique enim ad
inferos tandem via est quod responsum
convenit nos minus ad celum ascensuris
quam casuris ad inferos. D. Optimum
domi moriens. R. Si illic esses
esse alibi forsan optares sollem
habe et quod vives debuisses disce
ut moriens. perdifficile est vobis
amortales morte genere delicati
et gemuli quibus quod esset oe
vilissimum est. D. Solum id optimum
rectius. D. Si domi morerer
R. Aspulca ibi forsitan vides que
morte tibi efficient graviorem
vnde ideo te formosum crede ut
reiectis curis omnibus deum solum
atque animam cogitares et cetera Capitulum

Morior in peccatis. Hec
iam nec nature nec fortune
sed tua ipsa culpa. D. In
peccatis morior. R. Primum
peccare quis te compulit. deinde quis
vetuit commissa diluere. postremo quis
nec est sera licet penitencia impedit
vsque ad extremum spiritus liber est animus
D. In peccatis mea moriens meum fero
R. Cave ne id facias venenosum
mortiferum quod solatium depone dum
vacat dum quod est qui illud tollat
ac deleat ut scriptum. Pericat quod post
tergum sum quod fundum malis et quod
distat ortus ab occidente longe
faciet abs te. hac hora ne neglexeris
que semel elapsa non redibit. D. Sed
longe horis aliquis sit commune ut cuique
semper. Una tamen commissio hora valta
forsan instaurari datum sit. at extreme
hore negligencia prorsus irreparabilis
est. Itaque Sarchanus ac disputaciones
eventi fuerunt vite hominis certe

Quasi lenes quidem lapsus in planum
est unde facile possis assurgere at
peccatum mortis grauem ex alto precipitem
per periculum est ruine unde facultas
nulla est resurgendi Quale tanto
discrimini cum post hec nunquam
succurrere valeas nec occurrere Quid
vales Et memento non mo p tri
dicat. Sed quod Cicero qui de moribus
disputans in diuinacione sua cum ut
maxime inquit laudi studet eos
qui senes quam decenter vixerunt
peccatorum suorum maxime penitet
Quid a quoquam contestor religiosius
quod utilius dici potest / Stat modo quod dicat
peniteat quod nil sero Anceps fateor
et periculosa dilacio et que plurimos
fallit qui purgatorum aiunt quam festa
nimis esse non possunt sceleres volentes
quod procrastinant et in fine transmittunt
quod tempore circumuenti et artati vicinia
mortis attoniti nil de ceptis
expediunt. de quo quam multa dicuntur
a viris sanctis supremus est audire
Quid hic quasi Virgilius et pre-
testis extremus dicat quibus verbis
hac desidia neglectam quam confessio-
nem et ex ipsius ore mirabile ubi
apud inferos iudice illud facit iusticia
et equitate notissimum quidem apte
ait castigat auditque dolos subigit
fateri que quis apud superos furto
letatus inani distulit in seram
commissa piacula mortem Sed quamuis
hec periculosa adeo sit nil michi de-
speracione periculosius nichil peius
hec salutis hostis inuenit Cetera
enim suis cuncta remediis leniuntur
hec malorum maximum atque ultimum
abeunte ubi animo apparet nullus
iam remedio locus est Hinc ergo
tu semper tibi in fine vehementius
obsistendum quod et tua urgere
acrius solet et non nil est reliqui
quo salutis consilia tractando reicias
neque uero te hic metus arceat

Nec pudor nec dilacio impediat
peius est iniqua que ad vesperam exegisti
et omnes quos male distulisti peius
omittitur. Maior ulixes ulla
spe male ait unus uas spei perditus
recipe et admota pectori totis
ac ulnis amplectere stringe consona
Magnum est peccatum meum valde
Nullum tam magnum peccatum esse
esse potest quin multo maior misericordia
dei sit. Quid poterit tot peccata
dimittere Et quem putas nisi ille
de quo sui hostes admiratione li-
tigabant et querebant quis est hic qui
et peccata dimittit Quid talem
veniam merebitur peccator Nullus
fortasse merebitur a meritis fuit.
nullus tamen data est gratis et dabitur
non sit qui eam fideliter ac reuerenter
implorat Nullam quidem esse remissionem
criminum reuerentium persuasit aliquis
ut perhibet constantino principi voluerunt
Hec et id falsum esse non modo apud nostros
constat apud quos remissio peccatorum
per baptismum et per penitenciam nota
est sed apud paganos etiam fama
fuit falsa fuerit quorum morbis ideo
efficax erat medicina quia eis non-
dum medicus celestis aduenerat
Unde nisi mundatus a peccato animus et
delictis possit dignitas frustra id
totiens peccator ille maximus postmodum
vir sanctissimus precaretur Peccati
consciencia spem pandit Peccati
memoria penitenciam ac dolorem
animo afferre debet non utique spem
auferre Sed vos omnes excepte fallimini
in peccato feruidi et post peccatum gelidi
peccando quidem exultantes memo-
rando at desperantes Multi passim
peccant sub spe venie contra non ulti
cum peccauerit veniam desperat
et utrique errant Tam et illis
abicio spem dampnosam pellere
et istis in fine salutiferam spem tenere
consulendum erat Graue tremens mors
precipitat Quid nisi quod egisse iam
pridem decuit ut tempestiua patriam

festinat abiciat. qua levatus ibis
non precipitabere non concuties non titubabis
sed erectus certo ac stabili vestigio
et spe bona. Age ergo ne differas
neu diffidas. Et qui exoneratus ab
humeris illud tuis sustulerat qui
gravamen illud sustulit cui nil grave
nil difficile est. Et omnis pigra
dilacionis excusacio taceat. Laude
non caret emendacio licet dilata. Vana
est spes quod numquam respirasse. Confortare
respira multos aliunde tartari
fauces lacrime revocarunt. Stat
dexter ad lectuli tui caput qui
non solum confecto illi se mundare
velle respondit. Sed quadriduano
iam fetenti ut surgeret imperavit.
Adest et ne expectat ut mundari
vel assurgere. non nam ipse hodie quam
cras prius. non solito magis poteris solo
hec quo in statu mori velis inter
est ad hec sine peccatis mori potes
non quod peccata non fuerint. Sed non erunt
Et si enim in intellectu nullum nisi
oblivionis signe adm plurimi senciunt
existimet sit tamen quod ille vir curio//
sissimus non vidit imus est abolicio
Itaque facta licet infecta esse non possunt
ex facto tamen omnis peccati sic delevit
ut iam amplius non sit. Ita ut
sic scriptum est gratis peccatis et non
vinculatis. Non quod se peccatis vinculis
absolvere poterit sit humane. Sed
in pie homini voluntati contrito cordi
divinum numquam deest auxilium etc.

Quid de patrimonio sperem
quid de liberis. Patrimonium deus tuebitur
et liberis sua sors erit.
Quid de tantis diviciis
Ne dubites ne heredem minima
fiet. Videant numquam tante erunt quin
aliquid desit de hiis tamen illa videtur
que res patris atque tam dilectas opes
huc illuc quasi iaculatura contorquet

Quid faciant filii. Alter terreno
patre desertos ipsorum curam celestis
pater accipiet. Non relicturus ut
tu neque orphanos factus. Ille
eos nutriet et docebit ac monebit
coram non dociles se probeat et usque
senectam et senium usque ad mortem
atque sepulcrum non destituet. Spes
nascentis hominis deus est non
genitor. Omnibus ille rex sit. Non
est edificandum super arenam sed super
omnes spes de homine brevis et caduca
est. Filii tua spe delusi ponent
ideo spem suam et cantabunt cum
david. Quoniam pater meus et mater
mea dereliquerunt me dominus
autem assumpsit me. Multorum dole
filiorum et stultum semen mentibus
ipsum penitus blandicie extraxerunt
se ex divicio mollicie sepe disson//
sit asperitas ac paupertas. Unus
deveniet spes. Unde venerunt
reverteret. Hec est ad fortune manus
inde vertitur ad alios atque ad alios
habitatura. Apud neminem diu
mansura. Vage sunt enim stare nesciunt
neque sine ministerio rotunda
nummi formam optimati sunt. Sed
volubilitatis indicium esse dixerunt
Quidam facere non sequitur sed num
nummi triangulares aut quadrangu//
lares volubiles habentur. Quid affuet
ad diviciarum fluxum quarum natura
est labi assidue ac volui. Odisse
nummos serras orantur cecitrix
ac variis possessionibus delectari
sive ut rubiginis vite motu
sive ut fallat circumcisse pulmonis
sive ut ad duos suos destabilitate
ostendat. Hac tibi igitur nolens
ut vincti supervacua. Quid
pone quasi locuples moreris
agnosce fortune fide varia usque
ad exitum vite et divicias quas iam
tibi non necessarias aliis linque

At si parum expeditis p(er)fecte seu
sequentes seu exigue seu nulle
tibi opes fuerint modicum ad te
olim post hec vero nil p(er)tinet
nisi q(uod) inope vixisse scientibus q(uod)
laboriosa h(abe)t vite vel p(er)ferendia
vel tormenta morte q(ua)m sollicitat
Quid est de filiis — Erit ubi
vivat tuum nomen si sunt boni si
qua ea (con)solacio mortis e(st) non
totus interisse videberis i(n) illo(rum)
vultibus atq(ue) actibus te sibi
redditum amici credent et gaudebunt
At si mali sunt cur cupide deseras
quos corrigere nequisti et corrigendos
ac domandos mundo tradas ac for-
tune ne vero illos moleus s(u)p(er)stites
qui te mori segnius suspirabant
et forsan ocius mortem suspirabunt
Quid de opibus — Relinques
ne a te dimisse non sunt dubie
recepture expectat(ur) exoptat(ur) (et)
extimat(ur) neq(ue) tam de (con)temptu
q(ua)m de certamine metuendum p(ro)de
iam nec divicie tue (con)tu(er)e desinet
tunc ac sunt future quid filios
aspicias scivi p(er)tinet (con)tinet
oportet hat e(ss)e sic mas fuisse
si fuerit tue et non potius illi(us)
terrenum dure fuerant atq(ue) mortalium
q(ua)m fortuna dicat(ur) sit dicas dicio
hec e(st) tibi ad breue tempus
obscuritas Iam vero tuus est
ascendi cedendi q(ua)m aliis sunt
illis parumpo(st) sequat(ur) et vicissi-
tudine (con)tra servet nisi ambi-
ciose mori et q(uod) stulte quieta
fare tuo tam tumulo vis inferri
q(ua)mq(ue) sepulcro(rum) (con)fossibus (con)stituta
demumq(ue) iam certe metalla cura
vice celum tandem teq(ue) ip(su)m cogita
Opes mee fugiunt — Quas
putabas ne mansuras tu fuget
vita cum tu ipse (con)tinue raperis

Quid de opibus est tamen meas
esse deserit — Quid de eis cat
dum tue esse incipient — Opes
tantas lincto nudus abiens
Nudus intrasti nudus egredie-
ris — non e(st) q(uod) graveris sed e(st) unde grat(ias)
agas alieni usus medio ip(s)e
tuus fuit nil tam tibi p(ro)p(r)iu(m)
sed expleto usu repetit(ur) alienum
e vicina migrantes advene
ultro sp(ir)ituis (con)pudor commodata
vasa restituunt — Heu nil tamen
ex opibus meum fero — Quis fert
te(cu)m attulisti nil sic manus (con)tu-
reges afferunt — Quid inpubes
nati agent — Adolescentes si vixerint
ac senescent et ipsi suas agent
vias fortuna q(ua)m sua et labores
vite odibunt intebi sub tutela
dei erunt et tu forsan sine patre
vixisti inpubes (et)c(etera)

Quid delecta uxor post
me faciat — Nubet q(ue)
ad te — Quid faciet
cara uxor — Quo iugo
absoluta vel subibit aliud vel
libera cervice fugabitur vel iam
fessa subsistet et quietem sola
meditabitur — Quid aget uxor
amatissima — Quid tu te evasent
acturam sit cogitas tu tibi subiecta
quid efficit nescias Magna p(ar)s
mortalium q(uod) domi sue fiat nescia
q(uod) in celo agitur q(uod) vero in terris sit agens
querit Hanc q(ua)m deinceps agat uxor
ipsa eadem vel maritus alter
videbit Ad te amplius cura ista
non p(er)tinet — Vereor ne p(ost) meum
obitum nubat coniux — Crebro
vincentibus viris nubunt fecit hoc
apud hebreos herodias apud

Vxores sexcenta apud romanos
marcia et liuia. coniuges has duas
virorum consensus ac iussus excusset
tue vni viro licet mortuo non
licebit R. Atque pauce nimis coniugibus
fidem prestant. tu gelidus cari
funis fidem poscis si fida et usque
ad diem ultimum uxor fuit. que totum
coniugalis fidei munus impleuit
D. Ne secundo nubet uxor metuo
R. Ne primo nubet magis forsitan
metuendum fuit id ad te pertinuit
hoc ad alterum pertinebit. Fidei est autem
metuenda contemptis reprehenda
metuitis. nil terrebis iusto precio
estimatis maritalis thori duellum
securus intrasti non cogitas quid
periculi adires. R. Id iterare alium times
D. Nollem fateor uxore alteri
nubere. R. Perfecte quidem pudicicie
secunde nupcie obstitit licet fateor
vitande sint sed vitanda magis
periculosa viduitas est. ubi nubere
non tibi permittitur sed oportet castitale
e formoso solam castam viuere
D. Multis alteri coniunx nubet
R. Rare sunt earum etiam quas honestas
dicunt quibus non super pute coniuge
alter iam anno desponsatus sit. Mor-
talis vnicus sit iniquum vir est. quid si
hic obeat vnde ille est aptissimus
que virtus que gratia que nobilitas
que facundia que forma conciliet
D. Vxor mea nubet alteri
R. Una quidem uxor numine ne tua
enim sit amplius mors faciat. nec
mirabere si coniuges separet qui
corpus atque anime vincula dissoluit
D. Nubet iterum uxor mea R. Et
romanorum ducum multi duxere iterum
uxores. fert commune cum maioribus
fortuna D. Nubet uxor alteri
R. Et romani duces et principes
viduas duxerunt. Et sanctissimus
Rex dauid viduas duas coniugium
duxit quarum minorum fuerat uxores
et fortasse te maior aliquis tuam
ducet. hac tu illi tu longa sollici-
tudine qui eo peregis vel non nubit
D. Nubet alteri dilecta uxor
R. Si meliori nupserit gratulare prospe-
ritate eius quam amasti. Si in peiori
gaude saltem quod tu illi iam notior
carior sis futurus. R. Consulte plurimos
viros nosse ac diligere secundo
demum matrimonio dedite etc.

Regia cogitacio esse solet quid
post se regibus atque urbibus eventurum
sit. quale fuisse regis aut magno
illi regi assirie aut romano
illo principi maximo precato fortunam
sed dura superveniet qui vos ad ultimum
sic affectus es ut illa miserie
officinam atque illud hospicium do-
loris ubi rapidum vite tempus
multis in laboribus ne dicam ge-
mitibus exegisti. preterquam ne in tua
vocis et vis sic que acta sit
dicta faciet nescire quid fecit et quid
faciunt alii at qui inquietus tumul-
tuabitur dissidebit nouarum rerum
spectabitur et priores potestates mutabit
duos innouabit leges. utrumque
saepe in peius in melius raro cal-
cabit. preterea egregios cives attollet
indignos pellet inultos predones
erarium colet blandos diliget ve-
ridicos odeit bonos spernet

Venerabitur potestates, libertatis
hostes adorabit, defensores rei/
publice persequetur, flebit ac ridebit
semper alterna, gemmas quam mirabitur
virtutes abiciet, amplexabitur
voluptates. Hii sunt mores urbium
nemo tibi non certos horum vates
fuerit nisi qui se rure vixerit uel
abstrusis auribus atque oculis
urbes intrauerit. R. Quid post me
patrie accidet. Tua iam domus
abreptijs a furibus a ruinis
tuta est. Nichil ad te pestilens
annus nichil annus exuberans
nichil estus nichil sterilitas nichil
ymbres ac grandines niues quoque
et glacies et nimium gelu nil
fere nil volucres nichil bruchi
lunt locusta nichil denique terre
motus aut fremitus procellarum
nil hostium incursus aut bella ciuilia
R. Et huius patrie status est seu
quis demum finis. Quis putas
nisi maximarum urbium fuit quibusque
omnis est cinis pulvis sparsi lapi/
des nudum nomen. Possem id
innumeris argumentis ostendere sed
rem tenes notissimam nil ab homine
sit eternum nil quamuis sit clarum
immortale. cepta desinent sata
deficient structa ruent. Quid plus
equo angeris quam estimas. Si in celo
eris cuncta despicies. Nam qui ad
inferos descenderunt caritate amissa
deum atque homines dei quam opera
sunt atque hominum odisse credibile est
Ca^m

Quid de me post fata
dicent homines. Intempe/
stiua sollicitudo hec
in iuuentute primo esse
debuit qualis vero vita
hominum talis est fama. R. Quid de
me loquentur. Quid respondeam
nisi illud doctissimi atque omnium eloque/
tissimi Ciceronis. Quid de te a/
lii loquentur. Sermo autem omnis ille
angustiis cingitur hiis regionum
quas vides nec vllo vmquam de fuit
perhennis et obruitur hominum interitu
et obliuione posteritatis extinguitur.
R. Quid de me dicent homines qui
post me nascentur. Dicent aliud
ista quod Cicero, si melius dici posse
crederem, quam at quid interest ab hiis
qui postea nascentur sermonem fore
de te cum ab hiis nullus fuerit
qui ante te nati sunt. Vnum addit
quod tunc forsan dubitabile forsan
fiet. nunc certissimum et absque ulla in/
vestigacione verissimum est qui nec pau/
ciores ignit et certe meliores fuerunt
viui. Non quis est ergo iam qui dubitet
vmquam quales fuerint futuros homines
ita ipsius reliquata dia ruine
quam proxima. Cura ergo mirabilis
ingeniorum atque ipse cum dicta metire
cum excellencia ac notorum opiniones
ac verba contempseris. R. Nunc fama
est extincto. Fragile melior qua
vivente cum fluxerit liuor. Viuo enim
vite hominum superstes inuidia est. Ut at
vtrius radix est glorie sic deceptrix
inuidia atque liuidus pollex elemento
Itaque inclitus busti limine inuidie
saccessio magne glorie vestibulum
R. Quam me longa manet fama
longa forsitan ut vos longam
dicitis. Ceterum apud nos nichil
est longum. Ut vero non minus longa
sint diu sed externa sola virtutis
efficere potest est precipue quam iusticia
sequuntur scriptum est In memoria eterna
est iustus quod ut potuit poeta ver/
bis expressit nisi ubi ait Sed famam
extendere factis hoc virtutis opus.
R. Qualis post obitum fama est. R.
Quid refert quale sit quam mortuus
nescies uel contempnes. quam cum hominum

cflatus dum sufflatu cariturus
suspirante nescio delectari quam auris
non miror at defunctu stupeo
Quid de me post obitum dicent
Et quid putas nisi quod merebeis
bonum malum multum parum nichil in
quibusdam mendax sed in pluribus
verax fama est Alioquin longa non
est diuturnitatis fundamento vitiis
fumosum atque imbecille mendacium
Qualis michi post exitum fama
erit Qualis ante exitum fuit vita
nec nunc in exitu de hoc ergo
tempus omne preteritum sed impendis
prius hora videlicet sic enim habeto
qualis quisque defunctus fama sit
post mortem nulla re melius quam
morte censeri Quippe cum multos
per omnem vitam inglorios et obscuros
sola dictu mirabile mors illu-
straret etc. Capitulum

Sine filijs morior
Eo clarior mori debes
atque expeditior confecisti
nil post tergum linquens
quod te urat licet ille ingens
morientium dolor cessat exquo mi-
seracione oriens deserende plus
Ymmature preteritum et patrio presidio
indigentis per hunc etate tenera quam complurimis
et iniurijs et casibus multis exposite
Nati quos optabam spectabant
superstites preessent Habes ad
quos ire cupias non a quibus doleas
abire non exiguum solamen est Mors
acerba filiorum orbus ut moriatur
cogit Hoc si miserum censes quid
est quod nil orbum mori cogat vel vix
ipse coegerit tum unde tibi filios
eligas ingeniorum inmensum tantaque
est copia eo fortasse obsequiosiores
et tui amantiores habiturus quam
tuo de sanguine genuisses quam illos

Casu quosdam quos esse indicio
compressisti filij illi ergo noti hij
aut noti et dilecti et electi ergo
filij itaque totum illi hoc nature
hij beneficio tuo imputet quod
filij tui sint Unde fit ut sepe hi
sint fausta successio cum tuto non
mediocre tum preconium sed
summum imperium crederet Nosti
ut Julius cesar prole carens
Augustum ille Tiberium pene
invitus quidem ut post verna
ut pius Traianus ille Helium
Adrianum ut hij rursus Anto-
ninum pium ille Marcum Aurelium
sibi filium fecit fecisset quam illud
alunt quetusque felicius quam
Commodum genuisset illi commodu
tuctis secundo nomen tanti
patris infortunium unum quod expauens
romani imperij pater inferens atque
aptissimum argumentum Senatus
adoptio sit felicior genitura
quod cum primi exordie dominum ac feliciter
processisset hic tantorum festigijs
inventis preteritis iter devium ingressus
breui licet turpi non ipsius sed sua
mede cum republica fedasset
misero quidem sed se digno fine
valuit Publium quam Insubrem
esse vertit Iam inde preterea ante
hos longe Scipio illud fulmen
belli punici maluit quam Cartha-
ginis Affricani illius magni
filium in decus patris assumpserat
hoc si fato ut quam urbe clauserat
auus hic nepus eius everteret
ut Florus ait historicus Ex emilia
in Corneliam familiam translatus
utriusque decus ultimum fateor
non minimum Ex hijs vides quod
nec tibi nec principi deesse filios
sit Cuique est optimum bonis
bona non deesse electio quem sibi assit
quale non defuisset uxor

At nonnumquam matrimonii effectu
coniugalibus expeditus omnibus
euenerit. sic nature defectum
lex prouidit. || Quod mecum
domum dispona orbus moriar

Magnum uos pietatis magne
laudis oblatum tibi ne respuas
materiam et quod filiis forsitan in-
gratis ac uel male cumulatis
uel qui utrumque magis est in usus pe-
riculosis uersuris breui quod eternum pro-
fuerit conferre detrectabis.
Confer honestius confer utilius
stabilius quod hispanicum quidem
rex hartalus populum romanum
nec egentem certe nec asiaticis
profecto diuiciis carituram pecunia
testamento sibi heredem fecit.
et ego tibi aliud populum quem in-
stituas ostendam hinc te amicorum
hinc egencium turba circumstat. Ex
utraque tibi filios adoptare per-
mitteris quorum alii te digresso
dulci sensu commemoracione deti-
neant alii te quo pergis pia pre-
cum confestinacione preueniant ut quod
hic erogaueris illic centupli-
cata recipias fenus ubertimo
ditissimum quod viaticum iter istud
acturis || Moriente nullus non
est filius || Quid si nullus esset aut extiterit
tibi seu custode domus ac pecunie
que tua esse amplius non erit
diliges seu in filios mortis ad lecto
ipsi quoque mortale seu denique
comite ad sepulcrum ultra enim nec
tecum conateris nec metello pu-
eronis a morte lectuli ad sepulcrum
via est. Quid refert an hic solus
iaceas an tibi sobole pressus
et recte cause optandi filios
Nam si illis ut vulgo dicitur
seruari ac perpetuari tuum nomen
optabas ipse te vulgaris fallebas
Siquidem filiorum obscuritas profecto
creberrima nec illustrare ipsa

utique nec seruare patrum nomen potest
at vero rara filiorum claritas ut ipsos
semper filios claros facit. Sic patrem
[illegible] iniquitate sua collegit obscu-
rum quod est immensa sol splendida quod iuste
euidentius quam in iulii cesaris splen-
dore cognoscitur que pene ignotum
filiis splendor fecit Et assumma
quippe in filios [illegible]
ueni vero tenue labellum in uase
fictili locat ac [illegible] quod est
[illegible] non sic. De maioribus
apud vulgus quam apud doctos
patrii nouerit hii contempnenda
sed cum honestum hii certius lo-
cantur ipsius cum [illegible] uestis
ac solidis uirtute propria in rebus
gestis illis || Quale natus mo-
riar || Nam sunt in quos se se
pergant aure illa uerse de quo
fiet vector liberior quod digrede-
re uiuum respicies te moriens
scies quod miser et quod felix mo-
riare Nec tercius moreris an
uel misere sit addendum uel felici-
tati detrahendum tue aliena seu
turpitudine seu fortuna Et si alius
aliter videatur in quibus ego siccitas
sed prior ut magis hic simus
bisco plus esse filiorum exitibus
iminuitur propria felicitas ibi alle
bonum quod in crastinum prominet
pendet exaltare quod si opinione
stare ad utilitatem quid sit intelligi
dubitare enim nequid quam multi
felicius obitum fuerit si sine
filiis obiissent etc. Capitulum

In sepultos abiciat. Num uibus
an feris an piscibus inuides
Nam si metuis tibi baculum
seu custode in quo te poni iube
quo accedam repellas || In ludis
in malis meis ita profecto nil
sentiam. || Quid igitur times
quod non senties Nam si senties
vereris || Senatu cum sepelio

Necesse est m. Inhumatus iacebo
R. Tu nisi te tellus operuerit illa
primis. te nisi terra gremio excepit celum
contegit Notum est illud celo tegitur
qui non habet urnam Illud quoque notissimum
facilis iactura sepulcri. facilis
quidem sed ut ulla fatalior In
humatus esse omne dictum + dictum
nescio rex at presto leuissimum ex illo
quod tolleabatur sepulcro eximi quod
domo ledite quod sacculo m. Insepultus
ero fedum visu R. fedum fortasse aliis
tibi at nil vngue. cumque quid sepul
tura ad non nisi amorum causa institu
enda esse doctorum illorum auctoritas
et res ipsa consenciunt R. Id quod sic esse
et res ipsa consenciunt Ideo est quod interius sub
sepulcrorum specie ideo est quod interius sub
inulta et horrida tude mentis
sub saxo obicit exterius multa
impensa et artificiosa opera laborata
marmoreas spectabiles atque aureas
ostendit imagines m. Insepultos
ero turpe aspectu R. parum hic ergo
negocii tui habes in suspiciendo
alienum. prouideat quos res tangit
hoc tu eam turpitudine non
videbis m. Insepultus linquar
miserum R. Et magnus pompeius
insepultus iacuit tantus vir. Quis
ubi iacuit sed iactatus est fluctibus
obrutus quod neque adeo te delirum
reor ut optes tua sortis ille felicior
sit sepulcro sic nec collega eius
hydactus crassus infelicior quod quam cum
sepulcre eum iubeat nemo affuit In
reliquis eum pene pares exitu fuere
nisi quod crassi caput ut ditissimi
auarissimique omnium decebat auro
humanus fuit seruatum Tamen vtrique
ludibrio nisi forte terrens illorum
forcius collega felicior quod altissimis
atque pulcerrimis tolosa in vrbe sepulcris
ostendatur. celsa est templa de
spectas bello qui fortunatior fatear
busto rege sic illorum saxo illo pulchris
fate oportet non felicius. que cum
ista felicitas non sentiunt seu saxi

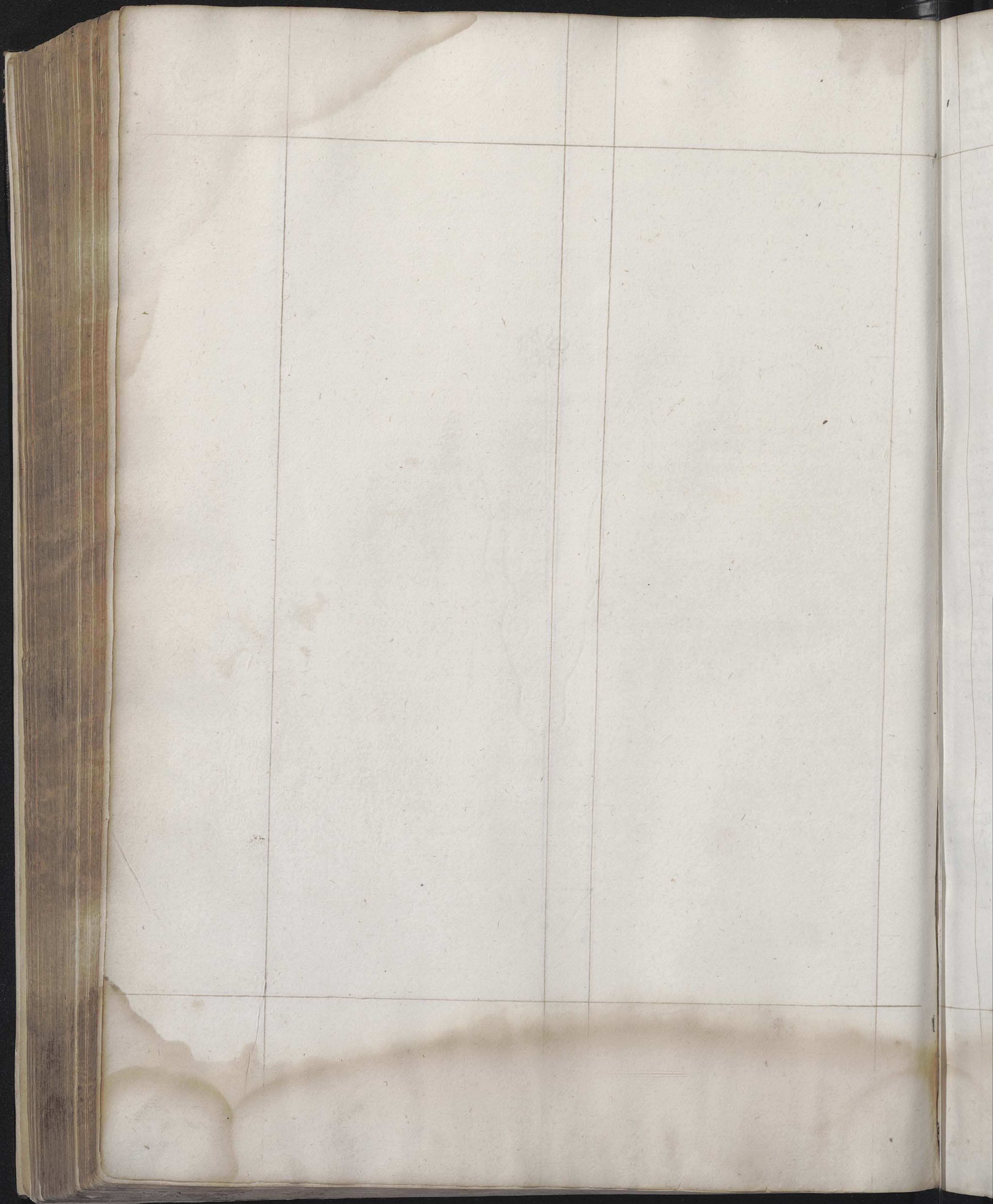
seu saxo abditi. aliquis sepulcro
felix sit nemo felicior m. Inhumatus
m. Inhumatus ero R. Inhumati
essent paulus emilius et claudius
marcellus tres viri Nisi hostis
illos infestissimos sepelisset admi
racione virtutis nisi fallor et vete
randi victus non pietate vlla
quam illius viri pecordys ullo fuit
ut sepultura ego illos pene
dixim futura ipsis arbitrer
sepultis Et si eis opcio data esset
Inhumatos se iacere noluisse m. Insepul
tus R. Cirus iacuit persarum rex
tus quid. id sibi neque ut statius insanie
neque fuit. sed renecti mores quibus lacrima
fuit. sed ipse explicatorum iniuria quoque meruit
illos explicatorum iniuria quod meruit
e vnde vos ut singula vnda ca
dauera colliges et ut romanos
principes vel externos reges non
solo sepulcro ultro et optato quod
sed iam honore spoliatos qui est
laceratos discerptos quod et ne
bratim sparsos ut inuidioso dicas
integro cadauere iacuisse hoc ob
uersantur aues in squalorum singes
gentium atque ut ita dixerim
sepultos orbis R. Nempe cum ipso
que dicebas Ciro ducenta persarum
milia. et tu Crasse sedem flore
tissime legiones. et ad cannas
romanorum tunc ad sociorum octua
ginta quinque et eo amplius milia
quinquaginta sex milia penorum
hispanorum ligurum et gallorum
ad methaurum amnem ipsum
duce hasdrubal et ad aquas sextias
de loco nomine ducenta milia
Theutonum haut procul ab alpibus
vtrobique duce Mario centum quin
quaginta ut quidam plus auctores
ut quidam minus dicunt sexaginta
non amplius cimbrorum milia in
sepulta iacuerunt Apud philippos
vero regni gentium quoque omni auxilia
et italici sanguinis flos viget quod
Sic placitum superis sibi sepulcra crebris

Campos Hemonios feras que et vul-
turum impinguarunt. Quid ad Egathes
insulas deleta Carthaginensium classis.
Quid Massiliensium ante portus
sui hostilia in aqua ipsos fideles patrie
perversos. Quid ut semper Italos
taceas loquar classis Atheniensium
ante urbem Siracusanam demersa
quale habuit sepulcrum. Si lego
Salaminam et separatione (?) electa
quot milia illic fusa periere et si alii
duplo amplius dicat. Et Crasso
et Decorum afflictatores Partarum
quot et Manasenidum (?) Arabum quot et
Partarum strages quot illas terminum
superiorum. Pestes taceo tales sepe ut
cadaver carum licet abstraxisset
paruper pietas. Fuerit tempus
quoque serpentum atque immanium
beluarum quarum impetu Dicarchus
docet ut ait Cicero quedam hominum
genera esse consumpta. Tempestatem
preterea cottidianis naufragiis. Illos
qui flammis pereunt ut ceteros
vincti dixeris. Omitto funeres do-
mesticas intestinasque discordias
de qua dictum est / Bellum timile se-
pultura vix ducibus prestare potest
quod de extremis verillis (?) certe
bello. Nec ruinas urbium sequar
Troie Iherosolime Carthaginis
Corinthi Numantie ac Sagunthi
aliarumque multarum ubi magna pars
civium muris obpressa labentibus
et sic per se consepulta est. Omitto
denique terre motus quibus sepe
multi mortales obruti sunt. Quod
dum nuper quam crebrum malum fuerit
diversis in locis. Nusquam tamen quam
[illegible] in regnum ubi duodecim
urbes uno die horrificas tre-
moribus haustas memoravit. Et
tam multa dixerim ut ridiculum
tibi metum eripiam qui morte
magis dampnum metuis sepulcri

Utque illud habeas unum corpusculo
deesse feretrum graviter. Quod tam multi
habuerunt et bellorum et quod fuit indignius
sceleratorum insuper milibus usque defuisse
comperit est. R. Defuncto michi sepulcrum
negabitur sepultura. Non dubium
sed tu mollis qui nec sentiens
ledi queas. R. Mortuo michi terra
negabitur indignum. G. Nunquid ita illa
nec tibi an tu illi debitus. R. Et quod
terra fortasse negabitur non ter-
re potestas. Vinctis tibi cum aliquis
ut iniuria hostilis eripere. Tu e
terra veniens in terram redeas oportet.
Quod tibi deus tuus ex ore predixit falsum
esse non potest. R. Nam nec gremio
tellus teget. R. Et sui illa teges
nudo corpore quid ad te. Hic plus
hoc post mortem sentiebit que
nunc sentiret. Ubi olim unguentum a-
micum extrementa ubi fimbriis
crurum sanguine ubi denique de
pauculis tunice seu vestie consutis
fragmenta dimiseris. Illa celebris
Theodori Cirenei apud Tullium
elegans responsio. Cum Lisimachus
rex mortem crucis ut augurator
minaretur. Istis inquit ista
horribilia minare purpuratis
tuis. Theodori quidem nichil interest
humi an sublimis putrescat. Te
nisi tellus sinum extruat ac su-
perficies sustinebit. Hic te gramina
vestiat. Hic ornabit flores leti
cespite. Hic te imbres madefaciat
hic sol uret hic glacies stringet
hic movebunt aure et fortasse
nullius fuerit conspectu ex quatuor
elementis corpus istud idem resol-
vatur. R. Inhumatos linguar.
In opinione horror non in re. Cumdo
quidem apud alios horrius terra
tegi. Igne consumi pulcerrimum
maioribus nostris visum. Apud
alios pulcrum a feris a canibus laniari

In multa de hac re sunt gentium ritus
quos curiosus ac diligentissime collectos
scripsit Cicero. Sive nuda iacebis
contingat illud premet lapis sive alti-
dus illum putres glebe obruet
illum marmor velabit unde illud
venti pendulum agitabunt grando
feriet lacerabunt corvi denique
preciosissime conditas ac velatus
purpura vermes roderent. Quid
non vos est amplius qui marore
tegitur atque auro. Cuna qui fletus
apud poetam ait: Nunc me fluctus
habet versantque in littore venti. Et si
ille erroris publici more sepulturam
inter sibi terram oret. Ratio Fuerunt
forte fabulis acquiescis anilibus
centum annos errare animas insepultorum
circa tartarei amnis ripas
quas sana utique ac religiosa des
respuit. Insepultum michi patrium
excipit primus cessebis si relinquatur
bene est habes quod tibi Phocion
vir magnus. Videat que tune
de se alius meritum Athenarum urbis
defunctum quoque suis finibus expulit
inaudita crudelitas. Insepultos
abiciat. Age res tuas alteram
curam linque viventibus. Amen





[illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nature [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. quo magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ad mensam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vetus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] faciunt ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut ut ne aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible], que [illegible] [illegible] [illegible] historias tractantibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
audet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] a magistris [illegible] et studentibus ut veterum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Subtilit[er] [illegible] monumenti [illegible] sigillo

Surrexit christus [illegible]:
potenter. magna quidem [illegible] [illegible] est qua idem mortuum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
evidenter. [illegible] [illegible] [illegible] resurrectionis sepulcrum [illegible] palam; [illegible] ordo nature violatur [illegible] quem [illegible] [illegible] [illegible] non potest nec semel mortuum idem [illegible] [illegible] facere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
utiliter [illegible] [illegible]

quia per eius resurrectionem [illegible] [illegible] diaboli [illegible] liberati sunt. [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post resurgere [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diaboli [illegible] [illegible] [illegible] a morte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] resurrectionis [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] resurrectionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Francisci petrarche laureati poete rerum familiarium 12 lib. Incipit ad Nicolaum azarolli magnum regni Sicilie Senescallum de Regia institutione

Iam tandem vir clarissime perfidiam fides avaritiam largitas
superbiam vincit humilitas Iam caritati odium desperatio spei cessit
Iam sub malleo veritatis pertinax mendacium et mendax obstinatio
votis tuis obstancium fracta est Immortale bellum est inter invi-
diam et gloriam inter nequitiam et virtutem Gratias illi qui est dominus
virtutum et Rex glorie quo duce in presenti certamine victa parte
deterrima cuius contrarium sepe videmus optima pars triumphat Certe nunc vin-
cta acra tua gloriosissimi Regis Sicilie vertex negatos honores invi-
to livore suscipiet pertinaces videbunt et irascentur dentibus suis fremet
et thabescet Ipse autem solito angustior multumque serenior avito
solio residens pulsis mesticie nubibus atque ymbribus lacrimarum urbem
nostram fronte siderea et stellati dyadematis serenabit exceptum constituet
regno pacem tranquillitatem pluribus exoptatam In qua rem ut sensi haut
mundo notissimum tuum ostendens ingenium totque vigilantiis quo maio-
ris est laudis iuste modesteque regnum regere quam feliciter adipisci
Nunc siquidem tempus est ut omnes animi tui vires colligas atque inge-
tibus negotiis accingaris Nichil est actum si quid Cesarei moris
habes cui et multa supersint et supremam tue celebris glorie manum
posuit Vidimus te adverse fortune magnificentissime reluctantem iam
cernimus te victorem Sed en totiens victa revertitur aspectu mitior
et aurate cassidis ut iam dixerim fulgore suavior Vicisti adversa
prospera redit in prelium Quid putas mutata sunt arma non hostis et
tibi quoque novo armorum genere est opus Nolo ne existimes minus esse
negotii quo hostis est blandior nullum insidiosius est bellum quam ubi
blanditiis credulitas oppugnatur In arto quidem egregie rem gessisti
qualem te in aperto exhibeas expectamus multos in angustiis
indefessos tam prosperis pugna lassavit multos in adversitatibus
fortes viros fortuna prosperior stravit Hanybal Carthaginiensis victor
victus est Capue et ardorem quem cibria glacialis attenderat le-
por Bayanus extinxit Sepe pax periculosior bello fuit multos novit
adversario caruisse quorundam virtus ocio latuit quorundam nota prius
emarcuit locum subinde hostis occupante luxuria Nulla homini pernicio-
cior lues quam cum animo moribusque fuit nusquam minus indutiarum in ea
minima pugna est hoc genus hostium bello longiore vidimus experimentis et sub toga
plus pavuisse quam sub galea ut ceteras gentes sileam romanos bello
indomitos et omnium gentium victores pax tranquilla perdomuit et ut quidem
ius tui scriptores elegantissime lamentantur Victam victorum vicit luxuria

Victa est. Illud prestantissime videbatur ille vir Scipio optimus a Se-
natu habitus qui tamen ex sententia Catonis sapientissimi licet senis adver-
sante sententia deleri Carthaginem prohibebat, non quod illam parcius
odisset, sed ne ut accidit sublato metu ablatoque emule urbis luxu-
riaret felicitas nostre urbis inciperet. Cuius nunc consilio valuisset maluis-
set que nobis potius cum hostibus et cum Carthagine quam cum viciis et cum
voluptate certamen, meliori loco res nostre starent reputo. Rarius
pugnatum esset et crebrius triumphatum. Quorsum hec forsan interroges
quia etiam multas auguror futuras quibus quiescendi iam tempus
esse videatur. Michi penitus diversa mens est, si me audire volueris
statuas unum esse laboris et vite finem. Tibique et omnibus viris
claris usque ad extremum spiritum vel cum visibili vel cum invisibili hoste lu-
ctandum fore. Nunc etiam vide quantum a quorundam opinione dissentiam. Sentiam te
laborem senectutis et gaudebis nullo unquam tempore tam magno conamine
consurgendum tibi, tamquam super te ipsum attollendus adfuit. Id sic etiam ve-
tum est ut universus orbis intelligat in utraque fortuna qualis quantusque
vir fueris, neque tu tantum, sed qui tuis in consiliis obsequitur. Habes
Regem animo senem annis adolescentem, cui quo terra marique iactatus est
Quem per multa pericula cogente fato in summum status humani fastigium
perduxisti. Ostende illi quibus gradibus in hunc fortune verticem sit evectus
quibus artibus insistendum sit, neque tam diu incepto custodiendum, ut ascendat al-
cius quam ut ascensu sese approbet non indignum. Hedera enim sceptra non
magis sagum decitur quam vinum. Non facit virum, sed detegit principatus,
et honores non mutant mores, atque animum sed ostendunt. Persuade illi
minus esse Regem nasci quam iudicio Regem fieri, esse enim id fortune
hoc virtutis. Doce deum colat, patriam amet, iustitiam servet. Lucanus
libro 2o. Naturamque sequi patrieque impendere vitam, sine qua regnum licet opu-
lentum ac validum stare nequit. Discat violentum non esse longevum et
amabilior ē [illegible] amari multo tutius esse quam metui. Assuescat in terris nichil optari
nisi bona mentem, nichil sperari nisi famam, nichil nisi dedecus for-
midari. Cogitet quo altior est eo se clarius videri, eoque minus posse
occultari quod gesserit, et quo potentior plus est eo minus esse licere. Noverit
Regem populo non magis habitu differre quam moribus. Studeat ab
extremis equo spatio descendens virtutem in medio sitam sequi. Cesset pro-
digalitas, absit avaricia; illa opes vastat, hec gloriam. Sit sane
tenax fame spe, sit parcus honoris, sit avarus temporis, sit largus
pecunie. Est illud Romani ducis modestissimi animosissimique responsum
semper in auribus eius sonet. Nolle aurum se, sed aurum habentibus imperare. Malit
subiectis habundare quam esse, et intelligat divitis Regni dominum inopem
esse non posse. Calamitatum semper meminerit atque laborum quibus calamito-
sa terra laboris his temporibus pressa est. Tunc se felicem, tunc se voti compote-

Tunc se natum regem putet quando civibus alieno iugo oppressis miseris
propria virtute discusserit dampna restituerit, ruinas erexerit pacem reformaverit
Tyrannide oppressis reddiderit libertatem. Inducat enim animum amare quos regit
Nam et amando amor queritur et nimirum tutius regnum est quam posse volentibus
Salustianum illud dogma regis nunquam excidat ex animo regno tuo. non exercitus
neque thesauros presidia regni esse sed amicos. eosque nec armis cogi
nec pecunia parari sed officio ac fide. et quia in eadem sententia sequitur concor-
diter vivendum esse cum suis. Concordia enim res parve crescunt. discordia
magne seu maxime dilabuntur. Ex quo M. Agrippe plurimum huic sententie de-
beat per quam frater et socius et amicus et rex bonus fiet amicis.
Post deum post virtutem nichil carius habeat quam semel amicum dignum duxerit
Nulla consilii parte submoveat. sequensque Senece consilium omnia cum
amico deliberet. sed de uno prius multum fidat et non minus. Et verum
amicum discat ab hoste blando discernere. Veras laudes amplectatur
et virtutum stimulos. blandicias horreat ut venenum. tardius eat
in amicicias. tardius inde discedat. et si fieri potest nunquam idipsum non pre-
cipitanter sed pedetentim faciat. et ut est in antiquo proverbio dissu-
at. amicicias non discindat. Equale pretium talem ab amicis amari speret
ne a quoquam diligi contingat quem ipse non diligit. Error iste po-
tentum est liberrimi aut sue assertus iugum non servule dum non agnoscit
Nam amor nisi amore custoditur. De animo sane nichil mali cogitet. nec
temere umquam credat pellat suspiciosos delatoribus aurem neget. Pri-
natis instantibus [illegible] non desinentes puniat. Imperatoria vox est
Princeps qui delatores non castigat irritat. Alexander Macedo
licet impetuosissimus adolescens eximia tamen fiducia contempsit accusatorem
Et felix fuit eventus ut debuit. Morbo siquidem quem patiebatur
accommodum [illegible] acceptumque supervenerit a Parmenione littere. quibus
admonebatur Philippum medicum Darii muneribus corruptum necem
eius hosti promisisse. Itaque caveret insidias et mortiferam potionem
has ille perlectas occuluit dissimulansque subiunxit deinde ingresso
ad se medico et oblatum ipse plenum poculum exhausit. et ad demum contentus
in illum oculos accusatoris suas obtulit. Sero quidem si vera esset intulit
vel efficacium. Sed quoniam falsa erat efficaci intempestive. Obtrectatores
alto animo despiciat et sic vivat. ut vel eos in silentio redarguat. pro-
betque mentitos. meminerat Augustum respondisse Tyberio non esse indignum
Si de se quisquam male loqueretur. Satis enim est inquit si hoc habe-
mus ne quis nobis male facere possit. Preclare. alioquin plus haberet homo
quam deus. qui licet maiestati sit offense. blasphemias tamen sepe conviciis
attentatur. Hac in re igitur Rex tuus exerceat animum atque aures.
In qua non tantum huius omnium Maximi Principis cuius modo memoriam feci.
Sed et magni Pompeii Civis amplissimi et Pirri Regis

Delatores

memorabile verbum Augusti

et Philistrati athemensis Tyram pacatam gmedi9 Secretu vo
sua ab alys inqui aio eq° ferat silhe^m no mags ipe secuter
Magni anim est iniuria no curare · con autē ipe par vtbiqz dissen
dentes · talis fiat qualis videri wlt · tam diuinu in se m^l oculu
volet · nec magis horrebit hostis oclm qua aia nec pleris
faciet consiliu · qm testioni emulo par fiducia Scipio to
tis castris exploratores Romanor atqz Cartaginensiu induxit pari
am mag^e Julius Cesar et captu Domi ci dimisit et trans
fugam Labienu spreuit · Nera licet consiliu suar et no semel
archana hostiu inuēta nec inqm lecta cobussit Ad hec non
temere neqz fortuitu Clemissimi titulu sibi impositu arbitret^r Sz
vt in ani eius deo p'm et huius passionib9 alcorem nulla
mctoris nebula · null9 flet9 mestitie gestientes · nulla liuoris
glacies null9 libidi^m tenear fum9 possit ascende Irā i pn
cipe turpissiaz no ignoret · crudelit^e notari · cetera nephas ee
eo funestiorē quo nocendi plura subpeditat instrumēta Sciat
at verz ee qd' agit Tragic9 omē sub regno graviore · regnu ee
atqz ideo · minaci tōe dposito · comē se subiectis exhibeat · et quid q
in illis statuit de ma^v seu superioris expectet Superbia n^r ing9
inuidia plebeyu malu credit ee non regnu Cur · n · ei superbire
Regem oporte' qui debitor mūner tantor et tanto sit obno
xius creditori Vel cur cetera inuide'· qui supra se neiem ta multos
aut infra se videat Verite tona9 fidei fundam^u ee no dubi
tet et mendacio pveme' vt vera loquentib9 no credat^r pl'm
n · veri parua fit^e appsioe fusam Itaqz si credi sibi aliq cupit
Pria va loqui in csue ne trahat · atqz lingua ita instituat vt
menti nesciat Quid · n · ridiculosi9 dictum an pticlosi9 rege
mendaci sub q° nate est metam trepidamqz Rempublicam
fluctuare Stabile pesus ac solidu ee sed in quo fundata ē
tantor spes et tranquilli^s pplor Cur aut mentiat^r cui max^e
expediat · n^m si fi' possi^t vsqm ee mendace Cur adulter qui
nullu metuat · n^l spēt qs adulator sentiens no ingeie videor
dictis Con cetera cur se iactet cui laudare seip tbus decorat no
verbis Cur minet^r cui sola valeat frote terre' Cur inqmpiaz
excandescat · cui possit cetera tranquillis vlcisci possit et parcendo vi
dicare genus nobilissi^m exce' Caueat preca imodeciā9 exultare · ceu
pauos auspicites imorales desinat errar' · honores suos et diuinaz
erga se munificentiā recogites · nihil se neglige' audeat · cui no sibi
soli sz reipub^ce nat9 sit Compertu heat se res suas age' qaces
subditis e pe fert sit equitate tpat9 rigor · sit seueritas mixta cle
mencia prudentie insit alacritas Macrinus celeri^s Seuer^s cauto

modestie totius amentis levitati. sit ingressu decor. in convivio
sobrietas. suavitas in sermone. in reprehensione caritas. in consilio fides. in iudicio
libertas. in risu tarditas. modus in accubitu. gravitas in incessu. Sit ei cal-
car in premio frenum in supplicio. Ad illud ardenter. ad hoc pigrius accedat
alio vultu superbum. alio hostem cum noxium feriat. illic exultet. hic
doleat. exemplo quoque Divus Traianus. suorum scelera invitus tamquam vulnera
attingat que nisi tacta utcumque sanari non possunt. Ut Livius ait
Et cum gemitu et lacrimis. haud secus quam viscera secet sua. Affirmatque
Cicero regem misericordia simillimum deo fieri. et Persius errasse
philosophos qui misericordiam dampnaverunt. Magnanimitatem peculiare regibus
esse virtutem. sine qua nec regno nec regio nomine dignum sit. Hu-
manitatem si assit non virtutem esse hominis sed naturam. si desit monstrum potius
esse quam virum. eo magis regis decet quo magis reliquos homines dignitate excel-
lere. Et quia primum in hominibus locum tenet. famamque in omnibus pulcra sic esse
pulcerrima in principe castitatem. Nil pudico rege formosius. Nil
obscenius impudico. Continentie immunitas cum avaritie inscitia tur-
piter hunc id abesse pectoribus cum ornatum regis. Cum
presidio fore. Iustitiam regni nervum roburque corrumpere. Dum
et oblivioso piget obsequi. et insaciati animi voragine fundo
carente plurimis explere muneribus. Denique onerosso honore et hono-
rato se pressum onere fateatur. cumque qui Rex fiat et si antea fuerit
expeditus ac liber. ex illo tamen honestam suscipiet sed laboriosam ac solli-
citam servitutem. et sub qua sit publica libertas. vivendumque sibi
deinceps existimet. Exemplo non Regium regi opponi. et requiri sole de ma-
nibus prudentium. quicquid vulgus erravit. non sibi ipsum velit. Post sce-
ptrum et diadema. et que hinc oritur curam de salute omnium gloriosam
sed difficilem ac maiorem capitum. Ideoque non difficilem in nascentia preter
armonia ingenio debitam reverendia. etati. virtute generi. imperio ma-
iestate purpuram spernat. contempnat gemmas. despiciat voluptates. et
rideat universa que fugiunt. eterna sola suspiret et miretur
Arma equi ... supellex regia pax et bella. ... regibus sunt
Utroque omnibus artibus regnum ... sunt ut Maro inquit. Pacique im-
ponere morem. parcere subiectis et debellare superbos. Postremo noverit
hanc vitam aleam magis esse dissimilis. non ad ludum iocumque. Non ad
inertes otium. non ad degenerem luxum. ad magis aliud datum divinum
hominibus. quam ut brevi initio eternitatis additum pendet. et fame maximeque
sempiterne. Utque item se bonorum socialem prebeat. cupide legat aut
audiat maiorum gesta morum et exemplorum. Illustrium sit scrutator
Solliciatus et fervidus. Imitator in dictis ... teneat quod
olim ab illo Magnifico munitarum urbium e ferro ne serviatum in exercitu
minerantium. A multis deinde Romanis ducibus disciplina militaris

extrinsecus fuit ut sicut ille castris sic iste urbibus ac Regno instrumenta lu-
xurie depellat et mores longa licentia depravatos corrigat. sin
quod spes salutis ne dicam victorie nulla est hos ab illo. alia sumat
ab aliis et quibus perficiat clarum virum quodque insignia non a
precessere tot sibi magistros vite tot duces ad gloriam datos sciat
illos imprimis meditetur attendat gloriosos animos exemplum quam primum nec minus
vanam quam statuere. iuvat laudatis sese conferre nominibus pulcra
emulatio est. que de virtute suscipitur. sed ne curiosa inquisitione
tempus teram. habet ante oculos rex tuus non peregrinum vetustumque sed
recens ac domesticum virtutis omnium. Nisi amor me fallit exemplar ydo-
neum illustre ac divinum eius patruum Robertum. cuius quam utilis
Regno vita certe mors dampnosissima declaravit. Illum intueatur
ad illius regulam se conformet. In illo se nitidissimo speculo contempletur
Ille sapiens. ille magnanimus. ille mitis. ille Rex regum erat. Illum
ut ipse et sanguine. sic animo sequatur et moribus. Sepe non cum certamine rerum
tum paupere ingenio maior imitator felix fuit. Jam bonus est. qui melius
fieri studet. Multa dixi. sed pro magnitudine rerum pauca. plura et non sunt
que restant. Tu quidem ipse omnia perdidisse videris huc eius senecte
incumbe. Verum magno amori nichil est arduum. nichil grave. non non
amari quod tu cursum non potes de alumpno tuo amore studioque cons-
sumus. Duxque et auriga consiliorum eius. Non Chiron Achilli
gratior. Non Pollinurus Enee. Non Philoctetes Herculi. non
Lelius Affricano. Sed ea cursu proficere stetisse. omnia non fert etas
omnia vincit amor. Profecto autem qui gloriam parte petit. consequens est
ut sollicitius partem ferat. Sed aurum profunde foditur. de longinquo
vehuntur aromata. Thus Sabbeis arboribus sudat. Murex
Sidon. Ebur India. Margaritas mittit Occeanus. Difficile petitur
omne quod in precio est. non est quesitu facilis preciosissima rerum virtus.
Auro splendidior fama et labore queritur. studio detergitur
diligentia custoditur. Rosa inter spinas hiat. inter difficultates virtus
inter curas gloria. illic dignitas predicata. hic cuius. huc tu certo gloriosis-
simus attinge primordiis. Dum non consumasse putas tunc incipies
hunc operis et Regis et Reipublice curis cure. quibus exagitatus
et felicius hic agetur et postque hinc abierit ut Cicero optat. et
nos sumus. velociter ad sedes ethereas pervolabit Vale pa-
trie decus ac nostrum. Decimo kalendas Marcias Avinione

Ad Zenobium grammaticum Florentinum ut scolis gramma-
tice dimissis altius aspiret

Ille vir clarus quem certatim gaudet et genuisse Florentia et
Neapolis possidere cuius hueris ad gloriam ut Herculeo quodam

vel Athlanteo celū vertici nō ad penā vt Enchelades Eth-
na feruentib⁹ incubuit Aut ingens trinacrii Regni moles ·
Ille ingenii · magister sua mirifice humil' sil' et humil' · eplaz scripsit
cui⁹ v pe in hac forte suma scripta erat · vt post dictam in honori-
ficentissimam salutē · sup eo q ad lras meas nō respondissem · Ur-
bana excusa° sequeret · culpā oēz in Nicolaum Alisien darba-
tum in eū refleteret Cui sepe requisiti auxiliaz s'calamu
denegasset At quid ego ab hoc mago magis tes affete vā
magnope nō requiro Scio tn̄ qm̄uis ipe de se sciat · cū humiliat⁹
se respondere velit · alicā ope nō egere Michi aut fateor multo
gratius fuit si more suo lingwa taceat · res loquetur et calamo quiesce-
te in clarissiorum operum fama respondeat · Neqz n · id scribere egit
vt eloquentia vt illius · sed ut magistere excitantez Altum erat
vt remaneret Iam scolas gramatice dimitteres neqz totam vitam in
donati Regul' vt vos eius vtar amitteres Duo h in illius
amici tanti lris · Illum in dem · altrum ad te · primo calamo · cui
hac in re plurimum fidit pfendum legi · De quo licz in reb⁹ huius · nil
difficili⁹ sciā quā consuetudine radicata · repetere quelle · sniāz tn̄
meaz tuo vtendum arbitrio paucis accipe Senties acutissime
vir quis est q nō sentiat q assidue premitur Setiez q incitib⁹
viaz vite lis obiicit · longum iter asperumqz · breue tps et adūsum
Dextior t'mes ardu⁹ · angust⁹ veprosi⁹ Strupe⁹ · ea nb
ad vām vitā semita est Illic leua malorum exercet penas
et ad impia tartara mittit · qd' nc Maro nc ignorat nc Pita-
goras ignorabat · dū eadē vestigijs insistes scripture supraciā ·
Sed vite vtile lraz in incude ingenij malleauit Bicornis
et exaratis lra · dexter cornu arctior · tendit ad sidera · leua in tra
curuata reflecti ea vt ayūt ad inferos est via · Et illa quidem
in ingressu lenior ac dulcior · exitu mestissima atqz amarissima est
Cui⁹ omino nil possit miserie superaddi Dextra vo iter ingressis
vt labor ingens sic finis optim⁹ · Sed vix vnqz satis exacta
custodia ee pt · et pene quicqd cauens · a diligentie adhiberi
Ming⁹ est qm̄ p qualitate piscula tot passim horrenda · tot pplexa
tot lubrica tam multe dehortatiu · tam multe detineant ac retine-
tu fore Atqz vinia vel sua tpre parate · et invalid⁹ sarcinis
abiectis int' tot adūsa nudi expeditiqz · que destinat⁹ finem
apprehendat⁹ · Miraris q ita velim te notissiorum ex assignatione
discernim dexterē · Ego vero quia longissime terrores cunctos a me
incorruptisqz pectorib⁹ abesse cupio · Sedqz oib⁹ moris asso et ob eā
tam in p^tis phiam amo · non illā loqce scolasticā ventosā
qua ridiculum in modum lratores nu superbiut · Sed naturaz

et non in libris tantum sed in animis habitare atque in rebus positum non
in verbis. Cuius id proprium munus reor tusculanis disputationibus
insertum quod quemadmodum medetur animis inanes sollicitudines detrahit cupidi-
tatibus liberat pellit timores. Quid ergo ita pellendus est timor
ut animo non pellatur ut eum timidum ignavumque sic incautum esse
dementie est. Putas ne aut in hac vita licitum aut vagum prospicere
aut diutius preter hoc vix usibus sufficientium. In quibus pueris operam
impendere tum molesto tum infinito negocio addictus eris.
Ubi istos erudieris emerget alius nullusque unquam erit finis
in nostra urbe presertim omnis sexus et etatis maxime que puerorum
verosimilia ut satis credas seu vero genitos aut yinlos
dictos esse mirmidones. Crede mihi ad alia tu dissimilis natus
eras maiusque tibi clariusque negocium debebatur ut pueros
doceres. Fortuna quidem potuit esse tua nam profecto dum te indu-
ceret ad ludum te aliquid aliud cogitabat. Illi parendum ut dura
aut clementi optime fortune ut hosti libera constantia resistendum.
Dicet autem quispiam ingrate agis qui eruditionem a patribus acceptam
posteris refundendam negas et qui in eisdem invidias non letas
in eodem genere huiusmodi constitutione exercendam. Ergo aut non minus hoc
puto quam amoris aut beneficii oblivisci. Verumque non reddere cum
possis. Vim aliquis aspirare suadendo quod de ex alto promissum est.
Vides ex libris maiorum ingenia procreatque de illorum ardoribus
flammam concepisti. Ostende te vicissim posteris et illos attende
hoc ingenio tuo debitum age. Pueros doceant qui maiora
non possunt quibus sedulitas operosa mens tardior cerebrum nimis
ingenium implumme. Sanguis gelidus corpus laborum patiens
animus glorie contemptor lucelli appetens negligens fastidii.
Certus sum quam procul hec a moribus tuis absint. Hii puerorum
manus instabiles oculos vagos et confusum murmur ob-
servant quos labor iste delectat et pulvis et strepitus et sub
ferula gementium clamor precibus mixtus ac lacrimis. Quibus
repuerescere dulce est quos pudet inter viros versari piget
inter equales vivere iuvat preesse minoribus semper habere quos terreant
quos cruciant quos affligant quibus imperent qui eos oderint
dum metuant. Tyrannica ista voluptas est et quam ferocem Sy-
racusii senis animum permisit ut meorat indignissimum digni-
simi solacium exilii. Tu autem vir modestissime melioribus incumbe
vigiliis. Quales erant qui nos prima etate docuerunt tales sive
doceant iuventutem qualesque fuerunt in nos qui animos primum meis
exercitiis pulchrioribus exercuerunt tales simus in posteros. An ne-
que Romanos duces eloquii Ciceronem ac Virgilium sequi poss

flagosum sequi malis orbilium Adde quod non grammatica ut septem
illa liberalium dignissima est in qua nobile senescat ingenium. tristis
est iste non timeo Egregium viatorem nec magis asperius terret nec
mulcet amenius Et monte hispidum transit et prata virentia
totus in fine prominet. pulcrum spectaculum Argutulus adolescens
elementarius sene nil turpius. Vel doctus semper plus profecisti
illud hoc caueto ne prestes. Melius puerum mori quam inter
puerilia senescere viuere Comparetur quidem tibi sed bene habet
integra est etas et ad hunc mutandi consilii tempus habes Illius
sine consolatione miseror qui etatem prope iam totam in hoc gymna-
sio consumpserit quales iam duos aliter amicos Cysalpina Gallia
claros viros sed obscuro statio semper oppressos. Tibi vero etiam gratu-
lor qui illud eximium patrie nostre sydus iam propinquum expiris
Ille non minus vir est qui inglorio labori finem imponere velit
et valeat Surge iste te vocat. surge consurge. tecum ipsum
nosse incipe. et equam viribus assume materiam Quid non agis
oro te pueros doces Reipublice negotium agis. age sed me-
lius te. Et melius pueros docebit qui sciet sue illis Ut non
vos dicere soletis in scientibus fiscalis et prima infusio est Tu fac
ponis quod vix probet quam quod pueri mirentur que vera desinit
tam confundis infirma consilio monuerim quam quisque no-
uit arte in hac se exerceat. aut illud addiderim. ut quam plures
nouit eam perficiat in qua gloriosius exercetur Vale Kalendis
Aprilis Avinioni

Ad Franciscum Sanctorum Apostolorum Priorem de Florentia. Non unius esse ciuilitatis et duas officium

Multis animum tuum modis serenat eloquium magnum spectate felicitatis
gaudium. Cuius nescio quam post hunc misceri tamen prosula-
mur. tamen multa cum proprie dixeris gaudium illud. quod ex amicorum
mutuis affectibus et exoptatum gratius concidit te peruenimus Si
non amicos vel audire vel cernere usque adeo delectat quid futurum
rear Ubi illum videbimus qui et nos et amicos et ipsum amicitie
nomen fecit Si sciat quisque. si qui alios tam obnixe amat. si pre-
tereuntibus tamen concidere verum qualiter is amandus fieret quisque io
erit. qui nunquam non. et quot amet quod fecerit si quod fecerit causam
dedit Sed messalinas at mensa vere et solo difficilius cogitatum
Quod nostra descendo animi mei que tuum fieri velle dignitas est De
quo quis negotiave adhuc pendet Res quidem unde audiui
dubitat et si honestum est promissum est debitum forte etiam debebatur
Abbas de vallis umbrose per umbram fuisse ... et sim-
pliciter insule in offensa vir sanctitate dixerim Uidetur michi

quid decori proprio quid fame conveniat non vidisse quam pre-
tium vnum est militis et ducis officium et sepe eius fuerat
auctoritas militia. ducatus apparuit inconsultus. Excellentissimi viri
ducis est imperatorem se gerere esse non bellatorem. et hic noster
vt audio heremita feruens fuit vt video abbas est tepidus
vt libet tamen res sua agitur. Ego vero huius pretium laborem nil expecto
vel expeto. littere forte poterunt prodesse quas ab eodem
nuper extorsit karitas tua. Ipsum tamen in manibus fortune situm
erit vt maior pars rerum optimus et suauissimus consul noster
magno visu adiuuat et bonam spem habere iubet. Credo plus
fidei in hunc quam abbas meoratus. Cui forte tam securus
est vt omnes alios scelestos putet. talis que sunt postulas
illius negociorum status est. Si enim qualecumque iam pridem res exitum
inuenisset nisi obstitisset morbus pontificis maximi diuturnus
et cursus quo ut vides imperatoris et regum negocia cunctantur
Neque patrius indignior. hinc inde quoque longioris more causas
texuisse fortunam. Sed indignior tamen de qua carmen tibi breue iam
scripsi. Quod ideo nondum mitto quia vt ex ordine huius inextricabilis
ergastuli inventorum fratrum de quatuor verbis laberintus. prius ibi ange-
to sum est et de ordine dubito nec modo quos consulam libri as-
sint et parum fido memorie. Proinde que postulat domina
tua scribis. quam me non solum sed omnes qui in curia sunt et quibus
ego sum carus ardescat tanta complectis. Neque post alpes ac
maria plus quam Lunchetis ... plus quam ... auribus in-
signi quodam et vulgato carmine preludio absente absens
audisseque videresque. vero vos nobilibus pris eo et si te tacente non
sunt in. Iuuat tamen audire nec puto propositi tue timiditati accessis-
se arbitror ex eo die quo me sic amare tamen induxisti sub
epistole tue fine continuit admodum. verendumque scriptum erat te vulgo
vilem. si lecto et familiaribus poetarum quibus vnice delectaris
in vulgos erumperent. tibi vero vel tanta constantia carior utraque
collaudo quod prelates ineptias et nostras et alienas illud
prudentiam hoc nobilitate animi tui decet. Verum et hoc quoque
maior res est quam vt a presente tractanda sit et modesto nisi
fallor est obruenda silentio. ne ut aucupem iactare videamur
aut ignorantibus insultare. Restat ut amicos salutare iubeas quos
nominare non attinet. Nostri tamen meum quibus in locis habitet raros licet
hospites sed fidos. Vale felix 7 idibus Ianuarii super flumina Babilonis

Ad eundem familiariter

Iam celeriter die in scripto epistolam claudebam. dum ecce nuncius
alter et epistola tua recens tam pene dulcior. tantumque suauior

quantum ipse certat animi necessitas consistere non miror quoniam ubi habitat
anima mea · cuius ut pleris placet proximus motus est · quid ad hanc
dixeram mea mens loquitur · At qui etiam disertissimorum lingua non
sufficiat et Ciceroniana ydeoque sicut ego opinor in illius pectore
clarior fuit quam in auribus audientium et Mantuani vatis al-
tior ingenio musa quam calamo Magis tu certe sermonibus
et viis arte contextis cum faciem latentis omnis des demum super
eloquentie fons est · cum dum lingua mens inhiat sepe calle medio
victa subsistit Ergo ego nec ad quod aures impleret tuas optarem
dicere · Grave in animo est non valeo tam mira lingue mortalis
imbecillitas ad te perferre quod cupio · sed bene ipse animum meum
vides et quod ibi scriptum est perlegis Voces quoque conceptas vel in
silencio exaudis et quod dispensas spero quidquid tecum loquor
non tui instructio sed levamen animi mei est Id sane stilo qualibet fi-
eri potest Non tamen ego si mihi ac aliis dictum sive fieri Excludere quo te sepius
intueor eo magis et miror et amplector ac diligo eoque magis
a te diligi gaudeo tuoque iudicio in ipse sum carior quam meis
quoque meis michi blandior · qui namque tibi tali viro possem esse tam carus
nisi aliquid in me lumen animi vidisses · Quod ego quam vicinior
sum fateor non video neque si arcuus intenderis te visurum
arbitror · nisi quia verissimum est · quod qui amant ipsi sibi sompnia
fingunt ut Virgilio Marone et bucolico pastore cantatum
obiciam · Quod vis errare tuo felix sit que tu amas sic omnibus
mea sors est · nec unus tamen error animo meo gratior quam tuus · nec vero
quam magis sempiternum velim · scilicet nec et certa erit amicitia
hoc enim non dubito perstabit amor tuus · hoc ingenium meum · virtus · non
fortuna · emitarque per vias ne unaque nubes exadat quam silue
medio tunc incertus apparuit · Hactenus hoc forensem tuum ymo meum
ymo meum ut ait ille virum amantissimum dignissimum · totum ut iubes
mente suscipio · utinam aliquando tandem aliter quoque vires detegendi
animi detur occasio vel si fato vetitum est utinam eque ac
tu animum ille tuus intelligat et faciet spero In versiculis
autem ad te inscriptis quos tam ardenter efflagitas Gaito plurimum
sed consilio opus esse que ytaliam excedens in patria tua Leone
sed ingenti virorum illustrium comitatu acie dimisi hic in plurimis
nusquam est · nec alius quo equidem ego noverim nisi Romano Pon-
tifici · Quod autem secundo audisti ab ipso mortis vestibulo quod diu
palpitantem arcessebat · nunc pedetentim redit cum pervenit ad
salutem Quamvis senibus ultra corpore spes salutis in morte
sit · Ubi cum utrumque valuit · quod iam sum esse reputo nisi mediocrem
locutum novissime Divitum pestes non minima sed secunda Tunc plinio

eius parumper inspecto confestim volumen meos continet tue
Et id in quo quidem valde ut meis rebus omnibus spe et opinione
decipeis petitum promissumque mox accipies et dices si est ut
audiveram multo plus esse in expectationibus quam in rebus. Vale memor
nostri quindecimo kalendas februarii. Ad philippum
Cavallicensem familiariter

In elicona nostrum transalpinum qui est ad fontem sorgie. Iam
senescentibus musis facere veniendo ubi me sine quibus dies agere
potuisti. Nec venit in mentem pater amantissime dum ego absum vel
amenissimis illis locis vel animo saltem tuo ut ad me efficiatur
deesse aliquid quod suppleri facile non esse adeo proximus ut pene vivus
possem vocibus excitari. Quid igitur rei est an michi tot annorum estus breve
in iuris tui refrigerium invidisti. Sed tale animo suspicari prohibet spe-
ctatissima virtus tua. an indignum censuisti. Sed id amor novissime ve-
tat cui volgatumque de me timor. Utinam te virum quam mite iudicium
et indulgens. Sed qui queso hanc superbie suspicionem merui. an vobis
labori meo an occupationibus pepercisti. quod si ita est vincitis me si-
gne aut beneficio equo tenacius heri [illegible] pace sit dictum tua
quoniamque me victo nescio quod oratur. quod me nimium cogat hec consilium tuum
De te igitur apud teipsum querer. nisi iniuria in illatam libell-
ulis qui ibi sunt. ut licet tue testantur pdulcis emendasses. quibus
tu fuisti diebus et noctibus in familiaritate id stupendum. quod tu inter
sanctos et historicos inter philosophos et poetas nobilissimos non tamen
versaretur ingenium tanta vis amoris est. opuscula sive ut dicam
verius nugas meas singulariter quadam dilectione flagitantes. Verum ita enim natura
ut vehementius vexos deformes quam alios formosos filios dili-
gamus. Nec inepte ab in laudato licet poeta dictum est. sua cuique
sponsam mi mea. suum cuique amore mi meum. Tu quoque partem ne captie
in iudicio rerum mearum non quis ego sim sed quis tu quivis atten-
dis. Sane quod aliquos ex libellis meoratis optime te. sed in iussu
meo nolle eos absportare villicus meus refert. Nescio quem torpo-
rem ardori tuo nuper cum indicavit. Verte queso in me iure tuo.
Postremo novis me quem dominum Albanensem tu tuis literis
adisse. Cuius responsio est continuo se hec quod scribis. Ceterum eo se
animo esse ut utrumque Romanum Pontificem in rebus preponit fatiget
Videtur in huius cupiditatibus excelsior. votis suis nodum posu-
isse nec tam fortune sue quam animo gratulandum. Rumores alios
nosti. Rex siculus dilatum diadema perferret. Inter que eum et Bigame-
um regnantem pax ne etiam pareciat. Papa ne a mente exitus sed
quamvis redeundo eadem pareret. Hostien autem dum h scribebam
animam agebat. Quam dum hoc legeres exalavit. qui ut in vita

chatiā sibi at nac̄ · sed acerba rei · P· morte defungi? Vale presul egregie Anmon kalendas februarij

Ad Barbatum Sulmonensem querentem quod se anno Jubilei Rome nō invenissent

Dum ad me pars mei optime Barbate lr̄e tue longis anfractibus viā querūt · et in Gallijs latitātē p Ita-
liam sequū? Annus ipse mitior auctus est iam
non plus vive vocis sed mute etiā scrip tue solatio phibem?
hoc iuris in nos habuit fortuā ex quo die nos mutuos pari-
ens glutinum nr̄ atq̄ suavissimū unica mors rapuit Regem
Siculū · quo nil maius nil ornatius tulerāt etas nr̄a Ille
qui nos vivēs tulerāt aīo · ipse disiunxit moriens · totiusq̄ ꝯpo-
situm vite nr̄e mesta rez mutatio pturbat Omittam autem
tractare q̄ retractare vetat inexorabil' lex nac̄ · et tacita pa-
ciencia feram? Quod qūius fit lamentes Rex nr̄ celo dignus
erat · nō terre tellus indigna · sibi reges post labore · nobis
risū lac̄ · dolor post gaudium debebat? Unoq̄ actu et ipse
silo utēndus auctor et nos abiīc̄ scribendi ꝯsua rem nu-
per carmine confessi sum eā in epl̄is tum non hn̄ab? phemiū
locum tenz Eodē ꝯsilio illa epl̄e tue parte trāseo ubi p re-
statum insias viis equitibus pre prssis ac miserabile deplorasti
Italiam et nil est qd' tuus gemonijs addi queat Et vereor
ne prurienti oculo contactus sit molesti · Veni si semel
ita tepeco · nūm res exitum inveniat Id quidē qꝫ in ultimis
adversitatum nuas · ut me Rome nō invenis Diuinit? fun-
reor · Vē si qd di licuisse nō templa dī devote katholica
sed urbis ambitum lustrem? Quos poetica nō aīe cura
agent Sed negociū lrāz quod lꝫ sit iocundissimū pabulum
Intig · ubi tn̄ ad unum unum fine redigatur · infinitum quidē iane
est · Poteras sane si tardius intee venisses · mentis augurio
pvide' At me Romam nō Jubilei prima · sed finis adduxerat
Quod ipm petitioni tue sufficit sit ut sciās me de affrica nr̄a · quā
Jue tuo postulas nō mutasse ꝯsiliū Si nr̄ umq̄ in lucem ve-
nier noli de fide pmissi dubitar' · tum an oīa limen petet
Verum iā et mōsi hospitis et inimeris fortune spaciulis de-
tine? Que si cuncta cessaverīt · in sanctus visum est illa domi-
nant · et tū etate concoqui · ac maturescē · ne si an tps
exisset pomorū moē · que imatura ramis decerpūt? asperior
evaderet nr̄ ferret etate presertim · cū nr̄ reditus eēt semel
in publicam exisse · et ingeniū mei incredibil' multo indies
fictus Delinire aliud ꝯsiliū capia · michi bacq ultima Naz

et multa que vix memorabantur ablata sunt. Et ego ni fallor iam sic
quemque ut eum ex alto promissum erat: quinimmo usque ad novissimum
vite diem progredi non desinam, usquequo cum finiar. Nec despexerim
prigre etiam magistro senectutis doctor ac melior fieri. Cotidieque
aliquid addiscens sic addiscere. Siquid forsan studio compre-
hendere non valeam quam descripto Seneca id est Sapientissimus Solonis
vivit ecce. Tu quod libuit me facturum feliciter quam successurum spero
cum pa bis ex alto radiatis emisse fuimus. pereuntibus ocius exa-
ruerunt. quibus iam deo gratias mihi pellor. Reliquum est ut quod
in terrena urbe nequimus nos in celesti ierusalem si an non simium
videamus. Vale decimo kalendas Marcias.

Ad Iacobum sive Lappum florentinum de Cicerone et eius operibus.

Molestie meo nuper in Elicona transalpinum urbis invise
strepitum fugiens secessi. Una quidem tuus Cicero attonitus
novitate loci fessus. Numquam se magis in arpinate suo
ut vox eius utar gelidis circumseptum fluminibus fuisse, quam ad
fontem Sorgie mecum fuit. Olim puto Narbone petens
loca illa non videat. quamquam si Plinio credimus Narbo-
nensis. Si hodierne dimensiones sectamur a Relatensi provincie
loca sint. utrique se hic provinciarum clarus fons id est celeberrimus
nec Campane mi se ni fallor. nec Sicule cessurus Are-
tuse. Repositaque curis dulce silentium ac solitudo iocundissima
secus iter publicum euntibus ad dextra redeuntibus ad sinistra
est. Quod ideo dixerim ne mireris si tibi viator Cicero diuticula
licet amena non vidit. Meo quidem presens. meo nunc certo que solo
valens saciesque eo pervenit et vel spectaculo fontis illectus vel
studendi ociandique proposito. Quod quam sit rarum intelliges
si vel poetarum vel honestas ac studiis vacantium amaduertis
raritatem. Relictum in Italia visus est Cicero et cupide meum
esse decem namque ibi tranquillos atque ociosos dies egimus ille-
ne per nusquam alibi ex Italia exspirio. hic aut hic paupium virus et
solitudinis desiderium et frequentie fastidium deinde vel dep-
ressissis viris insueta requie vel disertissimis filius terra
nobilium civium atque illustrium Comitum Catherina novit miserere.
In innumeris clarus et egregiis viris Comitatus erat Comes meus.
Sed ut sileam Gravos ex nostris aderat Brutus Atticus
habemus Ciceronialis muneribus insignes. aderat vir omnium
doctissimus Marcus Varro cum quo Cicero ipse vagus ad
hamedium rus subibat. Aderat Nichidius et Crassipus
cum quibus secreta nature modi principatum atque essentiam rima-

batur Adeat et Cicero fr̄ cui quo diuinacionem leges contractabat
Adeat M. Cicero filius nondum vilis cui dictabat officia quod
honestum quod vtile. que nam me ipsa contexto aderat eloquentissimi
viri Sulpicius Crassus Anthonius cum quibus oratorem instituit
cuius scrutabatur archana Adeat Katho Censorinus ille senex cuius senectutis
testimonijs commendabat Adeant Lelius Torquatus. quintus in Katho
vticensis et in pisonem cum quibus bonorum finibus opposita disputatione
sanabat Adeat orator Ortensius. adeat Epicurus aduersus alterum
Ciceromana philosophie laus. aduersus alteram infamia voluptatis Adeant
Lelius et Scipio. cum quibus et vere amicicie et optime rei publice forma
tractabat ac ne in infinitum rapiar etiam Reges adeant Roma
dabat ac ne in infimum rapiar etiam Reges adeant Roman
Cum quibus memoria quos in Capitolio suis Cicero idem presens diuinas
orationes defenderat Quod autem nominatim ad bellum tuum attinet amice
et Milo defensus et latensis offensus et Silla excusatus et
Pompeius laudatus Adeant his equidem alijs quos in id commeatus
Comitibus tranquilla et ioconda et felix rusticacio mea fuit modo di-
uturnior fuisse mox non michi tamen inuito babilonis vrbis iucunditas
est. retentus quem sum admisceor vnum hec est nos sero Turba fit occupatum
vt non parvo meo libellum tuum transcribendi copia Nec illi inexcu-
sum reddi ad te facultas fuit Nec prius futurarum spero quam ambo pueri
Italiam redeamus que dies in presencia quem gaudeo Si forensem prius nimium pie
fatum Elicona perducto Nunc autem cum oratio ac vanum in his regionibus
nactus sum ut si quis post hac vel fatum vel studio vacare compelle
di fastidij Nonquidem huc quod me volente necesse esset si illuc forte
retrusit tanto teste in meum producto me amicos patres exagitabi-
lior fiam Vale o felix qui Babiloniam occiduam non vidisti

Ad Franciscum Sanctorum apostolorum familiaris

Nunquam tam obstinato silencio deditus fui. quin familiaris tua vox
melliflua vocem mi possit excitare Idque cum sepe alias tum hoc
sum expertus Tedio quidem affectus et in primis certum animalium
fessus etiam Accessissent familiares epistole ad amicos Conuictus ad
externos quorum sub idem tempore plurime Neminis non inuitus melioribus
subducam curis. non exiguum in his temporibus expendo Cogitere verendum
me ut cum amicis rerum omnium non libertem qua habenda Katho censuit ut
nescio Aut omnino segnius videar a quibus tempore non segnior Tandem igitur
in his rebus magna diei parte consumpta surrexeram feriatis animus
ad vesperam Dum esset repente tua me dulcis Epistola manu prehensum
quod diu solum reuexit ad calamum et scribere iussit vt ayt Cicero verba
illa rursus magnopere non esse Sed iuuabat colloqui et horam
fando traducere Illa quidem tota est amor et caritas et fides et
vrbanitas et lepos. multa sunt quibus tuendo melius rendeas Nunc non

ut omittam cetera illi factam puta ubi te felicem facio Qui
meo tempore vita funceris Certum suavius quidam amicus dicat pro se de
Socrate suo dicere solitus fertur pro Albo ut inter socios fe-
liciorem pro omnibus quam pro se sperans quiverit Sic ego tua multum amicicia fe-
licior quam tu mea Verum ista pretereo que nullo nisi te vivum adversand
invenient Ad summam rei vero sensus fateor nescio vivere delectat
expectem illius adventum vel ipse accelerem quo mihi animo carius esse possit
nisi quia non sum usque adeo aut mei amans aut tui negligens
ut quod Eneas patre pietati Orpheus coniugis Theseus amicicie
prestitisse narratur Id in te prestare velim ut scilicet in tartarum
me sequaris et ut scriptum est descendas in infernum viventes Dii
malo in celum ascendas precibus meis qui ut soles deum qui te me-
cum sua dignatus est familiaritate alloquaris Oro quesco ut eruere
hinc si qua est via ad superos redeundi Opto aut ut quamquam
diu ne fatum decreverit maneas pars optima mei et celo parato
felix vivas Vale kalendas Aprilis

Ad Iohannem de Certaldo nichil esse quod scribat

Nec penitus te puniens omnia feci ut aliquid quod tibi per hunc nuntium
scriberem Sed sive brevitas temporis sive rerum penuria sive curarum copia
quibus solito nunc circumvolvor pignora sive certa vini bladia
spes tolloque te quod in proximo revisendi proposito cum satis exausseris
nichil quod scribi dignum sit inveni Nisi hoc ipsum novum nichil esse quod scribere
Nam si hac cum mensa assidue historiarum babiloniarum aggrediar scribere
esset quam et multa iam in amicorum litteris inseruiet Si quamquam
fert aut explicare velim deficiet stilus Si ad mea me vertero
turbabit oro quid non mihi est certum nisi quod utique moriendum est dic-
quatenus Seneca qui in scribendo Ciceronem arguit In eorum me grege
reperio quos stoicus liberos vocat nec vivo nec valeo nec morior
nec egroto tamen denuo vive et vale mancipia cum invenio hic exitum
laborum In hoc modo sum totus hoc unum ago Vale et cuicumque
habes in animo hinc collatum exilio dulce puta kalendas
Aprilis **Ad fratrem Bartholomeum Tethinum episcopum**

Quod nam procellosior ver tibi se tranquillior prebuit super amabil-
patrio nostro Eoli qui ut ait Maro luctantes ventos tempesta-
tesque sonoras imperio premit ac vinculis et carcere frenat ad
Neptunum tum imperium pelagi sevumque tridentem sorte datumque
castigatum dominum tum nec diund plus atque hominum rex et mulcere dedit
fluctus et tollere vento qui vero dicto tumida equora placat nec
solum equora sed terras regit et terras et qua nulla equor est procella
unum solo comprimit animorum fluctuancium tempestates et paces eliminat
et serenum revehens non inpie ut est caput Poetarum collectumque

fato fuisse

fugat nubes soleque reducat Multarum illi rerum es debitor in quibus
licuit extrema dixerim modestiam illam que ex litteris tuis cognita ma-
gno me gaudio afficit ubi et statum tuum tibi sufficientem pro-
des et in fine alto nisi me amor fallit animo subiungis. nec minus vero quam
ad meam sententiam accomodatissime iussisti te non longe melius quam in
Babilone victurum pellace quidem ac magnifice Nam et aurea
optima mediocritas non sufficit nulle sufficiant opes et quod sunt fastidia
huius sacre urbis expertus est nisi forte longa consuetudine immitis medul-
lis Babiloniam virus insederit quos ex eo hac nomine ve-
lim intelligas Nullam unquam toto orbe videbit in amenius lo-
cum de quo et intra sepe dixi et plura dicerem in veterem. non tam
huius paludis habitatores vulgo magnos ac felices. michi autem
prorsus miserabiles ac pusillos quam meipsum offendere quod indignan-
tem stomachum continui concordancia et in dissimilibus moribus exacerbo
Illud siluisse voluerim quod in babilone hac non alius asce-
disti magnum tibi dum esse. si nescis inde tamen ascendere non
nisi presidentium moribus dissimilis videris quo quidem puto non
esse felicius si igitur ad salutem spectas libenter huic exulabis
ymmo vero in patriam libenter ab hoc exilio redibis Et quisquis
ad superna pertinet Ierusalem dum captivus detinetur super flumina
Babilonis ad amaras salices suspensis organis flere ac sedere
montemque Syon cum desiderio recordari. si qua vero facultas affuit a-
pide fide sic prorumpit ut redeat quo suspirat. de reliquo autem quod
vero hec ipse post te tacitus suspirem quod nos et tu sumus omnes
parum salutis cogitasculo circius in italia videre. et profecto si voto
meo christus in ytalia annuerit vivere ac mori Nunc vero quid sit
futurum nescio Ille quod cupiam et quod expediat videt et potens est
utrumque prestare Illi ergo fortunas meas commisi hoc te non ignorare nolo
sum nescius malo michi esse dum hic sum sed quod cum fama magni
nunc ut vides mortuus parum in ytalia Sed et quoque vim est malle
me in ytalia laborare quam ubi sit quiete Ista quidem ac sancte
quorum nonnullis me beneficiis obnoxium non nego in babilone
vel in parthia salte intime molimine obluctor et adhuc sibi
dubium est Si unum non aut contente audies quam conversi si victor
quod non nisi veridica negandi puto esse contingere in extra meos
muros eo ubi nam magis non topographia opus est dispositam nostre
Sat ubi gallicas estates agere ubi solea transalpina supplica possimo
vir illius qui magni cognomen habet cum sit maximus meo nomine Partho-
nophea maris in litore Magnificus apparatus que suis primum mox
tuisque literis condicio cum non animum delectat ac mulceat apud que
cum meam ut scribis parum favore senseris non miror Sacbaz

alit' esse non posse tu9 causam facere ignoro nouum amicu Eum
deo sane et s' uel in lucis gras agaz uel mius vouby flo
rentini psalis q' vix eade' vinculis his elapsus i ytalia red
dyt. Tn ta' Anthonij Egippij Wienese limen addyt ex co
dicto visur9 in reditu mei rurus angustias crastino igitur
ut polluiti9 est ad fonte sorgie poeca excipiend9 prandio me
cu erit Vale duodecio klas Junij ad Aurora

Ad Franciscum duodecim apostolorum

Nusquam tuti fides ꝙ vim q° magis magis cogito magis miliisso
et quo longi9 in etate progredio eo verior expirer
fefellit me que mne putabaz florentinus psal q° mel sin
ceri9 sol vidz Sz h mea sors est neo no fall Idone9 ad falle
du me. dixit se ad fonte sorgie ventur sil' ut loca toto orbe
mirable sil' ut me et in eo rure vite mee modu tenet. his quer
in reditu me visur9 Anthonij domu petyt. et ego quia festi
nac' illud noueraz rus pety vbi iam antea ꝙ q' na loci par
studio moribq meis aduse qnsperim ut eu laucij excipe in qua
meores auos sileo quod te moror aut poeticu horruit i co
uiuiu nec meor illiq poetici dicti dude hospes tote pne opes
et te ꝙ dignu finge deo teste q' vem non ase esteme ne
digniq e ee vbi olim Rex siculus Robertus mi mea gla et
rus ea mihi vel Romulei tarderes vel trax dnu ntis
fonte mis ꝙ gliam tuae non pudebit me visendi gra fu
erit aut quod cogitac malueriz nec ego mei gnis ulliq
nec sons ti fallor me' autos pruj digni visi sunt quos me
modico flexu et vix tribus passuu milibus extaret et q' et
si ego tanto hospite indignus essez ipe tn fidez suae dignus
erat Sane du hec scribendo pueissem et longius eucher
ingens clamor in foribq et equis ipe adesse ut quotidie distaz
experiencia ingrai uias et querelas homi vanas ee quod et
tu oculis ut vides hec iaz supvacua licet ad te literula
misi Vale ad fonte sorgie nono klas Junij Ad eundez

Ridiculu tedulu stomaculo mudez ꝙ vbrose vallis arbiter
instabili m' votor alterna ce pepercat. de q° tenu sepe
smemini questus erat exutte. visi su a pri vi ꝙ in nas fucaz
fui alis abicosy sedul9 polluti9 Vidisses tonidu sil' et misera le spi
taculum me sill' inauidu att oy et i pluuis erac' pluuiu mus ipe te
studys Cu ingenti tumultu caterua dies totos poniscu sb lib' limbus
liberate muantibq aut stochatibq meus musis quod mha mat
fide labor importunus obstinati diulac pdict klas Maias die
ex moc in pollio pistatoz po t fex maria gsediss pleo gslio co

scriptor patrie ante(m) ne sub umbris mei nominis. Quod eo die in ore ma-
xior(um) hom(inum) vetulam atq(ue) usatam milleseis verbis ultima laudibus ornatam
fuit factus est voti compos. Mea in te memorie alia sic prefuit
incitatio. Sed nil magis quam inimicorum inexorabilis et implacata
superbia et indignatio mea et quod desegni me vexillam usq(ue) in finem
pati nō potui tam licentem inter mendacio calami id gaudium
tibi ignotum esse volui. Sed ut gratias agerem. Quod in te fuit
fidelissime prestitisti. Vale. Nono Kl. Junii ad fontem Sorgie. Ad
Matheum Patavinensem logium archidiaconum Leodiensem. [interlinear: iure canonico]
Mirum dictu ut nil magis illa, nil dari dignius quam
quod ex te hodie petimus sed peto aut vix insignius ut
animum tuum sive ut aliud dicam te tibi subiicias et pare rogitus in te
dectora melioribus. Magnifice quidem alta sub rupe ac medius
in mediis angustiis quidem. Sed plenus stimulis ardentibus quibus pig-
ri aut in altissimas arces possit assurgere. Quod vis posse for-
sitan hic unice, nisi vel tam procul Italia vel terra ipse esses aio.
Quod non difficilem animi conversam molliat. Illius me acer multum
ac bellicat, cuius odium pugit et aspera odorumque contusus toti
modo pestifer, quod mirum si in ante nimia munus proi ..
innocuam polluit puritatem. Ille me hinc pellet. Servio non secu-
tum in animum meum fides nil est quod metuam non redituri ad urbem
Vale. Ad cenobium Gratiam Florentinum in epistula
apud eum suum consilium valuisse

Quanti faciam quam a te tanti fieri haud facile dixerim.
Auctor tibi fuerim primum ad tempus grammaticae scolas in tempore
tuum relinquendi. Paruisti dicto ipse omnibus nodosissimis pravalidis so-
li natalis affectu et que nisi unum magistre conregisti. Iam tibi
debitam libertatem quo serius eo dulcius tenes. Sicut non nulli fuimus
amatores quam libertatem experto sic nulli dulcior est libertas
quam sine tempore perdito violentum. Secundum et deinceps omnibus consilium meum
obsequendo tuum et fructum spei Salutiferum ad umbram consedisti
auctorem alacriorque conscendens. Apud me esse iam nunc et hore
dignior et titulo clarior. Nunc in tua grammatica sed poema est
litteras illius viri optimum maximum cum tuis accepi quibus quod
fiam dubitasse. Si eis respondeam quod sentio quod nunc
velim adulatoris effigiem vereor. Si minus magistri, sed quod de me est
si inchil superbi. Respondebo in corpore sermone quo sepe fuit
et illi quidem quod conviceret tibi dicte litteris fuit hac una, nisi
me iudice suavius nil brevius, nil efficacius, nil urbanius ut
dubium mihi sit quod an fuissem. Hodie non sit magna exspecte
natura eloquentia in esse. Aliquatenusque in hac quam exemplis

studio minus agi. Sed si non parua questio est ut huius temporis
aut loci ad literas tuas venio quod ad memoriam mea super
exiguo et haut dubie inaduertenter admisso vnius tu
carminis defensionem non modo paratus amplecteris Sed contra me
etiam ac lete fuerit ut soleo quod tue dexteritatis ingenium docti
tam et modestia animi notissimum signum prefers Vtrumque profecto
vel tu istud dicens nisi esses talis vel ego meminissem illud
nisi te talem scirem In eo sane quod te rerum mearum defen
sorem ac patronum exhibes rem facis et michi intimam et hoc
statim tibi Sed michi crede non facilem ultimi negocium subibis. Sed
perge queso et ita fiat Vt quamuis non tu contrarium dicas. et quam
persuasor optimus est amator forte etiam sciens Ita tamen ego scio
mea omnia et auctorem meorum presidio egere et auditorem piaculum Nam
et fragilia et inculta sunt et sepe in occupatissimo in aliis animo
elapsa Quos iam si potes facere oratione fac fragilia que potes
adiuua. inculta extolle propter ea que consultia. primum ingenii vi
ribus. 2m eloquio et vel suauitate vel armonia vocis efficacis
3m artificio disponendi arma tibi tua quibus me adiuues
ostendo. ne tibi neque michi succedeas. non esse opus auxilio Neque
enim defuturus arbitror Quamuis ad hoc vnum ingeniosi sint vt ali
enis insidientur ingeniis Certe ego nec latebris nec solitudine
nec ocio nec erga alios accurata modestia mea potui vt
liuorem hactenus aliquos oculos ab itineribus meis auertere
Et feci omnia que aduersus hanc pestem fieri possunt Nisi vnum quod nec
feci nec facere est animus. non me proposito nec ignauie dedi
ipse hoc vnum nescio quod expectet in superum forsitan vi
te diem. tunc saltem ut spero sequacissimum liuorem a sepulcri
limine pudor arcebit Agis ergo interim amice famam
meam. non sine gloria tua defendens. que tui animi ardorem et
si non eferrem laudare tamen Nunc ergo ut dixi potes colores
fulgorum est fauor Ea demum vera magnitudo animi est ope
ferre debilibus. destitutos reos maiori laude protege. et
insignis patroni eloquentiam maxime et ancipitis cause defen
sione cognosces Non enim sine audientium assensu pro contra
te sudices sonat iste versiculus Addit enim valide robur fa
cundia cause Quamuis a vltano tota res illa ficta sit
Neque enim Tullius Thessalicus imperiis interfuit si ad presen
dum vocis ac loci omnium in aures ducis haut immerito in toto
ille vnus ydoneus visus est Restat ut in et huic calamo con
tulerit si admireris magnitudinem vt scribis acturam me magnanimos ios
viros tamen ambo valuimus quantum sit nulla fide michi verbam

Multaque illustrium super antiquarum amicitiarum ob hoc ipse me debere
fateor et quod se in tam finales provexerit cum centum pedes ut illi
vir Magnifice liberali gratias pro te agam fiet quod omnino ita
velle videris te Vale ad fontem Sorgie x° kl. Augusti

Ad eundem excusatio quedam superioris epistole

Ne quid in me impossibile tibi displiceat amice loquor
autem de impossibili nobili alioquin non me tamen sed eius
in his que vulgo prosperrimi feruntur impossibile sunt omnia verissime
quod arbitror illud quod tam clamatur plusquam quam confirmatur Deum In humanis in-
ventionibus nil omni ex parte perfectum Nec minus illud Liciani nil
ab omni parte beatum fateor Me non tale paria illustrium amorum
numerasse Duobus illis illustribus viris scribens quorum ut gloriam sic
amicitiam sempiternam opto Par unum famosissimum protulisse Nisum
et Eurialum virgiliano carmine nobiles Idque non fortuito
sed consulto et ut omnes noveris primum non in tantum dissimile ac
dissimilare proposita esse Neque enim id agebam sed ut rarissime eximia
ad imitandum generosos animos accendunt Aliquot igitur amorum
paria perstringere satis habui et postquam plura que Cicero quidem in
eo libro qui vocatur Lelius et agit de vera amicitia meminisse
nominibus vix tria aut quattuor ex omnibus seculis amorum paria nominari
ait Macedebat quod amicitiam stabilem inter viros et felicibus auspi-
ciis reformatam cupere quamque viros fortes ac virtutum nobilium
splendore similiores alloquerer insuper et inequali turbe longeque
imparem et dissimilem cum puer esset inequalis adhuc et infelicis exi-
tus amicitias seu dierum omen exhorrui nec inconveniens inserui quibus
felix faustusque non fuit Nisus pro Virgilius nec Bhratorum
talliadas amicitias [illegible] Aut quod L. Regulus captivo tempore
Ereuid extincto voluntque Lucullo fideles tribuerit amici Quorum
alter pro amici libera cede [illegible] acerrimorum exilium que non timuit Alter
michil amico pro futuram mortem infecali quidem sed ardentissima
fide complexus est ut que valde diligerat ad inferos sequeretur
Spero igitur publico Celio Petronius qualis Brutus suus
Themnis Sed in his amicitiis aut plurima pube parum michi
aut eximia fides fine in nova le sortita est Nam et Ephe-
stion Allexandri pro quam quod minus minus impares natura videntur
amici atque in hominem madeat in eis moribus non facile consistere
amicitie fundamentum et Achille nescio quam amicitie fusum est hec
hactenus si quid forte admiratione incitat dicta sint Illud non
Macedoni compar a plebeyo poeta celebratum in tanta luce
veterum nec nomine dignum reor qui omnis iam qui mentem
talamum fusam agmini membris non imitatores sed simac

facti sui. Iterum vale. Ad fontem Sorgie 8° kalendas Septembris

Ad Matheum Pergamensem longum Archidiaconum Leodiensem. Excusatio de non [remisso] Canis

Canis tuus pater maior, vero levior tamen
fidelior te digresso subsistit. Erravit nemora quod diecula vigilius ait
nam quod se lassum consedisse non suspicor, nunquam non difficultas viarum asperitas
Nulla lassaret, qui volucres soleat ac pendentem in aere leporem
morsibus celeritate prevenire. Verecunda quedam alia labor aliter imo-
dica quies necat. Sed iste error procul dubio non labor extractus ex
itinere et amissis indiciis qua te sequeretur ignoraret quid mestissimus
ageret. Iret in silvas victum venatorio studio quesiturus. Facile id quidem
nulloque potuit labore, nam parcus obsistet, que est hoc aliud pro-
cul ab hoc non vivat. Certus animalibus que sub obsequio hominum
sunt nullum tamen fidelius ut fama est, nullumque quod servius ab homine
divellatur. Accepimus quasdam gentes in preliis canum acies pro sti-
pendiariis habuisse qui quotiens opus esset fidelissimam operam venantibus
nunquam plus detractarent. Legimus quosdam tamen mortem se pro
dominis obiecisse, et alios quidem suos strenue ac feliciter ab iniu-
ria defendisse. Alios non minus fideliter sed minus feliciter periisse
tamdiu donec ipsi considerent ut nec tamen perempto nullus pugne de
victorie locus esset. Alios quoque superstites dominis interfectis sed affli-
ctos vulneribus perseverasse, tamen et qui ab hostibus nequivissent
delicatum corpus a ferarum saltem ac volucrum iniuria defendisse.
Quosdam dominorum interitum vindicasse, quosdam vero dominos humi ob-
rutos officiosis unguibus effodisse, et interfectores turbe pre-
sentium immixtos et morsibus crebris et fletibus latratuque indi-
tiis detexisse et ad fatendum coegisse. Alios extinctis dominis
cibo usque ad exitum abstinuisse. Quod pauci nuper illi vero optimo
amicus nonnisi atque tamen crede ... multum debeo post crude-
lem illum et lacrimabilem innovatam vite finem. Sunt omnis in plane
nodus sunt et presentibus. Nonnullos audivimus saxo sepulcri per-
tinaciter inhesisse, nec avulsos, qua inedia perirent. Alios
ardentium dominorum rogos insiluisse atque arsisse cum illis. Unum a
Plinio 2° et Fulvio scribitur Garamanthorum Rege ab exilio ductorum
canum per se contra adversarios deterrimam obsequiis reddisse. Miserabi-
liusque Rome dicitur canem dampnati domini tui ... posse excludi
in carcerem prosecutum. Ac deinde percusso domino tamen ingenti ulula-
tu dolorem proprium fuisse testatum. Demum cum populo miserante ad ymam
inviamque oblatum cibum ad os domini retulisse. Postremo iactatum
in tyberim cadaver in natando se quoque dilecto oneri subiciendo
sustentare visum esse. Non immerito quidem ut ... plinii verbo utar effusa

multociens ad spectandam atque fidem mundana sunt carmine vt ita dixerim fidei augustalia Te certe amisso quos sese vertet canis tuus quam nactus dominum quam meorum huic solitudinem horreret. hinc alienigene tecti dedignatur nuxia Quod vnum restabat misero nota domum repetijt. Vbi sub te lete vixerat et quo laudati cursus palma sepe retulerat. sepe tractos capreolos remiserat. sepe oc(c)isos nec vllo tuorum huc repetito clauso hostio inseabiliter exultans omnem astantium minima tuaque desiderium exacuit Illum propter dapna mea seruiens te prim(us) teque quem presentem putabam abesse perdimus Vt me aut ille conspexit et fremuit mox tremula blanditus mira feritate sponte consequitur. nunc mecum vadit in siluas sub me militat meis auspicijs ruit in belluas et michi sepe gratissimas predas agit paratus tamen si iubeas ad te venire letus tamen quem fortuna illum ad amici limen appulerit Vale ad fontem sorgie 3° kalendas Septembris

Ad vtrumque scilicet Nicolaum et Johannem exhortatio ad concordiam

Iungam vos magnanimi viri florentinum et parthenopheum Seuus iugo vos ego si patimini, nec contactum amice manus horrescentis non rerum temeritas Non inuidia mutet non consilium furor Possimo non affectus mei glutinum quo prius colamus ymo vero prius calamum mistio. pacis auctor xpus animos nostros vnit Detractorum inane murmur impediet Magna semper amicicie vis est, nil illi difficile nichil impossibile Verissimumque est poeticum illud Omnia vincit amor, vos vero in vos efficite quod sequitur et nos cedamus amori Cedite oro immanes cedunt belue cui barbarie cedunt mentes cui paret vis illa celestium Cedite quaeso illi cui per quam cessistis omnia vobis cedere. nolite aures obstruere oculos auertere. obdurare animos. quos iustus meliorib(us) consiliis copulavit amor Eam in spem creatam crevit nobilitas que usque adeo vos illustret vt in duabus vrbibus tam magnis ac duobus populis duo velud eximia sydera fulgeatis Nil magis certe quam amor ignobilem animum secernit a nobili Illum igitur audite talia mecum assidue vestris animis inspirantem quo in diuisum hunc facit vos vir optimi quid rebellatis quid diffugitis in vobis regnabam tenebam ea vnicum in vos ego gratiam vbi addiderat vos michi quibus me de meo vrum expulit. quibus disiunxit vnanimes et ut proprie dicam de vno animo duos fecit Redite in vos et ad me redite meque ad vos redeuntem admittite sine quo nusquam bene erit. redite in gratiam in colloquium in amplexus dextras animosque quicquid ite Item e duobus vnum conflate animum hoc vestra vtrorumque decet hoc aliena delectat hoc patrie expedit hoc bonos letificat hoc terrificat scelestos. qui de vestro dissidio spes nephandas ceperant Quo

aperiat de vestra reintegratione formidine. Certe si acrius intendi-
tis is rerum vestrarum status est quodammodo sive volentibus vobis
est eiusdem regie penetralibus habitandum sit elevatio aut serenior
quanto tranquillior vita erit pulsis irarum nebulis. si quando for-
te vel impurissimorum susurronum flatus inciderit. Illud ut optimum
sit minime operosum. Haud equidem maior reconciliatio tamen fuit
sive quinquennalis sive annua sive semestris censura que
Emilium Lepidum Flaccum Fulvium reconciliavit. Nec maior hi-
nis Salinatoris et Claudii Neronis animos consulares quos
oblivionis levissima atrocem obliteraverat iniuriam quam vestra
est. non huius aut huius officii sed totius vite. non ante finem
deponenda societas. Nec potior affuturam potest superioris
et Tiberii Gracchi mensa que quos hostes acceperat non
tantum amicos veteri sed nova etiam affinitate coniunctos reddidit
quam me assiduus convictus. Quid Ciceronis clementer loquar
quod inimicorum iusti odii durissimis etiam adversariis suis favit.
Quid multorum qui levissimis ex causis conceptas inimicicias exuerunt
Vobis nulle inimicicie deponende. sed presentis duntaxat amicicie memo-
ria renovanda est. Cogitate quid mali in discordia est que ma-
gna olim fregerit imperia quamque pacis non habuit nisi fallax
augurium. Nec habebit huius Romana respublica que virtutum innumerabilium
fundamentis steterat per discordiam solam ruit. et quot hominum discor-
dia queso procul dubio paucorum vix singula virorum paria
singulis etatibus occurret. Quod si concordes diu fuissemus salus pu-
blica non egisset. multa fateor a maioribus ac dura perpessis pericli
et mortis prope extrema perventum est. Illud tamen nemo negaverit ma-
iores nostros semper ex calamitatibus surrexisse. Itaque de vobis non
Indus non Iberus non Tyler non Mauritius non Scytha non
Ethiops. non Affer. non Teutonicus glorietur. non Brennus
inde superbiat. non Pirrus. non Phillippus non Perses. non
Syphax. non Mitridates. non Anthiochus. non Hannibal. non Iu-
gurtha victores gentium ac regum. Civili discordia victi estis.
Quare si rempublicam. si opes vestras curatis. quid splendidum privatis
fascibus atque opibus singulorum. Hec et his similia si vobiscum amor
vel amicicia loqueretur quid responsuri essetis puto non aliud nisi
vos in manibus eius fore nec inopiam recusare atque post meum
ille vobis tamen loquitur. Date manus adhibete aures obsecro. Ob-
si quid sum. si quid possum. si quid efficax inter mortales esse
non magis posuisset tamen. ne amicos habeatis ab amicicie studiis
abhorrentes. Revocate ad memoriam ponite ante oculos quam inter
vos per omnes vitam dulce. quamquam fidum aut iocundum fuit. Eiusubi

Grata peregrinacio Sicubi placens rusticacio Sicubi iocosa confa-
bulacio Sicubi pax Sicubi malicia, si qua expedicio bellica
Si quos dies sub pulvere, si qua sub divo, si quos somnos humi
nox captus et cespes in deliciis captus Si quando militavit inver-
sus clipeus pro tentorio fuit Si quis denique communis labor
Si qua communis gloria, si quod esse periculum, si quod ultro citroque fortune opus
Si quid tempestivum solacium, si quod consilium salutaris Non autem
si quid asperius intuenti quam teneriores animi pati solet Verum
in longum acta vite felicitatis porcius quam huiusmodi perdere debuerit
Illud penitus ab intimis abolete precordiis Duo sunt que perpetu-
as faciunt amicicias Magnum amicis claris illum addiciunt. beneficiorum
memoria oblivio offensarum utrumque nunc a vobis exigo, quod si perpe-
tuis vobis optimi compos evadam, et dextro pede ut aiunt ad st-
bendum venero Si enim meminisse malueritis in non inficior nego-
cii Ita tamen ut facile spem offensarum contra et minor et qualitate succumbere
Non enim estis quos unius dicti rancidiorum acrimonia magis
urat Quam multorum dulcedo actuum spectata permulceat Igitur
et si res ad calamum redeat victor ero Sed non redire malueritis
Multa sunt quidem que vos in amiciciam trahant. pauca vero ymo
nulla que retrahant Colligant vos pluralium nexus certus nacionum mi-
licia virtus gloria nobilium studiorum ydemptitas, recordacio maiorum et
efficacissimum copulacionis amicicie vinculum gravis utilitas idem expe-
dit ambobus unum colitis Regem. Una patria incolitis. consor-
tendite amicis. idem vultis prima virtutibus. scelibus adesse
supplicia bonos in precio haberi. pessimum quemque calcari florere
iusticiam honorem esse viris fortibus. exulare malos mores. hoc
scios aut in vestras urbes. undecunque transferri. que cum ita sint
quam levis offensa. seu potius offense suspicio potest enim tam
solida. et tam firmam utrarumque mentium. labefactare concordiam Ite igitur
alacres quo vos nobilis ardor vocat Sequimini benesuadum
impetum. nolite bonis moribus adversari. nolite quod ait apostolus spiritum
extinguere, Amicus invicem nature est ne quicquam obluctamini
Ipsa vos amicos efficiat vis nature Virtus est in hoste diligat
atque alliciat et sub plagam vitam conspectam. scelus ipsam non carere non potest
Amiciciarum radix est studiorum morum Ceterum inter malos instabile fu-
ndamentum. nacta facilius tamen est bonis. Ingens autem bonis
et est a consilio est illud refert cuiusque pergat indignacio quantum
via dissiliat mores quevis unius habet et alios viros habere
iubet Nil vero tam rapacius nil tenacius unicos licet et lucernas in-
currere, et hamos credulitate inescatos Voluptas equidem blanda
est gustu amara succeditur. virtutis sapor in fine dulcissimus

tale hesperia adhibe sales quam lemantur fere, quas illaqueat
decertius appetere simus voluptas vulgi vita est. Certe pauciorum
vos estis ex plurimis quod estis condite. Non vos oblectationes aut
commoda quamuis amicicia vera immunis oblectationibus et commodis
habenda et non illecebris voluptatum. Avaricie et suas ille-
cebras virtus habeat. Denique inter vos ipsos vita media proponitur.
Cuius si appetentissimi estis ut fama loquitur, certatim illam
accipite usque ad exitum feliciter cohesuri. Unde ut nunc humane in-
dignationis implacabiles aculei minimis licet offensiunculis irritati
Perrarus exemplis laus, aliquin tanto maior infamia
vos monet, quanto minor impedientibus enim est, tanta enim ami-
cicie dulcedo ut ea vobis licet inauditis, cepte mee vasis
apposita, nisi amicos viros quantumlibet stomachantes allexit.
Verendum sit ne non tam irati quam inhumani et impotentes esse
videamini, que amicorum macula in omnibus qui virtuti ac glorie student
vobis precipue tam claris viris, summo studio fugienda est. Hac-
tenus hec que generosos animos motura non dubito. Accedet sere-
narum fronciu eo gravior quo diuturnius intermissa precia sepe
multum ponderis ad inclinandum animum volens licet principes odii vnica
vox. Nec id diffido, me non tamen aliquo, sed presentem huc transisse
sermone, quo simul longior modo vobis sit, quam ob causam
in tergo huius litere scriptum erat ut vidistis, ne quam tamen manus ex-
terna contingerent, ne quibus verum omnium solam epistolam aperiret
omnibus modis cepi ut diu vos in colloquio detinerem. Sed vos ne
frustra fecerim oro vos quorum de manibus orationis mee pendet
effectus. Putate me in medio vestrum esse, ibi enim sum et inter ceteros
et adire ardeo. Mirum profecto si ita vos ardetis in me animi flamma
non attigit. Prestet hoc humanitas vestra non in quod ille sit fidei mee
vos ambos, si Neapolim veniam inveniam. Si nunquam audeam vestrum
esse, non sinatis plus inter armatos hostium acies irate lauisse
necnon quam inter inermes amicos in supplici aut plus prope-
sis cum Sabinas quam effusis me lacrimis confecisse. Sed si vos
pariter meis animisse cognovero, felicem fecerim et habunde vi-
xerim. Tandem vos ne agite quod differtis quod experimur
viri sapientissimi, et veribus astricti obsequiis, et virtutum cultu
et morum suauitate simillimi. Ruite pectore in amplexus, et perditi
temporis flete. Par quoque nouum illustribus amicitiis nolite subducere.
Amiciores adolescentes Regii Thydeus et Polinices, Theseus
et Pirithous, Herakles et Phyloctetes, Pallades et Horestes,
Amiciores phitagorea iuuenes Damon et Phitias, Amici-
ciores Romane virtutis et amicicie summum decus, Lelius et Scipio

In mediu veniet Permittere post ti n' pdaissia noia sileat
Nicolaus et Johanes nono kalendas Junij ad fonte Sorgie

Ad Zenobiu gratu florentin ut precede tes eplaz iudiciu suo adiuuet

Quis autor tractat aliquot vnu in die qglobatus absol
ueram Diu ecce tua nrm limen pssit epla vive lete
visaz se in viuas voces habeat no negabit Venit tu i acta n
eximie qd' miror et laudo Veru ex ea cnte q te in meqz
tibi galiar et pmo admoneo ut fuis qua ad alicas veiat man
intendas vbi vni vsseto que longiusculu offendi ambiter
obelu impxeris fidei mee iudice abstinedasqz qd' supfluit ne
ne tibi forsan isto displiceas Scis i arte poetica sptu ee q
quoqz bonus dormitat Omerus Sane qd' i tuaz tuaz podei
bq fatigato opus auxi' meo dicas facias hiulce ut eliqua
atqz vrina et in mgeio meo tu et imploras ope et delata do
les Alius tuus y dnes tepestatibus portu ec Pfecto no fines
te diuas captu Spero aut non in thetide vel Neptuno sed
in eo tu est mar et ipe fet i d que vite nre mortalis tumidos
flatus et huaz rez pcellis flatibus agitatos saluifico trade
te oppest Ita ist ac tuis Dux et Comes labor ac primu
Equidez qd' ad sua sentn tui attz satis in epla qua ad te ultro
misi deseruisse videor in eis vis sed alica sua scripsi n tibi ij
viri optimi et excellentis qsiliu secutus qd' te legisse et pbasse
iaz verz ipa pbatuz ee qfido Cui vo ut tui noie gratias agez
iubes quasi meu non tibi i illus gratia assurgenti aliq ut et
ipe ayt non parua ex parte psueti Vide aut oro ne si pa
rea vel arrogantie in vel iustitie vitanur iu te pori illi p
me ignoto hoie ure tuo gratias agere par sit Ego si mltu voles
repheso iu ppe sentis petitioni tue obsequar Nepe ne eius
illi de re maxia Nuus n mi hoius post vtute aia maius
est De hac igr illi scripsi hortus vt i aia vetus ac spectati
beniuole iz vertar et hac usqz ante no ambobus vna cadqz
clausula eple firmaz quo si mi legend salte mencio coiret
Qd' si votue successit gratu quoddam ac magnificu v i pub te pb
tusse gloriabor et mitu pp hunc mlao debebo Epstz ipaz ad te
misi vt p manus illius tuas pret et scauoz vocaz illis tuo etia
fauore fulta qpareat pmitto aut tibi q in supscriptoe eis
ombus intdixi ut i eas aperias et si quid detrahend vel adde
du duxeris facias qui naz illius ds aim et qbus facile trigrosd
leat Zuuqz vi molles adduxit et ipa nosti Vale nono kls Junij

Ad Gwidone epm Poetuen Car[le] sn mrobitu

Scio tum locum eius quem propitium ingenii mei arbitrum et benignum
semper interpretem habui, cui preterea fidem meam notissimam esse
non dubito, stilum studiosius emendare si negem, tum te
temporis arctatus non magnopere miror, cum ipse meus tecum silentio
etiam loqui solet. Spero te illum intelligere et persuasum tibi te mesto letum
illum esse non posse. Accedit quod omne fere miseriarum genus extrinsecus sedentem
ad calamum vel festinus venio. Nulla mihi laboris, nulla doloris fa-
cies occurrat incognita. In domum nam fortuna talium domum fecit hoc unum
non dolori meo decerat, sed solo ut filio in matris obitum consolatorem
existerem. Cum mihi fateor usque in presentem diem luctuose mem pes incertam
permanserat. Sed nulli eorum quos ad aut venerer nativum fuerat
hactenus obsequii genus, nisi mihi vivus id prima fere adolescentie parte
impresso. Sed ut ad te veniam pater. Audivi heri cum iam ad vespera
sceret rumorem mestum ac flebilem obitum matris tue et tepentes pre
certe eximie lacrimas, quas non modo non miror sed valde etiam probo.
Ita tamen si breves, si sobrie, si modeste fuerint. Vel que adeo esse
non miror ut non tibi vicina vox a te confestim accepto nuntio
superante quam tacitus illa fuerit. Demus unam noctem iustis-
simo dolori, demus preterea spacium, effluat nostrarum lacrimarum imber
quo serenior optimus dies adveniat, quod vero nec dicam unquam potius te
nerrimi animi tui vulnus attingat. Mater tibi dulcissima preter
que si mihi aliud felix aut iocundum habuisset in vita, quam quod te talem
filium genuit. Nec infelicissimam negabit. Cornelia illustris femina
affricani filia Graccorum mater duos filios acerba morte mactatos
cerneret, consolantibus mulieribus que aderant et illam miseram videndi
feminam vociferatione lacrimantibus: Ergo vero nunquam me inquit
miseram fatebor que tres filios genui nisi dixerit et filiis
suis exinaniatis. Quid te vivo et incolumi dicere potuit mater
tua. Ipsa te alvo gerunda usque in decimum mensem cum fastidio
ac labore gestavit. Ipsa cum gaudio ac dolore peperit. Ipsa in
ulnis posito soporem blando murmure suasit. Ipsa mollia fascia
obvolutum sagiterque dulce osculis amplexa est. Ipsa reptantem
sedula. Ipsa gressus ambiguos temptante trepida. Ipsa coetaneis col-
ludentem anxia. Ipsa petentem scolas sollicita. Ipsa redeuntem ado-
lescentem leta conspexit. Iam invictis iam virum iam sapientem iam
doctum iam deo et hominibus acceptum ingens gaudium mox
legitimum tempus anticipante invito Lugdunensis ecclesie presul perpetuus
gloria tandem Romane sedis presbiter cardinalis summa felicitas et novis-
sime Portuensis episcopus. Dene omni votorum potitus ac ceteris fructi-
ribus iam se habentibus de hoc longeve matris exitu quid
optior profecto tum suis dotibus, tum viri clarite, tum filiorum mundi

et quidem tu precipue tuus tuique tuaque pietate felix mater, adeo quod
felix ut hac vix iam felicior esse possis. Oportuit ipso tempore ab hac caduca
et brevi ad eternam felicitatem translata. Nunc in celo vite mortalis superatis
casibus triumphat virum secuta, filios progressa. Illuc quoque patris
felicitatis eius spatium preveniens, et si non forsan fasste corpore tradit
nec adhuc celum tamen devotionis est magis patribus admiranda. Quam
lacrimis hoc iam de te sperare hoc illi contingit donum dabis. Viro
ne lugeas atque illam si vinceret hic carissimi patre equo animo gloriosis-
sime pater exalto. Licet terrene conditionis gradu ad summum culmen
celestis felicitatis ascendere. Crede non amplius hic ascendit quod
te aspiceret quem optime iam poterat, nisi forte ut romanum
pontificem te videret. Verum ac opinione sum ut nunc felicius non putem
quin de presenti gaudium adest, et de futuro spes qua quando con-
sumata spe atque omnibus rebus que sperantur vel optantur in terris
Jam sensum spei tibi obrepserit. Illa non demonstrate corpus est
ut optantibus consequendi spem sit concessum admittendi formam
dimine inherere. Sit itaque senectus nullo melius tempore mortem tuam ad
superos migrationem, qua diu superstitem te et felicem linqueret.
Duplex parentum votum, et est prelatissimo filio corporis atque animi
plenum robur, solida etas, status in gloria felicitas in ascensu.
Noli igitur inconsolabiliter iam flere. Ne nature ordine accusare vide-
aris. Ita nature fuit ut vel ipsa tibi vel tu illi supervenires. Hoc
solum illa optaverat hoc nature lege dignum erat hoc accidit. Con-
solare animum vir magnanime nec evenisse doleas, cuius contrarium in-
enarrabilem illam mesticiam contraxisses. Ultima etiam brevi servet in reli-
quis rerum ordine natura ut servatur in nobis. Sepe quidem matres
in natorum funeribus contristatis lugentes, et legimus et vidimus, raris
aut ac moderatius equissimo. Invenies matrem que filium mortuum
cum flevisset materno impetu ipsa dolori suo finem fecit. Invenies
aliam que morte nati usque ad extremum vite sue diem luxit eiulavit
et nullas unquam consolantium voces obseratis auribus admisit.
Par est illustris femina, Livia Augusti uxor et soror Octavia
quarum apud Senecam meminit ad Marciam scribens. Cicero
quidem suam Tuliam flevit immodice, sed ipsum in morte filie tam
dilecte integro volumine consolatum est, quod postmodum in morte fratris
imitatus Ambrosius et ipse consolatorium edidit volumen. Neutrum
certe novum, aut insolitum ut in natorum aut fratrum mortibus
homines contremant, et sese docti homines suis in merroribus consolentur.
Filii aut matris interitum contingit deplanxisse, nisi me fallit memoria
vix plus quam unum clarum invenies exemplum. Non pietatis affectu
sed nature ordine contentum cohibere. Flevit Augustus vester matrem

amicissimam, que cum terras et pelago secuta omnes filii vias
lacrimis sequantibus atque solatiis affuit, et que pro carne pe-
percerat mitiores mente parturiret. Flevitque ita dulciter
ut non esset post tot secula lacrimas legentibus excutiat. Verum
eciam paulo inter que illam per omnem vitam fleverat, non vnum diem
fletum et luctum quem sedare cogitando atque animi sui mol-
liciem increpando temptaverat. Nec ratione ut ipse meminit, nec balneo
leniri potuerat, somnus extinxit. Sed meoras nec ipse statim
ad te veni, neque confestim scripsi, ne voluptati ut ita dixerim
lugendi, licet non et sua sit miseram voluptatem meror, tibi an-
tepus eripere. Vnam tibi consulto nocte tribui, que in amplexibus
dextere excelsi lacrimas tuas subtraheret, quas ut dixi non modo non
arguo, sed etiam vehementer laudo, dum in eis modum ut cupio
posuerit et finem. Sed quoniam scribendi multa que res exigit tempus non
habeo, metuens ne forte secunda tibi nox in lacrimis ducatur, ut
festinatem epistole finem faciam, oro invictissime animi tui ut ipse
se pro viribus opem ferat et appetitum flendi, qui quam sit
vehemens ex me scio, vili meditatione leniat, simul et illum oro
qui pro peccatis nostris moriens de cruce mestissimam solabatur matrem
ut tuum in exhaustum consolationis et misericordie fontem tue te-
neris in funere consoletur. Avinion. 2o ydus Marcias.

Ad Raymaldum Veronensem poetam commendatio
adolescentis dispendiosi qui ad se missus

Adolescens quem ad te misi, qualis sit in literis sagine
puto te non ignorare, nisi forte subitum eius incrementum
quod in etate sua sepe accidit tibi dissimulati notitiam
absconderit. Hunc si nosti, id quidem, quam in sit cura a quo
bonum fieri cupiam, ignoras. Et is quidem, a scolis tuis fa-
cto scio tenera admodum abstractus, apud Gilbertum Parmensem
non ignobilem grammaticum aliquantulum temporis exegit. Ingenio ut
suspicor non malo, iudicare non non nequeo sine vultu mei
prima sine ignavie sue conscia turbatur, ut sub oculis meis
semper obstinatum teneat silentium. Vnum est in quo me non paterna
errare homines, non vidi magis a frater moribus abhorrentem
neque odit aut metuit preter libros, vnicum illum hostem licet
male mores acceptos, male inquam sed naturam neque in-
genium est non egregium adolescentem
describere cum aliquo sit minimum carmine ac Verone et inter
paternum aliud est, sepe ergo sepe mordeant loco ut soleo.
Vide ne firmia sua vigilis eripiatis vino tuo velle aut
oculos in terra deiciens subito rubore perfunderetur. Salve hic

Simulacro non pt. Una re spes est vehementissima videtur et adhuc
est aptus ad omnem habitum pro arbitrio preceptoris inflecti. Super cetera
hoc sibi accidit incommodum quod in ipso confinio pubertatis me quem
inhabebat auctorem Parmensi in Gymnasio exceptus ad curiam
quam Romanam dicunt in eam venit ubi iam annum prope perdidit. Fateor pat-
fateor iacturam sed si culpa est ego culpandus qui id volui non
quod michi placeret id erat. Querenda est pecunia primum virtus
post nummos. Sed quare verebar si quid in humanitate accidisset
meo presidio destitutum seva paupertas opprimeret. studiorum hostis
atque emergere volentibus obstaculum. non minus quam immense divi-
tie. Sive etiam eo magis quod divitiarum pondus abicere possumus si
volumus. Quod michi viri famosissimi fecere. egestatis sar-
cinam excutere non est in nostra potestate. Huic igitur meum
esse iussi ut omnibus primis horis interque condicionibus sue admo-
nens ac tractus in(ter)pellas conspectu suo tarditate excuta-
tur. Adfuit humano pietas divina consilio. Itaque iam grandius satis
est Canonicus Veronensis ad te redit cui prima debet puericie
rudimenta. Recipe illum queso humanitate illa tua notissima. et in-
siste si qua via est Ut tarde surgentem viatorem more matu-
tini temporis iacturam. meridiana festinatione restauret. Quid
ultra dicam dono hunc hominem tibi quem meliorem michi restitues
ut spero. Quod Socrates promisit Eschino id ut liberius
prestes dicam quod Philippus Aristotili. Gaudeo equidem
et ego hunc tua etate natum esse qui per te aliud fiat
si per hominem fieri potest. Nec dissimulo me dum sibi auxilio
invigilo Venetiarum auspicio nil magis quam te tuasque vir-
tutes intuitum cum alia possem Veronensem habitaculum ele-
gisse. Vale ad fontem Sorgie quinto idus Junii quam fe-
stinanter iparum lectum fuerit indicio est.

Ad Guillelmum Veronensem Oratorem de hoc ipso

Huius adolescentis ingenium Raynaldo nostro
percolendum tradidi. Mores tibi quamvis utrumque con-
sortium vestrum iure suo vendicet sed illa illum inter
duos amicos partiri visum est. Incumbe illi oro te. Bonam
indolem si reperis adiuva. Si minus insere quam adictam
adiubes. In qua tibi placeat quod manum tuarum opus
erit. Tenero pectusculo facile quodlibet impresseris. Di-
scat te amare. te colere. te vereri. denique Virgiliano
consilio primis et se miretur ab annis. Quid multa si me
semper fratrem existimasti filium hunc habe et Vale. Quinto
idus Junii.

Ad [illegible] Proneapolitanum Pape Pronotarium. Occupatorum vita quam inquieta qua turbida et sine laboribus magnam gloriam non inquiri

Melior temeritas morem contexat vel ex-
cuset feras equo aio vir insignis si tibi ne
dixeo q dudu illi longe hominu maxio no
sine ipsius assensu dixisse me recolo Cum
tibi .n. vere omes invidiat ego compatior q tu sepe ha-
cten9 in aim venisset . Vt dicez in presentim hodierno
die Nam dum absens quod sepe soleo tecu essem tantu
solitudinis mee dulcedinem anxit occupationu tuaru re-
cordacio vt pene me inscio sponte sua manus iret ad
calamu Non sum adeo usq insulsus et agrestis ut ne-
sciam quid inter claru et obscuru Quid ve inter mag-
nu et pusillu intersit Profecto aut honoratam ac splendi-
dam veru inquietam ac turbidam sortem tua censeo Ni-
chil ppe em tuum esse que videntur tua quoqz irrepa-
bile dampnu est ne tpus quidem ipsu . quod no recte per ne-
gligenciam fluens Sed ut Senece verbis utar vel subdu-
ctu tibi vel ereptu alienis usibus datur Nullu tibi
diem nulla tibi noctem cede . nullu tibi tranquillu rere
ptaculu usqua fore Ortus ad laboru fugam ac solaciu
quesivis pluribus iam negocijs qua herbis aut floribus
pluribus unis habundare qua frondibus et thalamus
et cubile ad recreacionem humane fatigacionis invetos
Importunissimorum hominum dissonis assidue vo-
cibus strepere Aversisti te milies et quo nil est gravi9
cum diu multumqz desiderabis vel repta ad exitu
perduci vel subinde alia atqz alia emergere Ita nullu
se laboribus finem nullu portu tempestatibus ostende
si interdum eqm fugaxis ascendens vna et eade
scala sollicitudo tua tecum confugiet Deniqz si mare
transieris illic teipsu invenies et senties vum esse qd
dixit Flaccus Celum te mutasse non aim Hinc igitur
illa mea tue felicitatis sincera compassio Cuius em
hanc nature felicem vitam dilexerit cuius no mise-
rabilem existimet fortuna quantumlibet cumulata sit co-
modis plenam laboribus quietis expertem inferam alijs
oblitam sui occupatoru tota etas bellum sine indutijs
est Pacem .n. tacent dum tantum quod illi videtur intu
estuat et si sopor obrepserit mens vigilat clausisqz oculis
recipit pessimes agendorum quietis turbant in sopnis telam
inextricabilem vigilantes ordiunt Dormientes texunt qua
cu sepe ceperit demum tenerit nec vigiles vnquam expe-
diat ne sopiti retexuru Sisiphi saxu volunt totis visio-
nibus agitur adversus ydra dimicant que cu credatur de-
fecisse capitum fecundia renascitur hoc inter aim fugiunt dulcis
iuventa dilabitur senectus avelleat mors illa predit ut sequitur

quod fuerint anxii quo se vertant, quibus sese artibus expediant
omnia indices evanescere, seseque cum promisso servant imminui
Sola occupacio immortalis quomodo que cessat inter manus frustula
[illegible] aut sculptura adamantina est, cum multa quidem con-
gregent occupati homines tempus effundunt, et tu agere non vi-
deantur unum [illegible] semper optimum obmittunt vivere utique sunt pe-
quam [illegible] loquuntur sepe cum aliis [illegible] felicitati contra se
hec que felicia vulgus vocat eorum magis quo minor [illegible]
sollicitudinum spes apparet ut non [illegible] suppliciis huius consolatur
Sic in infinitis malis fortes etiam alios [illegible] ac conficit labo-
rat equidem dux belli, laborat et miles, sed victoriam ac triumphum
ille respirat, et hic milicie stipendia reditum ad penates et
quietem sperat. laborat agricola sed hieme cogitat ac dies festos
et crudantis horrei voluptatem. laborat nauta durus. laborat
impiger viator, sed utrumque sperata vie terminus cogit primum laborum
molestias non sentire. laborat aurifossor absconditi sed inter
terras et horribiles cavernas. huic incommodum magni lucri
sepe et odiosas tenebras [illegible] lucis [illegible] promulcet. Tibi
quid oro spei est. quo plura non bene gesseris eo pluribus onerabere
dumque te subtraxeris confusioni, presertim dura condicio. qui et ignavie
dedecus et diligentie mercedes est fructus. Indignum fateor
ac minime non parvipende inter illos quorum vita non sit propositi aut
principe aut sue reipublice pendens impio. Multis nonnumquam sua
industria. Veri dico nomen non quo ad gloriam. sed quo ad [illegible] et que-
tem spectat suarum laborum hominum inextricabilemque dulcedinem que-
rere potuit alcidea nisi in vita indomita. non tam duodenis
laboribus ut memorat sed mille laborum generibus exercet. [illegible]
potuit ulixes nisi inexplebile desiderium multa visendi cunctis
littoribus terris raptaret. laboriosa virtus quam possessores suos
quiescere non sinit. laboriosa inquam virtus sed gloriosa sed clara
et que ut laborum sic [illegible] admiratorum [illegible]. Hec est
que ulixe simulati furoris si ea fama vera est et achille
furtium [illegible] latebris eductos perduxit ad troyam. nil aut
illi proprium aut huic maternum profuit ingenium. [illegible] virtus adversa
consiliis figmentum omne dissipat. Non possunt viri insignes non ut mon-
tes excelsi occultari. cui singulare aliquid nature donum est, in
properus laboribus etatem aget. Si negociorum comes effugerit,
illi tamen in medias sollitudines prosequentur. Parvo magis non
consistit. cuiusque est virtutis spe illectus cum tu concupiscas scito
te rem maximam optare. Neque parvo parabilem sed que totum te
poscat in precium. Proinde ut quibus forsan mente dilaberetur

[illegible] quod [illegible] laborum [illegible]
[illegible]

[illegible]

cui singulare aliquid donum est
in properus laboribus etatem aget

exiguus ager et sarcitoribus e Ruris Poterat Fabius domi senescere
Consulibus esset arctissima Curius in ortulo inter focum suus ac deo
in agellis suis Serranus Quintius Atilius poterat Camillus
in pace degere Nec pro illa invidia gloria civium atque exilium meruit
Nisi eos constituit urbs adversum pirrum Sannites penos Gal-
los atque undique ingruentem bellorum molem duces Itaque reipu-
blice nomen ad debitos electissimos coegissetque sub armis Vive-
re Poterant Scipiones Rome sicuti ac sine vivere
Inter que suorum busta sepeliri Tris illos studium virtus
octo annis gloriose actum in hispania periculosissimos labores
peregrina tellure pro urbe obruerit Quid de duobus affricanis
loquar Quorum prior cum vix assecutus esset in Italia causas
in affricam transire non cunctavit Ceterum vitas in patriam victor et
terra hostium gloriosissime transfusas alter in affrica atque hispa-
nia duas urbes romano imperio infestissimas ut ait Cicero
Carthaginem Numanciamque subvertit late interim vagus
multisque provinciis magna cum gloria peragratus Quid ve-
tabat marium quiescere nisi urbs et gloria Ea scilicet quam ut ait
Nobilis historicus spes atque opes civitatis in viro illo site erant
fama hec illum affricis teutonis ac Cymbris opposuit
Itaque nunc a meridie captos cum Reges ducit Nunc ab ar-
tho meridiem captivorum agmen cum triumphales currus agere
Mox victorem ipsum carcere conclusum et paludibus latitantem videas
Vixque sine fatigacione audias labores quos ille animo pertulit in-
defesso Quid Catho nonne domum suam poterat incolere sciti-
culosas arenas terere maluit et libicas vitam obiectare
serpentibus Tanta enim virtus tantus amor libertatis erat dedicat
huic tum domus angustior Quid vero Pompeius et re magnus
et nomine Nonne amplissimis atque opulentissimis edibus delitiarum
pariterque in qua princeps erat toto vagus victor orbe terrarum
Carueret sibi absoluit ut gloriam inveniret Quid referam
Julius augustus quid Vespesianus et Titus Quid Traianus
innumerabiles que alii quos tacito ne immense materie succumbam prius
deficeret dies quam ex necessitate transferus alienigenis locus devinus
clarus aput Carthaginem Civis hannybal ut clarior fieret
materie transfuit Peragravit hispanias Gallias Italiam et a
tergo relictis pirreneis collibus igne atque aceto et ferro
fractis alpibus transmissisque amnibus Ibero rodano pa-
do superatis copiosum tugiis ab ipsius urbis menia victor horrendus
accessit Quid in singulis motorum victor totiens victus
tandem non destitit spem renovansque bellum alienis viribus

consilio suo Siria Bithinia que destituit finis homo fortune sue
ardor animi procul dubio summus fuit Neque id ne quitur quam iustius
quam illud quod dicebam nisi fallor ostendit Singulare quidam
inter Cives excellencia multorum illi laborum atque discriminum materiam
extitisse Illud leonidas spartanus vir fortissimus quid thebanus
Epaminundas patrie sue gloria quid Acheus philopemenes summis
equatus ducibus Illud Cecropius Themistocles vir ut aiunt
in gloria classica quid his omnibus ad quam vitam laboriosam ac
sollicitam vita fecit Idem de Pirro Epyrotarum Allexandroque ma-
cedonum Idem de maximissa Numidarum Ciroque persarum Regibus
de aliisque interius affirmare licet Sed huius generis exemplorum satis est
Poterat apud summum pitagoras poterat abdere democritus Atheniensis
Potest Varro Rome viuere nisi eos infinita discendi cupiditas per di-
versa distraheret Poterat Plinius verone mori mantue virgilius
nisi illum experiendi ardor ne se in tui familiaris opinet hunc gloria
sensim impulsu mortis nobilisque ingenii dolenda preuerteret
huius cineres vel tharento exceptis vel brundusio tua possidet
ac sua parthenope quid velit quam exemplorum copia expectas Dig-
namne vere sic iubeas ut tranquille viuas absit Comparabiliorem
non modo labor sed mors est cum gloria Verum illud non intendo
non usque quaque constitutam gloriam esse tantis quesitam servandamque laboribus
Illorum in pace feliciorem vita est qui aliam honesto studio interti
laborum moderatum solam voluptatem insentientes Ita vigilat ut tepe-
stiuos ac placidos contrariis ducens somnos excipiat Ita exercet
ut intermissorum viciam non excludat Ita soli hic ut cum certis
excelsis inter homines esse possint Sed si detur opere rura urbibus
et frequenti solitudinem anponat quos silue frondentes et
prata virentia delectant non minus quam marmorea et au-
rata pallacia qui in altum aspirat et in gloriam petent ut nulli
ideo sint molesti non tam gaudens illam assequi quam mereri pa-
ti Eadem siue equissimo animo carere modo nil sibi sint conscii
quo successus infeliciori carpi possit qui ut interris fame desiderio
sesesque posteritatis testiono tegant Sed intelligat nil ad se per-
tinere si eorum nomina sequentes tireant in tacuerit prudentes
nec pauores ut aiunt Cicero et certe meliores viri qui indignas
supremamque interdiu liquentes honestis ac vilibus delectentur
Quibus non sordeat vel ad umbram arboris vel ad ripam fluminis
dormire qui leti possit bonam diei partem in herbosis collibus
expendere prandium ad vesperam differre cenam obliuisci noctem
si res tulerit insompnem inter litteras cum delectatione traducere Ne-
mus antra rorancia quam thalamos hebeno atque ebore ve-

sericos nec minus floreum respuit quam cubile purpureum arte
virtute ingenia diligat paupertatem divitias non tam oderit
quam contempnat quos nec terreat aurum nec suspendat qui picturas
tabulas ac statuas et vasa Corinthea et ereas genuas
hostium atque Sidonium non ut possessorum ornamentum sed ut nature
decus aut artificium aspiciat. Eodemque animo illis utatur et careat.
Cui quod olim apud maiores nostros optimos illos quidem verumque
viros fuerat. Vilissimum Mancipium corporis putet. qui gulam
ac ventrem seu quartanas et inertes servos longo ieiunio
domare audeat. durum et inelaboratum atque ex omni fruge
compositum panem. sibi salutare fecerit. neque haustum puri
gurgitis horreat. Neque victum agrestem terre matris munere
sponte nascentia. herbas atque arborum bachas. et dulcia poma
fastidiat possintque sine amaritudine multa aliqui vitam agere
qui ad auxilium fessi ac languentis stomachi non copiam mollesque
delicias. sed abstinentiam et famem. et sitim imploret. Postremo
qui corpori non servire sed leges dare atque imperare didicerit.
Horum ego me multum abesse non ausim inficiari. Sunt tamen et aliquantulum
profecisse videor. Ut sileam reliquias gule mee. Nam quidem impe-
ditissimum non nego sed ita animum studio formavi ut letus illa
si arripiat assit, et si desit non mestus abiciat. paterni
non si qua fors fuit longe lateque diffundere et inter penu-
ruris angustias non cognosti. nam Demostenes imitatione
Demotricum si velim. Ille enim ut legimus fame avidus fuit.
Iste contemptor interea ne situ forte marcescat ingenium exerceo
in lectionem oculos Digitos in scripturam mentem in cogitationem duco
Denique pro viribus nichil omitto quo minus ad desidiam veniam
Ita tamen ut si fors acciderit non pervenisse melius putem. Hec vita
mea est quam tibi literis indicandam credidi. ut aliud modo quod
scriberem non adesset. Forte enim accidit ut tu secundo solus inter fontes
inter cogitationes constitisses. Murmurque illud immensum quo se car-
ceribus emissum gaudens Sorgia cavis inter rupibus insultat
auribus hausissem repente ad memoriam rediit ille spiritus
qui aures tuas absque intermissione circumsonat. Deinque meum duxi
an hec ad te unde vicio illi certiore scribas. quo perfecto sic tu prorsus
se servituti sue compatiens. sic ipse solitudini tue congaudeat li-
bertati. Reliquum est si oculos tuos artificiosis literarum tractibus as-
suetos scriptura meditationum offendit. morarum claudicans scedule
et contortum attramentum et palustris papiri et pastoralis calami
adpenent. Ego aut exarser digitisque meis tua pateat urbani-
tas. Vive et vale ad fontem Sorgie 8o idus Junii

Ep(isto)la Francisci Sacto(rum) ap(osto)lo(rum) de successionib(us) suis in Curia Romana et de tribus Italicis

Plebilem redditumq(ue) rem audies vocatus ad curiam veni
Curiam hanc quide(m) Ro(man)a(m) vel no(n) r(e)tz et veni omnis
que erga me agitur ignarus penitus siquid in arde
venturus scies et quid inquires igitur te tenebit. Profecto nil ad
quam talis autor est n(on) magna ex parte iam dudum cupidib(us)
fine fecit. Itemq(ue) ia(m) deponendis ac spargendis qua(m) acquirendis
fine fecit... unde mi(hi) nil penitus quem cu(m) cu-
fortune spoliis occupaco(n)i sit unde m(ihi) nil penitus q(ui)c(u)m cu-
ria est et m(ihi) concordauere mores. si quid aliquid auctoritas
aderat euanuit. que ubi spes accessit in locis sepe nos
detz. spes n(on) et cupiditas barbena efficiunt qua vinctus huius
aug extraq(ue) rois impium raptus multa aspera et indigna perferit
Veni ergo no(n) cupiditate non spe ulla sed cunctis tractus ut dixi
veniam loci ignarus cause nescius no(n) oblitus tu illud
Annei Turpe est no(n) ire sed ferri et in me o(mn)e(m) rem
stupendo dicere huc ego quemadmodum veni Meminera(m) pla-
ne instantiq(ue) ambitum mi(hi) rebus occursabat. Sed quid
agerem duo illi principes Italie me certatim euocabant
quod vere duos thauros validissimos laterisq(ue) regnat(ur) xpi
in pascuis ubi et domin(us) mi(hi) habz quorum alter me ve-
teribus beneficiis alter in speciata et noua ignoto homo beniuo-
lentia fame solius testio(n)em fecit obstringebat Superbia visa
est voces illoru(m) spernere quos Reges ac principes verentur
et presertim vocem quibus summi pastoris inesse d(icitu)r auctoritas. Unaq(ue)
et si iam certi ut sim cupidus et minor et ut veru(m) fatear addit
spes spernit o(mn)ia poterant sola ut quies animi salua esset
Audias no(n) qd agi debuit sed qd actu(m) est et quid putes
oms insidiarum serena primo mi(hi) patuit aduentu. Quod si omnes
ambages fores enumerem quibus no(n) sine indignatione mea
neq(ue) sine auctoru(m) suspiriis unius m(ihi) ut minime voluisse am(i)cus
effluxit. longa erit historia. summa actus ope tenentibus
ut diues sed occupatus atq(ue) sollicitus ymo quidem ut nu(n)c pauper
miser et mestus fierem. me uno reluctante acter ac causante
iugum aureum non aliud qua(m) ligneum aut plumbeum. deniq(ue) et
hominum fidem contestante eripi in libertatem atq(ue) ociu(m) cuius ap-
petitu mi(hi) n(on) meli(us). Cuius successu mi(hi) in fortuna felicius re-
buisse. Extorqui in seruitudinem et dez vite dulcedine. atq(ue) has q(uoque)
lesas atq(ue) litterulas sine quibus viuere posse diffiderem. Fuisse me
ab adolescentia contemptore(m) auri. quando et modicum habebam. et
multo egere poteram. Ac diu si diutinu(m) a d(e)o i(n) his vite m(ea)l'

angustijs dici d3 Jam vo deforme m futuru3 auri siti. qui
et multu habe3 et ad tanta etate puenisse que mollire ac
tepare soleat affectus et in qua sit eo turpior impeditas
quo minor et breuior potest ee nam prolongare vie optandu
ee viaticu m ia et meridianas horas et asperiora viaru a
tergo ee Nec ia minus de hospicio qua de itinere cogitandu
hic id accedit quod olim et plures genitores alios huisse
quor causa habendi quendamqz studium excusanda videtur
Qui in pris germanu cui ut tue mllis Ita nec penitus nullo
opus sit Saepe qui ppt xpm omnia desseruit meor geo
nitibus ptim morte partim benigniore fortuna pri inopie r
ligione consultu Me vo ppe ia sola et in diebus meis lo-
gius pgressu et habunde diuitez optare incipe. qd Comi-
tatus adolescens pauperior non optasse. turpe mi et indignu
meo nomine videri. habe aut me nunc saties. Multa illico
de futura si impediti aditus penderent. nam tes circa sps gnus
sias tu digis subitu vias Postmo orare et obtestare ut me
iam vite cursu sp smeret meo more pagere. ne iic off-
dictum pedibus meis ia fessis et metham pstrantibus obi-
tent Pareret labori pcreret pudori meo ne male mutis
studijs fierem. senilis animi e spectaculum. et quibus Comitibus
ac libera iuuentute egisse Auctoribus testem seruaniqz eisd
senectute agere coactus incipere. frustra supuacuos libores
laborisqz tuus tanto studio quem. esse eius et in rebus i foribus
ipm die q eos tam sollicitos hrent ee forsan sex m. aut secimo
certe no magis spacio distare. festinare illa q fine cursus
hominum et manibus vobis imponeret. talibus agebam saepe in-
dignans saepe vo flebiliter et saepe ac lacrimis. Con aut auctor
obstinata acies et consilia peta qz milior. Et o pto volgi
terreus ... affixa veneat interea ad illius pedes qui digi-
to celu pandit et temperat asti galero Is equide adue-
tu meo letatus visus multa dixit quibus satis apparet
non libertati mee illu sed opinioni omni fauere. Unde te mori
vnus aduersus multos et primarios et disertos parum poteram
et ia pene victus mestusqz sub iugu ibam Attulit mi
meliori forma remediu. extra quidam non mediocris eloquij sed
multo magis silencij fideiqz mee occupauerat Nuia vera vide-
rint fame talis auctores. Archanis utiqz maximi Pontificis
ydoneus visus eam Itaqz hoc ipm votus vm obstare dice-
bant qd mi alior aulus ect qua Romane sedis huius postu-
lacet Quod ac ex illor ore qui status mei curam papua

agebat in inmensum prius quidem stupor arripuit verumque
sum ne pronunciatis verbis eluderent humilitatem meam. cum in terra intentis
brevi etiam in oratione sermone consistit. Deinde ubi iureiurando imposito pre-
didici sic pontifici sic collegio videri et hoc unum a me requiri ut
humiliatis ingenium utor non verbis illorum et inclinate stilum assue-
facerem. ubi preterea quod a duobus audieram a multis ex eodem ordine
conscriptis patribus audivi. tanto gaudio repletus sum. quantum quidem
vix licet quod de lime carceris odiosi liberatum sum in speratum conspicit
Hic non evaderet via patefacta in rebat nec fallebat. Itaque requisitus
ut dictarem aliquid quo posse meo supra terram volarem et humilibus me
captare suis apparerem. Id non in facillimum constant assuescebam
qui me in altum altius licet arctum tamen ingerebat. ut primum dictandi materia
data est. omni visu ingenioli mei alas explicui. quibus me huc
tollerem ut aut Themius est et post eum Capar. et alte adeo vo-
larem ut si fieri posset ab his qui me captum ducebant non viderer. affuis-
se musas crederes tam inmane pigerium opus esset ut nimium fauisse putes
Appollinem quod dictaveram magne partis non satis intelligibile cum
tamen esset apertissimum. quibusdam vero grecum seu magis barbarum
visum est. En quibus ingeniis res nostra committitur. Tres eidem stilos
auctore Tullio scimus quos ipse signans vocat genera dicendi quemadmodum
grave appellat. moderatum quem mediocrem vocat atque humile quem
extenuatum dicit horum primus nostra etate pene nullorum est. Pro-
ximus paucorum ultimus multorum et cuique infra est. Iam profecto
nullum oratoris ingenium grandem licet. sed vox poni quedam incon-
gresta et similis effusio est. et quamquam mille annorum obscuritate
gratia involuerit dignitatem tamen quin natura non licet ex tempore non habebit
Ego quidem me iudice si epistolas scribens apte utor in humili bene est.
si quis ut ascendam alius hortetur. Video gradus quo ascendendum est.
et quantalibet ingenii tarditate niti possum at si descendere iubeor
Stans in imo factus papiri obsequendi. quid est rursus quod me possit
ire quo mentem iubet. et quem ipsi stilum nominant. non est stilus. quid
aut oratio? ut dicere Iuvenalis qui studiorum spem posita temporibus
suis dolet. Seneca quoque tantus orator qui post Ciceronem in deterius
datam eloquentiam lamentatur. quid Cicero ipse suus flos eloquentie qui
tamen quodam loco eloquentie casum deflet. Unde quod has ineptias non
audivit quibus a superiori ac primum descendisse ingenes papirum videret
Sic vero ut ad me redeat tamen satis res est. Spatium habeo ad distendum
quid ut nesciam frivole et inaniter et abiecte loquebar his ad sto-
las ire iubeor. Iam senescens quod iuvenis semper fugi. sed bene habet
interim liber sum egre permittebatur qui me conservium asserebat et si
expectandi quidem est in perpetuum liber ero. tanto eadem libertate letor

quanto suam preciosiorem sunt carent quam eo libertas honestior. Quod modo vereor ne falsa sit. Sic enim est natura quod speciosius optas scilicet quam evasisse. Ideo quod aliorum visus sum quam quam videri possem ab his qui me viderunt altissime gaudeo et esse presens sum tollens. Si unquam quam in ea si optem dum alta do non obscurus sit. Cum iuvat a paucis videri quatinus a paucioribus videor tanto ipse mihi carior sum. Nolo dignitas ut opes adiuvet legentem perinde potestatem a Rege Mecenatem amicum habere nolo atque alium quem licet eorum magis si forte unquam hic ingenium. Sermonem unum ebus aptum quod tunc ipse urgenti acrius opposui repetam. Incipit ut Alexander Macedo geometriam preceptorem cogeret quedam secretiora artis illius ab eo sibi clarius exponi et quam id tendeat hic inquit omnibus obscura sunt elegantissime. Non enim diadema sed ingenium studio adiutum confert ad intelligentiam spiritualium. Alioquin optabilius regnum foret in illa sunt ubi nomino mihi prodest sed certa mihi obest maiestas et imperium. Magno quidem et superbo lectore non sum dignus. Credo nec ego fastidiosum ingenium et delicatas aures ambio. Si ab humilibus legor et non inglorior habeo studii mei fructus eximios. Non laboro ut obscurus fiam sed ut clarus opto non intelligi sed ab habentibus intellectum et ab his ipsis non sine studio ac mentis intentione non anxia sed iocunda. Continue sed huic conditio non excludo. Dum novit in hic conferre dicatis quod multa sunt alii scribere iam ea dolore non agere. Nunc Francisco meo scribens in scribo. Volo ego ut lector meus quisquis sit me unum sibi non nuptias non amice noctem non hostis insidias non vadimonium non domum non agrum non thesaurum suum cogitet. Saltem dum legit volo mecum sit. Si negotiis urgetur lector differat ubi ad legendum accesserit negotiorum pondus et curam rei familiaris abiciat inque ea que sub oculis sunt animum intendat. Si conditio non placet inutilibus scriptis abstineat. Nolo ego pariter negotietur et studeat. Nolo sine labore ullo percipiat quod sine labore non scripsi. Sed expectas finem. Vix tandem obtenta licentia igitur est ut in terris meam agam quam sit vita cogito ut de sua est post hanc necem imperfecta. Nullis curarum pavebis inflectar. Nulla mea spe nullo precio committam ut pilcheranda unquam sit libertas. Hoc tibi ante non cognitum volui ut statum rerum mearum et intentum et videas simul ut illi gratias mecum agas qui me opulento ac splendido sed cognitum inter leges optato fructu liberat. Vale quinto Idus augusti.

Ad eundem de poetico nomine vulgato et inter indoctos prophanato

Quid expectas audire nisi aliquid preter ea que ad te
superiori epistole unum fleas et rideas nil certe nec ma
gis habeo quod agam ymmo vero multa sed in dubiis
in nubibus hoc tempus venit Pedem non satis liberum sed omnibus
uinculis implicatum Ita et ego totus in motu et multa circumstrepunt
silvis hic et alibi atque illic tumultum sunt familiaris mali loca muta
vi Babilone ultra digressus ad fontem Sorgie substiti notissimo
meorum procellarum portu hic nunc Comites operior et autumni
exitum aut illud saltem a Marone descriptum tempus quo iam
breviorque dies et mollior estas interim ego ne inanis tan
silvestris mea sit cogitationum consumptarum fragmenta recolligo
ut omnes dies si fieri posset aut aliud maioribus ceptis adi
ciat aut minimum aliquid absolvat Quod hodiernum est hic ad
te plat ... amplius poesis divinum munus et paucorum hominum
iam vulgari ne prophanari dicam ac prostitui cepit nichil est quod
indignatius feram tu amice si stoicum tuum novi ferre nequi
ne ... possis non ... nam athenis aut Rome nam ho
ratii ... virgiliique temporibus tantus sermo de vatibus fuit quantus
ad ripam rodani hac etate cum tamen nusquam ullo aut tempore ta
llam rei huius notitiam fuisse arbitrer Volo bilem risu
lenitas et discas inter tristia iocari Venit ad curiam nuper
ymmo vero non venit sed captivus ductus est Nicolaus laurentii
olim late formidatus tribunus urbis Rome nunc omnium
hominum miserrimus et quod extremum mali genus est nescio an ut
valde miser sit minime miserabilis Qui cum in Capitolio tanta
cum gloria mori posset Boemorum et mox lemovicensium carceres
subire tanto suo et Romani nominis ac rei publice ludibrio susti
nuit in quo laudando monendoque quantum hic calamus fuit no
tius est fortasse quam vellem amabam virtutem laudabam propo
situm mirabarque animum viri gratulabar ytalie alme urbis impe
rium michi totius reque previdebam tot ex radicibus orientes
gaudium dissimulare non poteram Videbarque michi totius glorie particeps
si currenti calcaria addidissem Quod ut nuntii eius testabantur
et littere in verbis meis acutissimos sentiebat itaque ego magis ardebam
acuebamque animum si quid excogitare possem quod ferventem id ingenium
inflammaret et qui plebe probe nossem nulla re magis quam gloria
et laudibus generosum pectus inardescere Inserebam laudes magni
ficas et multorum forte iudicio nimias sed mea opinione verissimas
preteritaque commendans hortabar ad reliqua Extant aliquot mee ad
illum epistole quarum me hoc non pudet penitus divinare
non soleo atque utinam ne ipse divinasset Profecto autem quod tunc ille
agebat acturusque videbatur non mea tantum sed totius humani generis lau
de et admiratione dignissimum erat An vero ob hoc et credende
sint nescio quod turpiter vivere maluit quam honeste mori sed de
impossibilibus non est consultatio et si ... delectas valde vellem non potero

In publicum effusse mei iuris esse desierint. Itaque cepi ferre. Intravit
curiam humilis atque contemptus is qui malos toto orbe tremefecit ac terruit
bonos spe letissima atque expectatione complevit, et universo quondam populo
Romano Italicarumque urbium primoribus comitatus, ayut duobus
hinc illinc stipatus satellitibus ibat infelix plebe obvia videndique
avida faciem eius cuius antea tam clarum nomen audierat. Et
in Romano Rege ad Romanum Pontificem missus est. O mirum commercium.
Non audeo quod sequitur dicere, neque hoc ipsum dicere volebam sed quod
inceperam. Ut ergo prout illuc Pontifex maximus tribus e suis pro-
ceribus causam eius discernendam dedit quibus impositum est ut
videant quo supplicio dignus sit, qui Rempublicam liberam esse vo-
luit ut debuit. O tempora, o mores, o sepe michi exclamatio repe-
tenda. Est quidem fateor omni supplicio dignus quia quod voluit non
adeo perseveranter voluit ut debuit, et rerum status necessitas quia po-
sceret. Sed libertatis patrocinium professus libertatis hostes cum
opprimere simul omnes posset, qua facultate nulli unquam imperatori
fortuna concesserat, dimisit armatos. Quid dicam tetraque caligi-
ne cum sepe in medijs maximarum rerum conatibus mortalium se
et non illam que in morbo Reipublice unica erat. Dicam: nam se severum
clementemque nolebat. Si ergo clementiam solam in publicos pari-
cidas exercere decreverat, poterat eos nocendi instrumentis
omnibus exutos papireque superbis artibus exarmatos vite
relinquere, atque ita urbi Romane vel de hostibus cives
vel de civibus hostibus contemnendos facere. De qua re non seo
sam me sibi tunc epistolam scripsisse sum memor. Cui si habita
fides esset alio loco Res publica staret, nec Roma hodie sua
foret. Nec ipse captivus certe, neque hoc neque hoc quod
sequitur qualiter excusari possit intelligo, quod cum in
se bonorum tutelam et malorum exterminium suscepis-
set, quos non longum tempus forte causam nove-
rit. Ego enim cum postea non vidi sed malefacti video
procul dubio et si ab homine diserto aliqua fingi pos-
sit vera tamen penitus nulla potest. Repente mutatus animo
ac moribus non sine grandi periculo metuque bonorum
malis favere totumque se illis credere incepit atque utinam
non ex malis non pessimos elegisset. De quo
etiam alia mea epistola est nondum perlapsa iam
mutante republica. Sed hec hactenus loquor enim
ardentius et per singulos orationis mee passus
subsisto. Metus ut vides ut qui in illo viro ultimam
libertatis Italice spem posueram quamdiu eum
michi cognitum dilectumque post clarissimum
velut opus assumptum colere ante alios mi-
rarique permiseram. Ideoque quanto magis

Videoque quanto magis spectaculum tanto me magis doleo spe precepta
fateorque quamvis sint fines adeo non possum primum non mirari vel
autem non invictus hoc unum defuit publico pudor. Ceterum eo habitu
ut spei mihi esset in fuga. Inque ipso civitatis egressu dixi quod sunt in-
felix an mira omnino seu ope alicuius forte ex me sperans quam in
me quod ego quidem noverim nulla est seu sola vetus eiusque ipsius i
locus continue olim autem mediocria. nec ego vi salus de hiis mar-
loctis ... Vi-
tor tot ... salus involuta sepe pedibus ... pedum alicuis
ta sibi et fama ... non adiutes quo vibrate sua
vel ... in audiens vel cruciatu et extinguit quidem utique
mortalis licet ... corpus pt at neque mente neque infamia utque
timet inviolabilis est nulli ... iniurie nullis telis obnoxia
virtus non ipse ... vel desidia vel imitatione dem... Opposuit defor-
massi mihi ... ab hac fama metuendum esset quibus ne me
quidem ... fine ... impediat apud eos qui vanam gloriam
... non opione vulgari sed quibusdam moribus sunt vocis
exauant et cuntis virorum illustrium ... non fortune indutos meam
quod ita esse ex ... continuo ... pendi. mihi ... et hiis quod bonis
omnibus ... displicet argumentum neque ... sit. Si prius reus est. Non
... quod mali adhesere. quod libertate destitutam quod e capitolio
fugit cum namque hostis vivere miserque gloriose mori posset. quod ego ...
virum ... opponi ... quod condenatus fuit non in quidem infirmus
sit et ... decorans gloria videbitur quod sic cogitarunt ausus sit ut salua
ac libera vellet esse respublica et de Rodano imperio deque Romis pa-
tribus agere. Roe. LD ... voluntque digni ... Hinc Romam dolu-
isse quod patriam suam iure omnium doctam ... vilissimorum hominum videret
Et ... qui ... hunc supplicium posset in hoc ... ut ... au-
dias cur incepit habeatque quod videas post dolorem una ... electa
spe salutis ... fulgor fama prebuit, poe-
tam illum esse clarissimum. Itaque nephas videri tale et tam sacro stu-
dio debitum hominem violari. Illa quidem ... fama ... fulgor
effugit quo paululum ... prepeditor suo usque est. Certo apud
iudices quam non apposui quam ... ab ... locus ...
adverta dum locum in visendi ardore mire velut peregrare
et anno alio in ... optatibus ... habere studio-
sus legitur quod in ... inde veientibus ... non ...
Gaudeo eadem et plus quam dici possit ... ac ne hore mu-
sis esse quod quam magis ... apud ... ut homines aliquam
ipsis iudicibus ... salutem possit solo nomine quod plus ...
seu Cesar meruisset ... illis ... qui ... ex
omni Regione ... Rome fuit ad spectandum ... facie

Invicti principis et tum poetarum et regum domini Ruberti applausu gso
huc tributum musis esset quia ut honorem non labore quesito dignum odio
odiosum esse neque tamen reum timens reum tamen convictum et confessum quondamque
voto iudicio capitali sententia feriendum periculo mortis eripere
Item dicam gaudeo gratulor quia et musis hoc esse presidium nunc
huc honorem neque incipit spei reo in certis casibus hoc salutiferum
poete nomen non invideo. Sed me rursum interrogas Nicolaus Laurentii
vir facundissimus est et ad suadendum efficax et ad oratoriam pronus
orator et dictator quidem dulcis et lepidus non multe quidem sed suavis
coloratique sententie poetas puto qui quamvis huic omnes legis non tamen eo
de induitur et licet ad poete nomen promerendum non sufficiat sola
carminum scientia versuum in oratione neque in contextu ipsum dixisse
Iste tamen neque vel unum carmen quod ad aures meas venit contexuit
neque in ad id animum applicuit sine quo nichil quantulibet bene faciat
facile hoc tamen notum facere placuit ut de assertoris olim publici
fortuna doleat de insperata salute gaudeas de salutis autem
causa mecum pariter indigneris et rideas cogitesque si quid unquam
accidat sub clipeo Poetico e tantis periculis emerserit Virgilius non
evasurus esset Maro sed ille sub his iudicibus aliam ob causam periret
quem non Poeta sed Nigromanticus habetur dicam quod magis ri-
deas Ipse ego quo vero usquam divinatori minor. Divinit autem magis
non neque me hos optimos rerum iudices Mecenas atticia inge-
niatus dicissem an quo studia nostra dilapsa sint. Ut nugas ediles
ridendasque et multiplici gestu cuncta cognoscas ut quod necdum in
libris nostris operandum sit maiorem capias ab exemplo. Audias
aliud illustre ridiculum magni animi cultumque perpetuo colendum Babi-
lone hec Victor in presto et ingenio loquendi more quo Cicero magnum
Pompeium facultate sua vocat et Plinius secundus Vespesiano suo
Salutem dicit nam si modico fuit alterum adulatoris sermonis genere utendum
dum est hec singulares vendicitque dominum ut aiunt hoc dicitur illud
vere dici potest unum esse ex paucis Principe me principes excellentissimum
Inter summos Romulei quidem clarum decus cardinalis virum tam prudentie
cum consilio per seculo clarum orbis regi posse videatur litterarum
pretea insigniter et excelsi ingenii. Sed verum est quod Salustius Cri-
spus ayt ubi intenderis ingenium valet. Ille ergo vir tantus mecum fa-
miliares sermones quibus me sepe dignatur quoaccedo medio in modis
et aliam qui vel tamen vana ad ipsum facere vel sereni conductum epistolarum
dictare dedicasse me attentus non dicam. Attonitus prevertam solebat
in huc forme modum Est ne hic de quo loquimur Poeta Ego autem tacebam

Aliud vero addo facere idem vos ut ex me sepe de civibus scolasticis
pigrius quoddam ac tantadiu visum quam poetis quam cum dictatoribus
conversatus sum. et ego sed risu contemnerem. animadvertit oculis mei ha-
bitum vir ille doctissimus. itaque iterum ac iterum instare cepit ut dicerem
quid rei esset. tunc ego familiaritate illa qua securi fidenter loquimur cum
eo sic volente subiunxi pluribus. iste aiunt rei pulcherrime in tanto ingenio
tenuem inopiam, qui non saltem primos ac levissimos tactus nostre artis
illius, in qua olim licet publicis occupatos cives vidi doctos altis-
sima ingenia cupide et diligenter excussisse constaret. propositisque aliquot
exemplis quibus tu non esses in hac sententia conclusi ut ostenderem bene tanto-
res esse poetas quam crederet. et pro tempore pauca statim de poetice primor-
diis de viris ac tempore et postremum de ipsa mercede poetarum tantum
disserui. que novissimum articulum in oratione sua Tullius attigit. Que
cum vir ille magnus inter alios doctus et in his minime indoctus
intentis auribus audivisset. sacrum amplexari visus. credito quod hinc
singula repetens post eum diem hoc contionibus abstinuit. Tu vive
feliciter et vale. et nisi tibi aliter videtur epistolam hodiernam hesternamque
postquam legeris mitte Neapolim ad Zenobium nostrum ut ipse Barbatum
quoque meum si forsan e portu Sulmonensi parthenopeas repetit per-
las risu nostro indignationique participat. Ad fontem Sorgie Kl° 7bris
augusti. Ad Petrum abbatem Sancti Benigni

De eodem deque insatiabili scribendi morbo

Mira res dictu scribere cupio nec quid aut cui scribam scio et tamen
ferrea voluptas papirus calamus atramentum noctesque
vigilie sompno mihi sunt et requie gratiores. quid multa crucior semper
et languesco nisi dum scribo. sic nova perplexitas in requie laborans et
laboribus quiesco. Durum pectus ac saxeum et quod vere Deucalioneis
ex lapidibus ortum putes. ubi totum membranis incubuit ubi digi-
tos oculosque lassavit, tum frigus estumque non sentit tunc sub opo-
lodice mollissima videtur, metuitque divelli et obsequium sub negat
membris heret. Ubi vero iubente necessitate destitit, tum primum lassari
incipit et perinde labore fidus iumentum quod segnius azellus super
iniquo fasce scrupulosum monte iussus ascenderet mox non minus
avide ceptum repetit quam plenum fessus ille presepe nec minus longis
lucubrationibus quam ipse pabulo et quiete reficiatur. quid ergo cum neque
a scribendo cessare neque requiescere patiar possum scribam et non quem magis prope-
te ista contingat sive enim neque ceterorum cupidior novarum et precipue mearum
neque occultarum vestigator neque difficilium intelligentior neque incredi-
bilium examinator alius mihi tam promptus nec carus. Audisti iam parte scrip-
tis mei laboriosique animi et flabella mentis seriaque que te apertius mirari
cogat neque vera loquendo prebet causam huius insolubilis amicicie sui generis.

Ab eo tempore quo aestiva mea incipiunt quintum nunc sole leone
obtinente arsit aestiva opus inceptum, quod inter manus me-
as diuturnius iam pependit, et quod unica si qua salutis spes est an-
heli sitim pectoris puto vel leniet vel extinguet. Tum videns
se et immodico labore confectum impulsu sermone me aggressus pe-
rit primum minus sed quantum in perfacile. Quod cum ignarus annuis-
sem ut cui negare nihil possem et quem sperarem nihil nisi amicissi-
mum petiturum, Da inquit mihi claves armarii tui. Quas cum de-
dissem admiratus ubi protinus omnes libros meos atque omnia ad scribendum
instrumenta conclusit obseravitque sollicite atque abiit et dicens inquit
tibi dierum feras indico et ex pacto iubeo ne quid ab hoc tempore
legas aut scribas. Agnovi ludum. Otiosus sed inanchiris mihi tamen mo-
ne visus eram. Quid expectas transit dies ille longior anno
non sine tedio die altero dolorem capitis a mane usque ad vesperas
passus sum. Tercius dies illuxerat quasdam febris motiunculas
sentire ceperam. Rediit ille ac rogata claves sibi restituit. Ita ego re-
pente convalui et ipse postmodum me laboribus alitum videns ut
dicebat a se sibi pre gemuit. Quid igitur dicam? Ita ne verum est
ut sicut ceterarum rerum sic scribendi cacoethes insanabiles, quod
ait Satyricus, quid ergo a deo contagiosum, etiam morbos sic quam
multos non putas me qui tecum loquor morbi huius contagiis infecis-
se. Solebat in memoria nostra rari esse qui hec scriberent. Nunc nemo
non scribit. Rari illud scribunt quod ad cohetaneos atque ut quidam pu-
tant non minima culpe pars perstat me est. Audieram id quidem a mille
sed ita in quo huius nulla spes ceterorum animi morborum sanitas va-
ga contingat ut mille vix tandem indiciis admonitus et
vero experientia animadverterem posse id verum esse. Ut dicam
prodesse mihi studeo, mihi multisque nocuere animadversiones. Nec for-
tasse minus seria fuisset querimonia senis olim patrisfamilias
qui subito mestus et pene lacrimans ad me venit. Et tu ego
inquit non tuum ipse adverti quam tu mihi vicem reddidisti. Vi-
de filio meo unico peteris. Tum obstupui primum erubuique tunc tra-
bat animum etas hominis omnibusque habitum non parui doloris iudicium pro se
ferens. Deinde ubi ad me redii sumptu quod ivere erat me neque
eum neque filium eius nosse respondi. Quid refert inquit senex. An tu
illum nescis? ille te novit et a me multa impensa iuris civilis
studiis deditum tua se vestigia sequi malle ait. Ita ego ma-
gna spe privatus ille aut augurator nec iuris consultum imple-
vit nec poetam. Quo dicto me et qui aderant veterem in risum ipse
nichilo letior factus abscessit. Nunc intelligo non risum illum debitum
sed misericordiam et complures fuisse atque illum querelas iustitia non carere

Assuescat in scribendo facilitas sive et auctorum quomodolibet intelli
Res facilitatis aut meritum qui libet fore scriptum. atque certa quod
bene illuc ob unum agitur ne peius vim est quod aut flaccus qui scribimus
indocti doctique poemata passim. Dum solatium operis multos
laborum invenisse putaveris malle solum egimus et meis et ali
enis malis exterior ut si expiare cupiam non simor. Mirum dicere
etatis nostre carmina. omnis inter caput hoc nostri orbis angulum
pluit. nec satis est peregrinis iam ne Gallus modo si Grecus et
Teutonicus Britannus tempestatibus ita pulsorum vim ingeniorum
arbiter meipsum ignarus si ad similia respondeat occupatissimus
omni Italia si Alpine Tenebrorum invidus blandus medaxque si
laude insolens superbusque si tacearis timet puto ne tenus
egrote. compotes voti faciam hinc illorum similiter. hic meique
ardoribus in lactum eat nunc et in ipsam Romana Curia est credet
novissime latens morbus reperiret Legum namque iurisconsultos
putas agere. quid medicos Iustiniani iam atque Esculapium
iam non norunt clientes atque egros ululantes non audiunt. Obi
sordueret Homeri Virgiliique nominibus attoniti et ad scriptum
fontis dorii nemorosis terre vallibus oberrant. quid mo
stris morbus insisto carpentarii fullones agricole desertis
aratris et ceteris artium instrumentis de musis et de Appolline fabulant
dici non potest quam late iam vagetur hec pestis que paucorum nuper
hominum fuit si causam queris res perdulcis est gestu si usque admo
taris applicedas ingeniis et mundo simul extremisque contemptus
rerum omnium relevatur absitque animi et nature esses prius ydonee
Itaque quod experimento solet et doctissimorum hominum auctoritate compertum
est in nulla artium nimis studio proficiat hinc ceciderunt forte et in tan
tidolum omnes minoris poetas In Elicone prope non videas quod pie
rios fauos. summis autem labris degustent digerit neo. Quanta
aut oro te et quam amena res esse potest veris possessoribus quod sepim
ates adeo delectat ut occupatos licet avidos appellat negociorum
et pecunie oblivisci Inter tot varietates cui nostri tamenque tempus perdam
unum est quod patet emulorum cum inter felix lolium et steriles avene
nascatur toto orbe diffusis aliquid unicum in miseria felicioris consor
quit nisi me amor fallat non in amici fonte potura Castelium et
que dilecta Mantua Musis tibi Parthenii. tibi Verona tibi
tymbra tibi Sulmone eius emulorum et tu Domus marmorea par
thenope dum alibi poetarum novos egestas incertis limitibus late
vagos se ardos sinentque conspicio qua inter ut dum mordet
animus conscientia tamen magna ex parte unus ego hiis omnibus dedi et
alimenta prebueri exemplique movere quod non vlam video grex

est vereorque ne me fraudent ille mee in manibus lauree ramis
cupidinis decerpte quibus dicunt solent somnia vera facere michi
tamen et multas falsa fecerunt insompnia et nocte quibus per autumpnum
eburneis emissa habebam. Sed hiis meis ipse criminibus plector.
Nam et domi estuo et vix iam in publicum exire audeo. occurrunt enim
ex parte frenetici percontantur arripiunt docent disputant alter-
cantur. dicunt que nec Mantuanus pastor nec Meonius
senex novit et indignum michi metuo ad postremum ne forte magistratus
in ius rapiant corruptoremque reipublice reus sim. Sed quo feror
turbam modo me non habere quod scriberem. et meis ex nugis epistolarum
teram videns turbam me nescire tibi scriberem. tu hiis legendis
aptissimus visus es. Si autem quis causa dixi unam addo aliam
que scilicet a ludicris tandem ad seria revocant. propterea eris
ad veniam si totius orbis peccantibus ac poenis obnoxius et ob-
sessus ad omnes dulces litteras tuas itinere missas non respondi aliter
quam recipta in quibus consilia sue pietatis et tui amoris signa
prospexi. Parum quarum preceptum ad consilium secutus cum in Italia
mandato meo incubuissem a[illegible] consilium inhibui expectans
anxie dum potui deum testor nam preter spem ipsius ex litteris oblata
gratari quidem apud te non vereor nosse me hominem nunquam nimius illi dedi-
tum passioni. fere etenim in illis spero. scis tamen que fecerim nichil opto
experiaris aut ut verendum michi sed illius et optimi viri
vultu. ne de te aliquid loquar saltem sed videam antequam abeam
cuius rei postquam abiecta spes longam sum cassuros ut augurior
et in amena Rheni/itinera interspectans licet ubi me litteris reperire
bimestre tempus assumpsi. Tuque in fine curie tedijs victus essem
tempus fateor ac secessi. Sed non longius quam ad eam solitudinem
que michi ad fontem Sorgie est. neque me Curia liberi multis
fessum retrahere solet alternare consilia hic igitur nunc sum hic ut
dum finet extrema nobis expectabo ubi licet apta etate multos annos
egerim nescio quo sive pessimum impressionum meis temperatum auctoritas
aer habitat sive reposita et ex te non hinc clausa vallis autem
externas non admittit. Nondum Poeta Ulixis nostri cogitatio finitus
est preter unum Villicum meum qui iam senex incepit in bicipiti somp-
niare Parnaso ut ait Persius. Quia si serpere cepit actum est pa-
stores piscatores venatores Aratores ipsique boves metra mugi-
ent poetica. metra poetica ruminabunt. Tu vive nostri memor
et vale. Ad Franciscum Sanctorum Apostolorum sue agg
grestis et solitarie vite modum

Ab fonte Sorgie estatem ago. Iam que sequuntur
tacito me intelligis. sed si loqui vis breviter

peccata. Corpori meo bellum indixi ita me adiuvet Christus ut
sepe suam vicem nunc gula nunc venter nunc lingua nunc aures o-
culique mei sepe michi non amici sed hostes impii videntur.
Multa quidem hic in mala preteriti memini presertim ab
oculis qui ad omne precipitium michi fuerunt duces. Hos ita
conclusi ut preter celum montes ac fontes vix aliquid videant. non
aurum non gemmas non ebur non purpuram non equos nisi
duos eosque perexiguos qui cum unico puero hos me
vallibus circumferunt. postremo nullius usquam mulieris nisi villice
mee faciem. Quam si videas solitudinem Libice aut Ethi-
opice putes videre aridam penitus et vere solis ab ar-
doribus adustam faciem. cui nil viroris nil succi est. faciem
talem si Tindaris habuisset Troia etiam nunc staret. si Lu-
cretia et Virginia nec regno Tarquinius pulsus esset nec Ap-
pius vitam in carcere finiisset. Verum ne sibi post
oris descriptionem dignas morum laudes subtraham quam
fusca facies tam candidus est animus magnum et ipsa non
aliud nocere feminee deformitatis exemplum de quo forte aliquid
dicerem nisi quod tam plenum suum habunde hunc articulum
in epistolis persecutus est Seneca. hoc singulare villica
mea quod cum forma sexus feminei potius quam virile bonum sit
hec adeo forme iacturam non sentit ut decere iam putes
deformem. nil fidelius nil humilius nil operosius sub
ardentissimo sole vix cicadis estum tollerantibus totos di-
es agit in campis et Tauro et Leone duratam cutem gesse-
rit. Sero domum rediens anicula sic indefessum rebus
domesticis adhibet invictum corpus ut e campo
remeare iuvenem dicas. nulla interim murmura nulle que-
rimonie nulla turbatio mentis indicium sed viri et natorum
et familie mee remeantium sed ad me hospitum incredibi-
lis cura. incredibilis contemptus sui durat ipsius. hunc
saxee intextum in strata sarmentis terra subiectum
hunc ipse tecum panis cibus vinum quod aceto simile limphis
perfusum sed perditum potus est. Si mollius apponas iam
diu consuetudine longissima durum putat omne quod
molle est. Sed satis multa de villica que nisi in agresti scriptura
nec locum eius ptura non fuisset. hoc modo oculos cas-
tigo. Quid dicam de auribus quibus cantus et tibia et fidium
dulcedo quibus extra me rapi soleo ut sunt in-
torrentem suavitate iam aura dispersit. nec nisi homo preter
rarios boum mugitus et balatus pecudum preter vo-
lucrum cantus et murmur in aquarum audio. De
lingua qua sepe me ipsum et multos forte alios erexi sed
iam ipsa et amantes sepe ad vesperam silet. Cum ru-
sticis loquitur cum puero me non loquitur. Sed quid gula venter que

sit in stratum ut sepe bubulcum mei patris esse sus-
tinuit in. Et sepe esse delectet et timeam in alium
de allatu famuli quam tales inducerent. Est consuetudo
in voluptate est. Itaque villicus meus indulgentissimus fa-
miliaris et ipse vix quam fratres de natale meum ligat
non quod durior nunc sit victus quam qui ut dicat comessat.
Ergo quam sit modo divitias tecum victum tollerare posse. Fabius
est vina sitque quam mites amigdale dulce mei sunt quas
super flumen abundat pisciculis delector magis agere quam du-
rapuit. quod studiose esse inspicio. ubi intrat quam tam
ac terra tue. Sed de vestibus quid dicam loquar. mu-
tata sunt omnia. non est meus habitus. magis quam sunt femina ta-
citate que salua ni fallor hoc est et de hoc sunt ab me
patris olim compari esse dulce fuit. Agricola me fuit pas-
torum dyrectis cum tamen adhuc et vestis esse agrestior non de-
sit et mutati habitus non sit tamen non quod primum placuit
primum precedit. Soluta sunt quibus ligabar vincula. clausi quam
quibus capiebar placere oculi. Et puto si apti sunt hoc
die solutum in me imperium non habere ut meis aut o-
culis ullo magis placeo quam solutus ac liber. Sed de
habitaculo dixeram catholicis a fabris domum putes. Ubi in-
tac vinco et duobus tamen fratribus habito. Ceteros in Italia di-
misi. Ocius ultima in India comisisse. Ad me magis
editus meus quam esse vicina procella. villicus aut gignia
domum. Est propter posito diu consumere. Et nec verius obser-
vantia. quam in studium. pro non moror hostio se duodecim quam in
duos ortulus consumi. tam ingenio consentaneo quam meo
consentaneus ut nichil magis quibus si destitue agendi at longo
via. Sic inferiora rex situm facile ab trico ... urbis
terrarum esse sit seminata lenitate fateri oportebat. Hec quippe
est ex Italia indignior. hinc et elicon nemus transal-
pinum vocitare soleo. Est enim alter Ambrosii soli quam
studio aptus et nunc sacer Appollini quam Nasoni surgentis
impendet scilicet que nunc est non cum rupes. Et a via professi-
sus a volucribus in accessa. Et alter domini prius et as-
pectu colaror et dilectus est bruno. que mire dictum va-
pidissimi atque pulcherrimi amnis in meo est. Huic que
tum tamen potest est vincta. ultra dos apte vinus ex
lapidibus cinctam est suppeditat. Hunc in celo adeo te
sexte vetat estate. locusque est qui ad studium accedat. an-
guior quam non assiliis appriolo in. ubi declamare solitus
est tecto non quod id post labente fuit gratia nos habeat.
Deus ego ad hac in dies exigit. Mane in vallibus vespera
in pratis est fonte. Asperiore in ortulo vel nam in mente
desinto locusque est. plato namque pro studio ... tertia

tripertita anime sedem comperit. quamquam confusum vide
batur divino sensit ingenio. Hic ergo cum distinctam tripertita
tulisset iram in pectore, concupiscentiam sub precordia collocasset,
rationem in vertice veluti in arce constituit, ut moderatricem
iam ac quasi dominam passionum. Et ipse sitque ostendat quod non
poetas meos ignorasse crediderim. conjunctim circa te, ut solet,
scriptumque exsequar. De quo scilicet quod quis in actu est, imitatur ex
primo. Tragici in vere scenis aborientes, quam non tantum
pati ut exigit locum et situm fuerit, certa et velle
de stoicis cum tristes contra vulgo aut nota quod philosophorum regibus
dolentibus sit a plerisque precipue plutarcho et seneca. id
tamen vinisse quod nec doctus ignorat in virtute recordari non
passiones comitari nubilum et tetrum in cordis et adversus
tenebras ac oculos ut prediceret eclipsim. quod tu vera
bene ... que premeditasse dici abutitur. Non enim quod
contraque tranquillitate serenitateque perfrui. Ubi tam clara testio
nia lese mentis appareat, pallet vultus, confusa vox,
membrorum tremor obducta frons. Clarus sit ... rationis ....
dentes ... celer ..... quod sit contra in his ... tate
re conductum latebris ... in luce ... et ... spe
tatibus ... constantem ... Non ubi mens tacet ... specio
sobrio et passionibus libera et ... ... tranquilli
tas ... ... serenitas. illa demum vera feli
citas est .... felicitas ... voluntatem cum felicitate tam
recepit vita mortale ... ... alia ... omnia magis
... mentis altissimam ... ... ut quod de
primo olimpi ... ... passionum nubes ... pos
sit attingere ... ... et ... non dubito ... ...
mores quod tuos novi opto. quod ... ... magno ...
in senescallo ... reddidi. Iam fama te ... ...
tam nota fecit ... ... ut audio
diffusa ... ... duobus ... ac termi
norum vilo ... disposita. Ambobus ... ... mag
fide ... ... non in eloquio ... ... dei
auxilio et virtutis ... morbus ... ...
audio quod me ... ... audire ... ... a te
primo ... ab ambobus postulo ut ad ... ... laborum fame
tibi animus accedentes. ... petitionem meam ... ...
in ... ... ut dixi ... ... passionum
nebulas ... et ... valeas opto ad ... ...
... ...

Ad Nicolaum Azarolum Magnum Senescallum

[O]late responsionis excusatio tua tam suaviter sensibus
meis obrepsit, o magne vir, ut eam tarde venisse
voluerim. Magnum non vel tanto ... ... ferme

In qua scil' tuu ingeniu Sil' Barbari viri senatu clarum
regionu dux aio iocunditatis gemini qz solamen quoqz hec
iocis tuis actibus te tractare fateor habunde mi ex posse pute
Nec non loquor ut te ad loquendu alliciam qui oratoru poetaruqz
mos est Sed ut ignee virtuti tue ardentissimoqz aio flammas
eciam si afflatu mea sit possit adiciam alioquin me dere,
pulchra intui non negabo si te ab altissimis et nobilissimis curis
tuis ad hec humiliora detraxero Benedicam quidem dep tuo in
tento alij gloriosius re quam vbis exprimunt sed More igitur tuu
seria quoqz aio cogitasti factis eloquentie Scipiones vero et in
reliquis in hoc qz Romanoru priscos mores aput quos ut ait re
optimus quisqz facere quam dicere malebat quamuis aput eos
ipsos plerique altissimi scilicet hac disertissimi evaserint Un
est ut quod statius Papinius Domiciano principi blandiens
vere scilicet priorum milito ut S ducum ac vatum frondes i v
fronde videamus mitqz dictaturas consulatas et imperia habi
tantes musas et inter litteraru studia victrices laureas mirer
Si quid igitur tempus votum complexit ut quod nunc fecisti gloriosis
actibus etiam va prestiteras verbis laudes Cesaree ornanti
membris ut sicut animi robore potentissimus nominis sic non non
minuerit secundu sed esse artificiosius eloquentie Insuper et pura
ta loq' indolem agnoscamus a scriptoribus non rerum vtriusqz Julio
Cesari suum ac peculiare tribuit et licet ipse non sis Cesar
quis in operibus cesareum animi hec Cesareos mores cesareamqz
industriam imitari Equidem quod in pre arcidi iemuniqz sermone
inopia egisti quanto ego tibi dignus complete gratias ago
pro eoqz noiatim quod in fine dixisti esse tibi animi ut inter
vestram valeamus mea noie posteris quam profuturum
nouum hesitates pernasum Cui tam liberale propositu faueat
vtina fortuna siui meis oblita tantisqz et clariores destinat
invide principes pro quo tibi et pres etas et studiosa posteritas
merui gratias agat ego quid ad me attinet et si duos perna-
sos me habere glorier tamen tuum non recuso. tuo sonoru
appolline tuis habitantium tuis frondente lauris tuis de-
mum hospicijs consecuti. quid dicam Magnificu est quod agis
Magnificum quod loqueris Illud magnificentissimum atque dictissimum
fuerit penitus Cesareum si eadem in illa magnitudine tua qua
se alios vicisti teipsum et viceris armisqz forte velud
aute his que tibi et Johannem Barduccios viros egregios
quibus fert mea epistola fidelibus conplices obsequi coegeris
et subiugum veteris amicicie redire Ego si de te deqz tuis
moribus non fallax extimator est quam magnanimitatis tue
iudicio facile tu ab humanitate tua me impetraturum spero
Tu felix et sic tu scilicet vale decimo kalendas Iunij ad fratrem Georgium
Nicolao abbate Sorbarie Bononiensis super opera nonorum

expectacionem ad molestia tolerandam

Non facile dictu est quam libenter audiam te clarorum virorum
veterum meorum sententie dulcedine ut post exan exactis
sim statutis tui temporis meum ymo nobiscum longum
eo fluctuantes quasi tota vertas ut ex multis vite tem-
pestatibus ad hoc solitarium atque agreste domicilium et ad
me quasi velut ad portum aliquem confugere videaris bene venias
eligens Sed hanc hoc ardens et intensa sitis non potui
de fonte fastidiat vides Pitagoram ac Platonem doctrine haustum
quem toto orbe refundentem egiptiacis primum et inde italie
liminibus mendicantes. tibi nunc quanta discendi sitis est
que te ad exilem ac turbidum ingenii mei rivulum cogit
doceri fragilis ex me qui discendi sum cupidior quam do-
cendi non tamen id cogitas, sed honesta cupiditate succensum
aridum lime lingua sepe pulsas et calamo hinc tibi fores
aperio si quid in animo meo est quod sitim hanc lenire possit ar-
bitrio tuo utere alioquin satis quod ingenii atque affectus lenti ho-
spitis mentire non epulas Ego quidem omnia ut ayt Achilles
in te cupio infundere utcumque video sic affectus es ut totus
in Scipionis mei ac solius Affrice nominis congestus estuare
cultorum abi aviditate trahatur quod utinam dum Scipio meus ad
ad summum meo productus est carmine ut efficiar michi diu-
tius possessa et laboriosum ex rata quam credidi nondum tamen
summo sarculo culta est nondum glebulas inutiles rapi
attium nondum superductis cratibus Et crebrioris agelli cu-
mulos coequavi. nondum fronde luxuriantes pampinos
et hirsutos reperire falce compescui In reliquis ergo omnibus
ut libet in hoc uno parata opus est tua cum te prius quam
te in possessionem Affrice tue inducam da lucis id adhuc paulu-
lum ambire et vide quid hoc fesso et fragili ingenio
datum erit Seu me inquit ubi sit non dicam tuis omnia nostra
probantibus sed severioribus in amenum odiis si quem difficultatem
ed arbitror ut placeat ubi sunt quod valeat et placeat Nec quam
offendat ubertas fateor non dici prius est Affricam virorum optimus est
Scipio si non tantum vere virtutis nec tellus tantum fertilis
que laudatores nostros egeat ut voluisse scilicet sufficiat si
se insistere omnes qui singulare vel agri vel animi fructum cupi-
Restat ut varie scripta non libros si quos legis boni consulas
et tempori imputes quod si ad singula non respondi da veniam
preteritis occupationibus meis que si omnibus note esse nequeo
non pareret mihi non invitamentis nonnulli forsitan invidentis
Vale ad fontem Sorgie Idus Septembris // Petrarca

Ad Thalamandum Albanensem Episcopum
Cardinalem de altioris vite difficultatibus ac-

XIV

Clarum fuisse impar parem quidem in omnibus esse aliquid unum
inter nos plane non constat quod tu humano proximum clarum vocas
Ego quo altiorem extimo sanius modo se nubibus non involvat
Petrum tu pater tu dominus tu magister tibi me non in te more generis dignum
est id sane et nullo melius modo assequar quam si fide communi vita hominum
loquatur. Quotiens enim stilus vel moralis philosophie perplexum vel naturalis
archanum iter ingreditur mirum non est si comparatum lenius sequuntur
ingenia ac ubi ex illis angustiis egressus ad moralis
eloquii campum redit quis tam hebete ingenio est ut non facile
apprehendat ab alio auditum quod cunctis tacentibus non cogitat quod quisque
sic esse videt in aliis in se probat. Cuius etiam in oculis et
in animo sunt exempla. Hac igitur de re loquar de qua nemo namque
satis loqui potuit aut poterit. Imo vero nemo non satis loquitur
nemo non parum cogitavit. Unde fit ut vita contra dissimulandi ingenti
actum conscriptum ut quod ait Cicero cum vita immobiliter pugnet
Unde autem ordiar nisi ab his que maxime vitam tuam gloriosissime
pater meaque resonat ut intelligas me licet multis implicitum
et obsessum curis sepe tamen ad te oculos reflectere mediusque contra
vulgo fortasse durior videar et labore vitae meis sentire et tamen
cogitare. Summus quidem quod nemo clarius quam tu vides. Omnes
qui hanc vitam agimus viatores de vinceis asperitate celsissimi de
hospicio vite et huius conditionis nemo prorsus eximitur. Seu rei
hispidus agricola. seu pastor hirsutus. seu mercator instabilis
seu immo vel heremita. seu mendicus supplex. seu dives
insolens. seu Gallorum Rex. seu Romanus Imperator fuit et
tuersi seu ille humilis Sacerdos. seu Archidiaconus intu-
mescens. seu presul elatior. seu tum hoc est Romanum car-
dinis gradum nactus. seu denique pontificum maximus cum presulum
admiratione pape nomen dedit. Omnes inquam sunt viatores sig-
nis quod vos celso laterem conspectu nos humiliori calle meta
petimus. Ita tamen ut adhuc longe sub pedibus vestris ingens et
inenarrabile sit itinerarium multa do ut illi quidem primis et ab-
strusis vallibus vos praealtos ac laboriosos vertices. nos
in medio velut inter montium convexa. Divisis namque terminibus
sed pari periculo ad unum omnes terminum aspiremus. Cogita
acriter et intende neque iudicio recto fortune tue splendor
officiat. Videbis te ut quod de uno dixeram de omnibus accipi
ac eiusdem sortis ac fortune. Videbis inquam te multa quidem
gloria et que illis hic haberi potest felicitate conspicuum omnibus in
tantibus periculisque subiectum et fortassis eo maioribus quo et
maior excelsior est et inter prerupta gradientibus incidendi
precipicii periculum accedit non ultra malum potes quod in
utraque parte cautelam requirit res tue. Denique unum te
dixerim omnium sunt oculi. Quo fit ut sicut omnibus magno
sit tibi maiori studio laborandum sit ut in hac vita tam

deo et hominibus nota sint et utrique fideles consultus tui ut ubi titubes ne
ubi subsistas ne ubi fatigeris denique moneat aduertas quod ignotum esse
velis Cum tempore vniuersa fiant sciat omnis Hec virorum illustrium pena est
nihil occultum habent. eripiunt omnia rimosa potentum domus. ruina intus
se congesta omnia effundit in publicum. scitur quid prandeat quid cenet
quid ad mensam quid in cubiculo loquatur quicquid ore excidit studiose
se colligitur. omne fabri verbum fama est. omne fortuitum prouidentie
ascribitur et tot leues vertuntur inscicia Denique tot tamen obseruatori
bus intentus et animis in fronte legentibus ipse vir tegit cogitatus
quid hic consulat querit quod non sic ita viue quasi in publico tamen
viuas sic age omnia quasi ab omnibus videaris sic cogita quasi
cogitata transfluxerat Domus tua sit theatrum pectus tuum templum
dei crede hoc tibi hoc omnibus precipue magnis viris faciendum censeo
Alioquin preter conscientie supplicium vulgi quoque iudicium non euadet. nisi
[illegible] per singulos passus. non modo quid ipse agat aut quid dicat sed
quid de aliis hominibus sentiat sub intermissione prouiderit unde est
per impressionem hominum omnia voluitent. quod non vnquam felicitas mu
tatur quiuit ymo inopes et obscuri homines fuerunt pene omnia
in tenebris agunt et felicibus nec sunt latebre nec silentia. secretum
diuitis nullum putes esse. seruus si taceat iumenta loquentur et canis
et postes ipse hostia tollito lumen e medio clamet omnes
Ite neo recubat. Quod tamen ad cantum galli fiat ille secundo
[illegible] ante diem campo feret. Quod hiis verbis a Satiro dicitur
si non vnquam ipse verum sit nostra etate verissimum est Solebat Romanorum
senatus alta consilia profunda tecta silentio non prius erumpere
quam quod et tractatum erat in thalamo magnificis actibus impleret
Itaque maxima bella geri prius audiebat gentes quam gerenda fe
cissent. sic fama bellica apparatus belli tempus fama precessit
Nostrorum vero senatuum non ea taciturnitas ut est. tuta prius
in triuiis mulierculas audias celebrata sermonis quam fiat
et quod est inanius nullatenus vnquam fiet Sed ad inceptum melius
dicere sunt quod vaga narratorum ruminatio multos offendere
plurima quod sit optare vitorum quam scire feret inter mortales
a quibus non mediocria stata non habent non liberat altitudo Sed
in hiis amara multo plura quam dulcia ut non in merito dixi
putes magistro lo [illegible] duo dolia et dulce vinum regis
glum [illegible] altera pro illud aptissimum quo per vari
etate intellectum non absurde transferri posset id est consideran
do. quamdiu Talis in manu dixi [illegible] plenus mix
to. ut taliter domina quoniam in hoc consilio potatum est misceri
Aliud vero merum et dulce habeat plene diu cum multa amari
tudinibus sit ad incerta. Dulcia quoque ut dixi sunt pauca
et breuia. breue gaudium breuis delectatio breuis risus breue
denique quod prosperum [illegible] quod certum sic fatebi et [illegible] aliquantulum
[illegible] per [illegible] calle presserit Non vero fortune

viorum illustrium pena ut intus et extra [illegible]

[illegible] unde Romanorum laudabilis fuit in tegendis consiliis obseruata

quam innumera quot adversitatum species quam multe et varie
afflictionum vel fore meo dixerat. Nichil de ista b
in oracionem colegit. Primum non vos est non egentes testibus paul
atim. Sed recepti dolorem et laborem furorem contracta spaz
teste sed nec pt nos aptas quam molestias quod sub simul
latates per plage quod vlcera sentiat nota magis sept. In
summi statum altissime carnes se vigilijs multa contraxit
per quas de statu parte penitus mitis nec. Ut aput qppe
tes celeste infra est et quaz toti edificio sit que
testibilium. Illic non in copta si pecca memoraverit vincere
te. Et vite atque hominibus crudelime inrimbus quia corpore
in stercoribus a cunctis longitates pene sunt et destructa
flagicia non in cetera omnibus contingit adulterium celi
aut nate calamum prodere. Ac anima impia sexus a leges
prodo fuge atque refuge. aut duo captivaz vende a deorum
falle. detractas redditur hac peste. Deus posse loco tes
mac sunt sed omnibus ita contingent quod a in ipsa intera
ma sit lux mitis atque ex parte populis dei immete decime et
in dant sit obiecta nocte deus. Tunc iam vero ita sunt multo
gentes digne oro te vigilium atque oculus tuus veniret continue
nale etiam atque digitus eius. Et si non prope in nimia lectus et altissi
ab occupatos tuas et familiaris non ne extraneus
Magnates vero vigiliis in gemino sunt. Vos non 29 clausis
et quod sit deo gestat recipias forsitan dulcedine capitale
doleas quam non atque tibi cognitum et quas oro multis stras
hac alios vive expresserit in ipso sed eundem lapides in sibi vesti
bulis atque ipsum post quam in prime faucibus orbi lucis et vict
ces posuere cubilia tunc pallentes quas habitat morbi tristis
quam senectus et metus et mala suada fames et turpis e
gestas. Terribiles visu forme letum quas labor quam eciam consanguineus
quae leti sopor et mala gaudia mentis mortiferumque
quod adverso in limine bellum sede sunt inclite quam dicti quam
iam quam malis obtestatur intra ingressi fuge et quam in contraria
vite difficilium vere terra obvia magis in limine nil
dominice natum et profuerit nil profuerat tete nasci ac
divitibus ingentibus paupertas ultra suadeat et sepe quod
ait psalmista divitias congregavit et consuevit et propterea
talam luctus in gradibus et in aleas multiplicas tua mea
modus labor ascendunt ac crudelissimus reges bella con
tinuant. Ac vigilantissimis aut in medio somno dormi
tantes torpens sopor interveniet et modestissimum velut
nolit leticia gestiere ibat proximo ac in deliciis
actas suas senectus in propria consequitur terminato et omni
mors insultans non parit non malorum finis sit. Et quippe
dome sue quod doleat quod odeat quod lugeat quod querat

Raro adversis hec conferat et sepe eminentior fortuna apud
e et id eo magis terre procellis exposita est et superbus mo
lestias status equalior et vtrique vtentibus paupertas premit
Sprimus non georgibus diuinae laudat et postremo tpalibus re
ptes est astring nouit ita passus utramque fortunam se
fit In pe prius ipitur in expertem ideo supplex
esse iudex ut non potes i aplissima in sede clarissima
quod domo genita ut magnas diuitias ac delicias
educata fuit puer soluta sit ut vo magis pro omnes re
liniter tuos a primo ad extremum hec virtute tua ce
lesti subleuante clementia feliciter consedisti nolo
idonea fortune submissionis habet Alacris aut nec
agere sit experientia magna cum optima sit obseruatio
diligens ac studium sit nos ingenii quanta est ac cele
ritatis infelicis Quae hac ego et si multa dixerim aduersus
non pauca dixit et dicte id multo quam in melius non est
ac si reppimus non ad collocutoris est Dicam puto
quod tu vera fatebere et tamen de medio sumpta ut si me
nosses posses potentie apud primum igitur et tacite dig
ras ac stolidi est excelsior status dum potentes
in potentia sua ostendit et sepe est maior terror dum pri
optima difficiles prouersus in aspiros certa caducas species
dum se non posse quod velit non timet optima velit
in similibus audire quod se atque indignatur quod cottidie
ius redigitur Et causa est tam potestas a quo vnquam fuit
cui non sepe fuit in iure ab infirmis inferat ita
fugiens a subditis ab amicis his loquar qui scilicet non ad ita
re hunt Veri enim amici rari corpus mundia nulle sunt Est quod
non vacat similiter compleat maiori perstringam Quod et
igitur statius ille rebellibus laudat Julius Cesar quo
neque vnquam bello magis eminuit Sic enim de illo scriptum
est et respice testatur eximio tempore bella per se inferre et re
bellantes effusas in trachia dacos coherceret armis
desperauerat fecisset quam si mors preuenisset hos aliosque mag
ficos cogitatos inexpletos linquere coegisset Ita vir ille
modo formidabilis germania per domita gallus britonibus
sub actis calcatis hispanis atque affrica et egypto ponto siria
et armeniis totoque pene orbe terrarum postremo in
quod victoriarum omnium suarum caput victa et occupata republica
pariter Roma vrbe rex dolet sui rursus imperio subeuntes
Inveniunt in parthia atque in dacia quod timeret seu que ti
muisse nil dicit quod timeret Cesar Augustus quo nec mi
nores alior fuit expo super fortune grandis audiunt
delectaris in germania legiones Varroque cum tibi belli
duce que reipublice casum quem meste grauiterque tulit notum est

Magnum in extremis annis orientis et veterum et novorum quia non gentes a
quibus principium tam solide prospicis invectum est cum non finale
posset inspectata rebellia consurgere. Cum non ruine propinquius
tior esset vel si id abesset eo paululo plus inesset quo cautele
minus. Sed deinde humane fortune casu dubium an omnia respice ad im-
perium Romanum qui ad fastigium ad hanc humilitatem descenderunt
sicut aliquis cogitavisti. Videlicet tamen quamquam licet immensum huiusmodi tam
cat imperium ideo eternum esse non potuit nullum in quam gentem tanta
rebellio intus ac foris ut sit domi militieque in feliciter
exercuit labor tunc periculum domini eo perventum est ut fere
iam infinitis cadendi periculum non sit et hoc quod imperium ab om-
nibus gentibus invictum esset seipso potuit vinci atque consum-
ptum omnia ab aliis victa sit. Sed me te ne longis atque vetustis
impliceam historiis ac id quod ipsi vidimus recentiusque habent
nostra etas eximios Reges quos sibi et aliis certum vincere longe
viderunt quos repente bellis vix mille tale secuta sit exortus
non modo ac inferioribus attritos quod suspicari an id tempus nequo
potuit. Sed delectamen scilicet atque item Regnique fines extreme offe-
derent. Ad proximum bello victos et hostile actos in carcere
audivimus vidimusque quod hanc fortune varietatem molestissimam
que licet in omni statu locum habeat in alio tamen sevius appa-
ret fortius eo quod datum ut voluit quibus ex proprio descensus
est ruere. Quid nunc de domesticis malis loquar. Clara
illa duo nomina repetenda sunt eadem ipse Iulius Cesar quo
ut Senece verbis utar nec vincere libentius victoria usus
est suorum gladios iterum salutem suam stratos micantes quos in
conspexit atque illis manibus quas victoris audacia conplevenerat
autque quibus insita pietate recepcat invectum occepit Augustus
in principium mansissimus et totius huius generis amore dignissimus
inquieta suorum conspiratoribus vitam agit. Nota quidem et
nunc historicos preteriti reseco. Age quemque gentes discordie
tolerantes quos vestrorum dum delectatis aures dictum esse liberius
pungit ac sanciat pudet eodem pudet vinci quod superesse et
si inter eos ordines videas. Salustium tamen eodem est verum que no-
bilitas mala esse superba. Illic ergo plus est periculi ubi excelle-
ntie plus est. Insitum quoque animis Cesareum illud primordiis
resistendum quod difficilius a primo in secundum quam a secundo in ultim-
um locum principes detruditur. Age rursus quia natura reperiat
emulatio vestium labor epularumque fastidium quantum morum fuerit
quod fretum vestrorum quia iam affectum inter illa corpus ipso opposita res
est huiusmodi lacrima dum velis quod non esse videri vel quod esse dis-
simulare interius dum et labor bis nam vincendi quam scilicet vicisse
difficilium. Quid propagandi cupidi nominis et posteris gratia
studio concreda pugili. Quid filiorum pietas ac nepotum
vetustique generis auctorisque exortum. Grassique ingentes circa plerisque

Quid tamen effrenatae familiae et exterorum hominum odium saepe li-
tes. nonnumquam in ipsum dominum caput armat pes contra dicta alere
aliquem cogit illos quibus odio ipse sit. Communisque forsan exitii
tedio etiam sese non posse solum esse advertit. olim obsideri saepe
domesticos ab hostibus noxie cupiditatis et se multiplices perdam
fore a pluribus. Saepe quippe studio colunt extrinsecus. Olim plures
quam diligere plus fortunam suam quam se sibi. Inter nobile pau-
tis carus et a quibus ametur ambiguum. Certa cum hispani-
tatis verum sit felix sit nescit amari. Denique praeterea vitae
suae votis optari hereditatem appeti dies numerari pigram
fugam temporis videri. Parare putes pretio tamen quidem si nemini
putenda. In primis sine molestia vivere philosophia instituere
docti summus odium invidiam contemptum horum tu pater abultro
liber es a quo te opes potentia dignitas scientia nobilitas utinam
imminere praestitit. A pluribus aut duobus quibus te artibus expediat.
Quod non si potuit qui saepe multos offenderis. cui propositum
sit fuit patiens te deserte iustitiae exhibere. Verum est autem
qui iustitiam agit iustitiae hostibus odiosus sit. In tanto praeterea
favore fortunae in tanta gloria tantisque fulgoribus honorum
quo fieri potest ut non aliquis te luminibus inserte et livor. Cum
plus fiet quam felicitas decrescet invidia. Adde his con-
stantes aulicos perturbatoresque animi varias pudore peni-
tentia spes dolores metusque abditos. tum omnium tamen pre-
cipue principum familiae tormenta habes inter difficul-
tates vivendi omnibus his praesertim qui alto loco sunt et
quos vel fortuna vel virtus illustrat quae tu omnibus
moleste tamen praecipue tuo proposito contraria sunt et habent. non
ad meliora dispositum animum novi ego quos ut nosses
noluisti. Ardentissimos animi tui motus aetatis quam pul-
critas studium literarum exercitium ingenii mediocritatem ardore
Religionis affectum. solitudinis appetitum. cum fortuna tua
propositique discordat longe. quia aliud est quod agere oportet
quam quod expedit vel delectat. quo in statu labore tuum ac
cogitato procellasque tui pectoris ex meorum fluctuum comparatione
demetior. Si remedium quaeris unum habes siquidem esse
non datur esse quod cupis. Tamen esto quod debes fortuna
tua in superficie foras sit. Teneat explicet tu humilitate tua
intus absconde. tu in aula sedeas atque in heremo va-
gentur inter divitias paupertate. Inter epulas ieiunium am-
a fulgeat in mensa aurea gemme indigentem. Quid claude-
re horum contemptus in auro corpus purpura mens olim vestiatur
monilibus in strato carmpedi insideres asella domini
et attritos apostolorum pedes rubentes pileum denique super
impones capiti spinea corona. In lectulo aurato iaces
tristitiam tuamque sepulcrum cogitans denique quidquid agis ultimum

vite diem an octog(esimum) s(er)v(et) habe(t)· qui an sit hodiernus aut
crastinus incertum est· et esse michi abesse non p(otes)t ea cuiusm(odi)
varietas ea brevitas vite est Itaque vite inopinatum t(er)minu(m)
meditatione q(uan)ta scio ita michi familiarem efficienda est ma-
gnificentissima ea virtutum opera sperne voluptates amare
paupertatem mortem non timere hoc ultimo sato michi esse felicius
De reliquis duabus hec sententia mea est· non invideas michi
voluptatis contempsisse presentia quam absentia se ulcisci· pau-
pertatem michi divitias amare· qui vere pauper sit· pauperes
innumeri quidem sunt quod his paupertas ipsa supplicium est Nec
pauca sunt [...] xp(ist)um de divitibus inopes effecti· quibus glo-
riosa simul et iocunda paupertas est Inter dictas pauperem aio
quem ni reperies· Magnum est per obstacula erumpere gloriosius
est preter hostem sperne quam vincere Declinare maioris
animi est voluptatem contempnere quam vincere Consequitur
autem sperne quam pavere ne videatur In contrarium fortia licet
amare libertatem In qua colenda quo plus laboris eo plus laudis
est ac premii Invenies qui te blandimentis onerent· stratum
tuum celum tenus attollent fulgentem dignitate ambitiosi iube-
ant imitari teipsum et ratio tuas dignitate ambitio te ulcisci
meminisse fastigium innuare divitias· potentia contemplari
demum immortale ipse te vis efficiat Ego vero michi horum
oblivisti quoque his omnibus atque aliis michi deos contra agere
quibus unum ille te fecit ex paucis Tu non tam horum
sed domino gratiari in illo fidem in illa spes tuas omnesque curas
permitte Interim teipsum et pecuniam despicere· et quod salub-
rius sunt finem semper cogitare suadeo hoc in uno ad ipsius
vite mortisque contemptum nichil efficacius· sive aut vite huius
miserias diligenter attenderis ut ut arbitror michi vivere cu-
pies nec timebis mori· sive brevitatem eius aspexeris et de aspe-
ritatibus atque blandiciis tam modici temporis non curabis eam magno
animo sperne amare qui dulcia bellum hoc scias breve quidem
sed difficile ubi prospera fallunt adversa deiciunt Difficultatis
victas fortiter superabis sed exili molestia, breviter consolante
spe aspices ad patriam· Cum si placet aspectus eius Causas
ubi sicut optima sit etiam sunt omnia ut hec in solo quod mo-
destie visum erat Si quod occurrat aliud occurrat aut michi ita contin-
gere vel dici aliquid opus erit De statu videris rerum procul-
dubio clarius est Itaque si statum non probas magis non exprimabo
Vive feliciter· nunc decimo ad fontem Sorgie x kalendas octobris

Ad Socratem suum ut superiorem Epistolam illi det ad quem scripta est



Magnanimum et excelsum virum illum plane nosti· supra
quem p(otes)t unus Romanus Pontifex non videt status ecclesie
militantis Immo ubi illi invidia in adulatione infamia

quesisse verum ne hunc quidem aliquando id est alias videre quamvis
fuerit quamquam propria esse tamen ic. fama loquitur negat ipse
sed affirmat omnes duos cum ex ordine Romanos recasse pontifi-
ces quos si quis tam diversis moribus contemptos lacerauit tam
negat talia ipse aut quod in lingua eius sonet et in fronte le-
gitur magnitudine aliena alto animo contempnit Non tamquam vicium
virtutibus suis absit emitur Hec de illis vel magne dominum unius
diuino quod et notum tibi est et illi habitum sane commemorarem placatum
aduerti Affectum eius vero ad me variare ubi in illo superfluum
fuit quo non me solum sed te et meos omnes amplecti Hic vir
tantus et sic noster amicus cum possit suo iure preponere quotidie
erat Ut si aliquid scribam clarius silicet id quod nunc in qua po-
stulat mihi claritate inhabitat ut aliquid de poetis interseram
Cumque me hortatione declarare cepit non ut illas inhereat sed
ut eorum opere suis in finibus utatur plerumque coloribus eunde
facundia qua pollet eximie condiat atque exornet Res
hec igitur sufficit tibi non exiguam Terencium in insedet et plau-
tum legisse Ita ut quisque aliud quod obscurum putet et tam
aliud dicta oportet quam sic dum utique non potest Minus profecit
hec capacitate rerum omnium que celo continentur credo Cesari maiori
Plinius 29 attribuit atque hoc alissimo ingenio quo potest excellere
solercia agendorum et consiliorum acumine vincunt Preterea ius ciuile
tue etatis longa et studiosa vix sufficit Ita professionis tempore
suum fecit ut Iurisconsultorum quorum nostri eum vel equet
gloriam vel transcedat Idemque quo mirabilius sic inter tam varias
materias rerum curas et in hac forma fecit In quo dedisse
solent homines non discere Cum ad academiam latum venisset indoc-
tior contendens minus sic natura ornatus et studio excultus sit Rethor
intelligendi acutissimus ac promptissimus In solis viris e
segmine omnium non sunt hoc est non vulgaris seu barbarum
stilum horret sepe id ingerens fac ut te intelligam
sicut textum legis Intelligo inquit Hic ego rideo textum
legis in quo ipse puer studium non omnibus facile ut dicis sed
multos tibi difficiliorum hiis quibus difficillima videantur Ex parte
nempe facilia omnia difficilia incipiens fac inquit ut te
sic liberos omnes intelligant Quoniam id obicio vile penitus et ab-
iectum est quod sic ulla mens agitatione perpetuo addo et que
clementi sexto pontifici instanti dixi olim multa qui et alia
queque sese offert in rem promte efficientia atque id inter cetera
malle me de paucis intelligi et placere a nemine Doctorum id est sed
pauci nostra etate paucissimi Certo autem mihi diuina Sapientia
pudeat nullius erit donum gradus pauca fuit neque id est melius
quod unumque fuerit quamquam futuros tam sperem ut ab illis iudicer
non retuso multorum vero hoc qui vulgi iudicium sic nullum
momentum fecit semper si facio ut libris hiis malim non intelligi

quã laudari volgi .n. laus apud doctos infamia Sepe insuper
Ciceroniana illa sniã vsq est / que illi in tusculano eius
scripta est maxim argutu ee non subtiliter ea dici q fiat
distinct et prban ab indoctis ad ee m quod auctoritate
vi prigrior luctatq q diu sucumbo et sepe roz mea sbinect
volutati sue vt s placead displiceo m . si ne displicead
inliãs nouo moe vsq sit illi scribo ut exãta no ẽ sue
hinc vo logie ac seruide illq inscãie m eo qd me clar
fi voluit aliis sic parui qd vear ne s' minutys obte
peãm dicat Vtmq ille iudicatus sit tan ingerere hanc
eplaz s' dubis Qua iam tibi p m digenda accedi ut eet
tibi occasio illa adeundi a qo neo vmq nisi aut melior
discessit aut letior Vale ad fonte Sorgie x kls octobris
Ad lucã placentin Sacerdote consolatio
in matrire mortis florentissi adolescentis

Nisi iam pridem detersissem oclos et via gemitibus
obstruxissem finassesque ad mte mortaliu no lugere
In miltas me lacas traxisset eple tue tenor qs
tan egre continui quo min9 siccauisse obrepedes Q siveru
ad lime in silencio premeret Ita m mirabilis ac stupede
si quid omo stupendu tenet quod nae oipotetis impio
accidet Ita in tempestiua et acerba si qua dies ebuto misf
cet opposita Ita demq expectina et preceps acci nostri ruina
visa est duncte florem tam iucudu forme lun e sumo ut
apparebat firmissioq vrecau anoz atq optie valitudinis
sue statu non toto ut ipe ays trm horaz spacio tocadisse
quo recenti sit et clao nonssioq in comone fiem exeplo
vm esse qd qtidie verbo diaq morbo licet ac studys no
probem9 nulla m rebus transitoys spe habenda et adiusq
morte pt vite initiu ac 9site vite nullu penit9 esse
remediu Quid .n. m media pollicet quos passim mori
cernim9 sepq ia qd m pubhu abyt . palle nc raricul
egrotare qua cetos sola vtus nesat initiu Quid aute
annos uro decerat et tum quid etas s profuit Quid for
quid indine . quid aulm corpis spledorq purpureq . quid
vestiu studiosa varietas . exquisitusq habitus . Quid iocundis
sima vox cantusq q mellifluq . quid lepos m vo . quid
angelica suauitas m incessu m gestu m ambitu m
iocis m serys An ne his omibq vel momento tpis
differre potuit mortis hora O res hom ambiguas
O inmeditatos exitus O fallace spe mobilemq fortunaz
O tenuissio filo gaudia nra pendetia O nullaz
certu mortaliq sepq suspectu atq formidabile fati
diem Sed quid ego certe iam pedetentim pelagus
ingredior Vix bene tutus m littore Vtmq redeuns

est amicus noster perijt quo nihil ornatius civitas illa genuerat
Talis ibi qualis Rome Scipio qualis Sparte licurgus
qualis athenis alcybiades Cuius nulli secundam in dolore materiam
soleo que colui quem dilexi et qui michi carus fuit nostris
clarus quam prendo cognovi Talem rursus inquam tantum flere
non potui Et non iam longis testimoniis indigeret est
Perijt amicus noster ymmo vero peraccedo fine cepit obijt vero
abijt ubi iam fuerat abeundi solatium michi metuque permaneat
abijt ymmo potius redijt unde discesserat unde peregrinabatur
unde exulabat redijt ad illum a quo in custodia caduci
huius pulcherrimi corporis missus erat . mortuus est ymmo nos
assidue morientes deserens nunc primum vivit Sepultus est
ymmo carnalibus vinclis explicitus suum terre celo suum reddidit
Iam equidem corpus examine et oculos spectavimus quos
mallem consuevat ne terreret . animus aut a compedibus carnis liberatus
Iam letior spiritus ipse formosior ac vivacior virtutibus
suis comitantibus astra conscendit . illic modo habitat ut
spero Corpus terre creditum multo splendidius suo tempore re-
cepturus Sed ergo tam felicem actum puto ut illius vite
desperare non tam commiseracionis quam invidie videatur Menon
in quomodo ut lelius in affricanum sui morte quiris . que
fuat enim ut prius miseram sic prius exire de vita Me ipsum
hic in eodem lelio consulere virtute et viri amans qui ex tua
non est alioquin inconsolabili merore consiteri Quamobrem
literis tuis lectis ut dixi luctum intercetero omnia quantalibet
adeat ratione coherceri dolorem cohercere non potui Dolui fate-
or nec omnino ubi mollicie mea Dolui inquam et doleo
plus aliquanto quam tam delitum aliquid cogitasse . doleo
aut non illius immutatam sortem sed et patrie rarum decus et
viridis nostre quondam rerum insignium spem recentem et nobis
non in aureum etiam etatis nostre solacium decessisse sed quam magnum
dolor meus coactus et non deseruit et dampnorum meorum pa luci
querela mea dampnum ac doloris atrocius est his omnibus
ad illam epistole tue partem venio ubi pro eo orem iubes et
admonicionem tuam laudo Verum tu Sacerdos tuum est orare
ego et defuncti et superstitis amicus te pro illo rogo ut
si quid felicitati sue deest tu pro eo cunctorum dominum xpm
roges Vale ad fontem Sorgie 8 kalendas Octobris

Ad eundem Responsio ad calumpnias emulorum varias

Duas pridem epistolas tuas accepi exhortatoriam alteram
ad amicum meo gratissimam et mihi hys temporibus aucturas atque
fastidia nonnumquam demanda sed rare nimiam alteram vero
reprehensoriam non tamen itaque placaturam et Reprehensio iusta
foret illa quod ut aio non tuta est si vulgi quelibet

auibus infesta tamen animum non attingit. Ita ut nunc
nouum aliquid me genus. scis me sepe passum talia et nunc
minus me propterea displicere. Id porro miror dum medium me
ab illis laudibus inspectatis et iniuriis celebratum audeo. Cum preta-
ri mortis non sit ideo sit. Ego in hoc omni parte semper fui
ut vulgo dissimillimus evaderem. Quod si usquequaque assequi ple-
ne potero tum demum me felicissimum arbitrabor. Quo igitur pla-
cerem illis quibus ut displicerem semper summo studio nisus sum. Cum assectatores
plebicule blandi quibus diversum studium intercedit. Una est
vix artibus suis omnibus preter quod nequit invenire. Quorum
plerique post pudendo artificio quesitas laudes non solum igno-
minia versis repetere suffragiis. Sed illorum more quo pardos
aut tigres aut leones blanditiis aluerit. sepe ac delinite
plebis impetum atque insidias passi sunt. Sed redeamus ad
propositum. nolo mireris si in me ut hoste notorio tela in auris
iure suo vulgus vibrat. Magnum autem et hoc post [illegible] victoris
est laudibus non moveri. Ego profecto non moveor et sepe id
Ciceronis in animum redit. Quid de te loquantur homines ipsi vide-
rint et post paucula alta spectare si voles neque vulgi sermo-
nibus te dederis nec in premiis humanis posueris spem rerum tuarum.
Et id Senece male de me loquuntur homines sed mali non quod me-
rear sed quod solent. Pigri canes et inutiles et inertia stabu-
li quod ad lucem latrant. Quid se de [illegible] ad propositum eius
torquet quia nunquam vel semel de vita eorum vel morte aut
odio de eis non ut de totum nec dicam beluis sed cadaueribus co-
gitaui. At dulce est nil hominis infame et propriis neglectis
alieni pectoris secreta perquirere profundasque mentis latebras
scrutari. Que omnis profecto superficialis indagatio est. Divinat for-
te quod huius studio sciri non potest. Quamvis non oro delphicus
perhibetur apollo bruorum sese pectoribus infundit presu-
mitur [illegible] sui vias neque meas norunt quas ego tam
longissime ab eorum oculis et ut Eneas pigmalia penates
per suos curruum in valle recondi. Quod autem dicat opere
pretium est excutere. Item non pedetentim ad alterum loquendi
pervenimus. In primis quidem cum ab Italia discessum velud fa-
nestum ac valde pestiferum timuerit. Cuius nec reditum
fama ut apud peregrinum terminatur. Vel insolentes si nisi
quos esse velint a quo nunquam esse prohibetur. Vel infamem
si eundem semper discedere debeat et reuti. Ego vero quid
dicam quin et ut [illegible] reddenda est ratio. est officium proprium
michil agere. Cum non possis reddere rerum non vulgo sed tibi
[illegible] et profectionis mee et more et redditus et totius propositi
sui [illegible] absolvam. Veni ut scis nuper ad curiam. Ypo-
vero Babilonem veni. Mirantur et stupent quod abire me-
ditor ubi deo et omnia teste quod et me sepius audisti

missis non sponte et invitus fui tunc etiam dum languens validioribus
retinebar. sed veni iam hinc in pectus desperans et presagiens
potavit non sine invidia etiam sed que eos et latuit et latebit
me non errore aliquo ad locum non ab infamia cognitum et invisum
commigrasse deserta ad tempus studiorum contubernia et solitudine
mea et si mecum familiariter agnosco neque appeterem usque
vivit dimisso Helicone meo Italo et ortu beato ac tranquille
valli nec minus invidiosum et acidale inopia novit
etiam odiosum atque his tot causis solacijs in amena negocia
pervulisse. et inextricabile me laberintum. nisi forte me paupertas
vel divitie pepulerunt. Que mortalium labor vel minima
vel satietas aliquando vel quod nil molestius altius esse solet
contemptus me forsitan loco movit. plane horum quidlibet sufficeret
non sine quibus spacijs et ingentis divitijs et temporis inopia
distrahe studium non bonis omnibus ne solum his quibus cum vita agere
contingit. sed et ceteris longe positus tamquam sub et singularem quandam benivolentiam actus fui. si non me principes Italie vi et precibus
retinere temptavit et abeuntem doluerit. et absentem avidissime
postularit. aliud puto sed occultiorem causam fuit que me tot
obstantibus urgeret retinentibus compelleret. et quid sciunt an
ipsi per quo iam presumi sit. an vero presumi non possit. verum
redeundi sufficiens causa est. Rursus quid sciunt an et hic esse
diuius et eos intimum tristitie propositum sit. Nam doloris causa
iam clarum locum reperi hoc est in terris quod illos premit non
quia me istinc abesse doleat. sed nam parte metuunt ystic
in eorum auribus atque oculos duntaxat offendo hic ex me gaudia
omnia gravit ita ego non solum bonis amabilis quod semper optaveram sed quod minime voluisse stulte eque formidat suspectus
Novum vero malicie genus attende hunc et dementia suum actum
Amicorumque suos mora mea quam longiorem exercet ac me
timet timore. Simulat se timere ut sit officia quod intendit
non ignarum me illorum semper opinionibus repugnantem et minus solitum
paradisum iudicia delirantium. Ut qui non mille felicius ad
verum pervenire arbitror. quam perplexis et obliquis vias certe
vagatur mentium mutis descendo. Que sane colorum figmento
pretendat videas. Nam ne in hoc quidem convenit non insolitum
turbe malum semper discordat amentia. Quid ergo reditum meum qui nodum est atque ut non esset non ut illorum metus
sed ut animi mei desiderium lenirent in obstante cathbunt (?) non omnibus notum sit quibus ego notissimum nulla umquam manula
meis moribus contraria Aliquatur (?) mestus non ab invicem terre exterioribus pertinacie suspiriorum quam intestane formidada. Quidem vero festivum reditum eorum ut sepius amicicie asserunt cibus
tacete me vita respondebit mea civis. in hic [illegible] avarum vidit
quinimmo dives esse posset pauper esse maluit ceterique superesse.

et spinis adversa sunt Sed invidia ceca contraria loqui se non videt
et contemptorem vocitare solita quotiens libido labiorum tulit avarum
dicat Quid ad me dicat furem vel raptorem non magis ego tales
fiam ipse uisu magnimi Solim prudentes fiat Si ego id de
eis dicere voluerim non minori quidem sed honestiori mendacio vetus
ista licentia obtrectandi his quos non laudaverit vetus et impu
dentia veteris inaccessibus incedendi eo fortius excusabilior quia carmibus
quam moris est Quibus hominum simillimi fieri student qualiter licet
seu quam uniformiter non curant nisi forte ulterior infimulum Dici
potest Quod tamen duo sint avaricie capita et sit alterum in modico ap=
pellari alterum mea tenacitate dampnabile non primi arguor sed secundi
quasi voragine aurarium impensarum vel ferre ausim vel non
possim quorum ultimum si vitium esset non animi sed fortune cernen
esset Apprimi certe suspicione me liberat patrimonii mei modus
non auctus tempore sed potius in imminutum ea fiducia quod ad me pauci
tantum ad terminum appropinquanti paucioribus opus est Cum hesit oppibus
Circumcam id est avaricia scilicet quid sibi velit non intelligo potest enim
quamquam esse absurdius quam quo tunc vie restat eo plus viatici
querere Videntur hoc dixisse hostilis et exquisite calumpnie
commentum esse Dicere ultima testis erit qua nil auferre vel continere
permittitur abeunti quicquid et testis et delatoris intrepidus unum
hoc cum invidis amicis ac bona fide pacis et contestans hac
stipulatione teque cum omnibus in quorum manus venient testes
facio ut si hodie vel apud me vel quam hinc migravero preter libellos
in quibus mihi omnis ferme laborum quies ac solatium vite est
preter modestam supellectilem et quottidianum scriptum quem habere
vel numquam vel raro unquam defuit Si preter hec magni hic de=
fossi auri acervique pecunie montes mihi fuerint inventi quos
sibi horum fingit invidia liber quicquid est diripiat quam
nunquam mihi esse possit invisior patrimonii meis invidie parcitas
hanc heredi meo presenti elogio legem dico ne quid hinc sit audeat
ab adverso et cupide conspectu thesauri illorum sit sola cupiditas infa=
mia mea heredis vero nondum novi et inanis expectatio unum
isti contra me bonum minus forte miserabile quam seipsos videre dum sub
aliquantulum latentes auri senatum modo per rata parte for=
tune nichil eius thesauros humi abditos suspicantes et ope=
ri nequit me non de aliquo thesaurizare cum ipsi pene de nichilo
thesaurisant Stultissimi et iniquissimi iudices qui ipsa me=
stra alienum animum metiuntur omni ex parte dispares Illi enim
ipsi se virtutes sperant non modo in tales sed etiam morbidi ego
me incolumis in tale et cui huius memini cum desperaverit ut Sene=
ca tuus ayt Ineti illi cuncta sub defutura formidat Ego contra
affatim superfutura confido horum in errore eatenus in contrarium esse
potest si quos fallit et cruciat Sinaurez simulatus est error magna
mi potest iocunditas eripi qui animos eorum venenosis morsibus

mundi et archanis tuam similis velud totidem tortoribus
Carnificibusque deseruio Sed iam quod alii vel fingant vel cogi-
tent audias diffidentie dicam esse si credo tuo ipso diffidentie
an tuncque notum est neue hic tam parua fortuna hominem his
temporibus venisse qui ut a Cesare maxima a Romano pontifice
et a maioribus et a magnis tanta alacritate tantoque gaudio
videri Blanditur oportet sed in dolo qui in tribuit tibi et tam
raram fauorem vel mereri posse vel sine meritis inuenire magna
quidem cum admiratione multorum paupertateque mei his est quorum
nunc videam his diebus quos Romuleo cardine fulgentes excelso
pariter cuncta despicere et principes ipsos ac reges doctos suspi-
cere solent tam constantem aduentum meum esse comprehendi Ideoque eos tanta
serenitate frontium tanta vocum dulcedine tanta denique actuum
benignitate testari ut tantum fame habuisse vix crederem Nulla hoc
est diffidentie causa Crede michi magna sepe licet si libet hoc
aut nichil cupio preter pacem animi et quia nichil cupio nil spero
Sed etsi de illorum genere videatur que fidem putent excedere
tibi tamen ni fallor et sepe multis indiciis probatum est et nunc nouo
recenti et tibi nondum cognito demirabitur argumento nostri quidem
equis se portionibus quadripartita in ab olim hereditate ecclesie
fuisse contigisse quam ut hinc vincas sors mea est Et seu
parentum seu meis auspiciis a primis annis ad vite genus ele-
ctum huius est hereditatis duas partes in suffectuales raras duas
reliquas inter duos veteres et bene notos auctores ita partitus sum Ut
tamen usque ad hoc tempus ambobus dictior fuerim Nunc me dictior sit
vterque tantaque dulcedine affert fructus meorum cuiuscumque vix
ab obtrectatoribus meis acritudine importunet Si etenim ali-
quid non dicam facerent ne impelleret consiliumque adhibere videar Sed
fateor cogerent ut accesserit hereditas huiusce de qua loquitur cantu
quidem preclara reliquis quidem impar si que locorum vicinitate et
commoditate visa sit haud magis oblata in excipies tibi dedi
Itaque pro nunc ipsum numerum literas aptius capias in quibus
te mutinensem Camerarium factum legeres meas quas scilicet quibus te aliquibus
viris dolo commendandum duxi Cuiusque sim tamen nosti optime vide
nunt et in silencio iudica quanta fides illorum maledictis vel
meis defensionibus adhibenda sit Nota est sunt pariter eorum
Iudicium equa lance Sum iudicium meum vis Seneca verum
id accipe nichilo plus me horum vana facere quam ventre edi-
tos crepitus Quid in oro te refert qua parte corporis tripli
sonet et profecto nulla stulti hominis pars obscenior est Sed
minimum importuna lacerata rabidi et famelici canes exagitent
An forsan oderit et odium vis explet Ignauum vulgus et im-
belle quibus sordide lingue arces sola est ac cum oderit illis
vnusque iniuriis lacessit Vbi morum vitereque dissimilitudo ad-
miracio ... an paruus inuidet Sed me patres vt dicere

solet inuadam. An forte ebrius sompniat et sompno loquitur
hec vera operari hec sentire malueram. Sompnus excusset
amentiam multa dicunt et faciunt dormientes quorum meminisse
nequeunt experrecti et multa sunt quorum vita usque ad exitum sompnus
est. Hec autem tibi tam scrupulose dictante ita tibi scribo ut quia
fame mee patrocinium suscepisti adversus has si forte tamen
non offendit pietas eloquentissimus argutior fias. Deinde
admoneas ut oculos ad se vertere incipiat nec migratarum
Coruum de Cignorum nitoris disputet. Tandem eum pudeat eorum
morsque turpe quorum vix facere noverit. Tum desinet de alienis
rebus fabulari. Quid enim sine habunde experietur quod loquitur
et amplectatur calumniam ac dolorem suorum magis cogitabit.
Adiciam quod hodie de conceptis sileam. Illi tamen ad unum propositum
videntur attendere qui aliud reditus mei tam indignitatem fecerunt. Ita
et hec quoque summa in literis tuis erat. Hii non usque adeo infamiam
in eum quidem meam videntur profundius inspexisse non sentiat quod
est indignatio. Libet igitur diffinire idemque qua recte faciat tum
sit iudicium. Est quidem nisi fallor indignatio nichil aliud quam
generosi mentis affectus exoriens ex rerum humanarum indignitate.
Proveniens hunc affectum a me tam vel numquam abesse fateor atque
ibi vehementiorem esse ubi me plus oportet. Si nimis multa de
te prout rumor contra nos liceret ut libet et sufflat
in terram pulveres in oculos suos excitet. Nos illos vel videntes
iratos vel inimicos in scientiam recepturi ... perseque rationem vite
ducem quantum possumus habeamus. Ego quod ad me attinet preterea
qua cepi neque ab hac summa remissurum minime decerebor et
surda aure manere strepitum populorum vel precium quod spero
vel si forte id non dabitur at saltem infortunium mei penes
vulgi gloria non erit. Hoc me certe prestiturum spero et consilia mea
intima quamvis multos ut lateat interior. Tibi quoque animis omnibus probaturi
non despero. Quod quidem tamen in rebus omnibus testimonium conscientie
satis sit. Vale quartadecima Novembris super flumen Babilonis.

Duci et Consilio Ianuensium exhortatio ad pacem cum Venetis et concordiam civilem

Indulgete michi oro magnificentissime dux vosque
consilii electissima lumina facultatem vobiscum loqui eius
non verear ne hunc videar anticipare sermonem. Qui certo consilio
dilatus est hactenus. Fateor tantis sine apparatibus formidans
anxius expectabam et simul bellum erat ita atque odio
flagrantes animos vestros attendere et intempestivum rebar accensos
et iam stantes in acie dehortari ad pacem ab armis. Si etiam
non ... sero duelli penitere et in parte functum mee
devocionis officio videbar. Ecce nunc principium huius belli consilium
... ones ... consumptum est postquam domo profecta
utraque classis erat. Caput militie venatorum ducis tui et

Nostrorum suum et meorum tuum eam ut surgentes iras flammas ex-
tinguerem. cum ex re admodum et ipse flebiliter interessem non ventis
nec aliquo me negotio immiscuisse dicebam. Cum ut homines dedecerat
civilis nec Italicum Italicis malis tangerer et si sic posset omne
Ravenne nisi fallit extractum nulli me aliquod fidum fuisse. Nunc
quidem inclinata iam re nec exiguo sanguine mitigatis ut arbitror
ardoribus odiorum haut michi deinceps intempestive videor in-
facturus. si ut ita dixerim receptui cecinero. Sed quia adeo fidenter
non facerem nisi illorum quos alloquor mores nossem. nunquam gens vel in
bello ferocior vel in victoria humanior mitiorque. Victoris quam quesi-
te inmemores vestrorum morum putet oblitos neque enim illustribus tantum vi-
ris ac preclaris sed nobilibus etiam satis est vicisse ignobi-
libus autem seviente ultio est voluptas nec victoria satis cruore
extinguitur. Vos igitur humanissima pectora iam victrices dexteras a
sanguine cohibete. tulit belli casus eos qui in prelio corruerunt. fuerit
id marcie virtutis at reliquos armis insectari non est vere le-
vitatis. Neque enim est facile inter incentiva telorum acies exacto
prorsus examine librare singula que pulsatur gladio feriat. Vna
in re et has. omnia miscet impetus ardorque pugnantium. qui
ubi resedit redeatque tranquillitas animorum. prius et iudicium liberius
intermissa revertitur. Itaque frenare animos decet. et humanitate non in-
dignum sese probare victoria. Quod haud dubie facile prestabitur. quibus
nova et insueta res est vincere. Insolens enim gaudio precipites
agitur leves animi et frenum rationis excutit repentina leticia.
Vobis vincere iam in consuetudinem versum est. Quotiens per orbem terrarum
bella jam nescium tot victorie numerantur. Maria ipsa omnium terrarum
vestris triumphis ac victoriis illustrata Tyrrenum Adriaticum
Euxinum Ponticum Assyrium. Egeum ipsum vestra signa timet
oceanus Gaudetque Indus ad se nuncio non posse insignes hic
superat ut spumante hostium virorum cruoribus Bosphorum videamus
et vidimus. Quid enim nos qui legimus. et vos interfuit
bellantes. nisi quod per imaginem animorum sive horrorem pictum dum
pugnatis. nobis dum legimus horror sive pictus transfusus est
Cuius enim animum non horror invadet audientis aut legentis illius
horrifice noctis eventum. cum qui ad vesperam violentissime
flante vento austro inter Constantinopolim et Calcedonem
tum validissimarum gentium in vos factus incursus est. Illis
a meridie venientibus a Gallipoli solvebant. et vento adiu-
tis attamen vela facientibus vobis contra hostes. contra ventum
contra mare pugnantibus nusquam atrox plus cohortium est. Ut quidem
neque tempestas valida neque nox insecuta diremit. Quis
ille vero impetus quod immane tedium. quis ille tubarum
clangor. quis clamor ac gemitus virorum. que navium collisio.
quis ferri sonitus. quis sibilus per tenebras volitantium sagittarum
Prorsus enim plus fuit quam pro rea quod erat id poeticum. Cuius cladem

illius noctis quos summa fundo explicet aut possit lacius exequi
labores. Ex Postremo proelia in lucem producta sunt intermissione pro-
tracta est et quod magis posteris mirentur nox brumalis
fuit sequentis pugne dies adultus. Quis unquam simile audivit
aliquid quis tale aliud vidit aut legit. Magis videres mirifica
altimis altius lucis parte et tota inimica nocte pugnantium cum flatu
cum vento cum hostibus. tres ab adversis acies et diversis tractae
de diversis terris tres dissuetissime naciones in meo Ianuensium
sola virtus Sola Ianuensium fortuna. et de externis quidem ho-
stibus non doleo. Quid .n. laboribus Italicis sua tela promiserit
venale genus ac fedefragum et insolens quos in longinqua
infelicesque miliciam munus impellit nobilium fallentium contracte
pacis imcores. quis ut vincunt fateat calamitosum et misero
pupillo mira debeatur. Principibus succensendum quod in fando et
in hucusque commercio sanguinem sue gentis precia pecunia vendiderit
Lern et de fallacibus atque inhertibus gererentur et ipse grande
minus ausuris nomine non doleo sed valde gaudeo. et infame
illud impium sedem propter illam errorum vestris manibus eversum iri cu-
pio. si forte vos iniuriarum vindices xpus elegit et hanc
vobis ab omni plebe katholica male dilatam reposuit ulti-
onem. Italis aut vestris pro de corde compacior qui in ut fideliter
admoneri in tempore credidissent. Sed adiunc si quod palam vix op-
tare audeo celitus inspirati utrique repentine meminisse vos italos
et fuisse cives et esse posse. Vobisque non decapitulatum offens
sed quod periculose sit potentibus superiusque pacem petentibus locum
fuit eciamque superbum de gloria et superioritate certamen atque ibi re-
pente conuictate civis ab hoc Italico et bello sociali ab exa
gusti adversa insidiis instigatores ulterius per arma virtutis
et illo ferro largo pelago assumptus quod momento temporis fi-
eri mox expedicionem piam ac liberationem terre sancte atque obsequium
xpi feliciter assumendi spectaculum mundo et posteris gratis-
simum preberetis. Sed inceptum sequar. Virtutis vi fortes
ostendite nec cuiquam in talibus non vos ad Italis pro
odio aut per cupiditate ulla sed pro pace certasse. Cogite hostes
vos vel in silencio fateri a vobis se non magis armis victos
esse quam moribus. qui pocius iram timent virtutem venerentur. Sic
hanc dignitatem Regia superior dei dei qui adversus aliam virtute
animi quam qui ferro superat. Ille vero est victor qui animum suum
vincet et vincitur motum mitigat victoriam tempat iram
frenat. Is sepe dignus est vincere qui vincendo fit melior
et super bellica laude his. que non sunt adversitatibus pro-
speris non extollet. primum in temporibus belli diffidentibus perstantes
eadem post victoriam pietate ut modus mitigat in omni for-
tuna eosdem vos cives habere et uniformiter ac constare
ornamentum virtutibus vestris accedat. Velisque omni que ad per

Omnis Iustus verus victor

servata gloria optata pace bellorum desit. Nunc vero ad eam autem
que valde me premit ac sollicitat cura si me modestia
vestra liberavit. multum est in vestra republica quod metuat. Solet
equidem ut exterior magnorum corporum sanitas. sic pax magnarum
urbium morbis intendat latentibus et oppressis apparentibus illis ita
ipsis in visceribus laborare que pestis crescit. tum primum intelligitur
in iure mansiva[?] quando sub tegmine sordes iniquitatum que premunt
sepe ut continuis corporibus exitia. sic magnis populis medici-
nalia sunt et sicut quies inmodica corpus constat ac in-
ficit. sic urbes inmoderata tranquillitas. Hec in corpore materia-
les humores et in populo simultates varias et discordes animos gignit
affectosque contrarios. Agitatio temperata sanitatis amica est. leta quies
male valentium multis propter hec utrique Roma ut hostis[?] sibi doluit
Carthago magis. ille terror civibus amorum Peregrinis
viris et belli civilibus via fecit. Magnique laboris finis ini-
tium fuit. Quid putas Athenienses nocuisse ne-
pe ortissimam civitatem non tam bellorum ingentium hostibus. aut
Siracusis in equore deleta classis quam infensus civis Al-
cibiades et triginta tyrannorum domesticorum furor rabiesque pro-
fessus dedit. familiarem prudentum extrema quam in nostris in-
nt. Profecto autem in omni vero periculosissimum est quod latet.
Hec oro prudentie vestre animis figite quam vehementer ex-
cellit. hic insistite et ne luxuriem victoria. aut
lascivia aut alia sue studio providete. optimum est in pace
vivere si id non datur operabilius multo est cum hoste quam
cive confligere. Non enim michi spiritus propheticus. non e sidereo
cursu notitiam futurorum spondeo. sed quantum ratione previa experi-
tus futura quivero. Peregrinis bellis non invictos viros et for-
tia superabunt. nullus vobis nisi hostis indigena. nec nisi
civilis formidandus est gladius. Vinci Roma non poterat nisi
se vincit. Id vobis accidet nisi equam civilitatem et modestos
animos induitis. Quod si feceritis semper felices et invicti eritis. Classis
vestra si seria sui fuit. iunctis veniet tremenda littoribus
Posse pluribus vobis ostendere que urbes ab hostibus invicte
latenti sese odio prodiderint. At in re notissima satis sit pau-
ca quidem sed omnibus clarissima exempla sufficient. Quod ad vetustate
atque externis in vestra nullum usque qua aput vosipsos exempla
clarum invenio. Redeo igitur ad memoriam temporis illius quo meus populus
Ytalie felicissimi omnium fuisse. Infans ego tunc eram et vero
vix in sompnis visa commemini. Quando primus ille vestri
littoris qui et solis ortum respiciat et occasum non terrena sed
celestis habitatio videbatur et qualem apud Elizios campos memorat
Poete. Iuga collium amenis tramitibus virentesque valles
et in vallibus felices arte. quis non excelsis turres et palla-
tia mirabatur atque arte perdomita natura rigidos colles cedro

Braconis atque olea vestitos et sub altis rupibus edes mar-
moreas. nulli secundas Regie e nullis urbibus non optandas. Cuius
non conspexit attonitum Lamblam ac latissima ubi inter scopulos
arta auratis tectis stabat et equoreis fontana fluctibus
et tempestate torrentia que spe sua naufragium in se ora
querentis oblitusque rei nauta spectaculo novitatis suspenderet.
At si terra iter ageres que non stupor animum magnum habebat
vel angustissimos plurimosque humanos virorum matronarumque hunc
cernere. Cuius non viator medio colle torpebat. namque visus
in urbibus delicias inter silvarum latebras et remotissima rura
conspiciens. Denique cum ad urbem venires cuntis vere Regum urbem
quod de Roma dictum est et felicitatis templum leniciesque limen intus
se crederes. Non multo ante id tempus victis primum magno prelio
Pisanis habuistis extrema bella cum navale cum Venetis interrogate
senes vestros superstites non quivisque plura videre quanta portuum timor quanta
Venetorum populorum quanta litorum fragor victoriose classis adventu cum in
iussu vestro dum vix ullus toto se pelago moveret. Sensi videre ad id
tempus modo mediocriterque deflectente quam felicitatis fortes luxus livorque et superbi
cuncte bonarum et victricem vestram prorsus prave et quod namque extimis manibus fon
fodere intestinas in pulverem immissas ut corrupta et conterita et feda civitatis facies
et litoreum id decus per edium magnifice et tonde perditas latius
visu horrorem ac metum prestantibus incuteret. Postremo urbs ipsa fuit
ab exulibus obsessa Mediolanensium auxilio diuque bello gravissimo
vexata est dum in ea tunc Robertus alme memorie Rex Sicilie clas-
sium cum suis sedens tamen ad presidium eius accessit anno prope integro
esset melius quoque quod per nostro narratum est et namque alias
auditum non solum terra sed et pelago sed in aere esset sub terra primo
pugnaretur. Dehinc multis annis inter apud vos peccatum. Interim tum
dum in terris intra vestra vos victrices manus vestrorum Civium et vestra arma
tenere donec tandem malorum admoniti ad unius iusti iudicis auxilium
confugistis qui optimus providentissimus Rex et felix est in primis sopitis
seditionibus renovata felicitatis vestra fuit et pulsis civium nebulis
votiva serenitas restituta est. Inde domi pax et pacis amica est
iusticia. inde dulcis mater concordia civium tum intestinarum incendiorum. Ultimo
de hoste victorie. Que tamen ista sit facile non fallor in posterum cautela
est. Verum est non multa non ulla sed fieri tamen sed felix fuit neque sic eorum sel-
ectantibus. Vos vero etate bis felices quod vos preparavit quod a primis felicitate
dicant me usque neque non antiquis est doctrina mirabilis ac certi ex doctis
esse quod plus felicitatis eo aliqui custodia opus esse teneant non res et hinc felicitas
et anceps et lubrica noscitur. ut vestra non arta vestra atque ingenium discordia
novisse an unice non incipitis ex cogitate confestim vos et cavete ne eius
vestigiis eodem celebramini. Si hunc cavistis cetera certa tuta sunt
Victores ex omni parte redibitis amate vos invicem amate iusticiam amate pacem
et si studium belli est ite in bella feliciter namque hostes decet ut
tum bellis civilibus abstinete. Avinione kalendis Novembris

Ad eosdem exhortatio ad bellum contra hesternos hostes

Quod optabam video ab ortu ad occasum victricia signa con-
vertentis hic precor incumbite viri fortes hoc agite hoc
proprium hoc iustum hoc solum. hoc nunc ytalicum bellum est
hic rei militaris artificium atque acies extreme hic vos impetu sequi
cupio hinc non parva malorum vestrorum extirpanda seminibus. hic est rex ille
pirrus cui omnis bellorum legitimas aucupanti cum ab inicio bellum nobis
indiceret respondisti nescio an audacius an verius finxit quidem omnis
vestris manibus verum aut furoris tui esse auctorem. Sed vende illam
precio exiguo suam dexteram et suorum sanguine et propere dic quod huc foret sera
penitencia dampnaturus. Ecce iam promissum illi tempus advenit Tyrreno
atque afflicto mari rependitur quod defuit Hellesponto pontum omnium
cedibus firmat et simul ardet incendiis. quinque et interea egressi
ferro ac flammis inopum predonum tecta vastastis. Insistite oro
et nolite desistere. Persequimini inimicos vestros et comprehendite
illos et nolite quousque deficiant. Ut aut propheta Confringi-
te eos nec poterunt stare. Cadent subtus pedes vestros et lon-
ginquis nuper expedicionibus prostrati. Propius nunc simul et finibus
vim fortune fallentis agnoscite. Solebat dudum frenare animos
cohibere conatus temptare victoriam multa mora stulta metu. clamor urge-
te perditos perterritos fugientes instate respirandi spacium fessis
auferte. Supremam huic bello manum ponite. Nolite regem
non horrete. Sepe quod fulget exterius intus obscurum est
magis est regno regem superbia castigare non regem sed re-
gnos animos habetis. Parva fuit Roma dum regem habuit. mox
ut rege caruit crevit immensa. que sub vestro rege servivit sine
rege regibus imperavit. Invadite regem huic ne date
sceptrum nec virtute rex est sed homo sed mortalis sed miser de vi
male initum et dignum supplicium iusto subiudice daturus postre-
quecumque illam fingere voluimus verus est quo multo a nostro
viro in populo fortiores et constantes regum gloria clauderet et quorum
in vertice melius diadema resplenderet. Ite igitur intrepide nullo
vobis cum nomine bellum est. corpora viva vincetis. umbras ne
timebitis. Ite feliciter neque non ad bellum itis sed ad belli primam. Ite
velut dum tempus est. In cive non vincere victoriam. crudelitas in
hostem. nescire vecordia est. hic est iniqua ille rex insolens
federum contemptor ac fidei hic populus predo inpacatus hec scele-
classis impia. hi veri et publici hostes sunt et vos sibi et
Rempublicam vindicate et hos Barbaros asserere cogite. Cle-
menter adversus iusticiam et arctos vestros bellum indigneri
ac Nepharium suscepisse ventorum animos attonitos et terra cu-
pidine alienorum operum prope immemores oblitos pudebit pe-
nitebit. Paucorum infame papulus quoque consilii et in suos pru-
tores experta nondum infeliciter tela convertit. Time iterum decem-
no in arma vera sed illorum Con consuetudinem meum loquor

ardenter accedo et stimulos currentibus addo, quod non suadeo
tamen cepistis et pulcherrima forma principiis aspirat. Illa nam te inde-
fessa virtute sequimini qui semper pacis auctor esse soleo. Nunc
fidenter hec dixerim expedit vobis vel ista ut scilicet nix bella non
more Rubicho Cuculis extremo labore detergere. Nescio quid
vobiscum quod vestre me fateor iniurie exacerbat. Itaque precor ca-
si in hiis litteris nulla pace. pacis legibus meorum opto vobis
incrementa de perfido hoste victoriam. **Ad Guidonem**
episcopum Portuensem Cardinalem.

Licentiam abeundi quam in discessu dedicas remissis ex
itinere litteris abstulisti. In quibus quidem mirifice tue lenitatis
fuit. Rogas atque consulis cum vite devote huius est precibus
ac consilia pro preceptis accipio. Rogas inquam et consulis ne me
loco moveam donec vel ipse redeas vel scribas quedam de re ma-
gna contingentia ut ais statum meum. Cui pro viribus providendo
tete offeres humanitate scilicet ac liberalitate mirabili. Enimvero quis hic
aut gaudium meum capiet aut teneri metiatur. talia tantis
te pusillo et quidem laudem tuam creavit scilicet ullis pabulis meis
meque penitus ignoto licet de te nil nisi mansuetum ac magnificum
operatum pater sentiam vitam ducentem. Nec hic modo ne conscientie mee scilicet
est et virtute tua et meam mirari cogor ac laudare fortunam
tu tuorum ne presens ne absens obliviscens neque ad illorum com-
modis atque honoribus unquam cessas. Ergo si meorum unus esse merui
felix sum. Id non tuo sine virtutis augmento intelligo. si hoc
non sine meritis accidit fortunatus saltem astrorum benivolo ac fa-
venti. Equidem parendi avidus non vero tam tua absentie
tue meorum perfugeris sed duobus ne quamquam in me spe expectatus
suspensum egressum tenui. Nichil magis et pro tanto sensus quam
te iterum videre quem semper video si quod ad internos oculos meos
sidereum quod vultum tuum atque in me scilicet abiecto diu te non fallor
agnovi invisus sum. Libens itaque neutrum desiderio providebam.
Quid autem hic ille Regum maximus et tibi amore patrie iunctus
et sagne scilicet et Parisius et Secana blandior, me te promis-
sionis immemorem est ultra constitutum reditum tempus. Tenet me hic
[illegible] et violentus Rodanus et egre hactenus tenui. Fessus inde
plenus tecum [illegible] et expectatione amplius non valens hoc
ipso die iter arripui non tam longum itineris. Nam quoad dabitur
ad fontem Sorgie subsisto. Siquis forte [illegible] reditum tuum
felix rumor in somnem hic vos si [illegible] clam tacitum pergo
[illegible] fallens quum me [illegible] et obluctante fortuna re-
tinere si possit [illegible] velint et deum desertus Cyprus insinuat
me non videt quorum me [illegible] inter pari prodit ad que non
unquam abiecto compulisset. Illa manum iniecit et [illegible] diu
tenuit ubi atque non esse. Novisse autem ut dixi [illegible] nec
pondus accessit montium vinculis strixit pedem et si quis labor

ciscisque difficultas quam fuerim pre ceteris aggrauat. Plurima breuisque
mora anni spacium eisdem in actis in locis extrahebit pro quo
minto ipsi aliis non assum id est in quesdiut ea absentie mee tor-
queas ne auctis obsit meis. Si quid per me magni applicabis.
Parua enim non solebit sufficere in rem fecisse si quamquam est de-
stinatum in ad eos vocat dum presentem hinc me abesse ne sentiam
michi enim unum pro hac breuissima vite via viatici satis est mitis
est mihi apud Christo. Tu minusse pater ignosce obsecro si forsitan
ut tu volens legimus parum dum potui. Sic tandem nenium cum
reges et principes colla submittunt terris et in vincula …
Vale et Deus tecum ad fontem Sorgie 6to idus Novembris

Ad Poncium Sampsonem prepositum Cavalicensem

Pertinet in isto mea dulcis hiatus optime vir si te in-
salutatum abii. quod et devotionis antique et nove pro-
fessionis debito exhibet enim est quod magnam actis sibi
conscientia adhuc non persuadeat. Speratam veniam vestris occupationibus
non negabis. Cum enim novo et insueto nec occupationum genere
ut nosti occupatissimus fuerim per hos dies. Si quis supplicio
aliorum genus est. Intrauit occupatio sicut meam sepe mirer et in-
dignorer meamque disquiram. Licet tamen huius vite tractus forsi-
ista sollicitudo mortalium et quod tantum … velut anxietatis. Ceptis
non raro mi blandior occupationes meas non est genus rerum vulgari-
um actio. Sed equidem magistris ingenium fonte prodeuntis laboreque
meum hoc in medio solitarium. Enim plane nosse vos omnes qui …
libentius in viam rerum iudicio fallor. Itaque simillimum ut est
ut sicut ego eorum studia professus multos irrideo. sic vicissim a
multis irridear. vulgi enim esse iudicium spiritum meque ab eorum spiritu
non modo excepim. sed non ulterius vite mee gloriam seu partem credidi.
Illud me grauius premit quod michi hec studia vigiliasque meas
in vix … videorque consularem curam si abierit omnibus
quibus operam et hoc in penuria est temporis imponendo. Unum agere
incipere quod iam diu meditor et ad quod solum in hac breve et mi-
sera vita veni. Sed huic cogitationi sepe ea subolevit
ne hec studia illi proposito nocere forte aut prodesse michi. Hec dubium atque
hesitationem sola temporis erat inopia. Ita ego unde me expedire malorum
medium mitior et occupationibus fui. Ceterum michi hoc. Hec alternante animi
consilia suum vicibus locum teneant ego repente ad excusationem redeo. Sic
ergo quibusdam nondum plurimis ut est etiam apud me negotiis advocabar
Noveram si te adiissem quam leto dilectionis festinare iubebat cure
cum sufficiebat velox ac brevis dies ubi una nox urgebat. quod me
anhelantem licet eque fecit in cunctis comprehendit da veniam precor. Bene
noua gratulari habeas maior. Scito esse in animo hiis preteritis diebus
in ytaliam transfretari et ut sepe fallor cogitatio quod autumno agere
decreveram hieme peragere quod si ad Indos etiam tu esse atque videbis
presens eo. Vale ad fontem Sorgie Idus Novembris

XVI

Ad Lelium suum exhortatio ad susceptum
Reipublice regimen fortiter exequendum

Quamvis antiquus utrique nostrum fuerit et nunquam inter
nos senescere valens amor, qui nos a tenera etate
[illegible] nodis innexuit, sepe his temporibus
hortaretur ut scriberem morte reperta minime ipse. Retrahebat
tamen hinc maiorum lingua [illegible] Illinc tua recordatio silentium
tuum non misi amicos surdo loqueretur. Sunt quos non pigeat
verba perdere et quibus prodesse. Quidam ... perdere verba leve est.
At vos consistis ad tempus binum relicte quod respexat intelligat quam
pre quam solet dispensandum sit tempus quam supervacuus temporis. Non
tam avaritie sed etiam vis et parsimonias quas se experientia preterire
videt ab impensis in vilibus pedem refert. Et mediata die euntis
congressum viator ingeminat. Instat aratrum bobus et obnoxius
soluto sulcum urget arator quem procella nubibus ventum imbris ad-
monuit. Percutit aurem flatum abiectisque contracto sinu carbasis
nauta recollectis et diffusum properavit autem. Multasque subeuntem
contra orationem fabulas. Nam momentum temporis preter sinuit. Sit in
rebus vero omnibus invenies ... bona nostra dum ad exitum pre-
cipitata festinat. Idem senescentibus evenit nisi senio delirus
evenerit, non eis tempus amat et quam parvitas offenderet delicias
loquitur. Et nunc quod tempus est carius quam solebat et tum velocius
tum irrecuperabilius apparet. Video fugam sine reditu agnosco
fallacias blanditiasque prometuo. Sentio me per singulas horas
ad extrema ire. Interque quod reliquum est in meliores usus vertere.
Idque tandem effectum multo licet labore non despero quod si ab
adolescentia in animum venisset posse forte senius per annos tamen vite
mundiis vivere quo mihi est dulcius. Sed ut ad te perga scripsi
tibi persepe scis quam te seu occupatio seu tarditas causa est.
Nam sepe suspicio in priore tamen auro suspicium negocii ingenii
ad rudendum ducem atque difficilem inveni. Cum tibi ut iure meo
qui tecum glorior. Regum ac ducum sepe litteras. Interim et scripta me-
rueris. Id meorans fatigato ne quicquam talia tuus in rebus
veritas scribam. Licet in operis reddam fama tue virtutis compellit.
Sed iam similiter meam locum apud non hos principes huiusmodi consuetus
infamia est et inexpiabile scelus quibus ita persuasum novimus
errantes confremitur. Senatum creavit opera consilio tuo sit. Eadem
ingenio tuo apud omnes creatum est. Apud me autem eo maior
quia mihi familiaris est notum. Itaque non tamen ad hec pauca que in-
solentes animos offendunt eorum qui mihi iniustum nunc cupidibus
adultatur licet quamquam ipse quod voluptas suis obsequi preter iustum putat
sed etiam ad tollendam humo collapsam iacentem Rempublicam, sufficientes
huiusmodi tuos spero modo et ipsa Respublica credula se consilio tuus
prestet, et tu pietatis affectibus tuus properas ad que bonum te genius.
In hoc differo ab opinione multorum atque magistrorum quod unde ille

tibi ingratus dederim, ego tibi summum decus pro te ero. Vnde illi tam
ambiciosis minimum temporale supplicium minatur. Ego tibi sempiternam fa-
mam spondeo. In qua nunc fessus et occupatus hic calamum aliquid
possim. Illam sane si pergis ut cepisti ipsa virtute merebis. Nec te fame
penuria virtutis possit, sed carere ea et si cupiat non possit ut in terra
umbra sequitur sic virtute gloria. Quid ad istos autem? In summa meum est
quod te monerem nostra omnia unus. Nunquam te oblivisci quod sepe ex
ore illius vi[ri] lus[tri] consilys adversis. Magnanimi tui prudentissimique senis
audivisti. Non esse virum elegantiam sed esse sine vite inequabile visu
est. Sic enim ausiliat exemplo eximie eterne Rome consuetudine diligere
potentes. Illi bimus ut vero dicam fuit. Itaque sic clare apparentes et
quod est optabilius si deo tam esse cupis. Romam vere tolerare artate
religione priuate iustitia. Vtinam artibus virtus antiquis parere
subiectis et debellare superbos. Ut si dilatare huic etiam esse velis
sola potentia cepisse. Sed quia in eodem quiritalibus vite non agitur. Quid
autem ad vos hoc uni dicam. Ego inde e duobus reputa vita
etate compescibus. Alter nullam inde alter non spes quod me i. magna
lis planctum. Hic in nobis perniciosam spem inducit. Tibi vero si prebes
si anchorum Sibilla minatur, quod non metuas. Multa et varia suo
tempore peruenienda. Maior non aliud monuisse suffitiat. Hoc unum ignis
eque torpore ac feruorem minimum nocuisse. Huius rei vinisti do-
mestica silicet prudentia extrema subortis ipse quod aut Nasonem me-
dio tutissimus ibis. Vale et sic sis vir. Fac ut vir appareas.

Ad Franciscum Sanctorum Apostolorum de tempore pestis impedimentis

Mos hic consilium vetus est unum et ut experior verum
ad fontem Sorgie quondam Sacramentis dictis hic tempore vide
sepe iniustum mouera inde ad sedentiam Clausam decebis
yberno sereno visum quod non est inglistanis in minus spei dabat
quod per autumnum et post ad eum diem nulle nubes ut dicam plu-
vie vise erant tenebat nouissimum statum meum quod est ut sim
estu vel ymbribus non cam et simillimum veri erat celum quod con-
tinuerat refusurum quod expectans vix pede domo extuleram
Ecce lenta prius pluvia. Inde nebule preficiunt. Inde mox incursus
nubes. Stomachans ego fortitatem meam recognoscere et meus
vero respuere consiliumque redeundi tempus. Interim tu ut sit redeunte
autem corpus inerte. In hiis tuis diuitiis non fui et in celata dues
et prius portum erat. Cauallicorum venit quam vicinia ciuitas pia
quidem sed antiqua. Ubi ab episcopo loci Philippo quo nec vir me-
lior nullus non excipior comodis et honoribus meis amicorum
Et que egrotare non senserim. Non ut homo sed sicut sum soleo ut
Angelus dei visus autem hinc. Sine lacrimis presertim supra ma-
nantibus. Crede ille et post se ferre salutem ipsam et omnis
morbi remedium. Vna mecum domus sue limine misse. Ubi autem
venisse me ad eum non manendi animo sicut supremum valedixit
audivit. Mestior fuis est autem ex gaudium intelas visum

Suo in iure pepulit nec sub suo ymo ut dicitur sub rebus quas pertinere ad lare consistere. Sicque nocte iam dare tedium. Ut ergo vero aychat ex me consilium optate eligas preceptio paro non vacans tu et per facis ipius instaret et non iam ymber sed inundans yngens esset ibi ea nocte minimum dormitum est. Ceterum ad matutinas noctis post quidem tenus post sensum amara et ultra frequentes fama familiarum nuncius ergo presule astanti domum implevendo bellum quarundam alpinarum gentium. Ad vicena fari descendisse et iam late vagantes excursoribus fractum iter sabbato post ab indulgentissimo patre ficta recedendi quia me ab incepto retineret est non magnum ad ingeniosissimus ut expertis fuit. Dimissis igitur ex meis qui rem inspiceret rem haud quamquam fictam si notam atque fulgatam esse reperio fluctuans aio tempestatem multa mecum volvens multa consultans an ergo virum ille magis magisque instaret. Si cum meis saluus nuper inceptis abstitere. Ego autem eundi proposito herbam concinnius iter mutare facile inducerer quod eo sed incommodiore initium longiore profusius plurimus me vidi fratris quem iam quinquennio non vidissem quamquam fervens iter in christo vivit desiderium in dextram dudum hec meum et cum oppido illa preteragerem assidue diluvium crebat fessus ad cubiculum accessissem et vix ut extimo hora una integra dormierar raptim ex more ad matutinas dei laudes soluto timens experrigitor. Cum omnia iam male resistentibus tegulis mundaret rursum ad ceptum insomneque atque iterum et iterum ad meipsum quid agerem quid cederem consilium caperem unum iter bello clausum ciuitas diluuio. Quid multa res ad 5
religiosorum ut historicorum virtus vitam vertere repetat. visum est non placere proposito meo. adeo accedebat motum cornipedi libros ex quibus sarcinule magis ex parte constabat. Sed si libertatem alterius dumtaxat onere timens ut ait Maro quam corpori non nocebat essem profecto si vacuus fuissem nunc in animi mutantis ergo observare consilium. Remissaque in ytalia parte familie ad fonte Sorgie redii. Pene solo hic sum non desperans vel aliquam boni causam fore vel inquisisse. Cupiam male fugam huiuscemodi non consilio parum videns reu ingenti puppis esse mutis meam rerum navigium committi nos venti et fluctibus. Sed deo in subducatur naufragium si nequiit. Vale ad fontem Sorgie Kalendas decembris.

Ad Zenobium Gramaticum florentinum de eadem

Scio te mirari et tecum dicere quibus in materia hic terrarum militat hominis nisi forte ille noster alter ergo re et nomine qui nobis late vagantibus parte indiu fluctu literis ad se meantibus hinc propterea mos fine tibi e florentia Parthonopem misi. quod si feceris ne quamquam tibi. Hec si que comparatos suas metuo et consilium novum indubio satis duxi horam una presentes si supervacuum est

quod scribo tamen si nondum subitis per tempus amicorum status mei notitiam
amitto ubi sim quid cogitem quid agam audieras et fama
sit me procellas atque fugiente Italiam repetere sedes ubi forte quietius
condere videbantur. Unde ergo iam iter carpere Ianuam visa nam
aliam ob causam nisi ut Germanum unicum virtute in quo sagine ca-
rthusiorum que per viam illam locum solitarium atque silvestrem tum montanum
unum non est ad simulachrum Christo tamen perennis carnis delegit
vel in missum videre lustro integro non visum. Circa occiduum Italie
limitem varium acumine bello et interruptum iter. alpibus quibusdam
tenentibus arcatis ad litus offensis his eo rumoribus sed et amicorum monitis
et precibus permotus mutato consilio flectere iter institutum atque rebella
petentis verberat ad levandum. Dum ergo repentinus imber o-
a compleverit aquis anni et post tanta celi tractus siccitatis fuerat quanti
vidimus vix legimus subsequentibus annis karorum numquam iterumque vidi quod fit i-
d Carorum onerum tunc a vehiculo relictum. erat in predulcis librorum sar-
cinula et veterum libris immixtum pansillum nugarum mearum cibus
ipse quia Methrophium periculus impleto non quia id agere sit optimum
sed quia id difficile michi agere possum. Et preterea inpresentiarum et insalutem
meo statu non tempore tunicula ad omnia durata et ferre ut predo
docto. Non tamen plurimas. Verum clamores equos et conditiones nullus
que ea laboris aut periculi incepto non timebam latere et onera ut
Eneas sed oneri ducerat ut Metellus fateor non tacere michi sarcinule
metuebam quid agerem. Ut ait ille omnia meum vesanum visum est manifesta
quodammodo prohibentis dei volente esse ne tunc iterum pene irreligio-
sa impietas est visa. Si divine prohibitionis qui mei itineris nube
incorans ergo id Cleanthem dictum volentem fata nolentem trahunt.
Cessi volens ne invitus traderer. Premissis in Italiam quibus familiis
non magis ut prima ibi sua rei facultas nondum curaret quam
ut hunc digressum suo solitum nec michi facerent laborem. Quamquam intelligo
vie bene discessissent tantisque aberat ut iam nec revocandi nec
assequendi copiam esse et certe subito redeuntis sententiis mille ea
mensibus durat mille an dudum eas et dudum vide. Nec non
sedet consilium mutet. Dum quid consilium dum meum inter maria Nec
novis aliud condit effectibus. Itaque quo magis cogito magis in mente
venit deo huiusmodi periculi occurrere tres sibi atque celestibus impedimentis
frenatum fore desiderium meum quod in Italiam me trahebat. Nobis
neque quod cupimus contra tamen deo esset non sit. Quid enim aut sic eippi-
nor bellum ubi pacem memoria numquam fuit? Ymbre hoc anno unum
in illum diem et in ipsam horam mei hora incidisse. Si ergo collidu-
tum ad fontem Sorgie dudum fractus prorsus quam inde digressus dicta
hinc post quam bis iter in mense velox luna pagam Unus e pueris
quos premisseras audisti ad me redeat eheu iniquus aliud noluit deum
tardando fugit. Prorsus agit in stella tuum erat horrest. Nec
minimo necesse aut quod te audire moles moveat si pede in Italiam
posuero quos redditum tui fama. Iam nunc amicorum timeo errorem

quot in partes distrahendus animus quem colligere meditaris. quod et si
non tuis certe tuorum negotiorum estuatu sit quantumque procedat ipse
tuus egressus ab eis intro quid pariat tibi molestiarum ut mirer de-
sideriis sanis fiat hec ad perfectionem decursis singula diligenter ex-
plicuit eos afferens luce clariores Multorum causa reddidit quamvis
da silentio circa te morer non fuerit sed prohibere Sed sine loquacitate
credideram sinus flexibus nodosum mare conspiciens modicam et ipsam
terrarum tempestate naufragium animi legi videntes iam anchoram
clauum perdidi fessamque vite carinam turbinibus donec portum
apparuit hoc in scopulos allegaui non rediturus ad curiam neque
in aliud audiens ausoniam petiturus hinc si quid fama queris Vi-
uo equidem expectas ut epistolam compleam. vitamque eternam meam pro omnia
duco Absit ymo vero viuo et valeo et gaudeo et quod multos me-
stos faciunt superno hec vita mea est media nocte consurgo primo
mane domo egredior sed non aliter in campis quam domi studeo
cogito lego scribo. sompnum quantum fieri potest ab oculis meis arceo. a
corpore mollitiem. ab animo voluptates ab opere torporem totis di-
ebus aridos montes roscidos valles atque antra circueo Vtraque
Sorgie ripa sepe vagor nullo obstrepante obuio. nullo comi-
te nullo duce nisi curis meis minus in dies acribus ac mo-
lestis Illas enim recordor transmittens per totum meorum venturum deliberando
quam feliciter videre ut de quo dictum In lumine tuo videbimus lu-
men sine quo frustra per tenebras humanus lippa inspicit In illius
ductu. omnis spes est mea quod in me est intro ut ipse
non reluctante animo Itaque cum apostolo quantum possum preteritorum obli-
uiscens in ea que sunt ante extendor vnum in solamine Ingressus in
exilio datum est quod et hunc locum iam fere et omnes res tales
familiares mihi videor fecisse Modo ne non sit veteris et ebiduo
Rodani gurgitibus impendens hec tibi dudum autem ignota esse
non poterunt Si tamen ignota erunt hactenus ne forsitan me queres
epistole tue hac illac incertis tramitibus vagaturus Ad fontem
Sorgie sum ut dixi et quod ita visum est fortune locum alium non requiro
Iter faciens donec illa quod rebus solet varium mutet edictum
Incola equidem hic mihi Roma est hic athenas hic patriam ipsam mente
constituo hic omnes quos habeo amicos vel quos habui nec tantum familiari
conuictu probatos et qui mecum vixerunt Sed qui multis ante me seculis
obierunt solo mihi cognitos beneficio literarum siue res gestas atque
animum siue mores vitamque siue linguam ingenium miror ex omnibus
locis atque omni euo In hac exigua valle sepe contraho cupidiusque
cum illis versor quam cum his qui sibi viuere videntur et tuoncas tan-
quam nescio quid spirantes gelido in aere sua alito vident vestigium
sic liber ac securus vagor et talibus comitibus solus sum quo
acerbius possum meum sine spe custodiam teneo et tu video illo optimo ma-
ximo que cum nunquam videri dictum mirum omnibus hominis video apud
que queso nomen meum dum tu secum loqueris ponis non senciat

Vale ad fontem Sorgie octavo kalendas marcias. Viri motus

Ad Andream Dandalo ducem Venetorum excusacio sue-

Quod in silencio suspicabar audio mirari te quod tam vagus
ac illac et nusquam bona fide subsistens non dum in certa certe
vite sede delegisse videar quod anno xix° usque integro
exacto per Italiam biennio ac ex Italia in Gallias atque ex Gallijs in
ytaliam commigrare soleam. Quod quidem negare nequeo reddenda racio
est tibi ut mirecaris certe bonis ut ignorat vulgo ne lateret. Sed
illud Annei Senece verum esse primum argumentum cum bene composite mentis
posse consistere et secum morari. Si nec indigno mittas unusquisque metas
exiguum mundus egressos duo tamen et [illegible] preter vagos et istales
quosdam vero impegnacio pertinacia [illegible] in vios ac constrictos
fuisse. Peregrinati tamen magni duces magnique philosophi quorum opinione me-
misti. Ecce enim in rure suo reconditum ac sepultum esse adeuc vivens
famam et totos dies bucca stertere. Totis noctibus vigilaret
et numquam quam ubiubi sim foret credidit. Et hoc a nostro quod Seneca ipse
famosos epistolis suis fecit [illegible] in morte illius dedit. Non peregrina-
ti sunt apostoli et dispicatissimas regiones nudis pedibus lustrarunt.
Iste Ephesum ille in Syriam ille missus est in Achayam ille Romam
ille ad Indias ille missus ad Egiptum vagabantur. Illorum corpora locis
asperrimis ac terra et pelago iactabantur. Corda erant solo affixa.
Apostolorum vero nostrorum corpora thalamis aureis requiescunt ac animi
terra marique vagi sunt. Inter hos igitur quod quisque illud bene composite
mentis argumentum ut extimabimus adesse hiis nec qui loco
an hiis qui a proposito non movent. Illud quoque non me preterit quod
sepe dixi et dicam. Unum delectat Grecum poetam et illud per vesti-
gia virum quibus neo philosophorum aliquis res hominum conspicatus est.
Cum preterea vici [illegible] mores quoque describit toto urbe illum vagum
et ubique novum aliquid adiscientem fuit nusquam cum crediderit quali
stilo scribebat verum fieri posse locum unumquemque proprio mollitum. Sed
quoniam hoc fecisse non me tangunt gloriosique et invidiosi
exaltacionibus obvius iam ad rem venio quoniam ut miseratus ad-
monuit. Tibi quoque bonorum [illegible] virorum olim vagus et
multorum locorum rerum noticiam adeptus. Nunc tandem multo utilius
an animos nobilissime Reipublice sum [illegible] magistro consilia optime
ti et pro omni libertate ac salute sponte tua spectas. Si et in
carceribus inclusus sic me contras actum si pro te vagum
vite miliciam ipse etiam alicubi preter te iam castra metari in-
cipiam quod superest lucis consumaturus michi quoque nil etiam nil op-
tamus scito. Certum nil difficilius videri. Hoc enim ego iam
pridem clamavi dirigito alio tamen invitum [illegible] luctando victo-
teror [illegible] rapit. Et quam ita te affectum sencio [illegible] ma-
[illegible] tua nova ut colloquijs licet humilioris auctorum compa-
tam aures non insolenter adhibeas fateor. Juvenile studium
in fuisse ut Homerum [illegible] sua sequens. Mores hominum

Multorum urbesque conspicere novas terras altissimos montes fa-
mosa maria laudatos lacus insignia flumina variosque locorum
situs. Que dum ipse contemplarer, ista non expedite expediteque ac
sine fastidio ymo vero cum multa voluptate posse me doctum
fieri rebar quod michi prius in votorum omnium summa fuit videbar
que quendam in agitacione mentis ac corporis ignorancia discus-
surus. Sed iam satis erravi satis obitum est iam satis desiderio
more gestum tempus esset animi mei significacio sic alloquor ut suum
Romanus ille tercius signifer statue signum hic optime mane-
bimus et profecto vere militarem usque ad senectutem peragrato
circuitusque terrarum vel iuvenilis ardor lentescet et tranquillior
sensim vite tempore vergentes atque inde omnes certe appetitus
naturae professoresque mee debitus vagandi errandi desinunt
appetitum. Sed quid agam credat quisque vixisse in aliquid redi-
tus. Si quem ego sub celo locum bonum ymo non malum ne dicam
perpetim reperire cupide perscrutantibus subsisterem. Nunc velut impedito
renibus circumvagando huc illuc versor nec verbo ullum quesitam requiem
invenio. Itaque lassitudinem meique cubilis suavitate non possum alter-
natione subvenio vagor igitur et sine fine peregrinus videor diu
in loci huius duricie fessus ad alium feror. Et si nichilo mol-
liorem tamen nimirum novitate leniorem aspectus. Sic iactor non
ignarus nullum hic certe locum sed per multos labores ad requiem suspi-
randum gemendumque et per omnem confusionem munito directim inter
tot labores innumerosque varios vite cursus de certis difficultatibus
cursibus et perpetuis ac laboribus formidandis. Quid autem diu
alicubi in quem mihi in eisdem sedibus in quibus tu quietis quisque
ymotisque consistit. Cui ego respondeo et quam multi hiis
eisdem in locis miserius habitant. Credibile quoque motum non
dicam celestem originem animarum quod Virgilius ait neque quod ait
Cicero animos nobis datos ex illis sempiternis ignibus quos sidera
et stellas appellatis. Ut sit tamen quaedam quod Senece placet
exiguum volubilitate celestium animarum inde nasci animi volubilitas
certe ipse post hoc dico creaturisque sibi infusas animas corporibus a deo esse
dei sede in celo esse quod ait propheta Celi vero perpetuum motum
esse quod ipsis oculis videmus. Itaque nichil mirum si ipsum similiter
trahens ubi creator tamen habitat. Nescio quid est unde sic
aut aliis nobilioribus aut propterea visendi nova loca et
mutandarum regionum est innata cupiditas quam tociens freno
cohibendam sperandamque non nego. Crede autem in rectis
quoque facilius exemplis dulce laborosumque nescio quid hoc ista anxie-
tatis provincias adeundi. Una autem sede sedentibus peculiare
semper cum quiete fastidium proinde quid in hoc in quem alius horum
tuus optimum deo soli notum puto. Si quis est sane qui vitam
non aliam sed in loco potest. Et immobilitatem constanciam vocet valde
ille pithagorici constans fidei debet sed constanciores mini

Constantissimi aut moris hactenus dicar forte ad excusa-
tionem egritudinis accepta cogitare. Ego vero me certe non inficior egre
animi illo precipua atque ultima non ad mortem neque adeo in stratum
meum deiecit egritudinis infirma voto ut me absolvat. Unum dico
quod tacere me appetit. Exter sum sic me ad finum febris foriaus
sed non ideo mollis aut equus lectulus meus erit lectulus vite huius
in quo fessus iaceo quamquam potius asper maxime inmodicus et iniquus
strepidosus et quasi sevissimos et vehementer exagitet. Cur tamen in
eodem aliquis quiescit nescio inspices fortasse presidium consopiti non
senciunt que me premunt. Ad mei asperitatem mentis aliquid michi for-
san incognite voluptatis invenient. Denique quamquam phisicorum libere opera-
ri tamen nec febribus at illos autem sanos quos de doctoribus similiter
crediderim fictum sanum namque ac nec michi nec alii creditis sum sed
implexe potius ac repente. Denique alii quod se sic causas novi
tamen morbi mei causam attulisse sufficiat. At ego fallor ad
exter usque adeo non sum quin quiescerem si me rerum ac locorum asperitas
agitaret unum a me distantem alius remedii genus in meis usque
veterem. Si potuerim bene erit ut pacem extra non inveniam intus queram
Et quo in locis non possum in animo invenio certe in dolo atque illustre animi
conquesta de hoc plura alias et vere dicam prudentissime que sola
tantis cogitationibus de rebus meis immaturis compulit sit michi responsa
sit. Vale ad fontem Sorgie quarto idus Marcias

Ad Petrum abbatem sancti Remigii tarditatem recta
dilatio Cesarei transitus culpantis

Mira quidem et nova prorsus artificio usus es Namque tarditatem
seu veris compatior tua quam in meque pater minimum
debitum literarum erat sub obtentu quodam conveniens stili mei
mirabiliter excusasti et dum suspicatio unico admirandum tuarum
vis elevasse ac mira urbanitate confugisti. Ipse me in stuporem
tui calami non modicum compulisti an aut non auditum an me
non ausum sperans te nec quod intus accidit pro ingenio invenit.
Nullumque te magis quam qui excusans de propria reum fecit. Epistola tua
testis erit tu possum posse te ad omnia respondere magnifice verum
in sententiis Tullio et de precio testis est et tandem neglectis
nil tibi nisi forte tempus vel animum defuisse sciebam. Ista esse.
Sed epistola tua nec dissimulare unquam valeas fecit unum his in
pretio obmissis tibi nec ut olim frater per transmissis libellis
sed multo magis pro admonitione illa divisa et parte non exi-
gua spei mee alimenta ac nimis uberes gratias ago et quod
monens applicatum desecuere tot eius pugnanatus quod iactavendi sed michi
est diu enigmate dubie accedit doctorum auctoritatis quod apparabar
sitio epistolam meam quidem ad eos non tempus gubernos quod ingenio
utrique volui subdit palam languor mortis et vita habet in desti-
natum serius pervenia in vitam audeo non enim amena videre
sed aliquid magnum duxisse similiter sed persuadebit me in tantum dedo

diu militiis desudasse. Ventosum et inane genus alioquin par[um]
quod de se sentiunt credere, opiniones quas in se fecerint de se ipsis quippe ac nutrire
quod autem verum sit quotiens vite periculo lucra credulitatis experta
sint suspirare libet. Parum autem error fuit in auribus collatum
erroribus seu in propria parte consensus est vix me contineo in hac epistola
non minus unius diei cursum non integrum et unius noctis partem
ultimam consumpsisse quamvis aliis diebus inter scribendum manus he-
sit. In eo sane quod de vestri ducis adventu scribis et omnium nostrum
in Italiam transituque incertum arbitrabar. Certiorem literis tuis
factum forte in spem prereptam gaudeo, si fuisse falsam doleo. Solo
sum iter videbatur et labor modo utilis, si fata obstant ut
poete verbo utar verborumque sed ne cessari nostro vincere sit satius et
sacro. Vertitur sacra sacri diadema conspiciens, nec interim Romana
nec clarius fame senciat appetitum. Quid autem agat seu quid
cogitat? Certe si consumata sua in membris corporis conceptus Regni
caput linquit Ytalia. Rex teutonicorum potuit esse, Romanus esse non
potuit Imperator. Sed sperabam dum meis epistolis exhortationibus quas
sibi nulla quidem arte multa sed fide multotiens crebro conscripseram
monuissem ne dicam inflammassem animum ad quem ut insignis
gloria nec minui virgines nec finalis maximarum rerum tangit occasio
Quid mirum si levia verba non tangunt decretum quo nisi intra exempla
extrema deduxissem de transitoriis non curandum. Omnes fere non solum
mea sed omnium spes tacitique in Italiam. Unus sed exitus in multitudine de-
sinit. Similiterque est tellus quam per se sole texuit. Quid vis dicam
non omnia possumus omnes. Inquit Maro. Qui per tempore capiat. Profecto
in multa regentibus virum heroyca tamen virgilii accedente. Licentius
ignea vocat nisi nascenti divinitus data sit haud facilis est assum
Quid vero ne estimo minima receptio pro la. Quid in me quod affli-
gor advena ego sum et peregrinus in terra sicut omnes patres mei.
Seculi sum viatorque anxius vie ubi velut nescio quando videt
moriar et ad veram meam patriam ibo. Ytalia stabit inter alpes
et duo maria ut ab initio rerum stetit. Et si tutum Regis auxilium
desit Imperatorisque etiam misericordiam implorabit. Crede autem michi
pater magnum est in sede petri magnum est in solio Cesaris
sedere. Vive et vale. Ad fontem Sorgie tercio nonas aprilis pa-
storali calamo. **Ad eundem abbatem contra medicos mere-
tricatores**

Vis me magis cum medicis et quid
vivis non metuis febres. non sum adeo securus ut
ex his michi prefato. et quid ideo dices aliquis tibi ge-
neratim illis est nichil omnino. non quod vite dicos offendi. Ne penitus
offendisse et profecto si vitis inimicos facit. aut semper silebo aut
sine hostibus non ero. Neque hii michi cum omnibus. sed cum pessimis
bellum. Ipse bar mearum titulus indicio est. Protinus et
insano medico inscribitur. Quisquis inde turbatur procul et
insanus et ille ipse est quem alloquor. non quod unus plus tales

Sed quia singularis numerus sepe significancior est. et unus vesanie
ducem ex illo grege presumam. Ille ego singularis etiam nunc ortus
fuit. et in uno multorum peccata castiganda. Sunt enim qui de adver-
sariorum moderacione superbiant et de alieno silencio ad loquendum audaciam
accipiant. Importunum genus et quia auctorum vulgus convicijs re-
tundendi sunt. qui vero nec hijs liberatorum belli status. Si scire cupis
possum tibi clare dicere. quid in castris meis agitur. Tota res
in femineum loquax sine viribus adversarius intenditur. et ita est
ut epistole longioris fine dixi. Non deposui aculeos. senciet
si se moverit et intelliget hunc calamum si se velit ulcisci. non
impune temptari. Ille autem ut arbitror mallet non attigisse.
Sed punita per primam non retractare mutatur. Cedere autem pudet
prosequi contendere. Itaque trepidum atque sollicitum illum videas. Circe
in loquendi nescius invenit ante dictatoris plebei potestatem
ope querens. Nam quod nuper dedit epistola illa. quam vidisti et in qua
ille primum me impudentissimis verbis aggressus est. Nescio cuius motam
artificis opus est. Miseror et sepe fateor in alienum verit auctoris
agere et omissis iurgijs unde illum sibi. Sed difficillimum est no-
vam doctam durato pectore inserere. Prius equidem de defendendo est
error ut in alio induato vel occupato tandem vero loco fiat. Ita-
que desperans dedisset. Ignoraveram primum quod mihi cum hoste bellum
esset et velut in tenebris sum percussus. Viso stricto calamo
mirandum ire potius ignorantis. Vaticinabar tamen nec fallebar
augurio. unde in me illa vero iacula mitterentur. Demum pate-
factis insidijs. tunc autem vidi male dissimulati hostis effigiem
et diligenter inspiciens. sed quedam proterva atque arrogancie iuste
et vultum hominis legi. iam nosse mihi videor. Nil frenum caput et stio
quosdam mihi magis frangi posse quam flecti. Principio igitur
illum sibi. ego meum more servabo ne quid temere affirmem.
Ille suum ut cupide lingeret et fidenter de ignotis iudicet
quid vis. non an id temeritatis arguitur exigis. Scripsisti tibi nu-
per epistolam et exigente materia in fine dixit. Magnum est in sede
Petri magnum est in solio Cesaris sedere. hic ille cum sibi epistolam
ostendisses obstrepuit ergo quod me fratrum ne dixerim magistros
qui in illis sedibus sedere fatebuntur. Credo nil veri dici pos-
se. Sed interpres inquissimus quo tempore hic dicit me dicere voluisse
sedem Petri alibi non esse quam Rome. Verum non id quod tunc ego
dicere volueram nec fallor propter propositus prosequi scire nequit. Dico
fuisse Petri sedem ubicumque Petrus sedit. et nunc esse ubicumque
Petri successor sedet. Nec sum nescius prius Anthiochie Petrum
sedisse quam Rome. Quamvis autem dubium sit nullum verum locum altero
sanctiorem atque saluberrimum. In electione tamen domini qua in parte domus
sedeat et licet alibi forte possit. hoc semper in quocumque loco sua
sessione dignabitur. honestabit. Dicam sentio nec ocio aliquid de eo
quod mihi liuidus calumpniator obiecit. dum scribere cogitarem

non loci ipsius ubi natus sedere debeat quamvis omnium dominus est locorum
Et quamquam detractorum rivulos non attigam haustum tamen hoc de fonte
Jeronimi teneo. Nam si auctoritas queritur orbis maior est urbe
Ubicumque fuerit episcopus sive Rome sive Eugubii sive Constantinopoli
sive Regii sive Alexandrie sive Thebaidis sive Floromanie
eiusdem meriti est et eiusdem sacerdotii. Horum igitur non ignarus
huiusmodi deliramenta abstineo hoc dicere volui et hoc dixi
Magnum esse in sede Petri sedere utcumque sedes illa sit. Neque id ipsum
ex proposito sed incidenter dixi. De Cesaribus vero non preter sede sermo
enim erat ut nosti. Scito autem indubie venenosi magis quam nigreo
sed animi fuisse calumpnia. latrant eis quidem mordentque libentius
si dentibus non carent. Tu vive feliciter vale. Ad fontem Sorgie
quinto Kalendas Mayas

Ad Steffanum de Columpna prepositum Sancti Audomari de inquieto pene totius orbis statu septima epistola

Aut ego fallor aut quacumque fere qualibet parte terrarum
videas magnanime vir proposito consiliisque nostris adversum est
Aspice Romam quondam patriam matrem nostram. Iacet illa et
spectaculum indignissimum calcatur ab orbe cuius olim terras ac maria domuerat
et quondam colle calcavit et si quando forsitan in nubium ere-
cta spem surgentis exhibuit. mox non nisi suorum manibus impul-
sa relabitur. Itaque vel nil prorsus vel aliquid est spei vereor ut
de ne totum huius etatis tempus excedat. Inserviet fortasse mise-
rebitur sacra urbe quam sua illam sede successoribus deputavit. et quam
temporale caput orbis effecerat religionis esse voluit fundamentum
miserebitur aliquando servus quam vite nostre brevitas possit extendi
Ita illic ordines nostris aut animo nil iocundum. quid de reliqua
dicam Italia. Cuius civitates atque oppida narrare longum est. Itaque
provincias perstringamus. Cisalpina Gallia in qua est illa quam
Lombardiam vulgus. docti aut Liguriam Emiliam Venetiam vocant
Et quicquid Alpes Appenninosque inter et antiquum Italie terminum
Rubiconem interiacet. tota pene quam magna est tyrannide
premitur immortali. Cum esset ita pars que occasum respiciens sub
pede montium sedet. Ad fortune ludibria facta est transalpinorum
accessio tyrannorum. atque ita nec ibi quidem invenies. ubi virtus
animus atque otium conquiescat. Preter nobilissimam illam Venetorum urbem
que licet hactenus unicum libertatis ac iustitie templum fuit. Hec
in tanto belli motu cepit et postea ut pace proxima capi-
at tanto ut antea sedes et placet possit in dubio sum. Tuscia
vero terrarum florentissima que ut Livius meminit. fama nominis
atque opum universa compleverat. Cuius longe ante Romanum imperium
felicitas quanta fuit multa testantur atque id imprimis. Quod cum
duo maria quibus Italia cingitur immune gentes attollat. Tuscia
parentibus civitatis utriusque periculo nomen dedit cum fendo dualitem
hodie inter ambiguam libertatem formidandumque servitium titubat

vestigio, qua in parte Cassia sit dubitat. Maximum Ligures
Floro teste Varum inter et Macram habitantes, quorum olim Albinganum
nunc hodie caput est Ianua. Ita res suas agit, sic ipsa
paciuntur ut quiescere nec iam vetustam exitium belli finis principium
sit civilis. Atque ne nunc accidet eos, ita efficiam nunc, quam fide-
li epistola nuper hortatus sum. Hactenus in tractatu ille verax sil.
et adversa pars Italie que Illirico adiacet, magno bellorum tonitruo nec
parve stragis ymbre deseviunt adhuc. Nunc ut vides Ianuenses
et Veneti in armis sunt. Sic ne quid de more nostro deperiat,
Rodimus rodimurque vicissim et nosipsos mutuo laceramus.
Omnis plaga parentum quorum modo. Campania olim ut Florus
idem ait asylum scripsit, erat semper ambiguis fluctibus estuans
receptansque tollendum et soli optimo nativa fertilitas celicam
ingenio dispositura pulcherrima Campania, in qua olim Plotinus
ille vir maximus sedem preclaro animo delegit, qua Exmitoro
atque algidum videt non iam philosophias apta successoribus, sed vix
viatoribus tuta est, vagis semper obsessa latrunculis. Quam vero
Capuam Neapolimque complectitur et omnem orem nimium prospecto
terra laboris dicitur, tempus quietem modo cum Apulis, Bruciisque et Ca-
labris totoque regno Sicilie, sorteque immutata, atque ex continuo
ac laborat. Habuit equidem orbis ille suum solem, Robertum
summum illum et virum et regem, qui quo die rebus humanis excessit
quod de pluribus dixi, Sol celo cecidisse visus. Si in non redditus
regni incolas interroga, quam longa de regno eclipsis, quam feda
passim et ipsa multa per tenebras. Nam de ipsa quam inhabitas
patria, ut cupit Roma, ut ego vocitare soleo Babilone no-
vissima, nec loqui quidem est necesse, usque adeo non tantum prius sed
apud Arabes et Indos notum quoque res est. Perge nunc adeo ulterius. Gal-
lia omnis atque illa extremi orbis nostri et ex orbe peccata Britanica
Bellis se civilibus attenuat, Germania non minus quam Italia
intestinis motibus egrotat, et propriis flammis ardet. Hispa-
nie reges in se arma verterunt. Baleares maiore regem suum nuper
exulem et mox miserabiliter obtruncatum tristes cadaver aspexit.
Sardinea et semper celi inclementia et tempori sermone laborat.
Corsica horrens et Stalida minoresque alie nostri maris insule
Piratarum incursibus infames atque suspecte sunt. Trinacria
tota et ne sic estuanti magnis odiorum flammis urit, et an
Italiam esse malit an Hispaniam deliberans. Interea neuter est
Aliorum statem dubio servitute trita et indigna, miser qui servire dignus
est qui liber esse non vult. Rodus fidei clipeus sine vulnere
iacet inglorius. Cretha vetus suspensorum domus aliis vivit
Grecia, sed errat, sed amblat, sed titubat, sed pascit ubique sa-
lutis male ruminans nostrum presepe deseruit. In reliquis
Europe partibus vel incognitus vel invisus est. Cyprus qua immato
hoste caret inermi mollitieque oro volupte luxuria mat

hostibus oppugnetur. vix forti sedes inhabilis minor armenia
vndique cunctis ab hostibus obsessa inter tempestates et extreme minus pi-
tem fluctuat. Ortus ad sepulcrum domini duce christianorum pa-
tribus ac equestribus Canum pedibus calcatur. nec tutus aut liber
ea loca petentibus accessus patet. Ingens scio michi tamen pudor
est perpetuus nomine nisi mortuus essem qui mortis huic igno-
minie presens esset. taceo Asiam Romam atque affricam que liquet
historiarum fide ac istorum testimonio probent quam christi iugo fu-
isse subiectam. Ita pacem tamen tantum temporis indissimulatam atque
contemptum venit quod est armis ulcisci deceat oblivione lenimus
et silencio consolamur vicinius. Communis angimur malis. quis Dani-
ensium exiguam classem in vestris primas ad litus venetum
venturam. quis Britannum prava manu in Gallos irrupturum
crederet. utrumque quod inter hec tempus audivimus ubi iam ipso tuta mo-
ra est Venecia et parisius civitatum omnium inter orbis tutis-
sime videbantur. hec Italiarum illa transalpinarum arx
terrarum in utraque nuper hostis incursu fatali contremuisse trepida-
tum est. Quis unquam dixisset Gallorum Regem in Britanno
carcere victurum. forte esse moriturum. Ecce iam ceteri de carcere
de fine suspensi sumus. quis dixisset ad parisiorum portas
venturum exercitum britannorum. Ecce iam venit quamquam ius omnino
non ignarus rex aut regnis carens ad urbis obsidionem sus-
cepit. Romanus imperator in carcere persico prope miseram finivit te
consenuit. Ipsa urbs Roma ante Collinam portam infestum
exercitum vidit hanibalem ipse in maiorem contemptum lacessita. mo-
destius atque ignobilius post senones trepida. et iam a se-
nonibus capta esset. Quibus ex his omnibus unum ago in his re-
bus in talibus nil esse tam miserum quam est his qui felicissimi
dici non possit accidere. que cum ita sit quid agendum
tibi sit vides. Ideoque supervacuus forsitan. si fidelis consultor
adveniat. quod persuasisse michi iam velim fac quod in medio quodam
homines solet nec homines tamen si candida quedam animalia sordesque
timentia. Que ubi cavernulis effossa loca cum ceno obsita
conspexerint pedem retrahunt et intra latibulum suum se rapiunt.
tu quoque non quietis ac solacii locum toto orbe querens. intra
cubiculum tui limen. et inter te ipsum redi. tecum vigila. tecum loquere.
tecum sile. tecum ambula. tecum sta. ne dubita solus esse si tecum
es. quod si tecum non es et si in populo sis solus eris. fac tu in
medio animi tui locum ubi lateas. ubi gaudeas. ubi non
interpellante questas ubi iam christus habitet. qui te invenit
secretarium ac quietam sui sacerdocio sancto fecit. et quibus in-
iunctis id cunctis efficiat virtus sola potens est. hec omnia persuadere
per illa assequeris ut ubicumque letus ac felix vivas et in medio
malorum nullo ad te aditus malo fit. nichil optes nisi felix
nichil horreas nisi quod miserum faciat. nulla autem re

nisi animo felicem aut miserum fieri sciatis. Circa quibus esse non proprie tua
omnia teneri esse michi alienum est dare posse. non tamen eripi. cum vite
cursum eligas. in tua manu situm esse. fugiendas procellas et pauorum
scopulos ea esse sinas. Respuenda alto animo fortunam. Scienduque
pleraque illam impetus hec quam virium. et maxime sepius preparare quam
ferire et vanius obesse quam strepere. michi illa in quam plus bonis tuis pos
se. In suis non fidendum blandiciis et clamans iam domini pro fato
possidendum. Ad hoc ut si umquam aliquando ascenderis ducem deme
ncie aspectabis. si magis ergo animo aspirabis. in regno fortune honoris
opprimi. maloris attolli intelligens ut ait poeta. in novissimis eorum
meorumque via hac laborum esse non paratam mitorum Vale

Ad Lelium suum deliberatio super electione loci ad habitandum idonei

Rerum mearum statum forte melius scies quam ego. Sed id ad propositum
tamen tempus animo reflexus mores meos a prima etate ubi co-
gnitos propositumque respicias michi admiratorem habitum. Summa
est presens modi michi non placet. quamquam fessus laneum vento veprosa omnia
et diu tempore. Credo iam tempus esse ad aliam vita commigrandi. hoc non
fateor male suum sive hec mea sive locorum. sive hominum. sive omnium
culpa est. De hoc autem laudo Stephano vero scripsi. Vobisque in illo
tempore peregrinus sum in terra de quo ipse me nuper excusavi venerantium
dum Andree viro meliore utramque epistolam cum hac simul ad te misi. tamen
ad id de quo consulis utramque non impertinentem visa est non quod ego sum
dubius multa hic adversus me dici posse. Sed omnibus iuste videri esse
posse confido unum in solatium animi inter tot aspiratores rerum non
paruo studio ne facile mentis exultatione conflaui ut ubicumque terrarum
sim omnis male omnis pessime persuadeam in bonum esse meque tamen
falla. Vegetamque non sentire que sentio. Quod sepe utile seu nouum
eximiumque remedium malorum est. Quod tamen in eluctabili fato iuuat
obluctari. et impaciencia fastidioque animi ipsa locorum multiplicare fa-
stidia. Re autem vera scis animum meum. si quid est quod michi placeat
in terris. In Italia est nec mirabaris natam et ibi parata est uita.
et ea quod dixi locorum ut alienigenas barbarosque delectet est dul-
so autem ea est seu mea sors seu feritas tolerantiam. ut inde
iam dudum sponte exulem et quod forte mirabaris ubique
nec tamen nouum audis nec alias causa ut sepe ad fontem Sorgie
respirare rure inopi et angusto sed solitario et tranquillo et si
tu operibus consciis imprimis optabili studio honesta et ociosa
spectantibus prouide quod ad locum attinet vivere hic posse commo-
dissime nisi hic certius quaterer vetitis. in ipso igitur portu ti-
meo multa auspicio. Sed an sua vicinia babilone detercor. que
romana curia dicitur. Mirum cum michi minus quam roma. michi ille
usque invisus roma sit huius est vicinitas ac prospectus odor
qui terribilis et feliciter minimus infestus est. Ille me vel solus
hinc pelleret ut omittam putamus reliquas tempestatum que iam
de tam propinquo usque in hunc portum conquassata vite nauicula

prosequitur. Locus autem consultationis hic est. Scis quem
ante annos viginti si non oblitus es novam [?] nostri [?] liberius quam Rome
essem et fuissem sepe si fortuna permisisset mea dixi enim non possem
eloquio quam fama fragmenta illa gloriosa Regine urbium ruinas
que magnificentias et vestigia iam tam manifesta et tam clara
virtutum seu celi seu terre iter ingressus. Iam presentia sincerius
monstrantia et animo soluto esse cupidus in eadem urbe diu si illud
velles posse. Semirupta vite huius lucis quod superest agere. Omnibus
ipse fatis nam magis in parte atque metuat sepe ibi advena
tum fuerim opto ut iam tandem incola ibi sim et diu per membra
terrarum orbis vagus ac fessus in capite subsistam tandem et
quantum hic est pro te requiescam. Si adhuc vivere oportet, nusquam ut michi
videor melius vivam. Nusquam liberius etiam sepeliar. Iam enim ad
exitum specto novissimaque omnium cogito res in dubium quo cupio
si possum. Cogitanti enim nescio quid difficultatis offendit. Sed
inspicientibus omnia difficilia videntur, cum id quod verum est difficilia
quidem esse quam videantur his alternantibus animis. Rem ad te integram
retuli. Tu me frater ac res meas et difficultates et fortunas
nosti funditus. Romam nemo te melius novit. Reique presentem
statum presens aspicis. Si ceterus unus vivet aut iam miserum senex
aut gloriosus iuvenis aut iam magnanimus adolescens non dignum
visus essem cum quo omnibus sub [?] ac paris liminibus [illegible]
nil dubitans omnem non consultans auderem. Sed presentem cives ne
consilio opus est. Illud primum quero quid Roma ne publica nostra
parens agit. Idem quid hic alter adolescens nunc cogitat in
quo spes tante fuerit remansit quos virtutum flores que glorie sibi
perrendit quantum maiorum suorum fama tangitur vel exemplis accenditur
qualiter nunc meminit qualiter suos [illegible]. Solet enim etas illa
facile suorum affectuum oblivisci. Postremo id scire expecto an tu
illic usque in finem esse decreveris non parum capiende consilii momentum
quod si feceris laudabo et si non feceris mirabor. Satis diu
peregrinati ne dicam [illegible] sumus tempus est ad vesperam subsistendi
figendique anchoram ne nox deprehendat errantes. Me autem
quantum nunc babilonica delectet sciebas olim dum et ipsa
minus feda esset et nos ibi iuveniliter ageremus. Nunc et in
nostri tempore indignitas accessit et ita effecta est ut quicquid hactenus
audere ibi erat audiendum ne inde diffugerit [illegible]. Sed ne quid
nescias utque me maturius deliberes ego uno tempore a duabus
sitis attrahor atque sollicitor Ytalia et Neapoli vocor ad Regem
siculum. Sed suspensus est aer bonus forte melius quod corporum
valitudo et deinde animus indicant [illegible] quam velle
est illic Rex novus de quo licet apud Lucanum sit quod infelicissima
sors est regnorum sub Rege novo. Ego hunc antiquum Regem
memorem sepe mente suspiro. Certa quidem facile [illegible] Ytalia
et pulcerrima plaga est et michi quod [illegible] est me ipsius id

appetere otium magis ac solitudo permittitur. Ab his que et fratre
quod pollicetur perit. et quorum vis fides mito debeatur. Et pari-
sius vocor ad Regem Francorum optimum illum quidem ac mitissimum principem
meique ut satis plusque cognitum hominis amantem. Sed nunc mihi cum aulicis
moribus non hactenus cum forma sua bene convenit. Illuc ceterum obstat quod
qui illuc olim evocatus ad Parisiensem laurea non parui. Si ne-
cum aliena vite temporibus videri possim bis vocatus scilicet tamen audivi
se non ipsum dominum illius urbis si contra esse possit ex me gloria sed dominum illa
ex urbe mea insignis utilitas agerem et de novis consiliis hac-
tenus in senectute antiqua sunt. In illa nostra parte Italie nec exspec-
tor mihi in qua et multos olim annos egi et fortunarum mearum magis
pars latuit. Sinyrdo ibi omnia delectant si tamen curialibus odiis non
liceret revocor ad vicinam curiam nichil convenit omnia displicent
mihi hac diffidentia anxius ad hos scopulos applicui hic heo
metuo quo pervenisse vel adeam hic si longa mora tecum val-
de silvanus fiam quod factam audisti. Audi ergo quid cogite
consilium tuum expectabo. Quod si vero Roma dissuadeas illico clausam Sle-
ctam ad illam de qua loquor Italie parte inter Alpes et Appenninum
expiar si quam vel fortuna vel ratio tranquillitatem prestare posset
in pelago. Si penitus autem pro navigatio videatur hic ubi
sum non modo anchoras iaciam aut alligabo naviculam sed sub-
ducam et quod solet quos naufragium terruerit quasi perhesu
maius est sub tecto ponam seu fortasse exuram ne quando
mutato consilio navigare amplius possim. hic certe urbis
inquiete vicinus fragor ac fumus impediant obstrua tamen
aures oculosque consortiis omnio quod iam cepi et optatam fruar
solitudine et si quis inde hinc quod vetere nequeo tractator
accesserit sentiet me in silvis urbanorum oblitum atque immemo-
rem quasi surdo se locutum dicet ita mihi omnino audiam nisi
loquentem ex grota mei fontis vagabor solus et liber ut nec facio
Illud interea quod ne ex his locis Tiberim Padumque con-
tuito Arnumque et Athesim et Ticinum nec mihi usque preter
forsitan cogitabo mihi agrestes virtutis humanitatisque ultra
quam dicere omnium exempla quod sed quod iam hic tibi erat frequenter tenuit-
ter his dominum subiectus sed iam satis fermo hic colloquendi
studio processit his quoque omnibus fiat in unum coacte et si quid
preterea priusquam omissum rescribe oro quid me agere dignum
putes ut unum tibi non excidat me si deus operis liberam
longe Roma locis omnibus preferre quod ita esse ffe vis orbi
et ipsis orbis dixisse rebus si mei arbitrii fuissem. fui autem
sub arbitrio fortune cui reges principesque terrarum subsunt et
cui in rebus humanis pro solida consuetudine virtute a qua
pacienti absque nil prius eximitur. Illuc ergo quo magis dilato
eo magis ardentius desiderio illic tecum. Itaque sic hoc tibi hoc
affige animo si feci aut te scilicet in tuis nunc desiderari inde

Non si me samius Juno Gnydon venus Iupiter Cretham
vocet. Ad fontem Sorgie 8uo klas marcias

Ad eundem disceptatio super quibusdam que contra urbem
Rome epistolam dicta videntur a multis

Iam vale dixeram signatoque die epistolam complicabam dum nova
clam obrepens cogitatio scriptis cogitationis admonuit quod
factam forte papirus plena nec addendi aliquid locus erat
sicut mos est in margine vel subter adscribat ut ait Naso. Certe quod
illuc omissum fuit hic exequar tanto quidem nobis amicitie agenda
sunt omnia quanto plerumque subitania cadunt sepiusque melius liniorum integra
que versanda sunt. Id minime negligendum ut superioris epistole lectorem red-
dita quoniam si post conscientibus satis fiat. Apparatque me ut magno
sit haud indigno desiderio Roma tibi. Sileo bella civilia et im-
plicatam se plebis ardorem. Omitto multa que illi urbi cum toto orbe
communia mala sunt. Pretereo voluptates longe lateque regnantes
non voluptuosum quendam domicilium sed honestum. Recordaris sapientum
exilio suo Liternum horrore Baianis pretulisse delicijs et de
hoc laudatum. Ad illud unum venio quod ea in re cogitatio attu-
lit qua nunc ultra desperatum scribendo rapior ut audisti. Certat
in electioni mee multorum sententias adversariorum apud quos Babilon et
Roma ut ita stomachetur virtus infamis est gloria nec negare
enim esse huius sine magistris ducibus. Nam et Augustinus Civitate dei edi-
ficatus quodam loco dum nativitatis Abrahe tempus attingeret eius
natum constat regnante apud Assirios Nino. Habebat inquit in regno
annos xliii quando natus est Abraham qui erat annus circiter millesimus
ducentesimus ante conditam Romam. Velle quod sequitur tamquam veluti
alteram inquit in occidente Babiloniam nec scilicet hoc dixisse contentus

Alio quodam loco dum per albanorum successionem ac progeniem
regnum ad Romulum perduxisset. Ne multis inquit morer con-
dita est Roma velut altera in occidente Babilon. Et tunc non tamen
quod dixerat super repetit sed processit ulterius et velut magis prioris
filia Babilonis. Tamen est modo hoc loco tacitum nullomodo vellem
esse quod sequitur per quem inquit deo placuit orbem debellare terrarum
et in unam societatem reipublice legumque perductum longe lateque pacare.
Certe audis almam urbem ut nomine Babilonis infamem sic eam dignis
indignatione propria celestis providentie gloria dum dicat per quam deo
placuit debellare orbem terrarum. Potuit nempe per aliam. Sed per hanc
voluit quoniam tanto operi primatis idonea ab eterno providerat neque
in mediocre negotium erat orbi indomito et efferem capt dare.
Quod Augustinus ipse non dissimulat quando sententiam illam sua ratione confirmans. Erat
enim inquit populi iam validi et fortes et armis exercitate gentes feroci-
tate que facile non cederent quas   esset ingentibus periculis
et vastatione utrimque non parvo horrendoque labore superare. Tunc
quibus efferantibus divina providentia Romanum imperium fabricatum est
ut esset secundum modo caput. Et regno quidem Assirio sine finium spacio

Aug.º

Sive rudi et imbelli dominandum gentium et barbarorum ut Augustinus
ibidem pluribus verbis ostendit finale augeretur non ut orbis sed ut affrice
caput esset Romano aut imperio quanto maiora quidem et difficiliora
restabant. tale id deus esse voluit quale quantitas laborum et plana
darum rerum aspectus exigebat. In his omnibus adhuc michi ut puto preter
nomen babilonis obscurum est quod mirum sed in primis et augustinus semper
in historia verum id est mundo malorum coacervator Orosius. Certe Hie-
ronimus in epistola quadam ad Marcellam suam Bethlemiticique silentii laudes
contrarieque deos volens ostendere impie illum locum quem Capitolii arce
tot triumphis insigne dicat arcem ipsam sepe fulminibus de celo ta-
ctam. Nec fallitur quod historiarum peritorum promptum est asserere neque ia-
mo sed et aliquos arces Romanas pariter infamiam premi posse non ne-
go. Colliniques conspectus montem non suapte quidem infortunio neque
odio fulminatur sed claritate patientis que sepe futuram in altero
mediocrem cladem insignem facit in alto. Illum iecit de quo loquor tolle
infamasse potuit vel minus habunde mestus et horrificus Tullus
Hostilius. Romanorum regis eventus que per impetuosam verique fulminea
vitam usque ad extremum uno tenore eductam o vite hominum consentane-
um finem fulminis incendio tota ibi cum domo conflagrasse legimus
Mitto alios Romano nomine insultantes non pauci enim fuerunt et veteres
et novi et nostre etiam etatis aliqui quorum nonnulli quod ipsis in viris clau-
cessat non tam videlicet veri studio quam virtutis odio et invidia traxerunt
quibus nil respondendum puto. Satis illos veneno suo confici si
tamen homines sunt et libros legunt credo suspirare illos coget per si-
ngulas vineas omnes classium rome nomen. Denique nec quod ca-
lumpniantur in libris non Romana scripta sed externa. Ipso enim Romano ut
ait Crispus numquam scriptorum copia fuit quippe honestius et glo-
riosius ducebat alios de se quam de aliis scribere. Testes ipsas rerum
famam querentes preterea usque vero Claudius intra consistorium urbe Romana
eventum excepit non unice quidem aut grecarum vel latinarum litterarum me-
moria ulla superest nec unique deerit invidie materia habes credidi Au-
gustino sane ac Hieronimo quos contempnere plus non est hoc modo
responsum sit Roma velut altera Babilone in occidente fundata
non inficior ut sed iubente deo imperium orientale quod in Babilo-
ne multis seculis fuit inde allatum tempore periit ad occasum iret ubi
Roma esse propriam sit. Interesse autem quod et mores urbium diverse
et de orientali non occidentale sed vite imperium sit effectum. Omnique
sola visa monarchia quod si per totius dominium orbis in urbe con-
cursum et confusionem rerum magnarum ac supra omnia deorum tribuum sa-
crorumque Babilon hoc est confusio dicitur et non obluctor neque con-
tendo sed audeo id dicere sic non credidisse quo primum dei fallaciis
diis exclusis unius veri dei cultus nomenque susceptum vel leonis
pape unum mutuer de magister erroris facta est discipula veri-
tatis. Iam id quod sepe fulminibus ictum Capitolium. Saxum dicatur denique
in argumentum trahitur non accepturi deo loca sanctissimi licentissimique

Orosius Hieronymus

Crispus

viri pace dixerim. non id divine iracundie tribuendum sed nature. Ali-
oquin multum mirer ob tres amat egiptum deus. sedem omnis impi-
etatis omniumque malorum superstitionum que non modo ysim et osiri
sed apim et Serapin et Cocodrillum adoravit ac coluit. Nunc
nomine sanatorem Cocodrillo Machometum colit. et tamen nec
raro ibi vel numquam tonare fama est. multum tamen Pirreneos mon-
tes odit. ubi xpus adoratur et ubi quam terrifice tonet et quam
crebro quis vobis melius novit qui illic videris cui una
eiusmodi estate et fulminum flammis totiens fumantia rura con-
spexit. et si omnis quidem cogitatio opinioque omnis perit prius sobrius
erratis nomine vilis ac laudanda sit. Hec tamen sonus atque ignis ille vo-
ta ire quoniam non est et fortuitus et vetorum rabie cadat in terris ut
Cathiriam vocat vos et rei huius causam esse nobilitatem aeris volunt
quidam. Imo certe quos Plinius vir doctissimus quod si verum est valde
nobilis ille pirenei terris aer credi potest. Ipse tamen hac causam potius
dicit sepe potius tonet in Ytalia que unum sit verum est pro viribus me-
a parte nobilitate liberissime hanc permutarem vellem. In ipsis enim
pirreneis aut ybernis apud quos prato et esse levius tonare
et qui de his scribunt et qui inde veniunt testantur. Sed reci-
tor Roma Non amat deus Tarpeiam rupem glose Hieronime
quam sepe ut aporiam arontico vertere usum fulmine afflavit verte
et contingit igni liceat oro revertere pro veritate tecum colloqui
Non amat Tarpeiam rupe dicitur quo ibi caput urbis esse voluit
valde miror quod ipse michi non inficiabeis quid vos sit re-
sponsurus video quamobrem huic patrimonio non invitor Ergo
igitur odit deus locum istum qui nisi amaret illum deus esse
non staret Ideoque corruptum sit an huic tamen helivis hoc quod eum
fulminando persequi visus sit Vide queso argumentum huius in
nolo extra longe petere nec oportet profecto si Tarpeiam non amat
deus quoniam fulminavit quemque quod apparuit divini odii signum
puto de capite terrarum orbis latronum receptaculum fieri sepe
nostris temporibus passus est. Ac salus virginis matris et suorum
domos apostolorum amat quibus an pepercit videmus lateranum
nostra etate flammis absumptum nunc etiam multo labore infini-
taque restauratur impensa. Verum id non dei odium dicet aliquis sed
culpa hominum fuit. Quartus annus agitur ex quo terremotu
terribili et apostoli pauli templum pene funditus ruit et virginis
domus super colle consistens graviter concussa est nisi forte dicat
quispiam non tam clarum celestis iracundie indicium terremotum
quam fulmen esse aut prius annus turrim istam Petri apostoli
dicta fulmine conflagrante atque collapsam vidit Incredibile
quidem dictu ut vix tanti edificii vestigium extet turrim
que ibi fuisse vix putet nisi qui viderit Quando etiam quod
in stuporem religionemque multorum vertit Campania i[llu]a
percelebris bonifacii opus et nomine illa liquefacta dicatur

plinius

Ut ne te lingue quidem sufficerent · que ulterius tacui non ut pla-
ne compertum ignorantiam faciens narro Sed ut ignarus a sci-
ente percontarer Nos enim fame credimus quam tu certius Ego
post Iubileum annum Rome non fui qui michi certius certo est
sed si verum est quod de hac omnium Roma venientium una vox
loquitur que mentiri non solet Certe numquam rupes Tarpeia
tale aliquid passa est Credo deum michi omnino odisse quod fecit
Si in locum unum alto plus amat arbitror non plus amat ubi
se plus amari novit Interdum vero loca sanctissima ferire ut
prophana percutiat creditur Nec ego ut soleo contra pauc-
sco sive quia quo magis vixi minus mori timeo sive
quia ex quo constitutam abditus sub malis exonerare cepi
externus timidus minasque non metuo nec si successisse quod
cogito Tarpeia rupe in qua habitare elegi · non me propterea
sim suspectus quod fecisse legimus publicolam sed ne tedio affe-
ctus in id quod fugere est avidius sponte recidam · nosti autem
e septem collibus qui olim montibus atque vallibus profuerunt certe
neque longe celsissimus sit in studiisque meis aptissimus Itaque ut
ad propositum redeam atque concludam non moveor fama magis · urbis
desiderio teneor · eventus in manibus dei est Certe si umquam
sancta civitate intrarem verum dicas quod superior spondet epistola
Vale Ad Poncium Sampsonem

Intensa caritas frenum nesciat ideo si umquam nunc precipue
in subdulcissimis atque humanissimis litteris tuis sensi mira-
rer si iste tuus erga me plusquam fraternus affectus
novus esset et non a teneris annis inceptus usque ad hanc e-
tatem virguit mansissetque Gratias ago et oblationem tuam libenter
accipio · in tempore rebus tuis usurus ut propriis · excusationem
tuam accusationem arbitror meam · non enim tu ad me sed ego ad te
venire debui et si longior mora fecit veniam · quem
semper video visurus plura scribere est animo sed nunc ipse scrutinde
licet epistole in auxilium misisti tacitum expectat · et litteris insi-
lendo suspirantibus nutant · reliqua suspiriunt et sol fugit
et vereor ne dum in obsequio illius sim incomodus Vale
nostri memor Ad Philippum Cavallicensem
Episcopum in pudica latebris declinando

Mirum valde audies verumtamen nescio quid aliud ego
autem hac etate nondum quod velim formare mente
valeo Non quod mea in voluntate ista sit sed quod
desiderio multa obstat · Non plene igitur velle possum · quod
frustra me velle video hinc in labor et iterum infinita per-
plexitatis quotidieque mixtus experior id hebreorum sapientis
dictum · Que sal et confundunt quod legentes plerique suo pede
pertereunt Ego semper relegentes pede fixo et suspirans bis ter
quater mecum repeto quod scriptum est Certe res difficiles

tate quia nec plus etiam in ipsis difficultas quod velle neque
quod posse nolo. quod autem possim sil' et velim quero. nec invenio
Inter hec multis consiliis seu fluctibus iactatus diu ut finem
habeat fiat et vulgata huius mei fama qui Italiam repe-
tens Babilone clam profectus huc redii venisseque ad te di-
co non tam ut tuus oculis quam ut meis satis fiet. ipse michi
ardencius quam fame tue querit. Verum hoc proposito venisse me
noveris ut lateam fugiamque si possim non modo alios sed meipsum
hoc est vicia et errores meos qui me ab infancia in senium
insequuntur. tamen preterea michi est invidia vitae que michi per omnes
terras est obvia ut si eisdem latebris et illa et aliis morbis
tegi queat atque aliter nequam patissim et aliis quibus michi
nichil est dulcius sil' et quam michi amicius invidia tante huic
meo proposito tutius tuis angiportis quod semper consuevit optimus
est visus hic igitur me sub alis tuis delitescere pararis
Cela me oro te. quod si feceris sepe me hospitem habebis vel per
noctem vel per diem qualiscumque conviva erit alio tuo contra con-
aut quod in fabulis audiebamus si vulgare ceperis amittes. Vale

Tria tibi pater veniunt

Ad eundem

Multum diversa munuscula vinum aureum mittis pisces
et Sturnis macedonis argenteis. torrentinia alius sed
Tayttam quidam vocat. gratius in fuerat saporem nosse quam
nomen. hunc villicum mei filius suis manibus in his hodie luci
dissimis undis cepit. Item pigmeis anas amem dudum fortis
incola tui adversus raram indolem egregii canis ne liberas aer
vias nec tutas fluminis latebras dedit. Nec namque fuga pa-
tuit nec volatu ad hec epistola quedam veteres quam in rure meo
nuper hoc debiles ingenium michi animi mei fluctus et teru
scopulos. Ipse eisque tibi piscatus sum. Cetera sunt ita venerunt ut apud
te maneat. hec venit ut redeat. sunt enim quam vix odium pa-
rit quod si tanta tue etate thenim unum erat quid hodie arbitrus
Perlege ergo si libet iterumque serenius huc remitte donec scriamus
quid modo de eius aut fortuna paucorum tuorumque consultabimus quod
huic fiat epistole an donanda sit flammis an sordibus asservanda
Animum scito et hunc fidem mente mea nullis me oculis
hanc alius consuetam fuisse quam tuis. Vale decus meum. Ad
fontem Sorgie xix. kalendas Januarii Silencio noctis intem-
peste. **Ad eundem**

Tribus hesternis munusculis quartum adde in animo vel
collegisti confestimque remisisti epistolam illam tibi inscriptam. eo
quod te capitale hostem virorum noveri qua quidem
valde tibi placuisse gaudeo. Itaque michi ipsi testio tuo
probabilior et carior facta est. nec tibi aliam mitto quam pleno
Padiuane ecclesie dictavi Super insignem sacre memorie Ilde-
brandini Episcopi. que te sciebam laudare solum et mirari

Numquam ipse me vidit omnem huius admiratorem in actu sue di-
ne virtutis expressit. Amabas tu illum ymo virtutem eius. Sentire non
ut puto mihi tibi rei fuerat nisi quod nimio conceptus est ut pe-
ctorum osor. Idem et virtutis amator sit. tu pariter admirate has
consensus epistolas extrahis. si qua huius calami vis est. ad acri-
diuissiones vituperandas sit gladius ut hi interea meminerint quamquam
multum defectum hic ingenii tamen esse. si quid autem forte
quod placeat laudem esse mane non sibi. Clarius non velle sunt lau-
dare vel illum vituperare nesciat. aut quibus unquam est tam
ebes in reliquis qui non hic ad ultimum lectum sit desertus.
Vale ad fontem Sorgie xviii° kalendas Januarii in deliciculo

Ad Clerum Ecclesie Paduane de transitu et laudibus Ildebrandini presulis

Amisimus fratres carissimum patrem nostrum ymo vero pro-
missimus secutum pastorem nostrum ducem nostrum solamen
nostrum decus nostrum et nostre lucis ac lucerna pedibus ac
semitis nostris. Extinxit nobis heu non domus sed illa nostram
et lucerna nostra ipsa est. Sed ut in celis accenderet Ildebrandinum
episcopum quem nescio an terrestrem angelum an celestem hominem dicam.
Premisimus illum fratres quo nobis Christo duce per ipsius patris
nostri vestigia veniendum est. Premisimus qui nobis preparet regni
celestis habitaculum et regem nostris culpis offensum precibus suis
placet. Vivit ille felix quod dicam minus est omnia quod cogito quam
quod illius promitto debetur. Vitam deseruit terras ac re numquam
hic fuerat in corpore hoc est una et ultima parte sui. Vitam
destituit corpus sed non aliter ille quam articulum corporis incoluit.
Vitam evasit e corpore hic forte rebus accommodatius dici vi-
debitur. Dicetur tamen improprie quo non inde evasisse dicendus est.
et qui diu esset in corpore ut ait Lucanus eminuit foras. et
ea que ceteri sunt contemplatus quam maxime se a corpore semper abstraxit.
Vitam petiit celum ac semper in celo et dum hic nobiscum esse videretur
sanctis cogitationibus habitabat. Vitam iuit ad sidera. Verum ille
in terris clarissimum sidus erat. Vitam iuit ad deum sine deo e-
quidem numquam fuit. Quippe iusti anima sedes est dei et quod
mirabilius sonat ex ore gentilis deus ad homines venit in-
quit Seneca. Nulla sine deo mens bona est que si vera sunt quomodo
sine deo unquam fuit ille mitissime anime mane pater. quid
vitam ergo iuit ad eum procul dubio qui semper erat. et quo ubique
est ad illum iuit. corpus suum post despectum et nos animo suo
caros cum quibus ad tempus exulabat. corporaliter derelinquens
et quibus vivus sufficere pat. quod ipse nec communis continuabit presu-
lum decus eximium nostri cui quibus vivis et felicitati tue contulor
et solamine nostri flecte tu prior stilum rebus imparem et ma-
terie succumbentem nam potes orationibus tuis ... Premiss

presul noster et miles noster princeps ad superos calle plenis-
simo sic omnes sibi difficultates atque ardua queque complana-
uerat dura pariter malleo feriende uirtutis iter strauerat
ut nil omnino quod pedem conscendentis offenderet occurrisse cernatur
Iuit autem suo gaudio felicium animarum dulcissimis cantibus
angelorum astra celi et celum omne intrantibus in sinu excepturus
abrahe vel ipsi potius in gremio ihesu xpi si qua spes si
qua fides vera est cuius noster empireum vnde nempe me-
ruerat discessit celum sed hoc tamen interest quod vbi hactenus
virtutes suas omnes habuit Ibi nunc totam scilicet animam et corporis
seruicio a terreno carcere liberatus illic letus votique compos
habitat quo multa olim suspiria sua premiserat Ibi est
vbi nunquam eum vis hostilis vincit tedii pondus nulla sene-
ctus nunquam mors distrahat Ibi non cruciet morbi non
angat inopia non fastidia afficiat Non torqueant metus
non bella perturbat vbi non ira animum accendat non odia in-
flammet non luxus inquinet · non gula polluat vbi non
tristicia rodat liuor conspiret vana permulceat · pugnat aduersi-
letitia offendat inflet elacio spes attollat deiciat metus
dolor contristat constrictat meror desperacio precipitet quibus
multis quibusque hic enim est terminus celeste prosperum in terris
vitam agentes hec perhibuit miserias inter quas merito ver-
sabatur cum illa suspiria non mouere non poterat interdum
optimeque valens in se ipso nonnumquam alienis egrotare cogebatur
morbis Compati medeci consulere succurrere laborare Nunc tandem
plene felix ibi est vbi nec suis nec alienis torquetur angustiis
Caritate sua ingentius crescit ex aliena felicitate felicius
vnum est ut arbitror quod in tantis gaudiis doleat cari-
ssimus pater quod eciam viduam et nos alienos liquit
orphanos Quis in deinceps scripturarum nodos fando
dissoluet Quis archana inscrutabit quis explicabit enig-
mata quis tenebras illustrabit · quis precepta formabit mores
extirpabit vicia · virtutes inseret · quis eriget lapsos et
pedes firmabit stantes hortabitur · quis humiles extollet
comprimet superbos terrebit audaces · confundet infames mu-
dabit ypocritas Celebrabit dignis laudibus honestos
Quis premiabit emeritos puniet sontes conteret sce-
leratos quis katholicos solidabit errantes diriget sternet
hereticos arcebit a ouibus xpi fures Postremo quis or-
phanos viduasque tuebitur · quis pascet esurientes quis
vestiet nudos quis consolabitur afflictos · quis visitabit
infirmos · quis humabit exanimatos · quis pauperum
publicus pater erit Omnia hec bona cum illo patre di-
lectissimi fratres amisimus · sine potius ut dixi de loco

ad loci commutacionem habeas perpetuo. habeas in celis in=
tercessorem apud Christum cui valde placere studuit dum vixit. et
que ut speramus nil frustra precabitur. Quid autem plus preter
illum credimus episcopum quod quivis mediocriter bonus pastor op=
taret ut de grege suo luporum ac furum insultibus et mor
bis omnibus expeditum videat in domo domini. quo ipse ca
votus precessit. quid vero aliud a deo posceret in celis
quam quod a vicario eius poscebat in terris qui paucis ante ob=
itum diebus cum se iam fini proximum videret ad Romane sedis
antistitem et quosdam de collegio plurimum huiusce auctoritatis ac di
ligencie litteras destinavit in quibus quod sine lacrimis memin
isse nequeo suppliciter precabatur ut ei successorem idoneum dare
vellet et velut in extremis agens pater anxius fido atque
nubili nate curam. Sic illorum fidei viduam commendabat
etiam. Quid beatissima sanctissimaque curam o vere virum perfectum
o vere sollicitum et superintendentem episcopum ac pastorem. Nam
alii autem medicos querunt. alii ariolos interpellant. alii opera
consciunt. alii variant testamenta. alii nichil agentes in=
gemiscunt. alii thoro voluuntur silentes ac graves et atto=
niti. alii immobiles mortis vicinitate torpescunt. Ille
non suum sed ecclesie sue statum misertus de futuro ponti=
fice cogitabat nec senescebat dilectissimam sponsam suam
cui quam tam gnaviter septem lustra insudaverat. velut
tristitia desendam. Quis hanc fidem non laudet. quis
hunc animum non laudet et optet. Quis hanc moriendi
constantiam non miretur. Julii Cesaris inter multa illa
Romane mirabilia historie. quod moriens ne indecore partes
corporis nudaret. atque ut honestior casus esset. toge e=
gremium ad yma demiserit. Laudat in extremis quod
curam decoris habuisse Pompeius apud Grecos olim=
pias regina Alexandri magni mater dum occideretur
sic toge sinum demisisse narratur. Minus mirabiles
in mulieribus verecundia mirabiliorque constantia. Epaminun=
das vero Thebanus inter Grecos laudatissimus dum ex acceptis
in prelio vulneribus moreretur percontatus an clipeo suo poti
retur hostis ubi salvum audivit afferri illum iussisse dicitur
que Marcia quadam voluptate complexus velut testem belli
ce sue laudis deosculatus quod cum leticia letus obiit. Certo
melius noster episcopus qui moriens non togam aut clipeum
sed ecclesiam suam et etiam cogitabat. Simillimus quod Martino
nec mori timebat nec pro populi salute longioris vite labores
ac tedia recusasset. Cuius rei cum divine placeret commis
sa spe interim quod in se erat et deum orabat et quos
hic poterat homines precabatur ut sponse sue viduitati ac

sollicitudinem videbatur de successore quem cogitasse constat
regum, imo vero quis est qui de successore non cogitet. Sed
admonendus alios illustrarum prestringam. David aliquan-
diu anxius tandem certo et discusso iudicio filium ex
se genitum regem fecit hunc desiderans sapientissimum ut fama lo-
quitur virum. Duos ex omni filios imperii successores habuit
Vespesianus Romanus imperator. Alterum maiorem optimum, pessimum
vero alterum quod ipse presensisse et predixisse publice creditur.
Quorum successor Nerva fractus etate non potuit prole carens
adoptavit autem virum fortem ac strenuum et reipublice
utilem Throyanum. Hic quoque alium sibi et ille rursus alium sibi a-
doptavit. Diuque in imperio Romano iste adoptive successionis
ordo permansit, quo multo ante primi imperatores usi erant.
Julius Cesar cum assumptus in filium successit Augustus et
ipse etiam Augustus Cesarque Tyberium privignum suum suorum
urgente penuria sibi filium in successorem imperii delegit.
Nimirum non sum nescius mandasse in eum in suspitionem quasi vo-
lens successorem talem elegisse quo post mortem eius reipublice
carior atque optabilior foret. Non satis dignum tanto principe
consilium si tamen vera res est. Nam ut verisimile est quidem,
et ab hac quidem suspitione liberant non ignobiles historici.
Ceterum dubium non est multorum ardentius declarari solere de-

virtus defunctorum declarari
solet per ignaviam successorum

functorum virtute per ignaviam successorum quo non magis eorum
vita dampnatur quam aliorum laus eorum attollitur. Iure ergo
laudandus Philepemenes dux acheus qui ab hostibus
suis captus cum veneno necaretur iam mortiferum pocu-
lum in manibus habens interrogavit an Licortas qui tunc alter
acheorum pretor erat viveret. Vir post eum in achaya fortissimus
erat ut vivere audivit, bene est inquit bonum patria ducem
habet atque continuo et intrepidus expiravit. Profecto aut
presul nunc ut ad rem redeam quod nunc nam nunc adoptione permit-
titur successorem sibi presbiteri faciunt non sine quidem glorie sed sine
cure studiosius. Nec ulla mihi dubitatio est quin si in manu
sua positum sit non alium eius in eterna laudibus suis
adiciat. Sed successorem sibi redivivum velim Ambrosium
aut ipsum etiam prosdotimum cuius fundatam erectamque ecclesiam
doctus ille novit ab ipsis fidei nostre primordiis floruisse.
Nunc ipsa ut comunius mediatam ea scilicet dicta est. Ex his quos
post serotinus operarius vinee sabaoth optimum quemque ma-
vult a Christo post quesitam immortalitatem per hunc mundum expo-
suit dei sibi successorem dari qui claris operibus et vite luce fa-
ma eius obscuraret quod fuisset optare illum arbitror. Mittat
in Senone suum Verona Geminianum, Mutina Ravenna
Felicianum, Paulinum Nola, Capua Germanum, Aquitania

prosperum donec Affrica Cyprianum, Hyspalis Ysidorum. Elige tibi
Padua ex hoc sacro numero quem voles episcopum, erit ille sole lu-
cidior. Nam tamen ideo Hildebrandinum tuum quem ut Mediolano olim
Ambrosium sic nuper episcopum Roma transmisit clarum non obscurabitur
nam fama morietur qua in celo vivet ille vivam liquit
in terris. Et licet ipse nunc bonis ineffabilibus habundans popularis
aure favorem plausumque non cupiat, quem adhuc in carne positus
alto animo despexerit, carere tamen eo et si valde velit negat. Hec
gloria namque est fugientes consequitur, celebrat vel invitos et sepe
nimium sui cupidos fugitiva destituit. Quo aut rivulus
arescat perhenni fonte desidentes, aut quo solis radio percus-
si densi corporis umbra desistet. Equidem unde fama hominis
originem ducat et cuius umbra est virtus ipsa non moriente. Fateor e-
fectus in hiis laudibus quod divini sermonis auctoritas iubet: non laudo
hominem in vita sua, sed ut ait Ambrosius: lauda post periculum pro-
ductum securum, lauda felicem nautam, sed in portu cum an-
choras habentem. Lauda ducem in terrestri prelio gloriosum, sed in ce-
lesti pallacio et in arce celi eternum triumphantem. Non quod
vivens vinceret illa ratione laudatum tempore clarum cui namque
ad illius pectoris notissimam humilitatis arcem aditus fuit. Seu me non
terreat laudandi adulatio, quod parum, quod terre, quod tepide de illius
laude loqui timeo. Quare vir optimi sanctitate peccatoris ho-
minis vanam ne equat. Vivum autem loqui spero hoc sacro tempore non
memor. Quid non adulacionem cogito spondeo quod viventi noluis-
sem, aut quo audeam tota videntem omnia iudice metiri. Quod
tota eodem dum adhuc inter corporeum ergastulum inclusus
forte humanum falli possit ausus non fuissem. Testor non deum
non aliter illis vivis loqui solitus eram. Quem si loquentis ut facie
sit et mentem tunc. Complexus ille me complexus familiaritate notis-
sima quod in eo fuit miram in se felicitatem ingessit. Sed ne-
scio quis in illo homine divinum erat quod cum magnum ille se michi
familiarem ac morigerum prestaret, tamen me magis magisque
verecundum et attonitum habebat. Solebat enim non meum se-
pe dum adessem, sepius dum abessem, veluti rerum ultima
laudibusque ornare. Unde mihi et gaudium et stimulus non parvus
ad gloriam, sed multo maior erat admiratio quo pacto se-
nex ut amator talis etiam tantique viri iudicium obliquasset.
Fuit ille mihi dum licuit indulgentissimus pater et profundus
quem quisque optari possit. Dum eius archanum velut in sancta
sanctorum introierat. Unde presentio et ipse sum michi in carior
Et de illo familiarius loquor. Amavit ille me vivens
ut qui in spiritu videt pectoris ardorem ut puto propositum eius
erga suos morte tepuerit. Verumtamen michi tamen de illius
ope fuit spes quia hodie est quam non numquam illum velle sperare

gloria fugientes consequitur
et nimium cupidos sui cupidos
fugitiva destituit

plus passe confido. Et quia virorum illustrium vel sola recordatio dul-
cis est, Insistam in hoc sermone diutius. Ab illo ceperam
amari aliquot ante annos cum in quibusdam opusculis
suis dignatus ingenium meum invenisset. Nec dum forte
aliquid quod probaret non quod artifex tantus tali operacione
egeret sed delectabat colloqui et maiorum ingenia ut
mos est aliis curis longe occupabatur. Novissime vero
ad eam venientem suscepit me paterne ut dei homo quo de am-
brosio suo ait Augustinus et peregrinacionem meam satis episcopaliter
dilexit. Deinque ambo meus fuit erexitque et firmavit animum
non magis oracione quam vita. Ceterum velox fuit adventus ipse quem
velle habuisse spacium plus ad fruendum conversacione angelica
a qua nec unquam nisi sese melior factus abscessit qua
me quoque dum potuerim non cupidius usum pudet ac penitet. Sed
longioris vite spes fefellit non respexi ad etatem iam valde
declivem sed ad sobrietatem mores quoque hominis ac purum et solidum
semper corpus. Accedit quoque mihi et illud quod nullus fere quoque omnibus
accidit cum quis delectat sibi longevum spondet quod ipsum quasi presagiret
me iam accitum et quod minime suspicabar vere da
illa sacri oris effigie in terris amplius non visurum. Contentum quibus-
que aliis recte nisi consit mestus modo meam repeto pro quibus
omnibus quid sibi retribuam non habeo nisi memoriam et amorem et
fiduciam qua illud ut pro me oret precor quem et sanctissimo viro
peccatorum hominum oracionem non modo supervacuum sed temerarium videtur
Sed me provectus dolor meus prope sum oblitum a publico dolore
discessum ad vos in Christo carissimi fratres redeo. quid vero nunc
dicam nescio ab illius vere commemoracione discedere quo magis
de illo cogito magis ardeo fandi materiam video et minus
exitum invenio sed epistola finem poscit non audeo quidem hortari
ymo vero nec permitto ut talis viri exitum plorentis ne invi-
diam vel caritatis invidie ponus quam amicicie videamini conplorare
felicem. quis enim invidus amicum lugeat de carne ad spiritum
de terris ad celum de laboribus ad quietem de morte ad
vitam de temporalibus erumpnis ad eternam beatitudinem transmisse
Rursum nec vetare audeo quominus dampnum commune tantum
et tam irreparabile doleatis. Illud in quo errare non possum
hortor atque obsecro ut patris nostri memoriam habentes ne vestigia
a deserentes religionem colere ceremoniasque ab eo tradi-
tas observare ab eodem recepta pacem peccata custodire
ministrant. Atque omni tempore sed nunc precipue dum vacat ecclesia
instancior ac devocior oracio vestra sit ad deum ut ipse vobis
pastores sub Ildebrandino similes largiatur. Sic enim habe-
tote illum in medio vestrum angelum dei potius fuisse quam
hominem. Tu vero nobilis Padua felix terre situ ac luce

clementia, preciam pelagi fluctibus insulam, fluvia ducentes agros
urbes, Carolum ingeniis insignibus et veterum nobilitate claritatis
pre celebres. Sed inter artifices nostros et glosarum confessores tuorum
nomina si quid mihi credis, Ildebrandinum non ultimum inuenies.

Incipit Sedecimus liber ad Talandum Albanensem et Guidonem Portuensem Episcopos Cardinales petens inserta licentie causa tenui quidem sed probabili

Si ille Carthaginensium post terror maris
Attilius Regulus magnum et anceps in
Africa Reipublice negotium gerens, poscente
causam a Senatu emissionis illam non erubuit
literis inserere quod villicus suus qui parvum sibi sub urbe
agrum ingenti coluerat diligentia discessisset, quid erubescam ego privatus
medioque publicorum negotiorum nichil agens quam vobis, patres incliti, decem
mensium emissionem flagitantibus eandem ob causam, quod villicus meus
vobis non ignotus qui in parva quidem sed ruris
diligentiam colebat, hesterno die obiit, neque enim vereor ne quis
vestrum michi respondeat quod tunc Senatus Attilio iubeat
que reipublice insistere, et in se curam deserti ruris suscipiat.
Illius enim ager Rome erat, meus ad fontem Sorgie non insi
tenui vobis cognitum fama loci. Accedit quod maior quedam
michi sollicitudinis causa est, neque ut ille inculte tantum tel
luris prospectu, sed sicut alter afficere mallem Gneus Scipio
ex Hispaniis ubi felicissime rem gerebat emissionem poposcit
quod deesse diceret filie sue dotem. Sic ego duorum illustriorum
ducum rationem in me uni cause bibliotece mee quam in
in filiam meam adoptavi, sentio deesse custodem. Fuit enim vil
licus hic agrestis homo, sed plusquam muliebri providentia et urbane
conditus prorsus unus ille fidelissimus, que terra tulit, quod inter
omnium iniquitatem perfidiamque servorum non solum quotidie vos queror
sed scripto quisque certa quesivisse. Ille mira fide custodiebat atque tem
perabat ex animo. Itaque totum me illi et res meas librosque
omnes quos in Gallis habeo commiseram, cumque omnis generis volu
minum varietate multa et que ibi minutissima maximis
intermixta essent, atque ego diu absens essem, quidquid post tempori
tum redissem nichil unquam non modo ad motum sed ne
loco quidem motum reperi. Erat ille sine literis acutissimus
literarum et libros quos in novercale curiosis creatori custo
dia conservabat. Namque longo usu eo pervenit ut etiam
nomine nosset opera veterum et mea sit in notissimis opuscula.
Totus hilarescebat quotiens sibi ut sit librum aliquem in mani
bus posuissem, stringensque ad pectus suspirabat, nimium
quam submissa voce ipsum libri compellabant auctorem, et

mirum dictu solo librorum tactu vel aspectu fieri sibi doctior ac
felicior videbatur. Hic igitur talis rerum mearum custos qui
tot annis ea lustris iudicis parvi solatium. nec secum
eo quoniam ut dicam solet certis sacerdotis. nec aliter domo eius
quam templo fidei usus eam et quem pridie in partibus
quidem vobis inde digressus leviter egrotantem
dimisisse rebar. Iam senior. sed ut Maro ayt cruda
et viridis senectute heri ad vesperam me dimisit ad me-
liores domini sui felicius obsequia. Ille sub post tot corporeos
labores unam aeque requiem largiatur una non perpetua do-
mino hanc requirit. Hortabor xpe non necesse ut inhabi-
tet non in domo mea sed in domo domini cunctis diebus
vite sue que iam desijt esse mortalis. ut videat non
meam sed domini voluntatem et visitet templum eius. non
atrium meum in quo multos per annos gelu et estu du-
ratum corpus exercuit. sub me fessus sub te oro quiescat
ad te veniat. te iubente veteri laxatus ergastulo. Unus
quidem e pueris meis qui forte obeuntem illum viderat
cursu concito mestum pertulit rumorem et ad me vera in
nocte pervenit nuntians illum expirasse. Sepe me nocte
vocantem xpistus non ac lacrimis invocantem. Indolui quoniam
doluimus non quia per etatem hominis huic in casu instante inulto
ante providerem. Hec igitur oportet dare venia quesso celo
sissimum patrem suppliciter virum missum facere vobis super
vacuum nemini cure ubique magis bibliotece sollicitum
quam agelli. Vale pro vobis tranquillam ac felicem vitam. Avi-
nionensis nonas Ianuarii.

Ad Gherardum germanum suum monachum Cartusiensem exhortatio

Cenabam forte apud sanctissimum atque optimum
virum Ildebrandinum Paduanum presulem qui
tunc urbem illam multiplicibus virtutum radiis
illustrabat cum novum sidus celo accessit dum ecce duos
tui ordinis priores casus attulit. Alterum Italicum transal-
pinum. Alterum hic Castellarum domus moderator erat que
Albiganiis liguribus impendet. Ille vallis bone que
dextre Rodani ripe proxima. Cum quo eos episcopus suo more
talium hospitum letatus adventu comiter excepisset interque
ad vesperam sermone multa protractior atque in primis quia
illos causa Paduam adduxisset se missos ab ordine
responderunt ut in territorio Tervisino cenobium Carthusiense
construere favente in primis episcopo atque aliis quibusdam civibus loci illius
bonis ac devotis viris. quod opus qualiter hactenus
successerit successurumve sit nescio. Certum cum vir ille in
ut vita ceteris sic et doctrina et ore sua fuit. Verbum e

vero eliceres et multa alia tui quam memorem facere tamen forte ac
vocatione tua contentus agens quaesivissem. Illi certatim magis
aggressi de te magnifice multos rumores retulerunt. Nominatim vero
in pestibus hec que omnes terras ac maria peragrata est ad
vos ex ordine venisse et castra in quibus Christo milita-
tis invasisse. Priorem quem tunc ibi alioquin ut ipse nosti sancti
ardentisque propositi in inopino malo territum hortatorem
fuge te illi sane filialiter atque pie respondisse placere con-
silium. vto manifestissime mortis loco aliquibus iussisset esset
et cum ille nichilominus abeundum diceret, respondisse acrius iret quo
se dignum crederet, te in custodia tibi a Christo credita per-
mansurum. Cumque iterum et iterum instaret et multos terrores de ob-
sepulcris quod tibi de futuris immineret, dixisse te illa t
ex omnibus curam ulteriorem esse, neque vero tua interesse si quis super-
stitum iactatis sepulturam. Illum postremo cessisse ad pena-
tes patrios, nec illa multo post morte illic eo inscrip-
te subtractum. Te vero incolumem eo apud quem est fons
vite protegente mansisse et in diebus paucis mortes quatu-
or et triginta qui illic erant abstulisset solum in monasterio rese-
disse. Illud addebat te non morbi contagio territum assis-
se fratribus tuis expirantibus et supremorum verba atque oscula exple-
tem et gelida corpora lavantem, sepe uno die tres pluresve
ve tuis manibus indefesse pietatis obsequio sepelisse et
exportasse tuis humeris cum neminem qui sepeliret aut qui iusta
morientibus exhiberet haberes. Solum te ad ultimum cum cane
unico remansisse totis noctibus vigilantem modica lucis parte
nimie quieti data. Cum enim predones nocturni quorum
ferocissima est regio sepe per intempeste noctis silentia
locum invadentes a te uno Christo qui tecum erat nunc pa-
tientia nunc acrioribus verbis exclusi nichil dampni sacris edibus
inferre potuerint. Tu vero iussisse etatis illa terribilis. mi-
sisse te ad proxima suorum Christi loca ut aliquis tibi locorum
custos mitteretur. Quo facto iussisse Carthusiam et ab illo
religionis nostre auctore unico in terris Priore loci multos fratres
et dictitantes Priores alienigenas, te non Priorem sin-
gulari et insolito honore susceptum obtinuisse ut tibi
Prior ad tuum monasterium daretur quos e diversis conventibus
elegisses. Quibus desertum morte tuorum monasterium
reformares. Teque hoc velut eximio triumpho letis-
simum redisse. Ita tua vita tua cura tua sapientia tua fide mag-
num venerandum olim post desertum Cenobium instaura-
tum. Interque difficultates istas atque alias multas tibi et
robur corporis solidum et valitudinem optimam constare et
generale religiosum decet forme decus. Quae ne res me i-

stupore verteret ins sue ut ait quidem vir sanctus v-
irtutes etiam edificasse corporeas bona equidem valitudo
animi etiam sepe valitudine corporis viribus meliorem ac
voluntas spem tuetur Ceterum hec illis et talia de te multa
narrantibus cum epistolis lectis lacrimis madebis me aspiceret
et ego nescio an siccis oculis sed certe sicco corde non essem
Illi subito in me versi seu divino momento seu quodam
mentis augurio in vultu meo te cernentes pro me certatim
ac gaudio repleti O felix inquiunt fratris pietate mul-
ta demum et alia dixerunt que tacendo melius expresserim
Tu vale et scias quod hec omnia scripta sunt facie absente non
frater ut qualem cepisti talem te prestes in finem

Ad Socratem suum contra cupidinem

Multa tibi dixi hodie habui que sinceris pectore di-
centur. In totam libentius atque familius loquitura in
solitudine diu tacita et immota huic fatigatus
labore digitus eximet et unum differri voluit quod non tibi
sed amico communi dictum sit qui suo et publico modo nunc
me suis nunc alienis literis excitat et ad cupiditatem con-
ledum inflammare velle non desinit. atque ut ait Oratius
amando perdere comprendit quem male amicitie vulgare. quam
ob causam et si apud me amici illius caritas tota sit Cer-
te estimatio imminuta est et ut de Curione loquitur
Brutus de amore nichil est remissum de iudicio largitum
Equidem ego ut homines multa nimium probatum fide ac veri
amicitia communi non amare nequeo. sic animum tante affixum
degeneribus formas non odisse non possum Sciat igitur tu-
ipse mei ob virtutem sunt quibus semper apparatu impo-
suisse me votis modum De cetero omni quod in hac vita cu-
enire posse videatur modicum amare cupere aut nichil
Satis non habeo ad victum quo vir honestus cum fortuna
fedus ineat et contemptus agat minus habuit Curius
minus Curius minus Fabricius minus Attilius. qui vicerunt
Reges ac populos quicquid triumphis clarior fuit seipsos
et rebellantes motus animi vicerunt sed quid fiet numquam
habere contiget quod mihi nimis et nimis sit avarum credidero
pauperes ac mendicus videar. luxuria et avaricia et
ambicio nullis finibus contente falsis vero opinionibus omnia
plena sunt. quibus nisi resistitur urgent usque ad extremam miseriam
his obstare difficile obscurare pestiferum quibus se ferendum det
ubi volueris non subsistet unde victum habeo quod vulgatur dici
solet et quo melius tacere habeo unde lascivia claudi me
aptare ulterius amplius. quid sperare habeo ubi possim si oportet
ac misso sepeliri Ita dico si quid proprium habemus hic habeo

vbi hiemem quiescam · vbi longum habitem quid edam quid bibam quid
calceam quid vestiam · quis michi seruiat quis me societ quis me
vehat quo tegar vbi lateam · vbi spacier quo delecter · quod
Imperator plus Romanus habet · Est preterea corpus sanum multo iam labore
perdomitum Iamque non ita grauius vt solebat annis iniuriam patitur ·
Accedit omnibus contemptus libellorum diuiciarum mearum porcio non vltima
hac accedit qualecunque est ingenium hic aliorum literarum mira cum
voluptate animum pascens et sine fastidio circuens Accedit vos ami-
ci quos michi pro bona mea comunio · modo libertas sine qua viuere
diu nolui vestris consiliis ne pareat Accedat bonum conscientie securum ·
Nullum in toto orbe quem nouerim hostem habeo · nisi quem michi
fecit inuidia · et istum despicio et quibus caream velle non for-
tasse consilium Accedit aliorum fauor bonorum omnium nostri orbis locorum
quibus nec visus forte nec videndus sum · in quibus fauor
fateor supra non meo merito quicquid satis puto vobis diuicie
videmur vultis ut fenerer vultis ut nauigem vultis ut in
foro clamem Venaleque linguam et lucriuam habeam · an quid me
aliud agere vultis vt dicar · laudatis in egestate viuere ut in
diuiciis moriar Suadetis ut ambiciose congregem · quod sedeo
alius spargit · cum dolore feram de quo nescio quis gaudebit · cum
labore inueniam quod cum merore dimittam cum anxietate custodiam
Credite michi sollicitum diuiciarum negocium assumpsistis · auaricia implete
Insaciabilis est et inexplebilis · omnia sunt · omnia deuoret funda-
taret exiguis · perennis humana cupiditas non esset se ipsa sup-
plicium est · siquidem cepta deficerit mesta est · si successe-
rint inardescit · si plena successerit tamen demum tre-
pida cum vero inops est et misera · Sed omittamus hanc phi-
lozophiam odiosam omnibus Nam certe ad quam veniam · si diuiti-
bus pauper · michi diues videor · quid consulitis esuriabor do-
nec illis videar diues · non est finis Nam si terras ac
maria possideo dum restabit aliquid ad concupiscendum nichil
auaricie satis erit · Sinite queso ut meo Judicio sim diues ·
mea res agitur · quid hic alieno Judicio opus est · Quis
liber alieno consensu vescitur · tenete vestras opiniones · michi meas
relinquite oro vos · fruisci velle in faxo dulcissimo radiante
Sut Illud sane quale est quod in literis tuis extremum erat
vnde michi noua spes constat vult aliquid hic · profecto · ut michi
verum sit quod ipse ait de quo usque nunc non sum certus · quid
tamen inde consurgat Ego equidem Romanus pontifex nouerit bonorum
amet · quid ad me · certe si non amat alios pauciores amat
quorum ex numero qui sum et malle esse quam pontifex Vale ad fon-
tem Sorgie quinto kalendas Aprilis

Ad Amicum in fide Catholica hesita-
ntem Epistola tercia

Mitto alia de quib9 colloq dubit ut spero vnu pellicah
maiois · et qd' mora respuit scriba Suspicōes
tuas de sua salute exue fero · qd' sepe pris tibi di=
xi · s3 ut video non tam sepe qm debui et qm duro pectori
necessum erat ut frangeretur · quid vero nunc aliud rear · inter
ambages re3 et fallacias diaboli anim cogitacione involue'
insitus qd' negari no pt · non esse dignum genus humanu3 ·
au her aelitus fient que facta credim9 · eo q hic fur ·
ille periur9 · ie iste adulter · et talibus plena sit oīs terra ·
quales induxisse legis creator ut dicit · penitz me fecis-
se homez · Quo ergo terra tantis tam indignis hec forte te=
cu dicis · animadu'te aute te oro non h'et ad incredulitatem
si ad humilitate et gratitudine debe' conferre pauca beneficia
dei dignum fateor ymo nus omo nisi illa dignum fecit · tato
maior illa benignitas liberalitas clarior insigniorque cleme-
cia Illud forte eciam tuas suspicōes exaggerat · qd' ante xi
aduentum tot ul' ingenio · uel moralibus virtutibus excellentes
viros fuisse nec dubitat · Nobis aut hodie fundit9 virtu=
tes et ingenium deesse utinam minus euidens foret · mutat
hinc aiu et qd' cur fiet non videt · factum ee no credit ·
sed et hoc eodem spectat et tale est qd' deuocoz augere
ac delectoz · no incredulitate parare debuissz · vt quo indig=
ores nos agnoscimus eo maior huius erga nos munifice=
tia agnoscamus et miremur Sed no usq adeo miremur
ut negemus · quis n nisi pessim9 a dn̄o suo valde sine meri-
tis dotatus aut dn̄o rebellat et accepti beneficij obliviscatur
et non pocius dicat · gratis me amasti indignum · melioribus
prelisti habeo gratiam agnosco preciu donum · agnosco fortunam
optimam qm tu mi fecisti virtuosorum primum · sum virtute paupo ·
felix ultro factus sed hoc ipsum non meo labore sed tua beni=
uolencia consilium non mi · no alii sed tibi debeo Illud au=
tem in omni doctrina que de xpo traditur ab his q̄ veritatem
ipam que xpus est diligunt · quid mirum vel impossibile deo est
vel nobis incredibile · nisi q tanta dei humilitas · tanta mi=
sericordia · et erga homines pietas ostendit · vt ea vix
capere possit mens huana et p oia vm est qd' ait augustinus
in psalmo xlvij cum et si certa sit que nobis lecta sunt
vix creduntur habes ergo mortalis ho vnde incredulitate
deposita gratiam suscipias tuarum · felicior factus es quam credere
potuisses · crede qd' fcm est Ipsa dei sapiencia vnicus consub-
stancialis et coeternus patri filius ad te liberandum venit · Po=
terat et de maiestatis sue solio iube' · et nunc erat pare' in
celo et in terra · efficacius age' voluit et humilis totum hominem
suscipe' dignatus est ut ait augustinus Et verbum caro factum est

et habitabit in nobis. et sequitur. Vidimus gloriam eius. Ita non inquit deminavit verbum
et non valentibus intueri mente verbum celestem corporeis sensibus dedit
quem excelsum locum inter creaturas habeat humana natura. quod non solum
visibiliter nam illud poterat et in aliquo ethereo corpore ac nostri
aspectus tollerancia temperata. sed non aliud in vero homine appa-
ruit. Cuius quidem dicti racio subsequitur. Ipsa non ait natura suscipi
enda erat que liberanda. Hactenus Augustinus. Hic ergo anime tu te
perditante deus inter perire non est passus. cuius quidem prostratum posse
vero maiori maluit attollere. et qui ardenter amabat inobs seque
in terra inclinavit. ubi tu iacebas atque ulnis amplexus sustulit.
et quo grauisse apprimebat pondus subiit. insuper per
tum Impletum est illud Dauidicum. Quantum distat ortus ab
occidente longe fecit a nobis iniquitates nostras. Poterat ut dixi vero
fuerat. sanguine suo fecit. et ut ait quidam hoc tecum precessum
est sanguine federis. noli tu illud frangere. Ipse non fuit carissimus
promissorum est si potuisse illum te liberare certus es. voluisse quod
dubitas. quid credere hesitas quod et maximum tibi est et facile
largienti et sua dignissimum maiestate. Illud times quod videre
desperabis in animum admittere. Nisi ipsa ut dixi et magnitudinem gaudium
mens angusta non recipit et te tanto minime sentis indignum.
Gaude iam toto animo. licet unde tanta gaudeas. magna est. ut
eam vix apprehendas. huic tempore magis consolari. nomines et
deus convenit. tu indignus ille benignus. tu peccator ille innocens.
Agnosce beneficium amplectere gratiam pelle suspiciones. longo sine
fine supplicio dignus eras. gloria tibi datus et a promittitur. Si
enim iudicem metuebas pium patrem invenisti. quo miseretur
pater filiorum misertus est dominus timentibus se. non ipsa illud.
Peccata nostra mererentur. sed quia ipse figmentum nostrum
cognovit et recordatus est quoniam pulvis sumus. Non ergo tam per-
tatis nostris iratus est quam fragilitatem compatitur et indigentibus o-
pem fert. tanta res est ut non facile credenda videatur pro
malo bonum pro offensa gratiam referri. hec ab eo potissimum que
offendisse tam indignum sit. et qui se tam facile possit
ulcisci Haud dubie est et agnoscenda dei misericordia redempto-
ris quam ut eo libro quem profundissime de vera religione
fundatum edidit pater Augustinus. Non tamen tamen hominis sacrata
susceptio. et virginis partus. et mors filii dei pro nobis
et resurrectio a mortuis et in celum ascensio. et consessus
ad dexteram patris et peccatorum abolicio et iudicii dies et
corporum resuscitacio cognita eternitate trinitatis et mutabilitate
creature credentur tantum et non iudicantur ad summi dei miseracor
diam quam generi humano exhibet pertinere. pro quibus omnibus anime
admiracio vobis ingens fateor. stuporque salubris ac paucorum
devotus amplectendus atque tenendus est. Cum vere mirabilis

in altis dominus ... magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius
sunt. Vere terribilis in consiliis super filios hominum Idem tamen suavis
et mitis et multe misericordie invocantibus eum Quoniam miserator et
misericors dominus longanimis et multum misericors ac paciens et mul-
te misericordie et verax Idem dulcis et rectus dominus et qui
legem dat delinquentibus in via hac legem et ut ad eum
redeat et salvetur Quod mirum. ut nec terribilior sit
nec misericordior. nec tranquillior multos laborare cogit
ne lasciviant Periclitari aliquos sinit ut corrigat neminem
vult perire atque omnia facit ne pereamus Itaque pellenda procul
desperacio abiicienda diffidencia. excludenda impietas. incredu-
litas relinquenda. quia non sanus ignorat nichil impossibile
ymo nec difficile aliquid est deo nostro nec prius diffiditur nisi
illi arduum videtur. quod ad salutem sue pertineat creature per-
versi ingenii est suspicari aliquid et miserum ac peccata diluere
velle vel nolle deum vel non posse huius non de fonte
alio desperacio nasci solet quorum altero bonus altero negatur om-
nipotens Utraque blasphemia est in spiritum sanctum que neque in
futuro neque in hoc seculo dimittitur Quia summe potenti summe-
que bono vel impotencia vel invidia nostre salutis obicitur In
quod malum incidisse creditur Cayn ubi ait Maior est
iniquitas mea quam ut veniam merear. neque non maior
poterat esse creature iniusticia quam misericordia creatoris In hoc ipsum
Judas infelix incidit qui precium argenteis in templo
abiciens se suspendit laqueo. et qui se amplius multo peccasse
quam Cayn desperacio tamen illi eciam solet obstitit. ne misericor-
diam inveniret. quam si a christo petivisset invenisset ut credimus
Nunc neque misericordiam peciit. et apud illos se peccasse con-
fessus est qui de peccato eius gaudebat. de supplicio non
curabat Postremo magis ut hieronimo videtur desperacio-
ne christum lesit quam prodicione. Memorandum valde quod quicquid
potest deus omne quod vult omne quod nobis salutiferum novit hoc
firma fide constantique fiducia tenendum est Cessent ma-
nes et pavide cogitaciones et religiose aures susurriis demo-
num obstruantur Magnum fuit pro nobis deum suo quodam
inaestimabili amore nasci in carne mortalitatis et miserias no-
stras vivere. maius quam ... suo quodam ad nos mise-
ricordie in se aut miserabili morte mori Mira hec et ineffa-
bilia quedam divini amoris signa. quis neget sed
an ideo nos ingratos faciet beneficiorum magnitudo absit a men-
tibus piis hic furor Senciamus nos beneficiis tantis
indignos et nos ad persolvendas gratias condignas vero eciam
longe impares agnoscamus. victa fragilitate nostra immen-
sam dei clemenciam fateamur. ad tamen quantum possumus grati simus

et obsequens et credulus et fideles. neque quare res magis nos
indignum eos nobis illum consulere nequisse vel voluisse xpi
maiestatem sue ponere ac pie tue excellencie desperemus
Vale quarto kalendas Aprilis

Ire se ad mortem dum redire eam videtur

A limine mortis te reversum audio ad quod tamen dictum mirum
recedendo festinas melius dixerim festinamus omnes
quicumque vite huius iter ingressi sumus. festinamus nempe
et nusquam subsistimus et dum quiescere videmur currimus magis
dixerim non currimus si volumus Itaque eam procul abesse non
possumus sed bono simus animo et eamus intrepide et incun-
ctanter non mortis id forte sed vite limine etenim est illius
lux ianuis constructa xpi tamen sanguine patefacta apertaque.
vulneribus qui si in illam requiem nostre continuatur ...
si in pace in idipsum dormiamus et qui diu ambo la-
borabimus quiescamus tandem in illo qui firmiter nos con-
stituit in spe. firmiter ipso donante sed non sumus Ergo quod
bona valitudine tibi restituta congaudeo ut adventum nostrum in
hoc vite exilio separari cupio quamvis utrumque destinatum eodem
eum ducat auspicio veniendus sit Ceterum ut est ... fortune
... amacior quam ... gratulor me non putem in te pe-
riculum quam periculi finem nosse si tamen egrotare aut amare
periculum et non ad naturam solidamque sentencie via est Et
tamen ea lege te sanatum scito ut non modo mortalis man-
seris sed homo omnibus ad mortem intra accessisti horis quamque
nunc omnibus continue moriaris. que mors apud vulgos mors
est apud philosophos mortis est finis. mira congratulandi ma-
moris longior quod sic metuimus fit modo dum loquimur.
et obstupor ingens simul et mortem et mortis exitum
formidamus Diuturnitatique diligimus quod momentaneum exe-
cramus ... quidem fiet nempe quod evasisse dicimus. fiet
aliquanto serius sed cito. sed iam non est mihi tempus quer-
sandi locus ut paululum quidem de trivis quo nam redeundum
est quo nedum redibis digressum sit revertique superas ple-
ne sit est dum soleo dilatum parumper solutionis dicis
sed non cassa racio est debitum naturalis eum nascentem con-
tractum a morte solvendi Vale

Ad Nicolaum episcopum Viterbiensem egritudine consolatoria

Ut fortis homo non eget ut in spiritibus novus ho-
stem et solitum pugne genus amplius vemens ob-
viam prodit de victoria parte eius de laude dixissem
Gaudet experimentum sui sepius peti et virtute durius quam
mavult ipsi molli ocio languere Itaque inter pulverem
ac sudorem inter ensem et vulnera non sine tamen dolore sed

[illegible]

sepe etiam in voluptate versatur non sentit perniciem totus in su-
perimet et quamvis corpore fungatur in pace animi et in spe glorie
conquiescat Tibi quidem caliditate sed etate filii dignitate autem
pater quem ante annos ex puero virum virtus dignitas senem
fecit et iuvenem longo sermone non est opus ut intelligas
quod scriptum est in libris sacris milicia est vita hominis super terram
nec milicia modo sed bellum atque mortiferum sub induciis sub pa-
ce hoc bellum xpi miles ingressus tandem unus ex ducibus
fieri meruisti in quo bene cepisse non sufficit sed si victorem spe-
as coronam oportet demane ad vesperam in acie stare et adversus
hostem dextram levareque clipeum attollere Multiplicibus quidem telis
impetimur hinc importuna paupertas hinc divicie et honores
premunt hinc vel nostra vel aliorum iniusta calamitas hinc
torquet invidia egerque animus et corporis ac mille et varii fortune
impetus quos ne dicam ferre sed numerare difficile est nichil ul-
la ex parte tutum homini sepe dum maris summa tranquillitas in
superficie videtur tempestas in fundo est et ubi dum maxime
blanditur tunc insidias tendit ad insidias omne iter laqueis
obsessum omnes tamen visio illiti omne solum lapsus tribulisque
consertum est vix usque sine discrimine pedem figas et nichil
aliquis ascendisse profuit quoniam te veteris par periculum
equus labor ymo vel eo maior quo pluribus fortune et vul-
neratis aliorum par In hoc igitur vite campo in quem pugna-
turi descendimus nulla fuge spes nullum quietis diverti-
culum totum in presidio celesti et invicti animi virtute positum
est sed ut ad rem veniam audivi pater et usque in solitudi-
nis mee latebras tristis nuncius venit gravi te morbo cor-
poris laborare non ut ceteri in alloquioris spes non quod
diu ad me egritudinis tue fama prolata est Iam sanus
esses et tu ad te litera ista pervenit non morbi vestigium
reptum sit Itaque licencius vagor fatebor autem tibi im-
becillitatem meam ad primum mesti rumoris adventum ut me
hominem ponis quem prophetam [illegible] indolui usque adeo
ut subito ad merorem leta prius ocii mei tranquillitas
verteretur et ipse animi mei molliciem sepe castigarem
Re autem vera non tam tibi quem modeste ac fortiter
tulisse omnia et laturum esse non dubito quam carissimo
genitori tuo affectum tante compassionis exhibui Ille
enim in membris tuis non egrotat atque augurior gravius quam
tu qui ut dixi iam fortassis omni periculo liberatus dolorum
[illegible] timoremque superatum dolebis Ille autem profecto non
ut sanus erit quam te sanum viderit Illud te non festinat om-
nibus post habitis omissisque negociis quibus valde de-
ditus esse fuit quorum in pondus ac copiam nostri. preterea

Desita domo contemptu matris negligens allicientibus spreta hieme
civitatis difficultates rerum curas quas suaves et sepe oblivisci
dum te vivum cogitat pius pater. Unde quod apud Virgilium
pater filio dicit nunc convenisse dicam filius patri. Vicit iter durum
pietas tua. Tei cogitatio nisi fallor in illius vicibus tuus adi-
ciet dum subibit animum. Patrem in te tuum video, in te et lugere
ut tacita matrem tacitam fratres tacita sorores tacita avos. In
quibus meipsum nudare audeo non exemimus qui dicis te egrum
sani esse non possum. Civibus in unamque tam corpore valens
fuit ut langwere animo sanus esset. Delectatum sum paulisper
mollicibus tuis uti et pene in lacrimis ipsa pietas elicuit.
Hinc iam utiliter admonendus es ut memineris per teipsum
mortalia scire alto animo atque despicere et alterare provida. sperare
meliora in modo fidere fallax est. teipsum fortesque tuas
deo credere. In illum spes curasque iactare scire. Ex quo die
in hanc vitam intrasti te non ad epulas sed ad pluvium ve-
nisse ad morbos ad molestias ad labores. quamquam tamen
audeo te victorem esse posse si velis. tamen ne arma pro-
icias neve animo consternatus aut concidas. et nasci et vivere
et egrotare et senescere et mori non naturale nature ac hec ferat
et eodem vultu atque animo tollerare virtutis. Non dico quod quidam
dixerunt inter summas voluptates et asperrimum dolorem nihil pe-
nitus interesse. nimis in torpentis et insensibilis ea sententia
videtur. nec illud dico quod nobilissima familia Sto-
icorum affirmante audio dolorem corporis malum non esse,
licet in verbis probent eorumque malum nil preter dicant quod oppositum
sit bono bonum autem solum virtus cui non dolor sed vitium est
oppositum. id in rebus probare difficillimum. Itaque vulgarius
loqui placet et peripateticos audire qui dolorem malum
putant sed non summum quantumlibet magnum malum dolor sit
si in virtutem est. In hoc convenient omnes. et erit clarior
laus est quam asperitas multa deterserit et fama serenior
ex fortuna nubilosiore proveniet. quiescere gaudere epu-
lari voluptatibus affluere norunt omnes. indefesse laborare
egrotare constanter inter tribulationes consistere et si oportet
intrepide mori id vero viri opus est. et quamvis amara per-
pessio recordatio tamen dulcis. vulgatum Virgilii verum est forsi-
tan et hec olim meminisse iuvabit. quod inter angusti-
as meas sepe mihi fateor occurrit et profuit. Sed mihi quidem
in presentibus multa scribendi tempus deest. Hec igitur summa
sit fugienda spem video posteritati ab omnipotente suscipiendum
adversitatem quam paterne id per potest firmandum du-
randumque animum. ut qui callum contrahat adversitatibus suis
Idoneum quod duratos homines in membris facit horrorem animo

Admonitio ut mortalia despiciat

Stoici

Virgilius

suadeo. Curam vero tui corporis suadere supervacuum videtur
neque enim tibi medicine artem dignitas episcopalis eripuit
medicus ac medici filius insignis non quales multi
dehonestantes artificium sui et aliene vite insidiantes
divitum modo lumbis obsessantes sis ut reor morbi tui causas
et remedium non ignoras si verum est quod ayt Cicero me-
dicos putare comperta causa estudinem [?] paratam esse medi-
cinam. Unum indulgere michi ut ex libris meis duas ac-
cidencias animi que corpori prosint in utramque partem
quid gaudium possit et quid dolor illustrium exemplorum
tuba confirmat. Sed attingam illustrissima superiori affrica-
no animi gaudium contulit ad corporis sanitatem gavisus est
ille de filio gaudere potius de patre. eadem etate philip-
po macedoni regi illi qui cum populo romano bella gessit
Dolor animi morbum corporis mortemque conflavit. Pro-
fecto autem et si nescio usque presit sit tamen non aliqua dolendi
causa indubiis inveniri tamen et si tempus et celestium in te
munerum largitatem conspicis In illorum te acie reperies
quibus gaudere equum sit Quamobrem non pacientem modo animum
exhibe sed letum. et preterita illud cogita forte id non
tantum agi. ut inter tot dei dona quibus ante tempus ornatus
sed non ante minimum fuisti Scias te hominem esse caducique cor-
poris sed etiam ut primo modo et sequens sanitas dulcior tibi
et tu carior sis amicis. Tandem illud in animum inducas
Nichil quod sciam posse nunc tibi hac solitudine conparari
In qua te Socratem nostrum et ego cupidissime expectamus
ubi salubre dulcia ope insulsus et corpus recreare et
frenare animum queas Nullus hic tyrannus minax. nullus
civis insolens. non obtrectatoribus rabidi lingua mordacior.
non ira non aula facto [?] non querimonie non impe-
rie non clamor. non strepitus hominum non tubarum clangor
non fragor armorum Nulla prorsus avaricia. nullusque livor.
nulla presens ambitio. nullum superbum limen cum tremore sub-
eundum. sed gaudium et simplicitas et libertas et media divi-
cias pauperiemque status optabilis. sed sobria et humilis
et mansueta rusticitas gens innocua plebs inermis
Rectio [?] pacifica. cuius presul vir optimus et bonorum amantissimus
consequens est ut te in fratrem habeat qui nos habet
in filios. Quid de aere loquar aer hic blandus ac sua-
vis aure tellus aprica fontes nitidi piscosum flumen
umbrosum nemus. antra humida recessusque herbidi. et prata
ridencia hic mugitus boum. avium cantus. murmurque limpharum
Remittoque abdita et ex re nomen habens clausa vallis camena
In circuitu autem etatem [?] bacho grata colles ac minerve. neve

in his ad esum pontique provincat parassitus moc. quod non
soleo iucundius ymo verius breviter sic habe quicquid in terris seu in
aquis hic nascitur tale esse ut in paradiso deliciarum sicut the=
ologi loquuntur sive et poete in campis helizijs nata pu-
tes. Si quid vero ut est aliquando hominis sepe voluptasior quam oportet
exiguo rure desit facile finitimorum locorum ubertate supplebitur.
Postremo ne singula prosequar hic tibi quies optata et votiva
tranquillitas et qua non studiosis aio diviciae cariores librorum
copiam ingens adest fideliumque comitatus atque obsequium amicorum ve-
sabeis cum sanctis cum philozophis cum poetis cum oratoribus
cum historicis nos duo quoniam sine sancte fuit tua claruis
tibi utrique tangentem nos tibi iam nunc ad orientem et abor-
nupate vite tempestatibus redimenti portum huic quietissimum
preparamus. Dementior autem tuus meus flectens atque anxius ad
te venit et per singulos passus Davidicum illud ingeminat
quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo et requiescam
ubi est Fortunatus filium meum primogenitum quem in de filio patre
feci sospitem lenius aspectu. nos vero qui te suo desiderio
postulamus facimus quod amantes solent singulos dies numeramus
et certis auribus stamus si quid de te nobis feliciter nuntietur.
Inter meorum vota igitur pater amabilis Vive oro feliciter
et vale et veni et spera super vires animum attollens Ac
sepe tibi et omnibus virtutibus tuis dicens poeticum illud fa=
mosissimum Durate et vosmet rebus servate secundis

Ad Socratem amicum suum sollicitudo de amici habitu septima Epistola

Venit amicus noster ad me quem venturum prenuntiabas
data ac reddita salute quesivi an a te litterarum aliquid
ut mihi ait cogitare cepi frustra litteras queri ubi viva
vox adesset breviter autem sic habe mihi in hominis illius adventu no=
stra quibus delectari solea quanto illi durior fortuna tanto ipse
michi dulcior tantoque carior in quanto ille vel desperatior vel super=
bis Excepi eum ut potui et passus est excusato rerum non autem ap=
paratu regis ascendique montanee sollicitudinis mee quam
pro tempore dabat. Quid plura hos dies ingemino quid in ortulo quod in
agello fecerim quid ve inessuerim dum sic essemus ut
nil nobis aliud preter tum propria de te videretur et in singulis verbis tuum
non oblivisci cepit et familiaris affectus animi cupiditas aliquan-
tis peragrandi dixi esse sibi cordi insulam invisere que longis
tribus passuum milibus abest Sorgia illabente et preterla-
bente delectabiles animi ex pueris meis unum aliquem me
comitem ut accipere hortaris. Oravit ille ne perseverans sua in qua
magna sibi exonerandi animi spes esset socio careret. nichil
ubi in eo statu dulcius quam ut solus esse possit non autem sum miratus

nam et in quanti sit amor solitudinis quibus ergo sim rigentem
omnibus notum est Sum hodie abiit hora prandii redditurus ni
diu redijt et iam biduo abest quid agat quid esse credam
qui illum expectem an quo ve illum sequi iubeat an ad te
reversum suspicer an longius processerit ubi non est quo
se verteret diverteret et nescio quid opinor terrent me noctes hoc
anno · mesto animo male convenit solitudo · tu de illo si quid
quicquam teneres hac me perplexitate expedi · nichil est quod
amplius dicam nisi illud Ovidii Res est solliciti plena
doloris amor · qui maior absentes luget ut nasoni flaccus
accedat Vale ad fontem sorgie · Romanarum

Ad lelium suum de generositate inclitarum matronarum ·

Ad viij kalendas Maias inter aquas sextias tolonam
et maximino sacra domina dum commiteram meum
tuum ymmo xpi ut ayt ille reversurus peregrinum
forte michi me medio Romanorum ingens acies matrona-
rum fuit obvia · mirum pietatis in frontibus in incessu gestus
ac pudicitiam noui Sanctitati in libuit si forsitan fefellisset
extimaris tu vero iam iuxta essem et voces colloquentium
audirem nichil dubii super fuit · ficto gradu · tamen qui nescius
et inseguar ceteris sermone Maroniano illud interrogo dicens
genus unde domo ad primum Italice sonum vocis substiterunt
e quibus una natu maior Romane inquit sumus Roma-
que profecte iniimus ad hispanum Jacobi limine · tu autem
an forte Romanus es et an Roma vadis · prorsus inquam
aio Romanus sed nunc minime Roma peto Tum vero fami-
liarius cunfuse cuncta fiduciaque colloquuntur In primis reipublice
statum quero · Leta risibus mixta respondent ubi ad particula-
ria ventum est nichil mihi fuit antiquius quam ut de te que-
rere bene valentem nunciarunt auctumque felicibus et hone-
stis nuptiis et pulchra prole parente · que in Romanis pre-
dem singula nota essent · non aliter tamen sum gavisus
quam si noviter audirem seu te totam uxorem et filium viderem
addiderunt de parvulis tuis quidem quod leta perinde tempus
tandem audivi · si michi fando formidine renovatur · Sexius
deo gratias felix erat · hinc adolescentis nostri querens sta-
tum didici · quanto periculo exceptus esset dum Bertoldus
Senator collega eius reatu perpeto obicatus et ut aiebat
lapidibus obrutus periisset · fuit et confestim id lucam
has urbi misse nostro de sanguine penas · ferre datum
lmethis (?) iugulo sit ara potentis Audita autem causa-
tanti casus redijt in animum illud Salomonis Qui abscondit
frumenta maledicetur in populis · male iniser dedisse de cesa-
rum illud Summa favoris annona momenta trahi · et

Illud Nescit plebs tecum a tunc. Interrogatum tandem
mine agere quicquid vellet. erat enim aut propter deum aut propter virtu-
tem aut propter palam aut propter te. si quid optasset impleturum providi
et quid pecunie pro viatico superesset ut illis partiri.
Hec et si michi addidit quod omnes una voce responderunt
velle se michi prorsus nisi ut pro eis orare xpm dignarer prospe-
ros in patriam reditus et in fine facilem superne civitatis
ingressum. Ceterum illis affatim provisa Ego vero ut et me
aliquid accipere in animum inducerent tum atque item ne cogeris in-
stiti quid vis agnovi feminea bona indole et delecta-
tus sum cogitans quam multarum nationum femine non plus obla-
ti non respueret si negata esset importune deposceret
unum odiosa vix. Itaque nominibus abstinendum. Bone autem
affectum animi mei constanter amplexe oblatam pecuniam
magnifice contempserunt. Dicat modo qui volet importunos
ad petendum modestos ut accepit pace tanti doctoris
dixerim Bonos ego novi et ad spernendum oblata mag-
nanimos et modestos acceptores nec video modo si feceris
que nunc dicuntur acceptorum avaros. Nolo te in his lit-
teris hodie tenere quantum illas in itinere ea detinui. tenu-
issemque libenter ad vesperam tu esse hora diei nondum tercia
nisi quia veritus essem tam sacrum feriarum devotionis impetum
remorari et ipse preterea festinabam visus fere longius sim-
iter dicere deo in Italia actum quod nature dispositum si forsitan
fatum meum studio flecti queat ne per peregre profectus
expectare cogar vel iulium vel decembrem distrahendum.
Vale dicto Tum primum sensi ubi essem Dudum autem du-
rante colloquio Rome fui visusque metelli Ceciliam et
sulpicii sulpiciam et Grachi Corneliam vidi et Katho-
nis marciam et Emiliam affricani totamque antiqua illa femi-
narum sunt ut comperi ad rem loquor et etati mee aptius
bonas xpi virgines prestavi Praxedem pudentianam Ce-
ciliam et agnetem Inde digressus luce proxima vidi virginum
fratrem nisi me amor fallit omnium quos vidisse memino-
rim inter procellosas mundi miserias felicissime navigan-
tem et sic a terrenis elevatum atque ita dispositum ut et in
vita hominis illius laudetur deus. et ego quamquam prorsus lon-
ge impar ac moribus erubescam quidem ab ultimo pueri-
cie gaudeam tamen et glorier in illorum sanctis atque uteri
fuisse consortem Illic inter germanos quinquem post
Symmio ne quietos longum prope cupidum colloquium
fuit Multa ibi de multis sed de nullo plura quam de lelio
nostro. qualiter fortuna tecum agit tu ut illa. quid ageres
ubi esses cuiusve vite viam sequeris. quid de progressu

quod tu de fine disponeres quam ut tu tui silentium cohibes. nunc ad singula respondisse lector quamquam invenerit dominus quam te vos salvare cupiat scire te arbitror me tanto. Vale ad fontem Sorgie octavo kalendas mayas.

Ad Zenobium Florentinum commendatio quietis rivi Carthusiensis monasterii ix epistola

Babilone novissima Vicecomitum urbem Italiamque petentibus vie medio locus est dextrorsum decem passuum milibus submotus. inter nudos montes et montanos rivos abditus. et e situ ipso dictus ut arbitror Mons rivi. cuius loco domus nomen antiquum Carthusie et tempore illius ab ordinis fundata primordiis geminos fratres ferunt Ianuensium patria. arte navigatores et mercatores ut Ianuensium vero mos est alterum cum orientalibus alterum occiduis mercimoniis eximios fuisse. alii quidem aliter narrant. fides ut dici solet penes auctores maneat ego quod audivi Sollemne hic domo sua domo profectos. cumque alter ab ortu. alter ab occasu longo post tempore redissent in patriam. convenire ibi. res fortunasque suas recensere. atque ut talium mos est omnibus rite dispositis rursum digredi et maria retentare. Id cum sepe fecissent prosperaque fortuna usi. magnas honestasque divitias aggregassent contigisse ut ille ab oriente prius rediens hunc occidentem venturum audiret appulisse Massilie. que cum aliquamdiu frustra sollicitatum levis expectasset. suspicatum forte aliquid ut est hominum genus illud. more impatiens temporibusque parcissimum. ipsum postremo Massiliam venisse. Inventoque fratre mutatis curis ac studiis pene alio miratum quesivisse et quid rei esset ut salute sequiori videret et respondisse illum navigatum satis esse nolle amplius se vero vitam mutare. Itaque dese frater ut hominem mutaverit. Se vero iam sibi consuluisse porticusque potitum in litore ymo in paradisi vestibulo edificasse ubi fessus requiesceret donec ad eternam commigraret domum. Cumque ille magis admirans pergit scrupulosius inquirere. quid sibi frater hic vellet ambagibus Inde sine alio responso manu apprehensa ad ea loca perductum ubi ille Sanctum iam tunc monasterium de quo loquor inter asperrimas silvas. et secretissima in valle construxerat. cognitoque proposito fraterno. ipsum quoque subita devotione compunctum ceterorum suique imitandi studio aliud in colle proximo monasterium erexisse. ac dotatis largiter locis mundoque simul et voluptatibus despectis ambos ibi Christo quod restabat vite devovisse et perseverantes in fine pertulisse quod voverant Gemina nunc unius epistole familie domus extat.

que ipso fatente videatur confectum fuisse reliquos quidem . si una-
nimes fundatores hec hactenus. Illuc ergo quod minime novum
audis cum(?) presumam utriusque pignus hec germanum in quo liquido
cernitur quid est quod ait propheta: mutatio dextere excelsi.
Ita enim repente mutatus. Ita ex adolescente vago et lubrico
In virum stabilem atque constantem versus est. Ita denique de virtute in
virtutem in dies alacrior ascendens mire mentis ardore
decrevit(?). Iam perseverantia comprobavit . et qui olim tiro-
cinium(?) in suscepta nunc stupori et gaudio sit ingenti. Hec
predictis revisitis que iam quinquennio magis memineram
et que si in Italia rediero quamdiu sim in visurus nescio
Paucosque ipse in furatus vix dies locum adii . Quid ex-
pectas audire, frater? laudes an illic agentium Christi
servorum humiles conversus sanctamque hospitalitatem . salubresque
sermones . quid dixerim, quid audierim, quid viderim . quid
ibi me putas quod abeunte gestum sit . nunc totus ille grex
angelicus sacro sub lare inclusus hospitis nimium devoti ob-
sequium generosus omisit ut digredientem comitatus usque ad
extremum limen, fraterque ipse cum paucis longius usque ad ra-
dicem montis silvose valle perrexit raptim per ipse mul-
ta movens multa rogans multa denuntians quibus non dies
nec nox tota sufficeret. Hec inquam ego ingenio tuo po-
tius extimanda quam calamo meo exponenda commiseri.
Unum quod silentio non potest nisi audias attingere. Siquidem
inter multa et sobria et sancta solatia que mihi ille sacer
locus illud hoc tempus attulit, nescio quid illic amaris-
simum degustavi. Credo ut dicitur intelligi verum esse quod scri-
bitur: qui volunt in Christo pie vivere persecutionem esse passuros.
Neque ulla hominum viatori ubicumque caput abscondat spem
quietis donec in patria sit precipue(?). Fuit enim hic innocuus
celestium vere cenobium hominum honoribus dum(?) cunctis concessis et invisibili
hoste calcato visibilibus esset non ab hostibus molestari . Sunt
que scelerates et cenasiacos(?) tiranos . miseratione(?) dictum . aliene
passim avide preda sunt . et sepe nominatim ultra comitati apostolici(?)
laudibus distinguitur(?) longa historia est . si quis perscrutari(?)
indiget compleatur . Summa est unde minutiora quidam licebit
omne latus ambiunt tiranuli importunissimum genus et
si detur nullo non calle surripiendum. Sic enim magni tira-
ni sepe rapiendo minimi facti sunt . sic parvi nimis nanque
atque avidi famelici sitientes qui de rapinis minoribus mar-
cescat et in spem maiorum exemit(?) rapinam. Ceterum Christi
famulis ille voluntaria fuit conclusio. Nulla fuge nulla
tirannice miseritudine spes est. Tota in divino rectoris
presidio reposita. Itaque olim alme memorie Karolum

rum Regem similem huius nostri regis cum supplicans adiecit
orans ut eis unum ex satellitibus regiis deputaret quo tute
sub umbra iusti Regis ab iniuriis tegerentur quod ille quam more
cesareo nichil negare consueverat quod dono dignum esset liberaliter
annuit eoque velut clipeo multos annos sub illo rege
deinde sub filio eius suo regno atque hominum certius egerunt
Donec quidam malleus Massiliensis ecclesie unde convenerat infestatus
factus episcopus tantus ordinis auctor tantusque iusticie cultor
fuit ut cum eo mallet voluntarie quam vi aut ullo superioris imperio
agere. Ita mutuis inde cum illo animis concorditer actis et cetus ab
iniuria bonorum populis venerationi cessantibus dum nostri predecessoris
Regis locum fuit. Sic tantum tempus per simplicitatem pauperum christi
que apud sapientes seculi stulticia apud deum sapientia magna est
nimis. Optimorum regum obsolefactum atque antiquum extitit. Indeque
a dicto episcopo rebus humanis exempto per tirannosque alios predecessoribus in
locum eius assumptis omnia in deterius versa donec paulatim ad an-
tiqua reditum est. et causa Massiliensis sua tirannis sibi et ca-
stra monasterio vicina ut est natura hominum ad imitationem exemplorum malo-
rum pronior quam bonorum. Thirandem erexit solito causa dudo-
re dum anthiquitas xpo laudes canunt Ecce lacrimosus pa-
stor ab aucto gregem nunciat dum dominice passionis memoria fa-
teris renovatur altaribus. ecce gemens villicus segetem vinearum
pratum ortum thirannorum armentis clamitat lacerari dum par-
cissime tenuile sumptus sompnum brevissimi temporis aducit famu-
lorum xpi famulos vel oditus subite domus pulsatus ab exe-
cutoribus thirannorum plenus querularum veniens monachorum sile-
cium interrupit fugitur ad antiqua remedia et regis armis se
tegunt. Deridet igitur antiquitas temporisque non aliam obnoxiam nisi
qua se libertate sub xpi iugo dignus censuerat. Grau-
ore fluctu premitur. quid te diutius morer si que audivi
non audias non magis latas teneas quam teneo. Est ibi
talium amictuum et librorum bona copia quos certe per hoc
tempus a predonibus defenderunt Nichil denique spei est nil
que remedii nisi rex noster ad susceptum xpi nuptium oculos
regie pietatis inflectat et predecessorum suorum cui ac patri
privilegiis renovatis alterius manibus fundatum locum sua
benignitate liberet atque restituat non moritur mihi fulturus quam
qui condidit sicut non minor est bruti vel camilli gloria
quam romuli. si vera horum virtus et non illius fama diuturna
extimetur. Hoc a me igitur cum latius peteretur ut vel
satellite regio constituto vel protectore aliquo dato tuti
esset ab iniuria Respondi me preter reverentiam ac fidem
de Rege nichil iuris habere Tamen ibi maximum et optimum
virum qui omnia possit apud Regem illi me sua ponens virtute

tpm meo merito tam esse · sperare non defuturum iusticie quibus
sit tam pronus ad gratiam quamque erga religiosos illos qualiter sit
affectus suis impensis suaque diligentia prope muros patrie
extructo nuper insigni Cenobio declarant intercessurum me ergo
aput illum te medio · ne si eis supersedeo rebus in maximis oc-
cupatum animum tedio scripture longioris afficiam lingwa tua ca-
lamus meus erit Ista enim iustissime illorum preces meis digitis ad
oculos tuos lingwa tua ad illius aures et per illas ad Regis noticiam
perferentur Augustum Cesarem templorum omnium conditorem ac restitutorem Anti-
quissimo dictum ut imitetur suade huic nostro seu verius vestro
et sicut ille falsorum ita hic veri dei templa restituit quorum se iam
exhibuit fundatorem · Habes rei summam videsque quid petam et
petentis iusticiam et petendi dignitatem et desiderium meum videns
non onerabo te precibus ne diffidencie signum sit Profecto autem si
te consenseris ut spero rem feceris et Christo acceptam et michi Vale

Ad eundem x epistola

Quam legis epistolam in qua
pro Carthusiensibus intercedo loquor autem nostro more no-
verim aput quos intercedere impedire est Cupiam
ne ad exitum perveniat obicere ipsam ergo quam legis epistolam vel
legisti in illa devotissima heremo conceptam et post dies
paucos in Elicone nostro scribi ceptam hoc ipsa die quem for-
tuna invidet in Babilone complevi quo nudiustercius rediji
ut in redditus abeam Premissis enim rursus in Italiam exploratori-
bus nuncijs invicto et si nil unquam constet esse tranquillum ali-
quam tamen fesso votivi portus effigiem non deesse Nunquam erit
fera dum meminero toto orbe nil Babilone turbidius vel peius
Cuius ea procellarum rabies est ut michil in tuto ne Elicona
quidem ipsum pacatum sinat Hec inquam mecum ut modo hinc
absim quocumque caput hoc fors impiosa rotaverit me solabor
Quid autem fortunam vel loci mutatam rexis · an nostram
nunquam me hic me letus tumor invenit ne faciet quidam
Confestim enim ut hoc infame limen attigi gemini sollicitudinis acri-
mitio percussus didici casum tuum · et illico vi optimi iudu-
ciam Video quid huic casui debitum sed occupacionis officio of-
ficitur · locus tempus angustie turba negociorum fugientem inse-
quens · musisque que tenent alibi duleri · sic manum inicies liberari
Iter quoque quod duce deo mox ut hanc litterulam impleuero velud
is qui carcerem fugit festinabundus arripiam Hec omnia que animi
scribere prohibet non dolor · More autem meo antiquo hic digressus
in solitudine mea subsistam per diebus octo non pluribus Iter
hoc equidem · sic dico parum ut hinc emersisse dimidium et
amplius eaque difficillima vie partis · cetera pervia prius et
prima sint Vale Babilone xiiii kalendas mayas

Ad Franciscum Capellanum quod cara res sit tempus xi epistola

N Non solebat in tpibus ee ta cara quibus .n. eque sp
nitenti plq saltim spati tpis tunc eat Nunc re et spes
postmo eta in angustia desinunt Paucitas aut
est que paui rebq facit Sic tua passim Margaritus fe-
rat Calcabu et ut lapides sic totidem sint gemme quot co-
lumbe Vnice aut fama pcrit Sic balsam arbusta
late moles tegant Plebeyus liquor erit Deniqz in rebq
omnibus quantu nus cumuloqz succreuerit tantu pau dca-
det Con vo pp inopiam vilissima reru cara erunt hinc pare-
nas scrupulose Illic in manu Romani ducis inuidiosius exi-
guus latex erat hinc obsidione Casilini fedissim aiat mus
in pcio fuit hinc qd ome molestie genus supgredit Sepe
ignauissimi hoies sola viror penuria floruerunt Exiis ab-
stineo Nomen sensuali dedignante calamo Cuncti quod ex-
emplis est opq non vici vacat non placeat portari talibq
Nulla euo mo crebrior pestis si sim iactancia dici potest
nuqz mi tam vile tpus fuit et quibusda coetaneis meis
nuqz tn in eo pcio quo debuit velle posse dicere nuqm me
diem pdidisse multos pdidi utinam non annos Illud dixi
sse non metuam nuqm qd me meminerim die ignorans pdidi
non elapsa sunt tpa sz erepta Illa ut in medys uel occupa-
tio non in lapsis uel ardoribq voluptatu dierqz heu mi-
hei dies irreditura subripuit Ideo tn id mi attendisse nunc
intelligo qa nuqm tpa pciu illud tuum ad lucaliu suu scribens
Seneca meminit nouerca Caros dies inextimabiles no no-
uerca Audite me parui quibus integra est etas Inestima-
bile tpus est hec illa etate nesciebam qa optimum atqz vtilissimum
statu foret non extimabam tpus suo pcio Suicibam aiat
imputabam labore corpis animi tedium penne impensa tps
ultimum erat Nunc video primum ee debuerat Siquide et labore
quis repeat et aisse redeunt pennie tpa sunt elapsa non
redeunt Ea demum irrepeabilis est iactura quod ego dicam ne
repi hec mutu dextrum excelsi opto id quide si no audeo
dicere Incipio etc tpus agnoscere nd alia obuiqz nisi qa ip
me deserere incipit tunc puto clarius agnoscam cu omnino pte
rierit Heu miseri quibq nos angustys reseruam quod conde
quanti pcij dies unq ee potest acaz agenti Certe ego ia
hinc extimare tpus incipio nondu tamqua debeo sz qua
possum agnosco fugam incredibile lapsuqz rapidum nullqz
nisi ardentis atqz impigre vtutis accendu frenis ctio me
destitui Dampnuqz meum pene oculis metior et sepe virgi-
liani illud in ore habeo Est mi iam breuiorque dies et
mollior estas nam et bona pars tpis a tergo est et affectq
animi lentescat Eoqz lucro fugitiui tpis dapna copenso

Que cum ita sint et breviores epistolas deinceps a scriptore salu
et leviores decet esse sentias · primum tempus breve reliquum fatigato ac
assidentibus neve me frustra hodie fari putes · noviter autem mo=
resque tuos et aliorum successibus totis pendes. Quem vero apud
te amicitie gradum teneam scio. Vereris augeris estuas afflue-
ris · et dum magnifice plebs clamat huiusmodi tua · neque de rebus
meis invicta pietas interrogat qualiter utrumque sim quid cogi=
tem · quid moliar. Accipe igitur epithoma brevissimum sermo
ingentis latius historiam · Corpore valeo quantum solet et quantum com-
pacta corpuscula. Equidem ut et animo valeam magis vibus
emitor ultima efficiat alioquin voluntas nuda laudabitur · Mo=
rem sane meum nosti amicum rerum fessum locorum alternatione in festo
Itaque biennio iam in Gallijs exacto redeuntem et tu Medio=
lani permansisse mirareris ille Italus miretur mora iam tam suaviter
tantoque cum honore que nec merui nec speravi · Veruntamen ut fate-
or non optavi · excusasse occupationes turbasque odium et quietis a=
vidam naturam nisi prestarente loqui velut contra prosagiens puerus-
si et in maxima frequentissimaque urbe solitudinem ille in primis
et ocium promisisset atque hactenus quantum in eo est promissa prestaret
Cessi igitur hac lege ut de vita mihi l de habitaculo aliquid im=
mutatum sit · Idque non amplius quam quantum fieri potest illesa libertate
salvo ocio quod quamdiu futurum sit certo augurio · Hinc h?ul
fit cum fit me preter utriusque curas longeque diversas occupationibus an=
datam vitam novi. Habito enim in extremo urbis ad occiduam
plagam secus Ambrosii basilicam · salubris domus est leva
ad ecclesie latus que ante pluteum templi permaxima geminasque
turres in ingressu retro Anthemis via urbis et frondes
late agros atque alpes prospicit · Vinosasque estate iam exacta
Iocundissimum tamen ex omnibus spectaculum duxerim · quod arcta non ut
de affectuino loquens Seneca sepulcri tibi vi iungi suspi-
cor si ymagine sua sublimibus parietibus exstante · quam illi
viro simillimam fama fert · sepe venerans nudum in saxo
pene vivam spirante suspicio · Id mihi non leve premium adven-
tus · Dici enim non potest quanta frontis auctoritas · quanta maie-
stas supercilij quanta tranquillitas oculorum · Vox sola defuit · vivum
ut cernas Ambrosium · Hec hactenus · Huius autem mere spa=
cium mihi esse notum cepit tibi incognitum non sinam · Vale Me-
diolani X° kalendas septembris ante lucem

Ad eundem familiariter xij epistola

Et familiaribus curis meis obsequiis non possum tempus vocat
Omne quietem quod vel ab initio sum exegit et nondum
dei laudibus quas magister meus oblivione · Sed hu-
mana pietas opposuit ut de die in diem vota vestra reddi=
mus Postremo et epistole mee et aliorum lectio mihi permissa magister

rebus vix vna pua nox ad aurora se vertu terminat
est initiu et faciet. ita et similiter erit negociu et cu
sco' lris onustam in porriget manu. facile festinantes
asseri Sed quid sollicitus sum. minor fiat nox. volten.
qua fando potuit trepidus an comitibus amor noctis in=
gere' sepe p exiguo spacio mags aplentur. non tam breue
tempus est ut fama loquitur enimus admodu breue sit pu-
to .n. ad multa sufficeret nisi illud nra segnitie angustaret
laxare id e animus de quo fortassis dabitur ut alicubi plenius
ad te scribam. qd' ad hanc ptz noctem tenuabo. si et dolos fes
sos breui breui sopno falle' et smas longas breuibus vigiliis am=
plecti queam michi quide amice lucubrationis Epte tue tenor
sole clarius aim scribentis ondit anxius es et reru mear
tortuosis euentibus. quo me vortex vnde extrahat. quid de me
sperem. quid ne mi metuas. meritis e quibus tu fluctibus sit
emergendu. vt leta tibi tandem de me oia et votiua polliceat
conquiescas spe honesta et tn vera utina qz alia hic in tam
multis affectus tuus magnu fateor s no noua voluptate
affert. sciebam nullius opus esse vbis absente intueor. tur=
tem audio que vo te dica n ut Ciceronis ad confirmandum dicto
vtar sicut fratrem cpte obsequio filiu. consilio parente similiter
delectent. hic immito s qm deliberant oe genus est vltio vtor
in pns consiliumqz tuu ips prudentissimi patris amplectar. et
in eo q m secretu iubes ee tenu seruo De reliquis fortuna
viderit vbi desinat. quibus exitibus quibus euentis in qua partem
obliquo vulgi iudicio trahantur michi contingat m agere. cuius
no raro probabil' reddi possit Sentio e quidem qd' antea scribere se
ciebam. fatiqz mei reliquias agnosco. inter pti manus versor
mea sors vetus. s noli oro diffidere Consuetudine durior fiam
Quid faciam videt vulgus mod. quid cogitem non videt ita
a meliori parte mei ymo pene totus illi lateo. Sed esto sol'
exactibus iudicem. quid in eo vult s vulgus nempe omnibus continue
licuit suspectus. feci qd' melius si quid hic dubium est ac sali-
qd' minus malum credidi paru .n. abest ut iurem nil hic boni
fieri a supplatore Vosti non est qui faciat bonum no est usqz ad
vnu Postremo siue bonu siue malu feci proculdubio qd' ne-
cesse fuit Clarius audiunt obstrepe non dica iudicio meo
s nimis impio. clamas ut sentias vox adamantinus sit
vernabus affigentis. et iugo eneo supplici recepi colla cal-
cantis. quid .n. agerem quibus vtererer viris quas querere fu-
gas. quibus viis euaderem. quibus artibus tanti predonis po- pinatius
dus excuterem. cui leuius obedire rebellare erat Sunt est id
laberii in Iuliu Cesarem et .n. ipsi denegare cui nil potuerunt
di hominem me denegare quis possit pati. hoc m ad pmas

illud or^at vocem sil' et illud non ignobile dictum licet ab ignobili po-
eta. est orac' ducis sine violenta iubendi. et qui mandato sup-
plicat ense potens. Illud equidem mihi multa vehementius urge-
bat Regentis mee similis et in maiestatis sue pondus. Accedebat
qd ipse qui vir eet extraneus et quantum in tam excelso statu congrue
fieri pt devotissimus. nunc quid faciam fugere vix honestum sine nota
superbie vix possum. Proinde quid in luctam nunc etiam negantem vi
attulit et si verendis silencio premeret. Tibi tamen tacitum nolim. Quo-
dam scrupulosius querens quid me vellet dum ad multa eorum
quibus ego videbar aptus eem aut dispositus michi ex me valle
respondit non presencia mea solum. qua se suumque dominum redderet
honestum. hic fateor huic tanta virtus. erubui tacui et ta-
cendo consensi seu consensisse visus sum. Quid non tamen hec duo
non fuit vel certe non affuit sed quid agi tam facile nunc
vulgo persuadeant verum esse hec quamvis tibi quamvis dii boni quid est
quod optare maius an oblitus propositi mei sum. vulgus ut libet
nos ut licet. Vale mediolanum 6 idus septembris propere silencio
noctis intempeste. Ad eundem nil ab homine fieri
posse quod non reprehendatur.

Quidquam ne mortalium in rebus tanto consilio puis sum
esse ut non obtrectatorum morsibus pateat. que in
hominem hec peste liberum dabis. Xpus ipse ab his eius
salvatis advenerat infamatus. contencia contemptus est. Nobis
sum bene agitur si servi servorum si immunes verberum vis impe-
tuum in se forte mordacitas suspicam antiquos. nam
ulla etas nostra pravior fuit. Unam tibi e fabellis re-
feram vulgo notis et quibus anus an focum hibernas noctes
fallere solite. Senex cum adolescente filio agebat iter. unus
et his parvus azellus amboque quo vicissim labores relevabat
hoc dum genitor veheretur sequente pedibus suis nato irridere
obvii. Ei agebat ut moribundus inutilisque senex dum obsecro
formosum perdit adolescentem. Desiluit senex et invitum na-
tum in suum locum sustulit incumbere pergentium turba en ut
segnis et invalidus adolescens dum ipse blanditur ignavie decre-
pitum patrem mactat pudore ille victus patrem coegit ascen-
dere. Ita uno quadrupede sil' vecti. Turm vos minime oc...
um indignatio crebrescere. quod una brevis duabus magnis
beluis premeretur. Quid te moror. his moti pariter ambo de-
scendunt et vacuo azello pedibus incedunt. Ipse enim vo-
tue illusio acrior risusque protervior. Duos asinos vim
ut parcant sibi non parcere. hunc genitor tristis inquit fi-
li. et nil quod probetur ab omnibus fieri potest. Repetamus pristinum
morem nostrum hi suum loquendi carpendique omnia morem servent.
Nil amplius dicam nec nunc est tedis fabella sed efficax

Vale Ad eu(n)de(m) maio(rum) ho(min)ib(us) stili cura(m) e(ss)e q(uam) vite

N isi ut iubebas non ea ta(me)n quia iubebas ratione
Sed alia quada(m) inceq(ue) n(on) i(n)o quia tibi tantus pat
latini s(er)mo(n)is vestigia titubasset ridiculu(m) c(er)te au(tem)
Sed quid titubasse tam (con)tue(r)it p(ro)d (c)uiss (I)ta ego te vni(us) vi
ymo vni(us) sillabe ymo v(er)o vni(us) l(itte)re solatiu(m) vidi que(re)
quide(m) elapsa et haud aliter auribus mei(s) illapsa erat
vt dicerem (Q)d doctissi(m)o(rum) ho(m)i(nu)m licet ira(m) tui n(on) queso
non ide(m) possit accide(re) (C)icero n(on) su(us) latini eloquij parens
est (pro)p(ter)e(a) ille virgilius seu q(uod) de hoc ordi(n)e dubitasse q(ui)s
video Sunt e(nim) ro(man)e facundie parent(es) (T)ulli(us) et Maro q(uo)d
qui in negauit nil ip(s)e s(upra) (con)ferim(us) v(e)te(re)s in gramatical(ibus)
est intege(r) ex dicto(rum) (C)uiu(s) tedio victo ip(s)e in ep(istu)lis ab
(a)ttheico suo posuit auxiliu(m) quo se mag(is) molestia libera(n)du(m) (pu)t(at)
(A)tqui si quid est in arte gramatica vbi titubanti labetur(que)
venia debeatur in p(re)s(en)ti p(er)fecti (pro)pe modu(m) ambig(u)ita(te)s posue-
ra(n)t. cu(m) ut Gramaticor(um) princeps ayt (I)psi p(ro)batissimi artiu(m)
sc(ri)ptores n(on) o(mn)i(n)o e(i)us hec Regulis disseruisse no(n) scirit (S)ed
nomine ego perinde tibi n(on) excusare(m) aucupo(r) q(uod) ille tuus
et n(on) pon(us) calami lapsu(s) sit. q(ua)n(do) e(ni)m id ingenio tuo cui(us) au-
teo exced(er)et p(ro)culdubio si vel dormie(n)s loq(ue)retis audire(m). (M)ulta fu-
rat(ur) calam(us) et plura sepe magistris ingenijs et mag(nis) (vir)tutib(us)
(N)ichil habenti n(ihi)l eripit(ur) magno(rum) domi(bus) plura dap(n)a no-
cenat(ur). (P)aup(er)is est nu(m)erare pec(us) (i)nquit (N)aso (S)i est inge-
niu(m) locuplex q(ua)si diuitis he(r)i dom(us) que quo maioribus au-
cta lucris eo magis pluribus furtis obnoxia est. (E)u ego per-
fluxi duxisti et (pro)fecto duc(er)e voluisti (c)alam(us) uq(ue) opere fati-
gatus fe(s)tinatus subtrauit (s)p(o)nte (P)arce suspic(i)o(n)ib(us) ia(m) maior
es q(ua)m qui(bu)s ut obtrectator(um) iudicio in hiis (pro) ignorantia labi
possis (S)ed inde oro recogita et intende acriter. n(on) t(a)m(en) stilo
ne obsit sed aio etia(m) ut p(ro)sit error calami (V)ide amice q(ua)nto
nobis om(n)ibus qui puluere(m) palestre h(uius) attigim(us) (M)aior sit e-
loquentie cura q(uam) vite et antiquius fame studiu(m) q(uam) virtutis
(Q)uanta queso diligentia cauem(us) ne quid in s(er)mone sordid(um)
incultu(m) ve sit. cu(m) vite int(er)im negligentes m(u)lta ibi s(o)rdida
p(re)sus et horrentia (con)tepna(m)us. (I)ta pastor(um) huio(rum) s(ub)tilissimi
diuina iussa transcendim(us). q(uam)u(is) ut b(e)n(e) viua(mus) lex immo(r)t(alis) dei est
vt vo(lu)sit aut sit loq(ui)m(ur) h(um)a(n)a(m) placitu(m) ac quesitu(m) quottidia(no)
impro(uis)o motu sepe mouendu(m) (Q)ua(m) cu(m) ut ayt flauius (de)
Regnia (Et)hionis et (E)thni s(er)mone patru(m) dictauit et no-
ua rer(um) no(min)a (pro)tulit (I)n q(ui)bus et (C)icerone(m) et (V)irgiliu(m) sep(e) p(ro)s(ai)s
q(uam) alios m(u)lta mutasse. et vel aucto(re)s vel (con)sue(tudi)ne imitatu-
ros esse non sit dubiu(m) hec minimo(rum) est illa p(ro)fusius q(uam) pa-
ter (A)ugustinus in (con)fessi(oni)bus suis defflet. tu(us) v(er)a q(uam) in planu-

erit et tibi placitura tamen inserui Vide michi doctor dei mei
quo diligentius obseruent filii hominum pacta litterarum et sillabarum acce
pta a prioribus locutoribus et a te accepta eterna pacta eterne
salutis negligant ut qui ea sonorum vetera placita temerat
aut doceat / si contra disciplinam gramatice / sine aspiratione prime
sillabe hominem dixerit magis displiceat hominibus quam si contra tua
precepta hominem oderit cum sit homo Multa ibi perstringi in hac se
ntentia quamquam nec iuste cum in eloquentia sit paucorum valde.
Virtus autem omnium quod est paucorum omnes appetunt. quod est omni
um nec enim hoc gramatice tantum sed prope omnium putes que in poe
tam dabis qui prius eligat vitam claudicare quam carmine. que hi
storicum qui cum res omnium seculorum litteris mediocriter commendauerit
quid reges egerint aut populi que rerum series quod tempus ali
os docuit quid ipse agat. reliquumque suarum ordinem viteque virtus
reddere rationem velit aut valeat Iam ut preteream ceteros ostende
michi rethoricum qui non magis orationis deformitate horreat quam vite
Ostende dialeticum qui non ab affectibus ... quam ab abdicatione
conclusi macula vinci malit Sileo arismetricos et Geometras
qui omnia numerant omnia metiuntur animi autem modos et mensuras ne
gligunt musica ad numerum sonos efferunt huic studio omne tempus
impendunt hii sunt qui contemptis moribus tractant sonorum certo
minum obliti maior et melior est actionum quam sonorum concentus
Ille ne distrepaciones elaborans ... potentie in quo tanto o
pere laboratur Astrologi celum lustrant astra numerant Ausi rem
ut aut plurimus etiam deo improbam. quid imperiis atque urbibus
eventurum sit tam audacter tanto ante denuntiant. quod bis quotidie
eveniat non attendunt. lune solisque defectum preuident proprie eclipsi
autem non vident. Iam qui clarum phisice nomen habent vel rerum causas
querunt veterosa iactancia. sine aut negligunt quid est deus rerum
creatorem omnium vel virtutes loquendo describunt viuendo destruunt Po
stremo qui se nomen honestum presumpserunt divinorum studiis sunt pro
fessi quo deciderint vides. ex theologis dyalectici atque utinam non so
phiste. neque enim dei amatores sed cognitores neque esse cupi
unt sed videri. Itaque cum alterum sequi silentio posset alterum stre
pitu assequuntur. En quo mortalium redacta sunt studia Possis
scire quantus utrique nunc impetus quanto dicendi calor accendit
ut de his copiosissime dixerim. sed maior confusiorque rerum area
est quam que presenti calamo ferri queat. et nisi fallor super ro
busto tue epistole virtus fundamento satis edificatum est. Sed heu mi
semper optate sollicitudinis omnique dulcedine condita nuper ex
invise frequentie et inspectarum occupationum acritudo consper
serit audiuisti. Nimium diu felix fueram. nimium diu liber
nimium mihi invidisse fortunam dicta an forte celum esse ap
tum ne liseamne aut voti compos incipit. fateor enim soli

tudo otium libertas non nisi perfecti virtutis consumatique animi bonum est
Unde me mitius abesse senecio et lugeo. perfecto autem
ac passionibus obsesso nil otio peius nil solitaria liber-
tate dampnosius nam tunc absentem subeunt cogitationes subit in-
sidiosa luxuries blandum malum et familiaris hostis adsunt mi-
nime pestes atrocissime quibus me legibus dissolutum rebar. sed
fortasse fallebar. Tenenda fidelissime divi legis aspice mundus
Quid ni si latentibus consulitur malis. quid si redimitur
moribus otii illius quod si tibi incommodo longa pati veniunt
quam omnis felicitas commendat. Certe ego dum fata deusque sine-
bant ut Virgilii verbo utar otio meo cupidissime fruebar et fruc-
rer si mansissem. sic mutate rerum sortis impatiens non sum. et si
cause effectusque sint nescio. Proinde quod in fine valde optas
ut me a curis mitterem displiceas incommodi dici. quid nisi tuis amicum et
modestum et humile votum est inter amicos dicitis cosque non ut
vulgus sed ut docti vocant. quorum vides quanta sit raritas te quidem
ut studiorum et voluntatum omnium ut pace non tamque participem habeo
sic si quid id est et esse velim haut ignarus feliciter me hoc
contubernio mercari opulentaque societate magnamque lucis
spem pre invidie fame periculo comparari. Vale Mediolani xvi°
Kalendas octobris

Incipit liber decimus septimus. Ad Gherar-
dum Carthusiensem monachum quod nam vera
philosophia quod nam vera lex quod ambarum optimus magister

Religiosi tuique dei viri manibus religiosiorem libellum
tuus allatum est apertum lectitavi et in crastinum erat
ui pars diei ultima ipse michi blanditus est ut ait Seneca
Ita non ante deposui quam totum in plenum perlegissem. Ita
cena corporis in noctem dilata splendide tamen cenatus atque
cibis suis suaviterque refectus est. Delectatus sum continuare utrique
plusque dici potest intelligens non modo propositum sanctum constantiamque
speratam esse ex te aut contemptum rerum fugacium ab olim michi
notissima. sed inspeciatam et inopinam hanc copiam literarum quarum
expers religiosorum illa deo confusam hac pene nudus intersit
quamvis nisi in literis non sit salus est tamen fructus earum multus
ad signum salutis. Mirata excellens et facile in altum curasse
re animi posse te tanta sine preceptore percipi. Sed cum
habueris preceptorem qui non tantum volens possit ingenium sed
largiri sub quo te brevi tempore profecisse adeo non miror
cum sepedicto thesauro suo ille virtute hic ac sapiam intus
infuderit. multos ex imis tenebris ad superam lucem nutu mi-
serante subvexerit. te nunc quoque frater aspirante et miserando
doctum ex indocto et de naufrago salvum fecit. Illi laudes
et gratias non tibi. Ne quid forte me tibi hodie adulatum

putes quod si necesse facta non est huius civitatis ut incipiam do-
lebat tempore priscorum virorum studiorum causa Cecropias athenas
petere philosophum animumque ut militie atque imperii sic litterarum quoque roma
fons erat Nostra scola parisius aut Bononia petitur quam
nos, meminisse non piget, etate petivimus. Fuit quidem quod sepe
amicorum cupiditas questa est. Nos autem sumus non in ultima
duorum munerum parte posuimus. Ita peregrinationes sumptuosas
atque difficiles audeo subit humana dulcedo nimisque respuit
laborem. que ventose una parte philosophie aut legum insidio-
sa loquacitatis querere ac singulas hauriendas exhaurienda
ciatis tota. nulla pars temporis curis melioribus deputata. tu vero
philosophiam variamque legem vix dum pleno decennio didicisti. No-
lo non opinere hanc esse philosophiam quam in vestra urbe mille ne
homines profitentur. non adeo vulgare bonum est ut mihi credatur
hec quam prostituta vulgo cernimus. quid intenditur non solute ac
anxie vere questiunculas et vana versuti. quorum ignorantia non sepe
minus tuta forte est tutior quam scientia est. Ita penitus oblivioni
virtus datur negliguntur mores bonum res ipse contempnuntur. in quibus
philosophia ita nobilis est que neminem fallit in amicis tum vis inten-
dere quod ita esse philosophorum vita testatur. implere omnium quod producat
quoniam non quisquam philosophorum invenitur ut in Thusculano suo
Tullius ait qui sit ita moratus et moribus institutus ut ratio
postulat qui disciplinam suam non ostentationem scientie sed legem
vite putet qui obtemperet ipse sibi et decretis suis pareat vi-
dere licet alios tanta levitate et iactatione ut eis fuerit non didicis-
se melius alios pecunie cupidos glorie nonnullos multos libi-
dinum servos ut cum eorum vita mirabiliter pugnet oratio quod
quidem mihi videtur esse turpissimum. ut enim si gramaticum se professus
quispiam barbare loquatur aut si absurde cantat is qui se
musicum velit haberi hoc turpior sit quod in eo ipso peccet cuius
professorem se fatetur Sic philosophus in vite ratione peccans hoc turpior
est quod in officio cuius magister esse vult labitur artemque vite pro-
fessus delinquit in vita. In quibus Tullii verbis illud me
inlitera nota licet quod philosophiam non verborum artem dicat esse sed vite
verbis amantissime frater nosse si forte non nosti que na
philosophia vera sit ut intelliges quantum in ea sibi tempore profectus
alacrior perges ad reliquum. Verbis omnibus qui philosophie solo nomine inti-
mesunt(?) negare aures mihi prebe. magis hic unum audire ymo
non me sed philosophorum principem platonem et christi philosophum Augustinum
hoc superne civitatis octavo (in libro) Plurimi inquit satis sit commemorare
platonem determinasse finem boni esse secundum virtutem vivere. Idque ei
soli evenire posse qui notitiam dei habet et imitationem. nec esse
ob aliud beatum. Ideoque non dubitat hoc esse philosophari amare
deum cuius natura sit incorporalis. Unde utique colligitur tunc fore

Vita tullii in phorum(?)

Cicero philosophiam non verborum artem dicit esse sed vite

Vbi augustinus(?)

tunc fore beatum studiosum sapientie Sed n est p-
d n e phm cu fruu dei cepit. Quomodo n no qre bti sit
qui eo fruut quod amat. multi n amando ea que amandi non
sunt miseri sut. et miseriores cu fruut. Nec tn btus est
qui eo quod amat no fruut. Nam et ipi qui res no amandas
amant non se beatos putat amando sz fruendo. quisquis
ergo fruut eo quod amat verumqz et summum bonum amat. quis eu
btm nisi miserrimus negat. Ipm aut verum et summum bonum po-
pulo dicat deum. Unde vult ee phm amatore dei ut quia ad
phiam beatitudinem tendit ut fruens deo sit btus qui deum amauerit.
Hec apud augm summa plonis ad verum relata est. qui maius
et omni phiorum cetu comprimens attessit ad vera fide. que in
hoc ut in aliis complexus augus eode libro. Phie ipm no megt
si latine interpretem amore sapie psitetur. Porro si
sapia deus est p que facta sut oia sicut diuina auctoritas
veritasqz mostrauit verus phus est amator dei. quibus
illud incitant addiderit apud nos qui quotidie fa-
tem deu nrm. Conscept vedat concludi verum phm no
nisi verum ee xanu. quod vo in tribus nichil est additum
pret xpi non. quod n aliud senciebat augus ipe ubi ait
Si sapia deus p que facta sut oia hic n procul dubio
est xpus. et si n unaqz psona trinitatis deus sit quod fateri
ut ait athanasius xana vite compellim. atz illa sit
sua sapia sua bonitas. ipe tn xpus sapia patris est
p que oia facta sut quod et ex ewangelio Johannis
et ex simbolo fidei assidue cantat eccia et augus de
vera religione libro de opibus trinitatis agens Non alia inqt
partem totius creature fecisse intelligat pater alia filius
alia spusscus. sz simul oia et unamqzqz creaturam sz patre
fecisse p filiu in dono spus sancti hoc est quod idem et sepe alias
et in eiusdem libri fine repetit vnu deu a quo sumus
p que sumus et in quo sumus et rursu vnu deu a quo oia
et p que oia et in quo oia. Idem de ciuitate dei Cum vna-
quaqz creatura requirit inquit. Quis ea fecit p quae fecit
quare fecit Respondeat Deus p verum quia bonum est ut nulla altitu-
dine inspicia nobis ipa trinitas intimet hoc est patrem filium et spiritum sanctum
et post pauca credimus inquit et tenemus et fideliter predica-
mus quod pater genuerit verbum hoc est sapia p qua facta sut oia
unigenitum filium vnus vnum eternus eternum. summe bonus equaliter
bonum non expedit que fecit inscere. Cui obiter scriptura lo-
quens de ipo oia p ipsm facta sunt affirmet. Si hec itaqz sapia
est deus idem que xpus dei filius phia aut sapie amor est
ex ipis aut augustini verbis sine dubietate concludit verum phm
nisi dei amatore verumqz xicola ee non posse hac tu phiam

i. li. xi. ca. xxi

ꝯmane optie non athenis āt Rome · no parisi9 ꝫ deuoto
in monte · religiosorum in ncore feliat apphendisse multo ct
veroz seniorez phus · qui ut Augꝰ id ayt Si qndo ad di-
sputacoz venit9 plathonio noie ora trepidaret qm veto
pectꝰ plenu magis habe ꝯfesaut · qd si de ploicis est vm
est qui ex oi phioz arte pferunt ꝑa nris · qnto de ill
est veri9 de quibus apłus loquens ayt Cauete ne qs vos
decipiat p phiā et mane seductioz vm elem̄ndi · qui ꝯ
aliat · atq aliat quas nc enuate no oz · in ini̇ᵃ secte sectas ex
infinitis erroribꝫ extruxerunt · ꝯ ecunt unc de legibꝫ me di-
ctuz putas · multos legum inventores diuisis in ꝯditibꝫ fuis-
se nouim9 Sed ut obscurioza pteream clari sut legibꝫ inve-
tis aput ꝯtos · phorone9 apud lacedemones · ligurgꝰ · aput
atheniēses · solon · tuuꝰ leges ad Romanos inde insuete multu
ornatꝰ atq ampliudis acceperit hinc et lex duodecī thabula-
rum legesq alie et Senatus consulta et plebiscita et honorarium
Ius ptorum · Postmo dictatoz ac edicta pncipū hee aut
leges oms et si que alie ōs sit humam adinvete · sit humā
in vmitate p uarietate tpm mutis affectibꝫ et voluntatibus
hom in quibus ille fundate erat Comue est ut vᵒ lex ali-
am corrigat Vis eternā legem ee · etm et subiciat fundā̆ntu
llex ppło Israhelito p moysen deo dictante data est · Illa q̄-
dem stabilior ꝯ nung eterna Certe p moysen lex · p ihm xpm
ꝯtia implens legem Ille non euacuat ꝯ implendo no quide
legem ipaz ac mlta legis sacrmta finiuit Unde in pro
xliiij Augꝰ meministi inquit qmta in veti lege et legam9
et non obseruem9 · ꝫ in aliqua ꝯtioe pmissa et posita intellegam9
non ut abiciam9 legem dei ꝫ ut sacrameta pmittentia imple-
ta pmissione non celebrem9 · quid n pmittebat veti ꝯtia
n noui testameti in lege velabatur et in ewangelio reuelata
Velū remoui9 in ꝯtia dom nri ihu xpi · q̄ p nobis infixꝰ est
quo infixo etia velū templi scissum est · qd augꝰ testioᵐ pri-
pue ꝑ hoc ulim inserui ut legeo amaduertas scissuaz veli qua
in ewāᵒ legis ingente cuiusdā ineffabilisq misteij fuisse si-
gnante velo veti quonꝫ in illa die legis archana tegebat
xpi passione ꝯscisso · reuelata oia · ppło huili ac nouo · que
supbis antiqoz tumidis et calligātibꝫ oculis non vidisset
Iudei · n ꝯtus vm oipotēti deo supplicet · ut alio quoda loco
Augꝰ idem ayt Sola tn tpalia et visibilia bona de illo ex-
pectant rudimeta noui ppłi ab huiꝰ te surgentia ꝯ ipsis
sius sptus nimia senectute noluert aduerte · atq illa veti hoie
remanserut Veteā aut vt ait alibi idem ꝯtus plora sut tpe
non tn anponeda sut dignitate · qm ia veta pnomia sut nouoz
Itaqꝫ ut ad ꝯpositu redeat lex ipa mosayca ꝯtus huaz

omnium sanctissima ipsa tamen ut vides in ullos integre cessit
que per Jhesum Christum facta est. Huius autem solius est lex iam immota
et etiam nulli unquam cessura sed cui vel cessure sunt omnes vel cesse-
runt. Hec est ea suscipienda lex dei de qua Lactantius Celius
Firmianus non obscure agit in quodam loco, que nos ad sapien-
ter dixit. Illa scilicet iam celestis, quam Marcus Tullius in libro de
republica tertio pene divina voce depinxit. Cuius ego ne plura
dicerem verba subieci. Est quidem inquit Cicero vera lex recta ratio
nature congruens diffusa in omnes constans sempiterna que vocet
ad officium iubendo vetando a fraude deterreat. que tamen frustra
ut patet probos iubet et aut vetat. nec improbos vetando aut
iubendo movet. huic legi nec abrogari phas est neque derogari
aliquid ex hoc licet. neque tota abrogari potest. nec vero aut per Sena-
tum aut per populum solvi hac lege possumus. neque est querendus expla-
nator aut interpres eius. nec erit alia lex Rome alia Athenis alia
nunc alia posthac. sed et omnes gentes et omni tempore una lex et sem-
piterna et immutabilis continebit. Unusque erit communis quasi magister et
Imperator omnium deus. Ille legis huiusmodi inventor disceptator
lator. cui qui non parebit ipse se fugiet. et naturam hominis asperna-
tus hoc ipso luet maximas penas etiam si cetera que putantur
supplicia effugerit. hoc est ergo mi frater Ciceroniana lex dei.
quam vidit ille. non dicam quod Lactantius ait longe a veritatis no-
titia remotus. sed qui vivens ante Christum que non noverat revelante
cognosceret adeo significanter expressit ut significantius nec possent
aut huius eorum qui vere fidei sacramentis initiati sunt. quod sine dubio
In hoc enim a Lactantio non discordo divino aliquo spiritu instinctum
fecisse credendus est. Deus autem cui immota divina lex est. ipsa
ab eo oblata est qui semper idem ipse est et anni sui non deficient
et de rebus est non transeuntibus neque mutabilibus sed eternis. et sine
namque de transitoriis loquatur. in ipsa tamen mente legislatoris omnia
ad eterna illa referuntur vita ultima quoniam nil est. Ita lege ab infinito
et immutabili et de immutabilibus atque imperpetualibus aliter scilicet hec edita in
eterna republica interminabile est et immutabilem esse necesse est. Huius auc-
tor legis est Christus. et hec est illa lex domini immaculata conver-
tens animas de qua loquitur propheta. Preclarumque testimonium domini fidele
sapientiam prestans parvulis. Hanc tu legem germane carissime
non inter scolasticorum greges in strepitu sed solus in silencio didi-
cisti. quod utique non fecisses si parvulus non fuisses. per parvulos
enim humiles accipi locum ille testatur ubi scriptum est. Sinite par-
vulos venire ad me talium est enim regnum celorum. et ille abscon-
disti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Sed
in psalmis ille a te non pretermissus ubi cum dixisset Custodiens par-
vulos dominus ut aperte monstraret qui sunt isti parvuli mox
adiecit humiliatus sum et liberavit me. tibi dicet iam custodiat dominus

puulos ut me q° custodiat puulus fecisse. Ceterum huic tante
docilitatis ydoneus preceptor accessit. non in philosophicis arce
pitagorice aut platonis. non in lege pampinianus. non vlpianus aut
Scenola. sed xpus ubique. sine tanto magistro facile deuotum et hu-
mile sanctificat ingenium Illum ama illum cole illi gratias mitte a-
liud illo dignum habes. multo dignius quam eschines socratica
teipsum meliorem reddit Jlle te tibi quod discipulus socrates pollicetur
iste comprobabit. Age illi gratias sed tamen pro multis tamen pro eo nominatim quod
hunc animum tibi dedit quem antequam daret non habebat. neque hic
vereris ne sit nimius nemo gratias agendo laudando et amando
illius beneficentiam excedat. quam equare nusquam poteris Cogitando
hoc unum est quo illud athenis trahi nequit. Nequit inquis de
quo poteris id verius dici nusquam satis est ne forte tam effrenate
magistrum intrares. quod sub bono tantum tempore profecisti quantum nec
in achedemia platonis nec in omni philozophorum aut iurisconsul-
torum scolis tanto tempore profecisses Cogita quantalibet hominis magni-
tudo deo comparata quam sit nichil omnino Plato magnus vir magnus
Pitagoras magnus aristoteles magnus Varro Jta dico magnus
horum quibus se per se considere non magne statue fuisse fertur Au-
gustinus Cesar vero adeo elegans ut facile corporis breuitate ve-
nustate redimeret Jd vero non amplius quam diu quisque preteriorum
accessisset tue ingenio dissplata breuitas accessisset apparebat
Vides tu et horum qui maximi videntur magnitudine vanam nosse
summe queque ex illis vel poetarum omnibus seculis et quicumque precesserunt
aut secuti sunt et usque in fine seculi sequentur confer vni xpo
Videbis elatam forte sed inanem nota. et quod valde suspexeras
cogitata vite despicies Subito splendor ille cessabit vbi sol
iustitie xpus illuxit. Ad quod credendum quamuis non sis exhorta-
dus. ut tamen securius maiori credas velim tibi consultum dicere hec
re ad memoriam redeat ille psalmus locus Absorti sunt iuncti petre
iudices eorum siue ut translatio veterum habet absorti sunt iuxta petram
iudices eorum Petra autem ut nouus xpus est Vtrumque locum illum
exponens augustinus. tota terra inquit a solis ortu usque ad occasum
laudate nomen domini. quod faciunt pauci. aliter disputantes iudices
sunt impiorum. Sed quid ad te vide quod sequitur s. Absorti sunt
iuxta petram iudices eorum Petra autem erat xpus Absorti sunt
iuxta petram id est comparati iudices magni potentes docti ipsi dicuntur
Judices eorum quasi iudicantes de moribus et sententias proferentes. dixit
hoc aristoteles Adiunge illum petre et absortus est. quis est aristoteles
audiat dixit xpus. et apud inferos contremiscit Dixit hoc pitago-
ras dixit hoc plato Adiunge illum petre Compara auctoritatem illo-
rum auctoritati euangelice. compara platonem crucifixo dicamus eis vos
literas vestras scripsistis in cordibus superborum Jlle fixit crucem suam
in cordibus superborum Postremo mortuus est et resurrexit. immo

esset et uolo querere quemadmodum tu fugatus ego absorta sit uirgo
petra iudices eorum tamdiu videmus aliud dicere donec co-
pans peti hoc ad laz augustus multa quidem hodie ut videas
de alieo super more meum inseruj cumque ut a duce vis
accepias quamquam abullo blandiatum est nemini sit uel credo nemini
ante si possit esse enim ut rerum sic verborum usucapio fecit autem
ut plus fidei dictis meis esset aput te tantorum hominum te-
stio probatis aput quem tu fateor ut magis in se auctoritatis
fuit sine ullis incrementis adimendis non invitum quidem meum sed
tua vero utque germana curiis fecit et hactenus quidem frater
lentissime stupori meo qui ex insperata tuarum litterarum ubertate
oritur responsum sit Nichil modo prefatus ad reliqua nisi quod quoque
libellus ille tuus continet que sunt multa magno plausu conple-
ctor et laudo Supplicibusque votis postulo ne unquam adimuet
animum quem delectet Vale decus meum Modene viiº Idus novembris

Increpatio adolescentis discoli

Hactenus licet infame nomen et obscurior indicet rerum
tuarum fama pervenerat. dolebam tacitus dum gravius sup-
plicium aliud parabatur. conmunicaverat primum sed vero plecto
puniebatur. tempus et latenciori intrinseca pena non deforet. Sed quid
piatis inter ergo te manus et si ex locorum distantia a ferula
ferientes a solita tua liberalitate tua vera qua non plus ad
consueta commercia conuitam quam tu ad uirtutem iter rectum ab
adolescentie tue principio domo recitatus. nulli penitus de te
nisi ut publice fame contrarie vel experientie credimus. Ceterum
ut modo tantisper silentium interrumperem amicitia hic noster
cogit. quod si unquam te carere plus aput me fidei mereris
sed ut sint vera que de te loquuntur. quando id natura rerum
fert ut facile credat quisque quod cupit. [illegible] et
[illegible] sequentie cursu velocitate compensa Sin fla-
sunt fac vera esse incipiat pertexi moneo et obtestor
si qua tibi tui cura est si quis amor glorie. si quis me-
tus ob[illegible] ad me enim ex te mihi unique nisi flosculi eidem
spes polliceatur et anceps ventum gaudii forte preveniet
Tu si mihi credideris post me laborum tuorum et huius temporis
dulcissimos fructus leges

Ad Guidonem archidiaconum Ianuensem de
difficultatibus rerum multis et infausto Ianue-
nsium eventu Epistola tercia

Consilium tuum ut nec probem nec improbem ipsa perplexitas
rerum facit quis enim prabet te in tanta rerum omnium perplexa ac
confusissima multo competere grato fuisse victoriam tamen vero
quis improbet te rebus ita se habentibus optanti parte probar-
uisse consilium omnium pena eligere quem prius sese constare inusitas

Quid n melius ubi opitulari nequas q3 oculos auerte. ne mi=
la videas tue gentis fugiend ex terrarum orbe fuat ne illa aspi-
ceres q mestus audisti et quibus oculis nos tuarum virium non co-
pari nos tue cari singulis et acriter novissimi in patria Quid
vis dicam nisi qd solco sepe de hac re simul mea dixi et sepe
illa repetendo mea facio Nusquam terra mea tranquilla est Illic
bellum hic terror bello par. illic aer infectus hic qd est pesti-
lencius infecti mores Illic fames arida hic fame periculosi=
or exundans copia Illic calamitosa servitus hic servitute peyor in=
solens libertas Illic siccis et inaquosa regio hic fluminum in
vagus furor demum illic estus hic frigora illic ferarum
impetus hic hominum doli illic solitudo vasta et horribilis
hic concursus et importuna frequencia Ita locus ille quem querimus
nusquam est quid agendum nisi fugiendum ve ocius et hac vita non licet
Sed quid quamlibet obviam non licet Sileat amicus Senece meli-
or sentencia Ciceronis et tibi inquit et omnibus piis retinendus
est animus in custodia corporis. nec iniussu eius a quo ille vobis est
datus ex hominum vita migrandum nobile dictum nec raro re=
bilis nemini consilium inquit huiusmodi assignatum adeo diffugisse vide-
amur efficaciter sed quidem ac perlacer Si enim temporalis imperio dux
assignatam custodiam miles tenet nec nisi eodem ipso iubente
deserit aut si id non fecerit placato eius furore asperam
ignominiam et carcerem timet et verbera et mortem quidem
contempto regis eterni imperio extimandum est Itaque michi propere=
tanter agi ut palam est Paciam difficultates viriliter optimum
quod est post consilium expetendum dominum agendumque velut ac eo
se vocante respondeamus intrepidi interea tacitis per paciam
captantes dignos nos facere studeamus. qui dextera in parte vocem
a deo. Ciceronianum quoque consilium salutare ut interea colamus iusti-
ciam et pietatem. que cum sit magna in parentibus et propinquis
tum in patria maxima est. et unica via est in celum. quo dicto
quid intendit aliud nisi qd loquitur sic ita viatores nos omnes
virtutibus sit ad celum ubi vera est patria bonorum aliis optimum bonorum
quam cogitacionum gressibus ascendendum Quod finaliter fiet ut eius
placet si iam nunc dum sumus in corpore eminebimus foras et
ea que celestia sunt contemplantes quamvis magne nos a corpore abstrahemus
Hec michi videntur in hac tanta difficultate sanctorum atque doctorum
hominum sana consilia. Nam Senece preceptis illud et exodium
dogma qd vir alioqui doctissimus non vidit dum temporales fugit
erumpnas incidit in eternas Horum est omnium hec summa est. ut a=
mandus e carcer in quo sumus. sed nec anticipandus exitus. ne
qd minus acciderit dum carcerem fugimus precipitantes peramus
Sic vivendum in carcere ut cum venerit tempus nimium feliciter
exitum meramus Sane qd ad primus aie statum ut ad quantum

Nusquam terra mea tranquilla

hic prefertur Senece Cicero quantum ad eam sententiam quod hic inducit

vertat neque locum esse sub astris ubi non mira fastidia nobile
animum frangent adeo ut nec tam fortunatus nec tam cupidus vite
sit qui si parce fremit desit non et vite odio et mortis me-
dio desiderio teneatur. Sicut autem in terris esse pessimum est sic
ad celum scandere sub terrenorum peccatorum fasce difficile et sic
hinc abire suapte arbitrio vetitum sic neque hic tam supe-
riorum impune momento temporis esse licet. Ita que quocumque te de-
verteris difficilia omnia et aspera et mutabilia et misera et
tu quanta tractas et si adversum vite tedia sepe mortis auxilium
imploremus tamen tuetis exclusis seu conscientie metus est seu vo-
luptatum illecebre seu insitus horror mortis nil magis ex-
timemus quam hic esse cupiamus oro iam tandem esse alibi et
cum [illegible] rei de [illegible] cupiamus aliquando dissolui et esse
cum xpo. Sed dum optata est uel optanda venit dies me-
tibus prior in celo hic sumus corporibus sobrie pacienter [illegible]
et iniquitate locorum equitate animi molliamus. Ego te quidem
in Italia summo desiderio prestolabar moraque tuas oderam
Quod prius autumni tempestas quam [illegible] tui [illegible] adesset
Preperaz ymo [illegible] eam tibi dum estate media egre-
te post terga [illegible] ut ab incolis exegisses ut nulla
urgente [illegible] phebeis caput ardoribus obiectares inter
que Cancri rabiem ac leonis delicatiore corpusculo pridem
meum suscipes ac sudorem [illegible] quos ego nescio qua fatali
sed [illegible] natus sum. Cum vero iam sol transisset in
virginem libramque conspicet [illegible] que nam ista segnities
et amenissima Italie rura relique clementia [illegible] mente se-
pe turba Nunc ille quid agit nisi quod promisit sui immemor
nostrique oblitus [illegible] babilonici terram terit et tantus
amator libertatis laudatorque modestie sponte sua superborum
liminibus obversatur si ambitione tractus [illegible] inanimus si avari-
tia [illegible] obsecremus. Quis autem finis an dum cumulo [illegible] sit ex-
tincta cupiditas querendo illa magis magisque succrescit
Deme divitias avarice subtrahis fundamentum paupertatis non
nisi vite necessaria cupit que sunt pauca. Quietis que [illegible]
morem [illegible] vidit didiceritque inmensa et mortalia admi-
rari fortius aureos montes et argentea flumina cupida
[illegible] meditatione [illegible] quamobrem si ad finienda [illegible]
ve cupidine [illegible] divicias [illegible] in adversum [illegible]
crescit [illegible] et latenter obstrepet nec cupiditas
[illegible] sed noua [illegible] succrescet. Nullusque laborum erit
modus nisi cum intellexeris omnes hos laqueos contemptu
opum dissolui posse non opibus. Dum [illegible] volverem [illegible]
tibi et fortune mee [illegible] subito fama [illegible] infelicis Ja-
nuensium belli terribile [illegible] protulit aures meas obruerunt

stupes. et ad te uix quisquis heus magis aut fortunate ut i-
malis. nam siue ea presenserat et magis quidem consilio tu-
us siue nil tale presagienti quesiuit ut abesses et tamen in eo
saltem clemencior tua sors quod dum feriret spectandi te dimouit
Certe quam hoc veris tardius ubi feliciter melior fuit ma-
la saltem miserabilius pati non videbis. Illud uero nunc loquar
quibus viri magnitudine tecum equa quod verebar accidit. Uo-
si dicam metuam ymo uero accidit quod velut peius arbitrabar. Ianu-
ensium classem profugam mare vidit et stupuit illam scilicet rarita-
te inclita fuit quod rarius quam Ianuenses in pelago iusta acie
vinci contigit nec iusta acies nec par classis sed auxiliorum illu-
uies externorum et plures aduersus una gentes et [illegible] inde
maiorem. et cum ventum ad hostibus conspectus non eque marte cer-
tatum est. Nec tamen id mirari desino aut magis desinam dum me-
mento ab annorum triginta non auditum quod quecunque bella maritti-
ma licet Imparem numero Ianuensium viris et [illegible]
signum gesserunt. Sed quid loquar aut ubi sum ut aut ille. Hoc
fortune solida fides est. in tristi vita actum unus ubi illa unquam
fuit longa prosperitas nunc erit. Sompnia sunt que nos letos fa-
ciunt ac mestos. sompniantes deus excitat. Iudicia eius abyssus
multa et consiliorum eius infinita profunditas. Mentaliter alti de
forsitan sic expediebat insolentie ut quem prosperitas magis al-
liceat aduersitas inopina compescat. Longum sepe culpam tempori-
bus hoc castigatur ut nil aliud utilius sepe felicibus fuit
aduersitas. quam monere esse siquidem formatores fortune
impetu non contemptores. Affricanum verum est a Panecio relatum
a Cicerone aut officiorum libris insertum ut qui [illegible] crebras
contemptos [illegible] ferocitate exultantes domitoribus tradi so-
lent. In his [illegible] uti sic homines secundis rebus
effrenatos. sibique [illegible] tamquam in gyrum rationis et doctrine
duci oportere ut perspicerent rerum humanarum imbecillitatem varietatem
que fortune quod quidem non est aliud dicere quam quod aut [illegible]
sed alius viri et huius ut sciant gentes quam homines sunt mul-
tos quidem vidi humane conditionis oblivisci nimia felicitate
quod ubi accidit non modo utile sed necessarium est flagella quo
excitentur et sentiant quod homines sunt non dii. Alexandrum
Macedonem multis erroribus et inter alios operose sic diuinitatis
inflatum ut qui se filium Iouis adulantibus credidisset ho-
minem esse non deum invidia susceptum vulnus admonuit
cuius aput Senecam expressa confessio mea est. Omnes iu-
rant esse me filium Iouis. sed uulnus hoc [illegible] hominem me
esse clamat. Sapienter quidem ut ab homine non tam raro
credere solito quam fortune sed martem belli deum credidit fore
victorie. Si quid in de armorum successibus euentibus [illegible]

Sompnia sunt que nos letos faciunt ac mestos sompniantes deus excitat

inde suspectum dubitantis non imposuit. Cur non tanto pe-
lagi successu quod tantis quoque victoribus iret credi poterat. Pa-
nuenses equaevos deos esse euentus docuit Horaces esse te-
nos prosperitas petiit sed non sola. sileri et prosperitatis omnis
error evanuit. quintum in consulum demissum totum accedit

Quo maior est fortuna eo maior est

alti. Itaque quo maior est fortuna eo maior est tamen illa in-
consulta aduocanda quod multa eius prosperitas non sicut
Illa stupori nostro doloriquoque medebitur illa nobis fortune
mores constantiamque inculcabit quotiens vicit Hector quotiens
Hannibal quotiens Pompeius quotiens victus est tandem. Quin for-
tassis obtaque Julius Cesar ut scriptum vidimus ad pugnandum
quod sepe ardentissime fecerat fieri cepit extrema etate timidior
nouat ille vir quem natura ingeniosissimum fecerat ars et experi-
entia doctissimum ubi tardiores habet sua illa felicitas
et quod de eodem legimus sciebat expertus quam non stabili te-
mulo sit culmine cuncta despiceret. strictusque sue cunctancia volens
Ideoque feruorem magnum atque modesto consilio mitigabat
inter mecum ille distinximus multiformiter hic erramus et
que videntur felicia non sunt et que speramus diuturna non
durant et que semel abiere non redeunt. nichil quale
cepit desinit universa pereunt tempus fluit annus vertitur
dies properat volant hore sol obliquo calle inflectitur
luna quotidie noua sese quoque sub dissimilis neque uno oculo fra-
trem videt huius nobis heri tempore primo amena vallibus amenis-
que prata ut ubi modo vix riguit rosa mox floreat et
qui modo nudus arentique silens truncus erat mox frondibus vesti-
atur qui tenuis nuper et estiuus resolutus in puluerem campus
fuit ymbribus astringitur ac pigrescit assiduus omnia sta-
tum mutat terre marique celum ipsum homo laboriosissimus in-
cola nobilissimusque terrarum tuus omnes fortes tremuit aut mens
mouetur affectibus corpus locis. aut minuitur indies aut
memoria senescit ingeniumque retunditur valitudo conteritur ro-
bur atteritur agilitas ingrauescit forma consumitur vigor
cadit mors insequitur fugit vita sed cum sua omnibus sit
vertigo tamen creberrima omnium est alternatio fortune. quod
acriter attendisse visus sum qui tota illa extitit vel Saulem
et mirarentur adhuc moribus versum suus vincere victi possunt
qui vinci potuere victores et vincere et vinci bellatorum
Cuiusque longe vie attinguntur finat alicui se lapsurum
Sed sensus eueniret super fortunam victoris euenisse nouerit
euentuque alter si longius processisset. quorundam pretiosos vi-
ctores legens sunt illos aduersis casibus vel secessione ab
armis quod forsitan affectiuo meo accidit uel festinata
morte preceptus. quod mirum sed in primis eidem illi

allexandro que paulatim notam plurimi admirantis ad-
didit apud indoctos et pauca pensantes de quo livius
haud equidem inquit ab uno exercitus duce fuisse allexandrum
sed clariorem in eum fecit quod unus fuit quod adolescens in incre-
mento rerum nondum alteram fortunam expertus decessit ut a-
lios Reges claros duces omittam magna exempla casuum
humanorum Cyrum quem maxime greci laudibus celebrant quid nisi
longa vita sicut magnum modo pompeium vertendi pre-
buit fortune hec livius Certe hoc adversus varium instabile-
que fortunam vite huius auxilium optandum votis in genere fe-
licitatis non optantibus singulis forte Regibus a ducibus
possit accidere Regnis atque ducibus non Ita que non sunt diu
immortales ut Curtus sed longeve. tanto quo temporis excursu tanta
velut etate reipublice difficillimum est excursus victoriosum semper
utramque fortune faciem non vidisse ut neque unum pudeat
Roma victa omnis quociens victa est testes sunt infelicium
plurimorum dies quos in annalibus dampnatos atros infaustos
innominabiles atque funebres vocat Testantur testes loca memo-
rie alia cemetera Ticinum Trebia Trasimenus Canne.
Thesalia ubi scipiarum proprijs manibus victa Roma Atque si
tamen factum in animum venissent. siluissemus et tamen vinci
posse si ita est animam cogitatio contristatum esse mentis offendit
Vix est qui libenter cogitet quod torqueat cogitantem facile agitur
ad dulciora gaudet Ego quidem de me fateor non tranquilli-
tatem diem hunc vidi non quod nesciam volubilem for-
tune rotam sed virtute eximia sistendam rebar et collatis
ex nostris nationibus que mari attollunt spondebam in perpetu-
os successus hoc speravi fateor hac duci demisque sepe
vis audire magna spes audacia nec diu scripsisse me pe-
nituit tamen sed me scripsisse. sed me sperasse res argu-
at Quid igitur an mentitum esse non pudet. pudet utique
si mentitum me credam Vincit vero ita demum in victoriis
semper et felicitate perpetua pollicebar. si civilis unitas in-
fracta concordie non defuisset que profecto defluit. sunt qui odio
ducis victos sua sponte milites affirmant. quod si ita
est novum non est. tale et aliud historiis scimus. sunt
qui odio militum ultro cessisse ducem ferunt quod si credimus
extra flagitium non est. Unum est quod penitus mesto me stupo-
re circumdedit. quod ad primum fortune ictum consternatos fractos-
que animos video. quos putabam una gens si ruina celum
omne convelleret intrepida esse in tectos. Ipse quidem e proximo
raptim huc nuncius venit Infelix nox erat. et atre nocti ac-
cessisse in visu sunt tenebris toto corpore totoque animo cohorrui
ut me recollegi calamum mestus arripui longum scribendi ma-

animam cogitatio contristatum esse
mentis offendit
Vix est qui libenter cogitet quod
torqueat cogitantem
facile agitur ad dulciora gaudet

adcat multa dolor multa dictabat indignatio multa consolationis
oratio contra stabat eamque in fiduciam dabat animum supplicationibus
ut meum opus crederes sicut ab initio et spe ab italico bello
dehortatus eram Deinde autem de externo hoste constitue victorie
plausum sic autem ad labentes orationem firmare Sed ut video
iacent victique sunt quibus stantibus et invictis de nostra fortune
iniuria desperandum erat Volebam et iam ceperam preter ceteros
atque hortamenta virtutum omnium gentium exempla congerere
atque in primis Romanorum quorum in omni pene bellici virtute
primus est locus qui post tot strages et post id ut histori-
a vocat pene ultimum vulnus imperii cannis acceptum imminuti
nempe viribus sed animis calamitate ipsa auctis semper
in amicicie redeuntes victores suos eo maiore gloria vicerunt
quo ab eorum longius a spe victorie videbantur Iungebam lace-
demonas indomitum genus et magnitudine Romanorum concer-
tantem atque preterea qui ad Thermophilas abiunctos perse
exercitu obruti non multo post in Persiam ultricem classe tran-
sierunt Sepe quidem ab extrema rerum desperatione victores
addebam artemeses qui bello cum lacedemoniis suscepto af-
flictis ad ultimum fortius amissis ducibus exercitibusque deleto
et Siracusana in equore tota pene classe consumpta unum
quod superat servare cives utrumque post terra marique prelia
sese magnifici ulti sunt nec silebam penos constantes infi-
dos et varios fortes tamen qui sepe retentatis armis et de ma-
gnis casibus resurgentes tandem perire maluerunt quam servire
et ut publicis etiam privata succedent pudeatque quod au-
sus esset unus vir universum populum non audere Marcus Clau-
dius Marcellus in medium ducebam qui cum die uno ad-
versus hostem bellacissimum equo contusus evectus et eodem die
proximo victus esset die tertio rursus in acie victorem vicit
Hanibalem Citabatur in testem Cesar qui ad Duracchium
licet absens fuso exercitu amisso centurione fortissimo
mox in Thesalia magno prelio victor fuit et ut virilem
pudorem feminee per virtutis exemplaria penetraret meminis-
se iubilam gloriosi facinoris quem Thamaris Scythie regi-
na que ab illo formidato Rege persarum Ciro magis
percussa vulneribus ceso per insidias victo filio interfecto no-
tam mulieris constantiam deiecta est sed pari arte Regem ag-
gressa victorem virtute comitante fortuna regem ipsum cum ducentis
persarum milibus metuam media ... mactavit Hec et horum
similia dum prima facie dictare magno impetu cepissem ad
aures meas primo mane perlatum est Nullam magistratus vocibus
locum esse credidisse cives victis et agitatum apud eos hinc lacera
dicam an trucidorem consilia Nescio quod adhuc expectabimus

finem iudicavi quamquam sanius, tunc tamen infremui fateor. Obiecto
quippe pauli calamo me contra ipse quid ago inquam. An illud ob-
livissum virtutem veram non addere, actum est de gloria urbis sed
ferendum. Cuius non gentis immortalis erit utcumque fuit Roma
mortalis et urbibus et orbi senectus est sua. Sicut dedimus
sua mors ad finem cuncta festinat. Subeunda magno animo tam-
quam rerum omnium sors communis omnia orta occidunt et aucta senes-
cunt. Quod si Salustius non dixisset, sciremus tamen sed dissimulamus et nos
ipsos fallimus. Itaque dum factum evenimus quasi nescientes attho-
niti lamentamur. Ego quidem non id queror accidisse sed in no-
strum tempus incidisse doleo, quamvis et id ipse non sit vilis aut
masculi doloris sed crudi. Nam refert qualiter sciamus cuncta perire
dum sciamus quam tantorum finem imperii vaticinati sunt cuius nondum
finem sed peiorem fine statum eminus illi peritura providerunt
quod nos perisse conspicimus. Itaque licet nusquam fatum hoc manifestum
vidissemus, ignotum tamen esse non poterat plurimi tantorum adventum tra-
hentibus humane varietatis et inconstantie non ignaris. Superba
Babilon corruit et Troia illa famosa que cedro minabatur vix
nunc per tam sparsa conspicitur. Assiriorum sceptra cum mille tre-
centorum aut non multo secus annorum spacio floruissent ef-
feminato rege ceso per Arbacem prefectum in medos persasque trans-
lata sunt. Inde autem post non longum tempus macedonum armis
avecta et pellicibus invecta sunt artibus. Inde causa subitura
velocius cernuis causa inter macedonici regni primordia. Regesque
novissimum longum tempus effluxit tamen ab Alexandro que cupidi-
tas arripuit monarchie et quem magnum vocant Grai vocatum
usque ad Emilium Paulum qui Regno illi finem dedit quinque ma-
cedonum reges captos ante currum egit, perdomita et in provincie
formam redacta. Macedonia non centum nisi fallit supputatio
Centum annorum, seu non multo plures inveniens ne repperies, cum duplo
amplius medorum ac persarum regna compleverit. Ne autem Cartago
forsan et Roma austerius invideat habuit et suum fatum prima
mundi pars multisque laboribus laborum cladibus ascendit ut ruens
querere Carthaginem non invenies vel ruina. Ubi sunt inquit
Valerius superbe Carthaginis alta menia, ubi maritima gloria
Incliti portus instructo littoribus classis ubi tot exercitus ubi tantus
equitatus, ubi immenso africe spacio non contenti spiritus omnia
ista duobus Scipionibus fortuna partita est. Sed oro te Valerium
ubi sunt idem illi quos memoras Carthaginis domitores Respon-
debis homines fuerunt mors unicuique suo visa est. Sed ubi quod
Romanum est imperium omnium ultimum atque fortissimum quod per ferrum cunctis
metallis omnia subiicit. Visio illa Regis assiriorum designat. Certe
primum quod auro argento atque ere precognita acie comminutum
impermixtum teste quod pars visionis novissima pretendebat, sed

Salustii

non ab alio confractum, quod ipsum ferri fuit rubiginosa con-
sumptum senectute. Ut vero iam cum aliud maxime concludam ma-
gna tantis inest extremis consolatio. Non propterea tibi spem sed cau-
tionem promitto. Fortune blanditias minasque contempnito et
non tantum ad ea que iam evenisse novimus, sed ad omnia que
evenire possunt, tamquam prius eventura sint, accingere. Acri et cum
implacabili hoste bellum gerimus. Pacem sperare non pos-
sumus, victoriam possumus, nisi cedimus, nisi falsis opinionibus lu-
damur. Stultum est etenim hic aliud sibi homines sperare cum vi-
deamus regna ipsa mortalia. Vale. Ad eundem de eodem

Expectatio supplicium est. Hoc te tamen primum liberare dispo-
sui. Itaque post nonnullos dies post cladis nuntium, secu-
ta sollemnis legatio huc venit, superba quadam et ut
ita dixerim veneranda tristitia. Atque ut ait elegans Statius
mixta cum maiestate malorum erat in oculis. Accepte pudor igno-
minie et publici dampni dolor et patrie misericordia interque tot
affectus tepidos indignatio acris et ardens quedam scintilla
vindicte, intus quidem res acta tractantibus, quos locus ille no-
tavit. Tandem super dies assignata colloquio que ubi illuxit
vocati omnes affuimus, atque illis domi expectantibus, iussus co-
mes esse parui, ut qui optarem meste seriem historie, que vulgo varie
iactaretur, ex ore fatentium addiscere. Consedimus. Regie domus
in medio aula ingens est, auro vestibus armis ac tribunalibus
insignibus fulgens mirabilis. Ubi cum multi ex aulicis venissent
causa, michi princeps legationis in sermonem dantis vir probus
et literarum non ignarus, quo cum sermo mihi pro tempore varius, cum-
que de te quod ille probe noverat. Prima pars fuit proxima de sta-
tu patrie mestior ac longior oratio. Cuius hec summa fuit: omnis
quidem infelicitatis populi in unum ducem culpa reflectitur, qui
ultima Carthaginensium dux fuisset, apud quos non im-
pavidos aut themerarios sed infaustos duces crucibus
affixos scimus. Huius vero tante deiectionis causam dedi-
t non hostium metum, quibus multo sanguine nudum victorie
nomen constat, non virium diffidentiam, quibus inter se cives
superiores esse confidunt. Sed quod ab initio timebamus intesti-
ne malum metumque discordie, primoribus procerum, qui miserari
debuerant afflictam plebem, thirannidis causas per ne-
pharia occasionem impia mente captantibus, quibus circumventum ipsum
et hinc hostibus et hinc civibus quolibet hoste peioribus
obsessum ad huius iustissimi principis confugisse presidium.
Inter hos sermones facta loquendi copia, introgressi omnes
ad domum non mediocris hominis gesseramus, illustri fuit ubi princeps
legationis in hanc sententiam verba fecit: se iussu patrie urbem, cives,
agros, mare, terras, oppida, sedes opesque et fortunas suas

postremo divina et humana omnia in fidem domini committere. a cor-
vo S. usque ad portum herculeo ut quidem putant nomine consecra-
tum qui Menecus olim nunc vulgo Monachus usque tunc in
deditionem comprehenso castris cum oppidis adiectis quas prosequi
longum est. sed hec magis proprie describere clara vox civitatis sit.
fueram sepe sero a quibusdam de consilio requisitus ut legatorum
vestrorum respondere. et tanta de re loqui ipse aliud vellem
quod non peroratum dolor fuerat et multa passim circumstantibus occurrat
seu miserabiliter seu magnifice loquendum esset. seu extimescenda
spes seu deflenda calamitas abunderet sufficeret vox illa
inexperta. Tamen quam difficile est alienos sensus ad plenum
nostris verbis exprimere. excusavi tanto negotio tempus angu-
stum. ad hec et in auribus miscere plures dominum virum fore
curam quam ab alio dici posset. nec fefelli illa. nam ille respondit
ut aliquis forsan ornatius efficaciusque meo quam responsionis
effectus fuit non se de propriis viribus atque virtutibus. sed divina
tamen ope confisum. neque ulla cupidine civibus placandi sed
amicitie gentis compassione dumtaxat rem laboriosam atque ardu-
am suscepisse. Recepit igitur se illos in suam fidem et polli-
citus quicquid consilio patrie sive fuit recipere apertum quantum posset
plebi infirme favore exemptum omnibus iure orare se sed deum
atque homines celicolas in quibus nominatim recensendis non
modicam partem orationis absumpsit ut quod ipse pie ac fideliter
cepisset illud feliciter consummaret. quod iure per amicitie suspi-
ciens loquente illo sine lacrimis non fui. Credo itidem affuisse
alios quod michi in mota omnium frons et intentio et plerumque
indicabat. Sic ille vir maximus Ianuensis certe primus compati
sic magno animo nulli succurrere visus est. ut si vita comes
fuerit in hoc non rerum tota vis vertitur. sit vel magna spes
certa victorie vel honeste pacis. Si non mutato duce mutata
spe fortunam belli vidimus. quid sperandum putes tot insuper
[illegible] lectionibus tantaque potentia. ille quidem sed spes nostras imple-
verit extremum [illegible] et immortalem gloriam exaltavit [illegible]
consilium. Quod si voluntati optime aliqua fortune vis ob-
stiterit ipse quidem propter propositum [illegible] non carebit [illegible] duabus
[illegible] plura dicerimus [illegible] ne cetera sunt que restant
breviter ordine praesentis status audisti de futuro quid spe-
rem si me roges. non audeo. quidem scriptis mandare.
ne more suo forsitan de bachante fortuna plurimorum repre-
hensionibus pateam. qui si taceo quid cogito non videbit
ut certa peteret tamque in super meum scribendi morem. interim
modo spei affertur. Illud constat quod a sapientibus diffinitum est
optimum rei publice esse statum iusto sub uno imperio. Unum tamen
ut ad omnia pati simus cum Augustino de civitate. manet unquam

civitas que nos carnaliter genuit deo gratias ut et spiritualiter
generet et nobiscum transeat ad eternitatem. Si non manet civitas
que nos carnaliter genuit manet que nos spiritualiter genuit
Jerusalem dominus. Nunquid dormitando edificium suum perdidit aut
non custodiendo hostes admisit. Nisi dominus custodierit civitatem
in vanum vigilat qui custodit eam. Et quam civitatem non
dormiet neque dormitabit qui custodit Israel. Et post pauca
quid expavescas quia pereunt regna terrena. Ideo tibi celeste
promissum est ne cum terrenis perires. Nam ista peritura predicta
sunt omnino. Non enim negare non possumus quod predictum est. Dominus tuus
quem expectas dixit tibi exurget gens super gentem et regnum su-
per regnum. Habent mutationes regna terrena. Veniet ille de
quo dictum est et regni eius non erit finis. Hoc est igitur
Augustini consilium amice. Seu maneat civitas nostra terrena
seu pereat. Seu maneat non sum intentus persuadendo cui
me tacente persuasum scio maxime vi propria celestique animi
et humana calcantis comparatum esse ad omnia que homines putant accidere
non solum in istis vagis ac profugis ut aiunt fortune bonis
Sed in ipsis etiam membris suis ac suorum denique et in amicis
et in patria. Que uno bono vita propria est tutior dum animus
in tuto sit qui ut sanctis prophetisque visum est nisi ipse se lese-
rit ab alio ledi nequit. Ceterum omnia magna tolleranda sunt
animo. Sic enim et fortuitorum casuum fuga nulla est et mala
licet levia per impatientiam graviescunt. Quid nisi patientie spes
sola relinquitur. Vale

Ad eundem ruralis vite laus

Que spes quod solamen publice calamitatis audisti tempus
7 est Italia ad ... videndi audivi quidem te civis vigentibus
urbe profugum tuam secretam laudo mores hic vero que te ... licet si
de occupatione urbana supplicans deque solitaria quiete ... des-
servi et ... et si intra ... vita dicta sit dum vivere datum est
loquor ut vulgus ... habeas nil est dum non dicta ... seu fugiens pro-
pius si nec dolor ipse nec ... et desinit. Ceterum quod inde
in hiis quibusque vite initialis augustinus sepius ... videat qui ... et
animo ... discedens ... solummodo et ... appetitus ... liberatus
... ne forte ... oblivio ... novis animum
implicaret affectibus a quo meum ... procul esse videor. Si nimium mea ... opus
... indueret ... videre ... et ad ... veniat
quod ... te nunc ad ... audio te nescio quot diebus ...
... ad fontem sorgie ... fuisse et ... loca ... ter-
... laudo ... me ... fallor ... et
... animi ... labor ...
hospitium ... officia ... iudicet me ... ingenium opera ...
excludunt loquor ... magistrum ... et augusto possis ...
illec sollicitudini ... contemplatio et dulce ... animum occupari

Illic silenciu et libtas securitas gaudiu leta securitas longe inde
exulant urbana negocia et litium fervor et conmessatiu spiritus
non ibi sentitur armorum fragor non marmis gtta tuphorum non
insolenti et contrario natus meror quo nunc augmentum ludunt agreste-
tei pisces in gurgite vitreo rari paul in pratis mugiunt bo-
ues sibilant aure salubres leuiter perflatis arboribus volucres
canunt varie in ramis et si terra meus vespere vel ubi ymis noctium
philomena gemit flet turtur aucta et nido de fonte cadens
et murmurat amnis villicus aut flet rei rustice increetus et
anxius in terra de abscitis ope ligonibus vicissim somnu e-
licit ac famulas demique ut sepe expedeat lucrare est felix ce-
lestis angelica Illuc ergo quociens vacat / si quid in recedis e
tempestatibus nunc velut in portu fugere Illuc . n . non aliter
quam in ipse portu gaudissimo fluctuantis animi nauicula tre-
mulo fune conpestes vite libellus noster qui crebro nimis ab-
sentem domini lugent mutatimque custode vite oculo qui
silens quos quidem certo viderim toto orbe non habet tunque
fidelis nunc fide implorat ne mea bis absit absentia si-
gnabo aut dic tibi sercedis arboribus ydoneu Non cuz
fortasse que alibi per dnpste titulum actiole obsiuat clau-
dium senes dum curis ante alios villicum meum qui vir
optimus et rerum rusticarum peritissimus fuit Ita dicit quod ubi
satum fuit ad octauum kalendas februarias felici successu co-
alescere nec diuerso aduerso fide interire Hunc ergo perpetuum
si lune racio constabit sedulo ubi oro aliquid nouum quo
forte senectute illic plantam plus actius si fata promiserit
nostra cura consertior aspectum atque umbra sit densior utere
arbustis equibus antiquum fuit manibus bachus et minerua
plantarunt noua vero meis ipse manibus non tam nepotibus um-
bram facturam sed nobis Vite parua domo et agresti lectulo
qui ubi te gremio excepit mei patria non requiret Unde eq-
dem nunc multa mebeis desimes aut si loca nouis ubi ita
dictaui Collis est ubivimus atque pulcherrima medio ferme ci-
saspine Gallie eius in ea parte qua boreas circumsque pre-
currunt castrum sedis colabam noie late notum situ membris
prualdum yma collis lambit fluvius exiguus sed nitidum et na-
uisi paciens naugiis cred per mortia descendens non procul
hinc pado illabitur ad occiduum latus solitudo conspicua est
et dulce silencium liberimus quoque prospectu nusquam memini e loco
tam modice tumenti tantum et tam nobile terrarum spectaculum
vidisse puo luminum flexo Thyanum placencia et cremona
cernuntur famoseque urbes alie multe Sic n male finat
quam vel aut hodiernus dies experimentum negat Et in his
tribus ipse meis parte credo Alpes que nos a germania

dirimunt riuu nostre arto uertis sunt nubes celumque tan=
gentes ante oculos Apenninus et oppida innumera atque inter
in illa Caladium belli punici tempestate historicorum conco=
rdie nobilitatum et padi ripe ubi arx quemadmodum
et in quo Clastidie marcellus olim dux Romanus tertio in so=
lum rege gallorum viro domato tertia opima spolia de
duabus hostium reportauit Padus ipse sub pedibus ingenti
ambitu pinguia rura disseminans hoc ergo non primum colle
consistens quod ut cogitasse me primum putas vel optasse quam
liter forte vrbes illas uego premere quod arantis rura ca
prospiciam qd armentis pascua leta complerem quamque naui-
gis merces externas adverso amne subvehentium continuis le=
gionibus amenitate arua percurrere quibus voluptatibus
amemissa in regione diffluerem Tale michi animo aliud in
longius aliud vite fine statui quod ergo Scito me nunc
sequi amena loca conspicere qui subito redeam in meorum
rurie mei corporis plus quibus cum libenter valde perdatum es
set Ille parue vite breuis fragmentum consumens te ist
cogitans et rus illud dum tibi illa dictare incepi recedi
necesse non insimeta scribendi adeant illa aut ubi domum
est reductum depositum bona fide restituit semper ipse igitur hec ad
vesperam in thalamo non prohibito portu nove sed regio que
meditatus eram non multo ante solis occasum solus ibi hec
bosco respiti insistens sub ingentis umbra castanee Vale
xiii° kalendas Nouembris in arce sancti Columbani

Ad Bernardum aug solum presidem quiescerem

Mos est equum desidem geminis sollicitare calca=
ribus mea tarditas tribus impellitur loci novi specta-
culo dulcis amici desiderio et observancia promissorum
et profecto propinquam urbem illam Cisalpine gallie collibus ac=
reis inceptam Ipsisque subiectam alpibus et famoso lacu
impendente vel semel cupide videm tamen qui rupa=
nas vates tumas videre talem vero amicum cum multo cupidius
aut ni ego fallor aut nulla dulcedo maior celis quam
et optata facies amici Duplici aut voto meo satis sim
fidei pignus accedit promisi etenim me venturum ne periurii
promisisse pudet potius quod promiserim non implevisse Sin=
gula quidem vellicat fateor vniuersa quellat Sed vri
optice quid agam vide ut nudante seuis ymbribus
vernam preceps vertat aquarius Iam non pluuie sed flumina
celo ruunt semita omnis in usum tumentis aluei versa est
et non eundum viatoribus sed natandum sit Verum quid loquor
an demens qui non audissem quietis dici vix unius iter hor-
reo dictum profectum inire iubeor multorum natatibus inchi

nimium alpes media nec hieme transire. Ille me tecum qui
te forsitan eadem cupidum facere ubique. Ita preter nos contentus
vivit. Parebo tibi, ut cui iubenti nil penitus negare ve-
lim. Idque eo promptius quoniam ut premisi dictum non iubet ille
sed rogat fortunam suam, quamvis altissimam, humanitate ita nobis-
cum supergressus. Quem nec preterea viarum rigor et brumalis
terret asperitas, tantum properandi causa delectat, eo enim ad pacem
inter duos potentissimos Italie proceres reformandam. Tam
feliciter utinam quam libenter. Cum autem ego sileo et reperies
redieris nil in proculdubio prius erit quam ut loco insigni
viso et amico optato reviso hinc illic repleam quod promisi.
Vale. Ad eundem commendacio amici alpium transitum

Nisi ad te non voluptatis magis sed laboris ut soleo
possessor optarem ut alia tecum in parte agerem unde
tibi et mihi adoris tantundem tedii minus esset. Iste quem
cernis peregrine licet originis sed amici animi est et qui me non
solum sed quoscumque me amare cognovit amet et colat. Ita-
que sic eum ut amicum aspice faciesque ignota mei viri si quid
michi credis humanitate notissima est. Dirige hunc oro te ut nu-
per alios direxisti qua tutissimum per alpes atque brevissimum in-
inferiorem Alamanniam est iter. Annum agit in Italia cum
legato sedis apostolice veneratque vixit et patre et suorum amore
seculo longior annus est visus. Decem menses explere non
potuit. Iamque properat hinc tedio urgente hinc ingenti
desiderio. Matrem licet animosam eius feminae prevenire diem
ardet. et nimium distulisse formidat. Est enim mihi certa pietate
materni desiderium. Pro mentitur cor magis sim
attendis tu quam matris eius animum perfacile metiere si et
tibi tue genitricis recordatio succurrat et pectus pietatis sepulcro
si cogitare tepis animi vidue filium tale atque unicum abesse.
Solent enim et que cara sunt copia et assiduitate vilescere. Hic
vero qui penitus facere possit unicus contingit. Nam et filius
et unus est et qualis vir aspectus ipse testabitur. Abfu-
erat autem prius quam ad Italiam veniret. et nunc tibi pietatis
insita tui auctoris expectatio et in pectus mentis etatis ac solli-
citudo sollicitat. Tam prius tamque undique attensum desi-
derium quia potes adiuva et tibi vel sic aliene quam pie-
tatis partem vendica. Redde natum matri anxie. Redde ci-
vem patrie exoptate. Nisi forte barbaricos quos non pu-
tamus natalis soli sentire dulcedinem et hunc affirmo non
nisi Italiam desiderium aut certum alterum prominere
virum quibus non dicam et lutis quos hic adorant quam terminus
alluit sed quos insit multorum. Ita barbaries quam da-
nubius sine causa quam Alemanis asperet dicet ubi vel

ctilo pate blandius mel terras regioni suavius Proinde caue
ad compatriā venies barbaricā ducet Italia Vale

Ad fratrē matheū comensem honestius ēe discendi studiū discendo quā habendi studium querendo

Studeo equidē et exulto quociens
tenens latam viam discendi cupidū invenio Solz
auaria querendo crescere et successibus irritari
quem ad finē nescio cū nisi ratio exulet a consilijs huius
mīs cupere debeat qm̄ plus lz Sompnus dormiendo fa-
tigatio quiescendo depellit̄ cibo fames potu sobrio sitis
extinguitur. mira sola quidē auaria que sitis accenditur
vt surdis cecinisse videatur oratius vbi ait denique sit
finis querendi cumque habeas plus pauperiē timeas mi-
nus et finē laborē incipias parto qd̄ auebas Salubre
consiliū si penitus in aīm descendisset. nos vō mortales
immortalibus curis pleni. tam magne timore mapis et
laborē dū finē proponimus. cessat pecunie studiū ēsetre
pecunia heu quanto dignius ex utroque melius discendo crescere
studiū sapiē et cupiditatis laris presertim cū querendi
studiū sapiē et cupiditatis lrarz pssertim cū querendi
clus sit et diffinitus modus. discendi ꝓ finendique usque
in finem nullus est finis. nemo se existimet satis pro-
fecisse neque non mirentur vt ad sūm venient qui peruenisse
se credit laborem vie euasit. qui attingit quod pergebat
nec vnquā qui attigisse se putat subsistet ergo et subsistens
non modo non procedet sed etiā retrocedet neque non ut mer-
cator diues tēpus nauigandi finē fecit cumulata tam q-
signatā pecuniā domi lz. sic etiā studiosus legendi
meditandique finē facies ꝗstituere meōriā velut arcula
sua pt. est. n. futilis ac ruinosa. et cui nō aliud in-
ditur studio semp infarciat mltā quottidie delabitur Itaque
qui studio semp infarciat mltā quottidie delabitur Itaque
non desistit obliviscitur. et quiescens meōriā suā qui plena
redundantiumque neglexerit Post tēpus ad illā rediens inane
vacuatamque inueniet. studendū assidue et usque ad ex-
tremas vite reliquias sine intermissione discendū exemplis
ex quibus pauca subne-
ctimus et illustribus admonemur
ctam Socrates quidē quasi philosophorum pater senex tracta-
dis fidibus operam dedit Iris (?) gratias Katho dū doctor
fieri cupit nec laborē pitagoras nec plinius mortē timuit
nec democritus cecitatē princeps eloquij cicero vā fatius
excusasse dicitur quod cū duo non legisset philosophie aut pin-
xit tepe plato vno et octuagesimo anno actus moriens sub
capite nō nummorum sacculos senilis testes avaricie. sed
libros philosophi studij argumentū habuit qui in senectute legere
et diceret Quibus ingenio viuus morbus tpis aliter nō possit

turpe saltem morbidoque marito. Carnea senectute ultra
frigescentibus membris inertia ardore animi inexple
bilitatis sit sepe tibi videmus in medio et si ancillae desit
obsequium inter epulas forsitan in media deficitur nam in
ter omnes exemplum clarius quam magnus legifer Solon qui supre
mo die et lectulum suum in quo ipse iam iacens agebat dispu
tantibus amicis semivivum caput extulit et querentibus
inopini motus causam mirantibusque respondit velle se per
cipere de quo loquerentur addiscere et sic mori noluit qui sit
in natura illum gratiam solum accepimus quotiens discendo senuerat
Ad nobilium ingeniorum genere sancta cupiditas optabat illi veteres
dixere non durare viri aut senes tamen quos iure optio tullius
exercitum quo minus vie restat eo plus viatici querentes
Placet igitur quod vulgo dictum sepe laudatum felices homines
sed tamen patrimonio suo quisque contentus sapientia sit contentus
Sed nos obliqui et tardiores rerum ... tito nobis docti
sapientesque videmur divitesque minus hinc illa paupertas
et pecunie appetentissimi sumus et honesti studii contemptores
Cur queso nisi quia deesse nobis optimam appetimus
que redimus habundare negligimus haut immerito quidem
nisi electorum optio fla... perderet. Pecunia enim nimis supervacua
nimis sepe mortifera sapientia nulli perniciosa tanta est quin
esset amplior tibi equidem amice gratulor quod pecunie non
solum animo sed professione contemptor. Sapientie autem et quibus ha
bundas litterarum cupidissimus queris sedulo ubi nam illas inve
nias unde fit ut dives inopis in more ad ostium etiam
meum pulses dignissimus exaudiri nisi voto tuo mea pau
pertas obsisteret. Quid rogo ut respondeam? I felix et re ali
bi divitiasque lumine adi hic namque quod inquisitus perpetuo
non est Vale. Ad Marcum Januensem quod
qui amant valde male iudicant

Excellentis animi vires meas ut tibi sit omnibus placi
turas arbitreris non aliis omnibus tecum visum est
est ... recti sunt amantes amantiumque iudicia recta sunt
Non tu primus hic sicut dicet aliquis vetus est verum vetus morbus
sed verum veritas non senescit ingeniosior fecisse quod reputat
non vetor aliter hoc durat quid refert an unius dico verum est
quia a multis dictum dixit hoc alter et ego consentio verissime
dictum fateor verissimeque dictum fateor et alienis sine exceptione
credo que cum ita sint vide queso ne indulgeam tanti
que fremuit in laudibus meis nescit non pudore fame pudoris
nos attollit. Tu quoque non satis perspicax iudex appareas et
ego qui tuis latuisse sermonibus iudiciis te prodente
subiciar. Illud enim minime vereor ne rectius animusque iudicium

te vnq(ua)m ab antiq(ua) sp(eci)e demoveat q(uo)d(?) erit absit ut a-
nis tuis non s(ed) pateat ianue nec fores · m(ihi) illas ocul-
tu velim viderit quid vadit ibo obviam et si forte alie-
ne sensus ap(er)tum ut etiam spero non aliter aditus Postremo malum te-
cum tibi iudicium q(uo)d facile a(n)i(m)or(um) ... in insolentia ob-
iectent mala mea tu(m) ipsa talem tanta p(ro)fecto in me ceni pe-
nuria quibus solet homines superbire Vale

Ad Joh(ann)em Aretin(u)m quid est q(uo)d volet q(ua)ndo agit

Tres de te in verbis iudicatibusq(ue) finas vna veris
Janxit et renovavit ep(isto)la sapientie sol' et virtutis et
amicitie tue testis Ita in liquido an celos meos po-
nis quod deum testor numq(uam) inde discedit · cum virtus et me-
ti fugam Ita continuit hinc occupaciones meas antiq(ue) · et si q(ui)
sint que laudem merant(ur) hinc novas verbis adiecisti et
que recede (con)ste minutas quoaciuado dimmas · Ita dulcis horta-
tus ut fugam meam in libertate cupiens que in non exiguo
apparatu iacta sunt rerum melior(um) fundata non deserit si
arcelem · porus · et parvula more longioris intuens · alias in-
genio talis videar adicia ut iam q(uo)d vix p(er)fecte vide-
bitur et prudentior apud me ver fit et melior et ibi
meis amicior q(ua)m putabam · quid ne r(e)sponsum (con)cedens
negatum aliud m(ihi) p(ro)fui possem lingua forsitan crede-
non possum v(er)gitior quidem dum opus est tueleo · violata
est vis ... legat quid non non ingenue fateor tibi q(uo)d
negare in ipse non audeo Pellico ut ep(isto)lam tuam legere ... -
pi dixi mecum hec veri nodos fecit attulit captus sum
Unde i(gitu)r nunc evadam · quibus me artibus expediam q(uo)
ingenio me absolvam Postremo quid dicam nisi quod
in ingenio me absolvam ... commune crimen est in · quis enim hom(in)um
tu ... toto huius commune crimen est m(ihi) · quis enim ho(min)um
qui non sepe ... tui non ... posset dicam id vim
vetus Omnia mala hec tibi ... elegans
et plane argutus Johannis Crisostomi tractatus est p(ro) forsi-
tan congressum medium fronte hec At si ... intue-
are m(ihi) verius · Est aut(em) hic titulus nisi a semetipso
nemmem ledi posse quo audito statim omni veri vul-
gus q(uo)d si ad se ... viam pandit velit nolit ita
esse fatebitur · patim male que fecimus et sepe ...
auctoris pena revertitur · non aliunde p(ro)mimur nec
oportet · crede · n(on) michi vel opus acie instructa aut ma-
chinis muro admonitis deffossisq(ue) clam cuniculis (con)sp(iratio)
hostem vastatorq(ue) suum fecit int(er) que delicias suas (con)tub(er)n(i)
Illi obsequatur intra ductu et adversus se p(er)tinaciter ille fa-
uet Dicis aut(em) et antiq(ue) dictis assentire non e(st) hoc cul-
pas purgare sed participare cum pluribus · Alienam quidem cum-

sacro non excusatio mea in sinistriorem forte rem. culpe comes immo
tenaciore certe non faciet omissis igitur aliis ad me revertor
Video te ait vos armatum facile procul resistentem in hac colluc-
tatione victoria eodem enim forte tempore quo in fronte argumentorum
ictus excipio transalpinus aliorum latus quoque non minus valide
quam urbanis medium ut ita dixerim tergum fuit querere unde
ex me quid est quod ego tantus curialis affectator ociique in tot urba-
na negocia sim relapsus. Sponte ut scis vite mea et inde
artificiosissimum leporem ne forsan interrogatione conturber an-
quam me tangat de se quidem admiratus quid quiete est quod ipse
quoque babilonicos anfractus male oderit nec diu posse effugerat
cum ut duos animos e diverso trahentium tamen in idem pugne
coniunctionis. silentio quedam continet in coniunctione quid autem diceret uterque
verum si nosses quo in statu nunc maxime loquor dum res sunt mee
siquidem coniuratis non ad umbram sed ad diluvium auctus celi
sideribus hyeme aspera et inutili transire tibi et in familiaris
rusticas alpes cogor. sed a quo forsan interrogetis et quis pu-
tas nisi a meipso qui sic alias factus sum ut dulces parce-
at ut labor vos uitar vir excellentis submissa placide blandi-
loquens oratio apud me impetrabit unum precepti imperio-
seque vite maiestatis optineat Ita michi vilis sit homini nil
venalius libertate. Audio sane alium viva voce pro illuc unum
[illegible] pervenio. Questio non subdifficilis et nisi fallor
utilis communis est Ille tecum tibi aut scripto trepidante respondeo
non equidem ut excuset quod se non posse Iam fassus sed
ut si quo pacto fieri potest non vulgo inerti et illaudato et ob-
scuro sed illustri communi gloria ac splendore me contegat. Responde
igitur Paulus apostolus prudensque sumus vir quid ait oro te non
quod inquit volo facio bonum sed quod volo malum hoc ago
quid autem diceret alius si Paulus hoc dicat Iam quod sequitur nostri
quibus hoc verum excuset. si quod nolo ego inquit hoc facio
Iam non ego operor id sed quod habitat in me peccatum. Anticipe per-
tus et profunda consolatio quamquam tam me uti posse non infitior. si
modo non vacat his incumbere. fugere autem locum libet ad que-
stionis. Si quid fortasse tibi talium actum est Positum est cente-
sima [illegible] ubi non procul a principio Ille nodus aptissimo
acumina quadam Augustini disputatione resolvitur Nunc leviora
prosequimur. Responde nunc pater ipse Augustinus quid agebat illo
conversionis sue die. et illa salubria sed difficilia conflictatione
animi Dum ad meliorem transire vitam vellet. ne transiret quibus
estuabat angustiis. quibus stimulis urgebantur et tam pe-
stifero tenebatur morbo ne transiret. quo non magno appara-
tu sed sola voluntate transeundum erat quam quod eleganter flaccus vi-
det Sirenos exercet inhercia navibus atque quadrigis petens

bene viue et qd' petis hic est libet tanti vi illud augusti=
as meminisse et in testimu animi sui bella in quo sicut
dignu erat pars tande victa deterior clarissimi et crimz
melioris fecit triumphu. Dd qz eo libencius recordor q'a
tes in hac eade vrbe ego nunc sile quide ex pior ge=
sta est ambrosii baptista est sola me' domu qui ba=
bito et capella p oecigued vbi in archano conflictu dissi
dentu cuiaz tande victor augustinus sacro fonte ab eadem
lotus ambobus vtrisqz porcis pollicane liberatus est quo fa=
cto stati aurelius xpi antiquus. et hic nominibus magno strenue
gaudio exultantes carmen illud famosissimum laudis et confessionis
mutue pale concinerut deo mox late p omnes eccias diuul=
gatu hinc exordiu sumpsisse compertu est. Jam vero si libet
ipa de se loquens augustinus vera pcurra vix n pesle dixim
tanta tales cui compellat efficaciu alys viis exprime tam
multa inqz faciebam in corpore in ipsis cruciatibus cuilibet
que alii nolunt homines et no valet si ut ipa membra n
habeat aut ea ve colligata vincul' vel resoluta longore
vel quoquo impedita sint. si vulsi capillu si percussi fronte
si conserti digitis amplexatus sui genu quia volui feci po=
si conferre digitis amplexus sui genu ... non obsequeretur
tu aut et velle et no facere si mobilitas membrorum no obsequeret
Tam multa ergo feci vbi hoc no erat velle quod posse et no
faciebam quod et incomparabili effectu amplius mi placebat et mox
ut vellem. Vbi n facultas eadem voluntas et ipm velle iam
facere erat et tamen non fiebat faciliusqz obtemperabat corpus
tenuissime voluntati anime ut ad nutu membra mouerentur qua=
dam ipa sibi aia ad voluntate sua magna in sola vo=
luntate perficienda. Vnde hoc monstrum et quare istud liceat
misericordia tua et interrogem si forte mi responde posset
latebre penarum hominum tenebrosissime contriciones filiorum adam
Vnde hoc monstrum et quare istud imperat aius corpori et
et paretur statim imperat aius sibi et resistit imperat aius
ut moueatur manus et tanta e facilitas ut vix a seruo
discernatur imperiu et animus aius est manus aut corpus e
imperat aius velit aius nec alius est nec facit tamen. Vnde hoc
monstrum et quare istud imperat inquam ut velit qd non impe=
raret nisi vellet hec est augustinus admiratio de seipso qd si po=
tuit amde' qd in me tale aliquid inuenirem sed adue tamen vt
vides subterfugio et vafrior nec dico aut tumeo stupor. aut
animi illius aut mei. me n ipm errores eius meos atqz a
mei monstrum aliud volentis et aliud agentis nolo exmeo
me magis aliquem admirari bin aliqua et aperta responsione
coprimi. quid ergo q'd paulus q'd augustinus q'd innumerabiles alii et ut
nostra prosequamur quid est inquam qd' aius ille quod ego

quod tu forsitan monstrare volui. aliud agimus tu ad id neo
preludio nos appellas. Ad hoc Paulus ipse quidem obscurius ut di-
xi sed simplicitate viri et familiaribus acta colloquiis ipsum
tamen audiamus Augustinum et quo nam hic superiore illa sua fine de-
tineret. sed non inquit ex toto velut aug. non ergo ex toto
imperat. Nam in tantum imperat quantum vult et in tantum non fit quod
imperat in quantum non vult. quoniam voluntas imperat ut sit voluntas nec
alia sed ipsa non utique plena imperat. Ideo non est quod im-
perat nam si plena esset nec imperaret ut esset quia iam esset
Non igitur monstrum partim velle partim nolle sed egritudo animi
est. quia non totus assurgit veritate sublevatus consuetudine pre-
gravatur. et ideo sunt due voluntates quia una earum tota non est
et hoc adest alteri quod deest alteri hoc est nuda et vicibus pu-
ra amice. Volumus quidem omnes esse felices idque nullatenus nolle
possumus ea nobis nascentibus insita [illegible] inseparabilis est
voluntas volumus inquam felices esse omnes. sed non omnes facimus quod
felices simus. ymo vero viam ipsam unicam et angustam qua
ad felicitatem pervenitur pauci admodum sequi volunt. neque id ip-
sum plene volunt precium quoque velle cogitant quam volunt. hinc ille pe-
stifer torpor ac perplexitas animorum aliud agentium cum aliud
velle videantur quod si vere voluerint utique illud agerent non
quod agunt. Possumus ergo si volumus ad felicitatem ire hoc est illa
agere que nos ad felicitatem variamque libertatem animi que per-
ducturam cognoscimus. Sed tamen demum si vere si plene si constanter
si bona fide volumus. Ceterum velle ipsum forsan non statim cum
arbitrio quod et si liberum accepimus libertatemque ipsam fre peccati
mole gravissimi et consuetudinis pessime vinculis [illegible] sine
potentissima dei ope vix ad honesta consurgam tam multa sunt que re-
trahunt obsistunt. Nam ut ait Augustinus Non solum ire verum etiam per-
venire illuc nichil erat aliud quam velle ire et sequi velle fortiter et inte-
gre non semisauciam hac atque hac versare et iactare voluntatem parte
assurgentem cum alia parte cadente luctantem. Hec sunt que in an-
xietate pro simili et gentes et dum ille [illegible] senserunt hoc vobis
quoniam estis anxii de me solliciti ac pendentes in presenti rerum
mearum difficultate responsum sit. Unum valde me perurget ne
in totum velim quod ex parte volo et plene velle nisi fallor
volo. Volo tamen idque velle dicere Christo licet audiente non timeo.
Sed dignum fateor ut quod indigne non dedit sententia sed datur
nos tamen adquiete et omni fame pondere quam vere nichil ad rem
si idem pro flatu quod verax [illegible] ipsa sibi [illegible] ne dicam precepit
fama prejudicat et falsi nominis magnitudo vere glorie tardat aug-
mentum. non quod non mererer an tempus invenisse potuissem for-
te quod optabam suo tempore promereri. Verum tamen ita est hinc in cun-
cta turbida et incerta fuerunt. Sed hec hactenus nil patior novum.

Sepe laudari laicus piscatorum retibus sepe famosi
saltus canum latratibus infestantur. O felix si quis usque est cui
contigerit inter honesta studia lateri et vulgi strepitum et huiusmodi
curiositatum declinare incursum qui sic latuit clarior emerget
et tunc primum vivere dum mori videbitur incipiet. Michi quidem
nescio an culpa an fortuna mea dulce latibulum invidit. Sepe
hactenus temptatam fugere mea me fama prodidit loquacior me-
datoribus quam vellem. Ita ego a prima etate tantus amator so-
litudinis ac silvarum. Iam senior in urbibus et odiosa fre-
quentia laboro et male mihi est sepe et in animum redit illud di-
vi Vespasiani qui triumphali die cum tarditate pompe atque
turbe tedio conficeretur dixisse fertur merito se puniri quod ad
illud necesse ut maioribus suis dignum honore quo serius
eo turpius aspirasset. Convincit equidem ac modestia in ea plurimum
suffragatur excusatio quod et si vere laudes cupidum me
non negem hanc tamen que peruint partem quesivisse me-
mini. Hactenus colloquendi studio evagatum sum. Dic
tandem colloqui finis ego ut intelligas et si labores
ex aliis et inter labores nove in quotidie laborum cause me-
cum nascantur tamen de libertate vel in vinculis si forsan co-
gitar de rure et urbibus in laboribus de quiete postmodo
certum illud afferam mei dictum vertam in negotiis de
otio cogitare. Interim michi seu arte quadam seu na-
tura datum sato ut ingens et valida meditatione vale michi fama
quod assequi nequeo dulce aut quod nunc non valeo vi-
ve nostri memor et vale. Mediolani Kalendas Ianuarii.

Incipit liber Decimus octavus. Ad Karoli quarti litteras dilationis excusatorias responsio

Cesareos apices triennio fere postquam a te
discesserant ad me pervenisse miraberis
sic est tamen sic non tibi iam soli tuisque legi-
sit est tamen sic non tibi iam soli tuis
omnibus sed nuntiis et epistolis tuis Cesar
impermeabiles Alpes sunt. Ego quidem
ut vehementer id doleo sic fateor gaudeo
et michi etiam communem conqueror. Quod me tacito non fieri clama-
tum equidem sed frustra nec duabus epistolis auditus fu-
quam et surdis auribus forte tuis incompertum pre-
cio et sincera veri et pia scribentis fides et quod Romani
urbis tocius attestabitur accende rei oportunissimum tempus
erat. Clamo nunc quod tibi frustra ne an efficaciter
facta tu videris. Michi frustra non erit quamvis fideliter ex-
specto et si aliis namque non proderit michi certe proficit
satis fecisse officio implesse quod debeo. Equidem ego iustis

et quo iam m' hoies magis possu affectus mei primu tu=
li testioim maiestatis tue que fidem mea laudibus int
tis acumulat consiliu v'o non cpleatur Malo in fidez
sine prudencia qstac' qm sn fide prudencia Du tibi mea
fides ac deuocio probentur non magnope solercie titulu
aucupabor. qsiliuq3 meu equo aio feras vel respui uel
differri. qui eciam gaudebo et haut immito glorabor
te non mo me sed oms mortales vt impij dignitate sic co=
silij vivacitate precelle' Suasi quidem et psuasisse credi=
deram celeritate tuis conatibus oportunaz Ita .n. m t'
vo alit' videntur tu frenu trus tu clauu pelago regi
tuo stabuntur iudicio Ego fidelit' locutus dicar sane est
michi int' prudencia int' prudenc' professores equari
Si tam incspretu dictu meu non phibeor Ita ego tibi ce=
leritatem suasi ut festinacie exaudirem non ut in aliud ex=
tremu te impellerem Sciebam .n. q precipitacio cu in rebus
omnibus turpis sit tam in sui impij administracie turpis
sima est Suasi g° celeritate non precipite sed maturam
Maturate fugam inquit Maro que locu macrobius expo=
nens gracia inquit videz fuga maturari et post pau=
ca maturate inquit qd neq3 tardius neq3 serius sed me=
diu quidem et temperatu est. qua sunc cesar augustus
sequens mouebat ut ad rem gerenda sit adhibendo et in=
dustrie celeritas et tarditas diligencie ex quibus duobus
contrarijs fit maturitas ml'ta i plura sed redeo ad te Si g°
tibi Cesar hoc consiliu non placeat fides ut sat
me autem quid dicturu putas nempe in qsiliu aliud
nullu est sed optabo ut quicquid elegeris secundet omps
deus. et mora tuam tuas utilez tibi gloriosa velit atq3
ut apt' p'sta Tribuat t' 2m cor tuu et omne qsiliu tuu
qfirmet Verum quia nondum finitus officiosu nisi omne
qd' mens parturit et lingwa pepererit Sic ia cesar epl'e
tue Respondebo ut intelligas de sencia me non tam raci=
onibus lectaz qm tui nois maiestate deposuit Quis
.n. sanum capitis con cesarem sentire audeat et psertim
in rebus impij si de poetica aut si oio lris sermo cet
Vter forte libertate antiq Poete que iulio cesari in poe=
taru qsiliu venienti non assurgere solitu accepimus non
contemptu principis sed pfessionis ipsius fiducia Nunc cu de
Impio agitur quis tibi non assurgat quis non cedat
nisi amens oblitusq3 reru omnium loquor itaq3 ut no te
refellam sed ut clarea. non ut addiscer sed ut me tibi per=
tius apperiam audemq3. quicqd aiu latebris tuis scripta. primum
quidem tarditati tue splendidis cliperis mutaturum .qua

multiplicabo verbis exaggerabo ut aliquid inglorius atque indignius
quam imperatorem negligentem cum cesar mirari ac laudare
quod non conquestum est quod aliquando non fuit ymmo vero quod per nostrorum
maiorum laboribus periculisque quesitum est dum Brennus Italiam dum
Pirrus dum Hannibal vastabat, quare nam comparatio rerum est
ut nota nobis omnia mortiferum volumus sit. Non rerum
nam sed mollicies nostra fuit quod videbat prius nos lugeremus
et ad omnes difficultates occursu cohorrescimus ac torpescimus
cum interim in conquirendis excusationibus nec civis nec gentes
propter olim in quibus Romana respublica ducibus fuit civibus cer-
te divitem illam fecit nisi civium suorum virtus ac modestie studi-
um et iustitie cultus et recepte disciplina. Quod autem magis
censes inter tot gentes indomitas inter tot procellosissimos prohibebunt
crevisse in silvis dumosisque collibus imperium inauditum illis
temporibus et invisum non tamen ad hoc stantibus fundamentis
et reverentia nominis toto orbe diffusa senectute collapsum re-
stitue. Hic michi mutatum si quis obiciat non audiam vel
si audiam irridebo. Crede michi Cesar mundus idem est qui
fuit idem sol eadem elementa virtus sola decrevit decrevit
alie quedam fundensque corruerunt nescis quedem surrexere
temporibus. Verus est vicissitudo rerum humanarum. Quod hic eloquens
tantum dico crede michi si Roma ea unde titulum trahis et si
Cesar ille tuus non aliter ut sperare solebamus cum hec
hodie viveret multo magis quam tunc ad arcem rerum atque imperii
fastigium perveniret tunc idem repugnante multum fuit quere
nunc post multos ingentes labor. Nunc plana et facilis via est
sed viator deest. Iniquus et inertia late regnat. Igni-
via orbem terrarum possidet armato Cesari mox cessura ymmo
per te partes actiua non tam tua non paucis bonis et
armatorum virtus atque imperii adventu adversus inertem languid-
inhermemque superbiam facile bellum esse querunt. Vis non modo
probem sed etiam ostendam tibi ita esse ut dico. Ecce nudius-
tertius caput extulit quidam e plebe humili non Romanus rex
non consul non patricius et vix bene cognitus Romanus civis
nullis titulis suorum nullis maiorum ymaginibus de in-
nullis adhuc tunc virtutibus suis clarus qui vindicem se
Romane libertatis asseret. Obscurum hominis clarum professio illico ut
scis tuscia cupide Romanus dedit manum excepit. Iam se-
sus omnis ytalia sequebatur. Iam europa iam totus orbis
in motu erat quod multis est opus non legimus ista sed
vidimus. Iam redysse iustitia et pax et harum comites
alma fides tranquilla securitas ad postremum aurei seculi ve-
stigia videbantur. Ille tamen in ipso rerum flore parvum ...
sibi culpam dare nec alteri non condempnabo hunc nec ab-

saluo non sit iudex quod opinetur scio et suspicor ille tumu=
lu tribunum quod inter romulidas dux tuus huellius non fuit
Si tamen ergo tribunatum potuit quod Cesareum non possit at
si differres si habes et quam tibi sub oculis posui fugam temporis non
attenderes. Actum est enim imperium periit libertas noli oro te
Cesar hec iniquo stomacho legere quod forsitan gestum nimie
dulcia sint quam velles nescis qui abdidem contracto immedica
mihi anima non penetrat Ergo tibi verum dicere non metuo quo-
niam amare verum novi te odisse blandicias prudenter
optime magnifice acconia rescripsit in isto potentia mortis pro=
pria arma fallerent. Sed etiam nescis quanta belua sit imperium
hic enim alter sexus facione maior color fuit quod dictum miror
cur augusto tribuebis aut thiberio sit nisi forte vel rerum vel
animum primum memoria vetustatis obnubilat vel generato voca lo
quemlibet imperatorem ut Cesarem sic augustum vocans fecisti ad for-
sam facies ut ab insigni auctore dicto quo uti dedicas auc-
toritas querenti non ignarus inter augustum et tiberium quid
interfuit Ille principum sapientissimus atque optimus fuit hic obstinatus
ac ferox et ut de eo ipse dixi quedam lutum a sanguine mace=
ratum hoc tamen idem dicto quo ipse sit usus nosti vel si quid
oblivionis inter tot maiores curas obrepsit caput tranquilla le=
gens eo quidem tempore hoc dixit quo exemplo iam erat huma=
nus augusto successor longe impar impudentissime atre-
ptum rebus ipsis imperium vir tam ambiguus fallaciis et
varia dissimulacione tenuebat firma modestie non querens usque
adeo ut tergiversanti eidem in facie elegantissime cavil=
lata illudere Ceteros homines quod promittat sed implere illum
vero quod impleat sero polliceri. Sed esto sit dictum boni
principis sit non ficto animo prolatum ipse sit auctor augustus
aliud ad rem nescitis inquit quanta belua sit imperium
ymmo simius eximie belua potentissima est sed que sua
docte manus excipiat belua ingens sed tractabilis et in
tractabilis indomita Aude age frenum manu arripe solum
quod tibi debitum ostende. si metuis sessores inveniet Iu-
lius Cesar tamen ut modo dicebam heduarum non habes equum
apud se ortum et aliquis imperare ascendit et in deliciis
habuit tu solum non aliquis sessoris imparatus sed tot retro
principibus insessum et tue sessionis avidissimum solus fugis
virum .n. nota tacita prius temptanda quam ferrum hec inter
excusaciones tuas ultima est ubi nescio an ille gloriosi milites
apud therentium certes oblitus omnia prius experiri consilio quam
armis sapientem decet. mihi .n. aliud ad partinum sine huius
afferes mihi et quod medicos docuisse aut et Cesares dedicas=
se bis quidem et mihi disparia coegisti Nam et Cesareus

egro odiu medere solitos accepi Nunc et qui cum reliquis
egrotat et medicus egro medico cohet et mors utrisque in fo-
ribus est Dic autem michi Cesar quid ex omnibus intentatum est
vanam preter inane blandicie apparatum Quid restat nisi
ut hostibus imperij supplex ad genua provolvaris Si id fe-
ceris auditum et indignum est ferrum superest ultima veterno-
sorum ulcerum medicina Nam quid amplius expectas Padus
ut ad fontem redeat Ibit ille qua solitus est et tu ampne
fluet annus quidem nunc non novum ex me audies Iuventa extre-
ma senectus et ipsi ut senectute mors mortem progressus hic auferes
nec quod bene aut male gesseris nichil hic dimittis nisi preter
nominis memoriam et inquisitum Illud quoque non tam nisi sed tecum pereat
ac minus non magis Cesaribus quam plebeis pateant ymo quidem
audivimus corpora nobilia rodeant quid de alijs fiat quam videmus
tua cum opes et imperium linques alium nature est et ignoraris cui her
hunc quidem Unde nec Cesar nec Pontifex romanus denique et regum
nec hominum omnino ullus eximitur Nunc igitur nunc cura quod ipse
non potes cogitare sed esse velut que ipsa et irrevocabiliter tua sunt animus
et fama inter temeritatem et inhertiam Nescio quod electa sepe
temeritatis felicior fuit non dilator examinis medium queso sed
heu vereor quod pars sit domus tua omnesque qui imperio illi presunt
cunque consiliarij rerum officia susceperunt ut penitus unum sit
quod in ore sit hoc singula vicia singularis excusatores habere
Interea sola omnis Si diu deliberasset Africanus Italia de-
serebatur a suis et afrorum erat Si diu deliberasset vastata
libertas roma cum Karthago Romanus et audacie succumbebat Si
claudius in mero non dicam superveniat viam et longam sed unum
quod nemini videbatur et brevem erat Senatus consilium expectasset
coniunctum fratri hasdrubal romanum preliabatur non quod inter
mores hereo tempore que sepe novo Iulius Cesar si prestaturo
fuisset numquam in tam parvo tempore tantis vix omni studio susti-
nere fundasset erexisset quoque rerum molem Cum imperij non
est ut si cuncta deliberes et in singulis immoreris perdens
tibi et si forte non dico tuo consilio ac tue fidei me debitum fuisset
utinam sim auspex non erit rerum finis alius et alijs erupet
laqui Linques te Italiam nunquam tu Italiam videbis extra quam
ubi imperij caput querens nescio Proinde quod scribis te non absque
tractatu ad imperium aspirasse sed difficultatis haud nescium
divine iussioni paruisse credo Nam et prudentia et mode-
stia tua Sed vide ne hoc tibi primum celeres et maximum esse
debuit quo diu cunctus audis procrastinares Tu quidem primum re-
gum finibus contentus Imperator oneris et honoris sarcina
ultro alijs linquebas haud infallibiliter ille rerum sator rector
et gubernator multis nepientibus excepta luceris nisi imposuit

Paruisti non accipere imperium forte magnum fuit, de hoc
tam docti videri etiam sine scelere non potuit recipi. Receptum
negligi sine scelere non potest. Deus nisi tibi quod ipse non dispensat
Deus inquam non tuus labor aut ambitio imperii auctor est. Ti-
mere illius duce perfectum quo iubente et abraham unicum filium
mactaret et moyses pastor incomitatus fraude superbi et obsti-
nati regis adire non timuit. Scio te multa velle at quibus
compositis alia atque alia emergent. Credisne tu cesar imperio
sine curis vitam agere quam pastor in tugurio non agit. Ita
illa gloria sunt quibus inniteris. Nonne quot puberes mundi cla-
des tot separatim fame tue vulnera quotque hinc excusationes
efficit tibi vis tot vite consiliis angusta. Cuius nisi pudorem
inter regis perpetuat regni vulnera diruta est inquis imperii
libertas. Tu pater imperii diruta restaurabis. Sepulta leges
suscitabis tu illam tuorum terminabis excitares ad audacie lupanar
prostituta iustitia. Tu illam ad sua sacra penetralia revocabis
Pax cum mentibus lapsa mortalium tu illam in sua sede restitue-
es. Ad hoc nisi natum quem officio destinatum et ut rigor defor-
mitatis aboleas et pristinam faciem mundo reddas. Tunc vere
michi Cesar verusque videberis imperator cum officium tuum
impleveris sine quo nemo princeps. Sed ne separatim conspira-
tur laudaberis tradidit aut stupor audium nescia aut fuerit
fortis Italia quam obsequiosa fuit. Ego in annalibus vix aut
nullam talis temporis invenerim aut invenire posse crederim
Sileo ista vetustiora ipsius urbis origine et primos muros
fraterna cede madentes et impio scelere constitutam diadema quo
census parta ea libertate plebs indignans fecisset a patribus
testes sunt mons sacer Ianiculum aventinus. Veteres in Ita-
liam traheret opem nepete latinis rebellantibus ceretinis
eodem tempore et brutii defecerant et lucani aliique gentes
Italie quas omnes bello quidem et volentes in fide redigere opor-
tuit. Semper cum hanibal defecit capua magnis romanorum
obstricta beneficiis et ut quidam dicant populi romani taliter. sed infide-
lis et ingrata ymo vero quamquam ea tempestate non defecit rele-
gite historias decem octo colonie per totam ytaliam in fide man-
serunt quarum subsidio ut livius summum historiarum vir vitam ...
Imperium populi romani stetit his que gratie in senatu et
apud populum acte. Quid loquar hernicos rebellantes
quid perpetuos hostes volscos equosque concitare. quid
cum latinis per tempora ... Unum corpus nisi imperii videbantur
plures urbes ... in primis ipsa romanum imperii parens
alba quod ut fieret quid nisi desertionis metus hac moenia
hortabatur. quotiens cum Sabinis aunque acie decertatum
cum umbris cum Sampnitibus cum etruscis cum liguribus

ac Boyos et Gallos in suburbiis urbium ubi Mediolanum Ticinumque
urbes sunt. Sed quid longius feror. Tibur atque Tusculum
et Preneste ea que suburbia urbis Rome bellorum causas
ac materiam prebuere ac non semel tamen urbibus insultarent sed sic
mos hostibus auxilium ac receptacula prebuissent. Ad hoc Veyos
vix decennio dirutam. exuste Fidene. Satricum admirare. Pha-
leris subactam vi captam Neapolim Capuamque Brundusium et Coriolos
et Fregelle et Sora et Algidum et Corniculum ac Sutrium
et Bovillas et Verule et Fesule. Unde patrie mee fundata
fluxerunt principia fateor maioris pene quam alterius sed ut eam pene
lapsam lede robustiusque erat multum arduum sit tenere ac vix tam
pubescentem recipere nusquam ambulasse prius erat. Adde Syracusana
obsidionem longam atque difficilem clarissimeque urbis meritum. qui
Ducem quoque hostium ad commiserationem lacrimasque compelleret. Adde
Firmum atque Esculum et Picenum et Pedomium Vestinosque et
Marsos et Pelignos inter quos tot externos eminentes intesti-
nas domi seditiones et Senatus insolentiam et tribunitiam rabi-
em et turbulentissimos agrarie motus ut reliquos sileam quos
enumerare non sufficio. Adde postque res ad unius imperium
rediere coniurationes innumeras et quotidianas legis fraude petitum
insidiis Augustum caput ut omittam qui veneno vel
gladio periere. Adde famam Perusinam et obsidionem Muti-
nensem et defensionem colonie Nemonensis que vere fuerat
mee paucas fidelissimas quarum paucarum meminerim.
Longum michi historie iter arripui sed subsistam. omnis
enim etas seditionibus Italicis ac defensionibus plena est ut
forti animo et veterum memorie mitigari possit in presenti terroris quam
ut quod nunc tempore dictum et ex ipso natum communio simpliciter videatur.
Quod Virgilius ait commendans Impius bellique frementem
Italiam. Talis enim ab initio fuit. talis hodie est talis ad
extremum erit. Illa vero etiam valida remoratur. Quid hic pau-
pertas quam in Cesare aut quo pauper est qui alios ditat se
ipsum pauperem fecit et ditavit. Pauper fuit et Julius ante im-
perium pauper fuit post imperium vero dives. Nec enim libera-
lius victoria usus est ut ait Anneus Seneca nichil sibi
retinuit preter dispensandi potestatem. Postremo pauper sum
milites in bellum impulit paupertas multis ducem dedit
Prestitit se adversarius duces sit. Divicias nempe viris
fortibus bellum facit. admonet paucitas meorum contra
bella parant. Terret fama vulgaris quorundam in maximam
rerum aliquam magnum est nomen et sepe fama terribilior quam
conspectus. Opinio rem non mutat. quod tui nequit
oculi tuorum videre. Non quia veteriores sed quia propinquiores
multos de longinquo venientibus metuenda propinquantibus

apparatus ridicula terre quam inclita et tota celitus spes si for-
san ter vocatum exaudiet. et ut que non potes aliter
in his literis animum meum cernes. Mallem tibi posse certis
legionibus obvius esse. Imparem factum quod non deest animo atque
exhortationibus ornare. neque iam satis scio quid ultra loquar
Neque enim si hoc non sufficit quid ex me sufficere posset in-
telligo. In te magnanime Cesar. In te magnum esse deus igitur
ille quem speramus nobis et alienis iuste succensurum
si id forsan extinctum est ne quicquam flammis in omnem
Imperii vi verum est sed in hac parte verecundia vincitur
via non addere calcaria illa potest exhortatio non dare.
Utcumque michi amplius dicendum nisi id in quo totum negotium
versum est. Deum consilio cesar egere si michi mentia et exce-
ptis non mitem consuluisse consilium sit. Vale nono Kal.
Decembris. Ad dominum Nicolaum Sigeros pretorem
grecorum gratiarum actio pro transmisso Omeri libro

Olim animum clarum munus ut decuit fuit exprimens
hominis animum estimant et qualis quisque sit ex
actuum qualitate conspicitur. Singulare aliquid te
decebat. Nempe singularis es vir et ab arte sermonis vul-
gari tota intentione remotissimus. Si esset vivus ille ipse fecisse
ut aliquis mee aut implesse magnifice quod tua erat utrimque
animi et aurea et ingenium decebat misisti enim ad me
de europe ultimis donum quo nil vel dignius te vel michi gra-
tius vel re ipsa nobilius mittere potuisses. Magnus ille
rex Sirie Anthiochus ut quidam putant sive ut Cice-
roni placet rex Pergamenorum Attalus P. Scipioni ma-
gnificentissima dona usque ad Numantiam misit ex Asia
que ille vir clarissimus non abscondit sed ut ait idem in-
spectante suscepit exercitu. Sic et animus affricanus ille su-
perior insignia munera Massinisse regi legitur donas-
se virtutis obtentu. quia romanum exercitum quem-
admodum in bello iuverat fecere idem sepe alii. neque
enim modo publicas privatasque magnificentias enumero sed
attingo aliquas quarum recordari facile quid sim dic-
turus intelligas. Donat aurum quidam vel argentum con-
cupiscibiles forte sed etiam periculosissimas terre feces. Donat
spolia rubri maris et alterius divitis eximios lapillos
gemmasque cometarum in morem sepe lugubre prosperitas
ac sanguineum rutilantes. Donat monilia et baltheos
fulginosos deceptus artificio. Donat squalentium opus
architectorum arces et menia. Tu vero vir optime nil
horum que et opulentia largientis ostendunt et accipientis
avaritiam irritant. Aliud igitur. rarum munus et conve-

nerum ultimam te profecto dignissimum ut dixi quid non viri in-
geniosissimi atque eloquentissimi non ipsum ingenii et eloquentie fontem
dederit. Donasti Omerum quem bene divine omnis inventionis
fontem et originem vocat Ambrosius Macrobius et si omnes
taceant res ipsa testatur sed fatentur omnes. Ego ex omnibus
sciens unum tibi testem eligo quem ex omnibus latinis tibi
familiarissimum esse comprehendo. Illius fuit credimus quod aiunt.
Sed redeo ad Omerum. Huic tu michi vere amplissime donasti
premissi tui simul et desiderii mei memor. Quodque non mode-
rate dono addit donasti eum non in alienum sermonem vio-
lente aliquo divitum sed ex ipsis greci eloquii latebris
purum et incorruptum et qualis primum divino illi profluxit
ingenio. Habeo igitur et si verum rei pretium exquiritur
inextimabile munus habeo cui quod nil possit accedere si ac-
cedat Omero tuo quoque presencia largitoris qua duce peregrine lingue
ingressus angustias letus dono tuo fruerer attonitusque
conspicerem lucem illam et speciosa miracula de quibus
in arte poetica Flaccus ait Antiphatem Scillam et
cum Ciclope Caribdim. Sed heu nunc quid agam tu michi
nimium procul abes. Felix utique lingue notitia singulari
Balaam nostrum mors abstulit et ut verum fatear illum
ego michi plus abstuleram. Iacturam meam dum honori eius con-
sulerem non aspexi. Itaque dum ad episcopum scandentem
sublevo magistrum perdidi sub quo militare ceperam
magna cum spe longe impar fateor me et illum eo
magnam intra ego tibi quod conferre possem non intelligo
Ille autem cum intra in quottidiano magis receptus in pe-
de non paucarum quedam sepe causa lucis ingeniis et qui-
dem non raro sese prope familiaris urbane nescio an nec
cum vero sese prope facili latino urbane nescio an nunc
Sed erat ille ut locupletissimus grece sic romane facundie
pauperrimus et qui ingenio agilis enunciandis tamen
affectibus laboraret. Itaque vicissim et ego fines suos
illo duce trepidus subibam et ille post me sepe nostris
in finibus oberrabat quamquam stabiliore vestigio. Nam
et hic quoque raro divisa illi non plus intro latinum quam
michi grecum erat eloquium. Ego tamen primum inchoabam
quod aliquantulum ille processerat ut qui Italice natus
esset in Grecia et qui licet erat precator latinorum quam
versatus magisterio quamvis fortius ad naturam properans familiaris
remearet. Illum mors ut Pauloam que sibi sui te
michi mors non absolute rapuit absentia et si utique
sit de tanto gaudeam adhuc una tamen illa tua vox que
dispendii saltem quam me ut veri non dissimulo posset

vel ardende vel leniende tinnitus aures meas feriat si qua
Homerus tuus apud me mutus ymo vero ego apud illum sur-
dus sum. Gaudeo tamen vel aspectu solo et sepe illum amplexus
ac suspirans dico: O magne vir quam cupide te audirem.
Sed aurium mearum alteram mors obstruxit, alteram longinquitas
invisa terrarum. Tibi quidem pro eximia liberalitate gratias
ago. Erat michi domi diutius mutus ab etate veniens olim philo-
sophorum princeps ut nosti. Neque ni fallor ne tu tamen vir quod
scolastica quedam plebs facit huic primo obstrepas, cui non
Tullius ipse, non Seneca, non Apuleius, non Plotinus ma-
gnus ille platonicus, Postino, non Ambrosius, non Augustinus obstre-
peret. Nunc tandem tuo munere philosophorum principi poetarum
grecus princeps accessit. Quis tantis non gaudeat et glorietur
hospitibus. Habeo quidem ex utroque quicquid in latinum versum est in sermone
patrio, sed grecos greco in habitu spectare, et si forte non profi-
cere iuvat. Neque penitus in spem eius etate hac profectus
in literis viris in quibus etatem ultimam profecisse adeo Catonem
Cathone. Tu si quid forsan ex me cupis redde michi fidu-
cie tante vicem et in me utere tuo iure. Ego enim ut vides
iure meo utor in te, et quam petenti successit petendi
parit audaciam. Mitte si vacat Hesiodum, mitte precor
Euripidem. Vale vir egregie nomenque meum quod sic velut occi-
dentis nescio qua indulgentia vel hominum vel fortune
iam satis in occidente cognosci et in orientali aula
si videtur et inter vestras heroas notum facito ut quod Ro-
manus Cesar amplecti sic Constantinopolitanus non fastidiat
Imperator. Mediolani viii Idus Ianuarii.

Ad Iohannem de Certaldo gratiarum actio pro transmisso Augustini libro in Psalterium 3a

Beasti me munere magnifico Davidicum
et insignem iam Davidicum pelagus securior naviga-
bo, vitabo scopulos neque verborum fluctibus neque fracta-
rum sententiarum collisione terrebor. Solebam ipse meis viribus in
altum niti et nunc alacris brachia iactare, nunc posse fortuita
submixus per obstantes fluctus fessum ingemui laborare. Illa quidem
ut sepe cum Petro mergi incipiens exclamare: Domine salvum me
fac, et sepe cum Christo manum supplicibus porrigente consurgerem.
Nos michi egregius puppim tu in procellam et nauclerum in dubio
destinasti divini ingenii Augustinum. Cum opus immensum quod vulgo
in tres partes, apud quosdam pluifariam divisum magnis et mul-
tis voluminibus continetur, totum uno volumine comprehensum et ut a te
michi transmissum levius suspensusque suscepi et dixi: meum non est mer-
tie comes. Si quid otii superat, iste discutiet. Magnus adest
hospes et magno curandus impendio, dormire tot negatibus

nosmet frustra palleus aut aut quietis acti vigilandum
est frustra equidem laborantes est vim dicta. Nemo ex auditoribus illu-
sine admiratione discesserit aucturus una voce testantibus nunquam se
librorum tanti corporis vidisse. quod de meipso professor rerum tali-
um haut usquam inquisitor nec mole librorum quam sensuum uber-
tate maius opus. monstrum est cogitare quantum ille vir ingenio
quantus studio fuit Unde iste fervor scribendique impetus tanto
viro illa ex divinarum notitia veniens dum illecebris capto. Illa
demum librorum pondera. sed illud certum ipso illa tam impetu
eloquii facultas afflatu homini. exemplum ut idem quodam loco da-
re voluit sua etate affri quendam latius notus venient lucas
de quo supra dictum puto quod ipse de magistro pharone dicit
Athenarum sequeretur Vir magis doctissimus undecumque Varro qui
tam multa legit ut aliquid ei scribere vacavisse miraremur
Tam multa scripsit quam multa vix quemquam legere posse
credamus. Sed ut alia omittam eiusdem ingenii monume-
ta seu que multa sunt in seu quibus adhuc taceo et lucu-
sic seu que ibi vel oblita forte vel neglecta vel no-
dum scripta preterit. Ad que omnia relegendum vita huius vix
sufficiat cuius cum si aliud nil egisset unum hoc scribere po-
tuisse non stupeat Nullum unum et unum opus hominis
latinus editum lectis huic magnitudini conferendum scio. nisi
forte sit alter eiusdem liber in epistolas pauli quod nisi fal-
lit extimatio frustratumque memoria prope ad eandem
librorum congeriem videtur accedere vel Titus livius rerum ro-
manarum liber ingens que in partes quas decades vocant
non ipse qui scripsit sed fastidiosa legentium scidit igna-
uia huic tali accedit tue dono preter ea quam lo-
quor magnitudine et libri decor et vetustioris litere maie-
stas et omnis sobrius accedit ornatus. ut iam oculos ubi siste-
reperit. scrupulose recludimus in more nequeam nisi ple-
nos auellere ille sepe dicere mihi in pransus pro labitur
nox in somniis In quo quidem delectationi mee quam
iam fere unitam nec nisi ex librorum lectione principio quantum
gratia libertate sit additum non facile vulgus existimet
cui ex sensus corporeos nota voluptas est Tu vero
perfacile atque mirabile libri huius adventum me sitienter atque an-
xie expectasse scis ut cupiditati longa brevitas festinatio
tarda est quod si apud Nasonem amantis insomni ver-
est Septima nox agitur spacium mihi longius anno. Quid
mihi visum putas cui mens expectandum ut ex persona alia
ait idem. luna quater latuit toto quater orbe recrevit
Solet honesta cupiditatis flamma servitior esse non segni-
or Consului tamen atque recor non quidem absque

in mittendo multa solicitare habuisti. Sed a fortuna potius ut
ipsa dilatio desiderio meo calcar tuam gratiam cumulaverit. Pro quo
tibi gratias. Mitto cetera agendi, me forte putes quod hoc epistole con-
textus ut duos unius modum servat, non alium stilo quam legisti
nunc edi quam fine forte. Vale nostri memor.

**Ad eundem vetus commercium pro transmissis
Ciceronis ac Varronis libris**

Solitum meum obsequiis tuis vinci video multo ego
prius commercium rerum atque de frangere. Recepi enim u-
trumque librum Varronis ac Ciceronis opusculum eximium
perscriptum et carum quibus nil animo meo gratius nil optatius nil de-
nique potuit advenire conditius. Accessit ad librum gratia quod ma-
nu tua scriptus erat, qui iacet sub oculis meis et me illos duos
tantos heroas lingue latine te medium fecit. Nec vero te
magnis nominibus inseri pudeat nec te peniteat tenuisse
bellum ut aut ille et si non tu alios mireris quos studiorum ma-
ter omnium tulit antiquitas. Idem iure tuo facias cum sit prudentis
et mirari que vulgus despicit et despicere que miratur. Ve-
nient tamen qui te forsan mirentur. Semper tempore que iam hinc
mirari incepit invidia et clausis semper ingeniis inclita preconia
quam multa que subripuisse veteribus non ignoras que sensit
postera constituit hac inter una iustior atque modestior secreti
etatis consensu aut opinione qui illos iunxerit quos pene ipsa inge-
nii morum studia coniunxerunt. Amarunt se illi cultu mutuo mul-
ta scribentes, multa de alterutro scripsere. Unus amborum atque pre-
ceptorum unus fuit, in eisdem scholis militarunt, in eadem republica
versati sunt, non eisdem tamen honorum gradibus. Alius ascendit Ci-
cero quod multa bene gerendi occasio habuerat, et recede in prio-
res tales iuste potares ex omnibus scholis ac generibus, licet ille
doctior, hic disertior, sequor famam. Sed si loqui ausim, ac
quis eorum esset vere homini non dicam mentis tenuitas me iudice
par statuit sed ulterius iudicare ausum non ostensis ambobus
audiat. Quando tamen ita fert animus loquar ut tibi unum in sini-
stram aurem insusurrem, quamquam id est: tu equidem ambo
magni, aut me amor et familiaritas fallit aut omni ex
parte Cicero maior est. Quod dixi excessum ne et quasi
preruptum in locum prodii. Sed dixi, sed prodii atque ultima non
maius audacie quam iudicii discrimen adierim. Vale.

**Ad Gherardum monachum Carthusiensem
sepe doctorum hominum libros incorrectiores esse**

Promissum Augustini quam reliquorum
confessionum librum cum his literis ad te misi, que
correctissimum forsan sperares eo quod meus fuit. Sed non
tibi persuasum scio ne plus aliud esse quam vulgus . . . ratione

tibi persuasor optimus ac eloquentissimus. Noli sic, frater optime, noli
queso te fallere, neque ab alio te falli sinas. Si tibi hoc
amor dicit, mendax est; si aliquis, ignarus mei est; si tempus
possem tibi credere nisi cernerem. Quid ego de me nunc credere,
qui et si me amem, tamen ignorantiam meam odi, meque odium et
amorem temperatum sinam ferre queo. Quid vero profuit expertis
tas unquam ex mentis adiunctis sit quantis suo studio vitam assi-
due ut sim ex paucis. Quod si accidat, bene cum feliciter
quam laboravero; alioquin vulgi aciem in sua salute et voluptate
transcendere. Et quando inquis hoc tibi futurum spondes, si no-
dum est, tamen quamprimum esse debueras. Iam nunc sis. Care frater,
querende sapientie ac virtutis nulla non etas apta est; quamquam
fuit serum esse non potuit, modo sit. Et de me quidem hactenus;
quid de aliis dicam, qui non persuasione benivola sed vero et
incorrupto iudicio docti sunt. Rarum semper nostra aut etate ra-
rissimum genus. Sed ne ab illis quidem semper correctos ad un-
guem codices expectes. Maiora quidem et laudabiliora per-
tractant. Non calcem temperat architectus sed iubet ut
temperetur; non gladios acuit dux belli; non magister
navis malum dedolat aut remos; non tabulas Appelles,
non ebur Pollicletus, non Fidias marmora secabat.
Plebei sunt operis; ingenii est preparare quod nobile consummet
ingenium. Sic apud nos alii membranas vendunt, alii libros
scribunt, alii corrigunt, alii ut vulgari verbo utar illuminant,
alii ligant et superficiem comunt. Generosum ingenium altius
aspicit, humiliora pretervolat. Itaque sic sepe ut agros divi-
tum sic libros doctorum hominum incultiores esse quam aliorum.
Copia nempe securitatem, securitasque segniciem, segni-
cies situm parit. Sic podagricum calceum qui frequentes
habent offense licet famulos aut pauciores aut minores
minutissimisque lapillis expergant, cum sani pedes acuta
etiam saxa contempnant. Sic valitudinarii fenestrale quem
sepius ut cum bene valentes aer liquidus et gelidi flatus
mulceat aquilonis. Sic igitur indocti quos syllaba vel
littera sepe diu tenuit perplexos omnia curiavisse ne
quid tale eum pariant per emendare. Quod ingenio videbis
et maioribus intenti negligunt. Et quidem inesse [illegible]
De libro autem hoc quod speres ipsa te libri facies mo-
nebit. Novus et nudus est et non correctoris dente per-
cussus. Familiaris ille meus scripsit quem mecum iam tu
limen anno alio vidisti, iuvenis dignus quem ingenium me-
lioris. Neglectam tamen orthographiam ponens quorum insignes de-
fectus invenies. Denique forte ad occurrat quod michi[?] crede-
at quod impediat michi. Perlege et insiste accessu libri hi anni

inflamabar quam algentes accenderet videtis. Tu de Biblide hec
in fabulis Augustinum in fonte devolutum lacrimarum esse quisquis
Quem piare oro te ut ipse quem domini pro me rogeret · quod mi
ta et tibi michi legendum fluet lacrimas et legendo flebis et flendo
letaberis dicetisque te in his litteris verum ignitum eloquium et sagittas
potentis acutas cum carbonibus desolatoriis invenisse. Vale Me-
diolani viij kalendas Maias ad vesperum

Quod Forensem plebanum in una et eadem specie quanta sit diversitas naturarum

Querelas tuas optime vir civitatis in blandiciis dulco-
res elongatissimas prolixe explicavit mira rerum et infi-
nita diversitas ac stupenda prorsus alternatio. Dulcia et
personam novans amarescere atque amara dulcescere que in speciebus quod
aliis atque aliis non miramur. Quis enim non miretur agnum mitem
et innocuum rabidum ac rapacem lupum · ferocemque et indomitum
leonem ursum aprum pardum tigrem · et si natura omnium parentis
imperio creat et quietis delectent se. Delecte tamen consorti
blandiuntur horrifice et leti este nescio quid ambiguis hirsuties
immurmurat. Contra autem philomena decerpto eburno modo dul-
ce quidem et amenum canit et [illegible] aut vicina morte
suavissimus est cantus · talia vero in una eademque specie sine
stupore non cernimus · quis enim non miretur esse quorundam ho-
minum molestas rancidasque blandicias quorum hibleis favis
dulciora quieciam utique rei exemplum non longe quesitum dabo: est
michi quidem senatulus domini qui licet in extremo habitaculis sone na-
tus velit quam homines non sunt · ipse tamen homo est hominisque faciem
et effigiem habet · sed in eo nichil humani citius ut dum blan-
diri incipit · aut vesanum sentiat aut asperum nescio quid in-
frendat · Adeo demumque tertiam moris est penitusque barbaram
ut et quodam modo lambendo mordeat · et de eo prophete dictum
putes non [illegible] ex animo prophete fluit ut ros eloquium eius · sed
illud comici et poete lapides loqui se · lapides inquam meos
atque diversos quibus celerum incredibiliter exquiritur et obturan-
dosque tonitruum celum omne gestat · ex diverso autem sunt amica
prosa [illegible] et immarcessibilis suppellex · qui me castigando
et iurgando [illegible] quorum unus es tu · cuius melliflue que-
rele michi me fateor respersisse dulcedine tam suaviter et a-
mice hinc fortiter tua hinc dulcedinem mea defles michi
melius crede segnicie. Absit autem ut immemor tui sim atque
oblitus mei. Memini primordiorum amicitie nostre que tu in
velut oblita in faciem obicis quam recordatione tam dulci ut gau-
deam reus esse et quamvis nolim iustam tibi querele materiam prebu-
isse. Velim tamen aliquid accidisse quod queris. Prodest interdum
irritari amicos et sepe parva species offense magne causa

vtilis fuit mihi vox extorsit indignacio et dolor meus nisi tyri
mileo meresu violentus irrulet. Atheniensis cresi filius pro preciso
mutus foret. Ego te loqui silencio meo feci. quod forsan
forte non fecisses. Enim vero te locutum gaudeo taciturnitatem
vero meam molestam tibi fuisse doleo. Cavebo ne amplius
vnquam molesta sit. Neu aliquam preciosa frustra michi scripsisse videa-
aris. vel si michil scripseris possis sine iniuria sine ut ai-
cius saltem luis te petenciam lamentari. Hactenus ista da-
venia calamo attedio. ignosce digitis fatigatis parce aio
fatigato. Vale mediolani idibus Marcijs

Ad Franciscum Sanctorum apostolorum sepe aio
graviora esse que mulciora sunt

Quam vndiuaria et festinatam epistolam tuam legi quam non
omnis ideo grata oculis meis atque aio sed ipse quorum fuit
tales cum in qualis amate cupide meam porciam
Suspicaam et dixi que nam hec est si spectum aspexisset
ipsa si forte dum a pradio consurgens tere et jocundo auris libe-
ris crinibus raptim quottidiana veste suffarcinatam et
ad me venire iussam affirmabit quod stilus sobrius et impraesu
perfice habet auctore michi modestus michi absasimus nam propter simar
gravitas dulcis et ingenua frons vox intra subito dep
hensas docuit pudor et tremor vocis et capillis impexus
et distractus sinus et pes nudus et tota forma. Sepe ma-
gni tuli loco fuit abitus neglector. talis cleopatra spar-
sa cesarie Cesareum animi robur inflexit. talis Phedre oculos
rigor movit ypoliti et coma sine arte posita et le-
uis ore pulius estimo talem fuisse zophonistam reor
dum massinissa cepit victa victrix quod in affrica alum
gestum nunc in affrica mee libris patetur nunc sudatur
est i tales puto lucreciam erat dum sextum tarquini peccatum aspexit
Vnde Regnorum finis et rerum libertatis exordium fluxit
que certius ita se habeat esse tamen familiaris mos ille fr-
mose de deformitate queri. Ideo michi est excelsum aio sum
volenti donec provenit quo suspiciat Epistolam quidem illam
meam temporis angustiatis scriptam. michil nisi breuitatis incidio e
Non soleo meam verum esse tam parcis. sed ne illius exigu-
am breuitatem intalogo premam quamquam hodie Ycononimica
in domus attulit seorsum alteram perlegens papiro. Ita ab eo
studio semotus sum ut neque me dignitati renseaz. neque quodam
mea parte quecumque de domesticis curis scribo. quamquam
principia mencio sit librorum quorum me anxie audium
non negabo hic me affectus et amicitie proseque. Ne-
pius fortasse dicat aliquis quid in studiis est solici-
te querere quo parto uti nescias qui non iure optinuit flaccus

Irrideat si quis dicat citaras emptas oportuit in vsum, nec
tuhac studio nec muse dedunt illi. Nosti cetera locum teneris
si quod sane in tuis libris potest esse emendatum hunc in me ef
fectum non inuabit quisquis Ciceronis epistolas aliquando plegerit
vbi vir ille tuus ex ingenio velut e fonte purissimo atque plenis
simo fluebat. quamquam est pene librorum illustrium que vetus litteras
gloriatur libros tamen alienos non appetere videre. Sed ardenter ha
tenus hec epistolas quas meas aliquot tuo sub nomine descrip
tas ad te non peruenisse scio facit hoc in quorundam importu
nitas atque cupidissima studiis quale pati solent qui fe
bribus estuantes simplicis initum notitias quamquam ipso tamen
exaudit sitientes incipiunt nec studiorum absque muris du
dum ardenter hauriat quod tepide digestum sibi atque aliis nau
seam faciat quos ego non tam litteratos quam litteratores voco
famulos et inanes et ut ait Poeta Non equo fede canen
tes sic iniquo fide nati amantesque semper nec cunctis per
fugas litteras insectantur. Sed de his satis superque dictum
est epistolarum illarum quasdam tamen ad te mitto non tamen que ne
cesse tempestiuaque sint quam ut in ore meo sepe me tu meo
rem ymo vero neque prorsus immemorem sciens Vale medio
lani kalendas Aprilis. Ad eundem fidem sufficere i
amicorum colloquiis non querendum stilum

Credens me quod solliciti emendes epistolis qui post
diem scribant aut suscipiam aut ingerant curam et qui
lasciuior adolescens non tantum vultum in speculo sed ter
sa comptes. Crede michi non sum mutus magna in
ex parte delabitur quamquam ad amicos loquor. spero me illis
notum nec placere de speculo lucis incomptum. Debiliter animi que
dilecte capillus multorum offendit. ab aliis autem veniam
expecto sed cogitet quis et cui et quid loquar forsan a
liter non vicabit. fugio ego superuacuum laborem mutuo si
sufficiat satis est. Profecto aut magnus amor artifi
tiosa eloquentia non esset cui non diserta visa est cura que
non delectat dum balbutit infans filius. Postremo quis a
se dum secum ipse loquitur ornatum querit. et qui verus est vni
amicus alter ego de quo eleganter Cicero quid dulcius quam
habere cum quo omnia audeas sic loqui ut tecum. Nemo igitur
exigat ab amico quod a se non exigit. Alioquin non sic cum
amico loquitur ut secum. Equidem sic in omnibus amici sermo
probatur ut vultus nec sermo tamen si silentium et nutus oculorum i
refert modo quid ille velit intelligam. aut quid nolit intelli
gam cum quo idem velle et idem nolle disposui. Amici tamen
eloquentiam si assit amplector sicut eundem eligo seu gratias
seu diuites. sed illam expecto quod amici ut amicum se et lingua

ornatam verbis non quod delicatus animus aurem habeam male
amicum facundum esse quam balbum, quippe ut sanum malim quam
egrotum formosum preterea quam deformem non quod egrum deformem
quam minus amem sed quod sano formosoque magis congaudeo. sic di-
vitem illum potius eligam quam pauperem. Ita tamen ut non divicias
predam cogitem sed copiam illi in gaudium sine qua aliqua per-
peccatus esse non posset. virtus est amicicie fundamentum ad quam
servandam nil requiritur preter mutuam virtutis et similitudinis et nullis
fucis illita est nil querit extrinsecus et si multa non querenti
obveniant. Divicie namque amiciciarum comoda atque oblectaciones
augent. caritatis tamen sinceros non acquirit sese contenta est. Ipsa
ergo velatur et premium est. Si quid vero cuius obtigerit non ami-
cicie laus fuit sed fortune. sed non melior piscator est
sed fortunatior cui in visceribus capti piscis iaspis inventa
est. Nec venator fuit melior qui augustorum temporibus sub arthe-
a plaga si tamen vera fama est cervum torque aureo et colla
cepit. In quo ut perhibent vetustissimis litteris scriptum erat. ne-
mo me capiat quem Cesar liberum esse iussit. Aliud agebat
agricola cui sub damnulo terram mollienti. septenos libros
grecos et latinos et numne pompilii regis bustum casus
obtulit. Sepe me vinee fossor Rome adiit. gemmam antiquam
opus aut aureum argenteumque nummum manu tenens non numquam
rigido dente ligonis attritum sive ut emerem sive ut
insculptos eroum vultus agnoscerem hortatus. Sepe archi-
tectus dum fundamento stabili sedem querit urna aurea
defossumque sub terra repperit thesaurum. quisquis ne horum
adventicio lucro famam sue artis aut ingenii consecu-
tus est. fortune dona sunt hec non hominis laudes. multo
quam dignius hic artificis nomen quem vitre ora facientem
vipperea cavernis lapsa deterruit quam is que terre
cuta miscentem latentis auri fortuitus fulgor leta
admiracione suspendit. Idem in amiciciis dicendum. Ele-
git amicum prudenter, amavit ferventer, coluit diligenter,
fidem ad extremum prestitit. hec in amicicia labores attulit
curas ac pericula. nullus hic error amicicie sed fortune
est. Ille idem prestitit sed ob eam ipsam amicicia honore
auctus ere ditatus est. Nam dixi fortunatior fortasse
non melior est amicus. alter autem amiciciam simulavit fidem
quam dum fugeret invenit. comoda hinc multa percipiens.
Nam utilitates quidem ut ait apud Ciceronem Lelius
etiam ab his percipiuntur sepe qui simulacione amicicie co-
luntur et observantur temporis causa. quid de hoc sentias
queris. fictam callidum venditorem et mendacio feliciter usum
dicam quod ad amiciciam spectat. In postibus illi nomen

attribuam non amici. In amicicia enim ut ibidem ait idem: nichil
fictum est nichil simulatum, et quicquid est idem est verum et volun-
tarium. Habet igitur sua est amicicia querenda. Verum animus
michil nisi amicicias cogitat. Sed si me semper amicicias pre-
stitisse et ab illis prestitum iri scio. Neque quem remitto ali-
is a me in familiaribus presertim epistolis eloquenciam flagita-
re neque in vicio verti accedam si cum amicis sic locutum invenie-
ar ut mecum. que michi tantum mansuetudinis attulit ut
non verborum modo sed rerum quoque negligens fiam. Unde me
fateor ut incidenter hoc dixerim non nimis inconstancie
notatum ab his quibus videntur circa amicos concepte
sic liberate animum debere ut nichil vel in oracione sit varium
vel in rebus. Quale est inquiunt aut quicquam loqui ut
aliud velle hodie cras contrarium eras loqui haut velut
firmandum. Ego animum hec cum demum amicis aperienda conside-
randa sint. Enim et verborum et actuum uniformitas consequenda.
Quod aliquem alicui quidem utilem prope non nego sed in
amicicia minus vafre. Ita illis respondeo. Nam et
adhuc sub iudice lis est et te arbitrum non recuso. Me
quidem sepe iam dixi cum amicis ut mecum loqui.
Mecum vero non tantum examinata et approbata sed ambi-
gua sepius et incerta tractare et hesitare et consultare
et ratiocinando ad verum niti. Itaque quod deliberatus est
proprium modo hanc modo illam placere sententiam. Quod suo etiam
laudato duci Virgilius semel idque non velit atque animum nunc
huc celerem nunc dividit illuc in partesque rapit varias
perque omnia versat. Quod si ad amicos firmata tamen et co-
signata e tuleto cautiusque id forte videbitur, et constancie
manere titulum occupari electionis racio constabit. Cum enim
enim vero non id est amicos consilium propterea habere sed consi-
lio electo enim electionis modo sed cogitationes motusque animi
quos primum moverat ad amicos referam neque rerum suas
ac exitus sed particulas atque primordia et progressus et quicquid
michi per noctem obrepsit amicus obvius primo mane
narrabo. Si ad mensam cum quid aliud visum erit sciens
amicus dicam et perfecte sentencias gaudebo cum melior videat.
Quod facilius fiet si ab ipsis finitis aures fides in parte
consilii sit admissa. Hec et his cum sepe pro quotidianam
moris excusacione dixisse forte accidit ut in epistolis Cicero-
nis incidens libri magne multeque varietatis ac huiusmo-
di familiaribus plaudunt referentibus colloquiis ibi excusa-
cionem similem legi et delectatissima nescio qua vel in-
genii quod ut optare sic sperare ultra licet, vel parum
rerum sola similitudine me dixisse quod tanto ante magnus

ille vir dixerat tunc adhuc deum testor ab eo dictum esse nesciret
et sciat ut quodam loco ait idem in eadem incidisse vestigia
quod ut clarius fiat ipsa accidentis verba subiciam qui cum ad
acutum scribens cum scripsisse videas adiecit et quasi ad
seipsum tollens ne est inquit sermo mutus et respondit
ut dixi ego tecum inquit tamen mecum loquor · quis autem
est tanta quidem de te quod valet semper ipse disputet
atque huic racionem ille aliam accumulans et plus elicitur ait
pro sermone tua · ait si manet ut firmior sim si mutata
est ut tibi assentiar · quod ultimum me non tangit · non sum
tam cautus nulla enim in amicis ars est nisi ut valde
diligam valde confidam nichil fingam nichil occul-
tem et perinde omnia explicem in auribus amicorum ut in
animo meo sunt · Sed redeo quamvis ergo non magis ad
aures tuas quam meas tuum verum compositum sit · tamen et
michi sepe idem efficiatur a meipso dicitur quam sic dicitur
excitantibus scilicet atque pungentibus viis quam si lenius
dicentur tunc animo non aliter quam in muta oratione
consultum velim · tunc paulo curiosior in sermone sum
excitandi studio non fallendi aut in artificio demul-
cendi Certum ale est quod dum epistolam hanc penitus
quam ad te scripsi tacitus in memoriam quod erat ad me
festinans egressa reducerem Nescio quid addi posse
visum est quo sonancior sic condicioque sententia Id tibi
seorsum ut in animum venit scripsi · Quod si probas illic
insereres et tua manu nostro fungeris officio Vale

Ad eundem magnum virtutis iudicium esse
ignotum vulgo

Quod visum fuit epistole tue reddidi et nisi fallor
tuum quendam nostre reipublice nuncium cum quo
multa de te in quibus illud apprime michi
placuit quod parce et nonnullis parum notus esses michi
nocior clariorque et carior es · Semper de te bona spera-
vi iam sperare desino · spes enim mentem ventulisque non
bonum michi de te iam nichil mentem est Epicurum atque
Democritum studiosissime urbium athene famosas modo
accolas sibi aut magistros habuere · Miretur si te in-
cola tua et Iam sua nostra non novit · magnum locu-
tatrix et Iam fuga hactenus in nostra amicicia tenuisse · Eo quod improbe
arbitrabar quem nec alter ante iret ipse te preiis
Ita quendam ille me de te quem facie plane noverat
quasi de Dandamo atque Calano Indorum philosophis
loquentem audiit attonitus atque suspensus defixis in
me oculis et velut horrore novi monstri et stupens

comminus exstantibus diu non tibi sed vero astipularer. Ergo
cum stuporem non insulsi hominis stupebam et ut dici solet
in sinu tacebam gaudebam et ad me: Demetrius [illegible]
est iste meus cuius hic ad latera videt vere certe non videt
puto nubibus cinctus erat quod excelsis et montibus usu evenit
Immo vero nubes excesserat quod de olympo dicunt quanto
altior illa pars anime est passionum nebulas supergressa
ubi immota serenitas habitat quo lippus et multa caligi-
ne obsitus popellus frustra suspicit. Sed ne multa de hoc
sic tibi persuade ad optatum meum tempus iam dudum imple-
verat lyrandam. nunquam cum eo familiaritatem tantam habueram
verum quantum illius plenum stuporemque huius

Ad eundem Varroniana lex convivii

Felix letusque quinarius quem tres tuique unanimes et
amicos aput te vix subaducti numerum festa sui lu-
ce concedit Marci Varronis de lege convivii liber est
ubi id me multa precipit ut neque plures musis neque pau-
ciores gratiis sint convive. quia ne in altum extremorum aut in turbam
aut in solitudinem vertere erat et si iudice me semper ad solitudinem
sit vergendum. Nosti quid preterea quinarius lex illa sentiat
ut sit omnibus suis numeris communis absolutus si bellis igitur
in omnibus collecti sunt quod ideo dictum puto quia hominum
potentium magnitudo tranquillitati semper adversa est non aliter
quam tumidi maris fluctus. Sed hec si claris inquit
locis si tempus si apparatus non neglectus. Id quoque re-
quiritur ut nec loquacitate tedium neque silentio vinculum sit sed
inter utrumque ac confabulatione iocunda et sermone utili ame-
nitas sine contentione sine iurgio sine anxietate sine
molestia. Denique dulci quiete et affabilitate conditum
que dictu levia non facile rebus ipsis implentur. Nisi
levis et immota serenitas preesset animorum vultus ac sermoni-
um vera causa de aliis quam familiaris est convivii domino le-
gem imponam nisi ut illi parum humiles simul [illegible]. Ille
vero sit largus sed et sobrius letus sed modestus denique
circumspectus suavis urbanus circumspectus sed qui tacere noverit
et pro qualitate hominum aut temporum aut loci [illegible] inter
quinarius. vox sermonibus. Audiet quid alii colloquantur
Hec et si que sunt id genus nulla ex parte prorsus conviti-
co vero et philosophico convivio tuo defuisse crediderim
nisi quod tu fortasse lautior quam nostra nosset amicitia
quamquam tuus lautitias eximia sobrietate et modestias ple-
nas sciam. Sed ubi ego tunc eram. eadem die que ut
ab esse nesciat quo viro licuit modo ut ipse quoque presens esse
fortuna prohibuit quando tunc prope tuo tenui meas

invenerat epistolas quibus gratiam gaudium nostrum scribis. Cre-
do equidem neque aliud suspicari fidelis animi candor sinit.
Vale. **Ad eundem**

Domicilium autem tuum etiam Bononie sit ignoro malles
in achademia vel pernaso malles platone vel ome-
ro duce quam ulpiano viri vellet aut scevola.
Pieridum quoque modis quam legum nodis intenderes sed vulgo
nimis obstare nequeo satis sit mihi vulgarium opinionum
evasisse torrentem. si tamen evasi et non ipse tum mollibus
mergor ac rapior contra fateor meum meos educere
si non possum. Salvis consulatur lugere naufragos non vetor
Ceterum sive ille Bononie nunc etiam degit illa que orbi
fere studiis par est discendi cupidine sive florentiam
rediit magnus cisalpine gallie motibus e studio pulsus
in patriam quibus per hos dies ut vides non sine totius
prope Italie commotioneque motu ligurum ac Venetorum po-
tentissima arma miscentur. Nimbusque urbs ista insignibus
olim literis clarissima nunc tristis fusca domus communes nu-
per audacie penas tulit. Rebus ipsis in sagittis probo
experta. Certa verum est illud Corduberse vulgatum
quod libertas publica que regna cohercet libertate perit
Ubicumque tamen nunc hic motus ille habitat cui abiis ut ci-
rcumis hic libellus sub titulo ab illo quodam te parte su-
scripti ad eundem quam primo perveniat ergo tertium du-
bius ad te potissimum destinare statui. certus tui quod
non temere inductum linquis epistolamque addidi scripti pro-
fecturam. Certa per armorum strepitum incaute quoque
gladios non tuto ventitus videbatur incomitatum et
inhermis. Cicero me ut quidem ait michel minus quam
ad bella natus. quamquam si vocat tu defunctis licet ille
forsan hec audeat invictus. que in epistolis ad atticum
miram dictu teneat cupidinis triumphandi. Vale nostri memor
Mediolani decimo octavo kalendas decembris

Ad Jacobum sive Lappum florentinum dampnosius multo esse doctorum librorum hominum quam de moni- tacuisse colloquium

Cicero tuus quadriennio et amplius mecum fuit
tante autem dilationis causa est scriptorum hec int-
ligentium tantus atque penuria. quam iacturam studi-
orum incredibilis consecuta est. dum que natura obscura in-
telligibilia desierunt esse. novissimeque neglecta prorsus ab
omnibus periere. Ita literarum dulcissimis atque uberrimis fru-
ctibus et maiorum illustrio vigiliis atque laboribus nostra
paulatim secula caruerunt. quibus an excellentius aliquid

258

in rebus haud temere diffinierim id fidentissime dixerim ma-
iorem hanc nostri temporis iactantiam aliquantoque lugubrius deflendam
quam delphica sedes quod plutarchus queritur decoris singularis
quodam dono et quo nichil se iudicat maius esse lucarum se-
culi sui caruisse conqueritur Que sedes melius omni tempore
siluisset et cum pictola suo penitus obmutuisset appollineque
qui non propheticus tantum testio quem omnes deorum gentium
demonia sed ipso etiam ore quin immo fatetur Siquidem inter-
roganti Iudeam quem se fuisset contra veri vicit demonem
se esse confessus est prostratus diapnosophistas nec negavit
dulci solacio trahens qua perfidi ac mendacis demo-
nis caruisse colloquio Sed relicta presenti seculi querela
ad actionem tuam redeo quo tu et tacere nollem et potius per-
spexeram ignaviam non licet desideratiorum exemplis ad domestica
fere auxilia fatigatum que littere dictaveris et hunc tenacius et
attritum calamum ad opus expedio et hunc quidem in scribendo
tenui morem quem si quis forsan etiam aggrediatur tibi quod
notum velim nichil legi nisi dum scribo quod ergo dicat aliquis
scribebas et quod scribebas ignorabas immo hoc aut alio mox satis
fuit nosse quod Tullii opus esset et id quod rarissimum perdecens vero
per singulos passus tantum dulcedinis occursabat tanto que
trahebar impetu ut legens simul ac scribens laborem unum sense-
rim quod tam velociter ut optabam calamus non ibat quem
verebar oculis anteire ne si legisse scribendi ardor illo tepe-
sceret Sic igitur calamo frenante oculum ac oculo calamum ur-
gente provehebar ut non tantum opere delectatus sim sed inter scri-
bendum multa didiscerim memorieque mandaverim Quo in
tardior est scriptura quam lectio eo altius imprimit heretque tenacius Fa-
teor tamen iam scribendo pervenerim non ut dicam tedio animi
quid enim Ciceronis unquam evenit sed labore manuum victus su-
scepti consilium non placerem neque iam non mei negocium pe-
teret dum subito ille locus michi oblatus est ubi Cicero ipse
oratores aliquos nescio unquam sed profecto non Tullii vinci ille vir
vina ea vox unum illud ingenium scripsisse se meorat Ita
quas tu inquit commemoras ipsi te solere legere omnes orationes
ut oratorsit sibi eas ego scripsi et ut solet cum adversario suo lo-
quitur rudis inquit et ferus ne omnino unaque esse oratorem quo
lecto sic exarsi que vehemens dulcis imitator carum vocem Dialogus
interceptus et mecum Itane alicubi Cicero scripsit tu oratores
Epistolas in oratore scribere negligere hic tu furor hoc studium hic
divinum onos esse michi hic actus scriptus persi iam
proposui terminus et si quid ex tenebris meis pro splendoribus
illius facundie celestis accedit Erit hoc forte non idem quod
dulcedine captum in anariam te suapte natura tedio suffodit

scribe' tu alacri' fecisse ut vix me fecisse senciz. Ne-
go iam tandem Cicero tuus voles et meo nomine confirmas ubi
acturus ad te redit. Idem aput me non nulli fe' omnino qui
vnumque suspicerunt me tam fuisse datum ut me tot amuleos
huarum diffindatam quos prescius haurie' nego. Michi tot
studiorum meas ad quas longa etiam brevis est vita alienis
transscribendis tempus impendere fieri forte olim tale aliquid du-
dum labentis temporis dicere videbar que tamen mentisse omnino
fugacissimeque dimiserit sint. Nunc aperte res in angustum
sunt. non est vagandi locus. Iam nunc vitiumque non fere
Parcimonie tempus est. sed tanti visus est mihi cui etiam
de minima parte dare. Vale

Ad Crecu Gratiarum actio pro libris herculei cum studio Tulliano

Fama loquitur Ciceronem meum ob mores Italos familiarem
tibi atque hospitem fore. et penes te per multos eo-
sdemque preclaros illius ingenii libros esse. O
tanto felicem hospite invito esse feliciorem ipsum evander alc-
yde. Quid non Ciceronis eloquium prece herculeum robur
licet que vixit exipiadem tuam licet aut hermanti placu-
erit nocte et lectica tremefecit aron. Quanti vis
labores heraclei excelerent. si quidem profundius verum
queres Ille corpus exornat hic animum. ille lacertis valuit
hic lingua. Ille portentorum aput Graios hic quam nimium
pestilenarum monstrum est magna aput nos ignorantie vi-
ctor fuit. Sed ne laudatissimi hominis in laude deficiam
aut certasse tibi notissimarum rerum exaggeratione fastidio sim
a laudibus usque in preces te vive fame licet invocavimus ero
ergo ut me qualiscumque modo visum est. Nisi prescius indigentem
ces tanti hospitis participem velis Nec ille forte lumine
horruerit nec tibi pudori fuit nostris studiis auxilium
attulisse. quamvis quod hinc calamo defuit. commune
huius amica voce supplebitur. Vale

Ad eundem de Ciceronis libro qui tusculanarum questionum dicitur et de illius viri laudabus

Quam late audiam te penes libros preces meas tuum
lumen attigisse ut nullus ibi non dicam respondisse
. sed vel tenuis more obtet illis corrector quam totum
diu Ciceronem tuum sub meo lare conspicata. Cicero ipse vir
exprimat fuit aut nescio an casu aliquo an indicio certo
Nichil est enim iam quod non de ingenio tuo sperem Cicero-
nis ille codex quem michi in primis finarum superioris epistole
vel nova pace vel vetustam adamantinis clavis possit
affigere. et si enim heracles distentissimorum luctorum pacator que
terrarum nemeam silvam leone bruinati colles apro avertum

Montem mendacis latinie lerneque palludem inter capite
serpente purgauit atque olbe et hic sua beniuolentia liberalitatem
generum et fame aliter celi ut ferunt sua conscenderit. plus
tamen aliquanto est quod in hoc ipso tam paruo quamque parum liber
spacio Cicero noster egit. Id quod sic esse per singula monstrabo. Prima
equidem pars rugientem exilium impenderet vbique in tali-
bus motibus mentem inficiat. Secunda asperam acrem infinitum
dolore corporis domat. Tercia mentis egritudine te-
cos vaporibus estuantes comprimit. Quarta venenosas atque multipli-
ces animi passiones a se pacifice compellit. An cuiquam fuerit ideo
leniora hec portanti videantur. Quin quam famosi herculez
fuerit quod inuisibilia hec illorum forma erat in nil hoste qui
nos nec videtur est coniuncta ad postremum Sexta racionum sententi-
as illas quas peculiariter luna explicat quibus omnino dicitur ad be-
atam vitam virtutes sola sufficere que in parte operis. Quid
aliud quam Ciceronem. celi inspector fuit vbi mens illa siderea
et excelsa tot errorum monstra late perdomuit conquestat
Itaque gentile vulgus ut liberet herculem cum Ciceronem non
tamen ipsum non ut deum sed ut diuini ingenij virum miror
ac veneror non adoro et super fidem stupeo quorundam
cum nostri doctorum hominum capita qui hunc nescio quibus ma-
gistris non inferiori viris sed nimis imparibus conferre
solet conquerens iudicium libertate ut per alios in se pro me aliis
saluam velim. Ego quid in eo geram in studio fugio
quam adeo ut auelli nulla vi valeat. non si in Demoste-
nes ab inferis redeat et in hoc unum omnibus eloquentie
sue viribus intentus incumbat. non si omnes emuli qui cla-
rissimum illud non inuidie sue nebulis et diu vigere in-
volui et post fata tetatur eorum magistris quos et tanti
responsoris aberat ingenium. et impij cruentique hostes pa-
riter adeant nec ficta ira nec inuenite liuor extimatus erat. in ipsi po-
tius uno eodem vero credam et fame publice et magis ac mihi auctor-
ibus quos non minimales cernit nudare impetum Sed antiqua duos non ma-
lleuolentiae suspectum testimonium reddat atque ... hispani magni
illos quidem ac formosos viros et plus fidei dicto sit mense quidem
hostes longeque discordes qui qualiter sola Ciceronis in laude conueniat
Nisi fallor neque absonum neque impertinens est audire Anneum Se-
neca vir ingeniosus secundo declamacionum libro haud longe a prin-
cipio hic inquit romana facundia quod insolenti esse aut assentiat a
prestat. Tunc Ciceronis efflorent omnia studia ... cunde
tunc cum ... fuit ... post ... magis eos
ineloquentia excepto Cicerone audisse in videor ut Ciceronem in
etas ea pietatis sibellorum ... furor Roma in te ... orbe
...

dicit declinare senem solitos videre eum potuisse et audire ingentem
illud quod solebat plus Romanus pater imperio suo habuit et quod
de multis vulgo solet dici hoc de illo solo dici debet potuit unam
vocem audire. At Quintilianus acutissimus atque doctissimus vir
in libro oratoriarum institutionum post multa de Cicerone de
quibus illius eloquentie principatum confirmat dicere concludens Quare non
immerito ab hominibus etatis sue regnare in iudiciis dictus
est. Apud posteros vero id consecutus ut Cicero iam non hominis non
sed eloquentie habeatur. Huc igitur spectemus hoc propositum
nobis sit exemplum. Ille se profecisse sciat cui Cicero valde
placebit. Hoc esse novissimum si verum est gaudeo excolere me
quod aliquando sperare non auderem aliquantulum profecisse. Sed
iam nimis vagor. Hic itaque tuus Cicero Tusculanarum que-
stionum titulo insignitus in quo illius pridem obitum conscripti
ipsius opidi non vivit. A prima mea etate familiarissimus fuit.
Tu in eum nec ad incisive correcturam alius. Nullam me mo-
nimentis insuper et accepisse ac legisse tuis litteris co-
mitatum dixeris. Gratias ago et insuper tecum nuper
amicitie quedam in re obstet ut ardentissimo voto meo
quod tibi in vel ex litteris meis vel ex nuntiis ven-
isset notum esse non dubito magis ac magis in hac parte
te monitorem poscis. Vale Mediolani III Idus Decembris

Ad Johannem de Certaldo numquam fortune iacula ad artem rationis ascendere

Ex multis epistolis quas his temporibus accepi legi unam
Cetum te esse turbido animo quod miror et indignor
et doleo. Quid enim oro potest esse quod tanto studio
tanta vel artis vel nature solers fundatum pectus quo-
at legi tirannidis tuum ad Dionisium intellexi. Sed
quid ideo quod si mors ingruat si erumpna si carcer si
exilium si paupertas hec fere sunt fortune iacula quod ho-
rum ad altissimas ac munitissimas arces mentis ascendere
queat nisi tu sponte hostibus clausas prodideris. Quamquam
fateor aliquot levius dictum istud ipsum fuit et dicetur familia-
rium desiderium. Contristaris ut relinquas plura quia te poetam in
litteris meis voco. Nimirum poeta esse voluisti ut poete no-
mine horreres tum mihi non hoc ipsum et ambiguitatis rei expectes.
An forte quia nondum penea fronde redimitus sis poeta
esse non potes. An si laurus nunquam esset quibus muse eos con-
tinerent. nec ad umbram primum aut fagi tegmine altis-
sonum phebus esset. Sed quia tam magnus angustius contra
De hoc tecum scrupulosius litigare non est animus tu videris que
te dici velis. Ego quem te dicam statutum semel est in dubio
tibi utique in hoc in more gessisse libros absque in dolore

habui et quos remisisti unde accepi quod ad te littere in
quibus gratias agebas non venerant mirarer. Nunc quarta illa mit-
ta quarta fere parum sunt et hec in comunionem ingestus est de reliquo
adolescens hic mei amans tui cupidus omnium virtutum studiosus ad
te perferenda suscepit que ubi audieris scies non modo quid
agam sed quid cogitem. Quid tibi cogitandum et agendum
tecum sospitem te opto Mediolani XV kalendas Januarii.

Ad Andream Dandalo ducem venetorum dehortatio a consiliis belli

Nil audies novum nil insolitum leges sed idem tamen quod his
sepe auribus tuis obtundens lassavi. Meministi ut credo
elapso duum ante hoc ferme triennium cum iam
duos potentissimos populos arma tristia maris funesque in-
duerent. Primus tamen qui mare ceruleum sanguine imbuisset non
michi sed Italie metuens in qua favor mea quoque temporalis salus
includitur. Qua longa et quam acri quamque sollicitatione ac for-
midine plena epistola ad te scripsi cuique et si tu semper forte
non meminisses neque enim tanti illa fuerit ut tali memoria
digna sit at saltem elegantissime consuetudinisque tue responsionis obli-
tus esse non poteris. Tu vero iam bis ante decertatum iam
duo maria gemunt cladibus vestris infesta et iam pre-
mulium inter esset. Iratarum flammas largo cruoris imbre len-
teste. Ab hoc nuper Italorum maximo fidelis heu si inefficax
tutator parens ad te nunc scripsi tuorum missus quibus nec
dux consulens nec gens ulla tranquillior quanta prius in
consilio tui persedet. Quanta tecum solis in thalamo verba fecerim puto
te pro vicinitate adhuc et ita dixim in auribus tuis sonare
ne quamvis tamen nam et preterium metuo et quod magis in modum
stupeo penitus tecum timet salubribus monitis probisque in-
sistens belli fervor atque armorum fragor obstrueant reli-
quie veteri irarum et recens memoria timor victorie. Mirum
novum equidem iracunda non est ut aut certo incerta conflictu
victoria aut nam insolens et superba est. Nescissat ab aquilone
quedam de novarum rerum aula aura pertenuis que licet
advenisset id quod intendebam flaret preterque quod timui. Pace
sit dictum tua tantum in hac civitate averte ac famora
dispersi consilia non debebant quamvis non miseri imvolucro
pace et in publica nece barbariem emisse ceterismque angelica quo
usque quinos singulis prio conducunt. Ducam eam pace quod
sentis inter omnes mortalium errores quorum nullus numerus
iniuriam insaniamque quod tanta deliciarum tantorumque dispendio ta-
lem honores Italie conducis vastatores. Que tam o pietates
o implacabilis dolor qualis inter animum ac violentiam ma-
num esset ecce et eum tot sevis inter feras vastandum

manus intui adhuc aliquis tue reliquiis antecellat. Quid in vi-
maius presertim cum tibi notissima sint que loquor. Semper eo tue
mestus insidias fortune. et quia doctoribus mihi esse credide-
ram non modo aliquid esse didici sed quodammodo in omni re
dominari cum Salustio et huius cum Cicerone rerum dominam
et omnipotentem atque ineluctabilem coactus sum cum Virgilio confiteri
Itaque mihi lumine inde tuo redii quam spei plenus abieram
Sortem non publicam lugebam. Pudebatque mei quod tanto imparem
negotio dilectus ut in pelagus legationis una pars fui
indignatione mittentis consulis idipsum sibi obnoxius excusasse
Princeps etiam ad loquendum et fortissimus ille ad dicendum
vir illis antepositus qui me longe virtutibus antecibat. Fa-
ctum non rei optime sed insufficientie mee debuit reportari
Tam etsi quid mihi defuit multiplicatum facundissimo collega
nisi me amor mihi fallit implesset. discrepare novissima Sed
aperire aures obseratas et obstinatos animos movere non
vestrum nescio an vel Ciceroniani esse eloquii. Magna ipse
facundia est vel potius nulla que cogat invitos. quod
ipse pertimuit in ipso quidem salutationis orationis initio Ciceroni-
ani etiam usus vocis esse opus alio repugnante testatus sum
tam frustra tamen ut reliqua metuebam. Sane quod nunc vi-
deo ne vera illa duricies belli nigerrimi mea et immensi
distentis causa foret que si tecum tibi ceteris principibus
rerum publicarum quam in hominum penitus eorumque et solatium
displicere felix Italia iure suo tutis nunc etiam pervenit
ut imperaret. que prope iam serva est omnium. quia ma-
gnus amor mihi non patiet audacie. et quia nichil spei
reliquiis abierat tamen atque iterum retentabo etiam teque de-
terrum longinquo ducum providentissime contestabor sed absque
forte feliciter quam prius talemque paterer sum quam lingua
Quia si scida prima vincat epistola. Nosti equidem vir optime
e cunctis rebus mortalium novissime spem deponi neque
vi nisi vita exeatque alium. continuis ne tamen quoque deponam quod
ponitur ad meliora quam ... et ad metha verit. Sed de mor-
talium rebus loquor hec. modo me refovet in hac
una multis publicis malis fessus et magnis fortune
minimis exterritus accessere vive desinam si sperare de-
siero. quid autem sperem si me roges. spero te tempore
sanam mentem consiliumque maturius. et si non forsan ocius
at saltem ab experientia profecturus. Nosti experimento quid
pax quid bella ferant ferat vidisti fame utrasque fortune
vim fructus et vinculis continuus ut est mens hominum indo-
mita vincendique cupiditas perpetua forte necessariis non ob-
tendo ut vincentis sit. Compunctum queso quod tibi quod tempore

victoris accessit uterque profecto civis uterque est sanguinis et quod
est pessimum plus sceleris ac malorum cum sit victoribus
accedit quid sperare dicam victis Incipe iam prior in hanc
rem oculos aperire quos vigilantissimos ac linceos habes
in ceteris Si dampni quam lucri plus est plus boni quam mali
plus flagitii quam virtutis Immo equidem si virtutis si boni
si lucri nichil in bello est si contrariorum infinita congeries
Desine oro iam tandem et tibi circa cui ex parte troya-
nus est sanguis ab eo duce Dardano dictum putant Prio-
re tello magnum sanguinis mei non parcam ut duce te venetorum
ac ligurum regna concordent Iam enim ut vides finis in finibus non
stat Bellum nempe contagiosa res est et quod facile serpat
in proximos atque illa sensim vel longinquum complecti multa
que prius videbantur communia vestris in mare odiorum atque
discidium alluvione promisceri putabas utrique cum Ianue sibi
rem esse quod ipsum flebile magis ac miserum erat Ecce iam nunc
tota liguria belli contagiis et quod inter tot mala non ultimum
posueri ab hoste circa tali viro tantoque pacis auctore differ-
tis magis nescio an virtus an fortuna melior sit an animi
maior et humanitas Solet autem excellentibus viris esse familia-
ritas quedam et benivolentie affectus lex inconcussus conglutina-
re pares animos natura Similitudo enim amicicie parens quis alter
utilitas Atqui ambo vos iusti ambo prudentes ambo magnani-
mi quorum natura cum discordie pax iudex est ambobus ymmo cun-
ctis est inimica nisi illis qui rapto vivunt et exiguum cen-
sum multo mercantur sanguine Immane genus hominum sibi in-
hoies sunt quibus lucri nil est preter effusionem hi sunt qui infa-
mi stipendio calamitosam et miseram vitam trahunt Ultro isti
pacem et in pace famem metuunt Bella cantant ut lupi
velut ac vultures Strage hominum cadaveribus delectantur Quo-
circa ne tu beluinis morem geres eisque carne et cruorem
exuvias esurientibus hecque sanguine sitiunt et aurum Noli queso
noli committere ut florentissimam hanc regionem custodie reperti
atque omnem hanc que apennini alpesque intercipit pulcherrimam
atque pulcherrimam Italie partem externorum atque famem tenax
predam facias luporum At quibus hinc nos quod dixi in ore
habeo transitum ingens alpium soleris natura conservavit Deinde
contra possunt nostra illis in patria vita fert dum levia quibus
in nostros ulaspinum passi sunt nec alienigene nostris
impune pastum sanguine cum visceribus ac quanto melius
media consumentur et talibus quod fuerat statim ut congeries
Italia pastores respiciunt repererunt pastorum prudentia mors
luporum est Id sane te an alios facere et fecisse
Iam spero nisi fallor auguriis cum stochai incipias

Iam stipendiariorum militum insolentiam avaritiamque fastidis. quid
expectas igitur ad cor redi. et si externi displicent tuos a-
ma. Si quid autem in alio forte rubiginis si quid hodie e
amore pacis et malorum communium quam scaeve dextere ne
tibi persuadeas perculsa Italia Venetiam salvam fore. Par
illius est enim et nunc paris iure ut sequatur sive tecum
vel subsistentiam vel ruinam. Hec tecum sepe recogitantes
nobilis dux optime rerum suarum in extremum adducere ubi et victi
miserum et victores scelestum. Eoque ipsius miserius est quam
vinum melius in nostros hostes quibus utinam careremus. quin
in nosmetipsos hec tela verterentur. melius hec durare vel ne-
cessariorum presidia bellorum vel pacis fuerint ornamenta quam volu-
ptatis instrumenta servire. quoniam potes ancillam. quam plures
fuerint non longis in spatiis saltem malis omnibus nos expe-
tes. Dum tota hec impendentis belli nubes in vestrum caput de-
tonuerit et facinus pro Italia omnis inundavit quam ge-
mitum non iam conflictu locus erit. expergiscere tuosque cives
excita et publice cis ... periculum hoc facturus quam
de Italia vel deserti vel barbarice fiat. Cave ne cu-
nam te mitem pacificumque genuerit populumque tuum omnem in
in immensum auctam felicitatem non bellorum sed pacis et iustitie
fundatis munitis de illorum consortio videamini quem ut ait
propheta Cogitaverint iniquitates in corde tota die constitue-
bant prelia ne forte eiusdem imprecationem in vos cadat dissi-
pa gentes que bella volunt. Nichil enim ut arbitror odio-
sius est quam uterque et mihi ut tu illa te aliqua singulari
dote virtus ornaverit tua sponte et voluptate quadam
effectum malis fiat quamobrem etiam atque in hoc inmisso ca-
lamo sequere non vulgi furorem sed naturam tuam. Dexteram
sis in parte et ad meliora quo te vocent et si vulga-
ribus aurem eo forte plus quo non oportuit trahe-
ris etiam pedem ab incepto proprie dum licet nondum signis
signis collata sunt dum tot adhuc nec dum fulminat mars
horrendus dum inter amaras et horribiles belli minas
audiri potest dulcissimum pacis nomen. Demumque dum spes vel tam mitis
non dum consumpta terroribus Una velut magnis in tene-
bris lux apparet Incredibilem forte si contempseris arripe illam dum
se exhibet ut dicaris Italice pacis auctor nonque tuum cu-
mulus et magnis rebus tam huic proprie gloriosum mittas
ad posteros Tibi suadeo mihi quod tuum est rerum sequi non
imperium et cave ne ocia in proprium tempus trahas Sed non
turpe ocium tam tibi tempus ipsissimum et premeris alienum est Ista quod
hec liter proferrent quod studia hec artium honestarum quibus
te privatis nostre etatis dominis longissimum fama prodit

nec menti(ri) s(ed) aut meliora prudencius deteriora fortius ferre. Absit
hoc ab aure nostro seculum ut tam locucionis quam putabat accepte mo-
dus sit. Pro quo precor obsecro obtestor atque adiuro te per ultimum
amorem ac studium quo tibi reddis per partem ... qua
... et imperatores. Postremo per sanguinem xpi et vulnera ... sacratis-
simi et innocentissimi sanguinis fluxit quo redempti sumus. et si me
bene si pie si fideliter locutum putas michi auctoritatem non
neges et si consilium placet non contempnas auctorem. Alioquin omnia
videns deus xpus michi et presens in omne evum epistola testis sit.
Ut a plutharcho philosopho aliquando suus Traianus sit hodie tray-
anus meus et in perniciem Italie nomine non percepit. At aucto-
re Francisco si ... viribus reluctante teque quam aliud nequit al-
to suspirio et magnis animi gemitibus revocante. Vale Me-
diolani quinto kalendas Junii

Incipit decimus nonus liber. Ad Karolum quartum
gratulacio sua super adventu

Et gaudium ingens vix parvi [illegible] ... est ubi spem
abrumpat ... in tua vocis exhortacione col-
loquium ... ut ... prius sed quid ... n ...
unde ordiar vacillasti cor meum inter angoribus
atque implesti gaudio. Quid quod ait propheta adimplebis me le-
ticia cum vultu tuo. Sola tamen fama tui nominis adimpletum est.
Quid vultus ergo Cesareus quid augusta frons faciet lo-
quentis ... expectacionis ac ... expectabo ... opta-
re ... ut tante felicitatis capax tantoque gaudio par si-
Iam michi non Boemie sed mundi rex iam Romanorum imperator
iam verus es Cesar. Invenies me dubitanti que tibi polli-
citus sum parata omnia diadema imperii immortalem gloriam apertum
celi aditum et ad summam quicquid optare aut sperare homini ...
Nunc te excitasse quibuscumque servituri gloriari atque exulto.
Iam iuxta alpium transcendenti ... haud eque sola
Infirmitas mea ... ipsa ... omnium publica mater Ita-
lia et Italie caput Roma tibi obviam ... vocabulo ...
... exclamat Venisti tandem tuaque expectata parenti vicit iter
durum pietas. Neque non ... obtentu hac ... a
repellas ... quo vite primordia ... Et si tua decem
amas ... exiges. Nos te Cesar ut ab ... dubium
ortum Italicum arbitramur neque ... ubi sit tuus
Sed ad quid? Vive et vale et spera

Ad Zenobium Florentinum hieme frigidissima

Tempus hiemis magnum scribendi desiderium angustat et
ardorem animi ... frenat sue exemplo
... est et bruma horrida vulgo tamen pene ...
... ut dicam ... Tranquilla Parthenope ...

magnis ingeniis laudata Campania. Vestrum est quod ait Maro
Ver perpetuum atque alienis mensibus estas. At profecto non talis ipsa
loquentis mihi glacialis manipha et importunis frigoribus appres-
sa, Unoque alpium et appennini iugis obsessa lingula. Cumque
prius anni qui nouerunt sui attoniti et senes hesi. Nescio an ali-
quid tale senioris offenderit. Quod si est, Germanie finibus
veniens nouus Cesar celo nostro suum forte frigus invexit cum
ut rigor est ut ipsos quoque Germanos in stuporem cogat. Certe
ego audiuissem mane quo ad ipsum Cesarem mihi rogatus
accesseram in familiari colloquio quo princeps ille mitissimis legum
que et moribus non minus italus quam Germanus, me nusquam an
hac prius in lucem visum sepe dixisset. Sic cum diceret audiui
ut unquam se tale aliquid in Germania sensisse. Cui ego respon-
di forte celitus actum esse ne nivibus alemannicis subita celi mu-
tatio et Italici tepores exhorreret. Mitto autem hec. Hiemps
et zephiro cedat, estas aquilonibus, omnia senectuti. Veniet
dies que diebus omnibus metham ponat et huic temporum vau[de]
stabilis concludet eternitas. Nam sicut opera nostra interim nos agamus
equidem non me gelu quodamcumque replicet motibus meo-
rumque paludibus adiacet. Recordassem mihi sibe cupiente
si litteras tuas in tempore recepisse. Sed dum iste vir clarus
que attigit Mediolano aberam ut predixi. Reuersus et tuas
conspexissem epistolas et latore litterarum abiturum meditante repente. Su-
peruacuum visum est inchoare quod perficere non erat. Reliquum
igitur suum diem quem fortasse longiorem dabunt. Aut interlocutori
hoc tibi ex incluso nil aliud dixerim nisi nil penitus noua-
rum ad me litterarum hoc hiemo peruenisse. Quod te mirari
non miror atque etiam indigeni litore nostre medio viarum
suos raptores inveniunt. Sed stupendum quod mirari non potest. Credo
autem studiosos multos forsan aure studiis nostris accedimus. Mul-
tis tale stimulos fortasse miserimus. Pergat sine nobis
sepe duplici liber epistolarum utrisque demeat et equitat mo-
vere amicitie et equaliter rapiet interitura ipsa temporibus dignius.
Sexto Kalendas Ianuarii ante lucem. spernanda
Ad Lelium suum ut flammam non credat esse veram gloriam non

Credulum amorem ait Naso nec fallitur utramque in
partem experientia testis adest. Quam facilis enim et
quam prona est caritas amorum ad amplissimas spes
opinionesque clarissima aut quid tam magnificum fingi
potest quod de amato non facile credat amans. Credo ego
labores herculeos nulli magis creditos quam Philotete,
credo famam virtutis Carthaginis nulli pfundius hesuaz
fuisse quam Lelio parile sit autem amorum. Qua anime omnes
excipiunt magis fidei dicunt omnia statim credit non credideris.

se contenta est nisi auditis de ipso aliquid adiciat. Tu autem
comes amoris zelo ardentis, quo nil perspicacius est ad credendum,
omne quod displicet non credis, tamen si umbris metet ac sompnis.
Sed ad primam illam amicicie credulitatem redeo, de qua in meo
sermone est eiusdem capituli in extremo assecutus. Hoc nempe duo fuerunt
olim Lelii Scipionibus amicis nostri. Ille nec voluit hunc
nepotem. Ille ebustam vidit Carthaginem, hic eversam.
Certe et in Lelio meus est, quem tot seculis interiectis urbs
eadem senex nondum similem genuit, si preteritis si te cura fallit
amor. Credidisti perfacile tu Leli quod de me et absolutio quod
forte narratum est, nec quanta narrantium fides est, precogitare ceterum
nec tam solutus nec durus dura durus ut quod nimium delectat libe-
ter abnuat, cum presertim delectatio honesta sit et amicicie velo
non modo error excusabilis sed vera laudabilis. Credidisti ergo.
Nescio an vix tamen suspicari ausim fama, et si possint
sepissime mendax sit, id nunc patitur fuisse mentitam,
me scilicet ad Italicam pacem novo cum Cesare faciendam singula-
riter peremi felicitatem rebusque aliis et pacem rei publice magna
cum gloria contenisse. Nolo hoc aut inani voluptate et
errore percipias. Non ita est, amice, neque unum caput rerum
tanta poscebat, sed primi proceres missi sunt. Si nunc argonautas
delectos viros ad petendum pellem auratam et forsitan fabu-
losam arietis olim missos legimus, Nonne multa nunc
delectorum Italorum mitti dignum erat? Ad vellus aureum pacis
pacem illi equidem primo spe magno et procelloso mari Col-
chino barbarica petens ubi regnabat incognitusque rex
Oetes; ista Mantuam quo iam Cesar pervenerat, litteris no-
bis magis et pedestris manifestabili primo allectus ac sicco et
plano calle non poterat. Invenimus itaque quod res donat
felicibus ac letis auspiciis, et ut Gymnastica venefi-
camque famosissimam, quam sic nec dulce Rome parens expor-
tarit quorum tamen ex meo non fui. Nec tibi mendacio bla-
diar. Quis autem tanto negocio longe minus medicum tam in le-
niore sinistrum gloriosum laborem effugere nequivissem in
publicis votis preciare quedam obstitisset me quam nunc
saluisse possunt. Ne vero forsitan his datis omnis glorie conten-
torem putes, si mittas me ut flamen respuere se vanam
gloriam non honestam dicam. Quid multis diebus post perorans legatorum
tot, nostrorum ipse primum omnibus ibi quietis ac firmatis ac
adiit Cesarem nomine mei desiderium inmensum et quis
animi mores et studia noverat cupiverat faciem videre.
Iam hiemis iniuriis modis induavere misit tamen nec com-
paratoribus meis parens nec labori et misit nuncium sollempnem
qui propter temporibus imperat me rogavit ut ad se propere festinare

ei insuper precibus iussit cui nil negatum iri putabat nec errabat
Quid verbis illo vocante atque hoc urgente procrastinarem nec unquam aliud
eundem mallem Quid est quod aut Alpium Italicarum glaciale frigus
ad Idus decembris hinc moveo neque tam nive quam adaman-
tina atque calibea iter erat et glaciei metu non nisi mihi
solamen levabat que ipsa et preter morem nescio quid horrificum
habebat Captabamus intento studio ubi ne quoque armati in
glacie equorum pedes ut nunquam assisterent et tum ne pavor assiduus
me labore ferebat non sentire ad hec et brume et aeris ne-
bula qualis in memoria hominum non est et celo inimici terrarum
vastitas accesserat et solitudo horrida qualem non nisi ei
et Appollinis sui morti quondam duces ac bello nec strate passim do-
mus habitatorum nulle famosarum tecta villarum et dumosa
novalia et hinc illinc erumpentibus e latebris armati quicquam sui noxa
ut qui nostri essent non tamen sine horrore quodam predis ad hec
belli vestigia preferebat sed vero fato meo mos gerendus fuit
inter difficultates et pericula incedendum Mediolano autem
digressus quarta luce nono vero quartis seu etiam quintis
tenebris Mantuam veni ubi ab illo non Cesarem sed successorem
plusquam imperatoria levitate susceptus sum et ut quidam pre ceteris
aliquando soli ambo ab initio sine facibus ad noctis silentium in-
tempeste colloquendo et confabulando peregimus In sua minus
illius principis maiestate summaque nil humanius hoc unum
scito de reliquis qui ut ait satirus fronti nulla fides est
diffinire prohibito sepe spectabimus quarta quia sit Cesar
non vana non voluntas ne fallam sed actus hoc ad extremum
consulemus quod ipse sibi non tam ut eum ad id forte necem
sermo Cesareus descendisset ut aliqua sibi de scriptis meis expo-
sceret atque in primis librum cui de viris illustribus nomen dedi illum
inexpletum esse respondi et tempus atque ocium exigente dum quod ille pa-
cisci vellet in posterum omni libertate cum mea qua cum maioribus
magis uti consuetus est quam cum quidem convenit namque anxit
vero nam vicina iam senectus et immensa actica cum venit et ita i-
quam id tibi promissum reddere si tibi virtus affuerit vita mea mirari
et dicam cum requirerem quid ad me misit atque tanto operi
iustum vite spacium debetur Cesare namque magna in angustiis ex-
spectant quod autem ad te Cesar ita demum hoc te nunc
et huius libri titulo dignum scito si non vulgaris nominis tui a-
c inani dyadema sed rebus gestis et virtute animi illustribus te
viris ascripseris et sic vixeris ut cum veteres legeris tu legaris a
posteris quod dicam sentimus oculorum radiis et anguste frons loco
probavit assensum Itaque propositum aggredi visum est quod
iam diu facere meditabar Sumptus igitur ex viri occasione
aliquot sibi aureas argenteasque nostrorum principum effigies minu-

tissimis ac veteribus literis inscriptas quas in deliciis habebam do
no dedi inquiens et Augusti Cesaris posita erat pene spirans
et ecce inquam Cesar quibus successisti ecce quos imitari stude-
as et mirari ad quorum formulam atque ymaginem te componas
quos preter te virum nullius hominis dabam manibus tua me movit
auctoritas licet enim horum mores et nomina ego res gestas
norim tuum est non modo nosse sed sequi te itaque delecta-
bant sic sub hec singulorum vite summam multa brevitate per-
stringens quos potui ad virtutem atque ad imitandi studium
aculeos verbis immiscui Quibus ita vehementer exhilaratus
nec ullum gratius accepisse munusculum visus est Quid te singula
morer multa ibi mecum ut dixi que sileo unum quod puto miraberis
non silebo a die ortus mei usque ad hanc etatem totam vite mee fa-
bulam dicam an historiam ex ordine voluit audire cumque ego
longam nimis et inamenam esse testarer et ita me diutissime
loquentem audio atque auribus intentis audivit ut siquid vel
oblivione vel brevitatis studio aliquid preterirem protinus ille
suppleret ac sepe me melius ipse res meas nosse quarum
fama stupor usque trans alpes nescio quibus flatibus impercellat
oculosque compleverat intuendis inde defectibus occupatos
denique dum ad hoc tempus narratio pervenisset continuissem Inter-
rumpit ille me de sequentis vite proposito percunctatusque fuit mihi
de futuro quid cogitares que ne tibi fine mee consultus In-
tentio inquam Cesar optima est quamvis adhuc actus meos ad li-
mam expoliendi nequiverim preterita in te preteris consuetudo violenta
et pristini interne perturbatio cor adversus recens propositum quasi
contra novum ventum aliis flatibus impulsum inane papirum
Ad hec ille credo sic esse inquit ut dicis sed aliud percunta-
bar que vita tibi vite semita placeret Ego autem incunctanter
et intrepide solitarie inquam qua non tutior nulla tranquil-
lior nulla denique felicior est ut mihi que videtur me tui Cesar
principatus fastigium quod ostendit illa ego si dabitur in sede
sua querere est in silvis atque montibus quod sepe iam feci
alioquin quantum fieri potest fuit ut nunc facio ipsis in urbibus consecta-
bar hic ille subrisit et sentiebam inquit facere quod te usque ad hanc
confessionem pedetentim interrogando perduxi ubi unum quod in
multis pro vitio reprobarem Sic inter nos longa disputatio
est exorta Sepe me interpellante inde Cesar quo progressis
meam non equo quidem marte confidis tue in hac contentione
non tu tamen si sylogismus succumbet armatus Crispus ipse
Salustius diu non nil aliud cogitavi plenumque caput rectoris
et exeris habes integram rerum experienciam meam est inepta
et indocile vulgo adversum est noli senem partes facere vin
cam te Cesar sub quocumque iusto licet urbano iudice compe

per hoc quod tam plenus sum ut de parte vel exigua libellum
unum nuper eidem incepit et promptissime et hoc ipso mihi
et si unquam ad manus meas liber iste pervenit temporibus cum tota
pudebam nunquam Cesar non perveniat ita longius locorum temporibus simo-
bus parita altius est ut fateor ex omnibus eius o pugnatores so-
litarie vite sum captus. ni audisse quod ad vite genus efficacis
disputationes finis iste fuit ut si dicerem Cesarem a credem vi-
ctae lis vite et rom non faller victa opinion ante sua non modo
invictus sed etiam pala victor hoc ulti in pace et ut sciat Ro-
mam petere hac non fuisse prima tam me quietius audiu ita
adverso tempore fastigandi optare se tantam urbem non suis modo
sed meis ut ita dicam videre esse etiam se mei prima in quibus
Thuscie urbibus de quibus ita locutus est ut Italiae horum
et Italiae cedere posset ingenium Claud et si in admodum pla-
ceret peste non duo nova Roma et Cesar ita quae neant ut
nil aliud meo dulcia quam non Cesar Roma erit mihi in ex
causis plurimum iustis plurimum nature negaui Unde nova uni
lis excessit quam in multis dies producta fuerit usque placitis
muros ad supra Vale non potuit quam mediolano sed abeun-
tem ultra usque placitis muros ad quartum lapidem prosecutus
vix ab ipso tandem multa collectarum dierum demul subsu
quo tempore Thuscia militis se comitatu Cesaris que vm et
liber resonuit qui me manu tenens oculis in eum versus Ecce
inquit imperator de quo tibi sepe dixeram ubi si quid laude di
gnum gesseris non tuum tantum non sinat alloqui et loqui
didicit et tacere Redeo aut ad inceptum non egit oblata
gloriam fugio ut invisa sit si ut vis aucis rebus amator non
sequitur paris, sumitas fundare rem tue se me fortuna voluit
presto aut, ego si actor non petitor sed hortator et lauda-
tor neque prius eius mihi sum sed sum. cum non in gelac tiranni
publicas monimentis paucis fundare rem tue se me for-
tuna voluit presto aut in hoc genere nulli Italo plus tributu
suo vocari et rogari a Cesare locari et disputare cum Cesare plerumque
quidem sapientum Aristippum ut Plinius aut Dionisius tyrannus
victata naue misit obviam ipse quadrigis albis ex duce
in littore excepit hoc ut magnifica referuntur in gloriam plenis
Vide ne amavisse leli quo tendam et ut nunquam oblivit vere
glorie magis primitta quid vos non ausurus sum qui plenum me
offere non velim sed absit ut me illi offeram cui magnorum
hominum et principis Julii augusti est iudicio ne careat offendum
sit non ingenium sed eventus ista collatio est ne platoni a
Siracusa forsitan aurea presto per aliquantulo fretus spacium vi-
ctatam naue misit obviam Iste aut glorioso ac militare
et strenuum quendam virum aliquot dierum spacio hominum suo probat

ad me misit Ille vero veniente excepit Orauit hic etiam ut
venire(m) Confer modo simila et arato militi vetitam nauem
et Cesarem leuem diomisy quadrigas Pyrrino principi Siendum
Ipsa in Credo fatebere mito platione Perde me fortuna
Qui iam satis glorie ludendo captauimus quod ipsum leuitatis vicio
non caret nisi ita tecum loquerer ut mecum Explas qua ad Cesarem
ipsum tuus me de rebus scribere voluisti qua Comitatum in fideo
ac fiduciam adeas tu hac sil ampiet nisi tibi pisi caret
Vbi tu oratus es principi , id quidem ut spero sed multo maxime
tua virtus et maior Erat incendio Cesarem tibi limen aperiet
Vale Ad Karolum quartum commemoratio
Lelii siue Epistola quarta

Vide quanta mihi spei quantum vero animi prestat humanitas tua Cesar
ut me non tantum quod feci semper et faciam et dum viuam ore appro tue
aliquid clamo sed alios quoque clementie tue commendare ausim quoque
si vero tempore loqui velim non sit aliter quem mea nec tibi durior
commendat nisi forsan ut dum solum alter eius hic vir o maxime Cesar
qui ad pedes tuos tu lectis meis venit Romanus est ciuis et sanguine
nobilis et virtute nobilior cuius in laudibus mihi esset stilus
copiosa et larga materia est de prudentia de fide de industria de
magnificentia multiplici de facundia actis virtutibus huiusmodi loquor
nisi quod toti tibi sapientissime principum atque gratiam tue qua rectum
credidi qui cum in quo stilus hic forte succumberet mentem eximie
si respicere ac nosse dignabitur profundo et infallibili tue
diuine mentis intuitu tuo ipse vir hinc arbitro accedebus
si quid michi apud te Cesar inuictissime fides est satis vir bonum esse
intelliges quia uel nunc uel senectus donibus ortum et ut dicam breuiter
virum perfectum ipsum nisi forte me amor fallit gratia et beniuolentia
dignum tua credit quod et sacri Imperii tuique nominis deuotissimus
semper fuit et a parte fidelibus tuis caret Siquidem magnificus ille
vir et memorabilis Stephanus de columpna cuius ipsa gloriosissimum
annum tuum Romano imperatore fides toto orbe notissima est et quia
diem virum tercium quem non aliter quam Christum Symeon expecta-
bat videre senio victus et pluribus morte non potuit hunc
dilexit ut filium tota cuius vniuersa familia hunc ut fratrem germa-
num semper amore complexa est Johannes de columpna illius Stephani
Magni nepos nobilissimus ac fortissimus adolescens sed infausti
exitus et ante mortem breuis que gentis fautores post aliunde nesciens
ex eo dedicit quod anno sine septemnio dum te primum Italia presidens
ad Romanum imperium elegisset atque ad Romanam curiam que deserto tibi
nunc rodanum volut eo tempore venisses ubi tunc tibi licet incognitum
desideratus vidi in publico maiestatem tuam illius huiusmodi saluauit
dixerat stringentemque prius dilecta complexibus et hinc voluit ut
parentem quem mira omnes hic fide vnanimiter colebant

singuli etatum huc accedebat hic ortus obsignabatur cum vocat
-archiam cum illis infantiam cum illis in pueritia atque adolescentia
suam egit cum eisdem et iuvente florem cum quibus senescere
tandem morique decreverat fratres quos nisi clarissima et devotis-
sima tibi stirpe fecisti mors tota heu brevi tempore rapuisset
illos omnes qui diu in vivis agerent tu cernis et ut non mini-
mi ut augurior ubicumque habitent tu sint tibi quam feliciter ac longevam
vitam et votivum imperii successum rogant. An pedes tuos que-
misse cogita teque magna fiducia precari ut hominem hunc quasi suum
suscipias cum velis. Adde quod et Romano pontifici Clementi qui te
ante alios patrie et quadam filiali dilexisti hic familiaris atque
fuit et Francorum Regi. Quem vicissim tibi sanguis atque dolor
et Portuensi episcopo qui generis atque fulgoribus Rome tandem
illustrat cuncte quoque sacerdoti patre similiter germanum habens
eque familiaris carus est. Quid vero nunc michi tot tanta fulgida
nomina? Noster locus est meo et tuo. Vide quantum fiducie fides pa-
rit. Audebo me nocturna aquilis Culpa lenitatis inmisceri et effu-
sus orare ut hunc et quem vivus propria et tantorum ... commendat
nostri pro domino ... carum habeas non vero Lelius qui apud
veteres ut Cicero ait et sapiens et amicitie gloria excellens fuit
hic apud nos utrumque cognomen est adeptus. Ille Scipio ve-
luti amicus eo non sum Scipio sed amicus sum et paratus supplex
apud dominum intercedo. Vale Cesar vive et vince et impe-
ra memor mei. Mediolani quinto kalendas Martias.

Ad Modium Parmensem grammaticum exortatio in partem studiorum quinta Epistola

Scripsit adolescens ille tibi quid nescio immo vero nescio
quibus verbis aut qualiter quid aut scripsit aut non
ut perdis et conquereris sed ut animum exploraret tuum
qui prius esset ad quietum iterum ... ceterumque ego sic audisti quo
dubio michi etas inferior et adoptatam consequendum preceptis prestat
et me forsan cupis audire. Accipe ergo et ex paucis multa
comprehendas hoc velut solatium pactorum ... hec tu
pro quidem te non ignarum magnorum tibi ac potentum
hominum aulas patere sed ita michi persuasi melius tibi futurum
vitam cum paupertate quam cum illorum divitiis sed bene animum tuum
novi. Dulcior est honesta paupertas cum animo quam sub domino
divitie. Inferens prefectum liberius et frugalitas. Audio quale
te si natura non fecisset ut augurior studium fecit. Neve
paupertatis nomen forte suspectum sit scito ut michi ... Considera
de nimis inepte indigentie locum esse ... et conquestus
hunc ab esse divitias et paupertatem facit quodlibet ...
consulis qui pectus forte suum invidieque ... ac
lamentis exagitat animula ille Cesareo quam divite

existimabis que licet ex his verbis qui non sunt hominis amici sed preceptoris
superbiunt. Si Mario Crasso illi diviti aut Lidorum regi Creso
admoneas pauper et sane virum divitem non vulgaris opinio
sed solus animus facit. Hunc tu qualem afficias ipse videris. Hic tibi
rerum optima prestare sunt mediocritas et libertas. Non ego te ad sum-
mum sed ad aurea voco aut vitam que paulo ac minus sed aut ne-
mini si vocem obsequeris liber eris. Si quis ad quod voce te la-
bandi ad aureum quietum ac meam ad temporum votum metuas
agere aliquid te nolo. Ita tamen ut arbitris modum ex arbitrio tuo prende
ac an inope forsan vero propositum libeat. Nec te calcaribus aut
claudendis urgebit nec tibi frena subtraget ipse vite tue cursus
rerumque moderabere. Hunc ipsum adolescentem si se dignum exhi-
buit meliorem ac doctiorem facies aut nisi ex te discet a te nec te
te ab infantia nutrimenti dedicat teque ad alios clare mitti vo-
docere consequeris facultatibus ac admiratio et nugarum aliquid mearum
non insit spiritu libuit et si libuit scribes tuum est iudicium an
digne sint que tuum propositum rebus non ociosum calamum fatiget
in studiis meis parte verum mea in magistris probabunt si nec
scripta sunt digito. Sperabis si quod tam vel oblivionis vel i-
nania sit elapsum subterfugere magis tuas ingeniumque non pos-
se. Pro hiis tibi non moveris aut ne perturbes togas. Non
marmorea atque eboreo et hebeno crustatum pallacium sed quod
structura quem virtutem non inope sed modestiam et philosopho
non audeo parem dicere sed proximum dum precium sollicitudinem
libertate que pollicerer unum quem prestare inope non possum
hanc tibi respondeo. Sed sepe pallacis medicum salute attri-
buunt quam non licet. Ego quidem importune et invidus et
moleste fame compedibus sompnique vero et fulgore super-
vacuo virum ut ingenue fatear indignio ne liber esse pos-
sim nec latere tibi mea aliena donec saltim nostri ospitis
et otium et libertas et laudibus condisse non decerunt. Hec
sunt que in presentibus se offerunt adiectius tui scripta velle ad
te posse aliquem te forte dulcedine in scribendo pro nostro
tuo studio preparare suscepturum sed et hoc vidis unum
tibi precium quod non in vulnus licet tibi ultima epistola parte posui
enim venimus ex ambrosia. Vale Mediolani Kalendas Maii
propere.

Ad Franciscum Sanctorum Apostolorum Commen
datio Anime Romipete contra epistola

Hic quem cernis Homunculo Christo devotum mundi rerum
que fugacium spretor ingenuus et expeditissimus clarum
eundem pro exigua tante laudis accessio sed quem magis
acquirere faciet esse per magis ut esset carissimus. Romam petit
sed cum aspicies ut me bone accidere vector est novum ho-
minem in eisdem castris militantium nec dum exauctoratis suorum

ducere quamuis extimarem si consilio tuo esset ad peregrinacionis pie com-
pendia si fauore aliquo putas non est orandus vt faueat oro
tamen. Item quod episcopo cui seruis quod apostoli eius hospiti-
bus tuis acceptus Potes tamen si karissimum hunc virum cupide
dimisisti fremens aude fratribus ad illorum quecumque limina
gradientem vincies ac duceris te me si quid exploraris ldu-
cerit libellum aut plura et si diuersitas studiorum nosse hunc omnia
non sinat tamen quod ad minimum vite mee modum pertinet fortasse
aliqua quod ad extremum pene cuncta narrabit. Hec tibi ra-
ptim scripsi in extremo angulo mediolani ambrosiane domus
in parte remotissima ea luce eaque lucis hora qua modo tene-
bris pressis cunctisque mortalibus de terra olim viua lux orta est. Va-
le nostri memor.

Ad eundem pro eodem Galeazio

S... ma-
stius accidit michi quam maulio pictori qui cum venustas
ymagines manu sua pingeret turpes autem filios haberet
interrogatus quod ita melius pingeret quam fingeret lepi-
de questioni festiuum reddidit responsum quia in tenebris fingo
inquit in luce vero pingo. Contra est quod in tenebris cum ma-
nibus fingo et cogito vel formosiora vel minus certe deformia
sunt quam que luce media his digitulis fingo nec preter ipsam
in luce noctem que non vel lupis vel maleficiis odiosa est
sed et inuisis occupacionibus viam pandit quas arcet si-
miles arcet opacitas quod te moror cum ad te multa per
noctem meorum acto dictassem luce remissa calamo excurre-
re quamque fuit tot canina personat ictibus tot vndique di-
urnarum acies curarum tot amicorum preces tot seruorum lamen-
ta insustrepuit piger est multis in vennis orer boctes ra-
rapido flexu his etiam noctibus plaustra rotat alterna no-
ctem amaram nuttem magiar aut nago in luce curarum
difficilem ac estiuum plus est nox silencii et quietis et ma-
ris quam paucis placeo cum cum paucis conueniam omnia fere
aliter videntem ac vulgo a quo semper quam longissime abesse
cupiens eciam iter tenseo. Sed ne omnes nocturnos conceptus
dici malim necgerit abhortem hic vnum scies epistolam tuam
pat sororibusque preter ad me peruenisse qua simulus vel
vel amicius. Deus exca quod olim didiceram expertus
qualiter me visitus qui rompeta meum ita videris
que ne sequar ut ipse spem dederat ligustici motus
impediunt. Expectatio inquit an vero tranquillior sit au-
tumpnus periculosum sane seculis hec loca desperat aduersus
quod remedium generis apertum fuga est. Hinc dici quo-
niam extra fortune dominio patet fuga. Vnum ego consilium est in-
ut pacem quam frustra quesiuimus extra et quam modo non licet
poscamus a domino. Vale nostri memor

Ad Guidonem Septem archidiaconum Ianuensem gloriantem in epistolis suis poni

Quod tam magni extimas nomen tuum in epistolis meis
poni facis ut reliqui non enim id michi meum sed indul-
gentie tue est neque me ideo ingeniosum arbitror
sed te amicum Seneca Lucilio suo scribens quod libros inquit
meos tibi mitti desideras non magis ideo me disertum puto
quam formosum putarem si ymaginem meam peteres eleganter
id quidem Verius est enim quis non deformis amici quam for-
mosi mallet ymaginem non enim quid extet sed quo ex-
timat metitur hoc est non rebus extimatur sed affectu tu quoque sic
in epistolis meis sicut in memoria locum queris ne attendas quale
sit hospitium ubi habites sed quis hospes et profecto minus ambitio-
sus est qui non libentius vel proprium vel pauperis amici limen
quam ignoti regis atrium ingreditur Carius ut rapide tugu-
rium suum pastor videre voluit cum aula fere et stabula congeries
petiit utque ipse meteros redeat in tecta capelle quod ait Ma-
ro querentes non pulchra sed propria ut que non honorem tamen si
cietis avantibus instrui videmus naturale non dubitet instru-
ctum esse que tu sequeris ut sit non doctorum magis habitum
quam amicorum scriptis tuum nomen insertum velis cumque te nunque
potem et feci et si vita comes erit faciam Prefatus est quam
hospiti olim suo rex Evandrus qui cum more in aulam
invitaret Herculem magnum se hospitem alias iam fuisse memo-
rat hec inquit limina victor Alcides subiit hec illa re-
gia cepit quod dicere ne desperares paupertatem neque neque de-
dignetis habitaculum quod dignatus est Hercules Ego eadem
tibi amicis que aliis ut omnes modo tecum alloquor quorum
nomina in scriptis inserui testatus sum Parate et communiter
ferte precor si non par glorie nostre locus est ubi vos collo-
co neque sordes egestatesque sermonis mei horreant aures
oculique vestri esse quidem quod vestro ambigat nobilior in parte
meretur At non minus verum ymo facilius extimet mea
non ubi decet sed ubi possum vos excipio ad amplissimos do-
mus angusta est Sic Cicero eosdem locavit vos in Ciceronis
epistolis nunc vos in meis loco non alieis neque si velim queo
et scio vos non hospitiis claritate sed amica serenitate decus
ut obscuritate loci comitatis splendore pollentis ubi vos
pono ubi duces ubi reges ubi Cesares ubi pontifices
posuimus quod his me audire maius est ubi philosophos ac poe-
tas et quod maximum ubi viros bonos posui Vale

Ad eundem in Gallijs agentem de rumoribus Italicis nominatim de Venetorum duce per suam temeritatem obtruncato

Rumores Italicos quottidie nisi fallor ad sacietatem
audis qui vel utinam rariores essent vel minus immini-
tes nunc crebri vehementesque sunt et sonori adeo
ut non tantum in gallijs vicina regione sed apud indos atque ara-
bes audiri queat Magnus fuit terrarum motus magnum bel-
lorum strepitus magna impiorum undique collisio magna
denique fame vox que tamen non nisi asperas percussit sed maiora
consilyt et tam magna fuit sed mala presentia futurorum appara-
tus continuo maior est Ita nobis quod in adversitate durissimum
est extremum malorum solacium spes aufertur Semper igitur ut sic
inviti contemnimur sed laborum nostrorum seminum cunctarum gentium
aures atque ora compleuimus Sed modo ter audiat fame dabimus
ter loquatur Ita vere non etati sue tantum sed omnibus seculis Vere
ait flaccus audiunt vicedis hesperie sonitum ruine agat mo-
do fortuna perficiat quod incepit sive illa suis viribus sive nostra
ignavia potens est quam solus obstare illi poterat arma racionis
abiecimus agat magnum seviat tonet ac fulminet in hoc
paupere nidi latus nisi in utraque parte plenum sed est exeunt
Pergat insistet firmat urgeat et quam ita superius atque in-
ferius plagas ut dictum est cepta perficiat Vereor sane ne preus
fraudula qui magne mestitie index amarum et amorem
pavidum atque solliciatum animum tuum forte turbavit pone metum pro-
uatum nichil est adversum recte sicut prosperum nichil est prosperum eius
in prosperitatem vertis ymmo vero quod non tristem prosperum et in serua libera-
te mortua et sepulta per quam multa sepe vita magna cum vo-
luptate et gloria profudet prestitum tamen non liberas sola perierit sed
tamen ea video sed pietas pudicitia pessimisque iam moribus
late regnantibus nullus usque iustitie et modestie locus
sit que quin fint consensu gentis huius contigisse non po-
terat Ideo stomachosius et indignans aius non magis
sua quam publicam forte legit luget hinc sepenumero dolor meus
hiis que nulle hominum presus presit in etiam noret fauol
querimonijs evaporat Sed hoc genere principium istud esse no-
uerit nunc te ne amplius expectatione torqueam quod desti-
naueram expedio et cum sonat quos nullis annalibus comprehe-
di posse crediderim quamque presis et quam senis pro loco motus
quod in lacus revoluta bononia Cuius nam patre mee sta-
tus verum ut florentis sed sit aliquid fructifere quid flectat
Roma quid Parthenope memorat ut rebus sepius regnorum
suum terra laboris equavit quibus cuntibus odiorum fervet
sulphureum enarrabus quid agat ianua quid parat ligu-
ria quid emulata cogitet aut picenum quam in sonis et
laboriosa sit Mantua quam metuendosa verona insistat
Athenis in mora sue ipsa tamquam latet ut barbaricis

se mercibus pateat aquilegia et tridentum. Postremo predo-
num maximus qui predonum terre Italie vastet utque dum de
provinciarum domina servorum facta sit provincia. Ut livius de urbe ad
venetorum angulum et ad ea que vix dum potes audisse festino
qui bello cum Ianuensibus suscepto dicitur an decreto careo
non bella defuisse nusquam puto michi hunc temporibus primum victi mox
victores rursum maiore prelio victi sunt in quo illi quidem ut homi-
nibus atque Italis compatior in conflictorum et hec eis mala omnia veneti-
ca prevideo. Predixique non astrorum iudicio aut ullo vaticinio genere
quod totum despicio teste deo sed presagio quodam mentis et verisimili-
bus coniecturis quibus in eam sententiam sic trahebar ut vide-
rer me videre quod nunc video atque ut dux Andreas qui nunc
sue rerum preerat hodie viveret exagitantem cum liberis et omnes amicos
omnes inuicem ac tuo vir et libertate bonus non virum atque integer-
rimus reipublice amantissimus sincerus et amantissimus docens peritus et
facundus et circumspectus et affabilis et mitis uno tamen offendebat
quod belli studio ardentior erat quam mansuetissimi moribus conve-
niret. Unicum equidem non parcebat et presens vero et absens litteris
tunc ille de animo meo tectus parcentissime ferebat si terreri vi-
ctoria elatus consilium respuebat. Consuluit illi mores ut acer-
bissimum pace sue licitam et mordatrices meas litteras non videret
utique non ferme responso solebat ne dubitare quia sic prosperior
videre se visorem cum sua esset. Itaque sepe meum illud Scipionis Af-
ricani dictum usurpabat quin loqueretur cum Hannibale de inquie-
tis testes sunt quin et illius belli exitum secundum illius probabat quod de-
derunt et huius dant et dabunt. Illud certe Cesarea hec fato
que teste probat quibus insaniis acta induit hec arces vim
fortuna noverit et quantum ille vincendum erat ut in eadem ita refle-
xim noverim facto que teste probat contrimentis que teste fato
innocentia astruebat. Paucis ante obitum diebus literis meis
acceptis amicosas fateor plenas tamen effalum bonorum quibus
se torsit una responsionis studio effecit sic postea intulerit
qui princeps erat qui sue pudorem duceret non equasse stilo quod
vanum facillimum ille erat literatorum in primis disertorum hominum pro in-
puto quod erat difficillimum non inhabat recondere sed et consuetudine
sinceris vero equidem utique atque eparcio dicendi actum vox clara
non tenebat si quid rebus ipsius faciat atque aptissime verbis quod
responderas non ut taceas aut confirmes verum ut non comparatus a par
aut superior esse potes ubi inferior sis oportet. Sepe falerata
eloquentia nuda vis vincit. Itaque cum se inter fuisse torsissi-
septimo demum die nuntium meum sine litteris dimisit rursus nunciavit
quod tunc pollicetur que non misit ne denuo responderet seu mor-
bo corporis seu animi preventus quod per eos dies contigit atque omni
spe incidisse ad litteras venerit ipsa eadem qua petiit vitam

atque extremam extimabat Ianuensium classis accessit cui tunc tem-
pore vir ipse preter morem armatus infuit, nec post eum die
fere aliquid gessit qui festinans impedientibus malis caput maria
morte subduxit. et si quidem ferunt respondisse cum nescio quid
quod nequaquam ad me morte ipsa ducis imminente pertinet.
Postquam statim apud Achaie insulam cui Sapientie nomen
est Veneti ab eadem illa vaga classe Ianuensium deprehensi
ingeniumque plus fuisset cum honore ducum optio deferente
fortuna. ut sicut duci oblata patrie sue cladem in carne positus
non videret. Certe ut ibi potuisse vincere divinitus evenisse credi-
derim quo sit vocabulo loci saltem reliqui duces admonerentur
ut sapientiam quam fortunam mallent, et a ratione non abeuntes
rerum eventus argumenta. Sed non ego fedi fragilis sim qui
nova polliceri antiqui perspicuo expectata aut in fundo est
vide in promissis fides constet hactenus audieras. quod semper
novum audis. Hunc equidem tali duci iuvenem seniorem successisse
sceat. et ad patrie gubernaculum sero licet aliquando tamen vel sibi
vel patrie opus esset accessisse vir ab olim fuerat in notis
sed in quo fallebar optio animi eius complexus maioris Marinus
phaleria vir nomine complexus animus in sui dignitate non potuit se
instro pede palacium ingressus. Namque hunc Veneti ducem
sui sacro fermi omnibus seculis ingratum ipse in illa urbe
semper ut inter mentem ad antiquitas coluit in medius sit
in ipsius palacii vestibulo decollarunt. Causas rerum ut poete
solent in primordiis operum suorum explicare si comperta loqui
velim neque iam ambigue et tam varie referuntur. Neo
illum excusat omnis aut voluisse eum in statu rei publice a ma-
ioribus tradito nescio quid mutare atque ita cuncta concutiunt
ut quod ait Flaccus primo ne medium medio ne discrepat imum.
Nam quod vir illi umquam arbitror evenisse ad ripas Ro-
dani dux pro negotio pacis per me primum et mox post eum
frustra temptato apud Romanum pontificem legationis officio
fungerer ducatus honor non petenti ymo quidem ignaro
sibi obtigit rediens in patriam cogitavit quod ut puto
nemo umquam cogitarat. Passus est quod nemo umquam in loco
celeberrimo omnique clarissimo atque pulcherrimo eorum que ego viderim
urbi maiores sui sepe letissimos honores pompis trium-
phalibus deduxerunt. Ille ipse congesta nobilium frequentia
et ducalia exutus insignia capite truncatus occubuit templique
fores et palatium aditum scalasque marmoreas sepe vel
sollempnibus festis vel hostilibus spoliis honestatas sanguine
fedavit. Proposito loco signavi tempus. Sicque annus est ab
ortu Christi millesimus trecentesimus lv. fuit dies ut fertur xiiii
kalendas maii. Rumor est tantus ut si quis urbis illius disciplinam

moreretur prorsus quantum vero rerum mutatur unius hominis mors mi-
nuetur quamquam alii pluris ut prohibet complura et non eadem supplendo
vel prohibuerunt vel expectant. Vir maior in Italia nostris temporibus
fuit hic forte meum iudicium expectas. presertim si fame credit et
absolutio quamvis et levius scribere et dolorem suum minuere vindi-
care potuerit. Sed non facile iusta silentium atque invisos ira quamvis
magno presertim in populo ubi irascendi stimulos rapidus
inconsultusque clamoribus populus atque intemperata vulgus [illegible]
Infelix hoc et compassione et indignatione qui honore antiquo
insolito, quod sibi sub extremum vite tempus nullum exemplo
unquam eo quoque calamitate perierat, quod [illegible] publici
more iudicii non modo minus fuisse sed insanum amensque
videbatur et tot iam per annos sapientie falsam famam va-
riis artibus usurpasse. Ducibus qui pro tempore sunt edi-
cto positum sibi ponitur speculum stat ubi se videat ductos
esse non doctos ne ducerent sed honoratos rei publice su-
mos esse. Tu vale et quamvis publica fluctuet demum opinum
ut pietas nostra res quam modeste sese gubernemus. Medi-
olani viii kl. maias.

Ad eundem fratrem archiepiscopum Ianuensem an confundendum an condolendum sibi sit dubie. Epistola decima

Successibus tuis mestior ne an letior debeam
essem diu dubius mansi. Tangebat cum hinc
quietis, hinc gloria altrum tue excepta dum maxima
nam esset altera illi etati tue perpetue debetur superadditam
[illegible] gloriosum tibi laborem impositum non dolebam sed
absque labore veram nec queri gloriam nec servari. Illud hor-
rebam quod libertas quam sese amantes in discrimen acti vi-
debantur et haud dubie honori oneri impositum erat. Tuo
alio ne status est eo durum vite frenum his qui in fa-
miliam timent sepeque [illegible] rerum vertice [illegible] dor
libertatis atque omnium vincebat latendumque commoditas dolere
iam ceperam [illegible] quod in mentem venit tenaxque libe-
ratione et quod est pessimum [illegible] genus in quo plus ac
multiplica [illegible] de [illegible] hominum [illegible] sum
dei [illegible] effectum felicem [illegible] gaudendum est in quo
statu quid agendum tibi seu quibus gubernaculis inter
procellosi officii fluctus ac scopulos utendum sit. Nec ego
sim consultor ydoneus nec tu consilii egebis ut qui [illegible] di-
sciplinis que magis hunc decerat statum tempus [illegible]
[illegible] quidem pontifex si [illegible] luceres ac [illegible]
omni a iuventute [illegible] [illegible] que [illegible] ardua
[illegible] sit atque facilia, ne vero tam dilatus olim frater
nunc et pater tam equor ingressus non diu consilium no

hortam sed nec saltem vocis omne tueat finē soluēn ora-
tionē id est exclao / Bone quo studiis tua te vocat / pede
fausto nempe quo vix alios longe ad hortamus talcar vr-
geret nā te ducet tua nō est rogendus nec vegendus nec
rogandus quod admonemus ipsa sponte suspicium est / n
quia monemus fidei fidem facit ad suam ut porum sa-
nitas optato mag tua bona sepe illi fabratis secta
naufragii clauam crede / si quod ambiguum rerum tempestas
attulerit sui consilium ab arte et alia super parte tam
respondendum erit que tremens tenebris materia serena
sit at tranquilla est de fine opum nil penitus tibi arro-
gans omnem spei anchoram in deo fige / Deque aut postea
Ferrerola dirigi vita tua et ipse faciet Hec sunt que tanta
de te hodie dicturus sum nec simulate aio plura velle pro-
fremante aut obstante nuncio vix ista potuimus Vale

Ad Bn mitchi Cancellarium Venetorum et qui laude pulsatur aliena rationis ad arte et propriam constantiam recurrendum Epistola vndecima

Bene in accidit quod in vrbe legi frequentissima tuam me
solitarium repetere epistolam ... habuissem coram multis deprehensus in publico / tunc plus erubui / et dixi quod
non potes quando etiam talis viri oculos indignaque perstringe
in leuis quidem tuus optime vir ducas plus veterem / similis ...
tu et dotis sed et eloquentie magna vi nec de mehilo
dictum vel amici tecta esse judicia vel oratore posse ...
prim te amice in existimatione rerum mearum fallit / haud dubie
... vo me paulominus fefellisses ut talis in vedel impe-
rem qualem tu me facis Sic totidem legitur in me hec sic
papiris prescripta Sic calamus tibi preceptum est / n quod me cogi
fecerit in artem totis curis seculi mecum ipsum dicendo / proton-
tabar an vel certe quid de me stilo tecum amicus et mei
liquo duceret Scio quod in intimo in silentio sit responsum Pro-
inde oro post hac ut pudori meo parcas Nene me unum
meis laudibus onerans nō propter errorem multo imparem / tua n
error ingenuus et amicitie testis extimme meus si sit insi
amice ridiculumque nō erit ... in fallor nec in hac
parte labi possim ... est in habeo cui herba ro-
sinam mean atque si nō extrinsecus flatibus auulsus fuero nō fa-
cile ... Ille n est in / nō n aura perussa Verumque
flant spiritus Denique si hec possem me etiam tibi tradere
iussi que de me scribis quasi aliunde pendent qua pu-
tas fronte lectus fuerit Sit nunc in nouissima eadem tuum
quam agis aut loquaris sensibus meis assurgat et ex ore
altius illapsa audientis ... tuis labiis grata satis dulcia

Ad suas quisque sic tuus sit et animae nec fores quibus eloq
tie bic clavibus aperte tanto studio frangis aperte
sunt ut libet exoptanti ingredere Crede mihi non inusitatum opus
est arte ultro aliquo priso sic tecum in limite letus explor
no plus exclusus quam hanc inde animam mors excludat
Idque sic esse ut dico tibi penitus persuasum velim. Pauca sunt
quibus glorier Unum hiis ipsis testibus soleo Unum hoc in-
trepide dixerim tales amicas non novi ad quas si non
inanis emolumenti illecebra rarus si honestas alliceret
in mortalis ex se generatas mortales esse non sineret Ego fa-
teor ad iucundas amicitias tardus ad firmandas nimio
adhuc constantia unius promissum at ne id forsitan pu-
tes de te michi dum an persuasum erat quem nec in animas habere
et dignus et appetere videbaris Sane quod potes modestissime
dicere voluntatem etiam de scriptis familiaribus que varia congerie
manu quottidie michi e manibus exeunt Parte populare
diffusus sit mirer quod ita ad vivum fontem domi habeas
et lucidos secum arcetes ac turbidos vivorum rivulos sitibundus
ambias nisi potem intellectum sit michi animum tuu ardor qui tantus
est ut inferioris tui liquore Undecumque fastidiat neque ter
sufficere arbitretur Eumque pecuniis fratribus ubivis
petentis affectu promit nisi vel ad limina pauperum pul-
ses et tam locupletes aliena mendicares Porro age hec quas
sequeris duces seu Socratem meum seu platonem quorum
alter non scriptum vertes ad discendum parvus deserens ad do-
cendum sit alter litteras toto orbe collegit quas toto orbe re-
funderet hic sextus frem et hoc iter ingressus sis non potes quo
ad summas et divinas provectus quod ad nugas me-
as attinet de proprio tuo etiam mei et mearum rerum amor amorem
tenuis ut dixi et quod obliquus rerum arbiter vulgo dici
solet placens hystorio quod plaudit tamen profecto aut neque
in me neque in meis scriptis est ut placeat sed in te quantum
vero in hiis qui hiis delectantur quantum in maioribus si quam feces fa-
ucit tibi obsequi ineptia et inersia quod si inire certe velim
et ore eius audies unus e maioribus gratia preparet Cum vir inu-
sitata suavitate multorum auctoris et digitis potes esse ingenium
unum sententie Cumque ipse sit magnus quippe non e quingento
tenebris maior sit generavit Nunc ambo quecumque audis a
toto orbe sibi venerans delegere adesto illis oro quod potes
mei sunt cum magis esse cupiunt tui quod esse ut non aliter
indebunt e Novissimum est ut noveris Epistolam illius optimam vi-
rtutis et ducis melior nec in prima viventis quo dignum
ut divinis fuissemus levi me spero non sine lacrimis perlegisse
Dicta michi de sepulcro Unius de uno responsorum inopi est ut nulla

michi suspicia renouaret sed non ita ut non sibi quam multa
responsurus fuerim si nobiscum ageret nunc ut puto vel tantum
intelligat Vale nostri memor Mediolani vii kl. Junii

Ad Karolum quartum imperatorem ex Italia descendentem increpatio epistola xiii

Italos fines et claustra nostri orbis intranti nuper
animo tibi obuius et letus fui nec multo post ad te vo-
catus et corpore abeunti animo quem sequor in luctus hoc
nunc est quod tue cetere littere letissime amicis fuit nunc mesta sunt
omnia ego tu Cesar quod auus tuus innumerique alii tanto sanguine
quesierant tantisque laboribus sine labore adeptus et sanguine
complanatam apertamque Italiam patens limen urbis Rome sce-
ptrum facile imperium pacificum imperium inconcussa dya-
demata vel tantorum inglorius munerum vel rerum non videris
extimator et hec linquis et o rem mirabilem magno labore
ad barbariam rursum regni reuolueris non audeo tibi dicere dicam
quod mee rerum exigunt ne te vero contristem qui me et
indignum fecisti consortio tuo non quod inuectiuas ac satyras
inito pangere debeatur aut aliud ob eam rem loqui
verear nisi quod hoc tuo tam precipiti discessu fregisti me
ut fatear plurimo neuter te arbitror eciam quo magis
magisque me attonitum linquis hoc consilium tuum an fortuna magis
fautura sit nescio Certe ratio et virtus et bonum omne totiusque
si loqui posset imperium aduersantur mali omnes plaudunt ac re-
belles Italie quam ita factum est in animo sed hoc quoque ut memorie
affigas velim et valedicentis memoriale munusculum tecum
ferras a nullo unquam principum tantam spem tam leviter hoc est
sponte tam floridam tam maturam desertam nisi nunc imor
animum tuum preoccupare debebit quam Macedonum Regem
qui mox finibus patriis egressus non se Macedone dominum sed
terrarum omnium dominum iussit tu non esse tantum imperii dominus Romani
sed nisi bohemiam suspicas qui hoc quereris fecisset auus
tuus aut genitor qui et si non Imperator ipse esset sola pa-
terni imperii memoria tot urbium vires quesiuit sed non est
hereditarium bonum virtus Equidem ego te non imperandi solum
decesse crediderim sed ut bellandi forma actionum omnium velut
est o si in ipsis alpium iugis aui tui tibi nunc preterque sit obuius
quibus dictibus putas Credo illos audias vel absentes per-
fecisti egregie ingens Cesar hoc tuo tot per annos dilate
in Italiam aduentu et festinato abitu referes domum Istud
ferreum istud aureum diadema simul ac sterile non imperii Impera-
toris nomen vocitatus bohemie Rex solum quod ut inuitus
esset ut vel sic alcius contracta virtus assurgeret finesque dome-
stica neglecto auito altum patrimonium suadere Sed cum

biu imperium defessus calamos concesserat / et vos ut auguror fa-
tigatis animis det quietem Salutem m(ihi) Lelius meus tuus vir
attulit q(uod) in familia aucupis et letale vulnus fuit / fili(us) Ce-
saream effigiem pervetusti operis que si vel ipsa loqui posset
vel tu illam contemplari ab hoc te p(re)sul(e) inglorio ne dicam
infami otio retraheret Vale Cesar et quos loquimur et quid
petis cogita Ad Franciscum Sanctorum apostolorum
de sua ad Cesarem legatione epistola xiii

Opperiebar sors mortalium onere iugum grave / super fili-
os adam ut scriptum est a die exitus de ventre matris
eorum usque in diem sepulture in matrem omnium Sine ergo
dum mature solitudine et requie meditaret / maiorem rerum et
familie strepitum quam meum more ac votum Ecce nunc ad arthoum
mittor occeanum Rursus videbor ut deinceps Renum quem prime-
vus senex vidi eundem iuvenem iam senior videbo Siquidem
olim annis meis adhuc ... duorum annis illius
ubi decessit et bienniis ... incepit fui nunc ad radicem mo-
ntium ubi ille oritur et nascitur iam decrescenti iter est michi
et inde longius ad ... magnus labor ... in
tanto ... appetitu Sed non ... non ... publicum ...
bono ... labor non facilis videtur Et proinde ab hac
... non alia ab hoc ligure ... missus / ad Cesarem p(er)fi-
cisc(...) ... susceptoque efficere negocio / ... in
non ... ut ille ... absentis ... nil ...
... fecit ... argumentis eu et statura cont-
... et Cesaris moribus indignum fugere
ut nullum ... iter hoc meum sit Certe legatum ... suo ... pro
... commissa post ... accepta michi sit peragam ...
... libertate mea et Cesaris ... Sic me saltem sit Ita-
liam et ... imperium ... orabis pro felici reditu ...
que ut spero sic in solitudine totus ... ut nullus ibi a
me labor O quod ... sepulture spero ... me ... scrutator
latebrarum livor inveniat Vale ... meor Mediolani per
propere et ... saracenis (?) ... iiii kl Iunii
Ad eundem de suo e Germania reditu epistola xiiii

Te meditabar abeuntis te ... mediator ... q(uod) tue
sufficiat ... / ne ... ad comparan(dum) ...
... non sufficit Itaque posset ... ne ...
... priores angustias reducem me nosse sufficeat hoc ad-
... reddisse ... plus ... reditum quam salutem
quos ... quo magis ... Si quid ...
est non ... fallit in Italia est ... alto si loqui ... da-
... et ... reducit ... quod ... nate
... Nicolai (?) tuor ... De ... laudibus

multa sepe diximus et si vita manserit dicemus Sed nunc re-
centi meo de his mixtim que peregrinanti se obtulerat et
reviso aut dicto in statu Ceterum in e ma hac brevitate accipe
es consciuis et avus ut Non n nimium dico vere qui meus
est multa tibi non addendo p libuit referet de statu meo
in nosedi tua in exple lel ac fretua statim novum Vale et ma-
iores meos prope diei brac ms ompariunt veter exspe
cta mediolani xii kl octobris

Ad eundem

Posceris ut epistolas de Italie laudibus quam tibi polliciti
P videbar non subitam tandem mihi a vo me tantus quam
sepe multa tecum colloqui ut in fine nuper me dum rura
barbarica peragrarem multa et varia que de huius laudibus
dici possent mecum equitandum cogitasse Ita mihi accidit ut
patriam numquam clarius quam in peregrinatione cognoscerem et ad summam
quam pridie erat Italia In Germania perdidi et hoc mihi primum
fuit illius que recessus magno impetu cepta more desti-
tui mole rerum et varietate distractus Nempe et illo
nullus mihi fere tranquillus dies nunc libet suspiriorum tempus fuit
quod nunc me puto inhabere Siliguris labores et tempus hoc
statui ante oculos ponis Itam equidem tantis iactura te-
pestatibus intrepidum forte pectore esse incussum certe
non licuit me in isti quod augustinus de se ipso dixit hac ipsa
urbe in ista rerum statum loquens aut Nos inquit adhuc
frigidi a calore spiritus tui excitabamur tunc nunc attonita
atque turbata quod si illi accidit alienigene et ut ipse ait
adhuc frigido quid Italum hodie nec sanum dico et fervens a calore
spiritus algentem et etiam ab annis teneris ardore quodam Italia
novis super coetaneos meos omnes quos ipse noveram estuan
accidisse estimas Ceterum iam celeste favore civitas est multis
procellis optate quietis in portu vel multa cum gladio in
aut de ma quam posuisti et multa utroque stilo sepe oratione
ut scribendi que ut auguror videsti et si quid forte nunc
circa huius speres cum alios videbis Vale mediolani 2
kl Junii

Ad Guidonem archidiaconum Januensem de statu suo ad modum explanate xv E

Dum te scio qui de me frater animus fueris quem sollicitus
N nimis et profecto non ambigo qui non metuit Sta-
tum meum vis audire / atque a stando status dicitur nullus
hic hominis status est sed fluxus inquies ac lapsus atque ad
ultimum ruina / quid velis tu intelligo quippe seu suaviter
seu duriter res mee non stant seu suaviter dico sed volvuntur
de quo ipse sepe querentibus amicis pro tempore varie respondi quod
aut iocatur vel seriosus est dicam vel mutare stilo / si qua
rerum vel opinionum mutatio facta est / et meam quidem rerum

suarum olim tibi notissimarum scio. Nunc minora ni fallor et coti-
diana exigis: quid in dies agam, quid de futuro statuam
cogitem; et certe non de ingenio tuo spoderem ubicumque sim nosse
te non modo quid agerem sed quid somniarem, quin et insuper somni-
a ducerem actiones et cogitationes hominum quas novit dominus
quoniam vane sunt, ut ait propheta. Et revera nunc operosum aut di-
fficile tibi cogitanti tuo nosse quid agerem. Si quidem post com-
pressos adolescentie tumultus et flammas, celesti beneficio, maturi-
oris etatis extinctas, o quid loquor cum tot libidinosos
passim ac delirosos senes videam turpe iuvenibus vel spe-
ctaculum vel exemplum; ymo igitur post illud incendium celesti ro-
re Christi refrigeratum, consopitum semper unum fuit vite mee te-
nor, sit et cum sepe interim loca mutaverim ille mansit
immobilis. Hunc nemo melius te nosse debet, paulo longi-
biennio hospes meus fuisti, quod tunc vidisti nunc agentem
cogita, nisi quia quo magis progredior eo magis accelero
ut fessus viator ad vesperam adhuc longe me cogitans et
suspiro talem accelerationem et lassitudinem gemo et confessim
ingemino et interim vite tedium obliviscor. Itaque diebus
ac noctibus vicissim lego et scribo, alterum opus altero rele-
vans solatio, ut unus labor alterius requies ac levamen sit. Nulla
mihi delectatio aliunde, nulla vivendi dulcedo alia, sed hec ipsa me
pregravat atque crescit usque adeo ut hac dempta vix me intelligam.
Unde mihi labor aut requies? Res mihi equidem inter manus
crescunt et subinde alie atque alie adveniunt abeunte vita vix
quicquam si fari oportet. Terret me tanta ceptorum moles in tam parva
vite arca. De eventu deus videt cui notissima est voluntas
mea, quam si utilem eam novit adiuvabit spero utrumque aut
ipsa voluntas sibi esse primum quamvis nuda et optatis
spoliata successibus. Ego interim anhelo, vigilo, sudo, e-
stuo, innitor in adversum, et ubi densior et difficultatibus se-
pes eo alacrior progressum fero. Ipsa rerum novitate seu asperitate
excitus atque impulsus. Certus labor, fructus incertus. Malum michi
esse tamen in exitus hoc ingressis his initiis defluunt
ipse relinquere, et ego cum illis ad extremum eo et mortalis
in mortali. Fungor exercitio. Dexter quoque calamus, oculus
vigilans, pectus curis attentum totus iam obduruit atque
percalluit, ut Ciceronis nostri verbo utar, et si forte pervenero
quo velim bene erit, alioquin bene esse voluerim. Faustum
illud, hoc laude; illud est non in altero, hoc in nostra manu
positum. Hec insistam ut nullus dies, nulla nox, non labor,
non requies, non voluptas animum ab honesta vite ac-
tione dimoveat. De reliquo forte mea non tam equo sed
alto etiam animo feram. Si posteritati nostra probetur quid

ingaudeat si unquam michi notum sufficiat enim sive eius assensum
videor paucis aut uni michi notum fuisse satis fuit tale
modo me noverim qualis sum talisque sim qualis esse cupio
magis rebus fateor et optanda facilius quam speranda. Inter
has igitur curas ergo sepe mecum deum orans quoniam de
studiis fama decrevit ad bonum finalemque et sibi placitum
det exitum neu tot curis tonetis pauli erudita in fine desti-
tuat et sepe suspiratus illud sibi davidicum in susurro ne
proicias me in tempore senectutis cum defecerit virtus mea ne
derelinquas me michel efficaciusque michel sepius precor ipsum
ne derelinquat in morte hec frater optime summa est curarum
quem tu statum ego nescio sum seu verius tacito voto. Sed quia
scrupulosius de singulis queris accipe cetera. Corpore vale-
o ceterum ut illud ad plenum neque iam gravior animus e-
tasque tranquillior neque abstinentia et vigiliis bellum pro-
vinerit quod cum contumacissimo rebellantique mancipio in-
dixi seu calcitranti ut ipse dicam asello Christo tandem
duce domabis sine quo absque ulla dubitatione sibi sub-
nimbet ut solebam sic me crebro exhibebit in arcem
revocat cogitatque nunc etiam de libertate certare. O nostre
tui sors dimittis per in prelio stare non adversus alienigenas
tum hostes sed adversus indigenas scilicet ipsos mancipii ex-
perientia de temporibus assumere spes prima et ultima Christus est
illo opem ferente et hostes meos vincam a quibus per-
sepe minor victus sum et asellum hunc inenodabili ac
valde vincia capistro ne in lascivias deditus sonesto
atque animi requie impelleret in rebus aliis quas fortunis
vocant optimus et ab extremis distantissimus est modus pauc
inscia procul inopia procul divitiae paucis in media
tuta vel dulcis ac facilis mediocritas prospero est. Ita michi
videor ni fallor forte unum est in quo mediocritas ista
me non sequitur idque me si invidiosum me fecerit
non inter honoratiores sim melius duxissem oneratior
quod vel inquam optaverim vel sit optare sit expediens quieti.
Neque hunc solum Italorum maximis suis ipse proceribus sed quos
publicatum sim dictus ad gratiam tum populo conspectior cuncteque
quam meum. Quadragesimo iam ut vides inceptu in hac me-
diolanensium urbe moram traxi et quamvis hinc animum ingredior
res hercle nec michi umquam nec tibi nec cuiquam amicorum vel
levi presagio anvisa. Sed hec humanarum rerum consuetudo est
vetus ac perpetua ut sicut michel est certum omni quo suspi-
ramus sic nichil omnino quod preter spem evenire hac non
possit nec se fallat aut dicat hic moriar hic vivam
non respondet exitus consiliis. Cum intra circumspexeris

cum diu mecum ne cogitaverimus unum et aliud fefellerit et cum
multa decreverit fortuna iure suo uti volet neque ictu oculi
cogitata pervertit. In hac urbe ipse iam ut dixi vel fere iam
olimpiadem bis egressus vel tociens histri spatium ingressus ea
non possiderem modo de quibus minatus tibi eius sum sed
totam eam ut dictum est populi benivolentia, fui hactenus
ut non tantum civibus optimis, sed terreque aeri ipsis quoda-
modo parietibus urbis ac menibus in perpetuum me teneri
arbitrer. Id me omnium favor amplecti his honoribus conce-
lebrari semper sicut civitas singulares silebam de quibus agere
longum est. me vulgo eam et cetera scio unde id quidem ne-
scio nisi quod et fama sum prius tenuit more et inter
occupationes omnes ac meas nec illis me prius intuendi fa-
cultas oblata est ne mihi variatas apparendi ita ne usque vul-
gus fallam ego latito accedit habitatio ab omni tumultu
circum nisi que vetusta devocat, semper occiduo mane reve-
hit semiota ad occiduum magne urbis angulum Ambrosii
hospes sum quo cum mihi sepe vel voti vel nostri audi-
sse venimus dicant minus inde nescientium hinc loca dista
retraherit. Sic iste sanctissimus hospes meus ut contemplationis
plurimum corporali sua presentia atque ut reor spirituali eam prestat
auxilio, sic tectis ac fastidiis mecum cepit salutarem receptum
celebrari primum assiduus ab his similibus tanto sub hospite co-
quiesco et velut alto maris e litore procellas video fragor-
remque audio, sed fluctibus non contingor, at si quando tribus lu-
vel cedi voti vel visendi domum me debitum trahit quo
nil me aliud quam volubiliter ita quod exigit vel honestas in
dextra levaque flexis oculis ac labellis clausis nutu fronte
cum nos salutantes salutantibusque preco nil minus parens
quo fungor. Iam de reliquis et humor et noctem tibi olim
historia est. ne quid tamen variante fortuna ut fit de vivendi
di consuetudine immutatum suspiceris qui fuerat sum victum meum
nosti, sompnumque hic ut addam nulla unquam fortuna
suaserit. Demo potius ad inducis. Iamque eo pervenit
est ut modicum demi possit. Denique tamen si regie opes ad
venerem aut emersa frugalitatem pellere poterunt aut
in cubiculum longos somnos arcessere neque sanum ac vigilem
lectus habet neque nisi eger aut dormiens stratis incor-
sil et me somnus et ego lectum desidero et sompnum mortis et
lectulum busto simillimum duco cum supremus sopor obrepse-
rit satis superque satis in cubiculo terreo seu saxeo iace-
bimus id meditans lectulum meum odi et ad illum nisi ur-
gente necessitate non redeo, sed ab illo mox ut me naturae
vinclis explicavi semper invitantem avellor inque bibliothe

cetera illi proxima velut in arcem fugio sit hoc inter noctis me-
dia noctis dimoram quod si quando forte vel nox brevior vel vigi-
lie longiores traxerint / at profecto nunquam post auroram nox invenit
Postremo modis omnibus intor nequid melioribus curis interveniat
preter id solum quod imperiose natura non negat exigit sompnum dico
et cibum et breve honestumque solacium vesperascendo tempora reso-
nendaque curis dumtaxat ydoneum Id nunc vero quia per varia certe epi-
at locorum variari oportet et quale in urbe sit non audias
nosse non potes dicam ad solitudinem ut soleo secessusque silencium
nisi inter amicos inter quos ideo me loquacior hac rerum ob causam
quod amicorum presencia solita nunc rarior est raritas autem desi-
derium accendit Sepe ergo cum silencium diutina loquacitate compen-
so rursusque amicis abeuntibus mutus fio Importunum ne-
gocium cum vulgo loqui aut alio cum homine quem non amor tibi
seu doctrina conciliet Cetera more illorum qui ut ait [illegible]
de vite partibus deliberat non de tota summa cogitans
estate diversorum amenissimum saluberrimumque adii Gragnanum
tribus ut numerat milibus ab ipsa urbe semotum Situs
autem in planicie elevatus et circum undique fontibus non
non illis quidem sorgie neque transalpino partibus sed modestis
atque lucidis tamen suavi murmure flexuosis ac vagis ut unde
veniant seu quo pergant vix possit intelligi sic coeunt dividun-
turque et rursum in se redeunt multasque peramites unum in alve-
um relabunt menandreis flexibus nympharum chorus
videntur agri decus choream hic modo sum et quod antea
dixi et si sileam nosti : ago quod solitus sum nisi quod rure in
libertas est maior : odo si fuerit sic pergam exequi quibus
tedijs vacamus hic Cesarea quibus agrestibus solacijs
abundem quam in poma de arboribus quos e pratis flosu-
los quos e fontibus pisciculos quas [illegible] anaticulas
quas e nidis aviculas / quos et agris hericulos quos
ne lepusculos atque apriculos cetera huiles que hic vi-
cini Est hic Carthusie domus nova sed nobilis hic in capp
sancti gaudij sum post horis omnibus presto est decencia
inter ipsius Cenobij septa concludi quod illis sanctissimis
viris an in gracia / meum itaque fuerat esset nec verebar ne quam
in re presencia mea illos offenderet Sed reputavi me sine equis
et famulis ut adiunctum est vite modus esse non possum / timui
ne servulis temulencia ac strepitus religio silencio ob-
starent Sed vicinam illorum domum malui unde officio preter
tedio aut absens per facile devotis actibus que eorum unus
quodolibet inversum Dacet in quo hic limen prope a quo famuli
mei exulat atque advene nisi rari ad modum quos vite qualitas
et dignos faciat hospicio Nempe sic ex alto solanum quem

dum ne fastidio illi sis unde tuo consulis fastidio in qua sepe peccare
dum quisque sibi indulgens nimium alium cogitat. Hiis in equidem
in locis ne quid scias preter amicos veteres de quibus michi semper quorum
me dulcissima et illorum vita et mea sors fecerat inopem et meis
pridem et nunc facit absencia conservatis nunc voluntas semper. Una non amicos
est in presencia corporalis non leve desiderium, quod in aliis me
facile leniunt. Scito si te michi et societatem nostram fortuna restituat
quod speravi diu fateor atque optavi, nolui quidem me excusare
de studiis quempiam commutare. Sed si perquiris quod remedium
aliud non est ymaginacionem meorum presencia me solabor de-
inde hiis scilicet atque simplicibus Christi amicis quod dubium non lra-
te licet ac facunde, sed humilis ac devote conversantis elicitam
cum quibus tacita iuvat mente quiddam crebra colloquia propter
tuam caritatem atque ultimum vite mee morientis presidium in
illorum oracionibus situm spero, quibus et tu tuas adiice ob-
secro ut spissaminis advenies, cum hodierne fateor e
dies fusum hoc ac gelidum cor inflammet. Vale.

Putabam plenas esse mei rerum me Landem
aures sed amantis mos est, satis superest dum aliquid quod
aspiret quibus adhuc an fame, que me divitiis au-
ctum refert habenda sit fides quasi si michi hinc esse non et optata non
quereres mediocritatem professo diviciarum questio subolevit, sicut in-
deo superioris epistole fides minuit quod ne cogitans bonus eo. Sepe
nunc mendoso fides est et oppositum affirmanti magis, credideris igitur pro-
cessisse aliquid opibus non negaverim michi inde plusculum accessit tem-
pore noscit notos meos ut nunquam ditior sed nec pauperior verumtamen fui
non quod ulla egestate nempe omni soluto abundancior neque ideo quod nunc ditior
est ut eius conservacionibus sitis consolatur illarum quam maior utique est pauperibus quam illis plu-
carum desiderio caruisse, ymmo vero illa paupertas ultima hec divitie prima sunt
nec si verum creditur ulla maior est inopia quam multa optantis nec divitie
maiores quam suo esse contentum neque non sufficit, sive ut quod quisque
acto cupiscit non eo valde egeat sive ut eo indigeret quod non
cupit abegendo aut non trahat ut egestas quam ibi ipse est quod inopia
vel paupertas, non me igitur hoc inopem facit, audio hec in parte
quoddam michi singularem tribue ymmo non michi sed illi viro a quo est. Ge-
si quid in me omnino in homine est. Quod in magis opibus actus
fuerim sum quod autem hinc nescio. Sed ad hunc diem quod plus habui eo minus
optavi et quo maior copia largior eo in singulis vite maior et expedi-
cior animus fuit magisque solitudinis et ocium nec sum difficilis ad rece-
dendum forte aliter eveniret si ad magnas divitias pervenisse. Sed ut navim
sepe sub fasce abdi expeditam pondus immane demisit et odores mode-
sto lumine delectantes immodica lux offendit. Sic et ceteri opimi luce nimia vi-
dentur ut certi in me fallant apud mediocritatem hactenus sum iunctus consiliis his
ipse intus nescio an et tu per rarum atque incredibile visum esse arbitror

Si hoc ergo non est quod mali vsitati et nequicie quem videt sed
Quid aliud cause est forsan interrogas dicam quo rei plus
ac mei naturam intueans aprius est equidem illi quod perpetua
et immutabilis opum lege ut in carum sit augmentorum rerum
forum nullus auferat sed Faciebam hanc sententiam esse falsam
ac imperfecta vix credimus sed nouimus Iam in vno re-
dulitas rei huius sed notorietas est quorum prodigalitas me-
os misere dederit non heredem placet equidem ac delectat
Ad hoc n quesitum inventum effossum absconsum consequitur
est autem non ut cupiditates hominum stando mitat sed
ut crescendo nimietatibus medeantur et hercle qui sperat
autem sobrie nec post id abit nec in id sperat Ille m
vero sapiens est qui fecit maxima sua in vita que
sepultura querit ut laudet atque velut atque honeste distribuat
Domus qui ante illud fuit custos qui dat amet
cui metuat futurus qui veniat prodiga Ergo quem
mihi hoc quidem teneam ignoro Nec de me michi ipse cre-
diderim libenter facultatibus nos fallimus hoc scio quod au-
rum de domo mea decessit hercule iter facit non hospitium
quod id consequatur ut mihi heredes meos aut nunquam aut eti
cum sit certam et de me quidem hactenus de alumpno
quidem meo nam et de illo causa quereris nec immunio pro
quodammodo meum est quod diffiniam in dubio sit mo-
res ut in adolescente tranquilli et haud frenendi flores
huius temporis que et hic fructum sperare si me roges spero
futurum virum bonum nam ingeniosum esse iam scio sed
huic ingenium si studium desit liber hoc ut colubrum
sufficeat aut bonum si non frustra nascitur sed qui bonus
moritur Delector ingenio sed indignor quoniam illud
per desidia labi sinit Nil preces valuere vel blandicie
vel mine nil ferule conatus meos vincit natura poten-
cior Sed sic erat quando aliter non potest fateor famosos
ac lucidos sed non faciles habiturum titulos vnde fit ut
tollerabilior sit defectus eloquencie aut sciencie qua virtutis
quod ie S sit paucorum hec est omnium et lex hic noster
quia ne possit et paucis si tam obstinatisse tenuit quod a-
esse possit et paucis si tam obstinatisse tenuit quod a-
gnum persolui debitum postulaborem sentis latius meo bonus
euaserit vt intellectus fit voluit bonis ob
lectum est Hanc igitur qui non habet non est cur hoc impu-
tet aut in que culpa reflectat atque ideo venia qua-
libet est indignus quia volens peccat non possunt omnes
Ciceronis esse vel Platonis vel Virgilij vel Omeri homi-
nes aut possunt omnes nisi qui noluit ut arator quod piscator et
pastor modo vir bonus sit suum precium habebit denique

si alterutro sit carendum ut Themistocles [illegible] dixit
ad litteras trahant. Malo virum sine litteris quam litteras sine viro.
5 Vale.

Ad fratrem Jacobum Augustinensis ordinis Ticinensem tyrannum increpatio f-ius et multiplex epistola xviii Capitulum

Sepe te frater admonui ut statui et officii tui incorruptam
pacem operam dares qua sublata si quid aliud homini
vita quam mors est, seu quid magis hic aliud quam
laborum immortalium ac discriminum officina; precibus et obsecrationibus
institi ut si te ratio non movisset amicitia tamen moveret. Oravi per
que omnes celicolas adiuravi atque in primis per sacrum et ve-
nerabile Augustini tui ducis nomen, tui et ego cuius patris
in spiritu meo sumo, et apud cuius opem Christum spero ut aliquando
sopitis aut lenitis odiorum flammis et compresso tumore super-
bie, qui aliorum oculos atque aures sanioribus consiliis obstruxe-
rant, illud acumen ingenii tui et eloquentiam celitus datam tibi quam
excitandis animis morum civium quos pace tua dignum plausi-
biles hactenus potius quam salubriter intendisti, iam tandem
ad meliora converteres et quod magis te decebat religiosam curam
pacificis tractatibus applicares; non duram quidem sive diffi-
ciliora postulabam ut Augustini miles atque discipulus pacem
velles suscipere dum audires ducem ac magistrum tuum, tum
sepe alias, tum expressius in eo libro in quo celestis et eius-
dem rei publice leges tractat, quodam loco de pace sic loquentem:
tantum inquit est pacis bonum ut etiam in rebus terrenis atque
mortalibus nichil gratius soleat audiri, nichil desiderabilius co-
ncupisci, nichil postremo possit melius inveniri. Post paulu-
lum: sicut nemo inquit est qui gaudere nolit, quandoquidem
et ipsi qui bella volunt nichil aliud quam vincere volunt;
ad gloriosam ergo pacem bellando cupiunt pervenire. Et
rursus: pacis igitur intentione geruntur inquit bella ab his etiam
qui virtutem bellicam student exercere imperando atque pugnando.
Unde constat esse belli optabilem finem. Omnis enim homo
etiam belli gerendo pacem requirit. In quo quidem Tullius
consentit, ubi suscipienda bella ait ob eam causam ut sine
iniuria in pace vivatur. Non sequor que illic de Augustus
eodem divino scripsit ingenio, quod et tibi notissima sunt
et in providendum, ne si cuncta complecti velim magnitudo
rerum modum vincat epistole; quorum tamen illa conclusio est, ut
omnem usum rerum temporalium ad fructum terrene pacis in terre-
na civitate, in celesti autem ad pacis eterne fructum referendum
esse diffiniat. Que cum ita essent sperabam fateor ut te
quidem licet ferox sed in primis docte vites alias, hec est
hominem tu va. S. inest huius, sic a te alios nominas

te et tui romani esse debet uberior et singularis religiosi ac pre
ceterum amare pacem querere nempe qui tibi dictum credebas dauiti-
cum illud quod sepissime decantares inquire pacem et perse-
quere eam, nisi forte dicas te illam utique persequi qui eam
ut videmus finibus tuis pulsam exulare coegeris. Sed
quid eidem regio prophete divinus clamavit Rogate que
ad pacem sunt Jerusalem qui sciens in pace omnem bonorum
habundanciam esse omnem iusticiam, omnes delectationes ac securita-
tem atque requiem vide quid addidit et habundancia dili-
gentibus te et tamen fiat pax in virtute tua et habundan-
cia in turribus tuis, et alio loco Orietur in diebus eius
iusticia et habundancia pacis, et alio mansueti heredita-
bunt terram et delectabuntur in multitudine pacis et rursus ait
In pace in idipsum dormiam et requiescam. Longum est
singula prosequi et quibus eliciatur bonorum omnium atque opta-
bilium hunc unicum fontem esse quo arescente succedit egre-
statis tedium et labor, quid autem et Jeremie divinus eius illa vox
minor, nisi tuis semper auribus insonet. Querite pacem civitatis
et orate pro ea ad dominum, quia in pace illius erit pax
vobis. Ex his atque pluribus sacrum testimoniis scripturarum in quibus
apprime doctum te putabam. Deinde bene de te sperans opinabar
te ipsum pacis amicum michi persuasissem, sed fallebar ut multo
ergo tu in sub Christi tunica marti sacer et bellone devotior
quam marie, sub religiosi habitu tegeres propositum bellatoris
Nec id iam quidem tegens, sed dictis et factis aperiens rebellatum
mirum terribile cogitatu. In eo tibi sidus minor et felicitas
et gloria putas si hoc videat etas nostra hoc posteritas
audiat, te multis agentibus, et tota pene Ytalie pestife-
rum proprio aut tuo funestum, et fortasse ultimum bella inge-
minasse fovisse fovisse, excitavisse complevisse, eloquia inflammasse
ut tibi que scripsisti pacis et quietis auctore credidi
Iam vix tamen dici possit quod ipsi olim Jeremie innuito domino
est, siquidem homo hic non querit pacem populo sed ma-
lum. Heu vere in Christo frater quam valde vereor ne tibi ipso
conveniat quod rex vir sapiens ait in parabolis. Vir impius
fodit malum et in labiis eius ignis ardescit. Homo per-
versus suscitat lites et verbosus separat principes et quod alter ait
in [illegible]. Homo iracundus intendit litem et vir peccator
turbabit amicos. In medio habentium pacem immittet inimicicias.
Nam si equioribus auribus et paratiore animo audire verum po-
tes ab alio, quis est usquam hominum qui dubitet, quin tu
unus non esses, tot hominum milia que hanc non modo Ytalie
sed tocius orbis pulcerrimam atque optimam partem tenent, in
tranquilla et exoptata pace nunc viverent. Cuius rei per singula=

lidos et inaltos agros armorum aut signorum voluntat / quique sedi-
cum desertis villarum tectis exercuat / quique formidolose fuge
amplas ac nobiles altis montibus urbes quaciat / Eaque
demumque sanguinis hoc bello ultimo citoque fusum / fundendum vero est
totum e consiliorum tuorum / statu et fecundi pectoris fonte pro-
cessit / O felicem te qui ad hanc rei militaris gloriam sine ul-
lo armorum exercitio / sedendo loquendoque pervenisti ut unus e numero
illorum sis qui ut ait propheta cogitaverunt iniquitates in corde tota die
constituebant prelia Idemque de te quamvis in aciem non prodeas
per ipse dominus sciat / Sequitur quod etiam primum bellatorum in-
duerunt arma conscenderunt equos ordinarunt agmina / Sed quod
acuerunt linguam suam sicut serpentes venenum aspidum sub la-
biis eorum Heu mi frater quanto melius / quantoque professione
tua dignius fuit linguam deo dicatam divinarum laudum
occupare preconiis quam delectamentis auribus et versificatis
adhortationibus istorum / quibus te non uno aut altero ut ce-
teri sed omnibus omnium flagitiorum magistratibus omnique quibus ha-
bundare bellum solet principes delectarum [illegible] precepto
fieres magister Ita ne tibi tua constare post hunc fa-
ma dumtaxat magnis eloquentie satis est / ut ipse hac una
fons et principium et causa horum malorum omnium dici velles
Nam quis illa etate bellum hoc aut meminerit aut narra-
bit qui non tuum in primordio flebilis historie nomen ponat
Quis hanc pinget historiam que iam paulatim pictoris
quoque [illegible] pingi incipit qui non et inter consiliatores
et inter ipsos etiam bellatores tuam fingat effigiem mirum
prospicit nec unquam alias visum pro cuculla inter galeas [illegible] et
micantes gladios et tela tinctam venenose afflatum [illegible] infectos
et vix intendens bellum [illegible] veste fraticulus gaude iste
et exulta [illegible] Catonis magni et Scipionis Emiliani
laudibus consertus es [illegible] ut Cato et imperator sis et orator
optimus Quippe qui exercitum inimicum solo ipso in voce regas Ille
quia aut in te summis illius vis redas Eorumque laudem etiam
usurpare quis prohibet ut optimus sis etiam senator qui diu pu-
tarie fortunam omnem primorum tuorum summas de tuis consiliis pendere
Tres enim in homine summas res utrasque illorum possedisse ferunt ut
esset optimus orator optimus imperator optimus senator Sed
vide oro ne qua te glorie cupiditas obliquis limitibus huc
impellat Profecto enim nec vel senator vel imperator bonus
esse ne dicam optimus / nisi qui domi militieque ea consulit atque
agitat / nonque sibi speciosa sed que patrie atque exercitui fructu-
osa sint a quo te quam longissime abesse quis non videt qui
pacis dulcedine relegata ultro in patriam bellum accersis
atque principes attrahis Restat oratoris nomen solum quod est

mala et noxia suadendo mereri equidem non potes cum plu-
rimis oratoribus visum est orator sit vir bonus dicendi ar-
te peritus / Vides in quantas angustias te coartem quod
ex omnibus titulis quos sperabas, ne unum quidem tibi con-
cesserim nisi pro parte dimidia / et si non dicendi peritum
non inficier oracionis negocio / neque etiam ut bonus vir esse
aut esse potes quamdiu te prebes bonis ut facis et patrie
et consilijs adversum prebes / Quanto felicius vel tibi vel pa-
trie mutus esses / quam facundia pestilente tanto studio que-
siuisses ergo si tu loqui aut nescires aut nequires / nec labora-
ret Italia nec lugeret / ergo si lingwa tua publice miserie causa
est quam si dicam si proximum / si patriam si teipsum diligeres / commor-
sicatam dentibus demicare precasse / profuturam potius coruis
aut canibus quam hominibus nocituram / tu tamen hoc agis ad hoc in-
teris hoc magnificum ducis quod te more aucupis intrete
aures credulum intendiculas tuas tradat Quotiens aliquid
eruptionum nouarumque indices ruinarum a titulis tuis arcessat
Quibus iam pene in arcessere inter inscalles patrie fines per-
que extra vastatam miseram et hostilem tuis attractu
ut sit dicta maiestatis eterni / intus vero lingwe tue arietem
duritateque pati impia. Dirceos quidem amphionem per gentium si-
milibus euasisti / ille thebas / suo struxit eloquio / tu tuam
ciuitatis tuo / per vetustam ut fama est nobilissimamque urbem
et nisi te unum ciue leno fede genuisset felicissimam / te ciue
et nisi te aliud excusat quod obs
miseram / te duce miserrimam / nisi te aliud excusat quod obs
sessam patriam magne partis ciuium exilio et intra domo-
rum strage laceratis atque una gentam crebris minuentis
plateis obsidionis horrenda solacia / infesta tota urbe solum
et dulsoria fame bonis / et inamena paucis / hoc vere
aut seu quid aliud nescio / quod ut labia tua aperiat quod
tandem deum rogas Vide oro quid postulas quod promittas
petis ut aperiat Puto non ut hominum cladem sed ut dei
laudem nunciet os tuum / quamquam fideliter impleas tu con-
tra Certe ille pacem tu contra predicas / ad literam forsitan
intelligeres euangelium id Non veni pacem mittere sed gla-
dium / Cur non potius ad id respicias quod sane allegorico
acumine nuda vi clamat hoc est preceptum meum ut di-
ligatis inuicem Diligite inimicos vestros benefacite his qui
vos oderunt / pacem habete inter vos quod quotiens aliquem
saluasset hoc fere cum alloquio dimittebat Vade in pace
et ad discipulos ingressus hoc salutationis genere uti solebat
Pax vobis / eadem illis uti precipiens postremo quod eosdem
quos valde dilexerat et diligebat in fine iam morti proximus
super elogio pacem dedit ac reliquit Tu pro tuo quid pos

morte relictus nescio. Certe vires bella illi et labores
et impensas et multiformem periculi aciem adiecisti, quantum in vi-
deris oblitus omnia quecunque conferre poterat ad salutem. Illa
in primis parabolam salvatoris, qua fortassis ideo despicies
quia Lucas solus eam posuit seu turrim erecturi seu
ad bellum processuri, atque antequam opus aggrediatur sumptus operis
aut militia computantis, que negligentia, que reipublice
non rogantis ea que pacis sunt sed maiora viribus ausu-
te minto perdet ut auguror. Bene quidem mo ne unus hos
ruina populum primat invitum que audie non simus nos sal-
vus et innocens permansisset. Illud apostoli ad Hebreos pacem
sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit
deum. Quod ingentis etiam parve rei tam multos esse calami-
tosos ut tu desertus appareas ut unius lingue falsa gloria
tot mortibus atque vulneribus obstare. Quamquam quid ego hanc
frivolis et inanibus questibus malorum primam causam quero
que si vera esset haud dubie sit virtutis habitum quam omnis
alia quidem et verior et securior tua est. Aliquantoque alacrius qua
ad solam eloquentie famam tendis atque tonos ducere et tuos quam
considera primum aput nos propositi talis orem, unum sit audacie du-
cem habes quis in hiberniis lingue fiducia tale umquam
aliquid aggressus est nisi forte Ciceronem michi obicias qui
licet ut summus cum potenti facundia truculentum atque urbe expulerit
Cathilinam, tamen et consulatum illum suum senatus ac civium con-
sensus armabat. Hec privatim ipse sibi imperium querebat
sed reipublice libertatem. Obicies Pisistratum Atheniensium ty-
rannum quem licet eloquentissimum non ignoro, ille tamen et lingua
armatus et gladio, servicium sibi paratum invenit unus et om-
nibus. Pericles qui postea locum eius arripuit tibi magis
ex parte similis videtur, siquidem tantum rerum facundia valuit
quantum ille valuerat armata. Itaque florentissimam urbem suam
Grecie decus fando pessumdedit. Sed et hic quod dixistis
multa est. Ille tamen magnus princeps non religiose fuit
compede obstrictus, tu e radice humili veniens et paupertatem
et obedientiam professus, qui subesse pauperibus fovisti, divi-
tibus vis preesse et ut voti huius iniquissimi compos sis
prestat, non tuus lepos, ne hic tibi complaceas valde quam
tuorum civium mira simplicitas, quos acore tuo pen-
dentibus hamis captos eo traxisti unde mihi crede non retra-
hes. Quid vis hic dicam? utinam tam fidei tue posse-
quam ingenio confidas. Profecto si patriam amares
maius et alterum tuam, ille potius te quam illa tibi subiecisses.
Nunc ut quam velle dampnabile, sic tamen posse miserabile est.
Grande unum vicius, tu e civitatis tuis ac secularis in comitatu

nuncque per imperii ... nomine et inauditis artibus tyranni
dem occupasti et que longobardorum regum quondam re-
gia fuerat, Nunc tui imperii sedes est Robustum principem
qui talem domum ferre queat bellicas quoque successibus ini-
cus lector et quod Bigantheum illum Herculem triumphis ac
victoriis clarum prudentissimi cives nostro fecerunt consilio
pro tempore qui velut alter alcides non duodenos
tantum sed millenos obeat labores et heroicis actibus
cuncta terrarum monstra domet, et tuta Nausicaa castrum
ubi nigerrime fecunda illa vis animi et ... acerrimus
conatus exarserit, saltem semel egit ut debuit for-
tuna [illegible] aut ut et pacis illius exactam custodiam et
piam captivorum curam habeas hoc magnitudine tua decet ne
per insolenciam attollatur sed inter victos tuos quos in
triumphalem currum eos attulis sume et proprium sit insi-
gne clemencia Proinde ut omittam ceteros et finiam quod
incepi oro te atque et obtestor ut ad te reversus examines
non quod iuvet sed quid deceat neque quid esse nitebis sed
quis es que te fecit natura que fortuna que professio que
vite scies anteacte Intelliges ni fallor non modo tibi
ambicioni et iactancie non inepte et indigne tyrannidi lo-
cum esse, quociens ista dominandi cupidine incandescet
non dico celum aspice quod quidem bonum institutum et mode-
sti homines faciunt dum temptacionibus perurgentur Sed in te
ipsum vite oculos ac vicissim talem te [illegible]
contemplare acriter videbis nil tibi purpuream et sub[illegible]
famulatum reddere [illegible] non super homines principatum [illegible]
sed si nullus adhuc seu gurgitis seu montis seu pro-
bus [illegible] ut [illegible] tyrannidis appetitum extinguis
ac saltem pacis ardore induce ne uel a consorcio exul
thronum bone voluntatis quibus pacem angelicus preco
denunciat vel in testamento quod [illegible] pater suus legit
exheredatus aut filium videas Certa si sanus es quod
incipis facies dum facias donandi audivi siue cupi-
entibus imperii donare super donare volebas si ipse
que sola quies et persona audire potest est et dispersa-
ta collige et ex angustia [illegible] donare, sed neque
in urbe fuit Id tamen tam si nequit hic tibi in animo
dominare placatur ut lucrum Iam amplius lacrandam
implacabilem censeat vite ne abstinguas lingwe tue gloria
dios sit sed prudencia et facundia tua intende perferre
et procede tum ista [illegible] volat tui regna et atte-
de sequencia per vitem [illegible] et mansuetudine et iusticia compa-
ris unius sunt sorores deducet te mirabile dextera

tua. Memento ut Gedeon cum audisset a domino pax tecum
ne timeas, erexit altare domino, et domini pacis nomen
imposuit. Noli tu de tuis bellis quod super vite tempore
Iulius Cesar meditatus fuerat Marti templum extruere.
Aliud namque bellicosissimi principis ad pacificum tractet
decet in finem. Sed exemplo Cesareo delectari et diis mi-
nus esse quam fuerat fieri, et si nil monstrosius a seculis
auditum sit quam in astra conscendit. Vos si placet deus esto
non sed clemens et mitis et auctor pacis quod illum
fuisse constat actibus in quorum illius Cesaris quam pro ipsius
civilibus bellis temporibus scripsere parte pervenimus. Hoc ultimum
tamen celeste oraculum ausculta. Stude potius ut tibi be-
ne sit quam ut aliis male et cave ne odiorum quandoque
die similis tyrannum tibi subiectum in extrema misericordia quod id
vicinia sub vlamyrum (?) perfide impellas. Neve tibi quod
sapiens summopere providendum erat honestum ordinem
que professus es super gloriosi Augustini nomen et sacre
heremitice vite delicias in Istoria religiosorum hominum
devocione huius fundatum tua tyrannica et in urba-
na superbia vel convicias vel infames, sed meorum
sub eodem tecto venerabiles ipsius Augustini reliquias teneas
esse Cumque solitarium sui ordinis et amantem fingens pre-
sentem ymaginatum ut dixi testem atque omnium que ges-
seris aut dixeris aut demum cogitaveris interesse, tan-
dem timeas tanto sub teste peccare atque ea committere
quibus et tu ac dominus ac magister et omnium magister ac do-
minus Christus offenderetur. Vale Mediolani VIII Kalendas Aprilis.

Explicit XIX Petrarche. Incipit XX[us]
ad Neronem Morandum Forolivensem
presentis etatis exoratio et quanta virtus
sit aurum.

Gravem tuis obsessum negotiis et possessi-
oni[?] inetta que video, nec aliter quam fessus
atque aridus restius solet ad umbrosum
fontem ad solitudinem. Unde latratum ca-
ne sequacem pulsus sum atque silencium aspi-
rantem. Epistola tua Parisiis audit que tam longa ut
fuisset ut quod ad exiguum ipsius fecit verum me penitus
oblivisci in perpetuum [illegible]. Ita nunc me seculi nostri
miratorem fore ut vix fuisse aliquid ulla etate mise-
rius aut dementius putem. Unum me solatur quod si na-
sci oportuit et feminis nimium fuit ut in [illegible]
eloco nos ad procurandum huius vite lucem impelleret, nec

prius in lucem erupere datum erat unus malis fuit nec na-
tum esse quam postea talia de posteritate coniecto trepido ut
ludar augurio sed hanc in spem de se nascentia eluit
Iuventus et adolescens hi mores sunt. Ut notorum medi-
cis senes studiorum deliros eorum senes atque universorum
busque ad notos saepe ad invidiam putans et felicitas de-
cetas quod per diem sint nati sit magis in diebus, ad extrema
superstitas semper dum in deterius trahit, memento autem
quidem et quod senior etas acerua sit quod desinio
gladia ferrum dixisse. Tyberius Cesar ad nonum mo-
ptus et cavendum est ne maior ingenio sit querela ne-
ne mihi forsan occurrat idem. Senecte ubi aut conveniet etate
de moribus suis questam. Crede omnium sed ni fallor
quod ad mores attinet nulla unquam dignius questa est. Idem
non omnino certum quod accentibus sese et sua incerta incur-
tibus exponi possit video. Non sum nescius. Italiae ut-
uerum que nunc que re olim pressa in malis indu-
ruit et callum crebris cladibus superduxit. Temporum iam
Italia tamen sed tamen urbibus ab origine clades tur in-
numeras. Aliud non est aliud huius hec vita quam mors
longior. Aliud aliud terrena habitatio quam quies sinum fe-
Carcer et angustis inerpaic cara domus. Sunt si aliud
est ab hostibus aliud a vicinis obsideri urgeri premi
uri vastari desit aliquando hostis hesternus et ipse
alium fatigando lassatus. Denique omnis hominis in corpo-
ribus nec non omnia bella mortalium mortale est. Cum
auctoribus sensum intendat apertum et sunt ipsi vi-
extinguntur vivunt spacium temporis angustius et crebro ro-
borantur et quo plus nocuerit, incipiat plus nocere.
Nec credulior quam qui diu fuit, nec tam cito lu-
xurie succumbit quam qui saepe succubuit in tristis exactis
habitus sit et assuescendo iam res intimus ut prius
et tamen stare principii sit. Sic enim res sit animi
sic sensus prematior auditis est. Sic et in aliquibus
temporibus possessus est fugi, nec ne meri unquam morbus
possit extremum intemperies fiunt in his temporibus
res nobis est quibus non modo non resistimus sed fa-
vemus et ultro nostros miniculos fenum damus quam
ea mirum dictu si latere reperit. Orcitanus ios
quale unquam inseruit sit se sua insita quod passim
in multis modo sensibus usque ad fastidium videmus
quod mihi obstemus sola videt. De quibusdam legimus
atque in primis de Ionicus paulo ante meum libello
quae a puer insertos dii sui decepere male torquant

Ita michi stomachum torquet bilemque agitat quotiens senem
illum lego miris et infandis modis atque inter ceteros
relatum etiam corporis spectaculo concubitus monstruoso et
tranquillo vero uxorum desinentis libidine excitatum hinc me
ridiculo et infamem uxorum senum quecumque quod
nimis soluto nimis voluptatibus conveniunt male suadens tullianam
et pruritum Iuvenalis ~~Postremo~~ abstersit quod gule sopitum
est et vetus illecebris extinctum sit Postremo quod vires corporeo ad
eadem carinsumaque deserant at qui peius est se fatiatum
esse velle quam esse quamvis qui malus esse cupit utique iam
malus ac pessimus est nec quisquam peyor quam qui peccato
studet et flagitio gloriatur Delectari equidem in malis
ipse omnium malorum est malum Unde preclare consuetudo Soaidi
sia apud Ciceronem dicitur in medicis sane delectari in
honestis molestum aliquid pati et velut frenum aliquid se-
tire leviculum malorum est adhuc Sed ad meliora redeam
et quos sepe de magnis tempestatibus liberatos ipsorum
precinisse cognovimus offendi aut in malis et offerri le-
ticia et gestire et vici et quod est omnium pessimum gloriari
ipse ultime desperationis signum est horum vero plena sunt
omnia hos quos nunc vivendum est nobis et si inter hos tamen
ac non etiam et hoc summus bene est quamquam conventus scele-
ratorum nullus sit molestior quam his qui ab illorum moribus
insignem stilo secernunt utrumque est inter hos macius et quod
peius regnis defendat Inveteratumque inter inimicos nostros quodque
miserrimum dicimus inter hos ipsos moriendum quo enim pateret
fuga quo ibimus quo non nos sceleratorum acies ac signa
presserunt ubi non pessimis moribus impium partum ac fir-
matum sit transoceanum navigandum erat nisi quia credibile
est vita nostra Iam pridem ad antipedas descendisse ad
celum potius devolandum nisi nimis ad terram ponderibus op-
primemur Illa si salvi esse cupimus deponenda sunt quod facile
factum esset nisi quia malorum exemplis obruimur quorum atque
feracissima etas nostra sit ut dixi feracior etiam est speranda
posteris pugnaverunt equidem maiores nostri adversus penos
cymbros ac teutonicos et britannos contra vel ytaliam
a hannibale vel Capitolium a senonibus defenderunt et
tandem vera et indomita virtute victores nostri Capitolium
nostri autem a tanto barbarorum vitiorum incursu exercitu
defendimus ad tutelam nostram celesti alite excitati si incre-
pantibus vulgi erroribus immota fronte resistimus et Man-
lio et Mario ac et ipso Cesare fortiores erimus Illos enim ab
hoste murus in medio vallumque dirimebat sepe noctibus
quiescebat hiemis asperitate hibernorum solacio leniebat

nob na quies nm sit ypiculo ipus Non pruina non inducie
non nox nichil usque tuti pecatum qz est, assidue de salute certa-
mus sp in acie sem9 / temptam(ur) circumsidem(ur) impellimur
hostes intr muros sunt Jamque armati ad ipas tacioes arce
sese ferut vineas qz applicat / ni temptat arietes mouit(ur)
incendia / turres scandit nec tam alt qua aput ylion
ylion quonda habere pacientibus scale enim m pacietibus ara-
rid quod expectas ut dica in ipas menses irrat atz cu-
bilia irrupit et in singulos ruit / quod qz peius est
armatum erroribus inlegit ore pro hostibus suu mouet
In hoc tam ancipiti durogz certamie non nisi de celo spera-
da victoria est / Unde ea amice perfam9 / intra in ubi
sinn vides no nouu nego / intelliqz tam fuit ut me
fortius impacies mestos pene vincar angoribus / et ab-
errasse forsan a proposito videar / tulit impetus sed redeo his
ego hodie tuus impliatus quas in curius prefectu reru
fragor sanctasqz reppererat / du ethalamo egrediens eplam
tuam in limine obvia habui Quem quide et e longa ve-
luti peregrinacione sucumbet / que licz sero ad me ad modu
mesto quibus omnibus retardata puenerit Ita ut que
nuntiat mi iam pridem oia nota erant / nempe ad initium
an eius aduentu Cesar nr de quo ita loquitur non mo
tonatus sed velut umbra vel sompniu nobis oblatus
sit Cuius ego hinc accius ac ferendis licz pscruisissu
eplaz tn ipam non aliter et amore mittentis et dulce ne
sua captus aspexit qz noua oia nuntiaret / multa illa
quibus qui fessus ac peractibus mos est Paucis verbis ex-
pedyt et qualiter affectus singula putes audierim
atz in primis Cesarem nec nouum in quo du potes impiderioro
atz in primis Cesaris nec nouum in quo du poteris impidereoro

altaris perrumpere auroque soleat adamantine, etiam perfringi fo-
res quam late pateret et quam non sinat est, que non nostro
philosopho sed philosophanti Tiburtino azello. Legisti credo apud Pom-
ponium Melam Cosmographie libro 3o esse gentem ethiopum
auro ditissimam, cui indignam, cui et raritate et frequentia
rerum alienarum et ornamenta etiam et vincula sunt
aurea. Nobis autem omnia. Iam et auro sunt et haste et clipei
et compedes et corone hoc et solvimur et ligamur. Hoc
divites sumus, hoc inopes, hoc felices, hoc miseri. Aurum
solutos vincit, vinctos solvit, aurum sontes liberat, dampnat
innoxios, aurum disertos ex mutis ex disertissimis mutos
reddit. Auro concionatus est Metellus in Cesarem y auro
Demosthenes orator obmutuit. Aurum et de servis principes
et de principibus servos facit, et audacibus metum, pavidis
prebet audaciam et animas inertibus sollicitudinesque segnitie dis-
cutit. Aurum inermes armat, et reddit armatos inermes; indomitos du-
ces domat, magnos populos premit, validos fundit exerci-
tus, bella longissima paucis horis conficit, pacem prestat
et eripit, siccat flumina, terras lustrat, mania qutit, montes
equat, pandit aditus claustrorum, urbes aggreditur, ex-
pugnat arces, oppida demolitur, et quod ait Cicero in
Verrinis nullus fortis est locus in quem omissus auro azellus
non possit ascendere. Aurum clarissimas parat amicicias, magnas
quarentelas clientelas honesta coniugia, quippe quod
generosos et fortes et doctos et formosos, et quod mira-
bilius sanctos efficiat possessores possessores suos. Itaque qui
divites sunt boni viri in civitatibus appellantur eisque tantum cre-
ditur, nulla fides est pauperum, quia pecunia illis non est, verumque
est illud Satiricum Quantum quisque sua nummorum servat in ar-
cha tantum habet et fidei. Postremo invitus dicam sed verum est
non modo potens sed omnipotens pene est aurum et omnia que
sub celo sunt auro cedunt, auro serviunt et pietas et pudi-
cicia et fides omnisque denique virtus et gloria, aurum supra
se vident. Denique ipsos auro celitus nobis datos pudor fate-
ri et mutilati impune sunt metallo. Hoc reges ligat atque po-
tentes, hoc homines et ut aiunt etiam ipsos deos placat, nec
quicquam inexpugnabile inaccessibileque est auro, quod sciens Iupiter
ut custodite mulieris pudiciciam rapturus ferreas portas
confringeret in ymbrem aureum se se vertit. Tali deo dignum opus.
Deus autem ne quicquam agat sui successores ipse pudiciciam
amat, avariciam spernit avariciam detestatur. Opto tibi valitudinem
prosperrimam mentis et corporis

Ad eundem utriusque Romani imperii feliciter
que sub archo epistola

Aurei quantitatis

Amen

Nondum superiori epistole impressa dum esset alia superve-
niens coegit ut posito anulo depositum calamum rur-
sus arriperem et quibus hec ista superiore sit longior
Responso tibi brevior contempta est. Nam ne .n. nostri que-
relam iterare necesse est quam iam et tacitus loquor et ipsa res cla-
mat nec quicquam pluris quod in ea dicerem ad hanc tristi-
Neque enim minor est hodie dolor meus quam heri et nudi-
ustertius fuit. Neque unquam efficacie epistole tue hodierne sola-
tium quam hesterne contredit quod neque de his que novissime
scripsisti ausim aperte intimare quod sentio neque tu ideo
minus quod sentiam quid velim prudenter intelligis. Sepe
silentium ad exprimendos animi conceptus quovis sermone
potentius fuit. Hec nunc silentio. Nyobe quam latratu Hecu-
ba dolorem ac insitum designabat itaque ut illa in saxum
hec in canem versa finguntur, non minus mutum illius simu-
lacrum quam huius querula rabies suam impatientiam loquebatur ipse
Illud non siluerim agnoscere que causa fatum quod et in
omnium plus et sub austro. Demum ubilibet felicius fuit
quam sub arcto. Ita ibi gelida omnia nos ardor nobilis
nullus vitalis calor imperii. Redde nobis fortunam pro-
mulgi Cesares. Parce vetat ac salutem ab Hispania
Theodosios Severos ab Affrica ex Arabia Philippos
e Siria Alexandros. Heu quid nunc diceret architector
ille imperii monarchie successorem suum tam precedente hu-
li de humilitate iterare dum meminisset, superbissimus olim
Gallorum Rex dum supplex ut ait Florus historicus
in castra venisset fallerat et sua arma ante Cesaris
genua proicisse ac dixisse: Habe hec virum fortem
vir fortissime vicisti. Multa se offerunt in id genus
Nam et complexa materia, sed intelleqia indignatio est
Sed frenabo impetum ut qui hec non nisi ira suggerente
ac dictante scripserim. Perfuderim sane de Cesaris lega-
ti congressu quod prudentissime veneratus amplector
ac plus et pene tecum ipsa videor videre, non ipse
ipsa me moveat rerum que infra desserui, sed et pre-
cis fama graviter. Itaque non tam ingerere ipse legatis semper
in Cesare calamitit quam ipse calamitate nos novi et si-
e quod omnis pietas est consortis impatiens. Cuius rei nisi
antiqua sufficerent. Vide ne recens nobis exemplum capue at-
tulit nec iam pontifex romanus princeps romanus Rome
esse veneretur quod et fama loquitur et fuga Cesaris
indicio est qui non cupidius Italiam peciit quam reliquit ut
non quidem supremo pelle videatur qui tam libere fugit
que tenere sibi si velit sine labore magis negare ut

n(isi) nunc intelligo non huc ob aliam causam venit, nisi ut dya-
dema Cesareum sua in sede susciperet, tantum adhuc tenere
reverentie superest ad successorem Petri Cesarum successore sem-
rior. Istum non mirat similiterque diadema ipse non pluris
apud Tyberim quam apud Rodanum fecit. Sed nunc dia-
demate contentum et imperii titulo Roma digredi non sem-
pamus sed iubet, et quem imperatorem definit imperare
cum nullus sit sciens. hunc o arces hominum nunc penetrale
dyadematis templum apud arcem sedemque imperii re-
cludit. Hec hactenus. Lelium meum familiarissimum Cesari
factum congaudeo, non miror, nichil enim est virtute rapacius
nichil quam tenacius rapit principumque alios mentesque scilicet tena-
ciores imperium nichil in nunquam dubitavi fuit, quin non so-
lum ab eo invictissimo principe sed ab eo quolibet licet aspernere
ingenii cui tamen virtutis in precio sit possit eius vir amorem
promereri, modo notitiam promeruisset. Cuius ut tam aspectu
est ut Lelium non amet et sapiens laude conspicuum et in
amicitiis fastum non: quod si sola virtutis fama efficit
ut quem nunquam vidimus senes illum Lelium amemus, quid
huius novis virtus ac presentia posse debeat ad similitudinem respon-
disse videtur. Nam ad epistole tue finem de familiaribus
curis stilo alio et scorsum loquar ut soleo, comunis autem
tibi que thematis cuius ipse iam oblivioni tradideram adeo
o ut ne locutum tibi de his aliquid me putarem quam
memoriter tenes ut facile pateat verum te mearum cu-
riosum esse quam meipsum rerum et pene mancipatum inscriptionis
tuis tue mandato manifestis mea longe lateque nota
dethet. Vale feliciter nostri memor. Ad Galeothum

Spinulam Ianuensem exhortatio ad rem publicam

Nichil a magnanime viro minus, mihi crede, cupere solet quam
lenitur in fructo quam scelera et imperio prodigium
fronte illa ubi nunc ac tui nobiles legi ture
michi suavius retracto quam vana magnificentia nescio quid
non modo aliud quam plebeium et vulgare sed quam huma-
num et mortale sonantia mihi dulcius cogito quam me consuetudinem ac
benivolentiam tanti viri vel sero nunc quarum primitias cla-
rissimo quondam in fratre perigustaveram et epistolio illi huic
consultor et consuetam habeo, quod te ad tempus in hac urbe compu-
lit et me dilecti animi cognitum qualis autem conspectum
atque optata presentia aperuit. Postmodum me vocandum expecto
quam tempora tua in quibus principe te deus et virtus et ma-
ior sanguinis fecit, alienis modo monitialis mysteria
tua prudentia atque auctoritate restituit, nunc ergo quod sepe ia-
fecisti quibus consimile vel sis modo ostende ceteris magis

quo tempore maior clarior altior factus est vera virtus senium non sentit
immortalis est non cito minuitur sed crescit et ad summum venit
et que iuventute floruit in senectute fructificat. tu quoque
qui non instabili aut palustri solo sed ferme lateribus vivis
solido radicasti totius iam retroacte vite fructus u-
berrimos et maturos gloriam parare me debes. Illa te vocat
in te sperat, auxilium tuum poscat, aetatem non te etas te-
neat. Senior Aratus Sicionem, senior insignis athenas
senior Camillus urbem Romam suorum liberavit. Puer Cesar
neronum (?) et huic maxime debuit etati. Dissoluta patrie
membra componere ut meliora deterioribus imperet, nisi
contrarium fiat natura est ut homo sit immutatus (?), aut regnum corpus
morbis crapientibus intabescat. Pietatem et egrotum pa-
tre me servus statim incipit te illi autem egregium te
medicum exhibe te parentem. At me plus quam res exigit
loquens de tua virtute diffidere videar, nil his addam
nisi tantum sed non solum me vetuisse indolis extimum (?)
contemplatorem age oro vir magnus pie ut debes, fortiter
ut soles, feliciter ut speramus, meique memor sis ut libet
si quid tanto regi tam pusillo usui esse potest. Dum hec scripsi
utriusque memor sive et vale Mediolani xv kl. Januarii

Ad Marcum Ianuensem exhortatio ad incepti studii perseverantiam et de iuris consultis denique nostrorum horum advocatis Epistola quarta

Querebas ex te litterulas habeo omnium una summa
est petitis ut ad incepti nuper civilis studii
perseverantiam te cohortarer aliquam etiam presto
mee vocis existimans ad formandam novitatem vel flu-
ctuantem animum et magnitudine diffidentem. Quod ut et me
spectes huius dici amor suadet huius tua persuadet hu-
militas obtemperabo dodum (?) tu et adiutorem verum quoque gloriam huius
gradus non teneo fateor sed de industria responsurum
dissimulans in fine si tu fieri sineres. difficilis
nempe materia est difficilior forsitan quam rerum. Imo quam
tam vel loqui periculosum vel tacere suspectum est. Ita ni-
sum ut primo mentis omnis hac in re animus sit
silentium contemptus. Ubi salus (?) totum circulo destitore
sum notabilis esset huius est quia una sacra invitatus (?)
artis postea violantis aut neglectis elusique iuris
archanis irlequenti (?). Ego quidem annorum illi studio
puer destinatus a patre usque duodecimum etatis annum
supergressus et ad montem pessulanum primo inde bono-

nia tamen simissius septennium in eo integrum absumpsi, cuius
quidem quo ad etatem et ingenium licuit rudimenta percepi
cuius temporis an me hodie peniteat si roger, hercle nam
et vidisse omnia si liceat velim et tanta perexigue vite
parte effluxisse non doleo. Dum aliud vite superest do-
lebo aliud agere per eos annos potui sive nobilius sive
nature mee aptius, neque enim semper in eligendo vite genere
pulcherrima rerum sed eligentibus aptissima preferenda. Alioquin
omnes homines unum studium haberent, quoniam in rebus omnibus
excellentior natura est, quo si omnium mortalium pergat intentio
quid de aliis fiet? Si quidem ad philosophiam homines aut
poeticam aspiret, quid aget navigatio, quid agricultura
et reliqua quibus vite mortalis agitur? Qui si Da-
bunt Platones aut Homeros, da Cicerones et Vir-
gilios, quis erit arator aut mercator, architectus, faber,
sutor, caupo, sine quibus magna ingenia esurient
tecto absque taverna ab ipsa nobilium studiorum altitudine
distraherentur. Bene provisum est ut ceterarum atque actuum
humanorum varietas tanta esset, quo non solum maiora
minoribus sed et minora maioribus ornamento presidio-
que sint. Non sum nescius autem de iuriscivilis studio intel-
lectum magnam gloriam quesitam, ea sed etate qua iustitia
ultro ab omnibus colebatur, quando apud eos ut ait Salustius
ius bonumque non legibus magis quam natura valebat. Et si ca-
ritas propter rerum diversitatem labilesque memorias novo leges ceu-
que hodie ad frenandam audaciam cohercendasque libi-
dines et ab eo ponens quod absque his genus humanum stare
nequit, quamvis quod virtus docet lex ulla delegavit, propterea sunt
hanc igitur legum multi receptores et inspectores et magistri
multi diversis apud gentes clari habiti, de quibus scrupu-
losius loqui velle longum est. Clarissimum inter omnes non habemus
Solon atheniensium legifer, qui cum patriam suam philosophie
atque eloquentie nota fronte institutis salubribus adornas-
set, iam senior sed ad poeticam transtulisse legitur, quod si libera-
to iudicio fecisset, quantum de eo studio presidium percepisset, tanti
animus desertoris aut quis preferre vereretur, quod illa
tunc inanie prodesse constaret, quoniam sic nec ei lumine nec
doctrine ubertas nec rerum longior et plenior defuisset.
Sed si pro ut valde dissideo verum est non gravior studi-
orum ulla sed delectation sola et laboris fuga senem
prestantissimum animo indulgere suo duxit, et grave negotium
dulci ocio permutasse, ut non tam hinc etiam summetur
vicibus esset in republica obsequium, nam et quoniam ne
senibus e minus si quod ille tenuisset vera negaretur

xpō viri experte illis quietis honestissime de quo aliquid
quid certo diffinire non habeo, quamvis in seculum audeat
quid Solonem movit presertim cum et si multa de eo unde
tamen coniecturam faciens, nullum superest illius ingenii monu-
mentum. In re vero tam dubia tam antiqua suspicionem
meam nullis certis suffultam rationibus interposuisse ridiculum,
ita quod tota res in dubio relinquenda est et ad aggrediendum
de quo constat fuisse tempus quo vixit Consulibus hisdem
quibus oratoribus laus ingenii esse quod genus [illegible] rarissimum semper
fuit rarumque quamquam potiorem poetarum excellentiam esse
haud dubie rarior notum est. quoniam in ingenium e nomine
Iurisconsulte insignis olim plures quam ad certum redigeret sermones
quos quidem Iulius Cesar instituit sed preventus morte non
potuit multisque post seculis Iustinianus implevit. Illos
vero laudissime aiunt et multa casum tenuisse dissensionum vari-
etate perplexum [illegible] confusionem variam insuper rerum
pene omnium novarum de quibus in dubio vel ex [illegible] oro-
est in artificio se oratoris copia ac suavitate coniungere. Summi
nisi fallor et insigne miraculum intellectus memorie que
mortalium quippe quidem [illegible] rerum consuluisse non sufficit
nisi etiam imprimis et subitos insuper adversariis [illegible]
que [illegible] in promptu ut Augusti Cesaris vo-
cat in mandato habeas. Denique nec ad ipsum satis est nisi
quecumque vel in extremo studioque quesieris vel industria
memoriamque [illegible] ad persuadendum apposite ut rethori-
ci vocant, hoc est accomodato rebus ipsis effectu et certo
et mandato [illegible] eloquio proferantur ut non mirari debe-
at tantum artificem professorum semper magna fuisse penuriam
neque in una rem sed innumerabiles profitentur esse quod non ut
ceteri homines sed aliquo singulari et proprio quodam et semper om-
ni eloquentia exquisitum quem si per se sola consideret magna et
vara res est nec si severo Cassio credimus aliter vel-
li sic indulsit ut tota contingeret. In hac quoque oratorum
facultate que tantis ex rebus constat excellens hominum gloria
magna fuit ut non immerito et potissimum rerum in duobus
et habeat in potestate [illegible] hominum dicentur ex hoc genere
apud grecos Demostenes Isocrates et Eschines apud
nostros Cicero Crassus Anthonius aliquot alii preterea sed
hi tres facile principatum tenent et si Iulium Cesarem ad
suas eius gloriam voluisse quod nec hostes quidem sui ne-
gant vel certe venturum fuisse non sit dubium nisi illum et ge-
rendarum rerum occupatio et bellorum labor et pondus im-
perii distraxisset. Demum aut ut sepe a summo bonus est modus
et semper facilis descensus ad illos descendendo preventum est quod

fastidio eloquentie delicto nuda iuris adepti notitiam in ea
quidem florentissime floruerunt quo in genere rome crevisse as-
sisse novissimum hic neque fuit ita professionem veneranda novi
que nos antiquissima seletis optimi cum ipse modo nomina sunt
atque recentia Iulius Celsus Salvius Iulianus Neratius Pri-
scus Vindius Verus Volusius Marcellus et Iabolenus Sce-
vola. Item ille breviloquus Nay alii an cum hoc nomine
fuerat vel virtute an vel augurio vel pontificio clari. Sub
hoc sane novissimo professus est Papinianus quem sacre
[illegible] Iura ipsa aulica acutissimi ingenii virum dicat
elius aut Spartianus historicus Iuris asilum et doctrine re-
gularem thesaurum appellat quorum primi tres sub divo
adriano quinque que [illegible] sub Anthonio Pio, novem sub Marco
Anthonio philosopho prudentissimo principe claruisse nostri. Pa-
pinianus vero sub Anthonio Basiano crudelissima belua a
quo tandem quia parricidium eius excusare noluerat inter-
fectus est. Post hos Iulius Paulus et Domitius Ul-
pianus iuris peritissimi et qui Papinianum pos-
sessores fuerant sub imperatore A. Aurelio Allexandro
multo in honore vixerunt tantaque cum laude atque o-
pinione omnium ut ille quidem sui imperatoris non habuerit
Ob id magis quia talibus consiliis rempublicam gubernaret
Sileo reliquos illustriora professisse satis sit quod [illegible]
diligentius fecit quia pro magna legis parte nostri temporis
de origine iuris et conditoribus legum vel aut par-
ticiat dedicasse [illegible] quia de contractibus deinde Iudiciis
ac testamentis Iure sit cautum ut quem studii sui finem
lucrum faciat cum ante artium concordiam et auctores nos-
se a delectatione cum non vacat et ad cuius de quo agitur pro-
notitiam intellectum operam faciat. Cum preterea ille mechani-
carum igitur liberalium vero et honestarum artium liberalior
quidem et honestior sit finis. Iam tibi si permissero
animo applausisti studii tui defensor alter ostendit se
maior multo quam primus. Neque mirabere si hinc quo respiciatis
ad naturam rerum fere auctorum que cum semel labi repere-
runt ruinamque sua pondere perseverat et cum facilior sit
conversio a medijs ad yma quam a summis ad media casus pro-
fecere ut primus a doctrine multiplicatis et celestis aut fraude
ad vera equitatis ac iuris sue disciplina sic [illegible] vide
loquare ignorantia conductus fuit Unde iam cadendi amplius
plena ni fallor semel parata est Quod nunc infra est leges
a patribus tanta vel gravitate animi vel ingenii facultate
descriptas aut non intelligunt aut obliquant institia ab
illis tanto tantam studio dehonestat [illegible] venale matrimo-

mei fere lingwa illis maius ingenium aia deiq fama ips
fides animeque ad postremum oia venalia neq plus pon
q̄m par est et q̄m nulla p̄p̄cio temporum ac morum
illi iusticiam sacris legibus armabat hij exarmant in-
dicatique p̄stituunt apud illos veritas in p̄cio fuit apud
hos fraus illi certa et inconsulsa dabant responsa isti
hi dolis dolis fallaciisque lites alunt et quibus iudi-
ciaria cuspide perimendis astituunt si cupiunt inimicales
quos pluribus morem quisque horum p̄n̄pui reluctantem
et inuitam legem ad libidinem trahit R̄ et iurisconsulti mu-
nus impleui et docti vel meruit nomen S̄i quis aut rarus
p̄cul ab his artibus remotus vnum collem vix arripiat pluris
ip liceri et gre g̃cors est / rudis insipiens et insulsi hois sit
subitus infamia ad hoc iter tarda suscepta tibi q̄m dif
ficultatis orexit q̄stiuus adhortatoris mee calcar exigis
nescio quibus viis id facta tamen facta non sunt n̄ leges
male q̄stiuis ad salute publicam inuete sepe in p̄niciem co-
uertantur / sic nec aurum ideo malum est quia multis p̄
tatum multis p̄iculi causa fuit nec malum ideo ferrum quia
licet incisus homini oportunus in multis ecce in tutela
p̄trie reptum sepe vel scelerum singulorum vel belli cuiusq
occasio est alioquin si oia quibus male vtuntur homines
mala essent / quid omo vsquam malum non corporei
sensus non ingenium non opes et hec quibus passim
alimenta ipsa dei ima et pacem abutuntur multa et sepe
quorum nam optima est nec p̄uitate vsus est pessimus bo-
ne equidem leges sunt vndo que non ī vales ş nescie
at qui legum execucio vsantur et quo plures mali sunt eo
maior est bonorum gloria huiusmodi sane actum p̄inas
pateres ş agentis intencio nitatur refert quo p̄positu ce
aggrediare neque re cepisti sed tua mens est cui laus
ac vituperacio debeatur / illa est que et bona in malum et
mala que videntur in bonum flectit illa est q vnam et
eandem rem ad tam varios fines ducit ut idem rebus vna
sed due p̄ssus cōtrium vadeant vadit ad templum sacerdos
ut sacris vacet vadit adulter ut libidinem fruat et an
arac de luxuria et in ipsum lupanar de pudici agi
pt Saul rex seruauit Regem amalech quia clemencia
exorabile iram dei meruit Finees vero israhelitam virum
et alienigenam mulierem gladio confixit que seculimus deo
accepta et p̄plo vtilis et sibi cessit ad p̄petuam fama
iusticie gloriosa / Certe non vnquam iudicium sed fama mirum
ante dei homini dum plus huiuscemodi mille talia
numerare si necesse sit sum vno eum gestu habes iudices ad

stola illum lucri cupiditas hunc iustitie amor duxit aderit
extimator meritum et discretor intentionum et dispositor in-
geniorum deus ut ille mercator avarus et mercenarius strepitor hic
preclarus boni et equi professor et iustitie patronus evadat. Iam
et his omnibus quos pergam videbis si remitteris consules tota
michi relinquetis consilii libertate. Iubebo mittam turbidum li-
bertatem ingenii ac studium equis lancibus librare. sunt
enim ut rerum sit mixtura quedam alia aliis debentur ingeniis
respectu etatis ingerere omnino an aut temporaneus fructus ex-
igitur maturius et prius debet esse necessario principium non fructi-
ficabit autumno arbor que vere non floruit. Itaque quinimmo alii te-
nere feriatis dimitte etati tantum ut eruditissimis viris plerisque magno
profectu destinatos aliquos non tantum ab infantia sed ab ipso
nutricis lacte fovenda est difficultatibus obicere multa quidem
ante alias quinque magni collo haud sane herculeo impositum
etiam non fuisse alio sed levatione ponitur opus sit magne cor-
poris magne ac vires se que sibi et levis sufficiat et ingeo-
ri impense toti hereditati ducimini ac laborum ex ea enim fere
circum aut oblectationis minus aut plus tedii proveniret et postremo
non negligenda asserem fame curam que in hoc statu le-
gitur magna possit fortasse quinque non diuturna eviatare
causidicos nostrorum temporum quorum nominibus
nichil paulo ante sonantius nichil hodie rarius. nil
nil ignotius nunc vero quia non asserere consilium sed pergere rei
postas auxilium et quam sola posse videor votorum ope hortor ac
moneo ut hunc saltem studio cum te vel iudicium vel tua sors
appulit constanter inhereas nec quotidie nova vite consilia
ordinare. nil turpius viatori quam nescire quo tendat vel
nauto quam nescire quid velit ne quemquam vela feras guberna-
culo amisso. Prius enim quo te non tuo tulerit sed fortuna non
fixum a principio esse de quo pueritie velimus ne crebra mu-
tatio propositi quod in nostro errore accidit dum procedere cre-
dimus revertamur que res facit ut etate decrepitos pue-
rilibus animis videamus que ad ipsum vite limen unde di-
scesserat redactos et erroris tenebris clausos et consiliorum va-
riis amfractibus fatigatos michi ergo per hos annos tr. de-
liberationum fluctibus iactatum et meis opinionum flatibus vide
Inope bona fide peto unum velle tu ad unum littus proram
vertens unum vento vela dederis clavum regere tu demum
navigationem certe est tu ere pergredere et si non forte quietum cupi-
as ad quietum celum eum pergredieris in qua non iacebis michi
est. enim tam quieti adasum (?) michi tam vertiginem experimentum quam
rotarum ad suas. De his omnibus hec sententia mea est sed
michi primos maiorum meos si fors excelluisse magnum fuit

sic temporibus tellatis inter tuos excelle non exigui nec indignum
laude iudico, modo hec sit animi studentis, hec tenui studio ut
voti quos effudit non ultor negare non mendacium fautor non
pectus auariciae ut reliqui sed defensor iusticiae et recipere ...
guatur sed audacie terror advocatorum et iudicum avaricie
frenum. Portus demum miserorum et scopulus sis nocentum. Vale
Mediolani quinto kalendas Iunii. **Ad Barbatum**
Sulmonensem ut sit cautior epistola quarta

Novissime epistole ad me tue pervenerunt que vel gau-
dium michi ferat vel plus curis ... solito
largius nunc fere, familiaris amicum omnem metum
ac suspiciones quibus absencia longiusque silencium vices dabat
et animo secludens, accessit ad graciam quod cum tuo simul illius
egregii et exoptatissimi viri nomen preferebat quo delectior
vivit et mira nescio qua non nisi hominis suaviter refertur
nisi quia te videns ut augurior illum vidi. Sic amor e duobus
unum facit, eorum sane quos anno altero sub obtentu me
familiaritatis tibi obrepsisse memorasti alterum bonum esse
sed plene moram, alterum vero transalpinum minime, queso
autem ut deinceps sis cautior. Neu passim singulariter
in ore meum nomen hominibus pecuniam largiare, tam late
... nostra avaricia nota est, quod si blandiciis huiusmodi
hominum via aperta aditum est, cito non modo crumenam
tibi exhaurient sed arculam sed domum. Ille quidem
michi quem notum dixi si ad nos redisset, haud incertus
dubie de te nonnullisque rumoribus nos implesset. Unum hic
absente me scire studeas quoniam porro miserare inopinato
prorsus et in seculo sine fine pervenitus die obiit. Proinde mater
eius ad te parthemas meas quas penitus pervenisse
debuit. Hic ipsis digitis exaratus nunc non et tamen
breve quod inter epistolas tibi scriptas ... locum tenet.
De reliquis modo quid vincta et quid non sperabam. Spe tra-
hente hinc inexplebili oculorum hinc animi volup-
tate Romam petere posuimus iam tandem peregrinationibus
ne dicam erroribus meis modum ... an hoc hiemum
finem esset me nisi linguarum motus transpadanis expedibus
... tenuisset. Ibo tamen ut spero aliquid invicarum nostrarum ...
... appetentissimum te memini meam sensus tuum te-
rrum semper appetentissimum te memini meam sensus tue ...
vel meo iure Romam eundo vel inde quod prede cupio
in pelignos si qua dabitur penetrabo interea conspiciam
illum virum in cognitione nec minus unanime saluere iube
et vale. Septembris 6to kalendas. **Ad Franciscum**
Sanctorum Apostolorum de impetratione
litterarum ... ... in Roma

Longum silentium meum xp(ist)o litteris tuis nescio an
amicius, an dulcius, an liberius, an reverentius
interpretatus sis tamen brevibus atque multis p(ri)m(is)
me diebus tenuit meorum impetus studiorum, nichil ut
positum velle(m), et scribendi calor qui ut vehementissimus
sic delicatissimus esse solet, minime quod tepescere(t). Accessit et pe-
regrinatio mea, quae diu me fecit mutum, nec diu mutum esse de-
sii. Ubi nam meae te reperire litterae sint, et nunciorum ra-
ritas, familiae incommodum medius in urbibus dictu mirum
haud aliter quam in silvis solitudinis deserti. Ne vero negave-
rim per hoc tempus quo tacitum me tuo queris, aliqua me dic-
tasse quae relegens mittenda non censui, non alia ob rem
nisi quia minus vera, minus libera visa erat; nil in saeculis
nostris invisius quam duo haec, veritas et libertas. Itaque prae-
ferendum est duxi unum quo ... in facillimis semper in gratiam
redditum silentio laedere, quam multa multis ... hominum quos
michi iam pridem sola veritas hostes fecit, rursus infeste
vocis aculeo vulnerare, quorum nonnullis cruda ci-
catrices nondum habent, nondum vetustorum dolor vulnerum
resedit. Nec id minus praetereunda posuerim quod saepius, cristi fi-
lius, epistolae quidem tuis stili decor obstat ne ad me
intacte veniant, ... loqui tempus vetant, nec stili mo-
do, sed apud rara et insolita quadam forma ... ac
vocum gratia seu nativa specie ... digitorum
advenientium ornatum ... odores ... Conatum autem
meis ad te ire volentibus quid obstet nescio. Cum ... sci-
am plurimas me misisse quae calle medio viae subsistere
... matrice severiore a quibus nollet temporibus velud adul-
terinum passe, sic non solum nobis actuum sed affectuum
quoque libertas interiit. Proinde nuper Patavio rediens illuc
... et negotio iterum, sed si Venetias ex otio perrexissem
in ipso itinere formosissimas duas ac gemellas quas novis-
sime partu uno fecundissimum tuum pectus effuderat in-
ter quorundam manus repperi non malorum quidem hominum
quos mirari ista magis stupeat quam ... species
... Talis bos, asellus cithara, reduncus symea
fuerit totus. Et quid putas lectum ab eo qui faulie(?) hera-
cliede(?) ... in ... parte quo tuo so-
lius eloquio scriptus erat. En autem causam pollicitam plenius
causas solum, multa nec etiam scripturus, nisi quia temporum pre-
mor angustiis quas ipse in fe... amici
suavissima quieti, nec si brevibus scripta esset post te unum nil
deseruit, non sensi blandos et tacitos dies labi, sed
... velut una voce ... hinc ... audies

plenā fide qui aut quid cogitem et quid agam cū
vita mea sit demūqꝫ q̄ me totū et oīa reuelat ac spe-
culas meas nouit. Vale nr̄i memor. Ad eundem

Non tuam fateor legere visus epl̄am, sed Flac-
ci cū quo iocatꝰ Cesar. Vereri inquit mi videris ne
maiores libelli tui sint quā ipse es. Sane que illi
defuit, tibi adest mediocris et elegantis statura. Si ergo vel
iudicia tibi, que nam tante breuitatis excusatio iusta est. Sꝫ
quid loquor, prudisti ꝯ hanc omēz calūpniā in angu-
stias tpīs reiecisti. Crede edepol nam et ego persepe id
patior ut cū multa scribē cupiā pauca scribam, proinde
qd' queris, an ad me lr̄e puenerit tue proximis ad
te lr̄is meis absolutum legeris, et vitā illius nostri vo-
ce cognouis que solue iubeo. Cuiusqꝫ nunc longā ad la-
boris historiā nil aliud dico nisi qd' premiꝫ et pudꝫ, et
miseret, talem virū a me et meis ymo et suis laribꝫ
tam aduerso tpr̄e dimisisse. Sed vrgebat voluntas eius cui
prorsus obniti nephas credidi et si minaces aureis contra-
diū celū turbida nubila herbibꝫqꝫ et floribꝫ gaudē solū
vellus arietis ymbribus medii videm vicissimqꝫ mo-
strarem sibi quid vis, non aut lythomedes neptolomi-
um aut in fabulis fecto phetonte phebꝰ mestior dimisit.
Sed quid agem cū eo qui nō heres alter tū nepote nec
alter cū filio potuissꝫ. Cessi igitur et dimissa animi mei
parte anxiꝰ subsiti donec lr̄is suis illum nō exigua
ancipitis vie parte emensū paduaqꝫ et comites sup-
solutū timido nunc ore frementes euasisse dedici, non
an cū eo quietus qui cū suis aut tuis lr̄is ꝯpatria
puenisse didicero, trāsmisso ꝯ rege fluminꝰ, superest pr-
montium appenninꝰ, cuiꝰ sibi iuga substraui, oro ille
qui solus respicit terram et facit eam tremē tangit
montes et fumigant. Restat ut fatear te pro his nouis-
simis diebus iure silerū meū queri, cuius ad hunc
ipsam querimoniā satis ut arbitror epl̄a superiore respō-
sum sit, qd' si totū caritatē nostre tpūs ad calculū tra-
hibis aut ego fallor, aut tu mi nullo lrarū adūc debi-
tor manes. Siquidē mī nugellas meas quas epl̄as
quidem notat quasiqꝫ nunc magico ingeniosi cuiusdā
hōis et cuī dignatis coactio, nullus ferme qui tuis
rebus non erit licꝫ uel tua uel mea vel amborū
sors sit intemperans et inepta, nec sui potius appe-
tens quorūdā scolasticorū sibus imitans ut audio tuas
hoc et meas illuc sperans auteit. Viue et vale. Medio-
lani 3° idꝰ aprilis. Ad Agapitum de Columpna

De amore consilio cum admiracione

Epistolam primum tue levis legi, progressu mestitie cer-
tum minus stupens omnia usque adeo ut pene
insompnis me legisse crederem, tam varie huc
illuc hiantem stilo animi epistolam, ut nec quid animi
scribenti tibi esset nec quem in parte suspensum lectorem
depositurus esses in relegendum perpendere posse, quamvis
dicam non dum michi videor expertum adhuc sopnio ni
quem sensum tuis ex dictis eliciam scio. Sic amara
dulcibus, leta tristibus, obscuris clara. dubius etiam per min-
stes ut mel felle confusum hausisse me suspicer, aut
nectar absinthio, aut si qua usquam est rerum similis mi-
xtura que et gustum linquat ambiguum sed tamen
farmacum hoc quod potasti atque dulcorata tuis e fon-
tibus expectatae ut tuum fando digerem si possem
Prima epistole tue pars in memoriam iuvenem me tue
quam vel puerilie vel adolescentie mee reducet ubi quan-
ta michi pro eo tempus egregie tue indolis excitande adiu-
uande atque omnibus modis attollende cura fuit quo
studio quibus artibus ad solidum tibi te aliquem late
pueri in qua denique semper te in primis habuerim
pia et meorum diligentia presentem es, ego autem fa-
teor in amore cessurus nemini in prefatam michi omnino in
arrogo, totum in te quantumcumque est quod preter meritum esse
gratulor, non ego nisi forte gaudeo et mirando et
laudando qui acres stimuli generosis animis esse solent
non ipse stians aliter quacumque mortalium si divina lar-
gitas et ingens labor ardentissimus tuis ingenium tui fecit
quod cum ita sit gaudeo tamen tibi aliter videri et dele-
ctum fuisse licet et talibus tante gloriae hereditatem non in-
vitus adito / Itaque quamquam ita se sit hac tua a tergo
relictam terram quocumque tam sedula et hic illi
tuo testi deinde, nichil alio meo dulcius michi
potest contingere sed hanc michi dulcedinem quanta pe-
rtinet claritudo respersam dicam expressam nisi
aput te ipsum legerem qui eiusdem in litteris, utinamque michi iam
probasti, attingam tamen dictis quo alius quamvis de vis
sed hec plane scriptura et sic dictis ut luderes vale-
as videri nisi quia obnixe mihi et serio scribam
fugis me alternate et cessante rebus humanis statu ad
magnas divitias erectum celsioris status et edificio-
rum insignium quadam elegantia gloriatum te fati ip-
sius in clementia ex altiori fastigio exulem atque inopem
sed modesto victu, veste humili sub moturus ipsa umbre

tecto et lare parvo exiguoque contento ad literarum studia bo-
num esset ex eo quo diu multumque iactatus sum cu-
rialium tempestatum pelago velud e quodam naufra-
gio ereptum se ne fugere oblivisci ut saltem id sineat
nisi illud insuper addidisset me quod peius neque
vocem meam in hac saltem accusacionis parte vita-
verim dampnari iniuste super tuitam innocentie sente-
ntie quod cum me qualibet interesse animi intel-
ligere nequivisse profiteor. Sed me id ubi ais arbore
me despexisse vanitatum cui insertum esse non tum
audiens ego vero me despexisse vanitatum arborem
nullam scio nisi quia si verum recognovisse ac fateri
non pudet quicquid scribimus aut legimus quicquid cogitamus
aut loquimur quicquid agimus aut optamus tota denique vi-
ta hec aut certe magna ex parte vanitas est et
ut ait ille qui in omni sua sapientia hanc ipsam pub-
lice vanitatem infamiam non evasit Vanitas vanita-
tum et omnia vanitas. De quo quidem hunc opusculum
meis more stilo nec elaborato penitus nec negle-
cto scribere aggressus impressisse utique ut trahenda res
visa est, quod novum nichil aliquid quotidie affert
vita hominum Unde maior uberiorque sit libellus ceterum
nusquam ibi nusquam alibi hactenus tuum non inserui de-
sinente quidem me nichil non afficio quamquam se illustres
cui non viros attingissem non dicam te ne tibi
quod placatum non soleo irati adulari viderer at
certe ne patruum ne patre tuum silencio oppressus sue-
rim, nolui autem pro tam paucis nobilibus claris tan-
torum tantas per tenebras stilum ferre et decorum ut me-
vel laboris parcens longe ante hoc scriptum hystorie li-
mitem statuens ac defixi proinde certa ut dixi ob-
tentum in absente teneo illud genus nescius ac novis
omnino non capio ut his omissis ad intenta respon-
deam in eo quod de fortunarum mearum prosperitate dixi-
sti. Vide ne vel te aliquis vel tu me lusceris insciens
nequeo enim nescio quid animi tenuis accrevisse cur-
seque hac sedentem inquesta quod multis occupate so-
licitudinibus que negatum est, quantum vero sibi animi semper his
accrevit id nempe non estimat qui obliquis oculis
omnem alieni patrimonii metiens augmentum que sese
eius exigua videns pro detrimentis non vocant, illis ce-
teris amplius quos satis sua torquet invidia, tibi autem
cui fuere mee rationes reddita ac probata velim hec
prius dicam pluscula est puericia et pluscula est

Impense sub annum etatis acrior rubiginosior lucri-
or est cumena non plenior Itaque iam tanto tempore
meas diuitias etiam nunc re dicior nisi aliquot annos
sacerdotes in contemptu liberiore rerum pecuniarum factus sum
Licet diuitie mee sint non quales inuidia predicat sed
maiores multo et mea cupiditate rerum unde tuo iudicio
maiores neque tu ista sic accipies quasi me fortune per-
teat aut vulgi more tum iam querimoniis cumulat manibus
quod et illa vulgo aliquid magnum dicit vel aut minus esse prescrip-
sit magnis auctoribus fidem habui et illi vim mea omnia immi-
fortuna / an cum poeta olim dixi Deus meus es tu in mani-
bus tuis sortes mee / habunde large munifice et si non
forte cupidis at profecto nostris est consultum meis / illi gratias
deo qui multo verius quam Maroni ille Tityrus deus nobis
hec otia fecit adeo clementer et in utramque partem cupit ut animi
nec arces inopiam nec cumulas copia fatigat sed hinc il-
linc equus in fallere sperans Abesse me gaudeo diuitie
mee hactenus et mihi sufficiant et aliis non deficiant egentibus
quibus non vltra opus suum est / viuunt inuidos aureamque
mediocritatem optans aut Circo flaccus eo amplius aurea
vocat Credo nec ea potest optari minus eos quod aurea
melius esse persuasum est Hec ego res veterisque optans si
vel aurea deus pro sua parte obtingit ut fallit et mei auctor
et vultus huius statum consulens / non inscalis a diuitijs
ego aut si hec quedam forte contentus sum / quo predicat
vbi mercham figam seu quod restat non ut mihi animas-
pes in pris gemens aspera vino seu vere non ecco cum
catholicis cunfestibus bella gerens Et hec quidem de opibus meis
de quibus excelle nam loquacitate contempta cauata sit In quarum
extractione per auaris forsitan deflect opido fame corrupta
vastigiis non intrer quod et tempus et locum et ipsa rei na-
ture perpessi Preterea Nam et diutine vbi absentie
moram fecit rerum status Italicarum et legi mihi fratres ti-
familias extractio eo plus esse difficilior quo facilior est
vel cautam mortalium vel cupida deo vel superba falsas
opes simulat vel fictam flet auaricia paupertate in eo sane quod
sequitur que ira vel mei vel tempus alluuio prolapsurus sit
precessi mari sanis et superiori non possit dixit in quod
ut nec non cessa dure ut in liberos reliquisse dicta
tui quod cupiendissime facere excusacio sed dictis te pro
tua paupertate que ut est gemina et vera que tum
esse possit non intelligo tamen contemptibile esse non sit dis-
placeat pro meas diuitias quibus ut audisti nec egeo nec
habundo / quibuscumque post hec nunquam ac nunquam vel habundaui

posse videor l'egre q'd mi rancor[b] rez a[oz] t via mior indies cu i[d]
viatur qrebat heu qz va st pria i[d] insignit'mltos modios sat sl'cedendos
ee ut aia[e] mudi expleti st Ergo hac tue opio[r] iuria merui ut a' qz opes
qntu vis affluent supbire qa s plurim debitor invidie
qz patetor factus esse quo aliq ascendisse eo qnuq
casus / aut qz paupertate no dicat te que int' os recta
necessitatis tuos singulari quada venerabile qplexs su Sed
quenciqz despiciat cu tm sepenuo post diuicias despexe
rim quos an cum suspexeram ac colueram / no qa pse
vel qtepnende diuicie / vel admirabilis sit paupt[as] cu a phi
bet intest dra miare deducere Sed quia q'd obscurare lo
qra me docuit mltis aduersitat fuit scola vbi tu psper
vicoru vm ego sebendo ca fessus sed / nec nunq in qre[o]
quid tibi venit in mete ut hec diceres et tuo stilo et me
is moribus aliena / n' forte silenciu meu equo longius
fateor castigare hoc supplicio voluisti qz iuste no dispu
to dis apud me tanti vi castigacio iusta est n' iusta
si grata / sed iocunda si dulcis / at si mea meminisses que tu
tibi singulis oblitus / pcnitus n' tibi psuasisses me qui ce
teris pouclit nescio quibus diuinis transformatum Non hoc
qtemptui ascribas si nacre / no tibi pdem tardius mea e
et occupacio et cure que inclinata iam die crede mi via
toribus acrior ee solet accedit et penuria numeroru
qrumus n tu mi mirer qm exquisitissima ediu in solitu
qz magnificencia obiecas Ego sub ambrosij adhuc hospes
su et in ecc[e]o cuit[l] angulo sepe etia rure abditus
quid agat vrbs nescio tu vo ia vale / teqz si potes
ad redendum coge nec diuite ee n' inope / et quisquis
sim q'dlz non diu tamq sed multu fuerim tui ee medi
olani idibus aplis Responsio ad epistolam triu
simul amicorum

Percepi tandem epistolam tribus ingeniis textam ac labo
et tuo mirifice colloratam ter et amplius letus
aspexi / ad quam modo nil aliud nisi nil ee q'd ar
tificiosa no possit eloquencia que qnitu sepe potuit
si exequi velim longior sim / qm tempus ad h' scedula
qcessum q'd' tn breue est ut m' ponere qm ta pauca
scribe mens fuit Nec sane vm potuit q'd' inmpq pre
sus rebus ut babilone d habitantibus inuidem d inuiden
quidem vobis in vrbe omni pessima sed honestu co sub la
re degentibus malarum rarum cupidum et babilonice
morbus inaccesso deinceps sitimo capitis elisus quos
int' auerni colores ac impias letus dicat h' nos sl'
omnibus quibus tam mlta sepe sin lis int' festinacor

et somni et animi pacem et audere metum et fugere et tussim
papirumque calamumque ac lucerna rebellantem ut licuit scripsi 2°
Idus Januarii anno lucis vivite felices et valete mei me

Ad Johannem Aretinum congratulatoria illius / mores
status et sui mutua

Pone spem plurimorum epistole que terere lectorem so-
lita per unum volumen desiderium delectat Jam hu-
ic vagari vulgo pervulsi, hora gelu sompnus
labor occupatum frenum stringet ad hec papirus huius
de industria velud angustior area ad cursum calami
liberioris assumpta est Equidem tuis litteris te procellis elap-
sum namque tamen ideo in portu naufragante sed in litore se-
dentem video, congratulor tibi nil de te levius esse me aut vs-
vite novis in procellis ferox quod ferreum caput et in mediis
tempestatibus quiescere usque adeo ut non aliter tranquillitatis
equoreo tempore viderem, et fragore nautico undique pulsa-
ret In pelago me esse nescia, clavum regentem ad pedes
sedeo, et fluitantem puppim non immotus cerne sed intre-
pidus teneo et cursum operor, eo adductus ut omnis pene iam
vetus meus sit et in litore quoque portus mihi Ita tedi-
o illi meo, rerum humanarum malo sit primum inde segnicies
post sermo ad postremum torpor obrepsit, et nisi superbi-
essem in tempore quod de Marco Cathone scriptum est, ipse quoque
michi viderer in media et postremum hac tibi hora noctis h[ic]
sedens eodem in habitu, quo Marcum quondam suum Brutus
invenit In sompnis sum et noctis tranquillitatis secretisque mei
Sed de hoc experientia vidit, stulta enim non procellam optime
experiendi libidinem reliquum est ut plebeye toge tue plus
quam cuiusque diviciis invideam et rustico lari tuo quod uti
prohiberer suspirem Vale Mediolani VI Kalendas Februarii anno lucis

Ad Stephanum de Columpna prepositum sancti Adamari

Litteras tuas suavis et stilo(?) tuo, familiariter
suppletate plenas, de voluntate quidem mea te certum esse
congaudeo, que et si rex aequalis tacuit, sub se potest in
diversis eminet elucet apparet. Cum ego de tua non aliter
quam de propria certus sim, multa michi de te laus ipsa fama dulcis
multa quoque nec hic Curio pregnunes arpinatum illius hostis, Sed
ad persuadendum michi de te neque non satis est eloquens, nec
aut plura quam ego ipse meque in silentio cupio te videre
quod et si tanta nostri et longa patria conceptus mea propria mea
diuturnitas nova sit, illius tamen in vitiis te video melioribus om-
nibus Illos vero longa absentia mea delectent quamvis vero in te
meam senciant illos magis vel mutuos video quod dici, quod te
nil amplius esse quam more iterum videam interspicio ego

ces ubicumque sim et saepe ad aliquem me hic ut in parte
sim limites videas atque affectus abditos et quod forte
non suspicaris cogitationum mearum comes non novum eo
sed totius terrarum orbis locus hactenus displicet et magis ac
magis in dies videt quos in sede ac plene videam non
feret velle plura scribere nisi vix ista ponere Nescio non
unde hodie post solitum ad aulam lentus et ante meridiem
in apertum fessus accessi Vale vir clarissime nostri memor
Mediolani Idus maii Ad Lelium suum exhortatio ad
equanimitatem Epistola duodecima

Iam duabus ex litteris tuis percipio te turbatum si se
admireatur dolensque et mira meum cogitans ad
suum mentis invectus cur tam constantem facere debeat
quamquam sit Decus non vitium hac etate pectorem induruisse ut
contra omnes impetus fortune optimum me vite sua asperitates crimine
datum est quod nil stat omnia hinc volvuntur et fugiunt ut acriter
attendenti nullius hic vel gaudii vel doloris materia magna sit nam
metus aut spei causa Dum sepe inter ipsos animi motus Despicio
quod mulcebat aut angebat quodque vel minabatur vel blan-
diebatur effluxisse et inter medios appetitus evanuerit omnia
hec sic vel leta vel tristia in ictu oculi more sompnii transibunt
ut pudeat expertos de nichilo doluisse seu letatos esse manet
preterea spes aut metus de nichilo crepuisse Cesset igitur
dolor quisquis conquiescat motus omnis constantia tua indig-
nus et si dolendi causa est nunc per me possit omnis quippe
id est iube parebitur non sum tibi hodie aliquid scrip-
turus nisi quod mediolanensium civium nostri qui me patrem et te
filium vocabat cum et tu senior me sis ut ipse parens
amborum esse posset Senex concludisse ad eterna letitiam
non sine aliquali mea tristitia perfectus est hic non imme-
rito enim et auribus meis conventu familiaris solatium vir bonus
et nobilis sed non dives super honorem non caruit Iacet in
ipso Ambrosii vestibulo familie sue busto saxeo at
vero dilecti hominis a quo vos diligi sciebam cum in orbe
turbe pauperum multus erat et homines ipse ea ad infantiam
redactum cum oro et risu vel mentibus extorqueret disputa-
bat assidue mecum et in omnibus quos meum deprehendisset
fidem spectantibus copia argumentorum erat inexorabilis
nullius hominis preter me unum credere dignabatur in quo tantum
non tam rationi vel ingenio quam amicitie sentiebat
Ingens ei sine fiducia inerat omnes homines sed in primis
religiosos questionariis agitabat nec rationibus vinci poterat
nec clamoribus fatigari quecumque vis aggrederetur prius inter-
rogabat an litteras nosset qui si negaret quasi arat brutum

sprnebat tenuissetque capite tantum abibat. Sin vero litteras
se nosse respondebat mox aiebat. Apparebit et plus quo
in medium iactabatur, et quicquid ille dixisset credebatur affluen-
tibus viris et unius deficiente materia, sepe enim velut admi-
rans percontabar ubi nam libri sui essent, aut unde illi
tanta rerum scientia tam multarum. Ipse aut fronte digito co-
tingens hic dicebat et scriam et libros habeo, libri enim hu-
mane fragilitatis emendicata suffragia, non nisi propter de-
fectum memorie sunt inventi. ridebamus omnes nil enim dicebat
quod non crederet, et in his opinionibus nescio quam felix erat ac
letissime sibi erat. nil iam fere nisi grammatice loquebatur, cum
tamen illo loquente nil unquam prisciano, nil aristarcho tu-
tum esset. Galeatus hic tantus barbarismis et soloecismis
armatus in bellum ibat. Denique nuper librum scribere sub tuo nomine
ceperat, quem ut consummasset relicturus nobis hunc velut in-
genii sui prolem, sed an inexpletum virgilius exemplo flammis
damnavit, an vero Numam Pompilium secutus humo propter hunc
infoderit, an quid de eo aliquid extet incertum. Triduo ante
mortem solito tristior ad me venit. Cuius ego causam
mutationis exquirerem ille suspirans hodie inquit quintum
atque octuagesimum annum expleo, quantulum putas me vite superest.
Cui ego forsitan et 20 annos ad vivendum habes ipse.
Ad hec ego subridens ne dubita inquit 30 explebis.
his lectis bene inquit satis est et hec dicens abiit.
Nec deinde hominem vidi neque enim aut moribus apparebat
aut morbo alio quam senio laborabat. Donec die tertio do-
lentes mirantesque sub oculis eius in feretro more gentis
ad vesperam, sepeliendus in ... hec tam multa iocose
in historia tam lugubri ut in medulla semper nostri lugere-
as plus et rideas. Ille quidem his moribus talium maior gravio-
res tuas audisset iam non quinta tui creber ut sole-
bat sed ipse quinimmo futurus erat. Denique senectutem eius
ruinosam ac labentem ... qua licuit ope sustinui, quod
extremum potui abeuntem ad sepulcri limen humeris tuis (?) ...
prosecutus sum. Vale mediolani ... maii

Ad eundem exhortatio ad reditum in gratiam cum amico

Animi tui statum ex litteris intelligens et cause nescius
hortabar ut tranquillitatem solidam quereres et mor-
talia ista contemneres que transeunt, et ad non esse
festinant. Postea vero non sine animi mei ... ...
causa tue turbationis innotuit, quod nescio cuius sed pro-
fecto maledici oris flatibus accensus tum tui ac meum
Socratem exarsisses, tum nunquam Socratis ... meum, ... quod
te in quod probe novas ... delinimen relatum esse no

lusisse nunc intelligo hinc magis quod rem tantam tamque atro-
cem non esse te si aliunde didiceris, et quid dicam aut un-
de ordiar qui omnino michi post veros dolores nec cogitare
valeam aut loqui. Sic et animum stravit et solitum verbis
iter obstruxit merore. Et o utinam michi unquam lingua
illi accidat qui dissidio vestro et dolori meo causam dedit
Ergo ego frater tam exiguum tam nullum prorsus sum apud
te et ut in tanta mutatione animi abdicando tali ami-
co tam fideli tam veteri, tam probato, non fuerim vel
per literas requirendus vel si id non merui saltem post factum
per literas edocendus. Presertim cum mali totius ut dicitur
causa sim audio in vipperea illa lingua que tibi indi-
gnum id vitium infidelis nil aliud ipsi Socrati obicere
nisi quod in contra te scripserit, quod quidem si sapientia ista tua
que ab adolescentia tua tecum erat et in tempore crevisse
debuerat, Cogitare omnia et inspicere voluisses ab omni parte
fratrem perspicuis et inopinabile cognovisses occurrisset ut tibi pla-
tonis historia qui accusatorem Socratis Xenocratem amici
sui qui dixerat ut nunc Socrates tibi detraxisse ferebatur
Respuit et abiecit tamquam impudentem, tam dilectum
amicum et tam carum amoris veteris sed non credere, tu
vero tam facile de amico nescio an sed iratus ut arbitror
et quod etiam scio vitiis etiam minimo credere potuisti O
nimium precox et prona credulitas que mille olim clarissimas
amicitias, vellem tempus habere ad scribendum ut animum habeo
multa hic dicerem que silebo. In summa in amicitiam vene-
num suspicio est, que quidem in generoso et alto corde
non habitat, qualitercumque nunc in tuum pectus obrepsit
miror ego Socrates tuus de te male locutus est, nec ipso
aut qua spe quid tu illi feceras aut quid ille lucratus
fuerat Si quando te in quo nec tempore nec alias possit odiosum
effecisset. Non erat tantus furor credulitatis de homine tam
discreto licet non extra orbem Italicum natus sit, neque tam
animo et voluntate magis Italicus vivit quam ut ita esset
nos duos animo mortales fecimus et propudiosus impudens
obtrectator non erubuit dicere Socratem in male confinxis-
se de Lelio. Nunc tu vir aço sapientissimo atque optimo fulti et
inquit homines tamen oppositum quod virium habeat intende
si feceris animum si omnes iracundie motum nubesque propulsis
Si ante oculos tuos totum ad hanc diem non modo conversatio-
sed una prope acta nobis actum vite tempus adduxeris videbis uno
vero ea magis mendacia numquam colore vestis lucida, que si
animadvertis ipsa veritas primo moreria prius agetque ipsa me ta-
cito tua conscientia perorabit, et cum apud animi accusatori

absentis amici patrimonio non egebit. Crede mihi Leli, ymo eq-
dem tibi credes, amicorum mores quam tibi omnium nemini non alter
pectus tuos nosti et fortassis eo amplius quo profundius et in-
corruptius alicui cognoscis quam mihi notam tibi crede non alij videlicet cre-
de teat initus in ad colloquendi non in auribus obstrepent per-
fidie delatorum. Crede mihi et ut spero iam credis quod nec socrates
de quo quam male sibi et si de aliis nisi de te et si de te
alijs nisi mihi quis tamen scit quam eo non credam preterquam sibi
irascetur quam tibi vere hec dicam duo esse quibus omnia credam nisi
hoc unum si alter alterum accusaret proprieque de crimine quo me
aut famam aut statum meum admisso. Quod propositum illi quod me-
a omnia plane novit ignotum esse non potest qua igitur amicitiam
tentatae vite cautius et si adissent utrique amicus audeo dicere nec
tibi nec alij vel tenuissimam suspicionem unquam fuit audeat ad tribunal
in festum trahere conspicue fame reum, quem vicinus excusaret videret
ut instrumenta nec testes expectando absolveret vix sibi mihi perituri
preter accusatoris non atque invidia supplicii. Poterit mihi Leli poterit
ita dici est non effrene os linguam cui nimium est ac freno egeret
dicat omnia poterit credi omnia non debent dicta quod seneca nec audita
vere amici in quibus clausissem sit et maxime Lely nomine fuit surdas
delatoribus aures habent atque omnia respuunt quam vere amicitie sunt
adversa neque satis est ficta respuere at una in re vera fluxit
discretio inhonesta est quamquam adversus amica fidem quod ... fide
careat inimicus est invidus et quo scilicet de amico decrevimus de amici-
tia dubitandum est alioquin procul nutabit amicitie fundamentum fides
Itaque consilium Byantis a Valerio laudatum quo monemur sic
amare ut aliquando esuri in medio forsan amore locum habeat
ab amicitia relegere, quam cum non nisi inter bonos esse non posse omnium no-
bilium iudicium sententia diffinitum sit, omnis inde malarum fraus
arcium omnium degener sed indecora vafrities excluden-
da est nam iamiam diffidentia nimis metu vitae amicitie glu-
tino cui iungantur et e duobus unum fiat ut dictum paret est ut
quam quisque de seipso eandem de amico spem concipiat. Mitto ego
melius intro instimus apud Tullium Lelium consilium id et nobis
expe et scipionis amicitie redarguunt. Cum ut nobis sic te mo-
amicitie successorem et eadem qua ille fuit decet forma, nec tacendo
odium cogitare, sed sic amare ut odisse nefas si velis ma-
gna quidem et divina res est amicitia sed sine magne consul-
tationis egeat. Sed nunquam ante diligas eligendus est atque
electus diligendus postquam dilatum clavo fera est actum agere veri
proverbio prohibemur, nec temere suspicionibus nec odio locus
nil demum relinquitur nisi amare quo vo illum ames hominem
quem tuis stesis nefas odisse. Dure ergo et contrarium illud planeum
laudatur amicus super mero est et ferri id quod quam valde probo

sepe commemoro Allexandri macedonis qui licet in reliquis temeri-
tate paruit in hoc uno constancia, tanta fuit, ut cum esset ab
amico medico paratum poculum accepturus intret, non communis hostis
sed magni alicuius amici literas accepisset quibus medicum eius in ne-
cem suam multo auro ab hoste corruptum caueret venenum insidi-
as mouebantur literas quidem legit ac rem pressit donec qui ac-
cusabatur pro ministerio exequendo in cubiculum regis ingressus
illico rex assurgens et leua literas tenens dextra poculum in-
cunctanter arripuit, atque hausit, intrepide legendas quoque mox
literas innocenti stupentique medico dedit dignus ab hoc ipso
qui ut tunc sit semper suorum ab insidiis tutus esset hunc itaque re-
deducas ut alienum crimen audire velle turpe sit Crede vero pos-
se turpissimum et quisquis in alienam vitam fidem delatoris exaudit
ipse iam lese amicicie reus est Sed heu me miserum quam
difficile queritur omnis vite delectacio quam facile perditur in solo
quidem amicicia parum faustus Socrates in qua ut materie felix
esset et amicicie studium et vite integritas inchoabatur 28 annis
et amplius amauit te, quod post te unum nemo melius nouit me
ut unus nebulo una hora priuatus te solum filius vitis eripuit
nec eripuit sed de amico et patre dulcissimo durum hostem fecit
Da veniam frater non debuit hoc amicum me unico posse ut
non modo sim tamen sed qualitatibus quoque cum tam tenera dispiciendo fieret
amorem quos et ipso amore quietos usque mee recordacionis
inseparabiles arbitrabar Nunc quid agam frater nescio, et deum
testor ad suspirandum ne dicam lacrimandum promptior sum quam
ad loquendum Ita ne probatam veram perturbat et conturbat longe
tamen ut amicus in amico est possem sacramentis pugnam implere
Sed quia sepe minus creditur iuratis, iurantibus simplici uo-
mo si merear, et si tibi placuerit fidem dabis numquam So-
crates de te mali aliquid locutus est in bona aut sec-
reta sepissime, mitas adhuc literas digitis suis scriptas perdi-
ligenter excutiens invenire possem in quibus apertissime confi-
tetur me alium amicum in curia non habere nisi te unum eligens
qui fuerit ut vita ut preca vel officio decessisse te promotorem
te perpetuum adiutorem vocat meatum rerum, te solum esse cuius fides
illa comma tuis et absente Sapna non sentiat de his et
horum similibus et antiquas et nouas illius literas habeo: hic ergo
si sum testis si Fizrifer ille hec contrarias vidit nescio Dum
hoc scio quod ad me litere non venerunt tu quod cui potius
fidem habeas an accusatori falso et nequam an fideli et
vero accusatori ipse videris Spero tamen apud te non ultimum fidei
locum habiturum esse suspirium meum quod attexisse leli quod tibi per
tot terras et per media alpium iuga per eos affectus meos et
has amicicias ac salutes perfert, audies me inquam leli et si

in te fallor exaudies. Rogo igitur obsecro obtestor adiuro per
amicicie fidem per mutuam caritatem qua nulli usque tempore vidcha-
mur per quicquid inter nos prius sanctum fidum iocundum amabile
fuit unquam aut esse potest, vel si hoc parum est per memoriam illius
modo gloriosissimi nostri ducis qui licet ob eximiam virtutem Ce-
saream ac magnificentiam Iulius Cesar dici meruisset a nobis et-
nunc tam prima puericie Camillus nominandus ipsum fuit a
Scipio patris illustris seu heu nimium caduce familie na-
torum eius michi dum deo placuit carissimorum nobis prudentum
et carorum pignorum et super omnia propter me flendi, sic mearum lis
astantis nostri presulis heroum virtus nolem amicus que festino
habitu non mutarem modo sed Rome sed Italie speciem fefellit
et florem prisce milicie renascentis acerba morte preseruit
per hos inquam per me per teipsum oro te ut hunc scrupulum qui
premit vitam torquet et cruciat ne quam primum extimaris et si me
diligis aut unquam dilexisti. Illico anxie litere e manibus tuis
abscesserint. Forte ipsum miraculo tanto huius tue mutacionis
attonitum et fortune nunc iratum sue vel adeas vel accersas
hoc preter hoc satis est. Conveniente modo distractoribus aliorum vel-
tus contuere ne ve alterum quod valde animus horrescat. Et ni
me ullus in litteris ac dolere senescere. Sedere indignum. Nec vis-
cera mea cambus lamanda desperate, nunc videbo si me
diligis ut fama est quamquam aliud scribes nisi factum esse
quod postulo carius tibi dum flos sua tedium. Sim quievisse
vos audiam voti certus euasero, ut que tibi acerba abstulit
alica perfidia restituat fides mea nullas turbationum voces
nullarum irarum reliquias timebo, interea inter absentes au-
det iudicium murmur magna aut memorasse aggressus effica-
cia sit est hanc solam preter vivam hoc age. Quod si in pre-
teritis de reliquiis non laboro quod te agere exoptarat, et quod
loqui pietas ipsa et tam longi amoris recordacio plus autem
frons aspera monstrabit in illius oculis legens quod nec ego
possum dictare nec Cicero. Vale Mediolani 3o et augusti

Ad eundem leta gratulacio quod consilio ac precibus suis steterit. Epistola decima quarta.

Quesitis occupacionibus decrescente vita fit ut solito tar-
dior ad scribendum sim, ac ne forte aliam suspice-
ris occupacio ea vetus, sed assidue pullulans
studiorum meorum, inquam non senectute tepesco, sed iuveniliter
inardesco, unumque cum ceteris omnia fastidio sint, ea una sin-
gulis sensibus nova in indies oblectamenta congerat. Hoc
michi prorsus videor cepisse impletum, ad literam in me quod
ait ille vir sapiens, cum consumaverit homo tunc incipiet, et

tu quicquid tibi operabitur accessit absentia longior magis
si quidem parte prouincie huius et Papiam, et in angulo
Venetorum et Liguris uel uitae / moram traxi / hoc ipso die
et hac hora Mediolanum redii fessus itineribus et frigoribus
adustus non sum ad scribendum, misera / nec aliud / habes
calamus attramentum glaciale papirus squalide manus
rigentes / tempus mirabile sine exemplo quod usque ad religionem
ut dixi et horrorem usque animum fecit insignem / Nunquam enim
in memoria hominum / inter Alpes et Appenninum / tanta uis ni-
uium incubuit / magna ruinis in urbibus domorum magna
in agris arborum strages / magne utrobique mortalium querele
quas iniquum tamen / aut uer floreum aut frugifera estas / aut
uinifer autumpnus omnibus nature delicijs atque ubertate fecundum
Certum annus hic annum retro quando hic est sexte etatis
millesimi trecentesimi quinquagesimi fine quarta / et sequen-
tes mariam mensis quibus nil algentius fieri posse etiam ut si durum
nil hiemalius videbatur quando hic in Ambrosij basilica ce-
sar noster adeptus ferream coronam / ad Rome perpetuam auream
dyadema profectus est Cumque ad urbem iter an cursu
dicam / tu qui in Gallijs tunc eras / mira celeritate prose-
cutus / familiaritatem eius arctissimam / moribus et inge-
nio meruisti / annum namque eius hic presens gelu exsuperat
himbus vicit / Sed quid agam superuacuas aucupari
videor / qui nunc superiorem modo imparem mei dietam
has delectatio vires licet nec frigus estusque non sentiat
et laborem amet et lassitudinem denique nil recuset
quod diu iam exoptata in operatione detineat Certe dum
te alloquor et fatigationis et prouincie et tepti imme-
mor factus eram, sed ut domum reuersus ad rem redeam
fideli nuntio preter spem incepto et si valde prosperet non
modo parum cum potui / Sunt inceptis ad te literis abire
et festinatum eius et occupationem meam et hiemis asperitate
vicit amor tui Jam in primis tota fere et ordine tue
suspicionis historiam intellexi neque mirata sum ut putas
potuisse tamen inter tibi ingenijs persuaderi nil dethe-
num in prima nil quo non palpitans et blanda vox pene-
tret / illud potius et miror et laudo quantam satio aure
tua longo decoctam spacio ac digestam evomuisti pro
salute ad rem optimam Quid enim delicatius an te fuit
te ausum contra Aristotile mutire sacrilegio proximum mihi
videbitur / cum forte potius illum primatum in omnibus sequi
ille sacrilegium sit Certe Cicero ipse vir tantus elegantissima
urbanitate sua illam mordax culpam sibi tribuere maluit quam
iuri huius errorem manifeste refellere / quale est illud quod

cum Aristoteles omnes ingeniosos melancolicos esse dixisset Cice-
ro cui dictum non placebat totus aut grave sibi quod tardi esset inge-
nii, claret satis hinc utrum quid sentiret insinuans. Sequamur
et nos Ciceronis exemplum. Aristoteles quidem ait in rethori-
cis bene dixisse nescio quos quod ira dulcior est melle quod
dictum nisi peregrinum esse, quod mihi gustus ebetior sit qui
hanc dulcedinem non sentiat mirarique me gustum hunc aristo-
telicum vel illorum quicunque primus id dixerit et si cum apes ut
ait mel dulcissimum ex amarissimis quidem herbis
eliciat, ego tamen ut dixi hanc ire dulcedinem non gusta-
vi apud quosque iam melle dulcior apud me felle austerior est
ira. Ita dico. Si de sensu proprio loqui velim quod si Arist[oteles]
in vanum putare oportet et quicquid ille dixit quasi celeste
oraculum amplectar ut non solum dulcis sed multo ac mel-
le dulcior ira sit, fecisti tu optime qui eram mancipii dul-
cedinem illam ac stomacho nocivam reiecisti et segni-
tiem concretam ac rubiginem detersisti pro qua gratias ti-
bi gratiam habeam quamvis mihi vel ad pristinum tui amorem vel ad
iudicium tue virtutis accesserit multo tibi facilius fuit cogi-
tando quam mihi loquendo assequi. Cetera suasque scio et multa
per omnem vitam in gratissima fecisti ac dixisti mihi ex omnibus unumque
eius fuisse quod dominus affatibus tuis redditum quippe
constat fido mea licet optio tibi et semper tuis adesse
tanta cum felicitate ac pietate tamen subito paruisti ut
qui te adire urgebat nullasque moras tenebas dabat litteris
meis vix plenis casusque ipsas manum proferens mihi fortius in
amplexum cum osculum ac in me complexus ac deosculatus
irruens mihi tum utrisque astantium lacrimas que vobiscum
per meos oculos de meis precordiis erupere flatum
in gratiam redderet. Nunc quod in te possim scio quod non prius
ignorabam, sed novis experimentis vetus iam solida-
ta est. Agnosco Lelium meum. Is est quem frater sepe dicitur
res odit ut sepe hoc pridem tempus flebit iram societatem mul-
to annorum lamentis ac gemitu tabescentem nunquam
desideravi. O miserum quora vite dampna ac adverse fortune
iniurias mancipe toto qui sequitur epistole tue textum si-
cut inspico. Credo omnia uno verbo scio. Novi fidem tuam et
curie mores scis novum si nunc vicissim in credi flagi-
to quod ne mihi neges talibus iubet. Siquidem non uno labore
illum magnum preconum ingloriis tediosis at simultatis
hominum intus non mihi et paucis placitum Perusino fuit
tesseror valuit Parthenopei boni hominis licet salvati
et ut dicere solebat anima mei ne lesi tui ne famo-
si sed sub laude utique pileum non dico ambiendum principibus

Sed ultro etiam oblatum si reicerem ut modo rebus fuit et or-
dinis huius mores abscisso gladio et rubenti sagine labidum ca-
put tardum. Crede mihi si quid in terris est vel hoc vim
divine ut Ephamie dixerim vis ipsa est quod ideo sic an-
gentum asserui ut nichil post hoc vel pro illo vel contra illud in
laborem inutile vel tibi vel alijs capiat animus neque vos te se
repulsis obviat pro eo quod si miserere tibi abusa quod quia si
memini si ante annos duodecim quum iunior et labori para-
cior et dictu largior fui et cura status et potestatum
vel favor aliquis oblatum animus licet indignitatibus non recepi ergo
quo nunc ad quam mei obliuionem iam senior successor dic-
tione solatium nisi si velim. Totius aspiro quo ad honestum
tamen primpatus pueritie tanto ante pouerum quo ne aliter
nichil nisi ego illi eodem pueritie. Sunt quidam omnes at
tranquilli iuvenes et compati senes sed multos quos vidi
quo casissima fuit adolescentia libidinosa et lascivior sene-
ctus. De amicitia notum est quam senum fere omnium morbo iu-
uenum ubi non ita qui non sunt ut ait Archelaus petulantes
amatores, cum apud eundem tanto illa cepit non dum
indigencia cepta sunt, an ne forte cogitat his cecis quoque
tussilo iuvene laborissimum sene si volunt, aut vini et
his qui fame iacet et ambulat, aut ex his qui totis
diebus stertunt totis noctibus fabulantur. Non sum et hoc
elegie leli. Animi aliqui requie quesiverunt sicut scriptum est
et eam ab annis teneris usque ad desidie suspirium. Ille aut
uero. Nunc premium michi quero non amo. Sine qua nichil in-
vite gaudium non molesta sit. Hac in parte ut unanimiter ap-
prehendisse videar. Decretum credentibus vela dispasuisse
rursus in fretum vertere. Non vos audiam amici oratio po-
tius ut dextras adhibeatis nam subducere molestum non
tu omnibus desertum meum an alios vel honeste paupertatis
appetens esse fui. Nempe neque melius neque tranquillior demum
tutior vite modus. Hec mihi hactenus conscriptorum paterna
sanctitas indulto negata est cui sepe diuitias non negaret
causam scio. Ideoque non miror non me diuitem voluit sed
vero compotem voluit parebo. Scietque meam legem sequar
Nam quis homo novit quid expediat, eoque me solabor
quod quod qui sum pro eos utique non sum. Deo quod gratias agam quod
absque eis vivendi ratio mihi patet atque largior. Cesset
deinceps circa te labor, cesset repulsarum metus. Scio ubi
sis quales nunc aptabam quamvis si pauper esse neque
dives eo qui unus in medijs opibus pauperes sperat mihi
aut vivere prohibeat aut mori quod est pauperes et habent
faciles et amabiles deos est, et de nobis hactenus. Cenobij

acrescat lectum audivit animo hominem amaritie nos ab illo reum
sit emulor quidem sed ad non sed forme sue seu verum
vere quam mihi tot non dei nomine homines alienis unum sale habemus
amicum sibi uel comparem et mirifice que ille ingenium non
dicam prodit sed in indignis consortibus parum placere
fateor acumine ille consuluit sed nec fame nec vite ut au
guror nec quivis et consilium erunt res non multum tempus est quod
ipse in ferme condolebat mecum cum perdulcibus aculeis re
quirebat quod mediolanum habitacionis esset Elicon meus et
hoc acutissime quidem sed ut reor quod mediolanum esset
nesciens et haud dubie ignarus quam multo quam otiose quam libere
quam solitarie quam tranquille hic etiam loquar. Iam an tu
alpinam moram solum non laudare dare ad fontem Sorgie
preter hoc est quidem tu ipse angelus degebas quam miraremur
nam Italo procul orbe voluptatis et ideo ipsa teneo quod loquitur
aculeum dicebat autem hoc non imputo perfectus sponte
sua morem esse Italiam relegendam tibi tam ipse expressam
babilonicum Elicona de quo questus est mecum sed experi
encia doctus si umquam senex loqui ceperit nisi erit si
mulque in aut satis est super odii in suo inferno conflasse
iam mihi videtur. Ceterum ipse indicet experiendo et videndo
quid ego nec de suo Elicone tamen intelligit et si
eum novum sepe et horum meminerit rerum et Neapolitanam
etiam ac Italiam suspirabit. Dum forte sed occupari
esse est inestior o quanto in nunc invisus si ut ego
procellas suas hinc video. Sic ipse meum otium videt
et quod mihi pro aliis nobis est simile. Salue illum iube. Vale
Mediolani V Idus Februarii. Ad Socratem suum de eodem
Iam dudum mihi sermo tecum cessat inter nos vicissitudo
illa brevium magnum absentie remedium cum cessa
vit et occupacionum utriusque unum et multe forte alie
sunt cause. Illa nisi fallor omnium maxima quod materia deesse in
cepit scribendi. Neque mirum id nobis accidere quod Tullio ac
cidit et Attico. Nulla tamen est atque quam assidue de Attico
decerpsit et in nichilo uti queat quamquam sacias credo. Iam
iugibus scriptitandi exhaustum est quod unum hodie se offert mate
rie et lectum me hortante reformatam amiciciam et in gratiam
reditum esse tuus et suus et multarum rerum audio et gaudeo
me excole Deus regulatorum hac qua de ulla re equal
lenior sum ubi accidet gratias deo gratias tibi ter inspiravit
habes alios et nos semper adimi negastis non laudares
ambo solidum meum quam tum sed invicem tue impulsu ac
luminariis et ut esset in animi et ipsius et dieci hora
iterum festina cogerunt tantis tu plenum affectibus pietas

q3 fratribus ac similiter fuit ut ipse nec venire deinde tempore
in p'bendam lat' an non tenerez erat an ceteros nos duo
erat aut os uno dissidio deiecti erat tamen nobis emu-
le erat aut p'piti tanta concordia exacti hinc in p'petui
corrupti s'monis hic lac' fib'tis non ingenium non sibi
sed p'positum et adiuta diuinis p'ces valuit Itaq3 nos ut
libri ego n' laudo in dignitate Vnum e quod sperp' e bonum et ve-
statem quarte honoram consiliorum non modo capacem sed
capacem generosos et viri amantissime agnosco aios
Vidimus nos a deo qui et nos tem dignissimas fecisti et
in gaudium ... alude p're' ne potant p'bus ... ms
tatis Vale nostri memor mediolani 8o Idus februarij an
luce **Ad Arnestum archiepiscopum pragensem viri**
tot hostes habet virtus

Multa quidem acceperam talia(que) pepereram q' ... ne
tibi subtraham ... que hec pauca q' ...
et plura que audies ad te viuis verbis p'ferenda
suscepit De quo m' tibi deuoui / m' in familiari Sed
quidem p' et honesta s' non p' tuta vit' inter ... s'
illis s' namq3 plures q' nostra etate hostes habuit Cae
quia namq3 pauciores virtus habuit ... Nec autem
vitate odit nisi qui male viuit et hic metus virum for-
te namq3 in mediatum aliquem aut in plenum coget ip
neq3 veri studio enectus et nunc et sepe alias ms
posiq3 non locutus ee ne potera non aduti et in s'
mone quid nimio p'sus irremeabilis e via / In sp'
tis vo liberioribus remedium e uel supp'mere illis delere
q' sp'se p'mum feci et multo ... que forsan in
posterum delebo forsan viue pauor ut cum hinc abiero
ex insidijs meis disp'ulum vite inducet / s' omultum
ut meti indecorum ... aut ... an ut e aut indig
nac nec auarum metuet ipse ego p'nt iter faciam
prodire volenti s' omissis de quibus in s'ma non da
strat de me sic habeto m' magis tuum fieri posse q'
ego sum memini anno altero dum minta ad imperatorem
nostrum legatum fungerer honorem p'gnum Vt solo nomine co-
gniti qua me fronte quo ... quibus ... hu-
manitate deuinxeris recolo qua siquidem in eo ... de
meulabis Compacior tibi ame qui ad barbaros venisti
Ego uo n' barbarum vnq' m' ... magis p'fiteor me
vidisse q' Cesarem et aliquot ... eius viros quorum
nomina sileat abstineo Sed meminii viros insignes
dignos maiore memoria quod ad hec attinet abunde mit
tes affabiles ac si athenis ... nati essent Vale mediolani

3 kl(endas) marcij Ad Johannem olomucensem episcopum imperialis aule cancellarium multiplex graciarum actio epistola

Ut luce clarius intelligam videamque quid de me sencias
et qualiter sis affectus Valde non surdus modo si cecus
sim / neque non voce tantum animi tui modo sed hiis que de me
tibi nesciunt rebus Pandis Nam quid pro omnibus quod reliquum
las sumus epistola illa tua qua me varijs usque quoque distractum
et ut sic dixerim sparsum curis ad te unum respiciendum colendum
que dulcissimo quodam et insolito verborum artificio collegisti ceteris
humanis ut relinquam post eam que proprijs adeo memorem quam
sermone / quid inquam humanius quid mitius est quam in epistola
tali dixisti Neque franciscus tuus non est memoria Johannis
abiturus exemplum fateor et perlatum ac cunctis virorum excel
lencium suffragijs in memoria tua locum strenuo et obsequio
meo non deputasti Ut tamen secundum habitans modo dicam non
in hospitio in transalpinis regionibus fuere sed Postea autem
unquam tibi in animum veniret ut id diceres nisi animi venisset
ut sentires que sua equante tibi mansuetudinem contineret
in sit ipse / cuius non videam nam equidem tam viram paucis
vel tam tenacis meminisse non parum sit Ita ego ut mansue
tudinem tuam probabis et me ac tuam de meis rebus opinionem
magnificabis amori tuo gratia habeo grata humanis affectibus
habeam post quam habet sepe in pectore ut doctissimorum hominum
iudicia in mei extimacionem perstringere Ego autem ut tibi to
pectus meum aperiam neue ullas tibi latebras relinquam in
quo id verum in me scio Sed ita quod rusticus Margarete no
bilis mulieris qui spe sua successibus victam stupens ac
suos attonitus perturbator obviam et veri prorsus ignarus est
Iudicio pendet aliqua Sic ego pauper in primis et illustri
um aliquot exhortatorum crebra laude superbio / et in
quid rideres nescio quomodo tam sensim solito carior fio
sed Porro tenui meum decus non sum dubius totum hoc tui
amoris esse non meriti mei Non sum me totus orbis una vo
ce collaudet in pietatis mee gratiam extorquebit eciam
ne de erroribus aut testibus Postquam ego me sub partibus tuis
loquar / quanto me nuper ita animo pretereo si non obliviscar
quanto me et quam raro privilegio honestasti cuius
sic olim fecerat secretum in imperij signum et magestate
bulla aurea liberaliter adiecisti Ego vel aspiciendo nunc
sum quodam magestate et splendore / et contemplantibus mirandum
et venerabiliorem cogit Sed in imperij et vetustum comes atque
aureis stetis meminisse Tibi alta roda est superba tempus tua
mentibus magis ipso dicere pallore ut david in vo vere bladi(?)
...

pdulat(is) subrepit Sac(ra) et venerabil(is) almi(e) [ve]ret(ustatis) effigies p(er)
tu(um) munus p(er) nuda(m) (con)suetudine(m) quod referam no(n) habeo
grat(ias) cesari m(ihi) unas frustra a vob(is) volui Ille me no(n)
palatino(rum) comitum inseruit et multa supaddit q(uam) pauc(is)
solet tu mun(us) cesaream augustu(m) o(mn)i studio adornasti atq(ue)
augustissim(um) fecisti Ceteru(m) sicut illius (con)tinue tuu(m) fauoris
sp(iritu)s egente(m) me profiteor Sic auri indigens non sum
Qamobrem ut certa in domu no(n) mediocre suscepio et p(re)
sertim studium tuu(m) q(uo)d m(ihi) sed ipse solus indicat in illis
l(itte)ris vigilantissime deduxisti Sic tu oro bulle auri(que) a me
accipe q(uo)d tibi fert vir optimus ille militaris sac(ri) a(u)tor
noster in actu rerum p(ro) ingens meaq(ue) serenissime
consiliis et que cuiq(ue) his literul(is) desunt Nouadissimo
suppletum eloquio Viue feliciter et Vale mediolani 3°
kl(endas) mayas

Ad Thoma(m) Verolmense(m) excu-
sato super penita ope no(n) p(re)stita et (con)solato
cum latenti consilio

Quo remen egregium ac non responsion(em) tm si pe-
tite op(er)is exhibitum dig(nissim)um longo post tempore
q(ua)m id eundeas lege Sed neq(ue) in ad respondendu(m)
sat. oy est Neq(ue) ut sit Juuenilis ardor ille pyeri(us) do
litis factibus ingenium attendit Cui ea satis est cogitata
digerere In que id ipsd factus est segnior neq(ue) in meis
viribus ferende op(er)is ocasio ulla est miser in haut
nescio (con)tum esse Cur misereau(s) pong(is) q(ua)m opem ferat
aut id ut dixi neq(ue) q(uam) arbitri(um) mei est q(uo)d si esset aut
fuisse (con)tinuus om(n)i(bu)s quas audieri aut legeri longe ut(r)ist(?)
pres tuas hactenus expectatus no(n) fui Si me in aor
sit pietas insita Sic ipsa rerum indigitas vargebat daz
inde morum ab imaio laborem ut hac in parte freno in
non talaribus opus esset me quid va loqui deu(m) oia vide
tem (con)structioq(ue) mea(m) et h(ec) fedissim(us) hois memoria(m) restor
quando ergo q(uo)d in p(ro)prio negatum est q(uo)d negari quomod(o) impro
non p(o)t(est) claudo leg(es) ac libe(r)o affectu rebus (con)fessis inluo et
ut verum vnius cuiu(s) fati angiq(ue) atq(ue) a(n)i(m)o suspensu(s) operior
Proinde quod spectem seu quod loq(ue) amplius no(n) h(ab)eo in
philomis (con)tinue illud et dicatis ingenio et p(ri)mi rerum statu
quemes dem bono n a(n)i(m)o esse operaz qua nunc est ad (con)-
Quiu(m) vbi h(ab)ueram cessat auxilium et id terentiani semp(er)
in adelphis Ita uita est homi(nu)m q(uasi) cu(m) ludas tesseris si
id q(uo)d maxie est opus iactu non cadit i(d) q(uo)d accidit (con)
te p(ro)d ad te ut corrigas Jnde tibi oro quo potes afflictaq(ue)
reipublice solat(i)u(m) hunc (con)silium elicito Et Vale vir incor ra-
ptu(m) abiguadam luce 1° kl(endas) nouembris

Ad Bartholomeum Senensem quod inter adolescen-
ciam et senectutem mores ac studia intersit

Amicicie fame ignotum in tuis video flores atque in-
tegra est etas ardens ingenium expeditum velox
alacra mens et animo habundans amicicie multa in
horum in parte ultimum mihi est etas iam deflexa ut qui excelso
superato vertice lapidosi montis iam descendere incipit et qui
nitens ascendere [illegible] fert ad reliqua ingenium tepidum et
algenti pectori multa que retro sarcina pressum parat ac
defessum mens nichil ocio et sui status extractum sub [illegible]
non quia senio incepta est sed ut gaudii magis resolutior
optima [illegible] carceris exitum et mesti exilii finem spondit
Sed quia lente admodum et funis aliquantulo quod velle vivere
te laqueis absolutus sim Vide autem quantum diversis sit itineribus
ad unam metam pergimus ymmo quidam [illegible] uno calle eodem
sed ut fit alius atque alius vie spacius ubi es fui et ubi sum
eris Itaque fortis idem inter nos amicicia fecit eciam imparitas
diversos facit affectus usque adeo ut silencium meum quod apud te
in male est et more amancium exquisitis coloribus excusa-
[illegible] me et non excusabile modo sed nimium sit et miran-
dum potius quam inter tot obsidencium me curarum [illegible] [illegible]
sed aliquid loqui vocet durum est tibi quod ut suspiror
auditum Unum precor feliciter et vive Si veneris quo puerum
tenebis oculis ita esse ut loquor et qui in vice [illegible]
rebus credo et tibi provide me siquidem usus iure tuo
utere inque amicus certa fiducia habeto Silencio autem
meo parce Neque crebras neque longas epistolas ex me spectes
multaque in tuo solacio erat ut hinc rapuit Iam in
suppliciis sunt Vale Ad Iohannem [illegible] cum commendacione amici

Venit ad Cesarem sacer amator vir optimus et quod
sepe dixi periculo nisi me amor fallit hoc nomine atque
omni fere amicicie laude dignissimus non minus esse
amans vel amicus Sed quod ut incipiente facio tuo vocabulo utar
Epiphanie amor est totus quantum est amor neque amor qualibet sed
sacer amor Venit ergo ad Cesarem et ad te venit eo me amor
compulit ut porta et ardenti fiducia illa mea de hoc viro
quoniam in visu est Cesari scribam et quod scripsero non repeto nec
oportet quod illarum tu solus interpres et adiutor tractator eris
ut solitus es tibi nunc hoc unum dixisse satis est sit Si
unquam vel credidisti vel crediturus es michi crede quod hic tota
te mente tota anima toto pectore diligit colit suspicit
veneratur teque in summis operibus atque honoribus suis ponit
aut ego fallor aut sepe inter amicicie in intimas ani-
mi tui latebras admissus Sed ubi vel primum hoc est Cesari [illegible]

te noram Ceterum quod extimus patet meo certe quem noverim
neo usque tui nominis et maiu rerum clarius atque sonantior
pro est Rite ergo te que rem digna feceris si cum re ipsa certe
complexus ostenderis te ut ingenio ut eloquio ut vite ac
sic benivolentia et dote a nemini vinci posse plura dicerem
si apud alium loquerer Nunc ad illum in primo est qui ut me
spes vel bimloquium intelligit vel tacitum cui affricano dumne
concludam Hec habet verum dignitate id sciens sileo quod in tuis
tuis stilo te meo imparem facis usque adeo ut stupore vel silere
vel si quid conmatum nequeo verus est stupor non stili quidem
mei sed me patrie indulgentie stupor sit Tu me renuncy
vis vel ipius Ciceronis ad stilum stupeas Credere alium cum hoc
imprimas Sed ut se superbia super id quod est sic se humilitas
infra contrahat et in magna sepe alius sibi pusilla est
Derelinquo munus tuum quod ita cogitis arripio non ergo
tamen auro sed si verendo licet ut verum fatear aurum ex te nollem
neque auri egebis ut tibi olim scripseram et tua contentus aurea
voluntate Vale feliciter et vive oro ut quod pollicitus es verum
sit ne me unique de memoria tua loco aut tempore excludat at me
diolani 8vo kalendas Aprilis

Ad Ernestum archiepiscopum Pragensem de eadem re

Multa loqui temporis angustijs fecere Suprascripta in hoc nunc
animus veri amore loqui aliquid cogitur Ecce vir
egregius et tui amantissimus quod ita pueri solebam
ut corpore nunc vix nunc vicissim tre aio autem sibi esset
utrorumque Iam tandem totus ex integro nobis cedit in quo
de se alii iudicent Ergo nempe cum hunc tenui in continuum
vite me solacium detestatur intelligo ut attessione vestra leti
sic meo inestius incomodo aut enim male extimo aut meo
bono invicte non magis lucrum nam iactura maior posito
Eius hic ad dicendum multa quidem dici possem sed ut talem ple-
na mens sic in vacuum tempus esset unum tibi dicere ausim
quod cesari vero dicere ausus sum Si amoris ac fidei obligatio
magna est mutua et tu pater et quoniam ibi estis debetis
huic viro mutue eque uterius ut Cesare et nos amat et si minus de
nobis meretur esset tam humanitas atque amor tui operis et cetum ce-
sareum latus Ambierunt talem verum quem inexpleti ut ex
animo totus et Cesaris esset et non plura dicam utilis arbitratus
ut aut Cicero teipsum quem aut me aut quemque loqui tecum posse
de re tibi notissima nec eam amplius inculcando feliciter vale
et inter tuos si et ipse nam licet te alia vocando memor me
munera Mediolani 8 kalendas Aprilis

Ad imperatorem Karolum commendatio eiusdem et multa de seipso deque imperio bene meriti

Audaces et timidos amor fallit. Sepe quidem hoc dixi-
sse videor. Sepe nunc etiam ut auguror dicturus. Ita
n expertus loquor et audet ingenia et animi mente
veteris amor. Sed ut meum amantium dilato de audacia tibi loquor
et omissis in que huiusmodi actos trahit. Amor insanus honesti
stimulos addit quantum hodierne michi est opus attingam ex-
emplo unico presenti. Quanto ego nisi vehementer amarem Roma-
no imperatori audere ita dicere. Vir hic qui has literas maiesta-
ti tue dabit bene dicere multis et tua gratia tuaque benivolentia
dignus est. Multum illi non tibi modo sed tuo nomine totum debet
imperium. Quantum vero te amet supervacuum videtur meum velle dicere
te alloquor que deceat affectus amorem ipsius in frontibus le-
gere sius quociens ad te ille vel ymbribus vel estibus impor-
tunis ipse sagittet qui impigre venit. Superatis iugis alpium
et omni temporum et viarum difficultate perdomita. Quid tibi ob-
sequi oblitus fui qui ut tibi tui patris dicere ne forte germanus
miles muttam teli reperire cohortem. Arthoum conglu-
tentem sibi fimbus utinam invexerat omnes vidimus. Ipse sepe nocte
media hieme impigra tibi nitique consilio invigilans. Vivat ac re-
det ut quodammodo illa tanta teli brevique dulcis sui actis ac
fidei fervore compescit et ardenti animo non senties quod extra
agentur. Egregie suum nomen rebus implet neque non casu fortui-
to ab ipso fonte baptismatis, quod sibi non impositum reor ut fa-
teor amor dicere. Sed certo quodam presagio futurorum. Nam si cuius
iustus amor perscrutatus est, re perfecto dignus hic hoc nomine quo
Romanus princeps amatur vere expus dominus vere ... Ergo
totum illum suum amorem totumque suum omnem tibi dedicaturus
nascebatur. Equum fuit renascenti sibi nomen hinc eius futurum
unique ipsa dei presentia iam presenti proposito consonum obvenerit
initia de hoc vero narrandi suppeterent mihi ... ... tibi Ce-
sar notora crederetur unum ex mille prodigiorum. Siquidem a-
nno illo tuum adventus cum in me suus vix ad te manaret
evocasses et ego paucis post diebus iter agerem contigit
ut cum arduis amnis ... sed substitisset mane meis
et ipse stimulis excitus et ad te properans ante lucem domo e-
grederetur non comitatu uno sed famulorum minime quod vix per
diem in thalamus ante ignem tolleare possem insolitum vis
algorem. Et ego per nocte et rigidis imbribus et lubrice
glaciei et celi inclementie inime ferreum corpus obiectans. Sed
erat vie hinc operam transgressis re sit obvius qui cremona
sub intempeste noctis silentio degressus ad duodecim milia pas-
suum excesserat ut eo longius a nunc ... duce mediolani
preveniret et hinc famulis ac comitibus sensu frigore curis
et labore confectus unus ipse sic ibat ipsum ad extreme noctis

aurora odorosa hic iter ingressus et identidem requiescens i
tuo nomine et in tui memoriam recreatus agnovi vere tenebrosam
iam velut abstulerat appello homines accedit cupide et de te bone
quos ic de te rumores quas spes quos in aure susurros
gaudium in letus miratur) ecce .n. Cesar ut arduum tibi
complanaret iter et iam illud ysaie omnis mons et colles hu
miliaretur et erunt prava in directa et aspera in vias planas
ipso more celesti ope tuis fauente oculis super spem feliciter ad im
pletum est (Inde post anni spacium et ad tua boheme
regna ambo pariter missi sumus Nichil per tam vie lo
gum tractum nisi de te loquentes dexterum tuis et imperii rebus et
ad summam aut ipse minime assistens aut ego minime credens scilicet
aut hic tuncque nos et salutem tuam preter alios suis affectibus
cordi habet et adeo tutus est ut nullus eque sit neque qui firmum
habeat in toto statu suum stabulum comites ancque non totum
omnis sit sua sub te vivere sub te mori usque aut in te cupissa
minimis fessor pareret oro / et de eo loqui et de te alloqui dul
ce est Hunc vos pretes ingerenti nisi quod michi habet quod de for-
tuna ipsa qui possit Si apud te ille vel me vel utrumque nomine pretes
sunt testor maiestatem tuam Cesar que in qui copia minimis
loco est verum hanc Cesareos fauore dignissimus nostri huius
imperator qui si tibi sic incognitus fuisset audere in asserere
non indignum ut tam strenui militis obsequio uti velles
Idemque vel maxime ad tuam immortalem gloriam pertinere ut ad certi
principes tunctumque simul mortales et auro inhianit et volup tatibus
famulantur Principes tonque primum in omnibus locum tenens et
hos ex alto despiciens delectationibus aliis vacet et alienam
operam consiliis ac virtutis atque imperiis illustrando habundantissime
sit victoriam tunc ego nunc decus uniuersum ipse diceba ad faciat
audacem et vive Cesar et vale de te et de rebus et de Im-
perio cogita Ad Annam Imperatricem responsio
congratulatoria super eius feminneo partu et
ob id ipsum multa de laudibus feminarum

Ue serenitatis epistolam gloriosissima augustale
tuis referens que suscepi ubi quid mirer tam ne hec
tam Iuuenili etate sapiam an eminentissima hec
fortuna tam insolita et tam rara humanitate qua me vim
fortuna tam in solita et tam rara honorate qua me viri
ex pusillis tuis toto pene orbe diuisum faciendissimis et fa-
miliarissimis litteris gaudii tui participem fieri velle digna es proque
quidem non lumine ut olim vere lumis ignari gentiles sed
Cristo lucis et vite et bonorum omnium auctori gratias possum
tenui gracias ago qui adolescentiam tuam non tibi tue sed toti
Imperio votiua fecunditate letificauit tibi quod per hac digsione
quam ad nil est in quod tanto muneri par rependam ceterum

his literulis venerabundus assurgo. Neque vero tuum hoc et meum
et quod gaudium minuat quod puella primus tibi femineus partus est.
Nam ut sapientibus placet sepe principium debile melior for-
tuna prosequi solet qui magna molitur vel virile exordium quod
in te mi domina credibile est effusisse naturam et hoc leto et unico partu
tuo multos tibi letissimos polliceri. Satis est nobis quicquid de te
deque illustri consorte tuo rumores prosperos exoptamus. Nam te
summi imperii nosse puerperam non sit desinens sed quod est ersa fe-
liciter felicissime consumabis quamquam non potest utique secus ille con-
tempni unde celestis imperator temporale traxit originem qui ut ait
insignis vir professor Augustinus ne quis forte sexus a suo creato-
re se contemptum putaret virum suscepit natus ex femina est. Unde pre-
terea et terreni reges post hominum et qui summi in terris loci te-
nent divi Cesares ortum vel addo quod non partu tantum sed ingenio
et virtute interplurima in rebus gestis et regni gloria. Sexus est nobili-
tatus. Ut enim pauca de multis perstringendo contingam apud antiquissimos
Grecorum reperitur vaticinium atque Minervam virorum omnium in-
genio superasse atque ob eam rem sapientie deam creditam. Ysis Ynachi fi-
lia Egiptiis primas literas dedit. Apud nos vero Carmentis Evandri re-
gis mater latinarum quibus utimur litterarum inventrix. Sapho Greca
puella libros scripsit qui magnorum poetarum ingeniis compa-
rarentur. Proba quidem Adelphi uxor utriusque gnara sermonis apud Gre-
cos Homerum apud nos Virgilium centonis versibus in rem suam ver-
sibus mundi originem et fortunas patrum et Christi adventum historiamque
evangelii suo quodam ordine carminis vix amplexa est. In-
super Sibillas divinas feminas et presagas futurorum et divini consilii con-
scios unde non omnibus unum nomen proprium sed cum decem fuisse eas
et patria et etate distantes Marco Varrone teste noverimus quarum
tam multa usque in finem mundi prophetica de Christo pronunciata didicimus
et impleta. Ut unum hoc quarum omnium Sibille non a doctoribus no-
stris Ytalicis sacris nostris inserantur. Aliud de hinc genus fere
laudis atque attingens est. Penthesilea Amazonum Regina ut eloquens
silea tanta belli scientia et virtute traditur fuisse ut inter duodecim
famosissimos labores quos Herculi illi invicto Euristeusque quondam
rex iniunxit seu rex impulerit affuit sit Regine huius area de-
posceret cum dicam et Penthesilee apud Troyam et Camille
pro Italia nota utque non adminicula. Vel Hipsicratee Regine
coniugalis amor et inviolati fides cum que Mytridatem suum Ponthy
Regis illo longum et diuturno quod cum Romanis gessit bello non modo
dum res anceps fuit sed victum etiam ac desertum a suis sola per
omnes casus indefessa pietate comitata est. Neglecta quod sim forme
pollebat forme cura immutoque habitu equo armis et laboribus
tumentis assuefacto corpore quod inter delicias regias educatum
erat igne perfusis et venenum illi afflicto regi solacium in omnibus

miseris quire. Fuit apud Penos, apud Lacedomenes, apud
Theutones, apud Cymbros bellicosissimas gentes, quibus
quidem in pluribus actionibus mulieres egisse quam viros notissime no-
tissimi loquuntur historie. Magna hec inaudita illa apud As-
sirios Semiramis non regnavit modo, sed invictum in modum
ampliavit auxitque regni fines, Indis atque Ethiopibus etiam
lacessitis bello; Babilonem preterea, quod quibusdam placet, condidit,
quod nemo dubitat, muro cinxit amplissimo. Cuius cum inopina
rebellio nuntiaretur, capitis cultui muliebriter intendere subito nuntiata
esset, tantusque in femineo ardor fuit, ut alia comarum parte pexa,
alia autem adhuc sparsa, sumptis eadem armis arreptis ad expugnandam
Babilonem contenderet, admirande fortitudinis virtute, ut non prius ad
ordinem come pexe quam civitatem ad obsequium remearet, cuius
facti testis statua eodem illo festinantis regine habitu. Secundum
in ea urbe permansit. Fuit apud Scitas Thamiris tanti
animi regina ut formidatum illud formosumque Regem Asie Cy-
rum cum ducentis milibus Persarum uno prelio trucidaret, inque fi-
lii vindictam et solatium sui captivitatis tenentis manibus ducem in-
fectus. Caput insuper regis in utrem et impletum cruoris utre
mersum exprobrata crudelitate quam humani sanguinis sitiens esset, ac
satiat, extinctis regnavit. Apud Egiptios Cleopatra, Cenobia
apud Persas, que se reginam dixit Orientis, multe fiducie, ingentis
clarissimeque virtutis, inter cetera quod Cleopatre defuit castitatis eximie
cum laude forme raris geminabat. Horum utraque Roma-
num invasit imperium tanto nisu ut priori Augusto
victoria facere, secunde vero Aurelianus princeps et pugna
tem metuere videatur et domitam gloriaretur. Ac ne totum
sibi vendicet vetustas, apud nos patrum nostrorum memoria non exigu-
am Mathildis Comitissa partem Ytalie possedit et quam
Romanum imperium non levius emula et que virili animo bel-
la tractaret, imperiosa in suos, in hostes acerrima, liberalissi-
ma in amicos. Cuius profusam et plus quam femineam lar-
gitatem Roma imprimis etiam testatur. Memoranda illa forsitan
relatu vera laude vel paria vel maiora: miseram ma-
trem in carcerem destinatam ultimo supplicio et quinque diebus
reservatam ut fame consumeretur, ex oratu custodis sepius
admissa filia, sed excussa diligentius ne quid alimonie
subinferret, de uberibus suis pavit. Alia autem parva cas-
ta in statu pace obsequium impedit quod ut Athenis vel Rome femi-
nis optima legis. Nam et utrosque traherer, questuales habeo de-
scriptorum diversis ne ab utraque sexus urbis reliquit moribus rex abdu-
ceret et utrobique feminis vel pluribus. Ceterum in historia quod
Simonis Atheniensium magni ducis filius ... cum lem-
et ignota feriq indiderint. Ceterum ut dormissit dubius

ita q(ua)n morte tu admirat(ur) p(er) m(am)ma q(uo)d ult(ra) nat(ur)ale modu(m) tibi
inops vita p(ro)tenderet. Deinde ob suam intentam adhibita
est eaq(ue) uice a custodib(us) inuenta ad tu(m) Iudiciu(m) q(ue) suppli-
us p(ro)curat at p(ro) eo ad p(re)tores q(ui) s(e)n(atu)m uideat. Inde aut(em) ad
consiliu(m) notitia p(er)uenisse uel huiusce athenien(sis) vel romana ma-
iestate dignissim(um) opus donati liberi exceptisq(ue) legib(us) rei et
ueris filie voluptate parentis absolutio consecuta est. Nec
tunc oro a(n)i(m)u(m) spectacula ita no(n) flecterent. Iuuenis nate
ubera mater anus familiariter sed multo magis medici
querens et senio sugens pari. Itaq(ue) eo amplius sacellum ex-
tructu(m) et in memoria(m) p(ri)mi actu(s) pietati consecratu(m) legimus. Nam
quis apud lacedemonios no(n) audiuit ut pulsis(?) uxores
ip(s)i uiros capitaliu(m) reru(m) reos supprimunt alloquendi p(ro)mis-
su custodum noctu carcere(m) ingresse. Cu(m) t(em)p(or)ibus more gen-
tis de condempnatis suppliciu(m) sumebat p(er)mutatis vestibus
et p(ro)pter speciem doloris capitib(us) obuolutis et hoc consiliu(m) ad
iuuantes illius emissis eorum in se periculu(m) transtulere ut in
eode(m) lacedemonie regis ferox iuuenis in q(uo)d hesitaui(?) pri-
mu(m) belliu(m) pace mominem(?) deprehendere. Cuius no(n) nouit
in asia ephesu(m) urbe(m) et alias a feminis conditas asie
que olim et europe magna(m) p(ar)te(m) a feminis subiugata
cuius nescit in affrica Carthaginense(m) imperiu(m) unius vidue
ibi fundatu(m). Cuius no(n) legit Iracheliam(?) p(ro)p(ter) ... et duar(um)
unius ora quoque tondere sponsaliu(m) ancillar(um) seruilite(?)
p(re)ferentiu(m) et unius vidue constantia liberatu(m) diuitis hostiu(m)
caput in gremio referentis. Europa quid in eade(m) terraru(m)
optima et nobilissima p(ar)s terrar(um) unius regie virginis no(m)i(n)e fuat(?).
Cuius mater cuna mater agenoris libie no(n) dedit. Nec
unus asia memore(?) eius spacio dimidia mu(n)di parte et ipsa
femineu(m) no(m)e(n) est. Ita tota tripartiti orbis appellatio datum iniure
et p(ro)cessu infirmior magistrat(us) no(n) aliude(?) q(uam) de tu(a) femi(n)a
expressa no(m)i(n)ib(us) manet hactenus. Nec video cur no(n) cum
ipsa mu(n)di etate mansura sit. Italie urbes in antiqua Par-
thenope Cayeta Lauinia Graya insup(er) et urbs athene
ne nitaris enumerare quid sunt ad qua(m) mulierib(us) nouo.
Quid vero nec tonans allocutor mariu(s?) cuiuslibet no(n) hone-
stius habuit nil candidius orbis terre p(er)fecto si tempore vere
desinam. Hunc no(n) oro q(uo)d de magni pompeii laudibus aut
Cicero difficilius est exitum q(uam) principiu(m) inuenire. Ita quib(us) ad
Lucretia(m) vir eiquet(?) pudicitie scinxisse(?) exemplum in et
si factu(m) iussi qui(n) non probem q(uo)d alie in s(e)c(u)lis ta(m) ... o
suo corpore ulta est. Nequeo tu(m) tacere Nec et o(mn)is tur-
pitudinis imparientie cum no(n) mirare. Cuius clocka(?)
virgine digne exemplis que hostile castris clusa custodia

Tyberino concursu innatans virginea acie puellarum obsidum
patrie reddidit, quam virtute eius stupuit hostis ac civis
eque honore et premio dignam duxit. Quis cornelia aff-
ricani filiam grachorum matrem que duodecim filiis partim morbo
partim ferro amissis quorum fortissimos inspectans a populo
ac inhumanatos et in tyberim abiectos oculis suis ipsa conspexerit
tantam ruinam ac orbitatem viriles quoque animos confusuram tam in-
victe pertulit ut nullus complorancium matronarum fletibus indicia pos-
set quin se non miseram diceret me iudice mulierem que tales
peperisset indigne que perdidit. Quis Cathonis marciam quam
sanctam vocat antiquitas. Quis hic narrat porciam que viri
morte narrata Ne illi superviveret quia prius ferri copiam non cadens
Vivis ore carbonibus absorptis Viri sui amantissimum et sceleris ge-
rantem spiritum exhalavit militans sicut voles que pro precipue
tibi notissimas o virginibus inclitis que non per exercitus affectibus fortibus
bus animis diram tulere supplicia duas mortes et fateor in hiis
ipsis de industria longius sum ut feminis tui informando spiritus
aliquid studuit qualicunque stilo vestre et ni fallor virum testimonio
ornatum laudum suarum parte non careat. Vim ut in suo pede
figam teris plusteis augusti in altissimam omnium et me fortis
fecit dimittam que virtus lune que inmaestus in gracia tibi
aput Cesarem augustum eum tenuit locum que tu hodie apud
eius successores. Cesarem inquam tenes non chori tantum sed consiliis to-
cius participes facunda ante omnes et affabilis et que c-
unctis vite particeps fauida ante omnes et affabilis et que
fide prudenciaque sua meruit integritatem ac perpetuam tanti pri-
ncipis amorem que ante se quicunque nulla meruerat ex te quoque
Idem arbitror et fecisse et facturam esse confido. Sed ne sermo lon-
gius tedium fecerat, filiam tibi datam celitus velud aram nobilioris
partus et gaudii plenioris letam concipulam, et quod te quoque dignum
est sequi, tuis illam moribus imbue tui officii imitatricem nec
diffidas, quam Cesar ex te genuit et parentibus similem et
Cesariam. Concurso signa foro mediolani decimo kalendas Junias
Ad Socium suum consolacio cum consilio
Novisti, amice fateor et nisi iam racio mea gemit
Nobibus obscura fixumque esset fortune nullo simultate Non
nusses forsan et lacrimas in lectis quidem tuis virum sese
quos oratoribus placet plus ad commiseracionem excitandam posse
virilem quemoniam quam femineum eiulatum Sed in statu tui
duriciem mollius questu esses sed fortune violencia ut magnum
pectus hominum muliebriter deplorasses doluisse utique Nam quis
unquam cum animi dampnum letus audivit Nunc vero autem videam
me procellas huiusmodi terra conquiens iratum venisse erectum ut eo
profundior ante comparare quo magis intelligo indigum te hunc
fortune iniuria et nisi me amor fallit leviorem premium precipue

ante mortem sui et aliquando indolui ad illud Epistole tue ubi ante te et
tractantem teneriorius et in diebus iam progressus tuus et veri ne desi
ta parva ubi mortem optabas cogitans tandem aliquando ambe pri-
mus peregrinacionem in esse pessima et molesta et quia nil tristius
pati possis Quid ad hec dicam nescio contraria esse que sensus
animi dotem esse coniussisti iubeam ferreum esse cui sit carneus moveam
non videns que in oculis sunt hesterne oblivisci vulnera que novis
ictibus assidue recrudescant et filius dicat ista quasi suum ipsi
inmergens visu assurgens anguis frena momordit seipsum se
ipsum erigens pedibus hinc substravit quod ipsum factore sine
permissione dei aurelius si nequit hoc unum hoc primum atque ultimum quod
scrutantibus aucta phi non videtur Nobis in omni nostra adversitate supplic-
at implorandum est Certa iam fulgata sunt ludos suos agere fortu-
nam dum blanditur metuendam credendam dum tonat dum fulminat
contempnendam eo sibi minus fidei esse quo lenocinia primum eo minus
constancie inesse quo maiorem potencie eo minus velocium supra eo quo
plura sparserit facilius illam subingrediendam multi quasi ad stabile ali-
quid trahi posse Cedere solita insultantibus Cedentibus insultare in-
tantes impellere cadentes opprimere nullis hanc armis melius quam
paciencia superari magnis malis magno animo resistendum Nulla
in hac area labore spe quietis non mihi iam immo scis plus esse
vitam hominum in acie venire quicquam in luce vel nisi fallor nil
esse rubore perfici nulla tempus induciarum parani semper esse distinc-
net nisi nocte hoc a morte pugnam dicam contra fortune impe-
tus fortitudinem esse pro clipeo pavidos pro membris haberi his
qui plus metuunt plus esse periculi terreri refugos stantes
obteri stantes non posse talem tocius et si nolit animi nisi eo
senserit non premi nec volenti difficile nil inportabile sapienti
nil mestum nisi quod mestum credere pro arbitrio fingi vel amara vel
dulciora omnia et opinionibus pendere forti animo nil durum molli aut
dura omnia videri felicibus male miseris bene esse si velint Non credere
dum difficultatibus ad esse sine tribulacione per labores vite ad se-
pulcrum requiem fugere ista dum torqueor contraria vite bella si tuta
et exiguum opus ingenia prima in alto sita esse gloriam in
ymo dedecus in aperto voluptatem in conspectu virtutem marcescere
animum delicijs laboribus splendere et mollitie tonsum Solo rubi-
gine asperitate detergi nil tam vicinum quam esse laborem ad hunc nasci
homines ut ad volandum avis et ad natandum pisces Secretum infa-
me sub meridie in sinu sedi aurora amantes agreste virgi-
sana hispida media sola nocte confugere vacare egrum egra
vadis Sede parasitum in convivio Stare in prelio bellatorem inter
fluctus nauta inter pocula bibulum inter ulnas militem spectat
et sedare thersitem sub lodice Sub arma Sub armis castra
sortima pallidum sompno et voluptas infamem clarum laboribus

herculi sterte licas ac leones du dux du athleta du-
rioribus laboribus exerceri carior regi suo que quam ocioribus probat
experimentis languidum ocium his primi in quibus gloriosi spectis
negocium nam sit cum prospere pace nos ambigunt honestum in ad-
uersitate certam vnum in vita bonum esse vnum malum reliquum in-
differentia et que sequi solet omnium possidentis speciosa sed onerosa
sarcina esse diuitias errore potius vulgi quam doctorum iudicio pro-
fitetur splendida esse sed quidem auream cathenam Cum vere fortune
conditionem proprio precium lucis ponatur vel aliud quam sonora et lu-
cida temptatio vel exilium aliud quam ruina non magis pungere gla-
dium cum impulit respice illustrem neque magis stringere laqueum aureum pre-
ciosus e ferreo nodus est preciam viro oci mundi angulum exi-
lium nusquam esse nisi qui in patria fuit non in hiis celestibus mos
repit ubique illi exilium fore donec peruenit quo suspirat Sapi-
entem bona sua secum ferre quocumque ierit / vel illi naufra-
gium esse vel incendium seu rapina ea que pauperibus dicit leuamen
esse solitudinem atque distinctum in vos quod exilium vocat fugam
minimamque laborum curarum mortem bonis et laborem finem et felicissime
quietis initium nulle sunt huic magna lux ex parte vulgo
incredibilia videantur michi doctos tamen et expertis vel est raciocinatio
michi est tamquam que quam superuacua nisi fallor Sentio te persecutorem
patrie tamen meum non quod in me non audet in te laudat virtus
effundit / mirabor ne noceat sed quod inuidie proprium est sese
malo suo rumpet eo miseriores quo nobis istum agi senserit
felicius non patior ut mali plus quam boni plus attulisse di-
tatis sed vera amicicia afferre tibi vis non potest in te vilissimorum
mine hominum deuitat caue / placet mestitiam non est ille
miser nisi est quidem nisi se faciat vis videre quam non sis
miser / cogita quam nichil inuidia faciat nec sit inuidiosus
et miser est dum vigeas sta dum cecideris fide assurge dum
perimeris dic Audio dicit exilii virgilianum illud famosissimum Dulcia
te et nos met rebus fugiate secundis dicit eiusdem O socii
neque enim ignari sumus ante malorum passi grauiora dabit hiis
deus quoque finem Ille in primis deus qui aliis initium et va-
riis finem dedit Cura obsecro ne tuis et bonorum omnium puberes
hostibus capitula se te gaudendi prebeas minime ne illis vacuum
locum longinques perdas deserendi putes / non est firmum et
solido fundamentum leuis aure flatibus agitur Cannensi clade
debilitatis animis auctore Cecilio metello consilium initum fue-
rat Italie relinquende id assuetam adolescentis tunc virtu-
te discussum est qui stricto gladio super capita consulentium in-
terrumpendo compulit eos neque patriam desertores neque passuros
deserere Gaude vir in primo fortune initio in adolescentia in
extremo eius vulnere est ausus Gaude in tempore quod te malorum

Unde in unum quod est in plurimos ausus est Constantinus affri-
bus gladium ... inter ea Corsicellos mutare consilium dig-
silius ab eundi placuit aliquamdiu fluctuantem siste animum et erige
In meliorem mutare sententiam Multum fert secundum dicunt nostra fortuna
prerogativa, multa remedia non expectantibus provenere neque de-
sperantibus sera fuit Unde forte non putas venient aliquam tibi
quod ad me attinet quietare tempus omnium propositum attamen in presens auc-
tas quam in te nulla usque mee sortis habui tessera vel nobilitate
vel gratia vel fide vel munus Scripsi ad nunc magis illa auro
de rebus tuis ut pensi operuique eius minime defuturum tibi
persuadeas velim Initium forte ipse adero pusillum venturum tradi-
to abhorrimus est in manibus spero forte nec vel afflatu pro-
spernendo sibila conticescat Sum in omnino per ipse subducere tempus in-
vidie decrevisti Habes in tempestate hac virum et paratum
portum Sum ... te magno mei desiderio teneri et si in curas ... vestre
quantos vires aut hieronimi Cristi glutino copulatis nichil
sit quod separet Non locus non tempus, non oblivio non tedium, non
spes non metus non invidia non ira non odium non fortuna
non carceres non vincula Non divicie, non paupertas non egritudo
non mors non sepultura et resolutum corpus in cineres Ideoque vere
amicitie similes sunt Est tamen dulcedo quedam non parva
presentie Ea namque exemplo fratrum Dysthi ... tam diu nobis
hoc anno tempus erepta est Jam mensis septimus Sine te in hac
regia urbe annum agimus Age igitur quod tesseres expectatus
exoptatus exoratus advenire Sic tamen ut non metum hostium perhorrescas
sed amici tractus desiderio videaris Verum ita sit pelle mo-
ram propera, mihi plurimus vel more gessere ... minus ...
quibus prudentiam non dum notum magnam tui opinionem
quam primum in crede non minuet promisisti Surge nocte de-
cumbendo sequentem ... nil te teneat nil moretur Surge tu
ne est iter altum fiet aut certe te hic venturum est tu me hinc so-
lum tecum reuehes virtutis tuorum huius itineris fuit aduc-
tor tuus Nempe et me reuiseres et Italiam inuiseres et tanquam
per intra quam tuus frustra ... ... sencete ... di-
te alpes ab anguinibus quam ne detineat ab amico et que impe-
diunt turbant ... et contexit ... venerim fors ac principium
... quod ipse dic in futurum spondeo tu ipso ne dubites Sed
sine mora siue iter elegeris magis fiat aut quamquam fiat quam
suum spei est adeo deo superbior hostis duce humilium et ... quoque
ipse adeat et ego per viribus absens presens ne decoro prinde
quod facilitate plus ac magnitudine animi tui nouum non instabo apud
quod animae est diffidentiae diffidunt Unum peto memorem te mei ut
oblitum tui Demum ut ... vos utrumque video bene fratres Vive et
vale Mediolani nono Kalendas Julii

Ad Nerium Morandum Foroliviensem congratulatur recuperato valitudinem fugiendi periculosi quoniam laboris et militia a consuetudine acerrimo et ipso quoque da ta

Orasti ut in aliis habeam quod ad me convalescentie tue pervenisset congratulatus fama placuit est de gratias quod minima accidunt ista. Ferit tonatque sepius quam fulminat et sepe nos quatit non ut deiciat sed ut firmet meque condicionis admoneat nullius unquam parcis periculis tanta fuit quod pauperis cum collata clementie non sentiat ipse vero non crudelitas videtur. Habet et clementia in nobis magis et sepe non sentientibus nobis etc. Ceterum si in missio nostra esset nos in cursemus. Sed nunc comparatio erit quid dum cum cupiam preterque periculo eripi in te et vere nam quo modo non quereret se preterque pericula ut unque esset nec usquam sine periculo unus pre ceteris periculis non sed periculo liberari. Gratias agamus ignari S. xerum et magistri. Salve ut Maro ait aliorum nostre mentis nostre legum assaciet, nunque cessate mea compressio aut metum aliquo insignem in demum gentes adsis cum vota persoluque pro hac causa et tu nec magis et ego in actu salute vota reddam non pariamus et certe sacris sed sacrificio laudis ara cordis respirantes tuo servatori omni adolentes tibi non pauca scribere rem. Pietam te sepe monui ne corpus tuum numquam satis aut tum ad tendusque laboribus superantibus premeres. Ne ingenium ad literas natum ad arma converteres vel et pericula amplius et magis delectationis aut esse est quibus ut unum tibi premium non subtraham vitem noverim an magis hac etate conveniat. Illud Ciceronis Antholinio tribuni cum sit versabile ingenium sic pariter ad omnia fluit ut natum ad id unum diceres quicquid ageret. Non in id in negaverim ipsum ingenium tuum. Si sua illi libertate dedisses si frena laxavisses et si ad omnia posset ad literas destinatum. At tu quasi consilii mei tuique temporis immemor et tua dextera ingenium pestibus et glande per imbres et pulveres per stercore et lutum assidue volutas nec anna pueris casus videns nec conclusa dextima. Oro te aspice hominem pessimas ac falsissimas adversitates et nusquam sequere illa te ducet ad tuum finem. Neque alea sectaveris nonquam tibi tam placeat aut vel preter honestum placet etc. Ut in aliis complacuisse esse forte non placuisse sit satis et de te quidem actum est. Ad me ipsum redeo rursus habito haut adhuc paul ab omnibus reppe et quem non alius mei te quam tui me salvatum scio quietus non nunc sit. Cum audieris puto mirabere scio olim me et orbem quem apud illas gentes quoquomodo tempore sufferetur teneri inhabitare multos unanimi similitate. Ciceronem imitari et adire. Neque non vero ne pauci quamvis sum. Si Ciceronis manus et de quo et quid est loquamur et utrumque factum est ut non comprehendere quantum potuit pertinuit assit al

loquentie et similiter sui ponderis adest vis et voce facto secum
Ut aut Stacius Pampinius atque ita fatum et divina prudentia
unum sunt, quod qui ita intelligit non fallitur licet nomen cum qua
dici sustineri non sit tenendam sententiam corrigendam lingua admo-
neat Augustinus. Nos aut ubi disputationibus obmissis rem ipsam
pia et nimirum primum opinione teneamus ipsam in omnibus victricem
non victoria occupantes et semper et vis ac presidium eius nec in-
pedi paratumque suum. Non ad hoc aut ad id mali genus sed ad omnia
nec non mala est quod non habendum vult impediat quibus malis om-
nibus vitiisque periculis simul morte liberat. Ceterum in hoc meo casu
de quo plura quam pro re dixeram suum forte non implet. Sic
non vulgo quod infaustum est levum atque sinistrum conspiciat illud
non me liceat in auguriis leva eadem esse que prospera
Unde est apud poetam Intonuit levum levumque est tonitrus quod est
levum eadem ratione quod sunt leva sunt nobis dextera sunt superis
Unde omnis prospiciens expectanda est licet hic quamvis inter nos Grecos
que et barbaros multa sint haec quamvis et ut dictum nobis scripsit ille eas
in auguriis dextra putat esse felicia que ab ea quam
sed ab incepto sint. Illud ad summum noveris et hanc infausta
ac sinistra tibia passam meo quam solita est. Sed inspectato ab
hoste lesa sedem meos circa me ocius cor nunc tibia vulnerata ut
tu intelligis et est se. Vale. Idibus octobris nocte media

Ad eundem de avo suo quodam fidelissimo viro

Iam satis rerum mearum inanias legisti quod hominum
satis Ciceronianum volumine pressit historia nec aut solum Ciceronem
diligi ab ignotis credas unum illud adiciam quod licet neque vetus apud
te nova anima admiracione perfundas est hic semper in
oculis Pergamum Italie alpina urbs nam ut nosti alia
huius nominis In Asia est olim Attali regia Romanorum
post hereditas In hac nostra vir est unus litterarum tenuis notitia
Sed ingenio acri si tempestive literis datus esset artificio
aut auri faber denique eo longe eminens quidem optimus hoc natura
mirator cultorque rerum excellentium ac verorum contendere tractat
Opusque fallacium misit per multos contemptor et hic quidem iam etate provec-
tior, ut forte meum non audisset, fame lenocinio confestim in
amorem mei studium vehementer exarsit longius cum si quibus ille
tramitibus ad hunc modestissimi voti successum ambierit exequar
quid fidei honestatisque blanditiarum in me meos omnes exercu-
erit. Ut ad me longe positum familiaritate atque ardenti caritate
sicut ignotum facere sed iam proposito notus et nomine quod nec auo
gereret in fronte atque oculis scriptum habet quod putas non sine me-
ne faciam quod non barbaries non fere at negotiis de le-
niuente et fide ac premio flexus obsequio tota vita mea
complector neque non sat me habere reor de honeste amicitie fini

sim dumtaxat ad reddendum vicem ille autem occulte gloriam gaudi-
um ac vultu voce gestu prodere et qui voti compos augustum al-
tiora conspiceret et totum in virum alium quem repente tam ex pa-
trimonii sui parte non exiguum in meum decus expendere Signum
nomine ymaginemque nostri attamen in omnibus domus sue angulis
sed in pectore altius in fultam habere parte alteram scribendi qua-
que in stilo quo hec effluxerunt et ego negata maioribus sed
haut durite scripta languentem ardore hominis ac novitate presentia
delectatus crevit michi paulatim ille secreto vita actus et studia mo-
resque dedicit et pene omne quod fuerat sic exuit ut sui omnis
inventus ac stupeat Ad extremum me dehortante et sepius
admonente ne sero tam studio curam rei familiaris abiceret
Ad hec unum michi surdus et incredulus fabrile deserit
officinam gymnasium et artium liberalium magistros colit delectatione
eximia mira spe quam fortunato studiorum nescio sed votivo in
si fallor dignus eventu qui tanto impetu tum honesta-
rum tantoque reliquorum omnium contemptu appetat et si quidem
ingenium ferventque ac attamen ante illi magistrorum copia sup-
fuit obstare sola videretur hominis etas et platone et catho-
nem tales viros illud persuasum erat philosophia hunc in senectute lite-
ras grecas hanc frustra operam dedisse quantum sit fortasse aut
hic meus ob hoc ipsum non indignus fuit qui aliquam in pre-
mei operis inveniat locum Est igitur viro nomen Henricus co-
gnomine autem capra aliud expeditum impigrum frondibus carens
et nata sepe in altum micans Unde autem dictum vero certat
quod virgultum carpat et sit capra transportata littera qui carpa
quod si ita est haud dubie hunc nostro debitum serat qui si non
saltem mane attigisset Crede michi desertum uber atque uterum re-
tulisset hec tibi olim notissima sed noscenda aliis dicta sit
quod scilicet adhuc nescias hic tibi tales in se et erga me eius
iam diudum orave' instituit seque suumque lare adventu digneret me-
o et unius saltem lucis mora sanit ipse auebat orbis felix
gloriosusque ac felicem faceret hoc eius desiderium non absque difficul-
tate aliquot iam per annos traxeram Nunc tandem et vera
instantie loca et non precibus tamen sed obsecrationibus et lacrimis effecit
ut flecteret clamoribus licet aulicis obstantibus quibus honore in-
digna videbatur humilitas Veni ergo Pergamum tertio ydus octobris
ad vesperam eodem et me duce qui hortator fuerat et subm
de crepusculo ne me interim consilii peniteret atque eo modo
omnibus sanciente preces fuero Nichil ut cum Christum Cicero
loquitur quod certe meminerim et si quid forte contra Christi do-
ctrinam loquitur eo unum est quod nec Ciceroni nec Aristoteli credere
nec Platoni Quando nec homini credere cum nec angelo e divinis sim
apostolico consilio fretus Ut ubi autem ad Gallatas Sed licet nos

aut angelus de celo evangelizaverit vobis preter quod evan-
gelizavimus vobis anathema sit. Neve a Cicerone digrediar
sepe ille quidem deos nominat seculi sui morem sequens quin et
volumen integrum deorum naturis tractat ubi si acrius attendatur
deorum turbam et inania nomina non tam celebrat quam irridet
ac detegit. Et tamen ubi ex proposito loquitur unum deum eumque prin-
cipem induxit rectorem vocat et hic ut sepe dixi et scripsi forte
paratum vidit periculum timuit alicubi in ingenue fassus est
non quemvis philosophum dixit deos esse. Eius ergo in re fidei opi-
nionem Ciceronem statuat aut quod pessimum vel quod maiorum in-
stitutis sit infinita nominis conflet invidia Christus equidem deus
ut Cicero aut nostri principes eloquii diversa fateatur adversa
negem. Christus verum est et virtus et sapientia dei patris
Cicero multa de virtute arte deque virtutibus et humana sapientia locu-
tus est vera utique et recto videlicet deo absque ulla dubitatione gratissi-
ma. Cum enim deus virtutibus unica sit ac ut ait pater Augustinus de
vero a virtute vera sit haud dubie quicquid ab illo vero est a deo
est. Christum fateor nosse non potuit paulo ante rebus humanis ex-
ceptus quam Christus deus homo fieret flenda nempe viri sors nam
ut altissimi et divini prorsus ingenii fuit si vidisset Christum aut nomen
eius audisset quantum ego opinor non modo credidisset in eum sed
alloquio illo in quo paululum ... pro meritis fuisset qualecumque aliquid de alto
Principe. Latine facundie Virgilio poeta tu ad eius tumu-
lum venisse Apostolus Paulus et flevisse legitur et dixisse Cur at
id Christus voluit non est querenda ratio ab eo Cuius voluntas causa
sua est Quantum tamen ad altitudinem divini consilii humane se erigit con-
iectura Nec potentiam quesivit Nec mundanam sapientiam Nec eloquenti-
am quesivit cui non persuadendi dictum ut rethorica docent
sed cecis et errantibus. Unde lumen videlicet ingeretur proximum erat
atque infirma mundi elegit sicut scriptum est ut fortia queque confun-
deret et sapientiam sapientum perderet et prudentiam prudentium reprobaret et
demum stultam faceret sapientiam huius mundi et per stultitiam predicationis
salvos faceret credentes nec si aliter fecisset non celestis et divina
virtus qua docebat sed terrena vis aut humanum artificium videretur
atque in sapientia ubi ut ait apostolus evacuatum esset Christi crux. Cicero
vero ille de quo loquimur cepram in admiratione etiam tam carus
semper et tam dulcis Cicero qualiter modo meam lusit hic audi
es. Est in volumen epistolarum eius ingens quod ipse olim manu propria
quia exemplar scriptoribus impervium erat scripsi. Adversa tunc va-
letudine sed contra incommodum et laborem operis magnus amor
et delectatio in habendi cupiditate vincebat. Hunc librum ut michi
ad manum esset in biblioteca hostio posti innixum stare solitum
vidisti dum vos sepe locum aliud cogitans ingredior accidit
ut toge fimbria inadvertens librum ipsum impingerem. Ille

cadet leuiter in crure non mitiori super talum actu exiguo perstri-
git Ergo illum iocatus et quid mecum rei est inquio Cur me
feris ille nihil sed eodem post tercia die rediens rursum ferit rur-
susque tu iocis erigitur in sua sede / quid te moror lesurus
quoniam atque unum expertor et qui indignatur hunc esse aliquem
auelle Sed cum iam crebra querimonia repetiti loci tractatum
nec spernere ulterius curaret solum in peccati rei causa quam
remissam liberat Itaque nec equis abstinui nec equestri
vectacione nec pedestri Interim temperatum expectans finem
paulatim ipse se solum doles volens intrauit Et subinde
nescio que nam causa discolor et virulenta subacuerat Tan-
dem ergo tum iam dolor non iocum tantum, sed sepe noctes requi-
em lacessere ut non magni animi ostentum sed amicorum videre et
medicorum cohortatus accersi qui intellexit iam diebus huic non
amplius ludicro relinquendum incubuit Non sine cruciatu et peri-
culo lesi arcius ut prohibet et si illorum pronostice in utra-
que parte quantum sit fidei apud me nosse te credam et forme
tus in crebris vigeor et pollens tibiis arceor et insue-
ta corporis quiete queror inuisa ocia, atque id in primis
quod voluptuosorum epulis uti cogor sed iam res ad sa-
lutem spectat ut est et tu quoque plus qualeste quam egrotasse
me noueris Una in frequentibus indignatio quod omnis ferme
collisio ac dolor in hac una corporis parte perspecto demo-
re incidit Ut non inepte famulus meus iocatus Inter
quam alia ora fimicia sepe fortunato tibia nuncupare sole-
at, sepe iam me per omnem vitam exercuit Multum tempus
a pueris incipiens id quo nihil tristius fecisset, Iam compulit quod
dicam Parum abest quin non dico admittam, sed leniter
respuam, faciam non, hoc pro eo quod ad imperium sensum qui-
busdam paruus et obliquus ingenii hominis solet quam resipi-
scenda est Siquidem a fando fatum dictum est et ut ait dauid
semel locutus aliquos ut a sensu uincitis confabulando
diuertere Itaque plana iter et hic non senectis extimo cetera
vos me nobiles prosecuti erant ob id magne ut tam fami-
di hominis secreta agnoscerent, cum ad urbem istam uentum est
et ab amicis obuiam progressis multo cum gaudio exceptor
et a preside principe et a belli duce, et a primoribus populi
certatim, ipse quoque instante, in palacium publicum et nobilium
domos rapior Illo interim inire angelo et tantis patribus pa-
ruente ne vincerer, feci aut quod me dignum credidi ad hu-
militatis cum domum cum fortuna descendi Ubi vos magis appa-
ratus cena in fabulis non prohibita, sed regia thalamis aure-
atum cubile purpureum ubi nec iacuisse, nec iacturum esse alium, per
sancta iurat librorum copia non mediocri si studiosorum hoc

et lucubrationem amantissime. Ibi nocte illa exigua, nec unquam puto letiore
hospite ulla nox acta est, tanta enim letitia gestiebat ut ti-
meret sibi ne forte in morbum aut amentiam verteretur. Sine
quod michi aliud accidit etiam in morte. Inde vero die proximo
honoribus et consensu hominum pulsus alii presidente ipso atque aliis
multo pluribus longius quam vellem comitantibus, et [illegible]
hospite vix sero licet avulso, sub noctem ipse rus redii.
Habes mi Neri quod tibi non incognitum volebam. Hic no-
cturnarum epistolarum limes sit. Iam enim hoc me in auroram scribendo
tulit impetus fessumque matutine quietis admonet sopo-
rifera noctis pars. Tu vale feliciter nostri memor. Apud rurales
villulas Idibus octobris ante lucem.

Ad Franciscum Sanctorum Apostolorum ad latitudinem temporis angustiis extendendamque vite fugam. Epistola duodecima.

Angustum vite spatium latitudine propositum quibus artibus
extendi possit mecum agens fugacissimum quidem tempus est frenandum
quod ullo ingenio non potest. Seu sopitus seu vigilans labentibus
horis dies menses anni secula omnia que sub celo sunt magis ut
[illegible] sunt procurrunt et ad finem suum miranda velocitate rapiuntur.
Nulla intermissio nulla quies non aliter decursus dierum quam
noctium fuga est. Et que solicite procedunt ac segnes et que
videntur stare festinant, non ut in mari ventis alternantibus
varia navigatio sed unus semper est vite cursus et quam velociter
numquam regredi numquam subsistere est. Tempestate qualibet in
omni vento provehimur. His mollior his durior, his lon-
gior his brevior via omnibus una velocitas est, non eodem
calle sed hinc inde passibus equis diversisque tramitibus omnes
unum finem petimus nec tamen quisquam hic ullo serius pervenit. Licet
incessit si vie plus similem et meta remotior sunt quam temporis
remonstrata videatur haud dubie unus est ad hanc unus
magis impetus omne momentum nos impellit et invitos
ex hoc pelago in portum trudit. Vie amatores venientes
tamen posteros viatores fecisti tergiversantes ne quid immo
vel pervenies iter a tergo est finis ante oculos. Quid
faciam ego seu quid illud laxande vite propositum est dicam tibi.
In primis fateor comprehendendum animum ad morem finis. Ita
quidquid queso tam salubre quam desiste ut libenter facias quod
facere nolentem oporteat ubi didiceris animo minima
non timere amare nihil mirabilia acceptare tam
serenus et alacer expectabit quam tum meste tam crede
huiusmodi generis expectat. Et ego nulli premium posse contin-
gere arbitror nisi qui perpetue [illegible] quod magis vivendo
exoptabit rarum genus solum quam vivere studio dedicatum.
Hoc est enim [illegible] vivere vita peracta cum medio a [illegible]

est quo vivere contingat ut opinor nihil est pulchrius tempus nihil decet
nihil solatur nihil angit nihil expectat et nisi quod a deo venturum
et tunc est ut non obiecte possit arceri quod preteriti bonum recordatio per
ti venturique spes animulat ad hunc finem non pervenit qui
post cupiditates suas currit nunquam contenti patiuntur qui sunt maximi numquam
impletur futile aut pertusum vas nullo infinito finis est Sicut
aut terris sunt maiores sunt vaga et infinita cupiditas est
quam hac igitur sectantes infinitum iter arripiunt atque ideo nec que
sunt nec quieti quid preterit quod dum eorum cupiditas non sufficit
horum vita non finitur sed in ordinandum succedit illorum
vero vite parcis officiis felices otiosique reliqua sunt horum
igitur et impressa desunt illorum propria durat vita et tamen de
ma certitudo dicunt vera vita est magis cui prospera est Michi vero
ex eorum conscientie qui locum medium tenent cui nec dum parata nec
in longum impedit in tempore prehendenda nunquam pacienda vita
est cui aliquid cui in vita deest sed sumitur tibi cum parca ad pace
dans quod superest non minus felices sit opus si tibi tempus opus
sit et sole tempus angustie timeatur ea quam duci laudandi
tempus nimia ars videtur ideo minimum quo nam modo fieri queat
parcitas totum in ipsis tempus dispensatione consistit Sundum vina
heredem obsessit etiam aliquis preterit prodigalitate copia constitui
parsimonia fuerat sepe sub extima quod ab initio agendum fuisse
apparere magis primo namque secundum consilium et facultates eorum
illud dum hec indiget dumque illud intendit recedens sit alio
quod feliciora essent humana negotia et aptiora exitus leviores
nunc ubi nosse magis desunt posse malle plus sed non est in
venilis ingenii tempus parum imponere male non extimat consilio
habundat Parum est aut humidum se credere Sequens error
omnes non in rebus sed in opinione consistit nullus modicum tempus
habundat sed horum rei penuria non ex equo omnis intelli
gitur Sicut omnibus etiam calignosa ventura tempus equa sufficiendum
que minusque plus omnibus florentissima adolescens sepe parcimus et cu
piditatis senex nisi quod plus sperat eoque sepius et consiuus
hac spe falli ut sepe timor est quam nunquam sperat nulla
super terram nulla homini spes si in hiis omnibus nil nichil
quod spes vna cum venit hac etiam fine cum venerat appe
tere oculos in tempore Sanatus est in sero quod nunquam sape aurum
rei prima prodigi et hunc largus fuerat ea pericula auari
et tenax sicut velim hora quoque admonet nunc cogit
non est locandi locum pervenimus et putem sed in medio
verbo in tenacibus in excessimus et obstamus et non totius
anni viribus assurgimus compremimus Nunquam ea incipe me
arum status rerum et multa ea tandem pericula magnitudo
non unum quod themistocles Prophetam miltiades et simpro

excitat sepe me semisopitum adhuc clausis oculis sed experre-
ctus nocte vigil strati exeunt. Ita ut lucerna quod in de more per-
nox excubabat non videam sed presentiam mea qui per tenebras
ad excitum famulum excitandum confricatur. Interdum nimium audet ut
videatur ut apertis nimium oculis operitum lucernam extinxerim et
ne superveniens famulus fuisset quam se vexatum intueretur sed ipse
vel tractus meas videret ineptias et nescio quid aliud rerum
nescius cogitaret. Sic sum et quamvis more peniteat consilii
non pudet utinam hec unum meis fuisset unica hoc sal-
tem consuleret sum erat utile illud et magnis principibus op-
timum. Sed hoc quoque non inutile nec spernendum et si in
alterutro delinquendum erat male dormitasse maluerim
quam sero consurrexisse sed n. que ad exitum spectat periculosis-
simus error extremus de omnibus vite annis una mortis
hora pronunciat ad hanc comparati singulares et sic prudenti-
e opus est huc olim omne tempus et omne studium vertendum
erat quod si effusum inutiliter dolemus saltem reliquias
colligamus et quod desidia preteriit diligentia compensetur. Nihil
minor haud veritus ne id in vitio detur quod pavor irre-
parabilis rei sim ut n. peritiorum infirmis sic quarundam re-
rum tenacitas gloriosa est. Quamvis ceremoniarum obstinatiam
in religioso non laudat tenacitatem prudentie in materia in-
studiosa temporis parcitatem hanc amplectar hanc teneam hac
qua datur admissi temporis dampna restaurare. Hoc meditor
hoc suspiro huc forsitan duce deo et magistro in intentione
preveniam. Curabo ne quid pereat si id non exequar ut in-
anni somno et voluptate temporis perdam non sinam ut ullam
partem mei iuris occupet. est ad quam precor si primam vim
incorrupti fontis uendi et totis acie me expugnabit, atque in-
victa si locus firmum iniesset. huc quo defendi hunc petenda
summa est optare nil penitioribus agere sed nondum hos michi
tonsores tempus dedit quam dividendo ut scribi exequar. Co-
gitam si potero tria parte temporis esse contentos. Septem horas
dormiebat augustus in delitiis stratusque aureo cum non
integras sepe interpellantibus somnum curis pausare, eo
cum oculis meis sex illas ut sufficiant hore due in reliquis
nimis usus cause. Residuum in tedet non potius magis
parcus receptus. Posse nil mortalibus arduum ait flaccus.
Ita est quedam nobis impossibilia torpor fecit, nil est prorsus
impervium virtuti. Multa possemus nisi desperata prius
quam temptata liquissemus. Fuit ut fama est qui celum pennis
peteret et qui sub fluctibus aquas comprimeret. Rara sunt fa-
teor sed talibus delectamur omnique studium frequentia de-
lectatus rarum parit habes non brevia propositi mei parte

cum id addendum est quod in hac parte temporis Augustum sequens
et mihi condendum radendumque legere aut scribere aut legentes
audire et scribentibus dictare soleo. Et quod neque de ipso neque de
alio quod meminerim legi, mihi equitandum cenandumque idem facere
consuetudinem feci. Itaque sepe quod in abeunte equo sedens versum sit
carmen quod complevi et dum post ab hominum turbis sum in altius
alterius itineris peregrini cum me respectus impediat semper
calamus agrestes mihi epulas comitetur nec ulla michi men-
sa sit pugillaribus tabellis instructa. Sepe etiam nocte me-
dia experrectus scripto lucerne atque etiam pulvinari herente calamum
arripui et ne concepta defluerent inter tenebras scripsi quod
redeunte luce vix legerem. Hee sunt cure mee gloriabundus
forte aliis visus sis tu in hoc familiari colloquio vitam atque
animum meum cernens et intelliges me ex his potius pudorem
captare quam gloriam quod scilicet hac etate nulla alia quam hec cura
geram. Sic sum tamen et mihi persuadeo atque etiam pro futura
que mollior procedo. Nunc tum securior tum levior quod quam ait
ille quotidie discens aliquid senesco et quid inquies ita
discendum censes? Multa quidem disco qualiter sponte mea
invenimus esse iam desinam et quod sepe cupide dedici nec usque
nimis discantur disco senescere disco mori. Ceterorum in alto
quorsum studio querentium sunt dies extrema testabitur anti-
pitus. Nunc experimentum est quod in omni tempore fieri nequit am-
plius quam semel in alto aut eo usque prodest ut attendenti se-
nio indolens uberius grates agam malisque me involu-
absolui et graviori onere levari quam in mundo quantum hinc qui-
dam diffamata illa etate verear. Profecto nunc non etatis
sed ignavie est ipse accusator namque accusatorque suis ipsius
animi imputat omnis etatis et virtutis et vicii et glorie et in-
famie capax est ex quo primum intelligere ac ratione uti ce-
perit. Verum hunc humano victui per seipsam bruma non
sufficiat. At si prudentia etiam presserit haud tamen a
pars animi est. Sic longe senectus inertie succedentis
mors tristis et sterilis atque inutilis vite pars eadem vive-
te studiis consulta salute dives bonarum quam ferarum artium
atque utilis et iocunda est que si ad nil aliud prodesset quam
quam prudentiam etatum omnium esset levius habunde in fel-
icior causa erat cur et optanda esset et amanda
Certus et nunc inisi ingetibus atque non gratiam habeat etate
consului meliora et consummati ea que tot hactenus per
neglexerit. Denique quod est in homine pessimum excepturum
quodque est optimum inserviti. Si redeo ad inceptum et per ipsa
illa studiorum curam in qua ego sic exercitor animi
quasi nunc reperiam et si nichil amplius satis est quod

multas mira curis quibus abstrahor et obliviscor quam et
delector et iuvat vivere et ea maxime quibus afflictantur
homines vite sensu. Itaque diversis alii aliis honoribus et
voluptatibus inhient, ego in hoc divitias meas, in
hoc honores voluptatesque reposui. Quod propositum nec
puero defuit nisi quantum lenitas et commodo qui matutinis
illa horis nunc quando qui pulsus in somno versa ad acta
sed dies in corporis continuata rerum fundamenta certum festo
laborum eius ambusimus quam successivum serum consilio non
negabo sed quod servus super hic eo propriis exequendis
accedit circa clarissimos homines qui saluam exercitat corporis
quam deceat totusque iam fessum noctibus agitaret. Nolo
te ignores unum Themistoclis haud unum esse. Melancolie
michi sit plus Democriti et tum maiora tum ut spero et
maiora sunt que restat nunc parte. Ac mei status tuas
noscendi avidum te facturum nosti his artibus mortis fu-
gam rapidissimi temporis frenare satagebat et hos paucissimos
dies morem subripere legendo scribendo cogitando vigilando.
Si non quod negatum magnis duxerunt viri, sompnus
mors est vigilia est vita, sic saltem pluribus horis vivam.
Vale Mediolani Idibus Novembris. Vite cultus

Ad eundem de reliquiis epistole superioris et cetera

Neque quod sepius paucorum sententia neque quod inter-
dum sequeris multorum errorem. Alterum ut phisicus
facis alterum ut philosophus. Nemo tam sapienter deducitur
qui non tamquam ad humanitatem redeat quietem et publicis mo-
ribus condescendat. Quivis ut unum fatear non vulgaris si phi-
sicus mos sit quem in te hodie notare decreveram. At ho-
iam ipse principium peniteat semperque tu in eodem sis. Sed
unus ex paucis. Sequitur vulgus iustum quo plura didi-
cerint pluribus inhiant. Itaque quesierit pluribus indigeant.
Pauca autem hoc est docti homines quo plura didicerint
pluribus inhiant. Itaque ut video sic noscendi cupiditas
impleta est tu nisi ultro superiore epistola accepisses har-
mine ut arbitror exegisses. Ille haustus haud tibi
sitim peperit, ut quam mei parte status audieris nosse
velis, et reliqua quidem de victu factum ac vestitu de
utroque dudum meis litteris edoctus es, sed opinor verum
ne quid tenorem de scripto locus aut tempus depresserit
repeta ergo et que vite modum in his teneam quod ho-
minum genus sequar dicam. Sunt qui nisi intra crustra-
tos ebore paries, et nisi in mollibus et plumis aut i
recenti rosa nolunt membra componere, qui nisi aureis
et gemmatis poculis leniri sitim posse non putent. Aliud
ego hominum ne fieri iubet vivat ex more. Ego vero longe

non posse pati. Hec quod circa his non posse maluerim. Sunt
quibus diuicie bilem commouent quiuis voluptas nauseam
ferat. Sed gloriari licet apud te in his me non minus natura
quam studium fecit ab annis teneris, equestres epulas non solum
prorsus longas vero mensas et in noctem tractas quamvis
sepe exhorrui. Tempus meum fuit quod seruus sibi flaccus idem
tribuit. Cena breuis iuuat et prope riuum somnus
in herba. Sed quod stupeas dico ut voluptatem ac diuitiarum
delicias non tam studio virtutis quam amaritudinis fuisse ac-
cerem quam illarum contemptum atque odio et quod seculi fecit
tedium. Incerta cuius quam que felices vulgus iudicat vite fa-
stidio aspernatus sum. Rebellat tamen atque interdum rebellat quod o-
culi animum subit emulacio, actor lassitudo corporis que in quibus
aliquando in placitum demerentur, nunc in speculo sepe nocturnis
vigiliis attritus lucernis quam conspiciens miror et an ille
ego sim tantus meam quero. Vinum cum rebellat ut fa-
cile superantur. De vestibus et reliquo apparatu olim ce-
me dum transalpino eluctore afferre audisti non flam-
tam opinionem plene frugalitatis induceris conscientia auris
et rusticane frequentem tenuitatem ac dum eo tempore
me fuisse. Ceterum quod fateri oportet et si non ad extremum
solidos duros tamen ac rigidos asperos vel frangunt
loca vel molliunt. Allexandrum persis, Hanibalem fregit
campania que tamen non fregerunt ut certe ab hoste
cuius acerrimo eleganter atque proprie dicitur Capuam Hanibalis
Cannas fuisse. Neque solum viri unius vires loci mutacione
sed sepe totius gentis elanguerunt. Macedonicum robur
debilitauit Babilon. Gallicam feritatem mitigauit Asia.
Romanam virtutem fregit Hyspania fregit Affrica non quidem
ferro hostili sed contemptu ignauia et disciplina militaris
intitu. Hic ipse preclarus tantus tantarum apud eum ea pe-
ne pars facinoris sed haud dubie barbara hec origine
nunc quam si mutacio loci potest nichil moribus gentis humane
nichil est magis transplantate fructus mutant herbe, arbusta
siluestria si inserta fuerint loci mutacionem premetam sequuntur
naturam assumunt atque alia quam intendam videbis. Ita et ego
tibi res meas referam quod non soleo preter aliquando in vi-
deor aliquando in urbibus. Nempe dum naturam sequor hic cetera
Inque hoc magis senectam qua adeo remotos sum qua pue-
risse ea debui vniformiter dico votorum et constanciam qua
quietis atque integre incerta tenet et in que fluctus naufragio
non penetrant, tutum ac placidum vite portum vel victorem
utrumque vel victus ad reliquam in hac parte belli hostis et qui gu-
le sompno quam frenos dedi que libidine non frenaui sed

ope duce vestris extimeri leviora esse me domo et in eo
plus in negotio est quod ad quietem et modestiam ne dicam
philosophicum vestis modum vite dum inclinat animum. Cum
valuit in me venisse consuetum duorum negotio in quo de-
ficiendo utrique intulisse interimque tibi ipse profecisse videas
illa tamen ut nihil referret. Sed ut magis adversus absolete
pudorem quam adversus preciose vestis maneat contra frons
atque animus sunt armanda et fortasse efficacia nunc magis
ipse animi indigeat. Tu vale nostri memor et ora obsecro
ut vivam qualiter vellem vixisse dum moriar. Mediolani
extra muros 1o Idus septembris ante lucem

Ad eundem de suo ab Ambrosii ad Simplicianam domum transitu et ob hoc de Simpliciani vita aliud

Posuit te in admirationem Italie superior datum quod ad-
huc tonante circum bello extra muros iterum quamquam
si possit ut michi urbem habitare extra muros se proferri
passu aliquo ut fit ad tempus urgente urbis tedio egressus
sed non ita est. Itaque ut rem noris scias me ad cum
nonas novembris ex Ambrosii domo ac vicinia ubi michi
iam septimus annus agebatur extra antiquum civitatis ambitum
ab occidua sed ad arthoam plagam ad Simplicianam claustra
commigrasse. Tantus est amor libertatis et solitudinis et
quietis et si non ut res sunt vite hic speranda solitudo vi-
deatur. Ea tamen conditio nove domus est ut latenti postico sa-
lutatorum importunam aciem facile falli queat. Que facul-
tas alias in diverticulo decrat mille passus et eo amplius inde
recessi hos secessus amemissi. Nam si extrema civitatis abire
voluero multa sunt rura intervallo ubi fere sed vix in ta-
bernas et in forum vulgo solitudo ingens sit. Sed hos mille
passus ita michi texuisse totos noveris ut parte agger arduus
et densior sepes tegat alteri apta suapte natura secretus
et infrequens et herbosus trames sciret per quem sepe so-
lus aut uno comitatus obvio nullo nisi exiguo vie flu-
entis aprice et umbrosis locis eam ac redeam ita ut
nisi me prospectus et strepitus vicine urbis admoneat
silvis in mediis esse michi videar. Hec me oportunitas
et fuga hominum ex urbe detraxit nec sum veritus ne egre
ferret Ambrosius cum ab eo nequaquam mente discesserim quod
ad partem eius accesserim. Et nam claustrum vocant Simpli-
cianum patrem in accipienda gratia Ambrosii episcopi nec timui
ne dedecori michi esset ad illius domum pro quietiore vita perge-
re ad quem se pro vite consilio perrexisse idem ipse Confessionum Augustinus
Illud autem ut hic fuerit michi antiquum habui cognitum ut dixi quia

historiam flagitare non ultima oblectatio erat tanti
hospitis vitam nosse. Oblatum est michi a monachis novum
quoddam scolasticum nescio cuius opusculum sine suavitate sine
lepore sine ordine compositum ut intelligere erat super ex Au-
gustini confessionibus ubi ille sancti viri huius mentio
incidebat. Ceterum non ut ibi sed huius novi tractatoris arbitrio
non modo inornata sed deformata et confusa omnia stupens
et stomachans librum pono. Nam quod assequi tristicia rei est
Tamen celebris apud vulgus est vita Simpliciani qualis fuit
scribentis ingenium, sed apud omnia videntem longe alia. Unde le-
gentis ad memoriam redit illustrati cuiusdam sermo eque boni vi-
dicti viri qui aiebat tantam esse gloriam scriptorum quanta esset
eloquentia scriptorum venerandam plane verum licet consonum ut
poete dicto vel historici. Flaccus enim ait paulum sepulte di-
stat inercie celata virtus. Crispus ait eorum qui fecere virtus
tanta habetur quantum ea verbis potuere extollere preclara ingenia.
Sed illorum evidens est vera. Huius autem de quo loquor occulte hec
suspecta sententia est. Illi enim de his agunt quibus virtute gloria queritur
quibus quamvis super virtutis opus maioris poete consilio fama
factis extendenda que preter sine scriptis aut nulla esset aut brevis.
Hic vero de sanctis qui non in strepitu popularis aure sed
in deo gloriantur quorum nomen in libro vite digito dei scri-
ptum mortalium scriptorum patrocinio non eget. Et si omnis talium
taceat omnis lingua taceat omnium hominum favor ac recordacio
evanescat nichilominus in memoria eterna erit iustus et inter
terreni sermonis angustias superat celestis glorie magnitudo.
Equidem Simplicianus hospes meus apud deum magnus
valde apud homines sine historico meo famulatur et multe
hominis linguarum stili opera indigebat ex quo sibi in oris
sed legentibus imitandi studium et devocionis fervorem accenderet.
Est autem ut scriptor non desit ydoneus ubi in rerum viribus concurrerit
si ignota domini sue est. Constat ipsius Augustini testimonio
Simplicianum bonum dei famulum extitisse, ex quo lucet
gratia divina et qui a iuventute in senium devotissime deo
vixerit. Verum longo studio divine vie sectande multa edoctus
patris et expertus qui Victorino claro primum rethori urbis
Rome post preceptore est Marium familiarissimus et ad veram fidem
magnus et efficax hortator fuit, cui deinde Augustinum
ad se ut ducem pro consilio venientem ex utroque magne virtutis
opinione non caruit ad humilitatem est et spem vite melioris
erexit. Denique qui etate extrema ordines alios mitius quidem et
insignibus viris ad tantum huius iam tunc magne urbis
obeuntis Ambrosii iudicio sit prelatus qui ut tanti suffraga-
toris sinas honesta assumptus munus pastorat eius sua

rexit integritate atque eximia side. Nec in hactenus de hoc
meo novo hospite nota sit. Ceterum novit ceterus hospes
suus et tu tibi dolore corporis cum acri decertante tempesta-
te noctis silencio iacens scripsi difficilius audivi quesitus
dictu omnia cum labore vel requie. Ad d. de Certhaldo
Iohannem purgacio ab invidis obiecte ca-
lumpnie

Multa sunt in literis tuis haud quaquam
responsionis egentia ut que singula nuper viva voce transegimus
duo ex omnibus non pretereunda seposui ad hec
breviter que se obtulerint dicam. Primum ergo te michi excusas idque
non ociose quod in conterraneum nostrum popularem quidem quod ad sti-
lum attinet quod ad rem haud dubie nobilis poete laudibus
multus fuisse videare atque ita te purgas quasi ego vel
illius vel cuiusquam laudes meis laudibus detrimentum putem. Itaque
quicquid de illo predicas totum si pressius inspiciam in meam glo-
riam verti ais. Inseris notam haud huius officii tui excusacione quod
ille tibi adolescentulo primus studiorum dux et prima fax fuerit.
Iuste quidem grate memoriter et ut breviter dicam pie. Si enim
genitoribus corporum nostrorum multa sed fortuna auctoribus
multa debemus quid non ingeniorum parentibus ac formatoribus
debeamus quanto enim melius de nobis meriti sunt qui animum no-
strum excolunt quam qui corpus quisquis verique iustum precium
ponit intelliget et alterum immortale munus alterum caducum et
mortale fatebitur. Age igitur non paciente sed favente me
illam ingenii tui facem que tibi in hoc calle quo magnis
passibus ad clarissimum finem pergis ardorem prebuit ac lucem cele-
bra et cole ventosisque diu vulgi plausibus agitatam atque ut
dixerim fatigatam tandem veris teque seque dignis laudibus
ad celum fer in quibus omnia placuerunt. Nam et ille dignus
hoc preconio tu ut ais huic officio obnoxius. Ideoque carmen
illud tuum laudatorium amplector et laudatum illic vatem et
ipse collaudo. In excusatoria autem epistola michi est quo movear
nisi quod tibi parum hactenus nunc etiam notus sim cui non plane
notissimus arbitrabar. Ego enim clarorum hominum laudibus non
delecter immo et glorier. Crede michi nil a me longius
nulla in pestibus ignotior invidia est quin potius vide quam
procul in abissum scrutatorem mencium deum testor vix me ali-
quid in vita gravius pati quam bonos et gloria premio aut
exceptos videre non quia aut hunc dampnum ipse meum querar
aut gaudio lucri sperem sed publicam sortem fleo ad obscenas
artes honestarum premia translata conspiciens et si non sum
nescius quod gloriam incitatorum calcar ad merendi studium animos excitet
verum enim virtus ut philosophis placet ipsa sibi stimulus ipsa est premium
ipsa sibi cursus et bravium. Proinde quia tu in materiam ob-

tulisti quam quesivimus sponte non fuco licet insistere ut non
tantum flos sicut de scipione et Seneca Quintilianus ait sed insi-
diose et penitus quam malivole apud multos de me vulgata
opinio in iudicio vel illius apud te virum et pene apud alios
expurgare Dicunt enim qui me oderunt me illum odisse atque
contempnere ut hoc odium vulgi contra me concitent cui acceptissimus
ille est novum nequitie genus et mirabilis ars nocendi his
pro me veritas ipsa respondet In primis quidem odii causa nulla
est erga hominem nunquam michi nisi semel idque prima pue-
ricie mee parte monstratum est cum avo patreque meo vixit avo
iunior patre autem natu maior cum quo simul uno civili die
patriis finibus pulsus fuit quo tempore inter participes erumnarum
magne sepe coniunguntur amicitie idque vel maxime inter illos
accidit ut quibus preter similem fortunam studiorum et ingenii
multa similitudo nisi quod exilio cui pater in alias curas versus
et familie sollicitus cessit illo obstitit et tunc vehementius
cepto incubuit omnium negligens soliusque fame cupidus
In quo illum satis mirari et laudare vix valeam quem non
civium iniuria non exilium non paupertas non simula-
tum aculei non amor coniugis non natorum pietas ab
arrepto semel calle distraheret cum multi quam magni tam deli-
cati ingenii sint ut ab intentione eos leve illos murmur aver-
tat quod hiis familiarius evenit qui numeris stilum strin-
gunt quibus preter sententias preter verba mente etiam intentis et
iuncture quiete ante alios et silentio opus est odiosum igitur sit
imo ridiculum intelligis odium meum erga illum nescio quos
finxisse cum ut vides odii materia nulla sit amoris autem plurime
et patria scilicet et paterna amicitia et ingenium et stilus et suo
genere optimus qui illum a contemptu late prestat immunem eam vero
michi obiectarum calumpnie partem alteram fuisse cuius in argumentum
trahitur quod a prima etate que talium cupidissima esse
solet ego librorum varia inquisitione delectatus nunquam
librum eius habuerim et ardentissimus semper in reliquis quorum
pene nulla spes superat in hoc sine difficultate pa-
rabili novo quodam nec meo more tepuerim factum fateor
sed eo quo isti volunt animo factum nego eidem tunc stilo de-
ditus vulgari eloquio ingenium exercebam nil rebar ele-
gantius necdum altius aspirare didiceram sed verebar ne si
huius aut alterius dictis imbuerer ut est etas illa flexibilis
et miratrix omnium vel invitus ac nesciens imitator eva-
derem quod ut erat etas animosior indignabar tantum
michi fiducie sed elationis induerat ut sine cuiusquam mortalis
auxilio in eo genere ad meum proprium quendam modum sufficientem
tunc ingenium arbitrarer quod quam vere crediderim aliis iu-

dicent hoc unum non dissimulo quod si quid meo sermone
a me dictum illius aut alterius dicto simile sive idem forte in
aliquo sit inventum non id furti aut imitandi proposito quod
duo ista in his maxime vulgaribus ut scopulos declinavi
sed vel casu fortuito factum esse vel similitudine ingeniorum ut
Tullio videtur iisdem vestigiis ab ignorante concursum
hoc autem ita esse si quid unquam michi credidisti et crede michi et
verius quidem sit nec pudor ut credi debeat nec modesti-
a passa esset iuvenilis animi tumor prestat. Hoc enim ab his
curis longe fuit et postquam totus in abyssum sublatum quo tene-
bar metus est et alios omnes et hunc ante alios tota me-
te suspicio. Iam quod me aliis iudicandus dabam nunc de aliis
in silentio iudicare varie quidem in reliquis in hoc ita ut
facile sibi vulgaris eloquentie palmam dem. Mentiuntur igitur
me illius famam carpere cum unus ego forte melius quam multi ex
his insulsis et immodicis laudatoribus sciam quid id est eis
incognitum quod illorum aures mulcet sed obstructis inge-
nii meatibus in animum non descendit. Sunt enim ex illo
grege quem Cicero in rethoricis notat qui inquit legunt
orationes bonas aut poemata probant oratores et poetas
neque intelligunt quare commoti probent quod scire non possunt
ubi sit nec quid sit nec quomodo factum sit id quod
eos maxime delectat id si in Demosthene et Tullio in quo
Homero et Virgilio inter literatos homines et in scolis accidit quid
in hoc nostro inter ydeotas in tabernis et in foro posse
putas accidere. Quod ad me attinet miror illum et diligo
non contempno et id forte meo iure dixerim si ad hanc eta-
tem pervenire illi datum esset paucos habiturum quibus esset
amicior quam michi ita dico si quantum delectat ingenio tantum
moribus delectaret sicut ex diverso nullos quibus esset
infestior quam hos ineptissimos laudatores qui omnino quid lau-
dent quidve improbent ex equo nesciunt et quod nulla potest per-
fectum gravior iniuria scripta eius pronuntiando lacerant
atque corrumpunt que ego forsan nisi me meorum cura vocaret
alio pro virili parte ab hoc ludibrio vindicarem. Nunc quod unum
restat queror et stomachor illius egregiam stili frontem inerti-
bus horum linguis conspui et fedari quod ubi unum quod locus
exigit non silebo fuisse michi non ultimam causam hanc
stili eius deserendi cui adolescens incubueram timui enim
meis quod in aliorum scriptis presertim huius de quo loquimur
videbam neque volubiliorem vel flexibiliorem aut sperans mollio-
res meum in rebus sperarem quam in illorum non esset quorum
vetustas et prescriptus favor theatrum et compita vulgi
celebrasset neque non frustra timuisse res indicat
cum in his ipsis paucis que michi iuveniliter pene ex tempore

elapsa sit uel bilinguis assidue lacerator indignatus quod eum
alium amaverim prepositus quotidie uolet et in ingenio
iratus meo in portinibus versor vbique indoctorum acies
vbique dametas meus in triviis solitus stridenti stipula
miserum disperdere carmen Sed iam satis multa de re mo-
dica neque enim tam serio agitanda ut hanc ipsam horam
nunquam amplius redituram curis aliis debitam nisi quia ex-
cusatio tua horum excusationem nescio quid simile sepe vi-
sa est Solet enim plerisque ut odium ut dixi alium contemptum
viri huius obiicere cuius hodie nomine scienter abstinui ne
illud infamans clamitans cuncta audiens nihil intelligens
vulgus obstreperet Alii autem invidiam obiectant hii scilicet qui
mihi meo quoque nomini invident Nam et si magno opere inui-
diosus non sim tamen quod aliquando non credidi quod quidem admodum
sero adverti certe sum invidiosus non sum atque ante multos
annos quam equidem in me magis affectibus habebat no-
vem aut septem quondam sed tamen ad invidiam quendam virum
misisse confitere fidens profiteri ausissem me nichil illi homini
invidere Dicis esto non sum dignus cui credatur quam
tandem veri simile hoc ut invideam illi qui in his etate
totam posuit in quibus ego vix adolescentie florem primi-
ciasque posuerim ut quod illi artificium nescio an unicum
sed profecto supremum fuit in iocus atque solamen fuit et ingeni-
i rudimentum quis hic prior invidie locus quis vel suspicio
est Nam quod inter laudes dixisti potuisse illum si voluis-
set alio stilo uti credo edepol Magna enim mihi de ingenio
eius opinio est Potuisse enim omnia quibus intendisset nunc
quibus intenderit palam est et esto intenderit po-
tuerit impleverit quid tandem ideo quis vel inde mihi invi-
die et non potius gaudii materia est aut cui tandem invi-
deat qui virgilio non invidet nisi forte sibi fullonum
et cauponum et lanificum celebrem vel quicquid volunt lau-
dare vituperant plausum et ratum invidear quibus
cum ipso virgilio cumque homero carere me gratulor Novi enim
quanti sit apud doctos indoctorum laus At nisi Mantua-
nus florentino cive mihi carior est credendum quod
origo per se ipsa nisi quid aliud accesserit non meretur sed
cuius id non inficior inter vicinos potissimum invidia
regnare sed suspicionem hanc preter multa que dixi etiam
quod dulcius non capit quem ut eleganter ait ille qui
nil malignitatis aut mortui odio caret et invidia Iu-
rato mihi fidem dabis delectari me hominis ingenio et stilo
neque de hoc unquam me nisi magnifice loqui solitum unum
est quod scrupulosius inquirentibus aliquando reddidi fuisse
illum sibi imparem quod in vulgari eloquio quam carminibus

aut prosa clarior atque altior assurgit quod neque tu nescis nec
rite censentibus aliud quam laudem et gloriam michi sonat / quibus
ii non dicam mee extimacioni complorataque iam prudencie eloquencia
sed dum magis floruit in omni eius parte summus fuit lege
Senece declamacionum libros non ad Ciceronem tribuit sed
non Virgilio non Salustio non Platoni quibus laus de tantis
ingeniis negatur ambiret vnus in genere excelluisse sa-
tis est que cum ita sint Sileat queso qui calumpniam stru-
unt ac qui calumpniantibus forte qui crediderunt / hic
si librum iudicium meum legat hiis eo quibus premor apud
te depositis ad cetera venio Credo de tua salute solicitus
fuerim gratias agis Urbano pontifici et vulgatum more quam
quod nescias supplicare eo fi Nam cum neque per simplicitatem
circa quod que rem propria bene gesta grate acte sunt in te autem
res mea agitur Et si equidem in rebus huius circa
post virtutem nil sanctius nil deiformius nil que celestius
tibi referre arbitror an amare incipias an amari
aliquotque religiosis calendis circulos in quibus vices
amoris reddimus quam in quibus accipimus Nempe ut plera-
que ubi me tuis obsequiis atque amicicie muneribus vinc-
tum vnum illud numquam oblivisci possum quod tu olim me Ita-
lie medio iter festinanter agente iam senecte bruma
non affectibus solis quod quidem quidam tu passus sunt sed cor-
pore etiam meum celerius non dum nisi huius desiderio
fuerim prius haud ignotus tamen atque ita prius in-
genium et mores ceteros tui vultum in quo amare decreve-
ras ostendisti Sero tu dici illius et ambigua iam luce ca-
dente me longo per limen redeunte et iam intra muros preclos
tandem deprehensum officiosa et super omnia ruentis salutacio-
ne complexus renovasti illud poeticum cum Anchise congres-
sum regis Archadii / cuius mens iuvenilis ardebat amore
compellare virum et dextere iungere dextram Conversus ii eo non
ut ille virtutis alterum tamen sed humilior / tibi tamen non minus
ardens amicus fuit Non tu me pluvimi sub menia sed ani-
ne tue sacris penetralibus induxisti nec ego tibi in-
signem pharetram laxasti sagittas sed perpetua et since-
ram benivolenciam meam dedi nullis rebus inferior hac
vna nec visa vnique nec perhibere voles recesserim nec lectio
vale Explicit liber vicesimus primus

Francisci Petrarce Incipit liber vicesi-
mus secundus Ad Pandulfum de Ma-
latestis Iuniorem et Ariminensem dominum
An ducenda sit uxor et qualis

An magis expediat uxorem ducere an vitam celi-
bem agere consulis gratiam habeo quod me ydoneum
tanto negocio consultorem ducis. Atqui si expe-
riencia artem fecit quanto de hoc magis loqui potest
qui utrumque quam ego qui alterum sum expertus. De altero vel
vel scriptis autorum veterum vel relatibus modernorum quesitum
vel proprio quodam motu conjecturam facio et id rursum distuli re-
xitus de questionis ambiguitate tanto sub iudice rudes tandem ci-
bus circumspectis rudibus malorum consumare velut cum tamen te-
ra negligeres videri historias igitur et auctoritate seposui libros
opus non comple. Nempe cum de hoc ipso libros qui scripserunt
brevem ac nudam sine mee suas audies in quem si inge-
nium fortasse culpaveris laudabis fidem. Ante omnia quesitum
meminisse profuit Socratem rursus illius adolescentulo cum sibi
dubitans ac tu ex illo quesisset quod ex me nunc quidem apud
Socratis vero eorum fecisset primas actum esse et adiecit cuius
quis sileo nota sunt quo dicto satis ostendit quod de hoc iter
nos agitur sentiret quicquid idem magis de parte rerum huius
sit dici possit. Cum quibus quisque eligens undique labor te-
dium periculum ne inhabeatis si intendas vitam nostram quam tanto pere
delectamur quocumque te vertas non est aliud quam periculum tedium
et laborem. Aliud modo non alius speres qui est quis ardenti
in fornace rorem gelidum quis mari medio dulcem fontem vel
vivas altos sub nubibus querat utrumque res sunt in se di-
bus est querenda et si alibi queritur aliud quam frustra non inda-
gine. Itaque tu in hoc fesso scrupuloso et lubrico vite cursu
ne requiem vel ne meram dulcedinem aliquam ne esse possit et
securus quoniam rei cuiuspiam dubietatis orta est ut ne tibi
sepe alijs dixi spe fallaci reiecta virtus sola est verbum
illa diligendi flectendique consilij signum dabit ad quam
respiciens non errabis et exitus forte res effectum careat
ipse tamen electionis huius gloria non carebis. Ceterum in ipsa electione
utilium electionem dum quod expediat queritur difficultas etiam
est quod sepe est unum domini aut vice vel patrie vel amicis
aliud unum proximo ad famem unum delectationem aliud
valitudini expediat ac saluti. Quos in bonis illud ob-
servandum esse censeo ut quia praeclaris nobilia corruptibilibus
debilibus preferantur. Ne vero diucius te animi dubium
moneo detineam hanc rem tibo. Satis equidem credo
et tibi et acto et quieti tue apris unquam caruisse vim
tua domus et patria et aliud posuit a te ne tua na-
tura ne etatis excusacio ulla est tu et filys carere
as et vidi sis etiam. Rursus ego ex quo me in consilio
parte verius assencior ut uxorem ducas quamquam non nisi

dulcique celibatu arbitrer michi quam tranquillius status tui tunc
ac tuorum hanc tibi dulcedinem ac tranquillitatem invitare
non magis dum puto altior fortuna quam sublimius mons
aut tumidius mare quiescere suevit et ipsa ventis expos-
ita est nec est quod dicas me solum respicere michi consulo tu
et patrie et parentibus et amicis secundum laudatam illam Pla-
tonis sententiam natus es. Age ergo ego auspice duc uxo-
rem in qua eligenda iudicium purum et semotum ab
omni opinione vulgari ut non tam dotem ac divicias
quam genus ac pudicicie rudimenta non tam ornatus
elegantiam quam pietatem respicias omnino tam corporis quam
animi spectes formam an vero vicinam an longinquam
potius eam n. providentie tue ra pt fucat. Contra
sententiam omnium sinistra loquor omnino nempe omnes ego ceteris
paribus longinquam prefero; alii n. favores mentis
qui et rari sunt et multa constant quorum quam te non val-
de indigum tua sors fecit ego ad libertatem et tedio-
rum fugam quam affinium proxima precepisse feci afferet nec
vero illud ulli facio quod seu sapiens matrona quem
non dedeceat quod nec David regem nec magnum Pompeium
dedecuit nec Augustum Cesarem seu rudis forte virguncula
primis tuis limen hymineis attigerit utile hoc consilium
reor prospice aut si coniugi tibi secunda sors fuit. Si quidem
puella nobilis a prima etate tibi deducta et suorum divulsa
blandiciis ac susurris aulicis tractior humiliorque et ob-
sequentior fiet et sanctior levitate quam maturius puella-
rum exuet matronalem induet gravitatem demum seu
virgo nupserit seu vidua exequis vero hiemalis talam-
contraxerit unum illa te audiet unum videbit unum cogitabit
in te unum mores eius tuos transformabuntur oblitaque co-
mitum ac nutricis in solis coniugii requiescet amplexibus.
Hec vir clarissime sententia est tam fausta utinam quam fidelis
tu quoque eligere secundet opem. Vale feliciter mei
memor. III Idus Septembris. Ad Iohannem

de Certaldo sepe his scribentem falli qui familiariter novit et de imitandi lege

Ravenne te digresso ut si abitu tuo augeretur
quam tu michi agere stilo consueveras ut verum loquar totum
ferme quod ago michi aut meo proprio dici posset
in opere tecum recepto cum illa tecum tuo quodam iure de-
tinui Bucolicum carmen quod tecum abstuleras exemplaribus
et audiendis que dum confero tu eodem illo utique viro bono
pristique moris et lectore quidem tardo sed non segni

amico amanuensi aliquot vacua libelli crebrius repetita spe
velle et nescio quid preter nunc ex lune negligere Itaque ne in-
scribendo festinares admonui nec Francisco nostro tempus dabis
non ignarus ardoris mei in omnibus et presertim in meis
libris quam mihi ad ... nec digitis nec oculis
quidem vestris digne sunt actum me quod in rem esse paucis
horis ex commodo in rure congregassem quo parva kalen-
dis quinctilibus profectus sum fefellit opinio legem ut crebri mei
et iam amicissimi monitis ne raris amantissimi et optime
vicinis in urbe remearem Novissime ... periculo metus maior
videret ante kalendas octobres sero quidem sed aliquam moram
recepta vincente fiducia ardue animis ad rupes vertitur his
in locis horrida solitudo mea est hic vero iam in dies octa-
vus agitur ubi dum ... imbres ... et au-
tumnus preceps seu verius sene bruma mihi hac tamen
ipsam moram qua velut ... et intempestivo angustat
ad revidendum carmine illud recollegi animum et sensi sepe
corrigentis ingenio tarditatem prodesse lectoris presertim
ni sicut quod legitur ut delectet lepidius et expeditius in-
telliget lector facit sic ut appareat et vicia detegat du-
rius hesitans ... probabit nec ... aliter hic in
re quamvis in ... dum equum viciosum sessori
industrio et equitandi perito latebunt vicia adhibe
inexperto apparebunt causam invisam patrono egregio
committe iniusticia coloribus obumbrabit adiecto re-
dem ad rostra producto cum oratore infirmie cause
patefiet iniquitas an oblitus es quod ait M. Catho Ce-
sorius achademicum Carneadem principem philosophie legatum
ab atheniensibus Romam missum quam primum censuit remitten-
dum racionem addens quod illo viro loquente non facile quid
verum in rebus et quid falsum esset intelligi posset Sic et eadem
verum mendas artificiosa celat industria ruditas aperit
vidi legente illo quod te legente non videram et nunc magis ex-
didici ubi voluptas operum quievit pompa et dulcedo adhi-
bendo lectorem ubi correctio tarda atque aspera Quid autem eo
carmine mutatum velim ne plura ... obiacibus impleam
seorsum leges unum nec tibi ut ceptum subtraham credidi
me hactenus ignorasse fateor et nunc quam mirabile sed persepe
est diu quod quamvis novum aliquid fortasse sepius fallit
que melius didicimus nisi ipsa studii actu familiarius lucet
Ceterum sermonis qui lenaive sunt mandata memorie quod
ait inquies non repugnantia loqui videris fieri non potest
ut dico sed quia una sunt duo ... efficies ut quod semel
amplius ... et quod pigrius hausimus ea fir-

minus teneas / que supra me quod vere enigma id est dicam tamen
vero non hoc idem in rebus aliis evenit ut et patrifamilias
sepe quod diligentius abdidit manus ad manum sit et que sunt
alias et obvium egentibus evanuerunt. Sed hec in rebus corporeis
locum tenent. Itaque non prorsus hoc mirandum nec te ambagibus
suspensum teneam. Ecce enim aampe legi semel apud Ennium apud
Plautum apud Felicem Capellam apud Apuleium et legi rapti-
propere / nullam nisi ut alienis in finibus moram trahens. Sic pre-
teriens multa congessi ut viderem pauca decerperem pauciora reponerem
eaque ut communia in aperto et in ipso ut ita dixerim memorie ve-
stibulo. Ita ut quotiens vel audire illa vel proferre contigerit
non mea sed confestim sciam nec me fallat cuius sunt que
ab illo sunt et quod vere sunt ut aliena possideo. Legi apud Vir-
gilium apud Flaccum apud Severinum apud Tullium / nec semel
legi sed milies nec cucurri sed incubui et totis ingenii nisibus
immoratus sum mane comedi quod sero digererem hausi puer
quod senior ruminarem. Hec se michi tam familiariter inge-
ssere et non modo memorie sed medullis affixa sunt / unumque cum
ingenio facta sunt meo / ut etsi per omnem vitam amplius non legan-
tur ipsa quidem hereant actis in intima animi parte radicibus
sed interdum ipsa obliviscor auctorem quippe qui longo usu
et possessione continua quasi illa prescripserim diuque pro meis habu-
erim et turba talium obsessus nec cuius sint certe nec aliena
meminerim. Hoc est ergo quod dicebam notiora magis fal-
lere que si forsan quando ex more retractantia in memoriam re-
deunt / accidit ut nonnunquam occupato et unum aliquid vehementer
intento animo non tamen ut propria sed quod mirabere ut nova se offe-
rant. Quinque quod dixi miraris te quod parum sit de fratre
scilicet unico ut augurior in tempore aliquod esse exceptis in hiis
quidem distinguendo non parvus michi labor occurrit nam in-
testor Apollinem nuncium etherei Iovis natum et verum sa-
pientie deum Christum me nec ullius prede avidum et ut patrimonii
sic ingenii alieni spoliis abstinere. Si quid aliter inventum
erit ac dico vel in hiis quos non legi similitudo fecit ingeni-
orum de quo epistola ad te superiore disserui vel in aliis error
aut oblivio de quo nunc agimus vita in alicuius dicte ac
monitis ornatus fateor est cui non sillaba nisi vel plato au-
ctore vel imitatore insigni ut mutuare apium exemplis et
variis unum fecit. Alioquin multo malim meus michi stilus sit incul-
tus licet atque horridus sed in morem toge habilis ad mensuram
ingenii mei factus quam alienus cultior ambitioso ornatu sed
a maiore ingenio profectus atque undique defluens animi humilis
non congruens statura. Et vestis histrionem decet si non decet
scribentem stilus sicut suus cuique formandus servandusque est / ne vel

diffornimi alicuius induam vel concussis plumas suas repetentium
volucrum spoliatam cum cornicula rideamur. Et est sane cuique na-
turaliter ut in vultu et gestu sic in voce et sermone quoddam
suum ac proprium quod colere et castigare quam mutare cum facilius tum
melius atque felicius sit. Et quo te fama ducat aliquos non tu
amice qui me nosti funditus sed vivunt aliqui ex hiis tantis
qui silentio solo nostri sermonis quam reprehensorum cogitant alios et
e singulis vitiis nostris totidem auriculas conflare didicerunt au-
diam plane qui solo sermonis auditu non me fallit que sup-
sit iuvenilis vite egressum. Cui non est publica vena que
nichil expositum soleat deducere nec quod vulgari feriat car-
minale moneta. Nempe quecumque ipse quod scribet non monstrare
sed arguere tamen posse fatentur non cum ore libera putaui
posui vestigia principes aut parentes ego primum. Ambos consi-
lium nec cum lucretio Carmina pyeridum per agros loca nullius
ante trita solo nec cum virgilio iuuat ire iugis qua nulla
priorum castaliam molli diuertitur orbita cliuo. Quid ergo sum quod
prior seminam. Sed non est aliena vestigia sequi iuuet. Sum
qui aliorum scriptis non fuerim sed prorsus uti velim in ipse
Sed cum liceat meis nudum. Sum quem stilo delectet non solem-
nitas et stilo ipsa quoque non nimia in qua sequamus lu-
ingenium emineat non ceteras uero paupertas. Sum qui satius
rear ducem caruisse quam cogi per omnia ducem sequi. Nolo ducem
qui me vinciat sed precedat. Sint cum duce oculi sit iudi-
cium sit libertas non prohibear ubi velim pedem ponere et preterire
aliqua et inaccessa temptare et breviorem sive ita fert animus
planiorem callem sequi et properare et subsistere et divertere liceat et
redire. Sed nimium vagor nimium te distraho. Quod hodiernum
erat est decimum pastorum carminis egloga mea quadam
in parte inscripserat solus sublimius actus. Postmodum vero
dum relegerem attende sicut virgiliano carmini. Ille enim aut in
septimo diuini operis solio quam ciuitat actus mutabitur ergo et loco
illius ponens ita e sede verendus actus actum enim actuum
esse sedes volui romani imperij cum equus troyani imperij apud
ipsum virgilium sit accerimus ut sic in theologicis legimus hu-
mane prius causa miserie post salutis sic in poeticis non mo
legunt idem gentes sed arbor eadem spes sit reducimus imperij
nam quod eunte fuit habebis memorem mee suum nec opus
est pluribus. In eadem egloga scripsi cum illud mirum vi-
de quod quam valde nouerim ignorabam et in eo fallebar
nec vero erat aliquod preter ipsum alienum prefuit. Sed sic mihi ac-
cidebat ut illi qui aperte oculis cum ante se posita non
videt erat autem adhuc modo quidam enim non carmina per-
tande ad me rediens deprehendi non meum esse sine versus

Cuius autem esse dixerim hesitavi non alia ob causam nisi quia
ut dictum est non tamquam mea sed in raptore posuerat ad postremum
reperi esse Nasonis septimo methamorphoseos et hoc ergo saltem in nubibus
ponebamus ita quidem in ultimum carminis equaret nec ullius puto nec
summa versus inferior hic ergo nunc sit si tu hic ipse vel sit atque
nostrum est. Ille alter ad dominum suum redeat et Nasonis sit
quem illi eripere nec si velim possim nec si possim velim. Et
si in me non lateat quondam veterum vigilanciusque an alios versus
minores non modo e greco in latinum versos ubi abstulisse Cezia-
nam herculi gloriam sed ut clamat alienum in suum opus transtu-
lisse non ignorantiam quidem que in tot tantisque rebus hinc
illinc exceptis fingi nequit neque furandi [illegible] meretur
sed certandi animo in aut plus ille intelligencie fuit aut
mens alia. Certe ego si res adigat alterum facere mihi pariter
non conveniens. Si quid adversus hoc ab ignorantia prohibitum fuerit se-
ciam agnosco libens bona fide et usurpata restituo et
ex hoc quidem genere duo hec sunt que modo aderant tu si plu-
ra noveris vel meo tuo corrige vel me familiariter
admone nichil enim michi gratius aut potius aut odio quisquis aucto-
rum quam in reprehensionibus meis verum amicum et liberum et in-
pidum animum habere nulla vero hac acceptior nisi sola morum
potest esse reprehensio cum ipso animo persuasisse et sobrie et vere
non tamen acerbior verbis moderari sed etiam latratibus emu-
lorum si modo inter invidie tenebras scintilla aliqua veritatis
aspiceret. Tu vive feliciter mei memor et vale.

Ad barbatum Sulmonensem in epistolam carmine illi scripto

Diu mecum utrinque dubitavi sum barbate carissime an epistolas
metricas olim tibi inscriptas aliquando mitterem an
vero supprimere et penitus abdere alium desiderio
tuo alium fame mee consentaneum videbam sed tempore expecta-
tionem atque ardorem animi tui novi nil aliud in huiusmodi rebus querere
solitum nisi ego dictaverim nam audito nomine presumpto pera-
gerem in more locum totis animis occupat et velox ma-
gnum admodum in proposito iudicium animo persequitur. Equidem hec
ea vel etate desidia ne spreta sunt ut non facile sub exter-
nis iudicibus tanta sint quam ego ipse diu relegens in illis
corpus inculta sic retraham ut quod ponere nolim reponere-
scere ne videar mendax et ea quam fueram cum ea vim
iam dudum moliar ut alius fiam sed vehementius [illegible] ad
[illegible] et quam levibus ex causis tamen sepe vires
assumit ut magis inerciam [illegible] cogit quo nollem [illegible] ibi
quam teneat detineat iluctantes. Demum [illegible]
[illegible] vel tui parte [illegible] vel meipsius amacior [illegible]

ista firmaverat et fecisse nisi quod in prima parte presentem fer-
me curam in presenti exequisset. Namque ad ipsius quam di-
xi firme custodiam partim ut ea domi amplius non esset
ut ea penes alios sparsa queat et ut aufferri mar-
certa sit. normam quam populo fuit hoc cepisti ab eo
quod placet do tibi quod libenter negare non quia meum
aliquid tuum esse nolim sed quod per manus ad alios
pervenire hec ego scio que tibi non placuisse non puto nec
vero quod premiserim do scilicet quia scio omnia non hic bone fidei
sed nimium pares fumeque dissimile quod ea in latebris non
silencio vivant patet ne quid vacuum offerendo sponte sub eo unum
est in omni notabile remedium consensus. Vale

Ad eundem absentie incommodum ymaginarie presentie leniri posse remedium

Cum quotiens Barbate queri soleo tecum de miserie vi-
te mortalis incommodis tum vel maxime de hoc
uno quod tam concordes animos sic corporibus et habita-
tione distraximus ut neque tu me neque ego te videam sene-
scentem neque vel semel prius quam ex hac vita seu verius
morte discedamus vivi nos videbimus invicem appellare pro-
mittimus quibus non ut est animus liber atque in primis amantium
honeste ab ymaginatione congressu nullis obicibus arceri possit
quibus inter bonos animos vere semper maneat ne ego te
non sciam nec me tibi unquam hodie carere tam quam quo
primum die apud regiam Neapolim per illum vere regem qui
morte relicta perit in aliena iam sua qui presto necessi-
tatis aliqua insigne amicitiam in nobis namque ut di-
uo eam ingenio sub unum iugum dissparia colla iunxisset
et si non quod neque nisi tu solus regeret certe ipse candidior
unum tamen studium una etas unus mos una mens erat
quibus hec iniquum ita sit nec ullum in nos animos ius ha-
beat loca vel tempora tamen si nostra fors sinet in contrarium ideo
unde tibi esse compendio et ora tueri ut est apud Maronem
et notas audire ac reddere voces vicissimque nos ad ea que
restat et ad tempus mortale. Quod si fato vetitum quod vetari
nequit animo et cogitatione supplebimus. tu me tuis affecti-
bus ego te complectar meis non dies non nox non peregrinatio
non lucubratio non confabulatio non caruditas nullus labor
non requies alterum sine altero transigetur quem liber alter nostrum
arripuerit alter aspiciet ubi alter oculos iniecerit alter leget quo-
cumque alter respexerit sederit assidentem alterum habebit quotiens ser-
mo aut cum alio loqui ceperit absentem amici intentis au-
ribus adesse conspiciet. Denique quicquid alter egerit unusque
fuit quocumque se moverit alter ad dexteram erit et quod extrema

horis dissimulari potest, non vitari ne differri equidem quam al-
ter obicit alter omnino mediam prosequetur illam vivere opinabuntur
nec fallentur vivet. Nunc vero illo presente apud quem fontes vite e
superstite nondum vivere incipiebat et insperatas et expectatas nimis
ille consecutus fuerit tamen demum si autem non possis vere cernimus
sine duorum meum tuum alterutrum/ tunc et tua minabit despe-
ctaculis Parthenope et mea Roma et totam Italiam quippe pius sit
quam uno animum distinendo tam magna est/ ut sed disgregatos
congredi amplius non sinat/ neque vero tam oculis si bene
quoque neget aditum et ad suam bene terram spacio ita
nos separet quatinus alter videmus alter hyberum fuerit oc-
ceanum atque nobilissima poterit regum et nunc opificum excellens
nec corpus poterit nec tenere ille montes et maria insulat
tanta apud repagula diffiat veteres frangere/ quan-
do et ubi voluerit presens est preterea ille saltus ab alpibus
ad apenninum aut a supero ad inferum mare est. Hoc sunt nunc
qui nos dirimunt fines exiguum quidem sed quid esset
quippe bene mensurata sit et in pernicialiter est sepe cogitaveris preter
duo tibi vince ut perveniret cum eneca ad illam que supra dixi
tu oris moram et tunc nos novis auditum temptavi a-
pluries quam semel segnes moras frangere ut tot annorum
desideriis finem dare/ nil nunc ferme magis cupio in terris
quam semel adire Romam et te et paucos quos in medio sit
amicos dico sed me olim tibi pollicitum non vicarum laborum
hactenus non curarum pondus sed melius iam per annos vicenos
nunc ferme cum floribus renascentibus velle perculsa tenuerit
nec dum eo spem dimisi sed sepe puto ut cum expectaverim defecto
invita sim. Sic aut malum est quod nunc pressius eo durius
ita bonum quo insperatius eo dulcius. Interea fortiter feras
absentiam que non nisi mortalia segregat et hac arte
de qua inter loquuti sumus hanc forme violentiam retundimus
Vale nostri memor. Venetiis duodecimo Kalendas Mayas

Ad Philippum Cavallicensem episcopum exhor-
tatio ad quietis studium et laborum fugam

Q Vantis laboribus quantisque periculis ereptum te nobis
reverint ope opere dei cum universo genere parentes
agere mentis infirmitas non sufficiat agit tamen
mentis devota quas potest quando nequit remus mose et mo-
sella rodano sorgie at ruentie nostris obibus insultare
ausi et insigne illis accola eripe te sibi perpetuum usu pa-
teret liceret aut longa dilatio rapine precia sit in tamen
diu dilatione non oblitum est parte quam te meis vite obte-
stare ne sit amplius descendum putes/ ubi sanctum ac re-
dimi et ambitu est. Durum olim et infelicis dei temnit

vide et advesperascit de hospicio cogitandum. Sepe mihi hoc
dixi sepe etiam scripsi nusquam tamen opportunius. Nam quietis consili-
um iuvenibus utile senibus vero necessarium est. Et si sit oci-
um quantum hic loquendi materia res dabit. Sed non magis
me loquentem intelliges quam tacentem. Nil enim non dicam loquens
sed vel fragilitate quedam, quod tibi tam notum sit, quamvis hec
in te non modo ego dicere, sed acerbe iuste te moveat. Hoc
enim rerum omnium doctissimum in hac tempore tuoque interim super-
gressus in manibus experientie. Etiam malles artem eius
tibi retulissem. Exaudisti equidem quam sit grata secularis vinusque
tenuis, qui in periculo, quam quietus est dulcius, numquam me-
lius quam in labore recognosci. Si hec igitur vera sunt, quid
iuvat tot experiri, quod periculo aliud sit notitie etiam
nichil adiciat. Frustra dubias casus retemptare temeritas
est. Quedam nichil magis doctrine professioni etate ac
statui et nature moribusque tuis conveniunt, que si arte semper
olim procul absunt, vide ne tuam vim experiris minor fu-
isti, cuius suspicionem sponte subeas, etate ac tui et natura
rerum minor et veri auditum maius sit. Velox enim periculis
ac difficultatibus offensi inevitabilis est. Ista suspicio
nec excusat superioris auctoritatibus que utique si quo excusent
excusaret. Sed romanus pontifex et si te diu fidissime
atque efficacissime usus sit, huic tamen ydoneus muneri inter
tot habet atque utinam non tot essent quos avaricie stimuli
et flatus ambitionis in omne periculum passim impellat, qui
nullum iter, nullam horreat mundi plagam qua ventosi hono-
res et parature divitie adeantur. Sedeat Tyrombus vete-
rane milicie et virissimum illi cedat, tibi vidisti aliquam
sedendi sumptusque aliam ambulandi fessum fac officia permit-
tunt utrique letabimur. Idem nobis eveniet: illi enim sunt labo-
ris audi, tu quietis, utrique actu exercentur rebus diversis. Quod
si pontificis iussus premit, est enim imperiosum dominorum genus
in iubendis se solos singularesque commoditates cogitantium, elo-
quium tuum ingeniumque te adiuvet. Excusa valitudinem
atque etatem; non dubito te mentiri, sed evade. Finge te
paulo seniorem, cum in natalibus tamen in etate ad utrumque pre-
mittere fingunt, testes enim veri absunt, obstetrices ac nutri-
ces ipsique parentes obierunt. Frontis comeque testimonium
intuens fallet, de se loquenti creditur. Papa et si plus
dicat delicati corporis imbecillitate laboribus imparem
et defectorum abditos finge. Nam occupatos officiis tui vere
sunt ne fingendi essent artificio. Nemo presulum tam mestam
et tam viduam sedem suam relinquit quam tu tuam, dic tu
ovibus tuis aggravasti, et sine te pascua leta non erunt

in oculis tuis / et in linguis pauce cure tue est pusillus
sed devotus et inermis grex pastoris ab ore totus pendens
vocem alterius non agnoscat preterquam non tam alta credulitas quam
prodit. At qui non de illis qui te dederit manibus
sed de tuis totum exigenda est / non ille plus debitor
sed plurimum sed maior / tu de tuo grege respondeas oporte-
bit / etiam non alius preter ille fateor te coget ut qui sunt gre-
gis es pastor sed in rede si bona fide volueris neque
coget rationem tua sibi inferre rationibus et quasi te de-
bitor fieri nollet tum ille gregibus periculum exponere ac ter
explicate / nichil omnino ferit ymmo pro vera destituit simu-
lata iurantur / non est mendacio imputanda simula-
tio veri adiutrix ut sis liber ut sis tutus / ut sis salvus
ut sis bonus omni ingenio enitendum est / apud scriptores
aliquos Ulixes arguitur simulasse insaniam, quo mi-
litiam detractaret et sane pro vana simulatio et accusatio
iusta est / apud eos et complures existente Grecia inter maiores
asseratur belli iustissimi militare virum desertorem vo-
luisse hac non in regina Gathay [?] Thamiri simula-
tus metus nec dissimulatus in Cesare / nec inventa dis-
simulata cupiditas ac formido reprehenditur non The-
mistocle simulatus morbus / non in Claudio Nerone imperatore
alter metus dissimulata professio / quippe cum his artibus
decus sibi quereret / exercitibus salutem et patrie liber-
tatem tua simulatio nulli dampno tibi precio et
fugam quam periculorum patrie requiem ac gaudium allatura
est in tuis tam diuturnis tantisque laboribus non tua ut
tuorum salus non tue ut ulla cure libertas agitur / Propria
virtute iustis / ac fortibus et laboratis propositum est et mo-
ri. Sed patere me solita fiducia / vim loqui apud illum
cui nichil dicere unquam quod in animo non esset nichil
tacui quod esset / permitte me / non minori fide quam
audacia animi tui ubi curandus est pungere et inse-
cari. Cur igitur nescio quid aliene cupidinis et negatum
[?] voraginis inexplere vis tu ab omni cupiditate
sed aut ambitione / liberrimus aliene nunc avaricie servus es
et alterius affectibus obsequeris / qui tuis imperas / non id
tu inquam / crede neque complures mei est ad maiorem effi-
catia es quam ut quivis sis questor simplicitatem et li-
bertatis veniam peto / tu cui in veteris eius tempus verus
pastor tum questor esse desistes / non est tui ac viri tam
humilis et si a te veniat repetunda alios et quamvis me-
lius credenda quam tibi ostende pontifici te non posse quod
posteris unde et posse alios et exactor quod tu fugis

ora ut illis optata militia tibi debita vacatione pudeat
denique consumant negata pluris ille te faciet et si repulsam
dederit virtute diliget constantiam quoque mirabitur ac rogare de-
sinet. Unum est in declamatorium ut apud Senecam vicio
fortius negante ibi enim rogavit. Hec tibi tali viro clarissimo
michi patri et carissimo non auderem loqui nisi illic mode-
stia et humanitas tua hinc meus amor mea fides zelusque
pudorem audaciam darent. Has in peregrinationes tuas tam crebras
tam difficiles simulque tam longas ac longevas metuo
et mortem peius in quo ipse periclitor prelium tuum diu
subsiste obsecro tempus est quanto aut nunc te videndi de-
siderio trahar propterea tibi cogitando sicut quam michi loquen-
do assequi. Ab annis teneris michi et cetera tibi cognita
quod a te semotus hoc septimo perfectum dicam / si quod
michi iam etas variis amoribus fere omnibus subtracta erit in-
finitum quod iusto addidit acri / Solebam mirari multa quod
nunc sperno quam amare que nunc odio. Ita quo semper in
dies eo hinc algeneor hinc ardencior fio et fortasse
implebit hoc pulcherrimum desiderium meum deus ante
mearum durumque michi expectatione / adero et si inter libellos
tuos inquisitus exorior d si herbosa in ripa pueri
amnis d si alta sub rupe unde ille noster tanto
cum murmure fontium rore erupit. Nimium socrates meus
ibi est primo vos decreatis tuus illum petere ut fratres et
illo me salutis pater animi · ulnis amplectare atque de
quod de me aut pro me facies in illo exhibe et vale
mei memor ut soles. Tu autem plus quam soles. Mediolani
quinto idus Augusti. Ad Zenobium florentinum
De adventu magni Regum Sicilie Senescalli

Mecenas tuus Augustum meum frequenter adiciam
et me iussit bibliotecam meam ausus opes co-
temperare bis adiit nec ociosus homo in aere
unus vere nec eum denique tenuit labor vie. Sic quidem
in extremo civitatis olim nunc extra civitatem habi-
to loco tam salubri tamen plurario ad modum ac reposi-
sito huc ille vir tantus venit et submissis fascibus
ut quondam magnus pompeyus possidonii parva domum
atque ita venerabundus hoc exiguum limen ingressus est
ad apto capite affixus quasi appellans ac puerum duo
satellium unius aliquos ex primis oculis usque adeo ut
michi et his qui aderant illustribus viris et devoti que-
dam tam gratiosi humiles horrore incuteret et ipse lacrimas
tante pietatis excusserat cum maiestatis oris eum mor-
tunitas inerat eo primum plenus inde vocare equitare

Fuit libellus ocii mei aliquibus comitibus quia mecum omnibus meis sin-
gulis tam suaviter inhesit, ut nil dulcius multis ibi de me.
Sed precipuus de te sermo nec vero breve mora traxerit ut
viantium mos est, sed longam adeo ut tocius dierum abire
ad summa fecit locum que cuncta reinsant secula que non ro-
manus modo vel florentinus hospes, sed virtutis amicus, quis-
quis erit hac transiens adoret Et quid dicam, totam hanc
regiam urbem suo letificavit adventu et fronte siderea sere-
navit mirum in modum, et dominus egregius et populus, michi vero
quam plurimum quod iam nimpus le factu rebar antiquam
illam sibi pridem datam cum benivolentiam cumulavit, effecitque
illud inter mortales eximium ac rarum, ut diu cognitum sed
numquam visum hactenus fama viri non modo non minueret presencia
sed augeret, quod forte de nullo umquam vidi de paucis
legi, tu tali amico felix vale et vive nostri memor
Mediolani xvi kalendas Septembris Contumacis adolescentis
increpatio simul negatio postulati reditus Epistola

Possem ego te amare, si amare tu te ipsum posses, si
vel non odisse, et quis est iniquus, qui se oderit quis
omnino qui non quam maxime se amet, Quo sit per-
suasum publice, nec michi vox pauli, nec sententia
Ciceronis ignota est negare difficile est, hinc malorum
pene omnium fontem esse, quod nimium nos amamus, Nempe
hinc furta hinc adulteria prodeunt, hinc rapine, et
que sunt generis eiusdem, ad que nos preceps, et nimius
rei amor impellit, dum pati non possumus, deesse aliquid
nobis, omnique pati non possumus delectat, et id ego forte
confiteor multos esse qui se nimium ament, at qui satis
paucos, quo modo enim queso, si satis habet est sobrie amat
nec qui sibi volens sempiternam mortem querit, quo modo se
amat, qui se inexpiabilibus probris obruit, Denique qui
modo se amat, qui creatorem suum spernit, profecto enim qui
se ipsum amat, illum amet oportet, qui se fecit, quem si
odit utique se non amat, Neque autem, id in se tamen quo nil
est propinquius cogitanti, sed in rebus aliis cogitare promptis-
simum est, quis umbris arborum, et concentu fidium gau-
dens, radices odit et cithara quis aque vinum diligit fo-
tis osor, at quis sit amator uxorius, tanto socerum vene-
ratur affectu, qui in filia preter nomen ac patrem nichil
habet quod debemus deo, qui uxore qui filios, et quecumque
amamus, qui denique nos ac animas nostras, quibus nos ipsos

Atque alia quelibet amaremus condidit, fidenter et intrepide
repetam necesse est, sese oderit quia id ipsum quod dicebam
iniqua amare odisse est. Contra amati salutem, est enim quod
in suum finem respicit verus amor, falsus in contrarium fertur,
quod suum ac proprium est odii, possem ergo quoque te non
spernere, ubi tu deum atque homines animamque tuam spernes,
possem te pati, nisi tu patientia diu multum esses abusus,
possem tibi mitior fieri nisi tu mansuetudine meam,
dictam an fatuitatem an mollitiem, stulte simul atque
impie calcare non veritus, meos diurnos nocturnosque
actus, tuo diurno ac nocturno, non ocio sed torpore,
meas tibi notissimas vigilias tuo iugi ac languido
mortique simillimo sopore, meum et amicorum cultum et a-
miciciarum fidem ac perhenne studium in aperto risu et
contemptu hominum, quos videre vel audire non es dignus,
denique naturam vitam mores studia, et postremo mea
omnia contrariis moribus atque actibus deformasses, ut quan-
tum michi gaudii, mea mens dabat, non exacte quidem
innocentie neque magne virtutis sed hercle voluntatis
optime sibi conscia, tantundem plusque aliud doloris an-
tiquis, ac proprium quod celare non poteras nec sciebas. Credo
equidem nec volebas, tantus nescio unde mearum rerum atque
opinionum contemptor evaseras, et inextimabilis illa dis-
similitudo nostra, que si suspicio hominum vera esset, persimilis esse
debuerat ac stupenda vitiorum omnium diversitas, daret, que
omnia diu pertuli tuli, sed tamen invitus, nec omnibus sarcinis
quas fert mundus et vita hominum, nulla michi molestior nulla
esse aut fuisse indignior. Nempe tui batulis i betulli sermo
preconiis in pondus ac proprium usus. Sustinui tamen invitus,
et indignante stomacho multos quidem per annos, quod
nunc miror, sed vires patientie pietas dabat et obstabat
nausee spes tenuis, iam mutande vite que ubi prorsus
evanuit tandem te non fessus modo, sed fractus malis atque
expugnatus ab enormi et infaustum onus, domo exegi
et si fine exilii tui queris, idem facito non aliud quam precium erit.
Victus amor, exhausta spes, consumpta patientia mea est
nec ferre te limen meum potest, nec murus capere, nec
audire aures, nec tectum tegere, nec videre oculi. Pro-
inde dominus is es, qui hinc abisti et optare reditum pu-
deat, et sperare, ut admitti queas, alius redi, alio habitu
aliis mentis affectibus. alio pedum incessu, alia manuum

Iactare ac pectoris ac ceruicis motu, alio vocis sono. alio
flexu supercilij, alio frontis metu. Caue nil reuehas illis
quod te hijs etiam odiosissimu fecit quibus fecerat na-
carissimu. Sz in p'mis illum quo turpissime times fau-
tum atqz contemptum. quo nichil indignius nichil diffor-
mius, statui tuo est. quo dum fuerit. qualis hactenus
fuit nichil humilius habz nichil contemptibilius orbe tre
tu ne nichi creatorem tuu. patremqz om deum. tu ne hoi
nes fres tuos. eos maxime qui nos amat. tu aiam salute
qz tuam spernens. hac maior hoc clarior fieri putas. timi-
dior sis. ex timore aute tuo cogito. quid aliud nisi ridi-
culus mus nascitur. minus dico. ridicula enim frontes attexit
ilia qua ei ut, Iocos mouet. timor tuus alijs ridiculus forte.
tibi autem veros luctus. et eterne miam mortis spondet
Colubro em times flebili non muxe ridiculo. atqz ita tum
sis te felicem r eris, ecce falleris. tere tota erras via.
tere nisi vere callem glorie non vides. quodqz e pessim.
malo tuo gaudes nisi. tuoqz dedecore glaris. nec intelligis
quo te error hic ducat. et his moribus uel latere forsan
vel placere, insuper credidisti. et hanc vaissiam, ex me
fateor concepisti, eo. S quod suorum nemo esse amantior.
quasi non sp verum sit. amantium ceca esse iudicia. et
non illud interdum verius nullis omo seuerius esse iudi
cium, quam amantis. Sic em exacta omnia a suis exigunt
qui amant. vt sepe delicatissimi sensus. minimis etia offe-
dantur. tu ne non dicam exacta. sed uel tota prestitisses.
teqz si non virum ac hoiem vel si id nolles. at cte no belua
meminisses. euanuisti em aut in cogitationibus tuis vsqz
ad funestam tui ipsius obliuionem. soporem qz mortiferum.
Vnde ut absolui possis. non vocandus mo, vel velli-
candus sed vrendus ac secandus es Surge amens et
expergiscere. atqz vbi nunc iaceas vide. non cessent ocli
tui, perditum tempus flere. non cessent manus tue, tun-
dum pectus tundere. non cesset lingwa, sicqz animus
Veniam precari, Nunc cosi confessis aliquid patet intuit
naso, quid aquoqz verius dici potest. quid religiosius
mo de mune concurreret, patet equidem confessis et
contritis nimis aliquid. illud S. de quo stupentes iudei.
quid hic loquitur dicebant. dum pcta dimitteret, quod
cum solius dei esse fieri ab hoie mirabant israi. et deu
esse qui faceret. qui pcta hominis no mo post tertiu sui

Proiciat, sed etiam in profundum maris qui quantum distat ortus
ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras. qui prope
est omnibus invocantibus eum in veritate, ille tibi aderit, si invo-
cetis, si timore deposito, si preteriti dolens et futuri me-
tuens, et de te diffisus, et de illo sperans, qui quamvis mul-
tos subito sepe iustificaverit, nec tempore ad agendum egeat,
tu tamen longa tibi purgatione opus credito, diuturne et
concrete sordes non facile diluuntur, bene tecum agi
putes, si quantum temporis errasti, tantum redeunti sufficerit
ad rectum iter. Solet enim error unius esse reditus non ita,
remetiendum tibi vie spatium, quo tam procul a iustitie se-
mitis aberrasti, repetendi anfractus, relegenda vesti-
gia ut omnia in adversum agas, pro quo effrenata libidine
modestiam colas, pro contemptu dei et hominum, quod tutius
fiet, mundum spernas ad te ipsum et hortatricem criminum
carnem tuam, qua tibi nil inimicius vite est, cuius consilio
et in me, et quod est longe gravissimum atque iniquissimum in
deum tuum, nepharie rebellasti. Necesse tamen ut videbitur,
cum illo prius in gratiam redeas. Velim, aliogn domi mei
hostem nolens meis sub laribus non videbo. Illum, rite si
placaveris, est enim super fidem mitis ac placabilis, facile
ipse meas obliviscar iniurias. et si multe sint et tui divis
peperit, confitenti veniam non negabo neque oblivisci potero
illud ecclesiasticum, ne despicias hominem avertentem se a
peccato neque improperes ei. Memento quoniam omnes in corruptione
sumus sed hec hactenus. scripsi plura quam credidi, miseri-
cordia hodie iram vicit. hec tibi infelicissime adolescens
frustra quidem, ut puto sed quia maxime meum erat. Sepe tibi
monstravi iter, monstrare iterum atque iterum, ne tamen
crimen aliqua michi culpe suspicione affricuisse videretur,
si te in omne malum lapso in silentium ego collaberer. teque
precipitem tacitus spectarem. hec tibi nunc vite perdite et
abiecte spei remedia atque instituta prescripserim, pro despe-
rati ac neglecti veteris tui qualitate brevia, sed in rebus
nunc etiam fortassis utilia, et si enim acriter tunc intuenti, nihil
in te michi pronosticum salutis appareat. dat tamen spei aliquid
etas tua sed multo amplius lesi dei clementia qui sepe de
hostibus amicos fecit, nec minus quam quod in multis potuit
in te potest. modo illi ad te aditum prebeas, obicemque dimo-
veas de hoc tamen ipse videris, quod meum erat. et verbo
milies. et nunc scriptis implesse videor. quod ad extremum efficatur

Iterum dico tu videris. Demceps enim tacere eligo et rei exitum in silentio operiri. Tu ut si evaseris, saluti tue, si periculis fidei mee consulere que contumaciam licet et ingenium, magnis tamen sepe clamoribus, atque in finem tacitis votis usque ad tumulum prosequuta sit vel nisi me valde fallit opinio. non mea solum, sed multorum, immo omnium nisi forte complicum tuorum, nunquam de me iuste aliquid, vivus aut mortuus queri possis. Ceterum quia te reditus audium ut sentio, non mei amor aut virtutis, sed exilii tui forsan incommoditas facit. per quod quod tibi per comparem dici posset, quod Tyberio respondit Augustus. et se tessi et odio ad revisendas necessitudines, reditum flagitandi, ut dimitteres omnem tuorum curam quos tam cupide reliquisses, respondebo tamen aliter dum te sanum et qualem esse iubeo. non tam opinaberis quam scies michi hac pagina qui in speculo. detersam enim tu faciem videbis tamen domum nec volente me prius vultum meum quem serenum tibi ac facile contempsisti, non ut soles. sed ut tibi expedit in me decet te visurum. Scio enim quid te perdidit, facilitas mea, cavebo ne te amplius pietate impiu ferisse vel amando perdidisse videar, hoc tibi non ex oraculo Apolinis pithii, ut ait Cicero, sed Christi ore dictum puta, nichil certius nichil est verius. Mediolani in kalendis septembris. Ad socratem suum quid inter hospitem et hospitem intersit epistola

Applicuit Rolandus noster ad vesperam. Octaua

ingenti pluvia. Sed multo verborum copia, quid vis solitudine hanc fori instar turbidi suo fecit aduentu, Sed quid loquor. nichil homine quid illo civius, non ea civilitate, que sapientis est propria. sed alia quadam in porticibus morum scitrina. Cui vero michi hominem describo. Nosti omnia non est michi elephantis aut cameli dorsum, solo visu sensus inclinor. et quod ait flaccus dimitto auriculas ut inique mentis asellus. et sudare incipio, quamvis algerem, quid agerem, quo ve me verterem. hora locus, imber. urbanitas, hortabantur ne abire sinerem, quem abiisse seu potius non venisse valde cupere. Sola pro me stabat verecundia quedam, ut dictorum in illius, sic in illo monstrum. nimis sibi comitatus videbatur, et sic erat, et vereri ceperat, ne turbam hospitum solitarii hominis tecta non caperent, pendebat adhuc tamen factum meum proxime noctis per vigiliam ac requies in dubio erat, verum comitum modestia, me liberum fecit illum facile hospitio indulturum

Identidem, vellicantis monentisque habitum. quod ubi inad-
verti stare iam tutius et videri velle liberalior incipio. utque
per noctem maneat hortari. o artes moresque hominum, orare
tanquam quem fieri velis, sed sic est usus. ille autem negare,
occupationes vel proferre vel fingere. quid te moror. si
fecisse me illi tumentem putas, falleris. Si vero hominem
letior quam qui febribus liberatur. Vale nostri memor. etc.

Ad eundem malle se malis benefacere quam bonis

Homo blandus et fal// male. Epistola nona

lax idemque si liceat et violentus. et minax quem
meritum exitum invenerit queris, quid verum insi-
tier, et non potius cum Cicerone confitear. quia
mollitie sum animi ac lenitate nimia illius lacrimis
ac precibus restitisse. Sic est fateor, illo enim loquente sentiebam
nescio quid, tenerum atque femineum oberrare precordiis parumque
aberat quin supplicii meo collacrimarer. et ipse personam of-
fensoris ac precatoris induerem. Sed dum illud in animum veni-
bat, quisnam est iste qui mecum loquitur. quid egit. quid voluit.
quid optavit. quid molitus est. quid perfecisset nisi consiliis sce-
leratis occursum fuisset. quam multorum iniurie se miscuit. quia
nichil eum penitet, nichil pudet, quam nichil omnino preter impotenti-
am conatibus impiis. nunc etiam obstat, quam ficte sunt hee lacrime,
simulate blanditie, coacte preces, qui spiritus que mens illi est,
qui lupus in hoc agno latet. hec per se singula cogitans,
indurescebam, sensimque et insilitem. atque ad animam utebar,
quid crederis poteram homo alter, et ipse michi dissimilis,
iam videri iubebat ratio. veniam pessimo homini negare. Si
quidem indulgendi facilitas bonos lenit, malos asperat. et casti-
gabatur ire iustissime, facultas prius et prompta vindicte.
erat natura suavior. Hac igitur lege veniam tulit, ut de-
hinc nec amicus nobilis ille, nec hostis sit. quorum primum
haud dubie prestabit, de secundo videat. dum tamen facile
secundam veniam, nunquam speret. ad hunc modum se res
habet. Mallem medium tenere. sed si in alterutro labi oportet
malo malis etiam pius esse. quam trux bonis. tu oratus da
venie mee veniam et vale. cetera etc. de ista epistola

Ad Franciscum sanctorum apostolorum de permix-
tione stili ex libris sacris ac secularibus. epistola. x.

Animadverti ex epistola tua quadam placere tibi quod
secularibus sacra permisceam, idque vel Hieronimo
placiturum censes. ea varietatis amenitas is lector

Ordinis · ea est ut asseris nec inmerito · quid dicam de reliquis ·
ut videar iudicio. Certe nec falli facilis nec fallere soli-
tus · quod nisi quod qui amant · non facile modo sed cupide falli so-
lent. His ergo amissis · de me dicam · de quo affectu novo · ymmo
sed iam valido quo ad literas sacras · stilus animusque meus
agitur · Irrideant superbi · quibus divinorum eloquiorum
sordet auctoritas · et ceu caste matrone cultus parcior · offen-
dit oculos meretricis assuetos fucis · ergo non permittentibus
solum sed plaudentibus musis · et sacro fieri reor appolline ·
ut qui Iuvenilibus iuventam studiis dedi · maturiore etate
melioribus curis · neque michi dedecori vertendum, Si qui to-
ciens ad maius fame preconium, ventosasque hominum laudes ·
creatoris mei, media nocte consurgens, quietis tempore · sopnosque
illi meos fregere · qui non dormitat neque dormit · custodiens
israel, neque ubi custodie contentus, me quoque custodit et sol-
licitus est mei, quodque ergo in me clare ad modum in se omnes
non ingrati sentiunt ita singulos servat, quasi omnium oblitus
ita omnes regit quasi singulorum negligens, Denique sic statutum
fixumque animo est, si ex alto dabitur, inter hec studia, et has cu-
ras spiritum exalare, ubi enim melius possum aut quid agendo
tucius hinc abeam, quam amando et memorando et lau-
dando semper eum, qui nisi me semper amasset nichil pe-
nitus vel quod minus est nichilo miser essem, et si eius amor
erga me finem habuisset, mea sine miseria non haberet.
amavi ego ciceronem, fateor et virgilium amavi usque adeo
quidem stilo delectatus et ingenio, ut nichil supra alios quoque
quam plurimos ex illustrium caterva, sed hos ita quasi ille michi
parens fuerit, iste germanus, in hunc amorem me amborum
duxit admiratio · et familiaritas, cum illorum ingeniis longo
studio contracta, quantam vix cum hominibus contrahi posse pu-
tes, Amavi similiter platonem, ex grecis atque homerum · quorum
ingenia nostris ad morem sepe iudicii dubium sepe me fecere. Sed
iam vero maius agitur negotium, maiorque salutis quam elo-
quentie cura est, legique delectabant, legoque prosint, hoc
michi nunc animus est, ymmo vero iam pridem fuit, neque enim nunc
incipio, nec vero me id ante tempus agere, coma probat al-
bescens, minique oratores mei fuerint Ambrosius Augustinus
hieronimus gregorius, philosophus meus paulus, meus poeta david ·
quem ut nosti ante multos annos, Prima egloga bucolici
carminis Ita cum homero virgilioque composui, ut ibi quid
victoria anceps sit, hic vero, et si adhuc obstet radicate

Consuetudinis ius antique, dubium tamen in re esse non sinit vi-
te experientia, atque oculis sese infundens fulgida veritas,
neque ideo tamen quia illos pretulerim, istos abicio, quod se
fecisse Jeronimus, scribere potius quam servati stilo approbare
visus est michi. ego utrosque simul amare posse videor, modo
quos in verborum quos in rerum consilio preferam, non igno-
rem. nam quid oro te prohibet diligentius patrisfamilias
in morem supellectilis aliam partem utilitati, aliam ornatui
deputare, servorumque alios nati custodie, alios Jocis ale-
Insuper argenti simul et auri divitem fieri cum utriusque pre-
cium sit notius ne in alterutro falli queas, presertim cum
veteres illi nil aliud querant nisi ne oblivione deleantur,
et primitiis studiorum contenti, omne iam melioribus tempore cedat,
Id sane cum per me ipsum sic facere decrevissem, te auctore
et laudatore fidentius faciam. ad oratoriam si res poscat,
utar marone vel tullio, nec pudebit a grecis mutuari, si
quid latino deesse videbitur. ad vitam vero etsi multa apud
illos utilia noverim, utar tamen his consultoribus atque his
ducibus ad salutem, quorum fidei ac doctrine nulla suspitio
sit erroris quos inter merito michi maximus david semper
fuerit. eo formosior quo incomptior. eo doctior discretiorque
quo purior, huius ego psalterium et vigilanti semper in manibus
semperque sub oculis, et dormienti simul ac morienti sub ca-
pite situm velim. haud sane minus sit michi gloriosum puto,
quam philosophorum maximo Sophronis mimos, tu vive et vale
feliciter. Mediolani xiiii kal. octobris Ad Guilliem Veronensem
Commendatio Sexo avidissime studiosi Epla. xi:
Iuvenem hunc si nosse ceperis et amare incipies et
amari. longa est historia, summa est, quod ho-
nestis ex causis familiarissimus, et amicissimus factus
est michi, et sero licet, tantus tamen eum discendi
ardor cepit. ut neglecto studio, rei familiaris et deserta
fabrili officina, in qua insigniter eminet, totum se libris
dederit Itaque iam nil nisi scolas libros et magistros cogitat,
Inque hoc omnes noctes insomnes et sollicitos dies agit
amplectere eum oro te et sponte sua fave michi deo simile,
quia iustis desideriis opem ferre, et quid putas ambiat
non opes, non potentiam non honores, non vulgi cupedies,
ac venena mentium voluptates. sed unicum otii sui presi-
dium et vite sollatium libellos querit, sine ductu tuo cuiusque
auspitiis nil ausurus, Suspicabis in terres quos aspiret,
et taciturus dices votum tempestivus cepisses Vale

Ad Albertum de Canobio physicum boni animi
signum esse credulitatem de contemptu rei fami-
liaris de servili nequitia de necessitate moriendi
contra quam nullum nisi equanimitatis esse remedium

Nil nisi per gratiam, in litteris tuis legi Et si enim aliquid
supervacui timoris inesse videatur, totum tamen
puri amoris manat e fontibus, de quo magister amoris
scripsit· res est solliciti plena timoris amor, Certe
quem securum videas non amantem, scito nam licet secura sua
virtus sit, alios timet, quod inter illos civilis belli motus de
M Catone legimus, sed ne quid apud te volutum erat, apud
me sit pretermissum, ordinem tuum sequar, ad hoc ipsum postea reversurus
Re te audio, quod excusatio apud vulgus forte non verisimilis
in se vera et apertas aures tuas ad facilem aditum invenit,
Signum bone mentis est fidere, Solent qui multa mentiuntur
nichil credere et qui nichil omnia fere eis attendit, ut qualem
quisque se novit, tales alios opinetur, in opinionem forte aliud
emerserit, quod mutare sententiam cogat, quod nostra etate quo-
tidianum adeo est ut psalmiste in excessu suo dictum, omnis
homo mendax, nunquam alias tam certum tamque compertum fuit,
interque tot mendaces, quod paucis vera loquentibus credi
possit sub difficilis coniectura, sic fecisti in gemme qui a-
mico fidem habueris non fallenti, Nempe si indignis malis
exhaustus sum, ut dignis iam vacuus, et in annis inve-
mar dicerem sed sic est et ferendum quia mutari nequit, ut
enim re intellego, nichilo melior yconomicus quam politicus sum
omnia, hec unius solitudinis ac literarum amor abstulit, nec de-
mum tempus mutandi habitum spes est, nam et si semper aliquid
in dies discere moliar, artem tamen prorsus in cognitam
aggredi serum est· Erat ergo res familiaris ut libet, sive ut potest,
modo ergo integer licet nudus evadam, peregre rediens a-
naxagoras desertas conspiciens possessionesque suas, nichil
dampno motus, non inquit salvus ego, nisi iste perissent
philosophice pariter magnifice, quid autem refert quia ipse seu
quia procul sim, dum mea diripiuntur ac pereunt, ymmo quid
nec sat biantes more, me loquutum fateor, mea enim nec
diripi possunt, nec perire, sed mea dixi que fortune sunt,
volui potius errorem in loquendo, quia meum certe iudicium
sequutus, vulgare sermonis malum quid in qua refert dum
hec pereunt, ubi nam sim, si intra ipsum thalamum me illum
sit· ab omni aut custodia rerum perituarum perpetuo, quam

Trans indiam extremamque thoprobanem habitarem hanc
occasionem nacti qui dicuntur servi, cum sint hostes as-
perrimi et suis ipsi fraudibus, et facilitate mea ab ipsi
impie ac nepharie eo me, non senectem redegere ut ex-
rectus periculum meum videns, michil enim iam relinquerat,
preter corpus et libros, in quos avidi possent, ac famelici
senire carnifices, dum illos fugio, nullas latebras, nullas
angustias recusarem, cum latis enim tam remotis, in edibus
habitanti, vel familiare discrimen. de quo dixi aderat. vel
si illos curerem, erat in eo statu solitudo ipsa discrimen. Si
quidem paucitatibusque ampla, solitudo est. ad angustam si tras-
eat turba erit, Sic hospitium et magna ex parte vite mee
ad tempus, mutare coactus sum non sine tamen convenientium quorundam
incommodo, Nam cum eo usque progressus esset, illorum furor
avaritie simul et rabie actus in vidie, ut me cora neque
vultu meo neque minis aut precibus inflecti, sese gladiis usque
ad mortem confoderent, Victa demum patientia abduxi
illos a me, Vtor enim verbo patris, quod ego illis vere pre-
fueram, quamquam illi non michi filii sed insidiatores essent, ac
sicarii furesque domestici et nunc habeant sane sibi fructum
scelerum suorum, Nempe non sopitum modo sed insensibilem
me rati, eoque super pecunia crassandi licentiam promittentes, et
furtorum prodi michil super ex omni nequicia sua preter fluxum
gule negotium ac libidinis, quesiuere itaque bene habet
ni fallor, esurientiam enim fausti deposito, submissi ac de-
iecti reditum orant, quem si impetrent plane omnis preterite
futureque perfidie veniam licentiamque percipiant, ego aut
non modo dampnis iniuriis fastidiis pinar ut soleo, sed solatio
etiam puer inutilium querolarum, multo quippe facilius in-
ducar quibuslibet hostibus, me dedere, quam his quorum ipse
segnitie semitiamque cogar confere. Nam ut te ledat host-
ilis et vulgata calamitas, ut hostem tuum ipse nutrias, ea
vero singularis quedam, et extrema miseria est et quid queso
nunc cogitas amice, qua libenter, hoc furum genus, satira
pungerem immortali, nisi quod et sepe alias et hoc satis multa
de vilissimis pessimisque furciferis et indignis, quam calamum
melioribus destinatum, diutius occupet dicta sunt, illud aut,
quod ex hac arte semper hactenus laudata, nunc nescio cur in-
fami, me ad patriam tuam saluberrimasque alpium radices auxilio
cautius ac sollicitius vocas fideliter quidem facis, ut soles, utque
in ipsa patria mistam splendidior, sole meridiano qualis sit animi

Michi tuus illuxerit. Sed vide oro quale sit ut homo litter in
doctus doctorum tamen hoim libris ab infantia delectatus
Iam provector, mortem aut fugere cogitat aut differre. Nempe
iam pridem et nobis et omnib; qui sunt quiq; post veniant,
constituti sunt termini, qui ut preteriri non poterunt, sic et
cum preteruerit reparari. et anteq; peruenerant preuideri nequeant,
neue uiris hoc solis persuasum esse aut sacris tm modo litteris
scriptum putes, audi quid secularium licarum, et rone facundie
p'mi duces dicunt, alter enim moriendum inquit certe est. et id
incertum an hoc ipso die nec est aliquis tam stultus, quamuis
sit adolescens, cui sit exploratum se usq; ad vesperam esse vic
turum, alter ait Stat sua cuiq; dies, breue et irreparabile
tempus omnib; est vite, possem multos veri huius auctores in
mediu adducere, Sed nota res est, neq; egens testiu, ad hec
vero nus sed auctas testib; fidem querit quid h igitur sciens
agam, nisi ut expectem sero progrediatur, vel lentus certe,
uel intrepidus, lentum enim mori nimis alta felicitas, et tre
pidum vero nimia fragilitas est, in pterituum inter terribilia,
que videntur stare imotisq; mortem oclis spectare id me
diu quid. et profecto verum viri opus fuga autem mortis tu
in Iuuene stulta sit in sene ridicula, tn in cuctis inefficax ee
deprehenditur Siue enim nos ad mortem imus ut quibusda pla
cet siue illa ad nos venit ut aliis visum est, fieri pt crebro
q; fit ut in illam dum fugimus, incidamus ptea qui no semp
sed per raro, vel que vel tibi creditur mors est, quin sepe
alia Sepe alibi, maiorq; pars hom, et alio loco, et alio
quem timebant gne mortis absumitur, et verissime ait flac
cus quod improuisa leti uis rapuit, rapietq; gementes
ut ego pestem fugiam, que hactenus urbem hanc tenuit,
potius quam inuasit, quot sunt alia quam diuersa mortis spe
cula, quib; assequitur fugientes, et quorum forte plurimis
subductum pm, caput obtio, hic ferrum metues nausea
gio periit, ille procellam dum vitat equoream hosti iugu
lum dedit, in littore illum prelio, fugientem equi lapsus
illi sit, hunc parcentem laborib; sopor et requies oppressere,
vides ut allexander macedo pugnando inuictus, bibendo
vincitur, Magnus pompeius thesalie superstes. a se data
incidit in egiptum tutiorq; illi hostilis acies fuit, qua clientis
domus Iulius Cesar hesternorum victor hostiu, a domesticis
circumuentus est, augustum flunia metuentem, morbus at senium
resoluit, et domicianum funeris abstinentem in venerunt gladii

Et cessentem a gladiis claudium boletus, sed meditatus extinxit.
affricanus Junior, quem nulla acies nullus hostis confecere-
rat, non numantia non cartago mortem reperit, in iugali
cubiculo quod magno illi hectorum regi, troieque victori
atque eversori, tanto prius acciderat, sed quo pergo, quid
in premeditate morientium exempla coacervo, cum potius in
contrario laborandum sit, et exemplorum non copia, sed raritas
acervanda, Quotiens enim cuique mortalium, ut opinatum
est moritur et non ut dictum est, tempore autem loco aut ipso
mortis in genere fallitur, et interdum falsi fuga est in verum
impulit discrimine, unius fuga periculi, alterius causa est
multos mali metus in malum trusit, iuxta illud propheticum
ysaie, qui fugerit inquit a voce formidinis, cadet in fovea,
et qui se expliciunt de fovea, tenebitur a laqueo ut certissima
quid, certum omni mors sit, tam illam incertissima, omnia, nichil
quam tam ambiguum sit, quam quod fieri non posse non ambigitur,
quenam vero licet cura est, quando ubi seu quibus peream
instrumentis an sit ignis, an laqueus, an febris, an gladius,
an sudes an lapides, an sitis, an equor, an flumina, an ve-
nenum, non dico itidem an fames, an crapula, an honestus
labor an turpis inhercia, tamen inter hec plangitur refert, sed
dum cesset culpe virus, conscientie vulnus, febris affectuum
solentior timor, livor infamie, per se ipsa omnis mors, una
atque eadem est, illa quidem evitabilis nulli equaliter omnibus
impendens, et opulento regi, et inopi agricole et decrepito
seni, et prevalido iuveni, et florido adolescenti, et tenero
puericie et lactee cunis, infantie moriendum omnibus, atque omnia
in hoc uno paria, cum in reliquis, tam multa sint varia, nullum
privilegium etatis, nullum loci, nullum dignitatis aut glorie,
mortem ipsam intueamur, quid metuis adventicia mori-
turum, ac mortale animal quid trepidas, quid extra circumsunt,
apud veros extimatores, verus apparatus exterior, nichil
ad rem, res nuda, Si verum rei precium queritur extimanda est,
Si mors igitur una est, si statutus unus locus prefixus, que
nascentibus mortis dies, quid de locis atque temporibus angimur[2],
de utrisque iam cautum, Si audirem dicentem nobis Jere-
miam, Quicumque manserit in civitate hac morietur
gladio et fame et peste. Qui autem profugerit ad chaldeos
vivet, et erit anima eius sospes, non dubitarem ad chaldeos
usque profugere, Contra autem si moyses deo iubente loqueretur[2],
et diceret cavete ne ascendatis in montes, nec tangatis fines

Illius, omnis qui tetigerit montem, morte morietur, auderem
te hortari ut quam primum e monte descenderes, nunc venturo
audio sed mulierem illam thecuitem dicentem, david regi, om-
nes morimur et quasi aque dilabimur in terram, quod cum ita sit
nulla nec exceptio sit ulla, quid nisi laborem irritum et pe-
iorem morte, mortis metu fuga contulit, velox quidem mors,
sed velocior mors est, fortuna honestius, inveniemur stantes
quam profugi preveniemur, Expectemus ergo equis menti-
bus in terra, quid de nobis statuit celum ne velint avicule visco
seu laqueo implicite, volitando nitendo quam amplius implicentur,
Nam quod te perpetuum comitem lateri meo spondes, et hic cursus
amantissime, facis ac ingenio iure tuo professionis tue et a-
micitie quam mee, verum hercle medicine ars et si saluti prosuade
morbisque minoribus aliquid conferat, tamen nisi ad extrema per-
ventum est, illico illico metu subsistit, hinc illa medicorum
fuga, desperatioque de rebus egrotancium, hinc vel iustitie
vel imbecillitatis inditium, quo monemur medico illi soli fi-
dere, qui egros suos non deserit in extremis, de quo scriptum
est, si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala
quoniam tu mecum es, O potentem medicum qui mortis umbram
discutit, solo sue sacre presentie cuique tam quo fuit, tamen aliquid
non sunt qui verbis curat, et non herbis neque curat modo
sed suscitat, non enim illorum unus, de quibus scribitur nequid
mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt de terra me-
dicina, hanc in usus hominum sibique reservavit increatam, et
divine sue sibi creaturam qua et quatriduanum fetentem ab in-
feris suscitaret et humanum genus ab eterna morte servaret,
amicitiam sane ingens vite mortisque solatium non nego atque
id absens presens quam non respuo, sed amplector et licet placens
aliquando tamen dulcius te ut amico fruor quam ut medico, proinde non
tam periculo meo quam desiderio tuo consulens neque tam medicum
cogitans quam amicum cupidissime nunc vocanti obsequerer,
nisi et corporeo et aliis impedimentis mille retraherer, et veni-
rem te visurus, tuamque solitudinem michi semper optatam
laudatamque preponerem, vite non mortem fugiturus, memor
ut nuper et olim, quod est apud poetam, aereas alpes et no-
rica castella, pestis sena corripuit, alioquin si morti impervie
alpes essent crede michi ut est vite cupiditas innata mor-
talibus, multo et tu angustius habitares et nos latius, Vale
Mediolani viii kalendas novembris Ad petrum pictaviensem priore
sancti Eligii parisius Epistola tredecima ;..

Rno altō dnm ad serenissīm / omniq3 mitissimū francoz
regem / legatone fungerer / tanto licz impar munu /
4 colloquioq3 tuo tuug tuug in saciabilis sim cottidie re-
trearer / eo audiuis quo diutinorem eius penuria passꝰ /
ex te didici / regem ipm pmogenitūq3 eius illustrem noz
manoz ducem / ardentissimi spiritꝰ adolescentem / in verbis
q3 coram eis habueram / Super eo maxime q de fortuna m̄
mentio incidisset fuisse pmotos / quod ego ipe dum loquerer /
ex vehementi illorum intentione notauerim sic erectos / et ī
me ambos oculis q3 fixos / ad fortune nomē vidi / mirantur enim
vt intelligo / et qui quibusdā magnis monstris attoniti sunt /
super hac tanta varietate fortune / que tum sepe parua et
magna / nunc maxx maria rerum sic afflixerit / vt regno fe-
licissimo / et multa olim in inuidia laboranti / nunc miserario dicet²
super quo tibi respondi debere / neiem admirari / qm seu for-
tuna / seu alius fuisset regni largitor licitū S / non tm qd de-
disset retrahere / sed auferre / habendam tamen spem in illo
per quem reges regnant / qui suos non interimit / sed castigat /
et pro qualitate meritum egritudinum sepe fortassis amarius /
nunquā vero nisi pie ac salubriter nobis ederet / ceterū orta
hic occasio / regio erat adolescenti / vt die festo / quo tu colle-
gis meis in ciuitatis ad conuiuiū regis eram / tu ipe tū quibusdā
clarissimus vtrius atq3 doctissimus / ad hoc opus electus / me
post prandij fine verbis aggrederemini ut de hac ipa fortuna
dicerem quid sentirem / quod tum michi in sera iam nocte
nunciatum esse / per hominem fame auxit sollicitudinisq3 mee / q3
uis indispositꝰ ad hanc rem et longe aliis implicitꝰ / quia tn
nouis erat / cui facile posset obstari / nec improuisa nec sbita
re turbarer / recollegi cum / quantum tum tot curis siue vll'
libris potui / vt qui vno verbo expedire snam mea possez /
credere me ē et semper credidisse dicentibꝰ / nil oīo aliud
q3 nudū et inane nomē esse fortunā / tam et si in coi smone
ppłm sequitur / et sepe fortuna noiare solitus / coloratius
aliquid dicens eos qui illam deam seu rerum humanarū
snam opinatur / atq3 asserunt nō minus offenderem / Seque-
ti autem die / ut vidisti regem multum in nris seu veriꝰ
suis / honoribꝰ occupato et duce quamuis in id vnū quod
optabat intento / regemq3 nunc verbo nunc nutibꝰ admonente /
hora illa nra destinata colloquio in aliis est absumpta ut
ego responsi onere liberatꝰ abij / ut letus quod non publica
snam in publico loqui nō essem coactꝰ / sic mestus q3 carerz

Sonum de hoc ipo sinias no audissem, Paratior eni multo exam
distere q̄ȝ docē, q̄ȝq̄ȝ illius diei ipius quod reliquu fuit ab
hora illa sexta ad vesperam, totum et tum eisdem negus th,
in thalamo meo quo nos vrbanitas vestra contraxit hoc ipo
alio quid, nario sermone traductum sit, Sed postq̄ȝ inde atq̄ȝ
ex illa regia vrbe discessi per alpes et glaciem hyeme hor
rida de te tuisq̄ȝ rebȝ, sepe mecum feruide cogitans dictaui
tibi per hospitium thalamos i camenos adq̄ȝ incomodos eplaȝ
longam valde qua id cito no misi, quia fidelis michi copia no
fuit, Nunc oblato hoc religioso et insigni viro vtriusq̄ȝ nrm
amatissimo eam ipam iam se positam ac neglectam no sine
labore transcripsi, In qua quid de fortuna nich, sed de tuis
quibȝ ut reor et nrm gallie et nrm Italie regnu, in hoc
statu sunt multa dixi, no magna, nec culta fateor sed vera
tibiq̄ȝ qui nugellas meas diligis forsan placitura Vale mi
memor, Patani viij ydus Septembris, / Epla ix

Ad eundem de mutatione fortune eamq̄ȝ ex mo rum presertim rei militaris mutatione procede

Dmiratio inexperientie argumentum est, mirantur
in solita cotidianorum stupor nullus, pone igitur iam stupor,
trita sunt et cotid, que miraris, mutantur assidue res
huane et ut reliquarum, sic milicie gla perfluit,
ac de gente in gentem sedes transfertur, Deniq̄ȝ vna est
horum, que vidimus om stabilitas non stare, vna fides, fal
lere vna requies circuuolui, Non te longe oculos reflecte
iubeo, sed etiam priam tuu tpus aspicere, adolescentulo
me britani quos anglos siue anglicos notant, om barba
rorum timidissimi habebantur, nunc bellicosissima gens gal
los diu belli gla florentes strauit, tam crebris insperatis
q̄ȝ successibȝ ut qui mo vilibȝ scotis impares fuerant, preter
miserabile et indignum summi regis casum que sine suspirio
meminisse non possum, sic regnu ome igni ferroq̄ȝ contriuerunt,
ut michi nuper illac iter ex negotio agenti Vix persua
deri posset, regnu illud esse quod videram, Sic vbiq̄ȝ solitudo
infelix et meror et vastitas, sic vbiq̄ȝ inculta et horrida
arua, sic diruteq̄ȝ desertaq̄ȝ domus, nisi que circe arcium me
nibȝ aut vrbiu euasissent, Sic deniq̄ȝ locis omnibȝ anglorum
mesta vestigia, et recentes fedeq̄ȝ cicatrices cladiu exta
bant, quid tibi nis ipa parisios regni caput, vsq̄ȝ ad ipm
porte limen deforta ruinis et incendijs tremere, extremosq̄ȝ
casus horrescē, quin et ipe qui muros interlabē secana, no

Sine sensu quod quasi inscie sue verbis euectum defluere, in
quod simul metuere visus est. Ecce iterum in dies ignobilis
ille tractus, illiciti sensim caput extulit, et diu bellaci Ger-
manie vult equari, Nonne vides quod nemo unquam dimasse
ut sagittas hostici sagittarij, post votum unum atque alterum
successum, non tam virtute partium sua, quam diffidentia
lenti hostis ingestum, in eam fiduciam sunt euecti, ut Theu-
thones contra stare audeant et terrori illis esse incipiant,
experimentoque deprehenditur non tam verum esse quod lucanus
ait, Ensis habet vires, et gens quecumque virorum, bella gerit
gladiis, quam quod Julius capitolinus, quod scilicet nulla res magis
contra Germanos valet, quam expediti sagittarij, Ceterum
hec fortune constantia est. Sit enim res mortalium nil cuiusque
proprium ac perpetuum, Cuius rei si doctrina brevior aut antiquior
desideratur autoritas Crispum audi, fortuna inquit simul
cum moribus mutatur, et imperium semper ad optimum quemque
animus transfertur bono. Ita est haud dubie et quicquid
latius terra hoc diu post brevitas ista complectitur trans-
ferunt, ut opes hominum sic et vires et ingenia, et virtutes
et nomina que ve romanis, fuerant alterius fiunt, nempe
cum ponderosissima res aurum sit, instabile, quid putas fa-
ma volatilis ac vaga est aura quid illa magis ac te-
nuius, hoc unum mobile et inertium, fixum tamen quod retinet,
virtutem sequitur, ignaviam fugit, hinc effectum quod
Justinus ait ut inter vitia Grecorum sordidum et obscurum
antea Macedonum nomen emergeret, hinc Carthago ab
exilio et angustis sedibus precio quesitis late omnibus extrema
da latoribus, hinc urbs roma ex pastorali tugurio mundi cul-
men et regnatrix facta est, harum vero varietatum que
nam causa, nisi romanis gentis inertia de prosperitate
oriens, et ex constantia parti nominis priste indoli, luxus ob-
repens, altius nichil industria, et inter difficultates rerum
sese animus erigens, patiens laborum, glorie appetens, con-
temptor libidinum, qui ni se vicerit, facile omnium victor efficitur
idem ipse lentescens, vocinsque desuetudine incipiens, et mox con-
tendens ab omnibus, in luxum secordiamque resolvitur, quod in his
tribus quas proxime memoravi, singulis quatuor gentibus
primo meminerant alijs quam qua plurimis regnis ac gentibus,
promptum esse ostendere, nisi quia et longum et notum a-
deo est, ut nichil inter homines sit notius, et hec nimirum illa
est, animus bono ad optimum, quemque imperij, quem dicebam,

Solustiana translatio fortune qz mutatio tum moribz, pa
quid victrix exercituu, atqz eneruatrix virium, volup-
tas, contra quam sola virtus inuicta est, qui hac arma-
,, resurg,, tus illi restituit hostium, imortales titulos celso fixerit tro-
pheo. Scis quid scipio apud numantia eduxit, et clarissim
enim et notissimi est edictum, quo scorta. f. et hec castris
eiecti, siue ut breuiter quod est dictum missam voluptas i
exiliu, acciuitqz virtus in auxiliu, comes atterseitaqz virt
in auxiliu et virtutis victoria est, que mutatus imunda
metellus pari consilio pari fine, voluptate eidem relegata,
viris qz milicie restitutis, ad romana signa, insuetam tam
diu exulanti victorie, viam fecit. Nostre autem milicie dis-
ciplina, que nam sit non expectas ut loquar qui mores ce-
castrorum spes, ductum prouidencia, qui militum inter, q
modestia vero virorum castra putes ingredi, sed lupanaria
meretricii, tabernas ganeonu, at popinas, neqz hercle alit
est neqz vero equanimiter. Vino quoqz barbarica madet cle-
tas, nisi peregrinis poculis estuet, in opiam atqz defectum
in sitim vocat, intollerabilemqz fugam queqz deditonem
sufficienter excuset. hinc profecto rei bellice sit ab armis
ad ciatos militaris ambitio processit, non qualiter pug-
nent, sed qualiter potent, atqz inebrietur, est questio q
cum hostibz federati totos dies noctesqz tam gmilitonibz
decertant, suus et ille victor famosiorqz qui vini capatior
profusiorqz est miles. Venit in hoc tempore hom, solo etiam
quod venturum vaticinatus est Seneca habebiturqz inquid
aliqu ebrietati honor et plurimu meri cepisse, vertitq erit
huis tu aliquid institut, et huis studijs magnu speres. Iure
tales exitus rerum sunt quales ebrios decet, tpqz quod
infelices itali, vel dissimulant vel non vident. hec latronu
acies, no ad pliu sed ad predam, atqz nus deiciat in finibz
uetus malum legitima gentem illam frugum et precipua
Vini dulcedine pmu olim in italiam transcendisse, qd etiam
hodieqz non tam cupide facerent nosqz prohibitores in
limine, et no magis imitatores in sto reperirent, quo fit
,, tutta,, ut paulatim degenererent, mos patrius sermo habitu vi-
te modq, domi militieqz, quodqz ne quidquam queri soleo,
fauentibz nobis Italia hec, Quam et si no videris, plane
nosti dictu mru, ut vel hostibz infandi in temulentam
barbariem transfferrentur. Cumqz nostri prodigiosa licet de-
lectatio sit in fames, qua tu patribz raciom reddituri sim9

Non intelligo Sed de hoc sepe multa nec unquam satis in ea
disserui, nunc per aliam quod incepi, quid est igitur quod
miremur si apud nos, et sepultum imperium, et libertas oppressa
est, aut si vero nunc in orbe, neque pax durat, neque bella fi-
niuntur, cum neque ipsi quiescere valeamus, neque hiis unquam sti-
pendiis debellare, qui enim ocio vincerent, qui vicisse iam nol-
lent, ymo quid quibus vincere victi est, horrent in patriam re-
ditus haud inmerito, gustarunt enim Italie saporem oderuntque,
et metuunt belli finem, qui ebrietati ac licentie modum ponit,
quamvis nec si valde cupiat, hostem vincere Iam possint suis
ipsi viciis ac moribus victi, capti oppressi exarmati servi de-
generes voluptatis. quid vero nunc diceret prisca illa romana
militia, masculorum militum, quibus preter arma, cibum
quorum dierum plurimorum non hunc mollem multa arte
confecturum, sed preduram pane vallumque insuper, hu-
meris ferre mos fuerat, quo et fame diurna sero pellerent
et se inter totos hostium insultus nocte protegerent, minuentque
audire soliti a ducibus suis, si qui sub fasce nimio lentius ince-
derent, miles tum e gladio vallare sciens, vallum ferre de-
sinito, et ingentem clipeum ferenti esse exprobratum, ita
amplius iusto scutum fers, neque id reprehendo, quod melius
scuto uteris quam gladio, nulla ibi epularum, nulla vini men-
tio, rivus omnibus licet turbidus sitientibus nectareos dabat potus
nullus usque voluptatis locus omnia virtus occupaverat, et glorie
studium et pudoris metus, militabant sub severis ducibus,
qui mollitiem, neque in se neque in alio ferre possent habebat
illos non luxurie magistros, sed sobrietatis exemplar, in qua
principem non sequi militibus in decoro esset, unum parcissimum
Iulium cesarem hostium quoque confessione didicerat et adeo
victus in differentis nec gule minus quam hostium domitorem,
ut in pace etiam non modo plebeios, sed ne inamenos
quidem et insulsos cibos aspernaretur, augustum cibi minimi ac
vulgaris fere, et qui secundarium panem et pisciculos minutos,
et caseum bubulum manu pressum et ficus virides bife-
ras maxime appetebat, adrianum parce ac militariter viven-
tem, cibisque castrensibus in propatulo libenter uti solitum hoc
est lardo caseo et posca, exemplo scipionis emiliani et me-
telli, et auctoris sui traiani, hec enim de hiis ut minores
sileam a preclaris auctoribus scripta sunt, que vos non pudet
turpium dominorum, gule ac ventris esse mancipium, dum audietis
aut cerneretis tantos Imperatores ita vivere, assueverant

Preterea milites pro qualitate facinoris penam aut premium
sperare, neque enim aut occultum aliquid, aut neglectum fu-
turum, sub extimatione tantorum fingi poterat, Cernebant
statuas, in signum bellatorum videbant coronas Civicas,
murales . obsidionales, audiebant Cesiū scevam, ob inau-
ditam et stupendam pugnam qua totum britannici exercitus impe-
tum, nudo pectore, unoque victo umbone propulerat, ab illo
martie virtutis extimatore precipuo, cuius gesta sub oculis res
erat, centurionatum insignibus exornatum lucium dentatum ob
innumeras incredibilesque victorias, non unius militis sed integre
legionis exuviis onustum Edocti autem propter ignominiam no-
tatis ex infamia legiones, ademptos equos, arma prie con-
spectum, pugne, patriam, Siquid et promptus ad premia
est qui primo digna meditatur, et durus ad veniam, qui vel-
nichil venie exigens agit vel si quid erraverit, nichil ex parte
soleat Semper ergo et hostium spolijs et meritis, terga sup-
plicijs, si ita res tulisset, semper aures ut honestis laudibus
sic iustis reprehensionibus paratas habebat, noverant Pesce-
nnium nigrum, in egypto vinum flagitantibus, respondisse, Nilum
habetis et vinum queritis, eidemque alijs qui a saracenis victi es-
sent, tumultuose vinum poscentibus, sine quo pugnare non posse
se dicerent, insultasse hijs verbis, Erubescite, illi qui vos vin-
cunt aquam bibunt, Marium Nempe p^e sterius ante oculos ha-
bebat, cuius imitator imperijs imitator quia magnus fuit, qui
non vinum sed aquam petenti exercitui respondisset, viri estis en
illic habetis castra hostium ostendens qui ripam fluvii obtine-
bant, quo responso inardescens virtus, eo militem propulit vin-
neque vinum certe, neque puram aquam sitiens inveniret, quin ut
ait Florus tanto ardore pugnatum est ut victor Romanus de cru-
ento fluvio non plus aque biberit quam sanguinis, quid autem
clarissimi duces, quid militibus suis in aure responderet quam invictis-
simus princeps augustus. Domini parte requiescens, querentem
de inopia et caritate vini populum, severissima oratione com-
pescuit, ut tranquillus ait Satis provisum ab agrippa gene-
ro suo, dicens perductis aquis plurimis, ne homines sitirent,
Nigrum ipsum quoque meminerant, tam infracti a voluptate
animi, ut non argentum modo detraxerit, ex usu militie ne
forte militaribus sarcinulis, in manus hostium delatis, nostris
spolijs superbirent, barbari, sed pistores sequi castra vetuerit,
vinique potum prorsus interdixerit, iubens omnes aceto ac bis-
cocto pane contentos esse, de quo ita scribit, helius spartianus

Nunquam sub eo miles provinciali, lignum, oleum, operam extorsit, ipse
a milite nihil accepit, cum tribunatum ageret, nihil accipi pas-
sus est, nam et imperator, tribunos duos, quos constitit stella-
turas accepisse, lapidibus obrui ab auxiliaribus iussit, neque alterius
Marij imitatorem obliti erant, Cassium audiui qui ut Vulca-
tius Gallicanus ait, in historijs, arma militum septima die
semper inspexit vestimenta etiam et calciamenta, et ocreas, delitias
omnes de castris submovit, iussitque eos hieme sub pellibus
agere nihil vino preter lardum ac buccellatum, et acetum
in expeditionem portare, Si quid preterea luxurie reperisset,
non levi puniens supplicio, ut de illo quidam merito, prefectus
cui princeps suum de Cassio iudicium scribens curam committi
iusserat in hec verba rescripserit, recte consuluisti me dove
quod Cassium prefecisti Syriacis legionibus nihil enim tam ex-
pedit quam homo severior grecanicis militibus. ille sane excalda-
tiones omnes flores de capite tollo et sinum militum excutiet,
annona militaris omnis parata est, neque quicquam deest, sub bo-
no duce, non enim multum, aut queritur aut impenditur, hec pre-
fectus de Cassio principi, de quo duce exercitu septimum dici solet
olim militum iussit ut sagittas mitteret, et armis luderent dicebat
enim miserum esse cum exercerentur athelete Venatores et gla-
diatores, non exerceri milites, quibus minor esset, qui denique
ut historicus ait, cum exercitum duceret, scitque iniussu manus
auxiliaria Centurionibus suis auctoribus, tria milia Sarma-
tarum negligentius agentium, in Danubij ripis occidissent
et cum preda ingenti, ad eum redissent sperantibus centurio-
nibus premium, rapi eos iussit, et in cruce tolli, servilique suppli-
cio affici dicens evenire potuisse, ut essent insidie, ac peri-
ret Romani imperij reverentia, Cumque ingens seditio in exer-
citu orta esset processit in medium sine armis et percutite me
inquit, si audetis corrupteque discipline vestri etiam ducis scelus
addite, Quieres tum obedientie Romanis addidit, tantum terro-
ris barbaris iniecit, videntibus dampnatos, Romani ducis
iudicio, Etiam eos qui contra fas vicerant, ut pacem centum annorum
absente Anthonino Romano tunc Imperatore deposceret, ad pos-
tremum hic est ille vir quem virum corruptis ac perditis legionum
moribus reformandis, idem ipse Marcus Aurelius Anthoninus, princi-
pum et sapientissimus, sano maturoque consilio delegisse,
cuique per epistolam severitatis eximie verum et insigne tes-
timonium reddidisse laudatur multa dixi de Cassio, quia et
multa de eo legeram, et multum me moderne militie dissilis

Multumque ideo uictor huius temporis concio idoneus videbatur
Cui hac in re similis maximinus quamuis in reliquis crudelis
ac barbarus / Ceterum quamque ut in vita eius legitur die iu-
bebat milites simulacra bellorum agere / et gladios loricas
galeas / scuta tunicas et omnia arma illorum cotidie circumspicere,
quin etiam ipse prospiciebat / prorsus ut verum patrem
militibus preberet / probusque sub oculis erat / qui ut ait Fla-
uius vopiscus / numquam militem ociosum esse perpessus est Si
quidem multa opera militaria manu perfecit / dicens annona
gratuito militem cedere non debere / at ne leuiora congessisse
inseram atque omittam / quintum cincinatum qui dictator / mi-
nucio quod se atque exercitum romanum obsederi / ab hostibus
apud algidum passus erat / consulatum abstulit ut Calfur-
nium pysonem syleam / qui consul prefectum equitum / quod
arma hostibus tradidisset / vario contumeliarum genere deforma-
tum succinctis toge laciniis distinctum / nudis pedibus a mane
ad vesperam adesse / a primam aciem per omne milicie tempus
iussit / ut qui omni iure satius quo prefectus illi iunctus erat
potiorem duceret esse rem publicam / atque obseruanciam mili-
tarem / ut hoc ergo pretereatam / omittendus non est rigor ille a-
terrimus Manlii torquati / qui filium rare indolis / quod in-
iussus in hostem pugnauerat / quamuis egregie feliciterque
pugnasset / occidit parque postumi tiburti / ob eandem causam
in filium quoque imperii seuerioris auctoritas / quamquam hec
incertior fama sit / nec multo inferior papirii cursoris acri-
monia / nisi quod in filium non exarsit / sed in quintum fabium
magistrum equitum / quem dictator quod iniussu eius aliqui prospere
ac strenue decertasset / in conceptam securi ferire voluit / et
ferisset in conceptam seueritatem / pietas publica temperasset
et non insignis cui victus / aut dignitas / non tumultuantis
metus exercitus non longeque prius latine / non senatus auctoritas
sed sole ad ultimum preces populi romani nobilissimum ac fortis-
simum adolescentem ab interitu liberassent / Nouerat sane
tam difficilem tam tremendam hoc duce miliciam / ut perpe-
tuo labore ac metu / corpora militum atque animos attereret,
utque quod est apud lucinianum ausis equitibus ab eo petere / ut se
pro re bene gesta laxaret ad labores / sit illudere ne nihil
dimissum dicatis remitto ne utique dorsum de multa-
tis / cum ex equo descenderetis / et pretorem penestinum qui per
timorem segnius suos duxerat in primam aciem / lictori cum securi
accito ludens quoque mortis terrore confusum increpitque

Dimitteret, de reliquo scitur erebat quod messius, qui quod a sinio
pternissimum mirior bello punico secundo, eo prelio, quod trebiam
gestum est, cum cohortibus et ea statione cuius custodiam
illis commiserat hostium vi deiectis ut eandem illico repete
rent imperavit non quia id fieri posse confideret, sed ut
militarem culpam acri imperio castigaret, destitique lati mors
supplicium esset, illud enim precepto additum erat ut si quis ex
eo numero in castra refugeret tanquam hostis occideretur, quod
ultime nec necessitatis acutissimum calcar, ad actum animis, et
lassitudine corporum, et desperatione rerum et loci difficul-
tatem, et hostium turbam vicit, quodque impossibile dictu in victo
visum erat, victis militibus pronum fecit, observabatur autem
Julius Cesar, qui ut tranquillus ipse restituit, obsistens fugie
tibus retinensque singulos, cum tortis faucibus convertens in hoste,
et quidem et adeo plerumque trepidos, ut aliqui ferro moranti cus-
pide sic comminatus, alius in manu detinentis reliquerit signum,
Sub hiis ducibus militare durum fateor, sed leniebatur aspe
ritatem gloria, quodque vite periculum ac labor horrendum
fecerat, sola virtus optabile faciebat, rari ibi transfuge
rari desertores fides et metus servos animos frenabant, E
rat exemplo fabius maximus, qui omnes quos cepisset trans
fugas, truncatis manibus dimissos, fugam cogitantibus, docu
mentum dedit, erat affricanus maior, qui sic natura mi-
tem ac benignum animum, nulla severitate sed invictum armave
rat, ut pendente bello gravissimo cuius sibi confecti gloria
parabatur, defectionis auctores, ad palum deligatos, ac
virgis cesos, securibus obtruncaret, et cartagine domita fi-
nito bello transfugas qui comprehensi essent latini nominis, securi
quoque percuti iuberet romanos quoque quod gravius infamissent
crucifigi, erat et minor affricanus, qui non victa tantum, sed e-
versa Cartagine transfugas, in victorie ludos populo spec-
tante, lamandos feris edentibus obtulit, et emilius paulus, qui
macedonici belli victor, filius nostre eos, elephantibus concul-
candos prebuit, salubri omnibus et memorabili documento, si
modo ducum, virorumque illustrium iudicia eo trahimus, quo
illorum virtus et gloria merentur, neque livor interpres pes-
simus iuste severitati, superbe crudelitatis nomen imponere
nititur cuncta peiorem semper in partem trahens libet
enim hunc loco ascribere Romani valerii maximi quem dam quod
ipse hiis ac talibus exemplis annexuit, aspero enim inquit et
abscisso castigationis genere militaris disciplina indiget, quia

Vires armis constat, que ubi a recto tenore desierit, oppressa
sunt nisi opprimantur, neque vero tantum modo in suos duces
atque exercitus, sed in socios incorrupta constabat fides. Ra-
rius fallere quis, furari, pretio dari ve, aliquid auderet,
cum meminisset ut milites, qui Regium in presidium missi mar-
tiatis nepharie principibus, civitatis ipsam sibi crudeliter
usurparunt et erant milia hominum quatuor, ut Livius ait
ad unum omnes virgis cesos securibusque percussos inhuma-
tos abici iussit, flereque vetuit senatus, cum ad memoria
revocaret, ut Pescennius idem Niger, sicut in vita sua eius
scriptum est, ob unius gallinacei direptionem decem commani-
pulones, qui raptum ab uno comederat, securi percuti
iussit, quamvis impendentem veritus seditionem, toto exerci-
tu deprecante, rigidam sententiam victus inflecteret, quod
non fecit Cassius de quo ita scribitur. Milites qui a pro-
vincialibus tulissent, imperium in illis ipsis locis in quibus pec-
caverant in crucem sustulit, et ut supplicia severitasque ces-
sarent, quem queso, nisi omnis virtutis hostem contemptorem
non moneret, ac sociorum ab iniuriis abstinentem faceret,
illa modestie laus eximia apud Ciceronem lecta in ea
oratione qua de magni Pompei laudibus scripsit. Cuius le-
giones inquit, sic in Asiam pervenerunt ut non modo manus
tanti exercitus, sed ne vestigium quidem cuiquam pacato no-
cuisse dicatur. Iam vero quemadmodum milites hybernent
cottidie sermones ac littere perferuntur, non modo ut sumptum
faciat in militem nemini vis affertur. Sed ne cupienti quidem
cuiquam permittitur, hyemis enim non avaritie perfugium, maio-
res nostri in sociorum atque amicorum tectis esse voluerunt
hec Cicero. Ceterorum enim sine his nug etiam verba generale
pondus, hinc neque tantum in socios innocenter, sed in hostes, ~~hinc~~
~~neque tantum~~ quoque fideles se gerebant, federum ac pactorum serva-
tissimi. Hinc Venturius atque Postumius consulibus quod iniussu se-
natus et populi Romani pacem cum Samnitibus fecissent, volentes
hosti dedi, privato periculo fidem publicam exolverunt, qua-
mvis eam deditionem hostes arguerent, hinc decem illi, qui Ca-
nensi prelio capti ad senatum ab Hanibale missi erant, pro
redimendis seu permutandis captivis iuratique se nisi id impe-
trassent reversuros, cum vel unus eorum vel ut alii volunt,
omnes peractis mandatis in urbe capiti remansissent, a sena-
tu ad Hanibalem sunt remissi, ut in eorum ac similium iure
fraus reprehenditur. Vir Attilii Reguli, spectata usque ad

Crudelissima mortem fides / tum omni tempore permutate laudabitur /
nam ut hostem armis vincere preclarum / Sicque pietate
preclarius / sic fallere / nisi bellicis artibus turpe est / possem
multe exterarum nacionum ex sub texere / Sed neque ergo huius ser-
monem ingressus / alterius quam romane milicie mencionem
feci / neque ulla gens quod pace omnium dixerim / hoc in genere glo-
riam attigit / hiis in castris enutritus miles atque imperiis assue-
factus exercitus / qui usque tam difficile reperit / quod non supa-
ret / Quid tam durum / quod non frangeret / Quid ta-
men altum quod non scanderet omnia expertus novi nichil
nichilque formidoli accidit EXPERIENCIA MATER
EST / artium et consuetudo discriminum / metum premit / nulla
ex hiis viris collecta acies parva erat / nam quod numero defuis-
set et obediencia militum / et maiestas ducum et virorum
vis animi exercitacioque et vita carior / spiritu ten numen gli-
quod culta castrensis disciplina / suppleuerat / tube signum seu
in prelium excitantis / seu receptui canentis / ut nemo tam surdus
qui non audiret / Sic nemo tam hebes / qui non intelligeret / Nec
tam segnis seu timidus / qui non dicto cicius exequeretur / simul
in hostem ruebant / simul subsistebant / simul feriebant / simul acie
excedebant / inferis iuncte virtutis efficacia est / et ipse nil
inexpugnabile multis fortibus viris / unius more pugnantibus /
ubi virtus et eruditio rei bellice in unum coeunt / hec nempe
acies dirum vicit hanibalem / magnanimum pirrum fregit
Siphatem in carcerem / Persen in vincula / Mitridatem
in mortem egit / Anthiochum regno / Ciprum opibus exuit /
pirratas pelago / hec punicam classem / toto regnante maio-
sius mersit in fluctibus / hec Iugurtam parricidiorum perfidie
que penas pendere compulit / hec britanniam muro dixerunt
Reni rippas ponte coniunxit danubii vertices impetu vicit
compescuit / hec eadem cum modo ciminiam silvam transisse
magnum fuerat mox iuga alpium aperuit / arduennam et
pirrenem saltus atque habitum latebras / penetravit / hymale
caucasum saxum athlanta pertransiit / pervicavit ardente
libyen turpi fecitum atque exitus extremos / et dubias sirtes /
et tumidum navigavit occeanum / hec dic ymo hispana expug-
navit carthaginem / nam in maiore alta plus negocii / par erat /
hec ipsa numancia / hec hierosolimia hec corinthum diruit /
hec siracusas / hec capua / hec tarentum cepit / hec hispani-
as / hec gallias hec germaniam / hec affricam asiamque
Sed quo feror / hec ytaliam hec europam hec terrarum orbem

Armis domuit atque virtutibus / Unoque capite iussit esse contentum /
semper victrix et semper indomita / nisi illi victorie comes inso-
lentia nocuisset / et ut dixi luxum semper ac funestos mores pal-
liatam prosperitas / in sua demum precordia ferrum vertens / in sese victi
orbis iniurias vindicasset et hec quidem illi nostri autem exercitus ple-
ni furum predonumque / crebriores sociorum quam hostium predas agunt,
furtoque amplius quam virtuti / stimulisque gladiis fidunt / fallunt
expeditius quam pugnant. sepiusque fidem suam violant quam servant,
hostem nullus enim domi punitor / scelerum castigator ignavie / se-
natus nullus enim castris Fabius / nullus Affricanus / nullus Emilius Pau-
lus / nullus Magnus Pompeius nullus Julius Cesar / nullus denique
magis aut Cassius / Sed qui omne dedecus militie suis exemplis
foveant et excusent / Unde fit ut in puncta omnia / et peius mitis
plus non modo licentie sed premii sit / Impotentia probro datur
abstinentia pavoris fides stultitie fraus non prudentie / et boni in-
genii nomen habet / modestia sordium subit infamiam / avaritia frugal-
litas pudicitia feritatis / plebs quoque nunc hostes vincet invenit quam olim
perfidia / Itaque non inhonorata tantum / sed vix tuta est / et si for-
te odium evasit / in contemptum incidit. Sic bonorum princeps
honorabilium / vel opprimitur vel videtur / quo modo aut hii nostri
duces / hanc miliciam nisi sic regant / aut qua fronte alios
corrigant / quibus maxime unus est corrector / non hic recipit
natura / ut det quisque / quod non habet / Neque ut ait Cicero / potest
exercitum is continere Imperator / qui se ipsum non continet / neque
severus esse in iudicando qui alios in se severos esse iudices non vult.
nostri ergo, ducibus ebriis milites temulenti / post crapulam quid
agant nisi / quod consequens fecerunt / sudant non virilem sudorem,
sed febrilem / neque militariter / sed muliebriter / sed similiter / sub
tentoriis senescentes / ociis student / Cenis inhiant / incumbunt
alee / libidinibus immerguntur / mulierculasque sarcinulas suarum
fede agmine pre se ferunt / negligentes ordinum ac vagi / quasi apes
dissipatis alvearibus / quisque sibi dux est / amant umbras ocia bel-
li nomen Cui se stipendiis debitores sciunt / cum bellum ipsum ode-
rint de quo tamen / ut de sua arte non erubescunt pigri ministri timi-
di loquaces / arma et equos non ad obsequium dominorum / non ad
patrie tutelam / neque ad gloriam sed ad questum ad ornatum cor-
poris / et voluptatem habent / onusti auro / quo et ante gregariis spe-
taculum et hosti opimior preda sunt / Cum suis ducibus de virtute
nunquam / sed si sui similes nacti sunt de sompno atque ebrietate contendunt
et illorum scole dignos / sese exhibent discipulos futuri mox pre-
ceptores eque docilibus ingeniis / Qui fortasse dissimiles extiterunt

Inuident cimant uexque sapientibus pauris tot inter stultos in primis licet
non desipet, neque nunc primum inter malos bene agere capitale est,
Quibus ita se habentibus desine iam mirari, non dico quod hec
gens attollitur, illa deicitur, et rursum illa concidit, hec assurgit,
quod ut dixi sola varietas morum facit, Sed quid nos quibus uni-
formitas mala est, In dies peiorum ac mutamus neque res in ex-
tremo ponte non fundamento aliquo virtutis, sed pondere suo stat
magnique ruinam edificii nutantibus rimis produnt, Mirum potius
si quando cause sue non pariant affectus, Neque enim penitus fieri
potest, quin hiis ducibus, hiis militibus hiis moribus, et ruina in proxima
et interim dum differtur, in mortale nobis bellum pax extincta
virtus exul, atque hinc exitus hinc propriis manibus descripta rerum
publicarum sua semper ac infesta sit, vale in Christo Martias ex Ticinere/ XXIII
Explicit liber xxiii^us rerum familiarium Incipit liber,
XXIIII
indignatio et querela contra illum quis is sit qui de
beret procedere has que dicuntur societates predominum
nunc ytaliam peragrantes Epistola prima :
Loquor quia cogor, urget enim pietas ardentes que sti-
mulos anxio figit in pectore, qui me tacere non sinunt,
et scio me ne quidem loqui, neque audiar vel uox so-
latio quod perdere verba leue est, ymo enim michi
gravius, homini silentium amanti, loquor tamen sed coactus
ut dixi et loquor uobis quibus heu nescio, O libertatis et pudicitie
ingens ultor brute, qui superbos sedi servitii auctores solio de-
iecisti et in pudicitie insectos usque ad inferos gladio vindice perse-
quutus es, utinam uiueres, tibi loquerer O gloriose camille,
qui iam sanguine despumantem transalpinam rabiem, in ipsis
ad huc firmantis patrie cineribus extinxisti, Utinam uiueres
tibi loquerer, O summe uirorum scipio, qui hanibalem septimum de-
cimum annum, Iam ytalie incubentem, hinc inde tractum, in propria
patria virtute ac fortuna concurrentibus mirabiliter confecisti,
Utinam uiueres tibi loquerer, O paule emili qui reges macedonum ne-
fusto elatos et aduersos Italiam rebellantes uinctos ante currum
in capitolium egisti, et romani iugum imperii ferre docuisti, Utinam
uiueres tibi loquerer, O mari ut compatriota tuus ait Cicero, rus-
ticane vir, sed vere vir, qui barbaros in italiam irrumpentes ipsis
eorum in finibus tanto impetu superasti, ut de cruentis fluminibus ab exer-
citu sitiente, non plus aque quam sanguinis biberetur, quique mox
ad aliam mundi plagam mira celeritate conversus, Ita furorem
cymbricum oppressisti, ut vix cadaveribus suis utrobique victa barbari-
es, vix agminibus captivorum victrix roma sufficeret, Utinam

Viues tibi loquerer O magne pompei, qui infamem predonum cater-
uam, romanis classibus italicisque litoribus infestam, ac toto iam
pelago seuientem breuissimo tempore domuisti atque in vincula coniecisti.
Utinam viues tibi loquerer, et precarer, ut sicut omnia maria
infecta purgasti, ita nunc non dico omnes terras, sed italiam
saltem tuam noua predonum manu inhabilis inquinata
solita uirtute purgares. O Iuli Cesar qui incursus hostium
non expectans, raptim superatis alpibus, Reno, rodano et ga-
rumna fluminibus cum pinguere transmissis, incertum an fortunatior an
fortior, victrici acie germaniam, gallias, britaniam, atque his-
panias peragrasti. Utinam viues tibi loquerer O Cesar auguste,
qui reges terre, et legationes populorum omnium, ad genua procumben-
tes atque ut proprie dicam, ipsum orbem terrarum supplicem, et affu-
sum, ex altissimo solio vidisti, et pace terra marique composita
bellicum iam templum felicissime conclusisti. Utinam viueres
et loquerer, O insigne par hominum vaspasiane et Tyte digni
alterutro et patre filius et filio pater, qui uno curru quod nunquam
antea visum erat, et xpi gloriosissimam ultionem, et triumphum
clarissimum de hierosolimis retulistis. Utinam viueretis vobis loquerer
et ut xpi iniurias iterum vobis loquerer vindicaretis iterum hor-
tarer. O fortissime vir traiane qui iam senio fatiscentis imperii
membra, multo spiritus feruore refouisti, ac preter spem iuuenes-
cere coegisti, nunquam certe uel tam gelatum ac decrepitum im-
perium uel tam necessarius feruor tuus. Utinam viues tibi
loquerer, et rogarem ut moribunde patrie opem ferres, nec
ideo quod in hispania natus esses, italice obliuiscereris originis.
O bone theodosi qui parua hominum manu, sed diuino fultus auxilio
tibi militantibus elementis, et coniuratis tecum ventis, sagittas bar-
baricas ex manibus fatentis, aduersum nos eductas, in ipsas frontes
ad extremum barbarorum miraculose et incredibiliter retorsisti. Utinam
viueres tibi loquerer, nunc quid agam et loqui oportet, cui lo-
quar non inuenio effundam voces in nubila, si quis forsan amic-
tior spiritus et bonis fauens e labiis meis, abductas ad aliquam
generosam aurem, illas perferat ubi fructificet, ut cupio potius
quam spero, quid enim spei reliquum est, quid agere summe ihesu ubi
sunt oculi tui quibus nos ab alto intuens, non modo claros, sed in-
uidiosos mundo feceras, vnde tantam fortune vertiginem, vnde
tam fati subitam vim, sine quibus aliis verbis, quod mestum
animus premit expediam. Vidisti equidem certe prius quam aderas,
quam patrum nostrorum exigua manus nunc sub arthon, nunc sub
austrum, nunc sub orientis, nunc sub occidentis solis extima sup[er]ca[vit]

Et attonitis gentibus ac regibus victricia late signa circumtulit hic
avaricie frenum stringens illic tumidam premens insolenciam,
hic iracundie mitigans truces motus, illic seve libidinis iu-
gum imponens, postremo aliquid ubilibet aliquid semper agens,
quo magnifici transitus gloriosa vestigia super essent, et or-
bis ipse per domitus, caput tuum vel veneretur acceptum vel
dilatum silencio suspiraret, quot maiorum nostrorum opera,
omnibus terris effulgent vel celo spersa sydera, quot invicti
actus quod exempla virtutum quantum nomen quanta memo-
ria gestarum rerum, quod per orbem, gentes que colonie quot
trophea innumera horrifico marmore victis terris extancia,
Quibus cuncta diminuet, quod undique ipse licet invidus sentit, indig-
nans que recordatur, quid nunc igitur rei est quid queram, quo
defleam quid accusem, Cui parva predonum manus, ex mille col
lecta gentibus, terrarum omnium dominam ac nutricem italiam p-
vagatur, et provinciarum omnium regina, sed ante alias prima
deposuit heu quis nam consulet pudori nostro, quoniam iam de sa-
lute cogitare serum est, quis multis nobis velum dissimulacio-
nis aut ignorancie pretendet, quoniam non est qui malis nostris auxi-
lium ferat, liceat saltem vel nescire que patimur, vel fedissi-
mas cicatrices morum vulnerum non videre, volebam te
orare suppliciter O vir ingens, quem nominare non audeo, ut nobis
dexteram dares, quod et posse videbaris, et quod maxime tuum
erat, sed ut video prorsus obsorduisti, Itaque postquam nulli hominum
iuvat, ad te ultima et maxima spes mortalium est, preteres ver-
to, Si tibi creator omnium, beneficiis tuis parum memori vosi
simus, si supercilium altius forte quam decuit tanto et tam preti
ovimitatis favore sub stulimus, et quo vis ubicumque, rebus fa-
ciem muta, tua enim est fortuna tue sunt sortes, tue succes-
sus humanorum Vices Imperaverimus insolenter serviamus
humiliter arcerte latronum iugum, more pungimus si te offendimus
et si tibi libertas nostra non placet, at saltem illorum, pedes
sacrilegia rapine furta adulteria stupra displiceant obsta
tot malis, et te dominum illis ostende, qui dixerunt in corde suo non
est Deus, tuos que pater adiuva, fortassis ingratos, sed de te spe-
rantes, tuum que nomen cum latinis innotates, et in gentes fa-
tentes, quia non est alius qui pugnet pro nobis nisi tu deus noster
kl. Septembris. Ad Cesarem hunc nostrum prius
dulcis gratulatio privati pro suo familiarite post
acerrima increpatio pro re publica atque impio
desidius et exhortatio in fine vehementissima

= Index praeponendus libro XXIII

Indignatio et querela contra illum quis hic sit preterea habes que di-
cuntur societates predonum nunc italiam peruagantes / Ad cesarem
hunc nunc prius dulcis gratulatio priuatim pro sui familiarita-
te post acerrima increpatio pro re p. atque imperio desertis et exhor-
tatio insuper vehementissima / Ad eundem comendatio insta-
tior amici / Ad boni cordium gratulatio quod e procellis curia-
libus imperuiate portum sero licet euasit ad eundem de senectu-
te et morte non modo fortiter sed lete obeundis / Ad iohannem
olimuen epm cancellarium imperialis aule laudanti eo minus
esse fidei quo plus amoris / Ad eundem comendatio amici /
Ad imperatorem karolum gratiarum actio pro transmisso tra-
tere aureo et ad se vocanti ei aliqua spes eundi / Ad eunde
iterum atque instancius euocantem spes citior obsequendi / Ad
Johnem olimuen epm cancellarium de eodem nec debere
anim puitatis consciam alienis laudibus de humilitatis sue
sede concelli / Ad Johnem pmen causidicum transferentem
gra percipiende milicie ad sepulchrum xpi a tali proposito / Ad
Guidonem archiepm Januen non dolorem ipm sed paciencia do-
loris optabilem multa preterea quibus parantur in vtilia prodesse
aliis / Ad socratem sui laborum nil fructum ferre alios equo
animo ferendumque comune sit / Ad Johnem olimuen cancella-
rium cesaris familiarit / Ad cesarem ipm obsecratio atque ex-
hortatio vt italiam repetat / Ad Johannem cancellarium
ipm non omittendum quod ut vales et si non vales quod velis
Ad hugonem Deuerum comitem de aulicis curibus palatij nea-
politani / Ad nicolaum azorolium magnum regni Sicilie Senes-
callum de magnificis huius gestis / Ad Johanne certaldo de
adolescenti suo coadiutore in scribendo vtitur / et nichil a deo
correctum cui non aliquid desit / Ad franciscum bruni florenti-
num rectorem noue amicitie contractus ad Cesarem exhortatio

XXIII 2

Letum me fecit Epla tua Cesar / quid in a / vltima
cum sola tui recordatio letum facere solebat / dum subit
anim meum / nescio quid vnde nisi ex tua humanitate
et fortuna mea / siue ut hoc vltim sanius loquar / non
certe solarj virtute sub qua essem natus / qua michi ad huc
puero / famosus quidam predixit astrologus / futurum / ut se-
cum principum atque illustrium quos mea tulisset aut latura esset
etas / familiaritates eximias atque insignem beniuolenciam
habiturus essem / sed eius qui solem fecit et stellas omnipotentis
dei munere / maiestati cesaree carum fore / Cuius rei argu-
mentum habes vnum eximium / quod etiam longinquo seu ipm

Deu locorum tibi magnanime Impator, vsqz adeo mei memoria
cecidit est, ut ipe ex quo sumus hom, ultimo, vetris amoris
reddere dignum putes, nra etate monstrum ingens, qua ut
vides quisqz pro exigui gradus eminecia, solet esse superbior
atqz infra se positos, ignari fastu vel fastidire vel pmere,
quod ipe tacite ipe metum librans sentio quanti prij apud me
licet dignatio tua sit, Nam si pro fortune fastigio, ut mos
est, animi quoqz fastidium assumpsisses, nec nosse me dignareris,
Sed ingnosum pectus vereqz cesareum nec inflat certe nec con-
ficit nec attolit fortuna, nec deicit, Itaqz tu me non tm fami-
liari noticia, sed duabus insuper dignaris Eplis, que res inter
meos si qui sunt ingenii titulos no extimum tenet aut tene-
bit locum, Si em virgilio, si flacco, gloriosum fuit augusti Ce-
saris, et noticia et conuictu et Eplas promereri, cur ego illorum
et si non ingeniorum successor, et tpm in ordine hominum fortasse
aliqua ab illis, principis successore silia promeritu me fuisse
non glorier, Nimirum et humanitatis et liberum tuarum non
minor michi voluptas, qz illis duobus sui Imperatoris est copia, ut co-
uictu superer, non in te imperij altitudo qz supra modum huma-
ne condicionis extatem bene meritis, aut certe tuum nome ama-
tibus attollendis facile soleas libenter qz submitte, sed in me
vel animi tarditas, vel amor patrie verior causa est, Tu
debis forte mollitiem et cognosces, quantum ad veram phiam
michi nunc etiam desit, potui interdum sz iam fateor no possu
equanimiter esse diu procul ab italia, Hinc ea sum natiuas
soli dulcedo est, sive rerum extimacio, nescio qz vera, sed co-
stans et vi mobilis, et a prima etate, pectori meo insita, nil
omnino terrarum sub celo esse, qd italie compari queat, seu nature
seu hominum consideres ornamenta Quod nisi sic michi pe-
nitus persuasissem, facilior procul dubio fuissem, et tibi
olim quem sensi contrarius in merito principiam optare, et nuncius ter-
tius cognato tuo francorum regi vere serenissimo mitissimo
qz regum omni, qui no modo precibus ferunda sed manu auta pe-
ne michi in iecta tenere me voluit, ab eminentem denique litteris
persequutus ardentibus, ad hos vicarios ac fideles tuos, ut sua-
su placido inflexum, me sibi remitteret, postremo nichil,
dio omisit quibus nil michi mentitus, multa mirari solitus
astrologus videtur, nec eram nescius sine insolencie quod
nota, negligi no posse desiderium tanti regis, ni me validior
vinculis astringeret, ille quem dixi patrie amor, nequid ne dis-
similem ac spartiana, que cui flexus iam inconsuescens ex augurat

Ut non facile totus loco movear, attendit opinio illa, tunc paulo super meritum de Italie principatu, que una michi causa fecit, Ut te sepe hactenus verbis aggrederer, non tamen hortari ausus, sed arguere, quod sit ulterius futere videris, quam vera parens, me iudice prorsus fecit, et si peritus scripto etiam ne non pridem quiri possis, te notatum posteris tradere sum ausurus, quid enim tunc oro te Cesar, quid moliris quid cunctaris, Unde autem, nisi tuo de labore gloriam speras, nimirum tanti animi virum, tanti acumine ingenij non dicam obtusum esse, absit ut id verear sed si tu immo rubiginem contraxisse, Undecimus nisi fallor annus agi ex quo primum moras tuas increpui, homo tunc incognitus tibi, sed et nosti incipiens, et auctor imperij, et si libertate mea, tunc non tantum tulisti sed laudasti, certe iam senioribus, et michi plus libertatis, et tibi excusationis aliquanto est minus, Relege que tunc scripsi, Videbis quanto tibi nunc singula convenientius, dici possint, eo quod et occasio ingens pretermittitur, et plus vite abijt minus restat, Nonne vides fluxum temporis, et preapidam etatis fugam, non sentis quanto studio virtuti primum consciencie quoque de hinc glorie tue et posteritatis iudicio vacandum sit, Non tam ubi abieris, solioque descenderis quod utique faciendum est, neque tibi reditus nulla spem neque successoris tui virtutem, quod traiano dixisse fertur anus illa, miserabilis, pudori tuo posse consulere, Cum semel occideris et de te splendida minos fecerit arbitria, non torquati genus non te facundia, non te restituet pietas inquit flaccus, non audis virgilium optima queque dies miseris mortalibus eumque fugit, eumdemque Stat sua queque dies breue et irreparabile tempus, Omnibus est vite Sed famam extendere factis, hoc virtutis opus non audis flaccum, ipsum truditur dies die noveque pergunt interire lune tu secando marmora locas sub ipsum funus, et sepulcri immemor struis domos, Non audis lucanum, Hemetque miscuit omnibus, hora ducere properate mori, et eundem, me non oracula certum sed mors certa facit, pavido fortique cadendum est hoc satis est dixisse, Iuvenem non audis statium, Utere luce tua longamque aut indue famam, et eundem, In nutes sat nulla revoluere parcas stamina, Non audis Iuvenalem festinat enim decurrere velox flosculus anguste miserque breuissima vite portio dum bibimus dum serta unguenta puellas poscimus obrepit non intellecta senectus, hanc si forte longa tibi seramque pollicitus, ut multi solent, Iacturam temporis leue ducis, an eumdem ipsum non audis olim inquit prodigio par est in nobilitate senectus, Sed si olim quid hodie et si in nobilitate

Quid in imperio suspitemur, percurre annales. Multi senes ad
imperium pervenerunt, pauci in eo senuerunt. Hinc cum omnium mortalium
sit brevis tamen brevissima principum vita est, et intus circum
prelio oppressa, et exterius insidiis circumventa. Itaque cum in cunctis
segnius cunctatio feda sit, tum in imperatore fedissima est cui et re-
rum plus et minus est temporis, atque ut nunc cesar dici solet brevior
dies, via longior. Ecce nunc cesar, sentio enim hoc, quod ibi agit
magnus quidem explorator amor est et magnus excubitor, in
consiliis vitam teris. Consilia vero nisi in actum prodeant, indi-
gni sunt cogitatus, et inanes cure. Cras incipiam post edie mo-
nebor. Cur non queso hodie, ita ne semper lux ventura sere-
nior, presens nubilosior. Nempe vatum maximus ut audisti
optima prima dixit. Prima autem presens est, quoniam preteritis preter
memoriam nil habemus, neque in possibilium consultatio est, ulla
est in futuris, nichil preter augurium et spei fallacis illecebras,
ut sint pares in reliquis, hec et sequens dies, mi ista saltem
prior eoque certior negari nequit, et illa quidem ventura utique
nos, an in ventura sit dubium. Hec certe cum abierit non redibit,
quod semper absentia querimus, presentia complectamur, neu nobis
in utile effluant caveamus, id cum omnibus utile, tibi necessa-
rium adeo cesar est, ut sine hoc qualibet industria seu virtute
rationarium imperii non absolvas, et cui minues tuorum Imperii
redditura sim, tibi Cesar cui ipse non dubitem quod ad te sepe exi-
tas, parum dura tibi videtur exactio, nulla qua sumpsius in-
patio acrior, nulla salubrior quin et hinc etati que te suspicit, ite-
rum oculos defixit, et sequentibus seculis quorum et diuturniora erunt
et liberiora iudicia denique et Imperatori illi eterno, qui hunc tem-
porali imperio te prefecit, non ut solium non ut sceptrum non ut im-
perii nudum nomen occupes, sed ut regnes ut imperes, ut afflic-
tis opem rebus feras, quid te subtrahis, quid in crastinum prorogas
hodiernum prodigus, nullus in hodierna necessitate crastino lo-
cus est, fac hodie quod incumbit, cras si quid emerserit vel tu
facies vel alius, non deerunt temporibus sui duces, et ut desint in-
qua aliene iustitie reus fies, tu ne tempori tuo desis, cura, porro cras is-
tud quod suspensos tenet, et incertos facit quodque quasi venturum
expectatur, iam preteriit, nullus enim preter primum dies
non dici alterius cras fuit. Vis audire quid hic adolescens poeta
quidem dicat. Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid quasi nempe magnum
diem donas. Sed cum lux altera venit, iam cras hesternum con-
sumpsimus, ecce aliud cras egerit, hos annos semper paulum erit
ultra, Nam quamvis prope te et quamvis temone sub uno.

S Vertentem, sese frustra sectabere, tantum tum rota posterior ti
ras, et in axe secundo, quid igitur an etate persius, inexperta et
acerba publicam certitatem funditus introspexit, nec id etas ma
turior non videbit. aperire oculos et figere aim oportet, ne fal
lamur et errore, qui corrigi nequeat implicemur. quid vero ne
hostiatim poetarum domos ambio, nisi ut que forsitan mea vox
auctatis in ops non tenuisset, tantorum testimonio moneare, Nec
poetarum aut phorum fuit, Qui non idem et diceret et sentiret
discordes in multis hic conveniunt quod si oms taceant aut negent
certe ut dici solet ipa res loquitur, et si dissimulare quisqm velit,
sent vel invitus, sic in foribus experientia est seq; vel conniventibus
veritas ingerit, proinde ut reliqua sperni possint, que quid sper-
ni tali ingenio tamq; incorrupto iudicio no possint, an in ea
ipa saltem quam mo dictabas Epla non advertisti, sextu im-
perii tui annu acti, quid tu igitur an sextum forsam, et quinqua
gesimum expectas, augusto cesari duntaxat id contigit, nescio
an optandum sed sperandum mie Venisti cesar post exhortationes
illas meas, ad Italiam, tunc ego michi particeps glorie visus eram
eo quod cunctantem quoque tardipedem calcar impellit, Venisti misit atque
ut tibi de celesti ope confisus, repromiseram Invenisti aperta et
prona omia, que obscura et ardua videbantur Intrasti me-
diolanum inde romam, in quibus geminum dyadema sortitus, erectis
in spem magnam pplis, atque urbibus, subito in germania receas-
sisti. cur autem aut quis te error aut quis horror pertulit, an forte
quorundam seditiosorum motiunculas timuisti, ad hoc asscivum aius
esse debet, ut quisque navigaturus tempestatem cogitet, nesciebas
quod nullum sine fluctibus mare est, nullus sine ventis mons,
nullum sine curis imperium. Viles scipiones ab exercitibus despectos
suis, militumque perfidiam nunc perditorum, nunc qm illa res tulit
ppria etiam morte vincentes, alexandrum cacco suorum seditiones
et latentes ~~dolo te~~ dolos ac molimina opprimentem, Sociumdiq tuor
exempla lecturus Dis Julius cesar unus a toto circumvallatus
exercitu, modo no timuit, sed timeri etiam potentissimo aug atque in-
domita virtute promeruit paucorumque supplicio uniusque legationis
ignominia et saluti omni consuluit, decori pprio Quem imitatus
allexander primus Romanus Et ipse sepe noxios milites supplicio dedisse
et tumultuantes legiones integras exauctorasse legitur, in signi fi-
ducia et interdum memorando discrimine ut aliis frementibus
ferroque minantibus diceret, deponite dextras contra hostem erigendas
Si fortes sitis me enim ista no terrent, Si enim unius hominis occide-
ritis no vobis deerit res publica, no senatus no pplis R, qui me

De nobis vindicet / Augustus Cesar tot petitus insidiis vel senecitate / vel lenitate sua / tandem omnibus finem dedit / mitto alios ne occupatum animum longis hystoriis implicem / ad te redeo tantis sepe periculis / non tantum salute solum sed etiam gloria exceptus / quid vidisti / sive quid audisti quod te talem virum stirpe progenitum / tanti assue factum rebus tamque alto de culmine despectantem / res humanas / e tranquilla cesaree servitutis arce deiceret / nichil magnum nichil grave servitutis arce deiceret / nichil magnum nichil grave videri debet animo qui subire huius imperii molem pondusque non timuit / rem omnium maximam transegisti / quo die nomen imperatoris ac titulum suscepisti quid summis meritis pura perturbat

Sed forte respondeas / non terrore te hinc pulsum / sed amore illuc tractum / cur non essem et licitum quod in patriam amens ac profecto a viro virtus ut vult Cicero / sive a virtute vir dicitur / nil hac vere viro carius nil amabilius esse potest / qua amissa non modo quod hanc optimum amissurus sit / sed desiturus etiam esse quod fuerit / licet igitur te nunc patria alliciat / in ista te vix pertrahit / videtque de officio tuo / hoc est de imperio tuo cogitare / si enim de minoribus loquens nullo casu arbitrator / apud Ciceronem Lelius / hoc constanti homini posse contingere / ut ulla intermissio fiat officii / quid nos de supremo et maximo officiorum omnium arbitremur / nichil omnino eminere potest quod inter obliviones excuset imperii cure alie te exornant / hec perficit / verumque facit Imperatorem

Itaque huius et reliquarum vero una res est / ceteras forte dissice posses / vel abicere / hec dum tui memineris / ossibus semper ut prior dies hereat oportet / illic enim decus hic debitum tui deesse preter curam glorie fideique respectus vocet / nam quod ais idem tibi licitum quod michi / non ita est / multa michi licet que non tibi / sic et famulis multa meis licent / que michi sunt vetita quantum crescit honor / tantum licencia decrescit quantoque hiis gradibus ascenderis tantum illis descendisse noveris / te sis

Imperator quid fundator imperii dixerit in maxima fortuna minima licencia est / quid quod patriam ipsam tuam nullo modo magis ornavis quam ipsius ex latissime divulgando / Si alexander se intra fines macedonie tenuisset / non tam notum macedonum nomen esset / quis putas magis amet uxorem an qui omnium negligens die noctuque in illius heret amplexibus / an qui ut illam honeste ubertimque educet / nullam peregrinationem refugit nullum renuit laborem / est nisi magnus amor odium sit / Ruque roma magis amavit affricanus quam dum illa relicta adiit carthaginem / Molles affectus et exterm monitus

Coniugii natorumque ac vulgarium amicorum, aliis consiliis semper
adversi sint, obstruende aures, ulixeum, in more ut in portum
glorie syrenum inter scopulos evadamus quid quod hec ipsa quam
dicis, sunt quid sed iam patria tua non est, ex quo primum ad impe-
rium pervenisti aliamque nascendo, aliam renascendo patriam es
adeptus, audisti ut alexander idem macedo regno accepto non
macedonie sed mundi regem se dici iussit a quo ut multa precipui,
sed unum hoc magno animo gestum non inficior Idem ne tu feceris
olim patrem regni viduitas inhibebat, quod abitu tuo deseri vi-
debatur, et si quid humanitus accidisset, ad alienas manus per-
venturum, hanc seu iustam seu iniustam excusacionem propria di-
vinitate sublatam vides, que tibi et imperio expetitum notis
infantem, ex augusta thori consorte largita est, habet iam
Bohemia suum regem, tu italie mundique rex, post tercium lin-
quendi orbis, iam securus et patriam et solium tuum pete, nam
et si secundum apostolum suam manentem hic non habemus
civitatem, Si tamen quod in terris patria est tua propria, Cesaris
domus ac vera patria, roma est, cum et cunctis omnium est patria, rerum
caput orbis, atque urbium regina, nobilisque tam fertilis exemplorum
ut conspecta facile animos excitet detergetque rubiginem, Quas vero
nunc more causas anticipabere, quibus ne demtepus te compedibus
tentum dices, Nescio quid romano pontifici pollicitus, nec una
do interposito quasi muro valido, seu monte medio, romane urbis aditu
prohiberis Sic et summo principi suum imperium et summo imperio
suus princeps, quoque iacturarum omnium maxima est, tua tibi liber-
tas eripitur Sed iurasti quod utinam non fecisses sed fecisti,
dispensatione opus est quod in plano hesitas, quem unus videt
sepe idem sepe alius solvit Quid refert unde redeat libertas vel
redeat modo qui impendunt expediet, Si is nolit veniet qui vo-
let quo modo aut nichil ad rem modo, ut velit, seu tua virtus
amorem seu stuporem gloria, seu timorem paritura felicitas,
Nemo est qui iustum ac famosum et felicem principem vel
non amet miretur que vel metuat Denique vetus est verbum
multis itineribus romam peti, Si terpes, nullus non satis te-
nax laqueus est Si te moves, rome tibi exciderunt ten-
diculi, tuque non tantum liber sed ut par, mundi dux atque hominum
rector eripueris neque soli tibi, sed humano generi quiescis
libertatem, Theotonice animum ipse moribus alligat validum
fervente que cohibere, maximus labor est, excute torporem,
cernes illico cuncta facilia, aliogquin torpor ipse pro vinculo
erit, Nemo leporem [illegible] telis nemo visco aquilam rapi

Vidit Quid tu nunc aquile morantur quid tui musitant leones
facile in seruitutem trahitur qui libertate se indignum credat atque
liberum se nouit non ante libertate priuabitur quam vita ymo
ne tu quidem vita enim spoliari naturam est libertate secordia, nunc
vero quenam ista superbia principem romanum publice liberta-
tis autorem, libertate priuare, ut cuius esse debent omnia ipse non
sit suus Quo enim liber suique domini est, cui sit interdictum ire
quo libeat, cuius dico ymo quid cui sue domus, limen obstrusum
sit, atque ipse ut proprie dicam, quam longissime relegatus In-
telligis cesar non quod dixi tamen, sed que dicere volui, Multa n-
occursant nisi verear ne superuacua tibi sit, michi periculosa
narratio, Pat odium, Iam pridem pro veritate contraxi studio
inimicos querere non simplex amentia est, Itaque satis hodie
dixerim quam efflictanter tu videris, michi si vltra nequeam
satis est, et etati mee et posteritati, insuper fideli officio functum
esse, quod et sepe olim fecisse videor et si quid deerat hec di-
es impleuit, nec dum tamen curam illam attigi, que animum tuum
semper grauiori negotio vrgere Sepe oculos lacrimis
implere debuerat, nonne enim vigilanti sopitoque tibi occur-
rit hierusalem vidua inops captiua sua insessa, que nullum
iam nisi ex te poscit aut sperat auxilium Inter hec tu somnum ocu-
lis aut palpebris dormitationem aut requiem temporibus prebere
expergiscere imperator hora est, ymo vero iam transijt, attila
et virtuti iam celerem ingemina vt segnitiem velocitate compe-
ses, Surge nunc surge Iam Imperator surge et clamorem
vrbis atque orbis te vocantem exaudi, Confrica oculos et circum-
spice Imperator, videbis multa que corrigi velint, et non
intelligas non tibi hoc nomen impositum ut quiescas, michi
quidem in epistolis omnibus ad te missis stilus idem et materia vna est
exhortatio . s . increpatio, querimonie et verborum stimuli,
unde oro ad quo michi non semper exorandus atque vrgendus,
sed cohercendus alius videare, et interdum freno non semper calca-
ribus eguisse, aristotilis disciplina est, quam tu michi videtur
in effigiare, ut qui in altero extremorum peccare solitus fuerit,
sese in contrarium trahat, quod tortuosa lignorum dirigentes faciunt
ut verbo vtar eius, sic enim ad medium et ad rectum facilius per-
uenitur, Hactenus quo mens tulit nunc restabat ut Epistole
tue satisfacerem sed quoniam tu vis illud vis secretum, ego autem
hec nota cunctis velim, diuidam res diuisas et quod ex me
flagitas seorsum leges Vale cesar invictissime et sepe oro co-
gita quid mundo debitum quid principi, Mli xi kl Apulis

Ad eundem commendatio instantior amici Epla tertia

Vetatus transire detinueram sed cogit ut loquar non minus
tui reverentia quam eius amor, pro quo loquor. Miles
hic tuus et amicus meus olim meis in literis tibi fiduci-
aliter commendatus fuit, non quod vel ille vel tu vel ego michi sim
ignotus, sed sentiens apud maiestatem tuam humilitati mee grat-
iam non deesse, meum rebar non tacere quod sentirem, ad tuum decus pertine-
re dixi testor et repeto, plurimum huic debes, nec tu modo sed impe-
rium, tuis [illegible] stilos notescunt tibi, sollicitudo fides et industria,
de nullo homine sperat nisi de te, hic talis vir ita de te meritus,
inter multa pericula, infatigabili tamen labore cottidie senex reddit,
nulla re auctior nisi etate in dies senior, tunc non in dies di-
tior. Da obsecro libertati fideique mee veniam, nunquam nisi fi-
des multa esset, tacita suppeteret libertas, tuum est cesar ut cal-
care improbos, sic bonos attollere, fac ut hic vir fidus ac nobi-
lis, qui iuventam suam, pro tua republica tot laboribus atteruit te
duce, teque auspice possit in senectute quiescere. Ad bonito-
trum gratulatio quod e procellis in privatam portum
sero licet evaserit Epistola Quarta!

Nam sero licet, optime vir vivere incipias, grande, sat-
is est enim non incipias antequam desinas, quod certe ut audi-
dit, ante desierunt quam inciperent. Iam classico non ob-
strepente nec frangentibus curis, integros et tranquillos et placi-
dos somnos carpis, iam letos dies securasque noctes agis, iam
in portu navigas, et post tergum respiciens turbidas et ancipi-
tes procellas tremis intrepidus, prius statui tuo cunctorum petitum
mirabar, et si forte oblitus felicior videretur postulasti in tempes-
tatibus et in bello mori, Ecce iam in pace morieris, in pace vives, oc-
cultum divine providentie munus agnoscito, longe consuetudinum
insito expliciturum ac fortasse ut est animus hominum, sepe rerum nescius
et periculis suis favens, vel te in initio te ventus optabilis pa-
trie reddidit, ut ad eternam illam patriam unde nunc exulamus,
liberior sit ingressus, o quanto tibi melius accidit quam sperabas,
et pelagi monstra et syrenum cantus, surda tua aure transisti,
et salva, quippe Scillam et Caribdim ac multa cum laude curiarum
fluctus et scopulos evasisti, iam in privata tua degis. Iam denique
tuus es, o studiosum o beatum te si quid fuis quid ne sis novis,
Vale Mediolani VI kl febr. Ad eundem de senectute et mor-
te non modo fortiter sed lete etiam obeundis Epla quinta

Audio te in senium valde descendere, alta est enim et spectabilis
et quod omnes consentiunt venerabilis senectutis altitudinem

Verum nosse adolescentie lubricum iter ac libidinum et irarum nebulas
supergressa / celoque propinquior / quietiusque suspicere reliqua etas so-
let / Nam sub pedibus habet ac despicit Curvet illa humeros
licet / generosos certe animos attollit / et quod quod qui nichil preter cor-
pus cogitant / oculorum fallaci iudicio curvam etatem ac de-
pressam putet vere sublimis et erecta est / itaque senuisse do-
leant qui spes omnes et felicitatis sue summam / in corpore posuere
tu ad eam etatem pervenisse gaude / cui maior sit animi cura quam
corporis / quid enim Iuvenis quasi in adversum remigans summo
nisu et magnis viribus faciebas / erite ut secundo etatis alveo navi-
gans / et quibus oppugnaberis adiutum / nullo iam labore facis /
Insisterem sane curiosius hinc loco ut omnes qui videntur au-
ctores ac molestias senectutis exuterem / nec gravaret tibi hunc
calamum et hanc unam diecula prestare qui michi prestitisti /
nisi ipsa et senectus satis apud Ciceronem a Cathone non excu-
sata tamen / sed laudata est / et ego te fortissime senescentem / nullis
hortatibus induci posse arbitror / Ut fortiore aut senectus super sum-
mum enim nichil est / quo sit locus ascensui / huius ego se positus /
que sequuntur exequor et quanto cum gaudio / me illam epistole
tue partem aspexisse extimas / ubi ais te assidue mortem intre-
pidum expectare / o docto viro et vere te dignum verbum / mortem
timeant qui vivere nescierunt / tu qui sic vixisti ut non in utilit
natus sis / non tibi / non patrie non amicis / cur queso mortem
timeas quod tibi quid aliud / quam defessum corpusculum et cum eo
multum laboris ac tedii ablatura sit / anime nil amplius nocitura
vel nomini / Mors quidem ut malis omnibus / suppliciorum introitus
voluptatum exitus / Sic bonis quorum ego te minimus fident
asscripserim laborum finis et vite melioris initium est / Igitur
igitur ut facis / nichil trepidaveris / senectus et mors liberatrices
sunt humani generis / aliorum morbos qui insanabiles et pe-
ne incurabiles sunt / prima mitigat Secunda convellit prima
a malis ac laboribus abstrahit / Secunda veris bonis et quieti
nos inserit sempiterne / Quid de morte presertim quam a multis
infamatam video forsitan dicere non auderem / nisi plotinus ille
platonicorum princeps ut sileam ceteros / et sequuti eum aliquot ex
ducibus nostris nominatim / Cyprianus et augustinus id dicerent /
misericordiam quandam dei esse nos fecisse mortales / et ut plotini
utar verbis / misericordem patrem vincula nobis fecisse morta-
lia / Bona igitur senectus que iam iuxta tectum est et mors me-
lior quam expectas / ut enim mors peccatorum pessima / quod petra
ait / eorum intelligo / quos peccasse non penitet / sed delectant

Re si proprie nimis acceptum sit, omnes homines piscatorum appellatio
apprehendat. Sic optima mors iustorum, hec haud dubie. Nam
propinquat, nam cum nulla etatis de vite longitudine certa sit,
hec de ultimitate mortis certa esse non potest, bonum ingens sed ig-
notum vulgo, tibi nunc ob viam venit, Imple feliciter tuum non,
et bonum contra non modo intrepidus, sed exultans valde repertum que
non mestus, ut magna pars mortalium, hoc qui mori hoc est non
obsequi pena, sed letus ut pauci, quasi magnum aliquod dei mu-
nus amplectere, teque de multis vite tempestatibus notuis, aureis
in portum non in scopulum nebri tredis, neque quod et si malum esset
declinari nequit exhorreas. Ubique quidem omnes ibimus, ire omnibus
est necesse, sed ubique impavidi, pavere enim non natura rei, sed opinio
est animi, non rerum acerbitas, sed imbecillitas singulorum. Alioquin
omnes pavidi morerentur, nec in civitati ubique et cunctis terris ac
seculis ante retro tantum, innumerabilis turba est et qui nati sunt,
et qui nascentur diversis gradibus unum finem petunt, ab egressu
materni uteri, omnes ad hoc iter destinati sumus, hos ipsos vel
etate timidos vel regno conditionis oblitos, et in mortalitatis
spe, ventosis erroribus conceperunt, vel sequi oportet. Vel precedere
eorumque mestius, quo et raditus hic altius egerere et illic tulti pro-
missumque minus est, quam obrem cum omni vite finis densa nube
obsitus, cuiusque omnibus certa necessitas, nulli preterea certi explora-
tusque quidque sit. Sic instituendus est animus ut hoc ipso die
tranquillus expectet, et hac ipsa hora quietus omnium annorum
series innatur, nam quod oro te refert, hodie ne an cras
an vero nunc fiat an tardius, quod utique cito quam fieri oportet
usque a deo, quod impossibile sit differri, hec subterfugia et has mo-
rulas, humana ne quidque captat ignavia, que unmedi aunda,
vixisse contempnit in gratorum more, quidque importune am-
biunt, fastidiunt consequuti, sic est longitudo concupiscitur
et si nichil in hac brevitate longum sit. Esto autem utilisque con-
tigerit exoptata diuturnitas, postquam punctus ille gravissimus
migravit, et solutionem longevum uinculum nimis mortis, quo
quid habet amplius, qui centum vixit annos, quam qui ab u-
bere ad sepulcrum rapitur, cum quo et utriusque finis adest et tempus
utrumque preteriit. Audivimus sepe morientes senes dicere, videri
sibi iure unum diem integrum vixisse. Profecto inter bre-
vissimum hibernum diem, ac longissimum nestore tempus vite,
tantum ad exitum nichil interest, ubi ad metam et utriusque
ut sic dicam ad vesperam ventum est, at atqui illa esse ut
dixi vitaeque spem quam rem ipsam pluris fieri, facile de stultorum

Votis lamentis quam tollitur Sapientum vero nec in iuste que-
rimonie nec in ania vota sunt, quibus persuasit felicem
fieri non vite spatio sed merito, non fortune presidio, sed vir-
tutis que cum ita sint ad summam sic habeto nil meletius au-
diturum quam hunc talem ac tui statum Quid enim si opibus
in mensis auctum in obsessum et oppressum dicam Quid si
factum Italie regem sacrem, quam breue gaudium quia ca-
ducum regna opes et quidquid omnino fortuna tribuit, nouit
eripere, fingatur fortuna liberalior quotque perrarum est,
usque ad exitum amica figatur rota illa volubilis tuus pia
in auditi fauoris obitibus, morte saltem, cum nulla liberali-
tas fingi potest, linquenda imperia deponende diuitie, nudis
Omnibus nudi veniunt redeundum, In hunc vero tuum animum, nil
iuris habet fortuna, nec mors quid ipsa, hic te in finem
et post finem comitabitur teque in celum Vnde sibi origo
est virtutum alis attollet Ego autem magnanime vir, ut ci-
tissime gaudeas, magno studio tecum quoque animum, victor induere
et ipse iam videor induisse, vmo viuum et valeo, si qua multi-
tudo integra, si qua vita mortalium vera est, Certe si tu
letifero gradiorum, glari ausim, et ipse cottidie descens ad
senectam, et magis in dies frustra formidatam et inevitabilem
illam horam metuo paratus te in senium et in mortem sequi,
vel quam moriendi nullus est ordo, si exalto datum est ad
mortem, nichil ipse quoque nisi fallor, metuens aut hesi-
tans ante te Ceterum dum hic sumus utere me precor,
ut re tua et si quid forsan ex me cupis Iubendi tuus la-
bor parendi delectatio mea sit Vale Medioli viii kl. mar.

Ad Johannem olumcen episcopum Imperialis aule can-
cellarium laudantem eo magis esse fidei quo plus
fuit amorum Epistola Sexta etc.

Vide hoc michi ut dux ac preceptor meus, me magistrum
et dominum suum vocet, nisi quia magnus sui obliuiosus,
nichil meminit nisi quem diligit illum scilicet qualem vult
fingit, illum attollere nititur id si nequeat ipse, descendit denique
modis omnibus illum sibi equare contendit, tibi enim, nisi tuos e
puluere erutos, supra verticem tuum loces, nichil est optimi, Ego
vero quo me altius extuleris humilior fiam, neque me vnquam
tanti viri fauor, mee conditionis inmemorem faciet, olim te in
dominum preelegi, magnum enim te non mea fecit electio, sed ingenii
tui vigor et industria, de me tempus igitur quecumque me facito, rem
tuam in alto uel in ymo ponere tuum fuit, meum esse nosse ipsum

Me et res meas. Neque tamen facile de me ipso, plus quam michi credere, eoque minus fidei habere meis laudibus, quo me plus laudator amaverit, crediderim tamen tibi, tam pio affectu, tamque urbane digito habeo te felicem tali amico, me tali iudicio fortunatum reor. Multa mihi cogito, sed occupato ingens tempus breve est, et preterea multis sepe et magnis ad Cesarem epistolis habunde oculos tuos occupaturus videor, ac linguam que illas ut auguror sacris auribus inferet tuam. Sicut calamo ardenti et pluma satagenti, si paulo liberius frena momorderit, ut ignoscat queso, attendit et bucholicum carmen, quod integrum ante te nulli per miseram habere, videre autem multis. Cuius expositorem vel potius expositorem vel simul has velim, et quod non prius sperare incipiam quam Cesarem nostrum, meis tot undique clamoribus experrectum audiero reliqua ex eo qui has tibi literas dabit percontabere, omnique ut primis mearum rerum gnarus ad te venit, de quo nichil aliud, nam nosti omnia nisi quod inter precones tui nominis, quos multos habes, non facile cuius quam altior tuba est. Vale feliciter nostrum decus. Mediolani xii kalendas aprilis

Ad eundem commendacio amici epistola vii cetera

Quod ex meis multis ad te litteris intelligere potuisti, divulgatus sic adeo erga me tuus est amor, ut omnes quicumque favoribus tuis egent, meo videri egere se existiment interventu, in presentibus cognoscam hunc, et sua michi virtute carissimum ardentis ingenii Iuvenem, amplissimeque facundie qui missus a patruo, ad Cesareos pedes venit, tibi et per te principi commendatum cupio, in his que iuste optavit. Cesar quidem nisi fallor amare totam prosapiam illam solet, tu bonorum omnium adiutor paterque et susceptor semper fuisti, et sic nil magis quam tuorum munus esse ac dici expetit, non possunt homines creando similes deo fieri, sed amando adiuvando sublevando sustentando miserando promovendo preclare. Cicero homines inquit ad deos nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando. Cuius vero mortalium proprior deo esse, quam summus hominum Cesar debet, nempe qui humane nature verticem tenet, consequens est ut proximus sit divine. Te sane proximior nullus est Cesari. Hic autem pro quo rogo vir industrius est, quique ope facili possit ascendere et cui si fortuna assit, natura non defuit. Iuvenis tamen adhuc in quo nondum est quod futurum est. Sed quid loquor aut cui loquor? Illico ut hominem videris cognosces et an me amor fallat intelliges. Vale.

Ad Imperatorem Karolum gratiarum accio pro transmisso cratere aureo et ad se vocante

Aliqua spes eundi Epistola Octava :-

Tnamores multo, quam pro votis nostris fortuna, literas tuas Ce-
sar aliquot mensibus postquam date erant ad me novis per-
venisse, simulque tartheta preciosissimum, quem michi auro
solidum atque asperum signis, ut virgilii verbis utar non
nescio quid, sed tue sortis munus eximium destinasti, O non homi-
num sed rerum omnium sortis stupenda, Vasculum insigne materia,
insigne artificis ingenio, sed super omnia ore cesareo consecratum,
a tuis in meos translatum usus, quibus ego illo quidem non tam
utar hoc tempore usu quam libabo, dicerem ad aras, si nobis qui
veteribus mos esset, nunc vero mensis lautioribus, rarum ad spec-
taculum adhibito dies festos exornabo, habebo illum in deliciis,
ondam invitabis amicis et gaudentibus, nec minus eque auream
epistolam tuam, qua ad tue humanitatis meeque licet immerite
glorie, certam fidem, dum vita comitabitur, asservabo, quoquoties
quis, quod tu bonus, ego felix sim, probare voluero, ad iudicium illa
vocabitur, denique semper tali munere gloriabor, pro quo grates
agere temptarem, Si autem michi satis virium ad exprimendum
tam vehementes animi conceptus, aut tibi ad tuorum affectus
intuendum, opus esset, quid vero nunc ad literas ipsas dicam, tu
qui regibus Iubes, qui gentibus imperas, tu me rogas Cesar,
ego autem tanto magis precibus moveor quam preceptis, quanto
maior est tua virtus quam imperium, Sed quid fiet huic animi
promptitudo, huic rerum perplexitas multa est huic me enim que-
so, tot mearum epistolarum clamor mutus pervenerit, ut vocatus
totiens, tamdiu, tamque anxie, tamque a multis expectatus ad ex-
tremum te vocantem, ad te votes, quodque in laudibus profiteri tua
dignata clementia est, desideres expectes, quid hic nunc fiet Ce-
sar tu me in germaniam, ego in Italiam te voco, tu auctoritate
me superas, ego te causa, tu me ad delectationem honestam non
inficior, iocundamque, ego te ad virtutem atque officium necessarium, ac
debitum usque adeo, ut ob hoc unum in lucem editus videare, tuum
exequutio te felicem, te clarum posteris transmissura sit,
parere tamen est animus et ita mecum, tuo Imperio unum debet
velim. Sed plurima obstant, primum estas, sic nature mee hostis
in hac temporis parte non vivere sed languere quodammodo videar
ac torqueri, que si michi molesta semper fuit, quid nunc pu-
tas, qui minus estum forte metuam, sed laborem magis, numquam
tam Iuvenis quidem fuit, ut nescirem me senescere, sciebam
vero sed nec senciebam, quin hactenus ceu qui navi vectus
dormiens secundo alveo descendit, nil senciens precedebam, Ecce

Iam senium etatem incipio sentire, fragilioremque et in dies tardiorem
fieri. Attendit quod et si tu omnium maior, et si unus ille penes quem
iam dudum ago non modo licentia daturus videatur, sed ut
cum eius novi ipse quoque venturus, si tu iubeas. Michi tamen
dum sub umbra eius licentia opus est, verum hoc non magni-
fico, quia ut dixi, michi ille nisi fallor negaturus domino suo sit.
Quid libellis autem meis faciam, quorum michi et si non ni-
mium, at pro ingenii ac doctrine inopia satis est, quibus et
si forte onerer potius quam oner, longa tamen consuetudine
sic affectus sum ut sine illis esse nesciam, huius transvehendis
ut vides cesar non alpium sola obstat asperitas, et longissimi
labor itineris, sed predonum metus et viarum mille pericula,
quorum extimatio sepe quidem ad illud sapientis hebreorum
flectere animum me cogit, ubi cunctas res difficiles pregnanti
brevitate pronunciat. Hic est enim et sic esse qui dubitat iu-
nat modo et ante senium intelliget, nam profecto si senuit in-
tellexit, alioquin non senuit, michi crede sed marcuit, atque
senilis clausum iter longum egit. Dicam tamen inter tot diffi-
cilia et perplexa quid cogitem, si cedente estate et superio-
ris mei fidelis tui consensus, et vie comes affuit, veniam
cesarque tibi placitam moram trahens et librorum et soda-
lium et patrie absentiam sola cesarei vultus optata multum
michi presencia consolari. Vive feliciter et vale cesar noster,
Patavi xv kl. Augusti. **Ad eundem iterum atque insta-**
tius evocantem spes tercior obsequendi epistola x

Vicisti cesar et longe vie duriciem, et senectutis animi
segniciem fregit humanitas tua, expectabam dif-
ferebam, dicebamque tantus meum preceptum sui
promissique mei forsan obliviscetur. Certe interim gesta
et nature tantisper mee et etati et lassitudini morem ge-
ram, fessus enim rerum fessusque animi sum, cesar, fessus omnium
fessusque negotiorum, fessus ad extremum mei utique, afflictus
ille senex ait factus sum michi metipsi gravis et ut veris-
sime dixerim ipse sum pondus meum, sperabam tot gran-
dibus ac profundis curis ex toto orbe cottidie in tuum pectus
tui fluctibus undique et altissimum quoddam mare fluctibus, exiguum
nominis mei opprimi facile posse memoriam. Michi vero preter im-
perium tuum, cui omnia debeo, nil prorsus antiquius est quiete
optimum ubique semper animi, a prima etate quesierim, nusquam
reperio, quoddam et funus nunquam spero, donec illam in hunc
vite tempestatibus queram, quam cum ipsam reperturum

Me illito, ut in sua sede quieri ceperit, non diffido sed illam tibi
querere, quot in alto habitat aie patre, atque in diversa distracte
insuper, et ponderibus suis presse, et interam prone, sub difficile
nitor, sane et sepe sub hac spe verbis damitis, ne coherter
convertere animia mea in requie tua, quis dominus benefecit tibi, ut
viribus fisus meis tercius spiciens quam auxilium exterum et tum eodem
illo rege suspirans dico, Quis dabit michi pennas sicut colum-
be et volabo et requiescam, Sed interea laboriosam hanc requie
qua datur amplector, illam alteram cogitans ac suspirans,
Itaque tibi tui, ut vultum tuum meum sit animum notum velim, meum
terrene ingenue fateor, et si nichil sit quod libentius videam
quam te, presertim si non in extremis terre sed expectantis te Italie
claustris, adesse me iubeas, tamen interdum singula versante atque
omnia librantem in animo, habuisse ut meo silentio, et tua oblivione
te fallerem, o quid dixi o quem fallerem, meum atque omnium si
domini, si utilis fallacia videbatur ignoranti, tui usui tibi futurus
sim ut dixi libentissime quiescenti, Verum id video frustra est
nimis enim, ut acuti ingenii maturique consilii, sic tenacis quoque
memorie es Cesar in hoc ut in multis primum illum Cesarem se-
quitur, ad quem Cicero loquens, memoriam eius implorat, qua
valere illum plurimum dicat, ut qui nil soleat, nisi in iniuriam
oblivisci, que cum ita sint, non est amplius dissimulandi locus,
non passum tercio me vocantem romanum principem non au-
dire, Satis superque non insolentie dominus testor sed in hertie
fuit, non statim primo iussu paruisse, Ecce me iterum Cesar vo-
cas venio tecumque ultima in veniam patrum visere, non semel aut
iterum, sed sine intermissione diebus ac noctibus te vocantes, Va-
le Cesar et glorie et Italie tue meorum et imperii Mediolani xii kalendas aprilis

Ad iohannem olimucensem Episcopum Cancellarium de eo-
dem nec debere animum puritatis sibi conscium alienis lau-
dibus de humilitatis sue sede convelli Epistola decima

Mirus es michi domine mirus es valde, nam quid oro
mirabilius quam in hac tua excellentia rerum omnium, tam
singularis tamque sublimis humilitas, in omni sermone tuo
modis omnibus te deprimis, quem nam que fortuna, que
virtue fortiorque dominus rerum attollit, que summus hominum, Cesar amat
quem mirantur Cesares, proceres ipsi venerantur, Roma-
num colit Imperium, et quorum primo sapientum an eloquen-
tum choris equet, an preferat in dubio est, Contra autem
me dum virtute nocui nec non meis laudibus obrutum in luce
rapis, et fando tollis ad sidera, quid nis novi, quod in ais

Audiencium omnis est defectus temporis in rebus ubi veritas regnat,
nullum Ius habet otio, me ornare facundie tue floribus
potes, mutare non potes, non si me Cicero ipse laudaverit non si
me demostenes, non si me maro, et si prestringere enim possunt
aliena audacia, an et michi oculos eruet ut me ipse non videam,
Cum ergo est quod olim scripsisse tibi videor, rem tuam quanti ius
preciis facere, meum est me nosse, de me nulli credere, et presertim
ausim carus, ut tibi hominum fueris talibus auris non facile qua-
tior, et si quatior non concellor, parvitatis quoque mee conscius, tam
fidei nulli habeo, quantum sine odio et sine invidia vita mea
famaque carpentibus, nisi te plane nossem, aut si que dicuntur
abs te, ab alio dicerentur, illudi crederem. Sed absit ut de tanto
viro, tam michi propicio, tam spectate fidei tam rare virtutis,
quid quam suspicer, nisi rectum candidum sincerum. Credo ede-
pol te loqui, quod in animo tuo est sed in animo tuo esse quod in me
non est, Ergo quod in reliquis tuis mirator animus, hunc unum
gratulor errori tuo, quem non defectus ingenii sed amor pietas
urbanitas, radices nobilissime pepererre. Sed ut desinam, ecce
venio, quando sit penitus cesari placet et tibi et venio non quod ais,
ut doceam, sed ut discam tuisque doctrinis et tuo proficiam ab ex-
emplo, Si quidem plato et Aristotiles et xenophon et tota illa
philosophorum vetus ac nobilis familia, non plus creditur socraticis
disciplinis profecisse, quam moribus unicatus in anima est quod
per oculos quam quod per aures introiit, More autem mee tempus
moderari votantur erit arbitrii, augur sane Imperatorem
meum cito michi vale, Dicturum, Si cogitare ceperit qua-
tum michi decrepito expediat, de me ipso de quo alta vita co-
gitantem ad Imperatoris etherei stipendium me transferre ac
ne forte tarditatem stupeas motem nosti meum, non tu hi-
rum dirne celo volantem, sed reptantem cum labore testudine
cogitabis Vale Mediolani x° kalendas Aprilis Ad Johannem

Ad Johannem Piccamen causidicum transfretantem gratia percipiende militie ad sepulcrum Christi dehortatio a tali proposito Epistola Undecima:

Malo consilium, quam facciam mea leteras, hoc enim amore
ingenio plenum est, illa ut super mores animique hominum odio
non vacat, profecto aliquod non fieri consilio, si factum
erit arguta, quod ne accidat, Jam hinc michi tibi providendum
est, magis quid cupio nullis te laudatum, quam reprehensum, scilicet,
idemque te optare non sum dubius. Volet enim ut gloria sit et
glorie cupiditas virtutem sequi, ad hanc ergo tendentibus vigili

Studio opus est, per singulos vite passus nec ubi pes aut labi-
tur aut deviet, audio ego te Ierosolimam profecturum velle,
sepulcrumque dominicum invisere, audio inquam et probo et laudo
et qui valde te amabam, validius amare hoc tam pio propo-
sito tuo cogor, nam quid hominum pietate prius quid antiquius, ac
que pietas iustior quam ut ei, qui pro te gratis sanguinem
fudit etiam posuit vitam, dedit, votumque tanti amoris in se
referas, et si maior occasio non assit, at loca saltem ubi ille te
amando, se neglexerit meori fletu et piis lacrimis riges. Sane
quod de hinc fama loquitur non laude, decrevisse te scilicet illic,
aurea que feruntur calcaria et militie insignia titulumque susci-
pere. Insolevit fateor hic mos unde ortus nescio, apud poe-
tam utique eius ferrate calcis est mentio, armate vero memi-
nerim nusquam. Sed esto vera virtus non in animo sed in habitu sit,
neque in gladiis sed in calcaribus sint vires, eaque nisi rutilantia fue-
rint, non possit vir fortis, quod ut puto non tam scriptis ante-
citis quam mani et ni fallor brevi consuetudine cautum est. Cer-
te si ad militiam hanc ipsam de qua loquor, quod ita fert usus
et opinio, te nunc tenera etas, forma sollicitat, non miror, illud
hortor, ante actum cogites an id tecto deceat, ut ibi creator et
dominus tuus, humilitate ineffabili ac stupenda, pro tuis tuorumque
generis peccatis coronam spineam gessisset, crucem subiit, mortem
tulit, illic tu stimulis aureatis, et inter conspicue cornipede
atque ubi frons illa sacratissima cuius nutu celi volvuntur, venti
silent, maria conquiescunt. Cuius signum felices angeli expectant,
infelices tremunt, fuso sanguine rubuit illic calces tuo fulvo
radient metallo. Ceterum tu ut libet age, ego ne alto consilio
res egeret prestiti, sic ne exemplo careat efficiam, Goffredus
dux virque adeo clarus ut et per ora hominum et per aulas, re-
gum Galliarum inter tres sectariorum ternos ut perhibent excel-
lentes, ipse quidem scriptus et pictus, christianorum tertium tenent locum,
terram sanctam adiit, expugnavit, devicit, et ad cultum vere fi-
dei reduxit, multoque illi feliciter successit hereditatem nostram
de manu fortissimi hostis eripere quam postis suis eandem ab ig-
navissimis custodire, sed hec transeo, neque nova michi
neque omnino nearum rerum querela est, ad id vero quod se-
quitur cor intende, nullo equidem pacto duci illi, et regni
animi et victori persuaderi quivit, ut regis nomen ac pur-
puram assumeret. Negavit enim posse ibi se, coronam auream
gestare, ubi Christus spineam gestasset, o preclaram modestiam,
o virum vel ob hoc unum ante alios dignum, qui Christi in iniuriam

Q[u]induitaret, qui si ille victor armat[us] sepulchrum xpi meo et aure victrici et emerita fronte contigere renuit qua fronte quo ve ore speramus, homo mei temporis non terrarum victor illarum, sed humilis et trepidans peregrinus, nudis aut pulverulentis calcibus, aurium pungit, non agam pluribus nec oportet, et licet forte quam plurimis, qui contrarium vel fecerunt vel facturi sunt, hac diffinicione displiceam, ego tamen nichil ut diffinitam diccionem dico, sed ut consilium ceptis abstinuisse, consilium meum est tam sapientie plenum utinam quam fidei, et si quid amico credis ut ad gloriam sit necesse aureo capulo gladium vibrare, aut equum et frenare et pungere, et quod sepe iam diximus tales habere, quas nec Scipio habuisse legitur, nec Cesar, aliquanto tamen honestius, reverteris faleratus victor ex acie iusta pro quam bello aliquo pro salute patrie ad defensionem iustitie suscepto quam a sepulchro xpi unde tanta humili letitia cum latinis sospes ut redeas malim. Vale.

Ad Guidonem archiepiscopum Ianuensem non dolorem ipsum sed patientiam doloris optabilem multa preterea quibus parantur in utilia prodesse aliis Epistola duodecima Sequitur

Nemo miser esse vult aut unquam voluit, non enim id recipit natura, ex diverso autem felicitatis appetitum perditi tali felicitate non perdimus, ymo vero tamen maxime felices fieri optamus, dum infimi sumus aucte boni desiderium, mali pacia et si quis ad quisque pe ulle videatur hoc volens neque ulle ad quisque pe, et ipsi quorum actus votis obstant volunt tamen, sed hoc volentes in adversis agit ignorantia viatorum more qui sepe quam petunt campe dibus vitam linquunt, nam et qui peccant faciunt quidem non sint miseri, sed felicitatem quandam in explenda libidine sitam putant, et qui sibi manus inicunt eo talle miseria fugiunt, sed falluntur non videntes brevium fugam, et in ethas miserias se celari, profecto aut nunquam misi vel misere vite odio, vel bene spe ad voluntariam mortem iter per inciosum aditum, stulta spes, nam et illud in id quod fugit incidit, et hoc quod cupit abicit, nempe sicut exuperare cupere animus non potest, neque si posset sani animi votum esset, sic eius si res poscat tolleranciam, et optare prudentie et consequi, pars est una felicitatis, esse quidem plena felicitas, nil miserum pati, nil asperum, nil adversum, affluentem prospero, lete omnibus scaturigo, quod tamen sperari in hoc calamitoso et flebili non possit exilio, proximum est quicquid acciderit forti animo perferre, et fortune ictus

Natie clipeo pulsare, hoc voluenti michi quantum meroris
egritudo tui corporis / tantum et plus gaudii, attulit ex debilitate
ac sanitas vigorque ad plus enim in hoc boni est, quam in illa
mali, quin potius si stricte loqui velim / multum in hoc
boni, in illa autem mali nichil et si molesti aliquid sed facile est
sanum et bene habentem de egritudine ac dolori preceptum dare aliis, sese
autem solari et assensu proprii doloris avertere, aliquanto diffi-
cilius, non in omni grabato possidonius iacet ad quem quondam inter
egrotum magnus pompeius tunc et Rome verendus, et terribi-
lis terrarum orbi visendi gratia cum venisset, / ac superbus regi-
bus humilem se philosopho prebuisset, ille quam poterat tanto viro vi-
cem ut redderet honoris / inter medios cruciatus atque acu-
leos doloris audiente et mirante pompeio de hac ipsa famosis-
sima sententia disputavit, / nil bonum nisi virtutem / nil malum esse nisi
vitium, dumque loquentem dolor interpellaret, identidem ad se
versus aiebat / ut Cicero meminit / Nichil agis dolor, quamvis enim sit molestus, num-
quam te esse confitebor malum / videris ubi vim sententie repone-
bat in differentia mali et molesti, / sicut vir clarissimus inter bonum
et commodum differre autumat. Et profecto, si unum est bonum
virtus / et nichil est malum nisi quod oppositum bono est, cum
vitium solum oppositum sit virtuti, nichil omnino nisi vitium malum.
Sed omittamus ista magnifica / et loquamur ut ceteri, / presertim
cum et hec vel vulgo vel sensu iudice non probentur, et
adversa etiam philosophorum acie duce aristotele magno clamore disse-
ratur / leve est autem ut dixi assidentem ~~ego~~ egro sanum / disputa-
re et opinionum angustias, argumentorum flexibus inextricabilia et so-
nantia excutere problemmata / Sed fomentis non verbis dolor
tollitur, quamquam et verbis mitigatur dolor frangitur / sepe vel
amici increpatio, vel virilis exhortatio pudore vel ardore
sic armavit animum, ut inmixtum suo corpori supplicium non sen-
tiret, Sed enim tunc verba suum pondus habent, dum affuit
hinc docilitas audientis hinc loquentis auctoritas, Ea non te
magna est, quando qui loquitur / preter ingenium, experientiam
est adeptus / ut qui quisque aliquid passus tale, quod ab alio
exigit in se ante prestitit, tunc aut maxima et persuasiva, quod
loquitur, pati neque enim arguit sed demonstrat et astipulatur
dictis fortibus / prius dolor / et id circo ad omnem patientiam efficacis-
sime voces sunt / que ex ipsis cruciatibus emittuntur / Et
michi ratio suasisset alioquin forte non satis Cicero aucto
fidemque mihi pepererit / si quid non audires puto quam podagrico

Dolores perferens te alloquor, tuus obsessum oppressumque doloribus
sed invictum et magno animo resistentem, ut utrumque fides sit
ac docilitas non desit utrique sit ydoneus magister vel discipulus. Ego
in presens magistri vicem assumpsi, futurus discipulus cum voles, eius-
dem de re loquor, que nunc maxime in manibus est, nichil dico
quod non probem testibus, quoque quam vellem, loquor de dolore
quem acerrimum sentio dum loquor, usque adeo ut sepe per hos
dies Possidonii memor de eius opinione unde hesitaverim et
varie actus sim illuc, nam si vera complexio est, quam superius
audisti tu, non hec oro itidem vera sint. Si delectatio si sa-
nitas si membrorum integritas bona sunt, et quecumque bonis
opposita mala sint, oportet utique molestiam corporis et morbum
et dolorem mala esse, consequens est. Inter hec igitur viri
constantiam illius, non tam facile assequor quam miror, et ad sum-
mam sic me invenio, ut sepe ratio stanti sensus michi persua-
pacientiam semper sit, at ne super corporeum dolorem inquisitione
supervacua etiam animos affligamus, hiis difficultatibus stoycorum
et humane obiectis, atque sic positis in tempore ad fortasse tranquillius,
illud eximium inter tuos meosque nunc angores gaudium cepi,
quod in litteris tuis, non solum pacientie scriptum nomen sed exsculp-
tam vere paciam ipsam vidi, quecumque enim sit hec phylosophorum
nullum finem habitura discordia, in hoc unum et philosophi omnes et
experientia et veritas ipsa consentiunt, in rebus asperis, seu ma-
la seu incommoda dici mavis, pacientie unicum esse remedium. Indig-
natio enim et querele et muliebris eiulatio, et luctus preterquam
que viros dedecent, ipsum quoque dolorem non leniunt, sed acer-
bant, quod prosperis in rebus, seu bona illa seu commoda dici placet
unum est remedium. Modestia cuius freno letitie gestientis
impetum teneamus, de quibus simul remediis ambobus nup
nescio quid latius sed cum ut scriberem mens incidit, et
feci, quem libellum habuisses, nisi quia et ego iam scri-
bendi fessus, et adiutor nullus, amici enim vel absentes vel
suis rebus implicati, occupata seu longinqua michi dexteram
accommodare non possunt, quanta vero sit scriptorum fides, quan-
ta constancia, quantus denique intellectus experti sumus, polli-
centur plurima, corrumpunt omnia nichil expediunt, unde in me
quod in me quidem sentio, in aliis auguror, tepescit novarum ar-
dor inventionum metu in tecto, ne speciosas curas suas, aliena
fedet incuria, ille autem industrius adolescens noster, quem
inter tantas rerum difficultates, tres et xx^ti annos educa-
vimus, ut inquiescenti etati et laborum levamen et domesticum

Durus esset et gaudium, ille in o[mni]um eq[ue] illius meis ad te l[itter]is exaden-
dum erit mentis augurium, unicus vite labor unicus pudor unic[us]
dolor est. Contraque presagium meum id et s[...] si velit aptissim[us] v[ir]-
tuti hostis, pessim[us], moribus meis inimicus, contumax ac rebellis,
passionum servus, servator q[uam] libidinum, sed ferenda omnia ne illa
michi de qua loquor, quamque in aliis ~~loquor~~ laudo defuisse mea
in rebus patientia videatur, letus dicere non audeo sed feram vo-
lens ne coactus feram, neque vero ipse sum ferendus, sed cum for-
tunatissimus et maximus hominum augustus, tres ut ipse vocitabat
vomicas, suo de sanguine tulerit, ego in meo ad laborem nat[us]
habeo non feram, sic undique destitutus, ad illius frigii docti
hominis fabellam recurro, ut convenit S. ac speratis desertus au-
xiliis messem meam falce metam propria, hoc minus habeo
quam Esopicus S. senex, quod illi filius, michi nullus est comes,
Itaque quod et sepe sum questus et quotiens ad animum redeo queri
oportet, omnis labor omne opus, ad hos iam defessos attritosque di-
gitulos revertitur, omnis sarcina hos imbecilles omissosque premit
humeros, et hoc ipsum magno animo ferendum, respicitosque talibus
ascendit quo suspiro, iniqua tam invenis fui ut ad requiem me
venisse crederem cum illam sepe de quo hodie miror ubi non erat,
infelix et nescio quid cogitans, quasi per tenebras palpando que-
sierim, hec dixi omnia, ne me accuses, quod rem ad te maxime per-
tinentem non dum tibi transmiserim, cui et si non plena curatio at
levimen forte aliquod, et certe dum legis, occupatio quedam, malorum
que utilis inst[...] oblivio, Ceterum quod prius expletum fuit morbum
tuum odi, patiam amo, ut nesciam an optabile malum sit, si tamen
recte malum dicitur, quod te in experientiam tui ipsius et possessione
pacificam tanti boni duro licet tramite duxit, et sic oro age, ne te
defatigare, sed insiste, teque inter ipsas angustias increpa et hor-
tare, et obducta animum atque attolle, non indiges adiutore nisi ethe-
reo, ille aderit et dexteram porriget laborandi, quotiens ad eum
poeticum id ignaria pietate clamaveris Eripe me hiis ~~[...]~~
invicte malis, modo ne dubites ne diffidas, neu te humi fessum
inclines, sed ad celum erigas et memineris iuste opem implorare,
qui multo magis quam tu ipse tibi succursum velit, sed quibus id
optime fiat, ignotas homini vias novit, est ubi votorum dilacio
pars beneficii magna sit, Salutem optare nostrum fuit, modum
ac tempus in illius arbitrio relinquimus, cuius nec voluntas mutatur
nec iudicium fallitur nec potentia fatigatur, nichil de illius auxilio
desperes, etiam si oblitus, si tibi iratus appareat, de ipso enim scriptum est
cum iratus fueris misericordie recordaberis, familiariter confidenter

(fac)

Et vere dico, illud ulterosi senis memorabile et devotum verbum,
etiam si occiderit me in ipso sperabo, Ita dic ita fac Ita cogita
ita spera. poteris omnia si te posse credideris. non in te sed in ipso
qui te confortat, proinde quod soles age perseueranter eoque
promptius, quo proximior fini es, breve est iter, nichil aute breve
difficile, nulla vel precepes paucorum passuum via fatigatione
elicit, Contra autem solo aspectu via longior fatigat, et si pla-
na sit et quid putas Magna pars lucis acta est, falsis in gau-
diis in laboribus veris, inter spes ambiguas inter certa pericula,
et quantulum est quod restat advesperascit, Michi crede dum
confabulamur et circumspicimus, transit dies non sencientibus nobis,
respiciamus ad solem, fine ad esse videbimus, qui et si dissimuletur,
aderit tamen et quod plerisque viantibus accidit, hiis presertim qui ve-
hicuntur, ante expectatum hospes erit in limine, atque ultima nos
domus excipiet, Eundum igitur alacriter et caute, continentibus animis
viarum reliquie patiende, ac spe quietis, per mulcendus labor,
et quem huc loquendo pervenimus, ille michi ex multis viatorum
mos probatur, qui hospicio propinquantes cunt lentius, ut diurno
estu collectus fervor temperetur, itaque de industria gradum tenent,
flumantesque frenant equos, atque ita perveniunt quo pergebant,
ut nulla in parte vestigia festinationis emineat, Et nos qui
ferventibus animis adolescentie, pulvere mucete montana transivi-
mus Iam plano et solido redditi, temperemus ardorem, frene-
mus impetum, et ad finem sic tranquilli et placidi, et intrepi-
di veniamus, ut qui nos sero viderit vix illos putet, qui sub
meridie currebamus Si quid nunc etiam sub extremum duri est,
dico iterum, difficultatem brevitas consoletur, hec te ex parte
ipsum gaudeo, ut vix letius animo meo sit, si quid ego fortiter ege-
rim, quod tu, et id ad cumulum gaudii mei est quod hac in
re utilem tibi posuerit epistolam unam, quam ante tot annos
religioso illi seni scripseram, qui pressum se podagra paupertate
senio, et super omnia mei quoque qui longe aberam desiderio
in literis questus erat quorum tu duobus tantum pro permeus, atque
ultimo quod ego tibi plane aufferam mox ut belli fragor
bona fide quieverit primum ut sit aufferre possem, pati enim
te diucius non paterer Satis iam tue virtutis experimentum
habes, et licet ut in epistola dicebam, optanda patria, tamen quod
rigidissimi quique phorum fatebuntur, non optandus, sed
est ferendus dolor, In hoc vero te laudo, hunc curretem urgeo,
quando aliud non possum et epistolam tibi illam profuisse glo-
rior, quam an illi profuit ad quem scripta est, ipse tunc senserit

|| facere ||

Ego enim postea nisi semel hominem vidi, idque per breviter, penes-
trina sub arce, et michi solito letior atque equanimior visus erat,
tum in comodis suis omnibus, et cum senectute luctari, michi autem
sic gratus exiit, ut diceret, meum esse, quod sine lamentis in pace
senesceret et terribilem illum diem interitus expectaret, nec
in multo post obiit, quamquam illud vulgatissimum sit ut alii parata
prosint aliis, Relinquit opes filio, pater alienus et quod diruit
hostis parto fruitur, nec in hiis solum que fortune serviunt,
sed in quibus nullum Ius habere dicitur, id notavi et stupui est
enim haud dubie res indigna sed tamen, adeo ut sit in talibus
iam, admiratio ipsa mirabilis, et quoniam nec longior sermo meus
tibi de tedio esse solet, ut res exemplo eget insistam, nec enim
quam illos qui rei publice, aut militie disciplinam, filiis inge-
rentes, omnibus profuerunt, preterque quibus ante alios prodesse
decreverat, quod in libris quoque vel technicis evenisse video, ubi
illud mostri instar quod per prato, summi viri filius summis evasit,
sic natura vires attenuante, ut quisque quod defuit, deo debeat,
non patri possem duces reges, et cesares in testimonium addu-
cere sed non vacat, ad illa venio que libris complexa in omne
evum multis utilia in hiis ipsis quibus scripta erant, parum visa se
virium habuisse, Scripsit aristotiles ethice, libros ad niccho-
machum, quendam, sive ille scribentis pater ut quidam volunt, sive
is filius sive amicus fuerit, adeo enim nil sunt inquid fuit nunc
etiam dubium inter multos, quamvis Cicero filium indubi-
tanter affirmet, nulla re alia quam aliena natus industria
ymo vero ne sit quidem notus prorsus obscurum nomen, quid
nec aristotiles illustravit, Scripsit ad neronem Seneca et
quod miremur de clementia, qui libet quantum illi cui scribitur
profuit, toto orbe notissimum est, Scripsit eustachio filio ma-
crobius in Ciceronem commentarios, et saturnalium libros ope-
rosa volumina, in alterius prohemio, quicquid ipse per omnem vitam
legisset, totum filio esse vult, doctrine supellectilem et lectionum
penum, quidam ius ingenium suum eloquentiam labores suos illi
conferrat, successoremque illum. Et quasi testamentum facit,
non prime census aut augusti predii, sed eum bonorum omnium
preclara hereditas, sed obscurus heres, et nisi patris elo-
gio nominaretur incognitus, Scripsit virgilius Mecenati geor-
gicorum libros, ingeniosum et Iocundum opus, quo an agri-
colam effecerit nescium, Certe constantem illum ac modes-
tum virum, non fecit oratius, qui eidem utilissimas et sui
plenissimas epistolas, sermonesque gravissimos scripsit, nunc oro

Tot monitis / tantisque consilijs obtinuit / ut alius tingeretur
ut maturius loqueretur / ut prosperitate leve animum / iactante
consisteret longum est ire per singulos / ad supremum transeo / Cy-
cero tantus vir / Cyceroni fratri suavem atque artificiosam exhor-
tacionem scripsit / nunquam illius animum ab ea / in qua naturaliter pronus erat
iracundia / retraxerit / aut motus in subditos oracione compescuit /
Scripsit idem officiales libros / ad Cyceronem filium / nichil patris
habentem preter nomen / o quanta quanta refertos elegancia et gravitate /
omnia preceptis salutaribus plena sunt nulla pars operis stimulo
vacat / quibus excitet iuvenilem animum / et accendat quantum ad imitandum
saltem domestice glorie claritatem / quid expectas / qui Iulium
Cesarem studio partium infestum / et clarum victorijs et offensionibus
irritatum mollire quivit / et flectere / qui iudices / qui populum / qui
senatum fando totiens movit / que saxa moturum voce dicebatur
dissimillimum patri iuvenem / movere non potuit / hec una maxi-
me re infelix / et impar ceteris / quibus abunde clarus ubertim
quam felix fuerat in vita / sed non omnia uni data sunt / Miscentur
leta tristibus / clara obscuris / tranquilla turbidis adversa felici-
bus / et in magno acervo rerum humanarum / si adesse libido re-
mat / boni minimum mali plurimum deprehendetur / tibi Cycero
in boni multum ysle immensum / natus degener / ne tibi ut
ait Helius Spartianus / Melius fuerat liberos non habere / ha-
buisti enim / qui contemptis officijs / que in eis quos dixi
libris legerat / que ut credi debet / sepius viva voce et vere
viva una ex omnibus ut michi videtur / et severe visum
est / viva nunquam voce paterni oris audierat / non vivendi sed
bibendi nobilitatus officio duos vini congios / uno impetu
hauriret / egregius tanti patris filius et preclarus in-
dex / qui interfectori eius Anthonio / non vitam non po-
tentiam / non opes / sed quod ille in libro quem de sua ipsius
scripsit ebrietate conquerit / bibendi gloriam / et famam ebre-
tatis eripuerit / o portentum leno sidere editum / o nature
varietatem incredibilem / talem de tanta luce caliginem / heu
Marce Tulli vir insignis / sed infelix pater / quanto studio la-
borasti ut ex te alterum Marcum tullium exprimeres O quam se-
pe maximorum artificum falluntur ingenia / Marcum bibulum
expressisti / hactenus / quamquam prius cum Cycerone / de filio flevserim
ad te patrem ad propositum revertor / si quid ut dicebam tantorum
hominum studia / sepe illis inefficacia quibus instituebantur /
sepe alijs post annorum milia profuerunt / prodeuntque in quibus
fortassis / et nos sumus / Si forte igitur ut me tantis in

laus magna Cyceronis

misteriam, epistola illa mea, sive apud te ipsum extitit, quod magis
puto, sive in extitit, ad quem missa est, tibi post tam lon-
gum tempus utilis fuit, gaudeo, ut illi talamum geram ha-
beo, et illum diem amo, Minus te hodie detineo, dum remaz
tetum sum. Vale Mediolani kl. Decembris. **Ad Socratem
suum laborum nostrorum fructum ferre alios equo animo
ferendum quia commune sit**

Egre fers, quod in labores tuos alter irrupit, pone in-
dignationem, et admirationem, pone huius plena ludi-
briis vita est, et tota non miramur ymmo quid mir
aliud invenias, pauca ad modum huius a quibus facta sunt
serviunt. Sepe ubi plus laboris minus est premii latent sub
ingenuo marmore fundatores urbium maximarum quibus adhuc
non imputat. Domum alter edificat, alter inhabitat, architectus
sub divo agit, hic serit, hic metit, sator esurit, ille serit, ille
metit sator esurit, alter navigat alter equoreis mercibus orna-
tur, nautica in culto, denique alter texit, alter induitur, nudo
interim textore, alter pugnat alter occupat victorie premia et
honorato victore, alter aurum fodit, alter expendit fossore
inopi atque egeno. Alter gemmas legit, alterius digiti radiant,
squalente gemmario. Altera filium in labore parit, altera
gaudio illi nubit, Desta que illum matre, sum facit, dies an
deficiet, quam exempla rerum talium, Nam quid de trasono illud
maronenum ~~talium~~. Sic vos non vobis mellificatis aves, nota
sunt reliqua, vetus et populare preterea verbum est, qui plura in-
tera vinee fodit paucores et vini sextarios bibet, neque de ni-
chilo est, quod propheta idemque rex ait, labores manuum tuarum
quia manducabis beatus es et bene tibi erit, que sequitur filius.
Omnis homo inquit, qui comedit et bibit et videt bonum de la-
bore suo, hoc donum dei rarum est inquit et insigne donum, sic enim
ut intelligi datur et patri et filio visum erat, quod tibi obti-
git, ille gratias agat, cui negatur forte illese publica consolet,
neque ulla singulari in iniuria se affectum sciat, neque illud eiusdem
Salomonis excidat, nam cum alius esset laboret nam
aut in sapientia et doctrina et solitudine et homini otioso quesita
dimittit, et hoc ergo vanitas et magnum malum, magnum fa-
teor sed commune tu vero quotiens aut naturam aut fortunam accusare
voles, primum cogita an tu solus an unus ex milibus patiare,
quidquid est, quo premeris. Re si commune aut plurium malum est,
ad accusandam providentiam divinam unus querulorum omnium co-
parcas, procurator et de querelis hactenus, ad id vero quod

Michi tam obnixe gras agis, quasi fortunarum tuarum conpulsatori unico, quia neque meum meritum verbis attollere, neque deprimere fidem velim, nil aliud dicam nisi terrencianum illud in andria, gaudeo si tibi quid feci aut facio, quod placeat et id gratum fuisse aduersum habeo gratiam. Viue et vale nri memor

Ad Johannem olim Cancellarium Cesaris familiariter Epistola Tredecima

Contra eos qui plurale scribunt

Non exiguum in stuporem tua me traxit epla, nonque enim in primis, at nobis insolitus salus erat, pluraliter me compellas, cum sim unus integerque, utinam nec in multa dissidentium sententiarum bella distractus, ego stilum non mutabo, quo et docti olim omnes, et nos duo invicem usi sumus, modernorum blanditias ac meras ineptias execrabor, inque hoc ipso veterum decretum ac familiariter gloriabor, quod stilum illum patrum, hac in parte senectum et enervem, unus ego seu primus saltem per Italiam videor innovasse, et ad virilem ac solidum redegisse, ita tamen hoc faciam nisi te premente aliud velle cognouero, accessit quod nullam mearum litterarum huius temporis ad te video peruenisse, nulli enim respondes, admirans, nec immerito, quod ita te inscio, quem propinquum semper habui, tantam fecerim mutacionem, ut fortunas domiciliumque transtulerim, ego vero non venetias sed ad Cesarem et ad te venturus, mediolano abii Iter autem fortuna preclusat, nec Iter modo sed reditum, quid ergo terenciano fretus consilio, quia quod volebam non potui cepi velle quod poteram, Itaque circumspiciens et multa desiderans conpunctum diuersorum, et hunc publicum ut ita dixerim humani generis portum, petii, nichil preter libellos et calamos mecum ferens, hec et alia multa, tui in noticiam perferenda curaueram, Sed ut video, non sat fortunatus in nuntius tuus, hic quem meum factum esse gaudeo, non hic mihi si rite presagio nos non fallet, qui ut non etiam nescio quid cesari nostro scriberem tolerans occupatum, dulci instancia, et profundo suspirio me cogit vale

Ad Cesarem ipsum exhortatio atque obsecratio ut Italiam repetat Sequitur c

Vereor ne tam creber hic epistolarum clamor, apud multos michi, vel importune superbie, vel ridiculose detur amentie, qui tranquillum serenissimi pectoris habitum, quibusdam quasi nubiferis flatibus, impleam, et per turbem in ipsum tuus ergo aut, unde michi hoc est, profecto de sola conscientie puritate, quam michi non alius nisi tuus in rebus cesar arrogo non ignara

Tui / Non ignarus mei / loquor non ignarus rei / loquor tu et si se-
pe dauiticum illud occurrat / quid enim michi est in celo et a te quid
volui super terram / solatur me atque erigit humanitas tua / et
integritas / veri potius appetens / licet meroris / quam blandi al-
loquij ac mulcentis / Tibi quidem providentissime Imperator me-
dullitus notus esse confido / non quia magna tibi cum experimenta
prebuerim / sed quia talem te extimo / talemque me scio / ut tran-
lucere tibi arbitrer fidem meam / Itaque non metuo / ne offen-
dam quem sincere amem / fideliter hortor atque arguam / tu autem
certus aliena et presertim falsa iudicia parvipendo et si nulla ino-
centia tanta est / que reprehensoribus careat malo procacitatis ma-
perfidie / fides / quam perfidie silentium reprehendatur / questibus michi quidem pene
iam nichil est reliqui exhausisse enim videor / Dumque te unum
in solium Cesar voco / rauce facte sunt fauces mee / nil iam
lingwa nil calamamus proprie totiens precibus fuisse voces are-
facte lacrime / consumpta suspiria / solo corde iam loquor / Sed
spero me audias tacitum licet ac tacitum / dum magis enim ta-
cere videor / tunc altius loquor / teque diebus ac noctibus obsecro ob-
testor / adiuro increpo / Ita vero michi accidit / ut fesso amanti
cunctis consumptis omnibus / que ad persuadendum valent / solum in labijs
sed in precordijs amati nomen sonat / et michi et tuis omnibus
hoc unum superest / ut te in deo habeamus / numinis instar / sed
aversi et nostras miserias non curantis / quod et si quid est spe-
nichil est artificij / nisi quod affusi et supplices / non semel sed
milies te vocamus / Est ubi actus in locum unde de votes / atque
a deo sub mundi subeat affectus et carum nomen sepius iterasse /
efficacissimum admonendi amicos habeatur / O gloriosissime Cesar /
pacere equis auribus equiore animo / et importunitatem meam ne-
que te sepe vocantibus instans / Satis est supplicij non audire /
Clarum ac suave nomen est Cesar / verendumque omnibus gen-
tibus ac regibus / nobis vero etiam salutare sive illud in meo ore
dulcescere / seu aliud clamantes / seu cuncti innotemus / Audi vel in
silencio tuorum voces / tua te Cesar vocat Italia / Ideoque tantis
clamoribus / ut si auribus audiantur / non principem modo suum / sed
Indorum reges ultimos / sint moturi / tua te Inquit Italia Ce-
sar vocat / Cesar Cesar Cesar / meus ubi es / cur me deseris / quid
cunctaris / Certe ego nisi immobilis forem et dextra levaque / ma-
gemino atergo aut alpibus circumsepta ipsa / Iam pridem me-
um cesarem longe trans danubium / petiussem / Vale Cesar et vi-
gila dies est / Venetijs idibus Martij / Ad Johannem cancel-
larium ipsius non omittendum quod vales et si non velis

Ergo quia non potes, quod velles scribere, nichil scri-
bis, noli obsecro, noli dampnum dampno reddere, grauius
multo michi est literis tuis, quibus assueveram, quam quaes-
su spei ambigue caruisse, illa enim hesternam torpori sufficie-
ciam exoptatam, forsitan ut est inexplebilis animi infinita
cupiditas, sed certe non necessariam promittebant, hec autem
cibum interim ac solatium offerebant, hoc me ne privandum
censeas, per temetipsum, cui quam tibi cultum semper et colendum
caput, et per si quid umquam tibi mei nominis amor fuit oro, amice
atque obtestor, an quia non vales, quod optabas dare, auferes
quod solebas, et quia nequis esse beneficiis, eris nocens, quid
hoc aliud fuit quam infirmum, que curare non possis, occidere. Vide
pater optime, semperque michi si latine dicitur piissime, ne affectu
nimio, tua pietas exorbitet. Volebas me magnum aliquid facere,
non successit, at quod nunquam nemo vetuerit parum amare, nil no-
vi postulo, fac quod soles, meque tuum in hac magna quod
stupeas urbe solinagum, et si rite olim, ante ipo, mundus alter,
Venetia dicta est, toto semotum orbe, ne deseras sed optatis scriptis
refove, sitientem animam, et patris ac dulcibus solare colloquiis, denique
unum hoc iure meo postulo, ut si nulla mei erga te animi mutatio
facta est, apud te ego talis inveniar, qualis eram, dum me
filium facere voluisti, et certe nomine animo quoque tuus ad me filius,
fui semper sed si affectus idem, cur diversus, doles puto quod me
primum non valuerunt pro me apud Cesarem preces tue, ne do-
leas precor, ego autem nichil non doleo, doleant amici, quibus
quicquid erat subsidii querebatur, michi iam pauca sufficiunt
si naturam meam sequor, non sat modo sed abunde, usque quaque
ad invidiam locuplex sum, et si quid etiam nunc forte deforet,
en senectus in limine expetita votis, hospes mortisque illi cetero
adequatrix optima, secumque dicte ingentes, nulla S amplius
re egere. Voluntati igitur tue gratias ago, inefficaciam for-
tune mee, ut puto non tibi, non Cesari, cui semper supra meritum
gratus fui, quique vel quod nunc negat mox prestabit, vel for-
tasse quod ab illius altissima providentia, non abhorret, ne-
gando michi consulit, qui postremo quamvis hoc semper neget,
tam multa tamen olim prestitit, ut ex debito tenear, dum vivo pedum
eius adorare vestigia. Hec hactenus. Iste sane, qui hanc tibi
literam dabit, scenum germanus seniusque italus, dilectus meus ho-
mo utilis atque acer in literis, primitiisque artibus satis exercitus, ad
solius fame scientum, quod si imitatores invenit, nec no-
bilium studio dignus erit, posthabito patrio, Pragam petit

Venetia alter mundus

Ostendi cupidus, dicendique nullius quidem rei egens, sed tui ap-
petens favoris, peregrino homini faciem tuam videre potuisse
multum fuit, id se meis litteris adepturum sperat, cui si se dignum
prebuerit, et si placet, tua nulli bono difficilis condescendat hu-
manitas. Vale feliciter, et si quod est amoris, nudi michi
restitue ad quo me non dum e memorie tue arce deiectum lector.
Venetijs vi Kl. Septembris. Ad Hugonem Sancti Se-
verini Comitem de aulicis cantibus palatij neapo-
litani. Epistola xviij :-

Litteras tuas inclite vir, diu expectatas, et sepe forsan
interceptas tandem hodie recepi, legique libens, erat enim
stilus ingenio meo mirifice coaptatus, recognovi equi-
dem in verbis tuis curie mores, olim michi cognitos, atque in-
visos, neve in longum exeam, quod valitudine inquieta, et
occupationibus multum vetor, quod illustrem attinet regina
voti compos debitorque omnium sim, quam vere enim nescio, sed sic michi
persuasi, nichil se me dignum sponte sua, generosum illum se-
remque ac beneficium cum negaturum, sed habet suo iure
prothonum assertus, ensesque suos, doleo propter ipsam, propter te
propter bonos viros licet, denique propter ytaliam, in qua egip-
tia monstra regnare molestissimo animo meo est, propter
me autem nichil, quod et tam procul inde absim ut me illa
non tangant, et ante annos plurimos, prius apud ipsam in
consumio felicitatis ac miserie positam, parthenopem pene o-
culis, malum hoc animo prinderim, atque predixerim, deque hoc
scripserim, quod mens tulit, prout inde dinum ac siderum illum
regem, olim terris ereptum, celo redditum, qui iuventute meam
quamvis ultra meum meritum, longe tamen citra suum desiderium
ac propositum nescio quam claris, sed certe ad modum raris insigni-
bus, honestavit nomenque cuius et cinerem et quidquid suo de
sanguine ortum erat, fide perpetua venerabor, id me sibi polliti-
tum et implesse scio, et implebitur, saltem sperabo, nil ad hoc
recentibus beneficijs opus est, cum abunde sit veterum, quid
ad te autem dico, idem nempe, quod in te sunt presenti, et si cari-
tatem livor vicerit, ut mos est, cariorque michi multo est in
efficax fides, quam in efficax perfidia, at quod ad aulicos canes
nichil dico aliud, nec video quod aliquid dici possit, modo mi-
chi conveniat, quod cesarem illud, nichil enim inquit malo
quam me, et mei similem esse et illos sui certe. Ego paupertate
mea dives sum, neque id meo tantum, sed multorum iudicio et con-
sensu, illi opibus suis inopes atque mendici, ac utinam doliturj

Arcius fieri possent quanto michi vitam tranquillior feliciorque
dies vivis, quam ex omnibus tota et vita obsessa est curis, possessis
voluptatibus fedis, marcens tremula mutans spe vanis
elusa gaudiis, veris et oppressa meroribus, et gelata terroribus
et cupiditatibus inardescens, quamquam nemo est eorum, cui quo sta-
tum meum ullis conditionibus permutatum velim, licet n-
inter vasa aurea minimum esse, inter fictilia felicem, neque
ad bene vivendum aut argilla auro melior, aut sambucus est
inferior quam corinthus. Tu vale et si bonus esse vis, stude illis
esse dissimilis, ne te contagia morum ledant care.

Ad Nicolaum Azarolum magnum regni Sicilie se-nescallum de magnificis eius gestis Epla xviii

Tuas quidem vir omni etate rarissime, tua unice totu
volumina animi venerabundus amplector, possideoque simul
thesauri instar inventi. Seu tu presens satiatum os
vivo apis sermoni, seu tu absens stilum aut scripture appli-
cas mellifluae, et cursim seu ad ipsum militariter vulgari
more seu oratorie verbis, atque sententiis exquisitis, quod ne
altius multoque divinius quam inter armorum strepitum posse credi
fecisti, aliis licet atque aliis rivis et sapore vario, fontem
unum tui celestis ingenii recognosco, miror que mecum cogitans,
quis hic esset, si his tantum studiis animum intendisses, qui ex mi-
nimis temporum ~~reliquis~~ reliquiis, tantus sit, quarum maxi-
marum rerum curis ipsum furtim que subripiens, hunc con-
vertit ut maiora illa preteream non hoc calamo copi, sed
homerico digna preconio, neque epistole materia, sed libri quemad-
modum vel bella armis et castrensi peritia, vel legibus
vel civili iustitia, pacem regas, quarum tibi actum hac-
tenus neapolis, et illa ante alias laudata campania, nunc
Sicilia est testis, et arethusa iam letior, atque ethna tepentior
et caribdis, reverentia tue frontis et tuorum actuum admiratione
placatior, mira te virtute multiplici, ad in primis, omnes animi dotes
adornante modestia, qui tibi apud posteros non minorem
ex his nugis meis, quam ex omni tua magnitudine, famam
speres. Idque per sepe tuis ad me literis, fateare, verior fortassis
honestior, sed non minor ex amore oriens. Ego vero non
dicam apud illos, qui post me nascentur, ad quos nescio an
vestigium aliquod mei nominis sit venturum, sed apud presentes
utique tanti viri gratiam non diffido glorie michi fore, nec
gaudio quod omni et honestissime voluptati non spero
illam michi esse sed sencio, sane quod parvitati mee magnitudinem

Offers, quodque affectum meum, qui quam efficax fuit exitus ar-
guet, sed haud dubie fidelis fuit ac fervidus, ad priorem
nostrum deplorem, et quod pro illo tentavi, mixtu ystle tue ffoze
ditis, puto nec falleris mecum hoc tuo more versatus, comme-
moratione gratissima facis, non quod michi debitum sed
quod tibi, ut ab omni parte perfectus sis proinde crebris
ac magnificis oblationibus tuis, si res tulerit utar ingenti
fiducia ille autem de quo loquimur, ut de te sileam, non est teum
in quem possim, qui in alterum prius dixi, Nempe pars mea
est, atque unus ex paucis, qui michi in hoc cupidissime vi-
te cursu, moribus et ingenio probati mei alte precordiis inse-
derint, Restat ut te precer, ne michi anxio statum tuum sinas
in cognitum et an morte regis, tecum aliquid fortuna varia-
verit, quem utinam, ut ad regnum, sic ad regias virtutes attol-
lere potuisses, in quo vereor ne multam ego operam scribendo
perdiderim, tu loquendo, optimum verbum viri pessimi, virtute
verba non redde, quod tunc demum recte dicatur si nulla us-
quam audientis in animo sit scintilla, quam suscites, Qui si se ille tuus
monitis, docilem prebuisset, da veniam, urget enim ac
calamum dolor, profecto diutius vixisset, felicius obiisset,
nomen clarius reliquisset, Vale mei clemens, et pater
patavii vi° Idus Iunii Ad Johannem de certaldo
de adolescente suo coauditore instruendo viii
et nil adeo correctum tui non ad desit Epla XIX

Ummo ex acto post discessum tuum ingeniose indolis ado-
lescens michi contingit quem tibi tu cognitum doleo,
et si ille probe te noverit, quod sepe venetiis in do-
mo tua, quam in ytito, et apud donatum nostrum vidit, ne
quam est mos etatis illius observavit, attentius, ut vero ut tu
[noris qua doc-
tur enim et m
cris illum meis] illum meis videas, ortus est adc, in litore, ea ferme etate
nisi fallor, qua tu, ibi agebas, tum antiquo plage illius
dno, cuius avo, qui nunc presidet adolescenti origo ac fortuna
humilis, verum abstinentia et gravitas, vel in sene laudabilis,
acre ingenium, ac facile rapax memoria et capax, quodque
est optimum tenax, bucholicum meum carmen, duodecim dis-
tinctum in partes, eglogis, xi continuis diebus didicit, mediocri
ter servavit, ita ut singulis diebus ad vesperam, unam michi
eglogam novissimoque duas, tam constanter nil quam hesitans
recitaret, quasi sub oculis liber esset, et si preterea quod raru
nostra hec etas, invencionis magna vis ac nobilis impetus
et animum suspectus, Itaque ut ait maro, et ipse facit nova carmina

Et si vixerit atque ut spero cum ipse creverit / quod de ambrosio vaticinatus
est pater / aliquid magnum erit / multa de illo iam nunc dici possunt /
pauca de multis audivisti / unum nunc etiam audi / et virtutis et spei
fundamentum optimum / non avidius tam pecunias amat atque expe-
tit / quam hic odit ac respuit / nummos illi ingerere irritus labor est / vic-
tui necessaria vix admittit / solitudinis studio ieiuniorumque et vigiliis
mecum certat / sepe ille superior / quid multa hiis me moribus / sic
promeruit / ut non minus michi carus sit filius quem genuisse carus sit
et fortassis eo carior / quo filius ut mos est adolescentium hodierni
imperare vellet / hic parere studet / nec suis voluptatibus / sed me-
is vacat obsequiis / Et hic quidem nulla cupidine / seu spe premii / sed
solo amore tractus / et fortasse sperans meo fieri melior consortio / Iam
ante biennium ad me venit / venissetque utinam maturius / sed per eta-
tem non multo ante potuisset / familiares epistolas meas / soluto ser-
mone editas que ut multe admodum sunt / et multi utinam pretii essent /
inter confusionem exemplarium et occupationes meas / pene
Iam desperatas / et quatuor ab amicis operam michi pollicitis te-
ptatas / et ab omnibus calle medio destitutas / iste unus ad exitum per-
duxit / non quidem omnes sed eas / que uno enormi nimium volumine
capi possent / que si hanc illis inseruero / unum trecentarum et qui-
quaginta complebunt / quas tu olim / illius manu scriptas /
prestante deo aspicies / non vaga vel quidem et luxurianti litera / qualis
est scriptorum / seu verius pictorum nostri temporis longe oculos mulces /
afficiens ipse autem afficiens / ac fatigans / quasi ad aliud quam ad le-
gendum sit inventa / et non ut grammaticorum princeps ait / litera quasi
legitera dicta sit / sed alia quadam castigata / et clara / seque ultro
oculis ingerente / in qua nichil orthographum / nichil omnino
grammatice artis omissum dicas / et de hiis hactenus ut vero
in hiis hactenus ultimum sit laus / quod primum animo meo fuit /
Est hic quidem in primis ad poeticam pronus / in qua si pergit usque
adeo / ut cum tempore animum firmet / ad quem hunc et mirari te coget
et gaudere / ad hunc per imbecillitate etatis / vagus est / nec dum
satis quid dicere velit instituit / Sed quidquid dicere volt / alte
ad modum dicit / atque ornate / Itaque sepe illi carmen excidit / non
sonorum modo / sed grave et lepidum maturumque / et quod poete senis
putes / nisi noscas auctorem / firmabit ut spero animum ac stilum /
et ex multis unum suum ac proprium conflabit / et imitatorum non dicam
fugiet sed celabit / sic ut nullis similis appareat / sed ex veteribus
novum quidem / latio intulisse videatur / nunc usque autem imitationibus
gaudet / quod suum habet etas illa et interdum dulcedine raptus
ingenii / contra poeticam disciplinam / sic in nostrum desilit / ut opus

lege vetitus / referre pedem nisi visus et cognitus non possit.
In primis sane virgilium miratur / nec id quidem. Cum enim multi
vatum e numero nostrorum laudabiles / unus ille mirabilis est /
huius hic amore et illecebris captus sepe carminum particulas
suis inserit / Ego autem qui michi illum / succrescente letus
video / cupioque enim talem fieri qualem me esse cupio / familia-
riter ipsum ac paterne moneo / videat quid agit curandum imi-
tatori / ut quod scribit simile / non idem sit, eamque similitudinem
talem esse oportere / non qualis est ymaginis ad eum / cuius
ymago est / que quo similior, eo maior laus artificis / sed qualis
filii ad patrem, in quibus cum magna sepe diversitas sit me-
brorum umbra quedam / et quem pictores nostri aerem vocant,
qui in vultu maximeque oculis / maxime cernitur similitudinem illam
facit, que statim viso filio / patris in memoriam nos reducat
Cum tamen si res ad mensuram redeat / omnia sint diversa / sed
est ibi nescio quid occultum quod hanc habeat vim / sic et
nobis providendum ut cum simile aliquid sit / multa sint dissimilia
et id ipsum simile lateat, ne deprehendi possit nisi tacita me-
tis indagine, ut intelligi simile lateat potius quam dici / Utendum
igitur ingenio alieno, Utendumque coloribus, abstinendum
verbis, illa enim similitudo latet, hec eminet / illa poetas
facit hec simias, Standumque denique Senece consilio, quod ante
Senecam Flacci erat, ut scribamus, Sicut apes mellificant
non servatis floribus, sed in favos versis, ut ex multis et va-
riis unum fiat, idque aliud et melius, Hec dum sepe agerem,
et ille semper intentus, ceu patrios monitus audiret audit,
ut nuper ex more illum admonenti tale responsum daret, In-
telligo enim inquit et fateor ita esse, ut dicis, sed alienis uti
paucis quidem et id raro, multorum atque ante alios tu permissum
ab exemplo, Hic ego admirans si quid umquam fili, tale meis in
carminibus inveneris, Scito id non iudicii mei esse, sed erroris et si-n
mille passim, talia in poetis sint ubi sed alter alterius verbis usus
est, michi tamen nichil operosius in scribendo, nichilque difficilius
se offert, quam et mei ipsius et multo maxime precedentium vita-
re vestigia, Sed ubi nam queso est, Unde hanc tibi licen-
tiam ex me sumis, Sexta inquit tui bucholici carminis egloga
est, Ubi haud procul a fine versus unus ita desinit, atque
intonat ore obstupui Sensi enim loquente illo quod me scri-
bente non senseram, fine esse virgilianum versus, in divini operis
idque tibi nunciare disposui, non quod ullius correctionem amplius
locus sit, sic carmine illo late iam cognito ac vulgato, sed

Aut te ipsum arguas, qui michi errorem meum hunc indicari prius ab alio passus sis, uel si id forsan ignotum tibi hactenus fuit, notum esse incipiat, simulque illud occurrat, non solum mei stu-dio, si libet hominis, multa tamen scientie et ingenii penuria labo-rantis, sed nec ullius qualibet docti viri, studio, sit par rebus quin multum semper humanis desit intentionibus, perfectionem sibi sed reservante illo a quo est modicum hoc quod scimus, aut possumus, postremum et mecum ipsum virgilium cernes, dec verna nec moleste ferat, si cum homero, cum lucretio, multisque aliis multa sepe rapuerit, ego sibi non rapui sed modicum in adu-tens tuli. Vale ticini v. kl novembris. Ad franciscum brunum florentinum rethorem, nunc apostolice camere notarium

Hoc magnum vir egregie iam hic tue virtutis argumentum habeo, illius magnanimi viri verbum, cui omnia credimus, qui semper nobis redditus magnoque michi pro munere, novum nomen offerens amici, inter multa de te, que valde diligit, et quem cupide nominat, hoc etiam dixit optare te amicitiam meam, quam et aliquando me videris, querentibus respondere solitum, et vi-disse, et mei notitiam habere, atque hoc urbanissimo mendatio, sepe hactenus pudori tuo consuluisse, quasi te pudeat me non nosse, coctaneum et contineum tuum, quem et non nullius precii facias, et ames incognitum, gratulor affectui tuo, et ingenio, gratulor errori, non est turpis error e pulcra oriens radice, natura mitis, atque ad amandum prona mens, multos fecit in iudicio prolabi, Satius est ac amare multos immeritos, quam unum bene meritum non amare, Instituit sane ille vir, ut tibi tali viro, erga me sit affectio, cuiusque nescio cur michi prius scribere verearis, familiare aliquid scriberem, negaui uel scri-bendi materiam adesse uel solere me ignotos, verbis aggredi, Itaque ferme quicquid epistolariter scripsi unquam, uel ex responsio-nibus constare, vel ad eos esse, quibus me familiaritas arcta iungeret, neque vero me aliis audatiorem, neque michi hanc scri-bendi novitatem minus suspectam esse, quam tibi, ille autem quid putas egit, quievit forte et oratione repressus est mea, ymo uero dum civitatis adiit magnum etiam amicum tuum, eumque mecum duxit ad domum meam, hoc ingenio uel tanto sub teste, dicam verius preceptore, nam et ipse preceptor erat, et sunt pre-cepta precibus principum, negare nil penitus auderem, Me quidem omnium que molirentur ignaro, soli nos inter consedimus libellos, ibi multa de multis, ultimum de te fuit, tum uero statim et in-gerere ceperat et e transverso impulsus, alter cupere, cognosco

Insidias, Sed quid agere contra tales duos mihi tanti blandi-
tias animi, dulceque frontis pondus ferre non valui, cessi igitur,
atque illis hac ipsa hora pariter hinc digressis, promissi memor,
calamum arripio, scripturus quicquid occurreret, at tum rebus
obsessus, et curarum plenus cogitare nova quod, nunc non posse-
et id ipsum scribere, satis habui, et reliqua hec que gesta sunt
ordine, quibus hic erit finis amicitiam tu meam ut intelligo
parva valde rem cupis, sed quo modestius votum eo in honesti-
or est repulsa, precibus ergo tuis obviam eo, accipe plenis manibus
quod petisti, meque fidenter in amicis enumera, et si quis mei
usus est, utere, si nullus est alius at saltem notos inter ami-
cos qui meos interque eum viridioris epistolas, hinc, pene ultimum
possidebis locum, In senescentem namque si nostis et amicitiam
et calamum incidisti, Si quid nunc etiam vite restat, eo nunquam
utique tacitius quo loquacior est senectus, Catoni senem senem optio
videtur, haud dubie crebrior illic eris Interea tuam sortem fer
equanimis, non mediatori tuo, qui tibi strenue vereque milita-
riter morem gessit, non michi, qui sibi quamvis hesitanter pa-
rui Sed interdum taxat deputatis cuique, si quid michi inveneris
quam sperabas tam facile utinam compos semper omnium vo-
torum, sed in electione felicior Vale patavii vj ydus Septembr

Ad Cesarem exhortatio ultima Epistola 21:

Fessus preteriti nec futuri fidens Cesar, calamum tuis
exhortationibus pene attritum, recusantemque seposue-
ram, alit inter difficultates refoveque animi spes sur-
tessius, qua sublata quis est amens adeo, ut non infructuoso la-
bori, requiem anteponat, ut ad stilum redeam, facit amor to-
tius, sive miles hic tuus, huius nominis, sive ille facit animi color, que
michi apparentibus relictus atque erga tua semper, ex quo in-
primum notus es erga vero romani imperii maiestatem, ab infan-
tia nutritus, qui precordiis meis vivit, et in dies crescit, sive
quod est verius utrique, nam neque meus amor, tot iam clamoribus
totque conatibus perditus, ultro ad laborem inutilem redisset, neque
hic miles, quamvis amicus atque facundus, et sapiens me novisse,
nisi intus in ara cineras, ad hunc faculas prisce fidei, quas a mo-
to magno spei fomite, levi folle suavissime oracionis accenderet
invenisset multis et validis argumentis, excusans tarditatem
tuam, multis et magnis indiciis generosas animi tui curas, reque
cesareos apparatus, cupidis et libenter felicitatis ac glorie tue cre-
dulis auribus insusurrans, quibus de preterito contemptu diffi-
dentie gelu, nove spei fervore dissolveret, Eya igitur Cesar

Duce deo, qui non frustra tibi suum commisit imperium Surge, et
dilatum nimis honestissimum dum potes fortiter imple, feli-
citer, gloriosius finis lentum principium excusabit, omnes te alto
consilio distulisse consentient, quod non dum messis hesperia plene
maturuisset in quam utiliter falx cesarea mittetur quamvis nostra
fames more omnium impatiens, murmuraret, nichil enim in tem-
pestivum bene, nichil bonum cito agi, verumque illud augusti Ce-
saris, satis celeriter fieri quicquid fiat satis bene, arripe Ce-
sar hanc occasionem, dum adhuc potes, neque enim semper
poteris, age oro te cesar, non dum enim tuum nomen invocare,
tunc que deus poscere atque orare didici, et si ego quod omnis impati-
entium paruper, causa michi rerum dilacione tepuerim, ecce iterum
recalesco, noli meam et multorum spem pulcherrima, rursus ex-
tinguere, Sepius spes oppressa vix attollitur Si qua nubes
hactenus nomini tuo incumbit, Si quid in fame ex primordii ob-
scuritate contractum est, totum crede michi, non modo consummacionis
splendore purgabitur, sed ut dixi in gloriam revertetur, dum seu er-
ror iste seu consilium fuit, opinione hominum consilium et non error fu-
isse videbitur Sepe honestus finis, segne principium honestavit,
nunquam finis obscurior, claro principio illustratus est, denique sit tepens
ut volumus, dum sit finis ut optamus, Fabii maximi nomen
promereberis, cunctator fuisti, sed sapiens, sed salutis publice studiosior,
quam vulgaris fame, ut libet se tibi prtulerit, Ventosa loquacita-
te minutus, dum re edoctus, mox se imparem fateatur, Dicant
de te hostes imperii, quod de illo dixit hanibal, Semper cre-
dideram illam nubem, magno tonitru erupturam, at si quod
divina pietas omen auferat, finis quoque languidus fuit, quis te
unquam vel principium vel sequencium excusare poterit, Audi me oro
Cesar, parvum hominem, sed tui amantem, de te sollicitum at spe-
rantem, nature debitor non aliter es quam ego, quod quiuisque unquam
e populo, tempus fugax et non rediens fortuna instabilis vita
brevis, et hora mortis incerta, unum hic remedii generis, tem-
pore, fortune non fidere vitam rebus extendere, morti paratum
corpus, atque animum semper habere, quod non potest qui suum prin-
cipale negocium non impleuit, vite finis quamvis incertus sit,
illud tamen est certum, quod longe esse non potest Nos tu venit
e cunctis opibus tuis, atque imperii, nil tibi super erit, nisi quantum
ad eternam anime vitam, et nominis mortalem gloriam, bene vivendo que-
sieris, bene autem vivere non potest, qui ad quod unum et summum et
maxime natus est negligit tu quod sepe olim dixi ad imperium
natus es, amplum excelsumque opus, illud age fideliter bene, si vixisse

Vis videri, alioquin quid iuvat illas tuas ultimas / mundi ho-
ras composuisse magnifice / hec et sine imperio potuisse / et
fortasse facilius / nunquam fuisset mundus ac laborum / tibi aliud
infinite maius restat / illud aggredere / nec te rei terreat mag-
nitudo / nichil est quod imperii maiestas / ac providentia ac
iusticia et hiis viribus armata non possit quod si forsan ne-
gatum tibi celitus rerum / finis hic / glorioso in actu / quam quiete lan-
guida mori multo melius / multoque felicius opinor / et hec est
quod dive memorie / avus tuus omnibus seculis gloriosum fecit
Ecce Cesar nunc et sepe / olim non blanditiis / sed vero studens
neque verborum cultui / sed expressioni sensuum intentus dixi animi
quod animo meo fuit quod ne frustra dixerim / deum precor et te
Vale decus et gaudium et spes nostra Patavii iii° ydus decembris
Explicit liber xxiii° rerum familiarium. Incipit
liber xxiiii° ad phi cavallicen episcopum de inextimabi-
li fuga temporis Epistola Prima Ad philippum cavallicen
episcopum de inextimabili fuga temporis ¶ Ad pulicem vicentinum
poetam de materia et causa sequentium Epistolarum Ciceroni ac Se-
neca alias scriptarum ¶ Ad marcum Tulium Ciceronem ¶ Ad eundem
¶ Ad anneum Senecam ¶ Ad Marcum Varronem ¶ Ad quinti-
titum lianum ¶ Ad titum livium historicum ¶ Ad Asinium pollionem oratorem
¶ Ad oratium flaccum liricum poetam ¶ Ad publium virgilium
marone heroycum poetam et latinorum ~~principem~~ principem poe-
tarum ¶ Responsio ad Epistolam magnam multaque continentem
sub omeri poete missam nomine apud inferos datam ¶ Ad So-
cratem suum Conclusio huius libri Explicit
Ante hos triginta annos ut etas furtim labitur / quam michi
contexerim verso dum cuncta simul intueor vix dies vix-
que hore totidem / at dum singula metior, et meorum cumu-
los laborum explicare cupio / totidem secula videri solent Respon
ad venerabilem illum et egregium illum Senem Raymundum Su-
peranti / qui verum Iuris consulti nomen habuit / quod ut vi-
des multi falso occupant / virique sapientis et aspectum et affectu
prestitit / cuius libertatem continuatam ad extremum usque / pro virtu-
te et Iusticia adversus quoque romanum pontificem fecit / al-
to animo atque invicto / preter multis longe imparibus evectis / unus
ille gloriosissime non ascendit / sed multa cum laude / propria quoque
non adventitia maiestate / suum semper tenuit locum / nec pro-
moveri potuit / nec promotos / ad hunc ergo talem senem qui
etatulam meam / cuius intemolium meum / et amare et fovere
atque omni ope consilioque verborum / similis attollere ceperat

Familiariter ut solebam scribens, in epistola quadam, que pro ratione
temporis in prima etate scans procul habuit, in hyeme professus
sum cepisse iam tunc orientis vite fugam turpissimosque tergum
tere, nunc autem miror quid sed fateor verum scripsi, quod si
illa etate verum fuit, quid nunc putas, qui quod presagiebam
accidit. Erat in oculis michi etas florentissima, limeque iuvente
purpurem ut ait Maro. Sed legebam apud flaccum, insperata
tue cum veniet pluma superbie, et que nunc humeris invo-
litat deciderint come, Nunc et qui color est puniceo flore prior
rose mutatus, ligurinum non faciem verterit hispidam dices,
heu quotiens te in speculo videris, alterum legebam apud aliud
Satyricum, festinat enim decurrere velox flosculus, angustis miserisque
brevissima vite portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, pu-
ellas, poscimus obrepit non intellecta senectus. Hec et hiis si-
milia legebam, non ut mos etatis est illius, soli in hiis gra-
matice et verborum artificio. Sed nescio quid aliud illic abditum
intelligens, quod non modo cum discipuli nec magister attendet
Primitiarum licet artium doctus vir audiebam dum clamantem
ore virgilium, optima queque dies miseris mortalibus evi, prima
fugit subeunt morbi, tristisque senectus, et labor et dure rapit
inclementia mortis, et alibi, Breve et irreparabile tempus omnibus
est vite. Et iterum sed fugit interea fugit irreparabile tempus. Vix satis
fugam temporis exprimere posse videbatur, Irreparabilemque iacturam,
nisi sepius repetendo, audiebam crinitum, cuius quo lascivior mu-
sa, eo michi severior gravior que confessio, et incorruptius testimo-
nium veri erat, Dicebat autem ille, labitur occulte fallitque vo-
latilis etas, et nichil est annis velocius, et alio loco tempora
labuntur, tacitisque senescimus annis, et fugiunt freno non remora-
te dies, Ipsum quem dixi flaccum audiebam, Currit enim ferox
etas, dum adolescentia loquerentur, Et iterum de omni etate Heu
fugaces postume labuntur anni, nec pietas moram rugis, et
instanti senecte afferet, indomiteque morti, et iterum vite sum-
ma brevis spem nos vetat inchoare longam et rursus, spacio
brevi, spem longam reseces, dum loquimur, fugit invida etas. Et
preterea, fugit retro levis iuventus, et decor arida, pellende lasci-
vos amores, canitie facilemque somnum et neguido redituram
cum semel fugisset expectare, et audiebam, nec referunt iam
tibi purpure, nec clari lapidis tempora que semel notis
condita, fastis inclusit, volucris dies, Nimis apud flaccum
moror, audiebam senecam Corpora nostra rapiuntur fluminis
more, nichil ex hiis que videmus manet, ego ipse dum loquor mutari

ista, mutatus sum. Audiebam Ciceronem, Volat enim inquit etas. Et
iterum quis est tam stultus quamvis sit adolescens, cui sit explora-
tum se ad vesperum esse victurum, nec multo post, Moriendum
enim certe est, et id incertum an hoc ipso die, Et rursus idem ali-
bi, an id exploratum cuiquam dico ad annum, sed ad vesperum, Et mul-
to alios, operosum est enim singulos et singula prosequi, et puelle
potius quam senile studium flosculos carpere, Verum hec et hiis
mille similia sepe ex me sepe mecum in hiis temporibus quorum erant auc-
torum partibus, et quomodo decerpsissem, ego autem adolescens quanto hiis
inter legendis ardore flagraverim, aliquot per annos, quando
nec dum aliud scriptorum genus, tam familiariter nota, libelli
indicant qui michi illius temporis supersunt, et signa mee manus,
talibus presertim affixa sententiis, ex quibus eliciebam, et supra
etatem ruminabam presentem, futurumque illico statum meum notabam,
certa fide, non verborum faleras, sed res ipsas. Sed michi de vite hu-
ius angustias, et brevitatem velocitate festinationem lapsum, tacitum
volatum, occultasque fallacias, et tempus irreparabile caducum,
et mutabilem in te florem, rosei oris fluxum, decus irreditura
iuventutis, effrene fugam, et tacite obrepentis insidias senec-
tutis, ad extremum rugas et morbos et tristicia et laborem et in-
domite mortis inclementiam, implacabilemque duritie. Hec tu stolide
atque enim [illegible] quidam qui somnia videntur michi, iam tunc dicta
videnter testor deum, et vera et pene presencia videbantur, et seu ille
omnis veri decor, seu error esset etatis, Ut reveme enim omnes ado-
lescentes sibi formosissimi videntur, et si deformes sint, michi
non aliud dictum rebar, quotiens pastorum illud vel audirem vel legerem O
formose puer, nimium ne crede colori, Ergo me ergo vim loqui
sit et ille melius, quem testem feci quod magis id reputans. miror
me tales inter curas iuveniles et erroribus tamen amoribus potu-
isse raptari. Sentio finem rerum ebetavit visum et etas impe-
tuosior. Certe [illegible] id [illegible] limine exiret, sed bene habet, sicut mu-
tare aliquid [illegible] felicissimus quidem est qui nullus error arcuerit,
sed qui rara est sine exceptione felicitas, ille etiam abunde felix
cui inter fuscas errorum nubes, celestis tandem lux affulxit, quod
nunc igitur certus, ecce que tunc videbantur presencia iam sunt, vi-
deo nunc tantam et tam rapidam vite fugam ut vix illam animo
metiri possim, et tamen incomparabilis sit cui velocitas. Ipse velo-
cior vita est. Sentio singulos dies, horasque et momenta
me ad ultimum vehere, quottidie ad mortem, eo immo edepol quod
ex dic[?] iam tunc adolescens videbar incipiam quottidie morior et pars
abest, qui iam michi preterito sit utendum, magna enim ex parte

Actum est quod agendum erat. Ad quod superest id quidem minime ut
auguror, nunc dum tecum loquor agitur. vetus sententia mea est. fal-
lunt ac falluntur procul dubio, qui nescio quam etatem con-
sistentem dicunt. O vos qui huic corpusculo tam multa pro-
mittitis ut liberi in reliquis, unum hoc nolite promittere, instabilis
rei statum. curate fideliter. colite providenter, prestate
quod in vobis est pellite morbos e vestigio reversuros. differte
senium. quod auferri nisi mortis ope non potest, obstate morti
mox venture, frenate viridem etatem. sed frenate morituram
interque manus frenantium abituram, cavete. ne quis illam stare
existimet. Sic enim vita est brevis. que pars vite professionis
est vox, quo vite partes longe sunt, essent longe autem si con-
sisterent, fugit autem rapitur etas omnis. nulla consistit. omnis inquam
etas fugit. equis passibus. sed non equa percipitur. quia ascen-
dentium ac descendentium quomodo est, ego hoc quod olim opinabar.
scio et video. et vos si non obstruitis oculos videtis, quis enim
non videat vite cursum precipitem ex quo vite medium pertrans-
iit. Certe ego tunc memini annos duntaxat intendebam oculos,
minimum retro erat quod restabat plurimum ut res docuit sed incertum
et expositum infinitis casibus inter quos fessis itineris ac dimissis
mei calle comitibus. sepe me solum circumspectans non sine gemi-
tibus ad hunc diem veni, hoc inter me et coetaneos meos quietes
senes meos interat. quod id tempus illis certum et immensum michi erat exi-
guum videbatur. De quo hic crebri sermones. et iuvenilis altercatio in
qua senum preponderabat auctoritas. et ego propemodum iam amentie
suspectus eram, nam nec quod in animo erat exprimere noveram, et si
nossem. nova etas mea. nova opinio parum fidei merebantur.
Itaque fando victus in artem silentii confugiebam, tacitus tamen
ex actibus que nam essent utrorumque sententie apparebat. Illis enim
non pueris modo. sed senibus. spes longa onerosa coniugia. la-
boriosa militia. anceps navigatio. avara studia instituebantur
michi tenuis in tertium Christum voto, iam ab illa etate. nulla fere
me spes iam tunc teneros cogitatus fallere incipiente fortuna
Ita quoque fortunatius accidit, quod deo prestante michi esse sperarem
non accidit, sed quod inter ceteros animos sperarem, credo ut sperare didicerim,
non accidit, et sane didici usque adeo. ut licet in dies auctus for-
tune muneribus. et illa cepto animo perpetua. et nichil ideo plus sperare
quam si nichil percepisse. atque hoc mecum tecum amicus. Dona licet ma-
neat, quam incerta longas spes obruunt. quas ut dixi tenere
despiciens incipiebam, hec me seu debilitas seu bonitas nature
a coniugio in primis atque ab aliis vite difficultatibus, et quas me

Patrum amor et amicorum consilia urgebant liberum et in
mundum me terruit, non tamen ad unum cuncta parentibus negarem
desperante, nil vero multa sperantibus, immo me passus fui civilis
studii fasce curvari. Unde magis proventus preter me solum ab
omnibus sperabantur. Ego in ea facultate quod possem et quod
vellem sentiebam, neque ingenio diffidebam, sed egre ferebam
lucrum ex ingenio meo queri, quam ob rem ubi primum michi relictus
sum, fessus invise sarcine sub duri humeros meoque more sine
solamine, sine spe iter inceptum agere institui, multa dein super
spem consecutus, multa passus, ne me forsan ab ignaris hoc ser
mone desperationis arguar. De hiis tamen loquor que fortune res
dicuntur. In aliis ut peccator multum spero. Hec in tantum illo qui ab initio
me novit dulce sunt recordari, neque vero ab te ipsa longe diverse
di visus eram, quamvis in hoc totum intellectum, iam inde vite bre
vitas consilium dabat, in quo ipso nisi fallor aliquantulum
provectus sum, tamen quam me hanc et illam etatem refert, quod tunc
doctis viris ut prefatus eram, nunc et illis et in experientie fide do,
tunc autem prospiciebam iam lucide dubitans, nunc quam ... nunc
cum retroque respiciens quod legebam video, quod suspicabar experior,
video me ad finem tanto impetu compingere quanto vix dici quid
possit nec facile cogitari. Non michi poete vel philosophi quid ne
cessarium ad hanc rem. Ipse michi testis, ipse auctor idoneus huius
mutatus oris, nec unquam animi ..., mutati mores, mutate cure,
mutata studia, nil est quale tunc fuerat, non dico dum epistolam
illam scripsi, sed dum hanc scribere incepi. Nunc eo et sicut hii
talos moventur sic ego moveor, sed multo velocius. Hec enim
pergere dictanti animo obsequitur. Ego dum necessario legem sequor, pre
ceteris rapior et extremam iam quasi oculis metam cerno. Quod quod pla
cuit displicet, quodque displicuit placet. Ego ipse in placitum me di
lexi, nunc quid dicam odi, sed mentiar, nemo unquam carnem odio suam
habuit. Dico non me diligo, id est quasi res sim dicturus, nescio id
intrepide dixerim. Non diligo peccatum meum, neque mores meos
diligo nisi qua mutati in melius correctique sunt, immo nec
quod hostem et peccatum et mores malos et me ipsum talem odi, ab
Augustino enim didici neminem fieri posse qualis cupit, nisi se oderit
qualis est. Certe ad hunc locum epistole perveneram deliberansque quid
dicerem amplius, seu quid quod non dicerem, hec inter ut assolet papi
rum vacuum in verso calamo feriebam, res ipsa materiam obtulit cogi
tanti inter dicensiones morulas tempus labi, me quoque interea cum illa
bi abire deficere et ut proprie dicam mori, continue morior, ego dum
hec scribo, tu dum leges, alii dum audient, dumque non audient, ego quoque

Dum hec leges moriar. tu morieris dum hec scribo ambo morimur.
nunquam vivimus dum hic sumus, nisi quamdiu virtuosum aliquid
agentes, sternimus iter nobis ad veram vitam, ubi quoniam nemo
moritur vivunt omnes et semper vivunt, ubi quod semel pla-
cuit. semper placet cuius ineffabilis et inexhauste dulcedinis
nec modus animo capit. nec mutatio sentitur, nec timetur finis,
memorata quamvis iam sepius. et laudata multis historia repeten-
da est Ypanis septemtrionalis fluvius est. qui dexter in mari fer-
tur in pontum ibi bestiolas quasdam nasci scribit Aristoteles. qui
non nisi diem unum vivant. et quanto nobis octo te longior vita
est, ille quidem ut nos plures vivimus ne distinctis spaciis suis vi-
vunt quedam mane obede obeunt, he quidem iuvenes. quedam vero sub
meridie. he iam etate media, alie inclinata ad occasum die iam he
provectiores, alie occidente sole, he demum decrepite moriuntur,
eo quod magis si forte solsticium sit estivum, confer nunc longissimam
etatem nostram cum eternitate ut ait Cicero. in eadem prope modum brevitate
qua ille bestiole reperiemur. Sic hercle nec quidquam ad con-
templandam vite brevitatem dici reor efficacius, dissimulemus
ut libet multiplicemus annorum numeros fingamus etatum nomina, tota
vita hominis. dies unus est. nec estivus quidem. sed hibernus in
quo mane alius dies medio. alius tardiuscule alius autem sero
moritur. hic tener ac floridus. hic durus hic iam aridus atque con-
sumptus. Mane inquit propheta, sicut herba transeat. mane floreat
et transeat. vespere decidat. induret et arescat. Multi moriuntur
senes. et si sapientibus credimus, nemo non senex non moritur, quod
sua cuique sit senectus vite finis. maturi ante parum. qui diu vixit.
nullus nisi tibi persuasum sit. inter brevissimum atque longissimum sed
finitum tempus, nil interesse. quam in re meo veteri iudicio nil est additum,
nisi quod ut dixi quod doctis viris ante credideram, nunc iam credo. et
quod opinabar scio. Nam nec illi aliter quam vivendo et videndo et
observando didicerant, quod velut male fidi pontis in transitu ca-
vendum scriptis proclamarent. Certe ego epistolam illam meam
nunquam hodie non admirans lego et aliquid meum dico. ingeniose seme-
tis aliquid habebat ille animus. si enim in tempore diligentius coluisset. hec
tibi iudex virorum prudentissime scribenda credidi, non ut novum aliquid
afferrem. Si enim preter ipsum ista non nosses vix michi ut crederes
impetrarem. Quod in tua et meam quam memoria situ obsitam et
implicitam rebus excitatam ut quod tacitus me facere te et fecisse non
dubito mentem ad contemptum vite brevis et inevitabilis fati tolerantiam
attingatis, et animos formes ut quicquid supervacuum habet inter angustias
includas et ad alta intellectus ... obtulit quod deo gratias sepe fecisti iam
fecimus magnifice ... Vale

ac Boyos et gallos in suburbiis ubi mediolanum ticinumque
urbes sunt. Sed quid longius feror. Tibur atque Tusculum
et Preneste. Ea que suburbia urbis Rome bellorum causas
ac materiam prebuere. ac non semel tantum urbi insultarent sed
inimicis hostibus auxilium ac receptacula prebuissent. Adde hoc Veyos
vix decennio dirutam. Crustumerie fidene falisci ardea pha-
leri, subacti vi capta Neapolis capuaque brundusium et coriol
et fregelle et Sora et algidum et corniculum ac Satricum
et Bouille et verule et fesule unde patrie mee fundamenta
fluxerunt piget fateri magis patria quidem est ut ea patria-
lese lede robustissimeque auctoritatis mihi arduum sit tenere ac vix tam
pubescentem recipere nisi annales parui essent. Adde Siracusana
obsidionem longam atque difficilem clarissimeque urbis interitum. qui
Ducem quoque hostium ad consciscendam lacrimas compelleret. Adde
firmum atque Asculum et Picenum esse perdomitum Vestinosque et
Marsos et Pelignos interque tot externos conflictus intesti-
nas domi seditiones et Senatus insolentiam et tribuniciam rabi-
em et turbulentissimos agrarie motus ut reliquos sileam quos
enumerare non sufficio. Adde postquam res ad unius imperium
redijt coniurationes innumeras et quotidianas licet frustra petitum
insidijs augustum caput ut omittam qui veneno vel
gladio periere. Adde famam perusinam et obsidionem muti-
nensem et desertorem colonie cremonensis que ... fuerat
mihi paucas fidelissimas quarum paulo ante memineram
longum mihi historie iter arripui sed subsistam. omnis
enim etas successoribus Italicis ac desertionibus plena est ut
forti animo et veterum memorie nil possit insolitum videri
ut quod mihi ipse dicam et ex ipso nature communio superfluum videatur.
Quod Virgilius ait quondam Pompeius bellis quam frementem
Italiam. Talis enim ambitio fuit. talis hodie est talis ad
extremum erit. Illa vero nunc valida remoratur. Quid hic pau-
pertas grave tu Cesar aut quid pauper est qui alios ditat et
alios pauperes facit et divites. Pauper sum. et Julius ante im-
perium pauper fuit post imperium vero dives. Nec enim libera-
lius victoria usus est ut ait Anneus Seneca nichil sibi
retinuit preter dispensandi potestatem. Pessime pauper sum
multos in bella impulit paupertas multis ditior dedit
Prestinum et adversarius dives sit. Divicias sepe viris
fortibus bellum facit. ad monet paucitas meorum contra
bellum paratos. Terret fama vulgaris quotidiana mihi maior
rerum aliquid magnum est nomen et sepe fama terribilior quam
conspectus. Opinio rem non mutat. quod tui nequeunt
oculi tuorum videt. Non quia verecundiores sed quia propinquiores
multos de longinquo venientibus metuenda propinquantibus

apparatu vel ducatu terre quam mulcta et toga equitem strepitus si for-
san ter vocatum exaudies. et ut quem non potes aliter
in his literis animum meum cernes. Maluissem tibi posse cum tuis
legionibus obvia esse. Imparem faciam quod non debui ac ita
exhortationibus omnino neque iam satis scio quid ultra loquar
neque enim si hoc non suffecit quid ex me sufficere possit in-
telligo. In te magnanime Cesar. In te nunc est deus ergo
ille quem speravimus nobis et alsgenti iuste successurum
si iste forsan extinctus est ne quaque flammis incentivum
in nobis vis virium est sed in hac parte velocitate inviter
vera non addere. Excitare illa potest exhortatio non dare.
Itaque michi amplius dicendum non superest nisi quod tonum necessarium
vis est dicta consilio cesar esset si michi licentia et e-
tiam non mutu consultasse consilium sit. Vale nono Kal.

Decandris ad Nicolaum Sigeros pretorem
grecorum gratiarum actio pro transmisso Homeri libro

Olim animum clarum munusque ut decuit fuit opinatum non
homines ... et qualis quisque sit ex
actione qualitate consperi. Singulare aliquid te
decebat. Nempe singularis es vir et ab arte sermonis vul-
gari tota intentione remotissimus. Si certe virum e ipso fecisti
ut aliquid nunc aut implesse magnifice quod tuum erat unque
animi et scientia et ingenium declarasti. Misisti enim ad me
de europe ultimo dona quo nunc vel dignius te vel mihi gra-
tius vel re ipsa nobilius mittere potuisses. Magnus ille
rex Syrie Anthiochus ut quidam putant sive ut Cice-
roni placet rex Pergamenorum Attalus post superatum ma-
gnificentissima dona usque ad Scipionem misit ex Asia
que ille vir clarissimus non abscondit sed ut ait ... in-
spectante suscepit exercitu. Cuius avus Africanus ille su-
perior insignia munera Massinisse regi legitur donans
se virtutis obtinuit. quia romanum exercitum cum e-
admodum in bello iuverat fecere idem sepe alii. neque
enim modo publicas privatasque magnificentias enumero sed
attingo aliquas quarum recordatione facile quod sum dic-
turus intelligas. Donat aurum quidem vel argentum co-
pisales forte sed ... preciosissimas terre fecerit. Donat
spolia rubri maris et alge divitis eximios lapillos
gemmasque cometarum in morem sepe lugubre prestans
ac sanguineum rutilantes. Donat monilia et baltheos
fulginosorum dentis artificum. Donat speculum opus
architectorum artes et mentia. Tu vero vir optime mihi
hoc quo et opulentia largientis ostenderis et accipientis
avaritia irritaret. Quid igitur: rarum munus et conus

Nunc tamen longum tempus excuderam ad hunc quod virorum talium fortunam doleo sed non mea culpa. nec id te pateat, non me secretam vitam a Ciceronis extra tempus divinare propositum, ne te duas lites misceam, de Cicerone nunc agitur quem vigilantissimum patrem tunc novi, quod quod variam in amicitiis animi et ex levibus causis alienationes gravissimas atque pestiferas sibi et nulli rei utiles in discernendo insuper suo ac publico statu iudicium reliquo illi suo impar ingenium ad postremum senectuti iuvenile altercandi studium in sene non philosopho non laudo, quorum scito neque te neque alium quelibet cognitum iudice fieri posse nisi omnibus Ciceronis epistolis unde ea liquescit ortum non a transcursu te perlectis. Vale iiii° ydus Mayas ex itinere

Franciscus Ciceroni suo salutem. epistolas tuas diu multumque perquisitas atque ubi minime rebar inventas avidissime perlegi. Audivi multa te dicentem. multa deplorantem multa variantem marce Tulli. et qui iam pridem qualis preceptor aliis fuisses noveram nunc tandem quis tu tibi esses agnovi. unum hoc vicissim a vera caritate profectum non iam consilium sed lamentum audi. ubicunque es quod unus posterorum tui nominis amantissimus non sine lacrimis fundit. O inquiete semper atque anxie vel ut verba tua recognoscas. O preceps et calamitose senex. quid tibi tot contentionibus et prorsum nil profuturis simultatibus voluisti. ubi et etati et professioni tue et fortune tue conveniens otium reliquisti. quis te falsus glorie splendor senem adolescentium bellis implicuit. et per omnes iactatum casus non indignam philosopho mortem rapuit. heu et fraterni consilii immemor. et tuorum tot salubrium preceptorum ceu nocturnus viator lumen in tenebris gestans ostendisti secuturis callem in quo satis miserabiliter ipse lapsus es. Omitto dyonisium. omitto fratrem tuum ac nepotem. omitto si placet ipsum etiam dolobellam. quos nunc laudibus ad celum effers. nunc maledictis repentinis laceras. fuerint fortassis hec tollerabilia. Iulium quoque Cesarem preterea velior cuius spectata clementia ipsa lacessentibus portus erat. Magnum preterea pompeium sileo. cum quo iure quodam familiaritatis quidlibet posse videbare. Sed quis te furor in anthonium impegit. amor credo reipublice. quam funditus iam corruisse fatebaris. quod si pura fides si libertas te trahebat. quid tibi tam familiare cum augusto. quid enim bruto tuo responsurus es. Siquidem inquit octavius tibi placet. non dominum fugisse sed amiciorem dominum quesisse videberis. hoc restabat infelix et hoc erat extremum cicero. ut huic ipsi tam laudato maledicens qui tibi non dicam malefaceret. sed male facientibus non obstaret. doleo vicem tuam amice. et errorum

Nunc autem miseret, iamque tum eo Bruto his artibus nil tribuo
quibus te instructissimum fuisse scio. Nimirum quid enim iuvat alios docere,
quid ornatissimis verbis semper de virtutibus loqui prodest, si te interim
ipse non audias. Ah quanto satius fuerat philosopho presertim in tranquillo
rure senuisse, et de perpetua illa, ut ipse quodam scribis loco, non
de hac iam exigua vita cogitantem, nullos habuisse fasces,
nullis inhiasse triumphis, nullos inflasse tibi animos Cathilinas. Sed
hec quidem frustra. Eternum vale mi Cicero. Apud superos, ad dexteram
Athesis ripam, in civitate Verona transpadane Italie,
xvi kalendas Quintiles. Anno ab ortu dei illius quem tu non noveras
1377

Franciscus Ciceroni suo salutem. Si te superior offendit
epistola, verum est enim ut ipse soles dicere quod familiaris
tuus in Andria: obsequium amicos, veritas odium parit, ac-
cipe quod offensum animum ex parte mulceat, ne semper odiosa sit ve-
ritas. Quoniam veris ~~laudibus delectamur~~ reprehensionibus irascimur, veris
laudibus delectamur. Tu quidem, Cicero, quod pace tua dixerim, ut
homo vixisti, ut orator dixisti, ut philosophus scripsisti. Vitam tuam
ego carpsi, non ingenium, non linguam, ut qui illud mirer, hanc
stupeam; neque tamen in vita tua quicquam preter constantiam requiro, et
philosophice professioni debitum et quietis studium, et a civilibus bellis
fugam, extincta libertate ac sepulta iam et complorata republica,
ut aliud tecum agito, actu tamen quanto mollius in loco, sed expresse
in libro de finibus agebas. Pluribus enim verbis vitam probas. Video
ingenium. Ego in te nichil video vite causa tue comparator, ut dixi,
ingenio gratulor, eloquio vero, o romani eloquii summe parens, nec
solus ego, sed omnes tibi gratias agimus, quicumque latine lingwe floribus
ornamur; tuis enim prata de fontibus irrigamus, tuo ductu direc-
tos tuis suffragiis adiutos, tuo nos lumine illustratos intelligimus
proficimus; tuis denique ut ita dixerim auspiciis ad hanc quantula-
cumque est scribendi facultatem ac propositum pervenisse accessit et
alter poetice vie dux. Ita enim necessitas poscebat ut esset et
quem solutis et quem frenatis gressibus premitem sequeremur,
quem loquentem, quem canentem miraremur, quoniam tu bona venia
amborum neutri ad utrumque satis erat. Ille tuis equoribus, tu illius
impar angustiis. Non ego primus hoc dicerem fortasse quamvis plane sen-
tirem, dixit hoc ante me seu ab aliis dictum scripsit magnus quidam
vir Anneus Seneca Corduben[sis], cui te ut idem ipse conqueritur non etas
quidem sed bellorum civilium furor eripuit. Videre te potuit sed non vidit, mag-
nus tamen operum tuorum atque illius alterius laudator, apud hunc quisque

Divus eloquentie fontem etiam scriptis tollere suo cedere iubet, in reliquis
vero expectatione torqueor, quisnam dux ille sit quis, nosti hominem,
si modo nominis meministi, Publius Virgilius Maro est mantuanus ci-
vis de quo egregie vaticinatus es. Tu ut scriptum legimus iuvenile
quoddam opus eius, opusculum miratus quesivisses auctorem, eumque
iuvenem iam senior vidisses, delectatus es. et de inexhausto eloquen-
tie tue fonte cum propria quidem laude permixtum, verumtamen preclarum
ac magnificum illi testimonium reddidisti, dixisti enim magne
spes altera Rome quod dictum ex ore tuo auditum adeo sibi placuit
inseditque memorie ut iam post annos xx te iam rebus humanis exemp-
to divino operi suo eisdem penitus verbis insereret. Quod opus si tibi vi-
dere licuisset, letatus esses de primo flore tam certum te venturi
fructus presagium concepisse nec non et latinis congratulatus musis quod
insolentibus graiis vel reliquissent ambiguam vel certam victoriam
abstulissent. Utriusque enim sententie auctores sunt, te si ex libris animum
tuum novi quem nosse mihi non aliter quam si tecum vixissem videor ultime
assertorem futurum neque in oratoria dedisti. Sic in poetica palmam
latio daturum atque ut Eneidi cederet Ilias visurum fuisse non
quod iam ab initio virgiliani laboris Propertius asseverare non timuit,
ubi enim pieridum operis fundamenta contemplatus est, quid de illis sentiret.
et quid speraret aperte pronuntiavit his versibus. Cedite romani scrip-
tores cedite graii, nescio quid maius nascitur Iliade, hec de altero
latine duce facundie magneque Rome spe altera nunc ad te revertor.
Quid de vita quid de ingenio tuo sententia audisti, expectas audire de
libris tuis quenam illos exceperit fortuna, qua seu vulgo seu
doctoribus probentur. Extant equidem preclara volumina que ne di-
cam perlegere sed nec enumerare sufficimus, tuarum rerum fama celeber-
rima atque ingens et sonorum nomen, perrari autem studiosi seu temporum
adversitas seu ingeniorum hebetudo ac segnities seu quod magis arbitror.
alio cogens animos cupiditas causa est. Itaque librorum aliqui nescio quos
an irreparabiliter nobis tamen qui nunc vivimus nisi fallor periere, dolor
meus magnus, seculi nostri pudor, magna posteritatis iniuria. Neque
enim satis infame visum est ingenia nostra negligere, ne quid inde
fructuosum perciperet sequens etas nisi laborum etiam vestrorum fructum crudeli
prorsus et intolleranda corrupissemus incuria profecto namque quod
in tuis conqueror et in multis virorum illustrium libris accidit. Tuorum
sane quia de his nunc mihi sermo erat, quorum insignior iactura est, hec
sunt nomina reipublice, rei familiaris, rei militaris, de laude philosophie,
de consolatione, de gloria, quamvis de his ultimis spes magis mihi du-
bia quam desperatio certa sit. Quin et superstitum librorum magnas partes
amisimus ut velut ingenti prelio oblivionis et ignavie superatos

Duces nros non extinctos mo, s3 cunctos qz vel pditos sit lugere,
hoc eni et in alijs multis. s3 in tuis maxime oratorijs atqz acha-
demicoz et legum libris patim. q ita cunctati fedatiqz cua sent
vt ipe melius fuit pijsse, Reliqm est ut urbis rome ac romae
reipu^te statum audire vel. q pate facies q tuum concordia.
ad quos rerum suma pvenit. quibq manibq. qnto qz consilia fee-
na cratem imperij, Hister ne et ganges. hijbnq Nilus et ta-
naijs limites nri sunt An vo quisqz surrexerit impio occeano
fama timmet. astus ut super et Garamatas. et indos proferat
imperiu vt amicq ille tuus mantuanq ait, hec et hiis similia
cupidissime auditurum te auguror. id mi pietas tua suggereret
et amor erga priam. vsqz in tua pnuie notissimq, Verum eni
vero tacere melius fuit Crede tame m Cicero. si quo in statu
res nre sint audieris excident tibi lacrime qualibz vl celi vl
herebi ptem teneas eterni Vale apud superos ad sinistram
Rodani ripam transalpine gallie ano eod xiiij klas Januarij

Franciscus anneo senece Salutem, poetitaz a tanto viro
impetraturumqz veniam velim si qd asperius dixero. qz a
professionis tue reuerencia decedat aut quieti debitum
sit sepulcri Cum eni me M. Ciceroni. que latine eloquentie
lium ac fontem teste te dixerim, non pepercisse legit. si reliquis
itidem vera loquens no pepercero indignationis iuste mcaz no hebit
Iuuat vobiscum viri illustres qualium omnis etas penuriaz passa
est. mea vo ignorancia et extre^m defectum patitur. itce ego quot-
tidie vos alloquentes attentius qz credi possit audio, forte no im-
pbe. ut ipe a nobis semel audiar optaueri Inter omnia quid cla-
nomica tuu nome annunand esse no sum nescius Idqz si aliunde
nescia magno quodam et extho teste cognoui, plutarcus siqz
grecus homo et traiani principis magr sonos claros nris qferens
tum plom et ar ph. quoz pm diuini. scdm demoni grecum no-
tant M varrone Omero. virgilium demostem M. tullium o-
bietissz. aussq est ad postremum et ducum concionsiaz mone, nt eni
tanti saltem discipuli veneratio cointuit in vno sane sit suoz
ingenia presus impacia. no erubuit qfiteri, qd qz tibi exequo
in moralibus preceptis obijciunt. no habent, laus ingens ex ore
prestum homis atosi. et q nro Julio cesari sum allexa mate-
donem qpassz Bz nescio quo. sicut corpoz sit atoz ergeciad
formas. aliqua sepe granis inuria ne variant insit sine
vp omni parcens pfectus mortalibus inuidz. coqz inqr. ex ad illa

Propius videtur attende · sine qd mt multa decora deformitas appa·
ret · et qd in obscura facie fatalis vero esset · in preclara civitate
feda est, tanta lux in rebus vestri te generacionis geritur Tu
vero venerande vir et morum · si pluribus credimus incopa·
bilis preceptor errorum vite tue · si non molestum est meum recogi·
te omnium seculorum crudelissimum principem invidisti et tranquillus
nauta preciosis mercibus onustam navim ad infame et pro·
cellosum scopulum appulisti Cur autem illuc hesisti queso te · an
ut ubi in tempestate aspera magisterium apparares, si sic nemo
nisi amens eligit Neque enim ut fortis est pericula petere sic prudentis e
optare periculum qui etiam si libera prudencie relinquitur electio,
ociosa semper erit fortitudo, nil enim incidet adversus, quod illius
auxilium implorandum sit, sic modestia potius suis utens partibus ·
et leticiam frenabit · et vota moderabitur, sed quoniam innumerabiles
tamen eveniunt et multa fert vita hominum quibus et consilia nostra
vincuntur, ideo virtus in preruptis fixerit opposita fortune, non quod
secundum electionem ut dixi · sed secundum necessitatem inevitabiles et feras
leges, at ego nunc satis sanus videar · si diucius tecum nunc virtutis
de virtute disputem · et probare nitar · id cuius contrarium probatio
impossibilis sit, constat profecto vel te indice · vel quolibet, qui inter
huius vite fluctus mediocriter navigare didicerit, non fuisse con·
silium fatibus here · quod si laudem ex difficultate captabas · id ipsum
sine laudis erat · emergere et in portum aliquem salva parte con·
fugere Impendentem enim tuis cervicibus gladium videbas, nec tene·
bas · nec tam rei anticipare exitum providebas · prostim, quam quod mo·
riendi miserrimum genus est · intelligere poteras morte tua · et funditus
quoque et gloria tacituram, vereris o miserabilis senex · hominis
in manu, qui quod quod vellet posset · nil nisi pessimum velle posset Su·
mo iam a prima eius familiaritate deterritus vigilans, deum
multiplicibus argumentis fidem turbare quietis acceperas quod ipse
tibi cum his laribus tam diu, quod cum humano cruento discipulo, quod
dissilio comitatu · videbis effugere volui · sed nequivi, et illum Cle·
antis versiculum pretendes, quo in latinum verso uti soles ducunt vo·
lentem fata · nolentem trahunt Illud insuper proclamabis · nolu·
isse te opibus tuis renunciare · ut vel si laqueum vertat abrumpes ·
teque in tutum ex tanto naufragio vel nudus eripies, rem et veteribus
historiis notam et michi ipsi illorum vestigiis incedenti · haud quam
quam silencio pretermissam · verum ibi palam loquens saepe secretiora contimui
Nunc autem quoniam ad te unum michi sermo est putasne silebo · quod
indignatio vitasque suggesserunt, adde nimio et attendes propius, ne
qua extra auris interveniat, sentias non nobis etatem rerum tuarum

Notitiam abstulisse, testem nempe tacitissimum habemus qui de summis viris
agens, nec metu flecti nec gratia Suetonium Tranquillum. Is ergo
quid ait. avertisse te Neronem a cognitione veterum oratorum quo
in tui illum admiratione diutius detineres. Illi igitur pectori carus
esse studuisti, cui ut fieres vilis et missione dignus haberis vel
simulato te vel etiam accersito lenitatis vitio cavere debueras
Prima hec insaniarum tuarum radix ab omni levitate, ne dicam vanitate
profecta. Inane studiorum gloriam dare senex nimis molliter,
dictam ne turpius pueriliter concupisti, ipsiusque ad immunitis se
magisterium afferebas, fuit vel iudicii vel erroris vel fati culpa
quamvis excusationes studiosius occupas et culpas tuas in fata re-
flectimus votum hoc iudicii tui fuit, non potes accusare fortunam
quod optaveras invenisti, sed quo pergis. an miser prodigium magnatorum
tui vesanum iuvene eo usque perduxeras ut nulla libertatis accomme-
datius occasio superesset. Cuius non equanimiter pati poteras iugum quod
sponte subieras. et hoc saltem prestare, ne dum tui nomen
in mortalibus maculis insignires, non enim ignorabas tragediam
omne genus scripti gravitate vincere ut ait Naso. Haud tu
quam mordaciter quam venenose quam acriter in illum scripseris notum
est. ut est animus verbi veri impatiens. et eo iniuriosius quo vig.
nisi forsan illa opinio vera est quod tragediarum non te illarum,
sed tui nominis alium velit auctorem. Nam et duos Senecas Cordubae
habuisse Hispani et testes sunt et Octavie, id enim tragedie
illi est nomen locus aliquis hanc suspicionem recipit, quam si sequimur.
quod ad rem attinet, expers tu culpe huius. quod ad stilum nichil.
ille te inferior quisquis est. tuo licet secundus. at nomine ita quod
tum more demitur infamie, tantundem ingenii fame detrahi
oportet, alioquin excusatio nisi fallor famosi carminis nulla est, non
quod ego nullam. Vel imperii vel sermonis acrimonia nephan-
dis actibus equari posse hominis rear, illius si modo hominis nomine tam
terrer inhumanitas digna est. Unum tamen unde te deterret scribe-
de imperatore id subiectum. de domino familiare. de discipulo precep-
torem, postremo de illo. cui tam multa blandiri. ne dicam
blandiendo mentiri. solitus eras. Clementiam relege. que ad po-
libium de consolatione dictasti. si vel libro vel librorum memoria
lethei gurgitis unda non obruit, pudebit credo laudati discipuli
qua enim fronte de tali. talia scripsisse potuis ignoro. Certe
ego illa. sine pudore non relego. Quamquam hic rursus occurres. et ado-
lescentiam principis atque indolem multum spei melioris presentem
obiciens. errorem tuum repentina morum eius mutatione tuebere.
Que hec nobis ignota sint; unum ipse considera, quod sit excusabile paucula

Personatus principatus opusculo. vel simulate pietatis notulas obli-
quasse animum atque iudicium tibi tali viro tali etate tanta rerum
experientia ac doctrina. Quod enim oratio tibi placuit. ex illo arguitur.
quod ab historicis. ut eorum verbis utar partim nulla reprehensione,
partim non mediocri laude memorentur primi. Postquam se totum
in scelera et probra demergeret. an aurigandi. an citharizandi
studium. quibus tam curiose deditum accepimus ut sceleratus ille to-
tam seruis ac plebe sordida denique et in publico vniuerso populo
spectante princeps auriga deberet, et qui vnum aliquid oblatam
citharam sibi adoraret egregius citharista, quibus tandem sue
tessionibus euectus et velut italicis non contentus ingeniis achaiam
petiit. et grecorum musicorum adulationibus inflatus. solos illos
studiis suis dignos asserunt, Ridiculum monstrum. ferox belua. an
id omen [illegible] matris simul ac religiosi principis habuisti. quod
barbe primitias et illas [illegible] eximias in capitolio con-
secrauit, hii tui sunt atque Neronis tui Seneca. ea etate. quam his-
torici adhuc eum inter homines numerat. tu iam inter deos non
laudante nec laudato dignus [illegible] coronis inserere, et tuus an
te pudeat nescio. sed me pudet, optimo principi diuo augusto preferre
non dubitas, nisi forte id maiori gloria dignum putas. quod christianos
homines [illegible] scelestos et innoxios ut sibi videbatur et suetonio
referenti superstitionis noue ac malefice suppliciis affecit. omnis pietatis
persecutor atque hostis ~~crudelissimus~~ crudelissimus. Ego quid de
te ista non suspicor. cogor pro magna [illegible] tuum miror, Nam et
suspiciosa illa fernicula [illegible] ac vana sunt. et vltimum hec nefarium
est et inane. et ita tibi visum vana quidem epistolarum tuarum ad
apostolum paulum nomine inuitus fateor. neque tibi videri potuisse.
aliter ergo sum Illius tu sacre ac celestibus monitis aurem non
neganti oblatam quam diuitiis amiciciam complexus. quam vtinam arctius
tenuisses nec diuelleretis in fine. ut cum illo pectore veritatis.
pro veritate ipsa et pro eterni premii promissione tantique promisso-
ris pro nomine moreris. Sed progressus sum longius dicendi im-
petu. et intelligo me ad hec exaranda serius processisse. quia ut
illa tempestiue scriptis spes appareat. Eternum vale. Vale apud
superos in gallia cisalpina ad dexteram Padi ripam kalendas
sextilis. Anno ab ortu eius. quem tu vite honoris nictu [illegible]
Millesimo CCC. xlviii

Franciscus Marco varroni salutem, ut te amem ac ve-
nerer tua me singularis virtus et industria tuum me cla-
rissimum nomen cogit. Sunt quos beneficiis ac meritis adhuc

Quin ceteris conspectu et odore suo inter offendentibus ipsi
doctrinis instruunt exisque delectant. quique licet hinc abierint in
communem locum ut ait plautus, tamen absentes prosunt presentibus,
tu nil aut modicum prodes, non tua quidem sed omnia corrumpentis
evi culpa. etas nostra libros tuos perdidit. quid mirum nunquam numorum
custodie studiosa. quibus usque invise rei custos bonus fuit, tu
notitie rerum supra fidem deditus nec ideo actuose vite semi-
tam declinasti. utroque calle conspicuus et illis summis viris,
magno pompeyo ac julio cesari mito tuo carus. itaque sub
altero militasti ad alterum scripsisti libros mirabiles. omnisque
discipline refertissimos inter bellorum ac publicorum munerum du-
rissimas curas. Magna laus non ingenii modo sed propositi in actu
perpetuo corpus simul atque animum habere et posse et velle non
etati tue tantum sed omnibus seculis prodesse. heu tanto studio ela-
borati libri digni non sunt habiti qui per manus nostras ad pos-
teros pervenirent, ardorem tuum nostra vicit ignavia, nemo tam
parcus pater unquam fuit cuius non longeva parsimonia brevi
tempore filius luxuriosus possit evertere, quid nunc libros perditos e-
numerem. quot librorum tuorum nomina totidem fame nostre sunt vulnera
prestat igitur siluisse. Nam et contrectatione vulnus recru-
descit et sopitus dolor damni memoria excitatur. Sed
incredibilis fame vis, vivit nomen sepultis operibus, et tu
de varrone preter nil appareat. doctorum tamen omnium consensu
doctissimus varro est. quod sine ulla dubitatione marcus cicero
his ipsis libris in quibus nil affirmandum disputat. affirmare
non timuit, ut quodammodo luce tui nominis perstringente oculos.
videatur interim dum de te loquitur sui principalem propo-
situm non vidisse. quod ciceronis testimonium quidem latinitatis
angustiis includit. apud quos romanorum doctissimi nomen
habes, alii ut grecorum metas extendunt precipueque lactantius
vir ex nostris eloquentia et religione clarissimus qui nullum var-
rorum doctorem, ne apud grecos quidem vixisse non dubi-
tat. sed inter innumerabiles ptones tuos famosissimi duo sunt.
Primus est ille tuus supra mentionem feci conterraneus et equalis
et discipulus tuus Cicero. qui multa tibi et cui tu multa dicata
ex rethoris precepto rationem officii scripsisti, tunc ut roma-
tora sint opera. stili forsitan dulcedo prestitit. Secundus
vir quidem sanctissimus divino ingenio Augustinus origine Afer
eloquio Romanus cum quo utinam de libris divina tractantibus
deliberare potuisses, magnus nempe theologus futurus qui ea
quam poteras theologiam tam scrupulose tractasti tam anxie

Quesisti. Ut vero rerum tuarum nil ignores, cum de te ita scriptum est, legisse te tam multa, vix quenquam legere potuisse credamus, nulle tamen extant, seu admodum lacere tuorum operum reliquie, ex quibus aliqua pridem vidi et recordatione torqueor, summis ut aiunt labiis gustate dulcedinis. Et ea ipsa precipue divinarum et humanarum rerum libros, et qui nomen tibi sonantius peperere, adhuc alicubi latitare suspicor, eaque multos iam per annos me fatigat cura, quoniam longa et sollicita spe nil est importunius. Tu nunc solare animum et laboris egregii fructum ex conscientia percipiens, mortalia periisse ne doleas, sciebas peritura dum scriberes, mortali enim ingenio nil efficitur immortale. Quid autem refert an statim an post centum annorum milia pereat quod aliquando periturum est? Est quidem illustris stili studio flagrantium cohors haud quaquam fortunatior laborum, quibus exemplis utcunque sortem tuam equanimius ferre debes. Ex his nunc aliquos innuat attingere, quorum clarorum nomen vel sola commemoratio dulcis est. Sunt autem hi: M. Catho censorius, Amphio, Iulius Higinus, Atheius Capito, Gaius Cassius, Oratius pontificalis, Octavius Hersennius, Cornelius Balbus, Massurius Sabinus, Servius Sulpitius, Cloatius Verus, Gaius Flaccus, Pompeius Festus, Cassius Emina, Fabius Pictor, Statius Tullianus, multique alii quos emulare longum est. Olim clari viri, nunc cinis ambiguus, preter duos quos vix cognita nomina, quos omnes meis verbis tuo ore salutatos velim, Iulium et Augustum cesares et aliquot alios ex illo ordine quamvis studiosissimos atque doctissimos, teque nonnullis horum familiarissimum fuisse, ego tamen existimo nostris imperatoribus salutandos linquere, si tamen hos non illorum pudet quorum studio ac virtute fundatum imperium everterunt. Eternum vale vir vigilantissime. Apud superos in capite orbis Roma, que tua fuit et mea patria facta est, Kalendas Novembris. Anno ab ortu eius quem utinam novisses Mº CCCLº.

Franciscus Quintiliano salutem. Olim tuum nomen audieram et de tuo aliquid legeram, et mirabar unde tibi nomen acuminis. Sero tuum ingenium tuum novi. Oratoriarum institutionum liber heu discerptus et lacer venit ad manus meas. Agnovi etatem vastatricem omnium et dixi: Tu "custos solita es"? Nil bona fide custodis, nisi quod perdere lucrum erat. O etas segnis et insolens: tales michi remittis, insignes viros tum ignavissimos colas. O stilus et feda per tempus tot ubique addiscendi.

Pinytidis

Anthonius

Ad scribend edita . que melius nescirentur . opus hoc habere
integrum neglexisti. Etenim is mihi de te veram liberior opinionem
attulit . diu tuus in rebus erraneaz . errori sunc advenisse gra-
tulor . vidi formosi corporis artus effusos admiratio animum do-
lorque concussit . et fortasse nunc apud aliquem totus es et
apud talem forsan qui suum hospitem nec incognitum, quisquis
ille te reperiendo fortunatior fuit, sciat se rem magni magni precii
possidere . quaque si noverit patrias inter divitias locet, tu
quidem in his libris qui quot sint nescio . sed haud dubie multi sunt
rem a Cicerone iam sene summo studio tractatam refricare ausus
quod factum impossibile meditabar . preter tanti viri vestigia, novam
non imitatoris sed doctrine proprie . preclarioris operis gloriam inve-
nisti . adeo diligenter ab illo instructus orator a te comptus or-
natusque est . ut multa ab illo vel neglecta . vel non animad-
versa videantur, atque ita singulatim omnia colliges duci tuo
elapsa . ut quantum vinci eloquio . tantum diligentia vincere recto
ni fallor iudicio dici possis, ille enim suum oratorem per ardua
causarum ac summos eloquentie vertices agit et iudicialibus bellis
ad victoriam format, tu longius repetens oratorem tuum
per omnes longe vie flexus ac latebras ab ipsis incunabulis
ad supremam eloquii arcem ducis, placet delectat et mirari cogit
eo namque aspirantibus nil utilius Ciceroniana claritas provectos
illuminat et celsum validis iter facit tua sedulitas ipsosque fovet
invalidos . et optima nutrix ingeniorum lacte humili teneram pas-
cit infantiam . sed neque tibi veritas blanda suspecta sit muta-
dus est stilus in te ego re apparuit verum esse quod Cicero idem
ait in Rhetoricis oratorii nimirum de arte loqui multo maxime
ex arte dicere, non tamen ut ille magno rex de quo aiebat
Sic ego tibi horum alterum concedo . alterum eripio Utrumque
concesserim Sed hoc mediocriter illud eximie atque adeo ex-
cellenter ut vix quicquam additi iam humano posse videatur
ingenio equidem quantum hoc tuo magisterio ope collato cum eo
libro quem de causis edidisti qui idcirco non periit ut constaret
etatem meam optimarum rerum precipue negligentem mediocrem
non illa satis intelligentibus patet . multo te melius cotis offitio
functum esse quam gladiis et oratorem fore potentius quam prestare
Id ne ad iniuriam trahas velim sed intelligas in tempore inque
aliis nunquam sit ingenium tuum par ad omnia ut non aliqua
se in parte vincerent magnus fateor vir fuisti Sed instituendis
formandisque magnis viris maximus et qui si materiam tam
idoneam nactus esses te maiorem ex te facile gigneres doctusque

Nobilium cultor ingeniorum, fuit autem tibi emulatio non levis.
maioris cuiusdam viri altius tamen Seneca dico. quos
etas quos professio. quos natio iunxerat seiunxit parium pest[is]
livor. qua in re nescio. an tu modestior videare. Siquid[em]
nec tu illum pleno ore laudare potes et ille de te contemptissime
loquitur, ego si tantis inter partes iudex sim. quamquam indignari in-
dignari a prius magis verear. quam indignare de magnis merear,
meum iudicium dicam tibi, ille uberior tu cautior, ille al-
tior ille tu tutior. et tu quidem ingenium eius et studium et doc-
trina laudas. electionem atque iudicium non laudas stilum vero corrup-
tum et ab omnibus vitiis fractum dicis, ille autem inter eos numerat,
quorum tum ipsis fama sepulta. tu nec dum tua fortuna sepulta
sit, nec in illo stabente atque sepultus esses atque mortuus Ille enim
sub Nerone obiit tu post illius Neronis obitum sub Galba ro-
mam ex Hispania venisti, multosque ibi post annos sororis
domitiani principis nepotum. cura ipso mandante suscepisti, mor-
umque et studiorum [illegible] rector factus utriusque rei eximia
spe omnia que in te fuit credo, fidem implevisti. tamen ut sta-
tim post Plutarchus ad traianum scribit tuorum adolescentium
temeritas in te refunditur, nil modo quid scribens aliud fuit opto
te incolumem vide. et si tibi totus es oro ne diutius me late-
as Vale apud superos inter dextrum appennini latus, et dextram
amnis ripam intra ipsos patrie mee muros, ubi primum in te certus es
nostri. eoque ipso tempore vii° idus decembris Anno eius qui dum
tum pressus maluit quam nosse Anno CCC° l°

Franciscus Tito livio salutem. Optarem si ex alto da-
tum esset. vel me in tuam. vel te in meam etatem inci-
disse, ut vel etas ipsa vel ego per te melior fierem et
visitatorum unus ex numero tuorum. profecto non Romam modo te vi-
dendi gratia. sed Indiam ex Galliis aut Hispania petiturus, nunc
vero quod datur, te in libris tuis video, non equidem totum. sed qua-
tenus nondum seculi nostri desidia periisti Centum xl ii rerum
romanarum libros edidisse te novimus, heu quanto studio quant[is]-
que laboribus vix triginta ex omnibus supersunt O mos pessimus
nos metipsos de industria fallendi triginta dixi quia homines
vulgo id dicunt, Ego autem duos unum his deesse invenio novem
et viginti Sunt plane tres decades. prima tertia et quar-
ta librorum numerus non prestat in hiis tam prius tuis religiis exterior,
quotiens hec loca vel tempora. et hos mores oblivisci volo et semp[er]
acri tum indignatione animi adversum studia hominum nostrorum. quibus nil

In precio est nunc aurum et argentum et voluptas que si in bonis habenda
sunt, multo plenius multoque perfectius non tantum in mutis pecudibus sed
in mobilibus etiam et insensibilibus elementis quam in rationali homine erunt. Verum
hec et longa et nota materia est, nunc vero tibi potius tempus est ut gratias
agam, tum pro multis tum pro eo nominatim quod immemorem sepe pre-
sentium malorum seculis me felicioribus inseris, ut in legendo sal-
tem tum Corneliis Scipionibus Africanis Leliis Fabiis Maximis
Metellis Brutis Deciis Catonibus Regulis Cursoribus Torquatis Vale-
riis Corvinis Salinatoribus Claudiis Marcellis Neronibus Emiliis
Fulviis Flaminiis Attiliis Quintiis ac Camillis et non tum hiis
extremis furibus inter quos adverso sidere natus sum, in videar
etatem agere, et o si mihi toto contingeret, quibus aliis quantisque no-
minibus et vite solatium et magis temporis oblivio queretur, que cum simul
apud te nequeo, apud alios sparsim lego, presertim in eo libro
uno, nisi rerum ipsius infinitum deest. Tu velim de antiquioribus
Polibium et Quintum Claudium et Valerium Antiatem reliquosque
quorum gloriam splendor tuus offecit, de novis autem Plinium secundum
Veronensem vicinum tuum atque emulum quondam, tum Crispum Sa-
lustium salutes, quibus nuncia nichilo feliciores eorum vigilias
fuisse quam tuas. Eternum vale rerum gestarum memorie consultor
optime. Apud superos in ea parte Italie et in ea urbe in qua
natus et sepultus es, in vestibulo Iustine virginis et ante ipsum
sepulcri tui lapidem viii° kalendas Martias Anno ab illius ortu
quem paulo amplius tibi vivendo erat ut videres vel audires natum
M° CCC° l°

Franciscus Asinio Pollioni salutem. Dum veteres in amicitiam
ut familiaribus epistolis aliquot et procul absentes elo-
quii duces et rara quedam lingue Italie ornamenta
complector, silentio tuum nomen obruere nolui quod magnorum testimonio
supremis quoque nominibus par videbatur, licet quem pene nuda rerum ad
nos tuarum fama pervenerat, magisque aliorum scriptis adulta
quam tuis quod ipsum mirum, michi enim tui pudores ac dampna quos meret
breve fuit. Quod certum loquor Gabinii etiam quod consulari pariter et
triumphali victo, tum pro summa ingenii florideque facundie lau-
dibus, perque aliis multis corporis animi fortuneque dotibus, tum
autem pro eo expressim congratulor quod sub optimo et studiorum
ac virtutum amatissimo principe senuisti, excitatorem verum natus
ydoneum. O felix qui adhuc incolumi Augusto iustam vivendi
mensuram, assecutus etatis octuagesimo anno in Thusculano tuo
peractam vitam tranquillo claudens exitu evasisti ceteras Tiberii

Manus, in quas Asinius gallus orator incidit infausta proge-
nies tua · quem diris ab illo suppliciis enectum legimus. tibi quoque in
tantas miserias vergenti iam fato peroportuna mors affuit ·
que oculos tuos saltem tam tristi spectaculo liberaret, paucis tibi
expectandus annis erat · ut mestissimus nati cernens · aut spectator
fieres. Cuius eventi. si ut quibusdam sapientibus visum est, extremitas
tangit fortuna superstitem, non parva felicitate tue portio subtra-
hitur, verum tanta dissimulatione transire, fidelis amicitie lex
vetat, qua tenearis omnis cui hominum timeri aut fame non aliter ac
proprium obstrictor. Illud ergo tuum michi displicuit quod M. Tullio
cuius nomen in primis precomio celebrari par fuerat et attolli, cen-
sore acerrimus. ne dicam reprehensor asperrimus esse voluisti quod
si tibi iudicij libertas prestitit ut iudicium non probo, sit ipsam
tibi non invideo libertatem. sed ea parcius certe utendum fuisse de-
nuncio · ferunt licet · et si eadem adversum ipsum inde dicunt · sepe risus
ab aliis veniam fatale mereatis Sane in tanta fortune
indulgentia frenare animum · ac linguam sub difficile est; sed
ex te · ut ex arca omnia requiram · etatem et doctrine tue conditionis
fuit · utique te libris habet in re · quia vel filium ipsum tuum quem prece-
ditur idem sensit · vel talium · certos sequens principes eiusdam iudi-
tij reprehendam; neque non mei ipsius tam oblitus sum · ut tibi
in certamine tuo nesciam · et visu et cognito · quod ego in patris secta
in homine tam antiquo tantique nominis usurparim · Nullus hominum
est · cui non aliquid desit, quod te talem in vitium tui moribus votandum
notandum · aliquid advertere · cum ego de longinquo · in scriptis eius
invenerim · que notarem · aut quod eloquentie illius famam temptas,
quod facundie principatum viribus eripere velitis illi datum, et totius
pene uno orbis consensu, sine litigio permissum, vide ne apta
nimis videat ne cum illo viro · non equa bella sumpseritis,
de eloquentie principatu · quod nos spectantibus vera certamina facilius
est vide Itaque pridem bone iudicio iuncti estis, vos tamen
frustra votum et obstat, nec vobis tunc interim livor timor
sinit. Magni fateor viri · si maiorem pati possetis · at humana
superbia · dum supra id quod est opinionibus falsis attollitur, infra
id quod esse poterat, vero iudicio deiecta redigitur, plerique mor-
talium · aliene glorie appetitu · propriam amisere, et quod si vos tunc
forte livor impulit · communis utrobique et timoris et livoris multi
sunt comites, ego tamen id extrinsecus in te fero · in talium aliquando certe nec
exiguam · non livoris sed odij causam scio · et agnito in quod indufis
video · in tam altum ingenium humini sepe solita invidia ascen-
disse Atque vale · et ex Abrahams usque etatem demostenes et etiam

Ex nris oratoribus. Crassum et anthoniu salue inde Corninu
que messulam et hortensiu. si modo illi memoria que bienio, antequam
hmt migraret amisit. tarnis faste deposita restituta. hunt
alteri non erepta est. apud mediolanu in sub et suburbanas
sextilibus. Anno etatis ultimo LCC liiij°

Legem lirici carminis Italus orbis Nuc ineorat
plettra que lesbia Nerinis tui tribuit musa sonatibus
Durenum adriato tiftus et apulo / Quem stpost
primum tibris ab anfido / Nec fastaz atque humilez spreuit om-
nime / Te nunc dulce seq saltibus abditis Tymbras et
latebras ternere vallium / Colles purpureos prata vi-
rentia Alifentes que antra que roscida Seu fauni geretibus
se ossilias vagis Seu perstis bromiu visere feruidum
Fulua pampineo, sine deam deo Affine tacit concelebras
Sutris Ambor. veneri seu caud i dictam / Seu nymphas gra-
las et satiros leuis Et nudas roseo corpe gratias Seu fama
et titlos herculis inprobi Incestique alia progenie iouis Max-
then sub galea palladis egida / Late gorgoneis crinibus horridam
lledeos iuuenes initia sidera / Tutelam variu fluctibus obru-
tos / Argutum cithara miturum prem / Dectus auricomu
pectus appollinez Et xanto intidam desaire laris / Germa-
nam pharetra ospitua et fenis. Infestam aut thoreas pre-
rid sacras / Sculpimtique rigido marmore duriq heroas
veteres / si que forte nouos / Eterna initis et memorez notad
Affixam talamo. neque pmat dies / Sit natu studiis. sola
fauctibus / Virtus prectuas linquit ymagines. Quarum pre-
dio semideos diues Dmesim et scipiades vincere trining / Nec
non et reliquos inclita gentibus / Per quos edomitus Roma
iugum dedit / Inquis p radias lumine vi vido / Et sol eminuit
cesarei genus / Hec dum tu modulans me cupid preis /
Aut e remmolo. si libet equore / Aut vis aerio vite motu /
dux et per liquidi tiburis alueos Qua ripis amo. extra
stans ruit / Alim grato tibi. dum supos colis / Vn hi te
meditans nunc tibi textui. Nostru feante dexa duc p m hos-
pitas / Siluarum latebras. et gelidi antrid / Ranam que sing
stagna tepentia / Dabimusque latg. rura que florea Dotta-
tisque ingu. dei inimbz viget / Duc me brundu sium trami-
te devio / lassabor minime. et vatibus obuiis / Congresso pla-
cidos aspicies libens / Non me pposito tpis aut loti / Desfectz

Lanes ibo pai impetu vel dū feta votez magna pares timet.
Vel dum vos nimijs solibꝫ cauit Vel dum pomfeo paste
tremuit trabes Vel I dum terra gelu seyt in horruit Vi-
surus vernam litora ticlad Visurus teatri murmura bos-
phori Visurus libies a via torride Nimbosiqꝫ protul frigo-
ra tantasi Quo te timoꝫ moues quidqꝫ agis innat Ven
fides comites sedulꝫ excitas Virtute mitis laudibꝫ offeres
Ven dugnis vitiū morsibꝫ impetus Eidens stulticia dente
nasfer leui Ven tu blandi loquis carmiē amoribꝫ dū cōples
teneris sn arte stili Obiectas vetule luxuriez grani Dune
vrbem et pplm dum stelerum reos Pulpas et gladios et ra-
bie truce Metenasqꝫ tibi dum canitur tuꝫ Per ptes hom opm
p'9 et vlmq Dum taltas vetēs et studiū vetes Natu mag-
nimi tesaris aureibꝫ inferes dunqꝫ floro carmis hospidi
Rima seu timidi carmie confitis Effusū curis opes et
mala turbide Vbi tur ne homi fuit equꝫ ferox Trisp
diuicijs qs color edocēs Longus vitylu luctibꝫ astrahis atꝫ
ad letitigm ver vbi panditur Hortatꝫ platide et stulticiā
breuē Symprimi pfugi tpis demones Torquatum et pali
carmie postumū Dum noctes celes et volucres dies Obre-
pens tacito dum serio gradu Aut vite breuitas ad tala-
mū redit Aut mors precipiti q celerat pede Cus no pterea
dubat audiat dū tu sidēa sede suplstite Augustū stabiūs dū
tuitaz suis Marthi nt satf ē tere fecaꝫ arreditꝫ adamas
dum tacēs durū vinctis impli tos vēibꝫ aueis P climū atꝫ
sacra victor agismaꝫ Qua pompa mulier dum tanet in-
soles haud ꝗꝗ rigidas horruit aspidas Tus featū hospiti-
ls dū meorās dolis Pastoris frign nil vexei nimis Patatū
pandi vaticiantibꝫ dū dane pluuia fallitur aurea Dū virgo
egregijs regia flectibꝫ Tergo cornigei fert adulti letē sclūtꝫ
deniqꝫ mestior Tratiqꝫ plates dū dublū pmis Eualē va-
rijs suspicionibꝫ Aut dū vi pereas iure venefitas Ex etra
ris anq vlqꝫ insaum dum cantas lalaten nudꝫ et aspimi
At solus tatita fronte fugas lupū Infaustiqꝫ lueus effugē
arborem Affluctusqꝫ colis trabide quatos Promite vidi tespite
fontu Captatez strepitꝫ et volutꝫ modꝫ Carpetez cygno
grame flosculos Nectantez fatili mime plamites Tendentez
tenui pollice barbiton Mistentem nuos peti ne candido Mul-
centez vario carmie sidera Et vidi inuidiam mes vaga no-
bilem Concepit subito nt pepit pius Quate per pelagi
stagna recipti p qꝫ oms scopulos mostraqꝫ fluctum Traqꝫ

sequens limite abdito Vidi solis equor sirtye intidus Et scrinium
vulcano inter ultimo Tecum tue boream tue que nocturnum vagus
Tam seu fortuitus ductus ad insulas Seu me fluctisonum tethis
antrum Seu me romuleis artibus invehis Totus integrum
gressibus insequor Sic me ista licet folia trahunt tue Sic
mulcet calami dulcis arrebitas

Eloquii splendor latie spes altera lingue Claro maro
tanta quem felix mantua prole Romanum tremuisse decus
per secula gaudet Que te terra tenet quotus arcet
averni Circulus an taurita tibi fusus apollo Personuit et
nigre texerunt verba sorores An potius elisia per mitens carne
silva Tartarea que chtona collis pulcerrime vatum Et sil
vanarumque tecum spatiaris homerus Solivagique canunt phebum
per prata poete Orpheus at reliquis non esse violeta relegat
Mors propria constituta manum senior et misti Obsequio quibus lucanum
in fata volentem Impulit arcias medito dedit ille veneto
Supplicium timore metu mortis que pudende Sic sua lucretium
mors abstulit at ferus ardor Longe alii ut fama locus habitac
toegit Cui tibi nunc ego comites que ista libent Audieris quan
tum vero tua somnia distent Et vagus eneas portaque emissus
eburna An potius tecum regno tranquilla beatos Excipit inge
niis que accident astra serenis post stigios raptus spoliata que
tartara summi Dum rex ad adventum magno certamine
victor Impia qui pressit stigmatis limina plantis Et miratis
que potens etiam repagula plangens Fregit et horisono cum multis
cardine valvas Hoc ego nosse velim tu modo si contra silenti
umbra recens mea venit tibi forsan ab hora Cuius tam
cara tibi lota nunc totidemque libellos Exitus excipiat nunc simul
accipe verbis parthenope infelix rapta gemit orba robusto
Multorumque dies armorum substulit unque prospera nunc dubiis
pendens plebs anxia fatis Timoriaque premunt pavorum innata
turbam Optia sunt uno quatiente sine tumultu Mantua
magnanimis ducibus effluta vetusta Invicta tunc nunc cum
libus vosa Illa quidem domus externi nescia regni hinc tibi tot
posui que plenis otia natus Civis amicitiam quo non vagus
aura calle Iusta sequi quibus in pratis errare soleres Assi
sidue mecum volucer que flumine hora Que tuum secreta lacus
quas arboris umbras Quas nemorum latebras collesque sec
silia pum Ambieris nunc fessus seu cespitis herbarum pressens
accubitu seu ripam fontis ameni atque ea pariter in te spectacula

Reddunt. Que post fortuna tue par quanta quoque sepulcri Audisti quo roma parens. Hec querere noli, hoc melius nescire puta meliori- bus aurem. Erige ad hec et rerum successus disce tuarum. Ti- tirus ut tenuem senior iam proflat avenam. Terra Dissende tul- to tuus ut resplendet agello. Ut tuus eneas vivit totum quoque per orbem, ut placet et canitur, tanto que ad sidera nisu tol- lere conati mores instituit moribunda manus; principiis miserum enea iam simma premebant fata manu. Famamque ore dabat abi- bat. Insurgeque item pietas angusta studiis, Eripuit flammis que vo iniuriis amici derecti monere, tamen mitoque supremas Supremas. Contempsisse preces. Cuo laudabitur et eterne dilecte. Vale nostros que rogat. Neruum astreum que senes salue iubeto

Franciscus homero greie muse principi salutem. Diu te scripto alloqui mens fuit. et fecisse, nisi quod lingue commercium non erat. Nam neque nunc ego grecis literis dis- cendis satis felix. et tu latinis. quibus olim per scriptores nostros adiutus. uti solebas sequentium negligentia dedidisse vide- bare. Utrinque exclusus conticueram, unus vir modo te latinum se- ro revehit non herile audiens neque diuitius ulixem tuum sua pene lope expectavit quoque ego te. Iamque mihi sensim spes abi- bat, preter enim aliquot tuorum principia librorum. in quibus velut exoptati amici supercilium procul ambiguum et raptim vibratas seu fluctuantis come apice intuebar, latum mihi obtigit, nil denique sperabatur. Ubi te totum complecterer, Nam libel- lus ille vulgo qui tuus fertur, et si tuus sit non constet. tibi ex- ceptus. tibique inscriptus tuus utique non est. Vir iste si vixerit totum te nobis reddet. et iam cepit. ut non diviorum fructu operum. sed tuarum quoque confabulatione comis illetebris scis fruamur. Quarum unus ad me nuper latinis vasis grecus sapor allatus est in quo plane sensi validum et velox ingenium posse omnia. Itaque Cicero- nis licet eloquentia sua in carminibus destitutum et virgilium oratione soluta illa felicitate ingenii derelictum. fiebat. Ambo scilicet. quorum alter in multis interpres. alter in pluribus imitator tuus fuit. a- bo aut latini ductus eloqui sit. Utrique sit tamen accipio ut quisque secum. non tamen alio tollat. ipse sibi impar. seque inferior hec- aliogri ut ciceronem consulos non ineptos. et virgilii epistolas in ore libera non inamenas legi. quod in te quoque non expertus. Tuus et si carmine perinat preposui. Et si Ieronimum quedam ex nuius lingwarum perita insigne virum scriptum aliquid scripserim te non modo ad verbum. in nostram linguam versum. sed vitam ipsam re- solutam videi de poeta eloquentissimo voce loquentes. Nunc tamen

quod mirari compulit. et soluta oratione et latinus, quod ideo prefatus sum
ne quem forte moveat quod cum ligatis Virgilium. te solutis verbis allo-
quor, illum enim compellebam. tibi nunc reddo. atque adeo illic comparem
ipsius habitum non tantum illum veterem. sed epistole ad me misse novum
quendam. et in quottidianum tibi ut reor, insolitum stilum sequor
Demumque ad me utique loqui dixerim. nec mirum sepe est quod ipse ab illo
nobis dicitur. Nimis excellit. supra quam hominem esse. et toto vertice
itus in nubila, sed dulce mihi velut infanti est. tum disertissimis
nutritoribus balbutire, et de stilo quidem hactenus ad rem venio querens
de quibusdam, cum de omnibus pre tue optimo queri possis
Nam quid in rebus queso hominum est. quod querimoniis iustis vacet nisi
quod querele nobis inefficaces esse ceperint, quondam iuste esse desinunt,
tacerent enim non tam quidem iustitie sed effectu qui est. ut damna deo pre-
terita presentibus consulat futuris quam provideat, quam tamen interdum luctuosam
animam exonerat, non usquequaque supervacue videri debent. His
tu nunc sine voce affluis. ex quibus longam licet epistolam texueris,
ut longior tamen esset optavi ita nil omnino longum sentias nisi
tedio adiunctum Sed ut iam nunc singula. quibus visum erit
expediam. Supra modum. supra quam fidem delectavit animum studii diste-
dique avide quod scripsisti de preceptoribus tuis. olim mihi incognitis fa-
teor At deinceps tanti mihi discipuli venditis de poetice ortuque
longissime repetito, de quam vetustissimis musarum cultoribus. in quibus
preter notos Elyconis accolas, Cadmum Agenoridem et Hylem
quendam nescio an alium de locis de patria demum tua. tunc apud
nos. opinionum nubes multa erat Nec ut video apud nos minor
serenitas de peregrinationibus in tuis studiis in Phenicia atque Egyp-
tum. ubi post te aliquot seculis peregrinati sunt plures illustres.
et Pitagoras et Plato. et Atheniensium legifer, idemque Pieridum
serus cultor. ille doctissimus senex Solon, qui tibi quem viveres
mirabatur. puto post obitum familiarissimus factus sit Denique de
tuorum numero librorum. quorum magna pars Italis ipsis vicinis ac pro-
ximis tuis inaudita est, Nam hi barbari quos utique contingimus
et a quibus non Alpe tantum non Arcta. sed toto ultima. quod usque e pe-
lago distincti essemus vix non dicam libros, sed nomen audiverat
tuum. ut mihi gratias. qua tua est hec fama mortalis, ad quam tanto
anhelitu suspiras In his sane tot dulcibus amarissimum id de ipsorum
librorum interitu insinuasti, heu mihi terre et amplius quam multa pereunt.
imo quam nil manet omnium. que sub sole versabili terra texit industria,
O labores curasque hominum O tempus breve sed perditum O vanitates
superbiarumque de nichilo. Quid sumus oh actimus quod speramus. Quis
vero nunc lumini fidat ambiguo Divinus eloqui sol eclipsim pati

Quis queri audeat · preter aliquid aut quis omnino mansurum sibi quidquam
spondeat ex omnibus studiis suis / non parva ex parte homerice vi-
rilie pervenit / non tam nobis Non enim quibus perdit quod non habuit
quis tristans · quod ne qua nobis in te tederit · ignavia quorum maiorum in lit-
teris suppressi homeri libros multos quidem quam totidem · altius suorum
lumen radios amisere Indignum quod habeat tanta vetustate · fulget illud
habuisse gloriatur Movit preterea · suspenditque animum legentis quod
de tuo fine memorasti / quamvis enim et apud nos illa mortis fa-
ma vulgata sit / atque ipse ego alibi famam sequens id scripserim ·
sed nota ambiguitatis adhibita Iuvabat tamen et si sermo iuvat de te
sit sophocle melius opinari · quem ut turbulentissime passiones animi meror
et gaudium · tamen in tam celestibus / videantur potuisse ingeniis Nam
de philomelis exitu si fame credimus videlo timiora tamen · et
opinatorum dedititius non visu illum · ut dicere solebamus · sed vi quon-
dam contemplationis altissime consopitum exspirasse Sed ad te
unum · fortem quod tua redeo · quod copiose admodum et gravitur diu plorasti
Dolare autem queso · animum fatiescis tuus sit · si distingis passionibus
ad te redis Multa de imitatoribus · multa de indoctis insultatori-
bus questus es / et iuste quidem in omnibus · si solus hic patereris Neque
huana · qui et tuta inter homines essent · quod te premunt Non fit · ut co-
quiescere debeas / sumus in hoc minus fateor · sed non unus Iam vero de imi-
tatorum quod ditam debuisti presagire · dum tam alte alis animi
sublatum te tenens / misque tibi de futuros imitatores · gaudendum
vero talem te tam multi similes fieri velint / sed non multi possint / quod
mi aut gaudeas / tu primi sis tuus loci · tum ego vltius homini gau-
deam · nec gaudere satis est · glorior quod tanti me mihi fi · ut
sit aquius · si tamen de aliquis quod imitari optet · at fingere id magis
gavisurus tales imitatores fore · qui superent / atque illud non appolliez
tuum sed meum / unum ingenii dedim precor ut ut si quis me imitari
dignum duxit / in su fatali que sequitur · consequatur · ac transeat /
ego metum / glose feliciter agi credam / sed ex amicis / nemo enim
nisi amet imitabitur / multos in pares / aliquanto quod felicius / si su-
periores aspero / quod quod ex imitatoribus fiunt victores Si enim
genitor carnis filium se maiorem cupit / quod optare debeat pater inge-
nii / tu qui maiorum victorem quod non metuis · eximius fere / quod quam
et de victoria inter te et eum de quo multa quereris virgilium
in libris saturnaliorum magis lis pendeat Et quidam preterea nostrorum
inter vos dubiam palmam velint / alii etiam et illi tribuat victo-
riam / quod non tam in tuis fame fovea aut adulsex / quam ut
noris quod de te positas · et quod veraciter sensit apposui Ex his autem
admoneor · ut antequam longius abeam · virgilius ipsum tuus anima ut feratur

Aut no candidiorem alia t'ra tulit tibi optie dux ne excuse. Profecto
equidē. q̄ de illius & imitatōn dixisti nō v'u modo . s; volūto etiam
nota sunt et multa alia / q̄ verecundia dixi. an molestia siluisti,
q̄ tn̄ ex ordine ꝑpūs in saturnalibus scripta sunt / q̄uis hic loco re
sinus locus in notu erit , cui tum obicitur ab emulis . q vsus tibi
tuos eripet . magnarum rerum credit esse aufēre clauā h'culi . n̄c sim
dubius q̄n latente salute toti huius intelligas. Ne vero qđ multi
faciunt , que excusatiū me ꝓfiteor accusem , fateor plane q̄ dixi
omnia . neq; vō querelam tuam totis auribus accipio . qđ p̄ nulla
v'sus tui nominis mentio apud illum sit ex universis omissum et ornatum
tibi tn̄ licuit ut vere memorans smyrnei natus honoris v'ba
narraton memini . Admirac quoniam tua lib; et flacc' sepe tui
meminit , ꝑp q; magnifice . Nam et quedam loca te plus ipsis pre-
fert , et alio p'mam tibi int' poetas sedem tribuit . Meminit tibi
naso et Juvenalis et Statius . Dz q memores meorum . Nemo fe
morum tui i mem'or fuit . Quid ego inges vim illum tam in n̄tum
patior q; omnibus gratiam merui antiq; tibi reddam . addam et
nunc querele . Ne quis enim elatus ceq; forsan in omnibus putet et musei
et lini et orphei , nō semel ille quidem meminit , quoq; humilis fuit . et
hesiodi ascrei et theocriti syracusani poete , Postremo q mihi
si quis in illo esse livor sinet , nec varum gallum q; neq; alios
coetaneos suos tam . Quid vō nunc satis dixisse iam videor querelam
quam vel minime vel aufēre decreuerat , utiq; si m' amplius dixeo
s; attendenda verp vō . et quidquid agas . in consilium euocanda , ꝑ
fectimq; si inducas . Nempe ille theocritum in bucolicis ducem nact',
in Georgicis hesiodum . quemq; suis locis inseruit , et tuc in quies
tum in heroico carmine ducem hunc illa eius operis in parte me po-
suit , posuissz in trede inclusus verecundissimus q; mortalium . quamq;
de illo scriptum sinunt omnium probatus , vita nisi mors impia vetuiss,
licet autem alios ubi oportuit . atq; ubi comode fuit annotass;
annotassz tibi uno tui multo amplius debebat nō fortunitū . sed
dum certo q; consilio destinatum reservabat locum et que vcis nisi
eminentiorem ꝑit atq; ꝯspectiorem . fine ego p'clarissi operis expec-
tabat , ibi te sui ducem . tuumq; nomen altissimis v'sibus latinum ad
sidera vehi . enim ꝯsō dignius . q; in fine uit' dux laudandus . multum
h'es vn' . qđ de morte festina nimis . merito queri possz , habz i
italus orbis terrarum de amico nil , qđ sit esse continuo et simul co-
mites ab exemplo . Nam ut te ille , sic illum imitatus est statius
Pampinius . tuus sup' meuio incidet . cui p'ter ingenii laudem
in summi morum civilitate conspicuus , ut tn̄ ingenue . ducem
suum nisi in fine poetici itineris recognouit , licet enim alio

Quodam loco se stilo inferiorem. severus designasti, illic tamen bona fi-
de. totum tyrati anni debitum, bis mille persolvit Eneydi. Di-
citur sane moris fuisse pueritie, ut te Virgilius. sit iste Virgilium
silvis, hec ita esse ut dico tibi persuadeas velim, ni enim in-
fallor augurio ita est et si forte aliter sit in dubiis. tamen opinio est
anteponenda benignior, et hec quidem pro excusatione maiorum vene-
rabilium operum dicta sint. Nam si ad eos. quibus iuveniles ludos vo-
cant. post se adolescentie sue libellos oculum deflectis. scriptum
ibi tuum nomen invenies, reliquum est ut ipsa per totum epistole tue corpus
querularum tuarum fragmenta perstringam, descriptum te a biennia-
toribus tuis doles. sic oportuit, Nemo in toto tanti ingenii sa-
pax erat Indignaris illos. tuis indutos spoliis insultare. Dic
est usus Non potest valde mirari esse. nisi magno beneficio pre-
ventus est. lugeas nomen tuum apud quosdam Iurisconsultos ac me-
dicos gloriosum. successoribus esse contemptum. ut adverteres tamen, qu-
bus quidem omnibus dissimillimum sit illorum, nam si similes essent
similia colerent atque amarent Cesset indignatio cesset dolor. optima
spes assurgat Sunt primitie virtutis et ingenii displicuisse
malis et indoctis tam clara species ingenii tui est. ut eam lippe
aves ferre non valeant Dic quod accidit. quod soli, cuius non infamia
sed excellens laus est, quod infirmi oculi. et nocturne illum fugiunt
aves. apud antiquos quidem et modernos. si qui sunt quibus scintilla
vel tenuis preste indolis adhuc vivat. Non modo plurimus satis
et ipse aïs sed ut dixi plurimo maior. atque sublimior haberis, ut qui
pulcerrima pluram ornatissimo ac tenuissimo tegas velo, certe
nam apud hec portenta hominum habeare. tua non interest, ymmo
vero quod plurimum optandum est ne placeas. quod displicere primus ad gloriam
gradus est proximus, non agnosti pone iam pector saluti neci
ac merori, et ad campos elysios. perstiam illam tua tibi quam
debitam sedem vedi, Non te talibus ineptiis pulsum dicas
non decet animum sapientis stultorum querelis frangi, alioquin quid
fiet. a quibus erit huius mali modus, cum verissime dicat hebreus
sapiens. quod stultorum infinitus est numerus, et nil verius dici posse.
viti atque platee quam omnes consonet illud sane totosque penitus quam fe-
stum in auribus meis fuit. quod tu tamen acrime querebaris. adeo quidem
palato ac stomacho amaro dulcia etiam amarescunt, flens
unde videre par fuat. quod omnis amicus noster thesaurum fatus est
bisantium rebar te intra florentes patrie mee muros pe-
regrinari sive romanis exulare coegit. quod illum summa fide,
summoque tuo amore et fecisse et facere certum habe. Unde omnibus
amicis tui nominis quam preteriti licet adhuc aliqui supersint ob hac

Precipue tam tept ee tristissi. Vid' ergo iure ne succenseas tui nos tui
carentes, tuo sil' at meo noie tractab' atq · ego te nob' at musis auso-
nijs ereptu · si qua sors tepto frauit · restituet. Qz at fesulana
vallis et arni ripe, nō nisi tecu tibi amicos tulerit mirai d'fine
satis est · multu e qm sperabaz in patria lucro dedita tres p hec-
rios spe invenisse, et tn ne diffidas maxia fregns e civitas
ceterum si quis invenies · quintum hiis addez · et metire penena
seu alphea redimit lauro, sz nescio · qualit' cisalpina babilon
illum nobis eripuit, paz ne tibi videtur tres quinqz viros vno
tpe · atqz in vna vrbe aspicere Kue als · tua ia bononia · qua
suspicias studiorz litz hospes amplissima fundit et ex turbas ·
vnu habz · verona duas, salmo vnu · atz tercii mantua nisi
illum celum terris abduceret, tuis nāqz dextris ad ptolomei signa
transfugiat · ipa rerum caput roma mirii qz pene ad vnu tlbz
incolis sit exhausta, perusia vnu tulit futurum a° nisi se
ipse negligeret Qz ille nō pnasotiu vnu aspomio et atqz al-
pibz relictis liutrosamqz calamo papiru sultas · nunc semoz his-
panias peragat & tulerqz alios vrbes alie sz omis quos ego
noueram in qmez et etiam vrbem ex hoc morl domicilio co-
migrarat, p inde qd velim vides ne · Q d' amico ptias tri
ego te interim diret et si pauct pluribz qz illa hodie amicis
ac imratoribz ciitam tuis, An nescis quanta est apud nos his
ceteris raritas q fuit Nra em etate, nisi fallor amicus ne h' ia
tota in grecia solo e Erat aut alt nō preceptor meg · q ioctu-
dissima me in spez erexiss, in ipo studiorz latte destituit
moriens quius iaz an destituiss, ad epalem cura · me q dese-
bar · adiuuante plus · qz illum qz me ipm cogitante pmot
Cuibz ita se hntibz raritate hinic patere · tuorz et ipse
secto se nescenti · qd florenti et cognouisses, pauci olim mic
paucissimi, mox ut augurior · nulli erunt · qs ne pri sint hoesta
studia · tu hispis · liter auide vsare, neqz tibi in mete veniat
nuin a' ne maioe aluco pmutare nō tu nantane piscatore
ceti qui ymo · si qua flam cupio via est fama Non sat fau-
tum · ea tibi cum ceteere collotium fuit parua tibi castalia pla-
cuit huilisqz elicon · ne c' ammis · micqz colles placeat vbi &
nobles inferiorz saturpes eripuit, et dulces indisitat phi-
lomene pauce quid fatear · si si ut diuiu est · vina puter at
longinqua transpicis, multe sunt ex q · ego te in ipso repturi
speras, nisi fullones · textores et fabros vel silcaz in posteros
publicanos fures diuisorz ceterum et mille fraudz spes et q
fraudibz inuiqz carct pplaria studia & auaricie anxium

Atque inane negotium totas olidas mechanicas ferens artium. ubi
te qui aquilam, noctuis aut leone similis terribilem alto animo ferre
debes et contemnere. quod tanto infelicior eminus dicat Nam valido nimis
docta per ora virum ora indocta sua ignorantia insulsos que
simpliciculos eruminet, quid ad te tuasque res vel nesciat vel
illudant. quorum laus honoratum genus infamie est, vim ut
ingenio et etate novissimus in extremo sedeam ad me redeat
ergo in quid tua fortuna meum posuit auxilium, O sors dura et
immitis, et o vetusta opibus aliquid in me esse. quo tamen sufficium
vero an omnes partos. aut speratos titulos perpetuo glorietur Na
xpm ti' inopis tui. deum testor preter paruam ymaginatoriam ac fidele con-
silium, nil est penitus quo tibi subveniam, quod enim prestare potes alii.
qui sibi nil potest. An forte non audisti sequaces tuos terrum sola tui
nominis invidia laterari: hic que per infamis. in consiliis insanorum.
quod si tua etate studiosissima Athenarum in urbe tibi accidit
quod voluptuosis in urbibus nunc aliis evenire arbitraris, horum
ergo unus miror et nescio, qua obrem vulgo videor insinuare,
vetusta. sed nil ad rem. quod vera sit in iudicio tuo Si invidia
vera est. refugium meo pectore in gremio. O fati contigo infoles.
tui possumus tecta satis ampla. satis ne sit fulgida, si quales for-
tune tradit altiores tales honores ambigat ingenium altitudo,
si non ita est. atque ideo ipse illa. turres et aulas spernit indoctas.
et despecto tugurio testa? Quid ad me attinet. et si tanto hospi-
te non me dignor tamen te nec contemno. vel qua licuit latium domum
habes bini ut spero tecum habituri, si thessalis tuus gesta perdit.
et ut secretiore edito te locandi sias anime meo receptaculum
vel audissime presens ac recentissime preparati. ad summa amor ad
te meus sole clarior firmior que est. extractio ingens. ut nullus
maior, hec tibi dux precipue. quod potui et prestiti liberare te vulgari
ludibrio. preterque quod tue singularis atque unice laudis imminuta
finita sit. non meum esse. nec alterius est. nisi qui possit vulgi furo-
ribus finem dare, quod quamquam per se deo sit. nec fecit multa dixi
quod ad presentem, quam iam ab illa vehementissima ymaginatione redice.
quod longe absis intelligo, vereorque ne tam multa in tenebris
egere legas. nisi quod multa tibi et scripsisse te video Etiam vale
orpheaque et linum. et euripide ac reliquos comites. tu in tua
sedem rediens salue iube. apud superos. medio amnium cla-
rissimorum Padi et Ticini ardue aliorumque, Unde quid
mediolani Diti voluit VI° ydus octobris anno etatis Ultimo
M° CCC° LV°

Ecce principium in te et finis. habes ergo mi Socrates quod op-
tasti, librum e meis nugis, multa verum ad vos
comparate contextum haud immerito delicatas aures offensurum
opus quidem ut est aliquibus morbum varium et varius et velle sum tu-
que et quibusdam fortasse. cuius qualitas rerum non placebit. ipsa
tamen sit placitura varietas, ignoscent vero alii si meminerint. hunc
me non mea sponte sed amicus tuum precibus descendisse. pa-
rendique cupidum me. nec aliena iudicia nec occupationes meas atque
irreparabiles huius exigui et incerti temporis pertimuisse iacturam. Nam
tu si quid offendit, non mihi sed tibi veniam dabis ut dixi. hoc
volui negare ille non potuit tanto mei amantior quanto negligen-
tior sui sic intendis nulli pluris est amicus quam tui fame precio constat im-
pendio, multum et preciosum hominis vita atque omnibus carior fama
est. quam qui pro amico spreuit. haud dubie viliora contempnet si
res exigat, et hoc quidem opus adolescens cepi. senex peragam,
ymmo vero ceptum persequor, unum est enim hic ex omnibus. cui supremam
sola mors imponat manum. quod ergo alium amici colloqui, que
vite finem sperem, et que nam dies me spiratum inter tantum
efficiet. tum quibus ore ydolo. sepultus quoque loqui cogitur. hic sane
non verum sed tempus totum habui, preter has enim ultimas veteribus
in scriptas illustribus. quas propter stilum nec novitatem sciens vo-
lumen simul in locum contuli. ac preter primam quam dictata serius pre-
uenit commictens et locum prefatam obtinuit. Cetera pene omnia
quo inciderant scripta sunt ordine. Ita enim et progressus mei serie
si ea forte cura fuit vite quam eciam lector intelliget, in quibus
fateor ne semel dicta repeterem, bis quoque vel sepius idem ponere
quod incipiens promiseram. ad plenum prestare non potui, nolui quidem.
sed multitudo rerum obstitit varietasque ipsa. et occupati interim
intentique aliis animi violenta distractio. Nunc quoniam ad hunc
calamum multa consonat. et in diversum vocat, et quantum vite
restet, incertum habeo, et hic liber satis excrevit nec nisi iusti vo-
luminis meta concenditur. plurium capax est que huius quidem ge-
neris. scripta omnia super erant, his avulsa extra ordinem alio
quodam quam scribenda erunt, si quod tale nunc etiam sum scripturus
ab etate iam non habitual. Sive aliorum ueniet claudenda
volumine. quin et vos estis eo animo sed aliud ut meum aliquod uel subtili
nolitis et ego ita sum ut vota vestra. sed eum porro da meis arbi-
tror illud nobis in meo primum feruore providendum erat. ne
dum sine delectu mea omnia probate. dum nil penitus in voltis
effluxe dumque privatis rebus meis vix credent laudandi stu-
dio effecte in publicum in cunctis. in illorum manus congerere

Qui aliena omia stomachantes v' plaudunt · sua sola suspi-
ciunt atque mirant' et felices extimatores domesticarum rerum me indi-
tijs impatiens et inermem obiecit amici Non possum de affe-
tibus vestris qui nempe quibus taig nil hec, sed e ut tetrz p' rep-
sit amandi modus, ne. D. dum prodesse vis noceas nimis
in' faciles · nimis in me proni estis · Nimis credulis · nimis ve-
recundis · nimis amando me premitis · Tu in fine lector tan-
dem dissipe quisquis es obtestor atque obsecro per quis studii amoris
pro sigua vel fame que tua est Ne aut varietate rerum aut verborum
humilitate movearis, Memor quod de hoc ipso prima operis huius
in parte prefatus sim Vale et sic est finis Amen Deo
1 4 1 5















IV

Si ex orte ad oci ex actu

ee piia celi Et eucl' eid oci ex actu et [illegible]

Si ex orte ad eid

[illegible] Humphe

V



VI

